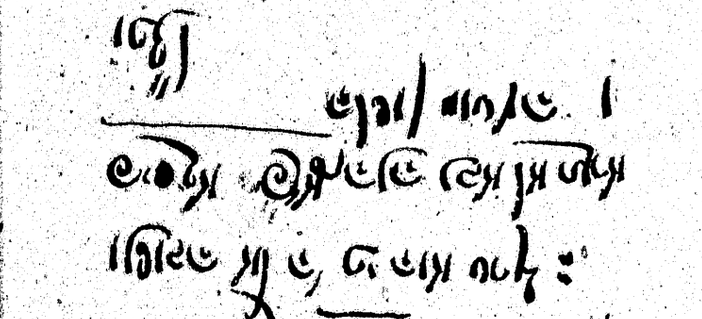

MIC. # 8195

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

PESIKTA RABBATI.

PESIKTA RABATI.

פסיקתא רבתי.

ASHKENAZIC SCRIPT

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded, or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

4

אלא פ״ר וחבתותיה ג׳ יוסרין וחברותיה תנן אולא
תנן שובעא רשב״ל בשם בר קפרא ארץ שמתיה חייב
תמלה לימות המשיח ומ״ט נותן נשמה לעם עליה ~~כלום~~
נותן ~~נשמה לעם עליה~~ (תמוה הייא מתו ארץ ישראל והבבר)
ורוח להולכים בה היינו למתי ח״ל
ועיין בבבלי (כתובות קי״א) ולכן
בפסיקתא מביא פסוק זה :
שאל רבי יוסי בירושלמי (שם ושם)
איתא רבי ברכיה שאל לר״ח ר״ח
שאל לרבי אמי ר״א שאל לרבי
אלעזר ר״א שאל לרבי חנינא ואית
באמרין ר״ח שאל לריב״ל אפילו כגון
ירבעם בן נבט וחביריו אמר ליה
גפרית ומלח שרפה כל ארצה אמר
ר׳ ברכיה מה הן שאל להון והן
שאל להון לא שמעינן מנה כלום
(כלומר מה שזה שאל לזה וזה
לזה עדיין לא שמעו כלום) מרי
כגון (פי׳ מה עשינו אנו משיבין
ומתבין) כיון שנשרפה ארץ ישראל
נעשה בהן מדת הדין. תני בשם
ר״י ז׳ שנים עשתה א״י נשרפת
ועיין בב״ר (פ׳ ע״ב ופ׳ צ״ו) וכן
פה הפסיקתא דידן ששאלו כיון
באמרת שמתי ארץ ישראל חיין
ומתים אף כלל הרשעים כגון
ירבעם וחביריו שמתו בא״י והא
לא מסתבר שתועיל זכות א״י
לכופרי באלו ותירצו מאחר שבגיהנם
ג״פ אין הרשעים נדונין אלא
בגפרית

לו שאלתי לרב אמי ואמר לי שאלתי לרבי יוחנן
וכן השיבני ואמר לי גפרית ומלח , אמר
רבי ברכיה אין אנו אומרים סתרה מהו
שהשיבו גפרית. אלא כלום שתוב הקב״ה
לפרוע מרשעים בגיהנם אלא בגפרית ומלח
אלא שחרב בית המקדש , אמר רבי יהודה
ברבי אלעאי שבע שנים היתה ארץ ישראל
בוערת בגפרית ומלח מה שנאמר גפרית
ומלח שריפה כל ארצה , א״ר יוסי בן ח
חלפתא חמשים ושתים שנים לאחר חורבן
הבית לא עבר אדם בארץ ישראל מה כתיב
ועוף השמים עד בהמה נדדו הלכו ,
ולמה מקצי שהיתה בוערת באש שהולך
עליה כמ״ש מהרים שלח אש בעצמותי וגו׳
למה לאוהבים לכפר מן ירבעם בן נבט
וחביריו מהן. באותן שבע שנים שהיתה
ארץ ישראל בוערת באש היו אפילו ,
ירבעם בן נבט וחביריו חיים הם ומות
המשיח ומי גרם, להם להנצל מדינה של
גיהנם ולחיות, גבורות ארץ ישראל ,א״ר
הונא הכהן בן אבין בשם ר׳ אבא בן
ממינא ורבי חלבו ורבי חמא בר חנינא
ר׳ חלבו אומר המת בחוצה לארץ ,
והנקבר

חנינא זה ונראה דהכי בעיר לה ואין קושיא מבהכתב ביחזקאל
והשכל שיהיו עדה דהכא היכי דכתיב סתם שגלים כאמר וכן
נמי מבהכתיב בשבלים ושגל את שער ראשו מאתים שקלים באבן
המלך והכא וודאי לא הוו לישתין בלא מסתבר שיהיו שערן
ק״פ בהדיא באבן המלך כתיב והוא מן
משגל ידוע למלך ומה שה״א בכל שגלים
סלעים יל שהוא מן סלעים גדולים כלומר
אם מ״ש סלה סופה בשגל וסאתים סעורים
בשגל שאם השגל לשרא הוא ביעור ה
הדבר והיכי אמר והקב״ה עושה
ארובות בשמים הנביה כדבר הזה
נשמא לא קאמר הכא אלא היכי דכתיב
שגל ~~פסוק~~ ~~בבבלי כל פסוק כאומר~~
~~כגון~~ והכי גרסינן בכתובות (ק׳.) כל שם
פסק האמור בתורה סלעים הם ע׳ ש׳ :

שם שגל בקנטריא בנשירון ח״ל עם הכלל
ונראה שהלשון
טועה הכתוב שהוא בירושלמי (בדרשין (פ״א) ירוש׳
מסיים חוץ משגלי עפרון דהוון בנשורין
מאי טעמא כתיב מלא יתננה לי ובבכורות איכה
(שם) ובב״מ (פ״ד. ע״ט) הגירסא דכתיב
ארבע מאות שגל כסף עובר לסוחר ,
ומאי דגרסא דלא גריס בנשריה
תקנא ונראה דמליצין לה מילתא. ואמר
ין הקנטריא של גנשירון ועוד שמות
בנשירון הוא לשון ארמי ודומה כמ״ש ב
בידוי ומשתעתא בהברתה בכל רבים
ולא יהב כלל לבעותה בקנטריאות
ומה נקט לבעל הכלל של התשובה שזה
הטלבאו האחרונים ומה לתבן את הברי:
~~של~~ שמתיה חיים לימות המשיח תחלה
קודם מתי ח״ל ורמ״ז

בירושלמי שהבאתי בידי והיינו לפי שמתי ח״ל יתגלגלו בגוש ע״י גלגול מחילות וכשיבוקעו משום שהנקברים בא״י שאין גלגול
שיחיו תחלה ובלא צרך כעין יעקב ויוסף שאז היתה ראשונה לבריאה :
אפין אדעתון
שם מאי הועילו אלו הוא ב׳ אפילו יאל שגלות ממון זכות גבורות ארץ ישראל ותנן התחיה היכי לא ~~כתב~~ עכן יעקב ויוסף
שמתו ח״ל ונקברו בבורות א״י ונ״ל שהיה מכיר המתים הדבר שהיה קודם גלות בחייהם ולא עלו
להכי הוה ס״ל שבדרך כרש לא תועילו גבורות א״י דלא דמי ליעקב ויוסף שבגלו מתים היו במצרים ולזה הביא סמך ונתתם
שמתם ותועבה בחייכם כל שאסור בה ולא עלו לה בחייהם ולזה השיב ר״א בכל מקום גבורת הגבורה מכפרת על עון החיים
שבח״ל , ויש אומרים דסבר לה שאין גבורות ארץ ישראל מועיל אלא למי שנקבר בה בחייו אע״פ שלא מת בה שלדרי אינו
בח״ל וכל משנה לא ראוהו כמ״ש הירק׳ :
אפ׳ הדרשה שבח״ל הפסידו אע״ג דהכא לא קאמר אלא שמתי א״י חיין לבד אולא חיים תחלה ובמשרי זה שנקברו בח״ל
אחרי כן שעשו בירא בדורה ילך רשב״ל לומר/ היינו נותן נשמה לעם עליו ומתים
~~וכל~~ בפסוק דבריא ~~לבשר~~ ולעבר א״י אמר לון חוצה לארץ כלום לא להכי קשה אף רבותינו שבגולה הפסידו דלא מסתבר
שעשו שנקברו ח״ל יפסידו התחיה וכן פה באו שין יעקב ועיין בכתובות (קי״א.) :
[illegible] פסיקתא [illegible] במערה אלא כל מה שנותנה [illegible] זה נראה [illegible] אמר
[illegible] בבבלי (כתובות קי״א.) [illegible] במערה [illegible] דלא [illegible]
[illegible] בית [illegible] דבדין [illegible] אלא כן
[illegible] אחרי [illegible] ועוש
בחלו

ביפריות ובלות וכיון שנחרבה אי"ה נעשה בה הדין על ידי
שנחרבו ביפריות ובלות בהיותם בורים בה ועי"ג יגרון
לתחיה דומה למ"ש בפרק חלק ( ) מפני מה לא מנו
את יהויקים משום עובדא דרבי פרידא שנעשה בו הדין
ע"ש : אלא שחרבה [illegible]
אומרה כאי שאחר החורבן לא
עבר איש בה מחמת שריפת
הארץ וכדומה : עד ברחמה ב
ברחמה בגמטריא חמשים ושתים
(ירושלמי תענית פ"ד ובבלי יומא
נד. שבת קמה:) ופתיחתא
באיכה רבתי) : ממרום שלח אש
ביומא (שם) מייתי קראי אחריני :
ומה לאלהים לרבנן סוגיא דמדרשא
הוא : הג' רבי חלבו ורח"בח
כואמר קלינא בדבר זה : וצבות
הקבורה וכו' הגירסא ביעלט
ירמיה (בר"ר ב') ויש לפרש
דהיינו חיבוט הקבר שהוא קשה
כמות והקבר בא"י ניצל מזה
כמ"ש המקובלים ובירושלמי כלאים
וכתובות (שם ושם) ובב"ר (פ' צ"ו)
הגירסא יש בידו שתי מיתות ועיין בבבלי
כתובות (שם) : ושם תקבר שם
שהקבורה בח"ל חשובה כמו מיתה :
באולפס שם מנום ובירושלמי (שם
ושם) איתא ר' בר קיריא ורבי
אליעזר הוו מטיילין באיסטרין
והיינו ברחוב ובב"ר (שם) מעשה
ברבי ור' אליעזר שהיו מהלכין
בכילי שפוך ופרוא (והיינו דרך
שער שחוץ) ובסיגנון זה יתפרש
כאן אך החליף הג' וכן נראה
דגי' אחרת מעשה שהחליף רבי
ברקיריא בר' ברוך כי הקושיות
שבכאן ובירושלמי (שם ושם) ובב"ר
הסיגנון אחד : נ"ב

והקבר בח"ל שתי צרות בידו , צרות המיתה
וצרות הקבורה , ומה שכתוב בפשחור ואתה
פשחור וכל יושבי ביתך בבבל תבא ושם תמות
ושם תקבר ורבי חמא בר חנינא אמר המת
בח"ל כיון שיצא מח"ל ונקבר בארץ אין בידו
אלא מיתה אחת ומה מקיים ר' חמא בר חנינא
שם תמות ושם תקבר שקבורת א"י מכפרת
לו , רבי ברקיא ורבי אלעזר בן פדת הוו
מטיילין באולפס וראו ארונות מח"ל אמר ר'
ברקיא לר' אלעזר מה הועילו אלו בחייהן
הניחו אותן ובמיתתם באו להם , אמר לו
ר' אלעזר לא היא כיון שהם נקברים ב
בא"י ונותן להם גוש עפר של א"י מכפרת
להם שנאמר וכפר אדמתו עמו ואח"כ הצדיקים
שבח"ל הקפידו לאו למה אמר רבי אלעזר
בשם ר' סימאי האלהים עושה להם מחילות
בארץ והם מתגלגלים כנאדות ובאין לא"י
וכיון שהן באין לא"י האלהים נותן להם
נשמתהן שנאמר נותן נשמה לעם עליה
ויש קרא מלא ביחזקאל וידעתם כי אני
ה' בפתחי את קברותיכם והבאתי אתכם
אל אדמת ישראל , אותה שעה ונתתי
רוחי בכם וחייתם הא למדת שמתי א"י
חיים לימות המשיח , והצדיקים שבחוצה
לארץ באין לתוכה וחיים עליה , ולא
כן אומות העולם שקוברין בארץ אף הם
חיים לכך אמר ישעיה וכן ואומר שכן
קלילת העם היושב בה נשוא עון כל
אומרו שכני הרעים ממערבא אלא מה
לכך אף אם חיים עמהם אלא מי שהיה
העם היושב בה אינה עם נשוי עון אותה
כאמר עליהם מי כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו :

פיסקא ואו ופסו הם ימות המשיח ר' עקיבא אומר מ' שנה שנאמר ויענך ,
וירעיבך וכתב שמחינו כימות עניתנו מה
עינוי להלן מ' שנה אף עינוי האמור כאן מ' שנה , אמר רבי אבין מ"ט של רבי
עקיבא כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות , רבי אליעזר אומר ד' מאות
שנה דכתיב ועבדום ועינו אותם ד' מאות שנה וכתב שמחינו כימות עניתנו

בה"ל והודאה אבל בספרא וספרי ותוספתא וירושלמי ומסכת
סופרים ומגילת תענית לא נזכר כלל מנס השמן ויותר תמוה
שבספרים הנוספים על תנ"ך בספר החשמונאים הנקרא מקבאי
(בלשון יוני) וגם בגוריון דלא כאחרונים שהמציאו אמר מקב"י ש
שהיה כתוב על דגלים מי כמוך ב
באלים ה' וכמו שנגו באמרים ב
גאון ח"ת גו' נורא ו"עושה ב
כמ"ש הרד"ק באתנ"ו
באלהי צבורים ובאמת נקראו מקבא ירמי' ט
כתי"ן) אשר כל עם של ספרי ה
החשמונאים הוא לבאר התשועות
שנעשות בימי מלכות החשמונאים כ
כשנלחמו למלכי יוונים שנקראו אנטיוכס
ובספר ראשון מהחשמונאים (פרק ג')
וכן בספר שני (פרק י"ד) אשר שם
עשר הסירו מעין חנוכה לא כ
שם כן התשועה הגדולה אשר גאלם
ה' מיד [illegible] ומסרים ואומר כי ב
בכ"ה בכסלו שנת קמ"ח למלכות
היוונים (כשמרדו החשמונאים ב בברי' ל"ב
באנטיוכס ומלכו לעצמם שזה כ'
אלפים תקי"ג ליצירה שהוא כנ"ב
לתחלת בנין בית שני ומעשה כ
ביהודית שחתכה ראש השר א
אליפורנו לא זכרו כלל ולא נמצא יהודי' מ"ב
בשום ספר מכותבי הקודש כי גם ל"ג
היה יותר משני מאות שנה קודם
נס חנוכה בימי מלך פרס דלא כ
כמאמר מהר"ן כ"מ דשבת והלכו
והאחרונים שכתבו שזה היה
בזמן אחר ובתו של יוחנן שחתכה
ראש ההגמון היה נ"כ בזמן אחר
בחודש אלול כמאמר במגלת ישעי' ל"ג
תענית (פר"ו וע"ש כ"מ ובמוב כ"מ)
שהיו הכהנים את הבירות משואות
החונים וחדשו את כליו ויתקרבו
ועמודו שמחות חנוכת המזבח
שמונה ימים כמספר מועד יען
אשר מלט עדים לכן בחודש תשרי מיכה ג'
לא יכלו לעשות את שמונת ימי שמו' ח'
החג של סוכות כי החזרו לברוח תה' כ"ג
אל ההרים והמדברים כמו א
אילבורים אבל לא נזכר שם כלל מיכה ג'
בראש' ט"ו

ס

נגע צרר (איוב ג') חתיכת צרר ובדברי רז"ל גוש מאורך
טהורה וגוש מבית הפרס (טהרות פ"ג) או גושא ושרוף
(שבת ט"ו) שבגושי בגושיהן (ב"מ צ"א) ורבותא : הצבעונים
שבח"ל. הפסידו עין הגירסא בירושלמי (שם ושם) :
פיסקא ואז כפו צורתך מארץ מלבים
ונשתהו במדבר
מ' שנה : ה"ג איזהו זה עץ הסדן
בש"ט (פ' צ') איתא וגמירי דהאי
סדנא עבידא בארעא שית מאה
שנין ואין אילן הוא כידוע
בחפות השבוע ובפלוגת הגניון
(במעשנים) : אין אתה יכול למנות
בבא נהגות חתן
כי יום נקם בלבי וגומר כדאיתא
בסנהדרין (צ"ט.) לבי גליתי
לאברי לא גליתי ולמלאכי השרת לא
גליתי וע"ש : שס"ה אלפים שנה בש"ט
(שם) איתא שנ"ב שנים כמנין ימות
שנות הלבנה שישראל מונין בה
שנאמר שנת גאולי באה ובסנהדרין
(שם) איתא שס"ה שנה כמנין
ימות החמה ובפרש"י מה יום עם של מלאכים שנה אחת בקרן י
וגו' דכתיב (במדב' י"ד) יום לשנה וגו'. כך שנת גאולה
באה שנה ויום מ' חזיות דגרסי' רבי אומר שס"ה אלפים
שנה דכתיב שנת גאולי באה ושנה של הקב"ה הרי"ו וע"ש
והאירת דגרסי' זהו גירסת פסיקתא דידן ועי' בש"ט ובילקוט
תהלים (~~[illegible]~~ ת"ו) עוד דעות שונות : בני ישראל
אבל לא הירש"ם הגבורים בא"י ורמשפטו אולי (פיסקא ה') :
ה"ג והם עומדים ואומרים : ~~[illegible]~~ עשרה מלמות
ע"ד שאמרו בסנהדרין (צ"ח.) אם ראית דור שצרות
רבות באות עליו כנהר חכהו ע"ש : שפניו של כלב
בסוטה (מט: וסנהדרין צ"ז.) איתא ופני הדור כפני
הכלב ופרש"י באין מוש לכלב לשנא אחרינא שלא יתביישו
זה

רבי ברכיה בשם רבי דוסא הגדול אומר שש מאות
שנה דכתיב כימי העץ ימי עמי איזהו עץ הסדן
שעושה שש מאות שנה . ורבי אליעזר ברבי יוסי
הגלילי אומר אלף שנים דכתיב כי אלף שנים וכתיב
יום נקם בלבי ויומו של הקב"ה אלף שנים . ור' יהושע
אומר ב' אלפים ~~שנה~~ שנ' כימות שמחתנו ואין ימות
פחות משני ימים ויומו של הקב"ה אלף שנים ור' אבהו
אומר שבעת אלפים שנאמר משוש חתן על כלה ישיש
עליך אלהיך וכמה משוש חתן על כלה שבעת ,
ימים ויומו של הקב"ה אלף ~~שנים~~ ורבי אומר אין
אתה יכול למנות כי יום נקם בלבי שנת גאולי
באה . וכמה הם ימות המשיח שלש מאות וששים ו
וחמשה

נס השמן וכן היוסיפון ולחמים (ספר ג' פרק י"א) כתב
שבשנת ג"ת למלכות יונים אנטיוכוס נחרו טמאו את ה
המקדש ואחר ג' שנים שהוא ג"ח למלכות יונים נגברו ה
החשמונאים נקבצו שמונה ימי חנוכה וסוף דבריו שם שלכן
בקרא נקרא חג הנרות לזכר
שאחר ימי החושך נגלה ה
העצה אור עשה עליהם אבל ישעי' ס"ה
לא זכר מנס השמן וכן הרא"ו
בפירושו כתב על נס חנוכה תה' ג'
וכו' אבל במרדכי הארוך ישעי' ס"א
כתב ובמגילת תענית אמרו תה' שם
שנבנו ימי משוש חנוכה ה
המזבח וכפ"א ורמ"ב ב ישעי' ס"ב
במדרש רבה (פ' בהעלותך)
ובפ"ט הדמ"ם (סי' תר"ע) ולפי
הנראה שהראשונים לא ה שם ס"ג
היו גורסין בבבלי סירוב
נס השמן וגם כך גרסתינו
מצינו שבשאלתות דר"א גאון (שהיה בזמן חתימת התלמוד
עיין תוס' כתובות) מפורש ולא היה בה הדלקה א
עוניו ויש אחד בלא כגירסת הבבלי שלפנינו ולא ה
היה בה הדלקה אלא יש אחד ובאותו הרעיון עליו
הב"י (שם) והאחרונים כולם הדרשנים והפרשנים לתרץ
הקושיא למה קבעו ח' ימים דהיין שבשמן שבפך היה בו
כדי הדלקה ליום אחד נמצא שלא נעשה הנס אלא בז'
הלילות והאריכו ממעיניהם ולנוסחת השאלתות שלא
היה בו להדליק אפילו יום אחד לא קשה מידי ונמצא
ג' נראה אומרות. ובפ"ש הדי"ו פרק שם , ובשקיל ש
שנתוסף המשתיים והמקומיים עשרי דין כמה ב
צלמים נשתברו וכמה דורות נשתכחו על לא דבר
ועכ"פ מצינו שגם הפסיקתא דידן גלי בשיטת ה

הירושלמי והרמב"ם ומגילת תענית והרבות ונוסחתם וכותבי העתים ואבגריהו שלא זכרו כלל מנס השמן רק ניתן טעם
לשבח למה מדליקין נרות בחנוכה מפני שמצאו שם שמונה שפודין והיינו שהיוונים גזלו המנורות של כסף וזהב ובפ"ג
העשירו עשאום של כסף כו' (מנחות כח:) ולא נשאר רק ח' שפודין של ברזל והדליקו בהם החשמונאים ח' נרות בחצרות
הקודש לכבוד ולתפארת ולשמחה על ישועות השם ונפלאותיו לדורות ולדור עולם שלא תשכח מפי זרעם זכר של התשועה
הגדולה הזו ויש לבאר עוד בזה דהלכתא מהשמונה במנחות (שם) אע"ג במנורה לא היה רק ז' נרות והמה אחרונים
במנורה היו ואין להאריך :

~~פיסקא ב'~~ פיסקא ח' שפרקותיהם רותחות בירושלמי ברכות ושקלים (פ"ב) איתא שפרקותיו רותחות עמו בקבר מה טעם
דובב שפתי ישנים. פירוש הוא של ענבים שהוא זב מאליו רחמנא ורבי
סימון חד אמר כהדא כשתא צונמיטון וחרנה אמר כהדין כשתא חמיר עתן אע"ג דהוא שותה לה שעושה בפומיה
ובירושלמי שקלים (שם) ובשבת (ק"א) איתא האומר שמועה מפי אומרה יהא רואה בעל השמועה כאלו הוא עומד
כנגדו ומה טעם אך בצלם יתהלך איש ובבבלי יבמות (צ"ז:) אהא דשפתותיו רותחות בקבר פרש"י והנאה הוא לו שדומה כחי

וכתב

זה הנה : שראוי לפניה בגמרא בסנהדרין (צח.) אין
בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או ~~חייב~~ כולו חייב:
דבר גדול בסנהדרין (צז.) איתא רעב גדול ומתים א
אנשים ונשים וטף ועיין לקמן ~~פרשתא ( ) פיסקא ( )~~
ועמ"ש (פיסקא)
~~ומה שהבאתי בגבורה שם~~ :

פרשתא ב' פיסקא ג' מאימתי הוא.
מעותד כן הוא
באשמורת (וישלח סו' רנ"ו) : שנו
רבותינו (שבת כ"א: ומ"ס פ"ב) :
משתשקע החמה "לא סוף השקיעה
(ראש פ"א בתענית טושע תרע"ב)
ולא תחלת השקיעה (מרדכי סרמ"ב
בשבת ומשמעות הרשב"א והר"ן וע'
תב' דבתים בני ותו' ונחות כ':)
~~תוספות דבתים ... ותוספות~~
~~...~~ ובמ"ס איתא ואע"פ
שאין ראוי לדבר זכר לדבר לא
ימוש עמוד השחר ולא הדליקו
ביום אין נותנין ... ואין מברכין
עליו שברך אחרו אין מברכין על ה
הנר עד שיאורו לאורו, ועיין ~~בלשון התוספות המרדכי~~ בשבת שסבום
בשם הירושלמי דמה"ט אין להדליק על נר חנוכה : רוק
רגל בשם ומ"ס איתא והאלפסי והרמב"ם כתבו חצי שעה
והרא"ש שבשה"ע פרב ולא עד שתכלה רגל היתרדים
אלא רגל הרבים כמו החושש שדרכן לאחר בשוק :
ובשעת הסכנה (שבת שם) שאין הצורך מניחים להדליק:
מצות לאורה מאפה משום בזיון מצוה ורב אשי אמר
אפילו להנות בראויה לבד אסור ומסיק נר אחרת
קביעת ... בשבת (כב.) ובמ"ס (פ"ב) ובאחרונים :
שאינה שפודין ... להו שפודין ... שלא היו זה נביאים
כהנים והיתום הדאמרין במנחות (סח.) כשאינה
באה זהב אינה באה גביעים כו' (ועיין רמב"ם שם) וכן
פסק הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ג) : ועשו אותם
שחיפו דבלן דבגמרא במנחות (שם) : הימנון בלשון יוונ
ורומי הוא שיר של שבח ובפשט (פ"א) משל לחבורה של זמרין
שהיתה מבקשת לומר שבחו של מלך הימנון למלך : ......

~~פרשתא~~ פיסקא ח' הנ"ה בכבוד שהקב"ה עושה : שנאמר
וכבוד ה' באורות תהלים ~~(...)~~
(תנחומא) מיותא באפי נפשה הוא כבוד ה' יאסף אותו
הגדול פטו ולהגירסא שלפנינו ... נוי מסיימא דקרא
וכבוד ה' יאספך שהקב"ה מטפל בצדיקים , ומיותא
דרבי חייא הוא מלתא באפי נפשה ... וכן בשעה
... : שלו חירות (במאמרות ג"ג במ"ר
... ... תשר"א ... תהלים ... תמוה ושם
ה"א
ע"ש

וחמשת אלפים שנים הם ימות המשיח ומתי
א"י בני ישראל חיים בהם ומולכים אותם וכל
הצדיקים שבח"ל באים במחילות לתורה וכיון
שהם באים לתורה מיד הקב"ה נותן להם את
נפשותיהם והם עומדים ואומרים אותם עמהם
שנאמר רוקע הארץ וצאצאיה נותן נשמה לעם
עליה איזהו מלך המשיח בא אור אליעזר
סמוך לימות המשיח עשרה מלכות נבלעין עשרה
מלכות נרדפין עשרה מלכות נהרגין, ורבי
חייא בר אבא אמר אין מלך המשיח בא אלא
בדור שפניו של כלב ר' אליעזר אומר בדור ש
שראוי כליה מלך המשיח בא ור' לוי אמר סמוך
לימות המשיח דבר גדול בא לעולם : סליק
פיסקא ג'
פרשתא ב' מזמור שיר חנוכת הבית לדוד
ומדבע

והנה הדיוק הדבר הזה מתון ומהיקש כי שמעו הצות איך
יתגעגעו ומה ירגישו אל שיהנו. עכ"פ אחר עבור זמן ושב אל ה
העולם איך יתנועעו שפתיו ואף כי מדברי רז"ל קבלה דומני ,
נראה שהצדיקים המתים נשאר מרוחם עם הגוף עד שירגישו
בענגי העולם ~~ודבריהם...~~
~~...~~ עם יקשה איך ה
הזכרת שמם בהלכה יבוא אל הנשמות
בקברים עד שיתנועעו שפתותיהם ואיך
יתענגו בזה אחרי פרישותם מתאוות ה
הגוף כי זה יראה הנאה דמיונית מ
מדמיוני הקבורות ומ"ט הרחשו אל תמר שם ע"ב
העוגבים ושתיית היין, ובשל עין יראם
הם כי כל שאומרים שמועה מפיו בנ
העוה"ז והוא יושב ומתעדן בתענוג מ
מחשיב בישיבה עליונה עוד תענוג
בגשן נפשו מכל העריבות המגיעו מה
שמעיינים בדבריו בני העולם הזה ולענין
זה שתעלה נפשו במעלות וגופו תענוג תה' ו'
נוסף על מה שספר השומע בחייו ואע"פ
שאחר פטירתו אינו מוסיף על מעלתו כמו שאמ"ל הדיש לעשותם ו
ומתר וכל שכר כבודו כאלו חזר להיות חי בעוה"ז בלמת
המצות להוסיף מעשים טובים על מעשיו הראשונים והיש הזה
מוסיפים לו שכר נפשיו על מה שכנה. כבר הזכרתם בחיים ו
ונוספים זה עם משל השותה יין ישן שנים אחר שהגיע אלין טעם
ההנאה עצמית עדיין נשאר לו טעם משובח בחיך ג"כ נשאר
לאותו חכם תענוג גופני כמו שבסברת יוסיפו לו בישיבה
עליונה תענוג נפשיי ומוסיפים לזה מ"מ יראה בשל שמועה כאלו
עומד לעבדו כאומר שהרי הוא כמו שחזר בגוף ונפש להיות ב
בעוה"ז ועומד ... התלמוד המגיד שמועתו , ואין בזה
כדי שביעה , ואומר אני אחזה לו בזה שהיות הנבואה
בנו אות חזק על השארות נפשינו מ"מ ... שלא הולכה
תורה ועדו השארות הנפש כי הדבקים בה' בחיי העולם ב
במעמד הר סיני שהיו כולם נביאים עכ"פ שיהיו דבקים בו
בהפרדם הגוף כאמור ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כל
מי שיגרם לומר דבר שמועה מחודשת מובטח בהשארות נפשו
וכו' שספר דבקה נשמתו בה' מתחלה במעמד הר סיני כי כל
החיים העומדים בכל דור ודור כל אחד קבל את שלו מסיני
כדאיתא בשמות רבה כ"ח ואולי זהו טעם אמ"ל כל השונה ה
הלכות מובטח לו שהוא בן העוה"ב ולכן כשתאמר הלכה בשם
אומרה שכבר מת הרי זה מעיד על השארות מאחר שהיה
וכן זה מהדבקים בה' בסיני והוא לו כאלו שפתותיו דובבות
בקבר כאומר כאלו הוא חי ומדבר בפני דברי נבואתו
כי היות לא יפרדו בין הדבקים בה' מתחלה והוא מ"ש ג"כ ש
שיראה כאלו בעל השמועה עומד לפניו שיתאמת אצלו שהיות
כאלו לא מת מאחר שההלכה נאמרת משמו והיה מהדבקים ב
בה'

ע"ש גירסות שונות (ומש"ל) ~~פרשה שובה ישראל~~ (פיסקא ש"ב) :
יבא שלום (ירושלמי סוטה ספ"ב בבלי שבת ל"ג ב : כתובות
ק"ד במד"ר שם ילקוט נשא תשי"א חוקת תשס"ב משלי תשפ"ג
ברכה תתקס"ב תהלים תתמ"ה תתכ"ט): אור לגד מנה
שהקב"ה אומר בקרוביו לרשעים אין
שלום כו' לצדיקים שנאמר בקרוב יבאו
שלום : הר"ל בין הצדיקים החיים
לצדיקים המתים והר"פ בשיטה (פ' י')
ובילקוט תהלים ~~[illegible]~~ (תשפ"א) :
אלא הדיבור בלבד שמפטירין
אותם משבחים בדיבור מוצאת
הפה ומיתוק הלשון שבחיים
ואעפ"כ מוסיף להקב"ה ע"י השגה
רוחניות על שם נפשותם בצרור
החיים : הר"ל בשיטה ששם נפשותם
בצרור החיים והיינו באוצר הנשמות
(ספרי נשאות רבה כ"ב ויודע ילקוט
ברכה פ' כל נשמתו בידך שמואל
א')

בה' והדמיון למצוה של ענבים שהם להנשמת האמצעי שלו ס
סבה לתענוג היין כן הזכרת שמו המעוררות הידועה ק
בהשארות ונפלו הוא מתנוצץ ומראה חיותו על כל זה באה
השאלה מה העצה יש לו דברי שהזכרת שמו יועיל להודיע
זה לדור אבל הוא בעצמו מה ה
הנאתו בזה הלא מאחר שהיה מ
מהדבקים הרי הוא קיים בנפשו
בין שיזכרו שמו ומצותו בעולם בין ש
שלא יזכרו כלל והיתה התשובה
שהוא נשמת היין הטוב שמלבד
התועלת הנשאר לו משתיית בעין
ישאר עוד טעמו וריחו בפיו כן
אותו התענוג אשר היה לו מהדביקות
בעת הנבואה ישאר לו עדיין מ
ממנו כשיזכרו שמו על הלכה ש זכרי' ט'
שכאשר יזכירוהו מה שהתענג בעת
דבקותו יתעורר התענוג בזכרון
התענוג ההוא כענין שובתו תה' ק"ח
שירון ויטמח וכתן יהיה כ"ף ב אסתר ג'
דבוב שפתי בגבר כפשוטו כי
להיות מתי הצדיקים נשאר מהרגשתם
בקירוב כבתחילתם כאשר יזכירוהו
התענג דבקותו ותענוגו שפתיו כ תה' כ"ו
כשותים מהדבקות ההוא כחיך ברא' ב'
הטועם מהיין שכבר שתה ודבריהם שם א': נחמי' רב
את ראשו לפי הפשט ולבעלי החכמי
האמת בענין הבא בדברי הדבקות זכרי' א'
הנפשות יבין הדברים באופן בבא' ג'
נאות כמ"ש במקום אחר :
פרשתא תה' נ"ט

ולמדנו רבינו נר של חנוכה מאימתי הוא מצותו
שנו רבותינו משתשקע החמה עד שתכלה רגל ה
הרגל מן השוק , ולהיכן הן מדליקין היה דר
בעלייה ובה חלון נוטה לרשות הרבים מדליק
ובשעת הסכנה מדליק בתוך ביתו , ואסור
לעשות לאורה מלאכה ורב אסי אמר אסור
לראות לאורה , ולמה מדליק נרות בחנוכה אלא
בשעה שנכנסו בניו של חשמונאי הכהן הגדול
למלכות יון שנאמר ועוררתי בניך ציון על בניך
יון נכנסו לבית המקדש מצאו שם שמונה שפודין
של ברזל וקבעו אותם והדליקו בתוכם נרות ,
ולמה גורין את ההלל מפני שכתוב אל ה' ויאר
לנו , ולמה אין גורין בפורים שכתוב להשמיד
ולהרוג ולאבד ואין גורין אלא על מפלתה
של מלכות ומלכות של אחשורוש היתה קיימת לכך אין גורין אבל במלכות של יון
שכלה אותה הקב"ה התחילו גומרין הימנון ושבח ואומר לשעבר היינו עבדים לפרעה
עבדים ליון ועכשיו עבדיו של הקב"ה הללו עבדי ה' , וכמה חנוכות הן שבע ח
חנוכות הם ואלו הם חנוכת שמים וארץ שנאמר ויכלו השמים והארץ ומה חנוכה היה
שם ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר , וחנוכת החומה שנאמר ובחנוכת
חומת ירושלים , וחנוכת של עולי גולה שנאמר והקריבו לחנוכת בית אלהא דנא וגו'
וחנוכת הכהנים זו שאנו מדליקין , וחנוכת העולם הבא שנאמר אחפש את ירושלים
בנרות , וחנוכת הנשיאים זאת חנוכת המזבח , וחנוכת בית המקדש זה שקראו בענין
מזמור שיר חנוכת הבית לדוד :

~~[illegible]~~ פיסקא ח' כך פתח רבי תנחומא בר רבי אבא יעלזו חסידים בכבוד ירננו
על משכבותם באיזה כבוד בכבוד שהקב"ה
עושה לצדיקים בשעת פטירתן מן העולם בנוהג שבעולם אדם מת אם יש לו בנים מטפלים בו אבל הקב"ה אינו כן
אלא אמר רבי יוחנן הקב"ה מטפל בצדיקים ומנין והלך לפניך צדקך זה צדיקו של עולם שנאמר וכבוד ה' יאספך , וכן בשעה ישעי' נ"ח
שהצדיק נפטר מן העולם אמר רבי חייא הגדול שלש כיתות של מלאכים מטפלים בו אחת אומרת יבוא שלום ואחת אומרת , שם נ"ז
ינוחו על משכבותם ואחת הולכת לפניו ושותקת שנאמר הולך נכחו , אמר ר' יהודה בר סימון בשם ר' [illegible] הקב"ה כביכול
אומר לו יבא שלום מן הרשעים אתה למד שהקב"ה אומר אין שלום לכך כמה שכתוב אין שלום אמר ה' אלהי לרשעים , ואם לרשעים שם
הוא אומר בקרובים אין שלום כו' לצדיקים שנאמר להם יבוא שלום לכך נאמר יעלזו חסידים בכבוד , בכבוד שהוא עושה להם ב
בשעת סלוקן מן העולם , ד"א מה ירננו על משכבותם שהם מקלסים להקב"ה שם אמר ר' חמא ברבי יוסי אין בין החיים ו
לצדיקים המתים אלא הדיבור בלבד והם מקלסים להקב"ה שם נפשותם בצרור החיים כמה שכתוב והיתה נפש אדני צרורה ש"א כ"ה
בצרור החיים לכך נאמר ירננו אין ירננו אלא לשון קילוס שכתוב קול רנה וישועה באהלי צדיקים , ד"א ירננו מה אומר תה' קי"ח
ר' יוחנן בשעה שהזקן יושב ודורש ואומר כך אמר רבי עקיבא כך אמר רבי שמעון בן יוחאי שפתותיהם רוחשות שם כמה
שנאמר דובב שפתי ישנים לכך נאמר ירננו על משכבותם לפיכך אמר דוד אגורה באהלך עולמים , וכי עלתה על שה"ש ז'
דעתו של דוד שהוא חי לעולם אלא מהו הדבר הזה שאמר אגורה באהלך עולמים , אמר יהי רצון שיאמרו בשמי בעולם תה' ס"א
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות , אמר לו הקב"ה חייך אעפ"י שאתה מת אין שמך זז מביתי לעולם אלא על כל קרבן ו
וקרבן הם מקריבים שמך ואומר שירים משלך מזמור לדוד ולא עוד הוא ואתה חשבת לבנות בית המקדש אעפ"י ששלמה

בנה

א׳ פ״ה רמז ג״ה אינוך תת״ן) בשני ערבות (חגיגה י״ב:) תחת כסא הכבוד (שבת קנ״ב: במדבר רבה פ״כ): בשעה שהגין (ש״ט וילקוט תהלים שם): שפתותיהם רוחשות (ירושלמי ברכות פ״ב ושקלים פ״ב בבלי יבמות צ״ז: סנהדרין צ: בכורות ל״א: ילקוט תהלים ~~רמז~~ רמז תשע״ח תת״ט):

פיסקא ט׳ היאך אני מוצא שני הכתובים שאמרם (הנביא) נתן הנביא (שאומר) לדוד והלותה תבנה (בשמואל ב׳ ז) מלמד שאם דוד רוצה לבנות יבנה ובמקום אחר (דה״א י״ז) כתוב שיאמר לו לא אתה תבנה: שבנך יבנה אותו

בנך בונה אותו בשבילך אני כותבו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד

פיסקא ט׳ ד״א מזמור שיר חנוכת הבית לדוד כתב אחד אומר האתה תבנה לי הבית ש״ב ז׳
וכתוב אחד אומר לא אתה תבנה לי הבית הא כיצד היאך אני מוצא דה״א י״ז
שני הכתובים אלו לא אתה תבנה לי הבית שאין אתה בונה אותו, והלותה תבנה שבנך יבנה אותו, ד״א לא אתה תבנה שאין אתה בונה אותו האתה תבנה שאילו אתה לא ירדה האש כלום אלא כיון שבנה כמה תפלות סדר שלא ירדה האש, ד״א האתה תבנה שאתה מיסדו לא אתה תבנה שאין אתה משכללו, אמר רבי חלבו בשם רבי ר׳ שילא והביא ארונו של דוד אבין אמר לו רבון העולמים אם אין לי מעשה בשביל חסדיו של דוד אבי מיד ירדה האש כמה שכתוב ה׳ האלהים אל תשב פני דה״ב ו׳ משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מה כתיב אחריו וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה ואומר, ואם אין אתה עושה בשבילי שהביא שלמה ארונו של דוד מן קברו, ר״ה ברפיה בשם ר׳ חלבו בשם רבי שילא כתיב מלא הוא ארוממך ה׳ כי דליתני ונאמר ה׳ ה העלית מן שאול חיי תה׳ ל׳ לפיכך אמר שלמה הואיל ובגדלות דוד אבי עשה הקב״ה הדין אומר שירת חנוכת הבית לשון מזמור שיר חנוכת הבית לדוד:

פיסקא י״ב ד״א מזמור שיר חנוכת בית והלא שלמה בונה את הבית, והוא נקרא לשמו של דוד אלא דוד היה ראוי לבנותו ובשביל דבר אחד לא בנה אותו ואע״פ שחשב לבנותו בא נתן הנביא ואמר לו לא תבנה לי הבית למה כי דמים רבים שפכת ארצה כיון ששמע דוד נתיירא אמר הרי דה״א כ״ב נפסלתי מלבנות בית המקדש, אמר רבי יהודה בר אלעאי אמר לו הקב״ה דוד אל תירא חייך כך היו לפני כצבי ואיל לכך נאמר שפכת ארצה ואין ארצה אלא צבי ואיל שנאמר על הארץ תשפכנו כמים, אמר לו הקב״ה חייך כל דמים שפכת דברי׳ י״ב היו לפני קרבנות שכן כתיב כי דמים רבים שפכת (ארצה) לפני, אמר רבי שמעון בן י והלא אין לפני אלא קרבנות שנאמר ושחט אותו בן הבקר לפני ה׳ אמר לו דוד או ויק׳ א׳ ולמה אינני בונה אותו אמר לו הקב״ה שאם אתה בונה אותו היה קיים ואין חרב אמר לו והרי יפה אמר לו הקב״ה גלוי וידוע לפני שעתידים לחטוא ואני מפיג חמתי בו ומחריבו וישראל ניצולין שכן כתיב באוהל בת ציון שפך כאש איכה ב׳ חמתו, אמר לו הקב״ה חייך הואיל וחשבת לבנותו אע״פ ששלמה בנך בונה אותו לשמך אני כותבו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד:

פיסקא י״ג ד״א מזמור שבעה חנוכות הן חנוכת בריותו של עולם דכתיב ויכלו השמים וגו׳ ויכולו אלו לשון חנוכה דכתיב ויכל בראש׳ ב׳ כל עבודת, חנוכת משה דכתיב ויהי ביום כלות משה להקים, וחנוכת הבית במ״ב ז׳ דכתיב מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, וחנוכת בית שני ובחנוכת חומת ירושלים נחמי׳ י״ב וזו של עכשיו של בית חשמונאי וחנוכת העולם הבא שעוד היא יש בה נרות כדכתיב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים: ישעי׳ ל׳ ביום

סליק פרשתא

ובילקוט (שמואל ב׳ רמז קמ״ה) מסיים הודעת כבודך לכבודי שמשראלית עתה יושב בבית ארזים מבלות בנין בית המקדש אבל שלמה בנך מגדים כבודו לכבודו שנאמר כלה הבית ואח״כ ואת ביתו בנה שלמה: ה״ג שבנך יבנה אותו ד״א האתה תבנה שאתה מיסדו לא אתה תבנה שאין אתה משכללו ד״א לא אתה תבנה שאין אתה בונה אותו אין אתה תבנה שאילו אתה לא ירדה האש כלום אלא כיון שבנה כמה תפלות סידר ולא ירדה האש אח״ח בשם דוד הלך והביא ארונו של דוד ולגירסא זו המאמרים מסודרים ונכונים ו נ״ה בילקוט שמואל (שם): שאתה מיסדו שהכין כל צרכי הבנין ותיקן המסלות וכדכתיב הכין יסד דויד (דה״א כ״ט): משכללו יש לשון יסוד שמתורגם בלשון שכלל כמו למן היום הוסדה (שמות ח׳) דומה באשתכללות, ומוסדות השמים (ש״ב כ״ב) שכלולי שמיא, ויסד הבית (מ״א ה׳) ושכלולא ביתא אבל כאן פירושו שאין אתה משכללו שאין אתה גומרו לכלותו כמו ושוריא שכללו (עזרא ד׳) ושוריא ישתכללון (שם) וכן ויכלו השמים (בראשית ב׳) תרגומו ואשתכללו: כמה תפלות סדר ולא ענה (שבת ל׳. מו״ק ט׳: סנהדרין ק״ז: שמות רבה פ״ח במ״ר פ׳ י״ד קה״ר פ׳ נשבח אני. ש״ט פ״ב וילקוט תהלים שם י״ט): ה״ג מן שאול נפשי חייתני וגומר ו והיינו שהביא שלמה ארונו של דוד וברכות (שם ושם) איתא מ״ד שהחיה דוד באותה שעה וכו׳:

פיסקא יג׳ אל תירא (ילקוט ש״ב שם): והרי יפה רשעמוב לעולם: כאשר כאש חמתו (מ״ש ר״ל) ( ) ששפך חמתו על עצים ואבנים: פיסקא י״א שבעה חנוכות הם (מ״ש) (פיסקא ג׳): אור הלבנה לעו לגבי מאתים ירושלים בנרות:

סליק פרשתא:

ולמדנו

פיסקא י"ב ולמדנו רבינו (תנחומא פ' נשא שאילתות פרשת
ונשלח ותוס' בשבת מ"ב • ד"ה שבנר
ר"ן ורא"ש ומרדכי פרק ב' ט"ו טוש"ע סי' תרע"ג) : לא יאמר
אדם (תנחומא שם) : אף על הים גוזרין כמ"ש רז"ל מי מושל
בי צדיק ( ) הצדיק גוזר והקב"ה מקיים ( )
ובב"ר (פ' י"ב) איתא מה המסמר הזה
הנשוך בדלת הוא מקיים הדלת כך
שהצדיקים גוזרים הקב"ה מקיים ד
דבריהם תדע לך מיעקב בשעה ש
שבירך מנשה ואפרים עשה את
הקטן גדול וגדול שנאמר וישם את
אפרים לפני מנשה וקיים הקב"ה
גזירתו ועליו נאמר דברי חכמים
כדרבונות אל תקרי כדרבונות אלא
כדרבונות שיעקב גזר שתהא ה
הרבנות לאפרים וקיים הקב"ה את
דברו כמסמר הנטוע ואמר הקב"ה
הואיל וגזר יעקב על אפרים שיהא
ראשון אף אני אשימנו ראשון לכל
דבר כשופטים ובדגלים ובמלכים
ובקרבנות ובדגלים (פיסקא י"ד) :
פיסקא י"ג ה"ג תחלה לבכור וגדול:
מהו כדרבונות ,
(ירושלמי סנהדרין) פ"א סנהדרי עגב
חגיגה ג': ויק"ר ~~רבה~~ פכ"ט ב
במד"ר פי"ד ושו"ט וקה"ר פ' דברי
חכמים תנחומא בהעלותך ולקוט
עקב ~~רמז~~ תתנ"ב וסוף זהות ע"ש):
כתלם שלה בשורות המענה כמו
תלמיה רוה (תהלים ס"ה) תלמיה
ובכיון (איוב לא) בתלם עבותו (ט"ו) תלמי שדי (הושע י' וי"ב) :
לדרכיו של הקב"ה בספרי ובחגיגה
ובמד"ר ותנחומא (שם ושם) איתא
מה דרבן זה מכוון את הפרה
לתלמיה להביא חיים לעולם כך
דברי תורה מכוונים דעתו של
אדם מדרכי מיתה לדרכי חיים
ובירושלמי ובויק"ר ~~רבה~~ ובקה"ר
(שם ושם) איתא אף דרבנן עושה
אדם דרבן ליצר הרע שהוא
מעבירו מחיי העוה"ז לחיי ה
העוה"ב ע"ש : ה"ג כדרבונות
כדרבון : המשנה (אהלות...

שו"

פרשתו ביום השמיני נשיא

פיסקא י"ב ביום השמיני נשיא לבני מנשה ילמדנו
רבינו נר של חנוכה
שהותר שמן מהו צריך לעשות לו ילמדנו נר
של חנוכה ~~שהוסיף שמן~~ שהותר שמן ביום
הראשון מוסיף עליו שמן ומדליקו ביום השני ו
ואם הותר ביום שני מוסיף עליו ומדליקו ביום
השלישי וכן בשאר כל הימים אבל אם הותר
ביום השמיני עושה לו מדורה ושורפו בפני
עצמו למה כיון שהוקצה למצוה אסור ל
להשתמש הימנו , לא יאמר אדם אינו מ
מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה
אמר לו הקב"ה לאו בני אלא כל מה שהם
גוזרים עליך קיים שנאמר על פי התורה
אשר יורוך , למה שאף על הים גוזרים ש
שנאמר ותגזור אומר ויקם לך , תדע לך יעקב
מהו אומר בשעה שהיה מברך אפרים ו
ומנשה וישם אפרים לפני מנשה עשה את
הקטן גדול וגדול ונתקיימה גזירתו איתתה
בקרבנות הנשיאים הקריב שבט אפרים תחלה
שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים
פיסקא י"ג
ביום השמיני נשיא לבני מנשה: דבר אחר
ביום השמיני את מוצא שאפרים קרב
תחלה שבכור וגדול ואח"כ מנשה , וכן
כתב רבי תנחומא בר אבא , דברי חכמים
כדרבונות מהו כדרבונות אלא מה ד
דרבן זה מכוון את הפרה לחרוש בתלם
שלה כך דברי חכמים מכוונים את ה
האדם הזה לדרכיו של הקב"ה , הוי
יפה אמר שלמה דברי חכמים כדרבון ,
דבר אחר המשנה קראה אותו מרדע
והמקרא קורא אותו דרבן ומלמד דכתיב
במלמד הבקר וכן ולהציב הדרבן , ולמה
ראי ענין למה נקרא שמו מרדע שמורה
דיעה בפרה ולמה נקרא שמו דרבן ש
שמדיר בינה בפרה , מלמד שמלמד
את הפרה לחרוש בתלם שלה כך דברי
חכמים דרים בינה בבני אדם ומלמדים
דיעה

פיסקא י"ב ולמדנו רבינו ה"ה פירש בשם רבב וז"ל הרא"ש פרק
ב"מ סי' ט' כתב בגה"ל שאילתות דרב
אחאי נר חנוכה שהותיר בו שמן מהו צריך לעשות בו , ח"ש
בתנ"ב נר חנוכה שהותיר בו שמן ביום ראשון מוסיף עליו ו
ומדליקו ביום השני' ביום השני מוסיף עליו ומדליקו ביום השלישי
וכן בשאר הימים אבל אם הותיר ב
ביום השמיני עושה לו מדורה ושורפו
בפ"ע לפי שהוקצה למצוה אסור ל במד' ג'
להשתמש ממנו ע"כ , והנה שתי תיבות
בתנ"ב שהעתיק הרא"ש משמיה בשאלתות
בגירסא לפנינו , וגם א"א להתגרים
שהרי לא מצינו דבר זו בשום ברייתא
בכל הש"ס , וגם בתוס' דשבת מ"ב ד"ה
שבנר ושבקערה וכו' נשה לה"ר במ"ש
מנר חנוכה במתניא כבה ליל ראשון
מוסיף עליו בליל שני ומדליקין בו
כבה ליל ח' עושה לו מדורה בפ"ע
מפני שהוקצה למצותו וכו' , ותבתי
בתמיה כל שכן דמלת במתניא שכתבו
התוספות צריך תקון שהרי לא נמצא
בש"ס רק בשאלתות הביא הך דינא
משמיה דנפשיה , ובע"כ בהשור א איוב כ"ב
או"ח בסי' תרע"ג כתב הנותר מן ה
השמן והפתילות בליל ראשון מוסיף
עליו ומדליק בליל שני וכו' וכתב ה בראש' מ"ח
הב"י על זה כך כתב הרא"ש בפרק
במה מדליקין בשם שאלתות דרב
אחאי והמרדכי בשם ילמדנו ו
ופסיקתא רבתי , וגם הר"ן אהא
שפירש רב יוסף דמה דקאמר הש"ס
א"ל לשרגא שאם היתה דולקת
והולכת עד שיעור הזה ותכבה גהות י"ב
והפיתה או להשתמש לאורה ה
הרשות בידו וכ"ש אם כבתה שמותר
להסתפק מן השמן ונשמא דמילתא
לרבי שלא הוקצה אותה אלא למצותה
וכו' , כתב בגה"ל אבל מצאתי מן
הגאונים אמרו בשם רבתה ונשאר
שמן בנר ביום ראשון מוסיף עליו ש"א י"ג
ומדליק ביום שני וכן בשאר הימים
ואם נשאר בה ביום אחרון עושה
לו מדורה ושורפו במקומו שהרי
הוקצה למצותו וכו' ע"ש הרי לפנינו
דלא נשנית דבר זה בשום ברייתא

ותוספתא

פט"ג) מביאים הטומאה בלובי המרדע : שמורה ביעה קורה
שתמשר המחרישה : שמדיר לשון דירה שמשרה בה בינה :
הל' בבמ"ר (פ' י"ג) כך הם דברי חכמים דריס בינה בבני
אדם ומורים ביעה כדים ומלמדים אותם דרכיו של הקב"ה
והפשוט לפרש כל הג' שטות יחד על דברי החכמים : כדור
דבר עגול כמו כדור אל ארץ ו
(ישעיה כ"ב) וחניתי כדור (ישע'
כט) עתיד לכידור (איוב טו)
ובדברי רז"ל הכדור והאימום
(כלים פכ"ג ופר"ה ומקוואות)
ופרש כדרבונות כדור בנות
עיגול שמשחקין בו התינוקות
ולא חש לחסרון כ"ף השמוש ג
דלא כתיב ככדור דבנות
גראו כתיבי כה"ג וכדור פרש'
(בחולין ס"ח) פלוטה בלע"ז ט
מחופה עור וממולא מתוכו ג
צמר או מוכין ע"ש והלוטה
לשון צרפתי הוא (כמו הלעז"ין
שמביא רש"י בתנ"ך ובש"ס כי צרפתי
הי'ה) ובלשון אשכנז באלין ובו
הינוק משחקין בו התינוקות (ועיין
תוס' סוכה ל"ו . ד"ה אתרוג ותוס'
סנהדרין כ"ז . ד"ה כדור ותוס'
חולין ס"ח . ד"ה כודרת ובחדושי
אגדות דף כ"ז המהרש"א בחולין שם):
ה"ב כהדא ספירא ובלשון רומי
עגולה התערת חולה צורין
צפירה ובדברי רז"ל משולשה בה
צפירה אחת (כלים פ' י"ג) והיינו
כדור עיגול התינוקות ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
דמינקייתא של התינוקות : הר"ב
שהן מלטות כמו קלוטה בתנ"ך
כמו הקלע (ש"א כ"ה) שלא באבן
(שופטים כ') ויש לפרש מלטות
מלשון עוף מלט (במדבר ה') ו
ונלמד בפיסקא כו כשם שהצפירה
הזה זורק מלטות ורוב לשון לועזה
שבגמרא ~~[illegible]~~ ובכתבן קולט אדם מן המכולה
(עירובין פ"ה) שהנושא שחוטף
בידו נשותה וה"ל חוטפין ועורקין
הכדור מיד ליד שלא יפול לארץ :
מרוצה אחד סיפא דקרא אדרש :
שושנה אסופות ברזל כבטנה
בראש המסמר שדומה לשושנה
בראשו

ביעה אותם דרכיו של הקב"ה הוי דברי חכמים פ
כדרבונות , ד"א מה כדרבונות אמר רבי ברכיה
כדור של בנות כהדא ספירא דמינקייתא שהן מ
מלטות כך זו זורקת לכאן וזו זורקת לכאן כך הם
חכמים נכנסים לתלמוד ועוסקים בתורה זה אומר
טעמו וזה אומר טעמו וזה אומר טעם אחר ו
ודבריהם של אלו ואלו כולם נתנו ממשה הרועה
ממה שקבלו מיחידו של עולם נתנו מרועה אחד
מפני שזה אומר טעם אחד וזה אומר טעם אחר
שמא דבריהם כרחון ת"ל וכמסמרות נטועים
בעלי אסופות לא אמר וכמסמרות קבועים אלא
נטועים למה אלא מה נטע שעושה אותם מסמרות נ
נטועים והמסמר שיש לו שושנה נח . לשון לכן
אמר וכמסמרות נטועים שרשיו של אילן הנטועים
בשן לעצור אבל אין להם כח ככחו של ברזל ו
והמסמר של ברזל יש לו כח נתן לדברי תורה כחו
של ברזל ומעלי נטועים שרשיו של אילן , דבר
אחר כשם שרשיו של אילן משתלחים בכל מקום כך
דברי תורה נכנסים ומשתלחים בכל הגוף , דברי
חכמים כדרבונות אימתי הם נטועים ~~[illegible]~~ באדם
הזה כמסמרות אימתי בזמן שבעל תורה נכנס ל
לתלמוד והם נאמרים לשמו , ד"א מה הדרבן מטלטל
יכול אף הם כן ת"ל וכמסמרות נטועים מהו בעלי
אסופות אימתי הם נטועים באדם הזה אימתי
בזמן שבעליהן נאספין מהם כל זמן שרבו קיים הוא
היה מקיים כל זמן שעוסק הרי רבי לפני ואני יושב
את רבו הרי יעקב קיים ובלולה לזיים תלמודו אם
שאין לו לפני ושאלו הרי אימתי נטועים באדם הזה
בזמן שבעליהן נאספין מהן אילו ואילו ניתנו מ
מיחידו של עולם ויותר מהמה בני הזהר מהו ויותר
מדברי תורה הוי זהיר בדברי סופרים למה שאלו
באלו דבריהם לכתוב לא היה צריך לספרים , עשות
ספרים הרבה אין קץ , אמר רבי אבא סרונגיא אם
אדם לכתוב ספרים עוד לדבריהם מהו מהמה בני
המהומה נכנסת בקבר , ויותר מהמה בני אמר רבי
ברכיה הכהן אין צריך מסמרות במספר ואין כתיב
אלא מסמרות מה מסמרות כמנין עשרים וארבע

ותוספתא ובאמת מן המסורות אלא מקליט"ן הגאונים ז"ל
כתבוהו הכי והיינו בשאלתות שלפנינו , ועיין בט"ז סי' ח
תע"ב . והנה בדברי הר"ן אותו לאידך גיסא דהגאונים
חולקין על הרי"ף ולאפוקי בקושיא עדיפא לומר דגם הגאונים
מודו לבעל הרי"ף בהיפי בדין קושיא אחת הרשות בידו
לכתחלה ולא איירי הגאונים אלא ב
בלא כפתה בתוך השיעור דבלאו
הכי נצרה לפטרה עד"כ כדי שיעורו ,
ובהא קאמרו דמוסיף עליו ומברך ב
בינם שני ולאשר כתב להם ויוסף
בב"י שהעתקתי לעיל ריש דבריו וסיים
בהרא"ש והטור ס"ל כהרי"ף ונגד כ
כהגאונים והיינו אם כפתה תוך
שיעורו וכדי שלא יהיו דברי הר"ן
תמוהים ה"א דיקא לו להר"ן הכי ע
מדעתו הגאונים בלשונם שהעתקנו
הר"ן בלא כפתה ונשאר שמן בנר כו
ובשלמא אם איירי אחר כדי שיעורו
אלישרכו לה לומר ונשאר שמן בנר
אבל אם לא איירי אלא בתוך זמן
שיעורו קשה למה להו למיכתב ו
ונשאר שמן בנר הלא וודאי הכי ה
הוא דבקטן אחר לא אפשר שהרי
כבתה בתוך שיעורו ואפ"ה שמן ש
שנתן בו מתחלה כדי השיעור ו
להיות אז ובהחוט הנדלק נשאר
קצין ודי בזה להשרשו בהתנצלות
כוונת הר"ן , אמנם לפי שהעתק
הרא"ש את דברי השאלתות ש
(שכבתה למעלה) נר חנוכה שהותיר
בו שמן וכו' וגם כפי לשונו ש
שכתב הטור שהעתקתי למעלה
אין שום ראיה מוכרחת דגאונים
איירי אחר כדי שיעורו אלא ש
שפיר יכול לומר דגם הגאונים
ס"ל כהרי"ף ולא איירי הגאונים אלא
בתוך כדי שיעור וכמ"ש הב"י , ו
ולמאורה יש ידים מוכיחות לזה מש"כ
הגאונים מוסיף עליו ויום שני ומדליקו
ואם הותיר ליום שני מוסיף עליו
וכו' ובשלמא אם איירי שכבתה
בתוך כדי שיעורו דוקא (ולאחר
כדי שיעורו מותר להשתמש מהשמן)
ואפ"ה נתוסף מכדי שיעורו שנתן
מתחלה

בראש הנאמר וזהו פי׳ מלות אסופות שבגמרא : ושלמי
להוציאו מגמרו, וחלופה כנגון (בב׳ כ״ה) תרגומו וחשלופו
ונפשו ולא שלף לבו יראה (שבת פ״ב חולין צ״ה) וכדומה : הג״ה
משתבשים וכל כך נמצאים ומשתבשים : הג״ה ד״א דברי חכמים
כדרבונות אומרת : לשמעו בדשתא : הג״ה אי מה הדרבן
מטלטל : שבעליהם שרבם נאספים
לשולמים : הג״ה מפליגים ואמר כל
זמן שאצלך כאומר מפרים ומרחיק
כמו נפוליה הארץ (בראשית י׳)
ובדברי רז״ל אל תפרי מקלים וכל
דבר (אבות פ״ב) וכדומה : הג״ה
בבאו״ר נראה תלמודו ונראה הוא
שאין לו : אילו ואילו נתנו מ
חסרון יש כאן ובבאו״ר הירושלמי
נמשכין מהן נתנו מרועה אחד
אע״פ שזה אומר טמא וזה
אומר טהור דבריהם של אלו ו
ושל אלו כולם נתנו מן משה ה
הרועה מה שקיבל מאחד של
עולם : בדברי סופרים הג״ה
בעירובין (כא:) שדברי תורה
יש בהם עשה ולא תעשה (שאין
בהם חיוב מיתה) ודברי סופרים
כל העובר על דס״ח חייב מיתה
שלא תאמר אם יש בהם ממש מ
מפני מה לא נכתבו עשות ס
ספרים הרבה אין כו׳ ובבאו״ר
איתא למה מפני שאין אדם
אורה כלום מדברי תורה מ
מפני שהיא סתומה כל אבל
מתוך

כך ספרי תורה עשרים וארבעה הם , וכל מי
שקורא בספר חוץ מעשרים וארבע כאילו קורא
בספרים החיצונים שאמר התורה יותר מהמה
בני הזהר , רבי אומר הזהר בדברי סופרים
יותר מדברי תורה למה שהם כדרבונות , ר׳
יוחנן הוה מברך יום טוב הראשון של חג ברוך
אתה ה׳ אמ״ה אקב״ו על מצות לולב ושאר כל ה
הימים על מצות זקנים ור׳ יהושע בן לוי מודה
לר׳ יוחנן שיו״ט הראשון דבר תורה שנאמר ולקחתם
לכם ביום הראשון ושאר כל הימים מדבריהם ,
אמר ר׳ שמעון בן חלפתא בשם רבי אחאי מפני
שהם דברי חכמים כדרבן נתנו מרועה אחד
דברי תורה ודברי ודבריהם , ד״א דברי
חכמים רבי חייא בר אבא נכנס לבית ושמע
שהיו זורין וכו׳ משם אברהם אמר יפה שנו
חכמים הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה שנשיכתן
נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן
לחישת שרף ולמה אמר הדבר הזה מפני שהיה
גדולה ותפארתו שהי בנעי לוט מאביהן שאתה
מוצא בשעה שבא אברהם אצל הוה בא לוט
עמו וכל יכי שהיה דבוק לאברהם העשיר כ
משם שהעשיר אברהם שנאמר וגם ללוט אברם
ואשר וכו׳ אשר לו
ממצרים הוא ולוט עמו הנגבה , ואברם כבד
מאוד

מתחילה להנר והולך בליל שני מוסיף עליו דינא באי]
לאו במוסיף עליו לא הוי בשמן זה הנותר כבר שיעור
הדלקה במצות בליל שני אבל אי אמרינן שנותר מן השמן
יותר כבר שיעורא ואפ״ה בעינן מתחילה שמן מרוב]
להנר ומעתה יכול להיות דנשאר שיעור שמן שיכול הדליקו
בליל שני אף בלתי שמוסיף עליו , ואשר
על כן נראה מדגמנו בלשונם מוסיף
עליו להורות באו בתוך כבר ש
שיעורה כבתה וסתמה דאמינא
דמותנן מתחילה כבר שיעור מלומר
ולא יפקידו על חנוך העוגן הולך
כשמדליקו בליל שני צריך להוסיף עליו
עכ״פ . והנה מ״ש הרי״ף ושבכן
דברי הרא״ש במ״ש בתה״ד ושבש דברי
הרמב״ם במ״ש בגמרא וטעמו מפני שלא עיין כ״ה
נמצאו בש״ס בדברים אלו אין זה ר
שלא גמ׳ כי כן הוא הלשון ב
בתנחומא (פ׳ נשא) ילמדנו רבינו
נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום
ראשון מהו להדליק בה בשני , כך
שנו רבותינו נר חנוכה שהותר בה בראש׳ ב׳
שמן ביום ראשון מוסיף עליו כל שהוא
ומדליקו ביום שני ואם הותיר ביום
שני מוסיף עליו ביום השלישי ומדליקו
וכן בשאר הימים אבל הותיר ביום שם י״ט
שמיני עושה לו מדורה בפני עצמו]
למה שכיון שהוקצה למצוה אסור
להשתמש ממנו הרי שאמרו כך שנו
רבותינו ופשיטא שהאומרים ש שם י״ח
שמחבר התנחומא היה ר׳ תנחומא
בר אבא שיתכן שסיפר לשון הרמב״ם

והרמב״ם בתה״ד בגמרא אלא אף לבעל שאלות הקבלה שכתב שמחבר התנחומא היה רבי נחמן בן זכאות הסל״ג נ״ב לא נשה על
לשון בתה״ד ובגמרא שבראש והרמ״ס כיון שנמצא מימרא זו בפסיקתא דידן שמחברו היה רב כהנא וגם הגאון בשאלתות
לא אמרה משמיה דנפשיה אלא ע״פ הפסיקתא דידן והמדרשים שהיה בידם מהאמוראים , והנה להשוות דעת הפסיקתא
דידן והגאונים לדעת האלפסי (ד״א הר״ן) ושלא יהא הטור חולק על אביו הרא״ש ולתרץ דברי הטור שלא יהיו כ
כסותרים את עצמן מסו׳ תרע״ב לסו׳ תרע״ג עמ״ש בשלטי הגבורים שבאלפסי (פ׳ במה) שדברי האחרונים נוחים משם ו
וגם יש מקום עיון בדעת הר״ן שהביא בשם ר׳ (הלכות חנוכה פ״ב) וז״ל ומכאן אתה למד הרמב״ן ז״ל כדעת
הפוסקים (האלפסי) שמותר השמן שבנר חנוכה מותר לכל צרכי חול ונראה לו אפילו כבה תוך זמנו שלא כדברי קצת
הגאונים שמותר השמן שביום הראשון מוסיף עליו ביום שני כו׳ עכ״ל ודברי הרמב״ן במלחמות נראין כסותרין ואין להאריך
כי בעיקר הדין עיינו בשאלתות והתנחומא ובפסיקתא דידן ובמ״ש המרדכי (פ׳ במה) אך לשיורא ונתן בהם שמן שתבלין
כשיעור זה ומצאת כל אחת לשיעורא שלא היתה דולקת כשיעור ונפלה לבטלה או להשתמש לאורה שכבר דמי נעשה
ל, אני מרדכי דהא אמרינן בפסיקתא רבתי ביום השמיני נשיא ילמדנו רבינו נר חנוכה שהותיר שמן ביום ראשון כו׳
ומהר״ם

ומתוך דברי חכמים אדם יורה כראוי מפני שהם קדושים את התורה עכ״ש : ה״ג בכת״י ד״א וותר מהמה בני הזהר אמר רבי אבא סרדונאה אם יאמר לך אדם למה לא נתן בכתב ד״ס כשם שנתנו ד״ת אמור לו לפי שאי אפשר לכתוב כל דבריהם הה״ד וותר מהמה בני הזהר מהו מהמה מה נכנסה בהך אש באות לכתוב ד״ס למה שאלו ב באות לכתוב דבריהם אין קץ וסוף לדבריהם לעשות ספרים הה״ג עשות ספרים וגו' וכו' במתנות כהונה מה נכנסה פה בהך מהומה מערבין מה המה כלומר מה הענין יהיה לך מהם שהרי אי אפשר לכתוב כולם אבל לגירסת הפסיקתא בידינו מהומה נכנסה בהך , ומפרש על דרך שדרשו מה״ר רבה המכניס לתוך ביתו יותר מכ״ד ספרים מהומה הוא מכניס בביתו : ה״ג בד״א וותר מהמה בני אמר ר' ברכיה : אלא מארות בש״ן שמאלית לדרוש לשון מארות כדוגמתה ; ספרי תורה ונביאים וכתובים : בספרים החיצונים בכת״י ~~בבא~~ הגירסא מן עזרא פסוק שאינו מכ״ד ספרים כראוי קורין בספרים החיצונים ובירושלמי (פ' חלק) ר' עקיבא אומר אף ה הקורא בספרים החיצונים (אין לו חלק לעוה״ב) כגון ספרי בן סירא וספרי בן לענה אבל ספרי המירם וכל ספרים שנכתבו מיכאן ואילך הקורא בהן כקורא באיגרת ע״ש ד״א וותר מהמה בני הזהר וגו' הגיון נתנו ליגיעה לא נתנו ובקהלת רבה איתא וותר מהמה בני הזהר מהומה שכל המכניס בתוך ביתו יותר מכ״ד ספרים מהומה הוא מכניס בביתו כגון ספר בן סירא וספר בן תגלא ולהג הרבה יגיעת בשר להגות ניתנו ולא ליגיעת בשר ניתנו ועיין בב״מ ובשו״ת הרשב״א (סי' תי״ח) ובאחרונים : למה שהם כדרבונות בכת״י איתא יותר מד״ת הוי זהיר בד״ס שלכך נמשלו דברי חכמים כדרבונות

מפני

ומה״ש תיקן דברים מיירי שלא נתן בן שנין אלא כשיעור עכ״ל המרדכי ולמה גם שהטוש״ע ורוב הפוסקים סוברין כן הפי הירושלמי :

שם דרבן ומלמד אל״ף דדרבן הוא המחט התקוע בראש ה המלמד שבו עוקצין הפרה והמלמד נקרא מלמד כדתנן (כלים פ' ט') מלמד שבלע את הדרבן נאמר הכתוב שהמרדע נקרא דרבן ומלמד ש שרגילים נקרא הכל בשם החזן :

מאוב וגו' וגם ללוט וגו' ראה היכן העשירו עד שלא היתה הארץ יכולה לשאת את שניהם כאחת ולא נשא אותם הארץ וגומר ואף תמה על הדבר שלא היתה הארץ יכולה לשאת אותם מפני רכושם שהיה רב לא מפני הדינים שהיו בין הרועים כמה שכתב ויהי ריב בין רועי וגומר , ולמה היו מדיינים אלו עם אלו אלא כשאדם צדיק אף בני ביתו כמותו צדיקים וכל מי שידבקון בו וכשאדם רשע אף בני ביתו כמותו רשעים בבהמתו של אברהם היו הרועים מוציאים אותם ונגלו לבריות ובהמותו של לוט לא היו רועין זוממין אותן ובתחילו רועים של אברהם מדיינין עם רועים של לוט ואומר להם למה אתם משלחין ללוט שלם רעה ומוציאים בהמתו שלא זמומה אמרו להם רועים של לוט אין הם שאנו צריכים לחות ב בידכם שאתם זוממין את הבהמה שע״כ שאתם ורועים שסוף בהמתן של אברהם לחזור ללוט מפני שאינו מוליד אין אותם ~~[illegible]~~ דנין אותם כראוי מפני שאתם יודעים שאין לאברהם בן ולאחר האוה״מ ולוט יורשו אתם עושים ע עצמיכם צדיקים מבהמותיו של אחר קורותר מה שבהמתו רועה היא גוזלת ולא משלה היא רועה , לא כך אמר הקב״ה לאברהם לזרעך אתן את הארץ הזאת הרי לאחר הוא מת בלא בנים ולוט שהוא בן אחיו יורשו ולמי לחשוב שד' דברים הללו היו מדיינים , אמר ר' יהודה בר סימון קרא ופלג של פסוק והכנעני והפרזי אז יושב בארץ מה הדבר הזה אלא מתוך שהיו מדיינים על כך שנאמר ויהי ריב בין רעי אמר להם הקב״ה הכנעני והפרזי אז יושב בארץ הן שאמרתי לאברהם שאני נותן לבניו את הארץ לבניו לא ירשו הזה שאתם סבורים ואפילו מה שאמרתי לאברהם שאני נ נותן לבניו את הארץ אימתי כשאגרש את ה הכנעני ואת הפרזי מתוכה , ואברהם עדיין לא נתתי בניו והכנעני והפרזי לתוכה עד עכשיו בעולם שלו ואתם אומר כן אמר ר' עזריה כשם שהיתה תחרות בין הרועים כך היתה תחרות בין אברהם ללוט מנין ש

שנא

שם שמדיר ביונה בקרה כתב בי״ת שם (וירושלמי פ' כ״ט)

גירסת הערוך שמדיר ביום לקרך ו ומהור שט״ס הוא וצ״ל ביונה וכפירש שם שמדיר שדוחק כמו ולשון דדרוי דקל כל הקלאים עכ״ל ואינו מוכרח כי מ מהלשון הערוך לקרה בלמ״ד מוכח שגרס באמת ביום לקרה ופירש ש שהדרבן מדיר בין האדם לקרה ו ובמאורא בתנחומא דרבן שהוא דר אצל הפרה ע״ש והרבה מבין ב בערוך גירסת שונות מהגירסת שבש״ס ולהיפך שע״ל ביונה היה צ״ל נ״פ בקרה מבי״ת כי לא יסבול לשון דירה והשראה אל הפרה כן ב בפרה ופירושו שמדיר מלשון דירה השעות ובאמת במדרש (ע״ז מבי') הגירסא לשנא במדורי הוא ואף להערוך (ערך דר הרבינוי) שגורס שם לישנא דדרוי לא יתפרש הפי שמדיר אלא מלשון דירה והשראה ומפורש בירושלמי (פ' חלק) דרבן שהוא משרה בינה בפרה וכמו שפירשתי בנגדי :

שם כ״ב

ועמ ה' חומשי תורה וסדרן של אים (ק״ב י״ב:) ו' יהושע ז' ש ש יום ירמיה י״א יחזקאל י״ב , דרך של כתובים י״ד רות ט״ו ת י״ח תהלים י״ט שיר השירים כ ואסתר כ״ב עזרא פ״ב דברי הימים ותרגמי השמות כך תורה ה' רות ט' שמואל י' מלכים י״א דה יאסתר ט״ו איוב ט״ז תהלים שיר השירים פ' ישעיה י״א י גזאל כ״ב דניאל פ״ב תרי עשר ונביאים ח' יהושע שופטים ש ירמיה יחזקאל תרי עשר וכתובים ועזרא וד״ה נחשב מגילות , ות

עיין

רק ספרי תורה עשרים וארבעה הם, וכל מי
שקורא בספר חוץ מעשרים וארבע כאילו קורא
בספרים החיצונים שאמר התורה ויותר מהמה
בני הזהר, רבי אומר הזהר בדברי סופרים
יותר מדברי תורה למה שהם כדרבונות, ר'
יוחנן הוה מברך יום טוב הראשון של חג ברוך
אתה ה' אמ"ה אקב"ו על מצות לולב ושאר כל ה
הימים על מצות הזקנים ור' יהושע בן לוי מברך
כר' יוחנן שי"ט הראשון דבר תורה שנאמר ולקחתם
לכם ביום הראשון ושאר כל הימים מדבריהם,
אמר ר' שמעון בן חלפתא בשם רבי אחאי מקני
שכתב דברי חכמים כדרבן ונתנו מרועה אחד
דברי תורה ודברי ודבריהם, ד"א דברי
חכמים רבי חייא בר אבא נכנס לבית הכנסת ושמע
שהיו קורין ויסע משם אברהם אמר יפה שנו
חכמים הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה שנשיכתן
נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן
לחישת שרף ולמה אמר הדבר הזה מפני שכתב
למעלה ותהרין שתי בנות לוט מאביהן שאתה
מוצא בשעה שבא אברהם מארץ הזה בא לוט
עמו ועל ידי שהיה דבוק לאברהם העשיר כ
כשם שהעשיר אברהם שנאמר ויעל אברם מ
ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה, ואברם כבד
מאוד

בראש הגמעל וזהו פי' בעלי אסופות שבגמרא : ושלום
להוציאו מתוכו, וחוצה כשלו (ב"ב כ"ה) תרגומו ותשלום סנדלה
ופיו ולא שלום לכו יראו (שבת פ"ב חולין נ"ה) וכדומה : ה"ג
משרבשים וכל פה נבוכים ומשרבשים : ה"ג ד"א בדברי חכמים
כדרבונות אותה : לשמעו ברשות : ה"ג אי מה הדרבן
מטלטל : שבעליהם שרבה נאספים
לשלום : ה"ג מקלים ואמר כל
זמן שאדם כאומר מקרים ומרחיק
כמו נפולגה הזורן (בראשית י')
ובדברי רז"ל אל תהי מקלים לכל
דבר (אבות פ"ב) וכדומה : ה"ג
בבמ"ר נוטים תלמודו יודע הוא
שאין לו : אילו ואילו נתנו ח
חסרון יש כאן ובבמ"ר הגירסא
נאספין מהן נתנו מרועה אחד
אע"פ שזה אומר טעמו וזה
אומר טעמו דבריהם של אלו ו
ושל אלו כולם נתנו מן משה ה
הרועה מה שקיבל מיחודו של ע
עולם : בדברי סופרים ה"ג
בעירובין (כא:) שדברי תורה
יש בהם עשה ולא תעשה (שאין
בהם חיוב מיתה) ודברי סופרים
כל העובר על ד"ס חייב מיתה
שמא תאמר אם יש בהם ממש מ
מפני מה לא נכתבו עשות ס
ספרים הרבה אין קץ ובבמ"ר
איתא למה מפני שאין אדם מ
מורה כראוי מדברי תורה מ
מפני שהיא סתומה כל אבל
מתוך

ותחילה להנר והולך בליל שני מוסיף עליו דוקא דאי
לאו במוסיף עליו לא הוי בשמן זה הנותר כדי שיעור
להדליק כמצות בליל שני אבל אי איירי שנותר מן השמן
יותר כדי שיעורא ואע"ג דבעינן מתחילה שמן מרובה ל
להנר ומעתה יכול להיות משאר שיעור שמן שיכול להדליקו
בליל שני אף בלתי שמוסיף עליו, ואשר
על כן נראה מדנקטו בלשונם מוסיף
עליו להורות בלאו דבתוך כדי ש
שיעורה כבתה וסתמה דאיירי
דנותנין מתחילה כדי שיעור מצותו
ולא יקפידו על חנם המורגל הולך
כשמדליקו בליל שני צריך להוסיף עליו
עכ"פ. ועיין מ"ש הרי"ף ושבקה
דברי הרא"ש במ"ש בתו"ר ולשבש דברי
התוס' במ"ש דתניא וטעמו מפני שלא יומ' כ"א
נמצאו בש"ס דברים אלו אין זה
קושיא כ"כ כי כן הוא הלשון ב
בתנחומא (פ' נשא) ולמדינו רבינו
נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום
ראשון מהו להדליק בה בשני כך
שנו רבותינו נר חנוכה שהותיר בה בר"א כ'
שמן ביום ראשון מוסיף עליו כל שהוא
ומדליקו ביום שני ואם הותיר ביום
שני מוסיף עליו ביום השלישי ומדליקו
וכן בשאר הימים אבל הותיר ביום שם י"ט
שמיני עושה לו מדורה בפני עצמו
למה שכיון שהוקצה למצוה אסור
להשתמש ממנו הרי שאמרו כך שנו
רבותינו ופשיטא שהאומרים ש שם י"ג
שמחבר התנחומא היה ר' תנחומא
בר אבא שיתכן שהביא לשון הרא"ש

והתוס' בתו"ר דתניא אלא אף לבעלי שלשלת הקבלה שכתב שמחבר התנחומא היה רבי נחמן בן אחות הסמ"ג נ"כ לא קשה על
לשון בתו"ר ~~אחד~~ ובתניא שברא"ש ותוס' כיון שנמצא מימרא זו בפסיקתא דידן שמחברו היה רב כהנא וגם הגאון בשאילתות
לא אמרה משמיה דנפשיה אלא עפ"י הפסיקתא דידן והמדרשים שהיה בידם מהאמוראים, והנה להשוות דעת הפסיקתא
דידן והגאונים לדעת האלפסי (בלא הר"ן) ושלא יהא הטור כחולק על אביו הרא"ש ולתרץ דברי הטור שלא יהיו כ
כסותרים זה לזה עיין מסו' תרע"ב וסו' תרע"ג עמ"ש בשלטי הגבורים שבאלפסי (פ' במה) שדברי האחרונים נראים משם ו
וגם יש מקום עיון בדעת הרמב"ן שהביא המגיד משנה (הלכות חנוכה פ"ד) וז"ל ומצאתי ~~אחר~~ לגבי הרמב"ן ז"ל כדעת
ההלכות (האלפסי) שמותר השמן שבנר חנוכה מותר לכל צרכי חול ונראה לו אפילו כבה תוך זמנו שלא כדברי גאון
הגאונים שמותר השמן שביום הראשון מוסיף עליו ביום שני כל עכ"ל ודברי הרמב"ן במלחמות נראין כסותרין ואין להאריך
כי בעיקר הדין נחלקו כשאילתות והתנחומא והפסיקתא דידן ותוס' המרדכי (פ' במה) אם לשיעורא ואת בהם שמן שתדליק
כשיעור זה ומצאתי כי אחר לשיעורא שאם היתה דולקת כשיעור ורצה לכבותה או להשתמש לאורה שיכול דמי ונשה
לו, אני מרדכי בהא אמרינן בפסיקתא רבתי ביום השמיני נשיא ולמדנו רבינו נר חנוכה שהותיר שמן ביום ראשון וכו'
ומהר"ם

מתוק דברי חכמים אדם יורה כראוי מפני שהם מורשים את
התורה עיי"ש : ה"ג בכת"י ב"א ויותר מהמה בני הזהר אמר
רבי אבא סרדונגא אם יאמר לך אדם למה לא נתנו בכתב
ד"ס כשם שנתנו ד"ת אמר לו לפי שאי אפשר לכתוב כל דבריהם
הה"ד ויותר מהמה בני הזהר מהו מהמה מה נכנסה בך
אם באת לכתוב ד"ס למה שאין כ
באת לכתוב דבריהם אין קץ וסוף
לדברים לעשות ספרים הה"ד עשות
ספרים וגו' ועי' בתנחומא כי תשא
מה נכנסה פה ברש מהמה מהומה
מה הומה לומר מה הנאה יהיה
לך מהם שהרי אי אפשר לכתוב
כולם אבל לגירסת הפסיקתא
דידן מהומה נכנסת בך
ונפרש על דרך שדרשו בקה"ר
דכל המכניס לתוך ביתו יותר
מכ"ד ספרים מהומה הוא מכניס
בביתו : ה"ג ב"א ויותר מהמה
בני אמר ר' ברכיה : אלא מסמרות
בלשון שמאלית לדרוש לשון מסמרות
כדרבונות : ספרי תורה ונביאים
וכתובים : בספרים החיצונים
בכבלי ~~בבב~~ הגירסא מי שקורא
בספר שאינו מכ"ד ספרים כאלו
קורא בספרים החיצונים ובירושלמי
(פ' חלק) ר' עקיבא אומר אף ה
הקורא בספרים החיצונים (אין לו
חלק לעוה"ב) כגון ספר בן סירא
וספרי בן לענה אבל ספרי המירס
וכל ספרים שנכתבו מיכאן ואילך
הקורא בהן כקורא באיגרת מ"ט
ויותר מהמה בני הזהר וגו'
להגיון נתנו ליגיעה לא ניתנו
ובקהלת רבה איתא ויותר מהמה
בני הזהר מהומה כל המכניס
בתוך ביתו יותר מכ"ד ספרים
מהומה הוא מכניס בביתו כגון
ספר בן סירא וספר בן תגלא
ולהג הרבה יגיעת בשר להגות
ניתנו ולא ליגיעת בשר ניתנו
ועיין בב"מ ובשו"ת הרשב"א (סי'
תי"ח) ובאחרונים : למה שהם
כדרבונות בכת"י איתא ויותר
מבא"ת הוי זהיר בד"ס מה ולכך
נמשלו דברי חכמים כדרבונות .

[illegible]

אומר וגו' וגם ללוט וגו' ראה היכן העשירו עד
שלא היתה הארץ יכולה לשאת את שניהם כאחת
ולא נשא אותם הארץ וגומר ואין תמה על הדבר
שלא היתה הארץ יכולה לשאת אותם מפני רכושם
שהיה רב ולא מפני המריבים שהיו בין הרועים
כמה שכתוב ויהי ריב בין רועי וגומר , ולמה
היו מדיינים אלו עם אלו אלא כשאדם צדיק אף
בני ביתו כמותו צדיקים וכל מי שידבקו בו וכשאדם
רשע אף בני ביתו כמותו רשעים כבהמתו של
אברהם היו הרועים מוציאים אותם זמומין לבריות
ובהמותו של לוט לא היו רועין זמומין אותן
התחילו רועים של אברהם מדיינין עם רועים
של לוט ואומר להם למה אתם משלחין ללוט עם
רעה ומוציאים בהמתו שלא זמומה אמרו להם
רועים של לוט אין הם שאנו צריכים למחות ב
בידכם שאתם זוממין את הבהמה שע"י שאתם
רועים שסוף בהמתו של אברהם לחזור ללוט
מפני שאינו מוליד אין אותם ~~[illegible]~~ דנין
אותם כראוי מפני שאתם יודעים שאין לאברהם
בן ולמחר הוא מת ולוט יורשו אתם עושים ע
עצמכם צדיקים מבהמתו של אחר קורא
מה שבהמתו רועה היא גזלות לא משלה
היא רועה , לא כך אמר הקב"ה לאברהם
לזרעך אתן את הארץ הזאת הרי למחר הוא
מת בלא בנים ולוט שהוא בן אחיו יורשו למי
לחשך שכ"ל דברים הללו היו מדיינים , אמר ר'
יהודה בר סימון צריך אתה לסוף של פסוק והכנעני
והפריזי אז יושב בארץ מה הדבר הזה אלא
מתוך שהיו מדיינים על מה שנאמר ויהי ריב
בין רעי אמר להם הקב"ה הכנעני והפריזי
אז יושב בארץ הן שאמרתי לאברהם שאני נותן
לבניו את הארץ לבניו לא לרשע הזה שאתם
סבורים ואפילו מה שאמרתי לאברהם שאני נ
נותן לבניו את הארץ אימתי כשאוריש את ה
הכנעני ואת הפריזי מתוכה , לאברהם עדיין
לא נתתי בנים והכנעני והפריזי לתוכה
עד עכשיו בעולם עליו ואתם אומרים כן אמר
ר' עזריה כשם שהיתה תחרות בין הרועים
כך היתה תחרות בין אברהם ללוט מנין ש

שכן

ומהר"ם תירץ דהתם מיירי שלא נתן בו שמן אלא כשיעור עכ"ל
המרדכי ולמה לן שהטוש"ע ורוב הפוסקים סוברין כן הכי
הלכתא :

שם דרבן ומלמד א"ג דרבן הוא המחט התקוע בראש ה
המקל שבו עוקצין הפרה והמקל נקרא מלמד כדתנן (כלים פ'
ט') מלמד שבלע את הדרבן נאמר
הכא שהמרדע נקרא דרבן ומלמד ש
שפעמים נקרא הכל בשם החלק :

שם שמדיר בינה בפרה כתב בי"פ שם
(וירושלמי פ"ב)
גירסת הערוך שמדיר בינה לפרה ו
ונראה שט"ס הוא וצ"ל בינה ופירש שם
שמדיר שדוחה כמו ושע בדרוי דף
כל הבהמות עכ"ל ואינו מוכרח כי מ
מהערות הערוך לפרה בלמ"ד מוכח
שגורס באמת בינה לפרה ויפרש ש
שהדרבן מדיר בין האדם לפרה ו
ומבואר בתנחומא דרבן שהוא דר
אצל הפרה עי"ש והרבה מצינו ב
בערוך גירסא שונה מהגירסא שבש"ס
ולהי"ת שצ"ל בינה היה צ"ל נ"כ
בפרה מבי"ת כי לא יסבול לשון
דירה והשראה אל הפרה כן ב
בפרה ופירשו שמדיר מלשון דריכה
הטעם ובאמת בגמרא (ע"ז מבי')
הגירסא לישנא בדרוי הוא ואף
להערוך (ערך דר הרביעי) שגורס
שם לישנא דדרוי לא יתפרש הכי
שמדיר אולי מלשון דירה והשראה
ומפורש בירושלמי (פ' חלק) דרבן שם כ"ב
שהוא משרה בינה בפרה וכמו
שפירשתי בזה :

יד אליה   פירושו רבתי   פרשה

מפני שהיו מדיירין בינה בבני אדם : ה"ג בבמד"ר ;
דקה נמצא מרועה אחד רבי יוחנן מברך כו' : על מצות
לולב הכי איתא בבמ"ר אבל בירושלמי סוכה הגירסא משונה
עמ"ש בגוף : על מצות הזקנים הכי רבי יוחנן בן זכאי ו
וסייעתו שתיקנו ליטול הלולב אף במדינה כל שבעה כדאיתא
בר"ה (ל'.) וסוכה (מא'.) : וריב"ל
מודה חסרון יש כאן ובבמ"ר (פ'
י"ד) ה"ג רבי יוחנן הוה מברך
ליט' הראשון של חג בא"י אשר
קדשנו על מצות לולב ושאר כל ה
הימים על מצות הזקנים ר' יהושע
מברך כל יום על נטילת לולב ו
ואין ר' יהושע מודה לרבי יוחנן
שליט' הראשון דבר תורה הוא
שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון
וגומר ושאר כל הימים מדבריהם
הם ארשב"ח קר"א סבר ר' יהושע
כן ומה טעם עבד כן מפני שכ'
דברי חכמים כדרבונות וגו'
נמצא מרועה אחד דברי תורה
ודברי חכמים מרועה אחד נתנו
אבל בירושלמי ובבלי סוכה הגירסא
להיפך וכמ"ש בגוף : ר"ח בר אבא (ב"ר פ' נב ילקוט
וירא רמז פ"ג) : שם חכמים (אבות פ"ב) : איל בני
בירה כמות רשעים כדכתיב מושל מקשיב על דבר שקר
כל משרתיו רשעים (משלי כט) : כהלותו של אברהם (קה"
פ"א ילקוט רמז ע"ה) : במתיק שנתנו בשם ומתק בפי ה
הברכות לחסום אותם שלא ירעו בשדות אחרים , ויקרא את
הגמלים (בראשית כ"ד) תרגומו ושרי זממי גמליא , במתג
ורסן (תהלים ל"ב) בזממא ובפרומיתא , לפי מחסום (שם ל"ט)
לפומי זממא , ומתגי בשפתיך (ישעיה ל"ז) וזמם בשפוותך
ורסן מתעה (שם ל') וזמם דטעו , ובדברי רז"ל מאי
זממי בל יעבור כי אמר דוד לפני הקב"ה זממא עביד
כפומא דמאן דסני לי (סנהדרין ק"ז) וכן דפטרא בזממא
(שבת נ"א:) לא זמם את הבהמה (תוספות) : ומי לחשך
לשון רז"ל ואם לחשך אדם לומר (ברכות ד : מגילה ו:) : אמר
להם הקב"ה לא יתפרש אמירה כמו לרשעים אלא לשנא
גולא הוא כלומר שהכתוב מתשרך שאין הדין עמם מאחר
שעדיין לבעל גבולות בארץ וכן מדוייק לשון רש"י בחומש
שינה לשון האגדה ופירש והכתוב אומר והכנעני והפרזי
וגו' . ולא זכר בה עדיין אברם ודלא המגרתי ע"ש ו
וביפ"ת : עד עכשיו בעלים עליו בב"ר נולווש (שם) הגירסא
עד עכשיו מבקשים להם זכות בארץ : תמרות כמו אל תתמר
במרעים (תהלים ל"ז) הן לריב ומצה (ישעיה נ"ח) תרגומו
הא לתגרא : שהמדבר הזה אינה זורעת ומגדלת עשב
כלומר שאינם מולידות לעולם כך הם נפראין מראים מסוס
וחמור

שכן כתיב אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו'
הבדל נא מעלי אין כתיב כאן אלא הפרד אמר
ר' חלבו כמים שהפרידה הזה אינה זורעת ומגדלת
עשב כך אין זרעו מתערב בזרעך עוד וישא
לוט את עיניו שטען עיניו בזנות כמה שנאמר
ותשא אשת אדוניו וגומר , את כל הככר כדכתיב
כי בלשון אשה זונה בעד ככר לחם , כי כולה
משקה שהיו כולן זונות וראויות להבדק כסוטות
כך דרש ר"ש בן יוחאי , אמר ר' אליעזר בן פדת
בשם רבי יוסי בן זמרא ראה כמה גרם לוט
הרשע את אברהם הצדיק מן הדיבור שכל זמן
שהיה לוט דבוק בו לא הסיח הקב"ה עם אברהם
כיון שנפרש לוט הימנו נגלה הדיבור על אברהם
שנאמר

ש"פ שהן מלוטות בירושלמי בז' אותא
ע"פ בבמדבר רבה
(פ' י"ד) וביליקוט סוף גלות ו
והמרגלים לא פירשו ולראוה
יש לבאון ולפרש כשעול הדבור
לארץ והמעשה מלוטות אותן
מן הארץ וחוזרין ונכנסין אבל
זה לא יתכן משום דאיתא בגלות
רקה כדרבונות כדבור של בנות מה כדבור זה מפזר
מיד ליד ואינה עומדת לארץ כך לא עמדו דבר אחד
וגומר מה כדבור זה נעלין בה ביצים ואינה עומדת
כך משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים
וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה
נמצא הרי שעיקר הדרשה הוא מפני שאינה עומדת לארץ
גם לשון מלוטות בה לא יתכן שפיר ולכן נראה לגרוס שהן
מלוטות ובראשונים שם מה כדבור זו מלוטין בה ביצים
ולגירסת הירושלמי (פ' חלק) מה הכדור הזה מלוטש
מיד ליד ויתבאר כמו שפירשתי בידי :
שם עשרים וארבעה הידוע ה' חומשי תורה וסדרן של
נביאים (ב"ב י"ד:) ו' יהושע ז'
שופטים ח' שמואל ט' מלכים יוד ירמיה י"א יחזקאל י"ב ,
ישעיה י"ג תרי עשר וסדרן של כתובים י"ד רות ט"ו
תהלים ט"ז איוב י"ז משלי י"ח קהלת י"ט שיר השירים כ'
קינות כ"א דניאל כ"ב אסתר כ"ג עזרא כ"ד דברי הימים
וסדר הלוח ורדא נשיאים וחכמי הטעמים כך תורה ה'
ו' יהושע ז' שופטים ח' רות ט' שמואל י' מלכים י"א דה"
י"ב עזרא י"ג נחמיה י"ד אסתר ט"ו איוב ט"ז תהלים
י"ז משלי י"ח קהלת י"ט שיר השירים כ' ישעיה כ"א ,
ירמיה איכה כ"ב יחזקאל כ"ג דניאל כ"ד תרי עשר
ויש נוסח אחר תורה ה' ונביאים ח' יהושע שופטים ש'
שמואל מלכים ישעיה ירמיה יחזקאל תרי עשר וכתובים
הם י"א אמ"ת דניאל עזרא ודה"י וחמש מגילות , וכו'
עכ"ל

חמור עולד פרד וכדאיתא בירושלמי ברכות (פ״ח) ובבבלי פסחים (נד.) ובב״ר (פ׳ פ״ב) בחד אמר דפרד הראשון נולד בע״ש בין השמשות משום דאין כל חדש תחת השמש והשאר נבראו מפלאים וחד אמר שאדם הראשון הרכיב שני בהמות ויצאו מהם הפרד וחד אמר ענה אשר מצא את הימים במדבר זהו שהביא סוס והביא חמור והיינו שהרכיב סוס וחמור ויצאו מהם פרד ו ונקראים רמכים מפני שאימתן מוטלת על הבריות שמעולם לא חיתה מפני פרידה בחיוורן ראש פרידה כדאיתא בחולין (נ:) ובילקוט וישלח (רמז קל״ח) ואע״פ שיש בעין פרד זכר ופרידה נקבה כדמוכח מקרא וגם מרביעין אותן כדאיתא בחולין (ע״ט.) פרידה שתבעה רק אם אין שם פרידה מוליכה אצלו וכן עודים תמיד מפלאים ומפני הרבה האריכו בזה:

אין זרעו מתערב בזרעו ש עושה ומאבי איסור איסור עולם כדאיתא בהוריות (יוד:): שנתן עיניו בזנות כמשרז״ל כל הפסוק הזה לשון עבירה הוא (הוריות יוד: נזיר כג. ב״ר פ׳ מ״א ילקוט לך רמז ע׳): פן תספה לשון חיתוך וכריתה כמו וערכתי ~~תפלתו והשניה~~ (שמו״א י״ב) ~~ופן פשעם~~ תרגומו ותשיצית פשעם נדוב בחוב (הושע ד׳) ~~תפלתו~~ ובמגבלא במאה נספחין ובדברי רז״ל אספח את בני (שבת י״ג. קמ״ו.) שזו הלכה נספחת (שבת י״ג.) ונספח יו״ד שבטים (שם שהקב״ה אינו מספח (פסחים נזיר נג: ב״ק ה: הוריות יג:) ~~ואין הקב״ה מספח (פסחים בין ...) ונספח~~ שנבראות שניו (סוטה מ״ג) ניספח ד׳ מלכים (פסחים פ״ג:) נספחים רב ספרא (קידושין כ״ט:) ונספחו בדבר הלכה (קידושין נ״ב) ונטל את הריח ונספחו (כריתות ה׳):

ההר הגדול אברהם בב״ר (פ״נ) הגירסא בזכות א אברהם שנקרא הר גדול על ההרים ואומר שמעו ה הרים וגו׳ וכדאמרינן בר״ה (י״א.) מדלג על ההרים בזכות אבות עיי״ש: שני בני אדם לוט ולבנותיו והשנא עלמא עט דברי אשה אדם ומן לא יסתכל אדם במראה ( ): ועיין שאין צריכין כאדם האומר נחור לעתיד לפסוק דברי חכמים כדרבונות שהדמיון ונתגלו הדברים בענין אברהם ולוט וחמור ודורשו על יעקב המבורך את אפרים לפני מנשה והמסיים בסוף הפיסקא

שנאמר וה׳ אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט עמו ופירש כשהמלאכים היו הופכין את ס סדום ומצילים אותו בזכות אברהם מה אמרו לו ההרה המלט פן תספה בזכותו של אותו ההר הגדול אברהם נמלטת לך אצלו, אמר להם אינו יכול שכבר אמר לו הפרד לא אוכל להמלט ההרה וגו׳, ד״א פן תדבקני הרעה כל הימים שהייתי בסדום היה הקב״ה מחשב מעשי עם מעשיהם והייתי עומד שהייתי צדיק אצלם אלך לי אצל אברהם הצדיק שמשקל ה הקב״ה את מעשי עם מעשיו לא אוכל למה פן תדבקני הרעה, אמר רבי יוחנן שני בני א אדם יאמרו הדבר הזה הצרפית פי׳ באת אלי להזכיר עוני ולהמית את בני, אמרה לו עד שלא באת אצלי היה הקב״ה שוקל מעשי עם בני עירי והייתי נראית שהייתי כשירה אצלם ועכשיו באתה אצלי וכו׳ שהייתה צדיקה של הקב״ה מעשי עם מעשיך והזכרת עוונותי ומת בני ועיין שאין צריכים דברי חכמים כ כדרבון

עד נסתלקו אחרות והמדפיסים והאחרונים מסדרים חמש מגילות אחר ה׳ חומשי תורה גם חלקו שופטים לשנים ו ושמואל לשנים ומלכים לשנים ודברי הימים לשנים וגם נחמיה לפי הגמרא והקונטרס דאנפיאס עצלו בעזרא וכן היה מעולם עד שהמדפיסים מבומבורג ובסיוואה התחילו לקרות החלק השני מעזרא בשם נחמיה וקורבינו ר׳ יעקב עמדן בהשגותיו על הזוהר במערכת ספרים ואות ריבו בספר בן יוחאי במענות ומערכות (סי׳) בעלים מהם גלות, והנה חושבי הכ״ד ספרים לדעת הגמרא (ב״ב טו.) הם משה כתב ה׳ חומשי תורה וס׳ איוב: יהושע כתב ספרו וח׳ פסוקים שבתורה ויא״ו שמשה כתבם מפי הקב״ה בדמעה וספר יהושע סיימוהו אלעזר ופינחס: שמואל כתב ספרו ושופטים ורות וספר שמואל סיימוהו גד החוזה ונתן הנביא: דוד כתב תהלים ע״י עשרה זקנים אדם מלכי צדק אברהם משה הימן ידותון א אסף וג׳ בני קרח (עיין בתוס׳ שם ובשיר השירים רבה דעות שונות) ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקינות: חזקיהו כתב ספר ישעיה ומשלי ושיר השירים וקהלת: אנשי כנה״ג כתבו ספר יחזקאל ו ותרי עשר ודניאל ואסתר: עזרא כתב ספרו ודברי הימים עד יחוס עצמו (היינו עד פ׳ כ״ח ולו אחים) ע״י חגי זכריה ומלאכי ומשם והלאה כתב נחמיה עד תשלום ספר דברי הימים: ואומות העולם מוסיפים על הכ״ד ספרים עוד תשעה ספרים אחרים שנמצאו בלשון כשדי ערבי ויווני א ספר טוביה בן טוביאל בן אריאל מסיפר מראות המלאך רפאל אליו ו ואומרים שהיה בימי הגלות (עיין צמח דוד): ב ספר ח חכמתא רבתא דשלמה שהוא שחברו שלמה (עיין רמב״ן בהקדמת התורה): ג ספר ברוך בן נריה מתנבא לגולה בבל שישובו לירושלים: ד ספר בן סירא היהודי ובו נ״א פרשיות: ה ספר יהודית סיפור הצלת ישראל מהיוונים (עמ״ש פיסקא) ו״ז שני ספרים נוספים על ספר עזרא שאצלינו הראשון מ מספר מפסח שעשה יאשיהו בירושלים וגלותם לבבל ועניני בית שני ונקראו בשם עזריות ובחלק השני נמצא כל הכתוב בספרים הראשונים ונבואת עזרא: ח ספרי מקבאי ג׳ ספרים מהחשמונאים ומלחמותיהם עם היוונים (עמ״ש פיסקא) בגנו: ט ספר אריסטיאה מעשה תלמי המלך

ששה

בר״א י״ג

שם י״ט

מ״א י״ג

יב אלול ~~פסיקתא רבתי~~ פרשה בראש השנה נ"א פיסקא גן אגוז

הפיסקא כוונתו ... הדרוש כולה שהוא בראש השנה ו ובלשון : חמשה דברים הירהר ובפרש"י : תאמר סבת רש : קיריוס בלשון ארמי ויוני אדונים וציון בגנ"י : ב בקלטירין הירב ואירסון בלשון רומי וארמי וכל שער המלך שבמגילה מתורגם קלטירין ד במלכא משוררי הסוף (שם ה') משוררי קלטורי ודעת האשה בית קדמה (בראשית י"ב) ~~בבגדים~~ ~~ירושלמי~~ לקלטירין ברורה ו ובסנהדרין (צט) כאלו בנה קלטורין של מעלה ושל מטה ו והדבר כדומה : היאך עושין אחיך כדפרש"י לפני סוף הפיסקא שהיה שואל בכל עת ולא השיב לו : הק"ב כל דבריו גזירות הן : הק"ב אמר ללבן : הק"ב

ז קזמוקרטור פי' תופש העולם בלשון יוני קזמו עולם קרטור תופש

הדרשן ואין יעקב כיון שהגיע זמנו למות ושמע יוסף שחולה הוא התחיל מהרהר דברים בלבו , ר' אליעזר אומר הרהור ג' דברים יוסף בלבו , ורבי שמואל בר נחמן אמר חמשה בני גולדין בשבטים תאמר שמברכם תאמר שיעשה אותם שבטים תאמר שיעשה אותו בכור תאמר שידחה את ראובן מן הבכורה ועל מה לא נכנסה רחל בקבורה לכך שהלך אצלו נטל את שני בניו עמו . לכהן שהלך לגורן ונטל את שני בניו עמו להודיע לכל שהן בניו שיש להם חלק כהונה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה מי אומר לו ש אביו חולה יש אומרים ברוח הקודש ראה , ויש אומרים

ששלח לאומר הכהן ששולח לו זקנים שיעתיקו התורה (והעתיקו ללשון הקודש בכל מאור עיניהם בהדרת זקנים) : ע' ספר שושנה בת חלקיהו שהצילה דניאל מהמיתה : ו ובלשח דוד מייחס לוד ספר א' לדניאל נקראו ספר בל על שם שקיטל ע"ז הנקרא בל ע"ש ודרק ה הספרים האלו נעתקו מיום ללשון הקודש ובתנ"ך הגדול המועתק ל לשפה לשונות (הנקרא פאליגלאטיע) נעתקו גם הספרים הנוספים האלו ע"ש :

שם על מצות לולב הלכה גו צריכה

ביאור , צריכין בירושלמי סוכה (פ"ג) מילה מברכין על נר חנוכה רב אמר ברוך אקב"ו על מצות הדלקת נר חנוכה הכל מודים (רבי יוחנן וריב"ל דפליגו בסמוך) ביו"ט הראשון שהוא אומר על נטילת לולב מה פליגין (פי' פליגי) בשאר כל הימים ר' יוחנן אמר על נטילת לולב ר' יהושע בן לוי אמר על מצות זקנים , מה אמר רב בלולב מה אם חנוכה שהיא מדבריהם אמ' (עיקר מצותה מדבריהם) הוא אומר על מצות נר חנוכה , לולב שהוא דבר תורה (ביו"ט הראשון במדינה ובמקדש כל ז') לא כ"ש מה אמר ריב"ל בחנוכה , מה אם לולב שהוא דבר תורה אומר על מצות זקנים חנוכה שהיא מדבריהם לא כ"ש לא צריכא די לא , מה אמר רבי יוחנן בחנוכה (פי' לא צריכא לן לריב"ל אלא צריכא לרבי יוחנן אי סבר דגמא בלולב מברך על נטילת כל ז' משום דעיקר מצותה ביום ראשון דאורייתא אבל חנוכה דרבנן לא אלא מברך על מצות זקנים או דילמא לא שנא) חווא בריה דרב מברך על כל פעם ופעם (בכל שבעה) רב הונא לא מברך אלא פעם אחת בלבד רבי חונה בשם רבי יוסף עלמוה דרב הונא במאי מדבריהם ושאר כל הימים מדבריהם במאי אין מברכין עליו אף שאר כל הימים אין מברכין עליו עכ"ל הירושלמי ומצינו ובבבלי סוכה (מו.) דאתמר אמר ר' יהודה אמר שמואל מצות לולב כל שבעה (לברכה) ורבי יהושע בן לוי אמר יום ראשון מצות לולב (דאורייתא ועיקר ובעי ברכה) מכאן ואילך מצות זקנים (ריב"ב וסייעתו ודרבנן לא בעי ברכה) וכן אמר רב יצחק ואיל' רב סבר כל שבעה מצות לולב (ואע"ג דמדרבנן הוא בעי ברכה) מאורתא אמר רב המדליק נר של חנוכה צריך לברך (הכ"נ בלולב) עכ"ל בבבלי ובפרש"י , והנה מה שפרש"י דריב"ל מאמר מכאן ואילך מצות זקנים היינו דלא בעי ברכה כלל קשה לי חדא דלפרש"י הכי אוקמי לי למימר אר"י אמר שמואל לולב מברך עליו כל שבעה וריב"ל אמר יום ראשון מברך מכאן ואילך אינו מברך ועוד מהוא בירושלמי שהעתקתי מפורש דריב"ל סבר שמברך בשאר הימים על מצות זקנים ולמה נעביד מחלוקת בין הירושלמי ובבלי הנה לכן נלע"ד פרש"י היינו אומר שפירוש הבבלי כך הוא אמר' אומר שמואל מצות לולב כל שבעה היינו שכל שבעה מברך על מצות לולב כמו על שאר המצות או על נטילת לולב או על מצות נטילת לולב בהכל אחד וכנוסח הירושלמי במאי דרב אקב"ו על מצות הדלקת נר חנוכה כי במאי הוא אין אנו מברכין על נטילת לולב כלשון הכתוב ולקחתם לכם וכן אין אנו מברכין על נטילת כפות תמרים כלשון הכתוב רק מברכין על נטילת לולב שהוא לשון ארמי שלא שלא כלל במקרא מלת לולב וכן תמצא בברכת הנהנין והמצות הרבה והטעם נראה מפני שכל הברכות אלו נאמרין בכל לשון לכן אין נפקא מה בהנוסח רק שישמור הנוסח דרך כלל שיהא שייך לאותו מצוה ולאותו ענין אם היא מצוה דאורייתא או דרבנן או מצות הזקנים וכמו שהארכתי בשו"ת שלי להרב רבי יהודה ... מפראג בהשגותי על חיבורו החדש ספר מבוא הלשון על דקדוק לשון ארמי והודה לדברי בתשובתו אלי , ונמצא לפ"ז שר' יהודה בשם שמואל שבבבלי סבר כשיטת ר' יוחנן שבירושלמי ואפשר שט"ס בבבלי ר' יהודה וצ"ל רי"ו והיינו ר' יוחנן שבירושלמי שהוא בר פלוגתא

ברא' נ"ח

מתוך ובב"ר (פ') רבע"ד מלכים קוזמוקרטורין [illegible]
פ' אמור (פיסקא ר"ב) גבר קומה קוזמוקרטור ומעלה
~~פ' ויחי~~ (פסיקתא) ג' מלכים קוזמוקרטורין שולטין מסוף
העולם ועד סופו : ה"ג היאך אברהם ראה ליוסף :-

מתנות שהיה מרע"ה שאין מתנה
מתנה: שבלה שרה שנה מ
מביאות יעקב למצרים : אני
עושה דבריו של הקב"ה יש
גורסים גירסת הספר אבל יותר
נראה דה"ג אם אברך אותם
איני עושה דברו של הקב"ה
שאמר לו י"ב שבטים אני מעמיד
ממך לומר ופי' אברך אותם
שאפרים ומנשה יחשבו כשני
שבטים הרי יהיה יותר מי"ב
שבטים ואם לא אברכם הרי
רע בעיני יוסף ואח"כ חזר ו
ואמר שיברך אותם ואעפ"כ
קיים דיבורו של הקב"ה כפי
שאמר לו הקב"ה ועכשיו נקהל
עמים ופי' המפרש להן כשאמר
לו הקב"ה גוי וקהל גוים לשון
רבים ולא עוד אח"כ אלא מ
בנימין לבד ולא שהכוונה ה
היה על מנשה ואפרים שיהיו
שבטים כראובן ושמעון וכמאו'
בב"ר (פ' פ"ב) חדרתי ואמרתי
גוי זה בנימין וקהל גוים זה
מנשה

אומרים בלהה זוכרה לו שהיתה משמשת יעקב
כיון שחלה באה ואמרה ליוסף ויש אומרים בנימין
הודיעו, ויש אומרים גריוסי הושיב יוסף ב
קטלסרין כיון שהרגישו ביעקב שחולה באו
והודיעו ליוסף והרי כל שבחו של יוסף שהיה מ
מפליג על כבוד אביו ולא נכנס אצלו בכל שעה
שאלולי שבאו אחרים ואמרו לו אביך חולה לא
היה יודע ולא להודיעך צדקו שלא רצה
להתיחד עם אביו שלא יאמר לו היאך עשו
בך אחיך ומגלים אמר יוסף אני יודע צדקו
של אבא כל דבריו בגזירות הן אמר ללבן עם
אשר תמצא את אלהיך לא יחיה ומתה אמו
ואני אומר שיגלים יגלים ונמצאתי מחריב את כל
העולם שלא נברא העולם אלא בשביל השבטים
לפיכך לא היה הולך אצל אביו בכל שעה,
הנה בנך יוסף בא אליך מיד ויתחזק ישראל
וישב על המטה ולמה נתחזק אמר רבי יהושע
בן לוי הראה לו עובדה אמר הקב"ה עשה
אותו קוזמוקרטור ואני איני חולק לו כבוד ו
לכך ויתחזק ישראל דבר אחר למה נתחזק כ
כדי שיראו השבטים היאך אני רואה ליוסף
אפילו בשעת חליו ועמד מלפניו והוו חולקים
לו כבוד. דבר אחר למה נתחזק ועמד וישב
לו

פלוגתו דריב"ל בהלכה זו גם בפסיקתא דידן וברבות
שהבאתי בידי וריב"ל אמר יום ראשון מצות לולב מכאן
ואילך מצות זקנים לומר ביום ראשון מודה לתנא דמברך
על מצות לולב (או על נטילת) וכדאמרינן בירושלמי הכל
מודים ביו"ט ראשון שהוא אבל מ
מכאן ואילך סבר ריב"ל דמברך
על מצות זקנים ולא על מצות
לולב וכדמפרש טעמייהו ב
בירושלמי ומעתה אין מחלוקת
כלל בין הירושלמי והבבלי רק
שבבבלי קיצרו בנוסח הברכה
כדרכם וכפירש"י בגמ' (פיסקא)
וכן מוכח ממה שאמרו בבבלי
ואף רב סבר כל שבעה מצות
לולב דמפרש בירושלמי במילתא
דרב מה זה חנוכה שהוא
מדבריהם אומר על מצות נר
חנוכה לולב שהוא דבר תורה
לא כ"ש וכן מהרבות שהבאתי
בידי מוכח כדבריי, ושכ"כ
נראה שבפסיקתא דידן ו
ובמדבר רבה שהבאתי בידי
נשתנה הנוסחאות במה שגורסין
שרבי יוחנן היה מברך בשאר
כל הימים על מצות הזקנים
ור' יהושע (היינו ר' יהושע בן
לוי) מברך בכל יום על נטילת
לולב שהוא בירושלמי מוכח
להיפך שריב"ל היה מברך בכל
יום על מצות הזקנים וכן הוא בבבלי *ויש להביא ראיה לגירסת הירושלמי והבבלי ממה דאמרינן בבבלי (סוכה מד:)
דר' יוחנן סבר ערבה יסוד נביאים (ומברכינן על חביטתה) וריב"ל סבר ערבה מנהג נביאים (ופרש"י והנהיגו את
העם ולאו תקנתא היא ונ"מ דלא בעי ברכה) ועוד ראיה מדגרסינן (בירושלמי ברכות פ"ט) העושה לולב לעצמו מברך אקב"ו לעשות לולב לאחר
לעשות לולב לשמו כשהוא נוטלו אומר על נטילת לולב ואשר החיינו (ברכת שהחיינו) ומברך בכל שעה ושעה שהוא נוטלו
ע"כ הירושלמי ומבואר ואומר שמברך בכל שעה (היינו בכל שבעה על נטילת לולב) וודאי שזה הוא דעת ר' יוחנן שהוא
מריה דתלמודא דמלוה ירושלמי שחיברו ערך מאה שנים קודם שנתחבר הבבלי ומכל זה מוכח שברבות אף שרש"י גרסו
אגדתא אל כיון שנתחבר אח"כ נפלו טעות בהגירסות וכן נמשך הט"ס בפסיקתא דידן ואין להאריך :

שם נכנס לבית. בב"ר ובילקוט איתא עבר הוינא כמה פעמים דבבלאי דציפורין ושמעית ינוקא יתבין וקריין ויסע מלפ
אברהם אמרתי גדולים דברי חכמים שאמרו הוי זהיר כו' שמשעה שנפרד אבינו אברהם מלוט היתה
כפרשת בראשית עולם וכתב הידי משה וז"ל כל דכתיב וגרוס כך שמעתי מינוקא דיתבין וקריין ויסע משם אברהם שמשעה
שנפרד אבינו אברהם מלוט היתה כפרשת בראשית עולם, כל זה היה שמע רבי חייא מינוקא בבית המדרש אך שהנושא
דרבי חייא מגלה זה הדרש ואומר לעצמו לא אהרהר אחריהם בודאי מצאו איזה סמך ולבריהם [illegible] ופריכן) אע
ועבודה בהם שלא נכנו [illegible] נו"ל, ועוד שמעתי מפי תלמידי שהדברים כפשטן שאמר רבי חייא גדולים דברי חכמים כ
דברים [illegible] אם כי היה כשאמר אברהם ללוט הפרד נא מעלי קודם מעשה סדום ועכשיו שהיה לוט צריך לאברהם
לא

מנשה ואפרים וכו' במתנות כבודה קבלה כראובן ושמעון
ובירושלמי סוף תענית ובסוף פתיחתא דאיכה רבתי ובפרש"י
(ויחי סימן ג') ובראב"ע שם : ה"ג ומלכים מחלציך יצאו א
אינו אומר : זה אפרים ומנשה בב"ר (שם) מסיים דרשתם
וגרסינן יהיה מלא הגוים : ה"ג
משיבו עליה בבואי מפדן א
אין כתיב : על שחסרתה
כדאיתא בריש רבה מתה ה
האשה מי מחסרה אלא בעלה של
מתה עלי רחל וכו' כל אין אשה מתה אלא לבעלה
שנאמר מתה עלי רחל (סנהדרין
כב : ילקוט רמז ק"ע ורות רמז
תר"ה) : נחת רוח אלא היא
כדאיתא בב"ר (פ' י"ד) רחל
היתה עיקר ביתו של יעקב ש
שנאמר בני רחל אשת יעקב יוסף
ובנימין ואומר מתה עלי רחל :
שהארץ מנופה שהרוח מנשבת
בה ומיבשה כמו שמצינו א
(אהלות פ"ח) טלית המנפנפת
והיינו טלית התלויה ברוח ו
והרוח מנשב בה ומנפנף אותה
וביבמות (ס"ג) חגי ושובלי ב
ברוו לא ניכבו אלא תנופי
אתנופפו וכפרש"י : כברה
פי' הערוך כלי שבוררין בו ה
החטין ומוציאין את העפר והוא
עגול כצורה של אמה , ~~ובגמרא~~
~~רז"ל אין כוברין את התבן בכברה~~
(~~שבת ע"ח~~) הקטניות משיכברו
ואם אינו כובר (מעשרות פ"א)
וכוברו באש כברות (סוף אהלות)
וכוברין אותה בכברות (פרה פ"ג)
אין כוברין את התבן בכברה (שבת
פ"ז) וזה פי' שהרוח ומאה
כברה בשעה שמנפין בה
החיטין היא הולכת ובאה ה
מהרה מצד לצד כך היתה הארץ
אז יבשה מהרוח ונענע לוק
עליה ובפרש"י (ויחי) עוד הגירסא
היה שהארץ חלולה ומנוקבת
ככברה : האונייה של פסחת
הטמעש אחותה ואמר דבאיתא
במדרשים : שהוסר עריכן הצוה
של הצריכים ושבו הערבים אחרי
הימים (אהלות י"ב) תבישנו רומי
שנם יהון נוגן דימעין לשעון
ובבבלי

לא היה רצה אברהם לדור עמו אלא ונסע משם אברהם
בגירת עולם לכן היגדר בדבריהם שלא תרבה וכו' ו'
אבל הראשון עיקר עכ"ל וכל זה מחמת שלא ראו גוף ה
הפסיקתא דידן שמפורש כאן ולמה אמר הדבר הזה
עוד מחמת לפנות לשלה וכו' :

ויסב
ן ר' אחא אמר שלא אברך אותם [illegible]
ויאמרו מתנותי שהיה מרע היו ברכתו ולא היה
יודע מה עשה לכך נתחזק ועמד וישב שידעו
שמתנותיו היו מתנות בריא , ד"א ויתחזק אמר
רבי פינחס בן חמא בשם רבי אחא חיזק עצמו
בתפלה אמר כשאבוא לברכם תשרה עלי רוח ה
הקודש שאברך אותם כראוי כיון שראה בניו
של יוסף אמר לו הרי שבע עשרה שנה היית ש
שואל שלומי ולא היו באין אלא עכשיו באו עמך
יודע אני מה בלבך אם אברך אותם אני עושה
דברו של הקב"ה שאמר לי שנים עשר שבטים אני
מעמיד ממך ואם לא אברכם הרי רע לך ומברך
אני אותם ולא תהא סבור שמלא בשבילך שהארכת
אותם אני מברך אותם אלא כבר אמר לי עד
שאני בבית אל לברכם שאמר לי אל שדי נראה
אלי בלוז ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך
ונתתיך לקהל עמים , דבר אחר עיקר לו כאן
שלא אמר ונתתיך לגוי ולקהל עמים שכן אין
מוצאים כשעלה עלי בבית אל בבאו
ארם עוד ויאמר אלי אני אל שדי פרה
ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך והיה צריך
לומר הנני מפרך והרביתך ונתתיך ו
לגוים לקהל עמים ולמה לא אמר לו אלא לקהל
עמים בלבד אלא אמר יעקב כשאמר לי הקב"ה
הדבר הזה היה לי אחד עשר שבטים וכיון
שנולד בנימין אמרתי הרי מה שאמר לו גוי
גוים והוא שאמר לו שני בניך הנולדים לך
בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה לי הם
אמר לא אותך שלך אלא שלי שאמר לו גוי
וקהל גוים ולא נתן לו אלא את בנימין הרי
אותך שלך אלא שלי הרי אפרים ומנשה כר-
הם כראובן ושמעון ומה שאתה מוליד אחרי
שלך הם נקראים אבל אלו לשמי הם שנאמר
ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו הרי
נתפשר יוסף על שני דברים שהדיבר בירך
את שני בניו המלאך הגואל אותי מכל רע
יברך את הנערים ונעשו שבטים אפרים ו
ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אע"פ שהיצב
הדברים אפרים ומנשה ומה שאמר נראה אלי ב
לוז הוא בית אל כדכתיב לוזה היא בית אל
אמר

וה אגדה אינה נותן להם על פה שאם יבואו אומות
העולם וישתעבדו בהם יהיו מובדלים מהם ובבמ"ר (פי"ג)
לא ניתנה תורה שבעל פה בכתב כדי שלא יזייפוה
אוה"ע כשם שזייפו תורה שבכתב ויאמרו שהם ישראל ע"ש:
מעורין פני האומניות שנגלו בשורה
עמ"ש פיסקא ( ): הה"ג מה אתם
אומרים: מסטירין נעשתי בגנך:
והרי היאך לדרוש ז"ל המשנה ו
התלמוד וההגדה: אלא לא גרסינן:
ואם כן כמו זר נחשבו בילקוט המשנה
הגירסא ומהו המסטירין זה משנה
שאם היתה המשנה ביד האומות
אף כמו זר נחשבו ובבמ"ר (פי"ג)
הגירסא אם אכתוב לישראל רובי
תורתי זו המשנה שהוא גדולה מן
המקרא כמו זר נחשבו ובירושלמי
(פאה פ"ב) איתא אכתוב לו רובי
תורתי אלו התוספתא אפילו כן
לא כמו זר נחשבו אלא אלולי כ
כתבתי לך רובי תורתי לא כמו זר
נחשבו מה בינם לעכו"ם אילו מ
[illegible] ואלו מוציאין ס
[illegible] אילו מוציאין [illegible]
ואלו מוציאין דפתריהן וגו'
[illegible] בתנחומא (שם) דה
אחד התורה אחד משלשה דברים
שנתן משה נפשו עליהם ונקראו על
פסוק אכתוב לו רובי תורתי ו
ובבמדבר רבה (פ' י"ב) ובתנחומא
(נשא) ובילקוט (תשא) [illegible]
(... ב') [illegible] מפסוק [illegible]
[illegible] (משלי [illegible]):
משה נפשו עליהם בתנחומא [illegible]
(שם) [illegible] ושיר [illegible]
הנוסחא איתא (בבמ"ר שם) דבר
אחר [illegible] ואין הקב"ה
[illegible] בכל [illegible] שאדם
[illegible] ונתן נפשו על הדבר [illegible]
ובן [illegible] בכתבה [illegible]
[illegible] דברים [illegible] על [illegible] ואלו
[illegible]

בניו של מלך ונעשו האומניות מעורין,
אמר הקב"ה לאומות מה אתם אומרים שאתם
בני איני יודע אלא מי שמסטירין שלי ב
בידו הוא בני אמרו לו ומה הם מסטירין
שלך אמר להם זו המשנה והרי היאך
לדרוש אלא אמר רבי יהודה הלוי בי
רבי שלום אמר הקב"ה למשה מה אתה
מבקש שתהא המשנה בכתב ומה בין י
ישראל לאומות מנין כך הוא אומר אכתוב
לו רובי תורתי ואם כן כמו זר נחשבו, דבר אחר אכתוב לו רובי תורתי זה   הושע ח'
אחד משלשה דברים שנתן משה נפשו עליהם ונקראו הקב"ה לשמו של משה, הדינים
והתורה והמשכן, התורה מנין זכרו תורת משה עבדי, והדינים מנין צדקת   מלאכי ג': דברים ל"ג
ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, והמשכן מנין שנתן משה נפשו עליו, רבי חוילא
בן יוסף אמר כל [illegible] ימי המלואים היה משה מפרקו שני פעמים בכל יום
ומקימו, רבי חנינא הגדול אומר שלשה פעמים בכל יום מפרקו ומקימו, ואם
תאמר שהיה אחד משבטו של לוי נותן לו יד אמרו רבותינו הוא בעצמו
היה מפרקו ולא היה מסייעו אחד מישראל, מנין ממה שקרינו בענין
ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן:

פיסקא י"ט סופירין ותגשין ט"ס וצ"ל סופיטים כי ב
בלשון יוון נקרא כן המלוכה
והתבונה, וכן ברוש מגילת איכה לה"ר צ"ל בתבונה
סופיטים ע"ש ובויקרא רבה (פכ"ט) ובפסיקתא פ'
בחודש השביעי (עיין ערוך
בוקינס וסלפירס) וכי אומות ה
העולם אינן יודעין להריע כמה
תרועות יש להם כמה בוקינס יש
להם כמה סלפינגס יש להם ו
וגירסת המתנות כהונה והיפ"ת
שם סלפירינס אין לה שחר כלל
ולא מצינו דוגמתה בשום מקום:
טרסין

פיסקא י"ט כך פתח רבי תנחומא בי רבי אבא מי עלה שמים וירד וגומר ה   משלי ל'
הפסוק הזה נדרש באליהו ובמשה כיצד
מי עלה שמים זה הקב"ה עלה אלהים בתרועה כשלך בשר ודם כשהוא עובר   תהלים מ"ז
ממקום למקום מביאין סופירין ותגשין לפניו כך עשו לפני הקב"ה כמה שכתוב
בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', וירד זה הקב"ה כמה דכתיב   שם צ"ח
וירד ה' על הר סיני, מי אסף רוח בחפניו זה הקב"ה כמה שכתוב אשר   שמות י"ט: איוב י"ב
בידו נפש כל חי, מי צרר מים בשמלה זה הקב"ה כמה שכתוב צורר מים בעביו   איוב כ"ו
(בחפניו) מי הקים כל אפסי ארץ זה הקב"ה שהוא מחיה מתים כמה שכתוב
יחיו מתיך נבלתי יקומון ורבך ה' ממית ומחיה, מה שמו אל שדי צבאות   ישעיה כ"ו: ש"א ב'
זה, מה שמו ה' כמה שכתוב אני ה' הוא שמי ומה שם בנו אלו ישראל ש   ישעיה מ"ב
שנאמר כה אמר ה' בני בכורי ישראל, מי עלה שמים וירד מי הוא זה   שמות ד'
שהקריב עולה לשמים והוריד אשים זה שמואל ששירותו בחפניו, מי צרר
מים בשמלה שאינו מחוץ משירותו כראוי לעזר העבמים, דבר אחר מי
עלה שמים זה אליהו שנאמר ויעל אליהו ויאמר וירד רד אתו אל תירא, מי   מ"ב א'
אסף

הדינים התורה והמשכן, הדינים מנין דכתיב וישב משה לשפוט את העם וגו'
ומשפטיו עם ישראל, התורה מנין שנאמר ויהי משה בהר ארבעים יום וגו'
המשכן מנין שכן אתה מוצא שהיה משה מחזיר של האומנין בכל
[illegible] אלא נטלו בהם [illegible] שאמר לו הקב"ה וראה ועשה כתבניתם וגו'
משה זאת היה [illegible] ידיהם וכן הוא אומר וירא משה את כל
המלאכה

האלהים וגו׳ ויברך אותם משה . מה ברכה אמר להן
עשה ה׳ אלהינו וגו׳ אמר להם תשרה שכינה במעשה
ידיכם , אמר רבי חייא בר יוסף כל שבעת ימי המלואים ה
היה משה מעמיד המשכן ומפרקו בכל יום שני פעמים
ואם תאמר שהיה אחד משבטו של
לוי עוזרו לו ~~ידו לאו אלא אמרו~~ ח
חכמים היה זוקפו ומפרקו ולא
סייעו אחד מישראל שנאמר ויהי
ביום כלות לכך נקרא על שמו שאין
אומר ביום הקים אלא ביום כלות
ביום שכלו הקמותיו ונקרא שמו שם
לכך נאמר כלות משה : היה משה
מפרקו . בספרי (פ׳ נשא) איתא
ויהי ביום כלות מגיד הכתוב
שכל שבעת ימי המלואים היה
משה מעמיד את המשכן ובכל
בוקר ובוקר משחו ומפרקו ואותו

אסף רוח בחפניו חי ה׳ צבאות אשר ע
עמדתי לפניו . מי צרר מים ויקח אליהו את אדרתו
ויגלום מי הקים כל אפסי ארץ . ויאמר
אליהו ראה חי בנך . דבר אחר מי עלה
שמים זה משה שנאמר ומשה עלה אל ה
האלהים וירד זה משה , ~~ויאמר~~ וידבר ה׳ אל משה
לך רד , מי אסף רוח בחפניו זה משה
כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה׳ , מי
צרר מים בשמלה וברוח אפיך נערמו מים
מי הקים כל אפסי ארץ זה משה אמר רבי
אבא

דף ס׳ שם טרסקל בירושלמי בלשון יווני שולחן קטן או כסא שעומד
על שלש רגלים (וברכות) ~~היה~~ היה לתקוע בשופר
והרמב״ן טרסקל שתרגום של שופר (כלים ב׳ כ״ב) ובגמרא נקרא
כ״ה בר״ה ובראשו טרסקל (שבת ה׳ . נ״א . עירובין
ל״ג :) משה ופסא טרסקל ואסלא ש
מ״א י״ח (שבת נ״ח .) ורש״י פי׳ בשבת (ה׳)
מ״ב ב׳ ובעירובין (שם) טרסקל סל אבל ב
מ״א י״ז בשבת (נ״ח .) פרש״י כסא טרסקל
כך שמו ובלע״ז קונדשטוריא (פי׳
שמות י״ט כאל דעסטאלעי כן הוא בלשון
שם ל״ב צרפתי והידוע שהלעז״ין שבפרש״י
שם ט׳ על התורה ועל הש״ס בלשון צ
שמ׳ ט״ו צרפת הם) ומלונש של עור ומספלון
אות וקשמפספין אות סומפין
אות

יום העמידו משחו ולא פירקו ובבמ״ר (שם) מסיים רחב״י אמר ג׳ פעמים בכל יום היה משה מעמידו ומפרקו א׳ בבוקר וא׳
בערב רבי חנינא הגדול אומר ג׳ פעמים בכל יום שנאמר הקם ונגד להקים א׳ לתמיד של שחר וא׳ למוספים וא׳ לתמיד
של ערב עכ״ל מנין לפירקין אר״ג ביום כלות משה ביום שכלו הקמותיו :

פיסקא י״ט נדרש באלהים ובמשה א״ל שדרשוהו כאן ג״פ על אליהו וברבות נדרש שוב על אליהו גם עיקר הדרשה
הוא על אלהים ומשה ונפלגו : מי עלה לשון הכתוב כך מי עלה שמים וירד מי
אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו כי תדע ועל סדר זה (נדרש
כאן ובילקוט משלי (תתקס״ב) ושלמות הנוסחא איתא בבמ״ר (פ׳ י״ב) להקים את המשכן הה״ד מי עלה שמים וירד זה ה
הקב״ה עש׳ (כבפסיקתא בנצח שונה) מה שמו צור שמו שדי שמו ה׳ צבאות שמו ומה שם בנו כי תדע מני בכורי ישראל
דבר אחר מי עלה שמים זה אליהו דכתיב בו׳ ויעל אליהו בסערה השמים וירד רד אותו אל תירא מי אסף רוח בחפניו
חי ה׳ אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר וגו׳ . מי צרר מים בשמלה ויקח אליהו את אדרתו
וגו׳ . מי הקים כל אפסי ארץ ויאמר אליהו ראו חי בנך . דבר אחר מי עלה שמים וירד מי הוא זה שתפילתו
עולה לשמים והוא מורידה את הגשמים ובברכות ~~...~~ ברוחות טובות ונשבות ונגדל את הגשמים שנאמר מי
אסף רוח זה שאין מעשרותיו בחפניו הוי בחפניו וכן הוא אומר הביאו את המעשר אל בית האוצר ויהי
טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה׳ צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי
די עד שיבלו שפתותיכם לומר די ומנין שהרוחות צריך התבואה שכך כתיב יערוף כמטר לקחי תזל וגו׳ .
מי צרר מים בשמלה מי שאינו נותן מעשרותיו בחפניו אין תפלתו עולה לשמים ואין מורידות את הגשמים אלא
צוררן המים בעבים ואינן יורדין לארץ מי הקים כל אפסי ארץ כמה דתימא יתן ה׳ את מטר ארצך אבק ועפר
מה שמו ומה שם בנו כי תדע מה שמו אברהם הקדוש מעשר תחלה שנא׳ ויתן לו מעשר מכל והרבה לו ה
הקב״ה שמים וארץ ולמה בירכו שיקנו לו האלהים שמים וארץ וזרעותיו ומה שם בנו זה יצחק שנתן מעשר ונתברך
שנאמר ויזרע יצחק וגו׳ מהו וימצא בשנה ההוא מאה ~~...~~ שערים אומד שמדדו לעשרן כי תדע ונתן
המדיר הקב״ה את ישראל שלא יעשרו תבואתן יברכו בעטרה שנאמר עשר תעשר וגו׳ עשר בשביל שתתעשר
דבר אחר מי עלה שמים זה משה דכתיב ביה ומשה עלה אל האלהים וירד . וירד משה מן ההר אל העם מי
אסף רוח בחפניו כצאתי את העיר אפרוש וגו׳ מי צרר מים בשמלה כמה דתימא נצבו כמו נד נוזלים
מי הקים כל אפסי ארץ וכי משה הקים כל אפסי ארץ אלא שהקים אהל מועד שהכל הקים עמו . רבי יהושע בן
לוי בשם רבי שמעון בן יוחאי להקים המשכן אין כתיב כאן אלא להקים את המשכן משכן אחר הוקם עמו שנקרא אהל
מועד שהמשכן נקרא אהל מועד כמה דתימא ומתחם כאהל לשבת , שעד שלא הוקם המשכן היה העולם רותת .

משהוקם

שהקים המשכן נתבסס העולם לכך נאמר להקים את המשכן
להקים את המשכן. והדא הוא דכתיב נחית בחסדך וגו'
דאין תימן על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל
העבודה ועל גמילות חסדים ושלשתן גרמן משה כדפרשן לעיל
נחית בחסדך עם זו גאלת
זה החסד, נהלת בעזך זו
תורה כמה דמשמע ה' עוז
לעמו יתן, אל נוה קדשך זו
עבודת המשכן והקדש,
נחית בחסדך אלו שעמדו מ
משנברא העולם עד שלא נתנו,
ישראל מעשים שקבלו התורה
שהיה הקב"ה מנהיג אותם ב
בחסדו שלא היו מעשים טובים
בידיהן הקב"ה בחסדו
וכענין אמר דוד כי לעולם
כי לעולם חסדו ובאומות חסד
צאו ישראל מעשים לכך אמר
נחית בחסדך עם זו גאלת
שבחסד גאלם, נהלת בעזך
נהלם בזכות התורה שקבלו
עד הקמת המשכן, ואז היה
העולם דומה כאומה שברה (
לטרסקל של שתי רגלים שאינו,
יכול לעמוד והוא רותת כיון
שנעשה לו רגל שלישי נתבסס
ועמד כך כיון שנעשה המשכן
כמה במשמע אל נוה קדשך
היה נתבסס ועמד שמתחלה
לא היה לעולם אלא שני רגלים
חסד ותורה והיה רותת,
נעשה לו רגל שלישי זה משכן
מה אמר ולכך כתיב להקים
את המשכן הקים את העולם
שנברא כאהל הקים שמו, הלו'

אבא בר כהנא אלו הדגלים שהעמידו משה אותן על
דגלו באומות. ורבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי
אמר זה המשכן ויהי ביום כלות משה להקים את
המשכן, שנו רבותינו על שלשה דברים העולם עומד
על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים ואתה
מוצא עשרים ושש דורות שעמדו משנברא העולם
עד שנתנה התורה היה הקב"ה מנהיג אותם
בחסד וכנגדם אמר דוד עשרים ושש פעמים כי
לעולם חסדו, אמר רבי ~~[illegible]~~ הושעיה(?) בן
אבון בשם רבי אחא כרחם רוצה אותם משה להם
ביום נחית בחסדך אלו עשרים ושש דורות שעמדו
משנברא העולם עד שנתנה התורה, נהלת ב
בעזך זו התורה שנקראת עוז שנאמר ה' עוז (
לעמו יתן, ומה היה העולם דומה באותה שעה
לטרסקל של שני רגלים ולא היה יכול לעמוד כיון
שעמד המשכן מה כתיב אל נוה קדשך עמד
העולם, ויהי ביום כלות משה ~~[illegible]~~ להקים המשכן
אין כתיב כאן אלא את המשכן את העולם
כבריאת שמים וארץ ונמתחו כאהל לשבת :

פיסקא ב' דבר אחר ויהי ביום כלות זה שאמר
הכתוב עורי צפון ובואי,
תמן, עורי צפון אלו העולות שהן נשחטין בצפון
רבי אליעזר בן פדת אמר הקריבו בני נח שלמים
מנין והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן
מהו מחלבהן דבר שחלבו קרב לגבי מזבח, ורבי
יוסי ברבי חנינא אמר עולות הקריבו בני נח ו
ומה מקיים רבי יוסי ומחלביהן משמניהם, השיב
רבי יוסי ברבי חנינא אמר לו והרי כתיב ויעל
יתכן

אותם לבטל ונשרפום ושם עליו נשרהו וישב על ג' ר
רגלים עכ"ל רש"י ושלא זהו בדברי רש"י כפותרין נראה
שהיו משתמשין בבית גיבל שאין כמ"ש בערוך (אסלא)
ולכן פירשוהו רש"י כרוב שמות וקתדראות שם לפני השינן
סל אבל עיקר תשמישו הוא לכסא
ושמו מוכיח עליו שקראוהו בגמרא
(שבת קמ"ח י') כסא טרסקל וכמו
שפירש"י שם וכן יתפרש בפסיקתא במד' ז'
דידן שהיה העולם דומה לכסא
של שני רגלים עד שלא הוקם המשכן
כיון שהיה חסר רגל השלישי שהוא
עמוד העבודה ונשהוקם המשכן
נתבסס העולם ונעשה כרגלים
שהבאתי בידי :

פיסקא ב' כלות כתיב, ראיתי
שהאחרונים
במחילת כבודם שגו בפירושא תה' כ"ט
דהאי מילתא לכן אבאר, הנה
בפרשת הפסיקתא דידן איתא ג
נ"כ בבמדבר רבה (פי"ב) ביום
כלות משה את המשכן כלת
כתיב ביומא דעלת כלתא לגננא
וכן הוא בתנחומא (פ' נשא) ו
ובילקוט (רמז תשי"ב) ובספר הזוהר ישעי' ע'
שבעה רקיעים בפ' ויחי (דף
ר"ו) ובריש שמות (דף ב') ו שה"ש ג'
ובריש ויקרא (דף ד') ובסוף פ'
נשא (פ' ביום כלות) ובפ' פינחס
(דף רל"ז) וברעיא מהימנא (שם ברא' ב'
דף רנ"ג) ועוד ברעיא מהימנא
שם כדכתיב למימר כין ורש"י
בפ' נשא כתב ויהי ביום כלות
משה כלת כתיב יום הקמת ה שמו' יח
המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת
לחופה ובמגלת נסחאות בפרש"י איתא כלת חסר כתיב כו'
וכן ראיתי בדפוס על התורה והגור אריה כתב על דברי
רש"י וז"ל וא"ל שבכל הספרים נכתב כלות בוא"ו הרי
היתה מדכתיב כלות ולא כתיב ביום כלה להקים המשכן
אלא לדרוש לשון כלה והא דנאמר כלות כתיב כ"ל אלו
כתיב כלה שמע לא נצרך לדרוש לשון כלה שהרי
בין הכל ובין הלשון ~~[illegible]~~ אלא שאין הלשון מתיבא
כיון שהעיקר הוא בענין הלשון כאלו ביום מתיבא אבל
עכשיו שכתב כלות צריך לדרוש לשון כלה עכ"ל. והבאור
רחובות כתב על דברי רש"י וז"ל משום דקשיא ליה לרש"י
ולפ

ולשון (פיסקא ז'): בכראות הכהנים לא נמצא בכל הנוסח
1 להקים את המשכן] הג"ה מהרדו"ם והריש חוץ לנוסח כמה
בלע: עשרים ושמונה דורות צאו וחשוב מאדם עד משה:
טרסקל כסא של ג' רגלים כמ"ש בערוך:
פיסקא ב' הקריבו בני נח שלמים (ירושלמי מגילה פ"א הל"ג בבלי
זבחים קטז. ב"ר פל"ב
ועי' ל"ר ויקרא רבה פ' ט' בפר' פ"ג מדרש חזית בפסוק
עורי צפון (ילקוט רמז ז') אמרו אמרו שלמים ו
עולות: שחלבו קרב לגבי אבל עולה כולה כליל: עולות
הקריבו אבל שלמים לא הקריבו אלא לאחר מתן תורה
שנתחדשו

(3) וכן גם עיין (אוצה"ג):

שנבחרו ישראל : ממעשה ידיהם ובשלמים שבהם והיו עולות ה
הוו : וזבחים והיינו שלמים וקודם מתן תורה כולהו בני
נח הוו ואע"ג דפרשת יתרו קודם מתן תורה כתיב אין
מוקדם ומאוחר בתורה : ה"ג שחידוש דבר היה כדאיתא
בירושלמי ורבות (שם ושם) על
פסוק ובודאי היינו כלשון מהו ו
ובודאי דבר שהיה של חידוש דבני
נח לא הקריבו שלמים ע"ש ~~ובבבלי~~
ובבבלי : ויזבחו שלמים וקודם
מתן תורה הוו כה' בסיון :
ה"ג בעולותיהן הקריבו אותו
השלמות ולא הפשיטום ולא נ
נתחום לחתיכה מתחלה ולדברי
רבי יוסי בר"ח דויזבחו שלמים
היינו

יתרו חותן משה עולה וזבחים אמר לו כמאן ד
דאומר לאחר מתן תורה בא יתרו , רבי ינאי
אומר לאחר מתן תורה בא רבי חייא הגדול א
אומר קודם מתן תורה , אמר לו רבי אליעזר ה
הרי כתיב וישלח את נערי בני ישראל ויזבחו
שלמים ויעלו עולות אמר לו אין למדין מן התורה
שחידוש דבר היה אך על פי שנה (נ"א על פי שעה)
חגיגה כי רבי חייא ויזבחו זבחי שלמים בעולותיהן
הקריבו

לפי כוונת המאמר שרוצה לומר ידע) גמר מלאכת
המשכן והיה בלשון כלות השורש כָּלָה וחובא (כלא
פולעדין) הוי לזה לנקד הכף בשוא והלמד בלתי דגוש
כמשפט כגון **כְּלוֹת** כדאמרינן מן שורש **עָשָׂה** ביום
עֲשׂוֹת ומדכתיב **כַּלּוֹת** הכ"ף
בפתח והלמד דגש בתורה שלם
מורה מלת **כַּלּוֹת** הוא מורכב
משני שרשים מן שורש **כָּלָה** כמו
(פולעדין) וגם מן שורש **כָּלַל**
והיינו שכון כלה וזה כוון רש"י שמות כ"ג
כַּלֹּת כתיב חסר לומר הכ"ף
בפתח בודאי מלת **כַּלּוֹת**
הוא מורכב גם כן מן שורש **כָּלַל**
ולהורות גם כן הלימוד יום
הקמת המשכן היו ישראל ככלה והגיעה לא הרשיט באה במלוא הדבר בענוד ולכן סבר שתלה הדבר במלא וחסר
והגיה ברוב הנוסחאות כלת חסר כתיב אבל עכרין דברי אלות דבמסורה נמסר קרבוא כלות מלא וגם שאלתי לספרי
דין עו והשיבו לי שצריך להיות מלא ואחר העיון מצאתי באיזה נוסחאות ישן ברש"י בשתי חלאי ובגיה כלות
(כ"ל בפתח ולא בשוא) כיון המדפיסים ובכתיבתו ואחר כתבי מצאתי באותו לדבר ספר ישן שעשה על המסורה מפרש
הוא הדבר בקרבוא בכתיבתו ע"כ הבאור חובות . ובסימן זה פרשוהו כל מפרשי רש"י וכן כתב המגיה והמעתיק
להתנחומא ושאר אחרונים והן אמת מה שכתבו שמצאו ונאמר להם שבתורה כלות מלא בואו כתיב כן כתב נ"פ
מהר"ם די לונזאנו בספרו שתי ידות (בסוף עיני אלבר אחד) חלק אור תורה שכן מצא בספרי הללו ובספרים
מדויקים ומודגים מפרה מאות שנים וכן פסק וכתבו מלא וכן כתב המאירי והרב רבי יוסף שלון בספרו שמן ששון
וכ"כ האחרונים שבכל המסורות כתיב כלות כלוש מלא בר מן חד כלות השטרים וכ"כ רבי יוסף בר שנואור בספרו
מנחת כהן (בסוף סדר שמות הסמוך לקונטרסים) שנת שנ"ה) וכן העידו חכמי בורגוש שגם הרמ"ה כתבו בס"ת
בספרד מלא והר"ש מקינון (במאמר אש כלות סי' ה') כתב שכן שמע מהמקובל האלהי האר"י וריא אשכנזי וכן האריך
הרב ר' ידידיה שלמה נורצי בספרו מנחת שי והאריך לכתבו מלא בתורה אך אחר העיון נראה שאין זה דברי הכל
ובאומר מה שפירשו האחרונים דברי המדרשים ודברי רש"י שהכוונה הוא מדכתיב כלות בפתח או מדלא כתיב כלה
ביו"ד ולא בדרשינן חסר וע"כ שגם באור חבא שהרי המנחת שי העיד שראה כמה ספרי תורה שכתוב בהן כלת
~~חסר~~ חסר וגם המסורות חלוקי בזה כמו שיתבאר להן ועוד הלא בתנחומא (פ' נשא) מפרש ויהי ביום כלת משה
כלו ביום שנכנסה כלה לחופה עם החתן לכך כתיב ויהי ביום כלת חסר ועוד שהרי הרמ"ה שהעידו עליו ח
חכמי בורגוש שכתבו בס"ת מלא כתב בלשונו בספרו מסורת סייג לתורה וז"ל ויהי ביום כלות פלוגתא בין נוסחאי
המסורה אית נוסחי דכתיב בהון מלא וי"ו ומסורה עליהון כולהון מלאים בר מן א' חסר , והיה כלות השטרים
דמסר עליהון לית כוותיה חסר , ואית נוסחי דכתיב בהון ביום כלות משה חסר וי"ו ומסורה עליהון בתרתין מ
מסורה ובתרתין דכתבאי תרין חסרי בלישנא ויהי ביום כלת משה , והיה כלות השטרים ובתרא מסייע ליה להדין
נוסחא בתרא דגרסין מדכתיב חסר וי"ו הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה וחד מלא ודברי הכל
ויהי כלות משה לכתב ע"כ הרי מפורש באורך פלוגתא במסורות וגם הביא דרשת המדרש הוא מוכרח דכתיב
חסר בלא כדברי האחרונים . והנה כדי שלא יהיו דברי הרמ"ה סותרין את עצמן וגם לבאר עיקרן של דברים
אומר שאף לדעת המסורות האלו שסוברין שכלות מלא בתורה מ"מ ויתכן דרשת המדרש ופרש"י דדרשו חסר
וכמו שהביא הבי' ביו"ד (סי' רע"ה) תשובות הרשב"א בקיצור ע"ש , וכוונת הבי' הוא לתשובה המיוחסת
להרמב"ן (שבאמת הוא לרשב"א) , וז"ל הרשב"א שם (סי' רל"ב) שאלה אם נפסל ספר תורה בחסרונות ויתרות שיהיו
כנגד המסורה שאני אומר אין ספרי המסורה מעולין מספרי התלמוד שאמר פלגשים כתיב וכן ואשם כתיב , וכן
כלת כתיב וכן נערה כתיב ובספרים שלנו פלגשים ביו"ד ~~ואשם~~ ואשם ביו"ד כלות בואו הפך מגדה שאמרו ח
חכמים ואין אנו חוששין . ולספרי התלמוד לתן הספרים שנתנה שכבר אנו מקובלים מהם ואיך נחוש לספרי המסורה

חדשים

היינו שהעולות היו שלמין בגופן בלא הפשט וניתוח:
שהקריבו מראש קודם מתן תורה : יקריב להבא לאחר מתן
תורה : ודבר שהיה ישן [illegible] ונעזב מ
מהן ומזהיר הכתוב שיחזרו ישראל לנהוג אותו ור' אליעזר
מרחיב ביאור אגדות הכתובים בלשון
שיתקוררו ויחמו בדרוש כדאיתא
בירושלמי ובבלי ורבות (שם ושם) :
שחטין בדרום אף בדרום שאינו
מיוחד להם מקום וכדתנן שלמים
קדשים קלים שחיטתן בכל מקום ב
בעזרה וכדאמרינן בזבחים נ
(נ"ה ונ"ח) ועוד תנן שהוא נגד
צפון וכן דרך הכתובים
להזכירם יחד : במקום כשר כ
כדאיתא במכילתא (יתרו) רבי
אסי אומר אף לשחוט בראש המזבח
(כשר) והכתוב מסייעו מזבח
אדמה תעשה לי וזבחת עליו מ
(משם) וכדתניא תם במכילתא כ
כתוב אחד אומר וזבחת עליו את
עולותיך ואת שלמיך (דמשמע ב
דאף השלמים שחיטתן בצפון ב
דוקא) וכתוב אחד אומר ו
ועשית עולותיך הבשר והדם
(דמשמע צפון ולא שלמים דהוא
כשירה בכל הרוחות וק"ש בצפון)
כיצד יתקיימו שני מקראות הללו
אמר רבי יוסי בר"י מחצי המזבח
לצפון כצפון , מחצי המזבח לדרום כדרום ע"כ במכילתא
וה"ק ועשית עולותיך כנגד חצי המזבח שכלפי צפון ו
ושלמיך כנגד חצי המזבח של דרום וסבר רבי יוסי
בר"י כששחט העולה על החצי של צד דרום כשרה
ובזבחים (נ"ח:) מייתי בכל הני פלוגתא ~~[illegible]~~ ובילקוט
(רמז ש"ב) והסוגיא דידן סתמה כהמכילתא דבמקום
כשר היינו בראש המזבח כשר לכל ומחציו ולצפון כ
כשר לעולות דוקא : הסיחי גני סיפא בעזרו צפון
בדרום ואילו : נותנת לו רשות בתדות (וברבות שם
מסיים ע"ש יבא דודי לגנו ואח"כ כתיב באתי לגני ו
וכדלקמן : הג"ג שיבנו פלטין : ה"ג שעומדין על כתה
פלטין : בפסיקתא פרק ג' וכדתנן [illegible] שני שפיפיין
היה לו (שקלים פ"ו) [illegible] את הכשפש (תמיד פ"א)
וכדומה הדבקה והיינו שהמלך נכנס בסתר : כבר
באתי לגני במד"ר (פי"ג) ובתנחומא (נשא) מסיים כך
כשעמד המשכן היו ישראל אומרים יבא דודי לגנו לפי
שלאחריו

הקריבו את העולות ולא הפשיטום ולא
ניתחום , אמר רבי יהושע דסכנין בשם
רבי לוי המקרא מסייע את רבי יוסי בר' ח
חנינא דא"ר מה כתיב זאת תורת המנחה
הוא המנחה אין כתיב כאן זאת תורת
האשם , הוא האשם אין כתיב כאן אבל
כשהוא בא לעולה מה הוא אומר , זאת
תורת העולה מה הוא העולה ש
שהקריבו מראש , אבל כשהוא מזכיר את
השלמים מה הוא אומר זאת תורת זבח
השלמים אשר הקריבום לה' אין כתיב
כאן אלא אשר יקריב לה' אף המקרא
הזאת מסייעא לרבי יוסי ברבי חנינא עורי
צפון ובואי תימן אין אומר עורי אלא
לדבר שהיה ישן ובואי תימן אלו השלמים
שהן נשחטין בדרום , אמר רבי סימון בשם
רבי שמואל ברבי נחמן כתיב מזבח אדמה
תעשה לי וזבחת עליו רבי ראובן אומר
במקום כשר לעולות וכשר לשלמים מחציו
לצפון כשר לעולות מחציו לדרום כשר
לשלמים

חדשים מקרוב באו ויש לו ראיה לקבלתו זו מכל דעדיין
דאמר מבטני בריה יהודה ורב יוסף לא הוו בקיאי
בחסרות ויתרות ק"ש אנן ומי שדרש כלשון ואשים ו
וקלות יש לו לומר שמצאו כן בספריהם אבל אנו לא
נחוש להם וספרינו שבידינו כמה
שהם אומנם אנו אין תולין על
פיהן במשנת של הגבורה כדאמרן
אבל גרסת כתיבת חושש אני להם
כיון שבש"ס ובג"ה מודים להם ולא
נחלקו אלא בדבר אם למקרא אם יש   עי' ו'
אם למסורת ושניהם עושין דין   שם ג'
על פי החסר והיתר ודעתי
היה לתקן אלא שאני ירא ב   שם ו'
בדבר ואשאר לי עד יבא דברך
וורמז וכסותות בספרי מצאנוהו   שם ג'
בספרינו כמו שאמרו חכמים ה
הדומעי דערב בגדה ,
תשובה מדעת שכן הואמרת ש
שאין מוסיפין וגורעין בכלמים   שה"ב'
ומקום בספרים על פי המסורת
ועל פי מדרשי אגדה לפי ש
שעולין במנינות באותיות על פי
חכמים הבקיאים בחסרות ו   שמו' כ'
ויתרות וכדומה לו אפילו במקצת
מסורות כמחלוקת בן אשר ובן
נפתלי ובין מערבאי למדינחאי
וכדומה לו שבגדה תלוי מה
שדרשו בפרק חלק הוא ממנו א
תורי ממנו אלא ממנו אע"פ שבכל הספרים הכתובים
אצלינו אין חולין במלת ממנו בין שנוספו על רבים ו
ובין שנוספו על יחיד אע"פ שכל מקום כנוי נון וי"ו
לרבים ברבה וליחיד בדגשות אלא שאני סבור שבין
מדינחאי ומערבאי היה מחלוקת ממנו שהאחד נוקד
בו שאר הכנוין להכרות כל שהוא בא לרבים והאחד
נוהג כמנהג [illegible] לדבר הכל וכדומה שכן מ
מצאתי בספרי המסורה שיש מחלוקת בין מדינחאי ו
למערבאי ומכל מקום בכל מה שבא בתלמוד דרך עיקר
דין קריאה כתיב והכתיבת לשטרי ובן אין לו כ
בו"ה דמשיגין עירין עליו מדלא כתיב בלא ו"ו כמו
מאן בעיא שעליו דינא עיקר ירושה שמשמשות והולכת
מגרה ובלאו מתנין המיעוט וכן בכל מקום ומקום
אפילו בחסרות ויתרות מתקנין המיעוט על פי ה
הרוב במקרא אלא דבר הכתוב אחרי רבים
להטות עיין התשובה שם (ומ"ש שאמרו במקרא כ
כלשון כתוב לא נמצאו זה בש"ס אבל רש"י [illegible]

פרשה

שלאמרה המשכן עוררה הקב"ה בכפלו ועמד המשכן
מקופל עד ראש חודש ניסן והיו ישראל אומרים , הרי
עשינו המשכן מתי תבוא השכינה ותשרה בתוך משה
ידיעו כשהגיע ראש חודש ניסן ונעור הקב"ה להקים את
המשכן שלח ידו על ידי משה מה אתם יראים , כבר
באתי לגני אחותי כלה , ומ"ש קב"ה
בכפלו עיין (בבמ"ר פ' י"ב) ; ש
שנסתלקה השכינה בבמ"ר שם איתא
באתי לגן אין כתיב כאן אלא באתי
לגני לגנוני , למקום שהיה עיקרה
מתחלה וכו' עיקר שכינה אינה
בתחתונים היתה הה"ד וישמעו את
קול ה' אלהים מתהלך בגן לרוח
היום : קה"ל בחגות וקרבות (שם)
אריתי מורי עם בשמי זו הלבונה
והקטורת אכלתי יערי וכו' :
ביום השביעי נשיא שהקריב ביום
הראשון היה באחד בשבת כדאיתא
בבמ"ר (פי"ג) ועוד שבתוך יב יום
של הקרבה היה שבת והם הקריבו
בעולמים בזה אחר זה : לגנוני
לחופתי על כן כבוד חופה (ישעיה
ד') תרגומו שכינתא תהא מגין
עלוהי בגינון , כתרגן ירדן באר
(שם ס"ב) כחתנא דמצלה בגנונה
וכלה מחופתה (יואל א') ותרגמא
מבית גנונהא , ובעלובי דבנים
(איוב מ') ובגנוני דגנוא , כ
כחתן יוצא מחופתו (תהלים י"ט)
היך חתנא נפק מגנונה , ובלשון
צללו (איוב שם) עלוא גנונה ,
ובדברי חז"ל הוו לא ערוי גנונא
לרא (ברכות ט"ז) כלה כתיב ו
לשון כלה כמ"ש בגני , ועניין
הקב"ה וכנסת ישראל הנקראים
חתן וכלה והתקשרות ההשראה
בבית המקדש הנקראת חופה
נתבאר בספרי חכמי האמת :
פיסקא כט ה"א ביולגוס (ברכות ה
תענ"ס"ה) ונקראת
על שמו ויהי ביום כלת בצלאל
אין כתיב ובבמ"ר (פי"ב) הנקראת
ונקראת על שם הה"ד כלת משה :
ויהי מה שאמר ועשה דמות ויהי
ביותר בצלאל וביום כלת משה :

תנאים

שלמים הפיחו גני יזלו בשמיו זו הקטורת
יבא דודי לגנו אמר רבי תנחומא לימדה
תורה דרך ארץ שלא יהא חתן נכנס
עד שאתתא הכלה נותנת לו רשות ,
ואפילו כדי מיבדין אלו הקרבנות , באתי
לגני אחותי כלה למה הדבר דומה
למלך שאמר לבני המדינה שיבנו לו
פלטין ובנו אותה והיו בני המדינה
על פתח פלטין ומצווחין ואומרין יכנס
המלך בפלטין מה עשה המלך נכנס
בפשפש ושולח את הכרוז ואמר להם
אל תצעקו שכבר באתי לפלטין , כך
כשעמד המשכן היו ישראל אומרים
יבא דודי לגנו , שלח הקב"ה ואמר להם
מה אתם יראים כבר באתי לגני אחותי
כלה , דבר אחר באתי לגני אמר
רבי שמעון בר יוסני באתי לגן אין
כתיב כאן אלא לגני לגנוני , לאותו
הגן שנסתלקה השכינה ממנו שכתוב
מתהלך בגן , אריתי מורי עם בשמי
אכלתי יערי עם דבשי אלו נסכי הנדבים
ונדבשים , שתיתי ייני עם חלבי
אלו הנסכים והחלבים , דבר אחר זו
אכלתי יערי אלו שלשה דברים שעשו
הנשיאים שלא כהוגן ונתקבלו הקדוש
ברוך הוא , שהיחיד אינו מתנדב
קטורת והביא כל נשיא קטורת כמה
שכתוב כף אחת עשרה זהב מלאה
קטורת , ושאין יחיד מביא חטאת אלא
אם כן הודע לו שנאמר או הודע אליו
חטאתו והביא כל נשיא ושעיר שלא
הודע לו , כמה שכתוב שעיר עזים
אחד לחטאת , ושאין קרבן של
יחיד דוחה את השבת וקרבן של
נשיא דוחה את השבת כמו שכתוב
ביום השביעי נשיא לבני אפרים /
אותן רעים שתו ושכרו דודים אילו
ישראל שנקראו רעים שנאמר למען א
אחי ורעי / דבר אחר יבא דודי

לגנו

הנשר ד"ה פסוק ולבני הקולגוס כתב בן ומ"ש בהגרהון)
אבל יותר מבואר שלמא במולתא בספר מאור עינים ש
שחיבר הרמ"ע מפאנו ז"ל שאע"פ שכתוב בתורה כלות
מלא בחשון לה חסר שכן היה ראוי לכתוב הקולגוס ו
ונכתב הקולגוס היא הדוב שנטלה מן הושע בן נון
שט וכן מעברים עם ה' דבני עלי
מעברים כתיב ומוצאו בו לא תשא
שתקנו בעלי המקרא עם סופרי ה
המסורות אך הגידו במקרא על
מקומות מוחלפים כי כלו משמעותיה
של תורה ואנחנו לא נדע ולמה
סתום מהמפורש עכ"ל ומ"ש ב
בתיקון תורה ושלמא במולתא
איתא ברייתא מהימנא כפ' פינחס
ז"ל נשיות מנורת זהב טהור
הא אומנות ועשית מנורה כלו
זהב כתיב מקשה כלו ומה נקראין
מ"ה אינון מרבין וממעטין כגון
ריבה ומיעט אוף הכא מרבי
אל תקרי מה אלא מאה אוף
הכי אל תקרי ושנים אלא ו
ושלשים ודחשין מינה כלים
במקרא שלוש במשנה שלוש בתלמוד
כדאיתא בקדושין אוף הכא
ביום כלת משה כלת בחשון בי'
אי תימא בקדושין לא מנכון
כתבה מאלפא ביתא ולא מעלמין
באינון דית לון רשו לאוספא
ולא למגרע אות מינה דהוא ו
או לאחלפא אות דא באות א
אחרא הא כתיב כלות מלא
באורייתא מאן דהוא לון רשו
למגרע אות מינה דהוא ואו במב' ג'
הא לא אית הכא ~~[illegible]~~ מלה
באתחלפא באלפא ביתא אלא נ"י ד'
על אינון תיבין חסרין באינון
מלאין ומלאין באינון חסרין
ועל כל פירושין דכלין לאעכבא
לקשטא כלה בתכשיטין דילה
קב"ה מנין לאעכבא כמה ב
ברמזין ולמהוי מאין לון ה
הה"ד עכ"ל הרמ"ה אשר ורוך
ומסתפק אין דברי הרמ"ה ולא תה"ז כ"ב
דברי הרמ"ע מפאנו סותרים את

עצמן

תנחומא משה הקב"ה (במדבר ... פ"ב תנחומא פ' בחוקתי) ובבמ"ר פ"ב איתא ~~אמר רבי יהושע בן לוי~~ א"ר יהושע בן לוי מפני שעשה הקב"ה שהיו עתידין לעשות את המשכן שנאמר וידעו וגו' אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים על מנת לשכני בתוכם הוי לא יצאו ישראל ממצרים אלא בזכות המשכן : רב אמר בב"ר (פ' י"ב) איתא רב אמר דבר שלא היה משנברא העולם ועד עכשיו נעשה באותו היום שמשנברא העולם ועד אותה שעה לא שרתה שכינה בתחתונים אלא משהוקם המשכן ואילך לכך נאמר ויהי דבר חידוש הוא : מתהלך בגן מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך בגן מקפץ ועולה הכי איתא בב"ר (פי"ט) ובבמ"ר (פי"ג) ובחזית (פ' באתי לגני) ובילקוט (רמז ...) ואומר שלא עלה בבת אחת אלא נסתלק מעט מעט מהארץ (שנמשלה לגן) אל הרקיע והצדיקים הורידוה ... חסר כאן ... ושכנו ארץ כמו שכתוב שישכנו השכינה וברכות (שם ושם) מייתי קרא דצדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עליה : כתיב הכא השמים סימנא במילתא הוא : למערה פתוחה

בעולם וכו' פירש המדרש ונתינת רש"י היה לדורשו חסר בלא מאחריתם וכמו שנתבאר :

פיסקא פ"א ונסתלקה לשביעי במספר הרקיעים יש מחלוקת בגמרא בחגיגה (יב:) אמר רבי יהודה שני רקיעים הן שנאמר הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים, ריש לקיש אמר שבעה ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון וערבות טוב (פ') איתא רבי ברכיה אומר ב' רקיעים הן רבותינו אומרים שלשה, רבי יהושע אומר שבעה ע"ש והרמב"ם (פ"ג מיסוה"ת) כתב הגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע וזבול וערבות,

ובנו אל תקרי בונה כן אלא לבנא אותי וכו' ביום כלות משה, אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי ביום שנכנסה הכלה לחופתה, ויהי ביום כלת משה כלת כתיב :

פיסקא פ"א דבר אחר ויהי ביום זה שאמר הכתוב (קה' ב) אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון, זה בצלאל שעשה המשכן בחכמה ובדעת כמה שכתוב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת, ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו זה משה שלא עמל במשכן ונקרא על שמו שנאמר ויהי ביום כלות בצלאל אין כתיב כאן אלא ביום כלות משה הוי ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו, ויהי זה שאמר ולעשה אמר רבי יהושע בן לוי תנאים עשה הקב"ה עם ישראל עד שהיו במצרים שאינו מוציאם משם אלא על מנת שיעשו לו משכן וישרה שכינתו ביניהם כמה שכתוב וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם, וכיון שהוקם המשכן וירדה השכינה ושרתה בתוכה באותה שעה נעשו כל אותן התנאים לפיכך הוא אומר ויהי זה שאמר שירה, דבר אחר רב אמר דבר שלא היה נברא בעולם אלא עכשיו משנברא העולם לא שרתה השכינה בתחתונים אלא משה הקים המשכן שרתה השכינה בתחתונים, ורבי שמעון בן יוחאי אומר מאי ויהי דבר שהיה ופסק וחזר להיות כמה שהיה שכן אתה מוצא בתחילת ברייתו של עולם היתה השכינה בתחתונים כמה שכתוב וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן, חטא אדם הראשון נסתלקה השכינה לרקיע הראשון, עמד קין והרג את אחיו נסתלקה לרקיע השני, עמד דור אנוש וחטאו אז הוחל לקרא בשם ה' ונסתלקה לרקיע השלישי, עמדו דור המבול וחטאו כמה שכתוב וירא ה' כי רבה רעת האדם ונסתלקה השכינה לרקיע הרביעי, עמדו הסדומיים ונסתלקה לחמישי שהיו חוטאים ואנשי סדום רעים וחטאים, באו פלשתים וחטאו ושלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה ונסתלקה לשביעי, בא אברהם וסיגל מעשים טובים וירדה השכינה מן הרקיע השביעי לששי, בא יצחק ופשט צוארו על גבי המזבח וירדה מן הששי ~~לחמי~~ לחמישי, בא יעקב ונטע אהלו לתורה כמה שכתוב ויעקב איש תם יושב אהלים וירדה השכינה מחמישי לרביעי, בא לוי והורידה מרביעי לשלישי, בא קהת והורידה משלישי לשני, בא עמרם והורידה לראשון, אשריהם הצדיקים שהם משכינים השכינה בארץ, שכן כתיב צדיקים יירשו ארץ, בא משה והורידה למטה כמה שכתוב ויכס הענן את האהל וכבוד ה' מלא את המשכן, כתוב הכא השמים ושמי השמים לא יכלכלוך והכא כתיב וכבוד ה' מלא את המשכן, אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי למה הדבר דומה למערה הסמוכה על שפת הים עלה הים ונתמלא המערה והים לא חסר, כך אהל מועד שכתוב וכבוד ה' מלא את המשכן אלא העליונים והתחתונים לא חסרו מזיו ~~כבודו~~ כבודו של הקב"ה כמה שכתוב הלא

את

דה' ב

שו' וא

שם כ"ט

ברא' ג

שם ד'

שם ו'

שם י"ט

שם כ'

שם כ"ה

משו' מ

שמ"ע מ"א ח:

פרשה (התחומא זוהר) לשום ירמיה ש"ו חבות פלו::
שמודיון משה): נגש כמו וכנהרות יתגעשו גומין
(ירמיה מ"ו) וכנהרות יתגעשו מים (שם מ"ח) שפירושן
תנועה ונדנוד ממקומו לשון לחוד :

פיסקא כ"ב כל מקום שכתוב
ויהי (מגילה
י ע"ב :) בר"פ ויצר"ו
~~רבה~~ ת"א בפ"ר פ"ג וריש
רות ואסתר רבה) ע"ש
שרגיש הרבה : יש צרה
גדולה מזו קתמיה : מפני

~~כתוב לעיל ט"ס ובחות רבה
איתא שבו נגעו בנין בית
המקדש שלא ולא כל
משה לבוא אל אוהל מועד:
אפוף בלשון יוני ורומי
פירושן שער ופרצה שובר
אף כאן על ידי שחרב בה"מ
בית המקדש נתן להם
עונותיהם וממאתא בלוחה
(פ"א) בבא רבתי (פ' תא אונך) אפוף
גדולה נשון ישראל על
עונותיהם ביום שחרב ב
בית המקדש וקרבות (שם ושם)
דיגמו אפאפוסין נ"ע ע"ס
ועל אפוף ובויקרא רבה
(פ"ג) כ"ב פ
פלמים~~

את השמים ואת הארץ אני מלא נאום ה' ובירך
רבה כאן ויהי שכשם שהיתה השכינה מתחלת
בריותו של עולם למטה ונסתלקה למעלה אז
חזרה עכשיו להיות למטה כשם שהיתה ויהי
ביום כלות משה :

פיסקא כ"ב דבר אחר ויהי ביום אמר רבי חייא
בר אבא בשם
רבי יוחנן המדרש הזה עלה בידינו מבבל
כל מקום שכתוב ויהי אין צרה מוצא בה
אמר רבי שמעון ברבי אבא בשם רבי יוחנן
משמע זו וזו בכל מקום שכתוב ויהי בימי אין
צרה מוצא בה ויהי בימי אחשורוש יש צרה
גדולה מזו, ויהי בימי שפוט השופטים, יש
צרה גדולה מזו וכן כולם, ובכל מקום ויהי
אין שמחה מוצא בה ויהי אור ויהי אור
יש שמחה גדולה מזו, ויהי ביום השמיני יש
שמחה גדולה מזו וכאן ויהי ביום כלות משה
יש שמחה גדולה מזו את מוצא, אמר רבי
שמואל בן נחמן בכל מקום שכתוב ויהי אין
צרה מוצא בה וכל מקום שכתוב והיה אין
שמחה מוצא בה, השיבו את רבי שמואל
בן

ועקרבות והם תשעה עולמים עם כל העולמים האלו
המקיפין את העולם הן עגולין כבדור והארץ תלוי'
באמצע ויש למעלה מן הכוכבים עולמים פנימיים עם
מספר כל העולמים המקיפין את כל העולם שמונה
עשר ומספר העולמים הפנימיים
שאינן מקיפין שמונה עם י"ש
ירמי' כ"ג והנה להשוות המחלוקת נאמר
כמ"ש בפי' הרמב"ם שרב יהודה
מונה השמים הנראין בלבד
וריש לקיש מונה השמים הנראין
ומונה דברים רוחניים שהם
למעלה מן השמים במדרגה
וקרא לכל מעלה מהם שמים
וזהו שאמר וילון אינו משמש
כלום, רקיע שבו חמה ולבנה
כוכבים ומזלות כו', שחקים
שוחקות מן כו' זבול שבו
רות א' מזבח בנוי ומרכאל כו', מעון
שבו מלאכי השרת אומרים
ברא' א' שירה מכון שבו אוצרות
ויק' ט' שלג וברד כו' ערבות שבו
צדק ומשפט כו' ונשמתן של
צדיקים ורוחות ונשמות
שעתידין להבראות, ועל
שעתיד הקב"ה להחיות
בו מתים, הנה נתבאר לך
שכל אלו הדברים שבחמשה
רקיעים אלו אינם דברים

גשמיים כלל ומה שאמר שלג וברד ועל כולם משל לשפע היורד מלמעלה ולדברי כולם נתבאר באמת שאין כ
בעולם דבר גשמי נקרא שמים אלא הרקיע שנברא באויר והשמים שבהם הכוכבים והמזלות הם הנראים
עולמים ונקראים שמים ושמים לשון גובה כמו עריים בצורות בשמים ונקראים רקיע לפי שהם מתוחים וכל דבר
מתוח הוא מרוקע שנאמר וירקעו את פחי הזהב ונקראים זבול לפי שהם מדור לשכינה והמדור נקרא
זבול ונקראו ערבות לפי שהם עריים ונעבדים והדבר הנעבד נקרא ערוב שנאמר ואת בני התערובות (
) ומתרגמינן וית בני רברביא ע"ש וכן מבואר בספרי חכמי האמת ועל פרחיים אם עיסון ופירוש
זה והענין שהרי אין בכח חוש הראות של האדם לראות גובה האויר אלא ערך כמה עולם
ולא יותר ומבואר בחכמת הראות (אפטיקע) מה"ו אמרו שהארץ להרקיע יש מהלך ת"ק שנים אך מה
שנראה לנו ביום בהיר ונראה בשחרו של רקיע כבמות מראה תכלת אין זאת רק שחוש הראות שולט כ
כלה ונאבד בתוך גובה האויר ובמקום שנפסק שם חוש הראות אנו רואים האויר בעצמו ~~כמו~~ כ
כמראות תכלת ומבואר בחכמת בעלי התיכונה (פיזיקע) ומשהרין האויר ע"י הכלים המוחבדים ל
לזה שנשאר עי' כלי תערובות יסוד אחר אזי מראה בעצמו שלו הוא תכלת ורמ"ש בחיבורו הגדול
בית אלקים בהלכות צפירות, ונמצא שכלא השלג והברד ובמה הוא בחכמת הטבע ומחברים וכל שמתגלים
בקצות העולם ~~על שמים~~ והארץ וכאשר יפרדו לו האויר ושאת אותם עולם ארוך ונעשה מהם ט
ומטר

יד אלפים — פסיקתא רבתי — פרשה ביום כלות משה — פיסקא — ען אלפים

למדים כתוב אשרי ומנין לא עשו אפוטרופ' אלא זה
הולכה זה אפוטרופ' נשל אשרי משכיל אל דל ונו' ע"ש.
פיסקא כ"ג מטרונא תרגום שומר הפלגשים, תשורה
מטרוניתא ובבא מציעא

(בב"ר) פרש"י מטרונא שרית
עברית ובלשון רומי נורין כן ל
לאשה גדולה וחשובה ופ"ש
הדמח דומה הגדול מעיר מקלעא
ובוי"ר ~~רבה~~ (פ"כ) למטרונה
שיצא עליה שם רע עם אחד
מגדולי מלכות וכן (שם) עד ש
שיראו פני המטרונה תחלה ובב"ר
~~ובדברים רבה~~ (פ"ב) למטרונה
שילדה בן ובתנחומא ורבות (נשא)
והרבה כדומה: הג' (בתנחומא
וברבות נשא ושם) רוטנירי ופי'
בלשון יוון הומיה ומרננת ומיללת
ועולבת ובלא פתעני כדונה
שנים רוטניינית בלשון חשין מגושה
ולא ידעתי מאי אמר: פורפירא
בלשון יוונית ורומי בגד תכלת ובב"ר
(פ' מ') אברית שנאמר פורפירה
בקואה והרבה ובדברי רז"ל
ופ"ש ~~לבן (פיסקא)~~: הג' שלא
תמדור רטוניירה והיינו כשתשב
בטל תמדור לעולה, שהבטלה
מביאה לידי שעמום: הג' ויונו כל עדת
בני ישראל וכו' אחים: ואלעשה

ומסר ובלשת הצור התשובה מהאודים כפור ושלג וברד
והכתיב ואיד יעלה מן הארץ והשקה וגומר, ואיך
נאמר שבריאת הענן מכון יש חז' דברים נשארים בשלום
וברד ודבומה אבל ובדברי הפירוש שכתבנו יובנו
הדברים וכן תפרש דברי ה
השוחר טוב וגם הרמב"ם שכתב
ט' עולים וכל הוא מפני ש
שלמעוטים ימנה הקדור אחד
אשר שבו עולים הרבה,
ופי"ש בתורה (חא"פ ע"ו) והן
אות שבהם מלב המאורות
יש הרגעא בין חכמי ישראל
לחכמי אומות העולם, ויש ב ירמי' לח
בדברים שהודו לחכמי האומות
הבאורגא במבחוים ( ) אך
ומה גם היום שנתפשט בתוך איכה ב'
חכמי התכונה מעשים ועד
גדולים לומר התכונה החדשה
פירוש ונתקבל בשניהם ו
להרס כל יסודי הלומדים מ
מתכונה הישנה מ"מ אני יודע
ויש לא יהמו בדורות שאחריו
חכמים אשר יחגרו ויספו
לבלות הקדמוניים והנם שראיתי
ומכיר אני הכלים הנפלאים
אשר נמצאו מחוים לחכמת
התכונה

בן נחמן אמרו לו והרי כתיב ויהי ~~...~~
אור מה צרה יש בגו אמר להן שאורו עתיד
לגנוז מפני המאורות אמרו לו והרי כתיב
ויהי ביום השמיני מה צרה יש בגו אמר להן
שנדב ואביהוא שהגדיו למות, אמרו לו
והרי כתיב ויהי ביום כלות אמר להן מפני
שכתוב לגנוז מפני ברות המקדש, אמרו
לו והרי כתיב והיה כאשר נלכדה ירושלים
אמר להן אין שמחה כיוצא בה שלא נתן
הנביא אפוטרופי לישראל אלו הוא כמה שכתיב
תם עונך בת ציון:

פיסקא כ"ג דבר אחר ויהי ביום כלות
משה מי אמר וי,
אמר רבי אבא כביכול הקב"ה אמר וי
למה הדבר דומה למלך שהיה לו מטרונה
רוננית ואמר לה המלך עשי לך פורפירא
כל ימים שהיתה עסוקה באותה פורפירא
לא היתה מרוננית, אחר ימים גמרה
הפורפירא ונתנה אותה לכובס ולשאה
והביאה למלך כיון שראה אותה המלך
התחיל צווח ווי אמרה ליה מרי המלך,
פורפירא שלך עשוי ואת צווחת ווי אמר
לה שלא תחזור לרטוניירא (פי' הערוך
מדבר בלחש כמו לשון רוננית) כך אתה מוצא שהיו ישראל בכל שעה מרננים כמה שכתיב וילונו ~~...~~ על משה ועל במד' יד
אהרן וכן וילונו כל עדת בני ישראל וכן ואתם המתם את עם ה', תבע הקב"ה בידם שיעשו את המשכן שם יז
כמה שכתיב ועשו לי מקדש וגומר, ואת מוצא כל ימים שהיו עסוקים במלאכת המשכן לא היו מרננים לא עשה שמו' כה
אלא כיון שגמרו את המשכן התחיל הקב"ה צווח ווי ויהי ביום כלות אמרו רבונו של עולם המשכן עשוי ואת
צווח ווי אמר להם אומר לכם למה אני צווח ווי שלא יחזרו וירננו כשם שהיו מרננים:

פיסקא כ"ד דבר אחר ויהי ביום מי קרא ווי הבכורות אמרו ווי שנטלה מהם הכהונה, שם רבותינו לפי שלא
הוקם המשכן היו הבמות מותרות והעבודה בבכורות וכן כתיב והכהנים והעם שמו' יט
אל יהרסו וגומר ועד עכשיו לא ניתנה הכהונה לאהרן והוא אומר והכהנים והעם אל
יהרסו, רבי יהושע בן קרחה ורבי אחד מהם אומר הכהנים אלו הבכורים וחביריו אומרים אלו נדב
ואביהוא וכן עשה ה' משה רעשים, אמר רבי אבא בר ממל אילו הבכורות לפיכך כשהוקם המשכן צווח ווי ויהי ביום ב ישעי' יב

פיסקא כ"ה דבר אחד ויהי מי אמר ווי המלאכים אמרו ווי אמרו עכשיו מניח הקב"ה את העליונים ויורד ודר
בתחתונים אף על פי כן פייסן הקב"ה את העליונים ואמר להן חייכם
העיקר למעלה כמה שכתיב פ' שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ, אמר רבי סימון בשם ר' שמעון בשם רבי תהלים ג
יהושע שכן עליהם הקב"ה של שאמר העיקר למעלן שכן כתיב הודו על ארץ ושמים וירם קרן בתחלה על ארץ תה' קמח
ואח"כ

~~מקומו לומר שאמר~~ : לא עשה כאשר לא נתכוונה
מחשבה זו וכן תמצא הרבה בפסיקתא דידן ובמדרשים :
פיסקא ה"ב שני רבותינו (זבחים ב"ב, ובבכורות ד' ג') : ועבודה
בבכורות שנ' ~~[illegible]~~ וישלח את
נערי בני ישראל (במ"ר פ' י"ב
ורש"י בזבחים שם) : ה"ג וחבירו
אומר : אלו הבכורות בבמ"ר
מסיים לפי שהקריבו לפני
העגל ~~[illegible]~~ אבדו כהונה
וכן אתה מוצא שכל הכהנים
שאבדו לע"ז בבנין ראשון פ
פסלו הקב"ה במקדש שני והן
שברשון שבר ה' מטה רשעים
אלו הבכורות :
פיסקא ה"ה ה"ג המלאכים אמרו
וי : ה"ג א
אומפ"ל הפיום : ה"ג בבמ"ר
חסר שנים הודו ואח"כ ותהלתו
מלא הארץ ועי' בתנחומא
נשא ; שתן עליהם בתנחומא
איתא תחלין של הכל נחתם
רביפנו אוברבה יציר שכינתו
למשה שאמרו הודו ונו' : ה
ה"ג לפיכך אמרו וי ויהי ביום
כלות משה :
פיסקא ה"ו מתגיים עליהם עושה
עמהם בברית
השגיח עליהם בכל צרכם ומשון
~~ומלא פעם אחד~~ בפירא לנייס כל
דבר (~~[illegible]~~ רוחי) וכל לשון נייס
ברית מתרגם נייס באת בריתי
(בראשית) בין ניימי :
פיסקא ה"ז למלך שקידש (במ"ר
פי"ב ותנחומא
נשא) : קדושין גדולים בסעודה
שמחה גדולה : עבר המלך
במ"ר הגירסא כשבא המלך)
~~[illegible]~~ להשיא : פומבה בלשון ארמי
ומוע חגון ושם גדול בתוספתא
ותרגום של מוצא אסירים בכושרות
בכשרין) ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] (ה"ב [illegible]) [illegible]~~

עשין

ואחר כך שמים לפיכך אמר וי ויהי
כלות משה :
פיסקא ה"ו דבר אחר מי אמר וי אומות העולם
אמרו וי למה אמרו וי
אלא אמרו עד שלא היה הקב"ה דר עמהם
היה מתגיים עליהם ועושה מלחמותיהם ועכשיו
שעשו לו משכן ודר עמהם על אחת כמה וכמה
לפיכך אמרו וי ויהי ביום כלות משה :
פיסקא ה"ז דבר אחר מה כתוב למעלה
מן הענין ברכת כ
הכהנים יברכך ה' אמר רבי יהושע דסכנין
למה הדבר דומה למלך שקידש את בתו ועשה
לה קדושין גדולים ושלטה בהם עין רעה ,
עבר המלך להשיא את בתו מה עשה נתן
לה קמיע אמר לה יהי הקמיע הזה עליך
כדי שלא ישלוט בך עין רעה עוד , כך
כשבא הקב"ה ליתן תורה לישראל בסיני
עשה להם פומבה גדולה כמה שכתוב
וכל העם רואים את הקולות ולא היו אלא
קדושין כמה שנאמר לך אל העם וקדשתם
ושלטה בהם עין הרעה ונשתברו הלוחות
כמה שכתוב וישבר אותם תחת ההר לא
עשה אלא כיון שבאו ועשה את המשכן
נתן להם הקב"ה את הברכות ~~[illegible]~~
תחלה כדי שלא תשלוט בהם עין רעה ,
לפיכך כתב תחלה יברכך ה' ואחר כך
ויהי ביום :
פיסקא ה"ח דבר אחר למה כתב תחלה ,
יברכך ואחר כך ויהי
אמר רבי אבהו אין מדותיו של הקב"ה כ
כמדת בשר ודם , מלך בשר ודם נוטה
מדינה משבחין המדינה מקלסין אותו
משבחין ומפארין אותו , ואחר כך עושה
להם כל צורכיהם בונה להם דימוסיאות
עושה להם נהרי רחב במדינה אבל הקב"ה
אינו כן אלא עד שלא עשו ישראל המשכן
נתן להם הברכות תחלה כמה שכתוב
יברכך

התבונה אשר על פיהם נהרין לגן שבילו ב
דרוש הגבול ~~[illegible]~~ ארעא במדה ומספר בצום
לכל טרפם ומזל מלבם ומבטם ורחקם אשפ"ם מעולם
לא היה ולא יהיה מי שיפריח באופני חותם
על דבר מלומדי התבונה
כמו שראיים בחוש בחכמת
המספר וההנדסה ונעתיים
~~[illegible]~~ חותמים חדשים
כראי מוצק , ואיך שיהיה
הדבר מוסכם ורגיל בפי
חז"ל בדעת ריש לקיש ש
שהמלאכים שבמעלה הם ונדרשות
הפסיקתא דידן ועיין במע'
שנידה (שער ד') שהביא
האגדה זו בנוסח אחר ו
ופירש שמעשיהן של הל' צ במג' ו
צדיקים שהורידו השכינה
~~[illegible]~~ והדין מכוונים ממש
עד משה רשעים והאריך
בהפלאה לפה כדרכו עי"ש
אבל לגירסת כל המדרשים
שהבאתי בידי לא יתכן כמשון
ובאמת אין צורך להעמים כאן
המצאות יתירות כי אין ז שמו"ב
וגירסות המדרשים כענין שם
שמדו ד' צדיקים ותפרש
בפשיטות כמו שנמצאו ג' שם ל"ב
לסלקה כן נעלאו ד' והחזירוה
אבל לא שיהיו המעשים מ
מכוונים זה כנגד זה ממש
ומה גם אם היה הבעל ש
שנידה רואה לשון ~~[illegible]~~
הפסיקתא דידן בלא נקסים
כל כנגד שמדו וכן ב
בתנחומא פרשת פקודי ונשא
לא נגררי לה כלל בוודאי שלא
היה טורח בכדי :
פיסקא [illegible] קמיע במוסף ערוך
(פירוש לעז)
קשר שיש רפואה נקשרת בצואר
או באבר מן האברים וגם
כתבים קשרים לרפואה ו
ובתשבי כתב וז"ל קמיע הוא
כתיבה

~~[illegible] פומבי (שם)~~ עיון ס' ורשלו פומבי (עי'
נד"ב) ולוחות הראשונים על שנתנו בפומבי ופירש שלטה
בהם עין הרע נשתברו (תנחומא תשא) ובמוסף הרבה
ונכתב התשבי ואינו אלא לשון לע"ז (ר"ל לשד אישוריא)
שנקרא לשמחה גדולה ומפורסמת
בפומבי ונכר הראיות לך כי
בהגדמות כי בדברי רז"ל ותמצא
והשאלו מספירים שם לשון לע"ז
ורומי בראשה גמור כלות עי"ל :
לא עשה כלומר כביכול לא
נשאר במחשבה דו אלא עד
ובתנחומא לא גרס לה :
פיסקא כ"ה בימוסיאות ביום
חמש ש
שירצאו מן הרגש כגון חמש
~~עבריא ובספרי רז"ל אבל בדוין~~
~~אורן דימוסיות ומרחצאות~~
~~(עמ' ע"ז) אמר לשמוד בקרלימוס~~
של במסירת (שבת נ"ב) מוא
בדמסירת (שם) אוך לבסית
לנוים נאה ונוים יפים (אדר"נ)
והרבה במדרשים ועין בפסיקתא
פרשת פרה (פיסקא) אין כאן
לפני בימוסיות ומרחצאות הין
ואחר ויהי ביום כלות :
פיסקא ט' חלשה גבי מזיקין
משל הוא להפלגת
הריבוי והמאמרין בברכות
(ו') אמר (כ"ג) בידו בסוף
ולא באורך עיין [illegible] (כ"א)
נתנה רשות לעין לראות אין
כל בריה יכולה לעמוד מפני
המזיקין אמר אביי אינהו
נפישי מינן וקיימי עלן כי כסלא
לאוגיא כו' אלפא משמאלו כו'
והיינו כתלים הנזיפים ה
המדומה כמ"ש רש"י ותוס' שכן
שאמרו בפסיקתא אין רובע
בארץ כו' באהליך כשהוקם המשכן
במדבר רבה (פי"ב) הגירסא
באהליך זה אהל מועד : ב
דבר תורה היא כלומר מוסב
למדו מפסוקי התורה : "בא
ויהי ביום כלומר עוד יש ללמוד
מלשון

יברכך ה' ואחר כך ויהי ביום כלות :

פיסקא פ"ט דבר אחר ויהי ביום כלות משה אמר
רבי יהודה ברבי שלום בשם
רבי לוי אין רובע בארץ שאין בו תשעה קבין מ
מזיקין , אמר רבי יוחנן כשהוקם המשכן כלו
המזיקין מן העולם דכתיב לא תאונה אליך רעה
ונגע לא יקרב באהליך כשהוקם המשכן אמר ריש
לקיש מה לי ולספר תהלים דבר תורה הוא ,
יברכך ה' וישמרך , מן המזיקים אותו ויהי
ביום כלות משה , דבר אחר ויהי ביום הקים
משה אין כתיב כאן אלא ביום כלות יום שכלו
המזיקים מן העולם :

פיסקא ומ"ב דבר אחר ויהי ביום כלות משה כלת
בן צאינה וראינה בנות
ציון במלך שלמה ומעטרות כשם שהוא אומר ב
בשיר השירים :

פיסקא ומ"א ויהי ביום כלות משה זה שאמר
הכתוב אשמעה מה ידבר
האלהים כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ,
אתה מוצא בשעה שעשו ישראל אותו המעשה
ונתעשם עליהם הקב"ה כדכתיב ראיתי את
העם הזה ונומר מיד עמד משה ובקש רחמים
לפני הקב"ה שיתרצה לישראל כמה שכתוב
ויחל משה את פני ה' אלהיו , למה ה' וגומר ,
מיד נתרצה להם הקב"ה כמה שכתוב וינחם
ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו , והלך
משה והיה מרגיש ראשו במשכן תאמר שיש כ
בלבו של הקב"ה על ישראל כמה שכתוב אשמעה
מה ידבר האלהים מה האל האומר עם עצמו
הוא עומד בכעסו כמקדם אלא ה' אומר אלא
רחמים הוא נוהג עמהם , ה' ה' אל רחום וחנון
מיד הודיעו הקב"ה שאין בלבו על ישראל כמה
שכתוב ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום
וחנון , אמר רבי סימון למה כתב שני פעמים
ה' ה' אלא שנתפייס האלהים , ואמר לו משה
לשעבר היית נוהג עמהם במדת רחמים
עד שלא עשו אותו מעשה , כך אף עכשיו
אני נוהג עמהם במדת רחמים והיה משה
עומד והיה הדיבור בא ושומע [illegible]
סילון

תיבה משונה על צד שנשאו בצאר והצאה או ל
הצלחה וקרוש בערוך שהוא לשון קשר ונראה לי שהוא
לשון ~~[illegible]~~ נשא בדברי רבותינו גבוש לבריכה ש
שפירושו [illegible] ולפי [illegible] בערוך פתגי) [illegible]
תיבה משונה בראשי תיבות ו
ונוטריקון של שמות קדושים ו
והשבעות לפירש קרא גמיע במד' ו'
עי"ל התשבי ולא כן שבאמת ב
דברי הערוך נכונים שהוא
מלשון קשר וכך היו עושים ל
קשור נ"ב עשבים מעיקרין שונים
ותולין לאדם לרפואה כמוזכר רה' ג"א
בשבת בתוספתא כונתא , וראיה
גמורה שהוא לשון קשר מהא
דאמרינן (קדו' ל"ט) ובבכורות
(מ"ב) מעשה באשה אחת ש
שנשאת לחבר והיתה קושרת לו
תפילין על ידו נשאת לעם ה
הארץ והיתה קושרת לו קשרי מכס
על ידיו והיתה בסגולות הקסמיות שה' נ'
וההשבעות יש מחלוקות הרמב"ם
במורה (ח"א פ' ס"א וס"ב) כתב
נ"ל ולא יעלה במחשבתך שגעון רה' פ"ה
כותבי הקמיעות ומה שתמצאהו
מהם או תשמעהו בספריהם המשונים שמו' ל"ב
ומשמות חברים לא יורו על ענין
משום פנים ונקראו אותן שמות
ויחשבו שהם צריכים קדושה
וטהרה ושהם יעשו נפלאות כל שם
אלה הדברים לא יאות לאדם שם
שלם לשמוע כל שכן שיאמינם כו'
ובאשר מצאו האנשים הרעים
הפתאים אלו הדברים התרחב
להם הכזב ואמר שיקבצו או
זה אותיות שירצו ויאמר שזה שם ל"ב
הוא שם יעשה ויפעל כשיכתב
או כשיאמר על תואר כך , ואחר
כך נכתבו הכזבים ההם אשר
~~[illegible]~~ בדאם הפתאים הראשונים
ונמצאו הספרים ההם בידי ה
הטובים רכי הלב הסכלים א
אשר אין אצלם מאזנים ידעו
בהם האמת מן השקר והסתירום
ונמצאו

מלשון כלות ובבמ"ר ~~דבר~~ אירתא ונשמרך מן המזיקין
אימתי ויהי ביום כלות משה מהו ביום כלות ביום שכלו
המזיקין מן העולם :
פיסקא ה' ה"ג ומפרשו כשם שהוא אומר בשיר השירים
כלומר ומלאות כמו דרשות ו
ויהי ביום כלות מסיון שאינם
ודאינה שחסר כאן תוספתא במדרש
שיר השירים ששם נדרש הכל
במשכן ולשון המפרשו כמו ם
~~בפומה~~ כרונפות ארון וארנו
עשו ופרנס ארון לרחבו (ב"ב יד:)
ופרש"י (פיסקא ב') ע"ש: ~~ומשלו~~
~~כפדרין~~ :
פיסקא ו' ה"ג אשמעה מה ידבר
האל ה' כי ידבר:
אותו המחשבה הגדול : מרבין ראשון
קבמ"ר (רש פ"ב) גירתא הלך מ
משה והרכין אזנו במשכן אמר
משה תאמר שיש בלבו של הקב"ה
על ישראל הבא הוא דכתיב א
אשמעה מה ידבר האל ה' מהו
האל ה' אמר משה שעד עכשיו
הוא עומד בכעסו כעובדם והוא
בעושר שמרים ואין האל אלא לשון
חוזק כמה דתימא ואת אילי הארץ
או הוא מתרצה להם והוא נוהג
במדת רחמים עמהם הבא הוא
דכתיב ה' ואין ה' אלא מדת ה
רחמים שנאמר ה' ה' אל רחום וחנון
מיד כריסו לו ~~[illegible]~~ בתנחומא [illegible]
ובילקוט תהלים (תתל"ב) ובפסיקתא
דידן רש טעויות והמגיהים .
תאמר עד עכשיו הוא עומד בכעסו
ויהיה כל הה"א של האל ה"א
השאלה הלומדת נוהג עמהם
במדת אל הגבורה או במדת ה'
מדת הרחמים וגם הה"א מוסב
על ה' ומושכת את עצמה ואחרת
עמו כאלו כתוב האל הה' ו
ופרש"י [illegible] : סיון
מלשון יונה [illegible] ומרגב ובמדרש
~~ז"ל הבאים [illegible] (שמה~~
~~לח) [illegible]~~
[illegible] (כלאים [illegible]) דבעלמה
או בסוריון (יש [illegible]) ~~[illegible]~~
סיון של [illegible] ובמד"ר (פ"ב)

?
אי' שהם

סיון ולא היה אחד מישראל שומע אבל כשהיה
כתוב על משה מאימות היו ידעים שהדיבור
בא אצלו , אמר רבי ברכיה הכהן בשם רבי
יהודה בר רבי סימון אמר לו הקב"ה משה לשעבר
היתה איבה ביני ובין בניי שנאה ביני ובין
בניי תחרות ביני ובין בניי , אבל עכשיו אהבה
ביני ובין בניי אחוה ביני ובין בניי /
ריעות ביני ובין בניי הוי כי ידבר שלום אל
עמו ואל חסידיו : דבר אחר כי ידבר שלום
אל עמו אמר רבי יהושע הכהן בי רבי נחמיה
כך אמר רבי אליעזר עד שלא היה הוקם ה
המשכן היתה תחרות בעולם אבל משהוקם עשה
שלום בעולם מנין כי ידבר שלום אל עמו ואל ח
חסידיו אימתי אך קרוב ליראיו ישעו לשכון
כבוד בארצנו אמר ריש לקיש אמר לו ולמה כל
התהלים דבר תורה , ישא ה' פניו אליך ו
וישם לך שלום אימתי ויהי ביום כלות משה
להקים את המשכן :

פיסקא ז' דבר אחר ויהי ביום כלות משה
אמר רבי יהושע בן לוי
ברמז אמר הקב"ה לישראל כשתעשו את המשכן
שהוא נותן להם את הברכות מנין הוא שכתב
מזבח אדמה תעשה לי בכל מקום אשר אזכיר
את שמי אבוא אליך וברכתיך לפיכך כשעשו
המשכן נתן להם הקב"ה את הברכות יברכך
ה' וישמרך אימתי ויהי ביום כלות משה :

פיסקא ח' אמר רבי סימון בשעה שאמר ה
הקב"ה לישראל להקים
את המשכן רמז שהקים המשכן למטה , הקים
המשכן למעלה שנאמר ויהי ביום כלות משה
להקים המשכן אין כתיב כאן אלא את המשכן
זה המשכן של מעלה :

פיסקא ט' ויהי ביום כלות משה להקים את
המשכן אמר הקב"ה ב
בעולם הזה כשעמד המשכן צויתי את אהרן
ובניו שיהיו מברכים אתכם , אבל לעתיד לבא
אני בכבודי מברך אתכם שכן כתב יברכך
ה' מציון עושה שמים וארץ : סליק פיסקא

ועלאו במחבורותם ונחשב ברם שהם אמת וסוף דבר
כמו שאין לכל דבר , והדבר עצמו מקנינו הערבה ו
ושונא הדין אל הדין בבטול שבלשון יראה בטולו לכל
מתחלו בעיון אלא שהביא לזה הכרח גדול השמות
ושניניהם ומה שהתרגם אצל
ההמון מעניניו עיקר ע"ש ש
שהאריך והעיר להורות רבי
שם טוב הקדוש בפירושו להתורה
וכתב ויש במספרי שבת אש ,
ויצאים בסוד אש לא ונאמר
שם שיוצאים בגורל מזה ה
לבטל דבר השיבוש ולכן הרב
(הרמב"ם) והאריך עכ"ל ור'
משה הנרבוני בפירושו להמורה
כתב ומה שיראה לכם מפעולות
המזיקים והשמות איננו מבטל
דברי הרב (הרמב"ם) כי הוא
בתורה ומפעלי הדמיון עכ"ל
אבל בשו"ת המשבא (סי' ר"ב)
כששאלוהו על שם בן מ"ב א
אותיות שהיודעו אהוב)
למעלה ונחמד למטה השיב
וז"ל מה שנתבאר בגמרא ודאי
כי יש כחות ומלאכות וריאות
השמות בלבד ובלבד בטהרה
עבודה ולא עוד אלא אפילו
בכתיבתן וכמו שנזכר בכמה
מקומות בגמרא ובמדרשות
כאמרם הזכיר עליו את ה   שמו' ב'
השם והרגו ביבמות (פ"ב
דף ט"ט) אמר שם ואיבלע
בארעא ובסנהדרין כמה פ
בגמרא ובירושלמי פרק השותפין
וכן רבים אין להם מספר
ובכתיבה הרי אמרו בשבת
קמאין בעירין המומחין
ובגיטין שמשלרא דכתוב עלה
שם ובמדרש כתוב בה שם
ואמרו שמא במרק עלך ו
ואמרו כתוב שם אחסנא ו
עביד לתהום ונח גבי יותן
שכתב דוד וכן רבים , אבל
מה שאמרו ביודעו שהוא   רה' ג"ה
אהוב

לט

יב אלולים — פסיקתא רבתי — פרשה ותשלם כל המלאכה — פיסקא — ג' אלולים

(פס"ר) [illegible] הנזכר כמין סילון של אש ובסוף פ'
פרשה שם איתא שהיה יוצא גזל מפי הקב"ה כמין
סילון ודמך [illegible] של משה והמלאכים היו באמצע [illegible]
[illegible] תמרות כמו או תחבר בפרקים
~~[illegible]~~ : הל"ג בבמ"ר אבל עכשיו
שלמה המשכן אהבה בינו ש:
בבקר רורה פרשה ליו"ו פ
(פיסקא ט"ו):

פיסקא ל"ב אמות אלוף וברוך
ופיסקא דברא
ואף מצבת אלופך ונדרש אומרת
אברהם משמרות המצבת:

פיסקא ל"ג הל"ג בבמ"ר (פ' י"ב)
בא להקים את
המשכן אמר רבי סימון בשעה
שאמר הקב"ה לישראל להקים את
המשכן רמז למלאכי השרת ש
שיעשו אף הם משכן ולמטה ש
שהקים למטן הוקם למעלן והוא
משכן הנער ששמו מטטרון שבו
מקריב ~~[illegible]~~ נפשותיהן
של צדיקים לכפר על ישראל ב
ימי גלותם ולכך כתוב את ה
המשכן שמשכן אחר הוקם עמו
וכן הוא אומר מכון לשבתך
פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך
ועיין תנחומא (נשא) ועששו (פסיקתא):

פיסקא ל"ד צוית את אהרן ש
שנאמר דבר
אל אהרן ואל בניו לאמר כה
תברכו וגו' : יברכך ה' מציון ולא כמוה"ג שהכהנים
אומרים יברכך ה' : סליק פרשתא ויהי ביום כלות:

פרשתא שתראי ותשלם כל המלאכה

פיסקא ל"ה ותשלם כל המלאכה ילמדנו רבינו
נר של חנוכה ש
שהותר שמן מהו צריך לעשות לו, למדנו
רבותינו נר של חנוכה שהותר שמן כל
פתילות כו' אסור להשתמש בו היום את
מוצא זאת החנוכה שאינו עושה זכר
לחנוכת בית חשמונאי על ששנו מלחמה ו
ונצחו לבני יון ואנו עושין מדליקין, וכן
בשעה שנגמרה מלאכת המשכן עשו
חנוכה כמו שכתוב זאת חנוכת המזבח,
ואף בית המקדש בשעה שנבנה עשו לו
חנוכה כמה שכתוב ויחנכו את הבית
ונאמר, אימתי חינכו בשעה שנגמרה
כל מלאכתו, מנין ממה שקראו בנביא ו
ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך ש
שלמה בית ה' :

פיסקא ל"ו כך פתח רבי תנחומא בי רבי
זה הוא שאמרה רוח
הקודש על ידי שלמה, חזית איש מהיר
במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב
לפני

אהוב למעלה ונחמד למטה בבירור כך נמצא שלא
נאמרו בבריש אלא במי שעובר סודו ונודע לכון
אל הקודש פנימה שהוא רחוק אלון כי מי שאינו יודע
אלא גרוארא לבד ואינו יודע אלא גבון המאמרות
ונעודן ויעשה מעשה בנה ואפילו לא יעשה מעשה
אלא שמפרים בהגלת שפתים
אינו אהוב ונחמד אלא ההפך
ושומר נפשו ירחוק ממנה עכ"ל
ועיין הרמב"ן וסורלות דברים שלא
כתבות הרמב"ם בתורה ועיין ב
בספר האמונות להחסיד ר' שם
טוב בן ר' שם טוב ובסוף שו"ת
מהר"ם אלאשקאר ובעבודת ה
הקודש למהר"ם בן גבאי ובספרי
המקובלים ונצטט לך לברר דרך
האמונה להבין דברי הראשונים
ודי בזה : סליק פרשתא :

פרשתא ותשלם כל המלאכה :

פיסקא ל"ו חזית איש מהיר ב
בשמות רבה
(פ"א) איתא ויאמר ה' אל משה
ונאמר הה"ד חזית איש מהיר
במלאכתו ונאמר כדכתיב קמי'
ותשלם כל המלאכה עכ"ל הרבות
וכוונת הרבות הוא על הפסיקתא
דידן וכן בריש בראשית רבה
מביא הפסיקתא ובפסוק דומיא
ועיי"ש בהקדמתו שהפסיקתא ד
דידן נתחברה קודם המדרש רבות :

שם זיבול נקוס היה קסוטה (לו:) אמר ליה ח
חנק היה ובתנחומא (וישב) ה
הנוסחא יש זבוחו של נקוס היה ובב"ר (פ' פ"ג) ה
הגירסא ליה נבלו של נקוס ובילקוט (שמו"ת) גרס ליה
~~[illegible]~~ גרדול נקוס ובריש חזית איתא ל"ש נבלו וזבלו
היה ונפל המחזות כדוגמת (בב"ר) ליה ניבוול לשון נבלה
ולשון לעבודת הוא [illegible] של נקוס שהיו עושין חג ביום שהנקוס עולה על והערוך [illegible] שפסוה חג המצריים בשם
נבחן פירוש ופירשו שהיה אז ואמר זיבוח [illegible] [illegible] שבולה [illegible] דבמתה
[illegible] ובפירוש שבבבר גרס [illegible] שם גם ליה זיבולו של נקוס ופירשו שהוא ליה זיבוח ו[illegible] ול' בלשון גנאי זיבולו לפי שהיו
שרבקים [illegible] כמפורש לי ראוי ונאמר אבל בעבודה זרה (יח:) אהא דאין הולכין לטרטיאות ולקרקסיאות מפני
שמזבלין שם זיבול לע"ז פרש"י שמזבלין שם ממררין לפני ע"ז והתנדבא לה ומזבלין לשון דזבולי אינון (בראשית רמ"ב)
לשון חשבון של חיבור והשיבה והת' פירש מזבלין מזבחים ולשון גנאי עוד וכן [illegible] בירושלמי (פ' הרואה) רואה
[illegible] שמזבלין [illegible] אומר [illegible] ואמר [illegible] ה' ואמן והמפרשים שהמצריים עבדו לשור חי (שנראוהו אירלם)
[illegible] בית הטעלה ~~והמדבר~~ מאד כל השנה וביום עולת הנקוס להשגות מצריים הולכת השור הזה (
הנקוס

פיסקא ו'' דיבול נילוס היה שמגבלין זיבול הלו"ג : ה"ג נדרגתה : לפני פרעה החשוך סירתא דלישנא [illegible] הדברים וט"ס הוא וצ"ל לפני פרעה החשוך וה"ה בילקוט משלי (תתקס"ה) ובמאירתא בריש חגות בל יתיצב לפני חשוכים זה פרעה שהחשיך הקב"ה את עיניו וסירסו : כן בחמדים נראה שצ"ל כן בדוגים עשה אותו והמדרש דריבו בדלה בלה שהשגה צאן החולים ו וצאן בנות יתרו : את הקודש חול [illegible] דלפני מלכים ב באר על הקב"ה וישראל : זה פרעה החשוך דמאירתא בש"ר בשמות רבה (פ"א), לפני חשוכים

לפני חשוכים , חזית איש מהיר במלאכתו זה יוסף ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו רבי יהודה אומר יום זבול נילוס היה והכל יצאו לזיבול נילוס והוא נכנס לעשות מלאכתו , רבי נחמיה אומר יום תיאטרון וקרקסיאות אמר לו הקב"ה ר נגדרתה במלאכתך חייך לפני מלכים יתיצב ו יוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים ובל יתיצב לפני חשוכים בל יתיצב לפני פרעה החשוך , דבר אחר חזית איש מהיר במלאכתו

והנילוס בחבוב גדול והקריבו לפני גדבנותיהם והפע אולי הזה היו מגבלין הזבול שהוציא השור שהיה חשוב אצלם מאוד ולצורת השור והבהמות או [illegible] פניו ואפילו בחשבת או לא והוצאות הזבל וכל תשמישו בכל יום הכל היה אצלם סימנים מובהקים להצלחת המדינה או להיפך וקורא ביום החג שהנילוס עולה כמבואר בהבלי ספרי הבאי"ר (פעשלאזו) שהם ומסופרי דורות הקדמונים ולר"נ מה שאמרו כאן בפסיקתא והמדרשים יום זיבול נילוס ומה שאמרו בירושלמי ובבלי שמגבלין שם זיבול לע"ז וכו' בפירושו , והמעיין בספריהם

ברא"ל ו"ט

ולשונתם ויראה שכן הוא אב שאין להאריך בזה ועכ"פ נראה שגירסא זבול הוא עיקר : שם באותו פיסקא לעשות מלאכתו בסוטה (לו : ושבת מט :) פליגי בה חד אמר מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו (תשמיש) נכנס ו ונראתה לו בחלון דיוקנו של אביו ואמר לו יוסף עתידה שמך מאבני האפוד ונתבטלה תאוותו וכ"ה בב"ר ב (פ' פ"ג ופ"ח) וכתב היפ"ת או אפשר שיהיו הדברים כפשטן באותו כן מאי רבותו ביוסף כי מי כתו יסור לעבירה אחרי גאות , ויותר קשה מ"ש במדרש ומפרי' שהראהו הקב"ה איקונין של אביו ונתביישו וברח פעם שנייה נכנס נע הקב"ה אבן שתיה אמר לו אם תגע בה הריני משליכך ואחרב את העולם הה"ד ויפזו זרועי ידיו וכו' כי איך יתכן שאחרי ראותו איקונין של אביו וברח הלך לחטא שנית וכרוב לשמוע מה שאמר בעל מעלה עשיות שהשטנה בזה שהשיג עליו אור השכל שהוא דיוקנו של אביו וראה שאם יעשה כן ימחה מתוך אחיו וכן רמז בעל תהלה לדוד בחי"ג פ' כט : ולי נראה שהשטנה בזה כי בחלון בית מטרונית עינו ותפסתו הצדקן ביחסו והיות השטנה שורה בבית אביו וזו הוא כתבנין על אבני אפוד לזכרון לפני ה' תמיד ובחטא זה יאבד טובה הרבה וכו', ולפי דבריו ובדרש מכניר בכל דורות לא שב אל תעגן יצרו עד שהצדיק עוד בהיות העולם בנוי על י"ב השבטים כי יעדם נגלות שמים למספר בני ישראל ואם יחטא ואשם יתבלבל הסדר ונמצא מאבד כל העולם וזו הוא השלמת א אבן השתיה אשר ממנה הושתת העולם , ומה נאמר לפי זה מה שאמר עוד שם אמרה לו מה לך אמר לה אבא אני רואה א"ל והיכן הוא ואין אנו מאנשי הבית אמר לה את בת חמורים אשר בשר חמורים בשרם וחמור אינו רואה אבל אני מן הרואים שנאמר וירא את המקום מרחוק וכו' נראה שראייה זו שהוא אנשי הדעת ו ונדע אמת הענין וגלוה באור השכל מה שאין כן לע"ז אשר לא ידעו אלא לעשות לאדם כבהמות נדמו , ו ושמעתי אומרים שנסתכל יוסף במראה וראה צורתו ונזכר לצורת אביו שאיקונין שלו דומה לו כמ"ש ז"ל וכו' כי בן זקונים הוא לו ואז נתן אל לבו כבוד בית אביו ונזכר ועוד הדבר הזה לגרש יצרו והכל הולך אל מקום אחד ולכן פי' צ"ח לא איקונין של אמו ראה ונתן דמו וכרום לו שהאומר איקונין של אביו ראה ר"ל שלפי ג שהשורש לא יפרד אמר שנדמה לאביו בעניות דהא פ"ד שנה לא ראה שיבת גדע והאומר איקונין של אמו ר"ל שנדמה לאמו שהיתה צנועה כדאיתא בפרק כ"א במגילה גבי אין אסתר מגדת וכו' ובזה מתורץ תשובת התוס' בסוטה (שם) מלן דמראית לו בחלון וכן דייק לשון הירושלמי (הוריות פ"ב) ויפזו זרועי ידיו רם חורה כפשוט רב מתנה חלה עיניו וראה איקונין של אביו מיד הידים מידי אביר יעקב אמר רבי אבון אל איקונין של רחל ר ראה משם רועה אבן ישראל ורש"י בבראשית רבה (פ' פ"ז) גרס איקונין של אביו ראה ונתן דמו שנאמר מידי אביר ו יעקב ויש אומרים איקונין של אמו ראה ונתן את דמו שנאמר משם רועה אבן ישראל זה אמו כי עשה כן ש (בתנחומא) מאל אביך ויעזרך וכו' :

יום תיאטרון וקרקסיאות בע"ז (יח :) אין הולכין לטרטיאות וקרקסיאות ובתוספות (ה"ר) הולכין לטרטאות ולקרקסיאות

ולפנה

תשלום זה עולה שהמשיך ~~הקב"ה~~ לו ולארצו שאמר ויהי
חושך מעולם ו[illegible] בחזות ומ"ש ובילקוט משלי (שם) ונסחאות
שונות : הג"ה [illegible] עזרא (א' ס"ח) ולמה נקרא שלמה;
בבור גוה ארון [illegible] זה שלמה אין בבמדבר ~~רבה (פ~~
פ"ג) ובריש חגיגה כל הרעין ובנוסחאות
שונות : לבך עון הנביא אמר ל
דוד : אתה תבנה עמ"ש
(פיסקא ו') : הג"ה שאין להם
חוץ לעוה"ב ואין בירושלמי ובבלי
(פ' חלק צ' :) ובבמ"ר רבה
וחגיגה (שם) גרסאות חלוקות :
בבירה של רשעים ס"ס לחזות
הגירסא ולפני תשובה אלו אבודה
של רשעים ונראה שצ"ל גם כאן
בחבורה של רשעים : הג"ה בחגות
ולא עוד אלא שנעשה ראש לשלשות
ומחזן : הג"ה בחגיגה ולחשבים בן
שלמה ובעיון שלא סיים [illegible] רות
ודוד הוליד את שלמה [illegible] ש
שבספר מלכים יחבור ראש היחוס
משלמה ולחשבים אחרון : פרשה
שלום עליו שנדרשת ותשלם מלידה
על גבורות ושלימות שלמה : האמת
תבנה עמ"ש (פיסקא ט') : ויאמר נבואה [illegible]
פיסקא ד' הג"ה מה גדלו מעשיך :
ושלמות ולסוף שלמות
המבואר בחכמות התכונה והכלה
ועיין בראשונים (פ' וישב) ובתנ"א
(פ"ב) ובילקוט תהלים (תתמ"ג) ש
שדרשו על פסוק מה גדלו מה
מעשיך ברזות בהן הקב"ה ביופיה
לבוש באור ובשלש : ועשה
כיופה שהיה מונח מבורך ומכוון
ועיין בראשונים (ס"ס בחדיר) :
ונחמו לשון נפילה הוא , כמו
חנות הבית שנופלה (שבת ב')
נחמרים את השלום (שם ע"ו) בשלות
[illegible]) ובמעות הבית
הג"ה והוי ישראל מלמדין ובמה
בלוחות מלפניהם (א' כ"ב) וכן הוא
לשון הפסיקתא זו ופירושו עושות
גלה ומוריד דרך לשם ויניעור
ובוכנאות בעיות רבה (פסוק אין
אדם

במלאכתו זה משה שעשה את המשכן אחר
המדבר נזדרז במלאכתו כן ברמזים קשה
שלום בינותם וכן בנותו של יתרו שבולה ו
והשיגה לצאנם של אלון ובולה והשיגה לצאנם
של אלון . וכן כולה גלה אמר רבי יהודה
אמר לו הקב"ה נזדרזת במלאכתך חייך
לפני מלכים יתיצב . השם בגנזר והתיצב
לפני פרעה , אמר לו רבי נחמיה עשית את
הקודש חול לא משם שנדרשת לפני פרעה אלא
אמר לו הקב"ה נזדרזת במלאכתך לפני פרעה
בא ועשה סירסור ~~[illegible]~~ ביני ובין בני שנקראו
מלכים שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים
ונאמר בל יתיצב לפני חשוכים זה פרעה
החשוך . דבר אחר חזית איש מהיר
במלאכתו זה דניאל וחנניה ומישאל ועזריה .
ואתה המלך אמר לו המלך נזדרזת
במלאכתך לשעבר היית יושב ומשמר שערי
בשר ודם ודניאל בתרע מלכא יתיב , עכשיו
שנזדרזת במלאכתך בוא והזדקק לבית
מדרשו אדון שבכלם דכתיב אתא יהיב אנושא
דבית אלהא ולמה נקרא שמן שבכלם שבאו
שם צרות ביומו צרתם בבור , ועלות חנניה
וחבריו בכבשן האש ובא נבוכד ומצאנא עובד
~~[illegible]~~ ובלי דניאל וחבריו להתנשא ועלות
יהודים ועלות יהוידיע ועלות לבבליה ,
דבר אחר חזית איש מהיר במלאכתו זה
שלמה באיזה מלאכה במלאכת בית המקדש
אחרת מולא שבנה ביתו הוא בונה אותו
לשלש עשרה שנה ושבנה בית המקדש
הוא בנה אותו לשבע שנים ויהי ~~[illegible]~~ עשרים
שנה ונאמר , וכן בשנה האחת עשרה וירח
בול ונאמר ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה ,
שלש עשרה שנה , [illegible] משמע שבנה ~~[illegible]~~
ביתו לשלש עשרה שנה וביתו של הקב"ה
לשבע שנים [illegible] שלא ביתו גדול היה
משל הקב"ה : אלא שנתעצל בביתו ובבית
של הקב"ה לא נתעצל ולא עוד אלא שהקדים
כבודו של הקב"ה לכבודו לכך נתן אומר
ואמרו

להבית על עסקי רבים כשבת ופרש"י טרסיאות הלשון
מלפים ושלטונים ובשבת (נ"ב) המוכין לטרסיאות ו
ולגרסאות פרש"י מיני בלשון הם . ששם נאספו לבית
הוועד ובמגילה (ו') אלו תראטריות וקרקסיות ש
שבאדום ונחבו הרמב"ם ז"ל במפרשים
בתי ע"ז ומכנה אותם טרטיאות
לשון תורה וקרקסיאות ~~[illegible]~~ ר
רוצה לומר בית הכסא מלשון ע
שרים וקשה לומר שאותן טומאות
מטונפות ופנו למקום של מורה שמ"ו ב
אלא ובלאי לשמה יראו בתורה
בימים ורוצה לומר כתים ש ש"ג ח'
שמתאספים שם למועד של עכו"ם
עכו"ם אבל האמת שצ"ל במגילה
אלו תיאטריות וקרקסיות הכתוב
ופירשו שערין כן למקום שיושבין
שם במסבה ורואין השחוק ש שמ"ו י"ט
שעושין למעלה בין בבני אדם
בין בחיות רעות ועד היום
קורין לקוליסא"י תיאטרו כי בלא"ו ח
באותן המקומות היו יושבין
שם בני אדם זה על גבי זה
ולא היו מונעין הראייה אחד
מחבירו והיו רואין השחוק ש
שעושין למטה בתי קרקסיות
בתי משתאות של יין . בלשון יון
קורין ליין קרסי ושתייה
שותי שכר תרגום ומחייהין
באזנין לשתי מרזות קבועות
וקראים תיאטר
קרקסיון עכ"ל וכן הוא בלשון
יוונית ורומי ובהל לשון לע"ז ש
שבמדינת אוריפ"א ושאר ה
המלכיות וכן קרקוס בלשון
יוני ורומי הוא בנין המוחבר
לעיני צחוק ועד היום נראין ב"ה ב' א'
בעיר רומי יתר המעשה מ"א ג'
המקומות האלו , ומצלת ש"ם ג'
מרבעין שנתיסד לתרות
זה המקום הנקרא קאליסיאונס
ונעשה על ידי קיסר טיטוס ש
שהחריב המקדש [illegible] היה
מרבין בעון זה כדי לשחק
אותם

אמש שלש בוחין) שהיו שלשה שבאותו הדור מולידין ף
בפירוש ומפרידין במלאכותיהם : ה"ג והאלהים שחשב]
לערב וכו' [illegible] פסיקתא זו ובתנחומא (פקודי) איתא
מפני שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד
בו יצחק אבינו לפי שבאחד בניסן
נולד יצחק אמר הקב"ה הרנני
מערב שמחתך שמחה בשמחה ו
והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין
ואומרין למה עכבה מלאכת ה
המשכן ואיננו עומד מיד ולא
היו ~~יודעין~~ יודעים מחשבתו ו
ועצתו של הקב"ה שנ' מאוד עמקו
מחשבותיך שהיות חושב לערב
שמחה בשמחה וזה שנולד יצחק
אבינו ע"ה אבל לשון הפסיקתא
דיקא בחודש שנולד בו יצחק ו
מבואר יותר לפי שהקמת המשכן
היה באחד בניסן ולידת יצחק
היה בפסח כדאיתא לקמן ובפסיקתא
במדרש תנחומא ולשון התנחומא
זה שנולד יצחק אינו מדוייק אם
לא שנאמר שמדברים חלוקים ה
הם : בניסן נולד יצחק (ר"ה
י"א.

אלהים אנשים וביחנא (פ"ב) גרשב עושין בית
אשוריסי תרגומו דפין דאשפרזין מכבשין בשן דפיל
בית תוצאה לאנטירון ותימה על הרד"ק שכתב שם
לא הבנתי מלת ~~לאנטיטרה~~ לאנטירון ע"כ ופשוט הוא
שגרה תאטרון שפירשנו וכן
פירש דברי התרגום ר' בונה שב"ג : דבה"א כ"ג
בי לאראן בספרו פתח תבונה
ורמ"ש באור אסתר וגם פי'
הפסיקתא זה תאטרון וקרקסין שב"ג / דה"ב ל"ט
היה והולכין לשם לראות ושם
כתוב למלאכתו והבאיתא ב
ב"ר (פ' פ"ג וס"ה) ובמגלת
חגיגה ע"ש :

ואמרו האלהים תבנה הבית וכתוב אחר לא אתה
תבנה אמר לו אתה הבית כבודך ולכבודי
שמשראית עצמך יושב בבית ארזים תבנה בנין
ביתי שנ' ויאמר דוד אל נתן הנה אנכי יושב
בבית ארזים וארון אלהים יושב בתוך היריעה
אבל שלמה עשה כבודי לכבודו ובשנה האחת ע
עשרה בירח בול כלה הבית לכל דבריו ולכל
משפטיו וגומר, ואחר כך ואת ביתו בנה שלמה
ולפי שנזדרז במלאכת המקדש גזרה והתייחס
עם המלכים הצדיקים, ולמה אמר רבי יהושע
בן לוי ראוי היה שלמה להימנות עם שלשה
מלכים וארבעה הדיוטות שאין להם חלק לעולם
שנאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את
לבבו ועל שנזדרז במקדש לא נתייחס עמהם
שימנה עם אלו מלכים החשובים ירבעם ואחאב
ומנשה אלא גרם להתייחס עם מלכים הצדיקים
חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב
בל יתיצב לפני חשוכים בזירה של ירבעם ושל
אחאב ולא עוד אמר ר' [illegible] שנעשה ראש [illegible]

ויחסים אלה תולדות פרץ פרץ הוליד את חצרון עד ישי הוליד את דוד ודוד הוליד את שלמה כך היה צריך לומר
ולומר אותו ובן שלמה רחבעם מי גרם לו לכך על ידי שנזדרז במלאכת המקדש ומלאכת המקדש הוא פרשה
שלום עליו כמה שכתוב ותשלם כל המלאכה וחברי שלום כל המלאכה :

פיסקא ז' דבר אחר ותשלם כל המלאכה זה שאמר הכתוב מה ~~רבו~~ גדלו מעשיך ה' מאוד עמקו מחשבותיך, בא וראה תה' צ"ב
נפלאותיו של הקב"ה בורא עולמות ואחר עולמות בורא עולמות ובורא לאחרונה בני
אדם ברא עולמו ברא בו בני אדם והמזיקין ומלאכי השרת ומלאכי השרת רואין את המזיקין והמזיקין אינם רואין
למלאכי השרת, ברא מלאכי השרת והמזיקין ובני אדם רואה את הכל ואין כל ברואות רואים אותו מה גדלו מעשיך
ה' מהו מאוד עמקו מחשבותיך אמר רבי חנינא בעשרים וחמשה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד
אחד בניסן שהניחו משה אחד בניסן כמה שכתוב וביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד וכל שמ' מ'
זמן שהיה מקופל היו ישראל מתלוננין על משה אומר למה לא הוקם מיד שמא דופי אירע בו שחשב לערב שמחת המשכן
בחודש שנולד בו יצחק שבניסן נולד יצחק ומנין אלא כשהמלאכים באים אצל אברהם מהו אומר לושי ועשי עוגות שהיה
פסח ואמרו לו שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך, מהו כעת חיה אמר ר' זבדי בן לוי סריטה ברא' י"ח
סרטו לו על הכתל כשתבוא השמש לכאן לא עשה אלא כיון שבא ניסן והוקם המשכן טוב לו לאדם שיאחר משה ומעשה שם
הספיד כמה שנגמרה המלאכה בו, ואי מהו ותשלם אמר הקב"ה עלי לשלם לו מה שלוה לי הקב"ה חנוכתו בית
חשמונאי אף שלמה גמר מלאכת המקדש בחודש מרחשוון בשנה אחת עשרה בירח בול כלה הבית, מהו בול מ"א ו'
בירח בול בירח שהביא הקב"ה את המבול ובמשנה מעשה שני עשר חודש והיו הכל מתלוננין על שלמה לומר לא
בערב של כתו שבת הוא השמן הקב"ה מורה שבמנותו לחנוך מעשה ידיו בית המקדש והאלהים שחשב לערב ש

שמחת

יד אלירם פסיקתא רבתי פרשה ו

צ"א · ע"ש בתוס' תנחומא וירא וכו' בא) : סריוטה מלשון
לא ישרטו שרטת (ויקרא כ"א) בחולין ש"ן בסמ"ך ויתן
על בלורית השער (שמואל א') תרגומו וסרט על בשר,
תרסא וכן ולא יקרח להם (ירמיה ט"ז) ולא יסרטון)
והוי וכבתנו הלוקח על בשרן (שבת ב"ק)
~~והוין ובקמרי~~ שריטה וגדידה אחת הוא ~~גבן~~
~~גדודין פ"ח) הסרט על בשרן~~
(~~שבת כ"ג~~) שול הסרט (חולין
ס"ב) ופרומה הרבה : לא עשה
כלומר לא נעריים מחשבת ה
המלומין ופילוגין וכן יתפרש
כל לא עשה שבמדרשים ושבפסיקתא
והמתנות כהן בסוף שבות
רבה (פ' נ"ב) פירש לא עשה
שמשה לא עשה כלום ולא דיבר
מאומה להשיב להם ע"כ ולא
דיבר מאומה כי לא
יתכן פירושו אלא העיקר כמ"ש :
לא כלום לא הרגיש וכמ"ש]
כלל : מעתה הפסיד כסליו
כלומר אל תאמר שחודש כסליו
הפסיד גרעון שנגמר בו ה
המשכן ולא נחנך בו לאו
מפני ששלם הקב"ה לחודש
כסליו חינוך ימי חנוכה לדורות : את המבול ונחסרה
ה' מ"ס כבאורתו בתנחומא (נח) אתה מוצא מן אותה
שעה עד שבנה שלמה בית המקדש מ' יום היו ע'
עושין שאמרים כל שנה ושנה לשום מי המבול שהיו מ'
יום ובשבנה שלמה בית המקדש בקש רחמים עליהם
ונפסק מן העולם שנאמר ובשנה האחת עשרה בירח בול
מהו ירח בול ירח שבוללין לבהמות מתוך הבית ב"א
בירח בול ירח שנחסרו מ' יום של מבול ובילקוט מלכים
(רמ"ב) הביא לשון התנחומא ומסיים בה ולפיכך כתוב
חסר מ"ם כנגד ארבעים יום שבפסוק ע"ש. וחודש בול הוא
חודש חשון ואז נגמרה בנין שלמה : ונעשה כלול
הקב"ה לאחר שנגמר היה כלול עוד י"ב חודש דהיינו
עד חודש תשרי של שנה הבאה : בחודש המועדות
שבתשרי יש ר"ה ויה"כ וסוכות ושמיני עצרת : על שלום
לו בילקוט מלכים (רמ"ב) הגירסא וכן מרחשון עתיד
הקב"ה לשלם לו :

שמחו בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם
בירח האיתנים זה חודש תשרי ולמה הוא
נקרא ירח האיתנים החודש שנולד בו א'
אברהם שנאמר משכיל לאיתן האזרחי
וכל אותם שנים עשר חודש שנעשה כלול
אע"פ שהיתה כל מלאכת המקדש גמורה
היאו והיה כלול כפי שלא נעשה בה כלום
כיון שנכנס בחודש המועדות והקריב ה
הקרבנות וירדה האש, אמר הקב"ה עכשיו
שלמה המלאכה ותשלם כל המלאכה והפסיד
מרחשון ולמו אמר הקב"ה עלי לשלם לו ותשלם
כל המלאכה :
גירסא לה"ת דבר אחר ותשלם כל המלאכה ה
המלאכה אין כתיב כאן
אלא כל המלאכה מלאכת ששת ימי בראשית
וכו'

גירסא לה"ת הי"ג בילקוט מלכים (רמ"ו) מלאכת ששת
ימי בראשית שלמה : ותרוק מעשה ידיו
של שלמה :

גירסא לה"ת הי"ג בילקוט מלכים (שם) ולא נשבר מגריפה
ולא קרדום ולא חץ עיון : מגריפות
~~[illegible]~~ בו העוים ושאר כלים קטן ~~[illegible]~~
וכו' ~~[illegible]~~

שם מהו בירח בול פירש' בדמיון דשמות אדר ניסן
כסלו ורדומה לא מצינו אלא
באסתר ודניאל ונחמיה שהיה אחר גלות בבל ואמו
בשאר

~~בתנחומא (שמות)~~ ויך את המצרי במה הרגו ר"א
מגריפה של טיט נטל והוציא את מוחו (~~[illegible]~~)
שמות) היה פותח במגריפה אחת ~~(שם ה' ט')~~ (ב"ר פ"ט) איידון
זה כלוב ומדשן לזה מגריפה (שם פ"ו) ~~ובסוף (ל)~~ מגריפות
(ב"א)
וקרדומות ישתמש בהן ~~[illegible] (צ"א) ובתענית (פ)~~
~~[illegible]~~ הכל על ראשו ומגריפה בתוכו (תוספתא [illegible]) טהרות פ"ח
חמימה כי לקחיה צ"ע:
~~[illegible]~~ ובסוף כלים והמגריפה
והמריצה המיוחדין לקברות
וכדומה הרבה : קורדום
לשון מקרא ואת קרדומו (ש"א י"ג)
~~(שמואל א' י"ג) ובריצה (ל"א)~~
~~לא בקרדום ולא בכלי וכדומה~~
בבחנן לא בקרדום (בי"ב פ"ב) וכדומה
הרבה : הנ"ל ולא נפגם כלי
המלאכה ולא כליו ולא נשבר
אחד מהם לפיכך ותהי ש
שלום כל המלאכה וכן נראה
מהילקוט (שם) : הנ"ל ועל בנין
שלמה הקודש :

פיסקא מ' שלמה נפשם שמתן כ
פרקמן : וקרבו
אתה אומר בתמי : ממתן שכר
לעולם הבא :

פיסקא מ"א מאליה היתה נ
נבנית ~~[illegible]~~
(שה"ש רבה [illegible] פ"ד)
ורוח חגיגת ובש"ט פ' ולקוט
מלכים ב' פ"ב) : הנ"ל ברבות
ובש"ט וילקוט (שם ושם) מהן
בונה בניתי בנין כבר בניתי
עכ"ל וגדו פירש אינו אומר כן
כלומר באינו אומר בניתי לבד
אלא בונה בניתי כו' : לצדיק
אחד דניאל : אפילו הרוחות
(גיטין סח · ובמדרשים שם) :

פיסקא מ"ב הנ"ל דבר אחר
ותשלם : הנ"ל
מה כתיב אחריו : הכלונסי
הרחבות שבמלחמות שעושין
ובמלכם היו נ"ב מגרה : ה
הקרדומות שתחת הצור כן
הגירסא בילקוט מלכים (שם)
אבל נראה שצ"ל הקורות ש
שתחת הצור וכדתנן (כלים
פ"י) הקורה שתחת הצור
[illegible] במקרא ~~[illegible]~~ והקורות לכלות
הבית

כל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות, ועשה אין
כתיב כאן אלא לעשות עדיין יש מלאכה אחרת
כיון שבא שלמה ובנה בית המקדש אמר הקדוש
ברוך הוא עכשיו שלמה מלאכת השמים והארץ,
ותשלם כל המלאכה לכך נקרא שלמה, שהשלים
הקב"ה מלאכת ששת ימי בראשית בתוך מעשה ידיו:

פיסקא ל"ט דבר אחר ותשלם ותהי שלום כל
האומנים שהיו בונים
לא מת אחד מהם ולא חלה אחד מהם, לא
מגריפה ולא קורדום לא חש עינו ולא נפסקה
אגודל מנעלו ולא נפגם כלי המלאכה, ולא
כלו ולא נשבר אחד מהם לא כך ותהי שלום
כל המלאכה, ואם תמיה את אמר רבי
אליעזר ומה כבודו של בשר ודם כך עשה כל
מלכים שלו עד ימים לקבורתן שלו ~~[illegible]~~
יוסף ועלו יוסף וגומר, לא נפגם של אחד
מהם ועל בנין של הקב"ה את תמיה שנעשה כן:

פיסקא מ' דבר אחר ותשלם כל המלאכה כיון
שהשלימו האומנין
את המלאכה שלמה נטל שכרן בשלמה
שלא חלה אחד מהם ולא חש בעיניו ושכרן
אתה אומר כיון ששלמה המלאכה מהם מתן
אמר הקב"ה שלא יטלו אותם אומות העולם ויבנו עבודה זרה בניינים והיו אומרים
אלו הן שבנו עם שלמה בנין האלהים ומהו ותשלם אמר הקב"ה עלו לשלם
להן מתן שכר ותשלם :

פיסקא מ"א דבר אחר ותשלם כל המלאכה מהו כל המלאכה מאליה היתה נ
נבנית והקורות עולות, והבית כשהיה
נבנה אין כתיב כאן אלא והבית בהבנותו אבן שלמה נבנה מהו מסע נבנה
אמר רבי ברכיה האבן נוטלת עצמה ועולה ונבנית מעצמה הוא ששלמה
אמר בשירתו בנה בניתי בית זבול לך אינו אומר כן אלא בנה בניתי מ"א ח'
בנין היתה בונה והאבנים היו פורחות ועולות ~~[illegible]~~ מעצמם ואם תמיה
אתה לצדיק אחד עשה הקב"ה כן והתיזה אבן חדא ושומת על פום גובא דניאל ו'
ומאיתיה לה בבל אבן ורבותינו אמרו מלאך ישראל נעשה ובאה
לשער [illegible] ומה אם בשביל בשר ודם עשה הקב"ה כך על בנין ביתו של ה
הקב"ה אתה תמיה שהוא נעשה כן : דבר אחר והבית בהבנותו
אמר רבי הונא בשם רבי יוסף הכל מסייעים את המלך אפילו ~~הרוחות~~
הרוחות אפילו השדים : פיסקא מ"ב ותשלם כל המלאכה מה כתיב
למעלה

בשאר כתבי הקודש לא אמר רק חודש ראשון ושני ו
וכיוצא וכן הוא דלא תמצא בירח בול וירח איתנים
דבזמן ירח זיו הנאמר בספר מלכים היו שמות החדשים
בלשון הקודש לכן אמרו שירח בול וכדומה אינם שם
העצם אלא שם התואר וכדאיתא בב"ר (פ' מ"ח) ומפורש
בירושלמי (ר"ה פ"א) אמר ר"ח ב
שמות חדשים עלו בידם מבבל ברא' ב
בראשונה בירח האיתנים שבו
נולדו אבות מתן יאבות נפקדו
אמהות בראשונה בירח בול
שבו העלה נבל והארץ עשויה
בולות בולות שבו בוללים לבהמה
מתוך הבית בראשונה בירח
זיו שבו זיוו של עולם הצמחים
ניכרין והאילנות ניכרים ·
מיכאן ואילך ויהי בחודש
ניסן שנת עשרים, ויהי בחודש
כסליו שנת עשרים בחודש ה
העשירי הוא חודש טבת ו
ובבבלי (ר"ה י"א ·) בתשרי,
ירח האיתנים שנולדו בו
איתני עולם שנאמר איתן מושבך
(במדבר כ"ד) והאיתנים מוסדי
ארץ (מיכה ו') ובפסיקתא
דידן דרש ירח בול על שם ה
המבול וירח האיתנים על שם
אברהם שנאמר בו משכיל לאיתן
האזרחי :

פיסקא

והבית בדש ובלשון תלמוד ירושלמי אבנתא מאי הבר
שור אמר ר"א אבנתא (עירובין ...נחות ל"ג) והוא
כמין כוס קטן שתפות הציר אחר פתיחות וסגירות ה
הדלות ואין דבר קטן כזה היה של זהב :

פיסקא מ"ג ויבא שלמה סיפא

ותשלם כל
המלאכה בדרש : ה"ג ולמה
לא נצרך להם פלומר מקדש
קדשי דוד אביו את הכסף ואת
נתן באוצרות בית ה' פריך
למה לא שכלו בבנין ופדלמן:
ה"ג בילקוט מלכים (שם) נכלמו
אויבי וגבו עמים לשון העשר
מטנים : ה"ג ומי שבורו בגנזי:
תסבריות בלשון יווני ורומי וארמי
אוצר וסגולות מלכים ותרגום של
וסגולת מלכים (קהלת ב') ו
ושגברי מלכין , ואפרותיה בירקין
חרוץ (תהלים ס"ח) ותסבריירא
מלין אורגין טבין , רוח
מאוצרותיו (שם קל"ה) דלפקא
מן תסווריא בידיה , ומווייגן
מאיש (שם כ"ב) תסווריותא
מלין ובפסוק ביום ההוא נתן
המלך (אסתר ח') ית כל תסוורי/
ית כל עותריה ובדברי רז"ל
השראה דוד שהוא אוהב ממון
הלמידו גנזים על תסבריות
(ירושלמי ברכות פ"ט) ואגדות
ונסבת לסורא דגזרא (ירו/
כתובות פ' אלמנה ניזונות)
תשוורתא חסירין מה שמביב
ונעלי יתהון (ב"ר פ"ס) עייר
שכתוב לערים תסוורות למלך
המשיח (שם פ' ב"ג) והיו למלך
תשוורות בכל מדינה (תענית
אחתן) שלוקא שלמה המלאכה
לא גרסינן לה :

פיסקא מ"ב שני שבטים היו
שותפין ~~במלאכה~~
~~שמות (פ' מ') תנחומא (תשא)~~
ש"ר פ' מ' ותנחומא פ' תשא
ילקוט (מלכים רמז קפ"ה) : ה"ג
והויות מחוץ ללבו ואין מבינו:
סופא דפיסקא ותשלם כל המלאכה

והמלה והפתחות אשר לדלתות הבית מה אחרין
ותשלם כל המלאכה , רבי יצחק מגדלי/ ורבי סימון
ר' יצחק מגדלי/ אמר הבלוטין שבפתחות היו של
זהב ורבי סימון אומר אף הפתחות שתחת הציר
היו של זהב ואילו הייתה הפתחות חסירה
בלוט אחד לא הייתה המלאכה שלימה והפתחות
אשר לדלתות הבית מה כתיב אחרין ותשלם
כל המלאכה :

פיסקא מ"ג ויבא ~~שלמה~~ שלמה את קדשי דוד אביו
ולמה צריך להם וכו'

דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי דרוש לשבח דוד
בזכותו של הדבר אמר לו רבון העולמים צפה
אני בנבואתי שסוף בית המקדש שתבא ליחרב
וכל מה שהקדשתי מבית עכו"ם שהייתי מחריב
שלא יהיו האומות העולם אומרים מה דוד סבור
החריב בית אלהינו ועשה בית לאלהים נכרין
אלהינו ונבוא נקמתו והחריבו בית אלהים
לכך נעלו שלא יצטרך להם שלמה ומה שדורש
לגנאי שבא הרעב בימי דוד שלש שנים והיה
לדוד כמה תסבריות צבורין כסף וזהב מה
שהיה מתן לבנין בית המקדש והיה צריך
להוציאו להחיות את הנפשות ולא עשה כן אמר
לו האלהים בניי מתים ברעב ואתה צובר
ממון לבנות בו בנין לא היתה צריך אלא
להחיות בו נפשות לא עשית כן חייך אין
שלמה נצרך ליטול הימנו כלום ויבא שלמה ה
המלאכה ולא היה צריך שלמה ותשלם כל המלאכה :

פיסקא מ"ב דבר אחר ותשלם כל המלאכה את
מוצא כשנעשה המשכן
שני שבטים היו שותפין במלאכתן אמר רבי לוי
בשם ר' חמא בר רבי חנינא שבטו של דן ושבטו
של יהודה , שבטו של יהודה בצלאל , שבטו
של דן אהליאב בן אחיסמך למטה דן , וכן
במלאכת המקדש שני השבטים הללו היו שותפין
וישלח המלך שלמה וגומר בן אלמנה הוא
ממטה דן , ושלמה בן דוד שהיה משבטו של
יהודה , אמר ר' לוי בשם ר' חמא בר רבי ח
חנינא מכאן שאין אדם צריך להיות מחזיק ב
עצמו

פיסקא מ"ב שבטו של דן ושבטו של יהודה בשמות רבה
(פ' מ') איתא אמר ר' חנינא
בן פזי אין לך גדול משבט יהודה ואין לך ירוד
משבט דן שהיה מן האחרונים ומה כתיב בו ובני
דן חושים אמר הקב"ה יבוא ויזדווג לו שלא יהיו
מבזין אותו ושלא יהא אדם
רוחו גסה עליו לפי שהגדול ו
והקטן שוין לפני המקום , ב
בצלאל משל יהודה ואהליאב
מדן והוא מזדווג לו , אמר
רבי חנינא הגדול והקטן שווים
לעולם אל יהא אדם מניח ב
בצבו המשכן בשני שבטים אין
נעשה וכן המקדש , שלמה
נא ג' מיהודה וחירם בן אשה
אלמנה ממטה נפתלי , אמר
הקב"ה אני הוא מעכבן אל
תניחו בצורכן ולא בצרן של
אבותיכם אל אתם אל תניחו
אותו דכתיב והיה שדי בצריך
עשה אותו בצדק שיהא עמך
בצדק שנענע אותם שנאמר
שדי אנכי בצרה , וכתיב
המתנות כיוונה וגו' בצרן
נראה פירושו חנוכתו ומנהג
אבותיו על פי מה שדרשו
בפרק ג' דמסכת עירובין
מפסוק עד שלא ינוח אדם
אמונות אבותיו , בצרכן
הנדרש ועוזרם , ולא בצרן
של מורה ורעה אבותיכם גם
אותו אל תניחהו כן נראה
לפרש והוא מבואר עכ"ל והיורו
משה כתב וגו' אל יהא אדם
מניח בצבו וכל המקדש הגדול
אין לו כלל וחיבור כלל ויגעתי
בזה הרבה ומצאו לו פירוש
מספיק ומצאתי אין לי לשון
(שמות רבה פ' מח) וז"ל
כל הנסים שעושה הקב"ה
מ"א ג' לכל השבטים כשהן בצרה
הכל בשביל הברכה שבירך
משה ליהודים ועזר מצריו
תהיה הגם שברכה ליהודה
נאמרה

פרשתא ויהי המקריב פיסקא מ"ה. דרך הימין שכל פינות
שאתה פונה לא יהיו אלא
דרך ימין (יומא ט"ו י"ג; מ"ה. נ"ח: סוכה מח. סוטה ע"ו:
זבחים סב:): שהיה לו כבש בדרום והוא פונה למערב
למערב (זבחים שם ועיין רש"י יומא ט"ו:): בששים קנטרין
מנין עמש"ל (פיסקא ה') ומסרך
בפלמא עש: הוא לא גרסינן
ויאמר נפיש הוא: מי שירדה בים שמו
~~[illegible]~~
~~משה ובסוכה (לי"ו) ובבה"מ~~
~~(פי"ג) וילנוס (ל"ו) ולהלן~~
~~תמוים (תשל"ט)~~ על הים היו
השבטים מגורגים זה אומר אני
יורד תחלה וזה אומר אני יורד
תחלה בכל נחשון לתוך גלי
הים וירדו כו' לזה נקרא שמו
נחשון על שם שירד תחלה [
ונחשול (דשונ"ר מרחלופון) שבים
אמר רשב"י אמר הקב"ה למשה
מי שקדש את שמי בים הוא
יקריב תחלה וזה היה נחשון
כו' ע"ש וכמבוארים להן (פיסקא
נ"ב):
וכן הג"ה רבינו עוזר שלמה הכה"ן גאון:
פיסקא מ"ו/ו"א ביקש אדם הראשון
עשות תשובה:
~~ונאמר בסנהדרין [illegible]~~
~~שהוציא [illegible]~~
הקב"ה

בצירו והיה שדי בצריך את הוא אלהינו ו
ובצירים ואמ"ש אמר דוד כי הוא אלהינו
ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו היום אם בקולו
תשמעון: סליק פרשתא ותשלם כל המלאכה:

פרשתא ויהי המקריב ביום הראשון

פיסקא מ"ה ויהי המקריב ביום הראשון, ולמדנו
רבינו העולה למזבח
היכן הוא פונה מנין, כך שנו רבותינו כל
העולה למזבח עולים דרך הימין ומקיפין ו
יורדין דרך השמאל שהיה לו כבש, אמר
רבי חלבנא בן עבדי בשם רבי יצחק בששים
קנטרין של זהב היה עומד לכן גדול בכל שנה
למה שהמזבח היה כפרתן של ישראל הוא את
מוצא כשאמר הקב"ה שיעשו משכן מיד נדבה
בן כמו שכתוב ויעשו כל חכם לב וגומר וכיון
שהוקם המשכן באו הנשיאים להקריב אמרו לו
משה מי יקריב תחלה, אמר רשב"י אמר לו הקב"ה
מי שקדש בים יקריב תחלה זה היה נחשון
ומיד הקריב תחלה מנין ממה שקרינן בענין ויהי המקריב ביום הראשון נחשון
בן עמינדב וגומר:

פיסקא מ"ו פתח רבי תנחומא בי רבי אבא בשה"כ רוח הקודש על גאות אדם
תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד, גאות אדם
תשפילנו זה היה אדם הראשון שעבר על צוויו של הקב"ה ואכל מן האילן ביקש
הקב"ה שיעשה תשובה ופתח לו פתח ולא ביקש אדם ונאמר ה' אלהים הן האדם היה
כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו וגומר, אמר רבי אבא בר כהנא
מהו ועתה אלא שאמר לו הקב"ה אפילו עכשיו עשה תשובה ואני מקבלך ואמר אדם
אי אפשי הקב"ה אומר ועתה ואדם אומר פן אי אפשי אמר ר"ש בן לקיש כיון
שיצא אדם מן הדין התחיל מחרף ומגדף נאמר מקדם לגן כרובים ויגרש את האדם
וגומר את הכרובים ונאמר בם יושב הכרובים ה' צבאות יושב הכרובים מה כרובים להן
חירופים וגידופים הוי גאות אדם תשפילנו, מי שנתגאה על הקב"ה מלעשות
תשובה השפיל אותו וגירשו מגן עדן ושפל רוח יתמוך כבוד זה אותו האדם
הגדול בענקים שהיה גדול מן האדם הראשון שהשפיל עצמו ואמר אנכי עפר
ואפר לפיכך קרא הקב"ה אותו אדם הגדול בענקים, דבר אחר גאות אדם
תשפילנו זה פרעה שנתגאה על משה ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו, ושפל רוח
יתמוך כבוד זה משה [illegible] בלעת את השירה [illegible] וגומר, גאות
אדם תשפילנו זה מלך שנתגאה על הקב"ה בחירופיו ובגידופיו ובגאוה ש
שהיה נוטל גאותו (פ"א [illegible]) של ישראל ודרך כלפי מעלה ומחרף ואמר מגן
בחרות ושפל רוח יתמוך כבוד זה [illegible] ואלישע, ד"א גאות אדם תשפילנו זה

תבור

שנאמרה בכל נגוע חשיב שם כל הנשיאים שבעשו ושאר
שבטים שעבטים בצרה הם נצולים בשבול ברכה
זאת ומביא שם הפסוק של תורים ממטה נפתלי וכו' ע"ש
וזא"ל הגדול והקטן שוים פי' הגדול והקטן שבשבטים
שוים לפני הקב"ה לכן אל ינוח ולהתגאל בצרו ולא
ויאמר מן הקודש שבשבטים
אני שהמשכן בשני השבטים איוב כ"ב
כו' ועיין שם ותבין המכוון תה' צ"ה
ואבל פירוש מ"כ אין לו שום
שייכות לכאן עכ"ל הידי משה
וכל זה נדחה שלא ראו
מקום הפסיקתא בידן ש
שמבואר כאן בשם ר' חנינא במד' ז'
מכאן שאין אדם צריך להיות
מחזיק בצרו ובוודאי שאין
הכוונה שהוא מלשון צרה
שכל הידי משה כו' איך ש
שייך לשון להיות מחזיק בצרו
אך פירושו שלא יחזיק תקפו
ושוגו והבטחתו בהקב"ה
ואע"פ שנזדווג לגדול ממנו
כי אין לו לחבירו להכניס בעתו שמו' ו'
עליו כי לפני הקב"ה קטון
וגדול שוין הן ובשרך זה יהי'
הש"י בעזרו להצילו מכל ובפסיקתא
בתנחומא (פ' תשא) אמר ר'
חנינא בן פזי אין לך גדול
מכל השבטים משבט יהודה וכו' משלי כ"ט
יבא ויזדווג לו (דן) שלא
תהא רוחו גסה שגדול וקטן
שוין לפני הקב"ה אמר רבי בראש' נ'
חנינא לעולם אל יגוס אדם ב
ברכבודו המשכן נעשה בשני
שבטים אלו ואוק' בהמ"ק כו' ע"ש
ובפסיקתא בידן והמדרש שם
ובינו הדברים פ"מ ואין להאריך:
סליק פרשתא:

פרשת ויהי המקריב פיסקא מ"ו
ואדם אמר פן דבל נגוע בראש' י"ח
שנאמר השמר
פן ואל אינו אלא לא תעשה שמו' ה'
ולפ"ז מאמר ועתה הם בבחיר שם ח': שם ט'
ה' לאדם שישוב בתשובה
ומאמר פן תשובת אדם ומאמר
ישלח ידו בדברי ה', ואין
להקשות

~~בקב"ה אומר ויותר לשון הוספיתה הוא בבמ"ר (פי"ג)~~
ומפרש בב"ר (פי"א) שאמר שפרה א' הקב"ה פתח של ת
תשובה ויותר אין ויותר אלא תשובה שנאמר ויותר ,
ישראל מה ה' אלהיך ונו' והוא אומר כן ואין כן
אלא לאו וכן הוא בשוחר טוב

~~(פ') : מחוץ ומגדל (בר"ר)~~

וע' ובמ"ר שם : ~~הל' בבמ"ר (שם)~~
ונאמר בפנחס בשה הרפה חניה על אחיו
מה להלן חרופים וגדופים אף
כאן חרופים שנאמר כאן חרופים
וגדופים הוי גאות אדם תשפילנו
והמפרשים דלגו מגדופים
הראשון להשני : הגדול בענוים
פולוס שמואל (נ"א) הנוראה
ופירש יראהו האדם הגדול
שהיה גדול מאהר"ר בהשפלתו
ע"ש ו[illegible] הא"א דהגדול
לא דחוק : אשר אשפט בגוון
בבמ"ר (שם) מסיים והשפילו
הקב"ה ונעשה כענוה וחוה ;
ובגמורה פירש שהוציא קדם
ויחה שהיה השפעת הגמורה
ורגון פלגש שלה ועוש בגנו ;
הכ"ן שהיה נושא גמורתם של
ישראל וכן הוא בבמ"ר (שם)
ותנחומא וילקוט (סוף פ' תצא)
ולהלן בפסיקא ~~פ' ...~~
(פיסקא כ"ג) (פיסקא כג) :
~~(פיסקא) ופ' [illegible] (פיסקא)~~ : כזן

בחרת במדברים (שם) מסיים הה"ב ונוב בקש הרשם
אמר בנו ושפל רוח יתמוך כבוד זה יהושע שהרגו
שנא' ותחום יהושע ונו' : תמור ותכל הרים
גבוהים : שבאו בדרך של הוא : כבל גדול הוא
נראה בהשפי פירושו שהפסוק גאות אדם הוא שכיל
ודרך גדול ודרש אותו קודם בתפה סיני אך
שבלו הרבר רק לבוא לשון ויהי המקריב ביום
הראשון שרמזו בו וכן נלע יותר הפשוט ו
ערו פ' אלא נבוא לענין : זה יהודה חסרון לשון
כאן ובבמ"ר (פי"ג) איתא ב"א גאות אדם ת
תשפילנו זה יוסף שהוריד שררה שהיו אומרים ו
אחיו לפנו שעבדך אבינו והיה שוין לפרבן ערא
עצמות בחיין שנאמר והעלותם את עצמותי מזה ,
ושפל רוח יתמוך כבוד זה יהודה שהשפיל עצמו
לפני יוסף בשבילו בנימין כמה : הקטן שבקטון בנשון ;
הרווק כמו הוותק כלומר :

פיסקא כ"ג

תמור והרגל שבאו מסוף העולם מהגאים ולמה
שאנו גבוהים ועליו הקב"ה נתן את התורה
ושפל רוח יתמוך כבוד זה סיני שהשפיל
עצמו לומר שאני נשוך וע"י כן תמך הקב"ה
כבוד עליו ונתנה עליו התורה וגדה שירד
עליו הקב"ה ושמה עליו שנאמר וירד ה' עליו
על הר סיני ונו' , ב"א גאות אדם ת
תשפילנו שבול גדול הוא אלא נבוא
לענייו זה יהודה שהשפיל עצמו לפני ,
יוסף בשבילו בנימין ידבר נא עבדך דבר
באזני אדני ועתה ישב נא עבדך תחת
הנער , ואמר רבי ברכיה בשם רבי לוי
אמר לו הקב"ה אתה השפלת עצמך לפני
אחיך הקטן חייך בשבילו אחיך הקטן ש
שבקטן השבטים חייך שיוצא המשכן וכולו
השבטים להקריב קרבנות אין אדם מקריב
ראשון לפניך הרים חוץ לך כבוד ואתה
מקריב ראשון ויהי המקריב ביום הראשון
נחשון בן עמינדב למטה יהודה הוי ושפל
רוח יתמוך כבוד :
פיסקא כ"ג

להרשות שהמשיך המסוך עאלה שהרפן נאמר ופני א
אחד ויפע שיצא מן הרקה ש... ת פרשה כמו בלתי
אל המן עיניע והמן פרוש גד ונומר , ומדוע בושש
רכבו לבוא ונומר , או ... רצין ונומר גם איש
היה מתנבא ... ויריב ונומר
ומגמרן כדאיתא בספרי :

~~שם~~ התחיל מחרן ומגדל איתא במ"ג
בסנהדרין
(פ' אדה"ם) אדה"ר מין היה ו
ומשוך היה והלא דאמרין
בעירובין (פ' מושין פסין) אדם
הראשון חסיד גדול היה כיון
שראה שנגזרה עליו מיתה ה
קעלה גרגי תאנים על בשרו
כל ההוא לאחר שנטרד מגע"ע
היה :

שם ובגידופיו ובגמורה בבמ"ר
(פי"ג) איתא
שהיה משליח גמורה אל אפו
והיה נושא גמרתם של ישראל כל
ולשון הכתוב הוא ביחזקאל (ח)
והנם שולחין את הגמורה אל א
אפם ע"ש ברש"י ורד"ק ומפרשים
ובתנחומא (תצא) איתא לפי
שלא היו ישראל יודעין מה טיבה
של גמורה עד שבא שלוח ולמדה
להם שנאמר והנם שולחים את
הגמורה אל אפם ומאי ומגרה מלשון ~~כגון~~ שנאמר ואומר הכי קרא
כמו יעקב חוכך בגרונו והוציא את הגמורה ומבריו זה
הביאו הערוך (ערך גמר הרבינו ע"ש) והילקוט יחזקאל
(שמ"ח) ומבריו בהכי קרא איתא בב"ר (פ' ס"ג) התחיל
מחכך בגרונו כמאן דמחכך ונורף רוק מפיו ואומר הכי
והנס לשון והוציא את הגמורה כמו הערוך שהוציאו
ריחו ונעצו עלה וטוותיה כדאמרינן בבבא קמא (נו :)
אלא אריחו ונעשו ופרש"י ריחו רוק הפה עלו ליחות ה
החוטם אבל הרמב"ם כתב וגו' כל הנוטרים מי האף ונשה
לרוח דבפ' דם הנדה (ד' נ"ה ושם) גרסי ריחו ונעצו
ומו האף ונראה דריחו הוא היוצא מן הגרון בכח
ונעצו הוא היוצא מן ~~[illegible]~~ הפה ע"י כעכוע ופי' של רש"י נעצה
מפני הערוך (ערך פרחשי) ופי' זה נראה יותר
שכן הוא בלשון יוני ופרש"י במוסף ערוך ושוב נראה לי
ראיה מלשון הבראשית רבה והתנחומא הנ"ל שמפני ש
שהכ"ך הוא מוציא הגרון וכן בלשון בלשון הכי שחיכך
בגרונו דרך חירוף וגידוף והוציא הגמורה היינו שגרף
מפיו ליחה עבה שהוציא בכח והיתה עגורה ונעשית
הגמורה

פיסקא פ"ג ה"ג בב"ר (פ"ג) אר"ש בר אבא ובב"ה (פ"ו ג׳) הגירסא אר"ש בר אמי : **מהו ביום הראשון** שהיה לו לכתוב ביום שהוקם המשכן ורבותינו ונקט שנאמר חסרון כאן וכבמ"ר (שם) ה"ג ונקט שאמר יום אחד דאמר יום שנים ושני ונוסח הדברים מפורש בב"ר (שם) אמר רבי שמואל בר אמי מתחלת ברייתו של עולם נתאוה הקב"ה לעשות שותפות בתחתונים מה נפקא לן לענין החשבון לא היה צריך לומר אלא אחד שנים שלשה או ראשון , שני , ושלישי , שלא אחד שני שלישי , אתמהא א אימתי הגיע להם הקב"ה והן קדושת המשכן שנאמר (במדבר ז׳) ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו ראשון לברייתו של עולם אמר הקב"ה כאלו באותו יום בראתי את עולמי : **לא עשה** אומר כביכול לא נעשים מחשבתו שידור בתחתונים עד שהוקם המשכן : **ראשון לבריאת העולם** וכמפורש בב"ר כאלו באותו יום בראתי את עולמי והיינו לפי שתכלית הבריאה להיות לו שותפות והתיחדות בתחתונים עשר ההתיחדות הבא ה התחיל אז כשהשרה הקב"ה ש שכינתו במשכן , ועיין במפרשים ומקובלים ובספר תורת העולה :

פיסקא פ"ח ראשון למעשה בראשית

הגהתא אותו היום (שהוקם המשכן) בשמיני למלואים) נטל עשר עטרות (סמגא שכינה ספרי נשא סדר עולם רבא , שבת (פ"ז) בר"ה פ"ג במ"ר פי"ג ילקוט שם) ובאחד בשבת היה : **לכהונה** עבודות אהרן ובניו שעד עכשיו היתה העבודה בבכורות : **לנשיאים** להקריבם בחנוכת המזבח : **ה"ג** ראשון לשכינה שנאמר ושכנתי ונועדתי באוהל ש שרתה בתחתונים בגבוליות : **לעבודה** לסדר עבודת צבור תמידין ושאר קרבנות של תרומת הלשכה : **לראשי חדשים** שאחד בניסן היה וכתיב ראשון הוא לכם לחדשי השנה : **לאיסור במה** משעה נאסרו לפי שהוא ראוי לקבל אוהל מועד קודשים ואל הבא אהל מועד לא הביאו : **לשחיטת צפון** רש"י מפרשו ל ובר"ו לא גרס לה וגרס לאכילת קדשים שאף עכשיו היו נאכלין בכל מקום ועכשיו אין נאכלין אלא ב במחיצה

פיסקא פ"ג ב"א ביום הראשון אמר ר' שמואל בר נחמן מהו ביום הראשון מן היום הראשון שברא הקב"ה את העולם נתאוה לדור עם בריותיו בתחתונים , ראה מה כתיב בבריית יום ראשון ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד , יום ראשון אין כתיב כאן אלא יום אחד ונקט שנאמר יום שני יום שלישי אלא למה אמר יום אחד שעד שהקב"ה יחידי בעולמו נתאוה לדור עם בריותיו בתחתונים לא עשה אלא כיון שהוקם המשכן והשרה בו הקב"ה את שכינתו ובאו הנשיאים להקריב אמר הקב"ה יכתב שביום הראשון שברא העולם ויהי ביום שהוקם המשכן אין כתיב כאן אלא ביום הראשון מהו הראשון ראשון לבריאת העולם :

פיסקא פ"ח דבר אחר ביום הראשון ראשון למעשה בראשית ראשון לכהונה ראשון לנשיאות ראשון ושכנתי בתוך בני ישראל , ראשון לעבודה ראשון לראשי חדשים , ראשון לאיסור במה , ראשון לשחיטת צפון ראשון לירידת האש :

פיסקא

הגבורה ופירוש של התנחומא הוא שישראל לא ידעו דרך החירות והגידול בהוצאת הגבורה הנאמר בתנחומא (ח) ולמדו זה משל ומשל למה זה דומה וכן יתפרש לשון הפסיקתא בידו בחירותו ובגידולו ובגבורה :

פיסקא פ"ח ראשון למעשה בראשית רש"י בפירושו לב"ר (פ"ג) כתב שיום אחד בשבת ור"ח ניסן ובניסן נברא העולם והקשה ביפ"ת דאנ"פ אתי דלא כר"א דאמר בר"ה נברא העולם ועוד דבתק' ר"ע ופריך מהך ברייתא דר"ח ניסן דהאי שתא חד בשבא הוה אע"ג דלא גרסי' התם בברייתא ללמד שאחד בשבת היה כדאמרינן לקמן בספרי במדבר ואם איתא דבראשון למעשה בראשית היינו משום דר"ח ניסן שני הוה מאי גילוי לומר דלאו חד בשבא הוה ולא קרי ליה ראשון למעשה בראשית אלא משום דר"ח ניסן שני וכן נראה דלא קרי ליה ראשון למעשה בראשית אלא משום דאחד בשבת היה ורש"י עצמו לא כתב אלא שום זה קפירן ר"ע ואת"ה השתא נמי הוי ליה הנקרא ביום אחד בשבת היה לומר דלאו קרא ליה ראשון למ"ב אלא משום דר"ח ניסן הוה ואמנא כר"י דאמר בניסן נברא העולם

ברא א׳

י"ל בכיון דפסיקתא הוא דוחק לאוקמה דלא כר"ע ועוד דבראשון משמע היידוע טפי :

שם לשחיטת צפון בב"ר גרסינן לשחיטת צפון וראשון לאכילת קדשים ורש"י כתב בב"ר דלא גרסינן להו הכי בלשון תנחומא ספרים הוא משום שטרות וכן אנ"ל לשחיטת צפון במאי איריא עבודה זו משאר עבודות , וגרס באותיות ראשון לחדשים (דליתא בב"ר) וראשון לאכילת קדשים והביא ראיה מסדר עולם ומגמרא שבת (פ"ז :) דגרסי' התם והתם בשבת (שם) כתבו וז"ל ראשון לאכילת קדשים ובחרות כהנים במקום אכילת קדשים גרסי' שחיטת בצפון עכ"ל התוס' ואפשר שהיה כתוב כן בגירסת הפסיקתא שהיה לפני בעלי התוס' אבל בפסיקתא שלפנינו גרסי' אכילת קדשים , ואף בפסיקתא [illegible] דידן גרסי' [illegible] ראשון לשחיטת צפון ונראה בחשיבא דהא עבודה זו משום בחשיבה ועם כיון דמסיים מחנה ברוב הקרבנות שישחטו בצפון

יבי אלהים   בראשית רבה   פרשה צ

~~וכדתנן [illegible] ריס של עין שניקב (בכורות פ״ו) שנפרצו ריסי עינו~~
(שם מ״ג: בב נ״ו) ובין ריסי עינך אתה עבר (ערובין נ״א)
בשתי ריסי עיניו (נגעים) : תלה אותו ומצלה ע״י דבר אחר
כדי שיתגלו לראות וכדאמרינן בירושלמי ~~(שבת פרק המצניע) שהיו~~
בעובדא דרבי כהנא שהיו
תולין לו ריסי עיניו על ידי גוים
של כסף כדי שיוכל לראות: ה

הרי שבעה עשרה ישבו אצלו ב
בתנחומא (ויחי) איתא והרי לא
היה מכירן והלא בכל יום ויום
יושבין ולומדין בתורה לפניו ו
עכשיו הוא אומר מי אלה אלא
שמשמשו אותו י״ג שנה שעמד ב
בבנים לא הכירן אלא שראה
ירבעם בן נבט ואחאב בן ע
עמרי שעומדים מאפרים עובדי
ע״ז ונסתלקה רוה״ק ממנו : חמש
מאות אלף

ומכפה יחבקן ויחבק לו (בראשית
פ״ט) תבגיהו ונפיל לו ויחבקהו
(שם ל״ג) ומכספיה עת לחבק
(קהלת ג׳) שדן בחיר לכפפא
וגלי חובק את ידיו (שם ד׳)
ומגפף את ידיו. חבקו אשפתות
(איכה ד׳) גיפפיה ונשקיה ש
~~ובדברי רז״ל גופף ונשק בגמרא~~
~~(יומא ס״ו) ומשמשי גיפוף ונשוק~~
~~(סנהדרין ס״ג) המגפף והמנשק~~
~~(שם ס׳)~~ : מתוך

אמר רבי ברכיה הכהן בשם רבי ברכיה
בשם רבי לוי בשם רבי שמואל בן נחמן בקש
יעקב לעשות אפרים ומנשה שבטים, אמר
שנראה הקב״ה אלי ואמר לי אני אל שדי
ואומר ומלכים ממך יצאו אלו אמר לו ומלכים
ממך יצאו הייתי אומר על השבטים אמר
לא אומר לו אלא מחלציך על בני בני אומר
על אפרים ומנשה, אמר רבי יהודה הלוי
ברבי שלום אף, אין אתה למד מכאן שהם
קהל גוים מן הפרשה אתה למד, ויאמר
אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל
עמים, דבר אחר גוי וקהל גוים גוי זה
בנימין קהל גוים זה אפרים ומנשה ומלכים
מחלציך יצאו זה שאול המלך שעמד מבנימין
תחלה למלכים שנאמר ויהי איש מבנימין
ושמו קיש בן אביאל וכיון שבירכם ועשאם
שבטים התחיל אומר על עסק רחל, אמר לו
מה לא נקברה לקבורה אמך שהיה יוסף
מינה על הדבר מאותה התחיל אביו משיבו
עליה, אני מבואי מפדן אין כתיב ב
כאן אלא ואני בבואי מפדן, מהו ואני
אמר לו חייך כשם שהיית מבקש שתקבר
אמך לקבורה כך אני הייתי מבקש הדא
היא דכתיב ואני מתה עלי מהו עלי, עלי,
היתה טרחתו, ב״א עלי שחסרתיה שלא היתה לי נחת רוח אלא היא מתה עלי שחסרתיה אומר לו שמא מה שלא הכנסתה
אותה לקבורה שמא עונת גשמים היתה אמר לו לאו בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, בין פסח לעצרת היה
בזמן שהארץ מנופה והולכת ובאה ככברה שיהלכו הלו׳ אמר לו יוסף נגזור עליו ואני מעלה אותה ונקברתה,
אמר לו יעקב אין אתה יכול בני שלא קברתיה שם אלא על פי הדיבור שאף אני בקשתי להעלותה ולקוברה ולא ה
הניחני הקב״ה שנאמר ואקברה שם מהו שם על פי הדיבור ולמה שגלו ועברו לפניו שסוף בית המקדש עתיד לחרוב ו
ובניו עתידים לצאת בגולה והם הולכין אצל אבות ומבקשים מהם שיתפללו עליהם ואינם מועילין להם, וכיון
שהם הולכים בדרך הם באים ומחבקים קבורת רחל והיא עומדת ומבקשת רחמים מן הקב״ה ואומרת לפניו רבש״ע שמע
בקול בכייתי ורחם על בני או תן לי האונייה שלי מיד הקב״ה שומע בקול תפלתה מנין שכן כתיב קול תמרורים רחל ירמי׳ ל״א
מבכה על בניה וכתיב ויש תקוה לאחריתך ושבו בנים לגבולם הרי כיוסו למה לא נכנסה אמו לקבורה, עשה את בניו
שבטים התחיל יוסף מקרב אותו בנים אצל אבות כדי שיברכם שנאמר ויקח יוסף את שניהם אפרים בימינו ולמה עשה
יוסף כן אלא כיון שראה שהגביר לאפרים תחלה אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי נתירא שמא ידחה מנשה
מן הבכורה וסיבב הראשון אצלו והשמאל מנשה בימינו ואפרים בשמאלו, אמר הקב״ה ואיני מודיעו ליעקב מה עתיד
לעמוד מהן, וירבעם בן נבט מאפרים ומנשה שהכניס צלם בהיכל, אמר רבי חמא עבר הקב״ה שירבעם בן נבט
עתיד לעמוד מאפרים ומנשה שני עגלים מהו מי אלה אלה אלהיך ישראל, ואחאב המלך ועשה שני עגלי זהב מיד סילק מ״א י״ב
הקב״ה

עד שם הולכין בדרך הם באים ומחבקין שאט׳
קבורת רחל מיותר
לשון הכתוב ואקברה שם בדרך א
אפרת היא בית לחם דרשו בדרך
שילכו שם בניה, וכתב הבחיי
שרק זה היה דרך המצוות ו
ויוסף שלא יוחר לו לובל מונתי יעקב
שלזי הוליכה שם כי יתביישו מאבותיו
לוש יקבור שתי אחיות ביחד ו
ופירש הרמב״ן ע״ש :

ומתוך שמחה רש״י ז״ל אין השכינה שורה אלא מתוך דבר
שמחה של מצוה (שבת ל: ופסחים קיז.): רגלי במהרה פ
כלומר רק במהרה ונקט לשון רגלי כדדרש לקמן ואנכי תרגלתי
לאפרים: ותרתי כלומר כרגל לשון תרגלתי נתחם על זרועותיו;
בחבלי אדם וגו׳ ולא ידעו וגו׳
פירש בגמרא ואנכי תרגלתי ובילקוט
הגירס׳ (תו״ה) גרס כגרסתו של
יוסף בחבלי אדם אמשכם ולא גרס
ולא ידעו ובפרש״י (ויחי) הביא לשון
המתחמא תבנית רוחי ביעקב כשבירך
אפרים קח שלחם על זרועותיו;
א״ר שכל כתרגומו אחכימינון ו
ופרש״י בהשכל וחכמה השכיל את
ידיו לכך ובדעת כי יודע היה
שמנשה הבכור ואעפ״כ לא שת
ידו עליו: שכל ידיו של יעקב ו
לשון בהמה משכלת ( )
שע״י נשכל ונשחת בכורתו של יעקב:
השכילו ידיו של יעקב ~~שפיווש~~
שכיוון ידיו לרצונו של הקב״ה והגדיל
אפרים: שלא בטובתי שלא ברצוני;
ר״ה אמר רבי ברכיה ברבי ה
המלאך שלשון של עולם יש בו ו
והמלאך זו תפסה ומפורשת בב״ר
(פ״ט)

הקב״ה היינו רוח הקודש. ולפי ישראל כבדו ו
מזקן) אמר רבי יהודה כמשמעו של מקרא שריסו
עיניו כבדו מזקן) והיו דמעיו זה לזה ונתרפא
מבקש לראות היה מולה אותם, אמר לו רבנן
תם ונשלם מה לא יכול לראות שנסתלקה ממנו
רוח הקודש התחיל יעקב אמר לו מי אלה, הרי
שבע עשרה (שנה) ישבו אצלו והוא אומר לו מי
אלה אלא שצפה שגלעין של ירבעם שהוא ח
מטעה את ישראל ואומר להם אלה אלהיך,
ישראל. בא״ו מהו מי שצפה שעתיד לצאת מבניו
חמשים רבוא מ׳ ארבעים ו״ד עשרה הרי חמשים
ריבוא אלו חמש מאות אלף שהרג ישראל במלחמה
התחיל יוסף מבקש ואמר לו אבא בניי צדיקים
הם כמותי בני הם מה בזה שהביא את
אסנת אמם לפני אביו ואמר לו אבא בבקשה
ממך אפילו בשביל הצדקת הזו, אמר לו קחם
נא אלי, ואברכם הביאם אצלו התחיל מנשק
ומחבק ושמח בהם אמר שלא מתוך שמחה ת
תשרה עלי רוח הקודש ואברכם ולא חזרה ע
עלין רוח הקודש וכיון שראה יוסף שברכן נושק ומחבקן ולא חזר ונפל על פניו והתחיל על פניהם ומבקש רחמים, אמר
רבי מיד אמר הקב״ה לרוח הקודש עד אימתי יהיה יוסף מצטער רגלי במהרה והפכי ביעקב שיברכם שאין ה
הקב״ה יכול לראות את השבט נופלו על פניהם אף יהושע בן נון נפל על פניו מיד גלה עליו הדיבור ואמר לו קום
לך למה זה אתה נופל על פניך הוא הנביא אומר ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו תרתי רגלתי ברוח הקודש
לברך אפרים ומנשה קחם על זרועותיו כשאמר יעקב ליוסף קחם נא אלי ואברכם כגרסתו של מי בחבלי אדם אמשכם ב
כגרסתו של יוסף ולא ידעו כי רפאתים כיון שהעמיד את אפרים משמאלו ואת מנשה בימינו עשה יעקב שיכל את ידיו
מהו שכל אמר רבי שכל: אמר רבי יהודה שכל ידיו של יעקב בבכורתו של מנשה, ורבי נחמיה אמר שיכל השכילו
ידיו של יעקב ברוח הקודש שמה שכתוב משכיל לאותן המאורעות כיון שראה יוסף כן היה מי תמך ידיו של אביו
להעבירה מעל ראשו של אפרים ולהניחה על ראשו של מנשה אמר לו יוסף ידי אתה מבקש להעבירה שלא בטובתי ה
המלאך שלשון של עולם יש בו, אמר רבי ברכיה ברבי והמלאך זו תפסה לשר צבא של מעלה ואתה סבור להעבירה
שלא בטובתי ומאן אביו אלא מה אתה אומר זה ידעתי אלא מה אתה סבור מפני שהייתה שולט בכל עולם מה
עשו בך אחיך ולא הייתה אומר לו מה אתה סבור שלא הייתי יודע ידעתי בני ידעתי התחיל מברך ויברכם
ביום ההוא לאמר וישם את אפרים לפני מנשה אומר הקב״ה הואיל וגזר יעקב שיהא אפרים ראשון אף קרבנות
הנשיאים כשבאים להקריב אפרים מקריב קודם מנשה, ביום השביעי נשיא לבני אפרים, ולאחר כן ביום ה
השמיני ~~נשיא~~ נשיא לבני מנשה:

פיסקא י״ב בא״ו ביום השביעי אותה מוצא בכל דבר לאפרים קודם למנשה במשכים ובדגלים ובמלכים ובקרבנות. יהושע
ואחר גדעון בן יואש משבט מנשה, בדגלים דגל מחנה אפרים ואחר כך ועליו מטה
מנשה ובמלכים ירבעם בן נבט משל אפרים ואחרי כן יהוא בן נמשי משבט מנשה, ולמה זכה אפרים לכך מפני ש
שהודה

שם אמר הקב״ה לרוח הקודש להסביר הלשון דרך כלל
בע״ש שהשפעה האלוהות ותחלק
למדרגות שונות לפי שינוי המקבלים וחילוק המקום והזמן
כמו בגדר הנבואה היתה מדרגת משה גדול על יתר
הנביאים וארץ ישראל מסוגלת יותר
להשפעה משאר ארצות ולא ו
ירתכן ההשראה במקום גלולים
ושקוצים כבמקום קדוש וטהור
וכן יש השפעות שאינם מגלים
לאדם אלא בלילה ויש מדריגה
פחותה מנבואה הנקראת בת
קול וכן בהשפעת רוח הקודש
יש מדרגות שונות לפי שינוי
המקבלים והמקום יש רוח ה
הקודש כעין נבואה ויש מעט
מזה ויש שאינה רק הארה
רוחניות לבד וכל ההתחדשות
הבאה לאדם בדבר הלכה
נקראת רוח הקודש (הגה״ה פ״ש
הראב״ד (הלכות לולב פ״ח) כבר
הופיע רוח הקודש בבית מדרשנו
מכמה שנים והלאה (בהדס
שנקטם ראשו שכשר והרמב״ם)
שהוא

יהושע ז׳
הושע י״א
ש״ט
תה׳

(פי' ב"ר) אמר רבי ברכיה יבא דבריה דתימאה דעלמא
את מקיש לבחורה : ה"ג אלו מה אמרת גם ידעתי א"ל
מה אתה סבור כלומר והיינו שאמר יעקב ידעתי ומה ש
שאמר לו ידעתי מה שעשו בך אחיך : ה"ג שהייתי ש
שואלך ולא הייתי אומר לי : הואיל ונגדר יעקב עכשיו
מסורים במה שהתחיל בראש הפרשה
(פיסקא י"ב) שנקיים אדם גזירות
הדינים שאף הקב"ה קיים גזירות
יעקב שהוא אפרים ראשון וכמש"כ :
פיסקא י"ב בשופטים וקדנים שהבי
אותא בבמ"ר (פ'
י"ב) אבל בב"ר (פ' צ"ז) חשיב לוג
שנדמו גם במולדת, וביוחסין א' ו
ובנחלה ; ובברכה ע"ש : יהושע
שהיה שופט כשכתיב למטה אפרים
הושע בן נון (במ"ר שם) : ומי לחשך
כרשתו לעיל (פיסקא י"ג) :
לעניים לשרי המלוכה וגדולה :
: סליק פרשתא : פרי"ד

שהיה מקטיר עצמו שהקב"ה אוהב כל מי
שמשפיל עצמו כי רם ה' ושפל יראה ומי לחשך
שהיה משפיל את עצמו שנאמר על ראש אפרים
והוא הצעיר שהיה ממעט את עצמו . אבל
מנשה היה יוצא ונכנס עם אביו לעניים ,
אמר הקב"ה הואיל וממעט עצמו זכה לכבוד
הזה , ומה אם כן שהיה ממעט עצמו
זכה לכבוד הזה גדול שממעט את עצמו
על אחת כמה וכמה . ביום השמיני נשיא
לבני מנשה :

סליק פרשתא ביום השמיני

ויחי

שהוא פסול כמש מתניתין ודברי ר"ש שאמר מפני ששנן
קטורים כשר שנין אחר הוא ולא שעשה ראשו והכל ברור
בחבורינו מוצה בשמו לבן השמים עיי"ש הראב"ד , ואין
ספק שההתחדשות בקשים הללו פונה הראב"ד בשם רוח
הקודש , וראיה לדברי שמה שכתב והכל ברור בחבורינו
סיון לספרו תמים דעים שבספר
תומת ישרים (סי' ר"ה) ושם
בירר ההלכה באריכות ולא
כתב שם כלל שע"י רוח הקודש
נאמר לו פסק הלכה זו וגם
הרמב"ן במלחמותיו ופירושיו
חולק על הראב"ד והרז"ה
וגם המגיד משנה כתב על
הופעת רוח הקודש של ה
הראב"ד ז"ל ואם כל השבח
הזה שהוא משבח סברתו
כבר ראה הרמב"ן ז"ל דבריו
והשיב עליהן ודחה קושיותיו
ע"ש ובמגדל עוז , והוכחתי
לכתוב זה מפני שראיתי ש

תה' ז"ח

שההרי"ד בן לב ח"ג סי' ע"ו דף ע"ב שהבין כי רוח הקודש ממש הופיע בבית מדרשו של הראב"ד ואעפ"כ חלק עליו ו
הרמב"ן משום דלא בשמים הוא וכו' ואחר נסיעת ידיו של הריב"ל יראה כי לא נשתבח הראב"ד שממש הופיע רוח הקודש לו
בדין זה אלא כיון שערב לו הפירוש והחלוק שפני' אומר כן בדרך גוזמא ומ"ש נושנא במלתא הכי הוה שלא יאמר פוסק
אחר פירוש אחר באומרו בשם רוח הקודש ויהיה חלוק עליו משום דלא בשמים הוא ואין משגיחין בבת קול וכן כתב
בכנסת חמדים באריכות ע"ש והנה שבדברים נאמרים ע"פ הגבורה) והנה כל השלמה עשר שנים שהיה יעקב במצרים לא
נמצא בכתוב שדיבר הקב"ה עם יעקב אלא מפני שנאמרה כוונת הבורא קורבת יעקב ובניו למצרים ולא הוצרך עוד
לנבואה חדשה בדברים העומדים להכל , ואם שמואת המקום נראה גלות ולכן בענין הברכה ובצוואת יעקב לא היתה
השגת יעקב אז רק במדרגת רוח הקודש ונסתלקה ממנו כשביקש לגלות את הקץ או בשעה שלא היו מוכנים לרוח הקודש
וכן כשרצה לברך את בני יוסף שנתלה ממנו רוח הקודש וחזרה להחזירו ע"י שמחה ונשא המשיל לו וראה הקב"ה שמוסף
מעשר על זה השרה על יעקב רוה"ק וזהו כוונת הפסיקתא אמר הקב"ה לרוח הקודש הריני שרצון הקב"ה היה שיוחזר
ליעקב השפעת השגת ממדרגת רוח הקודש לברך את בני יוסף כי הוא המעין של דברים ולא דרך האמת וכו' ועוד ו
להאריך בזה ואין כאן מקומו :

ד"ה ואתה סבור להעבירה . כמש מברכתם ויתמוך יד אביו להסיר אותה ונומר ואח"כ ואמר ונומר שים ימינך על ראשו
במשנה שלא היה בכחו להסירה עד שהוצרך לבקש מאביו מפני שהיה : החזקה של יעקב
שבחתה את המלאך כדכתיב וישר אל מלאך ויוכל (הושע י"ב) והמלאך שלשו של עולם (עיין חולין צ"א :) איך יוכל
יוסף לבחורה וכמפורש בתנחומא אמר ליה יגדי את מקום להסיר שרפשה (משחה) לשר המלאכים אר"י השני שאומרים
שבתוך המוקים (מגדלים) שבקטבריא כך היו גרועותיו של יעקב ; אך צריך פירוש שבחיית המלאך לא היה דרך אנשי
אלא סיפורא בעלמא ויותר היה לו להביא ראיה לגבורתו מוגל את האבן שאמרו בב"ר (פרשה ע') כהדה שהוא
מעביר פקק מעל פי צלוחית וכו' ע"ש ביפ"ת :

פסקא , ויחי אוהרו פיסקא ט"ו שאלו להיות בתמידה כלומר ר"ח טבת שמוכרח להיות תמיד בתמידה וכן שבת , ולכן סתמו
בגמרא מהו להזכיר של תמידה במוספין וכן בשאלתות כתב שבת ור"ח טבת בלוחתן
בתמידה כמו מעלו במוספי מי צריך לאדכורי על הנסים או לא משום שאומים ר"ח ושבת בתמידה :

פנים

פיסקא טו" צריך להזכיר של חנוכה בתפלות המוספין (שבת כד: שאילתות וישלח ר רמ"ז ה"ג ~~[illegible]~~ פ"ב טוש"ע תרפ"ב) דאמרינן יש ה הוא שנתחייב בארבעה תפלות שחרית מוסף ומנחה ו ומעריב: בהודאה (שם ושם) דהא תלה מילתא בחנוכה עצמה ו והודאה שייכה (רש"י) ועל הנסים הודאה היא ולא תפלה (תוס') :

להזכיר גבורות השבטים (ש"ט פ"ב ע"ב) תנחומא פ' ילקוט תהלים תת"ב): הג"ה י"ב שעות וכן פ כשבא אליהו לקרב וה"ה בילקוט , (השמיט שע"א):

פיסקא טז" הג"ה כך פתח רבי תנחומא בי רבי , ובשאלתות הדפוס ר' תנחומא בירושלמי שהי' כינוי בי ר' ושוו נקראו בירושלמי :

שני נביאים כל הפיסקא הזו הובא בילקוט (מלכים א' רט) , אבל ב בדפוס חסרו הרבה וצ"ל שם הכל כבפסיקתא דידן : הג"ה משה נ נתכפל

פרשה ויקח אליהו :

פיסקא טז" ויקח אליהו שתים עשרה אבנים ,

ילמדנו רבינו ראש חודש שחל להיות בחנוכה היאך שאין תפלת ה המוספין בחנוכה או שהוא מתפלל תפלות המוספין מהו שיהא צריך להזכיר של חנוכה , למדונו רבותינו אמר רבי סימון ב בשם ר' יהושע ראש חודש שחל להיות בחנוכה אע"פ שאין מוסף בחנוכה אלא בר"ח צריך להזכיר של חנוכה בתפלות המוספין והיכן הוא מזכיר בהודאה את מוצא כל הנסים עשה הקב"ה לישראל ושתבו לעשות להם גבורות השבטים אף בית המקדש עתיד והגבורות ב גבורות השבטים שנאמר ירושלים הבנויה מה כתיב אחריו ששם עלו שבטים , וכן כל מה שברא הקב"ה בגבורת השבטים בראשית אתה מוצא שנים עשר חודש בשנה שנים עשר מזלות ברקיע שתים עשרה שעות ליום ושתים עשרה שעות לילה , אמר הקב"ה אפילו העליונים והתחתונים לא ב בראתי אלא בגבורת השבטים שכך כתיב את כל אלה ידי עשתה בגבורת כל אלה שבטי ישראל שנים עשר לכך שנים עשר מזלות שתים עשרה שעות . לכך כיון שבא אליהו לקרב את ישראל תחת כנפי השכינה נטל שתים עשרה א אבנים למספר השבטים ובנה אותן מזבח מנין ממה שהשלים בנביא ויקח אליהו שתים עשרה אבנים , למספר שבטי בני יעקב : ישעי' ס"ו

פיסקא יז" כך פתח רבי תנחומא בירושלמי ובנביא העלה ה' את ישראל ממצרים זה משה ובנביא נשמר זה אליהו ,

הושע יב אתה מוצא שני נביאים עמדו להם לישראל משבטו של לוי , משה ראשון ואליהו אחרון גואלן ישראל בשליחות משה גאלם ממצרים בשליחות ולכה ואשלחך אל פרעה וגומר ואליהו גואלם לעתיד לבוא ב בשליחות הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגומר משה שגאלם ממצרים תחלה עוד לא חזרו ונשתעבדו במצרים , ואליהו כשיגאל אותם מן הרביעית מאדום עוד אינן חוזרים ומשתעבדים אלא תשועת עולם ואת מוצא שמשה ו ואליהו שוין זה לזה בכל דבר , משה נביא אליהו נביא משה נקרא איש האלהים ואליהו נקרא איש האלהים , משה עלה למעלה ואליהו עלה למעלה שנאמר ויהי בהעלות אליהו , משה הרג את המצרי ואליהו הרג את חיאל ויהושע ב בקנא ומת , משה נתכלכל על ידי אשה של יתרו בתו של יתרו קראן לו ויאכל לחם ואליהו נתכלכל על ידי הצרפית כי נא לי פת לחם , משה ברח מפני פרעה ואליהו ברח מפני איזבל , משה ברח ובא לבאר ואליהו ברח ובא לבאר בדרכה ויגש וגומר , ויבא באר שבע , משה ויכסהו הענן ששת ימים ואליהו עלה בסערה ויהי כהלכה וגומר , במשה נאמר אם כמות אלה ימותון אלה ובאליהו חי ה' אלהי ישראל אם יהיה של ומטר כי אם לפי דברי , במשה ויעבור ה' על פניו ובאליהו והנה ה' עובר , במשה וישמע את הקול ובאליהו והנה אליו קול וקול משה כינס את ישראל להר סיני ואליהו כינס להר הכרמל , משה ביער עובדי ע"ז שנאמר שימו איש חרבו על ירכו וגומר , ואליהו ביער ע"ז והרג נביאי הבעל ושחטם , משה קנאי מי לה' אלי ואליהו קנאי ויאמר אליהו קנא קנאתי

שמו' ג מלאכי ג מ"ב ב הושע יב מ"א יט: שמו' כב מ"א יח:

הרים

שם שנים עשר מזלות בין שלא מצינו בקרא לא שנים עשר מזלות ולא י"ב שעות ביום או בלילה ונודע מספרי דורות הראשונים שחכמי הכשדים ויון ה המציאו שמות המזלות באותיותיהם ומספריהם והרומיים לא היו נוהגים אצל הקדמונים רק לשנים יום ולילה ואח"כ חלקו היום לבוקר וצהרים ואח"כ חלקו גם הלילה ל לאשמורת ובדורות שאחריהם הפרידו חלק היום והלילה לכ"ד שעות וכן החדשים הרבה מהקדמונים לא חשבו רק עשרה חדשים בשנה ועד היום יש מדינות שמונין במספר חדשי השנה ומכל מקום ואכן בדעת חז"ל שי"ב שבטים הם כנגד י"ב חדשים ומזלות ו ושעות ולפי המקובל היום בידינו ומפורסם ~~[illegible]~~ בהמון ובכונה זו נאמרו הרבה א אגדות : מ"א יח

בכסלות פ"ו שקול הבירך הגה [illegible]

פיסקא יז" והיה הדם שותת בבבלי יבמות (ס"ט) ובסנהדרין

~~[illegible] על [illegible] ואליהו [illegible]~~ : הה"ג קיבלו ישראל
על ידי אהרבתו : בדרשוני פירש בלשון יווני צורה מ"מ:
~~וכן בילקוט (פ' קח את המטה) על ידי מנחות גנבתי~~ ש
~~שהיתה הקאר בשיטה [illegible] אהל ואהל בפסיעה לא היה~~
~~אחד מהן משער לאלף~~ ולאור
~~[illegible] אחד [illegible] שכתוב כאן פירש~~
~~שבא איני מהפסיקתא כך שהיה~~
~~כתוב בלשון דרך פירוש~~ ו
~~והמדרשים הכישוהו מפניו~~
~~בשלשה מקרא~~ : וירא כל העם
ויראו הלשון חסר וכצ"ל ויראו
וכן באליהו כתיב וירא כל העם
ויפלו על פניהם משה בנה :
פיסקא יג בשה"ר נראה שחסר כאן
בא"ד ויקח אליהו
י"ב אבנים בשה"ר : בסוף נבואתו
(סוף ילקוט ישעיה שע"ו): אינם
מחזירים כבודי (בכ"ד ~~רבה רבה~~ בן
פ"ב תנחומא שא, ילקוט שם): אני
צריך בתשובה והוא כתיב איזה
בית : פשרה החרובות עשה
אילן של חרוב פתחה את עשה
והחביא את ישעיה : הה"ג אמר
רבי יוחנן א"ר חנינא בר פפא א
אמר רבי יוחנן : והיה הדם שותת
ירושלמי

ובסנהדרין (צ"ג:) אמרו כל עין שפך מנשה של הבא חכמים
שהרג ישעיה אבל גופה בשובבא איתא בירושלמי (פ' חלק
כל זה מנשה הוה מה תורי ישעיה בלי איסטוניה (כשגע
מנשה רדף אחר ישעיה והרגו) והוא עין על גומדור עין
ארזא ובלעיה ארזיה (ברח מלפניו
ארז שבלעו) חסר לצרתה דגוותו
אתו ואמרו גרמור (נשארו הציצית שמו' ל"ג
בחוץ שלא נבלעו והכירוהו והודיעו
למנשה) אמר לון אזלון ונסרו ל מ"א י"ט
ארזא ואתמר במא נגיד (ועוה שמו' ב: מ"א י"ט
ונסר הארז וראו הדם שותת) ע"כ
בירושלמי ובילקוט (מלכים ב' רמז רמ"ג) מ"א יח
הביא הירושלמי בחסרון לשון . ומה שמו' ב
שאמרו כאן בפסיקתא שאילן חרוב מ"א יח
בלע אותו י"ל שהחרוב בכלל ה
המשרה מיני ארזים במשבחן ב
בירושלמי ( ) ובר"ה (כ"ג)
ובסוכה (לו) ובב"ב (פ') ובב"ר דברי' ב'
(פ' ט"ו) אמרו ל"ב מיני ארזים הן מ"א יח
ע"ש ועוד י"ל שאין דרך האגדות
לדקדק בפרטי ענינים כאלו : דברי' ט'

פיסקא מ"א יח

הרבה נקשר על אלו משה נשמן במערה ו
ושמתיך בנקרת הצור ואליהו נשמן במערה
ולן שם כדכתיב ויבא אל המערה וילן שם ,
במשה ויבא אל הר האלהים ובאליהו ויבא
עד הר האלהים , משה בא למדבר ואליהו
בא למדבר והוא הלך למדבר , משה השיח
עמו על ידי מלאך וירא אליו מלאך ה' אליו
ואליהו על ידי מלאך והנה זה מלאך . משה
שהה מ' יום ומ' לילה שלא אכל ושלא שתה
וכן אליהו הלך בכח האכילה ההוא מ'
ארבעים יום , משה העמיד גלגל החמה
ביום הזה אחל תת פחדך ונאמר ואליהו
העמיד גלגל החמה היום יודע כי אתה
אלהים בישראל , משה התפלל על ישראל אל
תשחת עמך ונחלתך ואליהו התפלל על ישראל
ענני ה' ענני משה השתפלל על ישראל ו
וקפש גדולת אבות זכור לאברהם ליצחק ו
ולישראל וכן אליהו ה' אלהי אברהם יצחק משה קיבלו ישראל על ידי אהרבתו של מ שמות ל"ב מ"א יח
ויקום כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ואליהו קבלו על ידי אהרבתו של [illegible] שנאמר שמו' כ"ד
ה' הוא האלהים משה עשה משכן במערה בית סאתים זרע ואליהו עשה בדרשוני מ"א יח
(פירש שביל) כמוק בית סאתים זרע , בדבר אחד מצינו משה גדול מאליהו שמשה
אמר ואתם פה עמוד עמדי ואליהו מה לך פה אליהו . משה הוריד את האש ואליהו הוריד את האש , משה כשהוריד
את האש היו כל ישראל עומדין ורואין אותן וירא כל העם ויראו , משה בנה מזבח ואליהו בנה מזבח , משה קרא דברי' ה: מ"א יט
שם ה' מזבח ויקרא שמו ה' נסי ואליהו שם מזבחות ה' הרוסו ויקח את האבנים בשם ה' , משה כשבנה את המזבח בנה ויק' ט'
אותו של שתים עשרה אבנים למספר בני ישראל ואליהו כשבנה את המזבח בנה אותו למספר שבטי ישראל שנאמר שמו' י"ז: מ"א יח
ויקח אליהו שתים עשרה אבנים :

פיסקא י"ג זה שאמר הכתוב השמים כסאי והארץ הדום רגלי בסוף נבואתו של ישעיה נתנבא הפסוק הזה ואימתי שם
נתנבא אותו בימי מנשה שכיון שהכניס מנשה את הצלם להיכל התחיל מתנבא ישעי' ס"ו
ישעיה לישראל ואמר להם מה אתם מתגאים לי בבית הזה שבניתי לי העליונים והתחתונים אינם מחזירים כבודי והבית
הזה שבניתם לי אני צריך איזה בית אשר תבנו לי הרי נבוכדנצר עולה ומחריב אותו ומגלה אתכם , מיד כעס
עליו מנשה ואמר להם תפשוהו רצו אחריו לתפשו ברח מפניהם פתחה החרובית עשה ובלעה אותו , אמר רבי שם
יוחנן בר' חנינא בר פפא בר' יוחנן והוא מביא חרשים ונוסר את החרובות והיה הדם שותת הדא הוא דכתיב
וגם דם נקי שפך מנשה עד אשר מלא את ירושלים פה לפה איפשר לדבר כזה אלא שהרג את ישעיה שנדבר
עמו פה אל פה . פה אל פה אדבר בו התחיל ישעיה מוכיח השמים כסאי והארץ הדום רגלי והבית הזה ש מ"ב כ"א
שבניתם לא תרווחוני שבשבילכם נבנה אלא בשביל אחרים ובשביל מי נבנה רבי יהודה הלוי ברבי שלום אומר במד' יב
בשביל התורה והיא היא שאמר איזה בית תבנו לי ובשביל מה נבנה בשביל את כל אלה ידי עשתה בשביל
התורה אלה החקים והמשפטים והתורות ורבי יהושע הכהן ברבי נחמיה אומר בשביל השבטים כל אלה שבטי ישעי' ס"ו
ישראל כמו שראה אליהו מן [illegible] של שבטים שאפילו בה"ה לא זכו ישראל שיבנה להם אלא בזכות השבטים כיון וי' כ"ו: מ"א יח
שבא

שבא להר הכרמל לרוח ישראל תחת כנפי השכינה
הואיל י"ב אבנים למספר השבטים ובונה אותם
מזבח וזה אומרו שתים עשרה אבנים ג'
סליק פרשתא ויהי אליהו

פרשת ביום כלות משה

פיסקא י"ח ויהי ביום כלות משה להקים את
המשכן ולמדנו מכאן

שהוא המתרגם שרוצה בתורה מכאן ש
שמתרגם ומסתכל בכתב כך שנו רבותינו ה
המתרגם אסור להסתכל בכתב ואסור לקורא
לתת עיניו חוץ מן התורה שלא ניתנה תורה
אלא בכתב שנאמר וכתבתי על הלוחות ואסור
למתרגם ליתן עיניו בתורה, אמר רבי יהודה
בן פזי מקרא מלא הוא כתב לך את הדברים
האלה הרי המקרא שניתן בכתב, כי על
פי הדברים האלה הרי התרגום שניתן על
פה, אמר רבי יהודה ברבי שלום בקש
משה שתהא המשנה בכתב וצפה הקב"ה
שהאומות עתידין לתרגם את התורה
ולהיות קוראין בה יוונית ואומר אף הם
ישראל אמר לו הקב"ה הא משה עתידין ה
האומות להיות אומרים אנו הם ישראל אנו
הם בניו של מקום וישראל אומרים אנו הם
בניו

(ירושלמי פ"ב חלק ובבלי שם ל"ג : וסוטה ט) : שורת
משוך וורד לארץ כמו כאן כשנתרגמו בפתרגות (חולין
ח"י) : מגבבא עמו כמה שכתוב חסרין לשון כאן ובפש
כי אפשר לבשר ודם למלאות את ירושלים דם בני
פרה אלא שהיה אדם שעירה שהיה
שנו המשנה דכתיב ביה פרא
פרה אדבר בו. ויש בירושלמי
ובילקוט מלכים (שם רמז) : בכתיבו
ושעירה מוכיח לאו זאבשיו
לסייע תוכחת שעירה, ואלא
שהפסוק בסיפור מוכחת ושעירה ;
בשביל המערה אלה החוזים
(ילקוט ושעירה שם) : הג"ה הוא לשון
י"ב אבנים :

פיסקא י"ח המתרגם שרוצה בתורה
מיומית שגרא
כך בו שהקוראין צריך שיעמוד כל
אחד הפסוקים של בתורה ואחר
אחר היה מתרגם כל פסוק בפני
עצמו בלשון ארמי כדי שיבינו ה
העם ענין הדברים, כי לשונם
היה ארמי כדאיתא בירושלמי
(מגילה פ"ד ובבלי שם ג') כמ"ש
ונשרים לב : ומ"ס ח"א אלפסי
מגילה ורמב"ם הל' תפלה טור נ"ה):
אסור להסתכל בכתב בתנחומא
(וירא) הגירסא אסור לו להסתכל
בכתב ולתרגם כדי שלא יאמרו תרגום
כתוב בתורה ובפירש"י ואתי למיטעי
למימר תרגום כתוב : הג"ה ב
בתנחומא (שם) ואסור למתרגם כרבים
ליתן עינו בתורה : הג"ה הרי התרגום שניתן על פה
ובמאמרינו בירושלמי מגילה (שם) ר' עולא לכנישתא חמא
חד ספר מוסב תרגמא מן גו ספרא א"ל אסיר לך דברים
שנאמרו בפה בפה ודברים שנאמרו בכתב בכתב ובבבלי
איתא דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה דברים
שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב (גיטין ס : תמורה
י"ד :) ועיין שמות רבה (פ' מ"ז) וילקוט כי (תשא) : הג"ה ב
בילקוט (הושע רמז) ולהיות קוראין בה יוונית ואומרים
אף הם ישראל ובתנחומא הגירסא והן אומרים אנו הם של
ישראל ובשמות רבה (פמ"ז) איתא שאמר הקב"ה איני
[illegible] להם בכתב מפני שגלוי לפני שאומות העולם
עתידין [illegible] בהם וליטול אותה מהם ויהיו בזויים באומות
[illegible] אני נותן להם במקרא והמשנה והתלמוד ו
והאגדה

פיסקא י"ח שלא ניתנה תורה אלא בכתב ואי אתה
רשאי לאומרן על פה. ובכתב
הר"ן (פ"ב דמגילה) ונשמע דמילתא משום דדברים שבכתב
איתא מילי טובא במדרשי מתוך הכתב כגון חסרות
ויתרות קרי ולא כתיב ובכוונותיהן
ואי אפשר להו על פה בלבד להן
וכן דברים שבעל פה הם פירוש
לדברים שבכתב ונשאין נאמרים
אלא בע"פ אי אפשר לעמוד על
עיקרם אלא מפני שאמר שיפרשו לו
הפירוש יפה. ואלו היה נכתב
אפשר שיסתפק בו שלא יבין ה בגמ' ג'
הלשון ומיהו הר"ן דמילתא אבל
האידנא שרי למיכתב תורה ש
שבעל פה מפני שהשכחה מצויה
וכתיב עת לעשות לה' הפרו ת
תורתך עכ"ל ויתכן בזה כוונת
חכמי התלמוד שכתבו האגדות שמו' ל"ב
בדרך נסתר והעלים שאי אפשר
להולכים עפ"י הפשט כמו ענין שם
רבה בר בר חנה וסבי דבי א
אתונא ורוב האגדות שנכתבו
במשלים וחידות שטעם היה ע
מפני שהאגדות הם דברים שבעל
פה ולא היו יכולין לכתבן
מהטעמים שנתבארו וכדי שלא,
ישתכחו דברים אשר בחכמה ו
מוסר נאמרו הסתירו הענינים ה
הנחמדים תחת מסוה החידה ו
והמבין דבר לאשרו יכיר והתלמידים
כוונות האגדות עפ"י הכללים ה
האמתיים הנערכים והאגדות על דרך שכתבו רבינו ח
חננאל ורב שרירא ורב האי גאון ויתר הגאונים שהיו
קרובים לזמן התלמוד ורבותי כוונתם אשר בתשובותם הלך
הרשב"א וחביריו ובאופן זה נעיים לחכמי התלמוד שנ
הכוונות יחד והרגיל בדרך הראשונים ויש לו דעת מדעות
וספרים בזה ללמוד סתום מהמפורש :

שם מסטירין בלשון יווני ורומי סוד וסתר ובדברי רז"ל מ
מלאכי השרת עי' שגלו מסטירין של הקב"ה
נמצו מתחילתן צלח שנה (ב"ר פ"ג ופ"ח ילקוט חנך פ"ב ו
ר"ע) ובויקרא רבה (פ' ל"ב) וטמונים ממחול ר"ל אמר ב
במסטירין של בני ישראל עברו כעל והמתנות היונה ו
והיפ"ת שאורסין במסטירין של ישראל הרגו כלום מהם
דברי הפרוש (מסרר) ע"ש בהגהות ;

פיסקא י"ט

בפרקיהם ומ"ש מבנו ; ויריבת האש ותצא אש מלפני ה'
ותאכל על המזבח וגו' :

פיסקא מ"ט ויש בו צרה (בר' פמ"א וריש שמיני וריש מגלת
רות ואסתר ובבמ"ר פי"ג ו
ובתנחומא ויגש שם) ושם הגירסא אם צרה אין צרה פוגעת
בה ואם שמחה אין שמחה
פוגעת בה ע"ש ומ"ש בפיסקא):

ואומה גסה היא : בולטומין
פ' בולטומין ופירשו מלשון
יוונ' שר ודיין ; הר"ב בבמ"ר
מתירא הבלן ופירשו בלשון
יוונ' כסא המרחץ ובתנחומא
שם דונת המן את הלבוש
(אסתר ה') ובלשון גמרא
יתן/ וכדתנן לא לבן ולא
לסרק (שבועות פ"ח) ענבה לבן
(מעילה פ"ג) גזרת הבלנין טהור
(בגין פי"ב ובבא מציעא פ"ח)
והרבה כדומה : אנשי שם ב
בבמ"ר מסיים היה בתיבתו אלה
קרואי העדה נשיאי מטות אבותם
אלו אנשי שם שנאמר שמות ב
במדבר היה בתיבתו אלה שמות
האנשים אשר יעמדו אתכם ו
וגו' :

פיסקא נ' וכולם וקרבנו הלשון
מוסיף וחסר ו
ובבמ"ר (פי"ג) איתא אמר רבי
חלבו בכל השבטים כתיב קרבנו
קרבנו וביהודה כתיב וקרבנו
אתמהא הוא הקריב ראשון ואיך
וקרבנו לא היה צריך לומר כן
אלא הראשון קרבנו והאחרונים
וקרבנו למה כן אמר רבי ברכיה
הכהן טו ומ"ש (פיסקא נ"ו) :

פיסקא נ"א שכולם קרבנו כאחת
בבמ"ר (שם) ו
ובתנחומא (פ' כולך יפה רעיתי)
איתא ב"א למה בראשון וקרבנו
אמר ר' יודן העלה עליהם הקב"ה
כאלו כולם הקריבו ביום ראשון
ונחשב אחרון שאין זה נגרע מזה
אני אומר לפיכך כתיב כולם
קרבנו ואעפ"י ביום האחרון ראוי
[illegible] הקריב [illegible] וכולם אחרי
הראשון [illegible] וקרבנו ראוי
כבר

פיסקא מ"ט דבר אחר ויהי אמר ר' שמעון
בר אבא בשם ר' יוחנן

כל מקום שכתב ויהי יש בו שמחה ויש בו צרה
ואומר שהקריבו הנשיאים והיה שמחה לפניו פ
כיום שנברא בו העולם למה אומר ויהי מפני שהיה
צער לפני המקום שהיו הולכים עם גרת ב'
בתחלתם לכך נאמר ויהי , א"ר יהודה בר' ר'
סימון בשם רבי לוי בן פרטא למלך פלטומון
שנגנב במרחץ והיה מתירא הבלן לומר לו
שמו אעפ"כ פירסמו בחור אחד נאה לבוש
לבנים , כך אעפ"כ שלא פירש שמותן של נ
נשיאים שחלקו עם גרת והלכו עמו אלא פירסמן
ברמז נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם לכך
כתב ויהי :

פיסקא נ' ב"א המקריב וקרבנו וכולם וקרבנו
למה כתב אמר ר' ברכיה
הכהן בי רבי בשביל יהודה שהקריב ראשון
אמר הקב"ה שלא באו להתנאות על אחיו ולומר
אני ~~גדול מכם~~ הקרבתי תחלה , הרי
מקריבים אותו ואומר לו אתה הוא שהקרבת א
אחרון :

פיסקא נ"א ב"א למה הראשון כתב וקרבנו אמר
רבי יודן מפני ש
שכולם קרבנו כאחת :

פיסקא נ"ב ב"א ויהי המקריב נחשון למה נחשון
הקריב ראשון מפני
שקידש שמו של הקב"ה וירד בנחשולו של ים
תחלה שכל השבטים היו עומדים על הים
~~[illegible]~~ משתערים ומרגיזים קפץ נחשון
לתוך בתוכו וקידש שמו של הקב"ה שם בנעימות

בצבון ובויקרא רבה (פ"ב) אמרינן כל האומר צבונה
לפני ה' בין עבד בין שפחה מובטח לו שהוא בן עוה"ב
ואין תימה מה שנחלקו בענין העטרות דהא בבמ"ר
(פי"ג) בנוסחאות הישנות חשבינן שנים עשר עטרות
ובמ"ש היפ"ת רק שהמתנות כמו"ה תנן עשר בגירסת
רש"י וגם בפסיקתא לא אמרו
כל מנינא בעשר והא דלא
חשבינן ראשון להקמת המשכן
כתב התוס' משום דאמרינן ב
(ויקרא רבה) פ' שמיני שכל ז'
ימי המלואים היה משה מעמיד
המשכן ומפרקו אי נמי י"ל משום
דעולה דהקמת המשכן לאו
באותו היום של הקמת המשכן
ועל עשר עטרות וכו' ב
בפסיקתא דידן לא חשיב רק
תשעה עטרות ונראה שהמעתיקים
חסרו ראשון לברך את ישראל
דחשבינן לה בספרי ובגמרא במד' ט"ג
ובמדרשים ל"צ והיינו ברכת
כהנים דכתיב וישא אהרן
את ידיו וגו' :

סוף הדרשה ויהי המקריב ביום
הראשון רה"ס ח

שעיר רודים אל תקרי רודים אלא רדים , כיון שראה אותו יהודה מה עשה ה
התחיל מרגמין אותו שירד ראשון אמר הקב"ה הואיל ויהודה ירד ת
תחלה לים ושמו קידש הוא יקריב ראשון ויהי המקריב ביום הראשון :

פיסקא נ"ג ב"א ויהי ביום הראשון זה שאמר הכתוב כולך יפה רעייתי ו שה"ש ד'
מדבר בישראל היאך אלא כשקיבלו ישראל
את התורה היו כולם שלמים שלא היה בהם לא חיגר ולא סומא ולא אלם
ולא חרש כיון שחטאו באותו מעשה מיד לקו כולן בזבין מצורעים ככה
שכתב וירא משה את העם כי פרוע הוא והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו שמ"ב ; ויק' י"ג
פרומים וראשו יהיה פרוע וגומר , ב"א כולך יפה רעייתי מדבר בשבטים
ואח"כ

קרבן הקריבו כולם באותו יום ובמדרש לקמן (פיסקא נ"ג):

פיסקא נ"ב. בנחשולו של ים. קסטרות על הים כמו סער גדול בים (יונה א') תרגומו נחשול רבא בימא, וכן הולך
וסוער (שם) אזיל ונחשוליה תקיף כל משבריך וגליך עלי עברו (שם ב) כל נחשולוהי בימא
ועולה, ובדברי רז"ל עמד עליו נחשול שבים לטובעו (יומא לח ובבא מציעא נ"ט) ובמדרש נחשון על שם נחשול החולך
דסוניות ופמ"ש (פיסקא מ"ח): ויהודה ירד תחלה (מכילתא בשלח סוטה לז. במד"ר פי"ג ילקוט רמ"ב ותהלים
תשע"ו ס"ט): הה"ג ושאר גירסא:

פיסקא נ"ג באותו מעשה הגדול: זבין ומצורעים

סיגנון לשון הפסיקתא בהרבה מקומות (בספרי נשא ויגד פ' י"ח במד"ר פי"ג ובחדית פ' כולך יפה רעייתי ילקוט תק"ע ותשא) והנוסחא ב בשלמות איתא בתנחומא, (יתרו) ובבמ"ר (פי"ג) כפירושו, שראו מצרים היה כל ראובן בעלי מומין למה מפני שהיו עוסקים בטיט ובלבנים ועולים לראש הבנין ומי שהוא בונה על ידי שהיו עולין לראשי, הבנינים או האבן נופלת ונקטעת ידו או הקורה או הטיט נכנס בעינו והוא נסמא והיו בעלי מומין כיון שבאו למדבר סיני אמר האלהים כך הוא כבודה של תורה שאתן אותה לדור בעלי מומין ואם אמתין עד שיעמדו אחרים הרי אני משהא במתן תורה

ואם תאמר הרי יעקב אבינו כשנפטר לראובן ושמעון ולוי והיאך אתה אומר אמר ר' אלעזר אע"פ שבירך את השבטים האחרונים וייחד את הראשונים אלא חזר וברכן כמה שכתב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דיבר להם אביהם ויברך אותם. אמר רבי אלעזר עשה אותם יונים גדי מגדה לפיכך אמר רבי הונא ורבי לוי שהוא מונה אותם לעצמו בספר אלה שמות ומייחסן אצל משה ואהרן אלה ראשי בית אבותם בני ראובן ובני שמעון ובני לוי. כבר ברש רבי הונא ורבי לוי ולא פירשו ולמה הוא מייחסם אצל משה ואהרן מה אתה אומר בשביל שנתבייר אבינו ומנה את שלשתן לעצמם הרי יפה ולמה הוא סומכם למשה ולאהרן וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. א"ר בר רבי סימון בשם רבי שמואל בר' יצחק לפי שקיבלו תוכחת אביהם זכו להתייחס אצל משה ואהרן לקיים מה שנאמר אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין: ד"א כולך יפה רעייתי ומום אין בך בא וראה היאך כל השבטים חביבים לפני הקב"ה מן [illegible] את יודע היאך כולם חביבים ושווים יהודה הקריב תחלה והוא אומר וקרבנו ואח"כ הוא אומר קרבנו ולא היה צריך לומר כן אלא שהקריב תחלה יאמר קרבנו ומי שיקריב אחריו יאמר וקרבנו ולמה אין כתב כן אמר רבי [illegible] הכהן בי רבי שאם בא להתגאות אני שהקרבתי ראשון אומרין לו אתה הוא אחרון וכן אתה מוצא בסוף זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו אין כתב כאן אלא ביום המשח אותו כולהם כאילו הקריבו ביום אחד לכך כולך יפה רעייתי ומום אין בך. ד"א לפני שירמיה אמר כסף נמאס קראו להם ויחזקאל קורא אותם סיגים שנאמר היו לי בית ישראל לסיג בא זכריה ואמר והנה מנורת זהב כולה. כולה של זהב הוא לכך כולך יפה רעייתי ומום אין בך: סליקא פרשתא ויהי המקריב ביום ראשון:

בר"א מ"ט

משלי ט"ו

ירמי' ו': יחז' כ"ב:

זכרי' ד'

מה עשה האלהים אמר למלאכים שירדו אצל ישראל ורפאו אותן ותבעלק שכן א"ר יהודה א"ר סימון מנין שלא היה בהן חגרין שנ' ויתיצבו בתחתית ההר ואין נצב אלא על רגליו. ומנין שלא היה בהן גדמין שנ' כל אשר דבר ה' נעשה. ומנין שלא היה בהם חרשין שנ' ונשמע. ומנין שלא היה בהן סומין שנ' וכל העם רואים את הקולות. ומנין שלא היה בהם אלמים שנ' ויענו כל העם. נמצאת אומר שהרי נתרפאו כולן. ואם אין אתה למד מכאן, צא לך ולמוד מענין אחר שנ' כל המחלה אשר שמתי במצרים שנתרפאו. ואבל כיון שעשו לאותו מעשה של עגל חזרו למומן ונעשו זבין ומצורעין שכן משה רואה אותן שנ' וירא משה את העם כי פרוע הוא ואין פרוע אלא לשון צרעת כמה דתימא והצרוע אשר בו הנגע וגו' ע"ש בדבור וכתבו ר' נחמיה עזריה והשל"ה הטעם שלא ניתנה התורה לבעלי מומין שו' שיהיה מנע חוש מחושיו ובקוב מנע ידיעה מידיעותיו לכן היו שלמי החושים להיות שלמי הידיעה ע"ש: זבין ומצורעים מפורש בדברי כולם ולשון יוני הוא ובדברי רז"ל [illegible] בדברים (פסחים ס"ו ב"מ פ"ב) אנשי [illegible] הן (נדרים מ"ח) תלמידי ר' מאיר [illegible] הן (קדושין ע"ב: נזיר ס"ו) ובמדרשים הרבה: הג"ה במד"ר (פי"ג) והיאך אתה אומר כולך יפה רעייתי: שנים עשר מהו וזאת וכו' הלשון חסר ומשובש ובחדית (פ' כולך יפה רעייתי) והעיר במד"ר (פ' י"ג) ~~[illegible]~~ איתא חזר וברכם שנ' כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת עשה אותם יונים גדי מגדה ויברך אותם איש כברכתו וגו' משברכן חזר וקרבן אלו מלמד כשבירך יעקב אבינו את בניו והיה משון בחיות של ר' לוי ור' חנין תרי מנייהו אמר לכך חזר ויחס את שלשת השבטים מפני שנתברכו אביהם ואחרונים אמר מפני שייחסן אצל משה ואהרן וכו' אנו יודעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מה דאמר רבי יודן בשם ר' שמואל בר' יצחק אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין הוי הוא רבי חנין דאמר מפני שנתברכו ומפני שקיבלו תוכחת אביהם זכו להתייחס בלשון משה ואהרן לכך נאמר כולך יפה רעייתי ע"ש במדרש ולפ"ז מה שאמר כאן בפסיקתא רבי הונא ורבי לוי ולא פירשו היינו רבי חנין ורבי לוי ולא פירשו ר"ל דלא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא ויתכן כל הלשון כנוסח המדרש ועיין מפרש' פ' וארא ובידי משה במד"ר שם ובחדית ביפה קול ובילקוט משלי (תתקנ"ג) ובנו"ר (ריש פ' י"ג): ויאמר וקרבנו פרשתי היטב לעיל (פיסקא נ' ונ"א): כולה של זהב עיין במד"ר ובחדית (שם ושם):

סליק פרשתא ויהי המקריב ביום הראשון

פיסקא נ"ב תלמוד ולמדנו [illegible] אחת
בפסיקתא זו שהלכה זו נמצא
בתלמוד : מותר להדליק (שבת כב :) ופסחים ק"א : ומנחות
מא :) ששנו רבותינו (בתענית פ"ג) : אני עתיד לעשות [illegible]
בגמ"ל ולוין ולקוט רמז בהעלותך :

פיסקא נ"ה ה"ג נ"ה [illegible]
אדם ופנ"ל
בפסחים (נ :) ובילקוט
ובמדרשים : פרוסים [illegible]
ונמ"ל (פיסקא י"ג) : זו הנפש
משרז"ל ששומרן של אדם [illegible]
בקשין [illegible]
בו (חגיגה [illegible]) [illegible]
ולקוט [illegible] רמז [illegible]
[illegible] ובילקוט [illegible]
(פ' לב) ולקוט אמור (תרנ"ג)
איתא בשעה שהאדם [illegible]
שן [illegible] אומר לנשמה [illegible]
ונפש [illegible]
[illegible] ובגל כנפיים
ובעל כנפיים יגיד דבר [illegible]
מי שאמר והיה העולם [illegible]
רבה (פ' [illegible]) [illegible]
לבעל כנפיים [illegible] זה
השרץ : [illegible] בלשון
[illegible]
[illegible]
ונגיח

פרשתא והיה ביום ההוא

פיסקא נ"ב והיה ביום ההוא אחפש את ירושלים בנרות, ילמדנו רבינו
מהו שידליק אדם נר שישתמש בו מן הנר של חנוכה
ילמוד ולמדנו רבותינו אמר ר' אחא בשם רב אמר אסור
להדליק נר שישתמש בו מנר של חנוכה אבל נר של ח
חנוכה מותר להדליק מנר של חנוכה, ומהיכן למדו
שמותר להדליק מנר של חנוכה אמר רבי [illegible]
אבא מן המנורה שהיתה בבית קדשי קדשים ומבין
ששנו רבותינו [illegible] שכבו [illegible] ומדליק מן הדולקין
נר אש המנורה שהיתה [illegible] אם [illegible]
שכבה היה מדליקין מן חבירו ק"ו נר של חנוכה
מותר להדליק מנר של חנוכה, אמר הקב"ה [illegible]
שבעולם הזה היו הנרות דולקות בבית [illegible]
הקדשים [illegible] עתיד אני לעשות [illegible] את ירושלים
ומנין [illegible] בנביא אחפש ירושלים בנרות :

פיסקא נ"ג כך פתח ר' תנחומא בר ר' [illegible] אליעזר [illegible]
[illegible] חופש כל חדרי בטן
אמר ר' אחא כשם שמלכי בשר ודם יש פירוסים
הם מודיעים למלך כל דבר ודבר כך יש לפני
הקב"ה פירוסים ומגידים כל דבר ודבר שאדם
עושה במטמוניות בחשך [illegible], ואלו הן הפירוסים
של הקב"ה זו הנפש
שנאמר

פיסקא נ"ג מותר להדליק הלכה זו [illegible] ביאור גרסינן בשבת
(כ"ב :) איתמר רב אמר אין מדליקין
מנר לנר (בחנוכה) ושמואל אמר מדליקין [illegible] יתיב ההוא מרבנן
קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר טעמא דרב משום
בזיוי מצוה אמר להו לא תציתו ליה טעמא דרב משום דקא
מכחיש מצוה מאי בינייהו איכא ב
בינייהו דקא מדליק משרגא לשרגא
לר"ה משום בזיוי מצוה משרגא לשרגא
מדליק לר"ה משום אכחושי מצוה
משרגא לשרגא נמי אסור מתיב רב [illegible]
אויא סלע של מעשר שני אין שוקלין
כנגדו דינרי זהב ואפי' לחלל
עליו מעשר שני אחר אי אמרת ב
בשלמא כי פליגי רב ושמואל מנר
לנר אבל בשרגא אסור שמואל הא
לא תיהוי תיובתא אלא אי אמרת
בשרגא נמי שרי הא תיהוי תיובתא
אמר רבה [illegible] שלא יתכוין
לשקלו [illegible] להו לחולין
ותיק רב [illegible] לפרוכת העדות
[illegible] ונר לאורה הוא צריך
והלא מ' שנה הלכו בני ישראל
במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא
עדות הוא לבאי עולם שהשכינה
שורה בישראל, מאי עדות אמר
רב זו נר מערבי שנותן בה
[illegible] חברותיה, ומשנה
היה מדליק וכה היה מסיים
והא הכא כיון [illegible] לא
[illegible] דלא [illegible] ואגלוי [illegible]
[illegible] משום בזוי מצוה

[illegible]

משלי כ

ובין לר"ה משום אכחושי מצוה תניא רב [illegible] בפתילות ארוכות [illegible] ולר"ה משום אכחושי מצוה [illegible] , מאי
הוי עלה [illegible] בהדלקה עושה מצוה ומדליקין מנר לנר [illegible] ברש"י ותוס' [illegible] הרא"ש [illegible] אי הדלקה עושה מצוה
מדליקין מנר לנר אבל אי הנחה עושה מצוה אין מדליקין מנר לנר והוי כמו [illegible] [illegible] אי [illegible] ארבה [illegible]
[illegible] או בשלמא הלכתא כרב באיסורי [illegible] רב הונא בריה דרב יהושע דהלכתא כרב וביבוי מצוה [illegible]
באכחושי [illegible] דהלכה אי הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לנר אבל אי הנחה עושה מצוה הו"ל כמו [illegible] ואין
מדליקין [illegible] משרגא לשרגא אבל לא ע"י [illegible] ובן ביום הו"ל [illegible] לא הביא אלא [illegible]
מנר לנר [illegible] אבל לא ע"י [illegible] אבל [illegible] אפילו ע"י [illegible] משום [illegible] משום אכחושי
מצוה [illegible] ודליכא בבזוי מצוה והלכתא כשמואל משום דרבה [illegible] . והר"ן כתב מדליקין מנר לנר ואפילו
ע"י [illegible] שרי [illegible] בגמרא [illegible] דרב [illegible] אין מדליקין משום בזוי מצוה [illegible] ע"י [illegible] הוא [illegible]
[illegible] חנוכה לנר חנוכה בלא [illegible] בזוי מצוה [illegible] בשמואל אפילו ע"י [illegible] שרי [illegible] הוא השיטה ה
[illegible] בגמרא [illegible] הרמב"ן שכתב [illegible] ע"י [illegible] אסור, והרמב"ם כתב ומדליקין מנר חנוכה לנר חנוכה
[illegible] הרא"ש [illegible] ע"י [illegible] [illegible] בגמרא [illegible] בחדושי [illegible] להוריך , והלכה
כתב [illegible] הרא"ש ז"ל [illegible] [illegible] איתא [illegible] טעמא דרב משום בזוי מצוה [illegible]
רב ושמואל [illegible] [illegible] משום [illegible] בר [illegible] ואם כן ע"י [illegible]
כן כתב [illegible] אבל רבינו [illegible] [illegible] טעמא דרב משום אכחושי מצוה ע"י [illegible] שרי לשמואל [illegible]
[illegible] לא [illegible] משום בזוי מצוה [illegible] [illegible] דרב אבא [illegible] משום בזוי מצוה משום דרב אבא
[illegible] משום בזוי מצוה [illegible] אכחושי מצוה אסור [illegible] [illegible] בגמרא [illegible] ההוא דרבנן
[illegible] הוא דהוי תיובתא [illegible] [illegible] אכחושי מצוה או לא הוי תיובתא [illegible] בגמרא מאי
[illegible] הרא"ש ז"ל [illegible] טעמא דרב [illegible] אכחושי מצוה [illegible] שמואל אבל בבזוי
מצוה [illegible] אסור ולן פסק רבינו ז"ל [illegible] ומוסיפין [illegible] אסור משום בזוי
[illegible] נר [illegible] אין מדליקין אותו אחר [illegible] ואינו יכול להדליקו בנר אחר משום

בזיון

כיון דע"כ ניחא אמאי לא קאמר הר"ה ז"ל כמסיק הרב בהלכות דמאי/ באיסורי ופמ"ג בטעמא משום ביזוי מצוה · מטעם
הלא יהיב בנשיא וה"ל בודאי בדמאי באמת משום אחשובי מצוה יותר מבתרומות באותו [illegible] לתירוץ הרב אבא · ועוד באות ו
ותירוצו ברא לשמואל משום הא באמת אפי' כל מילי טב ואת"ל תירוץ רבינו ז"ל דמסיק חמ"ב אחשובי מצוה ובהא פליגי ומודה
שמואל בביזוי מצוה באיסור אם כן אמאי כתוב בהלכות מעשר שני [illegible] שלישי בטעמא במעשר שני אין שוקלין כנגדו דינרי ז
זהב לחלל עליהם מעשר הוא משום שלא יכוין כמין משקלות וכו' הה"ה ואמר מהאי טעמא משום בזיון ואע"ג דהוי לחלל עליהם
מעשר אחרת מכל מקום דמי לקינסא
וכמו שאמרו פרק במה מדליקין
הרב רב יאודא סלע של מעשר ברכות י"ב
שני וכו' אי אמרת בשלמא כי
פליגי רב ושמואל בנר לנר, יאמ
בקינסא אסור אי לשמואל כלומר
והדין חמ"ב משום אחשובי מ
מצוה הוו לא תיהוי תיובתא
אלא אי אמרת בקינסא נמי
שרי הא תיהוי תיובתא אמר
רבא גזירה שמא לא יכוין
משקלותיו ולא מכוין להו לחולין
עכ, משמע דלא נאמר טעם
זה אלא לחב"ב משום ביזוי
מצוה אבל לחב"ב משום אחשובי
מצוה לא יאמרו טעם זה אלא
משום דדמי לקינסא, ולפי
המובן רבינו ז"ל באפילו
לחב"ב משום אחשובי צריך להאי
טעמא מפני שיש לדקדק ב
בלשון הגמרא באמר אי
אמרת בשלמא כי פליגי רב בראשית א'
ושמואל בנר לנר אבל בקינסא
הא לא תיהוי תיובתא דהוה משלי כ'
למימר אא"ב כו' ניחא כי כן
הפרך בכל השמועות ומאי תהלים ע"ג
האי לישנא דקאמר הא לא
תיהוי תיובתא, ונראה
בכוונתו הוא דאע"ג דהאי
לא דמי לגמרי לקינסא דאין
על גב דבקינסא איכא ביזוי
הכא ליכא ביזוי דבקינסא דז
דאין מדליקין איכא הוא עצמה המצוה אלא שאין מדליקין בו הנר מצוה ואפ"ה ובמאי דהדיוט איכא ביזיון אבל הכא אלו המעות
הם עצמם הם המצוה שהרי עליהם מחללין המעשר ונראה בלשון רש"י ז"ל שפירש ואע"ג דלמצוה קא בעי להו לקינסא
דמי כלומר אע"ג דהם עצמם המצוה מ"מ דמי קצת לקינסא ומש"ה אמרו בגמרא הא לא תיהוי תיובתא כלומר ניחותא ובמאי
דתפסת בחב"ב לא שייך כאן ביזיון אבל מ"מ לא הוי תיובתא גמורה אלא בדרך קושיא יש בה קושיא מ"מ אלא לחב"ב משום
ביזוי מצוה איכא תיובתא גמורה ובא רבא ותירץ אין זה טעם המשנה בלשונו לא לחב"ב משום ביזוי מצוה איכא תיובתא
לא ולמאן דאמר משום אחשובי איכא קצת קושיא בטעמא דמתני' לא משום הכי הוא אלא טעמא הוא שמא יכוין משקלותיו
בין לחב"ב אחשובי בין לחב"ב משום ביזוי מצות ופירוש רבינו ז"ל גזירה שמא יכוין משקלותיו שלא כפירוש רש"י ז"ל משקלותיו
עשה היפך מאמר ומסיק להו לחולין אין כאן הוצאה לחולין אלא הרי הן כמו שהיו וכפי הנראה לרש"י ז"ל דורש
כאמור ויניחם בחולין וכפי שהיו ורבינו ז"ל מפרש כך בטעמא דאין שוקלין כנגד מעשר שני מעות מפני שהפירות דרכן
חסר אולי שוקל אותו ליטרא של פירות אפשר שגם הליטרא של פירות היא חסרה מעט והוא חושב שהיא שלמה ונשאר
כנגדה פטור וחשוב שהפרש הוא ליטרא ע"כ ואינו כן אלא הוא פחות מעט מפני שהפירות מעשר שני אשר שקל כנגדם
חסרו מעט ונשאר מהמעשר שמחלל על ליטרא זו של פשוט הוא מוציאו לחולין בפחות מדמיו וקורא יובן טעות רבינו ז"ל במה שאמר
שם גזירה שמא יכוין המשקלות ונמצאו הפירות חסירים והוא שוקל בהן מעות לחלל עליהם מעשר נמצא מוציא מעשר שני
לחולין בפחות מדמיו עכ"ל, ומש"ה גזירה שמא יכוין וכו' ואפשר שהוא גורס בגמרא אמר רבה גזירה שמא יכוין משקלותיו
ופירושו

ונייח ולא עהין (שבת כ"ט ע"א) שם בב"ו של
הנייר ושל הדיפתרא (מגילה ט"ו)
~~נייר המחוק ולא על הדיפתרא~~
(גיטין כ"ב) הנייא דיפתרא של
מאהרות (תנחומא וארא) דיפתראות
ופינקסאות (ב"ר פ"ז) והרבה
כדומה : תרגומו למעה"ב
ר"ל ע"ב שאמרו רז"ל ג' ספרים
נפתחים בר"ה של צדיקים גמורים
ורשעים ונחתמים של (תוספתא
סנהדרין פי"ג ר"ה טז:) ופי'
הרמ"ע (במאמר אם כל חי)
שאין פי' הדברים כפשוטו
שבעולם הרוחני לא יתכן שיש
חו נייר ודיו וכדומה מדברים
הגשמיים אך הענין הוא ש
שמעשה האדם בדבר טוב או
להיפך הן הן עצמם הספרים
שעולים ונרשמים באויר הרקיע
לזכות או לעון ע"ש : ואחב
שהיה עשוי (לשון משלי תרגום)
ואחי מגיד להקב"ה נרשם ובאיכה
רבתי (פ' אזכרה נגינתי) ו
ובילקוט תהלים (תשע"ו) איתא
עם לבבי אשיחה משתעי אנא
עם לבי ומפשפש במעובדי ע"ש
ובמד"ל ויחפש ענין חיפוש ופשפוש
מעשים וכדומה כפשיטא :
פיסקא

שמגדת למלאך ומלאך לכרובים והכרוב להקב"ה
מניין שכן הוא שלמה אומר עוף השמים יוליך
את הקול ובעל כנפים יגיד דבר · ובדיפתראות
כתובות לפני הקב"ה כל מה שבני אדם עושין
ומשם לבוא הרקיע מורית לכל אחד ואחד מעשין
והם עומדים תמידים · ואחב שהיה עשוי
כמין של מלך והוא משרים וישראל שלומו של מלך
בכל יום והמלך אומר לו כך וכך עשית בביתך
כך וכך כעסת · כך הכית עבדיך · כך כל
דבר ודבר · והיה יוצא ואומר לבני פלטין מי
אמר שכך עשיתי מיד הוא יודע אמרו לו ש
שוטה אתה ברית אתה עשוי ואתה אומר מנין
הוא יודע · ברית הוא מגדת לו · כך הגוף
הזה עושה כל מה שמבקש ונפשו מגדת הכל
להקב"ה והקב"ה דן את האדם ואומר לו כך וכך
עשית והוא עומד ותמיה ואומר מי הודיעו
שעשיתי כל אלו והם משיבין אותו ואומרים לו
שוטה שבעולם ברית אתה נשאיר ורוח עליך ש
שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים · ואת אומר
מניין הוא יודע מה שאתה חושב בלבך נ
נפשך מגדת לו כל הדברים · נר אלהים נשמת
אדם חופש כל חדרי בטן מתחבר כל מה ש
שבמחשבותיך ומגדת להקב"ה · אמר דוד א
אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש
רוחי עם לבבי אני אשיח ורוחי מגיד להקב
הקב"ה ויחפש רוחי נר אלהים נשמת אדם
חופש כל חדרי בטן · לכך והיה כעת ה
הרוא

פיסקא נ״ג ולא לאור החמה (פסחים ז: טוש״ע תל״ג): אלא
מבדקין נרות שראוין לבדיקה : בפסח
לצורך פסח : וכן נאמר אחפש (פסחים שם)
פיסקא נ״ג ה״ג ד״א והיה בעת אמרו : אימתי אתה עושה
אחפש ירושלים ב
בנרות : ה״ג בילקוט צפניה ת
(תרס״ג) משאעשה מה שכתוב :
בתחיה של מתים לשון רש״י (צפניה
א׳) בתחיה של מתים ששם עומדים
[illegible] הדבה : ה״ג ברש״י ו
ובילקוט (שם) שהיא משנה לירושלים
וה״ל שהקב״ה לה מבואר במדרש
המזול : [illegible] שנתנו בנבואות
כדאיתא בשבת ( )
והא חגי ומכניסי שבת בנביאי,
ומלאכי שבת [illegible] ע״ש :
פיסקא נ״ד סמ״ך בשי״ן שמאירות
בקרבתם אלא שין
ימנת לברוש לשון חירות : ה״ג
נשף עליהם ה׳ רוח תרדמה ויעצם
את עיניהם : ה״ג בילקוט צ
צפניה (תרס״ג) ואינו בדין
שיבואו לחפש. אמר רבי ברכיה
ע״ש ואינו גורס הכפל לשון ב
בלשון : אינו בדין כדאיתא ב
במכילתא מפסיקים מה אם מגבר
בשר ודם בנה עולמו (הע״ב)
בסוגיין ע״ז בידי שמים וכן הוא
אומר יסוד ישרים יה ובברכות
(ה׳ ·)

ההיא אחפש ירושלים בנרות :
פיסקא נ״ג דבר אחר והיה בעת ההיא בנרות אתה
מחפש ולא לאור הלבנה ולא
לאור החמה ~~אלא מבדלין נרות~~ שאינם מבערים את החמץ
בפסח לא לאור הלבנה ולא לאור החמה , אלא
מבדלין נרות ומפשפש את החמץ בפסח , כך אומר
הקב״ה לעשות איני מפשפש את ירושלים אלא בנרות
בזמן משום עובדת עכו״ם ולען רי״ה , וכן נאמר א
אחפש ירושלים בנרות :
פיסקא נ״ג דבר אחר והיה ביום אמרו לו ישראל
רבונו של עולם אימתי
אתה עושה כך אמר להם מה שעשה מה שכתב (
מעלה והיה בעת ההיא קול צעקה משער הדגים
זו עכו שהיא נתונה בתחום של גוים ויללה מן
המשנה זו לוד שהיה משנה לירושלים ושבר גדול
מהגבעות זו צפורי שנתונה בגבעות , הילילו
יושבי המכתש זו טבריה שעמוקה כמכתשת אמר
הקב״ה עשיתי את הדין בד׳ מקומות הללו מה
שעשו בהם עכו״ם באותה שעה אחפש את
ירושלים בנרות :
פיסקא נ״ג דבר אחר והיה בעת ההיא אחפש
אמר רבי אחא לא תבא
גזרה סמ״ך אלא שי״ן אחפש את ירושלים , אמר
הקב״ה מוציא אני אותם לחירות כמו שהתחכמתי
בתורה

ופירוש כך אם כשהיה זה שוקל היה מעשר בגבעון החיסרון
שהיו יכולין לחסר אלו הפירות של מעשר מדת שקלין ועד
עתה ודאי בהיה יכול לשקול כנגדם אבל אין זה מעשר
החיסרון שחסרו אלא הוא יכוין השקל כמו שהיה בתחילה
ונחשוב שיש כאן באלו הפירות לישראל כמו שהיה בתחילה
ואינו כן אלא נמצאו הפירות ו
ועוד ואפילו שנאמר שגורס ב
בגמרא כגירסתינו גזירה שמא
לא יכוין משקולתו אפשר ליישב
בלשון פירוש רבינו ז״ל ולומר
בדין שמא לא יכוין המשקל ש
כשקל הוישרא של פסק כנגדו
של מעשר שני לא יהי׳ לישראל
אחת בכוון אלא הוא פחות מ
לישראל מפני שהפירות של
מעשר שני חסרו וזה פירוש רבינו
ז״ל ואת״ל אם כן מה לי מעות של
מעשר שני מה לי מעות אחרים ש
שאינן של מעשר שני הו״ל שאין
לשקול כנגד שמחללין מעשר שני צפניה א׳
כנגד פירות בעלמא משום דאינך
דהפירות חסרו , ויש לומר דאין
הכי נמי אלא לא נקט מעשר שני ע״ש
אלא משום מה שאמר ראשונה
אין שוקלין כנגדו ופירוש דינר
זהב בכאן לא הוי טעמא אלא
משום בזיון ולא שייך דין זה
אלא במעשר שני אבל מ״מ ואפילו
לחלל עליהם וכו׳ ודאי דדין
זה בכל פירות איתא דמשום
כתח טעמא דגזירה כדפירשית
ונראה לפי פירוש זה שבודאי
סוף של מעשר שני יכול לשקול כנגדו סוף של מעשר אחר מפני דלא שייך כאן טעמא דהוא חסר דבפירות שייך האי טעמא שדרכן
לחסר ואת״ל לפי זה ודאי לא גריס בברייתא סוף של מעשר שני אין שוקלין כנגדו דינר זהב אלא מעשר שני אין שוקלין
כנגדו בכל הפירות של מעשר שני וכו׳ וכן מצאתי הגירסא בגמרא בכתובים דב , ועיין עוד בלחם משנה הלכות [illegible]
ומוספין (פ״ג) ב״ה ולפי וכן בש״ס שהביאו והב״ג ראו״ו נותן בגמרא (שבת שם) סוף של מעשר שני והגיה מתניב רב אויא
מעשר שני וכו׳ [illegible] , והרמב״ם בה״ל תמידין ומוספין (פ״ג) פסק דה מערבי שכבה אין מדליקין אותו אחר בשמנו אלא
ממנורה החיצון אבל שאר הנרות כל ע שכבה מהן מדליקין מנר חבירו ובכ״מ מדליקין מוסיף הכתולה עד שמדליקה ומחזירה
לפי שהנרות קבועים במנורה ואינו יכול להדליק בנר אחר משום בזיון , ובהשגות הראב״ד אמר אברהם נראה מדבריו
שהוא סובר לנר מערבי שלא הדליקו אלא ממערכה הגדולה ואני אומר כשאמרו כל אבל בזמן שיש נר דולק במנורה ומצא ה
המערבי כבה מדליקו מן הדולק ומשנה שאומר הוא נכון ומצא שתי נרות מערביים דולקים מדשן את השאר ומניח אלו
דולקים במקומם שמהם מדליקין המנורה . אין המערבים מצוין שכבה מדשן ומדליקו מן הדולקין ואח״כ מדשן את השאר אלא
על היפוך במעשה [illegible] ע״ש [illegible] ובלחם מה שתרצו בזה ועיין בשות השבות (ס״ו שט) ומותר לשון הפסיקתא
בידן ארא [illegible] רב יאסור להדליק נר משמש בן טל להאורה כיה להולו שהוא להדליק נר אחר להשתמש בו גם שבואל
אודה ולית מאן דפליג להואי ומזה היפך אמרינן הכא דרב מתיר להדליק מנר לנר הלא בגמרא רב הוא באוסר ו
שמואל הוא המתיר אם לא שנאמר דהפסיקתא לבב הב דבתרי רב ד״ס) באוסור להדלי אפילו מנר לנר והיינו באוסר נר
השמש מן נרות בחנוכה״ש השוה (סו תבע״ם) ע״ש ופסיקתא דידן אבל נר של חנוכה איתא כשואל או שנאמר דרב
אינו אוסר אלא עד״ כונתא אבל מנר חנוכה לנר חנוכה מתיר ושמואל מתיר אפילו ע״י קינסא ומחברי הסוגיא של גמרא
[illegible] הרמב״ם (הלכות חנוכה) ובעל התוספות וסייעתם ודוחק אך מה שאמרו בפסיקתא דידן
[illegible] ובודאי איתא כפשט מתניתין ולשון הפסיקתא שטב רבותינו ופוסקי הרמב״ם (בהלכות
[illegible] אמר ומשמע שהפוסקים לא הביאו כלל הפסיקתא דידן ;
הרמב״ם (פסוק נפח באפיו נשמת חיים) הביאו דרש זה ומ״ש בביאורי וכתב שאמר זה
בדיעות

(ה') מה שן ועין עבד יוצא בהן לחירות ראשי איברים שמקיפין
כל גופו של אדם עצמו :

פיסקא נ"ט הפירושים בלשון נוטה ענין הכנסה והוצאה ועולה
וכפול : ה"ג לא כמה שאתם סבורים
אינו כך אלא כמו שהראיתי לזכריה כ"ש והנה מנורת זהב
כולה בגירסת הילקוט צפניה (תקס"ז) ור"ל שאחפש את
ירושלים בנרות פירוש הנשיאים
והסנהדרין וראשי הדורות
והגונים שנקראים נרות שהשכינה
שרויה בתוכם וזהו לפי והיה
ה' לך לאור יומם ונאמר קומי אורי
וגו' . וכדמפרש בסוף פיסקא
שלא תהא מעניש בפסוקים הרי
בדברים הללו אני אחפש ירושלים
אלא שהמפרשים הפכו הענין
בפרשת המנורה וכדלעיל :
זו כנסת ישראל שנאמר בה כולך
יפה רעייתי וזהו מנורת זהב
כולה : למעלה שולחתי בגולה
וכו' וגולה על ראשה לשון
גלות כ"ש ר"ל שהשכינה עמהם
עמהם : ונרותיה אלו התלמידים

בילקוט צפניה שם איתא נרותיה
זה הנשיא ונרה זה אב ב"ד
גביעיה אלו החכמים כפתוריה
אלו התלמידים ופרחיה אלו
התינוקות : וה' בראשם ובדם
וגולה על ראשה שהפיכו ה
השכינה הולכת עמהם בראש
הגולה : ה"ג בילקוט זכריה
(תקע"ו) גלות שבט שישראל
במצרים :

במנורה וכי נרה אינו את עין עבדו או עין
אמרו ושחתה לחפשי ישלחנו אני הכיתי את
שתי עיניהם של בניך שנאמר נסך ה' עליהם
רוח תרדמה ויעצם את עיניהם אינו בדין
שיצאו לחפשי הוי אומר אחפש את ירושלים אמר
רבי ברכיה הכהן כי רבי אחפש את ירושלים
ומוציא אני אותה לחפשי למה הכתבתי בתורה
כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית
יצא לחפשי הוי אחפש את ירושלים :

פיסקא נ"ט דבר אחר אחפש את ירושלים אמרו
לו ישראל רבון העולמים
הרי כל הפרושים שלנו אחפש את ירושלים
בנרות והיכן היא הבטחת נביאים שהבטחתנו
לא יהיה לך השמש לאור יומם וגו' , והיה
ה' לך לאור יומם ואומר קומי אורי כי בא
אורך וכבוד ה' עליך זרח ואת אומר אחפש
את ירושלים בנרות אמר להם הקב"ה למה שאתם
סבורים אינו כך אלא כמו שהראיתי לזכריה
כ"ש והנה מנורת זהב כולה זו כנסת ישראל
כולך יפה רעייתי ראיתי והנה מנורת
זהב כולה וגולה על ראשה למעלה שולחתי
בגולה וכך הראה למשה לעשות מנורת זהב
טהור זו כנסת ישראל מקשה תעשה המנורה
ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה
מהו כן אלא ירכה זה הנשיא וקנה אלו
התלמידים ופרחיה אלו התינוקות הלומדים
בבית הספר מנורה יהיה כולך יפה רעייתי
דבר אחר וגולה על ראשה ויעמוד מלפניהם
וה' בראשם ושבעה נרותיה עליה
הוא כנגד השבתות שיש משמרים אחד לשבעה
ימים שבעה ושבעה מוצקות ז' כנגד ז' ימי
בראשית תלבה עומדיה שבעה וז' כנגד
ז' האבות אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם
משה ואהרן , דבר אחר ושבעה נרותיה
עליה כנגד ז' מצות האמורות בתורה ת
תבואות

כנגד ז' האור שבעולם ז' נפשות נפש הגוף כלומר
ונפש המרגשת שהזכירה הכתוב בדגים ובחיה ונפש
המשכלת ע"ש ובב"ר (פ' י"ד) אמרו ה' שמות נקראו לה
נפש רוח נשמה יחידה חיה נפש זו הדם רוח שהוא
עולה ויורדת כו' ע"ש ביפ"ת ובעץ יוסף ולפי פסיקתא
דידן נראה שהם שבע מיני עולם כנגד ז' מוסר ומשוטטות
המשגיחות על כל דרכי בני אדם
כענין ולד גדול אדם הדין שמות כ"א
נותן שהחוטא בחטאו ודוע
דרכיו ויודה לפני ה' והודות ישעיה כ"ט
כי ישרים משפטי ה' וצדיקים
בדינם ולפי שהמדריגה התחתונה
שבאדם אינם כדאי לעמוד
לפני ה' לכן כל א' אומרת
למדריגה הגבוה ממנה התנצלות שמות כ"א
והמיע למרגשות והמרגשות
למשכלות והמשכלות למלאך עד
שמגיע הדברים לבעל ה
הכנפים שהוא השרף והוייג
המלאך העומד לפניו שנאמר
שרפים עומדים ממעל לו שש ישעיה ס' שם
כנפים וגו' ולמעלה מהם שם
בדברי הפסיקתא דידן ע"פ
הכפים ולפני האמת עונש
עונש ענה :

ורת"ה והרשב"א ואם ולאו חמורין הם ר"ל ופירוש לשון בפסיקתא ~~[illegible]~~ (פיסקא כ"ח) דהוא חמורה שבחמורות :
ועמש"ש : הר"ב בילקוט (שם) הרי י"ג שבעה : ושבעה שהם שבעה מבראשית שבעה ושבעה משמע שבעה פעמים שבעה : שלא
תהא מעוטה פירשתי בריש הפיסקא :
פיסקא ס' ופקדתי על האנשים הנקפאים סיפא דקרא דכתיב בעת ההיא אחפש ובריש מלשון יקרות וקפאון שנאמר בזכרי' שפירשו
נקוי ומשוך ועם כרח שנקפה (רש"י) ואגב דרש נמי סיפא דקרא דיקרות וקפאון והיה לעת ערב יהיה
אור כמו ה' אורי וישעי ומפרש

תלמוד ומעשרות שביעית ויובלות והמילה וכיבוד אב ואם ותלמוד תורה כנגד כולם
הרי של נ"פ ושבעון שבעה נראתה עולה שבעה וג' מצוות הרי עשרים ואחד ושבעה שהם
ג' הרי כ"ט ועשרים ואחד כנגד ל' הזקנים ושנים ביתים עולה אלו שני המשיחים אחד
משוח מלחמה ואחד משיח למלך של ישראל אמר הקב"ה שלא תהא מעוטה בשניהם, הרי
בדברים הללו אני אחפש ירושלים והיה בעת ההוא אחפש ירושלים בנרות :

צפניה א' 2 פיסקא ס' דבר אחר והיה בעת ההוא ופקדתי עליה האנשים הנקפאים על שמריהן :
גש"ה והיה ביום ההוא לא יהיה יקרות וקפאון אלא
זכריה יד מה והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה לא יום לרשעים ולא לילה לצדיקים אלא
שם מה והיה לעת ערב יהיה אור ה' אורי וישעי ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד,
תלים כ"ז דבר אחר ה' אורי וישעי כך פתח רבי תנחומא בי רבי נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי,
תלים קי"ט נר לרגלי דבריך כך היה צריך לומר ואומר ואינו אומר כן אלא נר לרגלי דבריך למה
הרשעים דומים לאדם המהלך באפילה הגיע באבן ונכשל בה הגיע לגומץ ונפל בה ולמה
הוא שהלך דרך רשעים באפילה ולא ידעו במה יכשלו, אבל צדיקים דומים לאדם ה
משלי ב' המהלך ונר לפניו הגיע לגומץ ניסר הימנו שלא יפול בה הגיע לאבן משמר עצמו
שלא יכשל בה, כך אמר דוד באתי לחלל את השבת והזהירה התורה ושמרתם את
שמות לא השבת מחלליה מות יומת, באתי ונאוף האירה לי התורה ושמרתם את חקותי
ויקרא יח והנואפת מה שהתורה נר לפני הבא הוא דכתיב נר לרגלי דבריך ואור וגומר,
דבר אחר נר ~~[illegible]~~ מה אור ואם אור למה נר, אמר דוד כשאני מתחיל בדברי תורה
כמו אני מתחיל בהם נמצא נכנס לתוכה שערים הרבה נפתחים לי, לכך אמר
נר תחלה ואחר כך אור נר לרגלי ואור, ד"א נר לרגלי ואור אימתי אמר ה'
הפסוק הזה כשהלך לעמק רפאים אע"פ שלא היה הולך למלחמה עד שהיה נשאל
באורים ותומים בשעה שהלך שמואל למשוח את דוד היו מלאכי השרת מקטרגים
לפני הקב"ה אמרו לו למה אתה נוטל את המלוכה ונותנה לדוד אמר להם הקב"ה אומר
לכם מה בין שאול לדוד שאול עושה ונשאל לאורים ותומים והפלשתים באים עליו
והניח את האורים ואת התומים שהיה עושה ונשאל בהם וברח לא עשה אלא זמן
אחד היה עושה ונשאל באורים ובתומים באו הפלשתים עליו אמר לכהן אסוף
ידיך כמה שכתוב ויהי עד דבר ה' שאול אל הכהן וגומר, ולא המתין עד שיגמור
שמואל יד ודוד עליו הפלשתים התחיל שאול באורים שעה שהיה עושה בעמק רפאים אמר לו ה'
שם לא תעלה אלא מאחריהם ואין לך רשות להזיע עד שתראה ראשי הבכאים מנענעים כמה שכתב
שתבאה ראשי הבכאים מנענעים כמה שכתב ויוסיפו פלשתים וינטשו בעמק רפאים
שם ה' וישאל דוד בה' ויאמר לו וגומר מול הבכאים ולמה נתן לו סימן הראות מראשיהם ולא
מאחוריהם אמר רבי ברכיה בר רבי שמואל מלאכים עומדים מראשיהם כלומר הואיל ואתם
בצרה אף אני עמכם יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה ויהי בשמעך את קול הצעדה
שמואל ב' ה' בראשי הבכאים אז תחרץ דבר חדוק כמ"ש אם חרוצים יהיו וגומר, כיון שיצא
היו הפלשתים קרובים ובאים וישראל רואים אותם שלא היו רחוקים מהם אלא ד' אמות
אמרו לו ישראל דוד מה אנו עושים אמר להם מצוה אני מן האלהים שלא נפשוט יד
עד שאראה ראשי אילנות מנענעים אמר להם אם פושטים אנו יד אנו מתים ואם אין
אנו פושטים יד בהם אנו מתים מוטב לנו נמות צדיקים ואל נמות רשעים אמר להם
אני ואתם נתלה עינינו בהקב"ה מיד כיון שתלו עיניהם מיד נענעו האילנות
ומיד פשטו יד כמ"ש ויעש דוד כאשר צוה אלהים וגומר. אמר הקב"ה למלאכי ה' שם
השרת ראו מה בין דוד לשאול מי גרם לדוד להנצל הוא וישראל הדיבור שהאיר
להם נר לרגלי דבריך, ד"א ה' אורי וישעי כנגד מי אמר דוד ר' אליעזר בן פדת
אמר כנגד מלחמות מצרים ורבי שמואל בר נחמן אמר כנגד גליות אמר ורבותינו
אמרו ורבנן כנגד דוד עולם אמר כמ"ש ויהי בבוא דוד ואנשיו צקלג ביום ה' שמואל א' ל'
השלישי ועמלקי פשטו וישבו כל אשר בה וגומר וישאל דוד בה' הארדוף אחרי
הגדוד הזה וימצאהו איש מצרי וירדפוהו והנה נטושים על פני וימם דוד מהנשף

ועד

אורי וישעי בקפיצה פניש עד סוף
הפרשה ומתחלה מדרש נר לרגלי
דבריך בקפיצה פניש : לומר
ואומר ואינו אומר כן הלשון מ
מעוטה ובש"ט (פ' קי"ט) הביא כל
לשון הפיסקא דידן ולא הביא שפיר
אלא כך הוא הגירסא ה' אורי
וישעי גש"ה נר לרגלי דבריך למה
הרשעים דומין וכן בשו"ר (פ' ל')
ובש"ט (פ' כ"ז) ובילקוט תהלים
(תש"ך תרצ"ח) והוא כלו, ויש
והגיה הלשון שלפנינו : ובגוף
התירה כמו חוסר קצת (מג"ל) :
ה"ג והאירה לי התורה : הר"ב
(במדבר) התורה שנאמר מות
יומת הרשע ובש"ט (פ' קי"ט)
גורס אפילו אני מתאוה ומבקש
לחטוא אין בת מניחין אותי אם
בקשתי לילך (לעבירה) הם
מאירין לפני לכך נאמר נר לרגלי :
ה"ג ב"א אם נר : הר"ב (במדבר)
מעט אני מתחיל בהם ובש"ט (כ"ז)
מסיים והם נעשים ומשון נכנס
בו : נר תחלה האורה מעוטה
ואחר אור גדול : הר"ב אע"פ
לא : לא עשה אלא זמן אחד
בו ודוד עליו הפלשתים וכו'
הלשון מגומגם ובש"ט (פ' כ"ז)
איתא שאול הלך ונשאל באורים
ותומים כיון שראה את הפלשתים
אמר לו לכהן אסוף את ידיך
ולא הספיק לגמור את הדבר
שנאמר ויהי עוד דבר שאול אל
הכהן אבל דוד בשעה שהפלשתים
באו עליו בעמק רפאים באותה
שעה התחיל לשאול באורים
[illegible] ויוסיפו עוד פ'
פלשתים לעלות וינטשו בעמק
רפאים וכו' עי"ש ובילקוט שמואל
(רמ"ב) : הר"ב בש"ט ולמה נתן לו
סימן בראשי הבכאים ולא מ
מאחוריהם [illegible] ברכיה (שב"ה)
ובילקוט [illegible]
הר"ב בש"ט ובילקוט נתלה עינינו
עיניהם (נ)
האילנות
שהאיר להם
מאורים

פיסקא ס' אלו עד למחרתיים שמהנשף עד הערב ממחרתם
ותפלות הלילה עד הערב
נשף יום המחרת וכתרגומו וכן אמר ג' ימים דהיינו ב'
לילות ויום אחד דהשתא פירש מערב יום זה ועד
ערב יום שני וכל אותו היום עד הבוקר שהוא
המחרת (שם) למחרתם היינו מחרת שני הנשפים שעברו
ולא עד עומרת בגווים
[illegible] עם כאלו אמר ועד ל
מחרתם וכפירש הרד"ק ואך
בברכות מסיק דהאי נשף
[illegible] הוא ע"ש ובפ"ג לא א
אתיא בדרשות הריב"ל בפסוק נר... תה"
הגמרא:

ועד הערב למחרתם למחרת אין כתיב כאן אלא עד
למחרתם שהיה מכה בהם שלשה ימים שנאמר ויכם
דוד מהנשף ועד הערב הרי אחד עד למחרת
הרי שני ימים, לדוד ה' אורי וישעי ה' אורי ו
וישעי כי אתה תאיר נרי כי בך ארוץ גדוד
ובאלהי אדלג שור [illegible] כי בך ארוץ
גדוד בקרוב עלי מרעים לאכול בשרי אלו נשיו שהגלו
[illegible] באשרת והיו לבשר אחד אמרו לו ישראל ה'
רבש"ע כל מלחמה שהמלכו עלינו אינו מתיראים ה'
הימנה למה שעליך אנו בטוחים שאתה מציל אותנו
רבש"ע אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי
מלחמה בזאת אני בוטח:

סליק פרשתא והיה בעת ההוא

פרשתא למנצח על נגינת

פיסקא ס"א למנצח על נגינת לדוד שמעה אלהים רנתי
מקצה הארץ אליך
אקרא בעטוף לבי, ילמדנו רבינו אדם מישראל מהו
שיהא רשאי לברך על הכוס כשאינו מודח, אמר רבי
אחא בשם ר' יוחנן כוס של ברכה מצוותו שיהא מודח
ושיהא עיטור ושיהא מלא מיין ולמגלא אמר שבע
רבנן ומלא ברכת ה', אלו ג' ברכות צריך שיהא
בכוס של ברכה אמרו בשם רבי יוחנן וצריך שיהיו
עיניו בכוס ושיהיו קידו של יין ושתהא ידו מן
השבלא טפח ושיהא מברך באימה ולא בקלות ראש
אמר רבי אבא בשם רבי חייא ורבי חייא בשם רבי
יוחנן עומד ואוכל יושב ומברך יושב ואוכל מסיב ומברך
מסיב מתעטף ומברך מהו מתעטף שאם היתה גרועה
עליו מכסה אותו ומברך כדי שיהא עושה את המצוה
באימה אין לך שיהיה זהיר במצות יותר משמים כדוד
שכן הוא אומר חבר אני לכל אשר יראוך וגומר
ותדע לך אע"פ ששנו רבותינו הבא מן הדרך פטור
מן התפלה וכן אם היה בחוץ סמוך בדרך אבל
דוד לא היה עושה כן אלא אפילו בכל מקום שהיה
הולך לא היה מונע עצמו מן התפלה מנין ממה
שקראו בענין למנצח על נגינת לדוד שמעה אלהים
רנתי מקצה הארץ אליך אקרא:

פיסקא ס"ב למנצח על נגינת לדוד שמעה אלהים
רנתי כך פתח רבי
תנחומא בי רבי תרננה שפתי כי אזמרה לך ונפשי
אשר פדית אתה מוצא אין לך כל אבר ואבר שאין
כולו להקב"ה בו כולו בראשו ואומרים כולם כאחד וחוזר ואומר כולו מסרה בראשו דשנת בשמן שם כ"ג
ראשי, כולו בעיניו עיני תמיד אל ה' אליך נשאתי עיני, כולו בקולו קול ה' ידבר פה שם כ"ה שם קכ"ג שם כ"ט
כולו בלשון ולשוני תהגה צדקך כולו בשפתיו תרננה שפתי כולו בגרונו רוממות שם ע"א שם ס"ט
בגרונו ונחר גרונו, כולו בלבו לבי ובשרי ירננו אל אל חי, כולו בקרביו וכל קרבי את שם שם פ"ד שם ק"ג
קדשו, כולו בידיו המלמד ידי לקרב, כולו ברגליו רגלי עמדה במישור סוף דבר כל שם קמ"ד שם כ"ו שם ל"ה
עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך אמר דוד אע"פ שקלסתיו בכל אלה עד עכשיו אשר אינו
יודע [illegible] כמו שכתוב פי יספר צדקתך כי לא ידעתי ספורות כל עצמותי תאמרנה ה' שם ע"א
מי כמוך מציל עני מחזק ממנו אלו ישראל שהם נתונים בידי אומות העולם והקב"ה
מצילם

באורים ותומים ורפאים: מלחמות מלכים עיין כל הענין בילקו"ר
ב~~מדרש רבה~~ (פ' כ"א) ובתנחומא (תצוה) ובש"ט (פ' כ"ז) ובילקוט
תהלים (תשו) אורי, ויאר את הלולה. שעי וראו את ישועת
ה' כט ע"ש: הלל ב~~מדרש רבה~~ (שם) רשב"ל [illegible] נראה
בפירוש בקרוב עלי מרעים זה גלית שנאמר ויגש הפלשתי
השכם והערב לאכול את בשרי
ויאמר הפלשתי וגו' ואתנה
את בשרך לעוף השמים וגו'
ע"ש: ורבותינו אמרו וריב"ל
בילקו"ר ושם דרשוהו רבנן בר"ה
ויוה"כ וריב"ל דרשה בעמלקים
ע"ש: ג' ימים היינו ב' לילות
יעוין ובמכילתא בילקו"ר ושם
מהו למחרתם אריב"ל שתי לילות
ויום אחד כי הוי מאיר לו
הקב"ה כלילות וכימים הוא
שדוד אומר כי אתה תאיר נרי
ממאן ואילך אמר דוד אם
תחנה עלי מחנה של עמלקים
לא יירא לבי ע"ש: נשיו שהגלו
כדכתיב שם ושתי נשי דוד
שבו וע"ש במדרש: בזאת
אני בוטח עיין ב~~מדרש רבה~~
שם בפירושים שונות בזה:

סליק פרשתא והיה בעת ההוא

פרשתא למנצח על נגינת

פיסקא ס"א שיהא מודח,
(ירושלמי
ברכות פ"ז) מבפנים ושיפה
מבחוץ (בבלי נ"א). שאומות
יתנו אלפים שם רמב"ם הב'
פ"ז טוש"ע קפ"ג: עטור
בתלמידים או בטלית (ברכות
שם) היינו כלסות (רש"י)
ויקיף סביביו להדרו (טור שם)
ולעטרו לכוס ברה"מ: מלא
משמעו (ירושלמי) על כל ג'
נדותין (טור) וזהו משמעות
הבבלי שנותנין לו נחלה בלי
מצרים ע"ש: אלו ג' ברכות
(ירושלמי שם): שיהיו עיניו
בכוס (ירושלמי שם) כי היכי
דלא ניסח דעתיה מיניה
(בבלי נ"ב): של יין (ירושלמי
ובבלי ושם): מן השבלא
בבבלי איתא ומגביהו מן ה
קרקע טפח, והיינו כ
שמושיבין על קרקע ובירושלמי
איתא וצריך שתהא ידו
גבוה מן השולחן טפח ונ"ו
שבלא שבירושלמי [illegible]

למנצח

שמסים בשולחן ובטור כתב הט"ז שזהו נראה הרנו לכל
המוסרין ונסתפק בו: מוסיף ומברך (ירושלמי שם): שמעון
רבותינו (ברכות פ"י):

פיסקא סב הלל בגולים (תהלים תשכ"ב) כולם בוא להקב"ה בו
(הרב בש"ט (פ' י"ח): ואומרים כולם כאחד

~~וחוקרים פרש כל זה ראיתי בש"ט~~
~~ונלוט שם שנראה שבדברה כתוב~~
~~על הענין ולשון הספיקתא~~
~~אין לך כל עבר ואמר הריינ כל~~
~~האיברים כאחת דבר כלל ושאחב~~
~~חוזר לרמוז עילוס בראשו בעליון~~
~~בפניו טו והמדבר עם הכניסו~~
~~את בפנים הספר כבר:~~ הר"ג
תבנה שפתי: עילוסו בגרון
בש"ט ונלוט הגירסא עילוסו בגרון
עובר לעילוסו בשפתיו ואחת ה
הגירסא עילוסו בלב ונש עוב
שינויים אבל גירסת הספיקתא
נראה יותר ובפנים אחרית (פ'
ראשך עולך...) המדברים
שכנסת ישראל משבחת להקב"ה
מלמעלה למטה בראשו עיניו לחיין
שפתותיו ע"ש ולפני נגד מסדרן
מלמעלה למטה ראש עין פה
לשון ושפתים גרון ולב ונשט:
ר"ה בש"ט ונלוט עד עכשיו אינו
יודע ובדרש אעפ"י שפי יפתח
בגרוניך ונגלה מכל מקום לא
ידעתי ספורות: כל עצמותי
תאמרנה בש"ט (פ' ג"ב) ובילוט
(שם תשב) ומרומם על כל ב
ברכה טו מאמר דוד ע"ה
מגמורים כולם להקב"ה בכל ש
שנאמר תהלות ה' ידבר פי סוף
כל הדברים עילוסו ברוח איברים
שיש בו באדם שנאמר כל עצמותי
תאמרנה ה' מי כמוך לא הניח
אבר שלא עילוס בו להקב"ה אמר
להם מה אתם מספרים ומקנ
עילוסתי להקב"ה בכל הדברים
האלה עליתי באחת מרבו
רבבות של שבחין עליו אני
כראש העליון תהלה לדוד
ארוממך אלהי המלך, ובהן
בדרשת הספיקתא אעפ"י שכל
עצמותי תאמרנה ה' עדיין מי
כמוך ורש"י ועיין בריה"ם סוף
פ' מה דינים שהביא בשם
ש"ס המצות והעליון התחתון
כמ"ח איברים והביאו הרב
בא"ח (סי' נ"ג) בגיצור ובילוט
(תהלים תשכ"ב) בנוסח בשלימות:
על כל עם סיפא בכל ע
[illegible] עבדים ואגו: אתה
[illegible] תהלים (שם) ולא
[illegible] הוא וכו'......

מצוים ואין לנו אלא ישראל שנאמר והעדותי ב
בגורלך לה עם נבל ואחז בשם ה', אמר דוד
הפרש בין שבעים לאמים מה ירצו לעשות
וישראל בין שבעים אומות חניכים אוהל כוננו בם מה ירצו לו
לעשות אלולי אתה עומד להם בכל שעה ושעה
הוי מצילו עני מחזק ממנו אלו ישראל, בדבר אחר
מצילו עני מחזק ממנו זה יצה"ר ישגלו
מה כמה יצר טוב יצה"ר עם שלא מצוה
ולשעה גדולה בא יצה"ר ומאבדה היבנו אין
גזלן יותר מזה הוי מצילו עני מחזק ממנו לעני
ואביון מגוזלו זה יצה"ר אמר לו הקב"ה
דוד עשרה בני אדם אמרו הספר ועילוסו
אותו ואתה מכולם אין הכולם שאמר אלא לך
אמר לו דוד הואיל והכולם שלה אני
כלויך שנאמר למנצח על השמינית מהו על
שמינית אלא עם הוא נתן עילוס בפיהם של
עשרה לכולם לכך כתב למנצח על השמינית
רב אמר מודים אנחנו לך על שאנו מודים לך:

פיסקא סג בדבר אחר למנצח למי שהנצח שלו
ד"א למנצח נצח לו
למי שהוא נתן הנצח לבנינו, ד"א למנצח נצח
למי שמנצח הנצח כבודו, ד"א למנצח נצח
למי שהנצח שלו לך ה' הגדולה והגבורה
והתפארת והנצח וההוד וכן ה' איש מלחמה
וכן ויצא ה' ונלחם וגו' ה' כגבור, ד"א למנצח
נצח למי שעושה הנצח לבנינו עושה מלחמות
האמורי כמה שכתוב וירדי בגוים מגלה בני
ישראל ה' השליך עליהם אבנים גדולים
עומר, למנצח מי שמבקש להינצח כמה שכתוב
כי לא לעולם יריב ולא לנצח אגוזך אותם
בורא כן אלא לנצח אריב, למה אמר הקב"ה
כשאני נוצח אני מפסיד וכשאני נצוח אני
משתכר נצחתי את דור המבול לא אני ה
הפסדתי שהחרבתי עולמי שנאמר וימח את
כל היקום וכן דור הפלגה ודור המגדל
וסדומיים ואת אמרת קבעת הגו של
עולם אבל בימי משה שנצחתי עשיתי שכר
שלא כליתי את ישראל הוי למנצח למי שהוא
מנצח והנצח:

פיסקא סד בדבר אחר למנצח על השמינית שמשה
אלהים תחילות אמר
לו רבונו של עולם עד אימתי יהיו בניך
משועבדים ואין אתה שומע תפלות, ואמר
חכמה לך לא לצער במצרים שריש אותם
תנינו אותן כמה שכתוב ואשלח בני
ישראל מן העבודה וגו' שמיני ועם שלא עבדו
[illegible]

פיסקא סב זה יצה"ר כתב הרמ"ת (בכה"ר פ' ד') בבאור מ
מהות יצה"ר ויצ"ט המורגש בהרים
תמיד מה הוא ודע שהרמונים וחשובו שהם ב נבראים
מחודשים חוץ מעצמות האדם והם ב מלאכים עומדים על האדם
זה מייעצו לטובה ונקרא יצר טוב וזה מייעצו לרעה ונקרא
יצה"ר ועיין סוף לדמיון זה מעשה הכתובים כמו והשטן
עומד על ימינו ומדברי חז"ל באמרם בפרק
שלא דבבא בתרא הוא שטן הוא יצה"ר דבינה ט'
הוא מלאך המות והשטן מלאך נמצא
יורד ומשטין עולה ומרשיע הע"ש שם עם
בתנועות רבים בדברו [illegible] ושהוא מלאך
טוב ברור וכן מלאך המות הוא מלאך משם
לדעת רז"ל והמבואר מעיר בא בדרוכל
בפרק המדיר ודומה, גם בפרק באו
ובפ' אר"פ מיתות אמרו שהתפללו על
יצרא דע"ז ונמסר בידם והרגוהו ויצא
כגוריה אש כן נמסר בידם וסמו ע
עיניו, ובפרק החליל אמרו שלעתיד
שוחטו אותו לעולם אמרו שם שבכל יום
מתגבר על האדם ומבקש המיתו, ועוד
אמרו שם שמסית אדם בעוה"ז ומעיד בו
לעולם הבא ובפרק (פ"ג) אויביו זה יצר
הרע אם מצא ברוך ע' מכולי כט שנראה
מכל זה שהוא נמצא חוץ מעצמות האדם
והרמב"ן ז"ל כתב וז"ל בפתיחת פירוש
איוב הוא שטן הוא יצה"ר הוא מלאך
המות יחסו לו כל אלה הפעולות עם
אומנם שהוא מלאך באמת לא שעבד מן
השטבריים ולא כח הכחות אבל הוא
מלאך נברא להשטין ולהדין בני אדם כמו
אנשי המוחרים בבתי המחשבה אמרו
שיצה"ר אינו אלא הכח המאוני
המתעורר לדמיוני העולם הנמשך משטבע שמות י"ח
החומר ונפש המתאוה, ויצר הטוב הוא
התעוררות האדם לדרך הטובה במעשיו
שנמשך מהחוק השכלי וכמו שאמר הרמב"ן יהושע י"ד
בפ' יצר סמוך שתאוות לב האדם והרעיונו
יצר ואליו נמשך בעל עון יעיד בסוף
מסכת ברכות נמ הרש"ע דרך סברא זו ישעיה נ"ד
בפרשה ויבואו בני האלהים בשטן שם
אלהים אמר ז"ל והשאל נקב אל כח הכחות
הנפש מסית ומדיח ומסה מדרך לא
טוב שנאמר והשטן עומד על ימינו וכו'
ואבותנו דכתיבן הרב ז"ל בחיג פס"ב
בתוך שבני האלהים השטן הם סיבות
המציאות ושהשטן משוטט בארץ ואין
לו מהלכים בין העליונים וכל צורות
איוב כאן מסביר והוא מה שאמר הוא
שטן הוא יצה"ר הוא מלאך המות
שענין אחד בשלשו יכוונו בשלשה
השמות האלה ושכל הקצוות
המיוחסות לכל אחד מאלו הם הם כלם
כבר דבר אחד שהכוונה ומה בזה
על החומר המחובר והעדר שהוא שמות ב'
מסבות ההוויה והעדר הוא השטן
וכו'

עד שלא חטא [illegible] עד שהוא מגדל האדם בדרך הישר ונבב"ר
(פ' נ"ד) ובילקוט (תהלים תשכ"ב ומשלי תתקנ"ג) איתא בנוסח ש
שבעולם אדם גדל עם חבירו ב' או ג' שנים בבטן והוא קושר לו אהבה
והקב"ה גדל עם אדם משעריה עד זקנותו אם מצא בתוך שבעים
הוא מגלגל בתוך שמונים הוא מקבלו הוא שדוד אומר כל עצמותי
תאמרנה [illegible] ועני ואביון מגוזלו אר"א וכי יש גזלן גדול מזה
עכ"ל : אין גזלן יותר מזה, כי
הגזלן לא יגדל בן בשנים ה
המדומים שיש להם תורה אבל היצה"ר
~~[illegible]~~ נגדל הנפש והשלמות
בלי השאיר לו תאוה : הלו
מגדל עד שמגיע מהיום הזה לבב"ר
~~[illegible]~~ שחנך מילדה הטוב ולא ס
שבים לו י"ג שנה וגם להאיברים
מסורים אצלו עד"ז נראה יצה"
הטוב לבד מסכן וילד הרע מלך
כו' : עשיר בעולמים מושלים
לעיל (פיסקא): נקיון אותו גרסינן:
כל"ל : אלא לך מסור לדבר
ודבר מסור : והו למעלה על
עבירות אלא שלו שהוא עשה
עולים בפירוש ~~[illegible]~~ ופיסקא וכן נראה
מילקוט (תהלים תרע"ב) ופשוטו
לזמן משולחת בדרך : רב אחר
הכי איתא בסוטה (מ"ו) בזמן
שבע"ז אומר מודים הלעם מה הם
אומרים אמר רב מודים אנחנו
לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך
והנו' על שנתת בלבינו להודות
מבורכים רק ומודים לך ע"ש ומיות

להקב"ה אומר להם מה אתם מנעימים חבר ש
שאמרת תפלותו כמה שכתוב ויאמר ה' אלהים
מה תעשה אלי וכן במשלו נראו הנגעים ומיד
עונה אותם כמה שכתוב וידר ישראל נדר ויאמר
אם נתן תתן וישמע ה' בקול ישראל וכן בימי שמואל
כשבאו פלשתים עליהם וראו יאורך ועניתה
אותם כמה שכתוב ויזעק שמואל אל ה' בעד
ישראל ויענהו ה' וכן בימי שלמה כשהתפלל
לפני מיד ענתה אותם באש כמה שכתוב
ויהי ככלות שלמה להתפלל אמר לו דוד רבונו
של עולם כשהיו בונים בית המקדש היו
קוראים אותך ואתה עונה להם עכשיו משאנו
מפוזרים בגולה אתה עונה אותם כה"ש מקצה
הארץ אליך אקרא רבונו של עולם בנה ביתך
ושכינתך ברשותך מקצה הארץ אליך אקרא מה
כתיב אחריו אגורה באהלך עולמים :
סליק פרשתא למנצח על הנגינות

פרשתא כי תשא

פיסקא ס"ה כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם
ולמבין רבינו [illegible] פ
פסוקים בשוה תורמין את הלשכה. רק שם
רבותינו

ועד היצ"ע שהילד הוא המאור המדברת הנפשית ו
לחמר והוא מלאך המות שמצד התחברות החמר להעדר
תקיפה המלות כמו שפירשו ז"ל בירות גם בעל דרך אמונה
(כה) עז"ה מאמר דה בש"ב מ"ב וסברא זו קרובה אל הדעות
גם רבים מהאחרי חז"ל מסורים לזה אם זה שאין
בבריאתו בזה שבמהו לעיסה והוא דמיון לחמר כמו
שכן אמרו לעיל בפ' י"ג האשה הדן
שהוא משפשט עיסתה טט על בריאת
גופת של אדם, גם קה"ש שם בו
שני יצרים נאמר שביצירת האדם — שמות ט"ו
עמו היו שני היצרים לא חולק לו — במדבר כ"א
גם בפרק הרואה אמר רבי נחמן ס
שיש יצה"ר בבהמה מאחר שנושכות
ובועטות ואם יצר הרע מהנשייה
החלוריות אפשר מציאותו בבהמה — שמואל א' י"ב
אבל אם הוא מעצב מלאך שטן מ
מחולל לעג שנאמר כי יעמוד לימין — זכריה ג'
הבהמה גם כן לשטנה. וכן נראה
מסברת רבי שחשב שיצה"ר עם
שהולד נתן במעי אמו כמו שאמר
בפסוק באי מלאך משה הוא היפך — תהלים נ"א
מסתבר שברחם אמו היה משטין
לו כי מה חטאו בזה. ונראה
לומר שהדבר מחולקת בין חז"ל — שם
יש סוברין כך ויש סוברין כך ו
והמעיין שם יראה שיש דרך להשוות
המחלוקת ואין להאריך : — שמות ד'

פיסקא ס"ה

זה הפסיקתא כאן שפירשו כמו שפירשו למעלה על הנגינות שאנו מנצחין ומהללין להקב"ה על שנתן הקילוס בפי הצדיקים ו
ונפ"ש לעיל, ועוד נראה דמאי הא דרב יאמלעיל כל עצמותי תאמרנה ובמאיתא בירושלמי ברכות (פ"א) ר' בא בר זבדא
בשם רב מודים אנחנו לך שאנו חייבים להודות לשמך טט בכל לב ובכל נפש משתחוים כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך
מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו במאי אל ההודאות ע"ש :

פיסקא ס"ג דבר אחר נראה דהכא תלתא דברי אחר קבואי הנא והדר מפרש להו. ומראי בבמדבר אחר. בתראי והדבקם ועי'
בש"ט (פ"ב) ובילקוט (תהלים תרפ"ג) : כביכול מלה זו שמשו בו הרבה בהגדות בדברים
שאינם [illegible] לפי [illegible] כמו כביכול אפילו בעל הבית אין יכול להציל כליו מפם (סוטה לה' ערכין טו. ויבמות [illegible])
והחשבו שפירשו הגמרא שנתנה בפה"כ אותיות יפולה [illegible] כן אבל לא כן באדם אי אפשר לאומרו ולזה הפירוש אין
טעם [illegible] כן היה לומר כביכול כמו שאמרו במדרש חגית [illegible] בגמרא שנותן [illegible]
אותיות [illegible] שהיה ראוי להכתב בשתי תיבות כב יכול ועוד שהיה ראוי לומר כביכולה כי המאמרה לשון נקבה
וכן [illegible] כי הל' והב [illegible] כאחד כמו שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה (ישעיה א') כך כביכול
הכל בשבא. והמית [illegible] ל' המראה [illegible] לפי [illegible] כמו ביכול פירוש כמו [illegible] המאמר ההוא :
למנצח שזו דבאיתא בש"ט (פ"ו) ובילקוט (ברכה תתקנ"ב תהלים תשב"ד) הקב"ה עושה מלחמתינו ולנו הנצחון
עט אשר עשה ה' אין פירוש כאן אלא אשר עשה משה הקב"ה שאתו לעשות והנצחון למשה טט הרב דוד קרקבות
אמר דוד לפני הקב"ה אתה עושה המלחמה ולך הוא הנצחון ~~[illegible]~~ ולך ה' הגדולה וגו' ו
ונעלה אל הקב"ה דוד נתת לו הנצחון אף אני נותן לך הנצחון למנצח לעבד ה' לדוד ועדה תבין המשך הפסיקתא
בזמן : [illegible] כן אלא ולא לנצח [illegible] שפירשו הוא מבני היעלם וכדמפרש ועמ"ש פיסקא ( )
פיסקא ס"ב ולא חבשה לך לומר אין זה דבר חדש שתשמעו שהרי בכל מקום אתה עונה אותם וכדמפרש בש"ט (פ'
ס"א) ובילקוט (שם תשפ"ב) בכל מקום שגלו ישראל והקב"ה עונה אותם וצעקו לו במצרים טט :
גרסינן: [illegible] מפוזרים בגולה בש"ט ובילקוט (שם) איתא ואין אנו עושין שלום עונה אותם שנאמר וקראתם [illegible]
[illegible] שאין [illegible] הארץ אליך אקרא אמר לו הקב"ה מקצה הארץ קראתם אותי [illegible]
[illegible] אותם טט [illegible] וראיתם אותי [illegible] או [illegible] לך [illegible]
[illegible] לכך נאמר מקצה הארץ : אגורה באהלך שתבנה בהמ"ק ומשם תענים :
סליק פרשתא למנצח על הנגינות

פיסקא ס"ה

פיסקא סה. שנו רבותינו (שקלים פ"ג שאוצרות ותנחומא תשא):
בשלשה פרקים בשנה
תורמין את הלשכה (שם) בפרוס הפסח בפרוס עצרת בפרוס
החג (משנה שם ותוספתא שקלים פ"ב) בג' קופות של שלש שלש
סאין (משנה שם) וכן היה כותב עליהן קופא קופא בשלשים
ויש עודם לוגב (תוספתא וירושלמי
שם) שדורשין בהלכותיו (ירושלמי שם)
ובאחד באדר משמיעין על השקלים
(שקלים פ"א) כדי שיביאו ישראל
שקליהן בזמנן ותרבה תרומות ה
הלשכה מן החדשה בזמנה באחד
בניסן אר"ש בר"י תרומת הלשכה ב
בתחילתה שנאמר ויהי בחדש הראשון
בשנה השנית באחד לחדש הוקם
המשכן ותאנו עלה ביום שהוקם ה
המשכן בו ביום נתרמה תרומה (שהוא
ט"ו יש עודם פסח והיינו פרוס ה
הפסח חצי משלשים יום שדורשין
קודם לפני הפסח, וכן פרוס
של פרוס העצרת ופרוס [illegible] החג ו
ועיין תוס' ר"ה פ"ג בשלשים) וכולה
כאחת היתה באה ומפני מה אמרו
בג' פרקים כדי, לעשות פומבי לדבר
הלין הקרובים בפרוס הפסח הרחוקין
בפרוס העצרת והלין ברחוקין מעון
בפרוס החג (ירושלמי שם) ואף כי
בזמן פסח היו כונסין כולם ומפני
זה סידרו לתרומה הכל בג' פרקים
כדי לפרסם הדבר ולהודיע ט
שבפסח חובה להביא תרומת הקרובים
הקרובים ואשר הוא רחוק [illegible] בקלות
והיותר רחוק בחג הסוכות (רמב"ם
שם): והיכן היתה כלומר מה היו
עושין במעות תרומת הלשכה ולשון
תרומה היא שהיו מכניסין כל מעות
השקלים ללשכה אחת שבמקדש ומשם
מה [illegible] שבלשכה שלש קופות גדולות
ובכל חודש מאלו הג' מודדים ומוציאין
מהן שיעור ידוע להספיק ממון
לקרבנות ומתחלה אחזין מעודה ה
הראשונה עד שתכלה ואחר כך השניה
עד שתכלה ואחר כך השלישית, וכן
בכל חודש ולעשות מהן הקופות
שאין תרומות הלשכה (עיין ברמב"ם
ובתוי"ט שם: מחשבין בו להתפרנס
קודם וכפ"ש רד"ל משל לאחד שקלים
לו מרה קרבנו והיה הרועה [illegible]
ומתוך בבשרו בשבילו להקריב [illegible]
אמר הקב"ה משפטן את ישראל על
שקליהן כדי שיהיו קרבנות ציבור
קריבין [illegible] שקרבנות ציבור
מכפרין ומכפרין בין ישראל לאביהם
שבשמים [illegible] בתרומות שקלים
[illegible] ישראל במדבר שנאמר ולקחת
את [illegible] ונתת (תנחומא)
שלום

פיסקא סה" טירנוס בתנחומא (ריש תשא) הגירסא כך מלכות
עשו גובה את הארנון מישראל עד שלא
תגבה הרי ~~[illegible]~~ הגולגולות באה ועכשיו שהיא עוברת ב
באין לעסק טרופין טו' וה' מעשה בן הלוי ורש פרופס שפירשו
התנחומא כתבו וצ"ל טרופין פירוש לקיצת בילבולים לישראל
כה"א בתמן לא יעמוד אמן אחר

רבותינו בשלשה פרקים בשנה והיכן היתה ה
תרומת הלשכה לוקחין בה תמידין משל כל ישראל מן
השקלים שהיו שוקלים ומה כדי שיהיו כל ישראל
שותפין בו, והיו מתחילים מן אדר מראשו של אדר
נקבות ונגבין בראשו של ניסן כדי שלא להביאה
את ישראל היו מתגוררין את ישראל מראש חודש
אדר ואמר שלמה ברוך עכו במסורת חדש ואמר
ר' ישמעאל בן יוסי באלוהים ולמען הכתוב מדבר
ברך עכו זה עשו מהו כמסורת חדש, ואלו פנים
שהסוחרה הזה של קוצים מתחדשת בקרוין של
אדם והוא עושה אותם [illegible] זה והוא מתחדשת
[illegible] אחר כך הוא מלכות של עשו גובה את
הארנון ועד שלא יגבה את הארנון הרי ~~[illegible]~~
הגלגולות באה לוהיה ועד שלא נגבית ב
באים עולים טירנוס ואבל הקב"ה אינו כן אלא
אורח ישרים סלולה כנושה לפני ישראל משמיעים
אותם באחד באדר ונגבית באחד בניסן
הוי ואורח ישרים סלולה, א"ת נגבית ויתר
מהם לא היו נגבים דבר גדול אלא מחצית
השקל, אמר רבי חנינא חצי הסלע ואת חצי
הדבר להנהיות בית המקדש היה נגבה לא
הזה נגבה אלא על כפרתם של ישראל שהיו
חוטאים בהם תמידים אמר הקב"ה עשו ולפני
שכל מנין שמתמנין ישראל להם יש בהם
חסרון אלא מה אתה עושה הריני נותן להם
תרומה שכל מנין שיהיו נמנין שיהיא להם
כפרה ומה היתה כפרתם זו כפרת שקלים
מנין שנראו בלשון כי תשא :
פיסקא סו" כי תשא את ראש בני ישראל, כך
פתח רבי תנחומא בר רבי
אבא זה הוא שנאמרה ברוח הקדש על ידי
שלמה שררך אגן הסהר אל יחסר המזג
ונאמר מה שררך זה סנהדרין גדולה שהיתה
בירושלים דנה דיני נפשות ולמה הוא מושלה
הטיבור שררך אלא מה הטיבור הזה נתון ב
באמצע של אדם כך היתה סנהדרין יושבת
~~[illegible]~~ בירושלים שירושלים הוא אמצעיתו של
עולם, ד"א שררך אגן הסהר שררך מה
הטיבור הוא חיים של תינוק כך כלהם הגה
היו בגלותם של סנהדרין שהיו יושבים ומסדרים
בהלכות התורה אגן הסהר אבין בר ח
חסדא אמר גורן לות סוהרא זו סנהדרין
שלא היו יושבין בוטרוגין שורה ארוכה אלא
אסטרונגלון כחצי גורן עגולה כדי שיהיו
רואין זה את זה שאם היו יושבין בוטרוגין
המושבים בזויות מצערין לראות אלו את
אלו ואינן יכולין לשאול זה את זה, ד"א
אגן הסהר, מהו אגן הסהר אגן זה הספל
כדכתיב ויקח משה חצי הדם וישם באגנות
מה

הקהים מפני הטירוף ולפי' לשון
בלבול עכ"ל וזה טעות גדול כי
באמת ט"ס הוא בתנחומא טרופין
וצ"ל טירונין כמבואר בערוך ט
(ערך טירון) וצ"ל בילמדינו בריש
כי תשא באין לעסק טירונין
ועניינו הוא עכ"ל וכן פירשתי
בפסיקתא דידן : משלי טו
פיסקא סו" שירושלים היא אמצעיתו
של עולם כבר
מפורסם לכל מציאות ארץ החדשה
אמעריקא ושהארץ כולה כדוריות
וידוע שבדבר כדורי לא יתכן
כלל לומר על שום מקום מיוחד
שהוא האמצע כי כל נקודה
ונקודה שבכדור הוא האמצע
מהכדור וכן בדברי רד"ל ופירשו
עד"ש במ"א :
שם בוטרוגין שורה ארוכה
נראה שתי מלות.
שורה ארוכה הוסיפו האחרונים
בגליון דרך פירוש, והמעתיקים
הכניסם בפנים וזה טעות כי
הפירוש האמיתי של ט"ר הוא
בלשון יוון ורומי שלש, וכן ברוב
לשונות של מדינות אירופא
הידועים לי, וטריגונין פירושו בלשון
יוון בעל שלש זוויות ~~[illegible]~~ [illegible]
ומפרש בדברי רד"ל בית עגול דוגמא ט
טרוגין (עמעום פ"ב וספרא
ותוספתא עמעום כ"ג בבלי ב"ב
ס"ב: ונזיר ח:) ופירשו ב
בתוספתא נזיר (פ"א) ובבבלי שה"ג
(שם ושם) כיון שהוא טרוגין
שלש וצ"ב הערוך המוסיף (ערך
דמון וטריגון) שבלשון יווני
טרוגין בעל שלש זוויות ע"ש והכי
נמי אם היו הסנהדרין יושבין
בשלש שורות חביות בעל שלש
זוויות היו יושבין בזוויות משולשים
ורואות כמשולש זמן :
שם הסחורה והשער היו בעולם
בראשו הסהר
ראיו נרבב בחו"ת ורבאותא ב
בירושלמי שבת (פ"ג שלמדו אבות
מלאכות ארבעים חסר אחת מאלה
הדברים אליך חב' לוב"ב חלו ח
תשנא לא מתעין רבנן דרשין
בין ה"א לחי"ת ע"ש, וראיתי להראב"ד
ד"פ"ם בספרו יוסף [illegible] (סי'
כמא

קולין בא שאלות ~~[illegible]~~ תשא בב ט׳) : בראשו של ניסן פירשתי
בראש הפרק : ה״ג בתנחומא כדי שלא לבזון ורבותן :
בתנחומא הוו מזהירין את ישראל : באלהים ובעשן כבשן ה״ג
דרך עגל זה עשו וסירקא דורא ואורח ישרים סלולה על הקב״ה ;
ה״ג בתנחומא כשם שמשורה של קוצים מתגברת בבגדין
ומתגברת נאחזות בבגדי האדם ומתמלאים בקוצים ושרשו מלשון
מגרא כמו טובים כמדן (איוב ג) ואמרו
בירושלמי (תענית פ״ב) טפלו בבהדין
כאילון חידקיא ורבדינן וחודניים של
שבפרקה (עירובין פ״ו) ואו״ל הרוא
דפני לב״ח חדקאה (משלי כגול
דפרשב ~~[illegible]~~ בכל טובים כמדן א״ל
שטיא סט כשם שחבניים הללו מגינים
על הפרדס ; מפשר אותם מלשון
מגרא יודע פשר דבר (קהלת ח
ובדברי רז״ל הרבה ובלועז (פי תשא
שב״ק ומשלי תגולי) הגירסא ר׳ יצחק
פתח דרך עגל במסורת חדך גדר
עשו הרשע בהוי כמו והבא סירקא
באור מפשר לה מן הרקא והיא מתגרוא
מן הרקא כך סט אבל בתנחומא תשא כגל הפסקתאו : הארגון
בלשון יוון מה שמוכצים אנשי העיר לתת ארוחה או מתנה לשלטון
נשר ובלשון רז״ל מגבה בו והולך (דניאל) מנדה בו מנת המלך
בלו דו כסף גולגולת והלך זו ארנונא (ב״ב ח׳) וכן מס מהבה מאות
עראות ארנונא כמו סוקו ורעו בשבועתא מלוי ארנונא (סנהדרין
כ״ו) בהמת ארנונא חייבת בבכורה (פסחים ו׳) : ה״ג הדר
הגולגולות והיא מס הראש והיינו כסף גלגולות שפירשנו : ה״ג עליהם
טירון פירושו מס ופ׳ בגמ׳ : סולה כבושה לשון כבוש וטרחטינן
במסולה עולה (במדבר כ׳) תפסו באורח כבושה נשון וכן ושרין
בערבה מסולה (ישעי׳ מ׳) כבושון במשרא כבשון , נבר במסלתו ,
וכן ( ) נבר ברבשין אזלין : ותם מפתח ~~[illegible]~~
~~פתח לפגר~~ מגוח הרבה שאין בפתח לתת ומתפל לא סט ; חסרו
כמשפחה בדוד שמתי : שגראו בענין כי תשא וסיפא דורא ולא
יהיה בהם נגע בפקוד אותם
פיסקא סט שצריך זו סנהדרין גדולה (מסכתא וירושלמי
סנהדרין פ״ב בבלי סנהדרין
י״ב : ל״ז , סוטה מ״ה , בב״ר פ״א חגירת גולגולת פ׳ שרך תנחומא
כי תשא) : כטיבור שבמרכז ה״ג (בב״ר וש״ם וש״ם) ולמה הוא משולה
כטבור אלא סט : חיוו של תיבון בגלגלי או הטבור פתח ונכון
משם כדאיתא בנדה ( ) : ה״ג בחגירת אבין בר חסדא
אמר אות יאתסון בכרין ונלוחין לזהרה (שירה) סיפרא וער
בבבלי ומדרשים שם ושם : מגטרגן בלשון יוון ורומי טריגון
פירושו שלש וכן הוא בדברי רז״ל ז״ל שלא היו יושבין בשלש שורות
כעגל שלש זוויות אלא אסטרוגלין היו יושבין דהיינו כחצי גורן
עגולה וכפ״ש בגמ׳ : הסחורה והשכר ובתנחומא (שם) איתא
הסהר שדומה לסוחר מה הסוחר כל דבר שאתה צריך אתה
מוצא בו כך סנהדרין מטהרין ומטמאין פוסלין ומכשירין סט
ע״ש ודרש הסהר ראיון נהרם מחו״ת כפ״ש בגמ׳ : חסר מעשרים
ושלשה (סנהדרין ומדרשים שם ושם) : ה״ג ב״א אל יחסר המזג
על תפי גורא וכן נראה מדברי חגירת ושם ע״ש : כחטים שהם
סמוכות הלשון חסר ובחגירת (פ׳ שרך) איתא מה חטה זו
סגורה כך ישראל סגורה בגולה ועיקר הנוסח איתא בשוחר טוב
(ספ״ב) מה חטה זו סגורה מאצליתא ומסוימת מכל הפירות ש
שהכל טוחנין לה כך ישראל מצויינין באה״ה במילה ובציצית.
והכל טפלו לה רז״ל כמו שהחטה עיקרה בספק שלה משאר פירות
כך ישראל עיקרין בין האומות כחירוק הערלה והפריעה :
[illegible] אסטרובלין ובלשון שלה וקוראת בגמרא הוא
[illegible] הנקרא פירוש״ש בלע״ז שהם גדולים
בירושלים

זה הספר הזה עגול אסטרוגלון כך היו יושבים
זה הסהר שבעזרה שהיו יושבים הסחורה והשכר
היו בעולם , אל יחסר המזג שהיו יושבים ומזגים
ההלכות זה אוסר וזה מתיר זה טמא וזה טהור
ב״א אל יחסר המזג המזג כמו מזג ששו״ש.
של כוס יין שנים חלקים של מים כך לא היתה ס
סנהדרין חסרים לעולם מעשרים ושלשה , כשם
שבעגל סנהדרין היו יושבים בה וכיון שהיו מ
מבקשים לילך ולארוץ לא היו כולם יוצאים כאחד
אלא מהם היו יוצאין ואוכלים ומהם היו משמרים
עד שיחזרו אותם באים ואח״כ היו יוצאים ולא ח
חסרה

פא) הנדפס שבת תרע״ה (והשפתי ישינים לא ראה אותם)
וז״ל אכן בגרסאות הח״ מאוץ האשכנזים נודרין כמו ה׳ , נ״ב
בהדין עלמא ולעלמא דאתי ג׳ שלשה עבודים נאמנים חבא בהמדברים
חברי הח במולאו באהח״ע , והכל במולאו בגירו״ן , ואין להג
בהריק דוקא כי בגושה שהרי יגדל בהדגושות והרפיון הם
ממולאו אחד הב׳ שהרי הקליר שהיו תנאי (כפ״ש התוס׳ שם ב
קפ״ב בחגיגה גבי רגלי החיות
כשם כון) וכן שוגב כתב שהוא
ר״א בן ערך ורבה תניינים חברו
כמה פיוטים בסליחה ה׳ ח׳ . ואחת
מהן אמיר בקמיו דבורים , ומלאו
ותבא באורי ולא יבעיר כי נאת
עשתם יד אלוה . ויבער חנוך
בכל גבול שלוח וכו׳ עד סוף הבית
של החרוזים חית״ן , גם בסליחה
באליך נורא יסד בחרוזה אחב
לוח ואלוה וחתם בה גרשון בר
יהודה שהוא רבינו גרשון ואחר
שנורא מאור הגולה ה׳ וח׳ לחרוז
אחב ראו וולך אחריו בכל הפוטות
ישראל כאשר הגשמו גבולים גם לא מצינו בשום מקום שחברו
ח׳ וכ׳ לחרוז אחד , גם הרמ״ש כתב בהלכות ס״ת בהר״ן על
הרי״ן חית״ן שאלו דומין בגרסאתן ובכתיבתן ולכן נ״ל ~~[illegible]~~
שאין פלונא שנתיישבה בגדולים אחר אשכנז כמגורשים ב
בפוסקים בכל ענין קריאת חית״ן מלבם ~~[illegible]~~ עכ״ל
והירושלמי, שהבאת לא אמרו אלא דלא מתעשין רבנן ומדרש
בין ה״א לחי״ת שרבותא מצוין הרבה בדרשות רז״ל כמש
אל תקרי ודרש באותיות הדומות ומזה הותרו לעשות בגלות
החרוזות לחרוז ה״א בנגוש חי״ת אבל לענין הברה לגרות
חי״ת בנגוש ה״א מאן שמעת לה שפירש אמרו רז״ל ( )
כשאמר תרית לה׳ בה״א חו הוא מחריב העולם ע״ש , גם מ״ש
שהרי הקליר שהיה תנאי סט ז״ל ר״ו בר״ש במבואו לקרובות
ר׳ אליעזר הקליר מגרית ספר רב הפייטנים וראשם בזמן
הוא הקליר אשר חבר הפיוטים לכל יו״ט ראשון של גליות
וקרובות ליום א׳ וליום ב׳ של סוכות עיין רש״י במסכת יומא
דף ס״ג א׳ , ותפלת גשם ותפלת טל וקינות לארבע פ
פרשיות וקרובות לפורים ולט׳ באב ומוסף ר״ה א׳ , ויוה״כ
גם הוא חבר מן ההושענות כמו שכתב רש״י ז״ל בפירושו
לאבוב כ״ם ואו מן הקינות והם הראשונים שאומרין בט׳ ב
באב . גם הוא חבר אז על כל חיות יצר בקרובות ליום ב׳
של פסח גם חבר קרובות למנחה יום כיפור תחות אדר
במאמר מופן וכו׳ ומצאתו בכתב יד ישן הבא מבלוניא הוא
הקליר אשר עליו כתב הראב״ע בפירושו לספר קהלת שנמצאו
בפיוטיו דברים גלוים ע״ש ונגר השבתם כבוד הקליר על
מכוס והסירותי מעלין דברי חרפות הראב״ע בביאורי לפיוט
אנסיכה מלכי במוסף ליום א׳ של ר״ה ע״ש , וברוב פיוטיו
חתם שמו אלעזר ברבי קליר ובתפלת גשם לשמ״ע חתם
אליעזר ברבי קליר מגרית ספר והוא מגוי בארץ ישראל
ונודע הרבה פעמים בספר יהושע ולמדנו ממנו שהיה
מבני ארץ ישראל המנהג כן יו״ט ראשון של גליות ולא יו״ט
שני , והוא הקליר אשר חתם שמו אלעזר ברבי קליר בפיוט
אדרי מלכות לר״ה וכרבה חתם בקדושה לשחרית של
שאומרין בנ״ב ווירמישא ובפיוט ווילכה פרשת פרה
תמולתא אזולי שם גולה הנדפס בקצות מחזורים ישנים
חתם שמו אלעזר ברבי קליר והוא הקליר והוא הקילור
והוא הקלור ומצאתי נבדקה לדעת מי הוא הפייטן
הזה

בירושלים ומשונים בתמונתם ובמראיתם מן הנמצאים בשאר
ארצות והאוסף צריך כתב בלשון יווני מין פרי ארץ ה
המערב ויש בו גרעינין הרבה נמוכים אחד אחד בסדור
של ברוך גליסה עלה וגדולה מרמון ע"ש : עריבת חשאים
מאפלות אסורים שישראל נמשלין להן : תמחוי של פינקולים ב
קערות מלאה הביאו לו תמחוי של תבשילות (בשר והוא ערב לאפנו
רבה בשה"ש (פ"ב) אמרו לו חלב נבל שם
נמשך ידו ולא טעמו כי נודע לו שלא
טערו איגה עתי נשמו פה דברי ת
תורה שרמז מעשה משונה שחמק
בה כל חלב וכל דם לא תאכלו : הל"ה
בתמחויא (ריש תפא) בגוליש והוא
מלשון גול וברדבר (בראשית) ו
ותרגום בשביעית (פ"ג) המחתין ו
והדרדרין : הן דברי תורה שנמשלו כ[illegible]:
היה מתאוה נפשו: שושנת אדומה
דם נדה : משפלות נוטלת שמוציאין
כנים דבלין ובלשון ישמעאל עראות
אל משפלו ותרגום עשר משפלות
(שביעית פ"ג) משפלות שנפחתה
(כלים פי"ט) שלשה משפלות הן (שם
פכ"ד) וחבלי מטה והמשפלות א
(אהלות פ"ח) : ~~ובויקרא רבה (פ~~
~~זאת חקיה) אך אש זרה של~~
~~משפלות היום ושתים למחר~~ : הליבות
של חוטים עיין בב"ר (פ"ב) ו
ובחגיגה (פ' שרק) הגירסא משום
נצה ובשה"ש (פ"ב) כל הדעון
מגלה כבפסיקתא דידן עד סוף
הפיסקא והדברים מבוארים משם;
כך פשוטן במקום שהוציאם
ורוולה ששם פרו ושרשו הכונסן
באמן

חסרה מעליתה חסר מעשרים ושלשה אל יחסר ה
המזג אל תקרי מזג אלא המזג זה הקב"ה
שבזכותם לא חסר עולם אלא היה ממזגם שלי ב
בישראל כיון שבטלה סנהדרין נסתלקה השכינה
בטנך ערימת חטים , אף ישראל נמה נמשלה ישראל
לחיטים שהם סגולות באומות , מה שאין אתה
מושא לא בשבטים לא בשאר כל התורות , ולמה
החיטים סגולות שכל טפילה להם , דבר אחר
בטנך ערימת חיטים אמר רבי יהודה בשם רבי
אידי והלא ערימת אסטרובלים או ערימות פ
פלפלים יפה משל חיטים הואיל והקב"ה הוא
מחבבם נקרא אותם ערימת פלפלין אלא אי אפשר
לעולם בלא אסטרובלין ובלא פלפלין ואי אפשר
לעולם בלא חיטים ואם יחסר העולם אסטרובלין
ופלפלין איברית להם אבל אם חסר הוא חיטים
אין להם חיים אפילו שעה אחת , דבר אחר
בטנך ערימת חיטים אמר רבי יוחנן ערימת
חשאים כ"ם בא לומר ישראל תמחוי של פנקולים
ושל עמסות ושל חלב והוא בא לאכול סבור
שהוא שומן ואומר לו חלב הוא מיד פולט ידו
ולא נגע כי נעבר שלא לאכול איגה סינג בינו
ובין התמחוי אלא שנסתכל בדברי תורה סוגה
בשושנים אין המקרא אומר אלא סוגה בש
עצמו גודר בשושנים דרך כל אדם גודרים
כרמיהם

הזה ובאיכה זמן משונת הקליר הוא , כי ראינו בזה מבוכה
גדולה ונפלאה , יש מי שאמר שהיה תנא , והדעת הגאות הובא
בתוס' במסכת חגיגה דף י"ג א' אחר שאמרו כי הקליר יסד פ
פיוטים עפ"י דעת ר' לוי בירושלמי וכן דרכו שבפיוטיו מצוות
היה מכוון שונות הש"ס שלו כדי לחזק שיטת הש"ס ירושלמי
אמרו שהוא היה תנא והוא היה ר"א ברש"י וכו' עכ"ל , וברור לו,
שטעות נפל בדיבור זה וצ"ל ר"א שהוא
היה תנא וכן העתיק הרא"ש בסוף פרק
אין עומדין בשם ר"א והוא תירוץ של
שלפי תירוצו הראשון כבר היו נמצאים
בימים של התלמודים והוא אחז בדעת
רבי לוי ובשיטת הירושלמי אף וודאי
שלא היה תנא , ודעת הר"א שאין
להקשות עליו משיטת התלמוד לפי שהוא
היה תנא ונקיט , ואולם בעת רבינו תם
כתירוץ הראשון שכן אמר בתוס' בחולין
דף ק"ט ב' שהקליר יסד עפ"י הירושלמי
גם בתוספות מסכת ראש השנה דף כ"ז
א' ד"ה כמאן מצלינן הקשה ר"ת דיבורי
אדריבי , וכן בספר הגהות מצאנו ש
שיסד עפ"י דעות סותרות עיין כפרי
רש"י בתוס' יומא דף ס"ג א' , ובגן ספר
יוחסין דף קנ"א מדפוס אמשטרדם ה
הביא דעת מי שחשב שהוא ר"א בן ערך
ויש מי שחשב שהוא ר"א ברש"י , וכתב
עוד הרמ"ה וז"ל אומר ש"ש זה לא
אפשר שאני מצאתי במחזור אשכנזים
קרובות יום ב' של פסח ראשי תיבותיו
אני אלעזר ברבי יעקב הקליר מקרית
ספר והכן עכ"ל , ונשנה ההשגה ה
הגאות בדף ל"ג ב' אצל ר"א ברש"י , ואם
עבר עבורת זאת של רשב"י (כי אינו
נמצא בפיוטים שלו) והיה ראיה שאינו
לא ר"א בעל ולא ראב"ש אבל יתכן שהוא ר"א בן יעקב שמשנתו קב ונקי וגם הוא היה תנא תלמיד ר"ע ובדור של אחר החורבן , הרי לך
ג' דיעות שונות והנה השוה שבהן שהקליר תנא היה ובדור ראשון או בדור של אחר החורבן , ואולם המעיין בפיוטי הקליר
יראה כי דעות כלם לא יתכנו והוא בעצמו משיב על זמנו כי כן אמר בקרובות לט' באב כי כבר עברו תשע מאות שנה ועוד חרבן
הבית וקונה שם בפיוט ההוא כי כבר עברו כמה יובלות , ואף איך יעיד עבורת זה בעצמו והרי כל התנאים הנזכרים לא
עברו עליהם עדיין של יובלות ואף גם תשע מאות שנה ועוד , וזה תברא שאין עליו תשובה , ועוד יתחזק לבב כל אנוש לאמר אם
אמת הדבר שהקליר תנא היה היתכן שהמון החכמים האמוראים אשר באו אחריו לא יעלו את שמו על שפתם היתכן שהמון
פיוטי הקליר המלאים והם מלאים הלכות והגדות לא יזכירו אף אחד אשר עברו בכל דברי התנאים מעצתם ושבי
עליהם וחכשו באמרותיהם ומצא בהם דבר הלכה ודבר הגדה ומוסר ותפילה ותחנה , ואין אחד מהם שם על לב כי כל אלה
נעלן באו והם בפיוטי הקליר , היעלה על הדעת כי באלו ההגדות והמדרשים אשר אמרו כמה ענינים הנמצאים בפיוטי ה
הקליר כדבריהם וכלשונם ממש כאשר יראה המעיין בביאורים לפיוטיו , היתכן כי האנשים השלמים האלה ידרשו הענינים ה
האלה בשמם ויחידום תחת לשונם מבלי להזכיר שם אומרם עליהם היתכן כי כל פיוטי הקליר עלמו מעיני רבנן סבוראי
ומעיני הגאונים הבאים אחריהם אשר קבצו ואספו כל דברי התנאים והאמוראים שנו ושרו בהם להעמיד הדין ולהסיר המסוה
מאת שם הקליר לא יזכרוהו ולא יפקדו הלא תראה כי הגאונים שנו ושרו בכל הברכות ובכל נוסחות התפלות שתקנו ש
קדמוניהם ושנו ושרו בברכת הרב את ריבם שאומרין בפיוטים ושנו ושרו בפיוט אשר בגלל אבות שאומרין בשמחת תורה
ומה שהאריכו בבריתם שם על מגוון , ולא מצאנו לאחד מהם אף פיוט אחד מפיוטי הקליר , והראשונים שהעלו את שמו על
שפתותיהם הם רש"י ובעלי תוס' ג"כ לא זכרוהו אלא להם , ועתה והרי בכל התפלות שיסדו לנו קדמונינו אחרי התלמוד ואף
[illegible] היה עם פיסקות והיום הרבה עליהם , ואחולה לאל וכמוהם , כל בני הגולה הולכים בהם כספרד ובצרפת
[illegible] הספרדים שם פיוט מפיוטי הקליר וקבלו תמורתם פיוטים אחרים מחכמים אחרונים אשר באו אחרין
[illegible] זאת , כי אנשי כל החכמים הנזכרים לא ידעו את הקליר ולא ראו את כל מעשה תקון פ
[illegible] עברו בימיהם והקליר לא היה לא תנא ולא אמורא ולא סבוראי ולא גאון וכי תשאלו א"כ מי הוא
ואיגה

ע״ש ומהר״ם די לונזאנו בס׳ המעריך (אות א׳) כ׳ וז״ל אסטרובלין או אצטרובלין הערוך
לא פירשו ורש״י אמר הירא באורגא ואני אומר לשון יון והוא פיניולי
בלע״ז ובערבי חב אלצנובר כך ומבחוץ ויפה דיאסקורידי ובוכו ההגון
גוזריא ובלומבות כי תשא פו׳ מאן בהדא אבליף עובות ושיבה הוא :

באמון וכן כתלמו מצרים שהיה גורן שלהם הנלמדים במספר וכו'
זה מפני חיבתם :

פיסקא ס״ג תשבורות אומנות כמו שפירשתי (בפיסקא מ״ו) : פלמטירין
אבות כמו מרי חלוא ושוק (דניאל) ובש״ס הרבה : טמיון
בלשון יוון אומר הן של מלכים הן של מדינן ובדברי רז״ל נכסי בעלי
בתים יורדין לטמיון (סוכה [illegible])
זה נתן מטמירין ואף ביגדות ב
(בר״ר פ״ט) של המלך מבאר ט
טמיון ובמותרה (בר״ר פ' ויקרא
רבה פ' תנחומא פ') ~~ובתנחומא~~
משרפות סיד עיין ~~במדבר רבה~~
(פ״ב) ובתנחומא (פ' במדבר) ובילקוט
במדבר (תרע״ב) : הג״ה וכה
בסגולתו ועיין בתנחומא (פ' תשא):
שעמדו לו בזוהר עיין ~~ויקרא רבה~~
(פ״ב) ובילקוט ירמיה (שט״ו) :

פיסקא ס״ח

כפיותם או שדומה) בגולגם ובדרדרים בסירים ובתותים שלא ראיתי אדם מימיך שהוא גודר שדה בשושנים אלא אלו הם דברי תורה שהם רכים כשושנה כל״ב היה מתאוה לראות תורתו אין לו ולא נגדו הימנו ששמח עם אשתו הנשא יצאתה והלא תורתו בא להזדווג עם אשתו אמרה לו שושנה אדומה ראיתי מיד פירש הימנה זה הפך פנו לכאן וגו הוספתי בטוה לכאן מי הקדושין הימנה איזה נחש עוקצו איזה עקרב עקצתו, איזה גדר עומד בפניהם אלא אלו הם דברי תורה שרכים הם כשושנה, בטנך ערימת חטים סוגה בשושנים, דבר אחר בטנך ערימת אמר ר' לוי למה נמשלו כנסת ישראל בחטים הוא בעל הבית יש לו בן בית כשבא לחשוב עמו מה הוא מחשב מה הוא אומר לו תן בעתך כמה משפלות של תבן אתה מכניס לאוצר, או כמה משפלות [illegible] או כמה משפלות של קוצים אתה מכניס לאוצר להיכן הוא נותן את הקוצים לאש הוא משליך את הגבל מכניסים לאשפה להיכן הוא זורה את התבן לרוח אבל מה הוא אומר לבן ביתו תן בעתך כמה חטים אתה מכניס לאוצר למה שהם חיותם של עולם כך הקב״ה בעל הבית של העולם כולו שלו שנאמר לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה ובן ביתו זה משה בכל ביתו נאמן הוא אמר לו הקב״ה תן בעתך למנות את ה האומות לאמו' שהם משולים כקש מי היו אלו הצדיקים תשלח חרונך יאכלמו כקש נקרית לשון לקש מה עושים לקש מוכרים אותם לאש ונשרפים ונשרפה ונחלו בהם [illegible], נמשלו כקוצים אמר והיו עמים משרפות סיד קוצים וגומר מה עושים לקוצים משליכין אותם לאש קוצים כסוחים באש יצתו, נמשלו כתבן מה עושין לתבן זורין אותו לרוח שנאמר יהיו כתבן לפני רוח כמוץ גנבתו סופה אבל ישראל נמשלו לחטים שהם דגנו של עולם, בטנך ערימת חטים לפיכך אמר לו הקב״ה משה תן בעתך למנות את ישראל [illegible] בהם, כי תשא ראש בני ישראל השיבולים של חטים מתמרות ועולה והקנים ארוכים ועולה רחבים וארוכים והשיבולות בראש הקנה והקנה שלה מתאה ואומר בשבילי נזרעה השדה אמרו להם השיבולים הכי הגורן בא והכל מתפייסים בשביל מי נזרעה השדה באתה הגורן מכניסין את הקש לאור זורין את המוץ לרוח ומעמידים את החטים לגורן וכל העובר נושל ומנשק כך א״ה אומרין לישראל בעולם הזה בשבילים נברא העולם לעתיד לבוא והיה העמים משרפות סיד אבל ישראל ה' בדד ינחנו וגומר, שלכן מגל ב השלשה ולכן נמשלו כחטים :

פיסקא ס״ג דבר אחר אמר ר' לוי למה מונה אותם בכל שעה למלך שהיו לו תשבורות ולא היה משגיח עליהם [illegible] היה לו פלמטרין אחד של זהב קטן והיה בכל שעה נושלו ומונה אותן כמה יש בו ומניחו אחר כך כמה [illegible] נושאו ומונה אותן אמרו לו מרי מכל תשבוריות שיש לך ואין אתה משגיח עליהם [illegible] אלא לזה הקטן אמר לו כל אלו אינם שלי [illegible] של טמיון הם אבל זה [illegible] לו, בכותל [illegible] שלא [illegible] אותו [illegible] לכל אלו אלא זה [illegible] כך הקב״ה כמה אומות יש בעולם כמה [illegible] של אומות ואינו משגיח עליהם אמר לו מרי רבש״ע

ואיזה הוא הגאון [illegible] אשר היה רב [illegible] מאות שנה אחר החורבן אסיפק לך כי [illegible] באמתות החכמים אשר היו אחריו ונמצאו ב בתשובות הגאונים אחר רב האי גאון, וזאת זה חבירת [illegible] החכם ר' משה בוטריל ז״ל בפירושו לס' יצירה [illegible] משנה א' שאמר בזה הלשון, והרב רבי אלעזר הקליר ביאר בספרו הנורא הבורא, ספר וספר וסיפור ג' הויות, וז״ל כשברא הבורא העולם בראו בג' ספרים והם ספר וספר וסיפור וכו' וזאת היא שאמר הוא שלש הלוחות כאשר פירש רבינו האי גאון ז״ל, [illegible] מתחלף באל״ת ב״ש וכו' עכ״ל ר' אלעזר הקליר ז״ל, ועכ״ל, הרי לך שהקליר היה אחר רב האי גאון ז״ל ועתה [illegible] נחשוב ונמצא שהתחיל מאות שנה ועוד שהזכיר הקליר ב בקרובות לתשעה באב הם מכוונים ו ומצומצמים, שהרי בית המקדש [illegible] נחרב בשנת ג' אלפים [illegible] לחשבון הרמב״ם בהקדמתו לזה החגיגה שלו או תתכ״ח לפי דעת אחרים, ו והרב האי גאון ז״ל נפטר וגאון בשנת ד' אלפים תש״ו או תשע״ו כמבואר בתשובות רש״ל סי' כ״ט וביוחסין ובצ״ה והיינו בקירוב תשע מאות שנה אחר החורבן, הוסיף עליהם עוד שנים אחרים או עשור ועלו בידך תשע מאות שנה ועוד שהזכיר הקליר בקרובות [illegible] והוא סמוך אחר רב האי גאון ז״ל, אלה הדברים אשר ר השיבו [illegible] על ספר בחון בהם וחקור בהם והעמד דבר על בוריו והשב הקליר על מכונו [illegible], והנה שאין זה מקום החיבור [illegible] הוכרחתי להאריך ולהעתק דברי מי שקדמני ב[illegible] קריאת [illegible] ומי היה הקליר מחמת שראיתי שרבים ובין שלומים אחזו סברות אשר הורגלו [illegible] נשות [illegible], [illegible] עד לעשו שמחויב כל אחד לחפש ולחקור אחר סברות הקדמונים אם על אדני האמת הוטבעו ובזה ילך לבטח דרכו :

תליס [illegible]

שמות ט״ו

[illegible]

ישעיה [illegible]

איוב [illegible]

שבע [illegible] חלקים של [illegible] ~~[illegible]~~

[illegible] בסנהדרין (יד :) ואע״ג דסתם מגיעה על חד תלת כדאמרינן ב בעירובין (ע״ג :) היינו דנקרא שהיה רגיל [illegible] שהוא כמשפט [illegible] על חד תלת אבל שאר כל אדם האוהבין יין [illegible] אין [illegible] אלא על חד תרי כמשמע בשלהי הזהב (ס' נ״ט) שהיתה מגיעתו [illegible] באמר רבא מגיעה

דברים [illegible]

[illegible] וכו' [illegible] בעירובין (נ״ב :) [illegible] מגיעה [illegible] ויש מפרשים אל יחסר המזג שלא יחסר [illegible]
[illegible] אבל לא חסר [illegible] אין [illegible] ואין [illegible] ומוסיפין עליהם אחד [illegible] :
[illegible] בירושלמי [illegible] ערובין [illegible] :
[illegible] שישראל נעלין [illegible] בטנך [illegible] של מאכלות אסורות [illegible] ובחגירת [illegible]
[illegible] ערימות של חטאים [illegible] ערימות חטאים [illegible] של
[illegible] בו [illegible] של חטאות [illegible] בתנחומא (ריש תשא) [illegible]
[illegible] (פ״ב) [illegible]
[illegible] ספר [illegible] שבכל [illegible] הפסיקתא רבתי [illegible] :

הסירים

~~[illegible]~~

ט

פיסקא ס"ח ה"ג אותם שחו ונשפלו : אותם מעשה העגל ושו׳ :
בתנחומא וילקוט ר"פ תשא וילקוט ישעיה (רס"ו) :
לגיונות פרשת ~~בהגדות יחד~~ בפיסקא (ר"ב) : המלאכים והורגן
עיין בשמ"ר (פ' מ"ב), ותנחומא וילקוט (פ' תשא) : לעוגב כאן אין
וגרסינן
בפסוק שלו : אין אתה לך רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה
אלא בשביל ישראל ועכשיו ישראל חטאו
אתה למה לי (ברכות ל"ב) ועיין
בשמ"ר (פ' מ"ב) ובתנחומא וילקוט פ'
(פ' תשא) : ושחקו וזורה הבכתים
(שמות ל"ב) ויזר על פני המים וכדגרסינן
(ריש פיסקא עיין) : ה"ג בתנחומא
(תשא) בא את הסרחים וכו׳ החוטאים :
שנאמר קרנים מהיכן נטל לשון
של כאן וכה"ל שנאמר קרנים מידו
לו (חבקוק ג) מהיכן זכה לקרני
הוד מידו לו וכו׳ מהגנזי ידו של
הקב"ה : להסתכל ביום נראה כדברים
ה"א דבריה ונגה כאור תהיה קרנים
מידו לו וכו׳ : שנאמר ונשח אדם
אלו ישראל שנקראו אדם/~~[illegible]~~ ונפלאים
כראש הפיסקא : אלא כשם שנשפלו
אתם כך אתם תלה ראשם פשוט וכו׳
כשרצה לא רצה להרים ראשם אלא
כיון שהקב"ה בעצמו ירום ראשם :
ואל אלא ולו

פיסקא ס"ט. מהו לשון תשא ר' ראש למה
נכתב לשון נשיאה
דווקא נתקבל משום שהוא לשון נשיאה
משתמש לחסר אפי׳ ורבותינו בגמ׳ ;
ה"ג לכן שאו את ראשו : הקוסטינר
גרסינן ובלשון רומי פירושו ברין ושומר
האיסר להחזיק עונש ומיתה ובדברי
רז"ל ~~המשים שהיה עדן ופני הקוסטינר~~
~~בפיסקא בשובה~~) שנפלה החרב על
צוארו של קוסטינר והרגתו שנאמר ו
ונפלה החרב פרעה לו הקוי קוסטינר
לא הכיו (שט"ו פ' ד') ה"ג פידגוגו
והוא בלשון יוון ורומי אומן המגדל ה
התינוק וכן כאשר ישא האומן את היונק
(במדבר י"א) תרגמו הירושלמי דסעו
~~פדגוגתא~~ פדגוגא לזכר ונקבה ,
מינקת רבקה (בראשית ל"ה) פידגוגתא
ובדברי רז"ל אומן פדגוגו (ריש חגיגה)
ג' פדגוגין משה אהרן ומרים (במ"ר
פ"א וכן) אמר לו פדגוגו ילך בנך
לאסכולי (חגיגה פ' הביאני) ודומה ;
ועניינם פירוש בלשון יון תחבולה ולמה
וקרוב ללשון (פיסקא רמ"א) בזמר ש"ש תחבולה
הבלו בנך מהמות, ובכמה פ"ש :
ה"ג ימחה יולוסין : ספקולרא פירשתי
פיסקא (רס"א) : אלידך אני נותן
שאתה בעושך תבואם ותשא את ראשן
ולהגבהו : הפוך את הלשון כי
תשא שהוא לשון נשיאה והרמה וגדולה :

פיסקא עיין

רבונו של עולם כמה אומות יש לך בעולם ואין אתה מזכיר
עליהם למנותם אלא בכל שעה שאת את ראש בני ישראל
אמר לו הקב"ה כל אלו יוצלוסין שאתה רואים אותם
אותם שלי של טנין הם ובל נגרעים הן והרי קווים מאורות
סיד זבל ואלו ישראל שאני מונה אותם בכל שעה סגולתי
הם שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים : כמה סגולתו של אדם חביבה עליו כך הם חביבין עלי
בשעה שעמדו לי כחמה יצאה שמבו ואל או הנסה אלהים לבוא וקחת לו גוי מקרב גוי אמר הקב"ה
הבן יקיר לי אפרים הבן שעמדה לי ביותר לפיכך אני עוקף כל האומות ומונה אלא ישראל כי
תשא את ראש בני ישראל :

~~שם~~ שאשר אדמה בריש לה בתבואותם
בדם נדה בדמו לשונם
ולא תפרות נדה ובסוף דברי תורה ש
שרפן לשונם :

במדבר א'
שמות י"ט
דברים ד'
ירמיה ל"א

פיסקא ס"ח בדבר אחר כי תשא את ראש כך פתח רבי יהושע דסכנין ונשח אדם וישפל איש ואל
תשא להם מהו ונשח אדם אלו ישראל שנקראו אדם שנאמר — ישעיה ב'
ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אותם שחו ונשפלו בשעה שעשו אותו מעשה הטפילו הקב"ה שאמרו — יחזקאל ל"ד
בסיני ואמרו נעשה ונשמע . נתן להם עטרה בראשם אמר רבי אבא בר כהנא בשם רבי לוי
כיון שקבלו ישראל עשרת הדברות ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי השרת לגיונות ועטרות בידיהם
והיו שנים מהן עוטרין לכל אחד ואחד אחד נותן עטרות ואחד חוגרו בזיינות וכיון שעשו אותו
המעשה ירדו המלאכים והעבירו את העטרות והתירו את הזיינות ונתפשלו בני ישראל) ו — שמות ל"ג
ונשפלו אין כתיב כאן אלא ונתפשלו בעטרתם ושלא בעטרתם מהו עדיים לשון תכשיט ואעדך עדי — יחזקאל ט"ז
אותך שהיה עליהן ישראל שפלים ונשח אדם אלו ישראל אדם אתם וישפל איש זה משה והאיש
משה עניו מאוד למה שבשעה שעלה להוריד הלוחות מלמעלה קלקלו ישראל למטה , מיד עמדו
המלאכים להורגו מה עשה לו הקב"ה אמר שמע כאן אין בפתחך להם לך רד מהר מזה כי שחת עמך — דברים ט'
ולומר פשוט ונמצאו אתם שלדורותם עמהם שנאמר ומשה עלה עכשיו שחטאו הם בירידה אני אתך
לך למה בהם אתה תלוי מיד ירד משה נטל את העגל ושחקו ונירה את הסרחים ואחר כך
ולמד סניגוריא למה ה' יחרה וגומר ולמה יאמרו מצרים וגומר ואם את הורגם היאך אתה
מה שהתנית עם האבות זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך כיון שנתקבל משה ונתרצה לו ה' — שמות ל"ב
הקב"ה התחיל משה אומר לו רבש"ע הודיעני נא את דרכיך אמר לו במה תשעינו ונפירתו — שם
השלבו הקב"ה ויאמר ה' אל משה גם את הדבר אשר דברת אעשה למה כי מצאת חן בעיני — שם
כיון שנתקבל בראשונה התחיל תבלע אחרת הראני נא את כבודך אמר לו אין אתה יכול — שם
ויאמר לא תוכל לראות את פני בזמן משה בתפילה ונתבלו הקב"ה אמר לו הואיל ודחית בגו — שם
יחזק שנתיב בנקרת הצור והואיל שאני עובר את מסבבם את ידי עליך מפני מלאכי
הרצון שלא יפגעו בך והיה בעבור כבודי ושמתיך בנקרת הצור ושכותי כפי עליך עד ה
עברי מה עשה משה ישב לו בנקרת הצור עד שהקב"ה עובר בזו מלאכים לפגוע במשה מה — שם
עשה הקב"ה הניח ידיו עליו הנח ועל משה נטל הוד שנאמר וקרנים מהיכן מידו לו , וכיון
שירד משה וראו ישראל ראו אותו דבר מעולה ומשובח כמה שאין אדם יכול להסתכל ביום — חבקוק ג
כשהוא עולה כך לא היו יכולים להביט במשה אלא אם כן נתן מסוה על פניו שנאמר
ויתן על פניו מסוה באותו שעה היה רע על ישראל אמרו אותנו בירידה מכלן עשיית אותם
משה ואף הקב"ה עשהו לו נוטל לעולמים ואף אתם משה היית עמנו והרנו של משה — שמות ל"ד
נטל ויראנו שפלות מיד באו משה אצל הקב"ה אמר לו רבש"ע השפלות אותם אף אני
שפלתי עמהם שנאמר ונשח אדם וישפל איש זה משה ועכשיו שנגבהת ראשי אף כך רומם
ראשם אמר לו הקב"ה לך רומם ראשם אמר רבי יהושע דבית גוברין אמר לאו רבות אלא
כשם שנשפלו כך אתה תלה ראשם של בניך מנין שנאמר ואל תשא להם אל תהי
ואל אלא ולו אתה תשא להם את ראשם אמר לו הקב"ה לאו אלא אני נשבעתי את ראשם
לך אף אני אדון את ראשם של מעלה כי תשא את ראש בני ישראל :

פיסקא ס"ט בדבר אחר כי תשא את ראש כי תפקוד אין כתיב כאן אלא כי תשא מהו לשון
נשיאות ראש למה הדבר דומה למלך שסרחת על — ל
אביו אמר המלך לכו שאו את ראשו לכו תלו את ראשו שמעו הקוסטינר ונטלו לחתוך את ראשו
כיון ששמע פידגוגו אמר לו אתה מצוה לאבד את בנך מן העולם לא הוא שולך ומעינים
הוא אין אתה צריך לעשות כך אמר לו המלך והיאך אני עושה שכבר הוצאתו יולוסין
עליו שישאו את ראשו ויתלו אותו אמר לו ימחה יולוסין שלך ניירות ובנך בקיומו ואינו
עינן אמר לו בלשון הזה שהוצאת עליו בו אתה מגדלו מעולם מה אמר לכו שאו את ראשו
אלא ירוממו את ראשו מה שהיא ונתלו יולוסים שלך ניירות ולבנך הגדולה ויאמר לו המלך
חייך הואיל ולמדת אותו סניגוריא ונתגלו עפכן אלידך אני נותנו ומלה לו את ראשו
כך היה אלו ישראל בנים אתם לה' אלהיכם סרחו על הקב"ה והפליסוהו אמר הקב"ה לאבדם
אתם מן העולם הרוג אותם ואשמידם כיון ששמע משה כך חגר את מתניו בסניגוריא ובא — דברים ט

פיסקא עיין ה״ב ד׳ יונה גמב״צה ועיין בו [illegible] (פ״ח) :
אותה המעשה העגל : ששם רבותינו (יומא
ס״ו) : תנחומא תשא וילקוט שמ״ג ע״ש גירסות שונות : נדרין בסוף
פשוטו ואשו עיר הנבחות שהן מרובין ולא כתובה העובד שיתחן
בעגלה : ונבדקו כסוטות כדאיתא במסכת גרה (מ״ב :)
ויזר על פני המים וישק את בני
ישראל לא נתכוין אלא לבודקן כסוטות :
במגפה [illegible] היה שם סיני
שנאמר שימו איש חרבו , ובמגפה
ויגף ה׳ את העם (שמות ל״ב ,)
ומיתת הדרוקן שנבדקו כסוטות
כדאיתא : שלא נשתתף שבט לוי
(יומא שם) ומהם הושיב סנהדראות
לדון העובדים (תנחומא שם) :

פיסקא ע״א רבותינו אומרו (ירושלמי
קידושין פ״א
בבלי שמות ל״ב . ילקוט איוב תתקי״ט
שעיר רס״ט) : הירושה אנטיך
בירושלמי קידושין (שם) הגירסא
עם אנטיך אורפנס הגו ושמע
ובבבלי חולין (פ״ט :) ~~הגירסא~~
עשה אנטיך אורפנס ונתן טון
לשם לב לשמוע מכוונה כדאיתא
בתנחומא (נ״ו :) עשה אנטיך אורפנס
ונתן לו לב מבין לשמוע : כ
2 אורפנס בירושלמי ובבלי (שם
ושם) הגירסא אורפנס ובתנחומא
(שם) ובהרבה מנוסחות הגירסא
אפרים או אורפנס , כמו
אפרים של מתכת טמאה (כלים פ׳
י״ב) ואפרים של זכוכית טהורה
(סוף כלים) ונתן פיו העדרין
[illegible] של מתים שהוא מכניס הרבה
ומוציא מעט ורש״י בתנחומא (שם)
פי׳ [illegible] של הרחים אם
במוסף ערוך [illegible] שפירושו בלשון
יוון [illegible] אשר אם ישים אדם
אצבעו על פין אחד לא יורדו המים
מצד אחר ולפי זה מורח בב״ק
(פ״ב) הביא לו אפרים [illegible] עלו
סם של זהב ולא עמדו המים [illegible]
אצבעו ועמדו המים (עיין) ערוך
אפרים וערוך [illegible] ועיין
הדבר מפני שכח הרוח . מוציא את
המים ובפתוחין [illegible] ויכנס ה
האויר דוחה את המשקה שבתוכו
מבואר בחכמת הטבע ומלאכת
המים (האדראוליק) באורך :
[illegible] (ירושלמי קידושין שם) :
ותשובה כדאיתא בנדרים (מ׳
ילקוט איוב שם) אין חולה עומד
מחליו עד שמוחלין לו כל עונותיו
ועל״ש : הראיה והחומה [illegible]
[illegible] (פרשה [illegible]) [illegible]
[illegible] לאיש אין [illegible]
[illegible]

לא אשר הקב״ה אמרו לו רבש״ע מאבד אתה את בניך מן
העולם הזכיר להם שרתת בהם עד שהולאתם ממצרים
ולא עוד הזכיר לאבותיהם כיון שלומר עליהם המתרחם
הקב״ה ונבר שלוחה בגזירה שינשאו את ראשם
הפוך את הלשון ורומם את ראשם אמר לו הקב״ה
חייך הואיל ואתה מיחדת עליהם סניגוריא על ידיך
אני מרומם ונושא את ראשם כי תשא את ראש בני ישראל :

פיסקא עיין כי תשא את ראש בני ישראל כך פתח
רבי תנחומא בי רבי יונה
במלעמא כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים , מהו
כי אלהים שופט אלא כשעה שעשו ישראל אותו המעשה
עגל , ירד משה ושחקה וזירה אותו על פני המים
וישק ונגמר , אמרו רבותינו כל מי שהיו לו עדים
והתראה היה נהרג , עדים ולא התראה היה שותה
אותם מאותם המים ונבדק כסוטות , וכל מי שלא
היה עדים ולא התראה היה מת במגפה שנאמר
כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים , משפיל לכל
מי שנשתתף במעשה העגל ומרומם לכל מי שלא נשתתף
במעשה העגל :

פיסקא ע״א כי תשא דבר אחר פתח רבי תנחומא בר
רבי תנחום בן יעקב שאמר
בשם אביו גשה״ג אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף
ונאמר , איוב מדבר כנגד כל אדם בשעה שעונותיהם
גורמים והם חולין ויסורים בשרו מעור ושוב לימי
עלומיו ונתן לשחת עשן וחיות לממיתים מהו כן אלא
שיבה מדנה חבלה באים ומשריעים אותו והקב״ה
אמר אין מלאך שמלמד עליו זכות שנאמר אם יש עליו
מלאך אחד מני אלף , רבותינו אמרו אפילו יש שם תשע
מאות ותשעים ותשעה מחייבין ואחד ~~[illegible]~~ מזכה
הקב״ה מכריע משה לזכות ורבי אליעזר בר׳ יוסי
הגלילי אומר אפילו יש באותו מלאך המזכה תשע
מאות ותשעים ותשע חלקים מחייבות ואחד מזכה ה
~~[illegible]~~ הקב״ה מכריע משה לזכות ולמה אמר רבי יוחנן
כשתהא שואל הדבר משם רבי אליעזר בנו של ר׳ יוסי
הגלילי הרועה אנטיך אורפנס הדין לגבלו מיד
והתחנן ואמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר מהו
פדעהו אלא אותו המלאך שמלמד עליו זכות אמר
הקב״ה פדעהו ביסורין ואתה מביאו לתשובה ותורה
שחת עשן מדבר כנגד ישראל בשעה ~~שעשו את העגל~~
באו המלאכים והיו מקטרגים אותם באותה שעה
והוא שמשה אמר כי יגורתי מפני האף והחמה מיד
עמד משה באותה שעה תגר מתוך בתפלה והיה
מלמד זכות על ישראל ומבקש רחמים לפני הקב״ה ואיוב
מפרשו אם יש עליו מלאך מליץ ואין מלאך אלא משה
שנאמר וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים ומה רחמים ביקש
עליהם אלא אמר לפני הקב״ה רבון העולמים למה ה׳
יחרה אפך בעמך ויחונן ויאמר פדעהו מרדת
שחת מהו כן אלא אמר לו משה רבון העולמים ידעת
אני שהם חייבים מיתה כמו שאמרת לי , ונזבח
לאלהים

[redacted]

פיסקא עיין עדים ולא התראה היה
שותה בויקרא (ס״ו)
איתא רב ולוי חד אמר זבח וקיטר ב
בסייף גפוף ונשק במיתה , שמח
בלבבו בהדרוקן וחד אמר עדים ו
והתראה בסייף עדים בלא התראה
במיתה לא עדים ולא התראה בהדרוקן
וכן הוא בילקוט רמז (שנ״ג) אבל ב
בתנחומא תשא הגירסא כל מי שהיה לו
התראה ואין לו עדים היה בודקן ב
כמים כסוטה והורגן שנאמר ויזר
המים וישק וכל מי שיש לו עדים והתראה
היה נהרג מיד שנאמר הרגו איש את
אחיו , ומי שאין עליו לא עדים ולא
התראה נגוף שנאמר ויגף ה׳ את
העם , והנה גירסת הפסיקתא דידן
הוא במלמדים לבד בלא התראה נידון
בהדרוקן ובלא עדים ובלא התראה
נידון במגפה הוא והיפך ממ״ש בש״ס
במלמדים לבד בלא התראה במיתה
(והיינו במגפה כפרש״י) ובלא עדים
ובלא התראה נידון במגפה . אבל
גירסת הפסיקתא דידן הוא כבתנחומא
אך שאמר שמ״ש בתנחומא כל מי שהיה
לו התראה ואין לו עדים היה בודקן
במים ט״ס הוא וצ״ל כל מי שהיה לו
עדים ואין לו התראה היה בודקן
במים [illegible] :

פיסקא ע״א אפילו יש באותו מלאך המזכה
תתקצ״ט מחייבים ו
ופירש״י באותו מלאך שמליץ עליו זכות
הוא אחד מני אלף ואפילו הוא עצמו
מעיד עליו חובה כולו באחת של
זכות שנאמר מליץ אחד מני אלף
במליצתו של מלאך אין אלא אחת מאלף
להגיד ישרו ומשמע נמי שהמלאך
המליץ הוי אחד מני אלף דהוא מלאך
כתיב וכן בהאי מגידים עליו
חובה אלא מדלא כתיב אם יש עליו
מליץ מלאך אחד מני אלף איפכא)
לפירושו מלאך ומליצה עכ״ל
אך בירושלמי קידושין (פ״א) מסיים
מה טעם אם יש עליו מלאך אחד מאלף
אין

שמות רבה פ׳ מ״ג
איוב ל״ג
איוב ל״ג
דברים ט׳
במדבר כ׳
עי׳ שמות ל״ב

זכה האף והחימה אמר רבון העולם אתה עומד באחד ואני באו/ אתה עומד באף שנאמר וישב ה' מאפו ואני בחימה שנאמר להשיב חמתך מהשחית אמר לו הקב"ה הרי עמדתי באחד ואתה באחד לשלשה מה תעשה אמר לו משה הרי ג' האבות עומדין ושלשתן לפניך הוי מזכירן וע"ש (ס"פ מ"א) ובתנחומא (פ' תשא): הזכר זכות אבותם כמאיתא בשו"ר ותנחומא (שם ושם) ולמה מזכיר כאן ג' אבות אמרין רבנן אמר משה אם שריפה הם חייבים זכור לאברהם שמסר נפשו לכבשן האש לישרף על שמך ותצא שריפתם לשריפתו. בעין ואם הריגה הם חייבין זכור ליצחק אביהם שפשט צוארו על גבי המזבח לשחט על שמך ותצא הריגתם להריגתו. בעין. ואם גלות הם חייבין זכור ליעקב אביהם שגלה מבית אביו לחרן חטאו אלו באלו הוי זכור לאברהם ליצחק ולישראל:

פיסקא ע"ב באורח מישור עם ברמיזין: ואתה ה' מגן

שאמרת בתורה בתנחומא ~~שם~~ (תשא) הגירסא ואתה ה' אמר דוד ואתה רבון העולמים הספרות בתורתך על עמך ואמרת מות ומות כו' וכן הוא בילקוט תהלים (תרכ"ב) ועיין בשו"ט (פ"ג) וילקוט שמואל (צ"ח): עבידה ולא ישועה בעתיד ועוד אתה הבטחת עמך שאתה אומרת בתורה בפסוק ועי' ילקוט תרומה (שס"ה) וילקוט חוקת ~~[illegible]~~ וילקוט תהלים (שם) ~~[illegible]~~ ושיר השירים (תתקפ"ב) ובשו"ט (שם): ומרים ראשי. כי תשא את ראש בשו"ט ובילקוט תהלים (שם ושם) הגירסא ומרים ראשי תחת שהיינו מחוייבים לך תלוי ראש (ר"ל הסרת הראש) נתת לנו הרמת ראש שנאמר כי תשא את ראש:

פיסקא ע"ב שבאולו אתה רומם ש שהתרוממות כוססת ישראל היא התרוממות השכינה כו' אלא הקב"ה שנאמר (חגיגה [illegible]) וילקוט יחזקאל [illegible] ~~[illegible]~~ שיר השירים (תתקפ"ב): נקבע בה כו' בתנחומא (תשא) ובילקוט [illegible] (שם) הגירסא [illegible] קבע בה אבנים טובות ומרגליות ונתן בה שהיא עתידה כו' כו' אמר הקב"ה למשה כל מה שאת יכול לשבח את ישראל שבח ולפאר [illegible] שבחן אתה מתפאר וע"ש של השלום הללו נעשו [illegible] תנאים ואמוראים [illegible]: שבשבילו שנתעטפת בו [illegible] ועיין בילקוט תהלה שם:

פרפירא בלשון יוון ורומי הוא בגד חלוק ונקרא בפיסקא (כ"ג): הבסתניר שומר המלבושים בסטיא [illegible] מלבושים ובב"ר (ס"ג) [illegible] בסטיא [illegible] שלו ואין אלים [illegible] לא [illegible] [illegible] בקושט: שבשבילו [illegible]

אין כתוב כאן אלא אחד מני אלף מאלף לבד בין של אומות מאלף נפיל ביפ"ט דברים מני לשון מנין שמאלף עשרן יש מנין אלף או במוש לו. [illegible] שהמאלף עשרן יש אלף מאלפים נגד אחת מהאלף והא בפרש"י בדברים מביא ואמר מלין מאלף אחד מי אלף איפא לנדרש/ מאלף ומאליצב, ולי נראה דמפרשים אחד ולא אחת ובאי מאלף כאו ומפסוק מלין ואחד מי אלף אהלף (נמ') ועיין עוד בספרי הדרשנים שהאריכו בזה:

ולאלהים יחרם אלא בקנאה מתוך קנאה אותם מאלהים חלה הזכר זכות אבותם זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך:

פיסקא ע"ב כי תשא את ראש כך פתח רבי תנחומא בן רבי בשם רבי שמואל רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי רבים אומרים שנגשו דוד באורח משה היו מונאים שמתים עליו ואומרים אין לזה ישועה מאתה הוא אומר על עצמו רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו ואתה ה' ועוד שאמרת בתורה מות יומת הנואף והנואפת וכיון שבא נתן ואמר לו גם ה' העביר חטאתך לא תמות ידעתי שהיית מגן בעדי ואתה ה' מגן בעדי ולא עוד אלא כבודי ומרים ראשי כבודי זה מלכות ומרים ראשי זה שנן ~~[illegible]~~ המשחה. דבר אחר רבים אומרים לנפשי מדבר בישראל אימתי כשעשו העגל התחילו כל האומות העולם שורחים עליהם ומשיחים בהם ואומר ישועתה אין לאלו עבידה ולא ישועה רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו ואתה ה' ועוד אתה עתיד שכתבתה בתורה זובח לאלהים יחרם. וכיון שאמר משה זכור לעבדיך שוב מחרון אפיך והנחם ונחם ה' על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו ידעתי שהיית לעמך ואתה ה' מגן בעדי ולא עוד אלא כבודי ומרים ראשי כבודי זה המשכן ועשו לי מקדש ומרים ראשי כי תשא את ראש:

שמות לג

פיסקא ע"ב זה שנן המשחה בשו"ט (שם)

הגירסא כבודי

על ידי חושי שנתבססה מלכות על ידי ומרים ראשי על ידי נתן כו' ובתנחומא ובילקוט תהלים (שם) מסיים ומרים ראשי תחת שהייתי חייב לך הרמת ראש נתת לי תלוי ראש ונראה שט"ס בתנחומא ובילקוט וצ"ל תחת שהייתי חייב לך תלוי ראש (ר"ל הסרת ראש) נתת לי הרמת ראש ואין שכבר מבריקים הכוונה שנה בתלוי הרגל מ"מ כאן שעיקר הדרשה הוא מן ומרים ראשי. ועיין כמו שהעתקתי וכן הוא בשו"ט ובילקוט (שם ושם) אבל ישראל הנדרש לכאן:

תהלים ג'

ישעיה כ'

שמואל ב' יב

פיסקא ע"ב

פיסקא ע"ב דבר אחר כי תשא אין מוצאין שבאומות הרבה שהקב"ה אמר למשה שאו את ראש בני ישראל כי תשא את ראש ולמה כן אלא אמר הקב"ה למשה כל מה שאתה יכול לרומם את האומה הזו רוממה שראוי לו אתה רומם שנאמר כי תשא את ראש בני ישראל כי תשא בני ישראל אין כתוב כאן אלא את ראש ואין לראש של ישראל אלא הקב"ה שנאמר ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם, ולמה הדבר דומה למי שהיה יושב ועושה עטרה ומשבץ בה אבנים טובות ומרגליות עבר אחד וראה אותו אמר לו כל מה שאתה יכול לקשט בה קשט שהיא עתידה ליתן בראשו של מלך, משל לבן שהיה לו שוק אחד והיה מעטרה בכל שעה ומצפה אמר לו בנו אני נהיה שבשביל שהלבישו לה נתעטפתי [illegible] כן למשה באומה שעה כך אמר הקב"ה למשה הוי נזהר באומה זו כל האומות שבראתי היא מלובשת אותי תחלה שנאמר זה אלי ואנוהו, ולמלך שהיו לו פורפיראות הרבה והיה לו עוד פורפירא אחת והיה מפקיד בכל שעה את הבסתניר שלו על אותה הפורפירא אמר לו אדוני המלך כמה פורפיראות יש לך ולא זו אתה מצוה יותר מכולם אמר לו בנאי נזהר שבשבילו זו לבשתי ביום [illegible] הוא לבשתי באותה שעה כך אמר הקב"ה למשה הוי נזהר באומה זו שהלבישה אותי תחלה על הים וכל האומות ואמרה לי זה אלי ואנוהו לפיכך רומם את ראשם. כי תשא את ראש:

מיכה ב'

פיסקא ע"ב ד"א כי תשא את ראש אמר רבי שמואל בן נחמן שלש תרומות יש כאן תרומה הראשונה של אדני המשכן אמר הקב"ה למשה אמור להם שיביאו שקלים מהם יביאו ועשו אדנים כיון שעשו האדנים עשו הקרשים ואחר חיפו את היריעות ולמה כך אמר הקב"ה בשעה שהביאו את ישראל עשו אהל המשכן וכל כך למה אלא שהשכינה באה [illegible] והיו נושאים אותה כי תשא את ראש ואין אתה למד מוכאן יש לך מנין [illegible] כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו [illegible] זה יתנו כמה טורחין שאמר לו הקב"ה זה יתנו שבשה [illegible] של כסף אמר הקב"ה הם חטאו משש שעות ולמעלה כי בשש משה לפיכך יביאו ששה [illegible] שאמרו הם חטאו מחצי היום ולמעלה יביאו מחצית השקל ויתנו להם זה יתנו מחצית השקל, [illegible] הוא מחצית השקל עשר [illegible] אמר הקב"ה זה יתנו עשר

במדבר ג'

גרין

שהנשאות בת מלך בקטנותו ; בתנחומא (שם) :
פיסקא עג ג' תרומות א' תרומת אדנים ואדנים שנתנו בתחלת
נדבת המשכן ונתנו בקע לגלגלת מחצית
השקל ועד כאן שאין בו , ב' תרומות שקלים מחצית השקל כבר עש
לצורך הקרבנות , וג' תרומת המשכן לצרכי המשכן שנפרש
בירושלמי שקלים (פ"א ולקוט תרומה
כ"ה) ועי' רמב"ן בהשגתו על רש"י
ריש תשא : ולמה לכן וכל כך למה
הלשון כפול : והם נשאים אותה
האדנים נשאים השכינה כביכול
ונראה דר"ל שלכן נשתתפו באדנים
כל ישראל בשוה לרמז שכל מעשה
התחתונים בדרך גבוה הוא
בעבודת הקודש ולא באחוז ,
ולכן , יתחברו ולא יתפרדו ביחוד
נשאות המרכבה העליונה ה
המשתלשלת להשפיע ולהחיות
להנבראים והיצורים והנעשים
כתבו ומלאה כיבוד וחפצי האמת
כעשר הארבעה בגדה בחיבורי על חפצי האמת
האמת . וזהו כי תשא את ראש .
וכן : ה"ג ויש אין אתם ;
בכרמל , שאין רמ"ש רגל שהקב"ה
מקוה למעשה ידיו הוא סומך
עולם שנאמר ואני אסבול ואמלט
נוכח לבני נחת שיסבלוהו שנאמר
ולבש נחת וגומר בפרק , ושאין
נשך פ' ו' תנחומא תצוה) והכוונה
כמו שרמזנו : ה"ג ד"א זה יתנו :
טורפין גובין כמו אחוי לי טורפך
(ב"מ י"ג) וכדומה : נרמוסין בלשון
יוונית מין משקל אשר הוא חלק
מק"ב חלקים באונקיא ומחצית ה
השקל הוא רביע אונקיא היינו
עשרים ומוכרא גו בירושלמי
שקלים (פ"ב) ובתנחומא ולקוט
ריש תשא : כי בשש משה רמ"ש
רז"ל אל תיקרי בושש אלא באו שש
שעברו השש שעות שקבע להם
משה בסוף מ' יום (שבת פ"ט ,
ועי' פיוט שר"פ ו ופ' ב"א במ"ר
ס"פ ט"ו תנחומא תשא ובהעלותך
ילקוט תשא רמז שצ"א ולקוט ש
שמות נ"ג) : מעין עשרים גרה
השקל מתרגמינן עשרים מעין ועי'
תוס' בכתובות (נ"ה) : כל העובר
לו שעברו בגזרי עשרת הדברות :
ה"ג כמין מטבע של אש וכו
אלו אלו (פיסקא ע"ו) וכבר את
בן אחול (פיסקא) ע"ש במדרש
שמואל וגו בירושלמי שקלים (ס"פ א)
קבלו מנחות ( ) ובבמ"ר
(פי"ב) ובתנחומא (תשא ונשא) ו
(פ"ג) ולקוט תרומה (ס"ר)
תשא : משקל מלה ארמית
(בראשית כ"ג) תרגום
הוא שקל
תרגומו בסלעא
[illegible] ה
המשקל

ועין שהם מחצית השקל (דמי) שיכפרו על עשרת הדברות
שעברו עליהם זה יתנו כל העובר , ד"א זה יתנו (נש)
הקב"ה הראה מטבע של אש ואמר לו כזה יתנו
כל העובר , דבר אחר זה יתנו בא וראה חיבתם של ישראל
~~שעברו~~ שעבירותיהם מביאות אותם לידי מעלות גדולות
ע"ש בכתונתו בפסים משלח מאביו הולך אצל אחיו כיון
שראו אותו חשבו עליו להרגו שנאמר ויאמרו איש אל
אחיו ועתה לכו ונהרגהו והם עומדים ומשליכין ~~אותו~~
אותו לבור ואומרים נאכל ונשתה ואחר כך אנו מושכים
אותו ומעלים והורגים אותו אלו נשתה באו לברך אמר
להם יהודה באים להרגו ומברכים להקב"ה אין אנו אלא
מנאצים מה כי נהרוג את אחינו ~~אמר~~ אמר להם יהודה
בוצע ברך נאץ ה' לא לכו ונמכרנו לישמעאלים ,
וישבו לאכול לחם אמר רבי יהודה הלוי בר רבי שלום הסיבה ,
אחת שישבו השבטים ונשאו עצה על יוסף למכרו גרמה
את כל העולם כלו שנעשו למצרים ויכלכל את כל העולם
בשני הרעב , וישבו לאכול לחם להאכיל לחם לכל העולם
ולא עבירותם שלהם גרמה לכל העולם שיחיו בטחם על
אחת כמה וכמה אף כאן מי גרם לפרשת שקלים העבירה
של עגל ולא עבירותם למצוה גרמתם על אחת כמה וכמה
כלך יפה רעייתי ומום אין בך :

פיסקא עה דבר אחר כי תשא בעשרה מקומות נמנו
ישראל אחת בירידתם
למצרים שנאמר כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים
ואחת בעלותם ממצרים שנאמר כשש מאות אלף רגלי ואחת
כאן כי תשא ושלש פעמים בספר וידבר , ושלש פעמים
בימי שאול ויפקדם בבזק ויפקדם בטלאים . ואחת בימי
דוד ויתן יואב את מספר מפקד העם . ואחת לעתיד לבא
עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה אמר ה' וכל זמן
שנמנו מפני הדיבור לא נעשה בהם מגפה . וכל זמן שנמנו
שלא מפני הדיבור נעשה בהם מגפה ואימתי נמנו שלא
מפני הדיבור ונעשה בהם מגפה בימי דוד שנאמר
ויעמוד שטן על ישראל ויסת את דוד מיד נעשה בהם המגיפה
שנאמר ויתן ה' דבר בישראל , ומה שחסרו בימי דוד נתמלאו
בימי שלמה יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים
מה שראו באחין , ורבי תנחומא בר רבי פותח אל גינת
אגוז ירדתי לראות באבי הנחל :

פיסקא עו ד"א כי תשא ונתנו איש כופר נפשו ויאמר לו
הקב"ה משה מיתה הם חייבים
על שעשו את העגל אלא יתנו כפרת נפשם ונתנו איש כופר
נפשו כיון ש[illegible] ישראל היצרו אמרו על חנם היינו ,
עבדים לבונים בתי מצרים ונוטלים את ממונם והשליך את
ממונם כתוב בתורה ויתן שם ועושו מאה כסף ואנחנו
אנסנו את הדיבור חובה אותם ועוברים עליו עכשיו
צריך כל אחד ואחד מהם ליתן חמשים כסף כאונס אשה
ולא כמו שמפתה את הבתולה כי יפתה איש בתולה
אשר לא אורשה [illegible] מהו נצריכי שלו כסף ישקלו כמוהר
הבתולות היו כל אחד ואחד מישראל צריך ליתן לו חמשים
סלע שנעשים כמפתה ופתים את הדיבור ולא שמרים
אותו ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולכן כל נבון
עיין

פיסקא עד עשרת הדברות שעברו עליהם דהמודה בע"ז ככופר
בכל התורה ואם לא עשיתן כן בי'
הדברות ואף שבת ודינין שנצטוו במרה בכלל הדברות הן ו
ועיי' ביפה מראה :

פיסקא עה ושלש פעמים בספר וידבר בבמ"ר (פ"ב) הגירסא אחד
במעשה העגל כי תשא ושנים בחומש ה
הפקודים אחד בדגלים ואחד בחילוק
הארץ ובתנחומא (תשא) הגירסא ואחד
בחומש הפקודים אחד במרגלים ואחד
בימי יהושע בחילוק הארץ , ובילקוט
(ריש תשא) איתא ואחת בבל כי תשא
וא' במרגלים וא' בחילוק הארץ , אבל
בילקוט שמואל (רמז צ"ב) הנוסחא כמו
בבמ"ר וא' בהפרשת כי תשא ושנים בראשית לג
בספר וידבר א' בדגלים וא' בחילוק
הארץ , והנה בספרי איתא ולהרמ"
ברש"ב בן מאן בנשא כתב שבילקוט
פ' תשא הגירסא בדגלים ולכן הגיה
שצ"ל במרגלים (כמו שנדפס יותר) אבל תליס יוד
הגירסא רשת הגיה בילקוט תשא נ"ל
ואחד בדגלים כצ"ל והיינו בפ' במדבר
וא' בחילוק ארץ בפ' פינחס וצ"ל והמעיין
יראה שגירסת הגירסא רשת יותר . ו
נכון וכמו שמפרש שלש פעמים הגירסא
א' בדגלים בבמ"ר (פ"ב) ולכן גם
בתנחומא צ"ל אחד בדגלים , וגם מ"ש
~~ואחד~~ בתנחומא וא' בימי יהושע ב
בחילוק הארץ איזה תלמוד טועה כתבו
על הגליון ולפרש שחילוק הארץ היינו
בימי יהושע והמדפיסים הכניסוהו
בפנים כדרכם ובאמת הפ' של בראשו
חילוק הארץ הוא ג"כ בספר במדבר שמות יב
בפ' פינחס וכפירש בפסיקתא
דידן ושלש פעמים בספר וידבר ור"ל
בפ' במדבר ובפ' פינחס , וכן
פרשתיו : ירמיה לא

פיסקא עו מאה כסף ואנחנו אנסנו
הלשון מוטעה ב
במוקסו שר' נותן מאה כסף ורבנן
ואונס חמשים כסף ובתנחומא ולקוט ד"ה פא
(ריש תשא) איתא ונתנו איש כפר
נפשו כיון שמעו משה אמר עוד מלפנא' ב' שם
לעד עוד וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו שה ו'
נפשו אמר רבי יהודה ברבי אלעאי
כששמע משה ירד לבורות ואמר לבן
מצאתי שפדיון נפש אדם כבר ראו
שנאמר והיתה נפשך תחת נפשו או
ככר כסף תשקלו כל אחד ואחד מ
מישראל יהא נותן ככר כסף . ויאמר
ה' ויחנן [illegible] שם רע אמר
הכתוב ועשו אותם מאה כסף ונתנו
לאבי הנערה ולא הוציאו שם רע
ואמרו לעגל אלה אלהיך יהיו נותן
כל אחד ואחד מאה כסף ריב"ל אמר
מן האונס לבד משה שנאמר ונתן שמות כ"ב
האיש השוכב עמה לאבי הנערה שם
חמשים כסף ואנחנו אנסנו הדבר
שאמר הקב"ה לא יהיה לך אלהים
אחרים תהלים עח

המלחמה (משלי כ"ד) [illegible]
ושמעון השיג בכל הדברים [illegible]
חגרו [illegible] (הל' סוכ') ושם הנשיא [illegible]
מיני מינות ולגבי המחוקק ומודפס לכנעת מטבע כמו אדם שטובע כמה
מטבעות בחותם אחד (סנהדרין פ"ד) ומטבע שטבעו חכמים
(ברכות מ') עבירות עינא (גיטין פ"ה ובב"מ) ולכן המפרשים
קראו לחכמת הדקדוק חכמת הטבע כי כל דברים [illegible]
תן לא יעבירהו כמ"ש במ"ע : ה"ג בתנחומא

אחרים ויעבדו את העגל לפיכך יהא נותן כל אחד ואחד חמשים כסף ו
ולא כן המפרש שם שנאמר כי יפתה איש בתולה כסף ישקול כמהר הבתולות
אך הוא בחמשים כסף ואינו כפתרו בפירוש ובלשונו ירבנו [illegible] לא
נמצא ענין ולא נמצא בברייתא לפיכך יתן כל אחד ואחד חמשים כסף ר'
יהודה בר' סימון אומר משור עגלמה שנאמר אם עבד יגח השור או אמה
כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו ולא המירוהו בשור שנאמר וימירו את כ
כבודם בתבנית שור ונימר כל אחד
ואחד יתן כסף שלשים שקלים ויודע היה
הקב"ה מה בלבו של משה והראהו ב
במטבעו וא"ל משה זה יתנו כזה יתנו : שמות פב
ע"ש ודפ"י נוסח זה צריך להגיה תליס ג'
בפסיקתא דידן : סליק פרשתא

פרשתא יהודה וישראל

פיסקא ע"ז משורשים על הכלאים ב
במגלה (פט :)
אמרו משום דזמן זריעה הוא ופרש"י
אסור כלאי הזרעים הנעקרין בין ה
התבואה והקטנית (שקלים פ"א)
כל בהיות שומעין הזרע האחר עד
שלא ישאר בו רובע לב סאה כמין
(בפ"ב בכלאים) כל סאה שיש בו רובע תליס ע"ה
רובע הקב ממין אחר ימעט ע"ש ו
וברמ"ס , והרמ"ס במגלה (שם) כתב
וצ"ל על הכלאים בזמן זריעה הוא
לאו דוקא זמן זריעה שהרי לא הוי ה
הזמן שמפרש בהמגבל (דף ג' ,)
אלא ר"ל סוף זריעה ערבר עלו שלשים א' ב'
התבואות והזרעים ולא הכלאים
נכרין אבל עדים לכן אין נכרין
עכ"ל ותמהני שהרמ"ס לא הביאו
סייעתא לדבריהם מהירושלמי
ומהפסיקתא דידן , בהדיא איתא
בירושלמי (שקלים שם) כלים אמרו
יוצאין אף על הכלאים לא כדי שיהא
הצמחין ניכרין אם אומר את במדבר כט
באדר הראשון עד כדין אין דברים כב
ניכרין ע"ש פירוש עדיין הצמחים שם
קטן ואינם ניכרין לידע אם הם
כלאים וכדמפרש בפסיקתא דידן : שפ"א
פיסקא ע"ח

ערות ולא זו ולא זו [illegible] ועקה אדם עבד
מהו עושין אדוניו נותן שלשים [illegible] לאדוניו ואנחנו
עשינו שור שנאמר וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב
עדפשו כל אחד ואחד משראל לפיכך ליתן שלשים שקלים של
כסף אלא מפני שם רע [illegible] ואמר כסף , ואנחנו
הוצאנו שם רע על הקב"ה שהוא [illegible] ממצרים ואמרנו
אלה אלהיך אשר העלוך מארץ מצרים ידע הקב"ה מה
בלבם אמר למשה אמור להם אתם [illegible]
מפני שתתנו לו לא [illegible] לא [illegible] ולא [illegible]
רע ולא כשר עשה אלא זה יתנו , אמר ה' למשה [illegible] ה
הקב"ה מטבע של אש [illegible] הראה לו למשה ואמר לו זה יתנו
כיון שראה דוד שבגה [illegible] אמר קומו
וראו עשאותיו של הקב"ה [illegible] שבמדבר שהכניסוהו בן
במדבר [illegible] ה' אלהים שובטו זה [illegible]
לזה ירדים זה שהפשיו לישראל לאמר שאתם זה אלהיך
ישראל ולזה ירדים [illegible] זה יתנו :
סליק פרשתא כי תשא :

פרשתא

פיסקא ע"ז יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים
[illegible] רבים [illegible] .
משורשים על השקלים כבר שנו [illegible] באחד באדר
משורשים על הכלאים ולמה באחד באדר שכל התבואות
הזרעים [illegible] מה הם [illegible] אם
שורים לפיכך הוו משורשים באחד באדר [illegible] שאסור
לזרוע כלאים כבר אסור [illegible] ישראל עד
עומדים בגלות אלא בזכות המצות שהם עושים בארץ , אמר
בארץ [illegible] ישראל עושים
[illegible] לא תזרע כרמך כלאים לחרוש בשור ובחמור
לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו , [illegible] נותן תרומה
כך [illegible] ישראל [illegible] לפיכך הם
מתרבים בארץ כך הוא אומר [illegible] ורביתם
וירשו את הארץ [illegible] והקב"ה
נותן עליהם ומביא עליהם [illegible] חסרון
אלא חוזרים ומתרבים כן [illegible] יואב
את ישראל והלך [illegible] ורבו [illegible] שלמה [illegible] מה שדין ענין מה שהשלים הנביא
יהודה וישראל כחול על שפת הים לרוב :
פיסקא ע"ח כך פתח רבי תנחומא בר רבי אבא זה שאמר רוח הקודש על ידי שלמה אל גנת אגוז , שה"ש ו'
ירדתי לראות באבי הנחל למה נמשלו ישראל כאגוז
אמר רבי יהושע [illegible] מה האגוז [illegible] ירקים מכסים [illegible] והם חיים אבל
האגוז

(ריש תשא) חיבתם של ישראל עד שלא יהודה
אין מבקשין להרוג נפש ונהרג ואין
אין אנו מבקשין אלא מנאפין על זה
נאמר ובמעשה ברק עם ה' : דירה את
כל העולם ובסיני : ה"ג בתנחומא אם
עמרתיה כלה והעשיר את העולם
במרותיה לאחר : ומשום אין בך מאפין
העבירה גורמת למצוה :
פיסקא ע"ה משרה מימות (במ"ר פ"ב
תנחומא ולקוט
ריש פ' תשא ולקוט שמואל כ"ב) : בספר
נמצא היינו ספר במדבר הנקרא
חומש הפקודים שש של פעמים אחד
בפ' במדבר ולא' מה פינחס : ואחת
במסב בפרוטרוט לא תשא רק של
פעמים ובעיק להגיה ול' בומי נקרא
שנאמר כל הקהל כאחת ארבע ריבוא
(עזרא ב') ואחת לעתיד כמ' וכן הוא
בבמ"ר ובתנחומא ולקוט (שם ושם) :
ממה שנראו בעינן ורבי תנחומא בר
פותר אל ענני ונומר נראה כל
לשון זה הוסיפו המעתיקים מסורא
במלתא דלגמן פרשה יהודה וישראל רבים
(פיסקא ע"ח) ואינו שייך לכאן כלל
ושם פרשתו עש' בבמ"ר ותנחומא
ולקוט (שם ושם) :
פיסקא על נשדיני כפ"ל ולשון יווני
ופירושו עוש והאיש
המגבה הקוש והמס שקרא נשדינום
ובדברי רז"ל ולכל נתח נשדיני של
מלכים נתח נשדיני של ולירהונים
נתח נשדיני של (תנחומא ובערוך
נשדין) משל לארכי שון נשדינים
על אותה מדינה (במ"ר פ"ט) וביולוס
ורשיה (רפ"ה) לכלים נתח נשדיני
ט"ס וצ"ל נשדיני ופ"ש : כמוהר
המרגלות שלאונס בהו שני חמשים
כסף (פרגבות יוד לח) : מטבע של
לא פרוטה (פיסקא ע"ב) : שרושם
שרוש בגה לגיותיו לקול (פיסקא
עדן ורבמיתא בבבא (יוב) : ואמר
מה לפני הקב"ה רבש"ע במה תפוס ארץ ישראל בפני תשא ע"ש :

פרשתא יהודה וישראל פיסקא ע"ב [illegible] (שקלים פ"א מגלה י"ג [illegible]) : הזרעים [illegible] (ירושלמי שקלים שם)
ותנחומא [illegible] : וחורש בשור וחמור
[illegible] בעשר [illegible] (תשא) [illegible] : [illegible] (שם) וכן [illegible] העשר
[illegible] : [illegible] התבואה ומעשר ראשון
פיסקא ע"ח כל [illegible] (שיר השירים [illegible] אל גנת אגוז) : [illegible] : [illegible] : [illegible] באל גנת
[illegible] : ה"ג ארבע
[illegible] : והשטרה באמצע
ירושלמי

~~הלוחה (תשובי ליי) על יצא בדברי מטבעא וכו' [illegible]~~
ושאין הזהב כבר הבדלתי [illegible] ועבא שבעו בבו מדינתא [illegible] (שקלים פ"ב)
חגרו בשנו סלרים תגרת [illegible] טבלרים (חלק סור) ושה הוצאו ורבו [illegible]
מיל מעות ולבבר האחוכין ומורפס לכנען מטבע כמו אדם טובע. מה
מטבעות בחותם אחד (סנהדרין פ"ד) ממטבע שטבעו חכמים
(ברכות מ') עבי' עדות עינא (גיטין פ' כהנת ובב"ק) ולכן המפרשים
בראו לחבר הנודה תפרות הטבע כי לכל דברים מתבענים כ"כ
תקן לא ירקרו כ"כ ב"ע: ה"ג בתנחומא
(כי תשא) חיבתן של ישראל כו' אלו יהודה
אין מבקשין להרוג נפש ונפרק ואין
אין אנו מקריבין אלא מכאצין על זה
נאמר ובועד ברוך שמו ה': זיכה את
כל העולם ובסיני: ה"ג בתנחומא אם
ישראל לפני הקב"ה והעמיד את העולם
ומורשה לאחר: ומש אין בק שאתן
הנבירה גורמת למצוה:

פיסקא ע"ה במשרה בעמות (במד"ר פ"ב
תנחומא ילקוט
כיש פ' תשא ילקוט שמואל כ"ב): כספר
ומדבר הייגו ספר במדבר הקורא
חומש הפקודים שמו של פלמים אחד
כפ' במדבר וא' עד פינחס: ואחת
כתוב בפרשה לא תמצא רק ט'
פעמים ושייך להקיה וא' בעזרא
שנאמר כל הקהל כאחת ארבע ריבוא
(עזרא ב') ואחת כתוב כו' וכן הוא
במד"ר ובתנחומא וילקוט (שם ושם):
מה [illegible] בעינן ורב תנחומא בר
פותר אל [illegible] ונאמר ראה כל [
[illegible] הוסיפו הגליונים מסורתא
[illegible] פרשה יהודה וישראל רבים
(פיסקא ע"ח) ואינו שייך לכאן כלל
עם פרשה [illegible] במדבר ותנחומא
ילקוט (שם ושם):

פיסקא ע"ו [illegible] כ"כ ולשון [illegible]
ופירשו [illegible] והאיש
הנבבה [illegible] והשם [illegible] טבריוס
ובבבלי [illegible] ולכן נתת טבריני על
[illegible] נתת טבריני [illegible] ולירושלים
נתת טבריני כו' (תנחומא ובערוך
[illegible]) [illegible] טבריוס
על אותה [illegible] (במד"ר פ"ט) ובילקוט
ירמיה (רמז) [illegible] נתת [illegible]
ע"ש [illegible]: המוהר
המעלות [illegible] בהיו עשי חמשים
[illegible] (כתובות יו"ד ה'): מטבען של
על פרשת (פיסקא ע"ב): שרלום
[illegible]: ליצנותן [illegible] (פיסקא
[illegible] ובמדרש בבא (יוב:) ואמר
[illegible] הקב"ה [illegible] ישראל [illegible] בפי תשא ע"ש:
פרשת יהודה וישראל פיסקא ע"ב

ערמו ולא זו ולא זו אלא מי שיש לו שור עגל ונגח אדם עבד
מהו עושין אדוניו נותן שלשים שקלים ויתן לאדוניו ואנחנו
עשינו שור שנאמר וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב
עכשיו כל אחד ואחד מישראל צריך ליתן שלשים שקלים של
[illegible] אלא כמוציא שם רע ועשו אותו מאה כסף ואנחנו
הוצאנו שם רע על הקב"ה שהוא הוציאנו מארץ מצרים ואמרנו
[illegible] זה אלהיך אשר העלוך מארץ מצרים ידע הקב"ה מה
[illegible] אמר למשה אמור להם אתם מתיראים אתם [illegible]
מפני שנתתם לו לא כאונס לא כפתות ולא כמוציא שם
רע ולא כשור נגח אלא זה יתנו, אמר ה' אמור [illegible] ה
הקב"ה מטבע של אש נטל וקרא לו למשה ואמר לו זה יתנו
כיון שראה דוד שבגזה כפרה יש להם התחיל אומר בואו
וראו נפלאותיו של הקב"ה ומשלו שבדבר שהכעיסוהו בו
בדבר נתן להם כפרה, כי אלהים שופט זה ישפיל
וזה ירים זה שהשפילו ישראל לפני שאמרו זה אלהיך
ישראל וזה ירים שרומם קרנם בגזה זה יתנו:

סליק פרשתא כי תשא:

פרשתא

פיסקא ע"ב יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים
לומדנו רבינו מאימתי

משתמרים על השקלים כך שנו רבותינו באחד באדר
משמיעים על הכלאים ולמה באחד באדר שכל החדשים
הגרעינים קטנים הם ואינם ניכרים מה הם אין חיוב אם
שזורים לפיכך היו משמיעים מאחד באדר שיפרשו שאסור
לזרוע כלאים כך אסור לקיים אתה מוצא שאין ישראל
עומדים בעולם אלא בזכות המצות שהם עושים בארץ, אמר
בלעם מי מנה עפר יעקב מי יכול למנות מצות שישראל עושים
זרע ועשיים לא תזרע כרמך כלאים לא תחרוש בשור ובחמור
לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, העומד הפרי נותן תרומה
כך מי יכול למנות מצות שישראל עושין בעפר לפיכך הם
מתרבים בארץ כך הוא אומר למען תחגגו ובאתם וריביתם
וירשתם את הארץ שאפילו ישראל באים לידי חסרון והקב"ה
טעם עליהם ומביא עליהם מרדות והם באים לידי חסרון
אלא חוזרים ומתרבים כן אתה מוצא בימי דוד שמנה יואב
את ישראל והלך מהם שבעים איש וחזרו ורבו בימי שלמה שנאמר
יהודה וישראל רבים כחול על שפת הים לרוב:

פיסקא ע"ח כך פתח רבי תנחומא בר רבי אבא זה שאמר רוח הקודש על ידי שלמה
ירדתי לראות באבי הנחל למה נמשלו ישראל כאגוז

אמר רבי יהושע בן לוי [illegible] רבי לוי כל האילנות בעולה שהם [illegible] עיקריהם והם חיים אבל
האגוז

אחריך ועשו את העגל לפיכך יהא נותן כל אחד ואחד חמשים כסף ו
ולא עוד האמרו שנאמר כי יפתה איש בתולה כסף ישקול כמוהר הבתולות
אף הוא בחמשים כסף ואנו ופתהו במדבר ובלשונם יכזבו לו ולבם לא
נכון עמו ולא נאמנו בבריתו לפיכך יתן כל אחד ואחד חמשים כסף ר'
יהודה בר' סימון אומר משור נגח למד שנאמר אם עבד יגח השור או אמה
כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו ואנו המרנוהו בשור שנאמר וימירו את כ
כבודם בתבנית שור ונאמר כל אחד
ואחד יתן כסף שלשים שקלים ויודע היה
הקב"ה מה בלבו של משה והראהו ב
במטבעו ואל משה זה יתנו כזה יתנו: שמות פב
ע"ש ודפי' נוסח זה צריך להגיה תלים נו
בפסיקתא דידן: סליק פרשתא

פרשתא יהודה וישראל

פיסקא ע"ו משמיעים על הכלאים כ
במגילה (כט:)

אמרו משום דגמן זריעה הוא ופרש"י
חשור כלאי הזרעים הנכרין בין ה
התבואה והבדשנדה (שקלים פ"א)
כל בהיות שנמעטון הזרע האחר עד
שלא ישאר בו רובע לסאה כרשן
(בפ"ב בכלאים) כל סאה שיש בו תהלים ע"ה
רובע קב ממין אחר ימעט ע"ש ו
ובתוי"ט, והרמ"ס במגילה (שם) כתב
ונ"ל על הכלאים דגמן זריעה הוא
לאו דוקא זמן זריעה שהרי לא הוי ה
הזמן שפירש בהלכה (כלאים ו',)
אלא ר"ל סוף זריעה ועבר זמנו ה עלמים א' ב'
התבואות והזרעים ואז הכלאים
ניכרין אבל בודם לכן אינן ניכרין
עכ"ל ונראה שהרמ"ס לא הביאו ס
סייעתא לדבריהם מהירושלמי ו
ובפסיקתא דידן, בהדיא איתא
בירושלמי (שקלים שם) רבנן אמרו
ומשמיעין אף על הכלאים לא כדי שיהא
הצמחין ניכרין אם אומר אתה במדבר כב
באדר הראשון עד כדון אינן דברים כב
ניכרין ע"ש פירוש עדיין הצמחים שם
רכין ואינם ניכרין ליבער אף הם
הכלאים והם ממש בפסיקתא דידן: ספ"א

פיסקא ע"ח

ותנחומא בלק ונרד עוד אמר פרה ויפר מושה וקרה ונסינא בר [illegible] (שם) וכן [illegible] ור"ל העשר
[illegible] ישראל רבותינו (שקלים פ"א מגילה יג, כט. מ"ק ו.): הזרעים קטנים הם (ירושלמי שקלים שם): וחורש בשור בחמור
[illegible] במדבר ובילקוט (שם) נחשיב להו: העמיד הפרי בילקוט (שם) הגירסא העמידה כפרי הוא מצוה מצות התבואה ומעשר ראשון
[illegible] ע"ש: באים לידי חסרון הלשון כפול: ה"ג שבעים אלף איש:
[illegible] (תרומות עלוקט פ' אל גנת אגוז): שהם לוקט מעיקר ושרש ומלעיים: מגלה שרשין והוא חי ברסוננו: למה אגוז דאל גנת
[illegible] במדרש [illegible] דבר הזה [illegible] שנאמר טוב הירד [illegible] פרדס מגדי: ה"ג אורבע
[illegible] הקטנים נקראים לוגיים: והשטרה בחמעה
ירושלמי

(וחשובה עירובין פ״ה תנחומא ובמ״ר) : הנ״ב בחגיגה ד״א מה האגוז
הזה שתוך ועיין ילקוט בנשא (תר״ס) וילקוט ש״ה (תתקצ״ב) : עיין
קליפתו קשה כעץ : וחבריהם עור האחר שגומלין חסד [illegible]
אתו ועיין בחגיגה ובויקרא רבה (פ׳ ל״ה) : הוא משומר על קליפה:
לנגד ב׳ עולמים כמ״ש רז״ל על בצל החכמה בצל הכסף ( )
[illegible] רחמי [illegible] עליא ( ) : מוהלים עור הערלה
קשה כקליפת האגוז החיצונה ופורעים
העור הרך הדבק במילה כקליפה הדקה
הדבוקה בפרי עצמה : צלו הולך
בכל העולם כמ״ש רז״ל על צלו הולך מסוף
העולם ועד סופו וחד מרניתו (שמות
של אדם בשעה שעוברת מן הגוף
( ) : כולם מתבטשים ומרגישים
עיין בחגיגה ובויק״ר (פ״ב) : חתה עבה
ונעאסת ועיין בחגיגה : ומרחיקים מ
מעוונותיהם עיין בחגיגה (טו:) ו
ובב״ר (פ״ה) : הב׳ ולפי שעות בוטיהם:
קטרוגים של שרים מאוב בקליפה ו
ונשברים בדוחן : קיש מרה ושרשין
מלשון הכתוב בא לדא עין (בנשא ה׳)
ותרגום ביתב (שופטים ג׳) תרגומו
ונושה בסיפתא גולה כנחש (ירמיה מ״ו)
קול [illegible] ~~ומלשון הקשה~~
ופשוטים , ועיין ברכות (בעירובין) ושנוש
[illegible] לשון הגאה [illegible]
[illegible] ~~ובמסכת~~ [illegible] על
כפשטא (דב״ק פ״ג) בן גיש בן שהיש
על דלתי רחמים (מגילה י״ב) , הקיש
שכנה (שמות פ״ג) הקיש בן רסולין
(בכורות מ״ב) : הב׳ אעפ״כ אין ~~[illegible]~~
בו תוחלת ור״ל שאי אפשר להוציא
האוכל מגשרי הקליפה : עושין מצוה
בחגיגה הגירסא עושין צדקה והוא הוא
שמשון הירושלמי ועיין ברית צדקה
מלשון מצוה לבד : הב׳ בילקוט אעפ״כ
א״ל הקהה [illegible] ובחגיגה ליתא אעפ״כ
אלא א״ה לחמתא אמר תבוא כלאו [illegible]
[illegible] ור״ל כגי האגוז שאינו נפרך מעצמו
מוציאין כריו [illegible] בעפ״כ אין כלי תעלות
כו׳ שאין כיון פתח למצוה יהיה
פתח בלו כרתו להוציא מקומו ולרפא :
חתן רבעון (פאה פ״ב) אף בחלקי
אעפ״כ ורז״ל בחגיגה : הב׳ שמשרת
ישראל ורז״ל בילקוט (תשס״ב) וילקוט
מלכים (ר״ח) ישעיה (רס״ט) וש״ה (שם)
ובחגיגה הגירסא כל מי שהוא מקפיד ש[illegible]
על הדיבור בישראל ע״ש והיא היא כמ״ש
רז״ל כבורים אתם שברות את עמ
[illegible] עבדות את עמם [illegible] ( )
לצפה וכשו רז״ל [illegible] בה שאמרה
בפסיקתא על [illegible] (חגיגה פ׳ או תבאו ת
[illegible] וילקוט תשס״ב ומלכים ושעי[illegible]
[illegible] ופסיקתא (פ״ט) כי [illegible]
[illegible] ובירושלמי (סנהדרין
[illegible] ע״ש ובספר [illegible]
[illegible] (פסיקתא) : הב׳
[illegible] : ומתאים עד

המוהל

האגוז הזה בשלשה מעלה שרשין והוא חוי כך ישראל
מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם , ד״א למה
לאגוז מה האגוז הזה עשוי ארבע אגורות כך ישראל
במדבר עשויים משה ארבעה דגלים והשכינה באמצע
שנאמר ונסע אהל מועד בתוך המחנות מה האגוז ה
הזה שתוך לתוכו ועשוי למוהלים כך ישראל כשהם
גופים והיו מולים אומנים ונשהם חוטאים והיו שתו
לערלים , דבר אחר האגוז הזה כל זמן שעצו
רבון ופריו הוא משומר פירש היומן משליכים אותו
אשפות כך ישראל כל זמן שחבריהם בעולם וחכמים
שוממים בבריהם הם גורים לעשות של עולמים העולם
הזה והעולם הבא פרשו מהם אבדו מן העולם , ד״א
האגוז הזה על עץ של עלים וכך משל ישראל בו אמר
רבי אבין שהם מוהלים ופורעים , ד״א למה לאגוז
אלו כל הפירות שנופלין בארץ אין להם צל והאגוז
כשנופל לארץ צלו הולך כל העולם כך ישראל צלו הולך
בכל העולם , ד״א כל הפירות יכול אדם ליטול מהם
מתוך השק ואין חביריהם מרגישים בין תשרים בין
מתגם בין האגוזים , אבל האגוז כיון שאתה נותן ידיך
ונוטל מהם אחד כולם מתבטשים ומרגישים כך הם ישראל
אם יוחב חוטא כולם מרגישים האיש אחד יחטא ועל כל
העדה תקצוף , ד״א כל הפירות נופלין לארץ מתלכלכים
ועפן של אדם חתם מהם לאוכלן אבל האגוז אם נופל
ומתלכלך מרחיצו ואוכלו כך ישראל אפילו מתלכלכים
בעונות כל ימות השנה יום הכפורים בא ומרחיצים
מעוונותיהם שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם
לטהר אתכם וגומר , ד״א האגוז הזה נותן בקופה
אם מבקש אדם שומשין ליתן לו מלפלין בינהם
מחזיקים הם מה שאין אתה מוצא בשאר הפירות שאין
אתה יכול לעשות כן בתפוחים ובתאנים אלא
באגוזים כך ישראל מקבלים כל מי שבא והתגייר ,
אמר רבי לוי האגוז הזה יש בו שלשה מינים אגוזי
פרך ובינונים וקשיונים של פרך שנפרך מעצמו
והבינונים אתה מקיש עליו והוא נשבר והקשיונים יש
מקשה לשבר ואתה מקיש עליו באבן ושוברו ואעפ״כ
אין בו תוחלת כך הוא ישראל יש בהם בני אדם שהן
עושים צדקה מעצמם אלו של פרך ויש בהם שאתה
תובעם למצוה ומיד הם נותנים אלו הם הבינונים
יש בהם שאפילו אתה מקיש עליו כמה פעמים אין מועיל
היומן כלום (אעפ״כ) אמר רבי לוי הכתוב שאינו פותח
למצוה פותח לרופא , ד״א אל גנת אגוז האגוז הזה
חלון מי שאינו אומן לעלות בו מיד הוא נופל שצריך
לשמור עצמו שלא יפול הימנו כך כל מי שמשרת את
ישראל לשמור עצמו שלא יטול את שלו מתחת ידיהם
כגון משה וישעיה ואליהו , משה אמר שמעו נא ה
המורים ונאמר לא תביאו את הקהל הזה , ישעיה
אמר ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב מיד ובידו
רצפה , אליהו כי עזבו בריתך בני ישראל ונאמר
ואת אלישע בן שפט תמשח לנביא תחתיך , ד״א צריך
לשמור שלא יאמר [illegible] ואחרים , ד״א אל גנת אגוז
האגוז הזה שתוך לתוכו ועשוי למוהלים כך ישראל
רשעים

פסיקתא ע״ה מפסיק עיריהם במדרש חזית גרים מה הנטיעות הללו אם
אתה מבקר שרשיהן בשעת נטיעתן אם הן
מצליחות ואם לאו אין מצליחות אבל האגוז הזה אם אתה מבקר
שרשיו בשעת נטיעתו אינו מצליחות כך ישראל מכסה פשעיו לא יצליח
והעיין בספרי חכמת הטבע (בעטייניק) פירשו החולקים מאגוז
לשאר האילנות בזה לנטוע ולעקור נטיעתו ורפואתן מכלות הבשות
בקליפות השרשין והתגלותן וראה ש
שגירסת הפסיקתא דיבן מתיחס
יותר וכן הביאו בילקוט (ש״ה תתקצ״ב)
וכן דרשת הכתוב מכסה פשעיו כגון משלי פ״ח
יותר לגירסתינו לפי שהלשון הוא
דומה לפשט האדם והיא לא תצלח
אם בכיסוי שרשיו : במדבר ב׳
שם מכסה פשעיו לא יצליח ואת בגמרא
(פ״ו :) מקיפים ישעיה מ״ט
זה דומה בחטא מפורסם או בעבירות
שבין אדם לחבירו אבל בחטא שאינו
מפורסם או שבין אדם למקום יזדיק
כיסוי חטאה והגי׳ שיכוח עפ״י ו[illegible]
בבהוג בלוו ידידי ואינשי לא [illegible]
והני [illegible] באוף בחטא שדבר מפורסם
אינו מתכפר עד שיודה בעצמו
עוד החטא ~~[illegible]~~ ויגלה שרשו ושב
ורפא לו כדוגמת האגוז :
שם בתוך המחנות בירושלמי (עירובין
פ״ה) [illegible] היו ישראל מהלכין
במדבר חד אמר כתיבה (ה[illegible]
בנו יהודה במזרח ראובן בדרום
אפרים במערב ודן בצפון) וחד במדבר י׳
אמר כעורה (ראובן אחר יהודה
ואחריהם אפרים ודן) ע״ש ובפסיקתא
דידן אתיא כמ״ד כתיבה היו
מהלכין לד׳ רוחות העולם והשכינה
באמצע כמש״כ מגורות האגוז שהם במדבר י״ז
לד׳ רוחות והסירה באמצע כדאיתא
בחגיגה וכן טעם מטה של יעקב
וכדוגמת המלאכים שסביבות
כסא הכבוד כמ״ש בבמדבר רבה
ובתנחומא (במדבר) ע״ש :
שם כולם מתבטשין כריש שבועות
הבייש [illegible]
בעון שבודה דוקא צריכי ערבי
נושאין אבל כשאר עבירות צריכי
דהכא והכא [illegible] ע״ש , ובל״ז
במעוט צדיקים אינם בכלל וכלום
לאו דוקא [illegible] :

המלכים והמשגיחים והמנהיגים של המלכים להוריד ולהשפיל .
העולם לרצונם : וכן מתמעט ומתגבר לך להיין הלשון מושאל
ונראה להעיר על שם הפרנסה אחרי עולם לדניאל רבי ושרא רברבן
ולמאור שכתוב בתהלים [illegible] ולא [illegible]
שמען יהבה ליה (דניאל ב') // הב' בחלום שיר השירים אמר רבי
יהושע בן חנינה שאני מוגג : אותן מיליך להירגל מהם לאחד גם
והכפות החונה (שבועות פ' אחרון) והמשנה פרק (אבות פ"ג) אין
עירובין כמלוה השם (עירובין לה"): הלוה מחליף
ענין ושיבוא ועיין בחגיגה : הב' בילקוט
שה' וכן הוא אומר יהודה וישראל רבים
כחול הים : סגולה אומ~~[illegible]~~
פיסקא ( ) ~~[illegible]~~ (פיסקא ה'):
פיסקא ע"ש הב' שמואל אמר לשאול : הב'
והיו ישראל אוכלים ושותים
אלפים : ויעלה מעט מעט כפני אותן
הרבה ונעלא ביומא (פסחים ק"ב)
גאולתן של ישראל כך בתחלה היא באה
מעט מעט (תוספתא פ' בי נאות וירושלמי ברכות):
מעט וכו' כבר בימי דוד שנאמר
ויתן ה' דבר בישראל ויפול מישראל
שבעים אלף איש (דה"א כ"א שב"ב כ"ד) והדר
מפרש איך מתו : הב' אלא מה כתוב
ויוסף : הב' בילקוט שמואל (קל"ב) אלא
מה כתוב להעלה משבא דוד : אוריה
החתי כל שלשים ושבעה כמו הוא
בשמואל סוף פ' כ"ג ואחר מתחילו פרשה
כ"ד ויוסף אף ה' וכו' ופי' הפסיקתא
כך ויוסף : בדברי הימים (א' י"א)
וכן אחר אוריה החתי עוד י"ג מ
גבורים : הב' כיון שהגיע לאוריה
החתי : דפסיקתא בלשון יחיד עוד מחזן
להקב"ה עליו ויש אחר הרבה עוד
כן עמ"ש (פיסקא נ"ה) : הב' כיון
שהגיע לאוריה : שאינו לצורך ויש בו
חסרון (ברכות סב) : ולא רב באוצר
~~[illegible]~~ פ"ב תנחומא וילקוט ריש
תשא וילקוט שמואל ס"ב ובתנחומא לעיל
~~[illegible]~~ פיסקא ( ): חרב ושב
הלשון מושאל ועיין בירושלמי ברכות
(פ"ב) ובמס' סנהדרין (מח:) ד"ה
כשלמא ובב"מ (ס"ב ע"ב) ובתנחומא
ריש בדברים ובאגדת שמואל (פכ"ה)
וילקוט שמואל (רמז קס"ב) והעיר ע"ש
כאן כגירסת התנחומא (סוף מסעי) את
מילא שחרב גדול היה יואב במזרה
וראש סנהדרין שנאמר (שב כ"ג) יושב
בשבת תחכמוני ראש השלישים ע"ש : ואני
מלך (אגדת שמואל פ"ג) ילקוט שמואל
קס"ה) כלומר וכיון שבאמת אני המלך
ואתה שר הצבא מורדת אתה לעשות
פקודה : הב' בילקוט (שם) איכפת
חלק לשבט גד : הב' (שם) איכפת לא
מסרת אותה השדה כלומר שלא עשה
אתה משבט גד כבודו : הב' (שם)
כל ישראל שלו שלא היה חסר : [illegible]
חמשים ברמיה : אמרו רבותינו
[illegible]

חשבונות רבות של עולם ומתעמלים של המלכים באמרין
מלכא נבוכדנצר נפל על אנפוהי ולדניאל סגיד , וכן
מתמעט ומתגבר לך להיין ופשאים עושים חשבון של עולם
עשיתי שחון לאומות הייתי שחון לכל העמים , ב"א אל
גנת אגוז . אמר רבי יהושע בן חנינא שאני מוגג אותה
כל שעה אומות העולם חוטאים ואני מאריך רוחי
עמהם אבל ישראל אינם [illegible] להם אלא חטאו מיד אני
גוגגם אף על פי כן כל דבר שהוא מוגג מיד הוא
מחליף ומשבח אמר הקב"ה אע"פ שגוגגתי אותם מיד ה
הרביתי אותם יותר ממה שהיו וכחול שאין לו מנין יהודה
וישראל רבים אמר הקב"ה ישראל סגולתי הם והייתם
לי סגולה ומה עיסקה של סגולה בו . אין ערב ובגלויה
ויגע בה ואם נתחברה ידו ונטל היום מיד הוא טרוב
להחזיר כל מה שנטל היתה , כך אמר הקב"ה אע"פ
שעונות גורמים ומתמעטים ישראל עלו לעשות הרבה
ממה שהיו יהודה וישראל רבים :
פיסקא ע"ש ב"א יהודה וישראל רבים מהיכן נתמעטו ישראל
כיון ששמואל אמר לשאול שולך
למחות שמו של אגג עברו על הדבר ישראל מאתים ועשרים
אלף שנאמר ויפקדם בטלאים מאתים אלף רגלי ועשרת
אלפים איש יהודה במותה שעה נתחייבו כליה אמר
הקב"ה אם הורגם בבת אחת אין עמידה לישראל הריני
נוטלת ביומא ביומא ושבעים אלף מתים מהם כדבר
והשאר בהר הגלבוע עם שאול ובימי דוד היאך מתו
אלא מהו ויוסף אף ה' לחרות בישראל והיאך חרה אף
אלהים בישראל אלא מה כתוב משבא דוד למנות ה'
הגבורין היה מונה והולך כיון שהגיע אוריה החתי
כל שלשים ושבעה מיד ויוסף אף ה' לחרות בישראל ו
ואתה מונה שלא מונה עוד שבעה עשר גבורים , וכך
קרא בדברי הימים . ואתה מונה אותם עוד שבעה עשר
אלא כיון שהגיע אוריה החתי מיד ויוסף אף ה' ולמה
שהיה יושב וקורא בפיסקא כל גבורין היה קורא
בלוח ובלוח היה קורא והולך כיון שהגיע עוד לוח
אמרו לו מת מיד השליך הפיסקא והעלה חמה , כך
הקב"ה היה קורא ומונה גבורין כיון שהגיע אוריה
החתי מיד ויוסף אף ה' ויסת את דוד למנות , ויאמר
דוד אל יואב שר החיל לך מנה את ישראל מדן ועד
באר שבע אמר לו יוסף ה' על העם כהם וכהם מאה
פעמים ולמה לא אמר כברכת משה רבו משה אמר
יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויואב אומר מאה פעמים
אלא ברכתו של יואב היתה טובה משל משה , אמר
ועיני אדוני המלך רואות אמר לו בחייך יהא כן ,
אמר יואב מניין שהוא לצורך אין בו חסרון מניין
שאינו לצורך יש בו חסרון ואתה מונה חנם יושב
ראשו של סנהדרין היה יושב בשבת תחכמוני הוא
היה יואב שהיה גדול בתורה וגבור במלחמה למה
יבקש אדוני ולמה יהיה לאשמה על ישראל ודבר המלך
חזק על יואב אמר לו דוד או אתה מלך ואני שר צבא
או אתה שר הצבא ואני מלך כיון שראה כן יצא שלא
בטובתו

פיסקא ע"ש שאינו לצורך יש בו חסרון
בברכות (ס"ב :) אמרו
אל הקב"ה לדוד מסית קרית לי הרי
אני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות
של בית רבן יודעין אותו דכתיב כי תשא שם
תשא וגו' ונתנו איש כופר נפשו וכיון
וכיון דמנינהו לא שקל מינייהו כופר
וביומא (כב :) א"ר יאסור למנות את
ישראל אפילו לדבר מצוה מנין (הייתם
למנותם) מדכתיב ויפקדם בטלאים
אמר ר"א כל המונה את ישראל עובר
בלאו מה רנב"י אומר עובר בשני לאוין
שנאמר לא ימד ולא יספר והכ' הראש
(הלכות סנהדרין פ"ב) ולמה מונין המנין
שהספיקו עליו על האצבעות שהוציאו ולא
היה מונה של האנשים עצמם לכך שאסור
למנות ישראל אלא על ידי דבר אחר שנא' שם
ויפקדם בטלאים עכ"ל ונראה לפרש דאפילו
לצורך דבר מצוה אסור למנות ישראל
למנותם רק על ידי דבר אחר אבל שלא
לצורך אסור אפילו ע"י דבר אחר וכן דבריו א'
אף שיואב היה יכול למנות ישראל על ידי
דבר אחר אמר לדוד למה יהיה לאשמה
לישראל כיון שאינו שלא לצורך :

שני פתקין עשה יואב אחד מרובה ואחד מועט : בפונדקין סונדרה
בלשון רומי כיס [illegible] ובמשנה עשויה פרשת ובגמרא אסיא ועדיין
היו חוגרים בו על המגבעים ופונדא תחת הבגדים על החלוק ובלשה
לע״ז מצור ורש״י רז״ל ובפונדתו (ברכות נ״ד: ופרש״י) ובפונדתו מ
מעות שלאחוריו (שם ד״ס״ב:) בין פונדתו לחלוקו (שבת צ״ב:) מעות
בפונדתו (שם:) ופונדא (שם כ״ב:) מורך עליו פונדא (שם ד״ן ע״ב)
פסחים י״א:) אסור בפונדא (נדרים
נ״ב:) ראיה מרוך אפונדתו (סנהדרין
פ״ג) והפונדא (כלים פכ״ט עיין
בהערוך) : את הקטנה לבן טוב
מספר לשון חסרון כמו רש״י בשמואל
ע״ש ובתוספות (פ׳ אחרת הא) מספר
זה המנין מספר זה הפרק : מספר
העם כמה שרבו העם ומנום : כשנים
באגדת שמואל (שם) הקריא ותהי
ישראל כיון שנים חמשה כמה כנגבה :
ה״ג בילקוט שמואל (שם) אין הכתובים
מרכבים : ולוי ובנימין לא פקד מפני
הוא בדברי הימים (שם) : ה״ג איש
אומר לו : ואני מונה אותם ברמיה :
שמשו של הקב״ה בקבה״ג : אפטיקא
של שהמזבח בחלון : אצל אמך באגדת
שמואל (פ׳ ל״א) איתא תלמשבי ולמה
היה דוד דומה באותה שעה לחולה
שעה למיתה אמרו ליה א׳ את בררי
טחניות אצל אביך או אצל אמך אמר
להם ווי לבן לאידמו בחרבין שנשרו אע״פ
אצל ~~הריב~~ אומר אצל אבי טוב לו,
כך ואמר דוד אל גד צר לי מאוד
ומ״ש : שואל את המות עיין באגדת
שמואל (פ׳ ל״א) : שלשים ושש שעות
ר״ל שלשת ימים דבר בארצך ימים ממש
של שעות : ועד זריקת דמו (ברכות
ס״ב: ע״ש) וכן תרגום ויתן ה׳ מותא
בישראל מצפרא ועד מתתרבים תמידא
ועד [illegible] : עד שיגמור חלון ב
מברכות (שם) ה״ג אומר עד חצות
ובאגדת שמואל (שם) איתא ועד
עת מועד רבי חייא רבה אמר משחיטת
תמיד ועד זריקת דמו רבי שמואל
בר נחמן אומר משתגרן דמו ועד
שתצא החמה ורבנן אמרין משתצא
החמה עד שיתעלה על העולם , ובא
וראה כמה אוכלסין נפלו מהן אלו היתה
שעה פונה על אחת כמה וכמה : אתה
חופר ~~[illegible]~~ (פ״ב) אגדת ש
שמואל (פ׳ ל״ב) תנחומא (תשא) ילקוט
שמואל (קס״ה) ומלכים (קע״ה) : ה״ג
בבמ״ר ~~[illegible]~~
(פ״ב) ילקוט הושע (תקע״ג) מגלות שאין
להם מספר ; ה״ג בבמ״ר (שם) שמתחלה
היו יחידי בעולם שנאמר אחד היה
אברהם [illegible] כמו שכתוב [illegible] שידרו
[illegible] (שם) : ה״ג בבמ״ר (שם)
[illegible] להם מספר שישראל [illegible]
[illegible] (במדבר [illegible]) עד שאין
[illegible] ובל : כמספר

מטופס אעפ״כ הלך לשבט גד אמר יודע אני שהם גבורים ש
שלא יזרקו עלי אבנים ונעשה הדבר משל ואעפ״כ לא סייו א
אותו השעה אחר כך הלך לו לשבט דן אמר יודע אני שהם
עובדי ע״ז שלא תהגר השעה בבלי אבנים עובדי ע״ז כיון
שלא ערב אחד מהם בפעם הלך לו אצל כל ישראל אעפ״כ שלא
היה חפץ בדבר שנאמר כי נתעב דבר המלך מה שבא אתה יודע
ויבואו מקצה תשעה חדשים ועשרים יום מדן ועד באר שבע
מקצה תשעה חדשים אלא שעשה משתכא . ויתן יואב את מ
מספר מפקד העם אם מספר למה מפקד אלא אמרו רבותינו
שני אפור במאות עשה אחת גדולה ואחת קטנה והניח את ה
גדולה בפונקתו אמר הריס שנתן את הקטנה אם יעלה חימה
אני אומר הריני קורא הריס שנתן לי את הגדולה , ב״א את ע
מספר מפקד אלא כיון שהלך למנות היה משלח לפי שהיה לו
חמשה בכיס לך והטמין וסופר מה שאתה מבקש ומה שהיה
אומר היה טורח ולוקח את מספר מפקד העם , ותהי
ישראל למה אמרו לשון עיבה אמר הקב״ה לא ערב אחד מהם
בעבד . ויאמר לו למה אתה סופר אותם אלא שיתם עצמיהם
בנים ותהי שמונה מאות אלף איש ואיש יהודה ארבע
מאות ושבעים אלף איש שולף חרב ובדברי הימים כתוב אלף
אלפים אמר ר׳ יהושע בן לוי הכתובים מכובים מה שחסרים
כאן שמנו אותם שבט לוי ובנימין לא פקד בתוכם למה כן
אלא אומר יואב אם יאמר לו למה לא ספרת אותם אומר
לו משה רבינו לא סופר אותם שנאמר אך את מטה לוי
לא תפקוד ולמה סיכם לוי לא פקד בתוכם ולמה בנימין אמר ,
ואם יאמר המלך מה כמה אלפים כפי [illegible] במגפה
ואני מונה אותם ומוסף לוי ובנימין לא פקד , ב״א לו,
שמשו של הקב״ה ובנימין בגלל אכסניא שלו ואני מונה אותם
ומוסף לוי ובנימין לא פקד , כי נתעב דבר המלך מהו
נתעב שלא ערב עליו הדבר באותו השעה בא גד הנביא
אצלו ואמר לו מה אתה מבקש שלש שנים רעב או שלשה
חדשים בורח מפני שונאיך או שלשה ימים חרב ה׳ ודבר
שנאמר אם שלש שנים רעב ונגמר ודוד השיבו דוד צר לי
מאוד למי שאמרו לו היכן אתה מבקש להתך אצל אביך
או אצל ~~אביך~~ אמך או להם לאדוניך שכך שומעים כך
היה דוד כשנאמר לו שלש את נוטל עליך ונגמר , ולמה
שלש אמר לו שלשה בברית אוחזת על שאול [illegible] ה׳ יגפנו
או יומו יבא ומת או מלחמה לכך שלש כנגד שלש ,
ב״א שלש שנים וכתוב אחד אומר התבוא לך שבע שנים
אם שבע למה שלש ואם שלש למה שבע אלא אמר לו מה
אתה מבקש שלש למלחמה או שבע לבצורת אמר דוד אם
אני אומר רעב ישראל אומרים מפני שהוא מלך ואוצרותיו
מלאים , אם אומר אני תשברה מפני פן ישראל אומרים
מפני שיש לו גבורים שיעמדו עליו הריני שואל את ה
המות שמשוה לגדולים ולקטנים אפלה נא ביד ה׳ כי רבים
רחמיו וביד אדם אל אפולה הרי שלש שנים ואח״כ עשה
שלשה חדשים ואח״כ שלשה ימים ושלש ימים עושים שלשים
ושש שעות באו מעגלים טובים לישראל באו שבעת ימי
השבת ושמונה ימי המילה הרי חמשה עשר חמשה ספרי
תורה ושלשה האבות הרי עשרים ושלשה , אמר רבי
תנחומא בי רבי אבא עוד עשרת הדברות ושני לוחות
הברית הרי לה׳ כנגד לה׳ שעות ורבי אבון הלוי מי

רבי

שם יאו שש שבטים שלא נמנו ובל״ב מדות ב״א בין של ר׳ יוסי הגלילי, שנינו
משני כתובים המכחישים זה את זה בא הכתוב
השלישי ויכריע ביניהם כיצד כתוב אחד אומר ויהי כל ישראל אלף אלפים
ומאה אלף ויהודה ארבע מאות ושבעים אלף וכתוב אחד אומר ותהי
ישראל שמונה מאות אלף ואיש יהודה חמש
מאות אלף שלא [illegible] ביניהם ג׳ מאות אלף
אלו ג׳ מאות אלף מה טיבן בא הכתוב
השלישי והכריע ובקש ישראל למספרם
ראשי האבות ושרי האלפים והמאות
ושוטריהם המשרתים את המלך לכל דבר
המחלקות הבאה והיוצאת חדש בחדש
לכל חדשי השנה המחלקות האחת כ״ד
אלף מלמד שאלו שלשה מאות אלף היו שמואל ב׳ (כ)
הכתובים בניסו של מלך ולא היו צריכים
להמנות , כיצד כ״ד אלף לשנים עשר הרי
כאן רפ״ח אלף ושמונה אלפים נשתיירו
י״ב אלף הן נשיאי ישראל והשוטרים
הכתוב מכון לחדר וכלן הן ע״כ בלב״ע
מדות ומה נשה למדוא) ונתן טעם על
מה שנמצאו מספר יהודה חסרים שלשים
אלף בדברי הימים ממה שנמצאו בשמואל
לפי שמחשבים אלף שמתו במגיפה
מתו מיהודה שלשים אלף ומתו מיהודה
לפי הדרך יותר מה שצריך שמתו שם
מישראל לפי שהיו שבטו של דוד שגרם
הדבר ובגזרה מדוין לשון הפסיקתא
דידן שאף שהרגו שה״כ מאות אלף
שחסרו הוא מפני שלא מנו השבטים
לוי ובנימין הוצרכו להוסיף עוד מה במדבר ב׳
שחסרים כאן שמתו אותן שדה [illegible]
לכך השלשים אלף החסרים עוד
מיהודה והנה לדעת הרבות (במ״ר
פ׳ ב׳) והפסיקתא דידן שעשה יואב
שני פתקין אחת קטנה ואחת גדולה
מוכרח לומר הג׳ מאות אלף החסירים
בשמואל מבדברי הימים וכן מבואר
באגדת שמואל (פ״ל) הכא את
אמר ותהי ישראל ח׳ מאות אלף שם
איש ולהלן את אמר ויהיו כל שם
ישראל אלף אלפים ומאה אלף איש שם
אמור מעתה שני פתקין עשה יואב שמואל א׳ כ״ד
אחד מרובה ואחד מועט אמר
אם יקבל את המועט אין אני
נותן לו את המרובה עכ״ל באגדת
שמואל ובהפסיקתא שמזכיר בס׳
שמואל אצל ישראל המספר המועט
שהראה יואב לדוד כן משבט
יהודה הראה לו המספר הגדול
והכל דעת שמספר שבטו רב אף שמואל ב׳ כ״ד
על כל המספר כשכתב ספר
דברי הימים חשב המספר ה
המרובה כפי האמת :
שם אף עתה האמור כאן
האומות באגדת
שמואל (פ׳ ל״ב) רבי תנחומא ורבי
ביבי בשם ראב״י משלו לשיר
כמו

והיה מספר בני ישראל ושלא במספר אשר לא ימד ולא יספר : למה
בכוכבים ולא נמשלו בחמה ולבנה שהם גדולים מכוכבים (דב״ר פ״א) אלא
שאר [illegible] : הה״ג (בבמ״ר פ״ב וילקוט מלכים רע״ו) אברהם נמשל בחמה
ויצחק בלבנה : והלבנה בושים שנאמר (ישעיה כ״ד) וחפרה הלבנה
ובושה החמה (במ״ר ובד״ר שם ושם) : מתפרנסות מתביישות ומשתנות [illegible]:
ברורה הוא בגולה כ״ה בילקוט מלכים (רע״ו) ובבמ״ר (פ״ב) הגירסא כך
שישראל אינן שולטין אלא בגולה מפני עון
מזלות : הה״ג הדפוסים חוץ כמו זה
לזה : [illegible] בין ישראל ואינן מריבות
ועיין בספרי (פ׳ עקב) ובילקוט ~~שם~~
תתע״ב) : הה״ג בבמ״ר וילקוט (שם ושם) תפומו
בכל אמורים : הה״ג (שם ושם) מה עפר זה
עשוי כשיש לכל באי עולם : הה״ג מה זה שונה
אדם : שהם קודש שנאמר קודש ישראל
לה׳ ראשית תבואתה כל אוכליו יאשמו וגו׳
(ירמיה ב׳) וכל מי שנוגע בקדשים חייב
(במ״ר פ״ב) : בגולה כ״ה הגירסא ~~[illegible]~~
בבמ״ר (שם) ושם מראה גבורות ונפלאות
עשה וכן גירסת הערוך ופירושו בערך
(פ״ב) כשר ודם מוסף כמו אסגי עי״ש
ובערך כלס : הה״ג ~~[illegible]~~ (שם) הם
נענין לתורה ואובדים : והיה בגלוס
סיפא בוהיה מספר בני ישראל כחול
גדרים ואמור : הה״ג (שם) קרא אותם הקב״ה
ענן של משה : הה״ג בבמ״ר (שם) משיגת
לסריס ובשמות רבה (פ׳ מ״ג) מוכרת
לפלפלין והוא ע״ד סריס פלמטרין בקטרות
(ח׳) מאי [illegible] אדם דומא והמתנות
[illegible] שכתב בפירושו כמ״ש הידוי משה :
הה״ג לסריס : הה״ג (שם) תחלות אין מוליד לו
וכל שהוא סריס : הה״ג (שם) אמר לו משה
ואם אין בו ממש למה אתה כועס : הה״ג
אשות למו לומר שחזר וקראם עמו וזהו
סוף הפרשה ואמר להם בני אל חי : אמר
רבי יהושע חוזר לסיים בפרשת תחלת ה
הפרשה שם יהודה וישראל רבים : הסגולה
הנאת אומה מאבנים טובות [illegible] (פ״ר):
[illegible] שנאמרו חסרים : [illegible] גרסינן:
[illegible] הה״ג כן אתם מסולים לו מאחרים ועיין
בגירסת הפסיקתא שהבאתי בגנ״י : גדולה
מכל האומות גבורה [illegible] : [illegible]
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ (פ״א) ה׳ אלהיכם הרבה
אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב
אמר להם היום אתם ככוכבים אבל לעתיד
לבוא לרב (כ״ל) לרב חסר כמו לשון רבנות
שעתידים להיות דומים לרבים [illegible]
[illegible] כאן כי ה׳ אלהיך אש אוכלה [illegible]
בישראל לעתיד לבוא והיה אור ישראל
לאש וקדושו ללהבה אמר הקב״ה [illegible]
[illegible] הרי הוא כעורת שנאמר כמוהם
יהיו עושיהם ונאמר [illegible] הקב״ה לא
[illegible] שיהיה כעורת [illegible] כתוב
[illegible] אשר יבשה [illegible] והיה
מבעה
[illegible] פרשה יהודה וישראל :

רבי י״ב שבטים שתחיר שם שזה אחד ואחד [illegible]
אוכלסים באותה שעה מת ויתן ה׳ דבר בישראל
מהבוקר ועד עת מועד , מהו מהבוקר עד עת
מועד רבי חייא הגדול אומר משחיטת התמיד ועד
זריקת דמו ורבותינו אמרו משהאיר המזרח ועד הנץ
החמה ורבי שמואל בר נחמן אומר משעת תחילת [illegible]
החמה ועד שש שעות כמה מתו באותה שעה
[illegible] שבעים אלף איש , מה כתוב בסוף [illegible]
אמר לדוד עלה והקם מזבח לה׳ בגורן ארונה
היבוסי עלה דוד כדבר גד וכיון שבנה
מזבח [illegible] מה כתוב ויעתר ה׳ לארץ , ומאחר
המגפה מעל ישראל מהו ויעתר אמר רבי יהודה
בן רבי סימון אלו לא שעמדו אותם מאבי [illegible]
אמרו אותו [illegible] רבי יהודה בר רבי סימון בשם ~~[illegible]~~
ריש לקיש כתוב ביצחק ויעתר לו ה׳ ותהר רבקה
אשתו וכתיב כאן ויעתר ה׳ לארץ מה עתירה
שנאמר להלן [illegible] אף עתירה האמור כאן
[illegible] מה שחסרו בימי דוד נתמלאו בימי שלמה
הה״ד יהודה וישראל רבים כחול אמר רבי מנחמא
בן רבי חייא הגדול בשם רבי אלעזר בן יעקב
נמשלו ישראל כחול שנאמר והיה מספר בני ישראל
כחול הים , מה עפרו של חול הזה אתה חופר
[illegible] בו מבערב ובשחרית אתה מוצא אותה
שנתמלאת כך ישראל מה שחסרו בימי דוד נתמלאו
בימי שלמה שנאמר יהודה וישראל רבים כחול אשר
על שפת הים לרוב וכן הוא אומר והיה מספר
בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר
מהו ולא יספר אלא שהראה הקב״ה להושע כשם
שהראה לאברהם הבט נא השמימה וספור ה
הכוכבים אם תוכל לספור אותם מה אמר לו ס
ספור תגר ואמר לו אם תוכל לספור והודיעו
שהראה אותו במספר תגר והראה לו שלא במספר
[illegible] הראה לו [illegible] אחד ואחר הראה לו
שנים , ואחר הראה לו שלשה [illegible] ואחר שנים
עשר ואחר שבעים ואחר הראה לו [illegible] שאין להם
מספר ולמה הראה לו כך אלא סימן הראה לו
היאך הוא מרבה אותם בעולם הראה לו ואחד
שתחילה היה יחידי בעולם אחד היה אברהם
[illegible] תחילה , תגר
הראה לו שנים [illegible] אברהם ויצחק , תגר הראה
לו שנים עשר שבטים ואחר שבעים ואחר ה
הראה [illegible] שאין להם סוף שישראל עתידים
לפרות ולהרבות עד שאין להם סוף , שישראל
עתידים לפרות ולהרבות עד שאין להם מספר
כל ישראל פרו וישרצו ואף להושע הראהו במספר
ושלא במספר שתחילתם היה מספר וחזרו ורבו
עד שהיו שלא במספר , והיה מספר בני ישראל
כחול הים נמשלו כחול נמשלו לעפר נמשלו לכוכבים
למה בכוכבים אברהם נמשל בחמה ויצחק נמשל
בלבנה ויעקב נמשל בכוכבים , ולעתיד לבוא ה
החמה והלבנה בושים והכוכבים אין להם בושה
כך

כחול זה החול הזה את חסר בו גומא מבערב בשחרית אתה מוצא
אותה שנתמלאת כך כל אותן האוכלוסין שנפלו בימי דוד נתמלאו
בימי שלמה הה״ד יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים ונאמר אמר
רבי יהודה ברבי סימון [illegible] מגפה דאבא תבריא אינון
[illegible] דאבא ויעתר ה׳ לארץ . ותעצר המגפה מעל ישראל כל
הנפש הבאה ליעקב מצרימה . ונאמר והגה [illegible] כ״ן בפירושו לאוכלוסין ש
שמואל לא ידע לכוין מפני שלא ראה
הפסיקתא דיבן שהלימוד הוא מויעתר
דכתיב ביצחק [illegible] ומימרא
זו חסרו שם המעתיקים באגדת שמואל
וכל שם כמו בכאן ומימרא דנמשלו
ישראל כחול הוא ענין בפני עצמו ,
ומבואר בפסיקתא דיבן :

שמואל ב׳ כ״ד

ברא׳ טו

שם אין שמא תפגע האויב בפסיקתא
(פ׳ ויחבון) איתא ו
והייתם לי ~~[illegible]~~ שתהיו [illegible] לי [illegible]
בתורה ולא תהיו עוסקין בדברים א
אחרים סגולה מה סגולתו של אדם חביבה
עליו כך תהיו חביבין עלי רבי יהושע
בן קרחה אומר רבי שמעון אומר
כשם שהאשה מסולת אחרי בעלה ובלוקוס
ונתנו (רמ״ו) הביא מפסיקתא זו , והמפרש
זה יחשוב על הפסיקתא כתב וז״ל
רבי שמעון [illegible] רבי לסבר האויב
גרסינן ופירושו שכל התארים שאומר
הכתוב כאן כמו ואביא אתכם אלי
ואשא אתכם על כנפי נשרים וכן כולם
הוא [illegible] להסביר הדבר לאוזן האדם
מאחר שאינו שייך לומר כך אצל הקב״ה
דבר הכתוב [illegible] להסביר , הה״ג יכול
כשם שהאשה מסולת אחר בעלה והבן
אחר אביו והעבד אחר רבו והשפחה
אחר גבירתה יכול אף ~~[illegible]~~ אתם
מסולים לי מאחרים והפי׳ פירושו יכול
הא דקאמר ואתם תהיו לי סגולה
יתמהו

כי אברהם ויצחק פסולת מתבררות בשביל בניהם אברהם בשביל ישמעאל ובני קטורה, ויצחק
בשביל עשו ואלופיו. הכוכבים אין להם בושה כך יעקב אין לו בושה לא עתה יבוש יעקב ולמה כי
בראותו ילדיו מעשה ידיו שכולם צדיקים כולך יפה רעייתי ומום אין בך. ד"א מה הכוכבים א
אינם שולטין אלא בלילה כך ישראל אינם מושלים בתורה אלא בלילה. ד"א מה הכוכבים חלוקים
זה מזה ושלום ביניהם עושה שלום במרומיו כך הצדיקים חלוקים זה לזה ואוהבים זה לזה
כשם שהכוכבים אין להם מריבה כך הצדיקים יש טוב ביניהם. דבר אחר מה הכוכבים יכול
אחד מהם לשרוף את כל העולם כך הם הצדיקים כגון אליהו שהיתה האש יורדת בדיבורו אם
איש האלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל אותך ואת חמשיך וגומר ונשלח כחול והאומות
מסביב והיו עמים משרפות סיד ומה אין אתה נותן חול בסיבה אינו עומד כך אם אין ישראל אין
האומות יכולים לעמוד אלולי יוסף הצדיק מתים ברעב וכן אלולי דניאל חנניה מישאל ועזריה. והיה
מספר. מושלים במספר מושלים בחול מושלים בכוכבים משולים [illegible] משולים במספר מה עפר בריש
עשה לכל באחרונים כך ישראל עושים ביום לכל באחרונים כי אומרים מלך ארם ושמם כעפר
לדוש. ד"א מה עפר הארץ אם אינו אין העולם מתקיימת אם אין עפר אין אילנות ואין תבואה
כך אם אין ישראל אין אומות העולם מתקיימין והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. משולים הדגה
הם משולים בעפר הארץ לאומות העולם הם משולים כחול הים מה ברכה של חול סוהרה של אדם כך
ישראל לאומות העולם מפילים את כל האומות ונרד מיעקב והאבדיה שריד מעיר. וכן ונתתי נקמתי
באדום ביד עמי ישראל לעתיד לבוא משולים בכוכבים מה הכוכבים מאירים ברקיע כך הם
לעתיד לבוא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגומר. ד"א למה משולים כחול הים מה חול הים אדם
נוטל ממנו מלא קומצו ונותן לתוך העריסה או לתוך התבשיל ואין בריה יכולה לעמוד שמגררה
שינו כך ישראל כל מי שמגדלן או מגדפן משולים הדגה הוא מחזה שינו לעתיד לבוא למה מפני שהם
עודם וכל הנוגע בהם מתחייב. דבר אחר כחול הים מה ברכה של חול אדם מכניסו לאור ומוציאו
כולו ועושה הימנו כלי זכוכית כך ישראל מכניסין לאור ומוציאין חיים עבדוהי די אלהי עילאה
בזמן ואף לעתיד לבוא ישראל עתידים לגיהנם ואומות העולם ואלה הם באים ואובדים וישראל יוצאים
מתוכה בשלום כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך למה כי אני ה' אלהיך [illegible]
לכך משולים כחול והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם והיכן שאמר להם כשעשו אותו מעשה
אותו עגל של משה לך רד כי שחת עמך מיד חזר עצמו בתפילה. ויחל משה את פני ה' אלהיו
ואמר למה ה' למלך שנכנס לביתו וראה לאשתו מנשקת לשרים אמר לשושבינה מגרשה אני טורפה אני
תלך לבית אביה אמר לו מאי למה אמר לו שמצאתי אותה מנשקת לשרים אמר לו עכשיו מעבדת
לך בנים נאים וגבורים ונוחרים עמך למלחמה אמר לו אין היונה מתחרת אלא מוולדות. אומר
ועל דבר שאין בה הנאה אתה כועס כך אמר לו משה זה שעשו ישראל עכשיו מורד בשמים עמך
אומות חיות אמר לו הקב"ה אין בו ממש הוא אומר לו למה ועלמה אתה כועס. למה ה' יחרה אפך
למה יאמרו מצרים ברעה הוציאם מה כתוב אחריו וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו
לעמו של משה אין כתוב כאן אלא לעמו היו במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם כי שחת עמך יאמר
להם בני אל חי. על הרעה אשר דבר לעשות אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי נקראו ישראל
סגולתו של הקב"ה מה שכתוב והייתם לי סגולה מה הסגולה הזאת בשדה שהיא חסירה בקעה רואה
חיאם ולזאתה כך ישראל עשה לפני הקב"ה ויגע בהם תגע מה שחסרון ביומי דוד נתמלאו ביומי
שלמה שנאמר וישראל רבים כחול. ומה הסגולה הזו חביבה על אדם יותר מכל מה שיש לו. כך ישראל
חביבין לפני הקב"ה מכל האומות שנאמר ונתנך ה' עליון על כל גויי הארץ וכן הוא אומר ברוך
תהיה מכל העמים. אמר רבי יהושע בן קרחה או שמא תאמר האוגן של שמע יכול שהעבד מסוגל
מאחר רבו והבן מאחר אביו והאשה מאחר בעלה כך אתם מסוגלים לי תלמוד לומר כי לי כל הארץ
אמר רבי אבין בשם רבי יהושע והייתם לי למה גדולה מכל האומות וזו קטנה מכל האומות נאה
לגדול מדבר בקטן גדול אדונינו ורב כח כי אתם המעט מכל העמים נאה לגדול מדבר בקטן. ומה הג
היו ישראל מבינים להקב"ה שנאמר ואתם הדבקים בה' אבל לעתיד לבוא הם הולכים ודומים ומה ה'
הקב"ה אש אוכלה אש כמה שכתוב כי ה' אש אוכלה הוא אף הם הווים אש אוכלה כמה שכתוב ו
והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה:

סליק פרשתא יהודה וישראל רבים:

שתהיו סגולה לי כמו אשה לבעלה שהיא
מסוגלת אותה יותר מאחרים וכן כולם ישעיה כט
אתם תהיו לי סגולה מכל העמים שמשעבדין ש"ה ח
שכל העמים הם סגולים ואתם תהיו יותר
מהם יאמן לא שאתם לבדכם סגולה
תלמוד לומר כי לי כל הארץ אף על פי
שלי כל הארץ אתם תהיו לבד סגולה
ד"א יכול שתהיו סגולה לי כאשה לבעלה
נשים שלכולם לא יש יותר מאחד לזה אב
אחד ולזה אדון אחד יכול אף אתם ישעיה ל
כך שאין לי עבד אומה אלא אתם
ת"ל כי לי כל הארץ כל האומות שלי ונמה
אין לי מסגל אלא אתכם ע"כ והנה
מה שרצה להגיד כדי לסבר האוזן
בדמיון כדי שתבין איך נכון שהרי בר' כו
גם בפסיקתא דידן ובילקוט הגירסא
כדי שתפסיק או תבין. ומ"ש [illegible] יחזקאל
על ומשא אתכם של זה איך שהרי
בפסיקתא דידן איש מדבר כלל מזה
כי הוא מדבר בפסוק שלמו על פסוק דניאל יב
והייתם לי סגולה ונדרשו השני ב
במכילתא עקב ומפורש בחומש
ונראה לנוס מהמכילתא כבפסיקתא
דידן או שמא תבין האוזן והכי
גירסתו או שמא תשבר האוזן וכו'
עוד לסבור והייתם לי סגולה מכל ישעיה מג
העמים היינו שאע"פ שישראל סגולה הושע ב
להקב"ה מ"מ ראשון לסגל לעצמו מעמים שמות לב שם
אחרים וכל תועלת בהתבאות
מעשיהם משום דכתיב מכל העמים
וכמו האשה והעבד שאע"פ שיש
להם בעלים ראשון לסגל לעצמן לתועלתם
מאחרים ורבנן יען בש"ד חו"מ (סי'
) ואומר מעיסתם [illegible] אמרו שם שם

דלא דמי בדוגמא הזה ראשון מכל
שהאחרים לא שייכי כלל להבעלים ולא
מוספות להן מה שהעבד והאשה שם יט
מרוחים מהאחרים אבל ישראל אין
אתם מסוגלים לו מאחרים והטעם
כי לי כל הארץ וכל אחד בראש ואין דברים כח שם
לכן להתערב עמהם ורבותא ב
במכילתא והייתם לי שתהיו קנויין
(גירסת הילקוט פנויין) לי ועוסקין
בתורה ולא תהיו עסוקין בדברים [illegible]
אחרים ובדומה במכילתא וכו'. דברים ט שם
קדוש קדושים ומובדלים פרושים שם ח
מאומות העולם ומשקוציהם (ומביאו ישעיה יט
הילקוט (שם) כך להיות סגולה
לה' לבדו לעשות רצונו ולעבדו
בלבב שלם:

סליק פרשתא יהודה וישראל:

פיסקא פ׳ העובר בין הקברות (תוספתא וירושלמי סוף ברכות);
הרואה [redacted] ספר (בבלי ברכות נח:) ף
רמב״ם ה״ב פ״י טושו״ע א״ח רכ״ד) : , בקרא א׳ בירושלמי ובבלי (נשם)
הגירסא אשר יצר אתכם ועיין בגל שינוי הנוסחאות : ברא אתכם
בדין שהקב״ה דן על העיסה יוצר יצירה ורמ״ש ועל כרחך אתה
~~חי ועל כרחך אתה~~ נוצר (אבות
פ״ד) : והמית אתכם בדין רשגגה
עליכם מיתה ורמ״ש ועל כרחך אתה
חי ועל כרחך אתה מת : והעמיד
אתכם בדין להחיותכם לעולם הבא :
מעשה ברבי חייא (ירושלמי ברכות
פ״ב בבלי יח׳ יהודית רבה
ועיין פרק כי תחיים) : אלא דיבור
מקרא פירשתי (פיסקא עו) :
ואחריהם היו יהיה (יומא לח:) : בר״פ
~~[illegible]~~
ע׳ ורמז פ״ב משלי תתקיז) :
פיסקא פ״א

רשות גבור
פיסקא פ׳ גבור את אשר עשה לך עמון ומדין רבינו ה
העובר בין הקברות
כיצד הוא חייב לברך ברוך היודע מספר כולכם אע״פ
שיש מרבותינו אומר כך הוא חייב לברך ברוך אשר ברא
אתכם בדין והמית אתכם בדין ועתיד להעמיד אתכם
בדין , מעשה ברבי חייא ורבי נתן שהיו מהלכים בבית
הקברות ובירך אחד מהם ברוך היודע מספר כולכם
אמר לו חבירו וכי יודעים המתים מאומה אמר לו חבירו
אין בין המתים לחיים אלא דיבור לבד שנאמר יעלזו
חסידים בכבוד ירננו על משכבותם הרי צריך אדם אם
היה עובר בין הקברות והיה יודע שבין קבורים
צריך להזכירו בשמו אמר שלמה גבר עדין וברכה
אמר

פיסקא פ"א מתעים את הבריות (תנחומא וילקוט ס"פ כי תצא וילקוט איוב תתנ"ו) : וקוראים בקול שיר

בפ' זכור ועיין תנחומא וילקוט (שם ושם) ועמש"ל (פיסקא 3) :

פיסקא פ"ב שאין בינה בו (תנחומא וילקוט ס"פ כי תצא וילקוט תהלים תשי"ט) : תכשיטים כלי הרכב המיפים אותו : לנוב לוי שהיטיב יוסף ועיין בתנחומא וילקוט (שם) קרסות שוקים ועיין ~~בתנחומא~~ מלריך נו השיר :

פיסקא פ"ג אלא עון אבותיו בתנחומא וילקוט ס"פ כי תצא וילקוט ושלח גזה תהלים תשנ"ח) א אירא וכי אבותיו של עשו רשעים היו והלא צדיקים היו אברהם זקינו ויצחק אביו ומה אומר יזכר עון אבותיו אלא מה חטא שחטא עשו על אבותיו כו' ע"ש : אבל אבי ואהרגה את אחי וברח יעקב מפניו : והיה עושה להם עיכוב (בר' ותנחומא וילקוט פ' תולדות ושם) : נתעברו ותמן ה' שנים מהות מילתן : ובא על נערה המאורסה (בב"ב טז: בר' פ' ס"ג ילק"ט ותנחומא וילקוט ס"פ תצא וילקוט תולדות כ"ז תהלים תשנ"ח ע"ש) : הה"ג (שם ושם) אמר הקב"ה אני אמרתי היאך נשעיר עליו ~~[illegible]~~ ופדאיתא ב' מב"ב ובב"ר (שם) מה עדשה אין לה פה אף אבל אין לו פה : מטרין רחם (האם שהולדה ותבן) ערלא בלשון יוני מיטרא ובב"ר (פ' ל"ג) עיר מטרין לא היה לה נשרה ועשה לה הקב"ה עיר מטרין : חתך מטרין כלומר יצאתו מרחם ברגל וחותך נרמה שעתך ונעקרה רחם אמו ועשית עקרה ובילקוט תהלים (תתנח) הגירסא הפך מטרין שלה שלא תלד עוד והיא היא כידוע לחכמי המילדות (היבמ וונסט) וחכמי הנתוח א (אנטאמיע) : הה"ג בתנחומא (ושם) ושיחת רחמיו רחמו כתיב ה"ל חסר ודרש לשון רחם אמו שהשחית ב בלידתו : איתן תאן שברח לבדן ארם : שרשין אומרים האמהרות ומתת תסיים ~~[illegible]~~ מומבי בלשון יווני

~~דבה השיטה בקרקסיא [illegible] פרשתו ליון [illegible] בב' [illegible] ומרותו [illegible] מפי ובשרים [illegible] [illegible] וכדי ישאגו [illegible] (איוב כ"ד) וכי יאבנו [illegible] בקנא ובבכבי [illegible] [illegible] [illegible] (בב' ע"ה) שיקשו של [illegible] (נ"ב) [illegible] ולא ס"ב סופר פב ישרים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ : ובו כפרט שהעלאוה [illegible] שנאמר הלשון מושעה [illegible] לא נרתבה מיתבה [illegible] של שרה עם פרסבה [illegible] שרה ונאמר וכן ותמת דבורה

פיסקא פ"ב שרה המאורסה ולה"ו ולא כבשוה בגי ענין על נערה המאורסה

פכאומריטין בברכן ארבע מיתות (ב' נ: ושם) במות בעל ויש להם נפרע לחופה וזה נבעלה אין להם ואומר ר"י בזוה"פ שלא נצטוו בה' מכוער הדבר כפו ונשא את הבכורה אע"פ שאינו מצווה על כך (תוס' ב"ב טז:) ובגמרא (שם) אמר רבי יוחנן ה' עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה המאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה וכולהו ילפי להו בגמרא ובב"ר ובתנחומא חשיב ג"ע וש"ד ובניבה וראה דאית הפסיקתא דידן דחשיב ג"ע וש"ד

איוב י"ג כתנא מאי דב"ר ולא כאיוב דחשיב גם גניבה ובגמרא ובמדרש שוחר טוב מ"ס כן לא חשיב גניבה דבן נח אינו חייב על הגניבה אך הכפירה בעיקר ובתחייה והשטת הבכורה לא חשיב הכא משום שהיו אחר מיתת אברהם וחשיב להו לגמן :

ברא' י"ח

שם י"א פיסקא פ"ה בזכות נעשו הניסים בתנחומא אמר להם משה לישראל

הנס הגדה שעשה לכם הקב"ה בשבילו עשה לפי שמו עשה שלא היו ראויין באותו שעה אותו הנס את מוצא כל זמן שישראל בנס הנס לפניו שנאמר ויקרא שמו ה' נסי צרה ישראל צרה לפניו שנאמר בכל צרתם לו שמחה לישראל השמחה לפניו שנאמר כי שמחתי בישועתך ובב"ר (פ' נ"ג) אמרו משה נסן של ישראל דכתיב וכל האותות והמופתים

פיסקא פ"א כך פתח רבי תנחומא בי רבי אבא בשם רבי תנחום בר חנילאי זה שאמר הכתוב

זכבותש משלי אפר וגבי חומר גביכם איוב אמר הפסוק הזה כנגד כל חבירין בשעה שאמרו לו אותן היסורים והיו משיבים כנגדו דברים קשים אמר להם איוב זכרונכם משלי אפר מה אתם מתעים את הבריות שהם רואים אתכם וסבורים שאתם צדיקים כאברהם שמשל עצמו באפר שנאמר ואנכי עפר ואפר ואין אתם אלא גבי חומר מגביהם כדור המבול וכמותם שכתוב בהם והחמר היה להם לחומר ד"א זכרונכם משלי אפר מדבר כנגד ישראל שאמר להם הקב"ה את מצווה לכם שתהיו מזכירים שנים זכרונות שנאמר זכור את אשר עשה וגומר תמחה את זכר עמלק וגומר הרי שנים אלא הוי ומשרים שאם אין אתם עושים להיות זוכרים אותם וקוראים בקול שנה שאם מתגיר אתכם לשעבודם של מלכיות וגבי חומר מגביהם כמותן שנאמר בחומר ובלבנים הוי זכור את אשר עשה לך עמלק :

פיסקא פ"ב דא זכור כך פתח רבי תנחומא בי רבי בשם רבי אייבו זה שאמר הכתוב

רה' ל"ב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין במתג ורסן עדיו לבלום בל קרב אליך הקב"ה אומר לישראל ישראל יהא פרש בינה אל תהיו כסוס שאין בינה בו מה עשה של סוס אדם הולך ונותן עליו תכשיטים או נותן לו מאכל והוא עושה נשאוו ומבעיטו וכן אף הפרד וזאתם אל תהיו כן אלא יהא פרש בינה ~~[illegible]~~ כשבעכם ואשל הוו זכורים לפרוע וטוב טובתם ולהוע את רעתם טובה כתוב לא תתעב אדומי ומה כי אחיך הוא בין טוב ובין רע אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו בין טובים בין רעים עשיתם אפילו כמה שנים : אבל עמלק

דברי' כה זכור את אשר עשה לך עמלק :

פיסקא פ"ג דא זכור פתח בו רבי תנחומא בי רבי דגלה יזכר עון אבותיו אל ה' וחטאת אמו אל תמח

רה' ט' אינו אומר עון אביו אלא עון אבותיו אתה מוצא עשו הרשע שלא חטא על ישראל בלבד אלא הרבה חטא על הקב"ה חטא על ישראל חטא על אחיו חטא על אמו חטא על אברהם יזכר עון אבותיו : כיצד חטא על הקב"ה שרף את התורה ושרף את הבית המקדש חטא על ישראל שרץ הרג והגלה חטא על אחיו יקרבו ימי אבל אבי וברח מפניו : חטא על אמו הלך ונשא עובדות כוכבים והיה מטמאת לפני עפ"ה ויצחק מריח ובכה עיניו שנאמר ותכהין עיניו מראות

ברא' כ"ג חטא על אברהם זקינו שאמר לו הקב"ה ואתה תבוא אל אבותיך בשלום והיה אברהם ראוי להזקין

שם ט"ו ולהאריך שנים והפלו עשו הרשע נתעצרו ימיו : אמר רבי אבוהו ויצא עשו לשדה בן חמש עשרה ובא על נערה המאורסה ~~[illegible]~~ דמים ובא עשו מן השדה ורמיה אש בשבה וסלא האיש הערה

שם כה: כב: ירמי' ב' המאורסה : והוא עיף שפסק דמים דכתיב עייפה נפשי להורגים כיון שעשה כן שחלן אברהם מה אמרת ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה איזה שיבה טובה זו שיהא אברהם עומד ורואה בן בנו עושה עריות ושופך דמים וסופך מוד שעשה שתלן אברהם : ויעקב היה יושב ומבשל עדשים בא עשו ואמר לו מה ראות להיות יושב ומבשל עדשים ואמר לו מפני שמת זקני ואני יושב ומתאבל ומשעבר כדי שיהא יודע האיך נעשה עליו ונשיחון המתים לעתיד לבוא והא אותם אומר לו שוטה כך אתה סבור משאדם מת והוא חוזר שעתיד לחיות והוא כופר בתחיית המתים הנה אנכי הולך למות אמר לו ולמה הבכורה שאתה סבור יש בה ממש תן לי קערה אחת מן העדשים האלו ואני נותן לך : ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויבז עשו את הבכורה למה עשה אלא שמכרה לו התחיל מבקש להורגו

ברא' כ"ג ויבל ואמר הרי גרא שמו יעקב את בכורתי את ~~[illegible]~~ הרעישה רבקה שהיה ~~[illegible]~~ שוטם ואמרה ויעקב ומתם כלם שמע בגואלי וכוס מרת לך הרי יעקב עומד ומניח את אביו ואמו ויצא בגולה מפניו במקומות שלא היה מכיר ועושה עשרים ושתים שנה חוץ מאביו נמצאת אומר כיון שחטא על אמו ועל גוים כך חטא אל אחיו אמר דוד המלך יזכר עון אבותיו וחטאת אמו אל תמח : מהו חטאת אמו רבי יהודה אומר שעה שהוציא

עמוס א' יוצא ממעי אמו חתך מטריו שלה הה"ד אמר ה' על שלשה פשעי אדום ושיחת רחמיו ורבי נחמיה אומר מהו וחטאת

דבורה מינקת רבקה דבורה כתיבה מינקתה אבל של רבקה
לא נקברה אלא מן הצד ויקרא שמו אלון בכות שבכו שתי בכיות אחת
של דבורה ואחת של רבקה וכן מפורש בתנחומא וילקוט (נשא ושם)
אמר רבי יוסי ברבי חנינא לפי שהוציאו מטתה בלילה לפיכך לא
פירש הכתוב מיתתה אלא מן הצד שנאמר ותמת דבורה מינקת
רבקה ונאמר ויקרא שמו אלון בכות שבכו שתי בכיות עד שיעקב יושב
ומשמר אבל מינקתה באה לו בשורת אמו
שנאמר וירא אלהים אל יעקב בפדן
ארם ויברך אותו מה ברכה ברכו
ברכת אבלים ברכו לכך כתיב חטאת
אמו אל תמח: הה"ד יזכר עון אבותיו
וחטאת אמו אל תמח אמר הקב"ה ב
תמחה את זכר עמלק בתנחומא (ושם)
אותו ואני אשלם לו כמו שהחריבו ב
בניו את ביתי אף ואתם נעשה עליו ג
שנאמר קומו ונקומה עליה למלחמה
אמרו ישראל רבש"ע אין אנו יכולין
בו אומר להם הקב"ה תהיו אתם
מזכירין שמו מלמטה ואני מוחה שמו
מלמעלה שנאמר יהיו נגד ה' תמיד כו'
מה שעשה לעבדי ויכרת מארץ זכרם
הוי זכור את אשר עשה ונאמר. ע"ש
ובילקוט וזהו כפל לשון זכור את אשר
עשה ונאמר תמחה את זכר עמלק
וכדאמרינן בפסיקתא. דידן:
פיסקא פ"ד אלו האומות עיין בש"ט
(פ"ט) ובתנחומא
וילקוט (שם ושם) בפרשה אחרית על פ
פסוק זה: ג
פיסקא פ"ה זכור כו' ויאמר משה
איידי דדריש פ
פרשת זכור דריש נמי פ' ויבא עמלק
(שבסדר בשלח) בפסקא אחרי: בחר
כבוד לתלמידיו כמותו שלא אמר בחר
לי אנשים אלא בחר לנו שעשאו כמותו
(מכילתא ותנחומא וילקוט פ' בשלח
אדר"נ פ' כ"ז): אנשים צדיקים
מה אנשים האמור ודריש באלפי עשיו
ופירש"י כל מקום שנאמר בו אנשים
אנשים צדיקים ויראי חטא הם (מכילתא
ושמות רבה ותנחומא וילקוט בשלח
ובמד"ר פ' ט"ז ופ' כ"ב ותנחומא
וילקוט פ' שלח ופ' מטות): אנשים
במחנה מה הם צדיקים אף כאן
צדיקים (שם ושם): אנשים גבורים
(מכילתא ושם): ה"ג נצב בברכות
הבינונים אבל מפורש המכילתא זה
ובמנין ובילקוט בשלח (רס"ב) הביאו
בשם הפסיקתא אנכי [illegible] נצב מכאן
שהצדיקים מתפללים לצרכי צבור
אנכי נצב מכאן רפ"א ויתיצב
עמו שם על ראש אני מזכיר זכות
אבות שנאמר כי מראש ונאמר הגבעה
אני מזכיר זכות אמהות שנאמר ו
ומגבעות אשורנו ומטה האלהים בידי
שנו בו י' שמות (ממכילתא ותנחומא
וילקוט בשלח) אותם ראש אלו מעשה
אבות הגבעה אלו מעשה האמהות

ומטה

והמופתים אשר עשה משה ומי הוא נסו של משה הקב"ה שנאמר ו
ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי ולפ"ז יתפרש לשון הפסיקתא ד
דידן שישראל היו תולין הכל בזכות משה ומשה תולה הדבר בחסד
הקב"ה ושובו אך במכילתא הנוסחא אמר משה הנס הזה שעשה
המקום בגינו עשאו וכן אתה מוצא כל זמן שישראל עושים רצונו הנס
לפניו שנאמר ה' נסי נסה לישראל כו' (בלשון התנחומא) ולפ"ז צריך
לגרוס בפסיקתא דידן בזכותו עשו
הנסים והיינו שמשה תלה הדבר בעצמו
מפני שנתן לישראל הכבוד ועשות להם נס
מזכותו והדבר אחר יתפרש כמ"ש:
שם גזמין בלשון יוון תכשיטין ועדיים
ובב"ר (פ' י"ט) כל גזמין שלו
שם הוא ומבקש לישא אשה אחרת וליתן
אותם לה ובמדרש שלפנינו הדפיסו
נזמיין והרב מתנות כהונה גזמין
פי' הערוך בלשון תכשיטין עכ"ל, ונראה
הטעם שהערוך פירש (ערך גזם) קרא׳ וה
על

וחטאת אמו שהוציאו אותה בלילה כשמתה מפני
והיא צותה כן אמרה יעקב הצדיק בנו אינו כאן
יצחק הצדיק בעלי יושב בבית מפני שכהו עיניו
ויצא בנו והיה רשע זה הולך לפני מיטתי והיו
אומרים אוי לו הדד שזה הניקה לכך צותה
להוציאה בלילה מפני שהיו האומות מתות היו
נושאות ביום והיה עושה להם קוממי והיה הכל
באים ונוטלים להם חסדים, אמר רבי יוסי בן
חנינא וזו מפני שהוציאוהו בלילה לא נתפרסמה
מיתתה כשל שרה שנאמר ותמת שרה ונאמר ותמת
דבורה מינקת רבקה דבורה נתפרסמה מיתתה
אמר רבי אבא משם רבי יוסי בן חנינא לפי שלא
נעשית לה פומבי כאימהות לא נתפרסמה
מיתתה אף הכתובים לא פירשו מיתתה וחטאת אמו אל תמח וזכר חטאת אמו אמר הקב"ה
הכל שלומים לו כל רע אביו שלום לו כל רע אמו שלומות לו כל רע גוים שלומו לו כל רע אחיו שלום
לו כל רע אשו שלום לו כל רע שעשה בביתי הוי זכורים לו ומחות את שמו מן העולם זכור את
אשר עשה לך עמלק תמחה את זכר עמלק:

פיסקא פ"ד דבר אחר זהו שאמר הכתוב גערת גוים אבדת רשע שמם מחית לעולם ועד. גערת רב׳ ט׳
גוים אלו האומות שהם יועצים עצות רעות בכל שעה
על ישראל והקדוש ברוך הוא מבטלות עצתם, אבדת רשע זה המן הרשע שנתחייב מזרעו של עמלק
ובקש לכלות את ישראל שמם מחית לעולם ועד תמחה את זכר עמלק:

פיסקא פ"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים מכאן שצריך שמו׳ י״ז
אדם לחלק כבוד לתלמידיו כמותו אנשים צדיקים כמה
דאת אמר וישארו שני אנשים במחנה ונאמר, ד"א אנשים גבורים וצא והלחם בעמלק מחר אנכי נצב
על ראש הגבעה, משה אמר ליהושע צא והלחם בעמלק ואנכי נצב על ראש הגבעה, אמר רבי במד׳ י״א
כגון ולסטים שנכנסו לעיר ויצאו חיל להלחם עמהם היה שם בן אלמנה אחת אמר להם הריני ד
עולה לראש הגג ואהיה צופה ואתם נלחמים צא הלחם ואנכי נצב על ראש הגבעה, ד"א ואנכי
עומד אין כתוב כאן ואני אלא ואנכי בזכות אנכי בזכות התורה עומד בזכות הדיינים
דכתיב נצב לריב ה' ועומד לדין עמים ראש בזכות האבות כי מראש צורים אראנו. הגבעה ב
אלו האמהות שנאמר ומגבעות אשורנו והמטה בזכות משה והאלהים אלו עשרה כל [illegible] ישעי׳ ג׳: במד׳ כ״ג
למה כשאנו באים בזכות האמות כך הם קמים בזכות האבות, ד"א למה אמר משה ליהושע
צא הלחם מפני שהוא מבני בניה של רחל אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ולא
ירא אלהים ד"א למה עשו נופל בידו יוסף אלא יוסף קטן מן השבטים ועשו הוא קטן שנאמר קטן
בגוים יבא עשו הקטן שנראתה ויפול ביד יוסף הקטן, ד"א כל השבטים שנתעבו מכירתו של ב עובדיה
יוסף לפיכך אין אחד מן השבטים יכלו להגדולה לו שאינם יכולים לישא וליתן עמו, ד"א עשו היה
בכור ובמעשיו הרעים איבד את בכורתו יוסף הוא היה הקטן ובמעשיו הטובים זכה לבכורה
יבוא במעשיו הטובים ויפרע מן עשו שהיה בכור ואיבד את בכורתו במעשיו הרעים, ד"א יוסף
הודה בתחיית המתים שנאמר פקוד יפקוד אלהים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם ועשו כפר
בתחיית המתים הנה אנכי הולך למות ונאמר אמר ~~[illegible]~~ הקב"ה יבוא יוסף שהודה בתחיית שמו׳ נ׳
המתים ויפרע מן עשו שכפר בתחיית המתים, ד"א יוסף נגדל בין שני רשעים בין פוטיפרע ולא בר׳ כ״ה
למד ממעשיהם, עשו נגדל בין ב' צדיקים ולא למד ממעשיהם אמר הקב"ה יבוא יוסף שנגדל בין שני
רשעים ולא למד ממעשיהם ויפרע מן עשו שלא למד ממעשיהם, ד"א יבא יוסף ששלם לאחיו טובה
תחת רעה ועשו שלם רעה תחת טובה אמר הקב"ה יבוא יוסף ונאמר, ד"א יוסף נתן נפשו על כבודו
של אמו ועשו בקש להרוג את אמו והיכן מצינו ביוסף שנתן נפשו על כבודו של אמו אלא כשחזר
יעקב לבוא לבית אביו כיון שבא לפגוע בעשו מה עשה האמור את בנו ואת האמהות והיתה
כל אחת ואחת היא ובניה עוברות ומשתחוות לפני עשו שנאמר ותגשן השפחות הנה וילדיהן
ותשתחוין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו אבל ברחל ראה מה כתיב ואחר נגש יוסף ורחל וישתחוו שם ל״ג
רחל ויוסף אין כתוב כאן אלא יוסף ורחל למה כן אמר אין אשה בעולם יפה כמוני והרשע הזה

חשוב

ומשה והאלהים [illegible] לפני הקב"ה רבש"ע במשה הגדה הולעות ישראל מעליים במשה יגדה גבורות להם הנס במשה גדה ע נשיות להם נסים וגבורות במשה הגדה תעשה להם נסים וגבורות משיה הגאות, ואבל הגירסא שלפנינו והשיבה בגבורות משה והאלה יש אולי נגרע אין לו פירוש וצ"ל ע"ב שכתבנו וציין בשמות רבה סוף בשלח: פנים שאין מאים פנ"ל: כך היו מאים

בזכות אבות שנים היו מזכירין זכות אברהם ויצחק שהיו [illegible] ולכן ע צריכין אנו להרבות עוד זכות אחר מהם: מבני בניה של רחל אשר יערב הלשון כאן חסר ועיקר הגירסא הוא [illegible] (פיסקא) ובפרשת [illegible] (פיסקא) ושם פירשתי: ונשא ונתן בכלמן שמשיב לעולם: ד"א למה עשו (תנחומא וילקוט פ' תצא ובשלח): צפה בגבורה שעתן לו יעקב: כפר בתחיית המתים כדלעיל (פיסקא פ"א): הלך לזמן (פיסקא פ"ט) בין שוטפיהם ורעה: ב' צדיקים יצחק ורבקה כדלעיל (שם): חתך מערה [illegible] (פיסקא פ"ג): על כבודה של אמו (תנחומא וילקוט שם ועיקר נוסח בידו הוא) בב"ר (פע"ח) על שהגדיל והגביה [illegible] ע"ש: שדרש רבי אבהו לעיל (פיסקא פ"ג ע"ש) וזהו מה שאמר שבפסיקתא: מסלון בתשובות (תנחומא פ' תצא וילקוט שם ~~[illegible]~~ ושופטים רמז ט"ו) אמר רשב"נ מסורת אגדה הוא בידינו שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל למה שאם באים השבטים לדון עם עשו אומר לו למה רדפת את אחיך הוא אומר להם למה רדפתם את יוסף אחיכם ואינכם צדיקים ממני, וכיון שהוא בא אצל יוסף אומר לו למה רדפת את אחיך ואינו יכול להשיבו אם תאמר שעשה לך רעה אף אתה [illegible] לו רעה ואני שלמתי להם טובה מיד הוא שותק ועליו הכתוב אומר והיה בית יעקב אש שרפתם ולא יצלו את נפשם מיד להבה הנה היו כקש זה עשו שנאמר ובית עשו לקש אש שרפתם זה יעקב שנאמר והיה בית יעקב אש ולא יצילו את נפשם מיד להבה זה יוסף שנאמר ובית יוסף להבה: תוספת אין כתוב כאן בהון משמע דקאי אלמעלה אולי נשרש את ה': בגבורה עשו הנסים (מכילתא ותנחומא וילקוט בשלח ע"ש גירסאות שונות): את נסי (בר"ה ע"ש): נס הספינה ידוע וזהו היה במאתים אנשי מאתים בדורו רבע: עשה לה צלמין [illegible]: כרוים שלמים (מכילתא ~~[illegible]~~ ותנחומא וילקוט בשלח ע"ש) ודרש כבידים נעשו כבדים [illegible] כבדים: ידי ידיו של משה [illegible] במלחמה [illegible] וכבד אולי [illegible] [illegible] [illegible]

אלא שהיה [illegible] אבל מלת [illegible] בירושלמי (פ' הרואה) ובב"ר (פ' ע"ב) ואין לך [illegible] אלא של [illegible] פירש הערוך שהוא רוח חזן [illegible] ולמעלה כבודה והפריש בין [illegible] שבאמות בב"ר (פ' ע"ט) כל ע [illegible] טו"ב וצ"ל [illegible] וכן בכל [illegible] שהוא [illegible] צ"ל [illegible] וכן הוא בפסיקתא כדין:

שם אהרן בזכות הכהונה כדי [illegible] באחב רבאיתא במכילתא מה ת"ל אחב שהיה אהרן מזכיר מעשה יהודה וחור מעשה לוי: אך בילקוט גרס בלשון המכילתא איפכא שהיה אהרן מזכיר זכות של לוי וחור זכותו של יהודה וזהו כנוסחה בידין והיינו שאהרן זכה לכהונה על ידי שלא חטאו שבט לוי בעגל וחור בזכות המלכות שזכה יהודה בשביל שיפול [illegible] בשעת באמונת השם:

חשוד על העריות עד שעשו ראשון ועמד לו להניה שלא וראוי עשו הוא שאביו קנא בן פורת יוסף בן פורת עלי עין מהו עלי עין שביסרה עיניו של אותו רשע [illegible], ד"א עשו טינף עצמו בעריות ובשפיכות דמים מה שדרש רבי אבהו בן שבע עשרה שנה וגומר ויוסף גדר עצמו מן העבירה ומן שפיכת דמים, מן העבירה וימאן ויאמר אל אשת אדוניו וגומר ומן שפיכות דמים שנאמר אתם חשבתם עלי רעה וגומר ולפיכך יפול זה ביד זה, דבר אחר עשו בקש להרוג את אחיו על דבר הברכות [illegible] אחיו ויוסף נעם את אחיו ודבר לכולם וינחם אותם וידבר על לבם אנכי אכלכל אתכם לפיכך יפול זה ביד זה, דבר אחר בעמלק כתיב ולא ירא אלהים וביוסף כתיב את האלהים אני ירא, אמר רבי יהושע בן לוי אל יעמוד לפני [illegible] ראשי השבטים להגדוול עם שרו של עשו ואינו נופל בידם וכיון ששרו של יוסף בא ומגדוול לו מיד הוא נופל לפניו ומה שכל אחד ואחד שבא להגדוול לו מיד הוא מסלון בתשובות, ראובן אומר נחשדת על אשת אביך לשמעון וללוי אומר אף אתם הרגתם את שכם וליהודה אומר אף אתה נחשדת על תמר וכל השבטים הוא מסלון אומר אתם מכרתם את אחיכם כיון ששרו של יוסף בא להגדוול לו מיד נופל לפניו שאין לו מה להשיבו, והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה מיד נוטל בהם ואוכלם ולא יהיה שריד לבית עשו הנה היו כקש אש שרפתם עד שבאו כל השבטים יפול שרו של עשו [illegible] ונותן אוכל עד יוסף [illegible] להציל את נפשם מיד להבה, ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וגומר עד ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי נסיון אינו אומר כאן אלא ה' נסי בגבורה עשו הנסים, ד"א את נסי ואנא נסיהון דבנין, ד"א ה' נסי שנגדלו כנס תורן של הספינה, ד"א ה' נסי אמר רבי יהושע הכהן ברבי נחמיה למלך שהכעיסתו אשתו כעס עליה וירד לשוק והלך לו אצל הגדלים עשה לה צלמין מה בשעה שהכעיסתו עשה לה צלמין כשהוא עושה רצונו על אחת כמה וכמה כך אם בשעה שהיו מכעיסים ואומרים היש ה' בקרבנו אם אין עשה להם נסים ה' נסי בשעה שהם עושים רצונו על אחת כמה וכמה, וידי משה כבדים רבי יהושע אמר ירדו ידיו של משה מרוב עונותיהם של ישראל שאמרו היש ה' ורבי אבהו אומר שהיו ידיו של משה כבדות כשתי כדים של מים ומלאות מהם אמר רבי ברכיה הכהן בי רבי אמר הקב"ה כבדותיהם עלו ידיו של משה הם קבלו את התורה הם קבלו את לוחות הברית הם קבלו עשרת הדברות הם הביאו על פרעה עשר מכות הם קרעו את הים והוליכו את ישראל וידי משה כבדים ויקחו אבן לא היה כסא או כרים וכסתות להחתון אלא אבן אמר רבי יצחק להודיעך שישראל בצרה אף גדוליהם מצטערים עמהם ואהרן וחור תמכו בידיו אהרן בזכות הכהונה וחור בזכות המלכות מנה אחד ומנה אחד בזכות הדברות שהרבה כאן ומנה הם כתובים, ויהי ידיו אמונה מהו אמונה בזכות ידיו של משה נמלצו שנעשרו עשו עמלק לפניהם ואין שמשו שעות ונשתיירו מגרעו (ואומות שמשו שעות ונתבשלו מתעשר וגרעו משתבש מן העולם שהשתבוא) אותה שהרגם בה ויהי אמונה את הדסה הה"ד ויהי ידיו אמונה מהו עד בא השמש שהשתבוא אומן שמשו באה ונשרש יהושע אינו אומר כן אלא ויחלוש יהושע את עמלק כמה שחולש ומשתייר ויחלוש יהושע את עמלק ויאמר כי יד על כס יה אמר רבי אליעזר בן יעקב נשבע הקב"ה בכסאו שאינו מבטל גר מגרגרו של עמלק והוציך השבא מבשר אצל דוד והוא שואל ואמר מי אתה ואמר בן איש גר עמלקי אנכי ולא נתקבלו בדוב אמר רבי יצחק באותו שעה היה, ד"א כי יד על כס יה אמר רבי אבא בר כהנא כל זמן שזרעו של עמלק קיים כביכול כאילו הכנף מכוסה ופניו שהיו כלו מכוסות ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך, ד"א כי יד אמר רבי יהושע בן לוי בשם רבי אלכסנדרוס כיון שפשט ידיו של עמלק בכסאו של הקב"ה והיתה ירושלים כסא ה' מיד הוא עוקר מן העולם, כתוב אחד אומר מלחמה לה' בעמלק וכתוב אחד אומר תמחה את זכר עמלק עד שלא פשט ידו בירושלים תמחה את זכר עמלק כיון שפשט ידו מלחמה לה' בעמלק, ד"א על כס יה ה' אינו אומר כן אלא יה אמר רבי לוי בשם רבי חמא בר' חנינא כביכול כל זמן שזרעו של עמלק בעולם לא השם שלם ולא הכסא שלם נעקר גרעו של עמלק הכסא שלם והשם שלם אמר דוד האויב תמו חרבות לנצח וערים נתשת אבד זכרם המה מה כתיב אחריו וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו:

פיסקא י"ג ד"א גזר כך פתח רבי תנחומא בי רבי חייא והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה' ע"ש

שם ע"ט

שם ו"ט

עמוס א'

בראשית נ'

בראשית רבה

עובדיה

שמות י"ז

בראשית י"ג

שמות י"ח

שם י"ז

שמות ב'

שם א'

שמואל ב'

תהלים ט'

ודוגמתו אמר משה ופסי' הקב"ה בשוב על ידי הולדת ישראל ממצרים דאל ידי רעתו להם הלך וגל ידי עשות להם נסים וגבורות כך על ידי תעשה להם נסים וגבורות בשנה הבאה : ויהי היה רשת (מגילת וא' ומכילתא ותנחומא וילקוט בשלח סדר אליהו זוטא פ"א ופ' ט"ו וילקוט [illegible] שוה רמ"א) אל גדולתם ממצרים בגמרא ובמדרשים (שם ושם) הנוסחא אלא נער אדום עד הגבור אבל בשאילתות (האזינו) הגירסא ואין [illegible] גמור דרך לנער עמון עד הגבור ונהו בפסיקתא דידן : המלכות שבט יהודה : ויהי ידיו אמונה מהו אמונה [illegible] דאומר ברבים לשון יחיד ולא רבים אמונים לשון רבים ומתכן דואי על אסתר שנאמר בדוואי אומן ; שמשו באה ומות בא נדרש לביטו ולאחרון אומן עד בא או בא השטן של עמלק : שאינו מגדל גר (מכילתא וילקוט בשלח ~~[illegible]~~ תנחומא כי תצא) : דואג האדומי היה פה" בילקוט אף בתנחומא הגירסא בנו של דואג האדומי היה וגירסא דידן נראה יותר ע"ש : כאילו הבריות מכוסות בתנחומא וילקוט (שם) הגירסא כאילו פנו מראה את הפנים אבד גדעון מן העולם (עשה הכתוב שעיר) לא יכתב צבר עורך וביאור דברים אלו ורבדים אחרי גואל הלפנמי והארכתי מזה במקום אחר : שדו בירושלים בתנחומא איתא עד שלא פשט ידו בכסאו חמה פשט ידו בכסאו מחה אומר בשר ודם יכול לפשוט ידו בכסא של הקב"ה אלא על ידי שהחריב ירושלים [illegible] בן בעולם ההוא יקראו לירושלים כסא ה' (ירמיה ג') ופירוש מחה אומרה : והשם שלם (תנחומא כי תצא ש"ט ס"ס ילקוט בשלח וסוף עובדיה תהלים תתמ"ג) :

פיסקא פ"ו ה"ג בילקוט (תהלים תתע"ג) כמעשה ידיהם ה' ור"ה : אלא בהמן (איכה רבתי פ') תשים להם ותנחומא תצא וילקוט תהלים ע"ש) שהוא באמצע הירושלים כתיב באמצע הגוף : את המילה (איכה רבתי ומד"ת וילקוט תהלים ופ' תצא ושמואל [illegible]) :

פיסקא פ"ז ה"ג בילקוט (ישעיה [illegible]) בחייך אומה זו מסר לך ומה אני מכוון לך לתלות אותם בגוה ולא א' נורא ממך בה"א :

פיסקא פ"ח שהיה לו פרדס (תנחומא כי תצא ילקוט בשלח) : ה"ג בתנחומא וילקוט (שם) מביא להמבר וכן הוא לפנן בפרשה מה מצרים (פיסקא פ"ג) ע"ש וש[illegible] הגירסא מביא שלא הדבר ובפאיתא ילקוט סוף פ' תצא שלא והלבין פניו ע"ש ד"ה רבי פנחס אומר :

איכה ג' ר' ירמיהו אומר תשיב להם גמול ה' כמעשה ידיהם ודוד אמר השב לשכנינו שבעתים אל חיקם ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אומר אמרו ישראל רבון העולמים מה שעשו לנו תשיב להם כמעשה ידיהם ומה שעשו במקדש השב לשכנינו שבעתים אל חיקם . אמר רבי [illegible] אין חיק אלא בית המקדש ומחיק הארץ עד העזרה התחתונה , ורבי נחמיה אומר אמרו ישראל רבש"ע מה שעשו בנו תשיב להם גמול ה' כמעשה ידיהם ועל שחרפו [illegible] שאמרו [illegible] השב לשכנינו שבעתים אל חיקם . אמר רבי חנינא בן שלום ורבי יהושע דסכנין בשם רבי יהושע בן לוי מהו שחרפו אל חיקו חרפתם [illegible] שהיו מחתכים את המילה [illegible] ומגרגרים אותה [illegible] ומחרפים ומגדפים ואומר לפני [illegible] זו היא [illegible] הרי הוא ~~[illegible]~~ [illegible] לך לפניך , ומנין [illegible] ומה שרצה [illegible] העליון ושלחה ידה והחזיקה [illegible] ומה רצה אחר [illegible] זכור את אשר עשה לך עמלק : יחזקאל מ"ג

ישעיה מ"ח פיסקא פ"ט ד"א זכור רבותינו בשם רבי שמואל בן הדרוש פותחים בפרשה ~~[illegible]~~ גם לא שמעת גם לא ידעת גם מאז לא פתחה אזנך כי ידעתי בגוד תבגוד ופושע מבטן קרא לך וכנגד המן שבא מחלציו של עמלק אמר הקב"ה רשע שבעולם [illegible] גם לא ידעת בנסים שעשיתי להם במצרים היך כמה דכתיב וידעו מצרים כי אני ה' גם לא שמעת בנסים שעשיתי להם בים שמעו עמים ירגזון גם מאז לא פתחה אזנך לא שמעו שירה שאמרו לי בני ביום אז ישיר משה ובני ישראל אמר לו הקב"ה ידעת ושמעת אלא שאתה [illegible] כי ידעתי בגוד תבגוד ולא [illegible] אלא [illegible] ואם [illegible] מסור לך ומה אני [illegible] לך לתלות אותם [illegible] נורא לך , אמר רבי [illegible] ומנין נורא לך לשלשים ב' עשרים הרי [illegible] הוי זכור את אשר עשה לך עמלק : שמות ט"ו תהלים ע"ו

פיסקא פ"ח ד"א זכור אמר רבי ברכיה בי רבי למה הדבר דומה למלך שהיה לו פרדס והיה לו כלב אחד יושב ומשמר את הפרדס בא בנו של אוהבו של מלך לגנוב מתוך הפרדס עמד אותו הכלב ונשכו כשהיה המלך מבקש (לבנו) שלא להזכיר לבנו של אוהבו שנכנס לגנוב מתוך הפרדס שלו היה אומר לו זכור מה המעשה לך אותו הכלב כך ישראל חטאו ברפידים ואמרו היש ה' בקרבנו מיד בא הכלב ונשכם זה היה עמלק שנאמר ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים וכשהיה הקב"ה מבקש להזכיר לישראל החטא שחטאו ברפידים היה אומר זכור את אשר עשה לך עמלק . אשר קרך רבי יהודה ורבי נחמיה ורבותינו רבי יהודה אומר אשר קרך בדרך מה עשה עמלק הרשע סופר ייחוס שמותם של ישראל ממצרים והיה עומד לו חוץ לענן וקורא לאחד ואחד בשמו ואומר פלוני בן פלוני צא שאני מבקש לעשות עמך סחורה וכיון שנענו והוא הורגו זה אשר קרך . ורבי נחמיה אומר אשר קרך אשר טימאך כענין שנאמר אשר לא יהיה טהור מקרה לילה . ורבותינו אמרו אשר קרך הפשירך עשה אותך קר בפני כענין שנאמר מים קרים על נפש עיפה . אמר רב הונא למה הדבר דומה לאמבטי רותחת שהיו הכל בורחין הימנה בא אחד וקפץ לתוכה והפשירה מיד באו הכל ורחצו ואף כך ישראל כיון שיצאו ממצרים היו בורחין מהם שמעו עמים ירגזון אז נבהלו ונאמר בא עמלק והפשירם , ויזנב בך מהו ויזנב [illegible] לשון [illegible] משמואל [illegible] ואמר סירסו כאשר שכלה נשים חרבך כך [illegible] שעשיתי וישראל במצרים כך עשות לך שהיות מסרס אותם ומשליך [illegible] ב"א ויזנב רבי אבא בר כהנא אומר היה מחתך [illegible] ומשליך [illegible] שמות י"ז שמות י"ז : שם דברים כ"ג משלי כ"ה ש"א ט"ו

שרצה ב

וילחם עם ישראל ברפידים נדרש בפסיקתא ובמדרשים שרפו ישראל ידיהם מדת לכך בא עמלק :

פיסקא פ"ט שמותם של ישראל ממצרים שירה [illegible] למצרים [illegible] של [illegible] שהיה שם [illegible] עליהן בתבונה [illegible] (תנחומא וילקוט כי תצא ע"ש) : והיה יוצא [illegible] : [illegible] אשר קרך [illegible] קרך [illegible] שקראם בשמותם שיצאו : אשר טמאך במשפט [illegible] : לאמבטי בלשון יוון [illegible] גדול [illegible] ורחיצת אדם [illegible] את האמבטי [illegible] (מעשרות פ"ב) ר"י אומר באמבטי [illegible] (מכשירין פ"ב) ורוחץ עמו באמבטי גדולה (נדרים מ"א) ודומה [illegible] : לשון [illegible] המילות [illegible] (פיסקא [illegible]) : סירסו (איכה רבתי פ' תשים להם [illegible] וילקוט כי תצא אגדת שמואל פ"ח) [illegible] של אותו האיש (אגדת שמואל פ' ט') [illegible] והיינו שסירסו [illegible] בלשון [illegible] שסירסו [illegible] וכן בילקוט כי תצא [illegible] של אותו האיש [illegible] באגדת שמואל ועיין [illegible] (פיסקא פ"ח) : שהיות מסרס אותם [illegible] : [illegible] באגדת שמואל וילקוט (שם) הגירסא [illegible]

~~[illegible]~~ : [illegible] ומשליך [illegible] בא [illegible] בלשון יוון [illegible] על [illegible] [illegible] בט' וכן באגדת שמואל ובתנחומא (שם) ה

הגירסא

הגירסא קונטריסין נפטולי׳ מתחלפין ובדברי רז״ל א׳ בראש
הן ונפש (עירובין לג׳) עיין ד׳ קונדריסין (סוטה ב׳) וכדומה :
הוא שכתב מעך סר נראה שגה ט״ס ובאגדת שמואל ותנחומא וילקוט
(שם) וילקוט תהלים (מתק״ז) איתא ד׳ קונדיסין ומתוך עליה
וה״ל אומר אכן סר מר המות ע״ש ; שאין סר אלא לשון מר ע
קסיון להפסוק שאמר לו וכו׳
כך מיתתם השרים. וכן תרגם
המפרשים. ובאגדת שמואל הג׳
הגירסא הכן מורתים השרים
מורתי חמורות דרש אכן כמו
הכן ובלשון בתמי׳: כל הנחשלים
פיסקא בתרא בפ׳ זכור לא דרוש
אגוי ; ומשולו וחבטו שבטן
של דן הלשון חסר ומועד וה״ל
בתנחומא וילקוט (כי תצא) רבי
יהודה ורבי נחמיה ורבנן רבי
יהודה אומר כל מי שהיה נגוח
היה נשול ור״נ אומר כל מי ש
שהיה הענן קולטו היה נשול
ורבנן אמרי שבט דן שקולטו
הענן היו כולם עובדי עבודה
זרה שנאמר ואתה עיף ויגע
ולא ירא אלהים ובספרי (כי
תצא) איתא כל הנחשלים אחריך
אומר ~~שהיה~~ שלא היה הרוג. אלא
כל אדם שנשתמט מדרכי הענן
ונחשלו מחמת מומי הענן ו
ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים
וכל אחד דרש מלות נחשלו, ר״י
דרש לשון נגוח ונשול ור״נ
דרש לשון נח ונשול מי שנח
ונקלט מהענן ורבנן דרשו קאי
על שבט דן שנחשלו מחמת כופרי
הענן כפלש שהיו עובדי עבודה
זרה וכיצד בפסיקתא דידן :
ונראה מה׳ הלשון חסר ונבר
ובמכילתא וילקוט (בשלח רס״ד)
ובתנחומא (כי תצא ויתרו) איתא
רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן
רבי יהודה אומר כך היו מדיינין
ואומרים אם מספיק לנו מזונות
נעבוד שהוא נתנו לאבינו והם
מסופקין אותנו ומכבדין אותנו ש
שהוא מספיק כל צרכיהם נעבדנו
ואם לאו נמרוד בו ורבותינו
אמרו אם מהרהרין אנו בלבינו
והוא יודע מה אנו מהרהרין
נעבדנו ואם לאו לא נעבדנו
שנאמר היש ה׳ בקרבנו אם אין
רבי ברכיה אומר בלבם היו
משיחין והקב״ה נתן להם את
אותם שנאמר וינסו אל בלבבם
שאול אוכל לנפשם ונמר אמרו
הקב״ה כך הרהרתם היש ה׳
בקרבנו חייכם הרשע מודיע לכם
הרי ויבא עמלק ע״ש וכל אחד
[illegible] ומדקה׳ ולאו

בקרבן

שכתוב אומר. ואכל קדר. עורו ואכל בדיו בקבר וכו׳
שהבקר לו מיתה. ורבי לוי אומר מהו ויסלף ש
שהבין אותם קונדריסין נשר את שתי ידיו ואת שתי
רגליו הוא שכתוב אכן סר ~~...~~ מר המות הוא שכתוב
מעך סר. ורבותינו דורשים אותו שאין סר אומר לו
אגג לשמואל וכי כך מיתתם את השרים אמר לו
שמואל כאשר שכלה נשים. כל הנחשלים אחריך רבי
יהודה ורבי נחמיה אחד מהם אומר כל מי שהיה
הענן מוכיחו ומשולו וחבטו שבטו של דן שהיו
עובדי ע״ז שכתוב בהם ואחרונה יסעו לדגליהם
רבי יוחנן אומר מהו כל הנחשלים אחריך כל מי
שהיו יורא מבר זכור הקב״ה היש ה׳ בקרבנו ואתה
עיף ויגע ולא ירא אלהים. רבי תנחומא בר
רבי אומר כאן חמש פנים לפי נבואתו והושע
שהוא בן בנו של יוסף הצדיק לעמלק שהוא בן בנו
של עשו. שבא עמלק כגון נבא עמלק כגון. עשו הרשע
שער נתהפך בגלים. ויוסף והוא שגדל. זה גדל
בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם בין יצחק ורבקה
וזה גדל בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם בין
פוטיפר לפוטיפרע. עשו בא על הערוה
ויוסף ברח מן העבירה עשו בוזה על אחיו ~~יוסף~~
שנאמר ושחת רחמיו ויוסף חס על כבוד אחיו ש
שנאמר ואחר נגש יוסף ורחל. יוסף ירא אלהים
שנאמר את האלהים אני ירא ועשו הרשע לא ירא
אלהים :

פיסקא ג׳ והיה בהניח ה׳ אלהיך לך מכל אויביך

מסביב רבי עזריה ורבי
יהודה בר רבי סימון בשם רבי יהודה בר ר׳ אלעאי
שלשה דברים נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להקים
עליהם מלך ולבנות להם את בית המקדש ולמחות
את זכר עמלק אמרו ישראל לפני הקב״ה רבון ה
~~העולמים אתה~~ אומר לנו היו גוזרים את זכר עמלק
בשר ודם אנו לשעה אנו, אתה שאתה חי וקיים
לעולמי עולמים הוי זכור אמר להם הקב״ה בני אין לפי אלא להיות נקראות פרשת עמלק בכל שנה ושנה
ואני עליהם כאילו אתם מוחים שמו מן העולם. אמר רבי יוחנן אנו מוצאים שביקש יהושע למחות את
זכר עמלק שנאמר ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב אמר הקב״ה חייך [illegible] שאותן
עתיד לעשות מבצעין ונשרו כיפתן של עמלק שנאמר מני אפרים שרשם בעמלק אחריך בנימין בעממיך :
סוף פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק :

פסיקתא מני אפרים שרשם

פיסקא ב״א מני אפרים שרשם בעמלק ולמדנו רבותינו מהו שיהא אדם צריך לברך בשעה [illegible]
מגלת אסתר, תלמוד למדנו רבותינו בשעה שהוא בא
לקרות את המגילה אומר בא״י אמ״ה אקב״ו על מקרא מגלת אסתר וכן שנו רבי
זבדי טבחא בשם רבי יוחנן אומר צריך לומר בא״י אמ״ה האל הרב את ריבנו והדן את
נקמתנו הגואל אותנו מיד עריצים בא״י האל המושיע ולמה אלא כנגד ונשיבה שעשה הקב״ה בימיהם
על ידי מרדכי ואסתר בשעה שבקש המן לכלות את ישראל שנאמר להשמיד להרוג ולאבד ומה
לא לעצמו הוא עבודו על ישראל אלא אף עמלק בזיון מתחלה נתגרה על ישראל בשעה שיצאו
ממצרים שנאמר ויבא עמלק ומה היה עושה להם עמלק הרשע אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי
לוי

קורבנו ועיין לקמן (פיסקא צ"ג): ואתה עיף דרש רבי תנחומא בתחלת
פנים ופבלנים וכבר פירשתי הכל לעיל (פיסקא פ"ה) :
פיסקא צ' ג' בבריש נעשו (סיפרי) כ': מד"ת כי תצא ילקוט בשלח
רמ"ח שמואל (י"ט) ע"ש : בשר ודם אינו
באיכה רבתי (פ' זכור ה') ומד"ת ילקוט (כי תצא) איתא אמרו ישראל
לפני הקב"ה רבש"ע הכתבת לנו בתורתך זכור את אשר עשה לך עמלק
לו, עשה לך לא עשה לא החריב את
מקדשך רבנן אמרין אמרו ישראל
לפני הקב"ה אנו שלך ואומות העולם
שלך מפני מה אין אתה חס על
אומתך ומלך אליהם עמון אר"י אמרו
ישראל לפני הקב"ה שכחה מצויה
בינינו אבל אין שכחה מצויה בך
ואין שכחה לפניך לפירך את זכור
ע"ש ועיין לקמן (פיסקא צ"א וצ"ג):
בכל שנה בפרשת זכור : עבד
קמיה שאול המלך עתיד לעמוד
הלשון מתוק עיין במדבר רבה
ספ"א ובילקוט שופטים רמז נ"ו
ובתנחומא ס"פ נשא ע"ש היטב ועיקר
הגירסא הוא בילקוט ס"פ במדבר
(רמז תרפ"ה) כל מי שנברך בדבר
ונמצא נאמן הקב"ה מאמינו לעולם
שכן אתה מוצא ביהושע שנברך
בעמלק ועשה בו כתורה וכמצוה
שנאמר ויחלש יהושע את עמלק ואת
עמו לפי חרב אמר לו הקב"ה משבטו
אני מעמיד ופורע מעמלק שנאמר
מני אפרים שרשם בעמלק מנאפרים
בא לשרש ביצתו של עמלק אלו ה
הקב"ה אחריך בנימין היה לשאול
בן קיש שהוא בן ימיני הוא משרש
נברך שאול ולא נמצא נאמן [illegible]
אלא ויחמול שאול והעם על אגג מ
מחגירין אחורין וניטלה המלכות
ממנו שנאמר אחריך בנימין בעממיך
ועיין לקמן (פיסקא צ"א):
סליק פרשת זכור את אשר עשה לך

לו היה מחתך את זכרותם והיה משליך אותם למעלה
ואמר בזו חפצת הרי הוא שלך מניין דכתיב
השב לשכנינו שבעתים אל חיקם זה המילה שהוא נ
טמון בחיק חרפתם אשר חרפוך ה' וכן הוא אומר
ויזנב בך מכת זנב לא עשה אלא כיון שהקב"ה מצוה
את ישראל ואמר זכור אמר לו את הוי זכור שנאמר
זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים אמר להם הקב"ה
עשו את שלכם תמחה את זכר עמלק ואני אעשה את
שלי כי מחה אמחה את זכר עמלק לא עשה אלא כיון
שמלך שאול אמר הקב"ה אין גדעו של עמלק נופל אלא
ביד בנה של רחל כן אתה מוצא ברפידים נפל
ביד יהושע שנאמר ויחלש יהושע את עמלק אמר הקב"ה
לעולם השבט הזה מוכן להיהרג מן עמלק מניין ממה
שהשלים בנביא מני אפרים שרשם בעמלק אחריך בנימין:

פיסקא צ"ב מני אפרים פתח רבי תנחומא בי רבי
וירד מיעקב והאביד שריד מעיר
מהו וירד אמר הקב"ה כשעמוד השליט הכתוב למעלה
מיכן אותה שעה והאביד שריד מעיר מהו וירד
זה מלך המשיח שנאמר וירד מים עד ים [illegible]
שנאמר כי הוא רודה בכל עבר הנהר הוי אין ה
השלטה נתונה ביד אומה הרשעה אלא עד שיבא
משיח וירד מיעקב . ד"א וירד אמר הקב"ה לא מן ה
השבטים הגדולים של יעקב אלא מן הבנים הירודים של
יעקב מי היה ירוד מכל השבטים וקטן מכולם זה
יוסף ובנימין . אמר הקב"ה ביד הירודים וביד
הקטנים של יעקב אני מוסר את המלכות הרשעה
ולמה כן אלא אמר הקב"ה אי יודע מה אני עושה . אני
עשיתי

פרשתא מנא אפרים (פיסקא צ"א) מתן לפי שמשנה ומתוספתא לא נ
מעורב נוסח ברייתא שלפניה : ת
תלמוד פרשתי לעיל (פיסקא): הרם את חיבתו (ירושלמי ובבלי פ'
קורא עומד מ"ס ה"ב ע"ה ואלפסי ורמב"ם וש"ך ושו"ע סי' רע"ב):
באי' הלל המושיע (מ"ס ש"ס): ולמה מסיים בשורה : ולא הוא
במשנו ונדבות גרסינן : בזו חפצת גרסינן ופרשתיו לעיל (פיסקא
פ"ו ופיסקא פ"ט) : לא עשה לשון זה פרשתי (פיסקא): אתחנן
זכור פרשתי (פיסקא צ'): השבט הזה מוכן פרשתי (שם):
פיסקא צ"ב אותה שעה והאביד שריד מעיר (במ"ר פ"ב וילקוט מלכים
ע"ז) מה ברכו של חזו
מהרה שנים אף ישראל לאמות המשיח כך שנאמר וירד מיעקב וגו'
ביד הירודים וביד הקטנים (ילקוט בשלח רס"ב) ובפרקי דר"א (פ'
ל"ז) וילקוט תולדות (קי"ו) איתא אין בני עשו נופלין עד שיבוא
שריד מיעקב ויעמדו רגלי. בני עשו מהר שעיר שנאמר וירד
מיעקב ונאמר וע"ש (פיסקא):
פיסקא צ"ג אלא מפני הדיבור גרסינן והראיתא במכילתא וילקוט
(בשלח) ויחלש יהושע ונגמר לפי
חרב למה נאמר למדנו שהמלחמה הזאת לא היתה אלא על פי
הגבורה

ההגהה הנ"ל בגירסת מעין ובגירסה יעקב :
פיסקא צ"ב והפסק השנאה לאהבה עמש"ל (פיסקא) אצל תשובה
שרו של עשו : א"ל על אותה
הברכה גורסין : אעפ"כ לא עזר גורסין :
פיסקא צ"ה מן דויד אותך שנאמר וגם הנה הוא הולך לקראתך : הא
בניה של רחל כמו יאהא לשון הפרגה : ואתה
מתיירא בתמיה : ומן הדבר שעשה
שנתן את רחל וילדיה אחרונים
ורבותינו : שעשה אותם מחנות
גורסין : אינו נוטל עליה גורסין :
פיסקא צ"ו אחריך בנימין ותבוע
מגרעו כמו הבנים
אשר יצאו ממך ויבואו אחריך בכל
דור מוכנים לתבוע מגרעו של עמלק :
פיסקא צ"ז רוב השונאים באים עליהם
(רות רבה פ"א מב"ת)
ואינו כי תבא ומשלי תמ"ג) ודרש לה
הכי בפ' עמלק ב"ש רד"ל (שם ושם)
אל משה רמזה בתורה לא יהיה לך
בכיסך אבן ואבן ולכן עשה כן סוף
שהמלכות

ויקבצו את העדה הזאת שנאמר מי יעץ זאת על צור אם
הוא שיעצתו עליהם ה' צבאות יעצה :
פיסקא צ"ה ד"א מני אפרים מהו מני אפרים רבותינו אומרים
אמר הקב"ה ממך היה הדבר
מזמן של משה שנאמר ויאמר משה אל יהושע בחר, וכי
מדעת עצמו אמר לו לא אלא מפי הדיבור יכול היה
יהושע למחות גרעו של עמלק מאותה שעה מני אפרים
שרשם בעמלק :
פיסקא צ"ב ד"א מני אפרים ומה בניו של יוסף פורעים
מן עשו אלא יוסף היו אחיו
שונאים אותו שנאמר וישנאו אחיו והפך השנאה לאהבה
ועשו הפסיק את אהבתו של יעקב לשנאה אמר הקב"ה יבא
יוסף ויפרע ממנו, דבר אחר יוסף חטאו לו אחיו והשליכוהו
והיו אחיו סבורים שנוטרם כמו שעשו לו והשטמו יוסף
ולא עשה להם כן אלא הרעה להם טובות תחת רעות אבל
עשו כששטמו ליעקב ושטמם עשו ליעקב לא עשה לו יעקב כן אלא אמר לו אותה הברכה אתה ש
שונאני הרי היא נמורה לך יקח נא את ברכתי אשר הובאת לך אעפ"כ לא עזר השנאה מתוך
לבו אמר הקב"ה יבא יוסף שעקר השנאה מתוך לבו ויפרע מן עשו שהטמינה האיבה בלבו מני
אפרים שרשם, ד"א למה יוסף שעשו לו אחיו כל אותם הרעות כיון שראה אותם עומדים בצרה
לא יכול לכבוש רחמיו עליהם אלא יגלו עיניו בדמעות עליהם ולא יכול יוסף להתאפק כי נכמרו ר
רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה אבל עשו לא נכמרו רחמיו על אחיו שנא'
על רדפו בחרב אחיו מני אפרים:
פיסקא צ"ה ד"א מהו מני אפרים אלא שמתחלה של יעקב היה השבט הזה מתוקן להיפרע מן עשו
אותו ואת בניו להרוג אותם וכיון שראה יעקב התחיל מירא ויירא יעקב מאוד ויצר לו באותה ש
שעה עשה הקב"ה עלו ואמר לו הא בניה של רחל עמך ואתה מתיירא חייך הם עתידים להיפרע
הימנו בכל שעה שהוא עומד על בניך כיון שראה יעקב כך עמד והיה משמר לרחל ולבניה ומן
הדבר שעשה יודע אתה שכך הוא אמר לו הקב"ה שעושה אותם מחנות מחנות שאם יבא עשו אל
המחנה והיה המחנה הנשאר לפליטה והוא עושה אותם ארבע מחנות ונתן לרחל ולבניה מכולם
שנאמר וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה אתה רואה שהשפחות היו תחלה ואח"כ בניהם
ואח"כ את לאה וילדיה אחרונים ואח"כ את רחל ואת יוסף אמר יעקב אם יהרגו כל בני ישתייר
בניה של רחל שאינו נוטל על ידי בניה של רחל והיה המחנה הנשאר לפליטה ולמה כך אלא שנמצאו
בני רחל להיפרע מן הזרע הרע הזה מני אפרים שרשם בעמלק :
פיסקא צ"ו ד"א מני אפרים מהו אחריך בנימין אמר הקב"ה לשלום אחריך בנימין לתבוע מן גרעו
של עמלק ותבע לך איש מגרעו של עמלק עמד ועבדו ישראל ולא
עמד כנגדו אלא מגרעו של בנימין ומי היה זה זה המן הרשע שנאמר גדל המלך אחשורוש את
המן בן המדתא האגגי אמר לו הקב"ה הריך של בנימין מוכן לך לבוא ולתבוע את שרשיך ומי
הוא זה זה היה מרדכי שנאמר איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן
שמעי בן קיש איש ימיני מני אפרים :
פיסקא צ"ז כך פתח רבי תנחומא בר רבי בשם רבי אבן ואבן איפה ואיפה תועבת ה' גם ש
שניהם מאזני מרמה תועבת ה' מה כתיב אחריו בא
זדון ויבא קלון, בזמן שישראל שוקלים במאזני צדק ובאיפות של אמת אין שום
אומה ומלכות שולט בהם ובזמן שהם משקרים על המשקל מיד השונאים באים עליהם, מאזני
מרמה תועבת ה' ומה כתיב אחריו בא זדון ויבא קלון, דבר אחר גש"ה ובצלעי שמחו ונאספו
בשעה שישראל באים לידי מיתות מיד אומות העולם שמחים ונאספין להרוג אותם ובצלעי שמחו
ונאספו, מהו נאספו עלי נכים ולא ידעתי בקלונות כיות נהגה בלוג אחרו כשאני מלעגת הם
שמחים ונאספים להתגרות שהם נכים וחגרים יש עושים את הדין כמי שנולד ובצלעי קרעו
ולא דמו, קריעה אחת קרעה אומרו לו ישראל רבונו של עולם נכים עושים את הדין בצלעים
ושבים ומלעגים שאבוא לידי הצלע לבואו עלי, ובצלעי שמחו ונאספו באהרן ויראו כל העדה
כי גוע אהרן מה כתיב אחריו וישמע הכנעני מלך ערד על מה שמע מספרים מה כתיב
על

שהאלהות באה ומתגרה בו במצוה פי יתגאה ביה ולומר מה ראיתם
אחרון. זכור את אשר עשה לך עמלק ע"ש : הכי בילקוט (תהלים
תשט"ג) באין ליהי ומלכו ור"ל שנכשלין באומה דבר ונדבארה
מאוד מלמד : בעליות בית נתזה פי' רז"ל נמנו ונגמרו
בעליית בית נתזה בלוד (סנהדרין ע"ד :) ופי' הערוך נתזה
אדם גדול היה ובעלייתו היה ביתו
המדרש : להתגרות שהם עתים על
בילקוט (שם) ליתא רק ומוספים
אלו להתגרות שיגרעו ולא דמו
גריעה אחר גריעה אבל הנוסח
שלפנינו עדיף : את הדין בהם ו
שפלט בראוי : שיבואו עלי גרסינן :
כי נגע אהרן ונתנו עוני כבוד
וכבוד מלך ערד (עמלק) נתנה
לו רשות להלחם בישראל (ר"ה ג,
ע"ש בתוס' ובמעשי ער גיטין ג :
שבועות מ"ט : בכו פ' יט איכה
רבתי פ' שמעו מגד"ת זוננים
חית) : והורג והכובעים דמיש
בקרבם לשון כבירים ופרשתי הכל
לעיל (פיסקא ס"ט) ע"ש : ונבוה
שהוא מהלך (רבות ויוגוש בשלח
מגד"ת ויתבו ע"ש גירסות שונות) :
לאחד שנים פרשתי לעיל (פיסקא
פ"ח) : משותפים מן הלבן גרסינן :
שהכניסם אותם גרסינן :
פיסקא צ"ה אומר לו הקב"ה אגריפם
לו גרסינן ועיין ילקוט
(שופטים כ' ומשלי תתקע"ג) : איכה
ספר כתוב זאת וגו' כי מחה
אמחה ישוב הקב"ה נשבע כי
בראשם ובאחריתם : את הוי זכור
פרשתי לעיל (פיסקא צ' ועיין
פיסקא צ"א) : ואתם שכוחים
שהשכחה מצוי. אצליכם עיין
לעיל (שם ושם) : שעתיד לשיור
מדרש פרשתי (פיסקא צ') :
בנימת משונות פרשתי (פיסקא
פ"ט) : ומשים אותך פרשתי (שם) :
השבט שהכניסו עם אסורים
כיס לשון הדמנה ולשון ווען ה'
שהפך והדין הקב"ה לשבט
אסורים ואחריך בעבדין כיס לשון
אחדות ועל פשיבא משיח בב"א :

על דרך בני ישראל היש ה' בקרבנו רבי יהודה אומר
כך אמרו אם אדון הוא על כל האומות כשם שהוא
אדון עלינו בקרבנו נעבדנו ואם לאו לא נעבדנו ,
ורבי נחמיה אומר אהו היש ה' בקרבנו אמרו אם מספק
לנו מזונות נעבדנו ואם לאו לא נעבדנו , רבא היש
ה' בקרבנו אמר רבי אבוהו אם מרחשין אנו בקרבנו
דברים היש ה' בקרבנו והוא יודע מה מרחשין בקרבנו
נעבדנו ואם אין לא נעבדנו כפ"ש והריב והרפעים
ורחץ בכוס ראה שטות שהיו בודים השכינה היית
סובלות אותם טעונים על עננו כבוד ומנופין בהם
ועמוד העמוד מהלך לפניהם , ובמדבר אשר ראית
אשר נשאך ה' אלהיך והם אומרים היש ה' בקרבנו
אמר רבי ברכיה הכהן בי רבי לגיבור שהיה מהלך
בדרך ובנו על כתיפו והיה מוליכו בשוק והיה הבן
רואה דבר של חפץ ואומר לאבין קח לי והוא לוקח
לו פעם הראשון והשני והשלישי ובאו על כתפו קטון
ראה אחד אמר לו ראית לאבא מיד נשלו והשליכו
לארץ , אמר לו כך הדרך הייתי טוען על כתפי
ועכשיו אמרת ראית לאבא כך ישראל היו ~~[illegible]~~
טעונים על עננו כבוד ובמדבר אשר ראית אשר
נשאך ה' אלהיך כאשר ישא איש את בנו והם
אומרים היש ה' בקרבנו מיד ויבא עמלק והואיל
ומפני חטיאה של עונותיהם בא עמלק אומר להם
זכור את אשר עשה לך עמלק לא היה לו לומר כן
אלא זכרו מה שעשיתם ברפידים ולמה אמר להם
זכור אלא אמר רב נחמא לאחד שנכנס בלילה לגנוב
ענבים מן הכרם והיה השומר אוהבו כיון שצפה אותו
השומר ראה שאוהבו היה מה עשה גירה בו הכלב
שהיה אוהב שם עמו ונשרו הוש והשהיה השומר
מבקש להזכיר לאותו אוהבו שבא לגנוב ענבים היה
אומר לו זכור אתה היאך בשרתי ~~[illegible]~~ הבי את
הכלב כך היו צריך לומר זכרו מה עשיתם ברפידים
מה זכור משמועים מן הכלב אמר הקב"ה אף על פי
שהמספחם אותו ובא הרשע להתגרות לכם אלא על
שרש בוצתם מן העולם מני אפרים שרשם בעמלק :
פיסקא צ"ו בא שרשם בעמלק גש"ה ואכלו מפרי
דרכם מה ראה הקב"ה לומר
על עמלק בקבלת אבזריית תמחה את זכר עמלק
והמתה מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק אלא אומר
הקב"ה הקדים לו מה שעתיד לעשות עמו ועבדו לפני היאך הוא עתיד לגזור מנער ועד
כן עץ ונשים ביום אחד לכן והמתה מאיש ועד אשה , תמחה את זכר עמלק למה ואכלו מ
מפרי דרכם הוא שהרגו כהנים בין המדבר האגגי גזרה כל היהודים הכיפור הוא הגורל
להרוג ולאבדם ובבואה לפני המלך לפני מה"ה הקב"ה אמר עם הספר ישוב אמר ספר כתוב
את זכרון בספרי כי מחה אמחה את זכר עמלק למה ואכלו מפרי דרכם וממועצותיהם ישבעו
מה שיעצו וחשבו עליהם אמר לו דוד רבש"ע עשו בנם זה שאמר ניתן המילה מה שבחרת
[illegible] ושרפו את ביתם ואת תורתם והמבגת מתורה ואמרת זכור את אשר עשה לך
את הוי זכור שאין לשכוך שכחה ואם אין אתה מבקש להיזכר מה שעשו בעל ה
[illegible] מה שעשו בירושלים עם אשר שכנו [illegible] זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים
אמר הקב"ה אם אין לפני שכחה וגבה אני מה עשו אתם שאתם מבשר ודם ואתם שכוחים
הוי זכורים מה עשה לכם עמלק כדי שתמחה שמו מן העולם זכור את אשר עשה לך עמלק
תמחה

[redacted]

שם במאי האי המושיע בסוגיה (כ"א:) איתא
לאחרי מאי מברך כו'
דרב את חייבים כו' במאי העתיד ושראל מכל
צריהם רבא אמר האל המושיע אמר רב פפא
הילכך נימרינהו לתרווייהו גאל ישראל
ישראל מכל צריהם האל המושיע והנה כל
המוספים ואומר נראה למה נעו כאן לישנא ב
דרבא לבד אכן תדע שהרגיל ומעיין היטב
בחדרי משכנות הסוגיות הגמרא ימצא שלכל
אחד מהתנאים והאמוראים יש סיגנון מיוחד
בהלכות ואגדות. אשר הנה מסוגלים לתנא
או לאמורא זה לבדו ולא לאחר ועל כן יטב
הסיגנון המיוחד לו סובב הולך רוב הסוגיות
אשר נאמרו מפיו בכל הגמרא (ולפרש ענין
זה הנעלם מאוד ולמובה האמיתי ועריך
חיבור בפני עצמו אך לקרב הדבר
בקנית השגתו) דרך משל רבי טרפון
בכל עת אשר לא נראה בדינו דברו
חבירו בהלכה או בהגדה היה אומר
תמיד דרך מליצה לא ירד מן עצמים
וכן על הלכה מן ספרו היה אומר תמיד
תקפח את בניו כו' ורבים הרבה
וכן ברוב המצוות שנאמרו בני דורו של רב
פפא בנוסח בריכה לאמרו כך או כך
היה רגיל רב פפא לומר הילכך נימרינהו
לתרווייהו ובברכת הישמעים (נ"ט : ו
תענית ו:) בכל אלו אמר רב פפא
הילכך נימרינהו לתרווייהו ובמודים דרבנן
שנאמרו בנוסחתם הרבה אמוראים (סוטה
מ') אמר רב פפא הילכך נימרינהו
לתרווייהו ורבים הרבה והנה המתבונן
בלימוד הקדמונים יראה שדברים כאלו
אין להם ידיעות שהיה החיוב מוטל
לפסוק כך בלי שום מגידה כדבר הקבוע
אליבו' מתוך שלמא ודוגמא לזה תמצא
של מודים דרבנן שאמר רב פפא בבבלי
(סוטה שם) הילכך נימרינהו לכולהו
אומרו בירושלמי (ברכות פ"א) אחר נסחת
כל האמוראים אמר רבי יודן נהגין רבנן
אמרין כולהון ואית דאמרי או הדא
או

פיסקא [illegible] שיר הקודשים (פרה פ"ב ותוספתא ורמב"ם שם פ"א
עבודה זרה כ"ג :) : חשודין על העבירות
שיפסלוה ברביעה והעלאת עול : בחוקים עליה שמתעסקין
לשמה : היה מוסך עליהם גרסינן : עינה שורות מסתכלת
שבירים : והיא מתחלפת......
והוציאה להם גרסינן : ועיב
עיני [illegible] ומה עינה [illegible]
שתיק : שאין לוקח פרה אלא
מישראל ור"ב [illegible] רבי אליעזר ב
במשנה ותוספתא וגמרא (ושם) :
ויקחו אליך וראה דברבינו ויקחו
אליך מכל מקום אפילו מה נכרים
פיסקא ג שנו רבותינו (פרה פ"ג
ויומא ב' ורמב"ם ש
פ"ג ופרה) : מגדל היה עומד
בעזרת [illegible] שם [illegible] נמי
אותו [illegible] היה בהר
הבית ובירה שמו [illegible] אמר כל
המקדש [illegible] ועיין ברמב"ם תשובה
(פ"א) ומדות (פ"ג אחרון) וכפירה
(שם) : שהקב"ה רוצה בשר (פ"ח)
נרצים מעשיו ה' הראשונים [illegible]
המצוה ששהוא רוצה הוא וראה
לשון עגבה שנאמר ויקחו אליך
פרה

ואורהגא ע"ש הניף אן שורשו רבנן ואמר כל הנוסחאות שבמורים דרבנן
(במסעים זה כתב הב"י סי' [illegible] שנרא מורים דרבנן ומכל שנתחבר מנוסחאות
הרבה רבנן) מ"מ ויש אומרים בנוסח אחד לבד וכן בנ"ב הנם שאמר ר' רבא
הולך נערינהו לחרזייהו מ"מ אמרו בפסיקתא כן נוסח רבא לבד, מ"מ
שרבנן ומכל שהוא היה מרא דתלמוד בקלו' וכן בספרי ספרים לפוב'
לא. אמרו כן באי' האו העיגר ומשום , ואל
עשה בעינך קושיות ההמון מה היגן וש
במה שורבה בשבח הש"י והובאת שרבר השיב'
כמה הרמב"ע, בפסוק כי אלהים בשמים ואתה
על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים ע"ש ובמ"ש הרמב"ם
בענין ברכת השיר בספר תשים בע"ש (סי'
ולא עוד אלא דבאן ערש טעמי בהו'
רחמתם בשחים וחנו שהגשה נאת האומות חיים
( ) הביחו הב"י סי' (ח רצ"ב) ומה
שתירץ שפירשון מצרים והשיעה שייפו לאהבתו
ע"ש לא יספיק להספרא סופרים והפוסקים דידן:
סליק פרשתא מן אחרים :

אמרה זות דרך עולן אמרו לו רבש"ע לך הוא ומחות את
שמו אמר להם אין עלו ולפני לפני שאמתה את עמלק
ביב שאול מלפנים שנתמנה לשרי תרגון שהיה חס עליו ומחול
על אגג לכך את עמה אתפם תמחה ואע"פ שחס שאול על
אגג אלא כיון שבאו והמית במיתה משונה ושמעון שאול
את אגג אמר לו אגג במיתה זו הנביאים ממיתים אמר
לו שמואל כאשר שיכלה נשים חרבך מה כאשר שיכלה אמר
לו כשם שעשה עמלק מייב להשחית את גרותם והשליך את
שיריהם שכלות ואלמנות כאשר שיכלה כן תשכל מנשים
אמך. אמר הקב"ה בעולם הזה אמרתי להם למחות את
שמו של עמלק. אבל לעתיד לבוא השבע שהבטחתי לו הוא
[illegible] ומשרש בולמא מן העולם מני אמרים שרשם
בעולם אחרים בעמין :

סליק פרשתא מני אחרים שרשם

פרשת פרה

פיסקא פ"ט זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר [illegible]
ויקחו אליך פרה תבונה
תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול , [illegible]
רבין פרה עדומה כשהיתה עשירה עם היה [illegible]
לישראל [illegible] רק שם חביחין, אין לוקחין פרה
אדומה מן הגוי' כדברי רבי אליעזר וחכמים אומרים לוקחין ומה טעמו של רבי אליעזר שאמר אין
לוקחין פרה אדומה מן העכו"ם מפני שהעכו"ם חשודים על העבירות ולהטעות את ישראל אמר
רבי פינחס הכהן בן חמא שאמר בשם רבותינו מעשה היה שנצטרכו ישראל לפרה אדומה ולא
היו מוצאין ואחר מצאו אותה אצל עכו"ם אחד הלכו ואמרו לו מכור לנו את הפרה [illegible] לך
מה שתבקש להם אמר להם תנו את הפרה , נטל אותה וכפה כסף כמה , ובשלשה [illegible] או בד'
[illegible] אמר לו ואין נותנים עד שהם הולכים להביא את הדמים הרגיש אותו העכו"ם [illegible]
[illegible] את הפרה [illegible] שבאו והביאו את הפרה אמר להם [illegible] [illegible] אמרו
לו שאו והוסיפו על הפרה אתה מבקש ואם אתה מבקש אנו נותנים לך [illegible] ואומר ר
[illegible] שהיה רואה אותם בחוקים עליה עליהם אמרו לו טול לך ה' [illegible] והוא ~~[illegible]~~ היה
מבקש טול עשרה טול [illegible] עד שהגיעו [illegible] והוא היה מבקש [illegible] מרבותינו אומרים עד שהגיעו
ונתן לו אלף זהב [illegible] עליו [illegible] להם באלף זהב והחזיר עליו והלך והביא לו הזהובים
מה עשה אותו הרשע אומר לגוי אחד חבירו בא וראה האיך אני משחק ביהודים הללו
[illegible] מבקשים אותה ונותנים לי כל הדמים הללו אלא מפני שלא עלה עליה עול הריני נוטל את העול ונותן עליהם [illegible] אני עליהם [illegible]
[illegible] כך עשה נטל את העול ונתן עליה כל הלילה וזה היא סימנה של פרה שלא עלה עליה עול . [illegible] שערות [illegible] בלבנונית [illegible] שעול
[illegible] שלא עלה עליה עול שתי שערות [illegible] [illegible] עליה עול [illegible] שתי השערות [illegible]
עלה עליה עול עינה שורות עלה עליה עול עינה שורות והיא מתחלפת [illegible] ומסתכלת בעול כיון שבאו ליקח אותה [illegible] אמר [illegible] עד שלא
[illegible] [illegible] [illegible] כיון שהוציאה להם [illegible] [illegible] העול מן הפרה והוציאה להם [illegible]
[illegible] אותם ב' שערות שהיו [illegible] [illegible] [illegible] אמרו לו טול את פרתך אין אנו [illegible]
כיון שראה רשע שהחזירו לו פרתו ויצא ריקם מכל אותם הזהובים [illegible] אמר את [illegible] בהם התחיל אומר ברוך שבחר באומה
[illegible] [illegible] בירא ותלה את החבל וחנק את עצמו כן יאבדו כל אויבך ה' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פרה בין ישראל
[illegible] שלא תאמר [illegible] [illegible] שאין לוקח פרה אלא מישראל אלא אפילו מן הגוי [illegible] שראו בעינן [illegible] [illegible] [illegible] ויקחו אליך :

פיסקא ג' ושנו רבותינו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] השורף אותה מבירת [illegible] שעל פני הבירה
[illegible] שורפת הפרה [illegible] [illegible] השורף את הפרה [illegible] [illegible] [illegible] שעל פני הבירה שנו רבותינו [illegible]
[illegible] [illegible] ר' יוחנן אומר מגדל היה עומד בהר הבית והיה שמו בירה [illegible] אמר כל המקדש [illegible] [illegible] [illegible] בירה
[illegible] [illegible] [illegible] מה לא היו [illegible] [illegible] על גבי המזבח אלא פרה [illegible] רבי [illegible] [illegible] שהקב"ה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לשון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הקב"ה להם לשון עגבה [illegible] אליך פרה אדומה [illegible] [illegible] :

פיסקא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אומר [illegible] [illegible] מן [illegible] [illegible]
[illegible] ומסיים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ויקחו [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

פרה ונמכר ופשיטא דהוא הדין וראיה בלשון גמרא. שנאמר זאת פרת
בן בקר לכפר שילקח על מה שעשה שנאמר ואומר אל אהרן קח לך
עגל בן בקר לחטאת עי"ש : מעשה היה
נתמעטו ידו כשו ומטה ידו (דברים [illegible]) שהעני : שמא צער חולשה
וחסרון יש בה : עכשיו עתה כמו אם לא עכשיו אימתי (אבות פ"א)
אמר מעכשיו כאומר מעתה [illegible]
וסבב לחפש אחריו [illegible] בקל
עד שהרבו : על אחת הרי לך חדש
שאם מבקש שתשול פרתך ועודו חוץ
[illegible] אינו מעולה (כפ"ל) עד שתפרש
[illegible] הדבר : לא כשין לא מעט ולא [illegible]
הרבה כשפים עשיתי : הסקתי אחרי
לה כמו אין מסיחין על כוס של ברכה
(ברכות נ"א) אין מסיחין בסעודה
שמא הולכים (אבות פ"ג) והרבה כדומה
שרשו מלשון הגמרא שיחולכו [illegible]
(חולין [illegible] ע"ג) ורבועה : יוחנן
בן

מעשה היה בישראל אחד שהיה לו פרה אחת חורשת
נתמעטו ידו ומכרה לו לגוי אחד. כיון שלקח הגוי וחרשה
עמה ששת ימים של חול. בשבת הוציאה שתחרוש עמה
ורבצה לו תחת העול היה הולך ומכה אותה והיא
אינה זזה ממקומה. כיון שראה כן הלך ואמר לאותו
ישראל שמכרה לו בא טול פרתך שמא צער יש בה
שהרי כמה אני מכה אותה והיא אינה זזה ממקומה
אותו ישראל הבין למה בשביל של שבת ~~[illegible]~~ והיתה
למודה לנוח בשבת. אמר לו בא ואני מעמידה שכיון
שבא ואמר לה באזנה פרה פרה את יודעת שהיית
ברשותי היית חורשת ימי החול בשבת היית נוחה
עכשיו

ונתכוין זה להן ניחה והרביעה לא חיובו נפש בעשיות [illegible]
וחס להפסיד בהמתו ואינה צריכה שימור. דאל"כ אין לדבר סוף
עי"ש כל הסוגיא. והנה בפסיקתא דידן שאמרו. בטעמא של ר"א
משום שהגוים חשודים על הרביעה ולהחטיא את ישראל הלשון
מגומגם וצריכין אנו לפרש כחשודים על הרביעה אמר וטעמא
דמילתא עבדו אח"כ בסוף הסוגיא ולשון להחטיא את ישראל [illegible]
אך בלא רביעה ובדבר דאין לו הנאה
כגון להעמיד עליה כלי שלא לצורכו
חשודים הם לעשות בזדון להחטיא
את ישראל וכדמצינו מעשה שמבוא
בפסיקתא דידן :
שם וזהו סימן של פרה בגלוים ובתוספתא
וספרי ובגמרא לא נזכר
כלל הסימן אלו שבמשנה שתי
שערות [illegible] ועינה שוות [illegible]
שלא עלה עליה עול והנה בסיפורים
ולוקחו פרה אדומה [illegible] העבים
בתוספתא וספרי וירושלמי ובבלי ראיתי
שנוים בירושלמי (פאה פ"א) אמרו
פעם אחת אבדה ישפה של בנימין

ורצו ליתן לו [illegible] דמה בן נתינה אל [illegible] ולא קיבל כי היו [illegible] מונחין בשבילו שלא רצה להעירו [illegible] מכבוד אביו ופרע לו הקב"ה שכר [illegible] בלילה
ילדה פרתו פרה אדומה ושקלו כל ישראל [illegible] זהב ונטלוה עי"ש ובבבלי (קדושין ל"א ובעבודה זרה כ"ג:) הנוסח שבקשו מדמה בן נתינה
אבנים לאפוד בששים רבוא שכר [illegible] בשמונים רבוא שכר. והיו המפתחות מראשותיו של אביו ולא ציערו לשנה אחרת נתנה לו
פרה אדומה בעדרו ואמר לחכמי ישראל אם מבקש אני כל ממון שבעולם אתם נותנין לי עכשיו איני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי
בשביל אבא עי"ש ובקדושין ברוך בעבודה זרה (שם) והתניא אמרו לו לרבי אליעזר מעשה ולקחוה מן הנכרי ודמא שמו [illegible] הנער [illegible]
בן [illegible] ואמרו לה [illegible] עי"ש [illegible] הגמרא והתניא הוזו בתוספתא (ריש פרה) רבי אליעזר אומר אינה נלקחת מן הגוים אמרו לו
מעשה ולקחו מן הכותים בלבדן ובמה היתה [illegible] והביאה הר"ש [illegible] בפרה והתוספתא שבסוף אלפסי. [illegible] בטעות וביתוס חונר
[illegible] ומלין בגליון בשם ספרי זוטא) הנוסחא רבי אליעזר אומר אין לוקחין אותה מן הגוים מעשה שלקחו פרה מן הערביים והיו [illegible]
אותה בשם [illegible] (כמו בגליון [illegible] בלשון ערבי) והוא [illegible] ובאות עי"ש הרי לך כמה שינויים בסיפורים אלו אבל המעשה המובא בפסיקתא
כי [illegible] לא הגבירוהו כלל ולא [illegible] ולא [illegible] אף זה אינו [illegible] שאין [illegible] התוספתא והש"ס [illegible] כל הסיפורים אשר אינם עוסקים
~~[illegible]~~ [illegible] ועם אין [illegible] בשינוי הסיפורים שבאגדות (עי"ש ריש פיסקא) אכן אלו השינויים [illegible] סימנים שנעשו בפסיקתא
[illegible] נראה [illegible] טובא להלכה לדידן דפסיקתא. בספרים דפרה אדומה נלקחת [illegible] ונראה דלא חיישי לרביעה [illegible] עיון
[illegible] על [illegible] דרק [illegible] גרידא [illegible] לעבודה ושאר דברים [illegible] אותה [illegible] שמא עלה עליה עול
[illegible] שלא בשעת עבודה ואפילו עלה העול מאליו [illegible] (ספרי חקת סוטה [illegible] פסחים [illegible]
אבל [illegible] הסימנים שבפסיקתא [illegible] שלא [illegible] עלה עליה עול [illegible] דלא [illegible] ורמב"ם הלכות פרה
[illegible] ועי"ש [illegible] איך לא הביאו הסימנים הללו הרמב"ם [illegible] והפוסקים ולא דיברו [illegible] [illegible] דיפלין
פיסקא ג' יוחנן בן תורתא. בתלמוד ובמדרשים לא נמצא מעשה זה ובירושלמי ובבלי יומא פ"א (ט'.) אמרו. אמר רבי יוחנן בן תורתא מפני מה
חרבה שילה מפני ב' דברים [illegible] ובתוספתא סוף מנחות אר"י בן תורתא מפני מה חרבה שילה מפני בזיון קדשים
[illegible] (דלא בגירסת הירושלמי ובבלי. וכן בעין יעקב [illegible] אומרא [illegible] אר' יוחנן בן תורתא [illegible] עי"ש) וכתבו על זה התוס'
[illegible] ביומא שם [illegible] רבי יוחנן בן תורתא בפסיקתא [illegible] על ידי פרה. אך שם [illegible] רבי יהודה בן תורתא [illegible]
[illegible] (שם) [illegible] ר' יוחנן בן תורתא אמרו בירושלמי [illegible] על שם שמכר פרתו [illegible] בשבת [illegible]
[illegible] [illegible] ובאמת לא [illegible] זה בירושלמי [illegible] (ואפשר שהיה כתוב בן [illegible] [illegible] יב [illegible] ולמד זה
[illegible] [illegible] אבל [illegible]) [illegible] [illegible] הרשב"א אמרו בירושלמי [illegible] אמרו בפסיקתא [illegible] התוס' [illegible]
[illegible] הגירסא. רבי יהודה בן תורתא. [illegible] בפסיקתא [illegible] הגירסא רבי יוחנן בן תורתא ובאמת דבירושלמי ובבלי [illegible] לא [illegible]
[illegible] רבי יוחנן בן תורתא ור' הונא בר תורתא ור' אליעזר בן תורתא וחנינא בר תורתא [illegible]
רבי יוחנן בן תורתא עקיבא [illegible] בחיים ועדיין [illegible] (ירושלמי תעניות פ"ד [illegible] רבתי פ' [illegible]) [illegible] ר' יוחנן בן תורתא. [illegible]
יוחנן בן תורתא [illegible] רבי [illegible] על [illegible] ירא [illegible] (אמרו [illegible]
[illegible] הונא בן תורתא [illegible] [illegible] [illegible] שהוא [illegible] על [illegible] (חולין [illegible]) ורבי אליעזר בן תורתא [illegible]
[illegible] יחסין [illegible] אחיו של רבי חנינא בר תורתא (עי"ש [illegible]) [illegible] ר' חנינא תורתא [illegible] (ירושלמי [illegible]
[illegible] חנינא תורתא בשם רבי [illegible] (ירושלמי תרומות ספ"ג) [illegible] תורתא [illegible] בשם רבי הושעיא [illegible] (שם [illegible])

וכן

יוחנן בן תורתא פרה אדומה תרגומו תורתא סומקתא [illegible]
שהוא בן הפרה שלו ידה נתגייר וכיון
שנולד כבר ; אומרים הלכה משמו . . . . . .

פ' יש"א ל"א זה היה אברהם (שה"ש פ"ה) ; פירש הקב"ה ובניו

מגמרא וממדרשים איתא כן
כי שעשה אברהם למלאכים הוא
[illegible] עשה הקב"ה לבניו ע"י
עצמו וכל מה שעשה אברהם
ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י
ידי שליח ובמקצת מדרשים כן
מנוסחאו כידן ובמקצתן לא חשיב
מרובה דברים ותר [illegible]
במשביון הכי (בב"מ פ"ו : בר"ה
[illegible] שה"ש שם בב"ר פ' י"ב ויל"ה
[illegible] שלח למשק תב"א פ' ו"
ועודים וירא ובשלח ובתנחומא
תרומה תשב"ב ושעי' רמ"ח) :

לפיכך שקיוו עונותיו זאת ברשות גוי בקשה [illegible]
אמרו וחרשה ומיד עמדה וחרשה אמר לו אוחנן
דבגוי אני מבקש עול פרתך עד עכשיו אני בא
ואיסור אחריך שתרא בא ומעובדה על אותה תוך
[illegible] ואינו [illegible] עד שתאמר לי מה עשיתה
לה מאנה אני עמנויעת בה והכיתי אותה
ולא עמדה הרבה אותו ישראל מפניו ואומר לו
לא [illegible] ולא [illegible] עשית אלא כך וכך
השחת לה באזנה ועמדה וחרשה מיד נתיירא
ר[illegible] אמר ומה אם פרה שאין לה לא שיחה ולא
דעת הכירה את בוראה ואני שיצרני ולפי
בדמותו ונתן בי דעת איני הולך ומכירה אותו
בוראי מיד בא ונתגייר ולמד וזכה ולמהר

ואין בירושלמי ברכות (פ"ב) תני בלל [illegible] של [illegible] ר"ש בן
אליעזר אומר צופה ערלין שאר כל שעריו לא נבראו אלא שבמקום
לא עד שיונתם תחת המשה [illegible] [illegible] כח כך וכא הורי ר'
תנחומ' תרתה כהנא ר"ש בן אליעזר [illegible] [illegible]
והתפרש הירושלמי ונ"ל הורה רבי תנחומא [illegible] כהנא דרחב"א
היינו שיפסיק וגם [illegible] תחת המשה
עכל [illegible] [illegible] תקא בכלות ח'
[illegible] יאין [illegible] שתנם עק הוא שם
[illegible] כדאיתא במגודה גרה (כ"ו .)
כי [illegible] הוה אבל וכי תורתא , ואין
[illegible] [illegible] תורתא [illegible] והיינו
כי חנוט תורתא [illegible] [illegible]
[illegible] והוא הורה כהנא דר"ש בן
אליעזר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] עד שיונתים שאמר
[illegible] [illegible] הביות [illegible] חשיב כ"ב
אותות [illegible] בבבלי ברכות (כ"ו)
ה"ר [illegible] של רבי [illegible] ר"ש בן אליעזר
אומר אפילו [illegible] [illegible] [illegible]
שיונתם תחת המשה [illegible] שאין [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בית [illegible] [illegible]
שהשב והבה בויב' (סי' שמ"ב) והאו"ה
והאחרונים בא"ח (סי' ד') [illegible] [illegible]
[illegible] שהביאו בכל הביות חשיב כ"ב
אותות [illegible] [illegible] [illegible] כ[illegible] שם
[illegible] [illegible] [illegible] בויב' (שם)
[illegible] [illegible] [illegible] וגם על הבי'
[illegible] [illegible] הצרך להוכיח נאות [illegible]
[illegible] הוא בירושלמי ובבלי [illegible]
(ברכות שם) ובע' ירובין (פ"ב) [illegible]

אמרו ורואים שאלו יוחנן בן תורתה ועד עכשיו רבותינו אומרים הלכה משמו ואף תשוי אתם
[illegible] ימי פרה נתגייר [illegible] אחד [illegible] שכינה הרי על ימי פרה הזאת עבדין של כן
ישראל אמה שקראו בשם [illegible] נאות חוות המקרה :

פ' יש"א ל"א כך פתח ר' תנחומא בר אבא בתחלת [illegible] זה היו' אברהם [illegible] ולפני
והיה תמים אשרי בניו אחריו , אמר רבי אליעזר בשם ר'
סימון כל מה שעשה אברהם למלאכים פרע הקב"ה לבניו הוא אמר ואקחה פת לחם ופרע
הקב"ה לבניו הנני ממטיר לכם לחם מן השמים הוא אמר והשענו תחת העץ פרע הקב"ה
לבניו כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הוא ליוה למלאכים ואברהם הולך עמם לשלחם
והקב"ה ליוה לבניו וה' הולך לפניהם יומם , אמר רבי יהושע [illegible] בן ר' [illegible] הוא הביא
כלי המלאכים מים שנאמר יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם ופרע הקב"ה לבניו אמר
לו הקב"ה הוא שהרחם של בניך [illegible] מן צבר פרה לתוך המים והזיגים [illegible] :

באמת ר"ש בן אליעזר בכל הביות חשיב כ"ב אותות וכן [illegible] נאות להלכה ורמב"ם הרביעיות בפרקי [illegible] ובפותר [illegible] על חשו"
[illegible] בברכות (כ"ה :) [illegible] [illegible] לא ידעתי היכן הוא ע"ל רש"י ולא מצאתי [illegible] בתוספתא ברכות (פ"ב) ר"ש בן
אליעזר אומר אפילו כל הביות [illegible] [illegible] [illegible] ע"ש [illegible] הירושלמי ברכות שהבאתי תני [illegible] אחד של
[illegible] [illegible] בבבלי עירובין (שם) והיינו [illegible] [illegible] בן תוספתא [illegible] [illegible] ב' אותות [illegible] שחרית
[illegible] [illegible] [illegible] בדעת [illegible] (ד"א [illegible] והבאה"ט [illegible] שהתלוי' כ"ב נאות [illegible] הדבר [illegible] לא [illegible] כלו בגוהר וגם [illegible]
[illegible] [illegible] לא [illegible] בשם הגוהר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ו[illegible] והרמב"ם [illegible] [illegible] האחרונים [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] שהוא [illegible] [illegible] [illegible] כל שהוא כדי [illegible] הוא עובר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] שהארכתי שם [illegible] [illegible] שאין [illegible] [illegible] כל הביות חשיב כ"ב אותות [illegible] [illegible] [illegible] נאות [illegible]
[illegible] בן אליעזר [illegible] אבל [illegible] [illegible] בן אליעזר [illegible] [illegible] [illegible] תחת המשה [illegible] [illegible] שהורה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בספר [illegible] [illegible] המעשה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ובסוף [illegible] הלך ונתגייר ונקרא שמו בישראל
[illegible] [illegible] בן תורתא [illegible] (עיין [illegible] אות ח') אבל השם של ר' יהודה בן תורתא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
שהוא [illegible] [illegible] בן תורתא [illegible] [illegible] שהרת [illegible] ר' יהודה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] רבי יוחנן
[illegible] [illegible] :

פ' יש"א כ"ב כשיטת בב"ר (פ' ס"ה) איתא [illegible] [illegible] על משפחה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פירושו באמת
והדרך הבינו ולא פירשו ע"ל ובאיכה רבתי (פ' היו צריה) [illegible] ארבע [illegible] וארבעה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הערוך שבספר הנוסחא שם
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גדולה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
גדולה על [illegible] המלאכים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ראוי שיברא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] המלאכים [illegible] [illegible]
שנוי

פיסקא ל"ב האומר בבקר ואינו עושה (ויקרא רבה וילקוט אמור
ומד"ת וילקוט תהלים [illegible]
תנחומא : ה"ג (שם ושם) הוי אמרות ה' אמרות מהו טהורות
שם הגבה פרה בוראות (פסחים ב.) רבות ומד"ת וילקוט שם
ושם ובגמרא פ"ה ומד"ת וישלח וש"ט (פ"ב) ע"ש כל הדבר [illegible]
פנים עיין ברמב"א (פ"ח) ובילקוט
תהלים (תרע"ו) ובגמרא אמרו מ"ט [illegible]
דייני : בורא (ה) קראו בעולם ויקוים
[illegible] לגשה שעשה מזון שבעולם
(חו"ה צא : נדרים לח.) ברייתא שבעה
שבזוגות שהם מ"ט ועוד אמרו תלמוד
הרי ור"ש שיצא לטהר השרץ בק"ן פנים
[illegible] בק"ן פנים וכן סנהדרין תלמוד
[illegible] רבי מאיר (וילקוט ת
תהלים שם) ועיין בפרשיות ובתוס'
אמר : שבעה פרות הנ"ל בילקוט
תהלים (שם) ז' פרות ז' שרופות
ז' הזיות ז' כבוסים ז' טמאים ז'
טהורים ז' כהנים אם יאמר לך
אדם חסרים הם אמור לו עשה משה
ואהרן בהדי הוו ע"ש נמצא ז' [illegible]
[illegible] הרי מ"ט :

פיסקא נ"ה

פיסקא ל"ב ויקחו אליך פרה אדומה זה שאמר
הכתוב אמרות ה' אמרות
טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מהו אמרות ה'
אמרות טהורות אלו אמרות ה' [illegible]
אדם אומר בבקר ואינו עושה אבל [illegible]
בידו עשות ואח"כ שמעשה בידו לעשות ואינו
עושה ואינו משגר לבשר [illegible]
לבשר ודם הוא עובר אומר [illegible]
דבר ואינו עושה אלו [illegible]
דבר שאמר ועשה [illegible]
[illegible] שהיום הוא כאן ומחר אינו היום חי ומחר
מת אבל הקב"ה מאמריו מאמר דבריו גבר וקיים
עושה לגבי מקל שהוא חי וקיים לעולם
[illegible] אמרות לפי רבה שהכל מדבר
[illegible] בדברים של אמת מפני שהוא חי [illegible]
לעולם . וה' אלהים אמת [illegible]

תיבה ושלוש עולם הוי אמרות ה' אמרות טהורות מהו טהורות אלא כל מאמרו של הקב"ה [illegible]
ובטהרה [illegible] בגשה שבעים [illegible] דומה של [illegible] שהיה מבול [illegible] אמר הקב"ה
[illegible] נמחים [illegible] ואינו עושה להחריב את העולם ואח"כ [illegible]
על [illegible] ברחמים [illegible] הוא פרה [illegible] אלא [illegible]
[illegible] שבעה [illegible] התורה [illegible] לעולם [illegible]
[illegible] וכן ההגבות והרבות כל הבהמה הטהורה וגו' ומה אומר על הבהמה הטמאה
מן הבהמה אשר לא טהורה היא אמר רבי יוחנן עשה הקב"ה פרה בוראות מן הבהמה
אשר לא טהורה היא [illegible] כל [illegible] לא היה צריך לומר
אלא ומן הבהמה טמאה אלא שלא להוציא דבר של טומאה אלו הכל בקדושה ובטהרה
הוי אמרות ה' אמרות טהורות . אמר רבי יהודה בר' [illegible] אין [illegible] שבין הבהמה
[illegible] סימן בהמה וחיה הטמאות והטהורות מהו כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע
פרסות [illegible] הרי זו טהורה [illegible] שאמר [illegible] הרי
סימן הטהרה ואחר כך הוא בא לסימן הטומאה ואומר סימנים אך את זה לא תאכלו
ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה [illegible] כל אחד ואחד [illegible] אמר רבי יהודה
בר' [illegible] הגמל והחזיר והשפן והארנבת הוא טמא [illegible] והואיל שבא לאסור
[illegible] סימן הטומאה שלהם כך היה ראוי [illegible] אלא מה הוא עושה
בסימן הטהרה שלהם [illegible] את הגמל כי מעלה גרה הוא הרי סימן של טהרה [illegible]
[illegible] פרסה לא יפריס כך את החזיר היה צריך לומר כי אינו מעלה גרה
והוא אינו אומר כן אלא ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא והוא גרה לא יגר [illegible]
את הארנבת ואת השפן כי מעלה גרה לא היה צריך לומר [illegible] אינו מפריסים
פרסה ואח"כ וגרה [illegible] ואינו אומר כן אלא פתח בטהרה כדי שלא יוציא
דבר טומאה [illegible] הוי אמרות ה' אמרות טהורות מהו כסף צרוף אלא [illegible]
צרוף [illegible] ומצרף ונבחן [illegible] ביופיו כך היא התורה [illegible]
[illegible] ארבעים [illegible] שבעולם מהו [illegible] שבעולם אמר רבי יוחנן בן
[illegible] שהתורה נדרשת ארבעים ותשע פנים ואין הסדרה [illegible] שבעולם ויש [illegible]
[illegible] אלא ויש [illegible] פרות ושבע הזיות [illegible]
[illegible] ולא [illegible] אלא כיון שהיו [illegible] לשריפת פרה החטאת [illegible]
[illegible] כל שבעת הימים ושבעת הזיות בכל יום היו [illegible] אומר ארבעים
ותשע .

פיסקא ג"ב שעלה משה לארץ עיין לקמן (פיסקא) : ולמה עושין
כל פרה דוקא ומתרץ אמר הקב"ה
אנו עושין כן נראה להגיה ואפשר שצ"ל אמר ה' מלות הקב"ה אינו
עושין כו' :
פיסקא ג"ד ועבר על דברת הראשונה פי' שחזר מדבריו (ובגמרא)
על הפרשה זו בוות אחכמה ותבאר לקמן (פיסקא)

שהיה גדול ונכנס בשנים נותן לו
החכמה במתנה : אוהבו נותנה ומה
אמר לו בפסוק : ה"ג בילקוט (מלכים
רמ"ג) שאל לך פרוזוטי והדין
מתנה רבה וגדולה (ע"ש) (פיסקא
ש) : אפרכוס בלשון יוני שר
העיר וכן מארי ואל הפחות (אסתר
א') תרגומו ולות אפרכון ועוד
שם אית באורין דמדבין עולה
אפרכיא וכן ופרש ירבעו [illegible]
(תהלים ע"ב) תרגומו ונחון אפרכיא
ובדברי רז"ל למלך שיצא ואפרכוס
עמו (פסחים נ"ו) ותרי מלכי
ותרי אפרכיא כו' ואפרכו של גוה
גדולה מאפרכיא של גוה (שמות
) למלך ואפרכוס שהיו בקיטון
(ב"ר פ"ח) : היא יוצאה בידי כ"כ
הגירסא בילקוט (שם) ובתנחומא חוקת (שם)
ור"ל שיצא והוציאה בידו ואחר כן
אך ~~[illegible]~~ שיר השירים רבה (פ' ויורם
שהיה נחות) ובריש קהלת רבה הגרסא
אם שואל אני כסף וזהב או מרגליות
הוא נותן לי בקדים הוא נותן לו
ה"ג (שם) אמר לו מרי מרי אדוני :
שהכנסת את לבי שהגדלתני ונרבתני
התאוות [illegible] במשאלות לבי ומלות גם
בלשון יוני הרוש מתאור ונאה
רוח ונמצא עיקר מלה זו מלשון
עברי נאה כאשר יקרים [illegible] וכו'
לשון יוני כמ"ש במוסף הערוך וכן
הוא בלשון ארמי בגמרא חשש (תמיד
יו"ר) בנסות רשיעא , בגובה אפו
(שם) בנסות רוחו , רום עינים
(שם ע') נסות רוחהון , גבה עינים
(שם נ"א) באגזל בנסות עיינין , גם
נוקה רוח (משלי ט"ז) בנסות רוחו
ובדברי רז"ל המלך לבית האבל אם
היה לבו גס בו (מ"ק כ"ו) מסל שלבה
גס בה (סוטה ג') ואי אינש דגייס
בי' הא גס בי' (כתובות כ"ב גיטין
ל"ג) בהביו דאזיל מיגס גייס בי'
(גיטין ס"ה) אזהרה לגסי הרוח
(סוטה ה') והגס לבו בהוראה (אבות
) ומגיס בעת לפני גדולה
(ברכות ו') : ה"ג ואמרתי שאשאל
מפשך : ה"ג בילקוט (שם) שאעשה
[illegible] : בנגד כל ישראל (בר"ר פי"ט)
[illegible] כל זו נשיתי תנחומא חוקת
[illegible] : בגמרא
פרק

ותשרי הגיות דגון שבעתים ולמה כך אלא כשם שהתורה
נדרשת בארבעים ותשע פנים ואל"ז ר"ל בה ארבעים
ותשע פנים שהיו שקולה כנגד כל התורה כולה :
פיסקא ג"ג אמר רבי אחא בשם ר' יוסי בר חנינא בשעה
שעלה משה לארץ מצא להקב"ה עוסק וסדר
בידו ועוסק וקורא הפרשה זו כבלשת פרה אדומה
גאמר חוקת התורה ולמה אמר הקדוש ברוך הוא איני
עוסק אלא בטהרתן של ישראל מעין פי צדיק יהגה
חכמה ולשונו תדבר משפט פי צדיקו של עולם יהגה
חכמה הוגה בתורה באיזה תורה בזאת חוקת התורה :
פיסקא ג"ד באו זאת חוקת התורה אמר שלמה כל זה
נסיתי בחכמה בכל חכמה ובכל דעה
שבעולם כל זה נסיתי בחכמה ואחר כך חזר בדבריו
ועבר על דברת הראשונה ואמר אחכמה והיא רחוקה
ממני מה ראה שלמה לומר כן אלא אומר שלמה בכל
פרשות של תורה ובכל עניני החכמה נכנסתי ועמדתי
עליהם כל זאת נסיתי בחכמה ומהו שהוא חוזר ואומר
דומרת אחכמה אלא על הפרשה זו בוות אחכמה
ושמא תאמר שהיה גדול ונכנס בשנים נותן
אתן לו החכמה לאו אלא שהוא נער ניתן לו החכמה
שנאמר ויתן ה' החכמה לשלמה ורוחב לב מהו ויתן
אלקים חכמה לשלמה ותבונה אמר רבי יוחנן בשם רבי
שמעון בן יהוצדק למה הדבר דומה למלך שהיה לו
אוהב והיה המלך אוהבו ונתר מדי לא יאמר לו
שאל לך פרוזוטי ואני נותן לך כל מה שתשאל לפני
אותו האוהב היה פיקח הדבר אומר מה פרוזוטי אשאל
מן המלך אם אומר שיעשה לי אפרכוס הוא הוא שיוצא
בידי ואם אומר לו שיעשה אותי דוכס הוא היא
שיוצאה בידי אלא הריני שואל דבר שכל הדברים
טפילים לו הרבוב והפרזוזי טפלים לו אמר לו מרי
הואיל שהכנסת את לבי ואמרת לי שאשאל לך לפניך
שואל אני לך שתשיאני את בתך ושעשה חתנך אמר
לו חייך כך אני עושה כך מעשה הקב"ה על שלמה
ואמר שאל מה אתן לך אמר שלמה מה אשאל כסף וזהב
הוא שיצאה בידי ואשאל כבוד הוא הוא שיוצאה בידי
אומר שלמה רבון העולמים חכמה אני שואל שתתן
לי חכמה ומדע אמר לו הקב"ה הואיל שבאלת את
החכמה חייך כל הדברים טפילים לחכמה החכמה
והמדע נתון לך ועושר ונכסים וכבוד אתן לך ויתן
אלקים חכמה לשלמה ותבונה שנתן לו את החכמה
מיתה ויתן אלקים חכמה לשלמה ורוחב לב כחול אשר
על שפת הים מהו כחול אלא שהיתה חכמתו של שלמה
כנגד כל ישראל שנשלו כחול שנאמר והיה מספר
בני ישראל כחול הים כיצד החכמים יש בהן דעת
לפי בזנות הסוחרים יש בהם דעת בלא תורה
בהם דעת כל אחד ואחד יש בו דעת [illegible] הוגים את
כל ישראל והעמידם לדבר אחד ותו [illegible] את שלמה
לדבר אחד שנולה היא חכמתו של שלמה כנגד כל
ישראל

שברוך לשונו אי ע"ג אומות לא פתוחה ולא יוכל כמו שחשבו רבים שבאותם
הלשונות האומות הראשונים התערבו והנה כדויק שבחות לשבעים לשון נחשוך
כל האומות והלשונות שבכדור הארץ שנתאספו מהעמים ונתערבו האומות
והלשונות רבים ונעשו לשון או לאומה כפי עוצן במדינה או במחוז אחת
אבי ונתבאר יותר מפנה אומות אך הכוונה הוא על ע' משפחות שיצאו מבני
נח המפורשים כולן בכתוב (בראשית י') שהיה
כל הארץ שפה אחת ובמחר הפלגה בלל הש"י
כל הארץ והפיץ הע' משפחות לשונות ולאומות
בגויהם וכמ"ש בפרקי דר"א (פ כ"ד) יוחנן ג'
בגויהם נח (שם) ה' אומר ראה הקב"ה ע' מלאכים
הסובבין את כסא כבודו ואמר לוח ביום ונבלה
לשונם לע' גוים ולע' לשון והפם יבירו ויסף כבר
נתערבו הלשונות ונתאספו זו אחר זו : [illegible]
בבור הפלגה ואה גם בדורות האחרונים [illegible]
הודו רז"ל ואמר [illegible] [illegible] לשון [illegible]
אומות במסורג שהיו כן [illegible] :
שם בלשון שלא היו יודעים הגמרא [illegible]
[illegible] אמר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
עולם אמר להן גוונא מלטת [illegible]
אמרו לו [illegible] [illegible] [illegible]
להן [illegible] לאחר [illegible] [illegible] [illegible]
ולבו שבעים [illegible] [illegible] [illegible]
לו אות אחת משמו של הקב"ה ומה [illegible]
עמהו ביהוסף שפו בלשון [illegible]
שפה לא ידעתי אשמע [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אומרן [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ובכן
(פ' יט) [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
עבריאל ולשון [illegible] [illegible]
לשון [illegible] ישראל [illegible] בארץ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
הוא גם בלשון [illegible] [illegible] [illegible]
בלולה אחת הדבר [illegible] [illegible]
וגו' נראה שבלשון האומות [illegible]
המושל עליהם בין בלשונות [illegible]
שראוי שיהיו בין במקומו שהוא עיקר [illegible]
מהלשון וזה גם שירוב [illegible] [illegible] הלשון
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
מהו הקושיא אשר היה מקשה ומוסף לשונות
בלמודים ואיך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בגולת תוספת האומות [illegible] הקב"ה
ואיך שהם בשותות חכמה ע"פ מוסיפים האומות
ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כל הלשונות

בהם בעתה קודין וכתחלת הירידה והענין יש בהם בעתה
והולדים יש בהם בעתה והן מחולין זה בזה ואם עברו כל ישראל
ובאחד מט : אוקיינוס הוא הים הגדול הנודע כלו ור [illegible]
הארץ (~~[illegible]~~ ואוקיאנוס) הנקרא בלשון יוון ורומי אוקיאנוס פונטוס
שהם והן מתחלפין [illegible] ורומי ללשונות אחרים וכן בלשון ארמי
מלכי תרשיש ואיים (תהלים ע״ב) ת
תרגומו מלכי בתרסיס ונסי ימא ב
באוקיינוס : הולכים אל הים (קהלת א׳) אוקיינוס ונעבר לו אוקיינוס ונקם
ואוקיינוס [illegible] ונקרו ים
ים אוקיינוס : ואלא
שהחול עומד לפניו במחוזות עליונות
החול והים האריכו בזה חכמי
הטבע יאותו : מעירכים סוראם
בלשון יוון פירושו [illegible]
~~[illegible]~~
בל אסטרולוגיא ופירושו בלשון יוון
[illegible] ובכוכבים וכדברי רז״ל
חז״ל ואמרו הולך אסטרולוגוס גדול
הוא (כתבים) וכפה אות השלטון באסטרולוגיא
שלו שהוא עובר להוליד [illegible]
סעו הולך לראות אסטרולוגוס אלו
מומחה (שם פ״ב) כנס כל
אסטרולוגין שלו (תנחומא חקת ב״ה)
פי׳ זוהר פ׳ [illegible] ועכשיו אין
יבועים בחכמת [illegible] השמים
ותקופתם (אסטרונומיא) ולחכמי
הטבע בזה בעתות שונות : ונראה
כל הרשומים עיין בקבלה (פ׳ [illegible]
זוהר פ׳ [illegible] ותנחומא חקת [illegible]
שמים [illegible]) : כנס כל הכהנה
(כי פ״ב בזוהר זוהר וכו׳ שם ושם
[illegible] קראשית [illegible] עמ׳)
ובתב״ט (פ״ח) הפרדס שנאמר [illegible]
ה׳ אלהים את האדמה וגו׳ והוא
דבר [illegible] אלהים את חית
הארץ [illegible] ואת
ואין [illegible] אלהים בכראן
ואין [illegible] לשון כונס כלבין
שנאמר כי [illegible] אל עיר וכו׳ אלא
האותו זה קרא לו [illegible]
לפניו אלא זה [illegible] זה נקרא לו
להראות [illegible] חכמים שלאדם
שי׳ שהתורה בזוהר ובת״ם (שם ושם)
הפרדס שי׳ שהתורה [illegible]
בריות : אותן סופה [illegible]
כל האדם [illegible] : אחרו
הפרדים עיין [illegible]
[illegible] בזוהר (פ״ב) שם (פ״ט)
זוהר (פ׳ [illegible]) מבת (חגית) [illegible]
[illegible] אלהים (עצה) תהלים
(חהלה) : והוי [illegible] הלשון
[illegible] ובבת״ם [illegible]
[illegible]
[illegible]
עיר

~~[illegible]~~

שהחול הוא כחול באה הרחול יוצא רבו לו אותו
שהחול הוה [illegible] את אוקיינוס ונעשו לו סייג
היה עולה אוקיינוס והציף את כל העולם ומחריבו
אלא שהחול עומד לפניו כשומר ~~[illegible]~~
ואינו מניח לצאת על העולם כי הוא חכמת
שלמה וחכמת אותן מעירכים וחכמה וכחול שנאמר
את הים וזה הוא בשלמה שהיה אדם מבין
דבר שלא הבינו ואין חכמה [illegible]
בסעיף כחכמה הוא כל [illegible] ואומר
שלמה [illegible] עירו שהוא [illegible]
לו חומה עיר [illegible] ואין חומה
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ והעיר אשר הוא
[illegible] כל דבר [illegible] שלו בתורתו
[illegible] בתורתו היה בקי [illegible]
[illegible] חכמת [illegible] את [illegible] דברים
הוא עושה שלא הבינו [illegible] אמיתות הוא עושה
עיר [illegible] איש אשר אין [illegible] אבל
שלמה [illegible] ויכולות שלא הבינו זה הוא
[illegible] חכמת [illegible]
שהחול עומד כנגד אוקיינוס ומחה לו כחול אשר
על שפת הים וחכמת חכמי שלמה חכמה כלשון
[illegible] אדם אלא שכל בני אדם
[illegible] כל [illegible] באסטרולוגיא
[illegible] חכמתו של שלמה [illegible]
בעולם וחכמת חכמתו של בני אדם הוי חכמה
כל בני אדם וכל חכמת [illegible] זה חכמה נלכם
[illegible] אלא בשלמה שהיה שלמה [illegible]
[illegible] שלא [illegible] ואמר לו
שלו לו אוקיינוס [illegible]
[illegible] כיון שקבלו [illegible]
[illegible] כל [illegible] ואמר [illegible] ולו
[illegible] כי [illegible] באוקיינוס
[illegible] עלו [illegible] ואמר לו
[illegible] מן האומות [illegible]
בני אדם שהיו [illegible] באותו [illegible]
חכמה [illegible] כיון שבאו אצל שלמה
[illegible] בהם וראה אותם שהם [illegible]
והוא עומד [illegible] לו [illegible]
[illegible] היה צריך לא היה צריך [illegible]
[illegible] את [illegible]
[illegible] הוי כל חכמת [illegible]
כל האדם זה אדם הראשון [illegible]
חכמתו של אדם הראשון אלא בשלמה [illegible]
[illegible] אדם הראשון [illegible]
[illegible] אדם [illegible] הדורות
זה

שאף נאמר שלא נשאר לו עד בא הסוף אלא שהרי כל בני ארץ כנען היו
מספרים בלשון זה ואם לא אירע ענין לו שמה שהוא מדבר ויסף הלשון
אחר שלא דברים בפיהם היה מוצא מפי כל הבורא אלא ובאו
בינותם מונח ונאמר כי הוסיף בלשון אחרת דבר ואמר הכתוב
על החכמות אשר כתובים [illegible] שלשונות שבעים לשון אשר בלו
ה׳ שפת כל הארץ בדור הפלגה אשר הפיצם
ה׳ על אומות [illegible] אשר תחת
ה׳ [illegible] עיין ע׳ לשון [illegible]
הלשונות [illegible] ובא
השמים [illegible] אשר [illegible] ה׳ שיום
[illegible] ויסף [illegible]
[illegible] וזה שבא [illegible] ולבני [illegible]
אור שלו אשר נתן לו אלהים [illegible]
[illegible] בהתחברו [illegible]
[illegible]
[illegible] היותה [illegible] חסרון
חכמה בה [illegible] ולא [illegible]
שלה אחד [illegible] וחכמת האלהות
השלמות [illegible] כמו שבאה
[illegible] אלא [illegible] הדורות
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
היותה [illegible] תולדות
כל [illegible] על זה היות האדם
[illegible] חכמת [illegible] ואת [illegible]
ה׳ לא [illegible] זה [illegible] תולדות
[illegible] וזה הוא האות [illegible] חכמה
שהוסיף [illegible] כי דבר [illegible]
[illegible] ולא [illegible] אלהים [illegible]
אותה [illegible] מדבר ויסף [illegible]
האלהות [illegible] והוא
דברו בלשון [illegible] כי זו החכמה הוא ה׳
[illegible] ובעבודה [illegible]
[illegible] ולא [illegible]
[illegible] בארץ
[illegible] בחכמה זו [illegible]
עיר [illegible] של [illegible]
באלהות [illegible] החכמה [illegible]
עליון [illegible]
[illegible] באלהות [illegible]
[illegible]
[illegible] האלהות [illegible]
[illegible]
[illegible] ולא [illegible] אבל [illegible]
[illegible] לא [illegible]
כבראו [illegible] :
שם זה [illegible]
בלא [illegible]
[illegible]
[illegible] שחוה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1

שיר השירים דבה אירתא וידבר ג' אלפים משל על כל דבר ודבר
ויהי שירו חמשה ואלף אלף וחמשה טעמים. על כל דבר ודבר
ורבנן אמרין וידבר שלשת אלפים משל על כל פסוק ופסוק ויהי
שירו חמשה ואלף אלף וחמשה טעמים על כל משל ומשל ויהי
משלו אין פירוש כאן אלא ויהי שירו חמשה ואלף שירו משל
טעמא דמילתא טעמי דמילתא ארשב"נ חזרנו על כל ספר
משלי ולא מצינו שכתב בו אלא תשעה
אותו ועוד פסוקים ואת אומר ג'
אלפים משל אלא שאין לך כל פסוק
ופסוק שאין בו שנים ושלשה טעמים
כגון נזם זהב וחלי כתם עיין
בב"ר (פ"ט) ובקה"ר (פ' כל דו)
ומ"פ [illegible]: הנה אלו אמר שלמה
מפני מה מזרע נטהר בגבורה
ועיין בבמ"ר נטהר ונדת ולידות
(שם ושם): הכן הי' מים שהיא
מורד ומרובה ואין כמו [illegible]
מים ורה. מה לכם בו (שבת ח')
ועיין בחולין (כ"ג) ובמדרשים (שם
ושם): הנה (שם ושם) שמואל
כהן עלה: הנה אע"פ דמיון
לחספיתא בטנו והא אע"פ שלא
נבראו מהמים לבד כדגים [illegible]
כל העופות דומין לשרצים
[illegible] של דגים ובאמרים
בשבת (ע"ו) [illegible] אפו' [illegible]
מעב נעשה חספיתו' ופירש
[illegible] כדי ראש הצומח בעוף
הפנים ומתגלע ועי' בפרש"י:
עוד תרנגולו של דגים כמו דג
גדול (ע"פ א') [illegible]
הדגה (שם כ"ב) [illegible]
תבנית כל דגה (דברים ד') דמות
כל עוף. והדגה אשר ביאור
(שמות ז') ונונא דבנהרא. ונפרש
את הדגה (במדבר י"א) ית נונא
על הרגל ועל הדגים (מלכים ה')
על ריחא ועל נונא. ובב"ר (פ'
י"א) [illegible] לך חד נון [illegible]
דינרין: שוב הן עופות עיין כל
הסוגיא בשבת פ' ח' שרצים ( ):
ועוף טעון שחיטה הלשון חסר
[illegible] ובגמר' (שם
ושם) הגירסא טעון שחיטה
ודגים אין טעונין שחיטה אלא
[illegible] נברא הצאן ובקר ישחט להם
[illegible]: הנוה
[illegible]: הנה (שם ושם) [illegible]
[illegible]: מה העוף טעון שחיטה
[illegible] ובחולין [illegible]
[illegible]: [illegible]
[illegible]: [illegible]
[illegible]: הנה אע"ז לא הורית
[illegible]: [illegible]
[illegible] (במדבר)

מה אנוש כי תזכרנו וגו' אמר להם אדם זה שאני מכיר
הבריאות בעולמי חכמתו מרובה משלכם. מה עשה הביא
כל בהמה וחיה ועוף והעבירם לפניהם אמר להם מה
שמותם של אלו ולא היו יודעים וכיון שברא אדם הראשון
הביאם לפניו כל בהמה חיה ועוף והעבירם לפניו אמר מה
שמותם של אלו אמר לזה נאה לקרותו שור ולזה נאה
לקרותו סוס. ולזה גמל ולזה נשר. ולזה ארי הה"ד
ויקרא האדם שמות לכל אמר לו ואתה מה שמך אמר
אדם אמר לו למה אמר לו מפני שנבראתי מן האדמה
אמר לו ואני מה שמי אמר לו ולמה שאתה אדון על
כל מעשיך. אמר ר' אחא אמר הקב"ה אני ה' הוא שמי
שקרא לי אדם הראשון הוא שמי שהתניתי ביני ובין עצמי
הוא שמי שהתניתי ביני ולמלאכי השרת. איתן זה
אברהם [illegible] [illegible] זה משה
בכל ביתי נאמן הוא. וכלכל זה יוסף ויכלכל יוסף את
אביו ואת אחיו. אמרו החרטומים כלום מלך המדבר שבעים
אלא כחכמתו מה עשו [illegible] וכתבו
עליהן שבעים לשונות והיו משליכים אותם לפניו והיו
קורא כל אחד ואחד בלשונו ולא עוד אלא שהיה
מדבר בלשון שלא היו יודעים לשמוע אותו הה"ד
עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא
ידעתי אשמע. ובדעתו זה דור המדבר. ולמה היו
קורא אותו בדעת דור שהיו כולם [illegible]
בני מחול בני שהאל שמחה להם [illegible] על מעשה
העגל וידבר שלשת אלפים משל אמר רבי שמואל בר
נחמני חזרנו על כל המקרא ולא מצינו שנתנבא שלמה
אלא [illegible] פסוקים ואת אומר שלשת
אלפים משל אלא מלמד שכל פסוק ופסוק שנתנבא יש
בו שנים ושלשה טעמים. כה"א נזם זהב וחלי כתם וגו'
ורבנן אמרין שלשת אלפים משל על כל פסוק ופסוק אלף
וחמשה טעמים על כל משל ומשל ויהי שירו של משל וידבר
על העצים וכי אפשר לו לאדם לדבר על העצים אלא
אמר שלמה מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר
יוצא בקיר [illegible] שבגבורים
ובנמוכים שבנמוכים [illegible] ארז ואזוב [illegible]
שאדם [illegible]
עצמו כאזוב [illegible] באזוב וידבר על הבהמה ועל
העוף וכי אפשר לאדם לדבר על הבהמה ועל העוף
אלא כך אמר שלמה [illegible] הבהמה ניתרת בשני
סימנים והעוף בסי' אחד. אלא שהבהמה נבראת מן
היבשה והעוף מן הים [illegible] אחד אומר מן הרקק
וייצר ה' אלהים מן האדמה וגומר ו[illegible] אחד אומר
מן הים ואמר אלהים ישרצו המים. ועוף יעופף על
הארץ וגו' בר קפרא אומר מרקק שבים נבראו העופות
רבי אבין בשם שמואל קפודקיא אומר אע"פ רגליו
דתרנגולים

עוף בשחיטה [illegible] אמאי [illegible] [illegible] [illegible] הדגים [illegible]
[illegible] [illegible] גופו [illegible] החיה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הראשונים [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
אף עוד כן [illegible] [illegible]
לה דברי [illegible] וכן [illegible]
מה עוף [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בדגים ועוף טעון שחיטה
[illegible] [illegible]
חיה או עוף ושפך את דמו וכסהו
[illegible]
[illegible] חיה [illegible]
לה [illegible] השוחט [illegible]
[illegible] את [illegible] ואת [illegible]
[illegible] לפסול [illegible]
פסולי [illegible] בשחיטה [illegible]
[illegible] בשחיטה [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] בדגים [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] בדגים [illegible]
[illegible] כבהמה שנבראת
ביבשה [illegible]
[illegible] [illegible] שנבראת
[illegible] [illegible] סימנים
דגים שנבראו מן המים [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] בדגים [illegible]
נבראו מן המים [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] נבראו [illegible]
אלא מהמים [illegible]
[illegible] מן האדמה [illegible] ואת
כל [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] באסיפה [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
את [illegible] בשחיטה
[illegible] [illegible] אסיפה
[illegible] שחיטה [illegible]
אסיפה [illegible] שחיטה [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
שחיטה [illegible]
[illegible]

פה״ן) חוקת יהוסף (שופטים ו׳) ומן מאחורי ומעון בשבט (ישעיה כח) ת
~~מבואר~~ וכשונא במחבושא, עשר סחן (משלי כ״ב) מערא חביטא וקבברי
רז״ל הרבה: בקיושי טוב לנוטה ולקבלה ולשון שליטה פירשו וז״ל
(פוסקא): הורה ישב משה זה אותא בירושלמי יבמות (פ״ב) ואיידי
דמיירי עובדא בשעל מיירי נמי הכא עובדא הכי ובמדרשים: בנה של
נכרית הנולד מישראל: ה״ג מנין הוריות א״ל מן הבא: ובית אבותם משפחת
אב קרוי משפחה משפחת אם אינה קרויה
משפחה (במדבר שם ושם) ה״ג מן הן
ובירושלמי (שם) הגירסא א״ל מאיכן את
למד, ובמדרשים הגירסא א״ל ומניין את
מודעי, א״ל הריני ואני מודע לך:
ה״ג (שם) אנא בעי מתעבדא יהודאי
פי׳ רצונו להתגייר ע״מ שאמלו בשבת:
ומן הקבלה. פסוק שהוא בדברי קבלה:
ובתורה שם מדאורייתא הוא: מאיזה
תורה היא מפורשת בתורה ואיזה
בתורה פירושו כתוב ורמוז ולא
מדאורייתא: ~~ה״ג (הלשון שם) דא~~
~~בפרש~~ ה״ג רגוש חבויך ~~דהוא~~ דהוא

אשר החסיד לא אריא. דהא לא כתיב לאסיפה בעוף שחיטה
דאחריני נמי שהשיגו הרשב״א ז״ל בתורת הבית כבר נתן זה
הרשב״א ז״ל טעם אחר ורש״י ז״ל כתב טעם אחר בספר צלו טריפות
ואיתו בתש׳ ומיהו להרמב״ם יש לומר דלא אצטריך אסיפה
בעוף שחיטה דאחריני אלא הכא דאיתא גזירה הכתוב גרה
בגון השלו מכין דאיתגו עוף לבהמה מלמד שטעון שחיטה כל
היכא דלא אשכחן אסיפה בעוף
שחיטה באחריני לא מפיק גרא

דמתנקולוס דביון לחרים פיתוי/ במעי ועל הרמש ונפי
אפשר לאדם לדבר על הרמש אלא אמר שלמה מפני
מה שמנה שרצים שבתורה הללו והחזבו בהן חיים
משאר שרצים ורמשים הללו והחזבו בהן פטור מפני
שיש בהן עורות ועל הדגים ונפי אפשר לאדם לדבר על
הדגים אלא אמר שלמה מפני מה כל חיה ובהמה ועוף
טעונים שחיטה הורה ישב אף כפר נפורין בצור
על הדגים שטעונים שחיטה שמע רבי חגי אינתייני
א״ל מנין הוריתה א״ל מן הדבר ויאמר אלהים ישרצו
המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף וגומר מה העוף
טעון שחיטה אף הדגים טעונים שחיטה אמר א
ארבעינון דילי א״ל ובל באמר עלי דאורייתא ולא
אלא לא הורית טבית א״ל מן הן א״ל מן הבא ~~אלא~~ הדא
ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם באסיפה בעלמא: א״ל חבוט חביטך
שהוא טבא בקיושי: הורה ישב נגבראו הצורה על בנה של נכרית שנימול בשבת שמע רבי חגי ואינתייה
א״ל מנן הורית א״ל הדבר ויתילדו על משפחותם לבית אבותם וכתיב ובן שמונת ימים ימול וכף וגומר/
אמר רבי חגי ארבעינון/ בדילי אמר ובר נש באמר מילי דאורייתא ולא יי א״ל הורית טבות א״ל מה
הדין א״ל רביע ואת שמע א״ל אש את בר עמא לגבך ואמר לך אנא בעי יהודאי עלמא למגזרוניה
ביומא דשבתא או ביומא דכפורי/ מחללין עליו את השבת או אין מחללין עלין את השבת ויום
הכפורים הוי אומר אין מחללין עליו את השבת ויום הכפורים אלא על בנה של ישראל בלבד מן הן
אמר ליה מהבא הוא דכתיב ועתה נכרות ברית לאלהינו להוציא כל הנשים והנולד מהם בעצת ה׳
א״ל ומן הקבלה את מוניה א״ל וכתיב תמן וכתורה יעשה א״ל ואיזה תורה א״ל מהדא באמר לא
תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך כי יסיר בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך
הבא מן העכו״ם ומן השפחה קרוי בנך אלא בנה: א״ל חבוט חביטא דהוא טבא בקיושה ואמר
שלמה על כל עמדת ופרישה הדא של פורה כיון שהייתי מעיד והייתי דורש בה וחוזר בה
~~אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני: מי כהחכם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו~~
וכו׳

משמעותו/ ודגים נמי דאיצטריך
לאבשדי היינו משום דמדעתה
ברברי בהמה ועוף משמע דטעון
שחיטה אבל השתא דכתיב לא/ב
שד׳ מבקרו/ לרא משמעותו/ ואמר
דמתנב הרתם דגים דבי שרהו/ ה
העוף מוטל בין בהמה לדגים
ויכשר בסימן אחד רבאמר בגמרא
אבל חגבים דליכא גזירא שיהיו
ט״ש בלשון אסיפה לחוד סגי/ ולא
באורין ט״ש צו/ ולא לשון אסיפה
מסברא לא הוי מקשרינן לי בלוגים
מסבן לחודא:

שם א״ל חבוט חביטך כרבתעירוך
וז״ל ובפסיקתא ב
מפרה אמר לו חבוט חבטך דהוא
טבא בקיושא פי׳ רמי ואחבטך
שיפה להלותב בשבולו ביצע
אחרה. עט״ז ובויפה פי׳ שהוא
מאמר יעקב לר׳ חגי דע״ז הפה
המאמע שהיא טובה לבל מוסר
קיושא ולשון כל הרבה שאינה
מוליות דרהון בשבועות (פ״ב) ופי׳
פי׳ במתנות כהונה ~~אחרים~~ [illegible]
שם אין מחללין עלין את השבת ויום
הכפורים ואו דוקא
דהה״ב כיוש דכל מילה שאינה דוחה
שבת גם יוה״כ אינה דוחה כדתנן בפ׳ מילה בין השמשות בע״ש נימול לי׳ ויו״ט אחר השבת נימול לי״א וכו׳ והוא דלע״ט שבת ויום הכפורים מ״יום
חומרא בידהו דודאי בב׳ מלה אין לסבור בשום ~~[illegible]~~ כב דמהו/ לגוי עכו״ם ואיך עשה יעקב אפ״ה למול בן הנכרית הלא שהוא גוי עכו״ם:
שם ומן הקבלה את מוניה. נ״ל דלאו לא נפק לא נפיק דין אחד שכתוב בפירוש בקבלה והרי כמה דינים נלמדים מהנביאים ומעשיהן דהוא
דאמר בעלמא דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן היינו למילף ג״ש מהכתוב / ולכתו וכדי את מוניה מלקות
דאין לוקין אלא על לאו שכתוב בתורה עכ״ל ש״מ בא לגי׳ לאו מלקות מהו הוא דהא לא עבד מעשה ואהו גופי׳ / ועוד דשמע חוה ובירושלמי
משמע שלא עשה מעשה על הוראתו ומהו י״ל דיעקב אפ״ה הוי עשה דאין למידין דין מזה אין גרא אמאי כתב וכתורה יעשה וכו׳ אתא
לאפוקי מלבן של עכו״ם ו״ל דהכי ומן הקבלה את מוניה קאמר מהכא לא אריא בשמא הוראת שעה היתה שעה שנתערבו ישראל בעכו״ם ועברו
את נשותיהן המצריות ולימוד מילתא נגרו. להוציאן עם בניהם ולא מפיק גרא דויתילדו דמשמע/ ולהכי איצטריך וכתורה יעשה ולוי דבין
תורה היא ומינה כפשי יסיר דיניין כיון שאינו מפורש רש״י בפסוק אצטריך דלא נשאר מיתלדו:
שם בנך מישראלית קרוי בנך. פרש״י בקדושין ס״פ האומר ( ) וז״ל כי יסיר את בנך ועיל מינה כתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח
לבנך משמע לו כי יסיר את בנך מבוא כתיב כי תסור את בנך משמע דבן הנולד לגוי עכו״ם מבתך מאחר
שיסירנו הגוי עכו״ם מאחרי ושמעינן דבן בתך אפי׳ מן הגוי עכו״ם קרוי בנך ואין בנך הבא מן הגויה עכו״ם קרוי בנך מבלא כתיב נמי כי
תסור את בנך דמשמע מיני׳ דמסיר ליה גרא בבתך לא תתן ובנך משום כי תסור את הבן הנולד לה מבתך אלא בן הגויה עכו״ם אינו
קרוי בנך אלא בנה בנך מישראלית קרוי בנך ואין מגויה קרוי בנך דייק לה אלא מבלא כתיב גרא אבן הנולד מגויה ש״מ
מן הגויה עכו״ם אינו קרוי בנך עכ״ל מר גירסינן הכא אמר רבינא ש״מ בן בתך הבא מן הגוי עכו״ם קרוי בנך ופרש״י ש״מ מדקרוי ליה לבן בת
ישראל הבא מן הגוי עכו״ם בנך עכ״ל ושמעתא דקדושין כי יסיר אבתך לא תתן לבנו קאי מלמד שאינו/ אבנך לא תקח ולבנך היינו תסור [illegible]
על מבואר ומתבו רש״י בקדושות ובתוס׳ דמשו על פרש״י דאם כן רבינא היינו רבי יוחנן ומה בא לחדש רבינא אלא אמרו ר״י ולכן פירשו דכי יסיר
אבתך לא תקח ולבנך ובחותן מיירי והכי קאמר כי יסיר החותן את בנך מאחרי שאין הגוי הבא מהם מתחס אחר בנך אלא אחר הגויים
[illegible] ואין בנך הבא מן הגויה קרוי בנך והיא הסרה בבואר גרא ובנך הבא מישראלית כו׳ מאמר ר״י לא פי׳ כלום מגוי עכו״ם

כבא

בהוא שבא בן ישוא ונה"ש ז"ל ובבה"ר (פ"ג) מסייע. ורצון רבק
בהיא שבא באנוס [illegible] ודיין כפרש"י במדרש שם וקמ"ל :
פיסקא י"ה מי כהחכם זה הקב"ה (רבותי ותנחומא ריש חיי שרה
יונתן פ' מי כהחכם) ודרש להו בקמה אופנין על
הקב"ה ואברה"ר וישראל ותה"ז ואתב"ב (בסוף הפיסקא) על משה
ופרה אדומה ולהפי מיית כלהם
הפי : וקמו בעמן של יצירתו
שם ושם ובה"ר פ' י"ט עה"ר פסון
ופסבות ובש"ט פ"א יונתן ותנחומא
רמז שמ"ו והרמזים תמ"ל) : הפי'
אור ירא אותו כו'מר יש פסון
אחר שהוא מחוור ויותר שמחוורר
בו שהקב"ה כביכול ירא אותם :
הל"ו דבר אחר מי כהחכם זה אדם
הראשון עה"ר ויונתן פ' מי כהחכם) :
תפוח עקיבו (שם ושם ובבמדבר רבה
ותנחומא ריש אחרי) כמו הדעת
שמעין שדומה לתפוח הי' מגהיר
יותר מגלגל חמה ועה"ז פניו כ
כפיסיין וזהו חכמת אדם תאיר
פניו : פיפיסיין תפוחי זהב
במשכיות כסף (משלי כ"ה) תרגום
חזורין דדהב בגו בסוסין דכסף
ופן

פיסקא י"ה מי כהחכם ומי יודע פשר דבר חכמת
אדם תאיר פניו ועוז פניו ישונא

מי כהחכם זה הקב"ה שכתוב ה' בחכמה יסד ארץ ומי יודע פשר דבר שפירש תורה למשה , חכמת אדם תאיר פניו אומר ר' יודן גדול כחן של נביאים שהם מדמים דמות גבורה של מעלה לדמות אדם שנאמר ואשמע קול אדם , אומר רבי יודן בר סימון אין נאה מאורה מחוור ויותר מן הדין ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו וגומר , ועוז פניו ישונא מהפכת הדין למדת הרחמים על ישראל ומי כהחכם זה אדם הראשון שחכם בו ואתה חותם תבנית מלא חכמה וגומר . ומי יודע פשר דבר שפירש שמות לכל שנאמר ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולכל עוף השמים וגומר , חכמת אדם תאיר פניו אומר רבי לוי בשם רבי שמעון בן מנסיא תפוח עקיבו של אדם הראשון הי' מכהה גלגל חמה ואל תתמה

שבא על בת ישראל כולהו מודו דהבא מישראלית שבעלה ישראל נאסרה
שהוי בנק ורבינו בא לפרש שה"מ בן כהן הבא מן הגוי עכו"ם הוי בנק
מדלא כתיב כי יסור את בתך שמ"ה דבתך השנואה לגוי עכו"ם וגם הסרה
שהורה מרשתם אחריה והתם' בחו פי' דה כפי יסור בהסרת ירושות
שנים מיירי , ועם לדידי לישנא דחשו בנק ואיש חשו בנק לא אתי
שהיכך במשמע כרישא זה בכך וזה לא הוא
ע"ש דבהאי כתיב בנך ולא בתו לא מ
דכתיב הסרה . ועוד קרא כתי יסור
אותם [illegible] ואחרים לאו כנזכר והן כי יסור
החורים את בנך שהוא חתן מאחרי ומדלא
חש הכתוב על בן הכהן ש"מ בנך הנולד לך
מאשתך קרוי בנך לפי שהוא מישראל וישראלית
ואין אותו הבא מבנך ומן הגויה עכו"ם
קרוי בנך אלא בנה ודיין לה מרישא דכי
יסור את בנך במשמע מיעוט מעט בן
בנך מדלא כתיב כי יסירך אלו כי יסור
את בנך אבל אותם לא ידענו מגוי
עכו"ם הבא על ישראלית מה דינו ואתא
רבינו ~~[illegible]~~ ונאמר ש"מ בן בתך הבא מן
הגוי עכו"ם קרוי בנך מדלא כתיב גבי
בתך לא תתן לבנו וכי תסור את בתך
מאחרי ונבין מינה דעלה קפיד רחמנא
כדדייקינן גבי בתו לא תתן לבנך ומדלא
נאמר הכי ש"מ דבן בתך הבא מן הגוי
עכו"ם קרוי בנך והקפיד קרא אתבוויהן

ולכן לא כתב כי תסור את בתך מאחרי וגם בקצו זה יש כאן מגומגם דהיכי ופירש מבחוץ אבן ולא בתי אבן
דלעולם נם בן הבן קרוי בנך מ"ל ~~[illegible]~~ דרתם לחשוב בן הבן היינו באומו . מגדולה מבן דהוה הבן עצמו
הבן שאינו צריך לעשות הדבר וגם מ"מ במדלא כתיב דהבן הוי מיעוט בנך דלא נעו בלישנא דקרא לא תתן לבנך ועוד מעט
וכו' בלמרך ובין קפיד אתבוויהו מדלא כתיב נמי כי תסור בתך דאומא ואיבך גוסא מדלא כתב כי תסור את ובמק
בנך בלא קפיד אלא אבות לא אבן הבן כיון דעכו"ם דהא לא פין עכו"ם אותך לא תתן לבנך משום דמוסיף אמאי דכתיב אברת
וכו' כי יסור את בנך דהוה מוסר נמי בתך ואת"ל נמא דמוסיף אריעותא ועוד דעותה במקום ~~[illegible]~~ דכין באמור
מסתבר שהבן ישראל עכו"ם שאינו גויה עכו"ם למשפחותם לבית אבותם מעיקרא קאי . באבין ישראל דהיה
והלכה כדי גיורה , ולישנא דרשב"י נמי דהיינו לפי שנאמר בנך הבא ~~[illegible]~~ מישראל ובנך הבא מן הגויה עכו"ם שלא תגעל האם הישראלית
אהדדי כהלכה בם בנים אלא שמתרץ באמהות דאי זה בן וזה בן הבן ה"ז הבדל דה וגם מה ע' בבן מ"ש הבא מישראלית
דמשמע שכתוב לפי שהוא מישראל וישראלית אלא הכי ה"ז לאמר בנך הוא שקרוי בנך ואין בן בנך הבא מן הגויה עכו"ם דבמה
ועוד דבירושלמי גרסינן כתוב לא תתחתן בם וכתוב כי יסור את בנך בנך הבא מישראלית ד
נאמר לא תתחתן בם בין בתך ובין בתו לבנך ולא יהיב טעמא אלו לחבר ולהפי מ"מ דבנך הבא מישראלית קרוי בנך ונט מעט לו דמשה לו היפי
מן הגויה עכו"ם להפי קפיד אחד לחבר , ולפירוש ר"ת דלא אורי רשב"י אלא בבן הגויה עכו"ם ולא בבן הישראלית קרוי בנך ולא הבא
בן לא השיב רשב"י מ"ש בוהיה טעמא לחבר ולא לאורך , לכן נ"ל כפרש"י וכן פי' הר"ן ז"ל ובעל הנמוקי ובגירסת הרי"ף ז"ל קפי'
פיל"ם כי הוא בנך הבא מבתך קרוי בנך ונט ולמ"ש על פרש"י דרבינו מה בא לחדש השיב הרא"ש ז"ל
מורא ביין לה ונט ונ"ל בביאורו לדברי רש"י גבי כי יסור את בנך והא קאמר בנך מישראלית דרשו מתחלה בן הבא מן
אלא בן מדלא קפיד קרא אבן הנולד מנכרי שלא תפירנו מאחרי ואו אבן הנולד מבתך מגוי עכו"ם קרוי בנך ואו מורא דיין לה
בנך מישראלית קרוי בנך ולהפיך קפיד עוד אבל בנך הבא מן הגויה אינו קרוי בנך ולהפיך לא הקפידה עליו והולך לפני
מה שלא אסרה מורא דיין לה מבחורי לו בנך דאת"ל אינו דרבינו ש"מ בן בתך הבא מן הגוי עכו"ם קפיד רחמנא ש"מ בן
שם מבחורי לו בן בתו ישראל הבא מן הגוי עכו"ם בנך הוי ומורא דיין לה ולא מקפיד קרא עליה כבן בתך ולפי
ושבי והא דפריך בגמרא ומאי קסבר רבינו גוי עכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר ולא עלי הוי משום רשב"י כפר פירש"י על
מה דרבינו אלא לאשמועינן דלא שדינן לו בתר גוי עכו"ם בנך וזה שכתב רש"י לאחר
מורא הוא בדיין לה ולהפיך קפידא של רש"י ז"ל רבינו היינו דבדרי רבי יוחנן נט מעט ולא הבינותו בדברו ז"ל נמי מבנך
מבנך מישראל קרוי בנך . ואו מורא דיין באמברכה מפני הוא כהביא דברי לו בנך ומה ע"ל ממקפיד ובו' כיון דהיינו מע
הוא ומה שהוא לרבינו ולפירו אמר באיפשר רשב"י ואו מורא דיינא מנל ורבינו ברשב"י ואו מורא דיין לה שבא הוא לחבר
מסבר ולכה ברשב"י משמע . בגמרא דיין לה ועוד דאמרת תנשו מאי פריך בגמרא ומאי קסבר רבינו נט ולא נאמר ומה
ני' כון מרשב"י תשו פרכינא נאמר אלא לענין ביומא ומח לו דנפקא לו מביומא או מבקפידא , ואולם מ"ש רש"י ואו מורא
פעם ומה מבנך הבא מן הגויה עכו"ם לאו אלא שקפה רש"י רישא דלישנא משום במלתא דבנך הבא מישראלית ונט
בדברי והאי בנך ש"מ בהבא מן הגויה עכו"ם אינו קרוי בנך והא ליתא בהכנו ליכא מיעוטא למעוטי אחר דבנך
ישעיבה

כן הוא בב״ר הש פ׳ ורש״י בשם הערוך והוא הפרשן בפרק ב
בעזרה ובדברי רד״ל חבא דסנהדרין וחבא סכין בגוה (בב״ר
פי״ח) האומן הזה [illegible] [illegible] לגות דסנריא מה הוא עושה
(והביא רש״י פ׳ בראשית) וי״ג בכלן בסנסין ולסתר פנין
ואמר פנים פנו מיר פנים ותשלחהו (איוב יד) תרגומו מהני
עלסתרי׳, ויצורו כל פנים (יש
ע״) ועלסתרי היך עולא [illegible] ומן ואמר
פני לא יפוין, ועלסתאפי׳, ו
ובדברי רד״ל והפבך ולסתר פנים
של יצחק ונשמה לאברהם (בב״ס)
הקב״ה נותן בו רוח ונשמה ולסתר
פנים (נדה לא): תוספות [illegible]
~~[illegible] לאדה״ר~~ (בב״ר יח׳ בר׳ פ״ח
וע״ר פ״ט וזה״ר פ׳ [illegible] [illegible]
[illegible] פ׳ אחרי ועיין שם ושם):
באדן גן אלהים היית בחירם מלך
צור כתיב ופי׳ סבור אתה להיות
כאדה״ר שהי׳ בג״ע והיו לו כל החופות
הללו אודם פטדה וגו׳ דחשיב
בקרא: לא עביד להון [illegible] חדא בס״ה
כל אבן יקרה כל הדבר מפרש בזו
כל אבן יקרה אודם פטדה וגומר
וכו׳

ותמורה [illegible] של עולם אדם עושה לו שני פרצופין
אחד לו ואחד לבן בירתו של [illegible] הוא עושה מצוה
לא שלו [illegible] אדם הראשון נברא לתקשיטו של הק
הקב״ה וצורה חוה נבראת לתקשיטו של בריות לא
כן שיהא תפוח עיבון של אדה״ר מרהה גלגל
חמה ומה תפוח עיבנו של אדם הראשון מרהה
גלגל חמה ולסתר פנים על אחת כמה וכמה
רמז בשם רבי בר חנינא אומר שלשה עשרה
חופות קשר לו הקב״ה לאדם הראשון בג״ע הה״ד
בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסוכתך
וגומר, ר״ש בן לקיש אומר אחת עשרה ורבנן
אמרין עשרה ולא פליגי מאן דאמר י״ג עביד
אבן יקרה ונרה מסוכתך תלת, מ״ד אחת עשרה
עביד להו חדא, מ״ד עשרה לא עביד להון ולא
חדא [illegible] ואחר כל השבח הזה כי עפר אתה ואל
עפר

לדעתי דאשכחן [illegible] בדוא עפיר שי באידך משמע בברייתא [illegible] דאזו
בנך ונכרי אסור ועומד הוא, ולנשירות [illegible] שמא רש״י [illegible] באע״ג דרשב״י
דאמר קרוי בנך לבא מן הגוי עכו״ם אע״ג דאזו לגמרי דאמר אלא ש
שיחשב עבד כבן ישראל שהוא קרוב לאמו וראוי קרבו להם ולחוש על
הסרת [illegible] יוחסין הוה לו. כגוי עכו״ם שנתגייר לא מפסיל משום
דאתי מגוי עכו״ם וישראלית, ורבינא דגדף
[illegible] לו בנך שם לגמרי דאמר בא״ב
[illegible] כי יסיר הבן לחובי׳ שמפיד בהסרת
והכי צריך [illegible] סבר רבינו [illegible] בהא
[illegible] ואמר שם משמע באות לו [illegible]
[illegible] ישראל [illegible] ואע״פ ויחשב [illegible] ודייק
דברי רשב״י לגירסת הירושלמי [illegible] הוא ב
[illegible] יסיר את בנך בבן הבת
[illegible] אלא [illegible] לו כיון דקרא אסר בן
לבת ובת לבן [illegible] טעמא אבות לבן
משום כי יסיר בן בתך ה״נ הוה לה
וכי תשוב בת הגוי עכו״ם בן בנך ולגה אמר
בהא לא [illegible] הכי [illegible] קרוי בן וגר
אינו קרוי בן ולגה אין [illegible] עליו ולא
[illegible] ובולמא [illegible] קרא בתב וה״ה באידך
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הגוי
עכו״ם [illegible] בתם אב למשפחותם
לבית אבותם [illegible] [illegible] ישראל [illegible]

קרוי בנך [illegible] ישראל אע״פ שאמו נכרית הא [illegible] באמו משפחתו בשפחה שנולדה [illegible] [illegible] משפחת האשה ונולדה חסיה לאבוה ולא
[illegible] בתם אב [illegible] [illegible] קרא בבן הגויה עכו״ם [illegible] ישראל קרוי בנך הוא לו [illegible] שי וכי תסיר את בנך בהא לא אתי מבן הגויה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בתך לא [illegible] לבנו ובתו לא [illegible] לבנך ולא יהיב
טעמא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] משום בן תבעה לו משום בתך גופי׳ שבעלה יסירנה מאחרי ה׳
[illegible] [illegible] [illegible] יסיר האשה [illegible] [illegible] הבעל והנהרה לעבוד [illegible] שתהיה ורבה [illegible] העממים [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] את [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] באהבתו אותו אע״פ שהאיש [illegible] את האשה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולגו בנותיו אחרי אלהיהן והזנו את בנך אחרי אלהיהן ולהכי לא איצטריך
[illegible] [illegible] אבתם לבין [illegible] [illegible] טעמא [illegible] [illegible] [illegible] באוה״ע [illegible] בבן הגויה עכו״ם אינו קרוי בנך [illegible] כתיב [illegible] כי תסור את
האשה תסיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דבעל לאשה [illegible] טעמא אחריתי לא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אינו [illegible] [illegible] שהאיש [illegible] לאשה ולא [illegible] לאיש [illegible] בחובן [illegible] אותה ומשום הכי [illegible] את בנותיו [illegible]
משום הסרת הבן [illegible] [illegible] משום טעמא בהסרת אשה [illegible] [illegible] [illegible] האשה [illegible] [illegible] אחרי [illegible] [illegible] כן אבתך לבין
כתב [illegible] [illegible] [illegible] אבתם לבנך [illegible] [illegible] לא [illegible] משום [illegible] אלא משום טעמא אחריתי [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בנך [illegible] [illegible] בנך [illegible] [illegible] טעמא אבתך לבנך [illegible] [illegible] הבעל [illegible] [illegible] [illegible] הסרת הבן [illegible]
טעמא לבתם לבנך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טעמא [illegible] משום הסרת הבעל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] טעמא אבתם לבנך משום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבתם לבנך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עכו״ם אינו קרוי בנך [illegible] [illegible] [illegible] כתיב וכי תסיר את
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] משום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] האשה [illegible] [illegible] בישראלית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עכו״ם [illegible] ישראל
[illegible] [illegible] [illegible] האשה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] יסיר החותן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יסיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] החתן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תשא [illegible] [illegible] [illegible] והזנו את בנך ולא כתב משום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ואין בנך הבא מן העכו״ם קרוי בנך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] החותן
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ור״ה [illegible] בבלי (פסח׳) ד׳ : ועוז פנין ישונא [illegible] גמ׳ פ
החרש [illegible] : האשה אשר נתתה עמדי שהיה כפוי טובה ;
אל ישראל (נחמי׳ ויקרא שם ושם) : ה״נ (שם) נתן עליהם מזיו ש
שכינה ור׳ בפסיקתא בעשרת הדברות (פסיקתא) ובמשלי
(פסיקתא ג׳) : ה״נ ביצות וכיון שאמרו אלה אלהיך נעשו
שונאים : נעשו שונאים ברתי׳ ב

ומתוך שהורדו עדיים שלהן והיינו
שנעשו מרום השטרות והדרגיאות
עמש״ו (פסיקתא רבתי) : ישונה ב
~~בספק במדרשים ליתא והיא כתוב~~
~~על הגלות דרך פירוש המדרשים~~
~~הכנעיהו בפנים~~ . ה״נ שיונה
עליהם והיינו במדרש כתיב
אני אמרתי אלהים אתם (שאמרו
נעשה ונשמע) ושחטאו אכן
כאדם תמותון ועמש״ו (פסיקתא רבתי)
ה״נ (בהר״ר ויקרא שם)
רבי חייא הוה יתיב [illegible] ואמר
דבר פריה : גוי אחד (נחמ׳
ויקרא פ׳ מי כהחרש) ובירושלמי
(פ׳ ערבי פסחים ופ׳ המוצא
יין) הגירסא משרונה ובבבלי
ברכות (נה׳) ובנדרים (מט׳ :)
היגרסות

עפר תשוב ועוז פנין ישונא בשעה שאמר האשה
אשר נתתה עמדי וגומר , אל הקב״ה שיכה פנים ו
ושירדו מגן עדן שנאמר וישלחהו ה׳ אלהים מג״ע וגו׳
דבר אחר מי כהחרש אלו ישראל דכתיב כן עץ חרש
ונבון ונאמר ומי יודע פשר דבר שיודעים לדרוש את
התורה ארבעים ותשע פנים טמא ומ״ט פנים טהור
חכמת אדם תאיר פניו ה׳ ינאי בשאב בשם רבי
שמואל בר נחמן אמר מולא כיון שעמדו ישראל על
הר סיני ואמרו כל אשר דיבר ה׳ נעשה ונשמע
ויתן עליהם מזיו שכינה של מעלה הה״ד ויצא לך שם
בגוים ביופיך כי כליל הוא בהדרי אשר שמתי עליך
וכיון שאמרו לאותו מעשה העגל אלה אלהיך ישראל
אשר העלוך מארץ מצרים נעשו שונאים להקב״ה הה״ד
ועוז פניו ישונא וסונה בסמך אל הקב״ה שונה עליהם
את הדברים אכן כאדם תמותון , ד״א מי כהחרש
זה ת״ח מי יודע פשר דבר שיודע לפרש את משנתו
חכמת

האמורות אלא אליבא דר״ש דלית היולדא טומאה ואיפשר כדברי חגי)
לדיבור׳ מכי תקרין וילדו לו עשא אבל כדי לסתם פי׳ יעקב אבי כבר נקורא
מיותר מכי יסור׳ מרומז לה שמביר באלו מקושא לא יודע ולא תו דלקושה
לו, ואשכחן שבעה גוים וכל הספירתי דלזו חרים לאשוריי , והא דפריש״י
הניחא לר״ש משום דאיתו לו כי יסור טו ולא כל המשוער וכולו רוהטא

בהם פירשו לר״ש בדרוש טומאה דגרא ה״נ
טומאה דגרא בדרוש דכיון בטומאה דלא ת
תרתהן משום כי יסור הוא נאמר אונין
כל המסורין מאחרי השום ובפירוש הר״ן
דלא היינו משום דהיכי דאשכחן דר״ש דדריש
טומאה דגרא לאו היינו ומר דנעלו בהם
טומאה להרבות אחרים אלא אדרבה ולפי׳
שלא יהיה הדין כל ולכן כל דהיינו משום
דלדידיה בדרוש טומאה ולפ״ז הא דבעינן
דבכ׳ גוים דאמרינן היו כעבודה זרה דלא
אסר לו לחיתון איתם כי יסור לרבות
בוולדה כמו לכל הגוים וה״נ אתיא ~~[illegible]~~
הדוא בסנהדרין וה״נ משמע ושנו דגמרא
דקאמר אמר קרא כי יסור לרבות כל המסורין
אלא דמיותרא דקרא מרבינן לה בגיו׳ כ
בהם טומאה , ואת השתא דלא ילפינן לה
מכי תקרין ותנרא דכי יסור לר״ש ואתיא
מאי, יש לומר בר״ש לית לו הקושיא דכי ת
תקרין אל וילדו לו דלא ספיקי , ואף קשה

ולפרש״י [illegible] בטומאה דגרא ולאשמועינן דבנים מישראל נקראו בנים ונעשה הילדי מאיתם כי יסור דהא מצריך קרא שנביך להם מולא דהוא מדיבי
התשון מסברא ואפילו לאידך פירושא . ולכ״ע דגרא לא אתיא להכי ולא איתם כלל קרא כי יסור לרבות כל המסורין ולע״ד צ״ע מהיפך
עיין כל הסוגיא הנו בריטב״א ומפרשי הש״ס . ובספר הישנה ותנא מיתה :

פיסקא זה גדול בותך לומר זה דבר גר מאוב להודות מורה ולעבדה וגדול כוחו הוא כמו כפה רב לעבדיה
פירש הרמב״ם (במו״נ ח״א פ״א) ואבל בשמר טוב ולעיל תהלים (שם ושם) אותא אשריהם הצדיקים הנביאים שהם גוזרים פתח חולה כן
מבטים הצורה ליוצרה ולפ״ז כל הפשטות שגדול כחם ואשריהם שהרשו לומר דבר גר כפה . ולע״כ כוונת האגדה הוא לשון הגשמות
שהרמבים כמראה אדם ורבותה שאמרו כך לשבר האוזן . והכל עדיה (שמ״ע) האריך מאוד והביא דברי הרמב״ם ורבנו שלום וגלל בואר
מלשון המאמר שלא כוונו בו להמות הגשמות כן על דברי הנוב השלם טו עי״ש ואחר מדבריו ויצא מהבנת הקשט מהאגדה שהוא חושב
שהאומרים גדול כחן של נביאים טו אמרו בבריותם על קבוצי שלמה שהם כי יש אדם שמלו טו וחכמת אדם תאיר פניו שיפרשו האדם
הנזכר באלה הכתובים על האדם שלם ולפ״ז היסוד האריך בכל דבריו ואמר כן ט האדם הנזכר בדברי שלמה כוונת חז״ל ופרשו על הש״י ש
שברא אדם וכוונת הכתוב בזה על הש״י שברא העולם בחכמה ובתבונה ומסרו לבור הסבול והם השתיות דרכים והיו הכל ורמה רבה כמפורש ואמרו
ובפרקים לעיל וכן חכמת אדם תאיר פניו דעוזם בכל תהיה ופרשו על הש״י פני שם בפני׳ זה על מ״ש מי כהחרש זה הקב״ה טו ובכל סוף הפסוק ועוז
פניו ישונא שהוא משונה מכמה הדין ומידות הרחמים ומ״ש אמר רבי יודן גדול כחן של נביאים טו הוא שהביא בכל המדרש ההוא סמך
לדבריו שלא יעשה לנו היותו פרוש אדם דגרא על הקב״ה שהרי זה נמצא בפני׳ הנביאים האומר ואשמע קול אדם ונאמר וזה הוא וכו׳
שגדול כחן של נביאים טו ולכן הביא ענין רו׳ וריב״ש ואם כן גם הוא מ״מ לומר שכנה הש״י בשם אדם וכל זה ברור :

של מכהה גלגל חמה ועם היותו דבר זה רחוק שיהיו השמות בב׳ יסודות מדבר ויתר מגלגל חמה שאין יחס לאורו אפילו עם האש הלוהט
עשר שלהיות ישר כפניו ומברך נתן בו כח זה , ובתנחומא פ׳ תזריע תהלה עובו טו היינו מוך השגתו למעלה
מגלגל חמה ועיין בפרש״י (ויקרא רבה פ״כ) שהאריך בזה ותבן ומר עי׳ הקשט שדברי אגדה זו הם השאר אגדות שנאמרו דרך הפלגה
ורפ״ש רב האי גאון על כללות האגדות והחלוק שבין האגדות הנאמרים בתלמוד ובין הנאמרים חוץ לתלמוד (הביאו שונים בהקדמת
עין יעקב) והאמור ומלכות בגמרא ( ) שאמרו שופרי׳ דרבות כשופרי׳ דרבות ושופרי׳ דאדם הראשון ובן הקבה מאחריה
הפלגה שתפוח עינו מכהה גלגל חמה כלומר שהעוף שהוא עיגול במדות גלגל חמה היה בתגלית היופי שונה מכל בני אדם והיו אמרו דרך
דרך משל שהפוך גלגל חמה ורבי לוי היוצא גוסתר פניו על אחת כמה וכמה ומשל זה נוהג עד היום לומר על אדם יפה פניו
מהדורין כזוהר כל החמה . ורפ״ש רד״ל (ב״ב נ״ח י.) כל מה כלפי חמה וכל והושע כלפי לבנה . ע״ב הכוונה טעם מערך .

[illegible] : בעדן גן אלהים היית . במדרש ולפיכך עשה הקב״ה חופות לאדם בג״ע ואת״כ קשוטין שקשט את חוה כלה ואומרו בהיות הא׳ קרא מוטב
פולו ברו״ ור״ל במדרש בפירוש החופות האלה כמה היו במר אמר ג׳ ומר אמר י״א ומר אמר י׳ ואין ענינם בזה
[illegible] כל המרבה לתנ״ך ולפי הקשט כוו׳ הפסוק שאמר לחירם שהעדן היה דומה בעיניו לאדם הראשון שהיה בעדן גן ט ואם כן
ולע״ו

הקיסוס מושתך וכו׳ : הה״ג בשתא וכו׳ : מוקין ולוה : מרבי מנגו ן
השירים מרווחין קיותר משירים זהובים ורבים : הה״ג שמע ולה ;
מתניג (   ) : תדין חוגר ועוגר ראשו מראב משתמיות
הב׳ קפות עד אולגות : ואתא מתה בא משה ובפניו היו מאירים ראוהו
התלמידים ואמרו לר״י שרא מלא אותה א״ל למה כופר בזה אתם
ונגשים אמרו לו מפני שפניו מאירים
תלמידים א״ל ר״י שמא הלכה חדשה
שמע נלה אצלו ושאל אותו והשיבו
שתמע מתוספתא ושונה שאמרו בתוספין
שלא היתה נמצאת ושמח בה שהוא שם
חדושים רבים : הה״ג עתיקתא אמרו :
דה משה (במדבר רבה ומד״ת קורח ן
ועה״ד ויקרא שם ועיין סוטה י״ג :) הה״ג
(במדבר יש שם) שהי׳ הקב״ה אומר למשה
הל׳ אומר לו טומאתו וטהרתו : הה״ג
נתכרכמו שרתת פניו שהי׳ סובר [illegible]
שאינו כדאי לידע במה יטהרו [illegible]
שורש ברכב עשר (פיסקא ע״ו)
(שם נשם) זו היא טהרתו ונתנו לו מזא
לו הקב״ה פניו מורה על השמן
הימנו שכבר שאלו :

פיסקא ע״ו משה ואהרן בכהניו בסוף
הפיסקא מסיים דרשה : ז
ואת חוקת התורה שלא תצוה אהרן
ובני

ועיל כולן אהבה שאדם עשה לו החופות הללו וקבין הספרים פרש״י ב
בעדן גן אלהים היית בחורים מלך צור כתיב ואי סבור אתה להיות
כאדם הראשון שהיה בגן עדן והיו לו כל החופות הללו אבל פירושו נב
בלוח עולה בהלו כלעין · וכאן כתב רש״י ז״ל ומפורש בלב׳ מדות שהאגדה
נדרשת ברבים שאינו מתפרש במקומו ומתפרש במקום אחר כתיב ויטע ה׳
אלהים גן בעדן מקדם ויצמח ה׳ אלהים מן
האדמה שמעינו כשברא הקב״ה אדם בגע״ה ברא
בו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים אבל לא שמענו
שברא חופות של זהב ואבנים טובות והיכן
שמענו בחירם דכתיב בעדן גן אלהים היית
אמר לו הקב״ה אתה הוא חירם שעשיתי לך כל
הכבוד הזה כגון אבן יקרה מסוכתך ולפי זה
נראה׳ שהכתוב בחירם ממש מיירי שעשה לו
את כל הכבוד הזה אלא שבכל מקום שמעינן
דעשה כן לאדם מהכלל שהמאורעות מפרש במקום
אחר מה שלא פירש במקומו אבל קיוצוו ב
בסימן ב׳ הביא הוא בל״ב מדות בלשון אחר
ולא משמע מינה דעיקר קרא בחירם מיירי
דלעולם באדם מיירי והמאמר לחירם הוא
כפיגורה :

דף ע״ג חופות בבב (ע״ה׳) אמר רבי חמא
בר חנינא עשר חופות עשה
הקב״ה לאדם הראשון בגן עדן שנאמר בעדן
גן אלהים וגו׳ . מר זוטרא אמר אחת עשרה
שנאמר כל אבן יקרה דמסוכתך לשון חופה
וסוכה ומשמע להו דכל אחת מהאבנים היה
חופה באנפי נפשה מדלא קאמר מסוכתך
כל אבן יקרה אודם פטדה וכו׳ . אי נמי
דלכתב מסוכתך בסיפא וכו היינו דאודם
פטדה כולהו בכלל עשרה חופה הל׳
הנרמזות בכל אבן יקרה דהיינו ט׳ אבנים
טובות כמו שאמרו כל יחדא חופה באנפי
נפשיה ומ״ט חדא סבירא לו׳ שאף שכל אבן
יקרה טובה כולהו חופה אחד :

שם ולאי פליגי לא הבנתי זה דכיון דפליגי
במאי דקרא הא פליגי ונמצא
הוה להו למימר ספי מידה ולאי איתא
למימר דלא פליגי בסברא אלא בפירושו
דקרא מאי למימרא . בשלמא מאן דאמר י״א
עביד כל אבן יקרה י׳ וכולהו סגי ולא
פלי׳ דכולהו סבירא להו בי״ג חופות הוו ולא

חכמת אדם תאיר פניו בשעה שהוא נשאל
ומשיב ועוז פניו ישונא בשעה שהוא נשאל
ואינו משיבו · רבי יהודה יתיב וקתני מנין שאין
מוזרין בבטור הכהונה וכולן מעלן דבר
(עיין אמר הכא) ידע מה אנא יתיב
ומתני · גוי אחד ראה את רבי יהודה
בר אלעאי תמיהתי׳ אמר נהורין אמר הדין
גברא חד מג׳ מילי אית ביה או שתי דחמר
הוא או מלוה ברבית הוא או מרבי חזירים
שמע ליה רבי יהודה בר אלעאי אמר ליה
תיפח רוחיה דההוא גברא דתלת מינהון לית
בי לא מרבי חזירים אנא דאסיר לי לבר
ישראל ומרבי חזירים דמתניתין לא יגדל אדם
חזירים בכל מקום ולא מלוה ברבית אנא
דכתיב לא תשיך לאחיך נשך כסף נשך אוכל
נשך כל דבר אשר ישך ולא שתוי דחמר אנא
בארבעתי כסי דמחייבי דאנא שתי בלילא דפסחא
אנא תנין רישון מן פסחא ורב עצרת · רבי
מנא תנין רישין פסחא לחגא אמר לו ועל מה [illegible] אפיך נהורין אמר ~~[illegible]~~ ליה
אורייתא היא דמנהרי אפוי דכתיב חכמת אדם תאיר פניו · רבי אבהו אזל ל
לקיסרין ואתא מתמן ואפוי נהורין חמיתו תלמידוי ואתו ואמרו ליה לרבי יוחנן הא רבי
אבהו אשכח סימא אמר להון למה אמרו ליה דאפוי נהורין אמר להו דילמא אורייתא
חדתא שמע סלין לגביה · אמר ליה רבי יוחנן מה אורייתא חדתא שמעית אמר ליה תוספתא
עתיקתא אמרה וקרא עליו חכמת אדם תאיר פניו · דבר אחר מי כהחכם זה משה דכתיב
בי׳ עיר גבורים עלה חכם ומי יודע פשר דבר שפירש את התורה לישראל חכמת אדם
תאיר פניו · רבי מנא בשאיב בשם רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי על כל דבר ודבר
שהי׳ הקב״ה אומר לו טומאתו וטהרתו וכיון שהגיע לפרשת אמור אל הכהנים בני אהרן
ונו׳ אמר ליה רבש״ע ואם נטמאו במה היא טהרתן ולא השיבו באותה שעה
נתכרכמו פניו של משה · ועוז פניו ישונא · וכיון שהגיע לפרשת פרה אמר לו הקב״ה משה
אותה שאמרתי לך אמור אל הכהנים ואמרת לו אם נטמאו במה טהרתן ולא השבותיך
אלא זו ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת :

פיסקא ע״ו משה ואהרן וגומר רבי יודן בשם רבי לוי ברבי יהודא ברבי ברכיה בשם רבי
יהושע בן ברחה כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר
לא נמנע משה מלהשמש בכהונה גדולה הה״ד משה ואהרן בכהניו · רבי ברכיה בשם
רבי סימון שמע לה מן הדא ובני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים ומשה
איש

פליגי אלא אי רמיזי כולהו בקרא לא מסתבר דכיון דקרא לא מיירי אלא רק י״א ולמר י״ג מנא להו דכולהו (עיין ביפה תואר)
שם אורייתא היא דמנהרי אפוי ואת הא אמרינן (שהתורה נראית תושיה שמתשת כחו של אדם וכן אמרינן שחורות כעורב
טרף ואמאי שתין קרא מיניהו :
דרכים פניהם שחורות בעוה״ז ושלומה דההוא בסתם ת״ח שעדיין אין תלמודו בידו והוא באה להם בלעד
והשחורות אבל כשתלמודו בידו התורה מלבנות פניו בכל פנים שנתלבנו חדושי תורה :

פיסקא ע״ו שבחלוק לבן שימש ואין לקשות מאי נפקא מינה מאי בהא כדפרשינו בתענית (יא:) וביומא (ה:) ובפסחים (צו:) ו
ובסנהדרין (טו:) [illegible]
דאמרינן לא נשתמשו הכהנים בלשון עליהם הבאה ולפי שלא נצטוו בגדי כהונה רק לאהרן ובניו
שם שימש משה במדבר בש״ס ובמדרשים איתא פירוש הוא שבחלוק לבן שימש משה כל שבעת ימי המלואים בלא הבאת בגדים (עיין תוספות סנהדרין) ותוס׳ חגיגה שם :
דאמרינן דמסתברא להו האי מלתא בתענית (יא:) ובע״ז (לד.) במה שימש משה כל שבעת ימי המלואים ולא נשתנו לשון במדבר . וכתב היפ״ת משום
שבחלוק לבן שימש ובטעם השאלה זו כתב שם רש״י משה לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך ובקדש השיבו
שאין הדיבור שימש ולא הוצרכו בו בגדים והתוס׳ הקשו עליו משה רבן גדול היה ושמש בכהונה גדולה ארבעים
שנה

זבחיך ודם בזיך. עי' עד ואם מיית לה הכפר : [illegible] בכה"ג
(ויקרא רבה פ"א ובמדרש שה"ש פ' ד' ט') ילקוט תהלים רמז תתרנ
ועיין בזבחים פ"ב י ובילקוט שמות רמז [illegible]) : ומשה איש
האלהים בניו נקראו (דה"א כ"ג) אמהוא כל ימיו כה"ג היה
(עיין זבחים שם) : שבחלוק לבן (שם
ובירושלמי יומא ובבבלי [illegible]
כא : ובגמ' לר"י) דבמשה לא מצינו
בגדי כהונה ובגדים שלא כה"ג
לשון לא הוכשרו לעבודה : וכיון
שבא אהרן ונשמש ר"א בו"ר (שם)
ובירושלמי (שם) הגירסא וכיון שלבש
אהרן בגדי כהונה גדולה ונשמש
שררתו יותר שררתו : ה"ג
בילקוט תהלים (שם) ובשמואל שררה
וסקפה תורה [illegible] באהרן ולא שמעה
[illegible] כל הדורות ואיזו זו זאת
חקת התורה :

פיסקא ע"ב ד' דברים (רבות ומתחלא
ילקוט חקת
ילקוט אחרי ~~[illegible]~~ תקע"ג) : דרש
[illegible]

פיסקא נ"א ה"ג (בילקוט ומדה"ש חקת)
רבי יוסי ברבי חנינא
אומר אמר לו הקב"ה : לך אני
מגלה חקת מדכתיב אליך :
שראין [illegible] הלכתן מורה לגרתו:
ה"ג בילקוט [illegible] ובמדה"ש (שם) עתידים
להיות לעתיד לבא שיהיו שאור
התפנה שהיה בעוה"ז יותר
מלהשיאן יהיה נעלה לזהב וכן
שאמרו [illegible] (פסחים [illegible]) או
עליך ואהרות עי"ש : אמר עליהם
סיפא בראש דהרכתי ערים לא
ברור ו זה רע (רבות ומדה"ש
ומתחלא וילקוט חקת וילקוט ישעי'
[illegible] שט"ז) : ~~[illegible]~~

ה"ג ~~[illegible]~~

עשה אחות מנין ערות אשת אחיך לא תגלה
חקה ושערים אלו חקותי ונאמר כלאים
אותם ונכתב בו את חקותי תשמרו
המשתלח מנין והמשלח השעיר ורוחצו
ונכתב בו חקה והיתה לכם לחקת עולם
הסינים בפרה אדומה ועבודה משמאין בגדים והיא עצמה משהרת אחרים
ונכתב בו חקה זאת חקת התורה ונאמר :

אדרי ה"ג רבי יהודה בר"א בר שלום [illegible] ה"ג ב"ר [illegible] בפיהם וגו' לו
אומרת לאשתו שם [illegible] ומשה שהכהן בפ"ג ה"ח [illegible] עיי"ש
ושנייהם לכהונה גדולה וכן פירשו במשכילת [illegible] וגו'
דהא איכא להו שעדיין לא נתקדשו) בגדי כהונה דמריב
והגירסא על אהרן נפל בגדיו , והרה"ר יעקב מזורליוב פירש דאמילו
נתקדשו [illegible] ~~[illegible]~~

אמר המדרש [illegible] יהודה על דבש
הלא אמר רבי אליעזר ברבי יוסי פשוט הוא
לו שבחלוק לבן שימש משה במדבר אומר רבי
תנחום ברבי יודן ותנינא שלה כל שבעת ימי
המלואים היה משה משמש בכהונה גדולה
ולא שמעה שמונה על ידין ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
וכיון שבא אהרן ושימש ושמעה שכינה על ידין
הרב כי הוא ה' נראה אליכם וראש
אלה ה' והוא יעש זה זרא ונראה נזה
זרא ונראה בענין נדבר אליהם
שמעון במשה שנדבר על בענין דכתיב
וירא ה' בענן ובאהרן שנדבר עמו בענן
מנין דכתיב וירד ה' בעמוד הענן אבל
במשמו לא שמעו ולהכן שמעו מן הדבר
ראו ותמיהם אותם ואמרו לה' [illegible]
ופסק , רבי יודן בשם מאיר יעקב אמרו
הם השיבם אין אתם רואים ענן שהוא
שורה למעלה ואין לו לא ענן דכתיב
ויהי אשר יהיה הענן ונאמר שמרו עדותו
וחק נתן למו שמעו במשה ונראה תורה
שמו דכתיב תורה משה עבדי ובשמואל נותנה
לו חקה ונכתב בספר ונגלה ה' אבל
באהרן לא שמענו אלו חקה שנתנה לו
בפרשה הזאת שלא תהיה הוראה ולא מגיע
לא מבל בנו עד סוף כל הדורות זאת
חקת התורה ונאמר :

פיסקא ע"ג רבי יהושע בשם רבי לוי ארבעה
דברים יצה"ר משיב עליהם
ובכולהו כתיב בהו חקה . ואלו הן אשת
אחיו וכלאים ושעיר המשתלח ופרה אדומה
[illegible] בא בעש [illegible] כתיב ביה
כלאים מנין לא תלבש שעטנז סדין בציצית
כתיב לא תרביע כלאים ונאמר , שעיר
[illegible] בגדים הוא עצמו מכפר על אחרים
חקת עולם ונאמר , פרה אדומה דתנן תמן כל ה
[illegible] משמאין בגדים והיא עצמה מטהרת אחרים ,
ונאמר :

פיסקא ע"ה ויקחו אליך רבי יוחנן בר רבי בשם רבי נתן נטרינו ר' עזריה
אמר רבי נתן ורבי יוסי ברבי אמר לו הקב"ה למשה לך אני
מגלה טעמי תורה אבל לאחרים חקה אמר רב הונא פי אזח מעבי אני מזרים
אשפוט , ויהי בעת ההוא לא יהיה אור יקרות [illegible] כתיב שה ה
הדברים מכוסין מכם בעולם הזה [illegible] שיהיו נגלין [illegible] כהדין בגלוים
דכתיב והולכתי עורים בדרך לא ידעו ונאמר , אלה הדברים עשה
אין כתיב כאן אלא עשיתם כבר עשיתם לרבי עקיבא וחבורין , אמר רבי
נראו דברים שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא וחבריו [illegible] ראאהו עינו זה ר"ע
[illegible] יוסי ברבי חנינא כל הפרות בטלות נשוך [illegible] , רבי יוחנן

שהיו משה מעליו המשכן ומפרקו הי'
מחשב כמו בבמה ואינו בגדי כהונה
בבמה כדאמר בזבחים [illegible] בגבחים
ואין להקשות הלא אין חטאת קרבה
בבמה וחטאת המלואים קרבה שם
דאלית ומיהו הוראת שעה היתה
כמו שכתבנו שלא מצינו חטאת יחיד
נקרבת אלא זו עכ"ל ולא הועיל , וכן
הר"י מזורליוויץ בכוון דבחטאות מצות
ומומר הוראות שעה היתה אומר ה'
הכי נמי בבגדי כהונה , גם בעל
התוס' אופנא ליובחו לעבודת אהרן ה'
הפסיק השם הגזה ובגדים לא לעבודת
משה דהיינו הגזה חידוש
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ היתה בבגדי אהרן
שלא מצינו כגזאת בבגדי כהן גדול
לדורות וכן נראה יותר דברי רש"י
ומה שהקשה התוספות דבכהונה
גדולה משמש בלבן בגדים כב"ה עכ"ל
וראיה דהא בירושלמי גרסינן בהא דר'
אליעזר בחלוק לבן שמשה משה בכהונה
גדולה הרי שהעריך לומר שאין אומרין
כהונה גדולה משמש ח' בגדים ,
ועכ"פ נראה טעמא דספיקא מרווה
דבריש הלבוש את אהרן ובניו את
הבגדים ושוב הוה שוחט ומזה ואם
כן מעוד אהרן ובניו הבגדים היה
משה משמש בכהונה הלבן אומר
שהיו לבוש בגדי כהונה והשבא
התשובה (ס"ו מ"ב) כתב חלוק
לבן נעשה וגמרו להו ונראה [illegible] ב
[illegible] של כהן [illegible] הי' חפלת עושה
שלמה לבן להפריש באגרת עכ"פ :

פיסקא נ"ח כל אתמעשב [illegible] בויקרא
רבה ומדה"ש ובפאורה
אין שיורעת [illegible] זה כאן וכן בילקוט
חקת לא גרס לה ור"ל על פי הש"ס
(פ"ה) ובילקוט תהלים (רמז תתרנ)
כי אם מועב כי יבא אותו מועב פי
למועב מורדים אותם שהם משרים
תשרים ונזא [illegible] מן [illegible]
שאז יתגלה משפט ויושר הטעמים
שהיו מכוסים מאלה"ז :

[illegible] כהדין בגלוים הוא מה [illegible]
ובמקרים [illegible] נראה
של נסופית [illegible] אך במולך חרש

ר"ה (בילקוט חוקת) ויקחו אליך רוקח. אומר רשב"ל שכל ה
קרבנות בשלוחים של ומלות אליך ברש : בשעה שעלה משה
(במדרש שם ובילקוט יתרו רס"ח) ר"ה בשם אומרה : עגלה
בת שתים (ספרי חוקת ומשנה פרה פ"א ובילקוט שופטים רמז תתקכ"ט) :
פיסקא כ"ב תמן תנינן (ירושלמי פ
שקלים פ"ד ה"ב עיי"ש ו
ובילקוט חוקת) : כבשי פרה כדאיתא
(פרה פ"ג) וכבשי היו עושין מהר
הבית להר המשחה כיפין על
גבי כיפין וכיפה כנגד העמוד
(כלומר הכיפה שהכיפה נשאנת
עליו כדאיתא שם) מפני קבר
התהום שבו כהן השורף את ה
הפרה ופרה וכל מסייעיה (עוזריה)
יוצאין להר המשחה : ר"ה
בילקוט (שם) היה יוצא עליו וכו'
שחציים היין ושחציים מלאים גאוה
כמו אנשי ירושלים אנשי שחץ הם
(שבת פ"ב) : סולסול שען שורות
כמו וכמו הכהנים סולסול ב
קטינים (קידושין ע"ח בטורות
ל"ו) : אולין מולין אזלין מסלסלין
שאתם עושים : תזזית רוח רעה :
ר"ה (ברבות ומד"ה ובילקוט חוקת)
אמר לו לאו אמ"ל שמא ראית
אדם שנכנסה בו רוח תזזית
אמ"ל הן אמ"ל ומה אתם עושין לו
אמ"ל מביאין : עיקרין שרשי
עשבים : רוח הזה השורה
על הטמא במת : ומן שאלא
אותו הגוי : בקנה כלומר
כמו כמאמרין בעלמא דאתו
מעשה והדחייה הוא שהרי
בפי חטאת אין בו לא רוח ולא
~~היתה נעשה שמחתם יברח הרוח~~
(כת"ב ובעת"כ) : ר"ה (ברבות ומד"ה)
ומעשה זה איכא בילקוט חוקת ה
הגירסא פרה אדומה מקלסת
כל זה : בחינה במדרש (שם)
ליתא מלת בחינה :

פיסקא כ"ב פרה זו מצרים
(ילקוט חוקת) :
רישא דבריתא וזהב אדום
הוא : כמו לשמעון הצדיק (ילקוט
שם) ובילקוט (ס"ט) הגירסא
משום נ"ש : ר"ה את נאים
אל מה כמות : ר"ה (בילקוט
שם) [illegible] אומר הכהן אני
אני שער והוציא אותה
[illegible] שהוא עומד
[illegible] של כהן גדול
[illegible]

ישעיהו ל"ד הודאות כלשון יוונ (א') חל וחנית וחרם ורמ"ח רז"ל
(בב"ר פ"ם) בשר ודם מוסף בלוס. פירוש ויש החיל ושלחו (ב)
עופרת העשר בחבל ארוך ויודע עומק הים וזהו שאמרו
והולכה עורים שורן והם בולום (ג) כלשון יוונ השמים והכוכבים
וגה' פירשו לכם כהדרן בולוס
שבפסיקתא דיבן :

פיסקא כ"ב פרה זו מצרים בזוהר
(פנחס) איתא והא
אנחנו כלא דארבע מלכון הוו
פרה פ"א כי כפרה סוררה
סרר ישראל אדומה בא מלכות
בבל בכתוב אנת וגומר תמימה
בא מלכות מדי יושח אין בה מום
דא מלכות יון מאונן קרבנין
לאורחי ... אשר לא עלה
עליה עול בא מלכות אדום דלא
סליק עליה עול ונראה שט"ס בזוהר
כי כפרה סוררה שזו דרש אחר
(בפנים) :
שש פרות אשר חוי ועלה בירושלמי
בחרת (נפ"ה) איתא
ר"ח וריב"ל עלין קמי אנטפרטא
(פרו שר) בקסרין חמתון וקם מן
קמיהון אמרו ליה מן קמי אילין
יהודאי את קאים א"ל אפיהון
כמלאכין חמיתי (ועי' נ"פ נבואה
לו כמלאכים) רבי יוחנן ור"ל
עלון קמי ארגינוס (שליט) כאנטיפטי
חמתון וקם מן קמיהון א"ל מן קמי
אילין יהודאי את קאים אמר
להון אפיהון כהדא אנא חזי
בקרבא ונצח וכתב הר"ם שהיו
מראים פנים כפני השחוק
ומלחמה כמות אלו ונצח וזה
היה כדי להחשיבם בעיניו ורה"מ
אומרין כאלכסנדרוס שהיה רואה
דמות כל שמעון הצדיק לפניו
במלחמות ונצח וכו"ש במס' יומא
בפרק בא לו כהן גדול. והדרשנים
פירשו שם שבשעת מלחמה עם
משאויתו היתה הצורת השלם
וזהו עד שינו למוד מדרכין
והיה נצח את יצרו. ויש
שהכוונה שבין שלמות ורגלה
והדמות לו בנשמה החכמה
והוא שראה במלחמה במות
הוא שלמות הנפש המטון מיצירת
האדם ולכן נצח במלחמות כלל
שבזה שהשכל השיג מחכמת
נעלה על כל האויבים ובסבה
זו גברה ונצח אויביו ע"ש :

פסקא רבי יוסי בר' חנינא פתח בשעה שעלה משה לשמים
שמע קולו של הקב"ה שהוא יושב ועוסק בפרשת פרה
ואומר הלכה בשם אומרה רבי אליעזר עגלה בת
שנתה ופרה בת שתים אמר משה לפני הקב"ה רבון
העולמים העליונים והתחתונים ברשותך ואתה יושב
ואומר הלכה בשמו של בשר ודם אמר לו הקב"ה
משה צדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח
בפרשת פרה תחלה רבי אליעזר אומר עגלה
בת שנתה ופרה בת שתים. ואמר לפניו רבון
העולמים יהי רצון מלפניך שיצא מחלציי אמר
לו הקב"ה חייך שהוא מחלציך ושם האחד אליעזר
ושם אותו האחד אליעזר :

פיסקא כ"ב תמן תנינן אבא שאול אומר כבש פרה
כהנים גדולים עושים אותו
משל עצמן ולא היה אחד מהן מוציא ~~פרתו~~
בכבשו של חבירו אלא סותר וחוזר ובונה אותו
משלו אמר רבי אחא בשם רבי חנינא יותר משש
כברי זהב היה מוציא עליו שתצא. והא תני
שמעון הצדיק הוציא שתי פרות ולא בכבש שהוציא
את הראשונה הוציא את השניה אית לך
למימר על אותו הצדיק שחזר היה רבי אבון
בשם רבי אליעזר משום סלסול פרה. גוי אחד
שאל את רבן יוחנן בן זכאי אמר אולין מולין
דאתון עבדין נראים כמין כשפים מביאין פרה
ושורפין אותה וכותשין אותה ונוטלין עפרה
אחד מכם מטמא למת ומזין עליו שתים ושלש
טיפין ואומר טהרת אמר לו לא נכנסה רוח
תזזית באותו האיש מימיך אמר לו לאו ולא ר
ראית מה עושים לו מביאין עיקרין ומעשנים תח
תחתיו ומרביצין עליו מים והיא בורחת אמר
לו ולא ישמעו אזניך מה שפיך מדבר כך רוח
הזו רוח טומאה הלא בכתוב וגם את הנביאים
ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכיון שיצא
אמרו לו תלמידיו רבי לזה דחית בקנה ולנו
מה אתה משיב אמר להם לא המת מטמא ולא
המים מטהרים אלא גזירתו של מלך הוא
אמר הקב"ה חוקה חקקתי וגזירה גזרתי אין
אתה רשאי לעבור על גזרותי. ומפני מה
כל הקרבנות באים זכרים וזו באה נקבה אמר
רבי איבו לבן שפחה שטינף פלטין של מלך
אמר המלך תבא אמו ותקנח את הצואה
כך אמר הקב"ה תבא פרה ותכפר
על מעשה העגל :

פיסקא כ"ב פרה זו מצרים עגלה יפיפיה מצרים
אדומה זו בבל אנכי ה'
הוא רישא דבריתא תמימה זו מדי תמימים
היינו אין לך והקב"ה אלהים אלא שעבדו
עכו"ם שקיבלו מאבותיהם כו' אשר אין בה
מום

ומתוכם פט' אומר רבי ברכי' טבח גדול בארץ אדום זה זה : ו
נהרגים לגיברא אשא ......

ד"ה בוצרה ואפרכיו ואיסטרטיוטי:

בוצרה בלשון רומי ואפי' שר צבא ובפסיקתא ויספר להם המן (אסתר
ו') אירונימוס לבם בוצרה מלכא ושמם פולקטיום (שה"ך ז)
ומעשה בוצרה ובבמדבר רה"ל
תני ו' בוצרה אחב (פסיקתא
ה') מסייע בוצרה ומלכיו ב
מחנה (בר סי"ב) ובפסיקתא
גוסרטון (פ') ושאת הכרזה)
אי הוה בוצרה אינגבורגא
איפרכוס ואי הוה איפרכוס
אתגבורגא איסטרטיוטיס ע"ש
ואיפרכוס הוא שר גדול מבוצרה
ואיסטרטיוטיס גדול עוד
מאיפרכוס ; ואיפרכוס הוא
לשון ארמי ... ברלין ...
(תהלים ע"ב) תרגומו יגמון
איפרכיא וכן ואל הפחות (אסתר
ח') וזות איפרכון ובפסוק
בשנת שלש למלכו (שם א') אית'
באחרין דמרדון עלוהי איפרכיא
ויש שהם לשון מחוזות
כמו ובני פלכי גומר ומגוג וגו'
(בראשית י') תרגומו ושום
איפרכותהון וכן ואל היום
(אסתר ו') אפרכי ישא ובלשון
יוון אפרכוס הוא שר העיר
ואפרכיה היא ממשלת המדינה
ובלשון רז"ל ... הוא מושל על עיירות
ובדברי רז"ל אפרכוס של זה
ממונה ואפרכוס של זה שבועות
ו') למלך יוצא ואפרכוס נכנס
(פסחים פ"ג) למלך ואפרכוס
שהיו ביריחו (בר"ר פה) וכן לשון
מחוזות ומבית אביך זו אפרכיא
שלך (בר"ר פ' ל"ט) באיזו אפרכיא
(תנחומא במדבר) ואיסטרטיוטיס
פירוש ~~...~~ שר הצבא ובלשון ערבי
קיסר בית ... ואסטרטיגוס
הולך (אשר ...) אסטרטיוס
מלכא ובלשון יוון אסטרטיא
פירוש צבא, ואסטרטיוטיס עורך
אנשי מלחמה והג"ל ... ובן יצחק
פרדוס או אסטרטיוטיס וכן
פירוש בנירוסין (יומא) ... א
אסטרטיא של מלך
אמר ארש"י ... בית דוד :

פיסקא פ"א ד"ה בילניש (חולין)
עלה ופסולים ...
תשובה ... ישראל ... ...
... אשר ... אשר לא
עלה עליה עול זה ...
[illegible] ושחט אותה לפניו
[illegible]

ולא זו בלבד ... אלכסנדרוס מוקדון כד הוי
חמי לשמעון הצדיק הוי קאים על רגליו ואמר
ברוך אלהיו של שמעון הצדיק אמרו ליה בני פ
פלטין דידיה ... יהודאי את קאים אמר
להון כד אנא נחית לקרבא בדמותו אנא חמי
ונצח אשר לא עלה עליה עול זו אדום שלא
קיבלה עליה עולו של הקב"ה ולא די שלא קיבלה
אלא מחרפת ואומרת מי לי בשמים ועמך לא חפצתי ונתתם
אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל
מחוץ למחנה שהוא עתיד להחריב את שרה
... גדול ממתנצחם ושחט אותה לפניו
כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום
אמר רבי ברכיה טבח גדול בארץ אדום
ושרף את הפרה לעיניו לעיניהם אשרפא את
עורה ואת בשרה וגו' · הוא בוצרה
ואפרכיא ואיסטרטיוטי/ הולך ומגביה
ומערבוב וכל אנשי בבבל

פיסקא נ"ב ... אף שנקשה החמה ... שהיה ה
העולם צריך חצות אין החודש נקבע
עד שתשקע החמה ... ב
בניסן שבו יצאו ישראל ממצרים יש היה והעולם היה ביום ב' אחר
חצות בתחלת ו' שעות אחרונות ומתני' ברה"ה (כ' ע"ב) כל חודש
שנולד ו' שעות ולמטה יש כח לראות
ואחרונה ברוש תחלת אותו החודש
שאמר הקב"ה למשה ו' שעות ולמעלה
היה ולא היה כח בעין לראותו אלא
שהקב"ה הראה לו באצבעו ואמר החודש
הזה כזה ראה וקדש ואחרונה נמי
ברה"ה נולד ... חצות ביום שהוא
נראה היום סמוך לשקיעת החמה
ואותו מולד ניסן כיון שנולד אחר
חצות ביום ב' לא נראה בליל ג'
וליל ד' שביום ג' נראה בליל ה' עד
הלילה לפיכך אם אתם ... ולבנה
שנראית ביום ז' לא תמצא ... ניסן
עד יום ה' שבו יצאו ישראל ממצרים
אלא י"ב שעות וכתוב בטו"ב ואם
למולד אתם ... עברין יש שעות
יותם

אמר רבי שמואל בר נחמן אפילו אותם שהיו יהודי ובאו
ונזכרים ... אף הם יגלו בום יוים :

פיסקא פ"א באה פרה ותכפר ... כי כפרה סוררה סרר ישראל אדומה אדום עצם
... אין בו מום ... יפה רעיתי ומום אין בך
אשר לא עלה עליה עול שלא קבלו עליהם עולו של הקב"ה · ונתתם אותה אל אלעזר
הכהן זה ירמיה מן הכהנים אשר בענתות · והוציא אותה אל מחוץ למחנה ועמי
הגולה לבבל ושחט אותה לפניו ואת בני צדקיהו שחט לעיניו ושרף את הפרה לעיניו
ושרף את בית ה' ואת בית המלך את עורה וגו' ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית הגדול
שרף באש ומה הוא נקרא אותה בית הגדול אלא זה בית מדרשו של רבי יוחנן בן זכאי
ששם היו שונים גדולתו של הקב"ה ולקח זה נבוכדנאצר הרשע עץ ארז ואזוב ושני תולעת
זה חנניה מישאל ועזריה והשליך אל תוך שריפת הפרה ... שביבא דנורא ואסף
ונגמר איש זה הקב"ה שכתוב בו ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל
ברע ונגמר את אפר הפרה אלו גלויותיהם של ישראל והניח מחוץ למחנה איש טהור זה הקב"ה טהור עינים מראות
טהור זה ירושלים שהיא טהורה והיתה לעדת בני ישראל למשמרת בעולם
מטהרים ומטמאים ... אבל לעתיד לבוא אינו כן אלא הקדוש ברוך הוא מטהר
לטהרם מכל חטאתיהם ומכל טומאותיהם ... שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים ו
וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם :
חסור פרשת פרה אדומה

פרשת החודש הזה לכם

פיסקא פ"ב החודש הזה לכם עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו · אמר רבי יוחנן לא
נברא להאיר אלא לגבי החמה · יהי מאורות מארת כ
פתים ואם לא נבראו הלבנה אלא לקדש בה ראשי חדשים וראשי שנים רבי שילא איש כפר
תמרתא בשם רבי יוחנן אע"פ שמש ידע מבואו מכאן שאין מונין ~~...~~ ללבנה אלא
אם כן שקעה חמה ושלא תקריא בשם רבי ברכיה שנאמר ויהיו מרעמסס בחודש הראשון
ללבנה אתם מונים לפי כדון לית כה אלא ארבעה עשר משעות מכאן שאין מונין
ללבנה אלא אם כן שקעה חמה · רבי זעירא בשם רבי חנינא לא נברא להאיר אלא עד
חמה בלבד יהי מאורות מארת כתיב אם כן למה נבראת לבנה ... תנינה אלות
העולם ·

שחטין לשינוי כט שום היו מתחן נקודות כט נאמר הוא לשון שונן
ושננתם ( ) הרגלתם והשנותם :

פיסקא ק"ב אלא על חמה (בר"ה פ"ו ילוש בראשית רבה ח ובר"ם
ופ"ו ובתה"ל תהמ"ב) אבל הלבנה
שעושה מליה שאין צורך ~~לה~~ לאור שאי משלות החושך שנא'
ולחושך קרא לילה ויום"ו ~~[illegible]~~ נקראת אלא למועדים ו
ובספרים: מאורת כתיב חסר ב
במשנה מאור אחד; ר"ח וראשי שנים
שלי מולד הלבנה מקדשין ר"ח ו
ושנים נ"פ אין נחשבין אלא עפ"י
חשבון הלבנה כי שנת החמה
יתירה על שנת הלבנה י"א ימים ו
וי"ב חדשים שהם שנה ימים אין
מחשבון השנה כדאיתא (במגילה
ה') ובנדר (ל"ו) חדשים אתה
מונה לשנים ואי אתה מונה ימים
לשנים והשידבר מי באחד בניסן
אסור עד ניסן הבא שעברו ש
נ"א ימים יתרים על החמה. או פעמים
שאנו עושים חדשים חסרים וצריך
ג' שנים שמעברים יותר משלשים
יום מתאם תקנה ימי החמה עושים
בהם חדשים ומעברין השנה:
ה"ג בילקוט (מסעי) אין על פי
כך שמש ירח מבואו מירא ובילקוט
תהלים (קד) הגירסא אעפ"י שמש
יודע מבואו אין מונין כו (ועיין
בירושלמי ר"ה פ"ב) ובבבלי ר"ה
ובש"ס ר"ה כ"ב) ובב"ר (פ"ו) איתא
אעפ"י עשה ירח למועדים שמש
ידע מבואו משמש ידע מבואו אין
מונין ללבנה אלא משתשקע החמה
ור"ל אע"פ שהמועדים נמנים
למולד הלבנה והלבנה נראית גם
ביום אעפ"כ אין מונין אלא
משתשקע החמה וכדמפרש. ה"ג
(שם ושם) ויסתי תברא והון כמו
חמה: עשה עפ"ש ביד"ו,
דמחשבים באז"ב בקמונותם ובשיעורם
ומנים: והיו למאורות מלא כתיב:
אלו השבתות עמ"ש (פיסקא)
ה"ג בילקוט (בראשית שם) אלו
ימים טובים דכתיב אלה מועדי
ה' ולימים אלו ר"ח דכתיב עד
חדש ימים: ה"ג (בב"ר שם) ו
שנים זה קדוש שנים ור"ל שבוים
שמעברים ~~[illegible]~~ ראש השנה היינו
כמו מקדשין אותו ונקדש כר"ח
(ועמ"ש פיסקא רמ"ב) אלא
הלבנה לא [illegible] כמאש
[illegible] ישראל

השרים שמקריבים למעלה ולעשות אותן אלוהות ו
ואמר אש בשלהבת שהם שנים והם מכחשין זה
את זה אומות העולם עושים אותם אלוהות אילו
היו אחד על אחת כמה וכמה. רבי ברכיה
בשם רבי סימון שנים נבראו להאיר והיו ( )
למאורות ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר
על הארץ והיו לאותות אלו השבתות שנאמר כי
אות הוא וגו'. ולמועדים אלו ימים טובים
ולימים אלו ראשי חדשים ושנים אלו ראשי השנים
שיהיו אומות העולם מונין לחמה וישראל ללבנה:
~~[illegible]~~ פיסקא ק"ג החודש הזה לכם
רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך
אלינו וגו' אמר רבי חנינא בר פפא אמר כל
נפלאות ומחשבות רבי שיגבל אברהם אבינו
את המלכיות אלינו בשבילנו כדי שנעלה
לעולם. שפי בר אבא בשם רבי יוחנן ארבעה
דברים הראה הקב"ה לאברהם אבינו תורה
וקרבנות גיהנם ומלכיות. תורה ולקרבנות
קרבנות קחה לי עגלה. גיהנם תנור עשן
מלכיות הנה אימה חשיכה. אמר לו הקב"ה
אברהם כל זמן שבניך עוסקים בשתים הם
ניצולים משתים, כל זמן שבניך עוסקים בתורה
ובקרבנות הם ניצולים מגיהנם ומלכיות ועתיד
בית המקדש ליחרב וקרבנות ליבטל במה אתה
רוצה שירדו בניך לגיהנם או שישתעבדו
למלכיות. רבי חנינא בר פפא אמר אברהם
בירר לו המלכיות ומה טעם אם לא כי צורם
מכרם זה אברהם כשה באה אמר הביטו
אל צור חוצבתם זה הסגירם שהסגירם הקב"ה
לעם. רבי ברכיה בשם רבי לוי כל אותו
היום היה אברהם יושב ותמה בלבו ואומר
איזה אברר לבני זה עשה וזו עשה. אמר
לו הקב"ה אברהם עד מתי אתה יושב ותמה
בסוף הבא מלכי ליבק. הדא הוא דכתיב
ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר
מהו לאמר אמר רבי חנינא בר פפא אברהם
בירר לו את המלכיות באלו מלכיות
יודן רבי אידי רבי חמא בר חנינא רבי
בשם רבי הקב"ה בירר לו את המלכיות שהעולם
הרכבת אשו לראשונים, ~~[illegible]~~ ארבעה אלפים
על ראשונים באין באש ובמים. רבי חנינא
בר פפא אמר כל הנפלאות ומחשבות מחשבות
כדי שיהא אדם עונג לבית הבא הוא דכתיב
וידע אדם עוד את אשתו מה עוד נתוספה תאוה
על תאותו לשעבר אם לא היה אדם רואה לא
היה מתאוה ועכשיו בין רואה בין אינו רואה
הוא מתאוה. רבי אבא בר [illegible]
רבי

ולהם מט"ו יום וכיון דכתיב בקדוש למדין שאין מונין ללבנה
אלא משתשקע החמה שאין אתה עושה יום ר"ח מן החשבון עד
שיוקדש בלילה ומלו ה' ואילך אתה מונה ונמצא ט"ו יום :
ועיין מ"ש לעיל בפרשת (תשעה) פיסקא (רמ"ב) באחריני :
צפה הקב"ה והיינו דאמרינן (בגמ' של שבת) ברא לשמש ונגנז
אור ראה (שצפה הקב"ה כו) והתקין
שררת הלבנה ואעפ"י שלכ"ג שעו
הכתוב הגדולה ברואות שניהם
שלמתם ועשאן בשבילו זה :
שם אלו ימים טובים ואעפ"י שעברו
לא נעשו על ה
המועדות דברה תורה עכ"ש המחנה
ועי"ש הכי שבמות בפרשה דתבירא
נחשיבו טפי וסמך להו מועדות
דבמי להו והדר ר"ח דתבירהו ו
והדר קדוש שנים דהוי אחת בשנה:
פיסקא ק"ג ניצולין משתים (בבב"ר
(פ' מ"ד) איתא ניצולין
משתים פירשו משתים הם ניצולים
משתים אמר לו במה אתה רוצה
שירדו בניך לגיהנם כו ורבא בינה
דר"ל פירשו מאחד משתים וכדאמרה
מלשון השמות רבה (פ' נ"ו) עתידו
בניך לבטל הקרבנות מאחד באשם
המכה לחוב נענין ודנין בשתים נזי
באחד משתים ואמר לו במה יבחר ו
ומהו אף על פי שיחטאו בשתים לא ידונו
אלא באחד משתים רק שיהיה חוץ ה
הענין בפתחות ויתר. והיינו שנעדים
שבית המקדש חרב והקרבנות בטלים
לא יתקבל כלימוד תורת הקרבנות
ופרש"י ר"ל אך בש"ס (פ' נ"ב) ובמדרש
תנחומא (פקודי) ובילקוט לך (ע"ז) הגירסא
אמר הקב"ה לאברהם עד היו קרבנות
לחרב והקרבנות בטלין שהיו מכפרין
עליהן מה רצונך שישתעבדו כו ולפי זה
הכי פירושו. לפי שבית המקדש חרב ולא
יועבר להם לעסוק בשתים ההכרח ש
ידונו באחד וכן תפרש גירסת של
הפסיקתא דידן :
פיסקא ק"ד ולמרעשי ימים רש"י והמפרשים
פירשו בכל מקום
שהוא מלשון הרים שמפרים ומבדיל שלמו
ולק ביום. והערוך (ערך פרש) לא ה
הביאו כלל ונראה לפרשו כידידי השיר
מלשון הכתוב כאשר ירעו השוחה
בלשון שאלות והוינו שהוא שם
ומורר ביום וכן דרך לשון הכתוב בש"ס
המפרש ביום בבית"ו ולא בלו"ב :
שם שיהיו נעברין בב"ר (פ' ע"ג) הגירסא
שיהיו נעברים את בתיהם
ובלאים ר"ב וכו' שיהיו עוברים את
בתיהם ומשכנין מטותיהן ועושין לנסיעתם

(עיין שותה לגדול (מחיה) והשין (יעקב) לעיל ע"ש : ולבנה החודש
הזה לכם יש לפרש דקאי אלמלה שישראל מונים ללבנה וזהו לכם
אך במדרשים (שם) אינו מסיים בפסוק החודש ואפשר בחסר כאן
כעם שנית החודש הזה לכם . ובפסיקתא שלפנינו אין שום פיסקא
ועיין בכל הפסיקתא כולו וכל הפיסקות וראשי הענינים חדשות
כולם מעשי ולכן ציינתי פסוק ה
החודש לפיסקא בכל עצה שמתחלו
לפרש עליה רבות עשירות :

פיסקא כ"ב רבי שיכבו אברהם
נשט"ס ולה"כ ולקוט
תהלים תשל"ג) : אלים ולא כתיב
על כרש בשבועת רבי שנצמוד ב
בעולם וכפירוש לזמן : ה"ג שמעון
בר אבא : ארבעה בבריה (בר"
פמ"ב שמות רבה פ' נ"א ובמדרש
תנחומא פ' כי תבוא ובשט"ס פ' נ"ב
ולקוט לך ע"ז ותהלים תשל"ג" : ה
תורה לפיד אש בשה"ש (שם) הגירסא
תורה עין ולפיד אש דו תורה ו
ועיקרים שנאמר וכל העם רואים את
הקולות ואת הלפידים ואת קול
השופר ואת ההר עשן , וכו'"
(שם) איתא תורה מנין שנאמר ;
ולפיד אש ואין לפיד
אלו תורה שנאמר ואת הלפידים
תורה אש זה עקרים שנאמר בוער
כתנור וכתיב אשר אור לו בציון
ותנור לו בירושלים ועיין במדרש
(שם) : ה"ג מלכות והנה אימה
חשיכה וכפירוש בשמות רבה
ובשט"ס (שם) אימה זו בבל שנאמר א
איום ונורא הוא (חבקוק א') , וזה
עמר על המצריים שהם בעולים
ועיין בילקוט לך (שם) : ה"ג שהספים
הקב"ה עמו והיינו הסגירים שהספיקה
חתימת העזרה והסגירה ; ה"ג
(בשט"ס ובערוך ערך פשר) הספק
הדא מוליא מן לובק ור"ל שלא ,
יספק ויחתוך הדבר לבר המלכיות
ואף אם עיין הגירסא שלפנינו
כפשן הדא מוליא (וכצ"ל בילקוט)
יתפרש כן (דלא כהמפרש בערוך
קילקוט והמ"כ) ורכדמפרש בשט"ס (פ'
נ') פשט הדא מוליא מה את מבקש
מלכיות התחיל הקב"ה חותך את
הדבר שנאמר ביום ההוא כרת ה'
וכו' : מהו לאמר דהכי"א יתפרש
שאמר לאחרים : ה"ג באים ומחלוקת
ר"ל בר"ח בר פפא יהיה היה
לאמר שהספים ה' לדברי אברהם
וכרת לו ברית שנאמר תשוב שכן
אמר לו הקב"ה כדבריו . ולרבי יודן
ומיעט כדי שכרת לו ברית
ואמר לו מלכיות הספק דבריו ועיין
הגירסא בב"ר (פ' מ"ד) , ובילקוט
תהלים ;

אמא רבי לרגנטש לא ולמפרש ודם שיהיו נעכרים
ובאים במהרה לבתיהם , ר"ח בר פפא אמר אחר
חורי , רבי חנינא בר פפא אמר כל הנפלאות ומחשבות
שחשבת כדי שיקבלו אומות העולם את תורתך , ודבר
עלו ויבוא לפניך שאין מקבלין אותה ולמה נראית
כמחזיר עליהם כדי לכפול לנו מתן שכרינו , דאמר
רבי סימון חשבונותיך עלינו כל אותן שני ארבע מאות
מאות וארבעים ושמונה שנים עד שלא יצאו ישראל
ממצרים היה הקב"ה יושב וחושב חשבונות ומעבר
עיבורים ומקדש את השנים ~~ומחשב~~ ומחדש החדשים
עד שיצאו ישראל ממצרים ומסרם להם שנאמר ויאמר
ה' אל משה ואל אהרן לאמר החודש הזה , מהו לאמר
אמר להם מיכן ואילך הרי כל הראשי חדשים
מסורים לכם :

פיסקא כ"ב רבי חייא בר אבא פתח תוחלת ממושכה
מחלה לב , זה הוא
שמארס אשה ונושא לאחר זמן ועץ חיים תאוה ב
באה זה הוא שמארס אשה ונושא ~~לאחר זמן~~ מיד ,
דבר אחר תוחלת ממושכה זה דוד שנמשח ומלך
לאחר כמה שנים , ועץ חיים תאוה באה זה ~~חוזה~~
~~שאמר~~ שאול שנמשח ומלך מיד בגדולתו , ובגדולת
מעשים טובים שהיו בידו שהיה עניו שהיה אוכל
חולין בטהרה שהיה מבזבז את ממונו של ישראל
שנו כבוד עבדו ככבוד עצמו , הורה ר"ה בשם
ר"ל שהיה בו תורה , בו מלכים ומלכין , תני רבי
ישמעאל עד שלא יחטא אדם נותנין לו אימה
ויראה שלא יחטא וכיון שהוא חוטא נותנין עליו
אימה ויראה , כך עד שלא חטא אדם הראשון
היה שומע את הקול כתחת אומרין , וכיון שחטא
היה שומע את הקול ועומד בגוף אוכלין , עד שלא
חטא אדם הראשון היה שומע את הקול ועומד על
רגליו והזה"ב וישמעו את קול ה' מתהלך בגן ,
אמר רבי אבא בר כהנא מהלך אין כתיב כאן א
אלא מתהלך מקפץ ועולה וכיון שחטא היה שומע
את הקול ומתחבא שנאמר ויתחבא האדם ואשתו ,
אמר רבי אייבו באותה שעה נקצה קומתו של
אדם הראשון ונעשית מאה אמה , עד שלא חטא
ישראל מה כתיב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת ב
בראש ההר לעיני כל ישראל , אמר רבי בר כהנא
שבע מחיצות של אש היו בוספות זו בזו והיו
ישראל רואים ולא היו מתיראים ולא מתפחדים
כיון שחטא ישראל אפילו פני השליש הסרסור לא
היו יכולין להסתכל הדא הוא דכתיב וייראו מ
מגשת אליו , רבי יודן בר אבין בשם רבי חנינא
אף הסירסור הרגיש בעבירה שלהם בבאות
ידודון ידודון , רבי יודן אמר בשם רבי אייבא
מלאכי

ובאים ירד ונכנסים לספינה שאע"פ שהיו מבול מהם לטובעם לא
נתגע אבהר"ר מעסן בפריה ורבייה ועיין בת"ב וביפ"ת שהאגב ב
בפירש"י ולא כתבו למה וזה יפה שלא ראו הפסיקתא דידן , שבלשון
שלפנינו שיהיו נעכרים ובאים במהרה לבתיהם מקודש בלא פירש"י אלא
הפירוש הוא שנתן השי"ת זה באבהר"ר שיתאוה לחוה אבל שלא
יראו כדי שיהיו סימן לבניו שגם הם יהיו נעכרים בתיהם ויתאוו להם
אפילו כהולים בדרך חונה ויבואו במהרה
לבתיהם וזהו לשון ועד שרמז שידע ויכר
שמשון אפילו כשאינה אצלו בלא היה
מתאווה לה' אלא כשרואה כמון אדם
מתחלה לא היה מהרך כל לבית :

פיסקא כ"ג בחרישתן ואת"ו למה מניס
הני דנקא והלא
בהרבה מצות ישראל מובדלים מעכו"ם ועוד
למה לא חשיב ציצת ומילה שניכר הבדלן
בהם מהאומות וכמו שאמרו במדרש חגית
בנות ציון המצויינות במילה ובציצית ונ"ל
דלא חשיב אלא דברים שגם האומות עושין
וישראל מובדלין בהם כגון חרישה וזריעה
ואוכל :

פיסקא כ"ג ~~שנצטוו~~ שנצטוו פי' שאע
היו מצוין ונישין
במצות שנתוסף להם על של בני נח כדתניא
עשר מצות נצטוו ישראל במרה ז' שקבלו
עליהם בני נח והוסיפו עליהם דינין
דכתיב שם שם לו חק ומשפט ושבת וכבוד
אב ואם דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך
(סנהדרין נ"ו : הוריות ח :) ואמר רבי
יהודה כאשר צוך במרה (סנהדרין נ"ו
שבת פ"ז :) ובסדר עולם חשיב אחד
עשר ז' שנצטוו בני נח ואברהם על ה
המילה ויעקב על גיד הנשה הוסיפו
ישראל

תהלים (שם) : ה"ג בש"ט בשם ר' אחא שאמר בשם רבי לוי ובשמות רבה הגירסא וכן אחא בשם רבי : אומים על רשעתן וגו' ה'
המלכיות ורואה דמ"ב שהקב"ה בורר : ה"ג בש"ט באש ובמים לגיהנם שהוא של אש ומים , ומסיים שם הוי בשלאותך ומחשבותיך אלו
משבולתך שלא נשתעבד בגיהנם ור"ל שעל ידי המלכיות מחול לנו מאילו הכנסנו לגיהנם וסיפא דקרא ותוציאנו לרויה מוכיח כן , ועיין
במדרש תנחומא (שם) : שניתנו לו תאוה (בר"ר פ' פ"ג ילקוט לה"ו ובתהלים תשל"ח) עוד אדרש לשון ריבוי ועיין במגדרתי ובירש"ט : אדם
רואה את חוה : להרגמטטין סוחרים כמ"ש לעיל (פיסקא) : אמר חורי דרש לשון אחר נקולוס (תהלים תשל"ח) הגירסא רבי סימון
אומר : ה"ג בילקוט (שם) רבי שלא
קבלו : ומסרם להם עיין בשמות
רבה (פ' ט"ו) ובילקוט (ר"ט) :
פיסקא כ"ב פתח רמחות משפכה
ובסוף הפיסקא
דרש לה אפרשת החודש : שמארם
יאשרה (אגדת שמואל פ"ג ילקוט
משלי תתק"ן) : ה"ג (שם) ומלך לאחר
שתי שנים : ה"ג בבמ"ר (פ' י"ו ושם)
ואוכל חולין בטהרה ומולתו באפו
עפולו הוא : ה"ג (שם) מבגבג ממון
להם על ממונם של ישראל שהטלאים
שבידם היו משלו ונגרבו (יומא) :
רבה נקבו באגדת שמואל ותנא אך
בבמ"ר (פכ"א ובילקוט משלי) איתא
ור"ל במה שאמר לדוד עבדו כי צדין
אתה ממנו כן פי' בידי משה :
ה"ג יהודה בר נחמן : ה"ג שהיה
קומרה : עד שלא יחטא (ספרי
ר"פ נשא במד"ר פי"א חגיגה הנס
מערת אגדת שמואל פ"ג ילקוט ש"ב
ובתהלים תשצ"ה) : אימה ויראה
שלא יחטא בתגוית הגירסא נותנים
לו אימה ויראה והבריות מפחדים
ממנו כיון שהוא חוטא נותנין עליו
אימה ויראה ומפחד הוא מאחרים
ורה"ה בילקוט (שס"ג) עד שלא חטא
אדה"ר ניתן אימתו על כל בהמה
חיה ועוף , משחטא ניתן אימתן
עליו , והיינו שעד שלא חטא יש לו
פני אדם המשלם צורה אנושית
שנאמר בו ומוראכם וחתכם יהיה
ונמר וכשחטא יחסר שלמות צורתו
וסר צלמו מעליו ור"ש רז"ל (שבת פ'
שואל) אין חיה שולטת באדם אלא
אם כן נדמה כבהמה : ה"ג בבמ"ר
ויקוש שומע את הקול אנדירון וכיון
שחטא היה שומע את הקול אגירין
ואומרון ואגריון לשון יוני הם ,
ופי' אומרון בלשון יוני הוא בהמה
או חיה בייתי הרגילה בין האנשים
ואגריאון בהמה או חיה נכרי פראי
מוד מדבר שאין להם אדונים ורמ"ש
רז"ל בב"ר (פ' פ"ב) ולפי שהיה לו
צלם אוריון ואחר נמריון ובערוך
גרס אומרון והיא היא שבלשון ,
יונית הא' והג' מתחלפים ובתנחומא
לעתב

מלאכי צבאות אין כתיב כאן אלא מלכי צבאות מלכיהון דמלכיא אפילו מיכאל ואפילו גבריאל
לא היו יכולין להסתכל בפניו של משה וכיון שחטא אפילו פני הגזוררין לא היה משה יכול
להסתכל , כי יגורתי מפני האף והחימה . עד שלא חטא אימת משה לדוד מה כתיב ה'
אורי וישעי ממי אירא ומשחטא אומר מה כתיב ואבוא עליו והוא יגע ורפה ידיו , עד
שלא חטא שלמה רודה בשדים דכתיב בני האדם שדה ושדות שדים ושדות , כיון שחטא
הביא ששים גבורים שהיו משמרים את מטתו של שלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי
ישראל , עד שלא חטא שאול מה כתיב בו ושאול לכד המלוכה על ישראל ונאמר ובכל אשר
יפנה ירשיע ~~[illegible]~~ נצב וכיון שחטא מה כתיב וירא שאול מחנה פלשתים ויירא ויחרד לבו
מאוד , דבר אחר רמחות משפכה מחות לב , אמר רבי חייא בר אבא אלו ישראל עד שלא
נגאלו אתה מוצא כיון שבא משה אצל ישראל ואמר להן אמר ~~[illegible]~~ לי הקב"ה לך אמור
לישראל פקד פקדתי אתכם אמרו לו משה רבינו לא עדיין נמי פעודה מה כתיב כי איתו איש
פה אבנים כתיב אש כתה של אבנים הוא טחון ואש בשרים של נחושת הוא , וכיון שאמר
לו בחודש הזה נגאלים אמרו הא סימן טוב וכן תיש תאורה באה :

פיסקא כ"ו החודש הזה לכם יהודה בר נחמן בשם ריש לקיש פתח שלח אורך ואמתך ה'
הנה יתהפך אורך זה משה כי בן עור פניו , ואמתך
זה אהרן ראמך ואוריך לאיש חסידך , ואית דמחלפין לה אורך זה אהרן כי מלאך ה'
צבאות הוא ואמתך זה משה בכל ביתי נאמן הוא , אמר רבי יצחק מן היום דבכן משה
שאינו נכנס לארץ ישראל צופה הלכות בית תביאמו ותטעמו אין כתיב כאן
תביאנו ותטענו והא כתיב יביאום אל הר קדשך וגו' משביעתך אלא ספר ארץ
ישראל שהן קדושים לארץ ישראל , דבר אחר שלח אורך ואמתך זה משה ואהרן שעל
ידיהם שלח הקדוש ברוך הוא אורה לישראל , ונגאלו מארץ מצרים על ידיהם אימתי
בחודש הזה לכם :

פיסקא כ"ב רבי לוי פתח והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם , רבי יודן בשם רבי חייא
בר חנינא ורבי ברכיה בשם רבי אבהו אילו מבדיל
אומות עכו"ם מכם לא הייתה תקומה לאומות עכו"ם אלא ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי
מה שהוא בורר את היפה מן הרע חוזר ובורר אבל כשהוא בורר את הרע מן היפה
אינו חוזר ובורר , אמר רבי לוי של ישראל משונים מאומות העולם בחרישתן ובזריעתן ובקצירתן
ובעומרים ובדישתן ובגורנותיהם וביקביהם ובמניינם ובחשבונם , בחרישתם לא תחרוש בשור
ובחמור יחדו בזריעתן לא תזרע כרמך כלאים ובקצירתן ולקט קצירך לא תלקט ובעומרין
ושכחת עומר ונומר ובדישתן לא תחסום שור בדישו ובגורנותיהם וביקביהם מלאתך ודמעך לא תאחר
מגרנך ומיקבך ובמניינם ובחשבונם שאומות העולם מונים לחמה וישראל מונים ללבנה
החודש הזה לכם :

פיסקא כ"ג אני ישנה ולבי ער אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבון העולמים אני ישנה מבית
המקדש ולבי ער בבתי כנסיות ובבתי מדרשות , אני ישנה
מן הקרבנות ולבי ער במצות וצדקות , אני ישנה מן המצות ולבי ער לעשותן , אני ישנה
מן הקץ ולבי ער לגאולה , אני ישנה מן הגאולה ולבי ער להקב"ה לגאלני , אמר רבי חייא
בר אבא היכן מצינו שנקרא הקב"ה לבן של ישראל שנאמר צור לבבי וחלקי אלהים לעולם , קול
דודי דופק זה משה ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה , פתחי לי אמר רבי יוסי אמר הקב"ה
פתחי לי פתח כחודה של מחט ואני פותח לך פתח שיהיו אהלים וקרוניות יכולין
נכנסין בו , אחותי במצרים שנתאחו לי בשתי מצות בדם פסח ובדם מילה , רעייתי בים
שנתרעו לי בים ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד , יונתי במרה שנצטיינו לי כיונה , תמתי
במצות תמתי בסיני שנתממו לי בסיני ואמרו נעשה ונשמע , רבי ינאי אומר תמתי תאומתי
לא אני גדול הימנה ולא היא גדולה ממני , רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי מה התאומים

הללו

לעתיד לבוא עושה הקב"ה את הבהמה ואת החיה כמו אימורין ו
ועושה שלום ביניהם ואין מזיקין שנאמר זאב וטלה ירעו כאחד
וזהו פי' המאמר עד שלא חטא אדה"ר היה שומע את קול
אימורין הוא על של עמת כמו אבם אל חיה בירמות, שאינן
נזקין כמו ונשחטא שמע קול אגריאון פי' קול גר ומבעית
כמו דעריי למדבר מדבר. ונראה ש
שבפסיקתא בידן היה כתב כגליון
השני מלות בנתה בגעך לפירוש
המלות אימורין ואגריאון הפלתיים
הנכנס בפנים וכן מלת ועומד ט"ס
משנגרא בלישנא דלגין שומע את קול
ואומר על רגלין. וכן בבאגדת שמואל
(שם) הגירסא והיפך עד שלא חטא
היה שומע את קול אגריון. וכיון
שחטא היה שומע את קול נמירין
והמפרש ריב"ש כ"כ כתב שם וז"ל
אגריון פי' קול חזק ואדיר כקול
אריה וכלם היותר מתמרמרין וכיון
והיה יכול לסובלו ואפשר לאחר
שחטא לא היה כמו בירכו לשומו
ולסובלו חזק רק בנות ועמום כקול
~~[illegible]~~ בישר המשתמע לעונג ו
וכען אחר הכוון כל"א ווידר של
ע"פ. אבל נראה להגיה שם כגיר'
הרבות והילקוט והפסיקתא בידן
וירושלמי כמ"ש : ועומד על רגלין באגדת שמואל שומע
את קול ואינו מתירא. וכיון שחטא ואומר את קולך שמעתי
ואירא : אלא מתהפך לשון מתפעל כמו מתפעש שאינו רש
באמת אלא מדמה עצמו כן אך כאן לא עלה קבת אחת
אלא מתהפך מעט מעט מחלקו ועולה מגן לחייו ומכניס ו
לחייו כמבואר בב"ר (פי"ט) ובבמ"ר (פי"ג) ובאמור"ר (פ"ב):

גוועה במדרשים הגירסות שונות או גועה או גרעה וכון
הגירסא שנמשלו גבהו הכוון באומרנן (בר' פי"ב) אדה"ר
ולא כל הקומה היה הואך ~~[illegible]~~ התחבא : מאה אמה

ישראל שבת ונהיבוב אב ואם ואע"ג דבמצרים נצטוו בפסח ומילה
והחודש לא חשיבי כיון דלהון לען גאולתם היו :

שם לא אני גדול הימנה דאמרינן בכמה דוכתי שהצדיק שותף
להקב"ה במעשה בראשית והכוונה לען
שישנו בעולם דאמרינן צדיק מושל יראת אלקים מה שהקב"ה
עושה הצדיק עושה הקב"ה מחיה מתים
ואליהו מחיה מתים (ש"ט פ' כ"ט ובמדב"ר
פי"ד) כך אומר להם הקב"ה לצדיקים הרי
אתם דומים לי שלא יותר ממני אתם
מבקשים שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני
תעמוד. ואם תוציא יקר מזולל כפי
תהיה מה אני בורא עולמות ומחיה
מתים אף אתם כן (ש"ט פ' כ"ט) ומה
מי שעובד ע"ז הרי הוא כמותו שנאמר
כמוהם יהיו עושיהם וגומר מי שעובד
להקב"ה לא כ"ש שיהיה כמוהו (דר' פ"א)
ואין להקשות ממה שאמרו רז"ל (ספרא ו
ובבר) והייתם רק למעלה יכול
כמוני ת"ל רק קדושתו למעלה מקדושתכם
קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש
אני קדושתי למעלה מקדושתכם ד"ל
בהיכל בקדושה יתברך ולא יוכלו לעשות
דבר כלי רצונו אלא שבחבתו לצדיקים
עתן להם כח לשלוט בעולם כמותו וכן
חשיב להו כאלו כביכול שוכן לו ומ"ש רז"ל מי מושל בי צדיק שהקב"ה גוזר
גזירה והצדיק מבטלה (שבת ס"ג. מו"ק ט"ז: ב"מ פ"ה.) הוא על דרך
ההלכה שיראה מזה דם מבטלין גזירתו בע"כ אבל לפי האמת אין
זה אלא רצונו ית' ביופי כל ולחפץ האמת והמחקרים דרכים שונים בזה :

שם עמו אנכי בצרה כביכול שהשי"ת משער עמו בצערו ומ"ש (כב"ט
פ"ט) ואע"ג שפשטות הכתוב שהוא עמו בצרה
להושיע כמו כי ה' אתנו. וכן זה עמו דדבוב מ"מ דרשוהו על דרך
ותיקון עמו בגלות ישראל ( ) :

פיסקא פ"ו

הלוך חש לאחר מהם זות ראשון חבירו מרמש. וכך
אמר הקב"ה עמו אנכי בצרה שראשי נמלא טל
וגו' שמים נשפו מים ואומתי בחודש הזה לכם :

פיסקא ע"ח קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים
מקפץ על הגבעות

רבי יודן ורבי נחמן ורבנן. רבי יהודא אומר קול
דודי הנה זה בא זה משה בשעה שבא ואמר
לישראל בחודש הזה נגאלים אתם. אמרו לו
משה רבינו היאך אנו נגאלין לא כך אמר
הקב"ה לאברהם אבינו ועבדום וענו אותם א
ארבע מאות שנה והלא אין בידינו אלא
מאתים ועשר. ואמר להם הואיל והוא חפץ
בגאולתכם אינו מביט בחשבונות אלא מדלג על
ההרים מדלג על ההרים מדלג אל ההרים
מדלג על הקיצים ומקפץ על החשבונות ועל התקופות
בחודש הזה אתם נגאלים החודש הזה לכם :

פיסקא

בכתיב ותשא עילו כחנוך כמ"ש גימטריא מאה : בוססות במדרשים הגירסות שונות עורפסות או טונפות או כוססות או עוססות או
עוצצות וכון פירוש בהירות והבהקות האורות זו בזו ומאורי גוונות המתבהיקים : סרסור האמצעי בין המוכר והקונה כמ"ש
בב"ר (פ"ח) למלך שעשה סחורה ע"י סרסור ועיין ג"כ ספסר ובמדבר ספסר שנינו (ב"מ ע"א) ומשרע"ה היה סרסור להקב"ה בין ישראל
להקב"ה : הסתכל הביט ובאט הפלשה (ש"א ו') תרגומו ואסתכי פלשתאי, וישקף (בראשית י"ט) ואסתכי וכמוהו, ובלשון רז"ל וכתנן
הסתכל בשלשה דברים (אבות פ"ג) וכמוהו : יודעין בכתן תורה ונרמזים ואחוריהם מאומות משה : הגי פלוצי צבאות אין
כתיב כאן אלא מלפי צבאות ובראשו מלכים של צבאי מעלה : קלוזרין בלשון יוני מלרתים של אנשי המלחמה ואחוזי ההולכים לרגלי הסוסים וכן בתרגום ... גדל
ושב מרדכי אל שער המלך (אסתר ו') לגליור דהוי עגד סקא ובדברי רז"ל גלוזרין מתגרין (ברכות נ"ג: נזיר ס"ו:) ~~[illegible]~~ ופירש"י בלשון
מורין במלחמה ~~[illegible]~~ ולא בגליורי זעיר (בר' פ' ס"ג) רואין עיור אחד (ולמדנו פ' משפטים) : אוי וחומה שני מלאכי חבלה הם
הבאיתנו בשר (פ"א ופ"ב) ובבמ"ר (פ"ג) : אותו מעשה בבת שבע : וחרפה ובזיון ונפתה בקרבו והחרבתי אותו : שדים ושדות עיין
אך פירוש המדרשים ליתא ועיין בקה' (ו'-שאחגי) מעשה באשמדאי : הג' בילקוט מ"ש. (תהלי') רבינו משה עדיין בקוראה ור"ל
ולא גאולה מכולל בתורה מה כתי' :

פיסקא כ"ט זה משה עיין בש"ט (פ"ו) ובשיר (פ"ט) וילקוט תהלים (תשס"ה) ואוצר (תקצה) : בגן הים צבה כשאמר שירה בים וכרמני:
בוסיה הולכות בידה מעשר שלא צבה שלא נכנס לארץ ישראל : נבא ולא ידע מה נבא מגלה אומר המגלה
ותשעים ושלשה עשר בכניסתה ובאוצרות באחיותה (ס' בשלח) ובב"ב כ"ט : וילקוט (רנ"ג) : והא כתיב יבואו וזה הר קדשיך
בספרא בשלח מורך ואומר וכיון בקדושת זה אשר היו עלו בכניסתה : אלא תרעמא הוא ספר מעשר המיצרים והגבולים
שלארץ ישראל שיהם שם מלה ירושה ובשובים כדרך ישראל עלייה נשגר סלח ספר עיין ג"כ לעיל (פיסקא
פיסקא ע"ב אות סבבו) (וילקוט סוף ירושלים ותורת ויקרא פ' חז מתנים תתקצ"א) : ולא היתה תגרה שלא היה להם עוד מקום להתגייר
ולהיות

ולבות עולים לישראל ועלים שהבדיל והחויט מן העמים הוא רמז
לעמים שיתגיירו : כיון שבורר היפה מהרעה שלא בחרה
הרעה בידים אך ינסוך ובורר מה שעלאו עוד יפה, אבל
בבורר הרעה מיפה הוא מבחר הרעה בידים ואיך
יחזור ויבורר משם : הג"ה (שם ובמד"ר פ' ויחי ע"ג) כך
מעורים של ישראל משונן : הג"ה בעדניהם ובין בידיהם הענין
מלמד ובבמ"ר הוסיף עוד ובמלחמתיהן)
ולא תשחרות שמות דין עוף ובחזית
הוסיף גם ובגאותיהן ועשות מעשה
ואנך :

פיסקא נ"ו אני ישנה (חזית וילקוט
פ' זה שהשתרבה
פ"ה ול"ג) מבהמן שחרב ולבי ער
לבתי כנסיות ויזהר כש שהם בקדום
בהמ"ן תבאמרין במגלה ( )
ואבי להם להקדש מעט אלו בתי כנסיות
ובתי מדרשות : במצות ובצדקות
פ"ה הגירסא בילקוט ובחזית איתא
אני ישנה מן המצות ולבי ער
לגמילות חסדים, אני ישנה מן
הצדקות ולבי ער לעשותן, אני
ישנה מן הקרבנות ולבי ער לק"ש
ולתפלה ור"ל שאף שמתעצלת במצות
של גזירה בגמילות חסדים שגו
מצ' מובחרות שבישראל קיימים רחמנים
גומלי חסדים (יבמות פ' הערל)
ואע"פ שישנה מהצדקות מקות
יהיו מה שמתגברת לעשותן, וכן
אף שישנה מהקרבנות שאין
להקריבן בזמן הזה גזירה הוא
במצות שהם בזמן קרבנות : ישנה
מן הקץ מאחרית הגלות : ישנה
מן הגאולה שנואשת מפני שאין

פיסקא נ"ט רבי עקיבא אומר קול דודי הנה זה
בא משה בשעה שבא ואמר
לישראל בחודש הזה אתם נגאלים אמרו לו רבינו
משה היאך אנו נגאלים וארץ מצרים מלאה
מטינופת עבו"ז שלנו אומר להם הואיל והוא
חפץ לגאולתם אינו מביט במעשים שלהם אלא
מדלג על ההרים ואין הרים אלא בתי עבו"ז
כד"א על ראשי ההרים יזבחו וגו'. ורבנן
אמרין קול דודי הנה זה בא זה משה בשעה
שבא ואמר לישראל ~~שלח~~ בחודש הזה אתם
נגאלים אמרו לו רבינו משה היאך אנו
נגאלים ואין בידינו מעשים אמר להם משה
הואיל והוא חפץ לגאולתם אינו מביט
במעשים שלהם אלא מדלג על ההרים, ואין
הרים אלא בתי עבו"ז כמ"ש על ראשי ההרים
יזבחו וגו'. ורבנן אמרין קול דודי
הנה זה בא זה משה בשעה שבא ואמר
לישראל בחודש זה אתם נגאלים אמרו לו
רבינו משה היאך אנו נגאלים ואין בידינו
מעשים, אמר להם משה הואיל והוא חפץ
לגאולתם אינו מביט במעשיהם הרעים
ובמי הוא מביט בצדיקים שבהם כגון עמרם
ובית דינו ואין הרים וגבעות אלא בתי
דינין כד"א אלהפה ורבתי על ההרים
אומר רבי יודן עבדות וגרות בארץ לא
להם

פיסקא נ"ט אינו מביט במעשים שלהם רבאותא במכילתא (פ' בשלח)
שהיו מלאכי השרת תמהין ואמר בני
אדם עובדים עבודה זרה מהלכין ביבשה בתוך הים [illegible]
גרם להם לישראל להעלם [illegible] ומשמאלם בגבות התורה שנתבדין
ניבל שנאמר מימינו אש דת למו ומשמאלם גו תפלה :
שם ואין הרים אלא בתי עבו"ז במדרש חזית וילקוט (פ' זו) איתא
ואין הרים אלא עבודה זרה, וגירסתו
דידן יותר יותר לפי שההרים אינן ע"ז
ותדמורין (ע"ז מ"ה : סנהדרין מ"ג :)
אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם :
שם עבדות וגירות בב"ר (פ' מ"ד) הגירסא
גירות בארץ לא להם
עבדות עינוי לאספטיה שלהם, וגירסת
הערוך הוא גירות ועבדות ועינוי בארץ
לא להם ת' שנה לאספטיה שלהם וכן
הוא בילקוט (לך) ועיין הגירסא בחזית
ושם אספטיה כתבו המ"כ והידי[illegible]
בגה הלשון פי' הערוך בערך המות
להם וגרו בצרים והקל יחד יהיו ת'
שנה ובאמת בערוך לא כתב גה הל'
כן כתב פי' אספטיה שם עיר, עוד
כתב התוספות כהונה ז"ל ויותר נראה
פי' המבאר בעלון הילקוט שפי' אספטיא
השלמת חשבון עת שנגזר [illegible] עמו
בין הבתרים ויהיו אספטיא כמו אסטיא
דריש פי' במדבר רבה שפי' בו הערוך
מ' שמחולין חשבון לדבר המאורע
כגון מלאות מצרים או מלכות המלך
נקרא אפטיים ע"ז המ"כ, אך היותר
נכונה כמ"ש המוסף ערוך שהם אותן בבאורי
שם וברבריאה יעל ומגרמה (ברכות י"ג)
תיבע ברבריאה, וכן
מעם לוע (תהלים ע"ב) תרגומו עמו
ברבראו

בידי גלות : הנפ"ה ובחזית הגירסא ולבן של הנפ"ה עד לגאלן : צוה ובבי אלמי הוא צור ולבי וחלוני עולם : פחרורה במדרש
הגירסא כתובה אך גירסת הפסיקתא נכונה כדתנן (~~[illegible]~~כלים פי"ג) מחט שניטל חרורה או עוקצה טהורה, והראש
[illegible] בו שמו חרירה שעושה חורים בבגד ומקום כניסת החוט הוא עוקצה ולא אופכא שחרירה הוא מקום שמשימין בו החוט
[illegible] ונקב חור בבגדים : ובלעגירות בחזית הגירסא שהיו עגולות וחרות נכנסות בו ובילקוט (שה"ש) הגירסא שהיו אחורות
ועקרורות נכנסין בו ונראה

שנאמר לו שני הבאים [illegible] ברית אחים [illegible] פי' הילקוט עכ"ל ויותר נראה שהוא מלשון חיבור ומגורה, ועיין ת[illegible] (בראשית)
התאמו ועיין כתר ואחאה ובדברי רז"ל [illegible] שאין מתאחין (ב"ק פ') איחוי אלא [illegible])
לו [illegible] זה אברהם שאוחה את כל באי עולם כר [illegible] אשר כנה שהוא מאחה את הקרע : שנתרעו בחזית הגירסא שריען
הג"ה בילקוט ונתי מגרה שנשתיים לו כתובה במגלת תורה שנעשו לו בסיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ותמו שנשתיים מלשון
[illegible] ותמו כמו [illegible] ועיין העל בחזית : שנתמו לו בסיני שלא הרהרו ולמר תחלה נראה אם מצותיו ראויות לנו ואמרו
בתמימות נעשה ואח"כ נשמע ועל זה השיבו התמו לצדוקי (שבת פ"ח :) אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן תמת ישרים תנחם ; חבירו
[illegible] החברים והשבעים האמורים במצות דבר זה ואף הרמביים והרמב"ן דברי רז"ל כשהמאומים עומדין בטבע אומם שאנו קובעו
חבירו באחבה בלוח שתי חבירו : הג"ה בחזית שראשי נמלאו על על שם אבל רעתו ואף שחם נשבו עוזלמתו רסיסי לילה על שם שנאמר
[illegible] בראש הפסוקא : הדא הוא [illegible] ויהיו סומא באמי ישנה שהתחיל
פיסקא [illegible] הג"ה בחבורות ובילקוט (פ' זו) ויקרא בא (רמז ע"ג) אמרו לו משה רבינו היאך : הג"ה אלא מדלג על ההרים מדלג על הגבעות
[illegible] הגירסא בחזית ומחמת שהעיבורין נעשו קבות בין עיניו להי הכי לפי שקב"ה עראו הרים ומדלגין :
[illegible] בחבורות וילקוט (פ' זו) זה משה מדלג : ודרבתו על ההרים [illegible] ורבתו על ההרים היתה הולכת (שמות רבה פ' ט"ו
ומגאמרין :

ופבאסרין ופי' יש אדם יורד על ההרים והרי עולים על ההרים
אלא מהו ואוריתי אני בסנהדרין שנאמר שמעו הרים את ריב ה'
שלא ימצאו מה לדבר (תנחומא) ותפרש כאן מדלג מן
הרשעים שלא להביט בהם כדי להביט על ההרים שהם הקב"ב ;
ה"ג בחגית (פ' עד סיפוה) ובילקוט לך (ל"ע) גירות עבדות ועינוי :
ה"ג בערוך ובילקוט (שם) ת' שנה
לאספטיה שלהם : אוספטלון [illegible]
הגירסא בחגית (שם) ובב"ר (פ' מ"ד), ובילקוט (שם) הגירסא אספטיה
והענין אחד, וכתב במ"כ שלשון
רומי פירושו גירות והמלה כמו
אושפיזא שענינה מלון עד כאן
וכל הפסיקתא באין ת' שנה
קורא דבק עם גירות ועינוי ועבדות
שהם לא היו במצרים רק רד"ו שנה
אבל אותם ת' שנה הם מה שהיו
להם גירות בנכר ובשאר מקומות
כחשבינן להו מלידת יצחק ; ה"ג
בחגית ובילקוט (פ' קול דודי) א
אומרים לו : משעבדינו בע' אומות
דכתיב גם אני נשאתי ידי להם
במדבר להפיץ אותם בגוים ו
ולזרות אותם בארצות ( )
והפיצותי בכל הגוים את בית
ישראל ( ) ואפיצם על
כל הגוים ( ) : ה"ג והוא
משיבן : לסמרטוס בחגית הגירסא
לסמטריה ובילקוט הגירסא לברטניא
ואפשר לגרוס מרטניא כדאמרינן
ביבמות בגוי נבל אכעיסם אלו
אלה בני ברבריא ובני מרטניא
(יבמות ס"ג) וברבריא הוא מדינה
באפריקי ומרטניא מדינה
אחרת סמוכה לה כידוע בספרי
הארץ : ה"ג בילקוט שהמלכות
הרביעית ובחגית הגירסא אלא
שמלכות הזה : טירונין משלח
ערידות הפשיות באלוות ( )
ומאחר שהיא כותבת טירונין
מכל אומה כל אחד המשתעבד
עם ישראל חשבה כאלו שעבדה
כל אומתו. ה"ג בחגית כותי
א' או ברברי א' בא ומשעבד
בכם כאלו שעבדה בכם כל אומתו
וכאלו נשתעבדתם בע' אומות
ובחודש הזה אתם נגאלים הה"ד
החודש הזה לכם ראשי חדשים ו
מהו סימא במה שהתחיל בראש
הפסוק דבעי אמשיח והיינו
מלים בכתוב ראשי חדשים וראשון
הוא לכם לחדשי השנה וחד
[illegible] יתירא דרש לחדשי אגאולה
[illegible] ומשרע"ה דיבר בגאולת
[illegible] וחז' [illegible] שתהיה
[illegible] (רה"ה)
[illegible]

להם ארבע מאות שנה אפילו של אספטיא שלהם רבי
יודן ורבי חמא בשם רבי אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי,
ורב הונא בשם רבי אליעזר בן יעקב אומר קול דודי
הנה זה בא זה מלך המשיח בשעה שהוא בא ואומר
לישראל בחודש הזה אתם נגאלים, אמרו לו רבינו
מלך המשיח היאך אנו נגאלים ולא כך אמר הקב"ה
שהוא משעבדינו בשבעים אומות, והוא משיבן שני
תשובות ואומר להם אחד מכם גלה לברבריא וא'
מכם גלה לסרמטיא כאלו שגליתם כולכם, ולא עוד
אלא שהמלכות הזאת מכתבת טירונין מכל אומה ואומה
כותי אחד בא ומשעבד באחד כאלו שיעבדה כל
אומתו ובחודש הזה נגאלו החודש הזה לכם :

פיסקא כ"ב דומה דודי לצבי (דומה דודי דידמ

לצבי אמר רבי יצחק מה
הצבי הזה מדלג וקופץ מאילן לאילן ומסוכה לסוכה
ומגדר לגדר כך הקדוש ב"ה מדלג מן מצרים לים
ומן הים לסיני במצרים ראו אותו ועברתי בארץ מ
מצרים בלילה הזה בים ראו אותו וירא ישראל את
היד הגדולה (בסיני ראו אותו שנאמר ויראו את
אלהי ישראל) בסיני ראו אותו ויאמר ה' מסיני בא
או לעופר האילים רבי יוסי ברבי חנינא אמר
לעורזליהון דאיליא, הנה זה עומד כי ביום השלישי
ירד ה' משגיח מן החלונות וירד ה' על הר סיני אל
ראש ההר, מציץ מן החרכים בשעה שאמר אנכי
ה' אלהיך ענה דודי ואמר לי קומי לך רעייתי יפתי
ולכי לך ומה אמר לו אנכי ה' אלהיך, דבר אחר
דומה דודי לצבי אומר רבי יצחק מה הצבי הזה
מדלג וקופץ מאילן לאילן מסוכה לסוכה ומגדר
לגדר כך הקב"ה מדלג מבית הכנסת זו לבית
הכנסת זו ומבית המדרש זה לבהמ"ד זה בשביל
מה בשביל לברך את ישראל בזכות מה בזכות
אברהם שהיה יושב באלוני ממרא דכתיב וירא אליו ה'
באלוני ממרא, רבי ברכיה בשם רבי לוי, ישב
כתיב, אמר לו הקב"ה אברהם כל זמן שבניך
נכנסים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות יהיו
יושבים וכבודי עומד ומה טעם אלהים נצב ב
בעדת אל, רבי חגא בשם רבי יצחק אלהים עומד
אין כתיב כאן אלא נצב אוסטיטוס, רבי שמואל
ברבי חייא בר יהודא בשם רבי חנינא כל יומא
יומא שישראל עוסקין לפני הקב"ה כבודו יושב
ביניהם ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, או
לעופר האילים אמר רבי יוסי בר חנינא לעורזליהון
דאיליא, הנה זה עומד אחר כתלנו אחר
כתלי בתי כנסיות ובתי מדרשות, משגיח מן החלונות
מבין כתפיהם של כהנים, מציץ מן החרכים מבין
אצבעותיהם של כהנים, ענה דודי ואמר לי יברכך
ה'

ברבראי ובב"ר (פ' מ"ג) עד כפי ברבריאה, ובש"ר ומלך שהלך
בין לברבריאה ובויקרא רבה (פ') עד שהוא שבא מברבריה
שולחן שלמה ובילמדנו (פ' כי אש שמר) הברברין רואין אותם
בורחין, וכתב התפארת רבי דוב בר' אורי בספרו כתר כהונה (ה)
אחר החשבונות הישוב מצאתי לה ב' פתרונים נכונים ומובנים
והאחד הוא כי הר' הראשון והאחרון
קמתת ומשרעה כללי המבולבל
ונעשה לשון עומד שפה וכבד לשון ו
והעלו שכרים ומגמגם בלשון היו
נוראים לו ברבריים וזה עיקור והוראת
המלה, והשני שענין המלה נגזר
מן בר ובברא שהוא תרגום של שדה
ולהגיד הענין כמלה כמו ירקן
או אבנים, ובו פתרח, ויפיפית
נוולה, וטעמו איש שדה איש בבבדרין
ואיש במדותיו קשה ולבו כבהמות
יער ע"ש שהביא עוד בשם חכם
א' שהמלה מלשון ערבי וטעמו מדבר
ומקום שמם ושני הטעמים קרובים
הם ונעתקה מלה זו אל היונים רומיים
[illegible]

בעשן שגאלו ובנין דהיכלין לגאול וכן בחורש כאורה הה״ד

והיה החודש הזה לכם ראש חדשים :

בירושלמי [illegible] בראו את לבנן (חגיגה פ׳ ב׳ ובקה״ר פ׳ י״א) ופרשתו

ביד אותם : לבנן זעירין עשוין

תרגום של שני נבי ומשך תרגומו [illegible] ושמו תרגומו גב י׳ :

ה״ה בטלוס (שה״ש פ׳ ב׳) את היד

[illegible] בשינים כאן אותם לעשות

ה׳ ושמרק ידבר אמר דומה דודי לצבי אמר רבי
יצחק מה הצבי נגלה וחוזר ונכסה כך משיח הראשון
נגלה להם וחוזר ונכסה מהם, וכמה נכסה רבי
יהודה ~~אומר~~ ברבי אומר שלשה חדשים, הה״ד
הוא דכתיב ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים
לקראתם, וזו לעומר האירוס אמר רבי יוסי ברבי
חנינא לעוליהון באולפנא הנה זה עומד אחר
כתלינו זה כותל מערבי של בית המקדש שאינו
חרב לעולם, משגיח מן החלונות זה זכות אבות
מציץ מן החרכים זה זכות אמהות למדך שכשם
שיש הפרש בין חלון לחלון כך יש הפרש בין זכות
אבות לאמהות, רבי ברכיה בשם רבי לוי אומר
כגואל הראשון כך גואל האחרון נגלה להם, ו
וחוזר ונכסה מה ראשון נגלה להם וחוזר ונכסה
מהם כך גואל האחרון נגלה להם וחוזר ונכסה
מהם, וכמה הוא נכסה מהם רבי תנחומא בשם
רבי חמא בשם רבי יהושע רבי תנחומא בשם רבי
חמא בר חנינא ארבעים וחמשה יום הה״ד מעת
הוסר התמיד ימים אלף ומאתים ותשעים ואומר
אשרי המחכה ויגיע לימים אלף ושלש מאות שלשים
וחמשה אילין יתיריא דהכא מה אינון אילו
ארבעים וחמשה יום שהמשיח נגלה להם וחוזר
ונכסה מהם, והיכן הוא מגלה אית דאמרין
למדבר יהודה ואית דאמרין למדבר סיחון ועוג
הה״ד הוא דכתיב לכן הנה אנכי מפתיה והולכתיה
המדבר מי שהוא מאמין בו אוכל מלוחין ושרשי
רתמים הה״ד הוא דכתיב הקוטפים מלוח עלי
שיח ושורש רתמים לחמם, ומי שאינו מאמין
בו הולך אצל אומות העולם והורגים אותו
אמר רבי יצחק ברבי מרינוס לסוף ארבעים וחמשה
הקב״ה נגלה להם ומוריד להם את המן ולמה אין
כל חדש תחת השמש אנכי ה׳ אלהיך ועוד אושיבך :

ברוך רבא ענה דודי ואמר לי קומי לך
רעייתי יפתי ולכי לך

אמר רבי עזריה לא הוא אמירה אלא ענה
לי על ידי משה ואמר לי על ידי אהרן ומה אמר
לי [illegible] זרזי [illegible] רעייתי בתו של אברהם
שריצה אותי בעולם, יפתי בתו של יצחק שייפה
אותי שלי בעולמי בשעה שהעמידו אביו על
גבי המזבח ולכי לך בתו של יעקב ששמע
לאביו ולאמו שנאמר וישמע יעקב אל אביו ואל
אמו וילך וגו׳, כי הנה הסתו עבר אלו
ארבע מאות שנה שנגזרה על אבותינו במצרים
הגשם חלף הלך לו אלו מאתים ועשר שנים, דבר
אחר כי הנה הסתו עבר אלו מאתים ועשר
שנים הגשם חלף הלך לו זה השיעבוד שהוא
הקשה

ה׳ מסיני בא ובחגיגה (שם) הגירסא
בסיני ראו אותו בדמות [illegible]
הפנים בדבר ה׳ [illegible] בבר [illegible]
ה׳ מסיני בא : הה״ד (בקה״ר וחגיגה
ובילקוט שם) ומתרגמינן באולפנא
פי׳ ולשון אולפנא הנביא, וכן
תרגומו ולעומר האירוס (שה״ש ב׳)
ואתרגמא באולפנא, וכן לשון עזרים
(שם ב׳) תרגומו ויתרין אולפנא
ובדברי חז״ל בדברי תורה אולפנא
(ב״ב ע״ג : בחיים ז״ל) וכן לעיל
עולמוהון דלעולמיהון וא׳ עש
פ׳ מתחלף ; הה״ד (ברכות שם)
הנה זה עומד אחר כתלינו זה
[illegible] ופי׳ [illegible]
[illegible] והחר [illegible]
ישראל לאברהם שבשמים [illegible]
ירדו לו [illegible] ; בשעה שאמר אותו
ברוך [illegible] מן החרכים [illegible]
[illegible] באמרינן ברוש חגיגה
שלמה היה [illegible]
והוא [illegible]
היה מהשמים [illegible] כחלונות
וחרכים על דרך [illegible] השמים
וחלונות רקיע : בזכות שהיה יושב
ברוש [illegible] ההרים על אברהם
שהאבות נקראו הרים (ר״ה י״א׳
ובמדרשים) ואברהם אב לאבות ;
בכתוב וירא אליו ה׳ פה הגירסא
בחגיגה ופי׳ [illegible] ויראה
דמה שה׳ בא לבקר כנסיות [illegible]
שהוא בזכות אברהם [illegible]
[illegible] לאברהם שפירשו [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] בזכות אברהם דכתיב
[illegible] פה ה
והיה [illegible]
ר׳ אומר ואורגילא באולפנא
הנה זה עומד אחר כתלינו [illegible]
[illegible] לקרא את אברהם
[illegible]
[illegible] וירא אליו ה׳ באלוני ממרא
[illegible]
[illegible] הנה זה עומד אחר
[illegible]

פי׳ כי ברוך השם [illegible]
[illegible] פי׳ ביום
השלישי ירד ה׳ ולהשגיח מן החלונות
[illegible] וירד ה׳ על הר סיני [illegible]
[illegible] נ״ל [illegible]
זה עומד אחר כתלינו [illegible]
לו [illegible]
אחר הכותל שעומד מבחוץ [illegible]
[illegible] פי׳ ברוך ה׳

~~ערום ונמצא כ׳ וגו׳ במדרש שה״ש פ׳ דומה דודי הנה אתה אומר לו~~
~~ביאו [illegible] תחלה. פיו אתה אומר לו בואו. ואין אומרים~~
~~בוא אתה תחלה [illegible] ביאו לשון כאשר [illegible] עלו [illegible]~~
~~[illegible] אמר לו [illegible]~~
~~שפירש [illegible] לשון [illegible] שאם אומרים [illegible] הלא בלי~~
~~[illegible] אתה בא אלא [illegible] אנו [illegible] שאין~~
~~[illegible] הפירושים האלו כי [illegible] אחד [illegible] הוא או שחסר לו~~
~~[illegible] לשון [illegible] או שנשכחו הפרקים:~~

מדרשות ולהנ"ל מבואר דעל ברכת ה' היא דקאמר שהוא מברכות
אברהם והיינו ברכת כהנים וסבירא ליה כמ"ש בב"ר (פ' מ"ג)
מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים מאברהם : ישב כתיב חסר
עיין במ"ר רבתי פ' וירא : יהיו יושבים וכבודו עומד (חגיגה פ"ב דה
בר"ה פ' י"ח ובמ"ר פ' י"א מדב"ת ומזוש ח"ש וירא ומזוש תהלים ת"א);
ואע"פ שלמעלה אין ישיבה ולא עמידה
כדאיתא בחגיגה ( )פ"ב דה
יתרי הגופות ולא יתכן בנבדל
פ"ש במ"ר זה במראה הנבואה
כו' שמראה השכינה מלא הנביא
כולך רם ומתנשא (יפה ענף) : א
אשיטוס בלשון יוני וארמי מוכן
ומזומן תרגום להיות עתידים (אסתר
ג') להוון אשיטוס ובב"ר (פ"ע) ומתן
ולהיות אשיטוס פרא ונעשה לו שם ורבותם
והיה שרש יראו ואני אעשה :
הבנו יושב ביניהם כמה שכתוב
במ"ר (ח"א) שאין המריבה והריבון
בחן ית' אלא כפי בחינות האדם
והשתלמו בהשי"ת ולכן כפי שיעור
השבח שהוא עושה התקרבות ישראל
שכינתו כפי מדתו : הכן ואורזליהון
אוצר לאורזליהון וכמ"ש לעיל : כמו
כמו כנסיות שהקב"ה מצוי בבית
הכנסת שנאמר אלהים נצב בעדת
אל (ברכות ו') : מבין כתפיהם
כמ"ש בבמ"ר (פי"א) אע"פ שאמרתי
לכהנים שיהיו מברכין אתכם אני
עומד עמהם ומברך אתכם לפיכך
הכהנים פורשין את כפיהם לומר
שהקב"ה עומד אחריהם ולכך הוא
אומר משגיח מן החלונות, מבין
כתפיהם של כהנים עכ"ל ולשון מבין
כתפיהם היינו שכשמגביהים את
ידיהם כפי כתפותיהן או למעלה
מראשם כשנשאת כפיים נעשה כמין
חלונות בין כתפיהם לראשיהם
או אחרי כתפותיהן : מבין
אצבעותיהן שחולין אצבעותיהן
ועושין ה' אורים (כמ"ש האחרונים)
שרמז כנגד החרכים ה' חרכים :
שלה וחוגר ונפסה שאין הלוכה
ניכרת אלא בפסיעות שנראה
כאן ושוב כאן בהפסק בינתיים
ובלשון עלום ההליכה שבנתיים :
כך משיח הראשון כך הוא הגירסא
במדרשים (שם) ובבמ"ר וברות רבה
(פ' נשא הלום) הגירסא כגואל
הראשון כך גואל האחרון הגואל
הראשון נראה שיש להם וחוזר
ונכסה כמה נכסה כו' ומכוסה
[illegible] ג' חדשים כך הוא
הגירסא בחגיגת ובילקוט (פ' בא)
ובמדרש רבה (פ' נשא) ובמ"ר רבה

הקב"ה לא היא הסתו אמר רבי תנחומא עיקר
טרחותם מטרא עיקר שעבודו של ישראל לא היה
אלא שמונים ושש שנים משעה שנולדה מרים.
ולמה היא נקרא אותה מרים אמר רבי יצחק
לשון מרירה הוא כמה דאת אמר וימררו את
חייהם הנצנים נראו בארץ ועת הזמיר הגיע
הנצנים נראו בארץ זה משה ואהרן ועת הזמיר
הגיע הגיע זמנה של ערלה שתזמור הגיע
זמנם של מצרים שיזמרו הגיע זמנה של ע"ז
שלהם שתעקר מן העולם ובכל אלהי מצרים א
אעשה שפטים אני ה' הגיע זמנן של ים
שיבקע ויבקע הים והגיע זמנה של שירה
שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל הגיע
זמנה של תורה שתנתן עזי וזמרת יה /
אמר רבי ביבי זמירות היו לי חקיך אמר
רבי תנחומא הגיע הזמן שיעשו ישראל זמירה
להקדוש ברוך הוא עזי וזמרת יה וקול התור
נשמע בארצנו אומר רבי יוחנן קול תייר טב
נשמע בארצנו זה משה ואמר משה כה
אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך
מצרים, התאנה חנטה פגיה אלו שלשת
ימי אפילה שבהם כלו רשעי ישראל והגפנים
סמדר נתנו ריח אלו הנשארים שעשו תשובה
ונתקבלו אמר להון משה כל הדין ריחא טבא א
אית בהון ואתון יתבין הכא קומי לך רעייתי
יפתי ולכי לך, ד"א ענה דודי ואמר לי אמר
רבי עזריה לא היא ענייה ולא היא אמירה
אלא ענה אמר על ידי יהושע ואמר לי על
ידי אלעזר ומהו אומר לו קומי לך רעייתי יפתי
ולכי לך כי הנה הסתו עבר אלו ארבעים
שנה שעשו ישראל במדבר הגשם חלף והלך
לו אלו שלשים ושמונה שנים שהיה כעס על
ישראל, הנצנים נראו בארץ אלו מרגלים איש
אחד איש אחד למטה, עת הזמיר הגיע
הגיע זמנה של ערלה שתזמר הגיע זמנה
של כנענים שיזמרו, הגיע זמנה של ארץ ישראל
שתחלק לאלה תחלק הארץ וקול התור נשמע ב
בארצנו אמר רבי יוחנן קול תייר טב נשמע
בארצנו זה יהושע, ויצו יהושע את
שוטרי העם לאמר התאנה חנטה פגיה אלו
סלו ביכורים, והגפנים סמדר נתנו ריח
אלו הנסכים, ד"א ענה דודי ואמר לי אמר
רבי עזריה לא היא ענייה לא היא אמירה
אלא ענה לי על ידי כנעאל ואמר לי על ידי עזרא
מה אמר לו, קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך כי
הנה הסתו עבר אלו ע' שנה שעשו ישראל
בגולה

השלישי ירד ה' בהדיא, ביום הגבלה שהיתה שכינה מוכנת לבוא
ביום הג' על הטל שבהר סיני ומשגיח מן החלונות משום לה
שירד על ההר ולפי שהשגחת העליון בתחתון הכוונה על קיומה
כמ"ש הרב המורה בח"א ברים משגיח מן החלונות על וירד ה' כו
וזהו שהתחיל השגיח בענינים במה שיראו ומשה וקבל התורה
הכא כתיב ויקרא ה' למשה :
ש"ש ומה אומר לו אנכי משום בלא אסבתן
כסיני שאמר ה' קומי
לך וכו' שאומרי כמ"ש לו חוזר בלשון זה
אלא אנכי ה' אלהיך הוא דקאמר וכולל
זה קומי לך וכו' שפירוש אנכי ה' אלהיך
אשר הוצאתיך ולכן לא תירא עוד ממצרים
שאני שהוצאתיך והצלתיך כל זמן שהשעה
צריכה ולכן קומי לך לארץ ישראל ולא
תשוב לשעבוד מצרים :
פיסקא זבא והיה כעס על ישראל כדאיתא
במכילתא ואמר ה' יעקב
אומר זבא ואומר להם שבזכותם אני
מדבר עמך שכל אותן לח שנה שהיה
כעס על ישראל לא היה מדבר עם משה
ואהרן שנאמר ויהי כאשר תמו, וכן אמרו
במדרש חגית הגשם חלף הלך לו אלו
לח' שנה שהיו ישראל כנזופין במדבר
ולא היה הדיבור מדבר עם משה עד
שתמו כל אנשי הדור וכדאמרינן בבבלי
(תענית ל: ב"ב קכא :) עד שלא כלו
מתי מדבר לא היה דיבור עם משה
וכפרש"י ביחוד וחיבה דכתיב וידבר
ה' אלי לאמר אלו נתייחד הדיבור ו
ואע"ג דבמקומי הכי כתובו קראי בהון
וידבר אותו דאמרי לא היה פה אל
פה אלא בחזיון לילה גמרא והרשב"ם
פי' שלא היה פה אל פה כבתחלה
אבל אם הוצרך לדיבור כגון במעשה
קרח שהיה אחר מרגלים היה מדבר
עמו מלאך או באורים ותומים או נשי
לא היה מדבר עמו אלא על ידי מעשה
הצריך להם וע"ש בתוס' ופי' הפסיקתא
כך כי הנה הסתו עבר אלו מ'
שנים שהיו ימי צער כימי הסתו ומשום
דלח' שנה הוו מצער שנים מדמה להו
לגשם בעיקר טרחותא מטרא כדלעיל,
אלו ב' שנה שנגזר עליהם להיות ב
במדבר ומשום בבזיון מרגלים הוה
שהיה בשנה שנייה ליציאת מצרים ו
והוה סב' שמנין הל' מאז בשרים שנגבר
מלאו הל' כי מנינם ליציאת מצרים הוה :
שם הגיע זמנה של ערלה שתזמר על
ידי יהושע כדכתיב
שובו מול את בני ישראל שנית וזמן היה
לדבר כדאמרינן בב"ר (פ"ו) גבי
כל זמן והיינו דבקמי הכי לא יכלו
למול

(כמו עד הלום) אוכל בשנות רעבה (פס"ה) איתא שדה חבשים , ורבינו
בחיי (ס"פ שמות) והרמב"ן (פ' וארא) הביאו שני הגרסאות בשם מדרש
במדבר ובשם מדרש חזית ג' חדשים : ויפגעו מושר שנתנו להם :
הה"ג ואורגוליהון ורמ"ש לעיל : שאין חרב לעולם בחזית הגירסא שנשבע
הקב"ה שלא תחרב לעולם ובמאירא באורכה רבתי (פ' הין צריה) ל
דסליק פילו מערבאה לפשר ונגדו
מן שמיא בלא נחרב לעולם למה ט
שפנה במערב אימון אחריבו
דנגהון הוא (פשר) לא אחריב
דידיו : הה"ג בקמה (שם) כשם שיש
הפרש בין חלון לחרך כמו בחלון
גדול מפני : להיכן הוא מוליך פא
מעלה מנתלה ביה מוליכן השכינה
ונפשה מהן דברי ישעיה כי הוא ה'
הבית באמונה ואז כל מי שבלך
אחרין באמונה אורך שרשי רחשים
כי אינשי מאחד וזו שאינו מאמין
חוזר בו ומשלים עם אמות העולם
ולסוף מ"ה יום חוזר ועלה ומוריד
להם המן במדבר : הנה אנכי
מפתיה פה"ה הגירסא בילקוט (הושע
תרנ"ח) מאך בחזית וברות רבה
(שם) הגירסא ואין דאמר למדבר ,
והודה הקב"ה עוד אושיבך באוהלים
כימי מועד מה למדבר סיחון ועוג
ודכתיב הנה אנכי מפתיה ונומר :
הה"ג בחזית ובילקוט הושע לסוף מ"ה
הוא עלה להם : ואין כל חכם לומר
שהכר הוריד המן בשמות ישראל
ממצרים ובבמ"ר מסיים הקב"ה עוד
אושיבך באוהלים כימי מועד ואומר
מוצאך מארץ ממצרים : אנכי ה'
אלהיך ועוד אושיבך נראה שצ"ה
עם ובילקוט הושע הגירסא דבות
השלום ומה טעם אנכי ה' אלהיך
המעלך מארץ מצרים :

פיסקא נ"א הה"ג בחזית (פ' בג)
ורה"ג [illegible] (פיסקא
(לא היא עשיה ולא היא א
~~אמורה~~ אמורה כלומר בתמיה
ותרגם למה ; שריעה אותו שנעשה
לו ריע אהוב ; עיקר טרחותא
מיטרא כדאיתא בילקוט (שה"ש
נ"ה) הסיוע שדה חבשים ואין
טרחות בו אלא כשהגשם יורד :
הגיע זמנה של ערלה שתכרת
נאמרה בזמן בעולה כדאיתא ב
בב"ר (פ' מ"ו) מיהו לערלה עד כאן :
של שירים שנאמרו כדאיתא לא תגמור :
[illegible] וזהו הכריתה שלו : הה"ג
[illegible] (שם) הגיע זמנה של
[illegible] שכתב בו זמורות
[illegible] ובחזית הגירסא
[illegible] זמיר

ומז בריתו במדבר כי לא נשבה רוח דפורענות והוה סכנה
כדאיתא כפ' הגדול (   ) והערלה היתה מעכבת כניסת
ארץ ישראל כדאמרינן בב"ר (   ) שאמר לו יהושע מה אתם
סבורים שאתם נכנסים לארץ ערלים כך אמר הקב"ה לאברהם
ונתתי לך ולזרעך אחריך ואתה את בריתי תשמור :

בגולה והלא אינם אלא נ"ב שנה ואמר רבי לוי כאן מהם
י"ח שנה שהיתה בת קול מצפצפת ומכרזת בפלטין של
נבוכד נצר ואומרת לו עבדא בישא קום חרב ביתא דמריך
דבני מריך לא שמעין לי , הגשם חלף והלך לו זה השעבוד
הנצנים נראו בארץ כגון (כנ"א) ותבירין , מרדכי וחברותיו ,
עזרא וחברותיו , עת הזמיר הגיע זמנה של ערלה
שתכרת . הגיע זמנם של רשעים שישברו הה"ב שבר ה'
מטה רשעים . הגיע זמנם של בבליים שיגמרו , הגיע
זמנו של בית המקדש שיבנה , גדול יהיה כבוד הבית
האחרון מן הראשון , וקול התור נשמע בארצנו , זה
כורש דהוא אמר כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן
לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלים
אשר ביהודה . התאנה חנטה פגיה , אלו סלי
הביכורים והגפנים סמדר נתנו ריח אלו הנסכים ,
דבר אחר עירה דוגי ואמר לו אור עזריה לא הוא
ערניה לא היא אמורה אלא עירה לי עלובי אליהו
ואמר לו עלובי משיח מה אמר לי קומי לך רעייתי יפתי
ולכי לך , כי הנה הסתיו עבר זה מלכות הרשעה
הגו שהוא מתעה את הבריות חבא כי יסיתך אחיך
בן אמך . הגשם חלף והלך לו זה השעבוד והנצנים
נראו בארץ אמר רבי יצחק כתיב ויראני ה' ארבעה
חרשים אלו הן אליהו ומלך המשיח ומלכי צדק ומשוח
מלחמה עת הזמיר הגיע זמנה של ערלה שתכרת
הגיע זמנם של רשעים שישברו שבר מטה רשעים
הגיע זמנה של מלכות הרשעה הגאות שתעקר מן העולם
הגיע זמנה של מלכות שמים שתגלה והיה ה' למלך
על כל הארץ . וקול התור נשמע בארצנו , אמר רבי
יוחנן זה תייר טב , נשמע בארצנו זה מלך המשיח
מה נאוו על ההרים רגלי המבשר , התאנה חנטה
פגיה אמר רבי חייא בר אבא בר סימון לימות ה
המשיח דבר גדול בא הרשעים כלים בו , והגפנים
סמדר נתנו ריח אלו הנשארים והיה הנשאר בציון
והנותר בירושלים קדוש יאמר לו :

פיסקא נ"ב רבנן אומרין שבוע שבן דוד בא בו שנה
ראשונה והמטרתי על עיר
אחת ועל עיר אחת לא אמטיר , שנה שניה חצי
רעב משתלחין , שלישית רעב גדול יהיה ומתים בה
אנשים ונשים והטף והתורה משתכחת מישראל וברביעית
רעב ולא רעב שובע ולא שובע , בחמישית שובע
גדול ואוכלים ושותים ושמחים והתורה חוזרת לחידושה
ובששית קולות ובשביעית מלחמות , ובמוצאי שביעית
בן דוד בא , אמר אביי כמה שביעית ואתן בהדא
ולא אתא אלא כי האי דאמר רבי יוחנן דור שבן
דוד בא תלמידים חכמים מתים והנשארים כלות
עיניהם ביגון ואנחה וצרות רבות באות על
הציבור וגזירות קשות מתחדשות עד שהראשונה
פקודה אבוא אחרת ואספה לה , ואמר רבי
אבון

עם הגיע זמן הפגאים דכתיב ודור
רביעי ישובו הנה
כי לא שלם עון האמורי עד הנה ו
ולא הגיע עד זמן חיובן אלו כי מנעו
שלא שלם עון האמורי עד עתה הוא
שלא נשתה הארץ לישראל :
שם אלו סלי הביכורים שנתחייבו
בהן אחר כיבוש
וחילוק הארץ וכן נסכים ומשום דקאמר
הגיע זמן אלו ליחלק קאמר כי לא הגיע
עת בכורים ונסכים ואע"ג דביכורים
משבעת המינין באין נקט התאנה
מפני שהתאנים נראים לעין כשהן
מובאין בכלי אחד כדתנן במשנה
הביכורים שעורים מלמטה וחטים
מלמעלה וזיתים על גביהן ותמרים
על גביהן ורמונים על גביהן ותאנים
למעלה מן הכל והיינו דנקט הכא
סלי שלהיות בסוף התאנים ורמז
עיקרים מתלין :
שם אלו ע' שנה וקרי להו סתיו שהם
ימי צער ונ"ב שנה
שהיו עיקר הצער כדי הגשם שהוא
צער טפי כדאמר לעיל עיקר ט
טרחותא מיטרא : שבעים שנה שעשו
ישראל בגולה פירוש משגלו ראשונה
בימי יהויקים יכניה דבההיא
משתעי והיה וזמר לפי מלאות לבבל
שבעים שנה אפקוד אתכם והיינו
מ"ה שנה במלכות נבוכדנצר וכ"ג
באויל מרודך ושתים דבלשצר הרי
שבעים חסר אחת דבשנת ששים עלה
אויל מרודך נבושה שנה אחת שמלך
דריוש והשלימה הרי שבעים כדאיתא
במגילה ומ"ד נעקרו משנה אחת
לכורש שאמר מי בכם מכל עמו יהי
אלהיו עמו ויעל ועלו ישראל לארץ
ומשום דעדיין לא היה הבית נבנה
לא היה הבית נבנה משלמות עד
שנת ב' לדריוש השני דהוא י"ח שנה
ברח הכי בדכתבנו לעיל בישרם
דשבעים שני הגלות מיהת נשלמו בימי
דריוש הראשון ועוד כי לא היו שבעים
שנה שני גלות ממש דהא לא גלה
יכניה אלא בשמונה לנבוכד נצר
ואין מונין שבעים מראשית מלכות נבוכד
נצר וכן אמר בס"ע שלמו השבעים
דלא בעינן שבעים משנגלות אלא שבעים
שנים

הלשון כפול וכולהו לשון הרחבה בהרבה זמנים של שירה ד
דלפניו : תייר טב שהיה דורש טוב לישראל זמן לפני שהיה
מעבר שבת ארץ ישראל ושביעית כאלו עבר בה לתור אותה ניפה
ניו) ; משעי ישראל שלא רבו לצאת ממצרים כבראיתא ~~[illegible]~~
בשר (ב"ר) והם כפי תאנים שלא נתבשלו : לא היא ענייה
פרשתו לשון : ענה דודי ידי יהושע
בולטות הגירסא ענה לי קול דבר ואומר
ואמר לי קום יהושע : אלו לח' שנה
לפי שנגזר שיהיו ארבעים שנה
במדבר בקדש ברנע היה בשנה
שנייה ליציאת מצרים עוד נותרו
לח' שנה היה כעס על ישראל ולא
היה הדיבור מדבר עם משה עד
שתמו כל אנשי הדור שכן כתוב
ישראל דיבר עמו (ריש מכילתא תענית
ל : בב"ב קכא : חגיגה פ"ג) : ש
שתהלך להגמר דורן ישראל לחיים :
אלא נ"ב שנה משחרב הבית עד ש
שעברה מלכות כשדים : ומפולצת
משליכות גלו מלשון והבן יפלג פיהו
(איוב ל"ז) ומצעי פלגות פי (שופטים
) : עקבא בושא עקבה רע עלה
והחרב בית אבותיך (הקב"ה) שבני
אבותיך (ישראל) אין שומעין לו : ב
בהב"ע שיבנה ודרש שם הגמרא לשון
שבח ושלוי כשו נחו ממחות הארץ :
ה"ג בחגיגת ולקוט (שה"ש כפון זה)
גזל תייר טב נשמע בארבעים איגה
הוא זה גזלן של פרס וקראו תייר טב
לפי שבמש שובתן של ישראל שגזלו
לארץ ישראל ויבנו בית המקדש ובנה
להחזין ידיהם בכסף וזהב ובהמות
ומגדנות : סלו הביכורים שמתה
ובואו ביכורים ונספים בבית המקדש
משאל"ף שער שלא היסד הבית : הג"ה
בחגיגה זו מלכות פרס שמסית את
העולם ומשעה אותו מפגביה
ובילקוט הגירסא זו מלכות הרביעית :
הגיע זמנה של ערלה שאז רבים
מעמי הארץ יהיו מתיהדים כדכתיב
ונלוו גוים רבים אל ה' ביום ההוא
ומולו את ערלתם ועם האנשים ש
שהם ערלים מחמת יראה ומזלו : הג"ה
הגיע זמנה של מלכות כותים ונתעקרו.
של מלכות שמים שתגלה ולו כל הארץ
יגמרו לשם כבוד מלכות : הג"ה גזל
תייר טב : הרשעים כלים בו שנאמר
לפגי תאנים שלא נתבשלו וכמ"ש לקיו.
פיסקא קרב הג"ה (סנהדרין צ"ג . ובמ"ר
ולקוט ישעיה)
תעררבון שבוע ומתגיות הגירסא אמר
רבי יוחנן : שבוע שמשיח : הג"ה שנה
ראשונה [illegible] מקרא זה והמטרתי :
[illegible] מלוביה ומחמת רעב :
[illegible] ושנה ד' :) ימא גלות
שבן

מיכן דור שבן דוד בא בו בית וועד לזנות יהיו
והגליל יחרב והגבלון ישום ואנשי הגליל יסובבו מעיר
אל עיר ולא יחוננו ואנשי אמת נאספין והאמת
נעדרת והולכת לה והיכן היא הולכת דבי רבי
ינאי אמרין הולכת ונעשית עדרים עדרים במדבר
כמ"א ותהי האמת נעדרת , אמר רבי נהוראי
דור שבן דוד בא בו נערים ילבינו פני זקנים וזקנים
יעמדו מפני נערים בת קמה באמה כלה בחמותה
ואויבי איש אנשי ביתו בן לא יבוש מאביו חכמת
סופרים תסרח והכרם נתן סריה והיין ביוקר
אמר רבי אבא בר כהנא אין בן דוד בא אלא
בדור שכולו חייב כליה , אמר רבי ינאי אין בן
דוד בא אלא בדור שפניו דומות לכלב , ואמר
רבי לוי אם ראית דור אחר דור מחרף ומגדף
צפה לו לעקבות המשיח , ומה טעמיה אשר חרפו
אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך , ומה
כתיב בתריה ברוך ה' לעולם אמן ואמן :
פיסקא נצנים רבי יונה פתח ואכרה לי בחמשה
עשר כסף בחומר שעורים
ולתך שעורים . אמר רבי יוחנן ואכרה לי בחמשה
עשר כסף הרי חמשה עשר בניסן , בחומר
שעורים הרי שלשים ולתך שעורים הרי ששים
אלו ששים מצות שכתב לנו משה בתורה . באומר
רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחאי שלשה
פרשיות כתב לנו משה בתורה וכל אחת ואחת
יש בה ששים ששים מצות ואלו הן פרשת
פסחים , פרשת נזיקין , פרשת קדושים תהיו
רבי לוי בשם רבי שילא דכפר תמרתא משכחים
שבעים מצות אמר רבי תנחומא ולא פליגן
מאן דעביד פרשת פסחים שבעים כלל עמה
פרשת תפילין ומאן דעביד פרשת נזיקין ש
שבעים כלל עמה פרשת שמיטה ומאן דעביד
פרשת קדושים שבעים כלל עמה פרשת ערלה
דבר אחר ואכרה לי בחמשה עשר כסף אימתי
בחודש הזה :
פיסקא [illegible] החודש הזה לכם רבי ברכיה בשם
רבי לוי ברבי שמעון
אמר הקב"ה לישראל בני חיבוב גאולה יש לפני
כאן לישב לבוא לשעבר לא גאלתי אומה
מתוך אומה ועכשיו אני גואל אומה מתוך
אומה , הה"ד או הנסה אלהים לבוא לקחת
לו גוי מקרב גוי וגומר ; רבי יהושע בר נחמיה
בשם רבי חנן בן פזי גוי מקרב גוי עם מקרב
גוי אין כתיב כאן אלא גוי מקרב גוי שהיו
אלו ערלים ואלו ערלים , אלו מגדלי בלוריות
ואלו מגדלי בלוריות אפ"ה לא היה מדת הדין נ
נותנו

[illegible] משתמות מלכות נבוכדנצר עבר :
שם והלא אינם אלא נ"ב שנה משחרב הבית עד שעברה מלכות כ
כשדים בשנת ג' לבלשצר ואז היתה
בשנת נ"ב לחורבן הבית שהרי בי"ט שנה לנבוכדנצר כבש את
צדקיהו וחרב הבית והיו אומרין בתמלות מלכות נבוכדנצר עד
זמן שנת ג' לבלשצר שבעים שנה דל
מיניהו י"ח שמלך נבוכדנצר קודם
החורבן נשארו נ"ב ולמה אומרים שבעים
שנה עשו ישראל בגולה ומשני ב"ח
שנה שהיתה בת גלו מפולצת חשיב
להו מכלל הגלות בגולה לו כאלו מאז
גלו וחרב הבית :
שם מרדכי וחבורתו לאו דגראו בארץ
ישראל שהרי בשנת
י"ב לאחשורוש דהוה י"ח שנה בתר
עליית ישראל לארץ בראשון כורש
היה מרדכי בשושן עם אחשורוש ונ"ש
עזרא שלא עלה עד ה' שנים אחר
בנין הבית בימי דריוש הב' והכא
במקראות ישראל על ידי כורש עסקינן
כדכתיב אלא פי' שנראה זכותם
ונתפרסמה חכמתם בעולם והטעם
כי זכותם גרמה עליות ישראל מן
הגלות [illegible] שלא הגיע הזמן
של בנין בית המקדש על מכונו וכן
מפני שהגיע זמן כריתות הערלה
ואבוד הרשעים כמאמר בסמוך :
שם הגיע זמנה של ערלה שתגמר
וזאה שגלו
לגלות עמהם מהעמים מסביבותיהם
לשם ה' אלהי ישראל כערב רב , ב
כשיצאת ממצרים ועליהם אמר הגיע
זמן ערלה שתגמר כי באו בברית
או אמר על גלות שהיו מסופקים
אם מבני ישראל היה כדכתיב בהם
ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם
אם מישראל הם וכתב הראב"ע שהיו
אסופים וחללי אלו לא היו נמולים
ועכשיו באו בברית :
פסק אלו הן אליהו כפרק החליל
גרסינן מאן נינהו
ד' חרשים אמר רבי חנא בר ביזנא
אמר רבי שמעון חסידא זה משיח
בן דוד ומשיח בן יוסף ואליהו
וכהן צדק ופירש"י חרשים אומנין
שיחיו שנים חרשים לבנין בית
המקדש . אליהו חרש אבן שבנה
בהר הכרמל ומלכי צדק שהוא עושה
השלום וכהן צדק שם בן נח עשה
חרש ויחזן חרש את בורך ובב"ר
פירש זה מלכי צדק שבא לקראת
אברהם ופירש וחזון נקרא חרש
על שם בנין התיבה שבנה עם אביו
והפי

~~שאין דומה בא להשמיע אחרונים זולתו~~ תורתו שורך שנאמר יחזקאל
בשורך נצלו : מלחמות בין אומות העולם וישראל : הג"ה ולא אתא
פה . ולא בא משיח ודיין לסנהדרין ובתורת (שם) גזירות
שונות : הג"ה עד שהמשון גזירות אחרות באה ונסתרה
לה : בית הוועד שנאספו ללמוד
שם : והנבון של מלוו (רש"י) באורך
שעור (תרגום ירושלמי) : הג"ה (שם)
ואנשי הגבול וסובבו ור"ל אנשי גבול
ארץ ישראל לא אנשי מגדל סנהדרין :
~~ולפניו מעיינים שלום יתברכו וגבורו~~
~~אומך~~ : עברית בדרש לשון עבריים כן
אנשי אומות לא יכלו לעמוד בישוב ורואות
בראשם אלו מגני שהם נרדפים מהרשעים
ובורחים מעיניהם למדבר וכן תרגם
ונתן עוסקי בשטא משורין : וזקנים
שמרו בפני הנערים וכבדם והיינו
באמרין (בסוטה מט :) בעקבות
משיחא חוצפא יסגא : פני באומה
תרגם ולביישה : והגפן תתן פריה
ואעפ"כ והיה היין ביוקר שלא יהיו
ברבה מפני עלמא ב', לא מחמת רוב
שכרות יתייקר היין : שכולו חייב
כליה (סנהדרין צח) : תניא שם
ילגות שטיה שנ"ר בדרשב וירא כי אין
עוזר ~~מחזיקים~~ ומחזיקים כי און .
מושיע ונחשב לשבע אגורה : בזמנות
וכלב פרש"י בסנהדרין ושם וכלב ולא
פני הכלב שלא יתביישו זה מזה .
פיסקא נ"ב סימן לגרותו : פני החודש
הזה : הרי שלו בניסן
(תרגום הושע וחלון צבי ילקוט שנ"ר
וכהושע תנ"ך) שבו נגאלו ישראל
ממצרים : חומר כור והוא שלשים
סאין ולתך ט"ו סאין ובין הכל ששים
של פרשיות (ויקרא רבה פכ"ב ילקוט
שם ושם) : פרשת תפילין דכתיבה
מפרשת פסחים וכן אידך : אימתי
בחודש הזה . בט"ו בניסן ורבעוי ה'
ריש פיסקא :
פיסקא נ"ב הג"ה בילקוט (תחתה) בע
החודש הזה לכם בחמש
הזה חיבה גאולה , ש לכם וכן למתיב
ובא לשעבד לא גאולת אומה מתוך
אומה ולעתיד אני גואל אומה אחת
מתוך ע' אומות : גוי מקרב (ילקוט
שם ותהלים תתי"ו ויקרא רבה פ' כ"ג
וחגית פ' פנחס) : הג"ה בחגית (שם)
גוי מקרב עם ועם מקרב גוי אין כתוב
כאן אלא גוי מקרב גוי : בזווית
בלשון רומי וזווית שער . ובספרי ח'
כל המאוכל גזם ובזווית (ערך זוו)
ובמלין בזוויות הזין (סנהדרין כא . ושם
ערך) בזוויות ואפרך לזה (ערך
[illegible] הגפה בזוויתא .

מותר שיאכלו ישראל מעבדים ערלים ושתזל בר נחמן
אמר אילו, שאסר הקב"ה עלו בשבועה לא היו
נגאלין ישראל מפרש לעולם מאי טעמא לכן אמר לבני
ישראל וגומר אין לכן אלא שבועה פרשה לכן נשבעתי
לבית עלי וגומר . אמר רבי ברכיה כתיב גאולה ב'
מצרים ידוע וגומר בשרוניא . אמר רבי יודן מלמד
אחת גוי עמך ובמוראים גדולים שבעים ושתים אותיות
ואם יאמר לך אדם שבעים וחמשה הם יאמר לו צא
וקרא גוי שני שאינם מן המנין . אמר רבי אבין בשם
נגאלה בשמו של הקב"ה שבעים ושתים אותיות ~~ואמר~~
~~רבי יהושע למלך שנשבה~~
פיסקא נ"ב (החודש הזה לכם) אמר רבי יהושע
למלך שנשבה בנו ולבשה
שמח המלך והלך ופדה את בנו ואמר היו מונים
לו רמני אפטייא לפדיון מתי כך הקב"ה היו
מונין אפטייה ליציאת מצרים . אמר רבי לוי
בשם רבי חמא בר חנינא למלך שנשא נשים הרבה
ולא כתב להם כתובה נדוניא ולא אפטייה וכיון
שנשא בת טובים ובת גיסין כתב נדוניא ואפטייא
כיון שנשא אסתר בת גיסין כתב לה נדוניא בחודש
העשירי הוא חודש טבת וכתב להם לה אפטייא
בשנת שבע למלכותו . אמר רבי ברכיה גאולת בגדוד
עמך :
פיסקא נ"ב החודש הזה לכם כירח יתן לעולם
חשבון סיהרא אם
זכו הם מונין ללבנה ואם לאו הם מונין
לחמה . הרי אתם מונין ללבנה אברהם יצחק
יעקב יהודה פרץ חצרון רם עמינדב נחשון
שלמון בועז עובד ישי דוד שלמה . וישב
שלמה על כסא ה' למלך הא סיהרא על מלואתה
לא ברחם אתם מונין לחמה רחבעם אביה אסא
יהושפט יהורם אחזיה יואש אמציה עוזיהו
יותם אחז יחזקיהו מנשה אמון יאשיהו צדקיהו
ואת עיני צדקיהו עור הא סיהרא על פגימא .
פיסקא נ"ב החודש הזה לכם מסור הוא לכם
אמר רבי יהושע
משל למלך שהיה לו אורלוגין וכיון שעמד בנו
מסר לו אורלוגין שלו . אמר רבי יוסי בר חנינא
למלך שהיה לו שומרים וכיון שעמד בנו מסר לו
שומרים . אמר רבי אחא למלך שהיה לו טבעת
כיון שעמד בנו מסר לו את טבעתו . אמר ר'
למלך שהיה לו אוצרות והיה מפתח לכל אחד
ואחד וכיון שעמד בנו מסר לו המפתחות
אמר רבי חייא בר אבא למלך שהיה לו כלי א
אומנות וכיון שעמד בנו מסר לו כלי אומנות
רבנן אמרין לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות
כיון שעמד בנו מסר לו את נרתיקו . תני רבי
הושעיא

והרי תני אוכלא לגמרי אגשות מלחמה ~~בקאמר הרב~~ בקאמר הרמב"ן
שנה הוא חרש לבנין בה"ה ואפשר בגשות מלחמה הייט משיח בן יוסף
בקאמר הרמב"ן נעזר החרשים כנגד שאמר לידות את קרנות הגוים
הנערים ונערים לנסר את הקרנות דבפסוק הרד"ק :
פיסקא נ"ב מה כתיב בתרי' ולו דמההוא קרא ילוף אלא מדכי שלמה
סיום בדבר רע שנט האי קרא ורבאמרן
בסוף מסכת ידים ונשנה מהו אומר
ה' הצדיק ופי' הרמב"ם שלפי שבדבר
פסוק זו ה' אשר אספתי בגולה אינו
מושר שיחתום המספרא בהרחשת
על רע ולגבורה אומו באומרם בו וכן
אמר ונשנה מהו אומר השם הצדיק :
פיסקא נ"ב שלש פרשיות ~~ואז תאמר~~
ומאז נבנה מונין
יש לומר דיהבה טעמא למה ששה
פרשיות אלו נאמרו בקהל כפרשת
הפסחים כתיב דברו אל כל עדת בני
ישראל ופרשת צדיקין נמי נאמרה
בקהל כדאיתא בספרותא . ואלה
המשפטים מה העליונים מסיני אף
התחתונים מסיני, ופי' הרא"ש מה ה'
הדברות נאמרו בסיני במעמד כל
ישראל אף פרשת צדיקין כן ור"ל
שעל ידי שיש בהן מצות רבות לכן
נאמרו בקהל . ופרשת קדושים
מפורש בויקרא רבה (פכ"ד) שנאמרה
בקהל מפני שרוב גופי תורה
תלוין בה ומפני שעשרת הדברות
כלולין בתוכה :
שש משום ששים . תימא דבפרשת
פסחים לא מצינו רק
כ' מצות ומפרשת משפטים אף
שנמנה עד סוף ~~הד~~ הסדר ליכא
אלא נ"ג מצות ומפרשת קדושים אף
שנמנה עד סוף הסדר נ"ה לא
מצינו אלא נ"ג מצות ומה גם לבה"ג
והרמב"ם והסמ"ג והרמב"ן ויתר
מונה המצות כולן לא יעלה חשבון
זה כלל ועולם צריכין אנו לומר
שהקדמונים היו להם מספר אחר
במנין המצות וכמו דגרסינן
נחשבו דברים . למצות מה שלא
יחשב אצלינו וכן להסמ"ג ורבינו
שהוכיח הרמב"ן בהשגותיו על
ספר המצות להרמב"ם בספר
תרי"ג מצות אשר דרש רבי
שמלאי (מכות) ונתפרסם
בכל תפוצות ישראל לאו יאובא
בטלי מלתא הוא אך נשנה ב'
במחלוקת ורמז שהארכתי בזה
בספרי בית אלהים ורשבי מנה
שלשים מצות בכל אחד משלשה
פרשיות

(סנהדרין ס"ב): במדרש רבה וחזינן דהגירסא אלו ובלים כלאים
ואלו ובלים כלאים אך בילקוט (שם ושם) ליתא ולא גרסינן ליה : ב
בטרוניא ברח ובקילוסות פרש"ו (פיסקא) ועיי' מדת הדין): ע"ב
אותיות (במדרש שם ~~[illegible]~~ ובב"ר פ' מ"ד ובמדרש
רבה ר"א ובמד"ת ה' וירא): שאינן מן המנין לפי שנאמר על מצרים
לא מנה כאן עיין הי"ט : בשלו גאלם
לפרקי שולטא ברבי. אמר ואתי
שאע"פ שלא היו ראויין שיגאלו
גאלן למען שמו והיינו ע"ב אותיות
כנגד שם בן ע"ב שנגאלו בו כי
שם הוי"ה מלא בציורו ע"ב
אותיות ובחנוית (שם) הגירסא ב
שמו של הקב"ה ע"ב שמות הן ולפי"ז
יתפרש על הע"ב שמות המפלאים
המפורשים ויסע ויבא ויט פירוש :

פיסקא ברכ"ה ה"ב (בילקוט ז"ב)
החודש הזה לכם א"ריב"ל
~~אמר ר' יהושע בן לוי~~ למלך שנשבה
ובשמות רבה (פט"ו) הגירסא
החודש הזה לכם וגו' משל למלך
שנשבה בנו עי"ש ובילקוט (רמ"ט) ו
ולכן היו פה המלות החודש הזה
לכם ולכינויו ומוסיף מעט ע
עליה : אפטירה בלשון יוונ'
שררה ושלטון של שני שרים רומיים
שהיו נקראים מדי שנה בשנה
למשול בעיר ובהלוסרי גרמניא
היו קונסולים) בשעת שררות כלומר
לכבוד לרבוי העם ולנמוע [illegible] כ"כ
[illegible] ובתנחומא
[illegible] ובזהר (פ"ז) אינו אפטיקא // נתקבה
אופטיוא"ה והכנה במדרשים // ו
ובערוך הילקוט פירש אפטיוא בלשון
יון [illegible] ולא כן : ה"ג בילקוט (שם)
כך אומר הקב"ה היו מונין :
למלך שעשה (במד"ר פ"א ובילקוט ז"ג
ובתנ"ב ובמד"ת פ' במדבר ובילקוט
אסתר רמז תתרנ"ג): ה"ג נמוסין
ופי' בלשון יוונ' כתובת נשואין
ובויקרא רבה (פ' כ"ג) דור המבול
לא נמחו מן העולם עד שכתבו ג
נימוסות לזכר ולנקבה, ובילמדנו
(פ' בראשית) לא נחתם גזר דינם
של דור המבול עד שכתבו גימוסין
לזכר ולנקבה (פ"ב בערוך ג"מ) ובכלל
נימוסין בלשון ארמי ויוונ' [illegible] ו
ומוס וגם הודכאת חקיקה (בראשית
) תרגומו ויש נמוסיא בקריאה
כל משפחות גוים (תהלים כ"ב)
כל נימוסי עממיא, [illegible] משפחות
(תהלים צ"ו) [illegible] נימוסיא, וכן
[illegible] (אסתר א') [illegible]
נימוסיא

הסוגיא נגזרו בית דין למטה ואמרו היום ראש השנה
הקב"ה אומר למלאכי השרת העמידו בימה ויעמדו
סנגורים ויעמדו מלאכי חבלה קטיגורים סנפטורים שגזרו
בית דין למטן ואמרו היום ולמחר ראש השנה נשתהו
העדים מלבוא או שעיבו ב"ד העיבור למחר הקב"ה
אומר למלאכי השרת העבירו בימה ויעברו סנגורים
ויעברו הסנפטורים שגזרו ב"ד למטן למחר ראש השנה
ומה טעם כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, אם
אינו חוק לישראל הוא אינו משפט לאלהי יעקב כביכול
רבי פינחס בשם רבי חלקיה ברבי סימון אמר מתכנסים
כל מלאכי השרת אצל הקב"ה ואמרו לפניו רבון העולמים
אימתי ראש השנה והוא אומר להם לי אתם שואלים
אני ואתם נשאל לב"ד של מטה ומה טעם כה' אלקינו
בכל קראנו אליו, השאנו נראים המועדות
אלו ואין נראים אלא מועדות רבנ"א גורא גורסי
רבי [illegible] בשם רבי יוחנן לעבר אלה מועדי ה'
מקראי קודש מיכאן ואילך אשר תקראו אותם, רבי
לוי אומר אם קראתם אתם מועדי ה' ואם לאו אינם
מועדיה :

פיסקא ברכ"ה החודש הזה לכם אתם מונין לו ואין לא
אומות העולם מונין לו
רבי לוי בשם רבי יוסי ברבי אלעאי דרך ארץ הוא
הגדול מונה לגדול והקטן מונה לקטן עשו שהוא גדול
מונה לחמה יעקב שהוא קטן מונה ללבנה ב
שהוא קטן אמר רב נחמן והוא סימן טוב מה הגדול
שולט ביום ואינו שולט בלילה כך עשו הרשע שולט
בעולם הזה ואינו שולט לעולם הבא ומה הקטן
שולט ביום ובלילה כך יעקב שולט בעוה"ז ובעולם
הבא רב נחמן אמר חורי רב נחמן אמר כל זמן
שאורו של גדול מבהיק בעולם אין אורו של קטן
מתפרסם שקע אורו של גדול מתפרסם אורו של
קטן, כך כל זמן שאורו של עשו הרשע מבהיק בעולם
אין אורו של יעקב מתפרסם שקע אורו של עשו
מתפרסם אורו של יעקב שנאמר קומי אורי כי בא
אורך וגומר, תני רבי שמעון בן יוחאי בשלשה
דברים נתקשה משה והראה לו הקב"ה כולן ב
באצבע במנורה ובשרצים ובלבנה, במנורה
וזה מעשה המנורה וגומר, בשרצים וזה לכם
הטמא וגומר, בלבנה החודש הזה לכם, רבי
שמאי תני בשם שמואל כל חודש שלא נראה צריכים
לפי שעות אין בה לראות רבי שמואל בר
נחמן אמר עד שלא נגאלו ישראל ממצרים היו
חדשי הלבנה וחדשי התקופה שוין, שנה שנגאלו
ישראל ממצרים היתה התקופה מלאה בתחלת
הלידה ומולד הלבנה בי"ד היה בתחלת
היום

פרשיות האלו לפי חשבון עי"ש (פיסקא) באריכות :
פיסקא ברכ"ה ואלו מגדלי כלורית ולא גרסינן אלו ובלים כ
כלאים ואלו ובלים כלאים דבשולא ערלים
מנין להם שכבר נצטוו על המילה מאברהם וכלורית משום
דהוה ותנא דמקובלת דרה כבאורין היטב ~~[illegible]~~ לכלורית
שומע את יבין (מקובלה דרה) אבל על כלאים עדיין לא ה
הנה הרן ובוחן לומר דאתיא כמ"ב
(בב"ר מיתות) בני נח הוזהרו
על הכלאים :

שם - שמו של הקב"ה ע"ב אותיות בראות
ושאר מדרשים ב
נזכר שם ע"ב ואף בכל הש"ס ב
בבלי וירושלמי וספרא וספרי ותוספתא
ומכילתא לא מצינו שם של ע"ב רק
בקידושין (ע"א) ובשאר מקומות נ
נזכר שם של י"ב אותיות ושם של מ"ב
אותיות וכתב הרמב"ם (במו"נ ח"א
פס"ב) וז"ל והיה אצלם גם שם מ"ב
אותיות וידוע אצל כל בעלי עיון
שאי אפשר בשום פנים שיהיו מ"ב
אותיות מלה אחת אמנם היו
אלו מלות רבות כל אותיותיהם
מ"ב ואין ספק שהמלות ההן מורות
על ענינים בהכרח הענינים
ההם יקרבו לאמתת ציור עצמו
יתעלה בדרכים אשר זכרנו ואמנם
ואמנם נקראו אלו המלות הרבות
האותיות שם להיותם מורים על
ענין אחד בלבד (ר"ל תארי
הבורא יתברך) כשאר השמות עכ"ל
ומפרש שנזכר בשם של ע"ב אותיות
(עיין בשו"ת הרשב"א סי' רכ"ה) ובטור
או"ח (סי' תקפ"ב) כתב ושם של
ארבעה מתגלגל בצירופו ע"ב
ופי' הב"י ג' אופנים שהוי"ה
במילוי וד"ין או במילוי אלפין
עם הכולל או ברבוע עולה ע"ב
עי"ש, ואף במדרש חגית הגירסא
שמו של הקב"ה ע"ב שמות הן ולפי"ז
יתפרש כפירוש רש"י על אני והו
(סוכה מה:) שע"ב שמות הן ה
הנמנין בשלש מקראות (בפ' בשלח)
ויסע ויבא ויט שבשלשתן בכל ע"ב
אותיות ומצרף מהם ע"ב שמות
עי"ש והמתנות כבודה לא דין
במה שהרבה לחפש אחרי ריפוי
ועיין בזוהר בשלח ובתקונים
(תיקון ע') ובספר הקנה אשר
יחסוהו לר' נחוניא בן הקנה
ועי"ש בספרי בית אלקים על
תפלת אנא בכח ואין להאריך
בזה :

פיסקא

ג׳נוסאתא וכן מתרגמת הי (שם ב׳) מן גניסת אברהם ובתנחומא
ישנו עם אחד (אסתר) יוש עינוסיא די [illegible] ובדברי הי״
ויש גינוסיא של [illegible] (שמות רבה ח׳) : שבע לולבין אמר רבי
ברכיה [illegible] [illegible] לשון [illegible] וחסר [illegible] בפרוט
(שם) שבע לולבין [illegible] אמר הקב״ה [illegible] שבראתי את עולמי
היו אומות העולם אומרים לא נתתם
להם לא חגים ולא שבתות ודין ש
שעמדו ישראל נתתי להם ראשי חדשים
ועיבור שנים [illegible] שנאמר החודש הזה,
לכם אמר רבי ברכיה החודש הזה
לכם יש [illegible] [illegible] [illegible] למלאכתו
של [illegible] [illegible] החודש הזה
[illegible] [illegible] [illegible] :

פיסקא נ״ו לא [illegible] (שמות רבה,
פט״ו ילקוט [illegible]
ילקוט דברי הימים [illegible] (פ״ב) :
[illegible] סוהרא תרגום של ירח סהר
[illegible] שמש וירח (ויקרא ב׳) שמשא וסהרא
וירח [illegible] אילון (יהושע י׳) [illegible] וסהרא
[illegible] אילון והוא [illegible] לשון יוני,
[illegible] [illegible] הסהר (שה״ש ז׳) [illegible]
השהרונים (שופטים ח׳) והשביסים
והשהרונים (ישעיה ג׳) [illegible] [illegible]
הדומה ללבנה ~~ובדברי רז״ל הרבה~~ ובשם הרבנן
~~אותם~~ [illegible] [illegible] [illegible] בקמ״ה

היום [illegible] חודש הלבנה וחודש [illegible] [illegible],
רבי ברכיה בשם רבי חנינא בשם רבי יוחנן
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] למשה [illegible]
[illegible] ואהרן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ואמר להם באיזו
[illegible] ראיתם את הלבנה, [illegible] [illegible] או לאחר
החמה [illegible] או [illegible] [illegible] היא גבוה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] רחבה
אמר להם [illegible] הזה [illegible] ראיתם [illegible] היא
[illegible] [illegible] את [illegible] [illegible] על ידי [illegible] ועל ידי
[illegible] ועל ידי [illegible] [illegible], ורבי [illegible] ורבי
אליעזר בן יוסי ורבי [illegible], תני אמר [illegible] הקב״ה
ברוך הוא לישראל [illegible] חידוש [illegible] לכם
[illegible] [illegible] לבוא [illegible] אמר [illegible] כאן חידוש
[illegible] [illegible] לבוא [illegible] לבוא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אך [illegible]
[illegible]

פיסקא נ״ו יאשיהו צדקיהו [illegible] [illegible] והולך ששה עשר
[illegible] [illegible] דברי הימים ואין
[illegible] [illegible] ובשמות רבה (פ׳ ט״ו) [illegible] שבעה עשר ב
שהוסיף [illegible] [illegible] (ובילקוט תורה רמ״ז הלשון חסר) , ועוד
[illegible] [illegible] [illegible] שאין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תשעה עשר [illegible] עד צדקיהו נראה דלא חשיב [illegible]
שהעבירוהו בחייו והמליכו אחר
[illegible] [illegible] חי והרי תשעה
עוזיהו שנגדר מבית ה׳ ,ושם
בבית החפשית [illegible] [illegible] ה
הרבה ועם [illegible] נקרא [illegible]
[illegible] [illegible] חשיב [illegible]
והמליכו [illegible] [illegible] [illegible] וכן
יהודה המליכו אחזיה בן שנה
אחת [illegible] [illegible] , ויהואחז
והוציאו [illegible] העבירום
בחייהם [illegible] [illegible] [illegible]
בספר [illegible] ודברי הימים
ונשאו [illegible] ארבעה עשר ש
שהגלוהו [illegible] וצדקיהו הוא
החמשה עשר והוא אבד את
[illegible] וחשך המאור, ואכן
בספר הזוהר [illegible] [illegible]
חשב [illegible] והוציא יהואש
והעמיד ושוב [illegible] [illegible]
ודברי

(פ״ג) שבימי שלמה היה המלכות שלימה [illegible] [illegible] בשמות רבה (שם) עד שלא הוציא הקב״ה את ישראל ממצרים ברמז
הודיע להם שאין המלכות באה להם עד שלשים דור שנאמר החודש הזה לכם ראש חדשים החודש שלשים יום ומלכות שלכם שלשים
דור הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר [illegible] שהיא הולכת ומאירה עד ט״ו ימים ובסופם [illegible] מתמלא ומט״ו עד שלשים יום
שלה חסר בשלשים אינה נראית כך ישראל ט״ו דור מן אברהם ועד שלמה, אברהם התחיל להאיר [illegible] שנאמר (ישעיה מ״א) מי
העיר ממזרח צדק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ועמד שלמה על כסא
[illegible] [illegible] ישב שלמה על כסא ה׳ [illegible] : [illegible] [illegible] שלמה :

פיסקא נ״ט [illegible] הוא [illegible] (רה״ [illegible] ושמות רבה פ׳ בא ופרשת [illegible]. שמות רבה פ׳ ט״ו מדרש תנחומא פ׳ בא ילקוט [illegible] ובתהלים
תשל״ח [illegible] פיסקא) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ; [illegible] שהיה לו (ירושלמי [illegible] [illegible] ,
ילקוט [illegible]) : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
של [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שנאמר החודש הזה לכם : שהיה לו [illegible] [illegible] בשמות
רבה (פט״ו) : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ויקרא פ״ה) ואת [illegible] (ב״ב ס״ח) :
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] (סוטה [illegible]) : [illegible] (ויקרא רבה [illegible]) : [illegible] [illegible] (פסיקתא רבתי) : [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ (שם) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : [illegible] [illegible] ישראל הוא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (רה״) [illegible] [illegible] [illegible] (ילקוט [illegible]) : [illegible] ישראל הוא [illegible] [illegible]
[illegible] רבה [illegible] ילקוט [illegible] ובתהלים [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
פיסקא [illegible] ואין [illegible] (פסיקתא [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויאמר
רבה (פט״ו) : בשלשה דברים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ב״ר פ״ו ילקוט ח׳ [illegible]) ועיין בשמות
ילקוט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (פט״ו) [illegible]
[illegible]

קב' דברים נעשה והוסיף מעשה אין המשנה ועיין רש"י הרמב"ם ב
בגו/חות שם ובחולין (מ"ב) ועיין ביפה תואר ועיין במבשרים מ
מאמר ג"ה וגם משלמות : והראה לו במראה הנבואה (מ"ב) :
במנורה לפי שנעשית לעשותה מקשה אחת ע"י כל כפתוריה ופרחיה ו
ובקישיה : ובשרצים לפי שלא ניתן סימן בהם איזה מין טהור ואיזה
מין טמא כמו שניתן סימנים בבהמה וחיה ודגים : ובלבנה לפי
שבשעת המולד אינה נראית כלל
מדע ואין כח לעין לראותה והקטין
והמאורין בר"ה (כ"ג) כמה ה
ראיתם אם כזה והדבר קשה מאוד
להבינה רש"י הרמב"ם בפי' המשניות
ובהלכות ר"ה ה' : אין כח לעין
לראותה מאליו עד שיסתלק
נעשה בה משה והמאורין בר"ה
(כ') לא נולד קודם חצות בידוע
שלא נראה סמוך לשקיעת החמה
והפי' שהוא קטנה כל כך שעות
ונקודות מאין כל : חודש הלבנה
וחודש הלבנה גלויה. והמאורין
בירושלמי (ר"ה פ"ב) ובבבלי (פ"ו)
אע"פ שעשה ירח למועדים החדש
ידע מבואו אין עוד ללבנה אלא
משתשקע החמה ופרש"י (בב"ר)
אע"פ שהיה המולד קודם חצות
אין החודש נקבע עד שתשקע
החמה שהרי נאמר ומועד בחודש
הראשון בט"ו יום לחודש ואם
ללבנה אתה מונה לית בה אלא
י"ד שנים שעות ומשום דהים לו ב
בברייתא דשמואל והחיצוני (ס"ו)
שבו יצאו ישראל ממצרים יום ה'
היה והמולדה ביום ד' אחר
חצות בתחלת שש אחרונות ונם
בסדר עולם מפורש שאותו חמשה
עשר יום שנסעו ממצרים יום ה'
היה ואמרו ביום רביעי נתן
פסחיהם ומתחיל כל חודש שנולד
משש שעות ולמעלה אין כח בעין
לראותו ואמרינן בריש תנחומא ד
(והוא לפנים אך בילקוט רמז קנ"א
אותו) אותו חודש שאמר לו הקב"ה
למשה קדש אותו משש שעות ולמעלה
היה ולא היה כח בעין לראותו
אלולי שהקב"ה הראה לו למשה
באצבעו ואמר לו החודש הזה
כזה ראה וקדש ואמרינן בר"ה
(כ') עלה קודם חצות בידוע
שהוא נראה היום סמוך לשקיעת
החמה ואותו מולד ניסן היה
נולד אחר חצות ביום ד' לא
יראה לו שום [illegible] עכ"ש
עמה מן
[illegible] כוונת הפיסקא :

ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה וכל העם רואים את ה
הקולות מה שכתוב לקול אז יבלע כאילו פסח אף הכא
ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ונאמר
מה שכתוב לקול ונתן לשון אומות אוזן הכל ונגע
כל העם יחדיו ויאמרו נעשה :

פיסקא כ"ה דברו אל כל עדת בני ישראל לאמור ב
בעשור לחודש הזה והלא אינו
עושה אלא מבירורה ואתה אומר מבעשור . אלא
מלמד שהיו שורים לרדת מעותיהם של ישראל מבעשור
והיו המצרים נכנסים ורואים אותם ונפשם פורחות
מעליהם . רבי חייא בריה דרבי אחא דיפו משל
ונחו לפס לאן למשרתותם שיהא כל אחד [illegible]
מושך אומות של מצרים ושוחטו לפניו ודרשו לא
ואלו רבי חלבו בשם רבי יוחנן הכא איתמר בעשור
לחודש הזה ולהלן הוא אומר והעם עלו מן הירדן
בעשור לחודש הזה . רבי חייא בשם רבי יוחנן
לזכותם עמדה להם בירדן ואפילו עמדה להם
בימי המן ואכלו את הבשר בלילה הזה בלילה
ההוא שנדדה שנת המלך . רבי ברכיה משם רבי
אבוהו דריש נחש ברבי סימאי בטרסון וינחו
לרש איש גזה הקב"ה בכתיב ביה ה' איש מלחמה
שאתם לוקחו בחצי תמורים . שלה גזה נחן תמיד חשיה
באמת אמר את הכבש האחד תעשה בבוקר ואם
לפות מאפות שה לבית אמר רבי יודן ברבי סימון
מימיו לא היה לן אדם בירושלים ובידו עון האיך
כיצד תמיד של שחר היה מכפר על עבירות של
לילה תמיד של בין הערבים היה מכפר על עבירות
שנעשו ביום מיד ולא לן אדם בירושלים ובידו עון
מה טעם צדק ילין בה צדק ילין בה :

פיסקא ל"ב רבי ברכיה בשם רבי יצחק החודש הזה
חדשו מעשיכם שמדיין ראש
וראשון לכם . ראש זה נבוכד עליו הרשע דכתיב
בי' אנת הוא רישא דדהבא ראשון זה עשו ה
הרשע דכתיב ביה ויצא הראשון אדמוני . ומי
יפרע לכם ראשון אני ה' ראשון ואת אחרונים
אני הוא מי פורע לכם מבבל . בעשור כנגדי פסוק
עשרת אלפים ככר כסף ונאמר אמר רבי אבוהו
בא עשור של המן ועשרתו בנוי מי פורע להם שני
מן טירון מרדכי ואסתר מרדכי מבחוץ ואסתר
מבפנים . מי פורע לכם מיון בני חשמונאי שהם
כהנים גדולים שני תמידין בכל יום . מי פורע לכם מ
מצרים נשרונו והיה לכם למשמרת עד ארבעה
עשר אמר הקב"ה אבוא ואראה אותם נקיים ויראה את
עשו בא הגדול ואמר ראה אותם נגדו ותקח רבקה
אמרי

ודברי הימים שמונה ככל חוץ מאומן ויהודים :

פיסקא כ"ד ומלך שהיה לו הפרשים הארוכים ותרגם במה פליגי האמוראים
תבא ומר אמר תבא ולא במשליהם ובאומת אין זה קושיא דמר אמר
פליגי והראיה שבשמות רבה (פט"ו) לא
הזכירו רק המשל של האוהבות ורק לא כי
בדברי אגדה כאילו אין כל כך במשלים
כי כל אחד אומר בגוונא ובענינו משל א'
בפני עצמו ומחברי אגדות אספו כל המשלים
והרכיבו יחד והלוה הרבה באומות ו
ובחנם האריכו המפרשים כאן במחלוקותיהם :
נרתק של איש נשל (רות ב') תרגומו
שלף גבר ית נרתקיה יד ימינה ושלף
נעלו , ושלף בועז ית נרתקיה יד ימיניה
וכתב בספר המתורגמן הוא כמו תיק ומצא
בדברי רז"ל הוציא הקב"ה חמה מנרתקה
(עבודה זרה) נראה לו שהוא מורכב מן
נר ותיק והחמה נראה נר עכ"ל ושגה
בזה והעיר כמ"ש בעל המוסף שבלשון
יוונית נרתיק פירוש הרפואות נרתק ולפעמים
שם כלי לכתן ורבאמרינן ביומא (ע')
בשעת הכנסתו כלים לנרתק שלהם :
שם המידו ביומה לפי דמתרגמא דארעא
כמין מרתא בדיוק
וכמו שמלך משר ודם דן על הבימה וסונקדרין
וסינקורין אצלו אמר כן אצל ביום ויברך
והבריך שארבע גבי וכל דבא השמים
עומדים עליו מימינו ומשמאלו אלו מ
מיימינים לזכות ואלו משמאלים לחובה :
שם נמלכו בית דין לעברה אע"ג דביעת
חלוי בראיית
הלבנה ולא בזב כ"ב משום דבזמנן
לא חיישי לעדים דבתוך משחרב בית
המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי שלא
יהיו מקבלין עדות מן המנחה ולמעלה
ועל זה אמר כאן נמלכו כ"ב לעברה
או נמי בזמן זה דין דעין על פי
החשבון שאפשר שאחר שיחשבו לקבוע
ראש השנה ביום א' נמלכו לקבוע
ליום המחרת מאיזה טעם :
שם אם אין חן לישראל דהכי קאמר
אם יקבעו ישראל
חן החודש יהיה משפט להקב"ה ואם
לאו לא ונראה שמה שהוצרך לדרש
כן משום דקשה כיון דמשפט זה
כולל כל באי עולם מאי קא מיחד .
ישראל ומפתנא מקרין כבו' כי חן
לישראל הוא אין לו אלא לישראל
ואומות העולם אינן תלמוד לומר משפט
לאלהי יעקב אם כן מה תלמוד לומר כי
חין

הה"ג בילקוט (רמ"א) [illegible] בשלות [illegible] וזה על דרך ובושיה [illegible]
חוזר: הה"ג (שם) רק יהיו בני [illegible] מקדשין את החודש למטה: חידוש
[illegible] פ' החודש הזה מדרש ורבותינו: לעתיד לבוא בילקוט (רע"ג)
איתא בחודש השלישי חידש בבריות אני מחדש בריה ועושה בריה [illegible]
[illegible] לעולם הבא זה לעתיד לבוא ואני חרש [illegible] אין הכא
כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע זה,
לעתיד לבוא [illegible] ידבו [illegible] [illegible]
אל הכא [illegible] כל החודש יחדיו:
פיסקא [illegible] הה"ג בילקוט (רמ"א)
אינו יפה אלא
[illegible] [illegible] אינו יפה
אלא ~~[illegible]~~ [illegible] בירחו
[illegible] [illegible] ארבע ימים
[illegible] שחוטים; ונפש פורחת
מצטערין על שפוחתין העבודה
[illegible] ורבותינו: הה"ג (שם)
ר"ח בריו דרב יהודא: הה"ג [illegible]
ליה ומלו [illegible] [illegible] [illegible]
ידבר [illegible] [illegible] בב"ר (פ'
ל"ו) [illegible] היום הזה בא נח
[illegible] אברהם (שם פ' מ"ו) [illegible]
זה ומלו ובמגילה (יח) אלו [illegible]
[illegible] ומשה לבן נס [illegible]
בשמות רבה (פ' ט"ו) [illegible] את
[illegible] [illegible] ולא [illegible] אמר
לה הקב"ה חייך אין ישראל יוצאין
[illegible] שישחטו אלהי מצרים
ועיניהם שאודיע להם שאין אלהי
[illegible] [illegible]: [illegible] להם בירדן
(ילקוט [illegible] וביהושע רמז ט"ו): הה"ג

חוץ לישראל מלמד שישראל נכנסין לבין [illegible] ומש"כ בברייתא
[illegible] לה הכי מ"ב לא אינו חוץ לישראל [illegible] אינו מושג
ואחר [illegible] [illegible] קרא בהכי והכי [illegible] [illegible] הרחב כי חוץ
לישראל ונוער מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסין [illegible] לבין אלא א"כ
קדשו ב"ד של מטה את החודש:

את בגדי עשו בנה הגדול ואני קורא אותו קטן התם
קטן [illegible] בגוים הגאון והם קוראים אותו גדול [illegible]
תורא טבחא כי זבח לה' בבצרה וטבח לה' בארץ אדום:
אמר רבי ברכיה וטבח גדול בארץ אדום אל תאמר
[illegible] לא תבקירם [illegible] ובשל [illegible] כי
אם כל אש [illegible] הוא ודומיה [illegible] ואסטרטיאותיו
הולך [illegible] [illegible]. אמר רבי נתן [illegible] אותם
שהם [illegible] ובאו [illegible] [illegible] אף הם [illegible] ביום
[illegible], [illegible] [illegible] אותו [illegible] חגורים [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אותה בחפזון פסח
הוא לה'. אמר רבי שמואל בר נחמן לפי שבעולם הזה
[illegible] אותו בחפזון אבל לעתיד לבוא מה כתיב
כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך
לפניכם ה' ומאספכם אלהי ישראל:

סליק פרשת החודש

פרשת את קרבני לחמי

פיסקא צו את קרבני לחמי לאשי. [illegible] אש [illegible] לא
[illegible] לך [illegible] [illegible]
ומלואה. אמר רבי סימון שלש עשרה [illegible] של רחמים
[illegible] בהקב"ה [illegible] [illegible] ה' על פניו ויקרא ה'
ה'

שם אינו מושג [illegible] יעקב [illegible] [illegible]
ביום ראשון אבל לא שאם
לא קדשוהו [illegible] לא יהיה [illegible] לה' [illegible]
[illegible] אמר רב"ב כיון שבית דין של מעלה
רואין שאין בית דין של מטה מקדשין אותו
הם מקדשין אותו:
שם [illegible] אלה ~~[illegible]~~ מועדי ה' [illegible] ואילך
אשר תקראו אותם [illegible]
[illegible] [illegible] במועדי ה' ואלה הם מועדי
[illegible], אלא בהכי [illegible] אשר [illegible] אלה
מועדי ה' [illegible] [illegible] [illegible] ישראל היו
המועדות [illegible] [illegible] סדר [illegible]
הלבנה והמזלות אשר ברא ה' [illegible]
[illegible] מועדי ה' [illegible] והיו לאותות
ולמועדים [illegible] ישראל [illegible] והם
[illegible] [illegible] החודש המועדות [illegible]
[illegible] [illegible] אשר תקראו אותם
[illegible] אתם [illegible] אלהים מועדי
אם קראתם אתם מועדי ואם לאו אינם
מועדי [illegible] רבי [illegible] והיינו
[illegible] שאמר בית דין [illegible]
[illegible] [illegible] ומה [illegible] מה
שהיה [illegible] [illegible] חיבה יתירה
שחבבם ה' שהמועדות שהיו תלוים
בו יתברך שהיו מועדי ה' [illegible]

ור"ח בשם ר"י: [illegible] [illegible]: לא היה [illegible] בב"ר (פ' [illegible])
[illegible] [illegible] [illegible] פ' פינחס [illegible] ילקוט [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פ' פינחס [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]:
פיסקא [illegible] ראש זה [illegible] (מגילה י"א) [illegible] רבתי [illegible]
[illegible] [illegible] ילקוט [illegible] [illegible]
[illegible]): [illegible] [illegible] ראשון (ב"ר פ' ס"ג שה"ר פ' ט"ו [illegible]
[illegible] ילקוט [illegible] [illegible] ובירמיה [illegible]): [illegible] בילקוט
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ומבחוץ שהיה הולך [illegible] בית המלך: [illegible] בבית אחשורוש.
הה"ג בילקוט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ......

לישראל באהבתו אותם [illegible] הוא [illegible] השררה והמשך אחרי
[illegible] ישראל ולכן אמר רבי [illegible] [illegible] [illegible] הוא
בדברים רבה [illegible] אשר לו אלהים קרובים אלין [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יעקב [illegible] [illegible] שאמר אם
קראתם אתם מועדי ה' [illegible] [illegible] [illegible] אינו אלא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ראוי שיהיה [illegible] החודש [illegible] [illegible] [illegible] אשר העין
[illegible] [illegible] [illegible] אל [illegible] אין שום חידוש [illegible] שהוא
יתברך ברא את שני המאורות הגדולים [illegible] [illegible] לאותות
ולמועדים והכל שוה [illegible] יתברך [illegible] [illegible] [illegible] זה
[illegible]

אבין קורא אותו גדול (ב"ר פ' ס"ה [illegible] ילקוט [illegible] ובירמיה [illegible]): הה"ג במדרש אמר רבי ברכיה [illegible] תורא טבחא אמר ר"ל [illegible]
[illegible] השור [illegible] טבח גדול [illegible] קטן קורא גדול ולכן טבחו גדול: אמר רבי ברכיה לא גרסינן [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ואסטרטיאותיו [illegible] [illegible] אדום [illegible] [illegible] [illegible] הוא ודומיה
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ ואסטרטיאותיו הוא
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
ילקוט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible]: [illegible] [illegible]

פיסקא צו את קרבני לחמי (במדבר רבה [illegible] [illegible] [illegible] ילקוט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]):
[illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] (במדרש [illegible] ילקוט [illegible] [illegible]): הה"ג [illegible] [illegible]: הה"ג [illegible] ה
[illegible]

הערותי ד"ה ומחול שאינו : והיינו הם עונות המזידים : ד"ה
(בוערת הקוצים ובמשל תרנגול) ואתה מחיה את כלם אתה עושה מחיה
לכולן : שהוא עושה שאם תשקהו יין יעשה שמן הרבה וכו' בש"ט (פ'
) : המפרשים איתא או שלשה לוגין ואני כל הימים לא שעלו
שנאמר מי חכם בשעלו מים ואני על לוגך כמהו : ד"ה לשון שביעה :
ספרים שבראש השבח שכתב) עבים שיורדים לשתן כריפתן והיות
סמוכים פני שיראה הירדן עליהם
טגרון מלא ושבע ורבה איתא בסוף
(מ"ט :) אמר ר"ל בזמן שמנסכין יין
על גבי המזבח סופקין את השיתין
לייש מה שנאמר בקודש הסך נסך
שכר לה' מאי משמע אמר רב פפא
שכר לשון שתיה לשון שביעה לשון
שכרות ופרש"י שכר לשון שכרות ושמחה
ונסיכה : בקמה אחת (במדרשים
שם ושם ובילקוט ס"ב נוטים איוב ח
תמ"כו) : בקמה אחת ורש"י לומר
שלא דכתיב הרה עם בהמות אינה
יצאה אחת ופרשוהו סיפא דגרא
שנתפרו הכל בלשון יחיד חציר כבקר
יאכל ונאמר כחו במתניו ונאמר : ה
ד"ה ישחו שם ריב"ל אמר ובכולהו
מפרשים הגירסא ריש לקיש בהרים ר
ריב"ל : אלף הרים שרועה ומרבין
כלים באלף בזה והעם עובדה
שלשרים למזונותיה כל עבודיה ו
והרד"ק (באיוב) כתב שדרך בהמה
אחר אלף הרים כמו עגלות מבריות
ובשמים : כי בו הררים שכתב שההרים
נשאים ומפריחים בחיים לו ומי
אחרי אלף דכתיב התם :
ד"ה מגדון לה : ד"ה אות כעיר
אלף כעיר פי' והוא אין הבהמה
אוכלת כאלו חיים כדרך החיות :
מכניס לששה חדשים כלומר פעם
אחת בששה חדשים שותה בגמיאה
אחת כל מה שהכניס הירדן בששה
חדשים : לכוך פה כלומר הגמות
פה דעלמא מרובה גדול : ד"ה נהר
ולא יעבר : ד"ה זה [illegible] דיג שבי :
מלך אחד (מפרשים שם ושם נוטים
מלכים עו') : ~~מלטו ומולך~~ [illegible]
~~[illegible]~~
ושם לשון מלטוה ובב"מ (עו')
איתא הלז לציון של טבחים ר"י
אומר הלז לזנב גדרה ופרש"י
הלז הגמה והסולת לציון של טבחים
חלות עשויות לכסות פי הקבורות
שאוב באחרונה התחתיו והלז הקבר
[illegible] הכגיים כזה הסיון לזנב
גדרה אינם אלא לוין [illegible] כי
שגדרה : ד"ה עשרה [illegible] בראשים
[illegible]

ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נושא עון ו
ועובר על פשע וחטאה ונקה וכו' יש רחמן שמוסר
מזונותיו לאחרים הוי אם ארעב לא אומר לך , ואמר
רבי לוי ברבי סימון אמר הקב"ה לישראל בניי עשר
בהמות טהורות נתתי לכם שלש נתתי לכם ושבע אינן
ברשותכם שור שה כשבים ושה עזים ואלו הן שאינן
ברשותכם איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר
שמא הטרחתי עליך שתצא מחזר בהרים ובגבעות
שתביא לפני קרבן מאלו שאינם ברשותך והוא לא
אמרתי לך שתביא אלא ממה שברשותך ומן הגדל
על אבוסך הוי אם ארעב לא אומר לך , ואמר
רבי יצחק כתיב את קרבני לחמי וגו' וכי יש לפני א
אכילה ושתיה אם אומר אתה שיש לפני אכילה
ושתיה למד ממלאכי למד ממשרתי דכתיב משרתיו
אש לוהט והיינו הן נזונין רבי יודן בשם רבי
יצחק אומר מזיו שכינה דכתיב באור פני מלך
חיים ורבי חגי בשם רבי יצחק אומר כתיב אתה
הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים שמי
השמים וגו' ואתה מחיה את כלם ואתה
מחיה לכלם , אמר רבי שמעון בן לקיש כתיב
עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחוח אשה
לה' וכי יש אכילה ושתיה לפני ואם אומר שיש
אכילה ושתיה לפני למד ממשה דכתיב ויהי שם
ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים
לא שתה ונאמר והרי דברים קל וחומר ומה אם
משה שהלך בשליחותי ארבעים יום וארבעים לילה
לחם לא אכל ומים לא שתה ולפני יש אכילה
ושתיה הוי אם ארעב לא אומר לך , אמר רבי
חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה
בריות אינן צריכין לבריותיו ואני צריך
לבריותי שמעת מימיך אומרים השקו את
הגפן הזה שהוא עושה שמן הרבה בריות
אינם צריכים לבריותי ואני צריך לבריותי
הוי אם ארעב לא אומר לך , אמר רבי ינאי
בנוהג שבעולם זה שהוא עובר על גב הנהר
אפשר לו שלא ישתה ב' או ג' לוגין ואני על
לוגין דאמרא כתיבא דאשה שתי דאשה רוו
דאינון שבעה , תני רבי חייא בקודש הסך נסך
שכר לה' לשון שתיה לשון רויה לשון שביעה
לשון שכרות , רבי יוסי בן מנשה בשם רבי
שמעון בן לקיש אומר צריכין ספלים שיהיו מלאים
בשעת הניסוך אמר רבי יוסי ברבי אבון
מילתא דרבי שמעון בן לקיש אמר לעשות כבוד ה
אחת מסרתי לך ולא היית יכול לעמוד בה ו
ואיזו היא בהמה כבהמות בהררי אלף רבי יוחנן ורבי

כזה הוא יתברך אשר תראו אותם מורדי יחר בזה יאמר אין קראתם
אתם מורדי וכל זה ע"כ , ויש לעיין בש"ס בירושלמי סנהדרין (פ"א) ברמזה
שהותר בת ע' שנים ונבעלה ונולדו כ"ב לעבר השנה במלותה ח
מורין והוכרח בזה בענין אחר :
בפסוק ז"ב ואני בה' אצפה אשר עשו סיפיה דגרא ושמרו אותה כמות
ועשו אותם במשנה שמוזכים בצורות . ה
הבית כדי שישמרום ועשו אותם דבירום שיבנו בית המקדש בצורה
ההוא ולהכי מתמיהין שהרי עד עכשיו
כמה שנים שלא נבנה הבית והיכי קאמר
שהשלמים צורות מיחזקאל ובנוהו
ולרבנן ויאמר כזה בעון ביתנו קאמר
שהרי לא נבנה בצורה הזאת כמ"ש ה
הרד"ק ואם תאמר ולמאי דמייתי בבנין
הכתוב שיהיו אלו האנשים ויבנוהו וכו'
המקרא הא לא קשיא דלשמואל אין תחיית
המתים בזמן שיבנה בית המקדש בסביבותיו
זה אין בין עולם הזה לימות המשיח
אלא שעבוד מלכיות רבא איתא בפרק
במה אשה ואפילו והכן לא יצא שהרי
הבנין הכתוב על ידי הקב"ה יבנה ולא
על ידי אדם כדכתיב ואני אהיה לה
חומת אש ואפילו היה על ידי אדם אלו
טעמא לצורות בצורתו ומשפטיו על ידי
יחזקאל והוא מתמיה יעמדו משה ואהרן
וילמדו כל הפסוק ופרש"י הגמרא לענין
בנין כתנים ובתנחומא גרס אמר ,
יחזקאל רבונו של עולם עד עכשיו
אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו ואתה
אומר לך להודיעם לישראל צורת ה
הבית וכי יכולים הם לעשות הנין
להם עד שיעמדו מן הגולה ואחר כך
אני הולך ואומר להם אמר לו הקב"ה
ליחזקאל ובשביל שבני נתונים בגולה
יהא בנין ביתי בטל אמר לו הקב"ה גדול
קריאתה בתורה כבנינה לך ואמור
להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה
ובשכר קריאתה שיתעסקו לקרות בה אני
מעלה עליהם כאלו הם עוסקים בבנין
הבית נראה שעל בנין בית שני נבא
ומפני הקושיה לו למה לו ולהודיע אזהרת
הבנין בגלות , ועוד דודאי בנין יחזקאל
לא היה כמוהו בבית שני :
שם מכשה מתחול עשים הזכרת זה
לשון לפרשת היא
העולה לשון תורת העולה היא העולה
בתחלה בגרואה החטאת ואגב אורחיה
אשמועינן טעמא במילתא שהחטאות
טהורים מחטא כמ"ש הכל שאין בו חטא
וכן הקרבנות טהורים מחטא כלומר
שעל ידם מטהרים מהחטא ובתנחומא
משמע דמייתי לה לומר שעל ידי לימוד
הקרבנות שלומדים הקוראים שהם
כעושים ומטהרים נחשבת כאלו מקריבים
הקרבנות

יהושע בן לוי ורבנן רבי יוחנן אמר בהמה אחת רבוצה על אלף הרים ואלף הרים מגדלים מזונות
והיא אוכלת מאי טעמא כי בול הרים ישאו לו וחיית השדה ישחקו שם רבי שמעון בן לקיש ורבי יהושע
בן לוי אמר בהמה אחת היא רבוצה על אלף הרים ואלף הרים מתגדלים לה כל מיני מאכל למאכלות של
צדיקים לעתיד לבוא ומה טעם והיה השרון לנוה צאן ועמק עכור לרבץ בקר לעמי אשר דרשוני, ורבנן
אמרין בהמה אחת רבוצה על אלף הרים ואלף הרים מגדלים לה מזונות בהמות והיא אוכלת. ומה
טעם וחיות השדה ישחקו שם ואיפשר כן חיה בשיר אלא כעדיה אמר רבי תנחומא מגדולים מעשה אלהים
מה משונים הם מעשיו של הקב"ה ומהיכן הוא שותה רבי יהושע בן לוי ואמר כל מה שהירדן מכניס לששה
חדשים הוא עושה אותה גמיעה ומה טעם כי יגיח הירדן אל פיהו ורבנן אמרין כל מה שהירדן
מכניס לשנים עשר חדשים הוא עושה אותו גמיעה אחת ומה טעם כי יגיח הירדן אל פיהו ויש
בהם לזלוף פיה ומהיכן היה שותה תני רבי שמעון בן יוחאי נהר יוצא ושמו יובל ומשם הוא שותה
שנאמר על יובל ישלח שרשיו ונאמר תני בשם רבי מאיר ואולם שאל נא בהמות ותורך זה בהמות
בהררי אלף ועוף השמים ויגד לך זה זיז, או שיח לארץ ותורך זה גן עדן ויספרו לך דגי הים
זה לויתן, מי לא ידע בכל אלה כי יד ה' עשתה זאת מלך אחד מסרתי לך ולא היתה יכולה
לעמוד בו זה שלמה בן דוד, ויהי לחם שלמה שלשים כור סולת, אמר רבי שמואל בר יצחק אלו
טוס מלטורים היו אבל לעיסה לא היתה בריה יכולה לעמוד, עשרה בקר בריאים
ועשרים בקר רעי ומאה צאן מן המרעה לבד מאיל וצבי ויחמור וברבורים אבוסים, רבי ברכיה
בשם רבי יהודה אומר מיני צפרים ורבנן אמרין עוף גדול מגדלה ומשובח היה עולה ונותן על
שולחנו של שלמה בכל יום, אמר רבי יהודה בר זבדא אלף נשים היו לשלמה וכל אחת ואחת
היתה עושה סעודה כסעודה זו בסבורה שמא אצלה הוא סועד הוי לא ארעב ולא אומר לך
אפילו אחד מסרתי לך ולא היתה יכולה לעמוד בו ואיזה זה נחמיה הפחה ואשר היה נעשה
יום אחד כאן של ברודות ולפרים שאין לו כל עשרת המינים ויין הרבה ואם גם לחם הפחה
לא בקשתי כי כבדה העבודה על העם הזה מהו לחם הפחה. חונא בר יוסי אמר קנבסין:

פיסקא קמ"ב רוח ניחוחי תנא אין מביאין את המוגמר אלא לאחר הסעודה כנגד האורחים ונהנים
מנין שלא הריח ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו

צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר, צדיק אוכל לשובע נפשו זה אליעזר עבד אברהם ש
שאמר הגמיאיני נא מעט מים מכדך גמיאה אחת. ובטן רשעים תחסר זה עשו הרשע
שאמר לאביו יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה, אמר רבי יצחק בר אליעזר פער פיו
אותו רשע כגמל ואמר אנא פתח ואת כתיה ואנא הוי משלח ואכיל הריהא במתניתין תנן אין אובסין
את הגמל ולא דורסים אבל מלעיטים אותו, דבר אחר צדיק אוכל לשובע נפשו זו רות המואביה
דכתיב ותאכל ותשבע ותותר, אמר רבי יצחק את שמעית מינה תרתי או ברכה שרתה בידו
של צדיק או ברכה שרתה במעיה של צדקת, ובטן רשעים תחסר אלו אומות העולם, אמר רבי
מאיר שאלה את רבי דוסתאי אחד מן קסריה אמר לו ומהו ובטן רשעים תחסר אמרתי לו גוי
אחד היה בקסרין ועשה סעודה לכל גדולי העיר וזימני עמהם והביא לפנינו מכל מה שברא
הקב"ה מששת ימי בראשית ולא היה שולחנו חסר אלא אגוזי פרך בלבד, מה עשה נטל את
הטבלא מלפנינו שהיתה יפה כששה ככרי זהב ושברה אמרתי לו מפני מה עשית כן אמר לי
רבי אתם אומרים העולם הזה שלנו והעולם הבא שלכם ואם אין אנו אוכלים עכשיו אימתי אנו
אוכלין, וקראתי עליו הפסוק הזה ובטן רשעים תחסר, דבר אחר צדיק אוכל לשובע נפשו
זה חזקיהו מלך יהודה שתי אגודות של ירק וליטרא אחת של בשר היו מעלים לפניו בכל יום
והיו ישראל מליזים אחריו ואמר זה מלך ורצין בן רמליהו מלך ומשוש את רצין בן רמליהו
מלכות ורצין הבא הוא דכתיב יען כי מאס העם הזה את מי השלוח ההולכים לאט ומשוש
את רצין בן רמליהו, מה ההולכים לאט בר קפרא אמר חזרתי על כל המקרא ולא מצאתי שמו
לאט אלא זה חזקיהו מלך יהודה שהיה מטהר את ישראל במקוה של ארבעים סאה כמנין
לט היה הקב"ה אומר אתם בזיתם לכן הנה ה' מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את
מלך אשור ואת כל כבודו ועלה על כל אפיקיו והלך על כל גדותיו ובטן רשעים תחסר זה
מישע מלך מואב היה נוקד מה נוקד רועה והשיב למלך ישראל מאה אלף כרים ומאה
אלף אילים צמר, מה הוא אלף אילים צמר, רבי אבא בר כהנא אמר גזוזות, דבר אחר
צדיק אוכל לשובע נפשו אמר להם הקב"ה בני כל קרבנות שאתם מקריבים לפני איני
נהנה מהם אלא מן הריח, ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו ואתם צריכים
לשמור מאוד, והיכן צווה בחומש הפקודים לשמור מאוד תשמרו להקריב לי במועדו היא
הפרשה האמורה להלן היא הפרשה האמורה כאן ולמה היא אומרת נשמרה רבי יהודה
ורבי נחמיה ורבנן רבי יהודה אומר לפי שהיה ישראל אומר לשעבר היו המסעים נוסעים ה
המרדים

ושם) ובקהלת רבה (פ' קניתי) הגו
מינו ברבורי אך בילקוט קהלת
(בתוספת) איתא רבנן אמרין מן
ברבריא ונותן על שולחנו ה"ג
בילקוט פינחס (שם) ובמדרשים ה
הגירסא וישב על שולחנו ובילקוט
מלכים (שם) איתא ונתן על
שולחנו ובקהלת רבה (שם) מסיים
במילתא דרבי ברכיה ומהיכן הוא
בא מברבריה לא בכל יום והוא
שם מדין הרדוף הרים באמצע
הארץ ובב"מ (שם) איתא מאי ב
ברבורים אבוסין אמר רב שאובסין
אותם בעל כרחן ושמואל אמר ש
שאובסים ועומדים מאליהן ע"ש:
היתה עושה סעודה (ב"מ ומדרשים
שם ושם וקהלת רבה פ' שבתי):
ה"ג (בילקוט פינחס) שבוי אחד
מסרתי לך: י"ג נחמיה הפחה
ובתנחומא (שם) רבי נחמיה הפחה
אומר ט"ס כי זה נחמיה בן חכליה
דכתיב ביה אשר צוה אותו
להיות פחם (נחמיה ה'): ה"ג הונא
בר יוסי אומר קנבסין ופירושו
לחם חם סלי חורי (בראשית
תרגום ירושלמי סלי דריפתא
קנבסון:
פיסקא קמ"ב תנא (ברכות מ"ב):
אלא הריח (ה"ג
פסק' מדרש תנחומא פ' תצוה
ופינחס וילקוט פ' פינחס) מה
אין להקב"ה מהקרבנות אלא הריח
וכן איתא במדרשים (שם) ורבותינו
פתחו בסוף הפסוקא: ה"ג ב
(במדרשים) זה דבר צדיק אוכל:
זה אליעזר (שם ושם וילקוט ל"ט ו
ובמשלי תנ"ך ובש"ט פ' י"ג):
משלח ואכיל (שם ושם וב"ר פס"ג)
פירוש הדרך כולה לתוכה (ילקוט
משלי שם): במתניתין (שבת נ"ה):
זו רות (מדרשים שם וילקוט רות
תקס"ה): במעיה של צדקת בש"ס
וילקוט (משלי ורות שם) מסיים מזה
שנאמר ותאכל ותשבע ותותר
נראין הדברים שהברכה שרתה
במעיה של צדקת: שאלה את
רבי דוסתאי בבראשית רבה ו
ובמדרש תנחומא (שם) הגירסא
מעשה בגוי אחד כו' אמר רבי
דוסתאי אותו גוי עשה סעודה
אך בש"ט ובילקוט משלי הגירסא
אמר רבי מאיר שאלני ר' דוסתאי
[illegible]
[illegible]
ה"ג
[illegible]

מהו: זה תמידו (סנהדרין דף [illegible]) ושומר [illegible] (ע"ש) ולקוט משלי (תתקמ"ה): זה מישע מלך מואב ר"ה הגירסא בש"ט (שם) אך בילקוט (משלי) איתא
ובטן רשעים תחסר זה סיחון ועוג שהיה אוכל שלשה מאות (ובסנהדרין הגירסא ארבעים סאה) גוזלות בסעודה דבר אחר צדיק אוכל
לשובע נפשו אלו מלכי ישראל ובטן רשעים תחסר אלו מלכי מזרח ומערב והגירסא דנראה יותר וזה מסכים שזה מישע מלך מואב וכן מוכח
מסנהדרין ע"ש: פרוקטוזא (ערוך ע' פ' כי תשא ולקוט מלכים רמ"ב) פי' בלשון יוון [illegible] של [illegible] דנוגא ולא של עבים קראים פרוקטוזא בחומש או פרוטוזא:
הפיקודים ספר במדבר [illegible] ושמור [illegible]: האמורה להן בפרשת תצוה: וכאן בפרשת פינחס: ה"ג (בילקוט פינחס) ושעבר היו המסעות
נעקרין והמשובין מהלכין בפסוק המסעות
בפסוק המתמידין: ה"ג (בילקוט שם)
שהיו ישראל מעלין: ה"ג בילקו"ר מהו
שהשכין בהם: ה"ג בויקרא רבה (פ"ז)
ולקוט (פינחס) ובתהלים (תרמ"ו)
שלא יהיו ישראל אומרים וכו'. מהו
שהשכין ובילקוט (תל"ט) ובהושע
(תקכ"ב) הגירסא לפי שהיה
בית המקדש קיים היו מקריבין כל
קרבנות שבתורה עכשיו מהו להתעסק
בהם בסה"א כיון שאין תכלית מעשה
בהם אין להתעסק בהם כלל לפי שלא
ירפתו [illegible] להתעסק בענינים הנזכרים
עכשיו: כי יתנו בגוים (מדרשים
שם) והדאיתא (בב"ב ח') ולקוט
(תתכב) ובעזרא (עז"ס"ח) הסיון
זה בלשון ארמית שאמר ויתנו תרגום
של ישע כתו ושינוים ותנינן) אי
ירתו כולהו (וכן רובם יהיו שונין
ועוסקים בתורה כשיגלו בעמים)
עתה אקבצם ע"ש: חורי עוד דרש
אחרת: וכי יש מנחה בבבל (מדרשים
שם ושם ומנחות ק"י:) דהלא הוזהרו
מן תפלה שלותה בכל מקום אשר
תראה. ובמדרשים הגירסא וכי יש
מנחה טהורה בבבל: בונים אותו
(מדרשים שם ושם ולקוט יחזקאל שם):
ה"ג (בילקו"ר פ"ג: ולקוט תא"ט ותשע"ב)
מתחילין התינוקות מתורת כהנים
ויתחילו להם מבראשית כן היה
המנהג בימים ההם ובגמ' הגה"ה עש
כן [illegible] נוהגים להתחיל להם
מפרשת ויקרא: מגריסין מלשון יוונ
גורין למבשל מגרס וכן [illegible]
לאדר (פיסקא [illegible]) מגריסק אנא לית
את יהיב לי מתבשילך ועיין בערוך
מגרס: ה"ג (במדרשים שם) למלך
שהיה מוסב על אנוביטון וכן בלשון
רומי [illegible] לו סעודה [illegible]
והיה [illegible] ואכלו מסבים
ואוכלים ושבים בכסא: ה"ג (בילקוט
תשע"ג) תבשיל ראשון ואכלו והיה
ערב לו הכניסו לו תבשיל השני
ואכלו וערב לו התחיל מוחה מן הקערה
[illegible] מחום [illegible] הזה
[illegible] מוחה בקערה: מוחה [illegible]
[illegible] ומחה [illegible] (ישעיה [illegible])
[illegible] בשנה
כ"ם

התמידים בפסוק המסעות בפסוק התמידים אמר הקב"ה למשה לך אמור להם שיהיו מקריבים בתמידים
ורבי נחמיה אומר לפי שהיו ישראל מעלין בתמידים אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לישראל שלא יהיו
מעלין בתמידים ורבנן אמרין להן להלמוד וכאן למעשה. רבי אחא בשם רבי חנינא בר פפא
לפי שהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבים קרבנות ומתעסקים בהם ועכשיו שאין אנו מקריבים
מהו להתעסק בהם אמר להם הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים בהם כאילו אתם מקריבים אותם. רב
הונא אמר אין גליות הללו מתקבצות אלא בזכות משניות מה טעם כי יתנו בגוים עתה אקבצם.
רב הונא אמר חורי כי ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי מנחה
טהורה וכי יש מנחה בבבל אלא אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים בהם כאילו אתם מקריבים
קרבנות. ושמואל אומר ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת הבית ותכונתו וגומר וכי יש צורת
הבית עכשיו אלא אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקין בו כאילו אתם בונים אותו. אמר רבי יוסי
מפני מה מתחילות התינוקות בתורת כהנים אף יתחילו להם מבראשית אלא אמר הקב"ה מה
הקרבנות טהורים אף התינוקות טהורים יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים. רבי אבא בר כהנא
ורבי אבין תרוויהון בשם רבי עזריה [illegible] למלך שהיה לו שני מגריסין בישל לו הראשון
תבשיל ואכלו ובישל לו השני ואכלו והיה ערב לו ואין אנו יודעין איזה ערב לו
ביותר אלא ממה שהוא אומר לשני כתבשיל הזה עשה לי אנו יודעים של שני ערב לו ביותר.
כך הקריב נח קרבנות וערב לו להקב"ה שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח. הקריבו ישראל קרבן
וערב לו להקב"ה ואין אנו יודעים איזה מהם ערב ביותר. אלא ממה שמצוה את ישראל ואומר
להם ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו אנו יודעים שישראל ערב לו ביותר. רבי אבין
אומר למלך שהיה על הגוביטון שלו והכניסו לו תבשיל ראשון ואכלו והיה מוחה
מוחה את הקערה. רבי אבין אומר חורי למלך שהיה מהלך בדרך והגיע לבורגני
הראשון ואכל שם ושתה שם ולן שם ומה כתיב על העולה היא העולה
אלא מלמד שהעולה כולו לאישים:

פיסקא ל"ג כבשים בית שמאי אומרים שהם כובשים עונותיהם של ישראל כמה דאת אמר
ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו וגומר. ובית הלל אומרים
כל דבר שהוא כבוש סופו לצוף אלא כבשים בני שנה שמכבסים עונותיהם של ישראל כד"א אם יהיו
חטאיכם כשנים וגומר. ובן עזאי אומר כבשים בני שנה שהם מכבסים עונותיהם של ישראל
ועושים כתינוק בן שנה. שנים ליום כנגד היום שנים ליום פרקליט ליום שהיו לו עושה ה' צבאות
ליום שאני עושה סגולה וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו. שנים ליום שהם
נשחטים עליהם לשם היום. שנים ליום שיהא יודע איזה נשחט בשחרית ואיזה נשחט בערבית:

פיסקא ל"ב עולת תמיד אמר רבי יהודה ברבי סימון מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון היאך
כיצד תמיד של שחר היה מכפר על עבירות שנעשו בלילה ותמיד
של בין הערבים היה מכפר על עבירות שנעשו ביום מ"מ לא לן אדם בירושלים ובידו עון מה
טעם צדק ילין בה. רבי יהודה בר סימון בשם רבי יוחנן שלשה דברים שמע משה מפי הגבורה
ונבהל ונרתע לאחוריו בשעה שאמר ועשו לי מקדש אמר לו הקב"ה למשה לא כשאתה
סבור אלא עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום ושמונה במערב ואני יורד ומצמצם
שכינתי ביניהם. ולמה שנאמר ונועדתי לך שם ובשעה שאמר ונתנו איש כופר
נפשו אמר משה רבון העולמים מי יכול ליתן פדיון נפשו אח לא פדה יפדה איש לא
יתן לאלהים כפרו ויקר פדיון נפשם וגומר אמר לו הקב"ה לא כשם שאתה סבור אלא
זה יתנו כזה יתנו. אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא
הכבוד והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו. ובשעה שאמר ריח ניחוחי תשמרו
להקריב לי במועדו אמר משה לפני הקב"ה רבון העולמים מי אני מספיק כל חיות שבעולם
יש בהם כדי העולה אחת או כל העצים שבעולם יש בהם כדי המערכה אחת דכתיב
ולבנון אין די בער וחיתו אין די עולה. אמר לו הקב"ה משה לא כשם שאתה סבור
אלא כבשים בני שנה שנים ליום ולא שנים בבת אחת אלא אחד בבוקר ואת הכבש השני
תעשה

(בב"ב פ"ח) · חורי עוד דרשה אחרת : בורגנין כלשון רומי ו

~~ונספרים וביום לשונות עורין) ובתוס' שם [illegible] [illegible]~~

~~לשמים בורגין) וכן שדרש הכתוב שחוץ לעיר שמאספים שם~~

~~התבואה ובערי עורין [illegible] בורגנא [illegible] שפירש~~

~~ובפירוש (תענית) הגירסא נטש סתר בין הראשון ובמבחר~~

~~רמ"ז והבורגנין (מעשרות פרק ג) ויש שם בורגנין הולך (שבת קמ"ב)~~

~~ואין בורגנין בבבל (עירובין כ"ט)~~

~~כמו והבורגנין (שם עלה נ"ה) :~~

~~הל' ביכורים (תשע"ג) ואין שם כך ומה~~

הוא מתכוון על העולה היא העולה

זאת תורת העולה אלא מלמד שהעולה

כולה כליל לאישים :

פיסקא ל"ג הל' (ביכורים תשע"ב) שהוא

נרפש סופו לדון ;

הל' והיה לי אמר ה' צבאות ליום אשר

אני עושה סגולה וגומר על בני ה

העוקב אותו וסיון הוא במועדי (נג) :

לשם היום בספרי (פ' פינחס ומובא

(סב:) ותמיד (לא:) איתא שנים

ליום כנגד היום (כנגד דריחת השמש)

או אינו אלא חובת היום (ובא ללמד

שיהיו שנים בכל יום) כשהוא אומר

את הכבש אחד תעשה בבוקר וגומר

הרי חובת היום אמור ומה אני מקיים

שנים ליום כנגד היום כ"ל תמיד

של שחר היה נשחט על קרן צפונית

מערבית כו' עיי"ש וכל לשון פיסקא

זו לא מצאתי רק בילקוט (שם) ועיי"ש

הגירסא :

פיסקא ל"ה ואין אדם לעין (פ' פנחס)

דבריהו : משה

דברים (בפ"ר פ' י"ב) מדא כי תשא ופ'

נשא שוחר טוב פ' צ"א וילקוט צ"ה

ושם"ר נעלם מכוש תהלים תתמ"ב) :

~~הל' (במדרש שם) ועשו [illegible]~~

~~אמר משה למה הקב"ה [illegible]~~

~~הרי השמים ושמי השמים לא יכלכלוך~~

~~ואתה אומר עשו לי מקדש אמר לו~~

~~הקב"ה [illegible] [illegible]~~

ראשון למדרש שני : הל' אמר משה

רבון העולמים : הל' מטבע של הוצאה :

כח גבורתך (שם ושם ובמ"ר פ' כ"א)

ורבאיתא בשמות רבה (פ' ל"ב) שדי

לא מצאנוהו וגומר כי ששון שהפסקן

הזה אומר שלא חירופים הוא לחו

אלא כך אמר אליהו לא מצינו

כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא

עם בריותיו שאין הקב"ה בא ב

בטרחות עם בריותיו שכו' עיי"ש ;

של אליו במדרשים (שם) הגירסא

אשרי העם שככה לו וגומר אשרי

שאל יעקב בעזרו וגומר :

פיסקא ל"ד אלא הקב"ה שיודע לדון

רהעין : לפיכך

[illegible] (פיסקא

[illegible]

תעשה בין הדרבים רב הונא בשם רב אמר

שדי לא מצאנוק שגיא כח לא מצינו כח גבורתו

של הקב"ה אין הקב"ה בא בטרחות על ישראל ו

וכיון ששמע משה כך התחיל משבח בישראל ואומר

ורם אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו :

סליק פרשתא [illegible]

פרשת ויהי בחצי הלילה

פיסקא ל"ה ויהי בחצי הלילה רבי תנחום בריבי

בשם רבי יונה [illegible]

כחה ומחשבה ודעת זאת שלו הוא בעולם אמר

דוד אין בריה יכולה לעמוד על חצי הלילה

אלא הקב"ה אבל אני שלו הוא בעולם , ולפי

שאין בריה יכולה לעמוד על חצי הלילה אלא

הקב"ה לפיכך ויהי בחצי הלילה :

פיסקא ע"ו רבי אחא פתח אני ה' הוא שמי

וכבודי לאחר לא אתן

ותהלתי לפסילים אני הוא שמי אמר רבי

אחא אמר הקב"ה אני הוא שמי שקרא לי אדם

הראשון הוא שמי שהתניתי ביני ובין עצמי

הוא שמי שהתניתי ביני ובין מלאכי השרת ו

וכבודי לאחר לא אתן רבי שמעון בשם רבי א

אבון אלו השדים , רבי יהושע בשם רבי [illegible]

אמר אין כל בריה בעולם יכולה להבחין בין

טפה של בכור לטיפה שאינה של בכור אלא

הקב"ה אבל אני שלו הוא בעולם ולפיכך ו

ויהי בחצי הלילה

פיסקא ע"ז כתוב מקיים דבר עבדו , ועצת

מלאכיו ישלים האומר

לירושלים תושב ולערי יהודה תבנינה וחרבותיה

אקומם רבי ברכיה אומר בשם רבי לוי

שהוא מקיים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים

אין אנו יודעין שהוא אומר לירושלים תושב

ולערי יהודה תבנינה אלא מלאך אחד עלה

על אבינו יעקב ואמר לו לא יעקב יאמר עוד

שמך כי אם ישראל וגומר עלה הקב"ה

וקיים את גזירתו של אותו מלאך ואמר לו

אלהים שמך וגומר ירושלים שכל הנביאים

ותנבאים עליו שנבנית על אחת כמה וכמה , וי"א אומרים מקיים דבר עבדו זה משה לא כך

עבדי משה ועצת מלאכיו ישלים זה משה ושלח מלאך ויוציאנו ממצרים , אמר הקב"ה

למשה לך אמור להם לישראל ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה הלך משה ואמר לישראל כה

אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים אמר הקב"ה כבר הבטחתי למשה ואמרתי

לו בכל ביתי נאמן הוא יהא משה עבדי כזבן אלא כה אמר משה כחצות הלילה איך

אני פועל בחצי הלילה :

פיסקא ע"ח חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך רבי פנחס בשם רבי אליעזר

בר רבי מנחם מה היה דוד עושה היה נוטל נבל

וכנור ונותנו מראשותיו ועומד בחצי הלילה ומנגן בהם והיו חברי ישראל שומעים את קולו

ואומר

הערות ומקורות העולים בהם :

פיסקא ל"ח כנור במקדש אין כתוב כאן פי' כנור אי נמי במקדש

אין כתוב כאן והיינו דכנור דוד לה

המקדש הוא שניגן לא היה צריך לומר אלא והיה כנור שהיה פירושן

על ידי החכמים שהובא בדברי אלשיך ומסתמא היה פירושן ו

שהובא ושמן ורמז שאלשיך לא הוצרך

לומר וחד , מקום ושמן ומקום דכתיב

כנור המקדש פירוש המקדש הידוע שמקום

מצלו והוא כנורו של דוד ואשר על כן

דאין רמז לדוד כאן מקום דכתיב

כל עורה הנבל וכנור במשום [illegible]

מקום דאמר בגמרא בברכות מסתמא

כהוא כנור [illegible] אלא במשום דלא

הוה מסתבר לומר שהכנור [illegible]

[illegible] והוה דחוק לפרש עורה

הנבל על ידי דוד [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] כנור

[illegible] [illegible] [illegible] עורה

הנבל וכנור [illegible] , ובאיכה רבתי

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין

כתוב כאן ונראה שהגירסא בכנור

המקדש בבית דכיון שכ"ל שבעלה

השכון חלה רוח ה' הוה לו לומר ביכול

שאעפ"י שמצינו [illegible] [illegible]

בית [illegible] את העיר [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ולא בלבדו

[illegible] [illegible] ורק בבוא השמש לא בביאתו

[illegible] [illegible] אלא בשעת החמה שהוא

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] אין להחזיק בית [illegible]

ולכן דקדקו בפירקין בבלי אומר

כחצות הלילה דלא נאמר בחצות

הלילה [illegible] [illegible] [illegible] ואמר

כי [illegible] [illegible] רוח ה' היה לו

לומר בשם ולכן אמר שאין [illegible] כנגן

מורות הבית אלא [illegible] הדפוס

ונ"ל שניגון זה היה בניגון המקדש

הידוע דהיינו כנור דוד שהיה

מנגן מאליו [illegible] לא הוצרך

לנגן

מלא שפי' בסוף בחלות רבה בורגמן בתוך נעלם גרוצים ובולוס

❖ **שמש אור** בירושלמי (ברכות פ"ד) איתא ר' שמעון [illegible]
(שאמרו תפלת השחר עד חצות.) שמש אור ~~[illegible]~~ חוזן את האור [illegible]
[illegible] אור שתבא שחרית, ושם היום שמש אור שתבא שחרית כמו
האור הבא הוא. במקדש תמן תמיד של שחר היה נשחט על קרן מערבית
צפונית על טבעת שניה כנגד האור ושל בין הערבים היה נשחט על [illegible]
צפונית מזרחית על טבעת שניה כנגד האור והוא שיבא ויבדל [illegible]
[illegible] נשחט משחרית [illegible] נשחט בערבית. [illegible]

יוצא חוץ עכ"ל :

פיסקא ק"ו הוא שני שקרא ויאמר"ה (בר' פי"ג במה' פי"ט יה"ק פ' כ"ז ומד"ר פרשת שמות ושט' פ"ח ילקוט כ"ג ובמלכים ע"ה ובמשעיה שט"ן) ; ובין עלי במכות קהלת רבה (שם) איתא עוד הוא שני שהתחיתי בוני ובין ברואתי ועיין בתוס' בה"ד :

פיסקא ק"ג ה"ג (בשו"ר פ"ח) ויהי בחצי הלילה ה ההד"ב מזיים : מי שהוא מזיים ב (בר' פמ"ה ופ' פ"ב שמות רבה פי"ח ומדרש תנחומא ילקוט ק"ה פ"ו ובמשעיה ש"נ) ועיין ב במכתב' ברכות ובתוס' פ' ע"ה החלון שבין שני הגירסאות שם : ה"ג מהנביאים עליה שמתבשר על אחת כמה וכמה ד"ל שמקיים דברי נביאיו. ועל האומר בירושלמי ונאמר : יש אומרים ובמדרשים הגירסא דבר אחר והיא היא : ה"ג (בשו"ר פי"ח) דבר אחר ויהי בחצי הלילה ההד"ב חצות לילה :

פיסקא ק"ח היה נוטל כנור וכו' (ירושלמי ברכות פ"א ובבבלי שם ג' : סנהדרין ט"ז : וירושלמי סוף פ"ב במדבר רבה פט"ו רות רבה פ"ט איכה רבתי פ' ל' ומדרש תהלים מזמור נ"ז ובמדרש תנחומא פ' בהעלותך ילקוט ק"ו ובתהלים תשל"ו ותשי"ו) ועיין בבבלי שם בפרש"י ועיין ברכות (שם) בהגהות ראו שנשם על דברי רש"י שאינו כן : המנגן מאליו ... שמנגן מאליו. אומר יגרי (ירושלמי ומדרשים שם) התעורר כבודי מפני כבוד בוראי שכבודי אינו כלום לפני כבוד בוראי. ופירוש אעירה שחר השחר לא יעוררני משנתי ואפשר לפרש שדרש לשון עורה מלשון ערוה ועיין שאין כבודי נחשב נגד כבוד בוראי : ה"ג והיה יצרו הרע מרגיזו : ה"ג השחר מעוררים ואתה : ה"ג שרה בג' ימים : ה"ג ברוח רבה (שם) על משפטים שהבאת על עמונים ומואבים ועל צדקות שעשית עם זקניי וזקנותיי שאלמלא החזירו לה גזרה אחת אף מלוט רות (ת"ו) הגירסא הזה ... ובמשפט לוטים הגירסא ... ומשפט הכוונה אחרת שאלו היה בתוכו גזרה אחת רות לא היה ... מלוטות ... דעה : ה"ג ונתן כמו לפני ... מרופה :

פיסקא ה"ג ...

ואומר ומה איש דוד המלך עוסק בתורה אף על אחת כמה וכמה ונמצאו כל ישראל עוסקין בתורה. אמר רבי לוי חלון היתה על מטתו של דוד פתוחה לצפון והיה הכנור תלוי כנגדה והיתה רוח צפונית יוצא בחצי הלילה ומנשבת בה והיה הכנור מנגן מאליו ההד"ב כנגן המנגן אין כתיב כאן אלא כנגן המנגן הכנור היה מנגן מאליו והיו כל ישראל שומעים אותו. והוא שדוד אומר עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. אתמר יגרי מן גדם יקרא דמריה לית יקרי חשוב כלום קדם יקרא דבריו. אעירה שחר אני מעורר שחרא ושחרא לא מעוררתני והיה יצרו הרע מרגיזו ואמר לו דוד דרכן של מלכים השחר מעוררתן ואתה אומר אעירה שחר, דרכן של מלכים להיות ישנים עד שלש שעות ואתה אומר חצות לילה ומה הוא אומר על משפטי צדקך על משפטים שהבאת על פרעה ועל צדקה שעשית עם שרה בג' ימים ההד"ב וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים על דבר שרה אשת אברהם, דבר אחר על משפטי צדקך על משפטים שהבאת על אמוני וכל צדקה שעשית עם זקני ועם זקנתי שאלו העמדתי לה גזרה אחת ממטה מדין הייתי ראוי אלא שנתת כלבו ~~...~~ ברוך מרופה לה בתי. דבר אחר משפטי צדקך על המשפטים שהבאת על המצרים במצרים, ועל צדקה שעשית עם אבותינו במצרים שלא היו בידם מצות אלא שתי מצות דם פסח ודם מילה ההד"ב ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי זה דם פסח ודם מילה, תני רבי שמעון בן יוחאי משה לא היה יודע עונתו ורגעיו ולא זמנו של לילה ופירש אמר כחצות הלילה אבל הקב"ה היה יודע עונתו ורגעיו וזמנו של לילה ופירש הוא נכנס בו כחוט השערה. ומי חזון רבי ברכיה בר יפת בשם רבי יוחנן הלילה עמד מאליו ורבנן אמרין יוצרו חלקו דכתיב ויהי בחצי הלילה ולהלן את אומר ויחלק עליהם לילה, אמר רבי תנחומא אברהם יצא בחצות ואני יוצא עם בניו בחצות ורבנן אומרים אמר הקב"ה אברהם יצא עמי מאמש ועד חצות ואני יוצא עם בניו מחצות ועד הבוקר, אמר רבי יצחק אין שרה של מצרים נופל אלא ביום מה טעם דכתיב ובתחפנחס חשך היום בשברי שם את מטות מצרים ונשבת בה גאון עוזה. ואמר ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען ונשבעות לה' צבאות עיר ההרס יאמר לאחת עיר השמש נוא אלכסנדריא נוא מנוף תחפנחס חופיטיס, ועיר ההרס עיר שמש אליון פולוס, אמר רבי יוחנן בן

ועכשיו אדם אלא מעשה לו נס והכנור ניגן מאליו להורות כי רצון יראיו יעשה. ובס' מבשר פי' רב האי גאון ז"ל פירש שהיה לדוד סימן בכנור לידע חצות לילה כמין סימן שהוא יכול שעות. אף כנור יש אומר מחמת רוח צפונית ויש אומר דבר אחרים שכנורותיה משמרות בחיים או באורה וכל לילה מכוונין אותו לפי שיעור אותו הלילה שמשמרת חצייה נשמע קול מאורע הכנור כ"כ בחידושי הרשב"א על ברכות בשמו ובאמת ולא בבריהם הייתי אומר שלא הוצרכו כאן להתבונות ולא לנסמן השמים אך הדבר ידוע וברור מאוד להבקיאים בחכמת הניגון (מוזיקא) ואני ראיתי כנור זה בעיני בשרי מורה ווין ובווארשא ובמדינות רוסיא אצל שרי המורה שכשנותנין אותו בחלון והרוח מנשבת בו הוא מנגן מאליו והוא עשוי כמין תיבה מרובעת ארכה אמה ורחבו רביע אמה וגבהו כשליש אמה סתום מכל צדדיו כי שום נקב לא מלמעלה ולא מלמטה ומלמעלה משוך על עשרה יתרות ברזל עשרה נימין (דיסטין) והניגון הנשמע מצד הכנורים האחרים וכל הניגון שוין בקולן וכשהרוח מנשב בהכנור שהכנור עומד בין שני הדלתות של החלון אז נשמע קול נעים ומתוק ולפי השתנות הרוח החזק הוא או רפה כן תשמע הקול על דרך המוזיקא בהתגברות קולות וירידתם ומי שיש לו ידיעה בחכמת הניגון ומדקדק בלשון הירושלמי ומנשבת בו והוה מנגן יבין שזהו כוון הירושלמי ורוח צפונית שהוא מנשב עם כל הרוחות כמו שאמרו רז"ל (ב"ב כ"ה:) מסוגל מאוד לקולות נעימים והא דאמרינן בבבלי (ברכות) שהיה מנשב בחצי הלילה דוקא אפשר שהיה דוד מצוה לעבדים לתלות הכנור בחצי הלילה דוקא ועוררו משנתו בחדרו של מלך שהיה שוכב שם והבן :

מר וכל כאמור על הלוי ... עליהון יונתן אמר כאן נספו שוניהם של אלו יצאו הבכורים והרגו באבותיהם שנים בכורים במצרים אין כתוב כאן אלא ימי אבון בשם רבי יהודה בן ... גלה בתפלתו שלשה דכתיב ... של שוורים הוא זה. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי ... ורחים והיו אומרות ... פסח בת אשה יראה למצרים ... אלא המצריים משתחוים לטלאים ... ששה ורדתים שאומרת על עצמה

שלא

(ב"ב פ"ח) · חורי עוד פירוש אחרת : בורגנין לשון רומי ו
~~ונספחו ובירס לשונות נורין לבתים שעושים שם שומרות לשומרים~~
~~ושמים בורג"ן [illegible] שראש הבתים שחוזר עיר שמאספים שם~~
~~תבואה ובילקוט (תע"ט) הגירסא נעשה לטר מן הראשון ובמבורו~~
~~רז"ל והבורגנין (מעשרות פרק ג) ויש שם בורגן הולך (שם ת"ג)~~
~~אין בורגנין בבבל (עירובין כ"א)~~
~~בוי"ן והבורגנין (שם ע"א וסוטה מ"ג):~~
הב"ע בילקוט (תשע"ב) ואין שם כך ומה
הוא מתנה על השירה היא השירה
זאת תורת השירה אלא מלמד שהשירה
כולה כליל ומושלים :
פיסקא ל"ו הב"ע (בילקוט תשע"ב) שהוא
נדפס סופו לכאן :
הב"ע והיה לי אמר ה' צבאות ליום אשר
אני עושה סגולה וגומר על בנו ה
העובד אותו ופסוק הוא במלאכי (ג):
ושם היום בספרי (פ' פינחס ויומא
(סב:) ותמיד (לא:) איתא שניים
ליום כנגד היום (כנגד בריחת השמש)
או אינו אלא חובת היום (ובא ללמד
שיהיו שניים בכל יום) מה הוא אומר
את הכבש אחד תעשה בבוקר וגומר
הרי חובת היום אמור ומה אני מקיים
שניים ליום כנגד היום כיצד תמיד
של שחר היה נשחט על קרן צפונית
מערבית כו' ע"ש וכל לשון פיסקא
זו לא מצאתי כן בילקוט (שם) ועיי"ש
הגירסא :
פיסקא ל"ב לאו אדם לאל (פ' כ"ט)
דיינתי : שלשה
דברים (בב"ר פ' יב מדה"ר חזא ופ'
נשא שוחר טוב פ' כ"א וילקוט רפ"ח
ושה"ה ועיין ילקוט תהלים תתמ"ב) :
הב"ע (במדרשים שם) ועיעלו מקדש
~~אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כתוב~~
~~הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך~~
~~ואתה אומר ועשו לי מקדש אמר לו~~
~~הקב"ה והמקדש יסוד גלמי מקדש~~
~~ראשון למקדש שני :~~ הב"ע אמר משה
רבון העולמים : הב"ע מטבע אש הוציא :
כח גבורתו (שם ושם ובמד"ר פ' כא)
וכדאיתא בשמות רבה (פ' ל"ב) שדי
לא מצאנוהו וגומר מששפשפה הפסוק
הזה אומר שלא חורופים הוא חו
אלא כך אמר אליהו לא מצינו
כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא
עם בריותיו שאין הקב"ה בא ב
בטרחות עם בריותיו כו' ע"ש :
שה' אלהיו במדרשים (שם) הגירסא
אשרי העם שככה לו וגומר אשרי
שאל יעקב בעזרו וגומר :
פיסקא ל"ה אלא הקב"ה שוער ומכוון
רמזיו : לפיכך
ויהי בחצי [illegible] (פיסקא
יוצאו

תעשה בין הדרכים רב הונא בשם רב אמר
שדי לא מצאנוהו שגיא כח לא מצינו כח גבורתו
של הקב"ה אין הקב"ה בא בטרחות על ישראל ו
וכיון ששמע משה כך התחיל משבח בישראל ואומר
להם אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:
סליק פרשתא את קרבני לחמי

פרשת ויהי בחצי הלילה

פיסקא ל"ה ויהי בחצי הלילה רבי תנחום בירבי
בשם רבי ינאי דקסרין
פתח ומחשבה ובעית זאת עמל הוא בעיני אמר
דוד אין בריה יכולה לעמוד על חצי הלילה
אלא הקב"ה אבל אני עמל הוא בעיני , ולפי
שאין בריה יכולה לעמוד על חצי הלילה אלא
הקב"ה לפיכך ויהי בחצי הלילה :
פיסקא ל"ו רבי אחא פתח אני ה' הוא שמי
וכבודי לאחר לא אתן
ותהלתי לפסילים אני הוא שמי אמר רבי
אחא אמר הקב"ה אני הוא שמי שקרא לי אדם
הראשון הוא שמי שהתניתי בינו לבין עצמי
הוא שמי שהתניתי בינו ובין מלאכי השרת ו
וכבודי לאחר לא אתן רבי נחמן בשם רבי א
אבין אלו השדים . רבי נחמן בשם רבי מנא
אמר אין כל בריה בעולם יכולה להבחין בין
טפה של בכור לשיפה שאינה של בכור אלא
הקב"ה אבל אני עמל הוא בעיני ולפיכך ו
ויהי בחצי הלילה
פיסקא ל"ז כתיב מקים דבר עבדו ועצת
מלאכיו ישלים האומר
לירושלים תושב ולערי יהודה תבנינה וחרבותיה
אקומם רבי ברכיה אומר בשם רבי לוי מ
שהוא מקיים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים
אין אנו יודעין שהוא אומר לירושלים תושב
ולערי יהודה תבנינה אלא מלאך אחד עלה
על אמית [illegible] ואמר לו לא [illegible] ואמר עוד
[illegible] פי [illegible] ישראל וגומר [illegible] הקב"ה
וקיים את גזירתו של אותו מלאך ואומר לו
אמן שכך וגומר ירושלים שכל הנביאים מ
מתנבאים עליו שנבנית על אחת כמה וכמה . יש אומרים מקיים דבר עבדו זה משה . לא כן
עבדי משה ועצת מלאכיו ישלים זה משה וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים . אמר הקב"ה
למשה לך אמור להם לישראל ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה הלך משה ואמר לישראל כה
אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים אמר הקב"ה כבר הבטחתי למשה ואמרתי
לו בכל ביתי נאמן הוא והא משה עבדי כביכול אלא מה אמר משה כחצות הלילה אף
אני מעשה בחצי הלילה :
פיסקא ל"ח חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך רבי פנחס בשם רבי אליעזר
ברבי מנחם מה היה דוד עושה היה נוטל נבל
ונבל וכנורו מראשותיו ועומד בחצי הלילה ומנגן בהם והיו חברי ישראל שומעים את קולו
ואומר

הירמנעה ומחיים העולם כולו :
פיסקא ל"ח כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא כנגן המנגן אין
אין כתיב כאן והיינו בכנור בנבלו לה
המנגן הוא שמנגן לא היה צריך לומר אלא והיה כנגן שהיה הכנור
על ידי המנגן שהובא בדברי אלישע ומסתמא היה היושן
שהובא ונמן ובמו שאלישע לא הוצרך
לומר כחו . מנגן ויגן ומכוון בכתיבה
כנגן המנגן פירוש המנגן הידוע שמנגן
מאליו והוא כנורו של דוד ואף על גב
דאין רמז לדוד כאן מכוון בדרבנן
כי עורה הנבל וכנור משמע מאליו
מנגן כדאמר בגמרא בברכות . ומסתמא
כההוא כנור היה אלא דגם [illegible] בלי
הוה מסתבר לומר שהכנור [illegible]
מאליו והלא [illegible] וספרי [illegible]
הנבל עליבי דוד רבה בלשון [illegible]
מאלישע בשמעיין מוכח דהיה כנור
מנגן מאליו ומהשמא מיניין עורה
הנבל וכנור כשירו ובאורה [illegible]
הפסוק [illegible] כנגן המנגן אין
כתיב כאן ונראה שהגירסא כנגן
המנגן [illegible] דברי [illegible] עליה
[illegible] נחה רוח ה' היה לו [illegible]
[illegible] שם [illegible] המלך [illegible]
[illegible] העיר [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] אלא [illegible] החכמה [illegible]
כל מעלה [illegible]
[illegible] אין [illegible]
[illegible]
מחצות הלילה [illegible]
[illegible] כן [illegible] ואמר
כי [illegible] רוח ה' [illegible]
ומר [illegible] אמר שאין [illegible]
תורת הכנור אלא [illegible]
ור"ל שמנגן גם היה [illegible]
הידוע [illegible] כנור [illegible] שהיה
מנגן מאליו [illegible] לא הוצרך
[illegible]

סלם שפי׳ בסוף מחלוקת רבה בורגנו בחם ועלם מרועים ובולוס

◆ שלש לולש בירושלמי (ברכות ה״ב) איתא מר׳ שמעון בן [illegible]
(שאמרו תבלות השחר עד חבר״ה) שלש לולש ~~של פרלוסין~~ חלוק את הלולש עמד בר׳ [illegible]
פרלוסין שלש לולש שהבא שחויות, לשם הלוש שלש לולש שהבא שחוטתן הבא
הולש הבא הוא בתוכן תמן תמיד של שחר היה נשחט על קרן מערבית
צפונית על טבעת שלה כנגד הולש ושל בין הערבים היה נשחט על קרן
צפונית מזרחית על טבעת שלה כנגד הולש והוא שיהא יודע איזה
מהן נשחט משחרית ואיזה מהן נשחט בערבית. ופשוט

[illegible] ע״ש :

פיסקא גון״ הוא שני שירה וראיה״ (בר״ פ״ע בוזר פ״יט גהר׳ פ׳ כ״ דו ומד״ת פרשת שמות ושט״ פ״ח ילקוט כ״ג ובמלכים ע״ה ובישעיה שט״ו) ; ובן עמו, במד״ת קהלת רבה (שם) איתא עוד הוא שני שהתגיתי בגוי ובין קהלת ועיין ביפ״ת בוה״ר ;

פיסקא גוז״ הב״ (בשר פ״ח) ויהי בחצי הלילה

ה׳ הב״ד ערים : כו שהוא מן ירים ב׳ (בר״ פמ״ה ופ׳ פ״ב שמות רבה פ״ח ומדרש תנחומא ילקוט ע״ה ע״ה ובישעיה שכ״ג) ועיין ב׳ במתנות כהונה וביפ״ת פ׳ ע״ח החלון שבין שני הגרסאות שם :

ה״ב [illegible] עליה [illegible] ר׳ על אחת כמה וכמה ר״ל [illegible] דברי נביאיו ודהו האומר ירושלים ונאמר ; יש אומרים ובמדרשים הגירסא דבר אחר והיא היא ;

הב״ (בשר פ״ח) דבר אחר ויהי בחצי הלילה הב״ד חצות לילה ;

פיסקא נל״ח היה [illegible] כנור של (ירושלמי ברכות) פ״א ובבבלי שם ג׳ : סנהדרין ט״ז : וירושלמי סוף פ״ב במלכים ומד״ה [illegible] רות רבה פ״ט איכה רבתי פ״ב [illegible] ובמדרש תנחומא פ׳ בהעלותך ילקוט [illegible] ובתהלים תשי״ז ותשי״ן) ועיין בבבלי שם בפרש״י ועיין ברכות (שם) בהגהות ראו״ש שהם על דברי רש״י שאין כן:

המגן [illegible] שמע [illegible] אומר [illegible] (ירושלמי ומדרשים שם) התעורר כבודי מפני כבוד בוראי שכבודי אינו כלום לפני כבוד בוראי ; ופירוש אומר מעורר השחר והשחר לא יעוררני משנתי ואפשר לפי שפירש לשון עורה לשון עוור ורין שאין כבודי נחשב נגד כבוד בוראי : ה״ב והיה יצבו הב״ד [illegible] :

ה״ב השחר מעוררים ואתה : הב״ שרה [illegible] : ה״ב ברות רבה (שם) על משפטים שהבאת על עמונים ו ומואבים ועל צדקות שעשית עם זקני [illegible] שאלו התחיל לה נולה אחת אם קולרט רוח (תר״ו) הגירסא ה החלו [illegible] ולעשם הגירסא החיו [illegible] הבווה אחת שאלו היה בעזה [illegible] את רות לא היה [illegible] מלכות בית דוד : ה״ב [illegible] [illegible] שאמר ברופה : [illegible] [illegible] הלילה [illegible] (פיסקא ה״ל) [illegible] רבה (פ״ט) ט׳ [illegible]

ואומר ומה איש דוד המלך עוסק בתורה אף על א אחת כמה וכמה ונמצאו כל ישראל עוסקין בתורה אמר רבי לוי חלון היתה על מטתו של דוד פתוחה לצפון והיה הכנור תלוי כנגדה והיתה רוח צפונית יוצא בחצי הלילה ומנשבת בה והיה הכנור מנגן מאליו הה״ד כנגן המנגן אין כתוב כאן אלא כנגן המנגן הכנור היה מנגן מאליו והיו כל ישראל שומעים אותו . והוא שדוד אומר עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר . אמתי [illegible] מן [illegible] [illegible] [illegible] לית [illegible] חשוב [illegible] [illegible] בבריתי אעירה שחר אנא מעורר שחרא ושחרא לא מעוררתי והיה יצרו הרע מרגיזו ואומר לו דוד ד דרכן של מלכים השחר מעוררן ואתה אומר אעירה שחר . דרכם של מלכים להיות ישנים עד שלש שעות ואתה אומר חצות לילה ומה הוא אומר על משפטי צדקך על משפטים שהבאת על פרעה ועל צדקה שעשית עם שרה [illegible] הה״ב וינגע ה׳ את פרעה נגעים גדולים על דבר שרה אשת אברהם , דבר אחר על משפטי צדקך על משפטיך שהבאת על אמוני וכל צדקה שעשית עם זקני ועם זקנתי שאלו התחיל לה נולה אחת מעשה מהיכן הייתי [illegible] אלא שנתת בלבו [illegible] ברוכה ברוכה לה׳ בתי . דבר אחר משפטי צדקך על המשפטים שהבאת על המצרים במצרים . ועל צדקה שעשית עם אבותינו במצרים שלא היו בידם מצות אלא שתי מצות דם פסח ודם מילה . הה״ד ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמייך ואומר לך בדמייך חיי זה דם פסח ודם מילה . תני רבי שמעון בן יוחאי משה לא היה יודע עונתו ולא רגעיו ולא זמנו של לילה ופירוש אמר כחצות הלילה אבל הקב״ה היה יודע עונתו ורגעיו וזמנו של לילה ופירוש הוא נכנס בו כחוט ה השערה . ומי חלקו רבי פנחס בר יפת בשם רבי יוחנן הלילה נחלק מאליו . ורבנן אמרין וחלקו חלקו הקב״ה ויהי בחצי הלילה ויחן את. אומר ויחן עליהם לילה . אמר רבי תנחומא אברהם יצא בחצות ואני יוצא עם בניו בחצות ורבנן אומרים אמר הקב״ה אברהם יצא עמי מאמש ועד חצות ואני יוצא עם בניו מחצות ועד הבוקר , אמר רבי יצחק אין שירה של מלכים נאמר אלא ביום מה טעם דכתיב ובתחפנחס חשך היום בשברי שם את מטות מצרים ונשבת בה גאון עוזה עמר . ואומר ביום ההוא והיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען ונשבעו לה׳ צבאות עיר ההרס יאמר לאחת עון אלכסנדריא [illegible] [illegible] מתחפנחס [illegible] ועיר ההרס [illegible] זו עיר שמש [illegible] . אמר רבי יוחנן בן [illegible]

ויבואו [illegible] אלא מעשה לו נ״ס והכנור נגן מאליו להורות כי הם ירצון ועשה כ״כ [illegible] מראה נר׳ רב האי גאון ז״ל פירש שהיה לדוד סימן בכנור לידע חצות לילה כמו שמצאו שהוא אבן שעות אך מנור . יש אומר מחצות רוח צפונית ויש אומר דבר אחרים שכנורותיה משוררות בקיץ או באויר וכל לילה מכוונן אותו לפי שיעור אורות הלילה שמשערת חציה נשמע קול מאותו הכנור כ״כ בחידושי הרשב״א על ברכות בשם ובאמת ולא בבריתם הייתי אומר שלא ה הוצרכו כאן למתבוננות ולא לנסמן השמים אך הדבר ידוע וברור מאוד להבקיאים בחכמת הניגון (מוזיקא) ואני ראיתי כנור זה בעיני בשרי מורה וין ובווארשא ובמדינות רוסיה אצל שרי המלוכה שכנוהו אותו בחלון והרוח מנשבת בו הוא מנגן מאליו והוא עשוי כמין תיבה מרובעת ארכו אמה ורחבו רביע אמה וגבהו כשיעור אמה סתום מ כל צדדיו בלי שום נקב לא מלמעלה ולא מלמטה ומלמעלה משוך על עשרה יתידות ברזל עשרה נימין (גוויטון) המנגנים הנראין כ״ע אצל הכנורים האחרים וכל הנימין שוין במצביין וכשהרוח מנשב בהכנור שהכנור עומד בין שני הדלתות של החלון אז נשמע קול נעים ומתוק ולפי השתנות הרוח החזק הוא או רפה כן תשתנה הקול על דרך המוזיקא בהנגבהת קולות וירידתם ומי שיש לו ידיעה בחכמת הנגון ומבין בלשון הירושלמי ומעיין בו והוא מבין יבין שזה כוון הירושלמי ורוח צפונית שהוא מנשב עם כל הרוחות כמו שאמרו רז״ל (ב״ב כ״ה) [illegible] מאוד לרוות נסיסים והא דאמרינן בבבלי (ברכות) שהיה מנשב בחצי הלילה דווקא אפשר שהיה דוד מנה לעבדיו לתת הכנור בחצי הלילה רצי לעוררו משנתו בחדרו של מלך שהיה שוכב שם והבן :

~~שנאמר בדם הפסח בדם המילה והקב"ה דומר~~ ונושו כל
אחד ואחד ונשקו ובירכו שנאמר ואעבור עליך ואראך
מתבוססת בדמיך ונאמר חיי בדם פסח חיי בדם מילה
אמר כחצות ולא בחצות (ברכות ג:) כחוט השערה ולכן
נאמר ויהי בחצי הלילה : ויצא חוץ (מכילתא פ' בא בר פ'
תנן מד"ר לך לך ופ' בא ולקוט ש"ל ורמ"ה) בחצייה ספ
קטורתא לא הכה בכורי מצרים
ורצה שלא ספרה הלילה [illegible]
אלין כיון שלא הרג בחצי
הראשון ממילא נשארה החצי
השני למכת בכוריהם , ועיין
סיפרי (בבר"ר פי"ג ובשו"ר פי"ח)
ובגדה ומפרש על המכילתא :
אבותם אברהם : מחצות ועד
הבוקר ורבאיתא (בשו"ר פי"ח)
אמר ליה הקב"ה (לאברהם) בניך
עד חצי הלילה בואו ונחלוק
הלילה אני ואתם שנאמר ויחלק
עליהם הלילה כיון שהגיד השעה
שמה העזרה הוי ויהי בחצי הלילה
ורבאמרינן במדרש תנחומא (פ'
לך) אמר ליה הקב"ה לאברהם אתה
עשית הרבה בשונאי מחצי לילה
עד הבוקר חייך אני אעשה
הרבה בשונאי בניך מחצי לילה
עד הבוקר : אין שרה של מצרים
נופל אלא ביום בלוית ישעיה
(רפ"ח) ובגמרא (איכ"ס"ג) אומא
ה' ,שומר מאתך ובואך הקב"ה
שומר שלא מכניס אומה באומה
ומלכות במלכות כחוט השערה
אלא הגיע זמן ליפול ביום
נופלת ביום בלילה נופלת בלילה
וכן הוא אומר ובתחפנחס חשך
היום : אלו פיוטים קסוף מס
~~מפות (הד"ו) איתא משורר של~~
~~החורה של כל מפעליו , ובאותה~~
~~כמות (פ' על הר בזין) הקרקע~~
~~מפעליו ורבה בהוסף ערוף שנערם~~
~~מעות סורך ולפ מפעליו והוא~~
~~שם יעור ירוכה ולוי ובהמוב~~
~~ובגדים אוש חוש בפטבריה~~ עפ"ל
ולפי עדה לא ידעתי מלא המאמר
הוה כאן : שהלילה והיום צריים
יום (עיר ג' י') שהלילה חולפת אחר
היום : מפרפרין (ילקוט תשב"ץ)
בלשון יוונית וארמית פירושו מנענע
ונעתו ויתפרדו (תפלים ב"ח) ת'
תרגום ואתפרפרו) כהתהוננו אלו
(בראשית ש"ב) תרגום ירושלמי מ
מפרפר במוני וכן ביומא (פה)
מלצו שהוא מפרפר ;
פיסקא ע"ט בכור ואיש בכור ואשה
(מכילתא פר' בא
שמות רבה פ' יח של"ה פ' יח וע"ה
[illegible] וירושלים [illegible]
[illegible]

ובאו מצינו שהיום והלילה שראוים יש דכתיב ויהי ערב
ויהי בוקר יום אחד , רבי יהושע ברבי נחמיה שמע לה
מן הכא גם חושך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כ
חשיכה ~~כאורה חשיכה~~ חשיכה שהוא אורה ולפני
הלילה התשמיש של בריות הוי בו ביום מכת בכוריה
של מצרים כמו לכו מכת מיתם מבעדם והיו מפרפרים
כל הלילה ומתו ביום והוא עדיף כולם מתם אין כתיב
כאן אלא כולם מתים מיתתן ואגלו הכהה דלאו אמר
ביום הכותי כל בכור , ולהלן את אמר ביום הקדשתי
לי כל בכור אמור מתה ביום שמתו בכוריהם של
מצרים בו ביום הקדשתי לי כל בכור :
פיסקא ע"ט לה הכה כל בכור בכור איש בכור אשה
בכור זכר בכור נקבה
הא כיצד בא אחד על עשר נשים והיו יולדות עשרה
בנים נמצאו כולם בכורים אנשים האם עצמן שאין
שם בכור ~~לאשה~~ לא לאיש ולא לאשה לא זכר ולא ל
נקבה מה אני מקיים כי אין בית אשר אין שם מת
אמר רבי אבא בר אחא אפטרופוס של בית היה מת
כמה דלאת אמר שברי הראש כלא היו בכור ונושאהו
אביה ואמו . תני רבי נתן ביום שהיה בכור של
אחד מהם מת היה בו אילונין שלו בתוך ביתו
אותו היום היה עדות ושחיקות ונזכרת והיית
נשה עליו כאילו אותו היום קברו . אמר רבי יוחנן
לפי שהיו המצריים קוברים מתיהם בתוך בתיהם והיו
הכלבים נכנסים דרך הכותלים ומשליכים את הבכור
מבין הקברים ומתגוללים בהם והיתה קשה עליהם
כאילו אותו היום קברוהו :
פיסקא ע"ט מבכור פרעה מלמד שפרעה היה
בכור נתפנסו כל הבכורים
אצל אבותיהם אמרו להם כיון דאמר משה ומת כל
בכור בארץ מצרים כל מה דאמר עליהון מטא ארע
עליהון מלא אתין ונפקין אולין לגבראי מבונינכון
ואלא הלון מטא מירתון אמרו לגברה קנים ואחב
מלין ~~לה~~ ואמרין כבד מתהון ולא חנים על אולין לגבראי אמרין כל כמה דמולתא עדלו ומבני
פרעה דהוא בכור דילמא באיהו חייס על נפשיה ונפקין אולין לגבראי מבונינכון הלכו להם
אצל פרעה אמרו לו בבין דאמר משה ומת כל בכור ונאמר וכל דאמר על הלין מטא דמתא עליהון
אלא בה ואפקין הלון לגבראי מבונינכון ואלא הלון מטא מירתון אמר באו נספח שוקיהם של אלו
אלא ופלו או נפסיהן לגבראי ואתו אמרין הקמן מיד יצאו הבכורים והרגו באבותיהם ששים
רבוא הדא הוא דכתיב למכה מצרים בבכוריהם למכה בכורים במצרים אין כתיב כאן אלא
למכה מצרים בבכוריהם הבכורים הרגו ששים רבוא , רבי אבון בשם רבי יהודה בן פזי
אמר בתיה בת פרעה בכורה היתה ובזכות מה ניצולה בתפילתו של משה דכתיב טעמה
כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה ולו כתיב פ"א לו שמורים הוא לה' :
פיסקא ע"ט עד בכור השפחה רב הונא ורב אחא בשם רבי אליעזר מנו של רבי יוסי הגלילי,
אפילו שפחות המוכרות לרחיים והיו אומרות רצוננו משעבודינו
ונשרויא בשעבודו . אמר רבי יהודה בן פזי מבורת אגדה סוף כל אשר ירדה למצרים ונתנה
רחיים ~~[illegible]~~ בכור בהמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה אלא המצריים משתחוים לטלאים
שלא יהיו אומרים , יראתנו הביאה עלינו את הפורענויות שה ויראתנו שאלוהינו עלינו
שלא

פיסקא ג"מ מדין עולם הבאו פרש"י (בב"ב
טו י) דכתיב (ירמיה
ל) הרה ויולדת יחדיו הריון ולידה
ביום אחד הכי משמע ליה במסכת
שבת (ל:) וזה תמצא שהוא כאן לפרעה
מפסיק ועשו חורש וכן מעבורת נשי ב
כרבות (ויק"ר פי"ג ורות רבה פ"א) :
שם מן השמש הוא ואמר"י דבאי ירא
תניכן ודם הכדים .
שמו ג' ראשים ומר בראשונה היה
סבור שלא לא בשבילו דוקא ורדה כך
כיון שרגלו להעמים שתסדם בדם ולא
מתעורר ואף באשר ומצאו אבל פ
כשהגיעו לו והנה רוח גדולה באה
ונגע בארבע פינות הבית שמע
השבע

~~אשתון ופירושו בלשון יוני ואומר פירה ודמות הדמות~~ בהם
הפצויין במסכת) ועל היבוא האסטאוויס בפ״ג
(איוב ד) תרגומו דמתגלין איקונין בהם טב ובפסן ויאהב
המלך (אסתר ב׳) איקונין דאסתר ובפסן ויצו יען ב מבאר שכך
תרגום ירושלמי דאיקונין דידיה בכנסיה דיליה ובדברי רז״ל
הרבה עיין ערוך ערך איקונין : כותבין תבירתי גבר כמו
ברלה אלי גבר (איוב ה) תרגומו
בשלימות שניך בכתבא) בורתא
ופן שלימו אבא כלה עוליהן
אביב כוק ושינן אין חופרין
כבתין וניכרות במועד (מ״ק פ״א)
ואו״ו כותין ~~[illegible]~~ בחפירה
וניכרות בבנין (שם דף ד) :
ומתאתרין ~~[illegible]~~ כך היא הגירסא
במתניתא ובילקוט הגירסא ומתעתין:
כמאן אומר היום דרוהו שהאשון
עשה לשם ונגדה הבכור ונשבר
אבד דברי והיה נחשב להם כמאן
היום מת וכן פשוטו הכתובים
בכוריהם מן בריהם נהו כי אין
בית אשר אין שם מת :

השבע כמו שאמרו במדרש יהלת בפסן המלך אל דניאל [illegible] ב
בפרשה ט׳ איתא שלא היה אלא בשבול אומ בית אז ידע כי מאלהים
הוא ופחות אז שפט על עולת האש שגם הוא בהשגחה מיוחדת
כי הרוח והאש רוח אחד (הם מן) השמים [illegible] ושניהם על אופן אחד
באו ~~[illegible]~~ ומהר״י שאטצין ז״ל תרגם שהכתובים שלא כסדרן אלא
שהקדים הכתוב הסיבה למסובב :

שלא היה בה פורעניות , רבי הונא ורבי יהושע בר זבדי חתני דרבי לוי בשם רבי לוי יאו
במלהרחוש פועל בנפשות תחלה [illegible] אתה לבד מאורע ומלאך בא אל איוב ואמר הבקר היו
חורשות והאתונות היו רועות על ידיהן מאי בקר היו חורשות והאתונות היו רועות על ידיהם
אמר רבי חמא בר חנינא נעשה לו דוגמא מעין עולם הבא כמה דאת אמר ונגש חורש בקוצר
ומגדל אמר רבי אבא בר כהנא יוצאות מבטן גריש והולכות את כל האילנות כולם וכיון שהגיען
למגדל למזריא כרע שם , אמר רבי אחא כך מודיע משובר ומלוה היה , אמר רבי יוחנן שלשה
כן אש לבדי להגיד לך , אף הוא כיון שהגיד בשורתו [illegible] הוא את הבא הוא דכתיב עוד
זה מדבר וזה בא ואומר כשדים שמו שלשה ראשים ונאמר כיון ששמע איוב כן התחיל מכניס שלוחים
חיילותיו למלחמה הבא הוא דכתיב ויעדרון המון רבה ובוז משפחות יחיתם ואדום לא אלא
כיון אמר איוב יאומה זו בגדוד כל אומות הוא מהן כשדים זה הפשע לא היה נאמר והלא
לא היה סבור לעמוד אימתו עלי וכיון שאמר לו אש אלהים נפלה מן השמים אש מן השמים הוא
מה אני יכול לעשות מיד ואדום לא מצא פרח ואתה נתת לו חרס ונאמר , אף מתוך והתוך
מתחלה מתן סוסיהם ועגליהם וחמוריהם ואתה מת הוא ומת אילמלך איש עמו ואתה
מתן שם בנו ומורה את שניהם ונאמר ואתה מתה היא , ואף בעולם הבא על אדם כן
בתחלה הוא מתחיל בבית אש חזר בו עונש בו חולה וחולץ את האבנים אם לא
חזר בו עונש נגעה ונתץ את הבית ואחר הוא מתחיל בבגדיו אם חזר בו שעה נגע
כריעה נורע אותן מן הבגד אולם העור ונאמר ואם לא חזר בו עונש שריפה ושורף את
הבית ואחר הוא מתחיל מגופו אם חזר בו ובא אשר לו הבית ואם לאו בדד ישב ונאמר
ובמלעים כן בתחלה נגעה מדת הדין בממונם וניק את גפניהם ותאנתם ויסגר לברד בעירם
ואחר וניק כל בכור במצרים , רבי לוי בר זבדיה בשם רבי ברכיה בטרפיסו מלכים בא
עליהם בתחלה ~~[illegible]~~ סדר אמת היום שלום דם , ואחר הביא עליהם צפרדעים
ואחר ירה עליהם חצים כנים , ואחר הביא עליהם לגיונות ערוב ואחר נתן להם דורסות
דבר כבד מאוד ואחר רמה בהם נפט שחין ואחר השליך עליהם אבני בליסטראות ברד
ואחר העמיד עליהם כובשים ארבה ואחר כך חבשן בבית האסורים חושך ואחר כך הוציא
הגדול נחול שבהן והרגו מכות בכורות בחצות הלילה " רבי לוי חתניה דרבי זבדי׳ בשם
רבי

פיסקא ע״ה הג׳ בילקוט (ר״ס)
אמרין עשרה בנין
לחד מינן ומות חד מינהון ולא
יכנון אלין מבראי אמרין אלין
*סמא במילתא ניגלוש ומסיין
אלין מבראין מבי נינן טו אמר
או נפשאי אי נפשיהון דאלין
מבראי פירש אמרת אני אין
עשורם של אלו המבריים : ומתן
אמרין ידון מבראי בתשיה
ועיין כל הענין בלשון הקודש ב
בשוחר טוב (פ׳ ק״ו) ובילקוט ת
תהלים (תתס״ב) : לא כתב
(ש״ס ובילקוט שם ושם) בכתיב לא
יכבה בליל נרה ובעוה״ז ור״ל
שלא שמורים לא יכבה נר נשמת ה׳ ובשמות רבה (פ׳ י״ח) איתא ותיק בעונה זו בעטה זו והיו בחצי הלילה :

פיסקא ע״א (הג׳) בילקוט (ר״ס) אפילו שפחות המצריות היו אומרות ובמכילתא ובבה״ג (פ׳ בא) איתא וכי שבויים מה חטאו
אלא שלא יהיו השבויין אומרין יראתם הביאה עליהם הפורענות כו׳ ובמדרש שהל נגזרות שהיו
רבינו גזר על ישראל היו השבויין שמחים בהם ובמדרשים בשמות רבה (פ׳ י״ח) שאמרו ושבוי
והוא אומר לא נצא מכאן לעולם כדי שלא יצאו מכאן ישראל : הג׳ בילקוט (שם) מסורת אגדה : רבונך שתצא מהאסורים ונצאו ישראל
פיסקא ע״ב בהמה מה חטאו (מכילתא פ׳ בא ובילקוט ר״ס) : נוגע בנפשות תחלה : שורפה שרח גרסינן ובילקוט שם שרה :
(ויקרא רבה פ׳ י״ז ורות רבה פ׳ א׳ ובילקוט שם תתס״ב ובאיוב תתצ״ב ובדות תר״א) אך מתחיל בנכסיו (ובמדרש) להון : ועיין עוה״ב (ב״ב ט״ז ובמדרשים שם)
אחר חרישת הבקר מיד ~~[illegible]~~ האתונות החזיק מהתלם : הג׳ (במדרשים שם) ותפוצו שבאו והנחם אומר רבי אבא בר כהנא יצאו מכבר
גריינוס והלכו את כל האבילון עד והכו גזירה שגוק ~~[illegible]~~ זה שבו הוכו המצרים היה כמו גריינוס ולא
מה שם אלא הוכו מכים כל האבלים והם מונות שבתחיים עוד מגדל דמזריא ושם מת ומשום דדיין הכי מ״ש הכה לפי חרב ולא אמר
המוכן בחרב אשמעינן זה והה בהכה לפי חרב בכשדים ומגדל דמזריא אינו רחוק מירושלים כדאיתא בירושלמי (פ״ב במעשר שני) ד״ש :
אבנא ~~[illegible]~~ בלשון יוני ואמרו פירושו תורה של חומות ומגדלות כמו פתחו מאבנסיה (ירמיה נ׳) תרגום פתחו אבולהא וכן צדי רבית
חומות (ויקרא) תרגום ירושלמי די יחתון אבולוהון ובדברי רז״ל אבולאי בירושלים (עירובין נ׳ יומא י״א) משום אבולאי (נדה כ׳) :
הג׳ ואמלט כך אני לבדי אומר רבי אלעזר בן מודעי הוא כו׳ : מיד הוא מת שמה שנשאר חי לא היה כך להגיד לו כדבר : הבא
בלא חרב לא גרסינן במדרשים ועוד זה מדבר וזה בא ואומר כשדים : מכניס לשון ~~[illegible]~~ כמו והצילו מן הגיוס (פסחים ע׳) שהמדינה
~~[illegible]~~ בלשון יוני אבל (נודה כ״ב) שהגיבה הכיתו מתחיל
כל שאדן : הג׳ עונש חולה : הג׳ שורף את הבגד : הג׳ (בילקוט שם) מתחיל בגופו אם חזר חוזר ובאו ואם לאו בדד ישב
~~[illegible]~~ חו אנשים מעבידים אותו שם או מוך ובדאמרינן (שבת) : טרפיס בלשון יוני פירושו סדר ~~[illegible]~~
לא

ואחד) ע פסוקי מלכות : בתהלה שלב (במדרש תנחומא פ' בא ליתא
? בפר"א) פרש כמו כל עוד, שכן (ישעיה) : עניים נמות הלפרשים
שהיה קשה למצרים מהשחתתם (עי' ב"ר) לאבנים שיבנו בגופן
כתלים (מד"ת גו' וי') : לגיון מלשון רומי ויוני ואחרי בירושלמי
מסכת יומא מאנשי המלחמה ומן פרשן מאחים נופלו בלבם ,
(יחזקאל י') תרגמו אגרדנון (נראה
שצ"ל אונקלין) כדמי לגיונין , ועיין
יוד פסוק (במדבר כ"ב) תרגום יב"ע
וישרפון לגיונין וכן תרגום
ירושלמי (שם) ולגיונין סגיין מן
רומא ובדברי רז"ל כל לגיון ולגיון
(ברכות לב:) ולגיון העובר (חולין
ע"ג:) המעשה של לגיונות (הלים
פ' כ"ט) שוים הלגיונות (אהלות פ'
י"ח) ובמדרשים הרבה : ערוב רב
ועצום להשחית כלגיונות הללו :
ודרמסיות הוא כמו אנדרלמוסיא
זה מורכב מן אנדרא שפירושו בלשון יוון
~~[illegible]~~
[illegible]
~~[illegible]~~ ובפר (פ' כ"ג) [illegible] דעות [illegible]
אנדרלמוסיא באה לעולם והורגת
היפים והרעים וכן ומלך שהמלך
בהנדרלמוסיא שלו (שם פ' לב) : נפט
כך שמו בלשון יוני וארמי והוא
בכסון והיה באשמורת הבוקר
שמות י"ד) בתרגום ירושלמי ורמא
עליהון נפטא ובתרגום שני המגלה
קורנס ריהם (אסתר ג') מתיב
ואמר להון נפט , והוא שמן הד
הנוזל מבין הסלעים (הערוך ערך
אירון) ויש שנובע לפי הארץ
והמבחר שבמינו מצוי במדינות
פרס ובבבל והשתמשו בו להדליק
בנר (אמפע) ויש בו שני מינים
האחד לבן זך וצלול על ועני מאוד
ומדליקין להזהר מאוד מפני שמדליקין
אותו בבית כי הוא עולה מאוד
ושורף שגם ברחוק רב מאוד
מהאש ידלק ויתלהב מעצמו ומעמק
ושורף כל סביביו , והמין השני
הוא שחור ואינו זך וחשוב כהראשון
~~[illegible]~~ וריחו רע מאוד , וכבר
שהאריכו כזה חכמי הטבע וספרי
הסגולות ובהאחרונים בשבת (כ"ו)
אין מדליקין בנפט לבן בחול
ואצ"ל בשבת נפט לבן מפני שהוא
עף וכו' בירושלמי (שבת פ"ב)
מאן דאמר מדליקין בה הן אירמון
נהרו בנפט שחור) ומאן דאמר אין
מדליקין בה הן חוורא דהוא [illegible]
[illegible] ומעשה דהדריא איתא
[illegible] הנפט (סבו')
נפטא [illegible]
[illegible]

בשם רבי ברכיה כאשר שמע למצרים יחולו כשמע צר , אמר רבי אליעזר כל דבור ודבור מלא בצער המצרים הקב"ה מדבר וכל דבר חסר בסיפרא כרומי הרשעה הקב"ה מדבר , רבי לוי בשם רבי חמא בי רבי חנינא מי שנפרע מן הראשונים הוא יפרע מן האחרונים , מה מצרים דם אף אדום כן דכתיב ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש , מה מצרים צפרדע אף אדום כן קול שאון מעיר , מה מצרים שחין אף אדום כן הנה בשרו וגו' מה מצרים ערוב אף אדום וירשוה קאת וגו' מה מצרים כנים אף אדום ונהפכו נחליה לזפת מה מצרים דבר אף אדום ונשפטתי אתו בדבר ובדם , מה מצרים ארבה אף אדום אמור לצפור כל כנף וגו' , מה מצרים חושך אף אדום חושך ונטה עליו קו תהו , מה מצרים נטל הגדול שבהם והרגו אף אדום כן וירדו ראמים עמם , רבי אחא בר כהנא אמר חשך ואפילה שמשו במצרים שלשת ימים אבל תהו ובוהו לא שמשו בעולם הזה והיכן עתידים לשמש בכרך גדול של רומי ונטה עליה קו תהו ואבני בוהו , ורבנן אמרין אומות העולם שלא קבלו את התורה שניתנה מתוך החושך עליהם הוא אומר כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים אבל ישראל שקבלו את התורה שניתנה מתוך החושך עליהם הוא אומר ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה :

סליק פרשת ויהי בחצי הלילה

פרשת מצות העומר

פיסקא ע"ג מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש אמר רבי בנימין בר לוי בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת שמצאו בו דברים שהם מטין לצד מינות אמרו כך היה שלמה צריך לומר מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש יכול אף עמלה של תורה בכלל חזרו ואמרו כל המדרש כדכתיב במדרש רבות עיי"ש ואין אתם מביאין לי את העומר : פיסקא ע"ד ואמר רבי ינאי בא וראה כמה היו ישראל מצטערים עצמן על מצות העומר במדבר היו צבורין ונתנו בקופות המאוחרו לעזרה והיו מהבהבין בו את האור כדי שיהא בו מצות קלי כדברי רבי מאיר וחכמים אומרים בקנים ובקלחות חובטים אותו כדי שלא יתמעך ונתנוהו לאבוב והאבוב היה מנוקב כדי שיהא האור שולט בכלו ושטחוהו בעזרה והרוח מנשבת בו נתנוהו לרחיים של ~~[illegible]~~ גרוסות והוציאו ממנו עשרון שהוא מנופה בשלש עשרה נפה , ואמר רבי לוי הרי שעמלות וחרישתה וזריעתה ונכישתה ועמירתה וקצירתה ועימורתה ודישתה ועשיית

פיסקא ע"ג כל המדרש כדכתיב במדרש רבות זה לשון הפסיקתא שלא רק

והנה כאן דברים המובאים במדרש רבות על קהלת , וסימן זה תמצא הרבה במדרש רבות ורק המדרשים שמה שהוסיף בסוף אחר כמה הפורת שיקרא שם , ומוצאין לך לשון קהלת רבה (כל מה יתרון) חברו ואמרו לא אמר בכל עמל אלא בעמלו בעמלו אינו עמל אבל עמלו הוא בעמלו של תורה אמר רבי שמואל בר יצחק בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת על דבר שמצאו בו דברים שמטין לצד מינות אמרו כל חכמתו של שלמה כך שאמר שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך משה אמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ושלמה אמר והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך הותרה הרצועה לית דין ולית דיין כיון שאמר ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט אמרו יפה אמר שלמה , רבי הונא ורבי אחא בשם רבי חלפתא עמלו תחת השמש ואוצר לו למעלה מהשמש אמר רבי יודן תחת השמש אין לו למעלה מן השמש יש לו רבי לוי ורבנן רבי לוי אומר מה הנאה יש לבריות אשר מסגלות במצות ובמעשים טובים כיון שאני מבריח עליהם אורה ורבנן אמרין מה הנאה יש לו הצדיקים שמסגלין במצות ובמעשים טובים כיון שאני עתיד לחדש פניהם כגלגל חמה כדכתיב ואוהביו כצאת השמש בגבורתו אמר רבי ינאי בנוהג שבעולם אדם נוטע נטיעה של בשר כמה צער וכמה יגיעה רואה עד שמגדלה ואני משיב לך רוחות ומעלה עננים ומוריד גשמים וטללים ומגדל צמחין ומבשלן ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד ונותן כל צרכיו כפי כל אחד ואחד ולכל גויה וגויה די מחסורה ואין אתם מביאין לי את העומר , אמר רבי פינחס בנוהג שבעולם אדם מבכיר פירותיו בימות הגשמים כמה צער וכמה יגיעה רואה עד שיגדלה ואני משיב לך רוחות ומעלה עננים ומוריד גשמים וטללים ומגדל צמחים ומבשלן ומעדן ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד ונותן כל צרכיו לכל אחד ואחד ולכל גויה וגויה די מחסורה ואין אתם מביאין לי

משוך בו תשחית (שם ט״ז:) שהאמר הולך ומשיך זולתו ומבעיר ומאמרין
בא למדוד נפשו אומרים לו. מדוד לעצמך (נזיר ל״ג) והיינו מענין שרוחו
רק אין לאמר רעיון לסיוע ואמרו במכילתא (פ׳ בשלח) ובירושלמי
(סוטה פ״ח) מה שלוק הקב״ה על המצרים אש כנגד נפש שלהם וכן
דומה כאן השחק לנפש : בוסטראות בלשון יוני ונכפתו כלי
מלחמה אשר בו מורים אבנים
וחניתות להרוס החומות ולהרוג
האויבים והאיש העומד במקום
כלי זה הרובה תצדם להרוג
בהמון נקרא בוסטרי (ומ״ש רז״ל)
ונפי משה רבינו ענינו לא בוסטרי
היה (חולין ס׳:) ופירש״י מורה
קשת לחיות ובלע״ז בוסטריר
(ר״ל בלע״ז צרפתי) ומין היה
בזי כחיות ובמכילתא (פ׳ בשלח)
ובילקוט (רל״ב) ובילקוט (שמואל מ׳
פ״ה) ברבה כנגד אבני בוסטראות
וכן בירושלמי סוטה (פ״ח) ברבה
כנגד בוליסטרא היינו בוסטרא
בחילוף הד׳ בס׳ : קמפין בלשון
יווני וראיתי מין כלי מלחמה עשוי
לרדות החומות וגו ראש כמין
איל וקרא השוגה ובראש מגולת
אופרא ולבנות דיין קמפין :
פילוות בלשון יווני נקרין פי
לבית הסוהר ובלשון ישמעאל נקרין
לסבך שתוכין בו רגלי האדם בלע״ז מלו
~~ובויקרא רבה (פ׳ אמור) ובמדבר~~
~~(פ׳ ולמתחי) הדוא וסטאו ארבו~~
~~בפילוני והיינו [illegible]~~
שמשלשות ידי החושק לא ינוו אוש
ומתחו בבית הסוהר : כל
בור חסר (שה״ש ט״ו מדרש פ׳ וארא
ופ׳ בא ילקוט ישעיה רמ״ז) : ב
ברומי, בשר׳ ובמדרש (פ׳ בא) ה
הגירסא במלכות הרשעה הכתוב
מדבר אך במדרש (פ׳ וארא)
הגירסא כל בור חסר שבגורא
במלכות — הכתוב מדבר
שהיא מצירה לישראל וכל צורתא
מן פונו יוצא הכתוב מדבר : יפריד
מן האחרונים עיין הגירסא במדרשים
(שם ושם) : מה מצירים שחין
נסיון אחר וכה דבר ואחב״ה

ודשת אותה ערמה אם אינך מוצא לך מעט רוח ש
שתזרה מהיכן אותן האוש חי הוי אין אתה נותן לו שכר
הרוח מה יתשון לו שיעמוד לרוח :

פיסקא ע״ה אמר רבי אליעזר לא אמרו בלבבם נירא
נא את ה׳ אלקים הנותן
גשם יורה ומלקוש בעתו חוקות קציר ישמור לנו, הנותן
יהיב לכון טלא ואת אתון פוסקין ליה מן הדין שבועות,
חוקות ישמור לנו מן השרב ומן הרוחות קשות ומן הטללים
הקשים ואלה הן שבע שבתות תמימות שבין פסח לעצרת
תני רבי חייא כל שבתות תמימות תהיינה אימתי
הן תמימות בזמן שאין ישוע ושכניה ביניהון, אמר
רבי יהושע בן לוי סנטירך אנא ולית את יהיב לי ס
סנטרותא אמר רבי ברכיה מגרסק אנא ולית את
מיטעם לי מן תבשילך דנידעו לך מה אינון צריכין
הוא שדוד אמר גשם נדבות תניף אלקים נחלתך
ונלאה אתה כוננת אם גשם הוא צריכה נדבות
אם טל היא צריכה תניף אלקים נחלתך ונלאה
אמר רבי בנאה אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בני
כשהייתם נותנים לפני את המעשר הייתי נותן לכם ואחד
ואחרי מעשר לנגלות שבעת קשותכם לאשר
באהלו יקחו ועכשיו שאתם נותנין לי את המעשר אין
אתם נותנים לי אלא עומר אחד משל כלום ולא עוד
אלא שאינו של חטין אלא של שעורים לפיכך משה
מזהיר את ישראל ואומר להם והבאתם עומר :

פיסקא פ״ו אשר צירו רעב ולא מצינו נחהו ושאנן
צדיק חולם אשר צירו
זה אברהם רעב יאמרו זה אבינו אברהם ולא מצינו
שאהבו ולא בדין ולא בזמן אלא בתפלה ותחנונים
שנאמר וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו
ילידי ביתו שמונה עשר ושלש מאות וירדפו עד דן ורבי
שמעון בן לקיש בשם בר קפרא אומר אליעזר לבדו
היה בגימטריא שמונה עשר ושלש מאות. ושאנן צדיקים
חולם מי דחק במצות של אברהם וכל המצוות
זו

ד׳ את המעשר עד כאן מן התרומה ועיין הנוסחא בויק״ר (פכ״ח)
ועי׳ במפרשי הרבות :

פיסקא נ״ה בזמן שאין ישוע ושכניה ביניהם כיצד חל ראש חודש
ניסן בשבת יבוא פסח בשבת ויתחילו לספר
ממחרת שבת ואלו הן השבתות תמימות כששת ימי בראשית ולפיכך
כי שבעות יהיה בא׳ בשבת ויהי׳ גם בשבת של בסוף שהתחילו לספור בא׳ בשבת
נמצא ישוע ושכניה שלא משמרות היו מתחדשות מקץ שבת ושבוע חג השבועות
תשיעי ושכניה עשירי, בשבת ראש ח
חודש ניסן יהויריב ראש משמרות שבת
שני ידעיה שבת של פסח וכל המשמרות
שוות ששה שבתות עד שבת שלפני
עצרת ובהן בניסן ששה משמרות
חרים שעורים מלכיה מימן הקוץ אביה
ושבת שלאחריה עצרת ישוע ולא יעבוד
יכנס
עד לאחר עצרת
כי בזמן עצרת כל המשמרות שוות
הרי אין ישוע ושכניה
בין פסח לעצרת ~~אלא יכנסו ישוע בין~~
אבל אם יארע ניסן ופסח בב׳ בשבת או
יכנסו ישוע ושכניה ועבודה בין
פסח לעצרת שלא יהיו תמימות השבתות
כמו ימי בראשית כי [illegible] למנות מב׳
עד ג׳ או מה שבה ה׳ ויכנסו ישוע
ושכניה לפני עצרת שהרי שבת ש
שלפני ניסן יכנס יהויריב ויהיו ב׳
שבתות לפני הפסח ויכנסו ידעיה
וחרים ובשבת שבתוך הפסח יכנס
שעורים ומלכיה אחר הפסח עד השבת
לאחר הפסח ויהיו ז׳ שבועות עד
עצרת ויכנס שכניה קודם עצרת
ואפילו אם ניסן ופסח באחד בשבת
יהיה עצרת בב׳ בשבת ~~ויכנס ישוע~~
~~ישוע~~ ושכניה קודם עצרת בי׳ באחד
ויעבוד
בשבת ~~שלפני~~ עצרת ויעבוד שכניה
שהוא ערב
בה בראב״ן (סי׳ [illegible]) ובראבי״ה (סי׳ רצ״ב) ובשבלי הלקט בשבת
~~כל הדינה (סי׳ [illegible])~~ וחשבון הזה
משמרות מוזכרים בירושלמי סוכה
(פ״ה) ומפורשים בירושלמי תענית
(פ״ד) אמר רבי אבהו. חשבתם שאין
~~משמר נוטל ושכיר ובירושלמי הנוסח~~
~~אמר רבי אבוהו הושבתם שאין פה~~
~~וכתב היפה מ(סורי שם) לא ידענא~~
~~מאי קאמר ובאמת לא ידע שזה ט״ס~~
~~וצ״ל חשבתם ונראה שפירוש החשבון~~
ועי׳ בויקרא רבה (פכ״ח) הגירסא
בזמן שישראל עושים רצונו של מקום עכ״ל :
מלוך ומביא
פיסקא פע״ג במרדין לה מלואים
רב במרדין

שבתות תמימות [illegible]

נסיון מה מצירים ברבר אך אדם ועש שונו ולבני ילבנים (יחזקאל ל״ב) ופה במדרשים : הב״נ (שם) וירדו ראשים עמם (יחזקאל ל״ב) וירדו
האומרים עמם :

פיסקא פמ״ג למען ספר והוא (שבת ו׳) : נר סכה וה״ר ונפוח ה׳ מה יתשון) : כך היה שולה צדיק לומר בתויה ובה״ר המורשא אמרו
היו כל חכמתו של שלמה שבא ואמר מה יתרון ועלוה ועיין במסכת שבת (שם) :

פיסקא פמ״ב כתנין תאן (ישעיה ל״ט רמב״ם פי״ג מהמידין ותוספין ובמדרשים שם) : מהבהבין במגרה בשבולין : וחכמים אומרים בתחלה
חובטין אותו ולא בדרך תבואה יבשה שחובטין אותן במקל אלא בנוש לחים ובנוחות מגלח של כרוב כדי שלא
יתמעך ואחר כך יחבטו בו [illegible]. כלי ; לאביב בכלי של נחושת ששנו אביב : תנן תינוק (משנה שם) : של נקוסת שלא היה טוחנה כן
אלא שבה שכן דרך הסולת [illegible] אלא הגליפה בנפה מהנקודין בעצמן שלא יטחון [illegible] עבור כל הגליפה בנפה
[illegible] הסולת. ונקוסת היינו לשון נקודין שטוחנין בהן סולן ועל שם כך נקראות נקודים : בית נפה (משנה שם ובפ״ב) ובמדרש
בגמרא (מנחות ע״ו:) י״ג נפות היה [illegible] ומעלה [illegible] ותחתונה עלטות סולת : הב״ה (בויק״ר פ״) כה

פ"ה והיו תשה"ן ואודר שכב הרוח :
פיסקא פ"ב יהדים לכון קולא (ויקרא רבה פ"לב קהלת רבה פ'
מה יתשן ולפרש תשה"ג ובירמיה
רעו ובתולעי תש"ן) : הנן צפיתי ליה מן פדין פ"ו בתמיה
ור"ל שאל שבצורה שלא נראו את ה' מאחר שספר נגן הרג' נשם
מורה נשרוש בערש מתלמוד צריך
לירא מפניו פדי שאמור שבעולם
חשש ושבר . והיינו ד' שבועות שבין
פסח לעצרת שהן זמן הקציר שיושרק
מהשרב ומרוחות ושלוש רעים דמא"ז
תפסד התבואה ומה בעל בנשמים
שירחו בקרש : סנטר בלשון יווני
פירושו שומר ובלשון רומי פירושו שר
המשגיח ובדברי רז"ל שאולה מן הסנטר
או מן האינגנוס (ירושלמי ב"מ פ"ח)
סנטר שבעיר (גיטין פ :) מסר את
הסנטר (ב"ב סח . דיין פרש"י ור"ח)
ואנסיבתי לסנטרא דקרתא (ב"ר פי"ז)
מנטרא דבבל (קה"ר פ' ויצאב)
נטורי קרתא והון מייתי להון ריש
מטרתא וסנטרא (פתיחתא דאיכה
רבתי) ומגה נ"ב לשון סנטר שגורין
היום ורצ"ל הפסיקתא שאומר הקב"ה
לישראל סנטרך אני ה' אני שומר
התבואה שלך ואין אתם נותנים לי
שכר סנטר שהוא העומר : מנקרס
בלשון יוני נקרין להמבשל מנקרוס
ורפ"ל [illegible] (פסיקתא ז"ב)
ה"ל אני המבשל והמגדל התבואות
והמאכילים שלך ואין אתם מטעים
לי את העומר מאדעלה המטעמים
צריכין : נדבות כי הגשם קרא נדבה
וחסד מהשי' . אבל טל אין צריך נדבה
שבטבע העולם שירד תמיד פרש"י
חז"ל טל לא מעצם (תענית פ"א)
והו תניך אלהים שדרך הטל
הנשב והגשם תמיד : נמוחין ולאחר
(בוי"ר שם לא גרסינן : ה"מן (שם)
פשהיית מתן ופשיאת הדין :
פיסקא ג' הג' (בוי"ר פ' כ"ח)
דבר אחר והבאתם
את עומר הה"ד אשר צפירו יגיה
נמרוד (שם ופרש"י אוב מתצם) :
הנה לא בגיון ופי' מצינו מלשון
מגן וצינה ונשא הצינה ודמו
ואל מצינו הא' נ"ב בפרקה על
סלוק הדין ומציאות התפלה
ופירושו באסתר רבתי פ' והמלך
שם שדרש על המן (בשושן)
לא בגיון ולא בצ[illegible] אלא בתפלה
ובתחנונים [illegible] וסוחרה
[illegible] הגיון

פ"ב גמרינן בתנ"סף שתי הלחם ושני כבשי עצרת כדתנן בפרק
כל המנחות באות מצה כיצד הוא עושה מתן שתי הלחם
על גבי שני כבשים ומניח שתי ידיו למטה מוליך ומביא מעלה
ומוריד שנאמר אשר הונף ואשר הורם ופי' שתי הלחם
ושני כבשי העצרת כתיב בהו והניף הכהן אותם על לחם הביכורים
תנופה ועומר שנאמר במלואים
אשר הונף ואשר הורם , ולעיל
מינה כתיב והנפת אותם תנופה
כל הני תנופות גמר שמוליך ומביא
מעלה ומוריד לא מהונף והורם
דמלואים ילפי לשאר תנופות ע"פ
ופי' דבריו דבמלואים ילפינן לכבשי
עצרת ושתי הלחם ובמלואים גופייהו
נפקא לן מדכתיב בהו תנופות
רבות דכתיב והנפת אותם תנופה
ושוב כתיב אשר הונף ~~[illegible]~~
אי נמי מאשר הונף ואשר הורם
לחוד נפקא לן במלואים דהונף
לשון הולכה והבאה הורם לשון
מעלה ומוריד כדפירש"י בפרשת
תצוה ומפרק כל המנחות מייתי
להך מתניתין ושם פירש"י הורם
מעלה ואין עליה כלא הורדה :
שם ורבי אבון אמר בר"י ורבי נחמיה
הוא בוי"ר (פכ"ח)
איתא וכיצד היה מניף רבי חמא
בר עוקבא בשם רבי יוסי ברבי
חנינא אמר מוליך ומביא מעלה
ומוריד מוליך ומביא למי שהעולם
כולו שלו מעלה ומוריד למי שהעליונים
והתחתונים שלו רבי סימון ברבי
יהושע אמר מוליך ומביא כדי
לבטל רוחות רעות מעלה ומוריד
כדי לבטל טללים רעים , אמר רבי
אבון ורבי נחמיה ורבי יעקב בר
אבא בשם רבי יהודה ברבי סימון
רבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הוא
ורבה ביספה תאר (נ"ל) רבי יוחנן
ורבי שמעון בן לקיש הוא הא דרבי סימון
ואע"ג [illegible] דבפ' לולב הגזול ובפרק
כל המנחות באות מצה איתא דרבי
יוחנן אמר מוליך ומביא למי שארבע
רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים
והארץ שלו התם נמי איתא דרבי חמא
בר עוקבא בשם רבי יוסי בר חנינא
אמר מוליך ומביא כדי לעצור רוחות
רעות קשו ועל כרחין אמרות חונות
הן בסברת רבי חמא ורבי יוחנן ע"פ
ורהוסו מהונ , לכן נראה שהעיקר
כגירסת הפסיקתא דגם הכי פירשו
ורבי אבין אומר ברבי יהודה ורבי
נחמיה

ו , דבר אחר אשר צפירו זה פרעה . רשע ואפל
זה משה ואהרן ואל מצינו יגחהו לא בגיון ולא
במגן אלא בתפלה ובתחנונים שנאמר ויאמר ה' אל
משה מה תצעק אלי ושאך צריכים חולם מי דחן במזונם
של פרעה השיב משה ואהרן וכל המצוות
להם . דבר אחר אשר צפירו זה סיחון ועוג
רשע ואפל זה משה ואהרן ואל מצינו יגחהו לא
בגיון ולא במגן אלא בתפלה ובתחנונים שנאמר
ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו וגומר . ושאך צריכים
חולם מי דחן למזונם של סיחון ועוג משה ואהרן
וכל המצוות להם . דבר אחר אשר צפירו זה
סיסרא רשע ואפל זה דבורה וברק ואל מצינו
יגחהו לא בגיון ולא במגן אלא בתפלה
ובתחנונים שנאמר מן השמים נלחמו הכוכבים
ממסלותם נלחמו עם סיסרא . ושאך צריכים חולם
מי דחן למזונם של סיסרא דבורה וברק וכל ה
המצוות להם . דבר אחר אשר צפירו זה
סנחריב רשע ואפל זה ישעיה וחזקיה ואל מצינו
יגחהו לא בגיון ולא במגן אלא בתפלה
ובתחנונים שנאמר ויתפלל חזקיהו המלך וישעיהו
בן אמוץ הנביא על זאת ויזעקו השמים ושאך
צריכים חולם מי דחן למזונם של סנחריב חזקיהו
וישעיה וכל המצוות להם . דבר אחר אשר
צפירו זה המן רשע ואפל זה מרדכי ואסתר ואל
מצינו יגחהו לא בגיון ולא במגן אלא בתפלה
ובתחנונים שק ואפר יוצע לרבים ושאך צריכים
חולם מי דחן למזונם של המן מרדכי ואסתר וכל
המצוות להם . דבר אחר אשר צפירו ~~[illegible]~~
אלו שלשים ואחד מלכים . רשע ואפל אלו
יהושע וכלב ואל מצינו יגחהו לא בגיון ולא
במגן אלא בתפלה ובתחנונים שנאמר ויאמר ה'
אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך
ושאך צריכים חולם מי דחן ~~[illegible]~~ למזונם של שלשים
ואחד מלכים יהושע וכלב וכל המצוות להם וכו'
באיזו זכות זכו ישראל לירש את ארץ כנען בגבורות
העומר וסיפה הוה משה מזהיר את ישראל
והבאתם את העומר :
פיסקא פ"ג והניף את העומר לפני ה' לרצונכם
כיצד היה מניף רבי
חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בר חנינא מוליך
ומביא כדי לבטל רוחות רעות מעלה ומוריד כ
כדי לבטל טללים רעים רבי סימון בשם רבי יהושע
בן לוי אומר מוליך ומביא למי שהעולם כולו
שלו מעלה ומוריד למי שהעליונים והתחתונים שלו
ורבי אבין אומר ברבי יהודה ורבי נחמיה חמא
רבי יעקב בר אבין בשם רבי יונתן בר סימון ה'
יונה

תמיה הוא היינו הפלוגתא הראשונה שנאמרה בשם רבי יוסי
ברבי חנינא ובשם רבי יהושע בן לוי אומר רבי אבין שרבי יהודה
ורבי נחמיה פליגי בה ולא ריב"ח ~~[illegible]~~ וריב"ל והאומר רבי ישבב
הוא אומר מפני שלמו [illegible] אומטה שרבי ישבב בר זבדי בשם
רבי יהודה בר סימון אומר שרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש

יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. רבי יוחנן אומר לעולם
לא תהא מצות העומר קלה בעיניכם שעל ידי
מצות העומר זכה ~~[illegible]~~ אברהם לירש את ארץ
כנען שנאמר ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ
מגוריך וגומר כל ארץ כנען ואתה את בריתי תשמור
ואיזו זו מצות העומר. רבי שמעון בן לקיש אמר
לעולם לא תהא מצות העומר קלה בעיניך
שעל ידי מצות העומר עשה הקב"ה שלום בין איש לאשתו הדא הוא דכתיב והביא האיש את
אשתו אל הכהן והביא את קרבנה עליה עשירית האיפה קמח שעורים לא יצק עליו וגומר
ואיזו זו מצות העומר :

פיסקא קמח רבי אבהו אמרו לה רבי יהושע בן לוי. ורבי שמואל בר נחמני ורבנן רבי יהושע בן לוי
אומר היא שעמדה להם בימי גדעון שנאמר
ויבא גדעון והנה איש מספר חלום ויאמר הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם שעורים מתהפך
במחנה מדין ויבא עד האהל ויכהו ויהפכהו למעלה ונפל האהל : מהו לחם צליל שעורים
רבנן אמרין על שצללו עליהם אומות העולם מן הצדיקים ובזכות מה ניצלו בזכות לחם שעורים
ואיזו זו מצות העומר. רבי שמואל בר נחמן אמר היא שעמדה להם בימי חזקיה והיה כל
מעבר מטה מוסדה אשר יניח ה' עליו בתופים בכנורות ובמלחמות תנופה נלחם בה וכי יש
מלחמות באותו הדור הוי אומר זו מצות העומר. ורבנן אמרין היא שעמדה להם בימי
יחזקאל ואתה קח לך חטין ושעורין ופול ועדשים ודוחן וכסמין ונתתה אותם בכלי אחד
ועשית אותם לך ללחם למספר הימים אשר אתה שוכב על צדך שלש מאות ותשעים יום תאכלנו
מהו לחם ריבה בה שעורים. רבי שמואל בר נחמן אמר דברים שהם מזירים את בני מעיים,
שמואל אומר תאן אמרין קבריה מניה חררא לכלבא ולא טעמיה. שאלה מטרונית את רבי
יוסי בן חלפתא אמרה לו מה צער נצטער אותו הצדיק מה לעבדים [illegible] שפחות [illegible]
לו והיה מגיע בו בשמאל קטע אמר לה להודיעך שבכל ענין שישראל בצער הצדיקים הוין
עמהם בצער. רבי לוי אמר היא שעמדה להם בימי המן בזמן שראה מרדכי להמן שבא לקראתו
והסוס בידו אמר דומה אני שרשע זה בא להרגני בא אמר לתלמידיו ברחו לכם שלא תכוו
בגחלתי אמרו בין לחיים בין למות עמך אנו מה עשה נתעטף בטליתו ועמד לו והתפלל אתא
ההוא רשע ויתיב ליה גביהון אמר להון במה אתם עסוקים אמרו לו במצות העומר שהיו
ישראל מקריבין בבית המקדש אמר להון ודמה הוה הדין עומרא דכסף ודהב או דחיטין
ושעורין ואמרו לו בשעורים אמר להון וכמה הוות טימי דידי[illegible] בי' קנטרין או בי' קנטרין
אמרין לו סגי בי' מנין אמר להון קומון דנצחין עשרת מנייכון לעשרת אלפין קנטרין
דכספא כיון דחסיל מה דצלי אמר סב לאלעדי הדין לבושא אמר ליה ומה את מבזה מלכותא

אית

אמרו טעמים על מצות העומר שלא
יהיה קל בעיניהם ובמדרש כאן ב
בתוספתא ובברכות שם רבי יוחנן
אומר הטעם מפני שאברהם זכה לארץ
על ידי העומר ורבי שמעון בן לקיש
אמר הטעם מפני שעשה הקב"ה
שלום בין איש לאשתו ותן תוספת בברכות
רבות :

פיסקא

על הצרה שלהם שמינים על הלוחות במלחמה ע"ש : וישמע אברם
ואמרו היינו עבוד (בר"ר פ' מ"ג) בגימטריא שי"ח (שם ובמדרשים פ'
לך) : מרדן בריו ושאל כפו ושאל שפי' לשון דחיפה כמ"ש [illegible]
ונפוץ : המצומצמים לן המחוברים לו ונאגדים באגודה מלשון המקרא
מבער לפרוק ומלשון חז"ל בומות הגזרין) והרבה [illegible] : הג"ה (בויק"ר
פ' כח) ומזוירה גבות גבו ישראל
ורוי הארץ :

פיסקא קמ"ז מוליך ומביא (סוכה לז:)
מנחות סא :
ויקרא רבה פרשה ילקוט ת[illegible]) ואו
שכן מוליך רוחות שלו (סוכה שם)
ומצוה זו אין עושין לשמו כן מראה
בתוספתא : לבטל רוחות רעות הבאים
ממזרח וממערב ומצפון ומדרום :
מעלה ומוריד שנאמר אשר הונף
ואשר הורם (סוכה שם) הונף היינו
מוליך ומביא הורם היינו מעלה
ואין מעלה בלא הורדה : לבטל
טללים רעים הבאים מלמעלה ולמטה :

פיסקא קמ"ח שצללו עליהם (ויק"ר פכ"ח
ילקוט תרמ"ג
ובשוחר טוב ס"ב) לשון צלו כמו צפורת
שנתקבצו מהצדיקים שלא נשארו אם
ורק בזכות העומר הגין עליהם :
וכי יש מלחמות באותו הדור הוא
חזקיה ונפלו מאחז ה' ורק במחנה
אשור לכן דרש שבזכות תנופת
העומר נלחם ה' בהם : מהו לחם
כה"ג הגירסא בילקוט (תרמ"ג) ואך
בויק"ר ובילקוט יחזקאל (שס"ב) ליתא
ובעירובין (פ"א) איתא מאי ו
ועוגת שעורים תאכלנה ע"ש והפי'
פירושו כיון שבמנחה זו היה ששה
מינים מעורבים למה נקראת על שם
שעורים לבד ומתרץ הת"ג שריבה
בה מין שעורים וכשה"ג מפרש
שלכן ריבה השעורים ~~[illegible]~~ מפני
שהם מזירים (בויק"ר ובילקוט,
והגהו הגירסא שהם מרזים ובילקוט
הש"ס שהם מרפים) את בני מעים
וה"ל משלשלין והב[illegible] מזבלא
בשמואל שזימן להם בבית (שבת
פ' שמונה שרצים) שהשעורים משלשלין
ושמואל אמר תאן אמרין (פי' במערבא) שהיתה כלב רעב שאכלו פת לא היה אוכלה ומשיתא קירא והיא בגלו. כמאת אדם יוצרים
ותמאמרין בירושלמי במסכת עליה בעד (ב"ב פ"ב) ופירש"י שהכלב אוכל הכל חוץ מגלו אדם אלא אם כן הוא רעב מאוד : הג"ה מבין
בו מאחד יא"ל והל' שהעבדים היו אוכלין מאפה יותר טוב מיחזקאל ומבון מאחד הגיע וזה צער גדול ועיין הגירסא במדרשים :
הג"ה במדרש שם ובמסכת רבה פ' [illegible] ובילקוט אחשורוש תרנ"ח) בא להרגני : שומו בלשון יוני ואמרו פירוש ערך מחיר שווי [illegible]
ולמלך אין שוה להניחם (אסתר ג') תרגום לית טימי [illegible] אינש שוה לו (שם ה') [illegible] שוה לנו אין הצר שוה (שם ז')
לית מטיא [illegible] ובפסוק ועתה אל תרגום ירושלמי [illegible] וב"ק (פ"ב) ובטימי אחת [illegible] לו בטימי (שם פ"א) וב"הרא
ונעמד הארוך (ערך טימי) פירש [illegible] ואמר בלשון [illegible] טימי [illegible] ערך
נשרין (עמוד פיסקא) : הג"ה אמרו ליה סגי בעשרה מנין אמר להון [illegible] וכמה העומר די בעשרה מנין : הג"ה בחסול מצלי
פו שגמר תפלתו ויתום [illegible] (בראשית) תרגום ירושלמי וחסיל [illegible] ועד [illegible] (
מלשון הגירסא וחסלו האמרה ( ) ותרגומו וחסליה [illegible] : הג"ה במדרשים איתא בר [illegible] וב לבושא במלכא : [illegible] רחם
תרגום [illegible] בשרו במים (ויקרא ט"ז) אסחיה בשריה במיא. ורחל פניו (בראשית מ"ג) ואסחי אפוהי ובדברי חז"ל הרבה : בי בני
[illegible] (ב"מ) בני [illegible] אמסרת בית המרחץ של אורה [illegible] ( ) תרגום ירושלמי ותשברון ית נפשתהון מן [illegible] ומשמשיא ומבי בני : ובשבת (מ"ג) עיון
[illegible] הציר [illegible] במשנה :
ולא

~~[illegible]~~ ולא אשכח שאסור הסתורר רק האומן [illegible] דאיתא במדרש
(שם רפ"ו) וכה"ג במגילה ובתרגום שני ובבמדבר רבה פ) :
הג"ה בילקוט (תרמ"ג) אסר אונתא ור"ל חגר חמרו ופר"ש (פיסקא רמ"ב)
ואחר לאסרו דונג ע"ש ועיין בערוך (ערך ג' הראשון וערך דנג) ו
ובמדרש הגירסא משונות ומשובשות : הג"ה לעל ואסתי : סב נח פ'

כל ניחה שבמקרא בלשון עבר או בינוני
תפגוהו נסיבה בתוך שרשיות וכל ניחה
שהוא בעור או צווי או עתיד תרגומו
לשון סב חסר עין השרשית כמו קח
לך (בראשית ו') ~~[illegible]~~ סב לך וכן לקח
פר (ויקרא ט') סב תור כחו לכם (שמות
ט') סבו לכון. ואם אנה (בראשית כ"ב)
ואם אשב. כחו עמכם לו (מלכים י"ג) סבו
עמן לו. וכן ולקחת את דודאי בני
(בראשית ל') ולמסב יאך ית יברוחי ~~[illegible]~~
ברי, ובתרגומים שכתב כאן דתסיבין
עלמא הוא כי היה ראוי לומר ו
ולקחת. ולקחת הוא כמושה כמו ולקחת
קיבוץ עשרה לחם (מלכים כ"ד) :
כלולא כמו כלולה שעשרה לו מאון
(שה ב) כלולא ~~[illegible]~~ כלולון ליה
עד הקנים (שמות כ"ה) כלולו דקנשא
עשרת אלפים (שב"י י"ג) כלולא אלפיהון
עד שנן (ויקרא כ"ט) כלול במשחא
ועשירת עשרים (זכריה ו') ותעבירה[illegible]
רב. וכן כל כמו אלכור במסתם
מתרגמים כלולא דאלפא. ובדברי רז"ל
כלולא רב אסר (שבת נ"ט) ההוא בכלולא
(ב"ב ח') ואם כלולו הוי (שם ט') כלולו
ונוא לך באסר (גיטין ל') : מיתנח
עאנה : הג"ה ווי ליה וההוא גברא :
נמוספשון בלשון רומי ויוני נימוס
פירושו נגיד נמוספשון בלשון יוני
פירושו נגיד על כל הדברים ונומוס
ולטור פירושו בלשון יוני שומר
על שוחי בית דין ור"ל שאמר המן
את ואברם אשר היה שר ופקיד
בבית המלך עשה עבדין ספר
~~ובלשון [illegible] בלשון יוני [illegible]~~
~~המרתו בשפוך [illegible] (אסתר)~~
~~תשנו [illegible] באסתר [illegible] ובדברי~~
~~רז"ל [illegible] (שבת [illegible])~~
~~[illegible] (שבת [illegible]) [illegible] (מגילה~~
~~[illegible] [illegible] (דניאל [illegible]) ולא~~
~~[illegible] ([illegible])~~ : הג"ה (ב' יוני)
אמר לו לית בי כח דאיש גבר סב
אמר ולית איש גבר סב אמר לו ולא
יאת נערות ולנשק א"ל קום דאיש
מאניך לך כדו והכי פירושו שמרתי
[illegible] [illegible] שיריע [illegible] שיעלה
[illegible] ורכוב על הסוס לפי שאינו יכול
[illegible] [illegible] מה [illegible] [illegible] והשיב
[illegible] הוא [illegible] ואיך [illegible]
[illegible] [illegible] כי הוא

לית בה נש בעולם כלולו באלפא אי לא סחי
אזל בעי כי בנא ולא אשכח מה יעביד אסר
ונירנא על ואסחיו בתה דגבין אמר לו סב
לבוש הדין אמר ליה מה את מבעה מלותא
לית בר נש דעולם כלולא אלא מספר אנו
ספר ולא אשכח מה יעביד אזל וביתיה
ואייתי מאני ספר ויתיב ליה מספר ליה
ושרי מיתנח אמר ליה מה לך מתנח אמר
ליה וויליך ליה דאמורה בההוא גברא .
מי עבידי נמוספשון נמוספרטור, עבד
מלך וספרא אמר ליה ומה הוא שאילה לך
לית אנא חמיתיה אמורה בההוא גברא
עבד בלנא וספר עשרים ותשע שנה כספר
כריכים ואת משרת באילן מאנא ספרי דיומה
אמר ליה קום רכיב על הדין סוסיא אמר
לו לית בי חיל דאנש גבר סב ואת הוא
בגרמות לנשק. אמר ליה קום סב באנא
מאשך כדו ואת כרום עלו ומלון ורכיב
ממשא לכון ואת [illegible] מכריז קדמוהי
כדין שרכיב על הסוס הרחוב [illegible] להקב"ה
ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת ~~אויבי~~
אויבי לי ה' אלהי שועתי אליך ותרפאני
ה' העלית מן שאול נפשי חייתני מירדי בור
תלמידיו מה היו אומרים זמרו לה' חסידיו
והודו לזכר קדשו כי רגע באפו חיים ב
ברצונו בערב ילין בכי ולבוקר רנה ועשר
אותו הרשע מה היה אומר ואני אמרתי
בשלוי בל אמוט לעולם ה' ברצונך העמדת
להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל
אסתר מה היתה אומרת אליך ה' אקרא
ואל ה' אתחנן מה בצע בדמי ברדתי
ישראל מה היו אומרים שמע ה' וחנני ה' היה
עוזר לי הפכת מספדי למחול לי ונמור אמר
רבי יצחק אומר רבי פינחס מגוריאה שעה
היה עוסק ולא הפסיק שנאמר למען יזמרך כבוד
ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך :
סליק לה פרשת האשה

פרשת ויהי בשלח פרעה

פיסקא פט"ע ויהי בשלח פרעה ומבדיום רביעם
השולח יד בפקדון
של חבירו כיצד הוא עובר כמו שנו רבותינו
השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקה
בחסר וביתר, ובית הלל אומרים כשעת ה
העמדה. רבי עקיבא אומר כשעת התביעה
אומרו רבותינו ובאמו כל שולח יד בפקדון
של חבירו רואה שחשבר דרוען [illegible] את לבו
[illegible] שהוא ושראו עמען בגבו פיצון
[illegible]

פיסקא פט"ס ר"ע אומר כשעת התביעה ותמהו בתוס' (ב"מ מג :)
מאי קסבר אי סבר שינוי קונה
למה ישלם כשעת התביעה (בא"ו דקרא מוליך דלא ליהני גאוס כן
עליה מיניה לכל התורה) ואי סבר לא קנה אפ' (כשעמד) אחר
התביעה נמי יהא הכל בעצו דבעל קנה ומפרשין דבית שמאי
דאמרי בחסר וביתר דיורי אף בגורא וגוזא
בזה הקרא משום כשעת הוצאה מן העולם
ואם היולה משום כשעת הגזילה ובית
הלל לא פליגי כי בהא אלא בית שמאי נמי
מיורי בשינוי (דבדוי הרב) כדאמרינן
בקרא מבלא כולם בגזל וביותר . ובהא
פליגי ובית הלל בשינוי קונה ורבי עקיבא
פליג ואתנו ליה באמר משום כשעת התביעה
בין הגזל ובין היותר :
פיסקא נ"ט בזמה לשב הנוסח כאן משעה
והעיקר הוא בספרי
סברי הוא וכתב שמצא במדרש (ומבואו בילקוט
ראובני פ' בראשית) כזה הלשון. ואמר
אלהים יהי אור ויהי אור נקרא הנגב"ה
אור אמר לשר חושך שבאמה לשר סור
מפני כי אני רוצה לבראות העולם באורה
אמר לו מבקש מה תבראות גודם ממני
אמר לו אם אין אתה סור ממני הריני
גוער בך ואבדך מן העולם, כי אני
בוראו מאור הוא עוטה אש מגל נוסן
הנו' אחרי האור מה אתה בוראו אי"ן
אותם חושך בומה לשר מגלאייר א"ל
ואחרי מה ~~[illegible]~~ אתה בורא א"ל תאומים
מגל מיון אדם שעשוי באור ובחושך
ובו ארג שני לוחות ומאמרות , א
ואחריו מה אתה בורא א"ל סרטן מגל
חמה שאדם יושב מהחורין ומן הסדקים
כסרטן ואחריו מה אתה בורא א"ל ארי
מגל אב כשאדם מגין הרי הוא כארי
ואחריו מה אתה בורא א"ל בתולה מגל
אלול שעריב אדם לשמח בבתולה
ואחריו מה אתה בורא א"ל מאזנים
מגל תשרי כשאדם שמח בבתולה שוקלים
אותו במאזנים ואחריו מה אתה בורא
א"ל עקרב מגל מרחשון כיון ששוקלים
אותו במאזנים ויש בו עוונות מוריבין
אותו לגיהנם מקום שהנחשים ועקרבים
שם ואחריו מה אתה בורא א"ל קשת
מגל כסלו כיון שהוריד לגיהנם אין
עליה וכיון שמבקש עליהם רחמים
הריני מוציא מן הגיהנם כחץ מן הקשת
ואחריו מה אתה בורא א"ל גדי מגל
טבת שלא תאמר כיון שירד לגיהנם
ועלה אין בו כח ומשחירים פניו אלא
מרקד ועולה כגדי ואחריו מה אתה
בורא א"ל דלי מגל שבט שאני זורק
עליו מים טהורים לטהר מעוונו ואחריו
מה אתה בורא א"ל דגים מגל אדר
כיון שעלה מן הגיהנם יורש הכל שאין
עין הרע שולטת בו כדגים שבים שאין
עין

סלם דין נזמים היסורין (בירושלמי סנהדרין דף לו) ובמוסף פה"ה נזמים
איספסורין פירושו שווים על האותיות ובלעז (אסולא)
טרוגרוים לאויר ובלון שירי חנוזבר באשי וכו'

שנים לעשות גם [illegible] בן מן המלך והוא הודבק הון והגבות
שירכב עליו ויתגיירו בו ואחר על באותו תפרנק : ולא נברוח
לשון הפסקא כמו שפי' במדרש רבה :
פיסקא פתח שם רבותינו (בילקוט סי' [illegible] רמב"ם הלכות גנבה
פ"א טוש"ע חו"מ סי' [illegible]) : ולפה

בחסר וביתר במה שחסר הפקדון
ובמה שהותר כגון שהפקיד אצלו
רחל טעונה צמר או מעוברת
ונגזזה או ילדה ואחר ששלח בה
יד משלם אותה ואת גיזותיה ואת
וולדותיה נמצא שהוא לוקה במה
שחסרה אצלו, וביתר אם נתעברה
או טענה צמר כשהיא אצלו משלם
אותה טעונה ומעוברת כמות
שהיא עכשיו והרי לוקה ביתר :
כשעת הגזילה אם טעונה טעונה
ואם ריקנית ריקנית : כשעת התביעה
כמו שהוא הפקדון בשעת העמדה
בדין כדכתיב (ויקרא ה') לאשר
הוא לו יתננו ביום אשמתו יתן כמו
שהוא ביום אשמתו ביום שמתחייב
בו בדין : הפה שאמר (מכילתא
פ' בשלח ורבות ורב"ה וילקוט ר"פ
בשלח ופרקי ר"א פ' [illegible] וילקוט
ע"פ [illegible] ובזוהר תרומה
ובתהלים רמז [illegible]) :
פיסקא ג"כ אמרו לאלהים. בבר (פ'
[illegible]) וילקוט
תהלים (רמז [illegible]) איתא ר' אליעזר בנו
של ר' יוסי הגלילי אומר מנין
שאומרים מה שבחו של מי שאמר
והיה העולם שנאמר אמרו לאלהים מה
נורא מעשיך עכ"ל : הנהרגים הורגים
(מדרשים רבה בשלח וסוף אסתר
רבתי) : [illegible] השמדים משמידים
גרסינן : הוא אומר לאלהים מה
נורא מעשיך גרסינן : יתברך
שיתברך ויהיו במ"ם מלשון
ובשרי כחש משמן שהבשר נתדלדל
ונחסר משמנו : כשעשה בך מדת
הדין עיין במדרשים (ר"פ בשלח) :
פיסקא ג"כ ונתמלא אצל כולם
(מכילתא פ'
יתרו וספרי פ' ברכה ונחות [illegible]
ילקוט רס"ח ורש"י ורמב"ן ובמדרש
[illegible] ובתהלים חש"י עיין גירסות
שונות) : הה"ג ולמה ניתנה
תורה בסיון : למלך שעשה חופה
לפי שעה ולא ידעו מזמנו : מבין
מה ברא הקב"ה עולמו מבין ולא
ברא באויר גרסינן : הה"ג ישראל
חושך במה לשור לה נוסחא כאן
[illegible] ועשה ועיין הנוסחא כמו
[illegible] [illegible] אלהים ע"ש : ענה
[illegible] [illegible] (רמב"ן)

ובוקע לפשוט יד בהם ושבר הקב"ה את זרועו
שנאמר בן אדם את זרוע פרעה מלך מצרים
שברתי ומנין שהיו ישראל בידו כפקדון שכן
הוא אומר למשה שיאמר לישראל פקד פקדתי
אתכם והעליתי ולפי שהיו ישראל מתיראים מן
הגאולה אמר הקדוש ברוך הוא לך אמור להם
משם שבשל הפקדון אנחנו שרוצה הוא נשל כפ'
פקדונו כך אתם אומרים שיגיע [illegible] ביד אני
ונשא אתכם בידו אמרו לו ישראל רבון העולמים
ראה היאך [illegible] בך ומאן לשלחנו שנאמר לא
ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח, אמר
להם הקב"ה חייכם יש לכם לראות הפה שאמר מי
ה' סופו לומר ה' הצדיק, והפה שאמר לא ידעתי
את ה' סופו לומר העתירו אל ה', והפה שאמר
גם את ישראל לא אשלח סופו להיות אוחז כל
אחד בידו ומשלחו [illegible] שכן [illegible] בעינין
והוי בשלח פרעה :
פיסקא ג"כ כך פתח רבי תנחומא בר רבי אבון
לאלהים מה נורא מעשיך
אמר רבי יוחנן בשם רבי אליעזר בנו של רבי
יוסי הגלילי אמר לפעולא טבא יישר אמרו לאלהים
ונאמר ורבותינו אמרו הנהרגים הורגים הם
המשמידים משמידים והעלובים דנובים המן העץ
אשר הכין למרדכי השרים ותלו אותו והוא
~~[illegible]~~ משרים ושלב יתלו הוא אומר לאלהים
רבותינו אומר יכחשו לך אויבך, ויתברך עמך
בקול דבבך כשיראה הרשע בא בגאונו
להתגאות לפניך ברוב עזך יהא נשבר ברוב עזך

עיין הרע"ב שאומר כן [illegible] שבוא שאין עין שולט בהם ע"כ
(ובתנחומא פ' האזינו דפוס [illegible]) איתא בוה"ל ואעידה בם
את השמים ואת הארץ ולכך [illegible] לעדות באותו כפסוק
[illegible] משל לשנים עשר [illegible] כמשל [illegible] נביא [illegible]
שהוא רק ומתגבר [illegible] ועושה האומים [illegible] שלם ובדו
בו [illegible] הרע ותחות חלש [illegible] ואחר
[illegible] שהגדיו [illegible] ואם
חוטא עושה [illegible] ואם מוסיף
עומד [illegible] אותו [illegible] ואם [illegible]
[illegible] מורידין אותו לשאול תחתית
שאול [illegible] [illegible] [illegible] לארץ
[illegible] ואם ישוב [illegible] אותו לחוץ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] שלא ישובו [illegible]
שכן איתא בה"ש [illegible] ישראל
אלו החיים אשר [illegible] אלו המתים
[illegible] שהחיים [illegible] את המתים
[illegible] ואם [illegible] את המתים
ביום [illegible] [illegible] שיהיו צדיקה
שכן [illegible] בתורת [illegible] [illegible]
לא [illegible] להם הצדיקה ה"ל אשר
[illegible] [illegible] [illegible] צדיקה
בשבילם [illegible] [illegible] אותם כחוץ
מן הקשת [illegible] [illegible] רק [illegible]
[illegible] אותה [illegible] שעובר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בפנים, רק
הוא טובל [illegible] בגדי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ואוכל [illegible]
החיים [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] על כל שולחן של צדיקים
[illegible] וחי לעולם עכ"ל ובזה נתבארו
דברי הפסיקתא :

פיסקא

ונאמר ורבי ברכיה יכחשו לך כמו וכחש בשרי אמר דוד רבונו של עולם כשיהו הרשעים
באים להתגאות לפניך בזמן ויהיו תורים ומשורים ושוברים בבריתם [illegible] שיהיו [illegible]
ותהיו [illegible] [illegible] בהרבה רשעים [illegible] [illegible] תסולה [illegible] עם חנניה מישאל
ועזריה [illegible] אומר להם . ואין ~~[illegible]~~ הוא אין אי דישוב [illegible] אמר לה הקדוש ברוך
הוא הוא רשע [illegible] מתגאה [illegible] האומר ואומר מי הוא אלהיכם . אמר דוד כשעשה
בך מדת הדין יש לך והיות אומרים הוא אלא אלהים אמר דוד אמרו לאלהים מה נורא
מעשיך ברוב עזך יכחשו לך אויבך :

סליק פרשת ויהי בשלח

פרשת [illegible] [illegible]

פיסקא ג"כ על ידי שלמה מלך ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שפתותיו שושנים
נוטפות מור עובר כשעת [illegible] אמרו שלמה [illegible] הגה
לא אמר אלא כשעת אותו שעה כשנתנה התורה לישראל [illegible] כל העולם [illegible] ונתקבצו
אצל בלעם הרשע ואמרו לו שמא מבול מביא לעולם או [illegible] [illegible] בלעם הרשע
[illegible] [illegible] ודבר הטוב אל תיראו [illegible] [illegible] רוזני הארץ [illegible] שחקים
בכבודו [illegible] ברחמים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולמה ניתנה
תורה בסיון ולא בשאר ירחים [illegible] הדבר דומה למלך שעשה חופה לבתו ואמר אדם
אחד מגדולי המלך [illegible] להביא המלך [illegible] [illegible] שהיא [illegible] באפריון
[illegible] [illegible] [illegible] ואמר [illegible] ואין לה הדר [illegible] [illegible] ושאה
להרמבה

~~בלשון יוני אקבויר שהוא שמתו רחבה אחת ושמה אסטהר נבון~~

ציינו פה כן אמר הקב"ה הזאיל ופירשה עטרה מן העבירה
וכן נגבוה בין שבעה הכוכבים של ע"ז והקרי בלשון חכמת
יווניי הגרמונים (מעטעאראגיא) יתבארו לו ציינים אז יעל
נבון ועיין (פיסקא רצ"ג) וחשיב כאן השבעה כוכבי לכת
שע"ז חנ"ל הידועים בחכמת התכונה
(אסטרנאמיע) ועד סוף הפיסקא
הדברים מבוארים אך משובש נסח
ולפי שערה לא ידעתי מה הדברים
לתקנם כראוי :

פיסקא ענ"ב תנו רבנן בשעה נוסחאות: פתחה הצדקי נרסין : ובא משה

ברוך הוא פ"ש רצ"ו לומר
שתפסו הקב"ה למשה והביאו
בענן (יומא ד' : ועיין תפ"ח ובמד"ר
פי"ב) : כמו למלאך כל פיסקא
זו נמצא בספר מעורות מ"ש וספר עין חכמה להוכיח ולדרוש בנון ע"ש : ששים רבוא פרסאות כו'
זה דרך מליצה והפלגה עמ"ש
(פיסקא) ועיין בחגיגה (יג:) :
ומה אשה מהלך בשוק אל עיין
בשבת (פ"ח :) : אין דירה לא
לו ולא ליש כמו שדרשו רז"ל על
פסוק אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמתי ( )
ובפסוק אנכי חשבתי שיחלקו ,
ישראל אנכי נבסס העולם (בר'
פ' צ"ו שה"ר) ועיין (פיסקא
ענב) : אמרו עליו על פנחסון
(חגיגה) ועיין (פיסקא)
בענין שמות המלאכים : הגה"ה

שלא עשו דור ולכן נקרא אלקי :
אנדרות של ברזל משון אוב ומין
ואש (זכריה) : מלבד שיריו
שדי (שבת פח : סופה הי ו
ועיין תנ"א ותשו"ב ורבה ומלכים
רז"ה ובתהלים תה"א ובוי"רא
רבה פ' מ"ב) : א"ל כתוב בתורה
(שבת פ"ט : רבות ( )
ש"ט פ"ה ועיין תשו"ב ותהלים
תס"ט ותה"א פר"א פ' מא) :
פלוס מאות יש [illegible] בגמרא ו
ומדרשים (שם ושם) איתא למצרים
ירדתם לפרעה השתעבדתם
תורה למה תהא לכם שנה מה
כתוב בה לא יהיה וגו' בין
עמים אתם שרוין שעובדים ע"ז
של ע"ש עוד : א"ל תזור ... [illegible]
( ) : [illegible]
ונאמר והחיה אותם בעל [illegible]
[illegible] (פ' יתרו) ובשבת פ'
(פ"ח :) ובחגיגה (יב :) ובתהלים :
[illegible] השרת (שבת פח :
ובמדרשים

והרכבה על הסוס והראות יפה בכל גדולי המלכות
משל לאדם אחד פניו גבוה וסוס נאה ואין להם
פה לדבר ונדים לספר ורגלים לרקוד והרכיבה
על כתפים והראות זות ונפיה כך הקב"ה לא
נתן התורה לא בנסן ולא באויר מפני שגלי
נסן לה ומה זמיר שור אין נאה להם לוס
ושבח לכך נתן הקב"ה התורה בסיני מפני
שגלי סיני מאומה ומאומה אדם הוא ואדם יש
לו פה לדבר ונדים לספר ורגלים לרקוד וכשנתן
הקב"ה תורה לישראל ארץ שמחה ושמים בוכים
ומפני מה ארץ שמחה ושמים בוכים ,למלך שעשה
חופה לבתו בני כרכים ולא עשו אצלו
ולא נתן שבח בני כפרים נתנו ונתן שבח
למלך בנגלים ובכרכים ובכל מה שאמר ולא הכבוד
ולפני המלך ואמר במקום שבעולם בני כרכים שידעו כבודו של מלך לא היה נאה לוס בה
של מלך , כך הקב"ה בשעה שנתן תורה לישראל ארץ נתנה שבח ושמים לא נתנו שבח אמר
הקב"ה לשמים אתם שרוין למעלה לכם לוס ולכבודו ולמה ונתן מן הארץ אמרו לפניו רבון
העולמים ארץ נתן שבח שהתורה נתנה לה ואם שנעשה מעט נתן שבח ולא נעקב
שעמד ה' בשבוע שעבר בצדק מגבה ארגים את משה ומה שמים עשו נפשם מה ברא
הקב"ה בנסן ולא נבראו באויר ולפי שבשעה שברא הקב"ה את עולמו אמר לו שר החשך סור
מלפני מפני שאני מגביה את העולם וכראות באורה ושרו של חושך דומה לשר באומות שעה
אמר הקב"ה שר חושך לפני סר מלפני ואם אין אתה סר מלפני אני גוער בך שאני
מבקש לבראות את עולמי באורה ואחר האורה מה אתה בורא אמר לו חושך ואחר החושך
מה אתה בורא אור לו המאורים ומפני מה אתה בורא המאורים שעתיד לראות אדם
באור ובחושך מפני שנגלו המאורים אדם ואחריו מה אתה בורא סרטן מפני שאדם
ניצול מן החורש ומן הדגים ואמר ומתגבר כארי ואחריו מה אתה בורא בתולה שעתיד
אדם לשמח בבתולה ואחריו מה אתה בורא מאזניים כיון שעושין שקולים במאזניים
ואחריו מה אתה בורא עקרב כיון ששוקלים אותן ויש בו עונות ~~[illegible]~~ מורידים אותם
לגיהנם ואחריו מה אתה בורא קשת שמא תאמר כיון שירד לגיהנם אין לו תעלה
כיון שמבקשים עליו רחמים זורק אותם מגיהנם כחץ מן הקשת . ואחריו מה אתה
בורא גדי שמא תאמר כיון שעלה מגיהנם פניו משחירים הוא חוזר ועולה כגדי
ואחריו מה אתה בורא דגים כיון שישראל על העולם אין כל עין שולטת בהם ולא מזל
אלא שעה גורמת ומפני מה ברא הקב"ה את האדם תחלה שכל העולם כלו בזמן אחד
נבראו ואחריו מה אתה בורא כוכב העגה ולפי שעשה הקב"ה שעתיד דור המבול
לגנות כיון שעשה בהם הקדוש ומן כפנו עליון עיד ועירם זה כוכב כוכב זה אות
הענק זה האשה ומפני מה ברא טבח חמה זה אבינו אברהם שהאיר את כל העולם
כולו כחמה ואחריו מה אתה בורא שבתי שעתידים אומות העולם למשול בהם בישראל
ואחריו מה אתה בורא צדק שעתיד הקב"ה להצדיק עליהם את הדין ושמא תאמר נעלים
מן הדין לכך ברא הקב"ה מאדים שעולים בגיהנם שחמה הוזו שעשר כמעשים את כל
השופר ובשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל מלאכים שמחים והקב"ה , וכי עשר לומר שהיה
ברוך הוא שרוי בחושך והלא כבר נאמר והנהרא עמו שרי למלך בשר ודם שנתן בתו
לאחד מגדולי המלך והמתה עמו ואמר לו אתה יודע שאני מלך ובתי בת מלך ויודע
אתה שבתי רכה ועדינה ורוח רעה אותה יבטה לסבול אל תלעיגוה כלום וכו'
עשה שמא יפול על בגדיה ואל תצער בדברי עבירה שהיא שונאה ועיבל עליו כל
הרהורים הללו ומסר בתו לשושביניה וכיון שהביאוה לבית מלך והעמידוה בחופה
החיבתה ראה חותם של מלך שבידה ושבה לו בחיוו וכל אחד ואחד לחבירו אמרו מה
נעשה

פיסקא ענ"ג ה' דברות הראשונות שנתן הקב"ה לישראל פירש
שאין בהם מה שבין אדם
למקום אבל החמשה האחרונים הם בין אדם לחבירו ונוהגין
גם באומות ואעפ"י שמצות כיבוד אב ואם היא מה' הראשונות
והוא מה שבין אדם לחבירו מ"מ כיון שגם הקב"ה משותף בו והוקש
כבודם לכבוד המקום לכך נקרא ג"כ מה שבין אדם למקום
ועוד ששומר המאיל שע"י מצות
כבוד הודו לדברות הראשונים
שלא לכבוד עצמו הוא דורש
המאמרים בשמות רבה (פ"ח)
ועיין (פיסקא) ולכך נאמרו
אצל דברות הראשונים :

פיסקא ענ"ג הרי זה מספר לבנו
אחד כאומר כל נבוב
ונבוב כך מצינו וקרא לא מורו
אלא בנבוב אחד שהוא המשמש
לפני ה' וברו כפלים אחד ושום
נבוב אחד כי לא ישמש כל נבוב
וחבריו ואם תאמר מה הוצרך
ירמוז באלף אלפים ושמשונה י
ורבב

לו

ס׳ ה״א (בס׳ מעין חכמה) והיה מהלך ברקיע באדם שמהלך בארץ:

סו׳ ה״א (בס׳ מעין חכמה) ובשעה שהכתר עובר על כסא הכבוד ויושב בגוון כל
חיות מרום פותחים פיהם ואומרים ברוך כבוד ה׳ ממקומו: ה״א (במעין חכמה) וכו׳
שעבר. משה ומטטרון [illegible] בו רגיון נהר של אש ומחליף [illegible] [illegible] מלאכי השרת. ובו
עומדין כולם ומתחדשין וכורעים של חשמלים [illegible] [illegible] וכך [illegible] [illegible]
נהר דינור [illegible] ונופל על [illegible] אלף אלפים וגו׳ וזה הירושלמי [illegible] של אש [illegible]
מושך [illegible] [illegible] ויוצא לפני הקב״ה. [illegible] כסא הכבוד והוא [illegible] [illegible]
חיות שתחת כסא הכבוד ומגיע אל [illegible] של הקב״ה [illegible] אש [illegible]
הנהר [illegible] בן אבוי [illegible] השרת של הן [illegible] לא יאמן [illegible]
[illegible] לא יאמן וגו׳ [illegible] השרת [illegible] מתחדשין [illegible]
נהר של אש [illegible] מלאכי השרת. [illegible] באותו נהר של אש [illegible] [illegible] כו׳:
ה״א (שם) [illegible] בו [illegible] המבונה רגיאל [illegible] הוא אומר [illegible] [illegible] וגו׳ [illegible]
שמו [illegible] [illegible] רגיאל [illegible] מאחורי [illegible] [illegible]
ונמצא [illegible] ע״ש: ה״א (שם) אמרו [illegible] [illegible] שהוא עומד [illegible] להיות
[illegible] [illegible] של חיות [illegible] [illegible] נשרפין [illegible] מלאכי השרת [illegible]
של חיות [illegible] אחרת של [illegible] [illegible] כמין מחברת [illegible] [illegible]
עולה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ועובדי עולם [illegible]
[illegible] [illegible] עד [illegible] הקב״ה [illegible]

~~(המדרשים שם) שישראל היו שונים רקודין ורמז"ל (פיסקא~~)
ועיין בפרש"י ותוס' (בשבת שם) ובמהר"ל (פ' תצוה) :
פיסקא נ"ב עלי עשור ~~בפסיקתא שלפני הדברים בהתבלות~~
~~פיסקא ד"ג בעה"ל עשר דברים עלי עשור~~
~~ועוד הוא ושוק לשון עשרת הדברות ונעלה בראש הדגל~~
~~והורדו שבפסקה ד"ג עוד אחר עשרת~~
~~עשרת הדברות והדגלים הברית~~
~~של אוצר ה' אלי כתב מפסוק~~
~~עלי עשור והפסיקתא כד' (פ'~~
~~פ"ט) אמר הכתוב ברוך הוא~~
~~לישראל קבלו אתם עשרת~~
~~הדברות אמרו לו הן, שנאמר~~
~~עלי עשור עלי נבל עשרת ה'~~
~~הדברות ורמזים בסוף הפיסקא :~~
שבעה עינים (עירובין י"ג ש"ט
פ' פ"א וברבות ובמדרש תנחומא
פ' בהעלותך ילקוט תהלים
תשב"ץ ותשב"ץ ורמ"א) : ~~בזמן~~
~~הזה בט"ו ובמדרש (שם) תנחומא~~
~~רבי יהודה אומר כגון של מדרש~~
~~של ד' עינים ורמזה שהיה כתוב~~
~~בפסיקתא ד"ה שהוא רת ביות~~
~~המדרש נשא והזכיר בזמן ה~~
~~ה"ר : הג"ה (~~) הקב"ה
ואומות העולם שחשבה : אוניות
בורה עירשתיו (פיסקא נ"ט) :
מעורב עם הרוכבים (עיין בתוס'
תענית ג' ד"ה ואולן) : מה כתיב
בה (ארכתא יתמו ספרי בדרך
עבודה זרה דף ג' רבות ומדרש
תנחומא ילקוט רב"ה ותנחומא) :
עלי עשור עולם לבו (שמות רבה
פ' ט"ו) הג"ה (ברעיון תהלים תשכ"ב)
עלי הגיון בכנור רשב"ל אמר :
? באתריא בלשון יוון ורומי עבודה
~~ותום ונפש"ל (פיסקא~~) :
פיסקא נ"ב איש ירחוה למה שנערה
(שבת פח.
ובעבודה זרה ג' ילקוט ט"ג ו
ובתבקין תג"ס ובתהלים תה"א
ותנחומא) : בנסס בלשון יווני ורומי
ואמרו בסיס פירושו רגל ומכון
אשר הדבר נשען עליו כשו ואת
כנו (שמות ל') ורת בסיסיה ובן
המכונה והמכונות (מלכים
תרגום בלשון בסיס, מוסדי ארץ
(תהלים פ"ב) בסיסי דארעא,
ובדברי רז"ל הבירה והבסיס ב
(כלים פ"א) ת"ג בסיסאות (שם פ'
כ"ב) בסיס לדבר האסור (שבת
מ"ב) : אמנה תפנתי (ב"ר פ'
ס') ושה"ר פ' לסוסתי ומכון שנבי
ילקוט רבה רבה ומדרש תנחומא
הדרש

ורבה אלפים דלונסו לומר ד"ש גדוד דאלף אלפים ואלפא גדוד
דרבותים אמר שניגן דמאי ~~הרי~~ הרי זה מספר גדוד אחד דאמר הרי
אלו מספר ג' גדודים מובעי לו/ ועוד גדולה אין בורשין מביא רבו
אמר אלף אלפים ושמשנה לגדוד אחד ול גדודין אין מספר ורש"י
אלף אלפים הוא מספר כל גדוד וגדוד אבל אין מספר כמה גדודים
רבו ויש לומר במרכב אלפים לא קשיא
דהדרש מיירי בעדר השרות השכינה
בישראל שעלה מסיבי במלאכים אלו ו
והמשפט בברכה מרובה דאמר אין השכינה
שורה בפחות מב' רבבות וב' אלפים
וכו' ועין בבראשית רבה פ' פ"ט פירש
הפסוק בירידת ה' לסיני שאר קראו
מיירי במלאכים שלפני ה' המשמשים
לפניו במרום ולא מיירי הרבה רבב אלפים
אלא

מעשה איש אחד ... אותה מאחורה היא א
אומרת לאביה ... אומר מה מעשה נשמות
אותה טוב שמודה ... הקב"ה שנתן תורה ל
לישראל כל צבא מרום שמחים והקב"ה אמרו לפניו
רבונו של עולם שמחה שבראתי בעולמך לא שלך
היא אומר להם אין אתם יודעים בסוף דבר
שנתתי תורה על לוחות הראשונים לא יהיה לך
אלהים אחרים. ורמז שהביאו משה ויהושע
וראו את העגל שהיו משתחוים לו ואמרו מה
כשן עשו להקב"ה כבר מאבד את ישראל
מה עשה נשבר אותם ושברו אותם שנאמר וישבר אותם תחת ההר שבחותיהם שמנים
ונטפות מור עובר ראוי לקרא ומר מר נבוע לפי שכשעה שבנה את בית המקדש
נתמלא כל העולם ריח בשמים סוף ראה שעתיד ליחרב היה שלמה בוכה ואמר ריח זה
לבטלה אמר לו הקב"ה אל תצטער שאני מחזיר אותה בימי שלום, בין שדי ילין
לכך נאמר לחייו כערוגת הבושם :

פיסקא נ"ב תני רבנן אדני ה' אלהים בשעה שעלה משה למרום באותה שעה ענן
ורבצה בפניו לא היה יודע משה איש לרכוב עליה יאם
לאחוז בה מיד פתחה ובלע פתחה שנאמר ויבא משה בתוך הענן ונכס הענן ונשאו ענן
והיה מהלך ברקיע ופגע בו קמואל המלאך שהיה ממונה על שנים עשר אלפים מלאכי חבלה שהם
יושבים בשער הרקיע גער במשה ואמר מה לך בקדושי עליון אתה מעוז המשפט באתה
ומהלך במקום טהרה ילוד אשה מהלך במקום אש אמר לו משה בן עמרם אני שבאתי לקבל תורה
לישראל כיון שלא היה נוח ~~הדבר~~ הכהן משה ~~[illegible]~~ ... מן העולם והיה משה מהלך ברקיע
כאדם שמהלך בארץ עד שהגיע לפני הדרניאל המלאך שהוא גבוה מחבירו ששים רבוא
פרסאות וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיו יוצאים בדיבורו שנים ברקים של אש פתח משה אמר
לו מה לך במקום קדושי עליון כיון ששמע קולו נבהל מפניו ונזלו עיניו דמעות ובקש ליפול
מן הענן באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ברוך הוא ועלה ואמר בת קול ואמרה לו
להדרניאל דעו שמימים מריבה אתם כשבקשתי לבראות את אדם הראשון עשיתם
לפני קטיגור ואמרתם מה אנוש כי תזכרנו ולא עזבתם אותו עד ששרפתי מכם כתות
ועכשיו אתם עומדים במריבה ~~במריבה~~ ואין אתם מניחים אותו ליתן תורה לישראל שאלמלא אין
ישראל מקבלין את התורה אין ~~[illegible]~~ דירה לא לי ולא לכם כיון ששמע הדרניאל כך
אמר לפניו גלוי וידוע לפניך שלא ידעתי שברשותך בא עכשיו אני אעשה לו שליח ומהלך
לפניו כתלמיד לפני רבו והיה מהלך לפניו עד שהגיעו לאשו של סנדלפון, אמר לו
הדרניאל למשה עד כאן היה לי רשות להלך מכאן ואילך אין לי רשות להלך מפני אשו
של סנדלפון שלא ישרפני, כיון שראה משה את סנדלפון נבהל מפניו ונזלו עיניו דמעות
ובקש ליפול מן הענן ובקש רחמים מלפני הקב"ה ועניו בא וראה כמה חביבים ישראל
לפני הקב"ה באותה שעה ירד הקב"ה בעצמו מן כסאו ועמד לו לפני סנדלפון עד
שעבר ועל אותה שעה אמר ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמרו עליו על סנדלפון
שהוא גבוה מחבירו מהלך חמש מאות שנה ומשמש אחר המרכבה וקושר כתרים לקונו
לה מקומו ואילו קונו לא ראו ולא מבקשים את הכתר ועולה ויושב בראש אדונו ובשעה
שיגיע כתר כל חיילי מעלה מזדעזעין וחיות דוממות ושרפים שואגין כארי באותה שעה
קדוש קדוש קדוש ה' צבאות כיון שהגיע לכסאו מתגלגלים גלגלי
כסאו ומתרעשים אופני מרכבה ונופל כל חיילות כולם כורעים ומשתחוים ונותנים קול הודיה
על כל חיילי מרום וכסאו פותחים פיהם ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, בשעה שהוא יושב
שבחו וגדולתו של הקב"ה באותה שעה שמגיע הכתר לראשו מתגבר עליהם כל כסאו כולם בא וראה
וכל כתר מלבדו ומה
תורות

19·32

~~סלו עבודה הנעשית באונס והכרח ובבחירה. שעשה אנגריא בת"ח~~
~~(נדרים לב מובא לד) שעשית אנגריא (ב"מ עח) ועשו בו אנגריא~~
~~(יומא לה) אנגריא. ובת פרעה (סנהדרין צא:) שהרבים אותם באנגריא~~
~~(שמורבה פ"א) פירוש שלא יבררו הבהמ"ש ושאתו כאדם העושה דבר~~
~~מעל פרחו ונושא כבודו מ"כ אלף בווי"ה (פי"א) שמעון אנגריא~~
~~במדינתא פי' מס שעושין הנשיה בעיר מעין מלחמה עצו ושמה~~
~~בפירוש אף הפי' בזה שבגרה שבזו אומרים שבעיר הון~~
~~מתפשין חמורים לעבודת המלך:~~

בפרשת [illegible] ולוחות שם ושם ובתהלים תתנ״א ותדב״א פ׳ בראשית
וילקוט שיר השירים רמז תתקפ״ג) : הה״ג (בילקוט תהלים תתט״ו
ובילקוט ראובני פ׳ יתרו) ולא תמצא עוד על הרוגה, כיון
שמקרה אותו מדה שנעשה [illegible] בקמפון הוא עתה בקרבנו
עכשיו אך שחסרו המדבריות התמות הדרוש למלך שהוציא
ברוש ואמר כל עמא יהיון לקומפין חמ״ש בערך קמפון ולפי
שעה זו ימים קיימין : לקמפין
לשון יוון ורומי שדה מרוחה הן
לטייל הן לצחוק שם במרבות ורמחים
ובשאר דברים ובדברי רז״ל שאומרין
עולין בקמפין (כלים פ׳ פ״ג) שמוציאין
בו בקמפין (שם פ׳ כ״ה עיין ב
בערוך) כל עמא לקמפין (ויקרא
רבה פ״ו) מחזירין אותן בקמפין
שם

אלא כי היכי דלא תימא דאלף אלפים ושמונה מיירי בהאותן
לישראל דהוו ~~[illegible]~~ ברבותי אלפי שנאן הוא, ועוד יש לומר
ברבותיים אלפי שנאן על פירוש שאשון עד שאין המחשב
יכול לחשב מהשמיות הילוט ואם כן הרי זה כאלו היה מספר
פריון
למחדין, אי נמי שכל רכב ורכב הוא במספר זה ואין [illegible]
למרכבותיו ולא כיון לזה הכא אלא כי היכי דלא תטעה שפירש
אלף אלפים שכל מרכבה היא בת אלף
אלפים, ועוד יש לומר דאלף אלפים
ורבוא רבבן הויין רבותיים אלפי שנאן
דהויין ב׳ רבבות וב׳ אלפים. ופירש
אלף אלפים אלף זוגות דהוו ב׳
אלפים וכן רבוא רבוון זוגות דהוו
ב׳ רבוון ושנת ~~לבד~~ כהאי גוונא
משה

גדודות שרפים ואופנים וגלגלי המרכבה ותפסו
הרכוב בקהל אחד אומרים ימלוך ה׳ לעולם אלהיך
ציון לדור ודור הללויה וכיון שעבר פעם בן
רגאן נהר של אש שבתוך שורפות את המלאכים
ושורפים בני אדם נגלה הקדוש ברוך הוא והעבירו
מתוך מעט בו מלאכי שכתוב בו פני עליון לא
נשא הדבורות והשבח והוא עולה עמו דבור
ועמדו פושטין [illegible] החיות שאלו ואין
שכלו שרפים ומלאכי השרת מהכל החיות שוב מלאך אחד עומד ואומר שנה זו חיטון לצלחו ויין יגול ושוב מלאך זוהב
מגדל אותות של ברזל ועליהם נחלי רגון ומעשים כנגד המלאכים ועוד עבדים פני שתפלו אותם לעולם נעלו הקדוש
ברוך הוא והעבירו מתוך פמע בו מגדל של מלאכי חבל ה׳ שהם סבובים ופני הרבועה שהם גבורים ועצומים כיון שהגיע
משה ~~[illegible]~~ אליהם בקשו לשורפו בהבל שבפיהם מה עשה הקדוש ברוך הוא פירש עליו מזיו והעמידו לפני כסאו ואמר
משה השיב להם תשובה למלאכי השרת ואמר להם מאחז פני כסא פרשז עליו עננו אמר רבי נחום מלמד שפירש שדי מזיו
שכינתו ועננו עליו, אמר לפניו רבונו של עולם מתורא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם אמר לו אחוז בכסא כבודי והחזר
להם דבר מיד נתחזק והחזיר תשובה למלאכי השרת אמר להם כתיב בתורה אנכי ה׳ אלהיך כלום אלהים יש לכם וכתיב
בתורה לא יהיה לך אלהים אחרים תלוה, יש לכם שתי רשויות יש לכם, כתיב בתורה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש
לכם, כתיב בתורה לא תחמוד חמודה יש לכם, מיד ואמרו ה׳ אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ ולא עוד אלא מלאך
המות מסר לו דבר שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם ונאמר וכתיב ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה
ותן עליה וגו׳ וכתיב ויקח אהרן כאשר דבר משה וכתיב ויעמוד בין המתים ובין החיים ואי לאו דאמר ליה מי ידע משה
מאי מיעבד [illegible] מיד כשעלה משה למרום פתח הקב״ה שבעה רקיעים והראהו בית המקדש של מעלה והראהו ארבע
דמיונות שעשה מהם משכן שנאמר והקמות את המשכן אמר לפניו רבונו של עולם איני יודע דמות ארבע דמיונות אמר
לו תנור לימינך תור וראה גדוד מלאכים שלובשים לבוש דומה לים אמר לו זו היא תכלת אמר לו תנור לשמאלך תור וראה
אנשים לובשים לבוש אדום אמר לו מה אתה רואה אמר לו [illegible] לובשים לבוש אדום אמר לו הוא ארגמן תנור לאחוריך וראה
גדוד שהם לובשים לבושים לא אדום ולא ירוק אמר לו זו היא תולעת שני תנור לפניך וראה להלן גדודים שהם לבושים לבוש לבן
זו היא שש משזר מיד פתח הקב״ה שבעה רקיעים ונגלה עליהם עין בעין ביופיו ובהדרו ובתארו ובכתר שלו ובכסא
כבודו כיון ששמעו אנכי ה׳ אלהיך מיד יצתה נשמתם של ישראל והחיה אותם שנאמר גשם נדבות תניף אלהים נחלתך
ונלאה אתה כוננתה מה עשה הקב״ה הוריד עליהם לארץ מאה ועשרים ריבוא מלאכי השרת כל אחד ואחד מישראל אוחזים
אותו שני מלאכי השרת אחד נותן את ידו על לבו ואחד מגביה את צוארו כדי שיראה הקדוש ברוך הוא פנים בפנים
ולמה עשה להם פנים בפנים אמר להם ראו שאותות [illegible] בכבודי ובתפארתי שאם יש דור שמתעה אתכם ואומר נלך
ונעבדה אלהים אחרים אמרו לו יש לנו אלוה שאנו עובדין אותו בזמן שאין אנו עובדין אותו מורידין בגיהנם ומתבזהבים
ברוך הוא המלך מלכותו על כל ישראל :

סליק פרשת מתן תורה

פרשת עשרת הדברות ביקרהון דגבי ותניא אנכי ולא יהיה לך

פיסקא ב׳ ע״א עלי עשור עלי נבל עלי הגיון בכנור תנא על שם רבי יהודה שבעת נימין יש בכינור בזמן הזה על שם שבע כיום ה׳
הללתך לימות המשיח הם שמונה לעולם הבא על השמינית על שאו שמינית ועתיד לבא
הם עשרה על שם הקדו לה׳ בכנור בנבל עשור זמרו לו, אדריינוס שחיק טמיא שאל את רבי יהושע בן חנניה אמר לו רבוך גדול הוא
הקב״ה לאומות העולם שנתן חמשה דברות הראשונות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל שמו מעורב בהן כלומר שאם חטאו ישראל הוא
נפרע מאחריהם חמשה דברות האחרונות שנתן לאומות העולם אין שמו מעורב בהם כלומר שאם חטאו אומות העולם
אין נפרע אחריהם תגר, אמר לו בוא ונטייל במדינה ובכל מקום ומקום שהיה מוליכו היה רואה איקונין שלו מעומדות אמר
לו זו מה היא אמר לו איקונין שלו עם שמעת לבית הכסא אמר לו אדוני המלך רואה אני שבכל המדינה איקונין שלו מעומדת אמר
לו אותו בכנוס הכסא אינה מעומדת אמר לו אתה הוא סבא ביהודאי כך הוא כבודו של מלך להיות איקונין שלו מעומדה
במקום כנוס ובמקום מטונף אמר לו ולא שמעו אזניך מה שפיך מדבר כך שבחו של הקב״ה להיות שמו מעורב עם
המצוות

(שם פ' לו ודברים רבה פ"ג):
פיסקא פנ"ה ומלך (עיין במכילתא פ' יתרו ובילקוט רמ"ו):
ומרבבה עיין שאמרו פה מרבבות
מרמז הקב"ה להשית עץ האושה (בראשית רבה פ"ט וקהלת
רבה ופ' ס"ג וילקוט שם) ופרש"י רמז לגלוים מלא ומרבבה הוא
ענין חלוי שכתבתי עליו העדה ואמרין אותו עץ השיטין
שהוא מתגלה בשעת החורבן
ובפסוק ערוך כתב שהיה מלשון
הגר נתבבה (שמות
): דובים ואיסרטיוטס
ומה שרש הם ומש"ל (פיסקא
רנ"ז):
פיסקא פנ"ו פנים בפנים לא
דרוש ואגו' פרש"י
אינו מסוגל בפנים בפנים
שכתב פרשת ואתחנן: אינו נושא
פנים לעול (פיסקא ו"ט): הזן
שומע כולם כאחת (מכילתא
פ' בשלח שמות רבה פ' פ"א
ושנ"ט פ' ס"ה וילקוט ח"ג ובתהלים
תשפ"ג): אמר רבי יוסי אינו
ה' אלהיך על אחת כמה וכמה
לא נכסיו כי יותר נפשי הוא:
מפלו בדיון מבין להוסיף
דין שלו להתגבר כחל לב ומשפט
ואיש נבוב ילבב (איוב י"א) וכר
יש מפלו ודיין וחז"ל פראו
והראיה פנים לכל לב בדבר
הותר מופלו: לוחם
פי' משל לגבוח ובמו שפירשו בנבל
שהיא מורה לעול (פיסקא ו"ט)
ומשלו הראשון עשה כאלכבון:
בדמיונות הרבה (מכילתא פ'
בשלח ופ' יתרו חגיגה י"ד.
שמות רבה פ' כ"ה וילקוט רמ"ו
ובתנחומא אות ס"ב): כדאו דבנותא
בן המורה כאומר אני כליעד
הרחיב באחרות: הדופית
עיין

הדבקתם עם המעשים עם הבנים סיני והלך
לו, כיון שבא אמרו לו תלמידיו רבי זבה ביתך
לו מה אתה משיב אמר להם כך עלה על דעתי
של הקב"ה כשהלך לו אצל בני עשו אמר להם
מקבלים אתם את התורה אמרו לפניו רבונו של
עולם מה כתיב בה אמר לא תרצח. אמרו לו
וכל עצמם של אותן האנשים לא הבטיחם אביהם
אלא על החרב שנאמר ועל חרבך תחיה, אין
אנו יכולים לקבל את התורה אחר כך הלך אצל
בני עמון אמר להם מקבלים אתם את התורה
אמרו לפניו רבונו של עולם מה כתיב בה אמר
להם לא תנאף אמרו לו וכל עצמם של אותם ה
האנשים אינם באים אלא מניאוף הה"ד ~~ומבנין~~
ותהרין שתי בנות לוט מאביהן אין אנו יכולים
לקבל את התורה אחר כך הלך לו אצל
בני ישמעאל אמר להם מקבלים אתם את התורה
אמרו לפניו רבונו של עולם מה כתיב בה אמר
להם לא תגנוב אמרו לו כל עצמם של אותם
האנשים אינם חיים אלא מן הגניבה ומן הגזל
הדא הוא דכתיב והוא יהיה פרא אדם ידו
בכל ויד כל בו אין אנו יכולין לקבל את
התורה. ואחר כך באו אצל ישראל אמרו
לו נעשה ונשמע הדא הוא דכתיב מימינו
אש דת למו. אמרו ישראל לפני הקב"ה רבונו של
עולם ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר
האילים על הרי בשמים ברח דודי מן
רחמו בישא אותך ותחמו שבא על הרי
בשמים אלו ישור עליך לקבל את המצוות עשרת
הדברות עלו נפלו עליך להתקבל עליה ביום

השמע רבי שמעון בן לוי אומר בשמחה וכן אמרים שלא באונסים וכיון שראה הקדוש
ברוך הוא דעתם של ישראל שמקבלים לקבל את התורה באהבה וחיבה באימה ויראה
ברתת ובזיע פתח ואמר אנכי ה' אלהיך:
פיסקא פנ"ב רבי לוי בשם רבי יוחנן משום רבי שמעון ארץ יראה ושקטה, אם שקטה
למה יראה ואם יראה למה שקטה, אלא אמרה
הארץ מצוה אחת שצוה אדם הראשון ועבר עליה ונתקללה בעבורו דכתיב
ארורה האדמה בעבורך כאן מאתים וארבעים ושמונה מצות עשה ושלש מאות
ושישים וחמשה מצות לא תעשה על אחת כמה וכמה, אמר רבי יהושע דסכנין
בשם רבי לוי אף על פי כן חרד הקב"ה ופייסה שנאמר אחר אחר שמעי דבר ה' שמעת
שאמרתי ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה ולא שמעת שאמרתי לא אוסיף
לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כיון ששמעה כך מיד שקטה, אמר רבי חייא
בר אבא בשם רבי יוחנן אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא אמרה
הארץ שמא תאמר אין ישראל מקבלים את התורה ואני חוזרת לתוהו כמה שהייתי

דאמרה

גם דמלאכים שני מינים יהיו ממונים לטובה ומהם לרעה
כאומר עומדים עליו מימינו ומשמאלו ואמרו רז"ל אלו ממונים
לטובה ואלו משמאלים לרעה ולכן יהיו זוגות זוגות את
זה לעומת זה:
שם מראות הקב"ה במכילתא שלו לא ירחיב ענין זה ולנצאים
בכתבות חז"ל המרבים מרבבות
שלוחים המלאכים לחשיבותם לפני
ה' ולא כמלאכי הרים כמו שאמר
כי מלאכיו יצוה לך ואמרו ב
כ"סא פ' ע"א מי נקרא השולח או
המלאך שלו ופולו לא נבראו אלא
בעבורי כדכתבתי הרב' ועיקר
שכוונה בתחנונים בב"ה ועל
כן ישה מאוד בזמן חורבן
בית המקדש ומעט כבוד המלא
של מעלה משביל זה אמנם עשו,
לב הרופאים אחרי שרירות לבם
אשר נתעו במות האדם ב
כוונתם ונחשבו מאוד ה
המלאכים משלוחי האנשים ונשו
בעיניהם ענין זה וכבר היה
וויכוח בין מלך ספרד ואחד
מחכמינו בענין זה שהקשה המלך
על זה המאמר אף המלאכים
נצחונם איך נתמעטו ועולם
שכל העולם כגרגיר חרדל ביום
הגדול בעיניהם והשיב לו שעל ה
[illegible] השגחתו אמרו שנתמעטה
מהשיג המלאכים אחר חורבן בית
המקדש והנה לו רמ"ש בס"ו ספר
שבט יהודה והוא תשובה
נכונה על פי מדותיהם אבל
לפי האמת לא השיגו שאם היותם
נצחיים מי שבראם מן האין
וכל החדרים לאין והרי אמרו
בפרק הנזכר בכל יום בורא
הקדוש ברוך הוא כת מלאכים
והולכים להם עד ומ"ש מעלות
אותן הדורות מגביהים הוא
על דעת הפילוסוף, אבל לפי
אמונתינו נפש איש יקרה מהם
ומדבריהם:
שם כל אדם כל הלשון מוטעה
ובילקוט (רמ"ו)
במכילתא אלפי שנאן אומר רבי תנחום
ברה"ע מגיע שרסיפנטים,
וכן לחשוב כל כל האדם מגל
מלו ארץ וזה עם כן מוטעה ובילקוט
תהלים (תשצ"ו) הגירסא אלפי
שנאן שאינן מלו מלא דין עבד
שאין המלפניו יכול לחשוב ודינן
בעמנה

שמן להם דין עמהם (פיסקא ב') : אילו נתנה תורה חתוכה
(ירושלמי סנהדרין פ"ב וה"ס פי"ג) והכי פירושו אם היו הדינין
שבתורה חתוכה ולא היה בה שום [illegible] לשונות לשון ושאול
לא היה עכו"ם רשע לקבל המתה והרוגים [illegible] כל הדין [illegible]
[illegible] איסור [illegible] לדבר האומה ולכן אמרו [illegible]
[illegible] בירושלמי : ענין רבון
בקונטרס רזא פ"ט (ירושלמי סנהדרין
פ"ב וה"ס פי"ג) ובמדבר רבה
פ"ב ותהיה [illegible] פ' המאה
[illegible] פ' במדבר) :
[illegible] עבירות כיון שיש [illegible]
טהר

באמר רבי בשם רבי יאחזו נמוגים ארץ וכל יושביה אנכי
תכנתי עמודיה סלה כבר היה העולם מתמוגג והולך
אילולי שעמדו ישראל לפני הר סיני ואמרו כל אשר דבר
ה' נעשה ונשמע כבר היה העולם חוזר לתהו ובהו
ומי ביסס העולם אנכי תכנתי עמודיה סלה. דבר אחר
אמר רבי פנחס בשם רבי יוחנן אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה. אלא יראה הארץ
מאמר שהגיד עונשם של [illegible] והקב"ה תובע מידי מה שהפקיד אצלו כדכתיב
וגלתה ארץ את דמיה ולא תכסה עוד על הרוגיה וכיון ששמעה ולא [illegible] חרבות
[illegible] וחרבות [illegible] רחמים [illegible] ורחמים [illegible] והיו הכל אומרים מה אם בשעה שהוא
[illegible] כך [illegible] למלחמה על אחת כמה וכמה כיון ששמעה אחת השמיע הקדוש
ברוך הוא את קולו [illegible] את כל העולם כולו [illegible] והחריב את עולמו כל באי
עולם [illegible] של [illegible] בקום למשפט אלקים להושיע את כל ענוי
הארץ סלה על אחת כמה וכמה :

פיסקא [illegible] אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן למלך שהיה עומד ומכריז על פתח פלטין
של דוכוס אומר עשו הוא [illegible] כיון שראו
[illegible] אומר עשו הוא [illegible] כיון שראו אותו אוחז ביד [illegible] אמרו בו [illegible]
הוא [illegible] כך היה הקדוש ברוך הוא [illegible] ועומד על הר סיני שנאמר וידבר אלקים
את כל הדברים האלה לאמור [illegible] אומר עשו הוא [illegible] אומר ~~[illegible]~~ עשו הוא [illegible]
כיון שאמר אנכי אמרו [illegible] הוא [illegible] ומרה הוא [illegible] :

פיסקא [illegible] אנכי ה' אלקיך פנים בפנים אמר רבי יוחנן האיקונין הזה הוא [illegible]
אלף בני אדם מביטים בה כל אחד ואחד אומר בי הוא
מביט כך הקדוש ברוך הוא היה מביט בכל אחד ואחד מישראל ואומר אנכי ה' אלקיך
אמר רבי לוי יש לך ללמוד מדרך הארץ ויש לך ללמוד מאיקונין [illegible] יש לך ללמוד
מדרך ארץ בנוהג שבעולם [illegible] על אחד [illegible] עשר [illegible] עשרה [illegible]
[illegible] אחת ומה אם [illegible] כל בריה הוא [illegible] שומע [illegible]
אומר כאן [illegible] שומע [illegible] כל בשר יבואו והביט בכל אחד ואחד מישראל
ואמרו אנכי ה' אלקיך על אחת כמה וכמה. אמר רבי יוסי אנכי ה' אלקיך על אחת
כמה וכמה. אמר רבי יוסי בר רבי אבין אמר רבי פנחס בשם רבי יהושע בן לוי
[illegible] שהוא [illegible] ורואה פנים [illegible] פנים בפנים דבר ה' עמכם
אמר ר' [illegible] בר אבון [illegible] הזה [illegible] רואה [illegible]
אמר רבי לוי [illegible] נראה להם [illegible] בחור [illegible]
כשעלה הקדוש ברוך הוא על ים סוף לעשות מלחמה של [illegible] המצרים לא
נראה להם אלא כבחור שאין מלחמה נאה לעשות אלא על ידי בחור שנאמר ה' איש
מלחמה ה' שמו וכשעלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ליתן תורה לישראל לא נראה להם
אלא כזקן שאין תורה נאה [illegible] דכתיב בישישים חכמה
ואורך ימים תבונה. [illegible] אמר [illegible]
אמר רבי חייא בר אבא אם יאמר לך [illegible] תרין אלהין אינון אמור ליה אנא הוא
[illegible] אנא הוא בסיני. אמר רבי לוי [illegible] הרבה נראה להם הקדוש ברוך הוא בסיני
[illegible] נראה להם [illegible] של
[illegible] היה [illegible] להם [illegible] אמר
רבי חייא בר אבא אם יאמר לך [illegible] תרין אלהין אינון אימא ליה פנים בפנים
דבר [illegible] אלהים אין כתיב כאן אלא [illegible] רבי [illegible] בשם רבי שמואל בר
נחמן [illegible] שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו נעשה ונשמע באותה השעה [illegible] להם
[illegible] של [illegible] בגוים [illegible] הוא
[illegible] אמר [illegible] אמר רבי תנחום בר חנילאי אילו נתנה תורה חתוכה
[illegible] רגל [illegible] ואם טהור [illegible]
[illegible] אמר רבי ינאי תורה שנתן הקדוש ברוך הוא למשה נתנה לו ארבעים
ותשע

במסורה זרה (ע"ג) שדרשו אל תקרי [illegible] אלא [illegible] עי"ש
בפרש"י [illegible] שאלו [illegible] שבילקוט (תהלים שם) [illegible]
[illegible] שאין [illegible] לדיבור [illegible] ע"ש
[illegible] ~~[illegible]~~ לשון הגמרא (והגהת רע"ן [illegible])
[illegible] שינה כאן מפירושו ע"ש) [illegible] ונתבו כ
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] הוא דיבור מפני
עצמן שמתחיל הילקוט לשון הפסיקתא
[illegible] נראה להגיה פי"ש [illegible]
בביאורי וגם צריך להגיה עד
[illegible] שאין הפיסופין [illegible] לחשוב
[illegible] בלשון [illegible] חשבון
[illegible] הוא בלשון יוונ' (עיין במוסף
ערוך ערך פסיפין) ולכן
נראה להגיה [illegible] עד [illegible]
שהסופיסטים [illegible] בלשון יווני
[illegible] [illegible] סופיסטה
(עיין [illegible] פיסקא) ובפסיקתא
בירושלמי שביעית (פ' [illegible] הבונה)
אמר [illegible] עי"ש והיינו
עד [illegible] שאין [illegible] לחשוב [illegible]
לחשוב עוד [illegible] להגיה
[illegible] לא [illegible] להגיה הילקוט
[illegible] פי"ש בביאורי :
[illegible] בשמות רבה
(פכ"ט) הגירסא
מלך בשר ודם [illegible] ונתב
[illegible] רבונו [illegible] ועיין
בערוך ערך אמר [illegible]
[illegible] דברי [illegible]
[illegible] שחיבר מהר"ם בן [illegible]
[illegible] ע"ש [illegible] ירצה [illegible]
[illegible] במדבר רבה
(פ"א) ובילקוט הנוסחא [illegible] הולך
[illegible] כן [illegible] נראה
[illegible] בשמות רבה [illegible]
[illegible] בפסיקתא וכן [illegible]
הגירסא בשוחר טוב (פ"ח) [illegible]
הולך [illegible] לשון
יווני [illegible] שמכניסין [illegible] אשר
[illegible] כמו [illegible]
[illegible] על פי [illegible]
[illegible] ודוגמתו בב"ר (פרשה
פ"ה) שהן מכניסין [illegible]
[illegible] [illegible] ומכניסין
[illegible]
[illegible]
[illegible] :

לטהר וכו' מ"ש לטמא איך יש ידבין לפסוק הלכה כמותן
• שתולכין אחר הרוב: תלמיד וותיק היה לו כו' (ירושלמי
סנהדרין פ"ב ה"ס פ' ט"ו עירובין י"ג: עי' גירסות שונות
וע"ש בתוס' ובתוס' סנהדרין י"ז: ד"ה שיודע): שלא מאותן
הטעים (כמ"ס שם) ~~[illegible]~~ הגירסא שהיה יודע
לדרוש מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים
טהור כל אחד ואחד מטעם
אחר שלא מאותן טעם עי"ש:
שעיר בן שורא בסיני חומר
ועליו הדברים ברורים
ראוי שאמרם בעצמו בהר סיני:
מסבירות לתלמוד במ"ס (פ' ט"ו)
ובילקוט (תת"ל) איתא פנים חסי
בפנים חסי הא ארבעה אפין
פנים של אימה למקרא, פנים
בינוניות למשנה, פנים שוחקות
להש"ס, פנים מסבירות לאגדה
ועיין הגירסא בילקוט (רס"ו)
ובכולן אחר הארבע בפירוש:
יש לך אדם (עי' ילקוט שם):
הנמוך את עצמו השפיל את
עצמו ועיין במגילה (יח:)
ובסוטה (ה') ובילקוט (תתב)
ובישעיה (שמ"ט): וכן זו הדבר
לפי שמה לא ידעתי מ[illegible] ומאי
? וכן אך בגמרא בו איתא במגילה
(יט:) ובילקוט (שצ"ג) שאלמלי
שנשתייר במערה שעמד בה משה
ואליהו כמלא נקב מחט סדקית
לא היו יכולין לעמוד במערה
מפני האורה עי"ש: הא גבינתא
והא מבינתא כל הרי הסחורה
והעורם הכל לפניו ובראותא
בשמות רבה (פ' מ"א) אמר הקב"ה
שלא יהיו להם פתחון פה לומר
שמפני שלא שמעו מפיו ולא
ראינו דמותו להיותו עושים לנו
אלהים כו' עי"ש:
פיסקא ע"ג פ"ב אולך (שמות רבה
פ' פע"ב במ"ר
פ"ב עי"ש ומדרש תנחומא ונשלח
ובמדבר ילקוט רמ"ו ותרס"ב עי"ש
ובתהלים תשנ"ו) רבותינו ז"ל אומרים
ואלפי ב' אלפים ובמ"ש רז"ל שאין
השכינה שורה למעלה ולא למטה
על פחות משני אלפים ושני רבבות
ספרי בהעלותך ובמות ס"ד ב'
פ"ב ילקוט תש"א ועי"ש במס' ב'
ושם): עומד בתוכו שלא נשרף
במעשה העגל (ובילקוט רמ"ו ובתהלים
שם הגירסא עומדים במזמרה)
ופירוש הציות רעין והגדרתם
שעות גדול עי"ש כן [illegible]
שאו במזמור): בתרגם שראה
[illegible] ילקוט תהלים (תשס"ז)

ותשע פנים טהור וארבעים ותשע פנים טמא ומנין
ודגלו עלי אהבה, אמר לו הואיל עכשיו אמר לו
רבו המטמאין טמא רבו המטהרין טהור, אמר רבי
אבהו משם רבי יוחנן תלמיד וותיק היה לו לרבי
עקיבא והיה יודע לדרוש את התורה בארבעים
ותשע פנים טהור שלא מאותן הטעם אמרין ההוא
תלמידא נשאו מן שורא בסיני, אמר רבי חנינא
בר פפא פנים בפנים אותו למקרא פנים בינוניות
למשנה מסבירות לתלמוד פנים משחקות לאגדה,
רבי שמעון משם רבי יעקב בן תסדאי פנים בפנים
לפנים, יש לך אדם שהרב רוצה ללמד והתלמיד
אינו רוצה ללמוד, תלמיד רוצה ללמוד והרב
אינו רוצה ללמד, ברם הכא הרב רוצה ללמד
והתלמיד רוצה ללמוד, אמר רבי יהושע בן לוי
פנים כנגד פנים חדא מתרתי או הגבוה הנמוך
עצמו או הנמוך הגבוה עצמו, אלא אמר רבי
יהושע בן לוי מן דכתיב וירד ה' על הר סיני
אין יודעים שהגבוה השפיל את עצמו וכן אתה
מוצא בשעה שהקדוש ברוך הוא שכן לדבר אינו
נוטה הימנו עד שתרד עמו לגבר דאמר רבי
שמעון בן יוחאי שאם ישב עם מגבורתו של
משה אין כל העולם כולו יכול לעמוד באורה
ואם כך עם גבורה מה ואם כך גבורה משה
מה, אמר רבי ברכיה אמר משה לישראל בניי
כשהייתם בארץ מצרים הייתי אומר לכם ה' אלהי
אבותיכם שלחני אליכם והייתם אומרים לי מה
שמו ולפי השעה הייתי אומר לכם אהיה
אשר אהיה ברם הכא הא גבינתא והא מבינתא
הא פינקסא הא פרגמטיא אפין באפין
אפין שמעון מיניה אנכי ה' אלהיך:

פיסקא כ"ב רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן
ה' בם סיני

קודש אמר רבי אבדימי דמן חיפא שניתי
במשנתי עשרים ושנים אלף של מלאכי השרת
ירדו עם הקדוש ברוך הוא על הר סיני ובידו
כל אחד ואחד עטרה לעטר בה כל אחד
ואחד משבטו של לוי. אמר רבי לוי עלוי וירוד
לפני מי שאמר והיה העולם שכל השבטים אינם
עומדים בשבועתם בתמימותם ושבטו של לוי
עומד בתמימותו לפיכך ירדו עם הקדוש ברוך
הוא על הר סיני ובידו כל אחד מבני שבטו של
לוי. אמר ליה רבי ינאי בריה דרבי שמעון
בן ינאי אם כן מיעטתם אלא בשעה שירד
הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו
עשרים ושנים אלף מרכבות וכל מרכבה ומרכבה
שראה יחזקאל, אמר רבי יוחנן יום שעלה הקדוש
ברוך הוא על הר סיני ליתן תורה לישראל ירדו
עמו ששים רבוא של מלאכים ובידו כל אחד
ואחד

פיסקא פ"ב בן מ"ח שנה הכיר אברהם
את בוראו
פירש"י (בב"ר פ' ס"ב) [illegible] וחשוב
אותיות פסוק עקב אשר שמע
הוסיף עליהם ג' הברות מצות חקותי
ותורתי הרי מ"ח ולשון אחרון זו
שבדור הפלגה היה אברהם בן מ"ח
שנה ולא נשתתף בעצתם עכ"ל וכן
שפירש בספר תוהו נ"ל דסבירא ליה
כהך דאיתא בבראשית רבה ( )
בענין מעשה הפלגה עיין אברהם
והעיד בם [illegible] משם אליהו שנאמר
בלע ה' פלג לשונם ועליו הכתוב
אומר אבן מאסו הבונים היתה לראש
פנה ומכאן דאז היה אברהם
בן מ"ח שנה כדנפקא לן ממנין שנותיו
כיון דמעשה הפלגה היה בסוף ימי
פלג כדאיתא בסדר עולם יעויין שם
ולפי זה שפיר דבן מ"ח שנים הכיר
את בוראו ועי' בלחם משנה
הכי נמי הכירו אין לו ראיה לדבר
ומאן דאמר בן ג' שנים סבירא ליה
כמבואר [illegible] דבן ג' שנים הכירו
ומרישא הוה אמרינן דמבואר נכון
אברהם בדור הפלגה לשבח אלא
סתם הכתוב ואמר ויהי כל הארץ
שפה אחת משמע דאברהם נמי הוה
עמהם בכללותם ואם כן עדיין לא
הכיר את בוראו אלא בתר הכי דהוה
כבר בן מ"ח ואין הכי נמי במאן דאמר
אחר עשר או עשרים שנה מסתמא
כל דמעשו לאו [illegible] שכבר הכיר את
בוראו

אותה ~~ועל מדבר ומדברה~~ שראה יחזקאל רכב אלהים (ועיין
בילקוט יתרו רמ"ו) : הה"ג ר"א בר כהנא בשם ר"י : גונא
תגורה ואגור משמשין ורש"י (פיסקא (פיסקא רמ"ב) ע"ש :
בריבה מספר לגדוד (ספרי פ' נשא וחגיגה י"ג : ע"ש ויקרא
רבה פ' ל"ה ובמ"ר פ' י"א ובילקוט רמ"ז ובאיוב תתק"ג אלף
אלפים וכו' אין מספר כמה גדודין ; : משחרב בית המקדש
בזמן בגונא כבר חרב הבית : מבינתו
פירש (פיסקא מ"ז) : מלוא מחשב
(פיסקא) ורז"ל אף כלפי צבא
שכינה הוזקק לומר כך פנו בבשה
ודם שיפנו לומר בו מיעוט ; ונוולו
צולה משלם כרביה : פני לו אדם טו
יד עיין הגירסא בילקוט (שהבאתי בגנע)
והבל משובש . ונראה להגיה כך אמר
רבי תנחום ב"ח רכב אלהים רבותים
אלפי מילי מלאכין נשלון לע"ג
עד סוף שאין הסופיסטוס וכו'
לחשוב ורז"ל מברכת רבותים ואלפי
כמו שהיה של רבבות עד אין מספר
שבלשון רומי ויוני עורין ואלף מיל
ומאה רבבות מלאכין (ונוא"א מלאכין)
והו מילי מלאכין שהיו כבך ם
מלאכין עד שאין הסופיסטוס
היינו החרש המחשב אינו יכול לחשוב
עוד שכן בלשון לע"ז מרים ובגם
בחשבון שאין לו מספר אומר מיל,
מלאכין ורבבותים רבותים שאין
להם מכין אלפי שאין להם מספר
והסיפורים עשו מן תשבחת מילו כלו
והסופיסים סברו שהוא פסון כל לו,
אלף ומשבחת מלאכין עשן מלוא
בין מנו שהסופיסו בילקוט . ופאן
עשן מתשבחת מלאכין כל לו אדם
ועם מן לורידם וזה ברור : שנענש
על העגל והחריבו (בילקוט רמ"ו
ובתהלים תשכ"ו) איתא וכלן ירדו
שעשו לרות שונאיהן של ישראל
שאילו לא קבלו את התורה היו מכלין
אותם : הן דמותא שלמה (בילקוט
שם וכו') לא גרסינן לה : השאנן והמשובחין
(שה"ש פ"ח) ובילקוט (שם ושם) לשון
שאנן אברים השיין לשמו : שאנן
מרווחים לשון שאנן והשקט מנה גאת
אמר שאנן מואב מנעוריו (שמות
רבה ובילקוט שם) : האריך הרחיב
כלו מאריך גרסינן ועיין הגירסא
בילקוט (שם ושם) : שמו של הקב"ה
הן צבאות ( ) ופסיקתא
כמדרשא (פ' מגלה ובילקוט) רמ"ז (רמ"ו)
ובשמואל (ב"ט) ה' איש מלחמה ה'
שמו בלשון הוא עלם ואיני מכיר לאחת
אלא מפרשי אלו (הלי זיין) וכן בוב
אמר שמע בה אלהים בשם ה' צבאות
ונראה

ואחד עשרה ועשר בה כל אחד ואחד מלאכא)
רבי אבא בר כהנא בשם רבי יוחנן אמר מאה
ועשרים רבוא אחב מלבוש עשרה ואחד מוסרן
גונא רבי הושע רבה דמס פרין אומר גונים
שנאמר מוסר מלכים פתח ויאסר אזור במתניהם ,
רבי אומר משום אבא בן יוסף חד אחד
אומר היש מספר לגדודיו וחד ואחד אמר
רכב אלהים ריבותים אלפי שנאן אלא הרי
זה מספר לגדודי אבל לגדודיו אין מספר ,
ורבנן אמרין אחרא חד אחד אומר היש
מספר לגדודיו וחד אחד אומר אלף אלפים
ישמשונה ורבוא רבבן קדמוהי יקומון אלא
עד שלא חרב בית המקדש היה שבח של ה'
הקב"ה מלוא משחרב בית המקדש כביכול מיעט
הקדוש ברוך הוא פמליא שלו מנין אמר ביתי
חרב ונוסי צולה משלם , אמר רבי תנחום בן
חנילאי פני לו אדם רכב רבותים אלפי מי
לוירדים מלשון לע"ז עד מגיע שאין סופיסטוס
יכול לחשוב , רבי עזריה ורבי יהודה בן רבי
סימון בשם רבי יהושע בן לוי ריבותיים שאין
להם מכין אלפי שאין להם מספר , ורבנן
אמרין ירדו שנענש על העגל והחריבו ,
אמר רבי עזריה הן דמותו שלמה במסורת
שעלה בידם מן הגולה מעשו רכב תרתין
רבון דאלפי שנאן מלאכין ירדו עם ה'
הקדוש ברוך הוא על הר סיני ליתן תורה
לישראל אמר רבי אליעזר שנאן השאנן
והמשובחין היו אמר רבי יוסי בי רבי
חלפתא אילין שרי אומות העולם היו ולמה
ורבנן רבי חייא בר רבא לכבודה של תורה
ורבי חייא בר יוסי אמר לכבודם של ישראל
אמר רבי אלעזר כל מקום שאתה מוצא יא
אונקלוס אתה מוצא דחון [illegible] הרגל
שנאן מרווחים , רבי אלעזר בן עזריה ,
ורבי אליעזר המודעי הוו ורבי עזנו
מהדרין פסוק רכב אלהים רבותים אלפי
נסב רבי אלעזר בן עזריה ורבי אליעזר
המודעי מחוץ היה הר סיני אמר ליה
תבירא הא כתיב בעת ההוא יקראו לירושלים
כסא ה' ונקוו אליה כל הגוים אמר ליה
מחזיק הוא ירושלים אלא הקב"ה אומר לה
האריכי הרחיבי קבלי אוכלוסיך מדרך
שאמר וסיני הארץ ארצך כלו מלאכי ,
רבי ברכיה אמר בשם רבי אבא בר כהנא
כתוב כהן אומר ה' ~~צבאות אלהי ישראל~~
ה' צבאות

בזאת אמרינן מסברא ועוד דנראה משפט דור הפלגה מסתמא
הכיר את בוראו וכן כתב בעל מגן אבות בתחלת ספרו יאכן
בתם דתנאי בפרקי ר"א שאברהם לא עליהם המגלעו ניתא ליה
לומר כדפרשית ומה ר' יוחנן וריש לקיש פליגי ודאי והעלה
והמשה דה מפני שראיתי לכמה הדרשנים שפירשו כבר שלא יחלוק
האומר בן מ"ח על האומר בן ג' דמר אמר חדא ומר אמר חדא
ולא פליגי דבן ג' שנים התחיל והכיר
ובן מ"ח שנים נגלה הכרתו . וכן
כתב בעל מגן אבות בהקדמת
ספרו ונראה שלא מצד הסברות
יחד באו כפי המדרש הזה וכן
בב"ר בפ' ל' ובפמה מורכי במילת
להו חדא אדרבה משמע שהם
חולקים והכיר דמר כהכיר דמר
ועוד מהטעם שכתבתי לעיל פ"ח ל"ו
ואין דוחק ומר מ"ש הה"ע בשי"ש הג"ב
באומר בן מ' שנים שהכיר אברהם
את בוראו שהכירו בעדו עדל
והולך ומודה בג' שנים עד מ' שנים
יהיה לכן עולים והיה בעיניו
כמוצא מרגליות כבי שלא יחלוק עם
האומר בן מ"ח כי זה ודאי הכל
וכן מ"ש בעל תהלה לדוד בח"א פ"ב
שהרב שעיין בג' חכמות הרגליות
שבעירת אלהות ומשם הבין שם
שלא בורא הכל ע"כ , וכן מה
שהאריך בזה היגדי משה וכל גדע
אברהם (כפ' נח) אין כדבריהם מש :
פיסקא נ"א מסיח עמהם בלשון יא
אנכי אנכי בילקוט
(רס"ו) איתא אמר רבי נחמיה מהו
אנכי לשון מצרי הוא משל למלך בשר
ודם שנשבה בנו ועשה ימים הרבה
אצל השבאין לבש אביו נקמה והלך
אצלו והביאו ובא להסיח עמו בלשון
של שבאין כך הקדוש ברוך הוא עשו
ישראל במצרים כל אותן השנים
ולמדו סיחתן של מצרים כשבאו הקב"ה
ובא ליתן להם את התורה אמר
הקב"ה הריני מסיח עמהם בלשון
מצרי אנכי אנכי ובאסתר רבה
(פ"ד) איתא בנוהג שבעולם מדי
נושא פרסית והיא מדברת בלשון
מדי פרסי נושא מדיות והיא
מדברת בלשון פרסי אבל הקב"ה
דבר עם ישראל בלשון שלמדו הריני
הוא דכתיב אנכי ה' אלהיך לשון
יחיד אבל גרסת אנוך נראה
שגיר וכן משמע בפירוש דשבועות
(המתחיל) ומוכח
מלשון הפסיקתא שבלשון מצרי אנ"ך
פירשון

וטוב ומשובח ואתה ברוך ה' אלהינו וגדול ובמאמר (פ"א)
ה' שמו בשמו הוא נלחם ואינו צריך למינו.

ואיש בגחלי אש (עי' פי' יונת שמואל שם): הנ"ג ארי הנשיא:
מלך בו טעם (ספרי בהעלותך שמות רבה פכ"ט במ"ר פי"א
עי' פי' יונת רמ"ו ותשו"א ותשב"ץ
ובשמואל נ"ט ובתהלים תשע"ו ע"ש
הערות): הנ"ג מרומם ומיחשן
למים שאין נותן פס"ש בגני:
הנ"ג בקיסרות ובלגיונות עמו (פיסקא [redacted]):
(פיסקא) ה' בם סופלא דורגא
אלהים צדדים ואלו: אדנות
עולהם ובשמות רבה (שם) אותו
אדנים בם אין כתיב ביו"ד ב
(בהו"ה) אלא כמו לב דלת"
אדוני של כל העולם כתם ורבנן
אמרין שמו של אלהים היה
מעורב עם כל מאה ואחד ו
מיכאל וגבריאל (ובילקוט רמ"ז
ובתהלים תשצ"ו) הגירסא ה'
בם אדשב"ל שלא יש על לבו
של כל מלאך ומלאך ושמו של
הקב"ה משותף עם שמו של כל
מלאך מיכאל רפאל גבריאל
אדנים בם אדנות בהם ואלו
תאמר בהם לבד אלא אף
בשעה שבא ליתן תורה בלשון
היה נותנה וקרא בו אנכי
ה' אלהיך: טבלרין בלשון
רומי ואשלא לגסר לוח על
נרין טבולא וכן נקרא שולחן
גם כן טבלא על שם החומר
שהוא חתיכה על ועל בדרך
שהוא לוח כי יש נ"כ טבלא
של שיש ושל זהב וכן כל דבר
שהוא מרובע נקרא טבלא ו
ובלשון רבים נקראים טבלאות
ובדברי חז"ל טבלא (כלים פ"ו)
בטבלא (ר"ה פ"ב מ"ג)
הטבלא (שבת פי"ג ועמות ל"ה)
טבלא מרובעת (עירובין פ"ה)
טבליות (אהלות פט"ו) ב
בטבלאות של זהב (ברכות ט
סוטה נג): בהדין לא
עסיון וכו' ה' בם סיני בקודש:
אמנם מה מתנים (ב"ר פ' ס"ח
שוחר טוב פס"ג ילקוט ויג"
ובתהלים תרס"ז ובתנחומא תוס')
שהרי לא מצינו בפירוש בשום מקרא
שהוא שמו של הקב"ה נקרא עליהם
ומשם והתנך נברא אלהים
ונחמה יש [illegible]
[illegible]

צבאות ה' שמו של הקב"ה הן צבאות אמר רבי
יהודה בר סימון לא סוף דבר כל שמו אלא
אפילו אות אחת משמו עושה צבא ככל שמו
רבותינו אומרים אמר הקב"ה הוא שמי מה
אני בורא עולמות ומחריב עולמות אף שמי
בורא ומחריב עולמות. אמר רבי יודן למלך
שנשבה בנו ולבשה נקמת המלך והלך לפרוע
באו שכניו וקרוביו לסייעו אלו בחרבות ואלו
ברמחים אמר להם עזבו מן הבאו ואיני צריך
לכם כך כשעלה הקב"ה לעשות מלחמתן של
בניו ולהיפרע מן האומות הצרים, באו
מלאכי השרת לסייעו באו באבני ברד ואלו
בגחלי אש. אמר להם עזבו מן הכן איני
צריך לכם משלך עבדו נשאו אין כתיב
כאן אלא עזבו עזבו ברד וגחלי אש. ואומר
רבי יודן משל בגבור שבעולם מלך בשר ודם
כשהוא יוצא לפיוס בעשרה בני אדם כשהוא
יוצא למלחמה יוצא בגיסות ובלגיונות אבל
הקב"ה אינו כן אלא כשעלה על ים סוף לעשות
מלחמתו של מצרים לא נראה להם אלא יחידי
ה' איש מלחמה וכשירד הקב"ה על הר סיני
ליתן תורה לישראל ירדו עמו מיכאל וגבריאל,
גבריאל ורפאל ובא ה' אלהי וכל קדושים עמו
ה' בם. רבי פינחס בשם רבי יהושע בן לוי
אדנות עליהם מיכאל מרכבת גבריאל מרכבת
רבי פינחס בשם רבי לוי מיכאל וגבריאל ששמו
מעורב בהם. אמר רבי לוי טבלרין של חנוכה
על לבם בהדין סיני בקודש אין אנו יודעין
אם סיני טפילה לקודש ואם הקודש טפילה
לסיני אלא מן הדא מה דכתיב ה' סיני בקודש
אנו יודעים שסיני טפילה לקודש. רבי הונא
בשם רבי אמי אמר מכנים מה מכנים שמו של
הקדוש ברוך הוא וקוראים אותו מקום. מפני
שהוא מקומו של עולמו ואין אנו יודעים אם
הוא מקומו של עולם ואם עולמו הוא מקומו אלא
מן מה דכתיב ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת
על הצור אנו יודעים שהוא מקומו של עולם
ואין עולמו מקומו. אמר רבי יצחק כתיב מעונה
אלהי קדם אין אנו יודעים אם הוא מעונו
של עולם ואין עולמו מעונו. אמר רבי יודן
לגבור שהיה רוכב על הסוס כליו משופעים
מיכאן ומיכאן הסוס טפילה לרוכב ואין
הרוכב טפילה לסוס וכן הוא אומר כי תרכב
על סוסיך מרכבותיך ישועה. רבי פינחס
בשם רבי יהושע בן לוי אמר למלך שהניח
אשתו עוברה והלך לו למדינות הים ושהה
שנים

פירושו אהבה וחובה ועי' בספרי העתקת הלשונות כי אין
אני בקי בלשון מצרי לפרש פראוי:
פיסקא פס"ג עובר על ג' לאוין ורבי יהודה לא קא חשיב הני
ג' אחריני דחשיב ה' ינוס משום דאמר
נטלו בלאו דלאו והיה לך ועל לאו דשבת אמרו התלמידים אין
אנו מכירין איך הוא עובר עליהן
מצאתי ברבות ובתנחומא (פ' נשא)
ולאו דכיבוד לא שביתא שיהרוג
את אביו ועובר במצות כיבוד
לבד עובר על עשרת הדברות
ומצאתי בתנא דבי אליהו (פ'
כ"ט ובילקוט תת"ן) ועוד יש לומר
דעשה ג' לאוין משום שאמרו במדרשים
(שם ושם) שם הרי שנא ה' ונשבע
תעברת נפשו רבי יוסי הגלילי אומר
אלו ג' דברים בסוטה הם אמורים
וכתיב שם לרעהו:
שם סופק ונשבע השיגוב ממון
והא נתבר לבית
דין ורחוק ועל ידי זה ישבע לשקר
ואו"ת הלא יאמרו במכילתא (פ'
ומשפטים) ובסנהדרין (פ"ו) דלא
תגנובו מיירי בגנב ממון אבל לא
תגנב מיירי בגנב נפשות ובמלשינות
לא שייך שבועה וי"ל כיון דחזר שמא
עיקר בריש לה הכי שאע"פ
שעיקר לא תגנב נאמר בנפשות
כל מי נגנבת ממון ודברים לה
מי במכילתא (פ' משפטים) אין
שבועה לא תגנב והלך ונגב הוא
תסלע כל איבריו:
פיסקא נפו למה נברא העולם בבי"ת
היפה פי' כפשוטו
שעל ידי אות הבי"ת נברא העולם
וה' יונה פליג אהא באמרו ב
(בירושלמי חגיגה פ"ב ובב"ר פי"ב)
בה' בראם בה' בראם וכן פרש גם
ביפה תואר ע"ש, ואולם תיבת זה
לשון התנחומא (פ' בראשית) ב
בראשית ברא וגו' למה פתח בבריותו
של עולם בבי"ת ולא באל"ף והוא
א' ראש לכל האותיות ~~[illegible]~~
אלא כל ע"ש הרי מבואר שהפירוש
למה נברא העולם בבי"ת היינו למה
התחיל סיפור הבריאה בבי"ת
ואף עיקר הבריאה היתה בה'
עדיני (ובירושלמי ובב"ר שם)
ולא פליגי כלל:
שם מה בית זה דהכתב שבידינו
הוא הכתב האשורי
הלוחות שנתנה בו התורה כמ"ש
(הרמב"ם)

פ"ע) ובבעל הטורים (ת"ב פי"ג) ובגבה פסח והאחרונים:
ה"ג בילקוט (שם) שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו
אריב"ח ואין אנו יודעים: הנה מקום אתי הנה אני ב
במקום הזה אינו אומר אלא הנה מקום אתי מקומו טפלה
לו ואין אנו טפלה למקומו (רבות ומדרש תנחומא ילקוט פ' תי
תשא): ואין עולמו מקום מדורו
הגירסא הנכונה בגנזי: ורצון
משרדים מלבושין יורגזים והמפים
הסוס מגין ומיטען עד שידמה
שהוא והערבה דבר אחד. אמפ"ב
הסוס טפלה לרוכב ובמאמרים
בתגות (פ' לוספתו) שהקב"ה טוען
את רכבו ורוכבו על דבר שאין
בו ממש ור"ל כן הש"י מקום ומעון
כל העולמות המתנהגים ברצון
מהו האין סוף עיין (כמ"ט ח"א
פס"ט וע"ן) ולהאחרים והיו לבים
עונש שונים כזה: ואפטי של
~~המלך עו"ס 13 ואדתנותי וכפירושו בלשון~~
~~[illegible]~~
~~הרי זה הוא זה הוא:~~

פיסקא פנ"ה ה"ה (שבת פ"ה ילקוט
רפ"ו) מלפני
נשרדון אנו נפוי כתבית יהבית
ה"ל אני בעלשי כתבתיה ונתתיה
לפם נדרש מדוא רחום אנו ה' אלקיך:
ה"ג (בילקוט שם) אנו צריך
כמלך יאורים אימרתי בשתגון עשרת
הדברות:
פיסקא צ"ט אותיות ~~[illegible]~~
פירושו בלשון יוני
ומדובר
ואנו שרה"ה (ובב"ר (פ' ע"ג) אותשון
של וחרות [illegible] אותשירא
שון (שם פ' כ"ה) וברש ויק"ר (פ"ב)
שבעים אותיות [illegible] בעליר
עשרה אלו עשרה חסר איכה תיבות
ולא ידעתי מקומו להגיה משם: בן
נ' שנה לא ידעתי מקומן:
פיסקא שם בן מ"ח שנה (בר"ר פ"ל ופ'
ס"ד ופ' צ"ה)
תנות פ' חבי ילקוט מ"ח וג"א ובמאמרו
תנחומא): בן נ' שנים (מרשום שם
ושם והגרים ל"ב: ובמד"ר פי"ח ו
ובאסתר רבה פ"ה ומד"ת פ' לך
לך ובהר): מנין אותותיו של עקב
שמע אברהם בגיל בוראו ואברהם
מן ע"ה שנים שלשות ומד שבן
נ' שנים הכיר את בוראו (בר"ר פ'
צ"ה ואסתר רבה שם ומד"ת שם ושם):
שבן נ' שנים היה מכירין נ"ש
(מנחות פ' בהר): ועשרים דורות
מאדם ועד אברהם:
פיסקא ע"א נ' יום שבין פסח לעצרת
מיציאתם ממצרים
~~שבהן ניתנו הדברות~~: כ' עשרים
אלו

שניה הדברות ולבדה בן וקידלה אותו תשבא ה
המלך ומדינות הים הוציאה את בנו ואופטי של
המלך אביו והיה רואה דורכים ומביט בו אלהים
ומביט בו ואומר זה הוא זה הוא עבודת המלך
אמר"ל בני מה לך מביט באלו אין הנייה מהם
אלא אתה בני ואני אביך כך כשירד הקב"ה
על הר סיני ירדו עמו מלאכי ודגלו מבריאתו ודגלו
והיו ישראל מסתכלים בכל אחד ואחד מהם ואומר
זה הוא זה הוא אמר הקב"ה לישראל בני מה
מה לכם מביטים באלו אין לכם הנייה מהם
אלא אתם בני ואני אביכם שנאמר בנים
אתם לה' אלהיכם ואני אביכם שנאמר והייתי
לישראל אתם עמי ואני אלהיכם אנכי ה' אלקיך:

פיסקא פ"ה אמר רבי אנא נפשי כתבית יהבית
רבי יודן בר רבי סימון
אומר אנכי אנא נפשי כתבית עשרת הדברות
אמר רבי ברכיה אנא צריך למלך יונתן
פיסקא נגש
הנתון עשרת בדבריו: אנכי אלהיך הקב"ה
שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד נ"ן חמשים כ"ף
עשרים הם שבעים אותיות שברא הקב"ה
בעולמו וג"ג עשרה אלו עשרה ומכולם לא
פיסקא א"ס
בחר אלא בישראל: אנכי א' זה אברהם אבינו
אחד היה אברהם נ' חמשים שבן חמשים הכיר
אברהם את בוראו / רבי חנינא ורבי יוחנן
תרוויהו אמרין בן ארבעים ושמונה שנה
הכיר אברהם את בוראו ריש לקיש אומר בן
שלש שנים עקב מנין אותיותיו של עקב, ר"ל
עשרים שחייב את העולה לעשרים דורות
עשרה אלו עשר נסיונות שנתנסה אבינו אברהם
ועמד בכלן י'
פיסקא ת"ס אנכי א' זה ישראל אחד הוא ומה
חמשה ימי מעמק
ישראל מי כאחד בארץ נ' חמשים אלו חמשים יום
שבין פסח לעצרת כ' אלו עשרים אלו מכות
שהביא הקב"ה על המצריים במצרים ועשרה על
הים י' עשרה אלו עשרת הדברות. ואמר רבי
שמעון בן יוחי אינך אין אתה עומד במנין
רבי יהושע ורבי נחמיה רבי יהודה אומר אין
זה לשון אנכי אלא לשון אהבה לשון חיבה
למלך ששלח את בנו למדינת הים ולמד לשון
בני הים וכשבא ממדינת הים התחיל לדבר
עמו בלשון כך לפי שהיו ישראל בארץ מצרים
ולמדו לשונם כיון שבאו לפני הר סיני התחיל
הקב"ה מסיח עמהם בלשון אנכי אנוכי, רבי
נחמיה אומר אין לשון הזה אנכי אלא לשון אימה
ולשון

הרמב"ם בהספתה ידים פ"ד ובשו"ת מהר"ם אלשקר סי' ע"ב בשם רב
שרירא ורב האי ובס' הריטב"א) ולכן נתן טעם להתחלת בבית
מטעם כורת ואע"ג דאיפליגו תנאי בזה (בירושלמי מגילה פ"א
ובבלי סנהדרין כ"א:) והרבה תנאי סברי שהכתב שניתנה בו
תורה היתה בכתב עברי שהכותים משתמשים בו דהיינו כתב
ליבונאה שהוא כתב משונה מהכתב
שקורין (וכן הכריח בעל השירים מ"ע
פ"ז לפסוק כתבי עד ר"א) ואם כן אין
מקום לדרוש על צורות האותיות שאצלנו
מלבד כתב פסק הרמ"ה כמו אליעזר
המודעי משום דכולהו הנהו תנאי תלמידיו
שהם לעבירה וכן הכריח הרבה (בעין
יעקב פ"א דמגילה ועיין אמרי בינה
ורמב"ן בהקדמתו להתורה) דלא כבעל
השירים והיפ"ת כתב שהח"ר יוסף
חיון בספרו מגיה משנה כתב בשם
הרמ"ה ז"ל שמה שאמרו תורה שניתנה
להם לישראל בכתב עברי ר"ל ספר תורה
שכתב משה ונתן לישראל דכתיב לקוח
את ספר התורה הזה מצד עליו ה
הלשון ההוא והכתב כתבו בלשון
עברי שהוא כתב ליבונאי כדי שלא
ישתמשו בלשון הקודש ובכתב הקודש
ובימי עזרא נכתב בלשון שנקרא אשורי
על שם שהוא מאושר או שעלה עמהם
מאשור אבל הלשון הזה והכתב הזה
הוא הכתב שבו ניתנו הלוחות והתורה
בסיני ע"ש ואף שפיר דרשינן צורות
האותיות:
שם מה למעלה ומה למטה פרש"י בחגיגה
(י"א:) מה למעלה
מרקיע שעל ראשי החיות ומה למטה מהן
ומה לפנים חוץ למחיצת הרקיע למזרח
ומה לאחור למערב ותמהו התוס' מגומש
בגמרא (שם שם) בשלמא מה למעלה
ומה למטה ומה לאחור שפיר אלא
לפנים מאי מאי דהוה הוה משמע
שהכל מה שהיה קודם שנברא העולם
ומה שיהיה לאחר והכי תני בתוספתא
מה שהיה ומה שעתיד להיות וגם ומר
באורחא למימר הכי ואורחא למימר הכי
ועיין התוס' במגילה (כ"ב:) ובאמת
שרש"י בעצמו הביא שני הפירושים
בפירושו על הדבות (ועיין היפ"ת
נ"ל) מה לפנים קודם שנברא העולם
מה לאחור לאחר שיתגמר העולם ותהו
ובהו היכן שכתב של מקום עינן אחר
מה לפנים עבר מזרח מי שלוט שם מה
לאחור עבר למערב ע"כ רש"י ובעל
השירים (ח"ב פט"ז) פירש שלהיות המשך
הזמן שנדם אל האדם כמו נספר
משיעור הנה מה שנאמר עולו נודם
ומאוחר הוא במספרו ובכללו מן הלשון
כמו

~~שלן והוא חודש ונראה להם מן האמש והן הולכין לאפעט שלן וכן בירושלמי~~
~~דע"ג (פי' אין מעוברין) ר' יונתן נפק לאפעטי דר' יודן נשיאה ובתון~~
~~שה"ר (רמז תרע"ח) והשכינה יצאה לאפעטי (כצ"ל) שוהין כן בעיר השורים~~
~~רבה (פי' עד שהולך במסבו) מוציאן לאפעתי של מלך: עיכאו ודגלו~~
~~עיין במדרש רבה דבציבור רבה~~ פ"ל ובתורת זה מפורש במדרש רבה:

~~אלו~~ עשרים עבות בקרדון : מרשבו״ אונס פט לא ידעתי מנין
עמרוני : לאוהבו של מלך (בר״ לה״ ע״ש מדרש תנחומא פ׳ ויחי
ע״ש ילקוט ק״ז ובאיוב תתק״ו) : מסטירין בלשון יווני ורומי סוד
וסתר ורמב״ן (פיסקא י״ח) : ה״ג (שם) אגלה לך מסטירין של
מלך תלה עיניו והביט במלך ור״ל מאימת המלך ויראתו שתק
מלגלות סודו והסירו לדבר אחר
והיינו דקאמרינן אנפי לשון אימה
ויראה : האספו ואגידה לכם
על ואמרו רז״ל (בבראשית שם) שבקש
לגלות להם הקץ וראה שכינה על
גביו והסירו לדבר אחר ראובן
בכורי אתה ע״ש ברבות ותנחומא :
על זקני אברהם : עם אבא
שלום : בעוד שהוא עומד קיים :
פיסקא עס״ב ה״ג (בשמות רבה פ׳
כ״ג) פרה של
תשובה פרח ע״ש והיינו מיה שאמר
אנפי בלשון יחיד (תמיסין) : ה״ג
לא לי לבדי אמרת כל בתורה
ואני לא תשאת לך ורבאותא
בשר״ (שם) ועיין בבחר (פ׳ י״ט)
ובבראשית רבה (פ׳ ערב ובילקוט) :
סנגוריא זכות חמ״ל (פיסקא רמ״א) :
למלך שנשא מטרוניא (איכה רבתי
פסוק גבורה עי״ן) : תספורייות
אזלות ותמ״ש (פיסקא ג״ן) :
מונה לה לשון אונאה מניטות
אותה : עד דאת עליה נקיים
כיון נקוי לך כמו בעודך עמה
ונתהך עליך ועיין באיכה רבתי
(שם) לא למוך חופתה החדר
שנתייחדו בו החתן והכלה בשעת
נשואין נקרא כפי נדיוננו חופה
ועיין ברמב״ם ה״ל אישות (פ׳)
ובש״ע אה״ע (סי׳) ; ונראות
בה ~~ומלוא~~ ומוצאת אותה
גרסינן : דופסים כנסה שלטונים
ותמ״ל (פיסקא ר״ז) : זאת אשיב
אל לבי ואין זאת אלא תורה
שנאמר וזאת התורה (איכה
רבתי שם) : למלך שכעס (ולקוט
ישעיה ש״ה) : טרדה בחסרה
ולשון טורד (משלי) ~~[illegible]~~
(בילקוט שם) (פיסקא ר״ב) נקימה שנזרקה
לגרש נעמה רצו נקימה (שאתה
מתחלפין) מלשון ונקמתם את
אל אחיו : יחוננא (ר״ב) :
פיסקא עס״ב ה״ג (בילקוט תת״ל
ובתרגמא)
לא יהיה לך בית ורעבם לא תשא
~~[illegible]~~ דבר ושוא
בית)

ולשון יראה לאוהבו של מלך שהיה יודע מסטירין
של מלך פעם אחת נטה למות אמר לו בני בא
ואני אגלה לך מסטירין של מלך תלה עיניו
והביט במלך אמר לו בני הזהר בכבודו של
מלך כך ויקרא יעקב אל בניו האספו ואגידה
לכם ונאמר תלה עיניו והביט בהקב״ה אמר להם
בני הזהרו בכבודו של הקב״ה מה ענין אותו
שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד . אמר להם בני
סימן זה אני נותן לכם בלשון אנפי הייתי עם
זקני אנפי מגן לך ובלשון אנפי הייתי עם אבי
אנפי האל בית אל ונאמר אנפי ארד עמך
מצרימה ונאמר ואלו אנוש אם באה ואמר להם
בלשון הזה אנפי כלעו שהוא שלכם ואם לאו
הכותו אינו שלכם כיון שבאו לפני הר סיני
ורמ״ז להם אנפי נדעו שהוא שלהם :
פיסקא עס״ב רבי יהושע בן לוי בשם רבי שמעון
בן יוחאי פרה
של פסח להם הקב״ה לישראל כיון שעמדו ואמרו
כל אשר דבר ה׳ נעשה ונשמע וכיון שאמרו
אלה אלהיך ישראל ביקש להשמידם שנאמר
ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ
לפניו להשיב חמתו מהשחית . אמר משה
לפני הקב״ה רבונו של עולם לא לי לבדי אמרת
אנפי ה׳ אלהיך . שאלו ישראל אמרת
אנפי ה׳ אלהיכם . רבי יהושע דסכנין בשם
רבי יהושע בן לוי אמר לו הקב״ה משה יפה
לי ~~[illegible]~~ נעשית סנגוריא על בני שעבר
הייתי אומר להם בלשון יחידי אנפי ה׳ אלהיך
מיכאן ואילך אני עתיד לומר להם בלשון רבים
אני ה׳ אלהיכם בלשון רבים להזהיר את כולם
תני רבי שמעון בן יוחאי אין אנפי אלא
לשון נחומים היך מד״א אנפי ה׳ אלהיכם
אנפי אנפי הוא מנחמכם אמר רבי נתן
בשם רבי אבין אין אנפי אלא לשון תחנונים
תחנונים . שעשו ישראל רבי אבין בשם
רבי יוחנן למלך שנשא מטרוניתא וכתב לה
כתובה מרובה כך וכך תספוריות אני
נותן לך כך וכך פרגמטיות אני נותן
לך , כך וכך עיירות ביבשה אני נותן
לך הניחה והלך לו למדינת הים והיו
חברותיה מונות לה ואומרות לה הניחך ולך
בעל ועד דאת עליה עד דהוא עליך
והיתה נכנסת לחופתה וקוראת
כתובתה וקוראה בה ומוצאה אותה
כתובה ~~[illegible]~~ מרובה ומתנחמה לימים בא
המלך

מעו שאומר שאין חוץ לעולם לא מזלו ולא רקיעות ואם כן
שם חוץ בהברתה יש שם רקיעים או מזלות אלא שלמות חוץ לעזרה
בהשברה ולפי מעשה הציור הזה החשך קודם בריאת
העולם כל קודם ומתאחר נעשה העולם לבהו שאינם לא
רקיע ולא מזלו לכן אמר אין שואלין מה למעלה כי
מה למעלה מה למטה ירמוז על מה
שהוא חוץ לעולם ומה לפנים ומה
לאחור ירמוז על החשך שקודם
העולם ואחר העדרו ונכ״פ בפי׳
דרך אמונה (פ״ג ש״ב ע״ש) :
עד שאתה עומד בן בורושלמו
(חגיגה ס״ב)
אורתא תלמוד לומר ולמן קצה השמים
ועד קצה השמים אלא עד שלא
נברא העולם אתה דורש ולבן מספרים
משנברא העולם את הולך ונולך
קולך מסוף העולם ועד סופו פ
פלמור האו אלא עד שלא נברא מאי
אדליה שאמר לא תבוא מבוא לו ,
אלא כיוצא בשלו למעוטי קודם
שנברא העולם ונאמר דבמלא כיוצא
בשני הוא בשר לשאול אבל עד
שלא נברא העולם לא ונ״ל דלאו
למעוטי נאמר קודם שנברא העולם
רק משאול ולדרוש ברבים אבל
ביחיד שרי לדרוש דהיינו בינו
לבין עצמו ולכו מספרים משא״כ
משנברא העולם דאפילו ברבים
ובירושלמי בראשון וקלונה אפרייתא
דתני אפרייתא בבבלי (חגיגה שם)
דלפי אותה הברייתא קודם שנברא
העולם אין שואלין כלל . אבל לאחר
שנברא העולם בימי הבריאה
אפילו ביום ראשון שואלין . ודוקא
יחיד ורב אבל לא שנים ומבואר
המעיין שם . ובזה נתבארו דברו
הפסיקתא :
שם פרדא דבר פרשו במדרש
רבות (פ״א)
אותא דריש ר׳ בן פזי במעשה
בראשית בהדיא דבר קפרא ופרש״י
(שם) כלומר שם בר קפרא היה
דורש במעשה בראשית זה בלשון
וזה בלשון אחר (דבלשון אחד אין
דורשין בו עש״ה) פרמונו והולך
מה בזיתו פט ע״ש והידו משה
שם לוח דבריו מדברי רש״י אלו
ותמהני הרבה דהך דרשא דלן
מה ביתרו פט לאו במעשה בראשית
הוא דודאי לא אסירין לדרש
במעשי הרבה ביום שבראשית
אלא ברזי סתמי הבריאה הרמוזים
בהם ועוד הוא אמרו בירושלמי
חגיגה

סה׳ שכן ופוי שלא תמן נדון) אמרינן בבכור (מצי׳) איסתכלות בשאר וכן
רע מנעורין תרגום יתשלחו ביש מן שאותה ובב״ב (שמע) אית חוון
ושלא בזמנו בשנה וכדאמרינן ( ) מעלה שלא ושלותא בשלוא
כבר שנ״ג ולא תשאן:

ביטול מקדש ; ביטול דיבוא דבוראים ותנא (שם ושם) איתא לא
תענה ביטול שירי נביאות , ונראה ביאור שריפה שדיבא יחיד
היה ; רבש"ע פתיתני (ירמיה כ') שבדותני לשון פיתוי
והתעסקות ויאבק איש עמו (בראשית לב) תרגומו ואשתדל גבר
עימיה , בהאבקו (שם) בהשתדלותיה , כי ינצו (שמות כא)
ארי ישתדל , פתח את אזנך (משפטים) שבדילו ית
לבך , ושובבתיך (יחזקאל לח)
ואשדלינך , ופתוי חטאים (משלי)
שדלונך חטאים , ואנס (
עשית נדות) ואין אשתדלות
ועבר , אשר עשית עמו (שם)
דאשתדלות עמי ; שהוא רפה
שלא מענישים מאעבור ; לא
תסבל המעונשים חסרו ואין שני
דברות לא תנאף ולא תגנוב ;
זוכרת על עשרת הדברות (ודבות
ודרש ופוטא ישא פ' איש פי
תשטה ועיין נוסחא אחריתא) ;
לא תחמוד אנכי ה' הוא עובר
על אנכי וכן כולם לא תחמוד
ולא יהיה לך כו' ובמקומו ;
העובדת אוזן נוריה דומה
כאלו ברית אלהיה שרפה שלא
שהעובר על לא תחמוד את רעך
כאלו עבר על אנכי ; ותמאס את
האבן ואת העץ שהמאסת כאילו
עבדת את האבן ואת העץ ועיין
במדרשים הנוסחא ; והשביע הכהן
שעל ידי ניאוף באה הסוטה לשבועה ;
שאין מגיעים גר נוסיון ונמצא
שעל ידי ניאוף חולל שבת ; נזיר
מן הנודר פה (במדרש שם ושם)
והוא ולפי שעה לא מצאתי במדרש
ונראה לפרש שמשל הדרוש הוא
שהוא גונב ומשבר עליהם
מנדר של אחרים ועבה כעולמו
שמגיעים מהנזים שבנדר , וכן
הגונב אשת חבירו והבהבן סוף
שבין המשנה והוא פי' אינו
יודע שהוא אביו והורג נפש ;
והיה לגדודה וסופא דקרא
ותאכל את האבן ובדומיו ; ...ים
גנבים יאמינו ודרשוהו על נואף ;
לא תחמוד כשיטע , ר"ל שהחמוד
נמצא שעובר על לא תחמוד
נמצא שעובר על כל עשרת הדברות ;
נאמרו חמשה דברים האחרונים
במכילתא (פ' יתרו) ולהלן
(רש"י) איתא כיצד ניתנו
עשרת הדברות חמשה על זה
וחמשה על זה כתיב אנכי
ומנגדו לא תרצח וכו'
כו' ; ועיין הדברות בנותה ..
(במכילתא ושם) כי בשלה אחרים
עשה

המלך ומבינתי הימים אמר לה בתי היאך המתנת
לי כל השנים הללו אמרה לפניו אדוני המלך אילולי
כתובתי ברוכה שכתבת לי כבר היו חברותי
מאבדות אותי ממך ; כך אומות העולם מונין
לישראל ואומרים להם עד מתי אתם מתים על
אלהיכם ונהרגים עליו ונותנים נפשכם עליו
כמה פורענויות הוא מביא עליכם כמה בוזזים כמה
כמה מלכיות הוא מביא עליכם שובו לכם אצלינו
ואנו עושים אתכם דוכסים ואיפרכים ~~ואסטרטלוט~~
ואסטרטיליטים וישראל נכנסין לבתי כנסיות
ולבתי מדרשות ולוקחים ספר תורה
וקורין בו ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי
אתכם ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי
אתכם ומתנחמים לעתיד כשיבוא הקץ הקדוש ברוך
הוא אומר לישראל בניי תמיה אני היאך
המתנתם לי כל השנים הללו וישראל אומרים
לפניו אילולי תורתך שכתבת לנו כבר היו
אומות העולם מאבדין אותנו ממך הדא הוא
דכתיב זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל לו
וכן דוד אומר לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי רבי ואבין בשם רבי ...
למלך שכעס על מטרונה ונטרדה מתוך פלטין שלו והיא בוכה להתגרש אמרה יכתוב
לו כתובתי ואני חוזרת אצלו , כך אמר הקב"ה בניי בסיני אמרתם לפני אנכי ...
וחזרתם אצל ... כתיב ... עשו לכם אלהים אנכי הוא מוחה /
רבי נחמן בשם רבי יוחנן אומר הדיבור שנתחתם לפני בהר סיני ואמרתם כל אשר
דבר ה' נעשה ונשמע אנכי ואנכי הוא מוחה ;

פיסקא כ"ב מה ראה זה לומר עשרת הדברות לשון יחיד מפני שהיחידים בטלו אותם
אנכי ביטול מורה לא יהיה לך ביטול
עגלים צלמים , לא תשא ביטול מקדש , זכור ביטול אבשלום , לא תרצח ביטול יואב /
לא תנאף ביטול זמרי , לא תגנוב ביטול עכן , לא תענה ביטול דיבא , לא תחמוד ביטול
אחאב הרצחת וגם ירשת , / פיתיתני ה' ואפתה אומרת כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו
של עולם פיתיתני עד שנתת לי את התורה ונתת על צוארי עול מצות ונענשתי
בהם אילו לא קבלתי את התורה הייתי כאחת האומות לא שכר ולא עונש אמרה
כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם שדולתני בסיני ואמרת לי אנכי ה' אלהיך
והייתי סבורה שהוא רפה חזרת ותרת בי אנכי ה' אלהיך אל קנא שדולתני בסיני
ואמרת לי לא יהיה לך אלהים אחרים והייתי סבורה שהוא רפה חזרת ותרת זובח
לאלהים יחרם שדולתני בסיני ואמרת לי לא תשא והייתי סבורה שהוא רפה חזרת
כי לא ינקה ה' שדולתני בסיני ואמרת לי זכור את יום השבת הייתי סבורה שהוא רפה
חזרת ותרת מחלליה מות יומת , שדולתני בסיני ואמרת לי כבד את אביך חזרת
ותרת מקלל אביו ואמו מות יומת שדולתני בסיני לא תרצח חזרת ותרת שופך דם האדם
שדולתני בסיני לא תנאף חזרת ותרת ... לו כאשר זמם , שדולתני בסיני לא
תחמוד והייתי סבורה שהוא רפה , חזרת ותרת כן הבא על אשת רעהו לא ינקה ,
וגומר , רבי ... ורבי יהודה רבי ... אומר הדיבור לא תחמוד כאלו עובר על עשרת
הדברות לא ~~[illegible]~~ תחמוד אנכי רבי יוחנן הוה פריך עוד העובדת אוזן נוריה
וזאת

(חגיגה פ"ב חני בר קפרא ולמן היום אשר ברא ורבי יודה
בר פזי דרש בר קפרא דבר קפרא ע"ש ועל כרחך שלא במדרש
רבה הנוסחא הנכונה דרש ריב"פ במעשה בראשית דהדא
דבר קפרא ובנוסח הפסיקתא דידן ר"ל דבר קפרא לפני
הא דאין דורשין מפסוק למן היום כו' מה של מעלה כו'
דמפורש בפסיקתא דידן והלכה אתאן לאו דרבי ואבריתא
דבבלי ובפירושים עיין (ב"ה
שאחריו) ודרש ר"י בן פזי ב
במעשה בראשית היינו לאיסור
הלימוד של מעשה בראשית דרש
מן פסוק למן היום כדהדא
דבר קפרא כמו שדרש בר קפרא
ונראה דם בן פזי והפוסקא
~~בבה"מ~~ מה בית יש בו עורה
הוא ענין מכוון עליו ונראה
בהירושלמי ובפירש במדרש רבה
דבר אחר למה בבי"ת אלא
מה בי"ת רבו ולא שייך כלל
דר"י בן פזי ובר קפרא ;
שש ה' שמו פרש"י (בב"ר פ"א)
מה כתוב לפני
הבי"ת א' שהוא אחד ובירושלמי
(חגיגה פ"ב) איתא ה' שמו
אחד שמו ובב"ר הנוסחא דבר
אחר למה בבי"ת אלא מה בי"ת
כופר

[illegible] את האדם · ג׳ [illegible] עובדי עבודה זרה שהם בוראים [illegible]
עובדי עבודה זרה לדורש ונעלמים (דכתיב האשה ה
המנאפת (יחזקאל ט״ז) אהב אשה אהובת רע ומנאפת
(הושע ג׳) והלויה [illegible] לע״ז והעלם רבא׳ירא [illegible] (
) שהקב״ה [illegible] ישראל דוגמת אשה ומבואר
[illegible] בחכמי האמת : מוסף לשבת שנאמר אלה וכו׳
[illegible] ויגנוב : גניבת מן הגדר
[illegible] פיסקא:
פיסקא נס״ב כנגד עשרה
מאמרות
בפסיקתא דרבתי (פ׳ ואתחנן)
ובזוהר (ויקרא ע״ו) בשינוי
ובילקוט ראובני פ׳ יתרו ש
שינוים קצת מאמרים שבתנ״ך
דברות עד היו״ד שבהם
נברא העולם ע״ש : שנברא
[illegible]

פיסקא נס״ה כנגד עשר מכות
( ):
אל תאמר פוסה [illegible] [illegible]
במדרשים (פ׳ בא) : בעורים
חמים נרסיין : חלוקו לו כבוד
שמסרו את עצמן לכבשן האש
(פסחים נ״ג) : שמות רבה פ׳
ו״ה ילקוט ג׳ב״) : שהלכו עם
הקב״ה עלו לא נגעת [illegible]
ולאפשר דברים [illegible] בספרת
כונים [illegible] אלהים הוא ו
ומצינו שאמרו (סנהדרין 20):
שאין בתולות השדים עליהם:
ולמדן
וארבע [illegible] שישנו [illegible]
דבר : בכוסן
ובואו כנגד נאמר בארבה
של ואז : מאורה לך בחור
לך [illegible] : פולם בכורים
[illegible] (פיסקא) :
פיסקא נ״סו בבי״ת נברא העולם
(ירושלמי חגיגה
פ״ב ה״א) [illegible] תנחומא ב
בראשית (ילקוט א׳ וב׳) ומדרש
להרבה משום דמסיין שהאל״ף
נראה תגר ורצתה בה אופי :
כך אין לך רשות לומר מה
ראו שרשמים מה למעלה מה
למעלה ומה למטה כו׳ : מה למעלה
(ירושלמי ומדרשים שם ושם ובבלי
חגיגה י״א : ומעלה כו׳) :
[illegible] (בירושלמי שם) כי שאלו
[illegible] יכול [illegible]
[illegible]
[illegible]

ולא ~~[illegible]~~ ברית אליה שכמה לא תחמוד ולא
יהיה לך · תני חנניה והיה [illegible] זנותה וחיתוך
את הלוח ותאכל את האבן ואת העץ לא תחמוד
ולא תשא עליה הכתוב אומר והשביע הכהן את
האשה בשבועת האלה לא תחמוד גבור · אמר
רבי תנחומא הרי שנירתה באה של כהן גדול
וילדה בן וגדלה אותו עשה והגריח על גבי ה
המזבח [illegible] את השבת שאין מגריב
לא תחמוד כבד גנים גנים מן הגדר ולוקים
מן סוסיתה והוו מתגנבים אלו מעשותיהם של
אלו ואלו במעשותיהם של אלו וכוים עולה קשיה
בניהם זה הרג את אביו וסבור שאינו אביו
ולא תחמוד לא תסבח סוף שאשת עושה
לו כשפים ורוצחת לא תחמוד לא תאכל חנ
חנניה והיה [illegible] זנותה לא תחמוד לא תגנוב
עליו הכתוב אומר מים גנובים ימתקו לא תחמוד
לא תענה הרי שיודע עדות לאביו סבור שאינו
אביו והרי הוא אביו נמצא מעיד על אביו
עדות שקר לא תחמוד כשמעו · רבי [illegible]
אומר העובר לא תחמוד עובר על שבעה
לאוין שיש כאן לא יהיה לך לא תשא לא
תסבח לא תאכל לא תגנוב לא תענה , ולא
תחמוד · נאמרה חמשה דברות הראשונות
לא תסבח כנגד אנכי · אמר הקב״ה אם
רצית מעלה אני עליך כאלו אתה מקיים
הדברות · לא תאכל לא יהיה לך אמר הקב״ה
אם נאפת מעלה אני עליך כאלו אתה עובד
עבודה זרה · לא תגנוב לא תשא תני
רבי חייא , לא תגנבו לא תכחשו איש בעמיתו
שאם גנבת סופך לכחש · סופך לשקר ,
סופך לישבע בשמו לשקר , לא תענה גבור
אמר הקדוש ברוך הוא שאם העדת עדות
שקר על חבריך מעלה אני עליך כאלו ה
העדתה עלי על שלא בראתי עולמי , בששה
ולא נחתי בשביעי , לא תחמוד כבד גנים
מן הגדר אלוים מן ~~[illegible]~~ סוסיתה היו
מגנבים מעשותיהם של אלו ואלו במעשותיהם של
אלו להם עולה קשיה בניהם זה הרג
את אביו וסבור שאינו אביו :

פיסקא נס״ב נאמרו עשרת הדברות כנגד
עשרה מאמרות

שבהם נברא העולם אנכי כנגד ויאמר אלהים
יהי אור דכתיב והיה לך ה׳ לאור עולם ,
לא יהיה לך כנגד ויאמר אלהים יהי רקיע
אמר

קלומר במהראוי היה לבראו באל״ף שמורה על אחדותו ית׳
ולא ברא בו מפני שהוא לשון ארור כדמסיין · אך למה
בראו בבי״ת שיש חו׳ כתחון פה להמינים האומרים בשניות
ומשני שגם העינות של הבי״ת מורין על יחוד השם ית׳ברך
שעונה שעליה אומר זה שלמעלה בראני ושל אחריה אומר
ה׳ שמו שהוא מהוה ההוויות ואין גולם שעונה מורה אל
האל״ף שהיא תמיד לפני הבי״ת
והאל״ף רומזת שה׳ שמו והוא יחידו
של עולם ואמר אדון שמו שהאל״ף
~~[illegible]~~ שלפניה מורה גם כן שהוא
אדון ועינן האדנות היותו
שליט בעולם לשנות כל הדברים
כרצונו · וגם אל״ף תמות אותיות
של אה״ה אהי״ה א״ל אלהי״ם ושם
של ד׳ בריאתו אבדי · ועיין בס׳
עבודת הקודש (חלק היחוד
פ״ג) ובעשרה מאמרות (מאמר
חקור דין ח״ו פ״ג) ובמפרשי ס׳
ספר יצירה :
שם שהיא לשון ברכה , ואע״ג
דאושכח
טובא בלשון קללה בורך בולג
ברתה ורבותה לא עבדיתו
הוא אלישא דקללה וברכה
דכייל כל טובות וברכות :
שם בשתי אותיות (במנחות
כ״ט) : ס
פרש״י חון את שמו והטיל כל
אות שלשה טיפין ומאותן
טיפין נעשו מים ואש ואויר
וכל העולם כולו וכן כתוב בס׳
יצירה ע״ש · ושורש הדברים
הם בשמות רבה (פ׳ ט״ו) שלשה
בריות קדמו את העולם המים
והרוח והאש המים הרו וילדו
אפילה האש הרה וילדה אור
הרוח הרה וילדה חכמה ובשש
בריות אלו העולם מתנהג ע״ש
והדברים עמוקים אצל חכמי ה
האמת ועיין מ״ש ביפ״ת ולפי
הפשט אין הכוונה שברא באותיות
ממש כדרך הפועל בכלים שהרי
העולם במאמר נברא , אך לפי
שמותיו יתברך מורים כל אחד
על מדה או שפע מיוחד אמרו
שברא באות פלונית שההכח
והשפע שמורה עליו האות ה
השפיע הכח מים ורוחו ובזה
יובן המאמר בפרקי דר״א הובא
(בילקוט תהלים תתע״ב) הכחמה
ה׳ אותיות מן השם כתובים על
לבו

הארץ יכול לששי ולהלן דומיא דיהיב רשותא כיון דמן
היום אשר ברא אלקים אדם כתיב ואדם בששי נברא ת"ל
ראשונים בששת ימי בראשית [illegible] : ולאחר שריבה הכתוב
בזה שאמר למים הראשונים בששת אפילו קודם שנברא
העולם [illegible] מן היום ואמר בששת דוקא מיום
ששי. שנברא בו אדם ואם כן
הכתוב [illegible]
[illegible] בששי [illegible] ראשונים
אלא מה ששי מיוחד וכו' :
ה"ג (שם) אין אתה [illegible]
[illegible] אלא את שהוא כיוצא
בששי, וכו' תלמוד לומר למקצה
השמים ועד קצה השמים מן
קצה השמים ועד קצה השמים
אתה שואל ואי אתה שואל מה
למעלה ומה למטה (בבבלי
חגיגה שם) ועיין מ"ש בגליון :
ה"ג (בב"ר שם) דבר אחר
למה בבי"ת אלא מה בי"ת
[illegible] באופן [illegible] הוא :
שהיא לשון ברכה [illegible]
בשבח לשון [illegible] דבריך [illegible]
[illegible] ברוך [illegible]
ועוד כדי שיהא סימן טוב
לעולם : ה"ג ואומות העולם:
והוא [illegible] [illegible]
שעתיד [illegible] שיגרו
העולם [illegible] בברכה:
בשני אותיות נבראו (ירושלמי
חגיגה פ"ב [illegible] מנחות כ"ט
ע"ש בראשית רבה פי"ב [illegible]
[illegible] ובישעיה רמז ובתהלים
תשע"ב): כי ביה באותיות
י"ה יצר השם שני עולמים
והתוס' (ברכות נ"א ד"ה [illegible])
[illegible] אל תקרי [illegible] אלא [illegible]
ובמנחות [illegible] : [illegible]
יו"ד ~~[illegible]~~ עולה אחת [illegible]
[illegible] (ירושלמי ובבראשית רבה שם ושם)
הגירסא מה ה"א פתוחה מלמטה
רמז לכל באי עולם שהם יורדין
לשאול מה ה"א יש לה עוקה
מלמעלה וכו' ע"ש ובמנחות (שם):
ה"ג [illegible] והיבמל ובבבלי
ובבראשית רבה גירסות שונות:
[illegible] וכו' [illegible] כל [illegible]
ובירושלמי (שם) הגירסא ה
הלויה הלז [illegible] [illegible]
טוב (פ' [illegible]) [illegible]
([illegible]) [illegible] הלויה
הלז [illegible] לא אמר
הלז

אמר הקב"ה הייתי מבדיל בינו ובין עבודה
זרה שנקרא [illegible] כדכתיב אותי עזבו
מקור [illegible] , לא תשא כנגד ויאמר אלקים
יקוו המים אמר הקב"ה המים חלקו לי כבוד
והלכו את עצמן ואין אתם חולקים לי כבוד
ותשבעו בשמי לשקר , זכור כנגד ויאמר
אלקים תדשא הארץ אמר הקב"ה מה דכתיב
בשבת מזמור שלא נברא העולם אלא שלא
יהיו חוטאים ויהיו חיים לעולם ואלקים גדול
הארץ , כבד כנגד ויאמר אלקים יהי
מאורות ברקיע השמים אמר הקב"ה הא בריתי
לך תרין נהורין אביך ואמך הוי זהיר
בזהרון , לא תרצח כנגד ויאמר אלקים
ישרצו המים אמר הקב"ה אל תהיו כדגים
הללו שהגדולים בולעים את הקטנים שנאמר
ותעשה אדם ~~[illegible]~~ כדגי הים ונאמר , לא תנאף
כנגד ויאמר אלקים תוצא הארץ , אמר הקב"ה
הא בריתי לך בזוגך כל חד וחד דבק
בזוגיה בזוגיה , לא תגנוב כנגד ויאמר
אלקים הנה נתתי לכם כל עשב זורע זרע
ונאמר אמר אחד [illegible] אל יפשוט ידו בגניבה
[illegible] חבירו אלא מן ההפקר כעשבים
הללו , תני רבי חייא המשמר בגנות [illegible]
[illegible] ושאינו משמר בגנות [illegible]
[illegible] , לא תענה כנגד ויאמר אלקים נעשה
אדם ונאמר , אמר הקב"ה הא בריית לך חבריתך
כדמותך ואת חברית (בצלמו) לא תסהיד
על חברך סהדי דשקר , לא תחמוד כנגד
ויאמר אלקים לא טוב היות אדם לבדו אמר
הקב"ה הא בריית לך זוגך כל חד וחד
[illegible] ידבקון בזוגיה לא תחמוד [illegible]
איתתא דחבריה :
פיסקא פס"ה [illegible] עשרת הדברות כנגד
עשר מכות שהביא
הקב"ה על המצריים במצרים , אנכי כנגד מכת
דם והפך לדם יאוריהם שלא תאמר כפרעה
לי יאורי ואני עשיתני , על תאמר שאני
בראתי עצמי , לא יהיה לך כנגד צפרדעים
שהן מנתרים חולם אמר הקב"ה הצפרדעים
חלקו לי כבוד ואין אתם חולקים לי כבוד
לא תשא כנגד מכת כנים שהשביעם הקב"ה
[illegible] , זכור כנגד מכת ערוב אמר הקב"ה
לא תערוב [illegible] שבתא [illegible] , כבד
כנגד מכת דבר דכתיב [illegible] [illegible]
[illegible] , לא תרצח כנגד [illegible]
ואמר

לבו והמלאכים [illegible] אותו ע"ש והרבה מאמרים כאלו
ונתפלו על דרך זה :
שם היה אלף [illegible] [illegible] [illegible] מאמר אע"פ שהאותיות
לאו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
כי כל זה נאמר [illegible] [illegible] והטעם שהקב"ה עושה הכל
כאשר יאות לחג"ל [illegible] [illegible]
[illegible] אותו בדרך [illegible]
זה הדרך הוא אמרם שעלתה
יו"ד שבשרי ונשתחה לפני הקב"ה
וכו' וכן יו"ד שבירבה [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] רבה
(פ"ט) ומזה הענין תמצא מאמרים
רבים [illegible] , ותכלית [illegible]
אומרם שהטעם לפי שאין אותיות
[illegible] [illegible] מאותיות [illegible]
כי חיות [illegible] רוחניות
שבאדם [illegible] מה שאמרו
בתרגום (פ' ובגלל של אהבה)
[illegible] [illegible] ידו על [illegible]
ואינו [illegible] שהיות אותיות ה
התורה [illegible] של הקב"ה ויש
להם רוחניות [illegible] היה להם
להפסיד :
פיסקא פס"ח [illegible] כתוב ו
כתב בירה
[illegible] ד"ל חסר יו"ד ואע"ג דבספרים
[illegible] [illegible] [illegible] שהגמרא
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] יוצאה
[illegible] [illegible] [illegible] שאמר [illegible]
כתוב . [illegible] [illegible]
[illegible] חסרון היו"ד על [illegible]
[illegible] [illegible] , [illegible] יעקב
[illegible] אשר [illegible] הוא [illegible]
[illegible] [illegible] . [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] שאומר
שהקב"ה [illegible] היה [illegible]
[illegible] וכן [illegible] הכתוב אנכי
ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ
מצרים [illegible] [illegible] ואומר
~~[illegible]~~ אנכי ה' אלהיך אשר [illegible]
[illegible] :
שם [illegible] [illegible] על [illegible] אין
להקשות והוא
כל [illegible] [illegible] בסיני
[illegible] [illegible] מיוחד
[illegible] אלא [illegible] [illegible]
[illegible] או [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
על פי [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הכתוב הוא
[illegible]

הלל ה' (אלא הללויה) אמרו בגמ' אין העולם הזה כדאי להלל
בכל השם אלא בחציו שנאמר כל הנשמה תהלל יה , ולכך
נאמר הללויה : הג"ה (בב"ר פ"א וחגיגה י"ב ראשון וילקוט
ב' ורמ"ז) עשרים וששה דורות והיינו משנברא העולם
עד מתן תורה כ"ו דורות מאדם עד נח י"ו מנח עד
אברהם י"ו ומאברהם עד משה
ששה יצחק יעקב לוי קהת עמרם
משה : ומחה כל עובר עורא
כפי חז"ל מחר ; הג"ה פותחים :
בר חוטאו שם חרם : שהוא סומך
לאלף בדבות וחגיגה (שם) איתא
למה נקרא שמו אלף שהוא מספיק
מאלף דור שנאמר וכו' ובילקוט
(כ') הגירסא למה נקרא שמו אלף
שהקב"ה מספים ליתן התורה
לאלף דור שנאמר וכו' והיינו כמה
שאמרו רז"ל אלף דור עלו במחשבה
להבראות ונמחו מהם תתקע"ד
דורות (שבת פ"ח : בר' פכ"ח
קהלת רבה ה' מצוות לפ' ושנה
ובשוחר טוב פ' ק"ה למזמור ה
תנחומא פ' לך ילקוט תהלים רמז
תתס"ב) וכו' דורות מאדם עד
משה : דבר צוה ואין דבר אלא
תורה שנאמר וידבר אלהים ,
(שם ושם) :
פירוש עכ"ז הג"ה (   ) אמר
רבי שמלאי : ג
גוללה הגולה והשפלה מיורה :
אונקיאות בלשון יוון ורומי אונקיא
שם משקל אשר משקלו שני עשר ה
? קונבים או שמנה דרכמין וכמאמר
בב"ר (ה' פ"ט וילקוט ה"ג ובאותו
תנ"ח) אונקיא אחת היתה ב
ביד נח ודא כפי המתנות
הנוגע שם שאונקיא הוא משקל
קטן שבמשקלות ; עשה מים
? לא ידעתי מקורו ולפי העניין
נראה לפרשו שבשעת נתינת
התורה נעשה העולם גוללה
ואמר שעשה קב"ה פנים
מפני התורה העולם מים נגלים
ורים ; אוללא שעשו נסיון
רה"ל אם לא ; ומי בוסם (שם)
(פירוש ש"ש) :
פירוש נסח הוצאתיך כתב
(ירושלמי)
סוף פ"ב (   )
לא חסר ימים שבראה הוא נבדל
מבדם בכתב אשר בדמות
[illegible] לו ואלהיו (ירושלמי שם
[illegible] רבה פ"ט ודיוק שמואל
ע"ש

אמר הקב"ה אל תסי חצי ודמו של אות האיש
בגופו . לא תעשה כנגד רמ"ח ברב ויהי ברב
ואם רמ"ח אברים בתוך הרבה ורמ"ה היתה אות
ואיש בחיים ונגמר כן הבא על אשת איש ונגמר ,
לא תנאף כנגד רמ"ה ארבה רמ"ה בגד החלונות
יבואו כנגד לא תעשה כנגד רמ"ה חושק /
אמר הקב"ה ברוך הוא אם אין עבודתך מזורה
לך מעורה הזאת צו תאידה , לא תחמוד
כנגד רמ"ה בכרות שהיו המצריים שטופים
בזימה ונמצאו כולם בהולים :
פירוש כמו רבי יונה בשם רבי לוי בב"ה נברא
העולם זה ב"ה גזה
סתום מכל צד ופתוח מצד אחד כך אין לך רשות
לדרוש מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה
לאחור . בבר נברא שלא לה מן הדא כי שאל
נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום
אשר ברא אלהים אדם על הארץ , יכול
משם ולהלן תלמוד לומר ראשונים , ולאחר שריבה
הכתוב מירט אין לחוקרים אותם משם , ומה
השם מיוחד שהוא משם ומו בראשית יכול
לא תהיה מביא לו אלא מוצא בשם ה' ואין
לך לדרוש משם ולהלן יכול ולמד מה למעלה
מן השמים ולמטה מן התהום תלמוד לומר
ולמקצה השמים ועד קצה השמים ואין לך
לדרוש אלא עולם שאתה עומד בו דרש רבי
יונה בן פזי במעשה בראשית בהדא דבר
נברא זה ב"ה יש בו נקודה אחת מלמעלה
ונקודה אחת מלאחוריו אומר לב"ה מי בראך
והוא מראה להן בנקודה של מעלה זה של מעלן
בראני ומה שמו והוא מראה להם בנקודה של
אחריו ה' שמו , דבר אחר למה בב"ה שהוא
לשון ברכה ולא באל"ף שהוא לשון ארירה
אמר הקב"ה ברוך הוא שלא יהא פתחון פה
לאומות העולם לומר היאך העולם יכול לעמוד
ונברא בלשון ארירה אלא אני בורא אותו
בב"ה בלשון ברכה והלואי יעמוד , רבי
אבהו בשם רבי יוחנן בשני אותיות נבראו
שני עולמים העולם הזה והעולם הבא ביו"ד
וה"א מאי טעמא כי ביה יה צור עולמים
ועדיין אין אנו יודעים איזה מהם נברא
ביו"ד ואיזה מהם נברא בה"א אלא מן מה
דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם
בה' בראם הוי העולם הזה נברא בה"א , ,
והעולם הבא נברא ביו"ד מה יו"ד נקודה
אחת מלמטן רמז שכל הבריות יורדין לגיהנם
ועולה

ר"ה אמרתי בספרי וזולי הוא דרך לצער לאדם או לרושם
על השעבוד שלא עשאו במאי שיש אין מכל האיברים
נאמר ועיין בראש פ' משפטים :
פירוש עשב"ב כל התורה כולה תרי"ג מצות הרמב"ם
(בספר המצות) כתב שזה
דבר לא יסופק אורח אחד מכל מי שמנה המצות שמנינם
הוא תרי"ג אבל הרמב"ן נסתפק
באם אם מנין תרי"ג הוא הלכה
למשה מסיני או אסמכתא בעלמא
דרך גימטריא ואם הוא דבר
הכל או יש בה מחלוקת . עיין
בספר המצות שהאריך להוכיח
שמנין התרי"ג אינו רק דרך
אסמכתא ורמז בעלמא ומי שימנה
יותר מתרי"ג או יחסר מתרי"ג
מצות אין עליו אשם אשר חטא
ואינו כחולק על דבר מדברי תורה
ועיקר היסוד הוא מה שאמרו
במכות (כ"ג :) דרש רבי
שמלאי תרי"ג מצות נאמרו למשה
בסיני שס"ה כמנין ימות החמה
רמ"ח כנגד איבריו של אדם
ואמר רב המנונא מאי קרא תורה
צוה לנו משה תורה בגימטריא
הכי הוה הוי אשתי ולא יהיה
מפי הגבורה שמענום ועל פי
גימטריא זו מנה הבה"ג תרי"ג
מצות ונתפרסם בהמון ונתחבר
בזה פיוטים [illegible] וזמירות
אבל יש מאוד מהוא דסוטה
(ג':) גופא את אשתו רשות דברי
רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר
חובה , מגולם בהם תלמודו ר'
רשות רבי עקיבא אומר חובה , לה
יטמא רשות רבי עקיבא אומר ח
חובה , הניה דרבי ישמעאל יחסרו
כאן ג' מצות עשה מרמ"ח . וכן
בזבחים (ס"ה) בחטאת העוף
רבנן לא יבדיל הוא ולא לרבי
אליעזר ברבי שמעון אין צריך
להבדיל . וכן בחולין מפסח
לאחר זמנו (פסחים ס"ה) ונאכלות
מפרק אחיו (במדבר כ"א) ובגוזל
הדם (מכות י"ב) כאלו וכיוצא
בהן לדברי האומר חובה הן
ממנין תרי"ג מצות , ולדברי
האומר רשות אין נחשבין וצריך
הוא להביא במנין מצות אחרות
השלים עשה במנינו עשה , ולא
תעשה במנינו לא תעשה ואלו ה
המצות שיקרא אינם נחשבות
למצות כלל והאומר מאלו חובה
ואין לנו בתורה דברים כאלו
ועניינם

פיו) : אנון שטעיה (ירושלמי יבמות פ"א בפי' שם פ"ב : ולהט
שיח) : דרכיהם ולא ידבקו למעבידם (בבלי שם) ובמכילתא (פ'
משפטים) איתא אנון שטעיה לא תגנוב וכו' ולנגב היא
רשע וכו' איברין ועיין במפרשי רש"י (פ' משפטים) : אשר
הוצאתי אותם מארץ מצרים על תנאי שלא ישתעבדו בהם
(ספרא פ' בהר) :

פיסקא רס"ט בי מה (ומשלי סנהדרין)

ה"ג ויקרא
רבה פ' ל"ג תורת כ' וויקרא ויקהלת
רבה ולוט פ' אני) : ה"ג ב
(בירושלמי יוה"כ שם) ועל דברתי
לא יהיה לך ובילקוט (שם) הגירסא
פי' מלך מלכי המלכים אשמור
אורח שכתוב בו שמע ישראל ה'
אלהינו, על דברתי ודבר אלהים
את כל הדברים האלה שבמצות
עליהם לא תשא :

פיסקא ע"ד גם נראה עליו (ספרי
ואתחנן

ה"ג עמ"י פירוש הראב"ה ושמות
רבה פ' ט"ו ילקוט רמז תתנ"ב
ובישעיה רמ"ב וירמיה רע"ו
ועיי' הגירסא) : כל ואומר ומה
את הלשון מעשה ובילקוט (ירמיה
רע"ג) איתא בשי' בירין כי אמר
ה' אמר הים מה אני שאיני
מתירא שלא אוכל ושלא אוכל
בנים ובנות נשא אבורך חתנים
וכלות נאמר בי האותו לא תיראו
ונומר אמר הים מה אני שאין
בי אחת מכל מצות הללו הריני
עושה רצון קונו על אחת כמה
וכמה בני ציון :

פיסקא רצ"א למ"ב אוהלך המאמר
כאן משם

ולא ידעתי ממנו והגיהו : גבוה
מכל האותיות בסנהדרין (כ"ו):
איתא תי' בהויא בפי בואי
ואחיזתם במגדל הפורח באויר
ופירש"י מגדל עליון שלמעלה
מן הלמ"ד ונעשה כספירה)
למשה ובערוך (ערך מגדל פי'
ראשו של למ"ד מגדל עליון של למ"ד
שהוא גבוה מכל האותיות ;

פיסקא ע"ב כמה דברות שמען

פיסקא ב' שיורא

אותם ישמע לדיבור אחד ולא
יהיה לך, ואף לא רצינו לשמוע
הדבר אשר לפני : ה"ג (בתוספתא
[illegible]) רבי יהושע בן לוי אומר
שתי

ועוד יש אחת מלמדין רבי שהיו עשרים ושתים
ה' [illegible] ומחיה [illegible] שאול ודוד, ומה הוא כתיב
כל [illegible] רבי [illegible] תשובה שלה כמה פתח
[illegible] רבי [illegible] באי עולם [illegible] להבין
דברים ונהפכו כל [illegible] ורבנן, כיון שראה
דוד המחול [illegible] את הקב"ה בשם אותיות הללו
ביום ובהא' הללויה הללו אל בקדשו כתב עד כל
הנשמה תהלל יה הללויה, רבי אליעזר בר אבינא
בשם רב אחא כל אותם עשרים ושתים אותיות
היה אל"ף קורא תגר לפני הקב"ה ואומר לפניו
רבון כל העולמים אני ראשון של כל אותיות לא
בראת את עולמך בי אלא בבי"ת, אמר לו
הקב"ה לא כל העולם כולו שלך שכל העולם לא
נברא אלא בשביל תורה שנאמר אם לא בריתי
יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי למחר
אני עתיד ליתן [illegible] תורה לבנים ואיני פותח
להם אלא בך אנכי ה' אלהיך, ומה באל"ף
בר חמא אמר מפני שהוא סימן ואלף דבר
[illegible] ואלף דור :

פיסקא [illegible] אמר רבי שמלאי ברכות כדול

היה העולם עד
שלא ניתנה התורה משניתנה התורה
כביכול נעשה העולם [illegible] לא כיסה את
[illegible] [illegible] ונתן שש אותיות מכאן
וארבעים [illegible] מכאן [illegible] לא ארבעים
[illegible] ששה כל העולם כולו לא נברא
אלא לששה ימים שנאמר כי ששת ימים עשה
ה' את השמים והתורה ניתנה וארבעים
יום והרי שש עם ה' ארבעים יום וארבעים
לילה ויושב בהר ארבעים לילה לא כל שכן
שיהיה הארבעים [illegible] את הששה רבי
אליעזר בשם רבי ברכיה אמר עשה [illegible]
[illegible] רבי הונא
בשם רבי אחא אומר שמים וארץ וכל יושביה
כבר היה העולם ומתמוגג והולך אלולי
שעמדו ישראל לפני הר סיני ואמרו כל אשר
דבר ה' נעשה ונשמע כבר היה העולם
חוזר לתוהו ומי ביסס את העולם אנכי
[illegible] סלה [illegible] אנכי ה'
אלהיך :

פיסקא [illegible] אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים

חנינא בן אחי רבי יהושע אמר הוצאתיך
כתיב

ומה שמשלימין [illegible] דברי רבי שמלאי חולק על אסמכתא
של מנין תרי"ג ולא [illegible] כשיחסרו לו מצות ממנין
תרי"ג, ואף [illegible] שבסוגיות התלמוד (שבועות כ"ט. נדרים
כ"ה [illegible] שבת פ"ב יבמות מ"ז) ובמדרשים נתפשט מנין
הזה [illegible] ולכן נראה שהוא הלכה אבל לא היתה כוונת
רבי שמלאי במימרא דתרי"ג אלא
לדרוש סוף דבריו שאמר בא
דוד והעמידן על י"א, בא חבקוק
והעמידן על אחת, וכן [illegible]
התוס' [illegible] לו ספק מאי נראה
[illegible] אלא אסמכתא ורמז בעלמא
שהרי הרבה פסוקים [illegible]
[illegible] כתוב בהן תורה ואינם
באים בחשבון אותיות [illegible]
זה יהא מסור בידך שלא תמצא
בכל הש"ס שאמרו על דברים
[illegible] מאי נראה [illegible]
[illegible] שנאמר [illegible]
[illegible] על דבר שהוא
אסמכתא ורמז בעלמא ואמרו
תמיד מאי נראה וכן לא תמצא
שבכל המימרא [illegible] ואמר
מאי נראה אך [illegible] אחר [illegible]
[illegible] אחריו הדבר לפסוקי
תורה או נביאים וכתובים וכן
הוא בכל הש"ס [illegible] ואני מוסיף
עוד [illegible] מסורות מאי
נראה דאע"פ שפירש רבי
שמלאי תרי"ג מצות נאמרו לו
למשה בסיני אין כוונתו שהם
הלכה למשה מסיני באותה פרשה
[illegible] פריך רב המנונא מאי קרא
הא כל הלכה למשה מסיני לא
[illegible] קרא ואדרבה כל [illegible]
שכתב קרא תמצא בכל הש"ס
[illegible] שזהו אמרת הלכה למשה
מסיני והוא קרא כתוב בפ"ק
דסוכה ( ) ובפ"ק
דעירובין ( ) דאמר
שיעורין הלכה למשה מסיני ופריך
שיעורין דאורייתא נינהו דכתיב
ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון
[illegible] אסמכתא בעלמא הוא
וכן בפ"ק דמועד קטן ( )
[illegible] כי [illegible] הלכתא [illegible]
[illegible] [illegible] וכן [illegible]
[illegible] ( ) דאמר רבי
יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה
מסיני ופריך [illegible]
כתיבי [illegible] אלא [illegible] דאמר
ר' שיעורין של עונשין [illegible]
[illegible] והוכיח [illegible] דברי
שמלאי

שכל הדברות ור"ל אנכי ולא יהיה לך ; אחר כל הדברות
כו' ולא ידבר עמנו אלהים מלבד כל הדברים שאמרו מפי הגבו',
ה"ג שאין קורין ומאמר בתורה או אין אומר לאחר שני
הדברות ואמרו אל משה ונאמר רבי עקיבה וכו' ועיין בתוס'
(שם) ובמנחות (סימן ר) : ומנין תורה כו' (סוכות פג) :
וכר' סוט"ה ע"ש בר"מ וחגיגות שם)
ועיין בקרולתא ס' מאות יתרו) :
פיסקא עז"ב ואין אתראו
ושרה (לגיון
משלו תרגום) : ה"ג (שם) אל תפי
רן אחר השורה למה כן זה תמשה
באחריותם בהפלים אתה אותן כבך
לאחר באנו ושואלים לך שאות מה
אתם משיבם :
פיסקא עז"ב שלא תהא תפילין נשא
( ) ודרש
לא תשא מלשון משא שהוא נשא שם
ה' (התפילין) שלא כדרך שיעבור
עבירות וכהוא עובדא דינאי :
בריתין גוף שני (ירושלמי ברכות
פ"ב ובבלי שבת מט.) ז"ל : ובש"ס
פ"ג ולענין תפילין תנח"ת) ואמרי
שלא יפיח בהן ורבא שלא יישן בהן
(שבת מט :) ועיין בתוס' (שם) ומ
מפרשים שני מחשבה רעה ולכן
הבחורים שמהרהרים אפילו ב
קריאת שמע לא ינוחו תפילין ב
(שושנה אות סי') : לא החזיקו
בהם בני ישראל לאדם הנמון מפני
מה לא החזיקו בו בנאמנות שיהא
פנאי למשרות ורבואה, ויש
מפרשים הירצון ליזהר בטינות
הגוף למה לא החזיקו בתפילין
להניח כל היום ומשה מפני הרמאים
שעשו כן להחזיק עצמן חסידים
ונגדים כדי שיאמנו בהם וכעובדא
דמייתי : עובדא הוה בירושלמי
(שם) איתא עובדא הוה בחד בר
נש דאפקיד גביה חבריה ופכר
ביה אמר ליה לא לך הימנית
אלא לאילין דברישיך הימנית
רבי ינאי וכו' ובכאן הגירסה
ביותר בואור : עיין טעינה
היה נושא משא מתפילין ורגשין
בערב שבת סמוך לערב : מצותה
דברייתה שהוא עושה במצות
של בוראו : שלא [illegible] תפלה
והפרדים אפלו [illegible] לאמר זה המפרש
שלא נדרשא התפילין שהוא כ
בראשי : נמצא המקריב :
[illegible] ובינוש שהתפלו נענש
[illegible] : לאיתנה בהאי
[illegible] : סימן בתוב

שלא עדיין מרלא אמר קרבוא תרי"ג מצות התורה למשה
מסיני הרי אך אמרו דרש רבי שמלאי תרי"ג מצות נאמרו למשה
בסיני ש"ס שאינו הלו' כן רבי שמלאי דרשו בדרך אסמכתא וסימן
כמנין אברי האדם וימות החמה ורק הענין אסמכתא לקרא
דרך גימטריא ורמז בעלמא (עיין מ"ש [illegible] בסופו בפירושו) סמנים שמסורות
ומגד ובדומה לה רעיש להבין באומות אחרים היאך דרך
הלימוד האמת ולא תירא מלחזור
אחר דברים המורגלים בפי האחרונים
והמון ולענין פשוט כי חזון עוד
שיתברר לך כדבריהם או להיפך
מש"ס וראשונים ואז תבחר להחזיק
בהלכה ורמ"ש בספרי בית אלהים :
פיסקא עז"ב מפני מה לא החזיקו
בהן בני ישראל
מפני הרמאין בירושלמי (ברכות פ"ב)
ליתא אלו השתי תיבות בני ישראל
ורבם הק"מ דהפירוש הוא כמ"ש ה
התוס' בבבלי (שבת מט :) מפני
מה לא החזיקו נאמנות באדם ה
המניח תפילין והיכ"ם קושיה על
פירוש דהיכן מצינו שלא החזיקו
הנאמנות בהם ופי' למה לא ה
החזיקו בתפילין להניחם כל היום
ונאמר מפני הרמאין שיעשו כן
להחזיק עצמן חסידים. וזה דחוק
ורחוק דאם כן יחושו מפני הרמאין
בכל המצות. ובענין דבריו
על פי' התוס' יש לומר למאי דתנינן
בברייתא והובאה בבבלי בפרק
שלשה שאכלו דמ"ז ע"ב איזהו
עם הארץ כל שאינו קורא קריאת
שמע וכו' רבי יהושע אומר כל
שאינו מניח תפילין וכו' ובדברי
רבי יהושע נשנה בש"ס בסוטה
דכ"ב כלישנא בתרייתא דסברא
להו הכי ואפ' שכל זמר כאהאי
ברייתא לאי הכא דכולה לא אמרו
ואם מניח תפילין אינו בכלל עם
הארץ בשלשה דברים נאמרו בעם
הארץ אין מוסרין להם עדות ואין
מוסרין לו עדות וכו' כדאיתא
בברייתא הובאה בבבלי בפרק
ואלו עוברין דמ"ט והיינו להחזיק
אותו כנאמן לכל דבר ומאי טעמא
דשאר תנאי דפליגי עליה דרבי
יהושע (שם) ואין מחזיקין לנאמן
על ידי תפילין ונאמר מפני הרמאין
וחשבו בתפילין יותר משארי דברים
לפי דהני תנאי דהתם מפני שהן
נראין תמיד כל היום ובהן בוחרין
החושים האלה ביותר להסתיר
מעשיהם והראות עצמן לצדיקים כל
מבשרים ומדקדקים במצות והשתא
אתיא

כמה כביכול אנו ואתה נאמן מלהבזם מבית
עבדים, רבי תנחום בר חנילאי בשם רבי
ברכיה לא נתנו לזכה אלא כשמן, עבד
עבדים יהיה לאחיו ומען שכל משפחותו של
חם פרעין עבדים שנאמר מארץ מצרים מבית
עבדים, שאלו תלמידיו את רבי יוחנן בן
זכאי מה ראה העבד לירצע באזנו מכל
איבריו אמר להם אוזן ששמעה על הר סיני
אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים ופרקה מעליהם עול מלכות
בשר ודם, אזן ששמעה לפני הר סיני לא יהיה
לך אלהים אחרים על פני והלך זה וקנה
אדון אחר לפיכך תבוא האוזן ותרצע
שלא שמרה מה ששמעה, ושעבר היו ישראל
עבדים לעבדים מרצון ואולך הם עבדין
של הקב"ה פי' ו' כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם
אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים וגומר :
סלי פרשתא קמאי ומנים

פרשת עשרת הדברות בדבריא תניתאי לא תשא

פיסקא פ"ט אני פי מלך שמור ועל דברת שבועת
אלהים אמר רבי
לוי אני פי מלך שמור פי מלך מלכי המלכים
הקב"ה הפה שאמר לנו אנכי ה' אלהיך אותו
אשמור ועל דברת שבועת אלהים לא יהיה
לך אלהים אחרים על פני שבועת אלהים לא
תשא את שם ה' אלהיך לשוא :
פיסקא פ"ד כתיב האותו לא תיראו נאום ה'
ואם מפני לא תחילו
אשר שמת חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו
אמר הקב"ה ים גזרתי עליו גזירה
שלא יעבור על גזירתי ואמר הרים עולה ומציף
את כל העולם כולו, חס ושלום לא עשה כן
אלא כיון גזירת היאך דכתיב ואשבור עליו
חקי ואשים בריח ודלתים ואומר עד פה
תבוא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך והרי
דברים קל וחומר ומה אם הים שנברא דכתיב
בושו צידון כי אמרו ים היום לאמר לא
חלתי ולא ילדתי ולא גדלתי בחורים רוממתי
בתולות כיון גזירתי ואתם שאין אתם [illegible]
גזירתי :
פיסקא פ"ה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא
רבי יהודה בי רבי
שמעון אומר למד לבר אלהיך למה לשוא בדברי
תורה

לה עירה גרסינן : חמדר חמד : גרבנית בגן בכל מושן יבו
שאלו ירבי פולו : נסבה והבבת לוה גרסינן : שרי חביו עלה
לפי עיונא פתסוע הדתיו הבעל והתפשיט על אשתו : נתגנדר
לאיסורין גריס היו : עד כ"ב דורות ( ) שהחולי
מרן עיין הגירסא שבשוחר טוב שהבאתי בגנ"ו וכן פריך למרוס
כאן והסולח לכל עונכי גאו על רבי יוחנן : פרק בגיותא
דלא הוה חגין הוגה מתרי התמונות
לא היה [illegible] אלא של [illegible] גרסינן
בהיפך בגיותא דלא הוה חשש
בריש' הוה לביש תפוליהון , ברם
בסיומא דהוה חשש בגישלה מחמת
הקור לא הוה לביש אלא באדריעיה :
מהו אסור ~~אלא~~ משום ערוה לא שייך
האי מילתא הכא ומילתא השוטות
ויש כאן וגרסינן להא לעיל בתר דמאמר
ופגם הוה נפין מסתי הוו יהבין ליה :
הג"ה כד הוה נמיגו מסתי מהלך
ורחוק במרחץ ותפילין עליו כיון שהיה
ובעי אף האוירין היה חולץ
כומר [illegible] שהבלין עומדין ונקנין
מלבושי בני אדם שפושטין עכאן שם
היה חולץ ~~[illegible]~~ הג"ה עד יעקב
תרמוסרה היה לובשן שהיה בית
גה סמוך להמרחץ נשם היה לובשן
תפילא אח"כ מכל רשות המרחץ
והכי מוכח מדלתן דמאמר אבל
אינו לובשן עד יוצא מאותו רשות
של כל אותו מרחץ ובאו מסיעתא
מהאי דאמרי רבי יצחק בגין רבי
יוחנן עד יעקב תרמוסרה היה
לובשן : הג"ה וכד הוה נפיק מסתי
הוו יהבין ליה וגרסינן הכא והא
דכתב בס' פריש לעיל דבריך ואינו
אסור משום ערוה דהא משמע דובא
שהיה יוצא מרחוק הוו מותנן לו
התפילין והרי עדיין ערום היה
ומשו רבי חייא בר אבא אפיירסין
היה לובש מבפנים עודם שיצא
להפסיק בין לבן לערוה . אפיירסין
[illegible]
והוא לבוש הכתנת של הבשר והוא
כתות [illegible] ומלובשן נוסרו על
הכתף וכמו שנינו [illegible] רמון ומאות
[illegible] שבפרסין שבכתף : הג"ה
בירושלמי (פ"ב דברכות) וכן הוה
מייתן ליה הוה אמר לא מולא
[illegible] : הג"ה (שם)
מוין את [illegible] אומרין להם
דברי אומנה וכו' אסור וכו' :
הג"ה בירושלמי (שם) בגין מימר
מילי דאורייתא בשבילו ולומר דבר
תורה אחר [illegible] מפני שהיה
אסור בדברי תורה : ומה הוה
[illegible] הכא מולא וכי לא
[illegible] דברי תורה אחרים [illegible]
[illegible]

תורה יוצא אלף דברים , רבי סימון בשם רבי
יהושע בן לוי אומר אלף אלף דברי תורה [illegible]
[illegible] שרוצה לדרוש לפי שהוא גבוה מכל האותיות
מ' מרין ספין ליה [illegible] כדכתיב בספוק
והיינו דאמר הוי זהיר ואל תנהוג [illegible] ס
ספין ליה הוי זהיר [illegible] לך חויש , אל
תנהוג [illegible] שרביאן לעולם , מתניתא שאלה את
רבי יוסי יאמרה לו מה ראה [illegible] להיות גבוה
מכל האותיות אמר לה [illegible] שהוא [illegible] וברית
של [illegible] היות [illegible] גבוה [illegible] :
פיסקא ע"ב [illegible] בדברות שאנו ישראל [illegible]
הגבורה רבי יהושע
אומר שתי דברות ורבנן אמרין כל הדברות
שמעו ישראל מפי הגבורה אחר כל הדברות
מה כתיב ואמרו אל משה דבר אתה עמנו
ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות . אין
אני אומר אחר שתי הדברות ואמרו אל משה
דבר אתה עמנו ונשמעה [illegible] לה , רבי
יהושע בן לוי [illegible] ומאותו רבי
עזריה ורבי יהודה בי רבי שמעון ורבי ש
שמעון בי רבי יהושע בן לוי תורה צוה לנו
משה מורשה [illegible] כל התורה [illegible] שש
מאות וי"ג מצות [illegible] תורה אינו עולה אלא
שש מאות ואחת עשרה מצות דברי עמנו משה
אנכי ולא יהיה לך לא דבר עמנו משה :
פיסקא ע"ב לא תשא אמר רבי [illegible] אש [illegible]
שוא הכתוב מדבר הרי
אמר לא תשבעו בשמי לשקר מה תלמוד לומר
לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא שלא תקבל עליך
שררה ואין אתה ראוי לשררה . רבי [illegible]
אמר רבי [illegible] [illegible] לה מן הכא לא
תשא לריב [illegible] לעולם [illegible] כך
אחר שררה [illegible] ומה תעשה באחריתם
[illegible] באיש [illegible]
לך שאלו מה [illegible] רבי [illegible] בשם
רבי [illegible] בי רבי חייא רבי [illegible] בשם רבי
יוסי בר [illegible] לה הכי [illegible] אשה חסר
לב [illegible] כל [illegible] שררה בשבילו [illegible]
[illegible] אינו אלא [illegible] שהוא [illegible]
[illegible] של אשה [illegible] הוא [illegible]
[illegible] שאמר [illegible] לא תשא [illegible]
שאמר בי ה' בי ולא [illegible] שאמר ה'
אלהים [illegible] ירדן בי ובבית אבי [illegible]
לא [illegible] אמר רבי אבהו אני [illegible]
[illegible] הא [illegible] בק
כל.

מלתא שהיר פירש התוספות ע"ש [illegible] מושן הקפיטתא
לא החזינו בהן בני ישראל משמע כפי׳ היפה מראה ובביאורי
מרבתה של הקירושים :
שם וגומר שהחולי [illegible] [illegible] שרבי ינאי אומר שתפילין
צריכין גוף נקי (והיינו כאלישע בעל
כנפים כדאיתא בשם ובתרשים שם) ולכן לא היה מניחן
כל יום כי לא היה מחזיק עצמו
בגוף נקי (עיין מ"ש המס' שבת
מ"ט . ד"ה כאלישע) אך אחר
החולי שגופו נמרק והיה נקי
היה מניחן ג' ימים ואח"כ לא
היה מניחן וכן מפורש בשוחר טוב
(פ' כ"ג) רבי ינאי היה לובש
תפילין ג' ימים אחר חולי [illegible]
דאמר [illegible] תפילין צריכין גוף
נקי כאלישע בעל כנפיים [illegible]
וכיון שאדם [illegible] מחלין גופו
נקי ואחר ג' ימים היה מעביר
אותן , רבי יוחנן היה לובש ת
תפילין בכל יום וגם כפי שאמר
הסולח לכל עונכי [illegible]
בשוב עדיין [illegible] שהתפילין
[illegible] והתאר [illegible]
[illegible] שיהיו עליו [illegible]
[illegible] לא יהיה לו [illegible] גוף
נקי הלא הוא יתברך הסולח
לכל עונכי ולכן היה לובשן כל
יום ולא היה חושש [illegible]
[illegible] ומפרשי הירושלמי לא [illegible]
[illegible] ועפ"ז עיין [illegible]
נראה [illegible] :
שם רבי יוחנן בסיתוא דהוה
חגין רישיה
ועל גירסא האחרת שכתבתי [illegible]
כן משמע שהיה גורס הרשב"א [illegible]
[illegible] תשובותיו הביאו הבית
יוסף בסי' כ"ג . ומה שפירש היפה
מראה כאן לפי הכתוב בספרים
אחר זה הוו דבריך ואינו אסור
משום ערוה דכיון דרבי יוחנן בעל
בשר הוה אין ספק שהיה כורש
בגדיו [illegible] החום והאיך
היה לובש תפילין כל היום כיון
[illegible] רואה את הערוה . ומש
אפיקורסין היה לובש [illegible]
[illegible] דלא הודה כאן
[illegible] ועוד [illegible] דמשמע
דרבי יוחנן היה יושב ערום כל
היום [illegible] והיה לו להחשוב
[illegible] לא היה [illegible] בימי הקיץ
ומאו [illegible] תפילין [illegible] והניחן
[illegible] הפשוטה
והאו [illegible] לא [illegible] הכא כי
יאש

A והשמשין שבמרחץ נקראים אולירין כדתנן בקולין של
אולירין (טהרות פ״ז) לא תסברה לאולירין (שבת [illegible])
ומוכרין לאולירין (ביצה [illegible]):

ומאי שנא זה שהיה אומרו קודם רש״י שיצאו מן המרחץ דהכא
משמע ורק הוו מייתו ליה הוה אמר לא מילתא : אלא ויימרין
הווין דברי יוחנן היה מתפלין ואומר להן על שהיו על
הרוב מאחרין מלהביא לו התפלין מיד לפי שהיו טרודין
באנשים הבאים למרחץ ועוסקין ואומר יוסף לא זכה אל
הפוטות אלא על ידי שומר וכו׳
לכל הכבוד הזה שעושין לו
לכבוד התורה אלא על ידי
שמירת מצותו של הקב״ה ואתן
בעיר מבעלא מצותא מיד ואינם
ממהרין להביא אותן לו : הג״ה
באיגרא דרב פפא מפרק על
התפלין : ואתמר כאן דאמר
בחוקת תפלין הכתוב מדבר
ושמרת את החקה הזאת וגומר
דאמרינן כאן ולא לילות והולך
מברך לשמור חוקיו כשהוא ח
חולצן בסוף היום : הג״ה בירושלמי
(שם) לא ~~[illegible]~~ בדא דלהאי
מ״ד בחוקה אפסח קאי לא מברכין
אחלצת תפלין משום דסבירא
ליה דמן התורה לילה זמן תפלין
הוא אלא דרבנן גזרו שמא יישן
בהם : הג״ה (שם) מדברי הוה
מן הלכה בראשו שלא בשום התחמי
תפלין היו נכמזן בגדין היו
בידו לשומרן ולא לשום מצוה :
הג״ה (שם) איכא דבעי מימר דהויין
עשויה דרבי אבהו שהיה מניח
בראשו לפי שכבר היו עליו
מקודם ולא אמרו עושר בקשה
אלא הטעם שלו ברחוה בלוה :
איכא דבעי למימר על פרס שבתות
וימים טובים קאי דאורתא דאמרי
מהכא שלא כן דכתיב והיה
לך לאות פרט לשבתות וימים
טובים שהן עצמן אות שאסורים
בתשמיש [illegible] ולא כן פרטי
[illegible] עסקינן תומר
והא כבר נשאל לו [illegible] שבתות
וימים טובים [illegible] והאי דרשא
לך לאות למה לי : הג״ה (שם) לית
לך לשנויי להא אלא [illegible] דאמר
רבי יוחנן כל מילי דלא מחוורא
שאינו כתוב בפירוש אלא אין
סומכין לה ~~[illegible]~~ אדרשא
[illegible] סומכין לה ~~[illegible]~~
[illegible] אחרין [illegible]
[illegible] ולא [illegible] כל [illegible]
[illegible] אלא מספקות :
[illegible] תפלין : משנה

כל הדרות שיש בי לא תקבל עליך שררה :
פיסקא קע״ב אמר רבי [illegible] אם בשבועת שוא
הכתוב מדבר והלא
כבר נאמר לא תשבעו בשמי לשקר מה תלמוד לומר
לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא שלא תהא תפלין
נושא ושולח יוסף והולך ועובר עבירות . אמר
רבי ינאי תפלין צריכין גוף נקי [illegible] מה לא
החזיקו בהם בני ישראל מפני הרמאים עובדא הוה
בחדא גברא דהוה עביד [illegible] בערבות באפי
רמשא על בי כנשתא [illegible] גברא [illegible] ותפלין
על רישיה אמר ליה לית לי [illegible] הדין [illegible]
אלא גבי הדין דהוא עתיר [illegible] שפיכתה דבריה
נשא ואפקדיה לגביה בא לאפוקי שבתא [illegible]
ביה אמר לו לא לך [illegible] אלא והדא [illegible]
[illegible] דהוא על חשך [illegible] טלית [illegible]
ותפלין באותו [illegible] אמר [illegible] רבונו של עולם
לא [illegible] אלא [illegible] דהיה על ~~[illegible]~~
רישון [illegible] ליה [illegible] אליהו
[illegible] על האי גברא אמר ליה זיל אמור
[illegible] דהאי גברא [illegible] דהוה לך [illegible]
[illegible] חמור [illegible] רבא
מן הדא [illegible] שתפלין [illegible]
ליה [illegible] שרי תביעה אמר ליה
[illegible] תביע [illegible] דהוה ביה [illegible]
[illegible] ליה אמר [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ לאסוריה [illegible] אמרו
אל תאמין [illegible] עד עשרים ושתים דורות
רבי ינאי הוה לביש אחר חולי שלשה ימים
לומר שהחולי [illegible] הסולת לכל [illegible]
[illegible] לכל [illegible] רבי יוחנן בן [illegible] לא
הוה תפלין [illegible] לא [illegible] ולא
בסיתוא [illegible] רבי [illegible] אחרין
רבי יוחנן בסיתוא חדין רישין ולבוש תרוייהון
[illegible] לביש [illegible] ואינו אסור [illegible]
אמר רבי חייא בר אבא [illegible] הוה לביש
[illegible] [illegible] [illegible] שהיה [illegible]
[illegible] היה חולץ . אמר רבי [illegible] עד
[illegible] לבשן כיון דהוה [illegible]
[illegible] ליה וכיון [illegible] ליה הוה
אמר הדא מילתא [illegible] ארונות היו עם ישראל
במדבר ארון של חי העולמים ואחד ארון של
יוסף והיו אומות העולם שואלים להם לישראל מה
טיבם של ארונות הללו וישראל אומרים זה ארון
המת וזה ארון חי העולמים ואומות העולם
אומרים וכי היאך ארון המת להיות מהלך
[illegible] ארון חי העולמים וישראל היו אומרים
המת בארון [illegible] כל מה שכתוב [illegible] בארון
זה ומה הוא [illegible] הדא מילתא אלא אמר

יש לתמן [illegible] על הא דאמר ורק [illegible] [illegible] הוו והבין
ליה ואין זה [illegible] הוא הדבר מחולפי התשובות
ושינויים בהשגות הש״ס הזה וזה ידוע למאן דרגיל ביה
ולמאן [illegible] כבר בחולפה ובאגדה [illegible] [illegible]
[illegible] לתנים [illegible] בפירושא [illegible] [illegible] ולא
קסורוגין והפסקה לא יתבארו דברי
הדרוש על [illegible] [illegible] בספר שם
[illegible] [illegible] באצבע
המדריך פרק [illegible] (בשורש חנך) בירושלמי
[illegible] ר׳ יוחנן בסיתוא [illegible]
חגין רישין הוו לביש תרווייהון פירש
תפלין של יד ושל ראש ברם בקייטא
דלא הוה חגין רישיה לא הוה לביש
אלא [illegible] ע״כ [illegible] ופירש
המאמר הזה לפי שראיתי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] באן מה ששאלו להרשב״א
[illegible] והשיב לו בי לא נמצא —
שאלות על [illegible] לא להלכה ולא
למעשה דתפלין [illegible]
[illegible] והשחן על הכובע ועל
הבגדים שבראש [illegible] הבאת

[illegible] עד [illegible] [illegible] היה לבשן
[illegible] בבא
פירש [illegible] פירוש הפסוק
[illegible] נראה שהוא [illegible] ועד
[illegible] לא היה חולצן והוא
[illegible] שרוב בני אדם [illegible] אבל
רבי חייא [illegible] אצל הבונין
היה חולצן והכי איתא התם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ולבושים
[illegible] חולץ תפלין ובא [illegible] רבי
יוחנן דאמר [illegible] רבי יוחנן עד
[illegible] [illegible] הוה לבשן ע״כ
ואינו כן ובכל הספרים שלפנינו
לא [illegible] האי ובא [illegible] [illegible]
עליה [illegible] אבל איגו לבשן עד
[illegible] [illegible] [illegible] ודברי
הש״ס הן [illegible] [illegible] ואינם
[illegible] ועוד דאי על התוספתא
הוה [illegible] הוה ליה לומר ובא
[illegible] [illegible] [illegible]
הש״ס הזה בכל [illegible] . [illegible]
שפירש שם [illegible] [illegible]
הווין ע״ש ולא כן הוא [illegible]
~~[illegible]~~ הם לא היו [illegible]
בתפלין כל היום [illegible] היה [illegible]
[illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] ולו
[illegible] לפירוש הזה . [illegible] אמרתי
[illegible] [illegible] בחבורי לא [illegible]
אחר המחברים [illegible] בדבריהם
והרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] :

[illegible]

°הבאת ראיות ואמרת שמצאת עוד עיון כענין זה מ"ש בירושלמי
פ' היה קורא ר"י בסיתוא וכו' ואם איתא אין בקייטא הוה עכ"ל ואנוחי
על הבגד שעל הראש ואיך היה מבטל מצוה,

תשובה מחמת ירושלמי זה בקשתי אחר המסקאות ושאלתי חוץ למדינה
כי הייתי סבור שהיתה המסקא בהיפך בסיתוא דהוה חליש
רישא. לא מנח אלא בקייטא ולומר שהיה ראשו חלש ומתירא מן הצנה
אם יגלה ומינה דצריך להניח על הראש ממש וקושיה לחברו אבל
בכל המסקאות מצאתיה כמו שכתבת ואין מקום [illegible] ובכחו
אלא רוב וראיה והוא שבסתיו היה ראשו חזק וכל שמונח על הראש
אין ראשו מתחמם בין שישימו על הבגד מפני הקור בין שישימו
על הראש ממש שמא לא היה חושש לקור אבל בקייטא היה ראשו
חלוש מפני החום ואפילו ישים על הראש ממש היה ראשו מתחמם
מפני שהם נדחקין על הראש וכ"ש אם ישימם על הכובע שהם
נדחקין על הכובע ודוחקין את הבגד שעל הראש ומתחמם בודאי
ותפילין אין מעכבין זה את זה ואפי' חושש לו כדאיתא בגמרא ע"כ
ואי אפשר להעמידה תדע כי חלוקה לו לר' יוחנן. לבטל מצות תפלין
בסיבה זו כגון מה חמום מחממין התפילין את הראש. והם [illegible]
באמת ומרבה בבולטן ואדרבה נראה שהם עוררין כי אינן
של צמר אלא של עור ועוד כי בירושלמי מוכח דחגין רישיה אינו
ח"ל הראש. תגין כמ"ש הרשב"א ואדרבה ה"ל ההיפך בגרסינן
בפ' [illegible] עם ר' יונה שתה ד' כוסות דליל פסח וחגין רישיה עד
עצרת. היה קושר ראשו מחמת כאב. ובברכות (דף מ"ה ע"ב) ר'
פלוני כהן כד הוה חשיש הוה חגין רישיה כיון כשהיה חולה היה קושר
ראשו כדי שיבריא הרי שהוא חולה ולא יכול לישא כאבו אלא חגין
רישיה חולשא היא. ונודע שכתבת דעתו אני צריך להעתיק כאן לשון
א' שאמרו שם בירושלמי פ' היה קורא בסמוך מסוף הלשון דלעיל ע"ו אמ
ולא זכינו לכל הכבוד הזה אלא ע"י שמרנו מצותו של [illegible] ואותן בעיין
מבטלא מצוותא מיגן ר"ל מכאן ומבין כי בימים ההם לא היו יכולין
[illegible] הנעלת. מפני חמת השמש ובזה יובן המאמר דלעיל כי ר' יוחנן
בחורף שהיה קושר ראשו מפני הצנה היו לו תחבולה להניח גם של
ראש כי היה מניחה תחת הכובע או הסודר ולא היתה נראית לשום אדם
אבל בקייץ לא היה קושר ראשו ולא היה לו שום תחבולה להניח של ראש ולא
היה מניח אלא של יד שמלבושיו מכסין עליה וזה דווקא בשוק אבל בביתו ודאי
אפשר בקייץ היה מניח שתיהן וזה הפך בפתור ופרח. ואמת [illegible] ובין כי סמך
וזה שעלה שם בירושלמי ואינו אסור משום ערוה כמראיה ומשום אל חייא
אפיקורסין היה ולכן מכסים פה לפי שאמרו שהיה ר' יוחנן לובש תפילה של
יד תחת המלבושים [illegible] על המסר [illegible] ברכות ומבין שמ"ש בבי באזה
(ס"א ב') וש' אומרין דשמואל ראשה של ר' יוחנן דלא הוה מנח תפילין
הרירות וכו' עד הלא מנין לו להרירות [illegible] לא הוה מנח תפילין בסיתוא מפני
[illegible] בסיתוא הוה [illegible] כל היום ואפשר שהוא כאמור [illegible] בסיתוא אין
[illegible] לגבי החשמונאים [illegible] גם זה ירושלמי [illegible] ודמן בערוך
[illegible] בכפתא [illegible]

של חנה השבו החזירו אותה וכן למירב בת שאול ויחו ב
קודנה לפי שקטורותה ומצות עשה שהזמן גרמא ;
פיסקא נ״ה ה״ג (בירושלמי נדרים פ״ג ובשבועות פ״ב)
~~פ״ב בלולות חרבו ופירושו פ״ב עיירות~~
ד׳ ובבמ״ר (פ׳ כ״ב) איתא ב׳ אלפים עיירות
איתא ששים רבוא כרכים היה
לו לינאי המלך וכולם נחרבו
על שבועת אלת פגון אחד
אחד לחבירו בשבועה שאוכל
עמך היום וכן עשה ועשן
ששים רבוא זה דרך גוזמא
והפלגה כדרך האגדות ופשוט
(פיסקא רסח) וטעם העונש ב
כאיתא (בבמ״ר פ׳ כ״ב ובמדרש
תנחומא פ׳ מטות) נשבעים
חי ה׳ באמת ונוהר אומר לה
הקב״ה לישראל לא תהיו סבורים
שהותרה לכם להשבע בשמי אפילו
באמת אין אתה רשאי להשבע
בשמי אלא אם כן יהיה בך
כל המדות האלה את ה׳ אלקיך
תירא וגו׳ עי״ש ; ה״ג (בירושלמי
נדרים ושבועות שם) נכ״ן (שם)
עזרי פלוני ברכתון בלשון יוני והירושון שהוא
נשבע באמון הצועים שהמחזיק העשיר
ופרש״י דרוי אבונו פלוחגר בריבסון להעשיר ;
~~חרבו~~ ; ד׳ וכן הוא (ויקרא
רבה פ׳ ו׳ ולקוט ראה) ; אגל בעי
המפקיד הלך לבן תלמיון ותבע
ממנו הזוזים ; מסרתה מסרת
והחזרתה לך ; ה״ג (שם) אמר
ליה אשתבע לי ; חגיה חגך
הקנה עד שהיתה מלאה ונתן
הדינרין בתוך חלל הקנה ;
שרי מוסתמיך הרמו לסמוך על
אותו הקנה והלך כך לבה״כ
ולשבע ; צדר בן תלמיון אמר
התפקיד עם הקנה בידך ו
ואשבע לך ; ה״ג הרי דהדרן
בידא טבלו דה׳ הצוי נשבע
באמון של הבית הזה הטוב
והוא הקב״ה ; מן טבריה וכו׳
שהרגישו כמבד הקנה וזה הקנה
והרפה לארץ והתחילו הדינרין
להתפזר והתחילו המפקיד מלקט
ואמר ליה בר תלמיון לקוש וקוש
משלך אתה מלקט ; יהיב גה
שבעים (ועיין ולקוט שם ושם)
עיירות משפחות גדולה כהנה
ותמה קב בינאי והליה
[illegible] של הנשבעין [illegible]

רבי חנינא בגין לא יימר היא דאורייתא מוגרה
אלא נעוררים הלוין כומר יוסף לא דרה
למורה אלא על שיים מצותו של הקב״ה ואתון
בקיים מבעלין מצותה מינה כדכתב מברך
עליהם רבי גריגא בשם רבי יעקב בר אידי
כשהוא נותן של יד אומר ברוך אשר קדשנו
במצותיו וצונו להניח תפילין וכשהוא חולץ
אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמור
חוקיו ואתיא כמאן דאמר בחוקת תפילין
הכתוב מדבר בר מאן דאמר בחוקת
הפסח הכתוב מדבר לא ברה רבי אבהו
בשם רבי יוחנן הנותן תפילין בלילה עובר
בעשה מאי טעמא דכתיב ושמרת את החוקה
הזאת למועדה מימים ימימה ולא לילות
שבתות וימים טובים והא רבי אבהו יתיב
ומתני ברמשא והוין עליו תפילין היה ופשין
קודרין ~~היו~~ היו ואית דאמרין לא יאמר
אלא נותן אבל אם היו עליו מבעוד יום מותר
ואית דאמר מצותן עד שתשתוק רגל מן
השוק ואית דבעי ~~[illegible]~~ שמעינה מן הדא
והיינו לאות פרט לימים טובים ולשבתות
שהם אות אמר רבי אבהו והכין כתיב
מימים ימימה ואתיא דאמר רבי יוחנן כל
מילא דלא מחוורה מספקין לה מן הענין
אחריו ; שם מנין ולמדרש אותם את בניכם
ולא את בנותיכם, כל שהוא בתלמוד תורה
חייב בתפילין ; שם שאינן חייבות בתלמוד
תורה אינן חייבות בתפילין, והתיב
והרי מיכל בת כושי היתה לובשת
תפילין ואשתו של יונה היתה עולה לרגל
ולא מיחו בידם חכמים, רבי חזקיה בשם
רבי אבהו אמר אשתו של יונה השיבה
ומיכל בת כושי מיחו בידם חכמים ;
פיסקא נ״ה אמר רבי סימון אין בשבועות
שוא הכתוב מדבר
והוא כבר נאמר לא תשבעו בשמי לשקר ומה
תלמוד לומר לא תשא את שם ה׳ אלקיך
לשוא זו היא שבועת אמת שהוא של שוא
רבי חונא ור׳ יעקב בר זבדי בשם רבי
שמואל בר נחמן עשרים וארבע לאות
חרבו בחרום על שבועת אמת שהוא של שוא
חנניה אמר אפילו אמר על הזית שהוא
זית ועל התאינה שהוא תאינה הרי זו
שבועת שוא רבי חגי ורבי יהושע בשם
רבי שמעון בן לקיש זה שהוא עובר בשין

שם ואריג של יוסף ואע״ג דטמא מת אסור ליכנס לתוכה
שכינה ז״ש מת עצמו בשעת המסעות
שאני דלוקא מתנות אבל בשעת חנייתן לא היה ארונו של
יוסף אלא במחנה לויה דמת מותר להכנס שם, כדאי׳ ש
שבדקין בגמרא לוקחים את עצמות יוסף עמו, ולא
ידעתי מהיכן דקדקו שפירושו מ
שהלוקה היה אצל ארון השכינה ;
שם קיים כלה שכתוב במכילתא
ופרש״י שנים
עשרת הדברות ולא תשנא את אחיך
ולא תקום וחי אחיך עמך, ונראה
דאע״ג בלוחות שבארון לא היה
רק עשרת הדברות משום דבספר
כשנכתבה תורה נתן ספר תורה
גם כן בארון דכל שניים כל התורה
נמי ועוד היא משום דבהנך
תלויה כל התורה וכדאמרינן
במסכת שבת פרק שני דעלך סני
לחברך לא תעביד זו היא כל ה
התורה כולה ואידך פירושא הוא
עיין ביון לשון רש״י בפרק קמא דסוטה
ובו הך דב׳ אורייתא ;
שם להניח תפילין בירושלמי ם
(ברכות פ״ב)
איתא כשהוא נותן על יד מהו
אומר ברוך אקב״ו על מצות ה
תפילין כשהוא נותן על הראש
מהו אומר ברוך אקב״ו על מצות
הנחת תפילין וכשהוא חולצן מהו
ומה דנוסך להיה כאן, וכתב
הקרבן עדה דהירושלמי סבירא ליה
דהואיל ושתי מצות הן שהרי אין מעכבין
זה את זה הלכך יש לברך על
מצוה בשתיהן ועל של ראש על מצות
הנחת תפילין מפני שהוא גמר
הנחת תפילין ובפרק הקומץ דף
(מ״ד) אמרינן על של יד להניח ועל
של ראש על מצות תפילין, ויש
גורסים כאן נמי כן על של יד הנחת
תפילין ועל של ראש מצות תפילין
ונחלקו הפוסקים, והרא״ש בהלכות
קטנות כתב שבין רש״י וסייעתו
ובין ר״ת וסייעתו בהא דאמרינן
התם אביי ורבא דאמרי תרווייהו
לא סח מברך אחת סח מברך שתים
דפרש״י לא סח אינו מברך אלא על
של יד לבדו ור״ת מפרש דעל של
ראש נמי ולא ~~[illegible]~~ סח מברך אחת
על של ראש על מצות תפילין דגז
היא

(פ״ב) כ״ד בוליות חרבו ופי׳ מהר״ם די לונזאנו בס׳ מעריך (אות ב) כלומר
עיירות מגדולות כעיר המלוכה כי עיר המלוכה נקראת בלשון יון בולי
כמו קוסטנטינאבולי ר״ל עיר המלוכה של קוסטנטין וכן אלכסנדריאבולי ר״ל
עיר המלוכה של אלכסנדרוס וכן עד״ז כמות של [illegible] וירושלים
בולי להיות עיר המלוכה ואולי גם היה שהאשכנזים [illegible] יראו
בוליטיס כי לכבוד ולתפארת היו מוסיפים אותו לעיר המלוכה ולא
כל הרוצה [illegible] ושנו את השם הזה יעוד ואפי׳ שהיה שוכן בירושלים
אם לא שיהיה מהסרעלות השרים כמו שמתנין בוויניציאה [illegible] וכן
[illegible] ורין [illegible] וגם באמרים בירושלמי בשלהי (פ״ג) אושהבח
מכנשתא דבולי וכן בירושלמי דעבודה זרה (ספ״ג) מיון בולא דבולי
ר״ל קוסטנטינאבולי וכמו שעתה יש בשאלוניקי בית הכנסת של עורויאה
ובית הכנסת של אכסניים כך בזמנם היה בטבריא בית הכנסת של קוסטנטינה הבולי

השותפות לא גרסינן בירושלמי : הה"ג (שם) היה הנוגח תם
ולא גרסינן כל זה דהיתה הבהמה בחייה : רבי יוסי
אומר על השור כו' הגירסא בטור (שם) ובירושלמי שבועות
(שם) הגירסא להיפך רבי יוחנן אומר על שור רבי יוסי
אומר אף על האמה רבי חנינא דרש . הדא דרבי יוסי עובדא
הוה כו' (ועיין הגירסא בתוס'
שם) ונראה שהספרים החליפו
בהדא גירסא הרא"ש ר' מר' יוסי
לר' יוחנן : על הדא דרבי יוחנן
סייעתא לרבי יוחנן שאפילו על
האמה לא ישבע וכעובדא דאיתי ;
עובדא הוה (ירושלמי שבועות
ובקונטרס וכתובות שם ושם) : באלות
מלוש שנכנסה ללוש את עיסתה
ובקדושין (לה י') עובדא [illegible] איתא
בסיגנון אחר וע"ש בתוס' ו
והמתגלות [illegible] סובר שהמעשיות
חדא נינהו והיפך נראה כמה
שהמעשיות אין דומין זה לזה
עיי"ש : והוה פטירי והיו צרורין
בטליתה חסין דינרין : שהכניסן
עמה ונעשה הדינרין על הבצק
שהיו מגולגלין עם העיסה ונלושו
ונעשו הדינרין בתוך העיסה
ואפתה הפת והוליכה לו : אזל
אתעבד להו מה היא עבדת
מהדינרין וגרמו העוונות שלה
ומת בנה : דלמא חסית שמא
ראיתי : הה"ג (שם) גרמו חובה
ומית בדא אחריתא : אזל בעלה
של אותה האשה שאבדה הדינרין
לקח אין את הולכת ונחש
שבועתה : פתין דהוין עיגולא
שלחתם עיגולא כותרות כצאו
הדינרין : הה"ג הדא דאמרן אמרין
ה"ל זהו שאנו אומרים ובירושלמי
הגירסא הדא מילתא אמרה כ
קומר פתאן מופיה וכתוב (שם)
הגירסא הדא דבריתא אמרין
קומר הייתי דאמרי אינשי :
ידי טומא ידי שבועה לא
תשבע לשקר . תשבע לא תשבע
לא תשי ובדברי ה"ל הוא מוטו
עובדא בא (כה ס"ב) וכו' ידיו
מחייהון ברבנן כדיתא ארעא
פסחים ע"ט) : אין להם פרנס
ירושלמי שבועות ונראה כבר ולשון
שם ושם ומפרשים הע"ג אין
להם [illegible]

וראה את השמים ורבי ואמר כלו גרי אבותיהם
הרי זו שבועה שוא אמר רבי סימון אין נוסחים
לו שבועה כל אחר שבועה . הדא דרבי תלמון
מסייעא לרבנן עובדא הוה בחד גבר דאפקיד
בר תלמיון מאה דינרין אזל בעי להון אמר
ליה מה דאפקידת ה' לגבי מסרית בידך אמר
ליה אותא ~~אשר~~ אשבעית עליך . מה עביד בר
תלמיון נסב חד קנא חלל ויהיב אילו דינרין
בגווה שרי מסתמיך עלוהי . כיון דעל לבי
כנישתא אמר ליה נטר הדין קנא בידך ואנא
משתבע לך אמר גרי דהדין שבוו מה דאפקיד
בידך מסרית בידך . ההוא [illegible] נסב
אפנא לארעא שרון דינרים מתבררים שרי
מלקט . אמר ליה לקט לקט מן דידך אתה מלקט
שבועה ה' תהיה בין שניהם את המשביע ומשביע
לשקר סופה לצאת עליו . אומר רבי סימון
ומה משביעין את האדם ונותנים לפניו
עורות מנופחות ומנופחים בשוורות ואמר
אתמול היו מלאים גרגרים ועכשיו
הם ריקות מכולם , כך כל מי שנשבע על ה
השקר לחבירו סופו לצאת ריק מכל נכסיו
רבי יוסי אומר על השור , רבי יוחנן אומר
אפילו על האמה , רבי חנינא הוה יתיב דריש
על הדא דרבי יוחנן עובדא הוה ביה
בחדא איתתא דאזלת מלוש גבי חבירתה
והוה פטירא בסודרא חסין דינרין שיתנהון
ויהיב יתהון בסודרא ונפלון בגושא אתת
חמא ואזלת אמר לה בעלה יהיבו לי אילין
דינרין אזלת בעיא להו לחבירתה אמר
לא תעבור ההוא איתתא ברה אי איתרמא
להו גרמו חובה ונפרתה אמרה אולולא
דחשינא בהון לא נפרתים אזלת תבעה
להון גברה אמרה לה דלמא חסית אולין
חסין דינרים אמרה תעבור ההוא איתתא
ההוא ברא חורא גרה אי איתהנית בהון
גרמון חובה ונפרתה ברתיה אמר לה קולה
לית את אזלת מחמא נסב לה תרין
עיגולה דפיתא ואזלת ומחמא כיון דפלגיה
עיגולה שכין חסין אולין דינרי מיניה
חדא דאמון אמרין בין זכאים בין חייבא
לרי פורתא לא תשבעו שנאמר והוצאתיה
נאום ה' אלהים ובאה אל הגנב אל בית
הנשבע

הוא ברכה נוסח מברך שתים על של ראש נראה דלפאורה מהדא
סייעתא לפירוש רבינו תם דהא בפשיטות קאמר דמברך שתי
ברכות עליהן ולא איירי מגרי אם סח או לא ולא ראיתי
להראשונים שפלפלו בהדק דינא כמו שהביא הב"י בסימן כ"ה
שאחד מהן הביא הירושלמי בהאי מילתא . וראיתי בסמ"ג
עשין כ"ב בפירוש שם כדעת ר"ת
נקרא על ולא סח וכו' פירש רב
יהודאי גאון ורב עמרם ורבינו
יצחק לא סח אינו מברך אלא אחת
על של ראש אם סח מברך שתים
על של ראש וכן ראיתי בפירוש ב
בעל [illegible] שאפילו מניח זה אחר זה
~~אלו~~ בלא שיחה שמברך על של
יד להניח ועל של ראש על מצות
תפילין ולא כדברי המפרשים לא
סח מברך אחת להניח ונמצא בברכה
שמברך על של יד אע"פ שלשון
~~[illegible]~~ בירושלמי תלמוד שלא עליך
עשה יכול להיות שאותה דירושלמי
דאמרינן [illegible] רבה בר בר
חנה משמיה דרבי יוחנן שמברך
שתים עכ"ל וכן הובא בהגה"ת מיימוני
בקצור מהלכות תפילין שדרכו להביא
דברי הסמ"ג והרב שם על הסוברים
כדעת רש"י וכן איתא בירושלמי
כדבריהם ~~[illegible]~~ וכל רבינו תם וכו'
עכ"ל לא מצאתי לא כאן ולא במקום
אחר במשמע כדברי רש"י והסוברים
כותיה דאם שאפשר לפרש להא
דאמר כשהוא נותן על ידו וכו'
היינו אם אין לו אלא אחת מהן
ופי"ש הרמב"ם שם אבל אם הניח
שתיהן אינו מברך אלא ברכה
אחת [illegible] אינו מפורש בהדיא כ
כדבריהם ונוכל לפרש גם כן כ
כדברי ר"ת והסוברים כותיה ו
ופשטות השמועה נראה כן וכן
הרואה דמדבר [illegible] בעינן ברכות
תפילין ובעינן החולין אם עושה
לעצמו או לאחרים וגם שם אינו
מבואר לא כדברי זה ולא כדברי
זה דהא גרסינן התם העושה
לעצמו אומר אשר קדשנו במצותיו
וצונו לעשות תפילין . לאחרים
לשם תפילין לשמו כשהוא לובש
אומר על מצות תפילין עכ"ל ואין
משם ראיה לא לברכה אחת ולא
לשתים דלא נחית התם אלא
לאשמועין הברכה בשעת עשייה
ואין כאן בירור זה הכי והברכה
בשעת לבישה ולענין הברכה
לא נחית כלל ונסיק אדעתא ו
ובגוים

ויש לפרש ולהשב עונה. ושרשו מלשון הגמרא [illegible] על הבגות והפי' כתב שאין להם חולות כגליהם שיכולין לעבור אותם פי' לישב ולא תעבר ישרין (ועיין בירושלמי ברכות פ"ט) ונקיט הכא מלאכי חבלה [illegible] שהם ממונים להקשיה שבעין כדאיתא בזוהר (פ' פנחס) והוי ברם הכא ולכך בתוך ביתו שהמקרבו חבר להקשו: רבי אבא בר כהנא גרסינן: שאין האש שורפתן (וכן הוא בירושלמי שם) ובגמרא בבלי (שבועות לט.): אין לך [illegible] מלוין חוץ מט (תוספתא סוטה פ"ב ובבלי שם ובתמורה ג: שבועות כ"א.):

בשם ר' יוחנן: הג' (בתמורה שם) לא תמצא לומר ~~כשם~~ משום דבדבורו עשה מעשה והרי שעושה מחולין קדשים: הג' (בשבועות שם) מלקים ומונים אותו: והפלא ה' הפלאה זו מלקות (מכות י"ג: תמורה שם):

הכא גרי' (   ): פלפ שאינן יודעים שם המפורש (שוחר טוב פ' צא ולקט תהלים ת"טי) וכ"ש הגירסא הידוע לחכמי האמת בריה סגיא וכו' ראיות לזה בהרבה ממראות הכהנים:

פיסקא כ"ג ולא אחד בהם ובמסין זה יום השבת:

והיה מוטל מסוף העולם (פרשתו) (פיסקא   ): הג' (בב"ר פכ"ד) גולם ומסתכל שעומד עמו ראו עיניך גולם שראו עיניך ספרים כתובים על ספרו של אדם הראשון הוי זה ספר תולדות אדם וה"ל שדבר על עדיו יאמר כל שנמו היה כתוב בספר אדם הראשון: הג' (בילקוט תהלים תתקמ"ב) רבי אלעזר אומר יומין של סיסרא:

פיסקא כ"ד מונין זות השבת כשם שנמנין דבר גרסינן וכדאיתא בפסיקתא (פ' יתרו ויל"ש רמז) ר' אומר לא תהא מונה כדרך שאחרים מונין אלא תהא מונה לשום שבת. ור"ל שהאומות מונין יום השבוע כל אחד על ענין מה כמו (זאנטאג) יום החמה ויום ב' ~~([illegible])~~ (מאנטאג) ויום הלבנה ויום ג' (דינסטאג) יום השלישי והמשמרות ויום ד' (מיטוואך) ויום אמר השבועה

וכן

הנשבע בשמו לשקר ולכך בתוך ביתו וכלתו את עציו ואת אבניו. אמר רבי שמואל בר נחמן מלאכי חבלה אין להם קפיצה מה טעם משוט בארץ ומהתהלך בהם. ברם הכא ולכך בתוך ביתו. אמר רבי אבא בר כהנא דברים שאין האש שורפתן שבועת שוא מכלה אותם. כתיב כל אש לכלה עצים שלא אבנים ברם הכא וכלתו את עציו ואת אבניו. תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מן המימר והנשבע והמקלל את חבירו בשם. רבי יוחנן בשם רבי ינאי לית איסור דבדיבורו עבוד מעשה. ומנין שכל הנשבע על שקר לוקה. רבי יוחנן משום רבי מאיר אומר כתיב כי לא ינקה ה' הא בית דין של מעלה אין מנקים. רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יהושע כתיב אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת והפלא ה' את מכותך ואת מכות זרעך. הדא דרבי יוחנן כדיעתו ורבי שמעון בן לקיש והדא היא דרבי שמעון בן לקיש לא כדיעתו דהוון דרבי יוחנן דתנא נשבע וגלו כאחד על משמה דרבי יוחנן חייב שתים על משמה דרבי שמעון בן לקיש אינו חייב אלא אחת מכל מה ישראל מתפללים ואינן נענין. רבי יהושע בן לוי משום רבי פנחס בן יאיר מפני שאינן יודעים סוד שם המפורש ואית ליה קריא מגנו לכן ידע עמי שמי לכן ביום ההוא כי אני הוא המדבר הנני ואשמעך וגומר אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו וגומר ומפני שבמקום הזה ישראל נשבעים ומשקרים ואמר למחר לבוא הן שבעין ומשקרין שנאמר ונשבעת חי ה' באמת במשפט ובצדקה והתברכו בו גוים ובו יתהללו

סליק פרשת תליתאי

פרשת עשרת הדברות דברא רביעאי
זכור

הינא פתח גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו ולא אחד בהם רבי שמעון בן לקיש בשם רבי אלעזר בן עזריה בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון גולם בראו והיה

מוטל

ובענין אחר לא נמצא בהאי ש"ס מענין זה והמבואר דשל ההוא דפסק הרמ"ה סמכו לומר כן בהאי תלמודא סבירא ליה כדעת רש"י שלא הובא שם אלא הברכה לשל יד לפי נוסחא דגליה שהוא על מצות תפילין ומיהו אף בזה אינו מוכרח דק מהתם כדאמרן ועיין לקמן בפרק הרואה בהלכה ג' ד"ה ושל ראש מה תמצא מבואר דאי לפי סוגיא מוכרח מזה מהא דלקמן דעל דהאי, ש"ס סובר כדעת רבינו תם וסיעתו:

שם בסוף פ"ב בחוקת הפסח הכתוב מדבר לא בא שם

פלוגתא דתנאי היא בברייתא הובא בבבלי פרק המוצא תפילין ובפ' הקומץ דף ל"ו תניא ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה ימים ולא לילות. מימים ולא כל ימים פרט לשבתות וימים טובים דברי רבי יוסי הגלילי, ר' עקיבא אומר לא נאמרו חוקה זו אלא לפסח בלבד ומאחרים הוה דרבי עקיבא סבירא ליה לילה זמן תפילין ושבתות וימים טובים נמי לא לאו [illegible] מקרא דוהיה לך לאות וכו'. ופסק הרי"ף ז"ל בהלכות תפילין כן דלילה זמן תפילין דהכי הלכתא כרב אשי באמר הלכה ואין מורין כן לתלמיד וכן דעת הרמב"ם והרא"ש והר"ף ז"ל הובא ~~[illegible]~~ בטור סי' ל' אולם הרמב"ם ז"ל בפסק לילה לאו זמן תפילין שכתב בפ"ד מהלכות תפילין הלכה י"א זמן הנחת תפילין ביום ולא בלילה שנאמר מימים ימימה חוקה זו היא מצות תפילין וכן שבתות וימים טובים אינן זמן תפילין שנאמר והיה לאות וכו' וכתב הכסף משנה הטעם דלא פסק כרבי עקיבא בדין דלילה משום דמשמע התם דעיל דתנאי סבירא להו כרבי יוסי הגלילי ואין הלכה כר' עקיבא מחבירו ועל מה שכתב ומעט שבתות וימים טובים מדרשא דרבי עקיבא נתן שם הטעם דאע"ג דפסק דלאו כותיה הוי דוקא במאי דאמר לילה זמן תפילין הוי משום דכל הני תנאי פליגי עליה אבל בשבתות וימים טובים כ"ע מודו לענין הא ראיה דרבי יוסי הגלילי מודה לה

וכן כלום ידעו מתי יתקיא נורא עד שם שבת אחד משבת
שני בשבת וכו׳ : למלך (   ) : תלש האבן באמצע
של בנין : לא נתן להם ג״כ אלא שמור גרסינן כלומר שנאמר
לשומרו מהיום : : שמור נתן לישראל אבל האומות שאינם
משמרים שבת אין להם רק הזכירה של יום השבת : לזורתי
היום (   ) : זכריה׳ וכו׳
שלא יבוא דאיתא במכילתא זכור
(שם) זכור מלפניו ושמור מלאחריו
מכאן אמרו מוסיפין מחול על
הקודש והיינו שזכור שיהיה נזכר
שבת שהוא נזכר עליו לשומרו ב
קודם ושמור לאחר שבת שהוא שמור
ליזהר ולא ימהר לצאת מכבר
שהחשיך : התקינו לשבת תקנא
נזכרו מאחד בשבת שאם יזדמן
לך מנה יפה תקנא מתקן לשם
שבת (מכילתא וכו׳) : ויברור
מנה יפה לשבת (ביצה טז :) :
וכה עשה בגמרא (ביצה טז׳ :)
איתא שמאי הזקן כל ימיו היה
אוכל לכבוד שבת מצא
בהמה נאה אומר זו לכבוד שבת
מצא אחרת נאה הימנה (ד)
היה מניח את השנייה ואוכל את
הראשונה אבל הלל הזקן מדה אחרת
היה לו שהיה אומר ברוך ה׳ יום
יום עכ״ל בפרש״י : התבונן ומדקדק
לשבת : אבלין הוינן (   )
ביומי דאבלין והביאו לפניהם ב
כותבות ואמרו להפריש ולהטעים
לשבת : הלל (ירושלמי פאה פ״ח
ובשאלתות ריש פ׳ בראשית) אמר
רבי חנינא צריך אדם שיהיה לו ב׳
חלוקים (   ) :
פיסקא כ״ח ובתקנות עשיה (שבת
קיט׳ :) הלל
מכדרשה ר׳ שמלאי בגבורא [illegible] בכון
חבריא ליכליה אמרו ליה רבי ב
כשיטפיתא מחול כן כשיטפית בשבת
אמר לון אעפ״כ צריכין וכו׳ והקשו
חסרו הלשון והמכניסים רבינו
ר״ש בגמרא עשו כמו משה בשבוא
וה״ל שהוו הציבור עניים וכבן לפי
שאין להם בגדי שבת ואמר להם
שאעפ״כ ישנו כמה דאפשר לכבוד
שבת ונראה שמרוצין בבגדי (שבת
[illegible] שלא יהא מלבושך של שבת
כמלבושך של חול (ירושלמי) (שבת
[illegible]) איתא אורחא דבר נשא
למהדר

לה מחד קרא ורבי עקיבא מריבוי לה מחד קרא. והוכחה דרבי
עקיבא מחבירו עכ״ל ולפמש״כ לא שייכה הוכחה מדרשה דקרא
כיון דלעשן דינא הוא נפקא מינה ולדעת הרמב״ם דמתני׳
זו היא מלאכת תפילין אע״פ מ״מ לא אתרעום ליה מדרשה דרבי
יוסי הגלילי לשבתות וימים טובים כי הרחב באתרעום ליה
ולוה מהתם ומינה בהא יש לומר דעיקר אשכחן נפקא מינה
לדינא מינה מרעום בשבתות
וימים טובים וגם אם מניחין תפילין
בחולו של מועד כדרשה דרבי יוסי
הגלילי מימים ולא כל ימים אינהו
למימר דלא אתרעום אלא שבתות
וימים טובים כלבד לפי שאסורין
במלאכה אבל חול המועד
דמן התורה מותר במלאכת ו
מלאכה לאו בכלל הוא ומינה
דלא כל ימים אשבתות וימים טובים
קאמר נמי ולדרשה דרבי עקיבא
באתרעום מהיה לך לאות חולו
של מועד נמי אתרעום ודפריכו
התוס׳ בפרק העמל שם ד״ה
ולמאן שבתות וימים טובים שהן
עצמן קרויין אות, לא משום
דאסורי במלאכה ודהרי
אפילו חולו של מועד דשרי ב
במלאכה ומלאכה איכא אות
בפסח באיסור באכילת חמץ
ובסוכות בחיוב בסוכה והולך
עכ״ט הרמב״ם לדרשא דרבי עקיבא
אלא דאין היינו דהרמב״ם פרש
בעדיו כזה אם מניחין תפילין
בחול של מועד . והמפק משנה
שם [illegible] לומר דנראה
מדעת הרמב״ם שמניחין מדברים
פ״ב ד׳ מהלכות ת״ט פוטר אדם
תפילין לעצמו ושם חזר בו
ונראה דנראה שטעמו דלא
התיר לכתוב לאחרים אלא אם
כן אין לו מה יאכל מפני שהוא
סובר שאין מניחין תפילין
בחולו של מועד דבכלל י״ט
הוא ואם כן אין להתיר ב
בכתיבת תפילין וגם מבואר
אחרת ובאמת דעת הרמב״ם
פרוש בזה ונראה דהיינו
טעמיה דמטי לדרשה דרבי
עקיבא למעוטא בשבתות ו
וימים טובים כדאמר הכא
להוא איכא בבלי מוכר בדברי
מוהירה

משל משל הקדמון ועוד סימן והיה הקב״ה
מעביר לפניו דור דור ודורשיו דור דור
ודורשיו דור דור ורועיו דור דור ופרנסיו
ואמר לו גולם זה ראו עושק תלמוד לומר ועל
ספרך כלום יכתבו אותו זה ספרן של אדם
הראשון זה ספר תולדות האדם ויצרו ולא אחד
בהם. רבי אליעזר ורבי יהושע. ר״א אומר
יום בראו יום של סיסרא יום של סנחריב יום
של גוג. רבי יהושע אומר שלשה מאות וששים
וחמשה ימים הם מות החמה ליחידו של עולם
אחד בהם ואחד זה. רבי לוי ורבי יוחנן
רבי לוי אומר זה יום הכפורים הפכה יהיה
דום אברהם וזה עשות עשו ונימר ,
רבי יוחנן אומר זה יום השבת, זכור את
יום השבת :

פיסקא ע״ג ובאותה יבערו וירפאו מוס ר
הראיה של הוא אומות
הגוים מונין חד בשבתא תרי תלתא ארבעא
חמישתא עירובתא לא מונין שבתא , אבל
ישראל מונין את השבת כמה שלשון חשם
שלשון זכור את יום השבת לקדשו הפא
חייב זכור ולהן שמור . רבי יהודה רבי
אייבו בשם רבי שמעון בן לקיש למלך ששלח
את בנו אצל החנוני ומסר לו איסר ונתן
לו צלוחית , שיבר את הצלוחית ואיבד
את האיסר תלש באזנו ותלש בשערו ונתן
לו רכוש שנייה ואמר לו הזהר שלא תאבד
את אילו כשם שאיבדת את הראשונות
כך על ידי שאבדו ישראל זכור במדבר לא
נתן להם שמור לכך שמר זכור ושמור אמר
רבי תנחומא זכור נתן לאומות העולם , שמור
נתן לישראל אמר אייבו זכור נתן לזכרים
היום שאינם יודעים אם באיסור הם
מטולים ואם בהיתר הם מטולים , שמור
נתן לנשבי היבשה אמר רבי שמלאי גמריבן
שבו שלא יבוא שמרהו משיבא הוא כיצד
אם עבדת לא תחזור טוב התקינו לשבת כל
ימי התקינו לשבת , שמאי הזקן היה ניזון
עליהם מאחד בשבת לשבת , בית הלל הזקן
הייתה בו מדה אחרת ומטרה והיה אומר
כל מעשיך יהיו לשם שמים . אמר רבי אבהו

אם

למיהוי ליה שיי סעודות אחת לחול ואחת לשבת ע"ש : ומה
קושיא הוא ומי עדיפא היתה בתמיה : מאי קשיא
(ירושלמי שם ובבלי שבת קי"ג:) :
פיסקא עד"ט מלך בשר ודם ( ) : פילוסופים
תרגום ובב"ש (פיסקא) :
אמר רבי יוחנן זו שעה ( ) :
ארא"ה פעם אחת משכה (ירושלמי
ברכות פ"ב ועיין בבלי ברכות
פ"ד) : הלא (בירושלמי שם ובבלי פ"י
נזירות ט"ב) ודוגו ברוכי תמריא
מן ערב לציפורין ואמרין כפר שבת
רבי חנינא בן דוסא בסירו ונכנה
אמרה בא כאמר רבי חנינא
משלה רבי ישמעאל בר רבי יוסי
אצל פונדק אחד אמר לו כאן נתעלל
אבא של אליהו שבת בשבת ונתעלן
אל עלה לא הוה צריך מיזמניה
דרבי מכיר לאבין אמורה
אפריב קמי דליבורא מאן דמצלי
יצלי ברמשא עד ואמא אוקים רבי
חייא בר ווה מקריב לאמוראי א
אפריבו ננוי דליבורא מאן דמצלי
יצלי ברמשא עד ואמא אקים דרבינו
רבי ינאי אמרין עלה אבא על
משתו יאי מתריתון אותו לרב
אמר רבי זעירא כל מאן דחיינא
עבד כן הוינן מקבל עלוה ירת
לה אלא הרבא דרבי מכיר
לאבין אמורא אמרין זה ליבורא
מאן דמצלי יצלי ברמשא עד ואמא
פריס (ועיין בבבלי ברכות כז :
וירושלמי הכב"ש) והכי פירושו
משלה משך אותו רבי ישמעאל ברבי
יוסי אצל פירש פונדק אחד ואמר לו
כאן נתעלל אבא של אליהו שבת מערב
שבת במקומו יש : אמר רבי אבא
ר' יוחנן [illegible] זה ונאמר הש"ס
ולא היא דלא הוה צריך לחוש
על זה דבמקומו לא יעשה כן להקדים
של שבת שבל מוספין מחול על
הקודש [illegible] דהא סלקין המחברים
מזוג ערב שבת היה רבי דוסא
שאלו והכי צוולין לציפורי ואומרים
כפר שבת רבי דוסא בסירו ומורים
לכל עלין שבת במקומו יש נהגו
ונכה אמרה בא ולא מקיגה דבבה
שאמרה שאלון רבי יוחנן עליו זה
הוא מה דאמר רבי חנינא שאמר
רבי ישמעאל בשם אביו רבי יוסי
שכאן נתעלל של מוצאי שבת מקודם
עולה משכר הוא דבלג רבי יוחנן :
עלה עלה . והדר נאמר באיפכא
[illegible] רבי יוחנן לטיפלין

לא נצרכה לך תפלה טוב אפילו מאחר
בשעת התפילה לשבת . אמר רבי
תנחומא אפלין היינו תוספת בארבעה
ועל לדוונן כותבן ואחרי יתפללון לשבתא :
פיסקא נ"ח לפרש במה אתה מבדשין ב
במוצאי ובמשתה וברכות
עייה אמר רבי חנן מכאן צריך אדם
שיהא שתי עטיפות אחת לחול ואחת
לשבת כך משה בטבריא אמרו ב
כשיפשטם בחול כך עטיפתינו בשבת
להם צריכה אתם לשנות מן הדא ורחצת
וסכת ושמת שמלותיך עליך . ומה
קושיא הות אלא אמר ליה לבושיך
דשבתא :
פיסקא ע"ט ששת ימים תעבוד ועשית
כל מלאכתך רבי
יונה רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש
בנוהג שבעולם מלך בשר ודם משהן
כתובים אומר לעבדיו עשו כך וכך יום
אחד ועשו ששה ימים אבל הקב"ה אינו
כן אלא כך אמר הקב"ה לישראל בני
עשו עסקיכם ששה ימים ועשו עמי יום
אחד אמר רבי יודן זו ~~[illegible]~~ שעה ב
שמוסיפים מחול על הקודש שבו מברה
מלאכתו של עולם . אמר רבי חנינא פעם
אחת משכה רבי ישמעאל אצל פונדקי
אחד ואמרו לו כאן התעלל אבא של זלו
שבת בערב שבת אמר רבי אחא רבי
תנחום קליג ולא הוה צריך למתעכבה
שכך מוסיפים מחול על הקודש . ועבד
בסעלי"ה מערב שבת לציפורי ואמרו חבר
התעלל רבי חנינא בן דוסא בסירו
ותיו אמרה הדא דרבי מכיר לאמוריה
לאבין מקריב קמי דליבורא כל דמצלי
יצלי ברמשא עד דיומא קאים . דרבי
רבי ינאי אמרים עלה על מושב אין מ
מטריחים עליו עד שירב אמר רבי זעירא
אינש מן לית איניש מצלי רמשא אנא
מתבכוו אמרין ליה ולית לך אלא מן הדא
יעקב
דרבי הוה [illegible] כתב :
פיסקא נ"ב שבת לה' אלקיך רבי תנחומא
ואמרי לה
רבי אלעזר בשם רבי מאיר שמות
[illegible]

והיה לך לאות ופריך ולא כן פרש פירוש ויסודה בתמונה
מאי קשיא ליה דילמא האי ס"ד לא סבירא ליה דתניה זו
תפלין אלא פרשי במאמר אחר דבקבלת הרמב"ם וגם
עקיבא במכילתא אלא נראה דלא קאי הכא אלא אליבא דהאי
ס"ד דאמר תניה זו תפלין היא והכי קושיא דבאתי אליבא
דאיכא דסבירא ליה דתניה זו
היא פרש לנו כי דאמי בימין
אליבא דס"ד דתניה זו היא תפלין
אי אוקשרך אליבא נמי והא
דרשה דאות ולא סגי בסימנה זו
לא ועלה קאמר אין דתפלין והאי
ס"ד לית לך אלא קראי במאמר
רבי יוחנן כל מולא בלא מחוורא
ושם משום בהאי דרשא סירא דיומם
ומדר לא סגי דיומם סימנה לא
משמע ין וכן יוסיה כנוסחא בהדא
לא משמע ליה ואוקשרך נמי
לדרשא בזה לך לאות שם וכיון
בהאי דרשא עיקרית ומוספות
לכלי שלמה מדרשא הכא הולך
עם זה הרמב"ם ונהו טעמו . וכן
קושין דמינן שם הרמב"ם בהלכה
י"א מ' שהנית תפילין כובע
שחוק החמה והשיגה עליו ע
אפילו הן עליו כל הלילה מותר
ואין מורין בדבר זה לרבים ועל
וכל הנוח תפלין לכתחלה
עובר בלאו ועל . והרב המגיד
מפרש דהא שאמרו במנחות
דרב אשי מספר להו ואין
מורין כן ומתר שרבים סוסן
משאן במאמר ולה ולא בעי ה
תפלין הלילה להו ברבים דומא
שלו וינחם לכתחלה ואבל אם
עבר ויב בראשון אינו חייב לחולצן
כי היכי דלא תינשי הלכתא א
~~[illegible]~~ אליבא דרב אשי
וכן כתב בבי' שם עמ"ש התוספות
הולכך לכך ועל ומאין לסבי
כן אלא במסקנא דעש זה לסבי
מאמר הכא לרבי אבהו איכא
דמדי מוסר לא יאמר אלא השתן
ואין אם הוו עליו מבעוד יום
מותר ונה פירוש . ובהא דרבא
עובר בלאו זהו רבא מחנן
ברכות דתשובה דעשה נמי ואין
הוא

כמה רבי היה מלוה ואבדן מאורבעתה להחריז דאו
של מוצאי שבת הרוצים להקדים ולהתפלל יתפללו מבעוד
יום. וכן רבי חייא בר ווה וכו' : עולה אדם על מטתו
ראש התפלה של ערבית מבעוד יום ועולה על מטתו, שוב
אין מטריחין אותו לירד ולחזור ולהתפלל מזמן : כמון
בהולכת עמר כן כל ימי שהייתי
עושה כך והתפללתי מבעוד
יום והלכתי לישן הייתי
מתענה כל אותו היום :
ולא רק סתמא השו"ם הוא דאמר
לה אין רק אלא תורה ב
באמרינן לעיל שאצטן להתפלה
אותה להקדים ולהתפלל
מבעוד יום (ועיין מטור
ושו"ע או"ח סי' רס"ה ורמ"א
ורס"ג ורס"ב ורמב"ן) : כתיב
שבת בירושלמי (שבת פט"ו)
אומר כתוב אחד אומר
שבת הוא לה' וכתוב אחד 2
אומר עצרת וכו' אמר רבי
אבהו שבת לה' שבות כבר
וכו' ולפי זה הגירסא כתיב
שבת נבון אך יחסר כאן
כל המאמר שבירושלמי וזהו
נראה לגרוס בדברי תורה
עפ"י כו שבת, וכן הוא
בירושלמי (ברכות פ"ב) והמפרשים
יגעו מתכבות מה תכתב ולכן
דייתי שבת לה' לפיסקא
בפסוק קדמה :

פיסקא ע"פ זה אליך שבת
ממאמר (ירושלמי
שבת פט"ו) שנה ממשרתת
שהיה אומר ועושה בימי החול
אל אתם שבות מן המאמר
אלא לדבר בדברין בחול
ושיחה יתירה וכן בפסוק :
כך הוה משתעיא (ירושלמי שם
ויק"ר פ' ט"ו מדברי תנחומא
פ' בראשית ולפנינו ושדיה
שע"ג) כשהיתה מדברת
דברים יתרים בשבת
היה מגערה שהוא שבת ושתקה :
ובזמן התנאי (ירושלמי שם ועיין
בתוס' שבת פ"ג :) : שבות מן
המחשבה ממחשבת עובדא
(מכילתא יתרו) שאסור לו לך
לשבתו ולצאת מה הוא צריכה
(עי' ממתן) לו : וירא רבה שם
ובמקרא בפירוש אבל בסתם
הירהור מותר (שבת קנ"ג) :

וני

מעליך זה אליך שבת ממאמר אף ותם
שבות מן המאמר אמר רבי חייא בר אבא
אימו דרבי שמעון בן יוחאי כד הוה משתעיא
הוה פולגא בשבתא, הוה אמר אימי שבתא
ושתקה. אמר רבי חנינא מרוחק התירו
שאלת שלום בשבת. אמר רבי
אבהו שבות מן המחשבה. אמר רבי
ברכיה מעשה בחסיד אחד שיצא לטייל
בתוך כרמו בשבת וראה זה צריך ורואה
שם פרצה אחת וחשב עליה לגודרה
במוצאי שבת. אמר הואיל וחשבתי עליה
בשבת איני גודרה עולמית מה עשה לו
הקב"ה כרך הוא אילן אחד של נצפה
שגדל בתוך הפרצה וגדרה והיה מתפרנס
ממנו כל ימיו :

פיסקא ע"פ לא תעשה כל מלאכה אתה
ובנך ובתך וגרך
אשר בשעריך. טורנוסרופוס שאל את רבי עקיבא
חביבה המילה למה לא נתנה לאדם ה
הראשון אמר ליה אם כן מפני מה אותו ה
האיש מגלח את פאת הראש ומניח הפאות
הזקן אמר ליה מפני שגדלו עמו בשטות
אמר ליה אם כן יסמא אותו האיש את
עיניו ויקטע ידיו וישבר את רגליו שגדלו
עמו בשטות. אמר ליה ולאיזה מילה אתינן
אמר ליה והמילה מכן אי עשה אלא כל
מה שנברא בששת ימי בראשית צריך תיקון
החרדל צריך למתק התורמוס צריך
למתק החטים צריכין לטחון אפילו אדם
צריך תיקון. טורנוסרופוס הרשע שאל את רבי
אליעזר אמר לו הואיל וחביבה היא מילה
לפני הקדוש ברוך הוא מפני מה לא ניתנה
בעשרת הדברות אמר לו קודם עשרת
הדברות ניתנה דכתיב ושמרתם את בריתי
זו ברית שבת וברית מילה. משתעיות
שאלה את רבי יוסי בר רבי חלפתא אמרה
לו אם חביבה מילה לפני הקדוש ברוך הוא
מפני מה לא ניתנה בעשרת הדברות
אמר לה כבר ניתנה וכתיב אשר ב
בשעריך זה הגר שהוא משמר את השבת
בבריתו כישראל :

הוא ועיין בזה בתוס' בעירובין דף צ"ו ד"ה השבת דעשה
עשה ובתיבותי מפני התורה המרבה בזה ואין כאן מקומו
ונראה עוד דמה בשיטתי דבירור דמסן דמילה לאו זמן
תפילין לא מצוי דמסן דרבי יוסי הגלילי. דההוא בגדר
אלא סתמא דברייתא הוא במכילתא פ' בא, והרב
אותא הדם ושמרת את החוקה הזאת
זו חוקת תפילין אתה אומר חוקת
תפילין או אינו אלא חוקת המצות
אמרת במה הענין מדבר בתפילין
מימים ימימה בימים אתה נותן
ולא בלילות ע"כ ובזה מבואר כל
דברינו בהאי בימים וכו' וד"ק :
שם שנים משין כתב הרמב"ם או"ח
בשמה ועיין למעשי
ולה ושמרת ומכם טובים ואין
זמן תפילין ואע"פ תפין ליה ב
במצות עשה שהזמן גרמא הוא. יש
לומר דהאי דאמרינן בסוף פ"ק דקדושין
דהא דקשורות הן בהדי גרמא
משום דילפינן מתפילין והדר הכא
תפילין גופייהו מינן דקשורות וזה
דמאמר הכא אשה של זונה חושבה
ועיין התוס' פ' המוציא תפילין שם
מביאין לזה בשם הפסיקתא ועתה
שטם הוזו ופעל בירושלמי בהא יא
אמוראי פליגי להא וכן הביאו שם
עמ"ש ובאמת הוא בפסיקתא דיבמן
ולא ידעתי מאי קשיא ליה. אך שלא
ראה הפסיקתא ותמה הרבה המפרשים :
פיסקא ע"פ כי לא ינקה ה' אברהם

עיין בהשמטות בסוף הרבן

~~בירושלמי (שבועות~~
~~פ"ג ונדרים פ"ג) והביאו הא"פ~~
~~(בתוס' משבועות) ואמר קירי פירי~~
~~ברכפון ותני שם הדין וז"ל שרואה~~
~~שהעשר יורד ואמר קירי פירי ברכפון~~
~~קירי אבות ברכפון בעו לומר~~
~~שהוא נשבע בשם שהוא אבות~~
~~שהקרימה יהיו בעו עצו וכן פירש~~
~~הערוך הירושלמי ושבו בנוסחא~~
~~ובפירוש אך הגירסא הנכונה~~
~~הוא פי' הערוך קירי בעלי ב~~
~~ברכסון ופירש ברכסון לשון יוון~~
~~עשר ופירש מלא הרבה ופירש קירי~~
~~אדון ור"ל שרואה שהגשם יורד~~
~~הרבה והוא נשבע באלהים שהעשר~~
הרבה וזה שבועת שוא :
שם מלאכי חבלה אין להם בפיזון
אחי"ה דפרק מלאכי
השרת אמרו כן דבאותי בירושלמי
ברכות :

פיסוא ע"ה פלו' ירי אבעכסוף הנ"ל הגבוהה הוא פלו' ברכסוף עיין בירושלמי נדרים (פ"ג) ובירושלמי בשבועות
(פ' שבועות שתים) הה דמאי מוטרא ואמר ירי פלו' בריכסוף ונזה מלוף שבועה שוא והאריכ
הביא הירושלמי (פ"ג משבועות) ואמר ירי פירי ברכסוף (פי' הר"ן שראה שהמלוף יורד ואמר אדוני ירי
אדוני ברכסוף מגול כומר שהוא נקבר כלוף "שהוא אדום שהפירות יהיו מגול ע"כ) וכן פי' הערכ
והירושלמי ושגל בערכ [illegible] אך הוא בקש במוסף הערוך (ערוך ברכסוף) וע"ל בריכסוף בירו'
בלשון יון עשר ופי' פלו' הרמה ופי' ירי אדום הוא שמעה האלהים העשר הרמה ע"כ ובקשו גמרת הרמ"א
בר וואאנה (בערוך אותה) וע"ל ירי פלו' ברכסוף בירושלמי בשבועות פירוש זה שראה מעשה ורהב
ואמר אדום חמר והעשיר בתמוה כי הוא מבטעה במטר ונזה מלוף שבועות שוא והא ע"ל בהמ"ג שוא
שמר השף בלה"ך יואת מלשון יוני חרי שר"ן אדום ע"כ ונזה פלו' בריכסוף בינוי חמר והעשיר
(בלערוך ירושלמי כערך קשון ע"כ הפ"ה גירסת השמידות פלו' ופירוש בלשון יון [redacted] חמר
היא האמת ונראה [illegible] מג"ל הנוסף פלו' ופירוש בלשון יון הרמה כי כל הנ"ל בירושלמי פלו' בוא
ואח"כ נראה מהפוסק דברן אלא שהמגר [illegible] עשו מן פ' כי אך זו ה"ש הכותב ערות בגמ' באע"ג
שוא הזכיר השף בלה"ך ואת בלשון זה ע"כ ונזה אש וכבר וכו' נראה מפרש דהא [illegible] באע"ג
שהוא שבועות שוא כל אמר ונזה מלבגה משון הירושלמי (שף ושף) הה [illegible] על תמוה
באומן תרי ונזה מלוף שבועות שוא ר"ה כלוף רשב"ג דה בתוך מוטרא ואמר ירי כ"פ בכ"ד בנוותיהן
היו ביהודה וכוון חרבו מלוף שבועות שוא שהיא אמת ע"ש בירושלמי והמצא כדברים וכן מוכח
[illegible] ת בירו'

(ק"כ) ׳ מעשה בחסידי (ירושלמי. ונק"ר וילקוט שם ושם)
ר"י בר"א הוה ( ): הג"ה והיה מפורש:

פיסקא ע"פ הג"ה (בב"ר פ"א וילקוט ומדרש תנחומא פ׳ לך) פילוסופוס אחד שאל את רבי
יהודה [illegible] ומלת פילוסוף פירשו (פיסקא) :
למה לא [illegible] לאדם הראשון
כאמר [illegible] לא נולד מהול
אלא מה שלא נולד מהול אני
אומר שאין המילה חביבה
לפניו ומפני מה אתם קורים
שאתם מוהלין עצמיכם השיב
לו אותו החכם להפילוסוף אם
כן צריך שכל מה שנברא עם
אדם מתחילה כשהוא נולד
הוא חביב מפני מה מגלח
אתה את הראש ומניח את
הזקן והלא שער הראש הוא
חביב שנברא עמך משעת
שנולדת השיבו הפילוסוף
מפני שגדלו עמו בשטות כשהייתי
נער אמר לו החכם אם כן
יניקו את ראשך ושברו את
רגליך כי שגדלו עמך בשטות
אמר לו הפילוסוף ואילו [illegible]
אתמהא כלומר וכי חשובה ה
המאמר הנזכר לדחות אותו
בדברי הבלים השיבו החכם
וכי היתה שלך השיבותיך
אך להוציאך חלק אי אפשר
לפטרך ולדחותך בדברי
הבלים שאינן שוין אי אפשר
אך עתה אשיבך שיור הדבר
כל מה שנברא בששת ימי בראשית
צריך תיקון החרדל צריך
למתק והחטים צריכין לטחון
ואפילו אדם צריך תיקון שצריך
למול והרי לך כל מעשה בראשית
שחביבין לפניו כדכתיב וירא
אלהים את כל אשר עשה והנה
טוב מאוד אף על פי כן צריך
תיקון ואם תאמר עדיין יש לו
השיב אם אדם צריך תיקון
והמילה חביבה תיקון לאדם
הראשון לאחר מיתתו, ישוב
התשובה והרי דבריו לו מופרח
ומה על מצוה זה שאינו
עליה בגופו נעשה עליה
לא נימול שאדם הראשון
מילה לא כל שכן והוא הוא
כדכתיב

פיסקא ע"פ כי ששת ימים עשה ה׳ את ה
השמים ואת הארץ
וכי ששת ימים נבראו והלא כבר נאמר ב
בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם
אלא להיפרע מן הרשעים שהם מאבדים
את העולם שנברא לששת ימים וליתן שכר טוב
לצדיקים שהם מקיימים את העולם שנברא
לששת ימים [illegible] ואת הים ואת כל אשר בם
לפי שיש לו כמות בים כשם שיש לו בריות
ביבשה ואומר ליתן זה לצורך לשתן בו
פיסקא [illegible] וינח ביום השביעי וכי יש עמל ויגיעה ו
והלא כבר נאמר לא ייעף ולא ייגע ותירם
נוח אדם שרתב בו כי אדם לעמל יולד
על אחת כמה וכמה שיהא צריך להיות
נוח בשביעי:

● פיסקא ע"פ על כן ברך ה׳ את יום השבת
ויקדשהו שאין לו
בן זוג חד בשבא ותרי ותלתי וארבעה
וחמשה ושתא ושבת אין לו זוג, בבראשית רבה
יום טוב ויש המפרשים נראה שבת אינה
נבראה אמרה שבת לפני הקב"ה לכולן יש
זוג ולי אין זוג אמר לה הקדוש ברוך הוא
כנסת ישראל היא בן זוגך וכיון שעמדו
על הר סיני אמר להם הוי זכורים אותו
דבר שאמרתי לשבת כנסת ישראל היא
בת זוגך שנאמר זכור את יום השבת
לקדשו, תנא דבי רבי ישמעאל ברכו
במן וקדשו במן שברכו יש עומר אחד
בשבת של עומרים וקדשו במן לא הביא
כמה לא היתה בו, [illegible] רבי בשם רבי
נתן וקדשו בברכה [illegible] אמרו מקדשו
על הפלס מכונסת ורבי יאיר קדשו בעטיפה
אמר רבי חנינא צריך להעטיף, רבי
אבהו אמר צריך לשנות, אבין בר ח
חסדאי אמר צריך לשלשל, רבי אליעזר
ורבי זעירא ורבי ירמיה ורבי זעירא
הוו מהלכין תשווייהון ~~[illegible]~~ אישתנות
גולתה דרבי ירמיה ושלשה רבי זעירא
הוא אמרה צריך לשלשל, בא של רבי
ירמיה אמר קדשו במן ובו היה המעשה
[illegible] אחרי הדלתות ואת [illegible] שבת
והיה כפול ערב מוצאי שבת ובמוצאי שבת
מוצאות

(ברכות פ"א) המלאכים אין להם קפיצין ומה טעמא
ערבת עלו חד מן [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] (שעומדי) תמיד)
וכן אמרו מה מלאכי השרת אין להם קפיצין (בב"ר פס"ה ובריש
שוחר טוב ובפרקי דרבי אליעזר) כתוב ביה שיש לחלק
דמלאכי השרת נאמר זה לענין הישיבה שאינן כמו
אדם שיש להם קפיצין ונמשך להם
מזה הישיבה והלאות ובמלאכי
חבלה נאמר זה על הישיבה והעמידה
על הדין לפי שאין חפץ לה׳ ב
בהשחתת העולם לא יתן מלאכי
חבלה כי אם על דרך העמידה
והא מאסרינן בחגיגה ( )
[illegible] דאין למעלה לא עמידה
ולא ישיבה כבר כתב רש"י דלא
גרסינן לא עמידה, אך קשה דבשלות
רבה שזה ה׳ כשהוא מבקש עושה
אותם עומדים וכשרוצה עושה אותם
יושבים, ועוד קשה שלפי מה שכתב
הרמב"ם ז"ל ביסודי התורה שהמלאכים
אינן גוף וגויה אלא צורות נפרדות
[illegible] זה וזה לא יתכן במלאכים
ועוד מה ענין קפיצין במאמר ויש
לומר דלפי הנבואים שאומר כי
כשיראו להם המלאכים כדמות א
אנשים לא יראום כי עומדים וזה
לכבוד ה׳ כי הם עומדים לפניו
כעבדים לפני המלך כדרך שפירשתי
קודם בב"ר פ"א העומדים נשים ●
פעמים אנשים כדבריו לפניו ר
רואיהם, והא דקשה בשלות רבה
פ"ה הרי כתיב כשה נושב
בהר כיון דאין עמידה ולמעלה
והכי גרסי מעשה כדרש שוחר טוב
היכי כתיב ברוך ושב לפני ה׳ הדין
כיון במלאכים אינן נראין אלא
עומדין להורות שהם כעבדים לפני
ה׳ כמו כן אין ראוי שיהא בשר ודם
יושב לפני השטן והא דכתיב
ויושב פתח האוהל יש מפני לשון
ישיבה אי נמי דמפוא הוא ולא
מאך ובש"ר שאמר כשהוא מבקש
עושה אותם יושבים ~~[illegible]~~ ש
שנראין לאנשים או כדמות יושבים
ואותו נראה שהישיבה רמז על ההררה
והשלטנות על דרך היושב על משפט
היושבים ראשונה במלכות, והטעם
בזה שאין לשום אחד מהעליונים
שררה ושלטנות אצלו יתברך, לא כמושל
[illegible]

דכתיב אשר [illegible] ברא אלהים לעשות אשר ברא לעשה
אין כתיב כאן אלא לעשות לומר שהכל צריך תיקון :
ומנה מאת הגן ביום כדמונים היו המאורות מעלין
כל הגן ומלך דבריהם
שהקב"ה לנחו בשנת
היום לולפי דברת: הכתוב
כתיבתם אתגל והדרו עליו פ
(כלאים פ"א)

היה הראשון
מבואר בגמרא

התורה צריך לתקן שולחן אותם
שכר הספרים ואומרין אותה בנוה
סעודה (ברכות לח: בדף
כ"ב :) ולא אלימה הוא מרא אמר
וכך שנו בלשון יוונית ובלשון ישמעאל
והוא מן נפלאות יצאו כמו
[illegible] ורחב משלה [illegible] כל
עולם הבא שאל ( ):
וברית מילה (בגמרא [illegible]
ורצון רצון) איתא רבי אליעזר
אומר זה ברית שבת ורבי עקיבא
אומר זה ברית מילה וע"ז
נראין ששרש את ברית ~~[illegible]~~
התיבה לכל עשרת הדברות
(שבות י"ט): משרוגות שאלה
( ):
ביסוד נפש"ב וכי שבת [illegible]
נבראו באבות
(פ"ה) איתא בעשרה מאמרות
נברא העולם ומה תלמוד לומר ה
והלא במאמר אחד [illegible] היה
יכול להבראות אלא [illegible] ליפרע
מן הרשעים שמאבדין את העולם
שנברא כולו בעשרה [illegible]
ביסוד נפש"א [illegible] שיש לו ברייות
ביבשה כמו
שאמרו רז"ל כל שיש ביישוב יש
במדבר הרבה יש במדבר שאין
ביישוב (תוספתא סוף כלאים)
כל שיש ביבשה יש בים (שם
וירושלמי שבת פ"ב ובבלי
חולין קכ"ז . ולענין תגו"ז ובתרים
ושו"ת הרבה [illegible] יש בים
שאין ביבשה (תוספתא וירושלמי
שם) חוץ מן האולדה (תוספתא
וירושלמי ובבלי ולענין שם שם)
[illegible] ביבשה ולא בים : ואמר
[illegible] כמו בן [illegible] ביבשה
ולכן

מציאות אורה [illegible] שבו ולא חסר כלום
רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו
אומר משום רבי שמעון כדשן במאורות
וברקיע מאיר פניו של אדם ואשתו מסוב
שלא נטל זיו אדם ממנו עד מוצאי שבת
ובמוצאי שבת שינה הקב"ה פניו ושונה
משונה פניו ותשלחהו ואיתא כרבנן
ולא אתיא כרבי יוסי ברבי יוסי אמר
אדם הראשון לא לן בכבודו מאי טעמא
אדם ביקר בל ילין רבנן אמרין לן ב
בכבודו עבר במוצאי שבת נטל
כבודו ממנו וטרדו מגן עדן שנאמר ויגרש
את האדם . אמר רבי יהודה בר רבי
סימון אורה שנבראת ביום הראשון
היה אדם צופה ומביט מסוף העולם
ועד סופו . וכיון שראה הקב"ה מעשה
דור אנוש ומעשה דור המבול , ומעשה
דור הפלגה עמד וגנזו והתקינו לצדיקים
לעתיד לבוא שנאמר ואור צדיקים
כאור נוגה רבי לוי בשם בר נזירה
שלשים ושש שעות שמשה אותה אורה
ואלו הן שתים עשרה של ערב שבת
ושתים עשרה של ליל שבת ושתים עשרה
של שבת וכיון שחטא אדם הראשון
בקש הקב"ה לגונזה נתן כבוד לשבת
וזה שעמדיהו ברך אלהים את יום ה
השביעי במה ברכו באורה כיון ששקעה
החמה בליל שבת התחילה אותה
אורה משמשת התחילו הכל מקלסים
להקדוש ברוך הוא , הדא הוא דכתיב
תחת כל השמים ישרהו מפני מה ואורו על כנפות
הארץ כיון ששקעה החמה במוצאי שבת
התחיל החושך ממשמש ובא נתירא
אדם הראשון אמר אוי לי שמא נחש
בא לשופני שמא אותו שכתוב בו הוא
ישופך ראש בא לשופני ואמר אך
חושך ישופני , מה עשה לו הקדוש
ברוך הוא אמר רבי לוי זימן לו שני
רעפים והקישן זה לזה ויצאת האור
ובירך עליו בורא מאורי האש
הדא הוא דכתיב ולילה אור בעדני ואתיא
כשמואל דאמר שמואל מפני מה מברכים
על הנר במוצאי שבת בורא מאורי
האש

ועכשיו כדמות בגלוי הכוחות המושבים שהמשך המאורות
מאיר ירבה על דרך החוב והעליונים העולים ממנו
גדולים עשו תשובה ולא יסורו ממנו לעולם ולא יתאמר
השי' בירכות על השתנות ולא בזמן הכנסת העולם
כדמות האומר יעזב ה' את הארץ בזה שרי מעלה , ומא
חלום אפשרי שנעו ומורה [illegible]
עליהם ולעולמים המודים כל אשר
נשמה ה' וכיון שעל זה אמרו ב
(בבראשית רבה פ"א) הקב"ה לברא
מתהדר ומתגלם בעולמו בפרוזבולי
שם , וע"ש (בשמות רבה) הוא
מבקש עושה אותם ומשבחים הדין
שכמעט ה' נותן להם שלטון על
איזה אומה לזמן מה על דרך
הרה אפי' שולח מלאך לפעם
השר מפניו ושמע בקולו ושב
וכן ואנו יוצאי והנה שר יוון
בא ולהיות הישיבה הוראה
~~משולחת~~ משולה הנשר
והבותינו ז"ל היות ישיבה ~~[illegible]~~
לבשר ודם לפני השכינה , עוד
יתכן שהישיבה רמז אל המנוחה
והעמידה רמז אל המעשה כדרך
העומד לפני בעסקיו והטורח
שהמלאך אינו בטל בשום שעה
אלא לעולם משרתים כדרך המלאכים
שמו ירבה ויורד בשליחות ולא
ינוחו כלל כדרך האנשים שהם
שכל ברה והם בטלים לפעמים
מהשכלה והעבודה האלהית
וע"ש אין להם ישיבה , דרך משל
עיי"ש (בשמות רבה) מלאכים ושבים
מלאכים עומדים . יש לפרש שמלאכים
נחים ובטלים ולא יעשו שליחות
מה בתרוצות כמו שהיה הזמן
בגדעון שנתגלה לא בא אלא
לורג ושוב עדה ממנו והיה
גדעון עושה מעשיו לאט לאט ,
ומלאכים עומדים לזריזות בשליחותם
ששולחם ה' שימהרו מעשיהם כמו
שהיה בהפיכת סדום וכיוצא
ועל זה הדרך פי' ג"פ מה שאמרו
מלאכים נחים פעמים ואינם
ולהיות הישיבה הוראה אל בטול
השלמות הוא לרז"ל היות ישיבה
לבשר ודם לפני השכינה כי
העומד שם הולך וגדל בשלימות
ומעלה תמיד כאמרו שובב שלמות
אמ

מלא נעלם וברוש מדרש חזית ב׳ מען ע״ב און עולם/ וכו׳ הה״ט ונעאם
ואט. אומר
[illegible] ראו יהו לא האמנתי שיטעה [illegible] מה
ואתה אלוה מין, טעטה [illegible] לוקדים [illegible] (אויגא):

ולכן איקב״י שהל׳ ואמר את השמים ואת הארץ פרט את
הים ואת כל אשר בם :
פיסקא כב״ב והלא כבר נאמר במכילתא (יתרו ונו״ם
רד״ן) איתא והלא כבר
נאמר לא ייעף ולא ייגע ואומר נותן ליעף כח , ואומר
בדבר ה׳ שמים נעשו ומה תלמוד
לומר וינח אלא כביכול הכתיב
על עצמו שברא את עולמו ב
בששה ימים ונח בשביעי והרי
דברים קל וחומר מי שאין לפניו
יגיעה הכתיב על עצמו שברא
עולמו בששה ונח בשביעי אדם
שנאמר בו אדם לעמל יולד
על אחת כמה וכמה כו׳ ומה
אותן הדברים שברא במאמר
מה לה לא שייך השייך בהם
ברוך הוא כשהוא פועל או
לאו אלא שנת המלאכה והאי
וינח הוא לשון הפסקה שפסק
השבת מלברוא בו דבר כמו
ושבתות הן מחרוש וכשבת
שלשה האנשים וכן הרבה ,
וכתב על עצמו כאלו נח ומדבר
קל וחומר שיהא האדם הנברא
לעמל ולמלאכה נזהר ממלאכה
וכן שייך גבי האדם לשון
שביתה אומר הכתוב על
עצמו אע״פ שאין בו ;
פיסקא ק״ה שאין לו בן זוג
ולכן ברכו
(ב״ר פ״א ולגוש ט״ו): ויום טוב
נדחה לפעמים שאילו יבוא
יום א׳ של ראש השנה באד״ו
או פסח בבד״ו או עצרת
[illegible] בגה״ז לפי החשבון
נדחית ליום שלאחריה ואפילו
יש בטעמים שהוא דוחה
לשבת מכל האיסורים אין בא
באגה״ו נדחה לספרי נדחות
ומבואר בתרגום העיבור
יש יום בטעמים נדחה
משום ירקא ומשום מתיא פ
(כמבואר בראש השנה (כ׳)
אבל שבת אינו נדחה קודם ;
[illegible] שבתא הוא בן זוג
[illegible]

היום [illegible] שהוא תמוז בריתא רב הונא
בשם רבי אבהו בשם רבי יוחנן אף במוצאי
יום הכפורים במקדש עולין משום ששבתה
כל אותו היום . דבר אחר קידשו במוצאת
כל היום שיש בו חסרון כתב בו ברכה
ואינו חסר בחמישי נברא בו עופות ודגים
ובני אדם דבשן הם ואוכלין אותם לפיכך
כתב בהן ברכה ואינן חסרין כלום
אבל בשביעי מה איתא לך לומר ברכה
במוצאת . דבר אחר בטעמים אמר רבי
פנחס מעשה בחסיד אחד ברומי שהיה
מכבד את ימים טובים ואת שבתות
חדא ערובא ואית דאמרין ערובא דצומא
רבא הוי סליק לשוקא מזבין כלום ולא
אשכח אלא חד נון והוה טווא באיפרזא
נאים תמן והוה דבין מובלי ליה , ובין
מלי לו ובני ביתיה יהודאה ולטרונא
דינר בזונין דאריסטא אמר אפרנא
לשלי ליה הכא נון אומר ליה לא סלין
יומא הדין לשוקא אלא חד נון ודבניה
חד יהודאה ולטרתיה דינר אמר ליה
ואת הכרים ליה אמר ליה אין אמר ליה
איגזל דנוח ליה בטיון יהית ליה והוה
למהדא אגל דנוח ליה אמר ליה חייטא
יומא אמר ליה ואית חייט באורל
ולטרונא דינר במרה אמר ליה ברי ,
והרביתה לו רשות ואני נתעוררא ברמק
אמר ליה אומנתי , אמר ליה אית לי
יומא חד והוה חביב עלין סגיא מכל
יומא שהוא מכל חובים דאנן עבדין בו
הרזא יומא משתבי ומשרין לן בגין כך
אנו מוקירים ליה סגי מכל יומא שתי אומר
ליה הואיל והבאת ראיה להמבריך
בה את פתור , מה פרע לו הקב״ה
זימן לו מתפרה אבן אחת טובה של
מרגליות והיה מתפרנס הימנה כל ימיו
רבי ישמעאל [illegible] בריא ויוסי רבי בני בבל
בזכות מה חיים אמר ליה בזכות
תורה , בני ארץ ישראל בזכות מה
הם חיים אמר ליה בזכות תשלומות
מעשרות . בני סוריא בזכות מה הם
חיים אמר ליה בזכות שהם מכבדים
את

את כיסך כי טוב יום מתברך ונמלה רבות , ומ״ט
[illegible]
[illegible] יע״ש ונאן פירשו מאחר תבלה לפי שהם
ממונים להגיש המדברים על השבועה ועיי״ש במאורי ;
פיסקא נ״ח שתי עטופים אחד לחול ואחד לשבת בחוש
שאולות איתא תניא אמר
רבי יוחנן צריך האדם שיהיה לו
שתי עטופות אחד של חול ואחד
של שבת וכתב ר״י פרין בפירושו
שאולות שלום וצ״ל לא ידעתי מנוען
בש״ס דילן גם נזכר ברבי יוחנן
לא נזכר בשום ברייתא , ודע
דבב״ר הביאו הילקוט רמז ט״ו איתא
ברכו במן וקדשו ברכו מעטיפה וכו׳
רב הונא אומר צריך להחליף
רבי יוחנן אומר צריך לערב אבא
בר חסדאי אומר צריך לשלשל בגדיו
וכו׳ עי״ש ואו״ש תפוסתו הירושלמי
(פאה פ״ח) שהקמתי במאורי
אמר רבי חנינא צריך אדם שיהיה
לו שני עטיפין וכו׳ ואין ספק שט״ס
בשאולתות יאמר רבי יוחנן וצ״ל אמר
רבי חנינא וכפירוש בירושלמי (שם)
ובפסיקתא דרבתי :
פיסקא נ״ב אין יותר שבותין האמור
אע״ג בבהמ״א
כתוב ממצוא חפצך ודבר דבר כ
ונחא ליה למילף מדאורייתא ואין
נושא ודבר דבר ולאו אתא באתא
לפרש דלא תשא אע״ג בשבת ה
ממאמר . ג״כ פירן קרי ליה מלאכה
כי בו שבת מכל מלאכתו לא אסר
אלא מלאכה ממש כל״ל וכדדרשינן
(שבת קי״ג :) ודבר דבר שלא יהא
דיבורך של שבת כדיבורך של חול
ואפשר שטעם זה אמרו רז״ל אסורה
לכו שבות כי עיקר שביתת האסורה
הוא במלאכה וכו׳ :
שפה מן אין כדרכן הנובטן
והשפה דמאי פ׳
ברכות ו״ג שאמו כל׳ יש בו עלין
ותמרות ואביונות וקפריסין (מעשרות
פ״ד ברכות ל״ו) ועיין ודרוכ׳ (דף כ״ה
ב׳ בה״ח) ובלשון יוון חומו ושמעאל
וערבי האילן כולו נקרא נצפה על
שם הפרי וגל של האילן הוא כפי גירת
או תמרה [illegible] ואחרי התמו
[illegible]

שישראל שומרים אותו ונחים ומשתעשעים בו ; ברכו
במן (מכילתא יתרו בר"ה [illegible] ט"ז ורבו ועי"ש
הגירסא) : וקדשו בקטיסרה (בר' [illegible] ש"מ) ובשאלתות
(פ"א) ע"ש ובשבת (ג"ט) ובבה"ג (לב:) ראו מוסיף
ואי אפשר באשל שבתא ורבאמרין שלא יהא
מלבושך של שבת כשל חול (שבת
קי"ג:) ולשנא מרגיזו חב
אמר [illegible]
ומיין בפרקי תנחומא (בראשית):
ברוך ועירב ברם ביפה תואר
לא נתפרש ונמחוה לשהוא
שונן [illegible] ערוב
[illegible] האה בעובדא
דרבי פינחס בן יאיר והטון
בגדה שיתן בגדיו שלא יהיו
קרועים ומלוכלכים בשבת [illegible]
מה שאפשר לו ורש"י (בב"ר
שם) פי' די לו אם יערב מבגד
אחד או שנים עם אותן של
חול : [illegible] פרש"י (ברכות
שם) אם אין לו מה להחליף
[illegible] חלוקו [illegible]
שהיה נוהג בחול ודון לפני
שנראה עצמו שאינו עסוק
במלאכה והקורא הוא מחול
לשבת ובגמרא (שבת שם)
פרש"י [illegible] מטה
שיהיו ארוכים והוא מדת
עשירים המושבים בביתם
ואינם צריכים [illegible] בגדיהם
מן הארץ בשבילו מלאכה
וכבוד שבת הוא , ורבינו
ירוחם [illegible] בח"א [illegible]
למשה [illegible] שלא עבידתם
למעלה ולא ינוטם על כתפיו
והלבו [illegible] בגדיו
[illegible] [illegible] שלא ילבשם
[illegible] שלובשן בחול [illegible]
בחגורו [illegible] שלא יתלכלכו
[illegible] התולעת או שלא
[illegible] עליו [illegible]
[illegible] הוא [illegible]
[illegible]
עורשה שלא היה [illegible]
[illegible] בחקרתא
והתור רבי [illegible] החגורה
[illegible]
[illegible] שבת [illegible]
[illegible]

את היום טובים ושבתות . אמר רבי חייא
בר אבא [illegible] אחת [illegible] אחד [illegible]
והביאו לפני תשחויי של [illegible] ובמעותיו [illegible]
של [illegible] עשרים וארבע בני אדם שאלים בו
והיו כל מיני מאכל שנבראו מששת ימי בראשית
ואכלה והיו שם תינוקות עומדים על גבין
אחד [illegible] ואחד [illegible] אחד [illegible] ואומר
לה' הארץ ומלואה , ואחד [illegible] ואומר
לו השמים ולו הוהם אמר ה' צבאות , וכל
כך למה שלא תגבה דעתו עליו אמרתי לו
בני במה זכית לכל הכבוד הזה אמר
לו רבי אומן טבח הייתי וכל בהמה
שמנה שהייתי מוצא כל ימות השבת
הייתי מפרישה לשבת , ועד היכן
הוא כבודה של שבת רב אמר בושרא
שמואל אמר תרכיבה , אמרתי לו לא
לחנם זכיתה לכל הכבוד הזה .
טורנוסרופוס הרשע שאל את רבי עקיבא
אמר ליה מה היום מן ימים , אמר ליה
מה גברא מן גברין אמר ליה מה אמרת
לך מה אמרת לו . אמר ליה אמרת לו מה
שנה זו משבתות מן כל ימיא , ואמר
לך מה נשתנה טורנוסרופוס הרשע
מן כל גבריא אמר ליה המלך רוצה
[illegible] אמר ליה מלך מלכי המלכים [illegible]
[illegible] הוא רוצה שיהיו ישראל מכבדים את
השבת אמר ליה [illegible] אמר ליה נהר
סמבטיון יוכיח שכל ימות החול הוא מושך
ובשבת אינו מושך , ולא עוד אלא
[illegible] מעבירים עליו שכל ימות החול
היה עולה ובשבת לא היה עולה . הבא
הא בראיה ואמר משה אכלוהו היום
כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו [illegible]
אמר לו את מכלו לחת . אמר ליה [illegible]
[illegible] , עד שלא [illegible] סברים
[illegible] ואמר ליה אם רוצה שיהיה
ישראל מכבדים את השבת [illegible] הוא
עושה [illegible] בשבת , אמר לו ומה
[illegible] עושה אמר ליה משיב את הרוחות
[illegible] עננים ומוריד גשמים [illegible]
ומגדיל

וכן פרח לבן ולו ריח טוב אשר שמו [illegible] ה
האילן ואחר נפילת הפרח יגמול פרי [illegible]
אשר שמו [illegible] (נו"ן) בושה [illegible] ארבע אגורו
[illegible] חלק [illegible] (א"א) ואולי [illegible] כי הוא [illegible]
[illegible] האפילה [illegible] את האדם [illegible] ושמו אבה
ומן [illegible] שאב [illegible]
זה הפרי שבאויר (ביצה כה:)
שעושה לו פירות עליון ואביוניות
[illegible] (תוספתא) [illegible]
פירות [illegible] (שבת ל:) [illegible]
בספרות [illegible] וערב , ובספרי
[illegible] (באטאני) האריך ב
[illegible] [illegible] [illegible]

היה אור בשבת עצמה. וכולהו בלשון ארמי תרגומו בגב
כמו על כנפי בגדיהם (במדבר ט״ו) תרגומו על כנפי
כסותהון, [illegible] הכנף (שם) [illegible] כסותהון, וכנפות
כסותך (דברים כ״ב) [illegible] ; ובדברי רז״ל
[illegible] (ב״ב [illegible]), [illegible] (שבת ע״ג)
[illegible] (ב״ב [illegible])
[illegible] (ב״ב [illegible]) :

ד״ה איש כרכא עמר : של אדם
ואשת בנוולא (נחם) א
אירא ברכא בין ונכשו ב
באור פניו של אדם הראשון
(ובבראשית רבה [illegible] שם)
הירושלמי ברכא באור פניו של
אדם [illegible] באור פניו של
אדם לא דומה אור פניו כל
ימות השבת כמו שהוא
דומה בשבת [illegible] :
ובמוצאי שבת שונה פניו
[illegible] ועם פניו שונה ג
גרסינן ; לא לן בכבודו
[illegible] שבת [illegible] ונשרב
[illegible] [illegible] (סנהדרין)
[illegible] ושוחר טוב
[illegible] בשורי ביא [illegible]
[illegible] ״ביב [illegible] : ורבנן
אמרין לן כבודו [illegible] ובמוצאי
שבת [illegible] גרסינן : [illegible]
[illegible] (ירושלמי ברכות
[illegible] ובבלי חגיגה וב״ר פ״א
וי״ב ושמות רבה פ״ה [illegible]
שם ושם) ; [illegible] (שם
ושם וב״ר פ״ג) [illegible] ג ב
[illegible] ביום שבת [illegible]
אדם [illegible] ברכות [illegible]
פ״ב) [illegible] שנתנו המאורות
ביום ד׳ לא [illegible] אור ראשון
עד מוצאי שבת [illegible]
[illegible] (שם ושם) [illegible]
[illegible] (פסיקתא ד״ב) [illegible] ; ה
[illegible] אורה [illegible]
[illegible] שלא [illegible]
[illegible] ה עד מוצאי שבת
[illegible] [illegible] ;
[illegible] (ירושלמי שם) [illegible]
[illegible] שרחו [illegible] על
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

ומורת חגה ומגשן פירוש [illegible] חוות כל
מה שעושה כחול עושה בשבת, אומר ליה
יודע אני שאתה בין [illegible] של עבריים
[illegible] שהם בריים ואם אין זה [illegible]
זה [illegible] שלא [illegible] אבל
אחר שהיה [illegible] הוא [illegible] ה
[illegible] לפני של [illegible] הוא של
הקדוש ברוך הוא ואין לאחר רשות [illegible]
הוא [illegible] . ולא עוד אלא
[illegible] הרי הם [illegible] עלין
כל ימות השבת היה [illegible] ובשבת
לא היה [illegible] או לא [illegible]
[illegible] נברא [illegible] , אמר
[illegible] בתחייא [illegible] , ברכות באורעין
[illegible] ובשמות ולא
בחם שברא אומרה , אמר ליה את [illegible]
שמות [illegible] [illegible] יהודאי
אמר ליה [illegible] אמר אלהים
[illegible] הוא [illegible] על [illegible]
אמר לו ומה [illegible] אלהים , אמר לו
כל ימות השבת אם [illegible] ובשבת אם
[illegible] ובמוצאי שבת עד שהסדרים שלהם
[illegible] אחד יש לשמו דומה
שהוא [illegible] השמות [illegible]
של אותם [illegible] לארץ הבא הוא
[illegible] ארץ [illegible] לצלמות
ולא סדרים [illegible] , [illegible]
[illegible] סדרים [illegible] אמר לו
[illegible] הוא [illegible] , אמר לו [illegible]
[illegible] של [illegible] הדבר [illegible] שהוא
[illegible] ארבע אמות אמר ליה והא
[illegible] ביום [illegible] שבת [illegible] , רבי
[illegible] רבי [illegible]
בן שבת [illegible] הוי אומר [illegible]
[illegible] שבת אבל לא שבת לא [illegible] של
[illegible] של רשעים , אלא
[illegible] ואלו [illegible] ואלו [illegible] ב
[illegible] , [illegible] ם
רשעים

פיסקא [illegible] לא
[illegible] לאדם
הראשון אין לפרש [illegible] מה
לא [illegible] עליה [illegible] כן [illegible]
[illegible] שכל הדברים [illegible] תקון
[illegible] הוא [illegible] עליה הרי היה
[illegible] אחר שנברא [illegible]
[illegible] באין [illegible]
[illegible] שהאדם [illegible]
[illegible] אל [illegible] פ
[illegible] [illegible] באים
כן למה [illegible] לאברהם שלא
[illegible] עליה ומה שלא
[illegible] לו למה לא [illegible] ה
הראשון הוא [illegible] כי השם ,
[illegible] שלא היה [illegible]
[illegible] שהרי [illegible]
אחד [illegible] עבר ואף על פי
שאח״כ ~~[illegible]~~ שב בתשובה
לא היה [illegible] שלא [illegible]
[illegible] כן בשאר [illegible] חביבים
ואפילו [illegible] ושם [illegible]
[illegible]

נ״ה [illegible] וכן הוא במדרשים : שמא עמש בא לשכני
אותו שהטעה אותו בערב שבת (שוחר טוב פ׳ צ״ב
ע״ש): שני רעבים שני אבנים ושחקן זו בזו (פסחים
נ״ו) והבריות אין מלבנין את הרעבים (ביצה
ו״ך) מאכל רעבים (מעשרות ו׳) : דאמר שמואל
(ירושלמי ברכות ובבלי פסחים
ע״ג: ובב״ר ושם): אין במזלי
נ״פ הכנענים וכן [illegible] בבר
(בבלי שם נ״ז:): ה״ה
(בב״ר ושם) ברכה ביציאה
ונכנסים והיום הוצאה
לסבת רבה על האדם ו
ולפיכך ברכו ופ״ש ר״ג
א״ל הקב״ה לישראל בני לוו
עלי וקדשו קדושת היום
והאמינו בי ואני פורע (ביצה
ט״ו:) והבריאה כל מזונותיו
של אדם קצובים לו מראש
השנה ועד יום הכפורים
חוץ מהוצאות שבתות וימים
טובים והוצאות בניו לתלמוד
תורה שאם פחת פוחתין
לו ואם הוסיף מוסיפין לו
(שם ט״ז ובויקרא רבה פ׳ ל׳):
~~ה״ג (בב״ר פי״א) ואמרו~~
~~תסיריס כלום בשני נברא~~
~~אדם ונברכה ובני אדם~~
~~שוחטין בהמה ואוכלין ובני~~
~~אדם מתה [illegible] בו ברכה~~
~~ואינו חסר כלום [illegible] מן~~
~~הברכות [illegible]~~ !
ה״ה (שם) מפני הוצאה
ופירשו : ברכה כ
בטלטלים בב״ר (שם) [illegible]
הכי ההוא [illegible] ברכי
עשה סעודה לאנשי [illegible]
[illegible] אמר ברכה בטלטלים
והמחלים שינו [illegible] הסדר
ודין בשבת (ב״ט) :
מעשה בחסיד אחד (בב״ר
פי״א ועוד [illegible] תרבץ
[illegible] בבלי הגירסא [illegible]
[illegible] אף [illegible] הסיגון
[illegible] ודין [illegible]
ה׳

הסעודה עריכה מלאכה שנאמר ברכת ה׳ היא תעשיר
ולכן כל דמי כי מלאכה הוא זה ונאמר ,
מנין שהצלחת של [illegible] הרויה מלאכה שנאמר
מה רב טובך אשר צפנת ליראיך , פעלת
לחוסים בך , רבי עקיבא שדרו לאנשי נינוה
ואמרו ליה תלמידים [illegible] בשבתא ותשלומים
[illegible] בחולא . אמר להו הדין [illegible]
הוו חביבים עלי מן הדין [illegible] , אמר ליה
חד מינן חסירים אמר ליה כלום [illegible]
בידי חסירים כלום אמר ומאי ניתן ליה
לבנך ויברך ויקדש , רבי יוחנן בשם רבי
יוסי בר חלפתא אברהם אבינו שאין כתוב
בו שמירת שבת לפיכך ירש את הארץ
במדה [illegible] בארץ לארכה ולרחבה
אבל יעקב אבינו שכתוב בו שמירת שבת
נוכל מתוסין לשבת שנאמר ויחן את פני
העיר [illegible] [illegible] ביום [illegible] תמה ונאמר
תמוסין לשבת לפיכך ירש את הארץ שלא
במדה והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת
ימה וקדמה וצפונה ונגבה , רבי חייא
בר רבא לא ניתנה השבת אלא לתענוג ,
רבי חגי בשם רבי שמואל בר נחמן לא ניתנה
השבת אלא לתלמוד תורה ולא פליגי ,
מאן דאמר רבי ברכיה בשם רבי חייא
בר ~~[illegible]~~ אבא לתענוג אלו תלמידי חכמים
שהם יגעים בתורה כל ימות השבת ובשבת
הם באים ומתענגים מן מה דאמר מן מה
דאמר רבי חגיא בשם רבי שמואל בר נחמן
לתלמוד תורה אלו הפועלים שהם עסוקים
במלאכתן כל ימות השבת ובשבת הם
באים ומתעסקים בתורה , רבי יהושע
דסכנין בשם רבי לוי כל שהוא מתענג
בשבת שואל והקב״ה נותן לו משאלותיו
שנאמר והתענג על ה׳ ויתן לך
משאלות לבך :

סליק בבא רביעאה גבורה

[illegible] בבא חמישאה [illegible]

פיסקא קב״ה יודוך ה׳ כל מלכי ארץ כי
שמעו

שבמורה לאברהם לא צוה כי ראה השם יתברך ש
שהרמון אליה היה אברהם וה׳ בוחן כליות כל איש א
אמנם השאלה לפילוסוף זה היא למה לא נברא אדם
הראשון מהול שאחר שהערלה פגם בישראל והמילה
שלמות היצירה כמ״ש בפסוק אם כן יאמר שהאדם
יצר כרצון יתברך היה ראוי ש
שתהיה יצירתו שלימה כמו שכל
הדברים נבראו בצביונן ונמצא
ואם תאמר והרי אדם הראשון
נולד מהול כדאיתא באבות דר״נ
(   ) וכן מבואר בסנהדרין
(   ) אדם הראשון מושך
בערלתו היה משמע שהיה מהול
ולא משכחן שנצטוה על המילה
שום אחד קודם אברהם וכמדרש
אסתר אברהם ראש למולים ופני
למולים במצות ה׳ אשר הייתם
ערלים וכן בחזית פ״ב היו
מוסיפות והולכות עד אברהם
על המילה עד . שלומר דאה״נ
אבל פילוסוף זה לא סבירא ליה
שנולד מהול דס״ל דאם כן היה
הטעם בכל הדורות והוצרך
ח״ו להשיבו עפ״י דרכו אבל
לפי האמת נולד מהול להורות
יצור כפיו [illegible] שאינו דומה
לשאר הנבראים ומ״מ לא נשאר
עכ״ז מכל זרעו שאינו יצור
כפיו [illegible] לפי שיתנו בידי
אדם כמו שכל הדברים צריכין
תיקון , ועוד יש לומר [illegible]
זה חוץ על אדה״ר [illegible] וסבורא
ליה שאדם לא היה מהול [illegible]
כל מעשה בראשית בצביונן נבראו
לא נשוא לזה [illegible] שנמשך
אל הדברים [illegible]
בהמשך הזמן מעשה הנדול ו
והמצה״ח שהב״ח לא עשו [illegible]
לדורות תמיד [illegible] נוהגים ולא
[illegible] היו מולים שוה
או רשב או ע״ז וכן האומנות
היו מגולים נשואי עולם ופני
משעבד :
פיסקא קב״ה שבת און וכן זוג
[illegible]
תאור

(הי) ובחולין (ספ"י ד"ה) ובראש פ' בתרא
ביומא : חדא ערובא ביום ערב שבת אחד :
בבא רבא נוי אוסרים ערב יום הכפורים היה
שמצוה להרבות בו בסעודה (יומא) שעירא
בבא רבה שמעלין בה נרות
וחסר : ולא יאשפה ולא פלא
אלא בין אחד והיה עשיר
של השלטון עוסר שם והיה
שעשו [illegible] אותו ב
בדמים עד שהיה לדי נכסו
לישרא ביהודין : אריסטין
פרשתו (פיסקא) בגת
הסעודה שאל השלטון לעבדו
האין לך בגים לסעודה
השיב שלא בא היום לשוק
אלא דג אחד וקנאו יהודי
אחד כבר לישרא
ביהודין אומר ליה ופריאתו
אותו והשיב הן אמר ליה
לך וקרא אותו : ביום
אמר ליה יהוה לפרצא
לומר שבובאי אתו של
שייך למלך : אזל הלך
השער וראו ובא ואמר
לשלטון חייט אני אמר ליה
ויש חייט שאוכל דגים בערב
לישרא ביהודין בתעוה : אמר
ליה החייט אדוני מלך השופט
ואפנה לפשוק : אמר ליה
דבר אמר לו החייט יש לנו
יום אחד שחביב אלינו מכל
כל ימי השנה כי כל
העונות שאנו עושים כל
זה נמחל ונסלח לנו על כן
אנו מכבדים אותו יותר
מכל ימי השנה. אמר ליה
(השלטון) הואיל וכך :
טובה לפרעון (עיין
משבצות ז"ט) בענין יוסף
מוקיר שבתא : ר"י בעיא
פ"ב דירושא בב"ר (שם)
אמר משבצות (ע"ש) הירושא
והספק בר' שמואל ור"ה
וגירסא פרוב (וצ"ב) הגרסא
אותה מן דר"י היה מלשיב
ורבי

שלו אמרו עליך אמר רבי [illegible] שני ב
דברים שמענו אומות העולם לפני הקדוש
ברוך הוא ונשבחו מפאתיהם וקלסוהו
בשעה שאמר ואת אשר חטא מן הקודש
ישלם ולא עוד אמרו בנימוסי שלנו כתוב
כל דאכל דינרי מן קיסר יהיב ביה
מהיר דבדן וזה מכריז ואומר את
אשר חטא מן הקודש ישלם, ולא עוד
אלא שהחמיר בהדיוט יותר מבגבוה
בגבוה כתיב נפש כי תמעול מעל וחטאה
בשגגה עשאו שוגג. ובהדיוט כתיב
נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש
עשאו מזיד עמדו מפאתיהם וקלסוהו
ואמרו בשעה שאמר אנכי ה' אלקיך אמרו
איזה מלך שרוצה שיהיה אחר
מתחתיו הקב"ה אינו רוצה שיהא אחר
מכתוקו, בשעה שאמר לא יהיה לך
אמרו איזה מלך רוצה שיהיה לו
שותף, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא
לא תשא אמרו איזה מלך רוצה
שיהיו משביעים בשוא ומשקרים, בשעה
שאמר הקדוש ברוך הוא זכור את יום
השבת לקדשו אמרו איזה מלך רוצה
שלא יהיו מכבדים יום גינוסיו והקדוש
ברוך הוא רוצה שיהיו ישראל מכבדין
את יום השבת, אבל בשעה שאמר
כבד אמרו בנימוסיות שלנו כל מי
שהוא מכתיב עצמו שרוצין למלך הוא
כופר באבותיו וזה מכריז ואומר כבד
את אביך ואת אמך עמדו מפאתיהם
וקלסו להקדוש ברוך הוא :
פיסקא ו' אורח חיים בין [illegible] עמו
מעלותה לא
תנא אמר רבי אבא בר כהנא שלא
תהא יושב ומשקל מצוותה של תורה
ורואה איזה מצוה שכרה מרובה ועושה
אותה לפי [illegible] מעלותה מעולים
אומן

תמורה שאם באו לחלק ימי השבועה לזוגות זוגות יצטרך
יום א' עם יום ב' וכן ג"ד ה"ו ונשאר יום השבת נפרד. ו
ואין לומר שיצטרף שבת עם יום א' וב' עם ג' וב' עם ה'
ונשאר הו' נפרד או יום ו' עם שבת. וא"כ ג"ב ונשאר
הה' נפרד שהמולך מתחיל תמיד מיום א' לבריאה ועוד
כל ימי המעשה בכיון זוהדבר
השבת מתחלה לה', ובתחלת
הבריאת היו [illegible] בהבנה ב
דברים אלו [illegible] שלא [illegible] הזוגות
אלא בדברים הנבראים בה מצד
[illegible] לומר [illegible] של זה זוגת
זה [illegible] תאמר ראובן ושמעון
[illegible] שניהם שנמצאים
נבראים [illegible] אבל הימים ענין
כולם אחד שכולם מורה התנועה
[illegible] יום ב' הוא עם יום א' וכן
כולם ואינם אלא [illegible] אחד
חוזר וחולק תמיד והבדלת יום
שבת וקדושו אינו במצוות הזמן
אלא לו שנשתנה שבזמן התנועה
ההוא השנה נשבתה, ומשבת
ש"ש לכל [illegible] בן דינו הוא ע"ב
ההעברה לומר שהתנועה הזמנה
הנקרא יום אחד יש לה [illegible]
עם של ב' [illegible] ששתיהן חול [illegible]
שהאדם [illegible] בשניהם משא"כ ב
תורה התנועה [illegible] יום השבת
שנתחברה בשם אדם ונגדר הע'
לשבות בה ואין שניה לו עד שמצאתי
לבעל ד"א שכתב בס"ב [illegible] שהזמן
בהתחלתו אין [illegible] בהתחלת הש'
עד אשות יהיו האושות הנמצאות
לז' מן ז' ימי השבוע כמו אושי האדם
ראובן שמעון לוי האדם וכו'
שאושי [illegible] הם האחרים המסתררים
הן אושי הזמן הם הימים [illegible]
בכל שבוע ושבוע וחגרש חולה
[illegible] שיתרבו בו אושי הזמן
אבל [illegible] שיחזרו בחזרת אושיהם
[illegible] [illegible] מתחלפות א"כ כל
יום ויום מהימים הוא בריאה בפני
עצמה חוץ [illegible] ואישו, והיום הב'
הוא חוץ [illegible] ואשו [illegible] הוא משתרק
אל בריאה והוא [illegible] נברא כל
סבב [illegible] שאר הימים [illegible] שנבחלק
לשאר

לרבי : הרי חייק הוי המושר שהצע חשוב כמת ו
ומתפרנס בשבת (שם) : המרה שנאמר בה כי הוא
חייך ואורך ימיך וגומר ובשמאלה עושר וכבוד : מעשה
ובכשן רה"ל עשר בשביל שתתעשר (שבת שם ותענית ט) :
שהן מכבדין ומשובחא דשייתי
לשיל ובפנים : בלודקיא
שיר בתוך לוין והביאו ראיה
שבת"ל גורם לעשירות מפני
שמכבדים שבתות : תשוו
בב"ר ובש"ס איתא בשמיים
ושולחן : כ"ד בני אדם ם
בב"ר (שם) ובשאלתות
(ריש פ' בראשית) ובשבת
(דף קי"ט) הגירסא ט"ו בני
אדם : ונפל בה דברת זכל
הרשעה גרסינן : הב"ח (שם
ושם) היינו מפרישה לשבת
אמרתי לו לא לחנם זכית לכל
הרבוה הזה והיאי ועדב
היכן הוא כבודה של שבת
ט"ו ותאא בא כלל וער"כ שפיך
להגיהו אחר לא לחנם זכית
לכל הרשעה הזאת : רב אמר
בשרא ( ) : המעורה
נראה להגיה המפרה חמו
כאן משוורות (שמיזו ת"ם)
התנומו חמו עדין המפרה
והמאמרין במפתחים (ע"ה)
ר"י גורהו ~~[illegible]~~ המפרר
עומשו תוך ובר פומר
שומרות ובני מעיים בזווים
עמהם וכרעיו שמכתו ושמן
ובשבת (ניח :) איתא במה
מעיינו טו ברמשו של חסרון
ובנים עגולים וראשו שומן
טו ע"ש : שרגופרים (סנהדרין
ס"ה : בר"ה פ"א מדרש תנחומא
פ' כי תשא שאומרת ריש פ'
בראשית ילקוט ט"ו ע"ש הרבה
שינויים) : הב"ח ~~[illegible]~~ אמר לה
מאי אמריה לך ומאי אמרת
לי יאו אמרה לו מה טו נאמרת
לך מה טו : מנו נרעו (בב"ר
שם) הגירסא מוצא את מוצ
לו : ממקטירין (ר) אחד
של אבותם (רש"י בסנהדרין
שם) ובן מגרים קב"ר ובמדרש
תנחומא

אילן שבולו באורייתא , תנו רבי חנינא
למלך שהיה לו פרדס והכניס בו פועלים
ולא גילה להם שכר נטיעותיו של פרדס
היו רואים אילנה נטיעה ששכרה מרובה
ונוטעים אותה ומצאות מלאכת הפרדס
מלבנת קטילה ומפילתם אותה בטילה ,
אמר רבי אבא בר כהנא לא גילה הקדוש
ברוך הוא לישראל שכר מצותה של תורה
שאילו גילה להם היו ישראל רואין איזה
מצוה ששכרה מרובה ועושים אותה ומניחין
תורה מלבנתה בטילה ומפילתם כדיות
אמר רבי אחאי בשם רבי אבא בר כהנא
טילטל שכרן עשה מצות בעולם הזה
כדי שיהיו ישראל עושים אותה מעולם :
פיסקא נפת"ח תניא רבי שמעון בן יוחי
שתי מצות שבתורה
גילה הקב"ה מתן שכרן ואילו הן קלה
שבקלות וחמורה שבחמורות שלח תשלח
את האם ואת הבנים תקח לך , למען
ייטב לך והארכת ימים , וחמורה שבחמורות
כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון
ימיך וגומר , אמר רבי אבא בר כהנא
ומה אם בדבר שהוא פריעת חוב
חוב כך בדבר שהוא הפסד וחסרון
עשור על אחת כמה וכמה , רבי אבא
בר כהנא בשם רבי שמעון בן יוחאי
משל שמצות שכרן מרובה כך עונשן
מרובה הכלל הוא דכתיב עין תלעג
לאב תבוז ליקהת אם יקרוה עורבי נחל
ויאכלוהו בני נשר בין עיר בין ארנן
אלא אמר הקב"ה יבאו עורב שהוא
אכזרי ויקר אותה ואל יהנה ממנה
ויבוא נשר שהוא רחמן ויאכל ממנה כל
משער עבור לבך כי מלך תוצאות חיים
אמר רבי יוחנן כל זה שאמרתי לך
בתורה שמור שאין אתה יודע איזה
מצוה אותה נותן חיים אמר רבי יוחנן
יש מצוה שמתן שכרה בצדה ויש
מצוה

לשאר הימים שבהם נבראו נפלאות אחרות וביום ה
השבת לא ~~[illegible]~~ נברא נפלא כלל אלו דברי
מורא מסיעדו שאמר בכל יום ויהי ערב ויהי בוקר ראלו
ליום הוא בריה מפני עצמה מה שלא נאמר כן
ביום השבת לא דברו המפרשים ז"ל
ולפי זה אתי שפיר טפי מה
שאמר כאן שמעון יש להן בן זוג שכל
יום נפלא מפני עצמו וימי החול
מתנבאים זה לזה משא"כ יום השבת
שאין לו חופה ומה אינו מצייר מה
שהבא ימי השבוע שיקרא אותים
מהימים הנשפים אח"כ כי למה
כן שבשאר הימים אינם מתרבים
אנשי הזמן שהם מתגרת יאותים
זה אל קומות מתחלפים לא נאמר
כן בימי השבוע ולא יחשבו אותם ;
שם יאמר שבת לפני הקב"ה עשן
האמורה אינך
שייכה משבת ויבאר על דרך
שכתבנו (פיסקא ג"ה)
אבל תכונות האותות ע"ש ואינך
יעויב דלא יאשכח מבואר שהשבת
התכונה שאין לו בן זוג ולפיכך
זה מה שאמר גבור דברשיני גברו
הדבר שאמרתי לשבת שם שנבדק
לזה תכונות שהופך לומר כן
ונמצא בזה תירצו התוס' מפסחים
(פ"ו : ב"ה אומר לו) :
שם ברכו במן כתבתו"ה משום
דן שה להו מאי ברכה
שנמצא ליום השבת דאי לאדם ובעלי
חיים כבר נאמר בו וכה ואי משום
בשמים ואורות ביומייהו מיבעי
להו ברכה ועוד ויברך את יום
השביעי משמע שהברכה לענין
היום ומאי ברכה ומסיקתו טובה
איכא ביה , ולא ס"ל במין באמבה
יש בו הוצאות והתעשיות מזון
ואין בו חוות ומנוחה . ולא ס"ל כדעת
הגאון שברכת היום וניקודו ישנה
על השומרים שיהיו מבורכים ומקודשים
ויברך אלקים את יום השביעי
משמע שהברכה בעצמו של יום
וכן בישו טעמים אחרים לברכה
זו מאי הוא . וכתב הרא"ם ז"ל
קפה

תנחומא (שם): הב"ע ועת האור היה יורד: את פוכלי
לפנה בב"ר (שם) הגירסא ~~[illegible]~~ אמר ליה
לעבדא את עגיה לו ובמדר"ת הגירסא אמר ליה אתה מיבעי
לו למחוא. ור"ל אתה מרתה אותו בדברים שלא ראוית
ולא ידעת יש אמרו הוא ומבעינן בשאלתות אמר
ליה אין בודר הזה אונו מאוס
שאול ועבר את מימון: ומפיח
ונט' יסר שלוו סדרים לומר
הלשון שלמן מעלי אוב ומיה
דר בהו לות שלו [illegible] סדרים
שייך לכאן: הב"ע (במדר"ת שם)
ומעלה עשנים: ועונה חיות
והוציא הציבור ממונו לאור
העולם: הב"ע (שם) בתורתן
של עבריים: שלא מותבים
לשלש בתמיה: מעלה פת
בכסתו מעלה ומושב את הפת
על גרפתו ועיין בסנהדרין
(ס"ה:): הב"ע בתם שבתה
ואונשיה: מזון לשבתות
במדרש תנחומא ובשאלתות
(שם) מסיים ולפיכך ישראל
מצטרין בסדר מוצאי שבת
ואומרין ויהי נועם וכו': הזר
מצלו עושר לו כל הצשן פנוי
כאן ועיין הגירסא בבראשית
רבה ובשאלתות ~~[illegible]~~ ובתנחומא
(שם ושם): הב"ע ב
(במדר"ת שם) והא כתיב כי
בו שבת מלמד שאכלו ר' פינחס
וכו' (ועיי"ש בהגהות דפוס
אמשטרדם): אכל לו שבת
דיין מדכתיב מלמד שאכלתם
ולא כתיב מלמד שאכלתם: הב"ע
(בב"ר פרק ס' י"א ובמדר"ת שם)
דומיא שלהם ולאו לשון דוגמא
שלהם (ועיין בערוך דוגמא):
רבי עזרא (שמ"ר פ"ט ובב"ר
ושאלתות נוסח שם ושם):
שירו משנה יאמרו האנשים
בלכתם (בראשית)
תרגומו וירכון כמרא בשירתא
וכן ונכה לה כרה (פ"ב ו')
ואמרין להון שירו יקי זבח היום
(שמ"ט) אמרי שירו ומא-רוך
שמחת

מצוה שנתן שכרה לעתיד לבוא ומה שכרה
של גז אריכות ימים להלן הקדים מורא אם
לאב וכאן בכיבוד הקדים אב לאם ורבי
יהושע דסכנין בשם רבי לוי באהלו מודה
שאין אומות העולם שמדרים הקדים אב
לאם פרט לגוי שאין לו אב ~~[illegible]~~ איזוהי הוא
מורא לא ישב במקומו ולא עומד ולא סותר
את דבריו. איזה כיבוד מאכיל ומשקה
מרבין ומרחיץ סך ומנעיל ומכניס ומוציא
במאן הונא בר חייא אמר משל בין ורבנן
אמרי משלו לא כן אמרין רבי אבהו
בשם רבי יוחנן יכול אפילו אמר השלך
את האוצר לים ישמע להם, הדא אמרה
מההוא באירך ליה תורי. כיצד נחת רוח
של אביו אחד האיש ואחד האשה אלא
שהאיש סיפוק בידו והאשה אין סיפוק
בידה לעשות מפני שהיא ברשות אחרים
נתארמלה או נתגרשה מפני שספוקה
בידו לעשות. רבי ינאי ורבי יוחנן
היו מטיילין באוצרי אתא חד סב נשק
ריגלוי דרבי יוחנן אמר ליה רבי ינאי מה
טיבו שלום לך מן ~~[illegible]~~ יומי. אמר ליה
חד זמן אתא קבל על בריה דיזונו ליה
ואמר ליה צור בשתכה עליו ובגיתיה
אמר ליה וכופין אמר ליה ולמה את בן
תנר ביה רבי יוחנן ~~[illegible]~~ שמועה משניה
עד דלא תנר ביה (כהונה) רבה בר
חייא מן דתנר ביה כהנן אתא רבי
יעקב בר אחא רבי שמואל בר נחמן
עקיבה שמועה משמיה דרבי יונתן כופין
את הבן לזון את האב. תני רבי
שמעון בן יוחאי שהשוה הקב"ה כבודן
לכבודו. ומוראן למוראו קללתן לקללתו,
כבודן לכבודו כבד את אביך ונאמר
ונאמר כבד ה' מהונך. מוראן למוראו
איש אמו ואביו תיראו ואת ה' אלוקיך
תירא. קללתן לקללתו מקלל אביו ואמו
ונאמר איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו
אבל בהכאה אי אפשר לומר כלפי מעלה

(עיין רשב"ם) איני רק בירכו במן שנתן לו תוספות טובה
כפי מברכה בכל מיני שהרי אין ברכה של שבת יתירה
משל חול אלא הכי קאמר אף על פי שגירש ויום שבת
והבדילו משאר הימים שלא היה המן יורד בו כשאר
הימים אף על פי כן ברכתו בכפולת ועומדת שהרי
בששי ירד של יומו ושל מחרת,
ולא נראה דעדיף שברכת
שבת תוספות טובה משאר
הימים במ"ש מאי רבותא
דמברך אותם את יום השביעי
כי בו שבת הרי כל ו' הימים
נמי מבורכין אעפ"י שלא שבת
בהם ועוד דהא רבי נתן ורבי
יצחק לא מפרשי נמי בכל
ועפ"ז מפורש ברכו במן אלא
ברכה במן תוספות טובה כפי
ברכה בכל מיני דב' עומרים
דקאמר היינו ב' לברך שבת
מבלעדי הא' שהיה ליום ששי
וכן שם במכילתא לחם משנה
לחם משנה אתה אומר לחם
משנה או אינו אלא לחם כפול
כשהוא אומר שני העומר לאחד
הרי לחם כפול אמור הא מה
אני מקיים לחם משנה, לחם
משונה הא כיצד בכל יום
עומר אחד ובשבת ב' עומרים
ועוד שם נמי לחם יומים זו היא
שהיה ר"ה אומר עומר של שבת
כפול היה גם בשותר טוב מאוד
ב"ב כל עיקרא דשבת כפול
עומרא כפול וכו' וכן נראה
מדאמר בפ' כל כתבי
חייב אדם לבצוע על שתי ככרות
דכתיב לקטו לחם משנה נראה
דמשל שבת ומדו היה כפול
משאר הימים ואם כן נראה דבששי
לקטו ב' עומרים אחד לששי וב'
לשבת אי נמי ב' לקטו ושל שבת
נתברך והיה לשנים ונתן
שאחד הב' בשבת על ידי שפע
יתירה וריבוי המשנים או
של ברכה מלמעלה נתקן וכו'
שיקלטו על שתי ככרות חדשות
בכל סעודה ועיין עוד בראש
(ושם):

שמחה אשר שמחתם (שה״ש) שירותו באמתונים
ואמרנו ארמתו ת״ב (ע״ב פ״ה) ושירותיה
שירותיה תבירא , טוב ~~[illegible]~~ ארמתו ירק
(משלי, ט״ו) טב שירותא דירקא , וכן כל
משתה בארמית תרגומו ש
שירותא , וכן ויעש להם
משתה (בראשית כ״ו)
תרגום שירותא , ובדברי
רז״ל בכל אפוה שירותא
(ברכות ל״ט) סלקא לאינך
שירותך בכנסך (פסחים
ק״ג) : פלורין בלשון
~~יוני [illegible] של [illegible] [illegible]~~
~~ובקה״ר (פ׳ נ״ב) ולא מסר~~
~~פלורין שלו [illegible]~~ וברך
וקדש (בב״ר שם) הגירסא
אמר ליה שבת הן חסירין
אית לך שבת ובש״ס (שם)
הגירסא כל המשמר שבת
מוחלין לו ושאינו משמר כו׳ :
ירש הארץ שלא במדה ש
(שבת קי״ח :) נחלה שאין
לה מצרים : ולא פליגי (
) : נותן לו משאלותיו
(שמות רבה פ״ה י״ט) :
פירשו זו״ן של דברים ש
שמעו (במדבר
רבה פי״ג ירושלמי לא יכול
תהלים ת״ק) : הלכה
(בבה״ר שם) [illegible] מלכי
אומות העולם : הלכה (שם)
יהיב ביה סמין דסבין
וכל בפתות ריחין דינרא
כל כגון הדא מחוין [illegible]
יהיב ביה [illegible] ב[illegible]
[illegible] של שפיות , בכן
שניה כמו [illegible]
אפי׳ ארץ [illegible] אבל
לשון [illegible] [illegible] אינן
[illegible] [illegible] : ובהבדלה
[illegible] (עיין בפ׳ [illegible]
את הפסוק דבל
בשעה שאמר לא יהיה
[illegible] בלשון יון
[illegible]
[illegible] סדרון [illegible]
הוא

וכן מצינו [illegible] שלשתן שותפים בו
רבי יהודה בר דורתי [illegible] [illegible] רבי
חייא בר אבא הדא דאמר רבי
שמעון בן יוחאי גדול הוא כיבוד אב
ואם שהעדיפו הקב״ה יותר מכבודו
שבכבודו של הקב״ה כתיב כבד את ה׳
מהונך כיצד מפריש לקט שכחה ופאה מעשר ראשון ו
ומעשר שני וחלה ועושה סוכה
ולולב ושופר ותפילין וציצית
ומלביש ערומים [illegible] יש לך הון חייב
בכולן ואם אין לך הון אי אתה
חייב באחד מהן אבל כשאתה בא
אצל כבוד אב ואם מה כתיב כבד
את אביך ואת אמך ואפילו
אתה מסבב על הפתחים , רבי
חנינא חבריהון דרבנן יש מאכיל
את אביו פטומים ויורש גיהנם
ויש טוחן ברחיים ויורש גן עדן
חד בר נש הוה טחין
חד זמן איזיל [illegible] על טחונים
[illegible] [illegible] [illegible] אמר טולא
לסבא אבא טחון תחותי אי משת
מבזיא טב לי אנא ולא את יאי
משית הילכי אנא טב ולא את
ואית דאמרין דאסתיר בעיירא
[illegible] חד סבא בגפיה [illegible]
טוחן לריחיים ויורש גן עדן , חד
בר נש הוה יהיב לאבוי ת
תרנגולים פטומים חד זמן אמר
סבא לטולא ברי הלין מן איתן לך
אמר ליה סבא אכול ואדמוש דכלבא
אכלין ומדשין נמצא מאכיל את
אביו פטומות ויורש גהנם . אמו
של רבי טרפון היה מעשה יוצאת
לטייל בחצירו . ונפסק קורדיקין
שלה מה עשה רבי טרפון
רבי טרפון ידיו תחת פרסותיה
והייתה מהלכת עליהם עד
שהגיעה למטתה , פעם
אחת חלה רבי טרפון ונכנסו
רבותינו

טוב שברך בשחר טוב (פ׳ צ״ב) איתא שנתן דוד אש
ואורו ולשמרו מכל דבר רע ראה לעצמו האש
ושמח בלבו ואמר עליו את יודע שהגיע עתי וברך בורא
מאורי האש . ונשארו ידיו מן האש אמר עליו את יודע שנברא
יש נעשה מן האש שאין למאור אש בשבת ואמר ברוך המבדיל
בין קודש לחול ויש אומרים שזימן לו הקב״ה
ברוך הוא שתי אבנים אחת של אופל ואחת
של צלמות שנאמר (איוב כ״ח) גם שם לחושך
אבן אופל וצלמות ונטל אדם הראשון את
שתי האבנים והקישן זו לזו ויצא מהן אש
משתי האבנים והבדיל ולפיכך אנו מבדילין
על האור במוצאי שבת עכ״ל במדרש ולפי
זה יתכן לומר שבזה נתפשט המנהג להביט
בציפורנים בשעת הברכה במוצאי שבת
מפני שהציפורנים דומים לקשות האצבעות
בשעה שמבדילין ~~[illegible]~~ ומקרבים והאור ו
ואחר כך פושט האצבעות לתוך היד כדי
להתחמם מהאור כדי לעשות כמו שעשה
אדם הראשון שעל זה ניתן עיקר הברכה
כמו שמבואר בשוחר טוב והאחרונים לא
נחתו לזה ודרכו בדרכים שונים :
שם איתא כשמואל לאו למימרא כשמואל ולא
כר׳ דכולי עלמה בהא
מהדי תברתא דלא אמרינן עד השתא אלא
דבמוצאי שבת בירך ובהא שמואל ור׳
שוים דמברכין ולסגן יש הפוסקים
שבו נחלקו לא איירי הכא ואין מכאן ראיה
לא לכך ולא לכך ולכך אומר דר׳ אפילו
במוצאי שבת אין מברכין מפני שהוא תחלת
בריאתו אלא מפני ששבת מאור כל היום
שהוא חדוש שלא נהנה ממנו כדאמר
ביום הכפורים והכי לא מצי אתי כר׳
דלדידיה לא מצי מברך אלא באור ששבת
לא באור היוצא מן העצים כדאמר ב
במוצאי יום הכפורים בהא במוצאי
שבת מודה ר׳ דמברכין אפילו ביוצא
מן העצים מפני שהוא תחלת ברייתו
בהא במוצאי שנהנו אותביה ~~[illegible]~~
עליה דר׳ מדתניא אין מברכין על
האור אלא במוצאי שבת ומשני לא
נצרכא כאן באור ששבת כאן באור
היוצא מן העצים אלא הכי קאמר
הא דאמר דבמוצאי שבת זימן לו
הקב״ה [illegible] מסייע לשמואל דאמר שתחלת
בריאתו במוצאי שבת היתה
דודאי היה על האור הנעשה מאבנים
מאי

הא כיצד בתקנתו שלשון חכמי סורין (נוהג
מנהג) פירושו איש מלחמה הנשבע לעשות
פני ירמיהו כדוי השררה ולא אשר כל באות
רומי היו נשבעין שבועה זאת :
פיסקא ענ"ב שלא תרפא ושם (ירושלמי פאה

קידושין ל"א ורבותינו פ' חלא

מדרש תנחומא פ' עקב ושוחר
טוב פ' ט' ילקוט כ"ה
ותהלים ובמשלי תתק"ג :
מטולטלין כאמר הקב"ה
ברוך הוא בדרכי תורה
ושמה המצות שלא לגלות :
הג"ה (שם ושם) שאלו מה
להם היו רואים איגרי ו
ושרין ברבות (שם) : משלם
כלב שלם ולא פדיי לגבי
שכר ורבואיים בשוחר
טוב (שם) ורבי אבא הכהן
ברוך הוא לתן שכר
יתן שכר אותן ושכר
עשייה : קלה שבקלות
שעולה כן דאין בה טורח
ולא חסרון כיס : וחמורה
שבחמורות כבד את אביך
וכבוד עובדא דמייתי
בסוף : הג"ה (שם ושם)
דבר שהוא חידוש בעל חוב
כל דבר שהוא הפסד
ממון כגון כאומר מצות
כבוד אב נותרה אין
לנו דין יקשה גדול שכר
המצות דמה מצוה 12
שהוא לפדיון מה שמלוהו
לודתו ונידונו ולרמודו
כתב בה שכר גדול כזה
שאר מצות יש בהן חסרון
כיס כגון תרומות ומעשר
וצדקה וכיוצא וסכנת
נפשות כגון מילה וכיוצא
לא כ"ש : שכר מרובה
כל הגירסא במדרש תנחומא
אך בירושלמי ובילקוט הגירסא
שמתן שכרן שוה כל מינוש
שוה ובילקוט שבשניהם
כתוב

רבותינו לגרו אמרה להם התפללו
על רבי טרפון בני שהוא נוהג
בי בכבוד . אמרו לה מהו לך
תניית להון עובדא . אמרו לה
אפילו עשה כך אפילו אלף אלפי
אלפים פעמים כן עדיין לחצי
כיבוד לא הגיע . אמו של רבי
ישמעאל נגלה לפני רבותינו על
רבי ישמעאל אמרה להם גערו בו
ברבי ישמעאל בני שאינו נוהג
בי כבוד . נתכרכמו פניהם של
רבותינו אמרו אפשר שרבי ישמעאל
אינו נוהג בכבוד אבותיו ,
אמרו לה אמ"ל מה עשה אמרה
לו כל הוא ~~אתי~~ אתי מבית וועדא
ומשיגין רגליו ואנא בעיא מישתי
מימוהם ולא שבק לי , אמרי הואיל
והוא רצונה הוא כבודה . ואמר
רבי ינאי ראוי אמון טחונין לא
אמרין כל אינש ואינש דכתיה
בתוספיה (ס"א גבותו מן קופתו)
אומיה דרבי טרפון אמרית להון
כבון ואגיבו ~~[illegible]~~ יתיר אפילו
הוא עשה אלף אלפי פעמים לך
כל אפילו חצי כיבוד לא הגיע
וזומו של רבי ישמעאל אמרת לון
כבון ואגיבו יתיה כהן , רבי
גמירא הוה מכלי מעשר סגין אמר
הואי הוה לי אבא ואמא נוטרי
יתהון תוך גן עדן . כל שכן
להקם מיליא אמר מודיענו לך
חמור דלית ~~אמר~~ אבוי ואמו
רבי טרפון לא הוונא ירתי עביד
ואין מרבי ישמעאל לא הוונא ירתי
עביד , אמר רבי אבין פטור אני
מכיבוד אב ואם אמרו כיון שנתעברה
בו אמו מת אביו וכיון שילדתו
מתה אמו . ורבי אביה בשם רבי
יוחנן שאלו את רבי אליעזר עד
היכן

ולא שנו שתמולות בריית דייתה בירושלמי שבר ופנ"ג , והר"ה
דר"י נמי הכי סבירא ליה אלא דבעי שמואל באיהו יאמר ש
שהוא תמלוך בריית בהדיא ואיידי בריית הכי מולתיה
בשמואל מייתי נמי בר"ר והייתי דלא קאמר אתיא כשמואל ולא
הרי כמו אמר לעיל אתיא כרבנן ולא כרבי"א ובירושלמי לא
גרסינן אתיא כשמואל אלא מייתי למולתיה
בתר מולתיה דרבי לוי :
שם כל מיני מאכל שנבראו מששת ימי בראשית
בגמרות רמה (פ')
)איתא אמ"ח הוה לו תבי ריחיים
עבד ליה סעודה והאכילו מכל מה שנברא
בששת ימי בראשית . וכתב בעל ד"א בתא
ש"ב שהסעודה הזאת שכיות לא נקריית
כאמר שסעדהו מכל חוץ מדיעות הטבעיות
באלו"ף האכילהו מאכלות אסורות שנבראו
בו"ב נשמים ורקיע ושאר יסודות שאינם
מאכל לשום נברא ובאמת שתמהו בזה
לרים פירושו בזה . אין קושיא שהמונה
הכל הוא מה שהוא דרך לאכול או רובו
ואין לעיבדים מן הכללות וכן ראוי לומר
במדרש דילן ובגמרא לא אמר מכל מה שנברא
בששת ימי בראשית אלא ובו מכל מיני מגדים
כל הכל שולה לעין יאכב ובקב"ר (פ"א
הגירסא ט"ג בני אדם ובגמרא (שבת קי"ט)
מפורש שולחן של זהב משוי ט"ז בני אדם
ונראה בזה לעין יאמר שדבר רגה שלא
נמצא אלא לגדול ראוי לומר דבגמרא נאמר
ע"ש ונפ"ם רבי ויסף הוו (בשבת פ"ט .)
ובי תליתם עליתא דבורני דעובדא דיוסף
מוקיר שבתא דבגמרא הוא ע"ש והדבר
מכלים האמיתיים הכמוסים ליוסף ה
האגדות כאשר נתבארו בהן דמוניים
לא ימצא על האגדות אשר רובם כ
כמלים נאמרו על דרכים כאילו נולו
במסתפינא הייתי אומר דההוא מעשה
של התייר האומה במדרשים והמעשה
של יוסף מוקיר שבי אחד הם אך שבאורך
הזמן נשתנו הנוסחאות ונעשו הרבה
שינויים במדרשים וירושלמי ובבלי ו
עצמים שזה מאריך וזה מקצר אך
עיקרי העניינים אחד הם ואין להאריך :

כתיב והלעגת יעור : ותבוז ליקהת אם
בירושלמי (פאה פ"א) מסיים עין שהלעיגה על
כבוד אב ואם וביזתה לא תנה האם על הבנים
יקרוה כו' ודרש דכתיב ליקהת אם כמו לזקנת
(בחולין קמ"ב ע"א) שביזה במצות שלוח האם :
ודין אכזר בתמיה : שהוא

אכזרי שנאמר מי יכין
לעורב צידו כי ילדיו
ונאמר ויקראו לבני עורב
אשר יקראו ואמרו רז"ל
העורב מוליד (ילדיו)
לבנים ואומר הזכר שעיבה
שעוף אחר בא עליה ומואסין
אותן ומניחין אותן, מה
עושה הקב"ה מזמין להם
יתושין מתוך צואתן
ופורחין ואוכלין אותן
שנאמר מי יכין לעורב
צידו - אבל הנשר רחמני
הוא שנאמר כנשר יעיר
קנו על גוזליו ירחף יפרוש
כנפיו יקחהו ישאהו על
אברתו שאינו מאמין
בהם מפני עופות אחרים
שמזדווגין אותו מה הוא
עושה משימן על כנפיו
ואומר מוטב יכנס החץ
בי ולא בבני (תנחומא פ'
עקב ועיין ספרי פרשת
האזינו) ודרשו שעונש
העורב יבא עם האכזריות
שמתנהג בכיבוד אב
ואם ועונש הנשר עבד
שלא רצה לרחם ולשלוח
האם : התם (ויקרא י"ט)
דכתיב איש אמו ואביו
תיראו : שאין אומות העולם
שומעים ( ) :
לא ישב במקומו (ספרא פ'
קדושים ירושלמי פאה ומאין
פ"א וקבלו קדושין לא .
שאומרת כי יתגו ולפניו
רז"ל) במקום המיוחד לאביו
וישב בו במקום הקבוע
שם חבירו בתפלה ובספרא
הוסיפו לא מדבר במקומו
עיין

היכן כיבוד אב ואם אמר להם אני
ואתה שאלו לדמא בן נתינה דמא
בן נתינה ראש פטרבולי היה פעם
אחת טפחה אמו והיתה מרקעת
לפניו כולי של ולא אמר לה דייך
אמי ולא עוד אלא שנשרה מנעליים
שלה מידה והושיט ידו ונתנה לה
כדי [illegible] שלא יצטער אמר
רבי חזקיה גוי אשקלוני היה וראש
פטרבולי היה והאבן שישב עליו
אביו לא ישב עליו ומשמת נעשה
עבודה זרה פעם אחת אבדה
ישפה של בנימין אמרו אית ליה
מרגלא בא דכוותה אחריו לדמא
בן נתינה אזלון פסקין טימיה
במאה דינרין סלק בעא לאיתויין
להון ואשכח אבוה ואמיה דמך
ואית דאמרין רגלוי דאבוה הוו
על תיבותא ואית דאמרין מפתחא
דתיבותא הוו אצבעתי דאבוהא נחת
להון אמר להון לא יכולנא מייתנא
יתה ולכן אמרין דילמא הוא בעי
פריטות יתר עלון ליה עד אלפא
דינרין כיון דאיתער אבוה ואימיה
סלק אתיית יתה להון בעא למיתן
ליה כמה דפסקון בקדמיתא אמר מה
אנא מזבין לכון איקריה דאבוהי
ואמו בקריטות איני נהנה משכר
כיבוד אבותי כלום מה פרען ליה
הקב"ה אמר רבי יוסי בר אבין
אותה הלילה ילדה פרתו פרה אדומה
ושקלו לו ישראל משקלה זהב ושקלוהו
רבי שבתי הלה קרא עליה משפט
ורב צדקה לא יענה אין הקב"ה
משהה שכר עושי מצות בגוים
בעולם הזה, הדא הוא דכתיב
ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו
ואומר במצרף תשא ואחר כבוד
תקחני אמר רבי יהודה בן בתירא
במצרף תעלה בעבירה חורה תניתנו
ואחר

שם מה שנתנה וכו' דשבתא פרק בוסה תאמר תניא מאי
טעמו שאלה בו ומאי הולך רבי
עקיבא השיב עליה דאב"כ שאל מופת
בכל התורה והמצות דינא ומדעינן
דמילה בשמונה וסוכה בט"ו בתשרי וכיוצא
אלא שאין אנו צריכין לזה כי מפי התורה
אנו חיין כי כן צוה ה' ושמא ישאל משום
דכתיב בשבת אות היא לעולם ראוי
שיהיה הדבר מבואר לכל שיהיה אות
מופת כיום ונגד ישאל שהיה ראוי
איזה אות וסימן להבדיל השבת משאר
הימים כמו שאר המועדות שיבואו בזמן
לזמן מצוינים זה באחד בחודש פלוני
וזה בט"ו בחודש פלוני והחדשים ומספר
ימיהם ידוע מבורר אי אפשר שיפול
הטעות בו כי נעשו בחכמת החשבונות
לא כן השבת כי הוא על סדר אחד
תמיד מונים ו' ומקדשים ז' ואין לסמוך
עליו בראיה אלא בקבלה שהדור הזה
קבלו שהשבת ביום זה מהדור הקודם
ומונים עד"ה והדור הקודם אחריו יקבלו
ממנו וכבר היה אפשר שיארע איזה
אונס או בלבול שיהיו טועין בזמן מה
ויתבלבל יום השבת באחר כמו שיארע
להולך במדבר ואם יקרה כן לכל
הדור נהיה טעות שאין לו תקנה
ולזה היה צריך שיהיה בו [illegible]
איזה סימן באותות השמים או בטבע
הארץ לעמוד עליו על ידיעת השבת
המסור לא תמיד והנבון ששאלתו
מעיקרא הוא מש"ה אחכ"א כדמריך
שהקב"ה מכבד את השבת אל
ישיב בה רוחות כו' והיינו דקאמר
בראשא מה היום מיומים פלומר
מה שונה ביום זה מגדולתו והלא כו'
עולם כמנהגו נוהג תמיד שאין
השי"ת שומר שבת שהרי מוריד גשמים בו
תמיד והפליגו בקושייתו אמר מכאן
את מודה לי ונטע דלא מוכחא
באיזה שבת לגמרי אלא דאפילו
בתכא לא תמצא שיה שומר אותו
ויהם יחלק ואמר לפני שבכבוד ה
הארץ

עיין ברבן אהרן : מן דמאן הוא מאכילו ומשקהו משלו או משל אביו ; משל זקן משל האב : הכי (שם ושם) לא כן א"ר"א בשם ר' מנין אפילו אמר לו אביו השוך את הארצי הזו ויש שמוע לו כמוסר ויקרא אומן באמור משל האב ומשנה הכל במאי ע עקשינו כגון שיש לאב אתרוגי אחרת ולא מעות כגו ורוצה ליתן לו מחיר שלו אלא שעכשיו רוצה שיעשה לו עכשיו רוח זה והשליך אתרוגי זו ויש (עיין בבבלי קדושין ובתוס' שם ובטור שע"י ג"ד סי' רמ) : ואחד האשה (שם ושם) ובמתניתא (פ' רבי) חייבין במורא ובכבוד ואם כן למה נאמר איש אמו ואביו תיראו אלא שהאיש סיפק בידו לעשות אבל האשה אין סיפק בידה לעשות לפי שרשות אחרים עליה ; כפי שהיא ספונה למסור עצמו חייבת כמו ה הבן כיון שאין לה בעל וקיבה לעשות כרצונה : סיפוק כיוחשו התלמוד דבר ה המצטרך כמו ולא ימצא להם (זכריה י"ח) תרגומו ולא יספיקן להון וכן ימצאהו בארץ מדבר (דברים ל"ב) ספק צרכיהון , אם ישפוק עפר שומרון (מ"א כ') אם יספוק עפרא דשמרון ו ובדברי רז"ל הרבה יעלון לספק סחורה (מדות פ"ב שלים פ' במ"ג) : באנשרי אנשרין כלשון רומי חמיבה ומנו משוך באנשרין משום בוגה (ירושלמי כמין כלל גדול) : מה טיבו פירו בקמ"ו מה טיבו הוא של זה שמשלים לך היום הכבוד הזה ומה טיבו חשיבו (פיסקא ר"נ) : הכי ב (ירושלמי קדושין ושם) חד בן אמא פגל לו יעל בריה דיונניה

ואחר כבוד תקחני בעלמת כבוד גדול שמכבד עשו הוריו שאתה עושה לעולם . רבי נחוניא בשם רבי תנחום בר יודן מי אחד כמותו של יעקב בעולם הזה כבוד גדול שמכבד עשו את אביו , אני כשהייתי משמש את אבא הייתי משמש ב בבגדים צואים וכשהייתי יוצא לחוץ הייתי יוצא בבגדים נאים כדי שאצא לשוק מבוסם אבל עשו כשהיה משמש את אביו היה משמש בבגדי מלכות דכתיב את בגדי עשו בנה הגדול החמודות ואין חמודות אלא בגדי מלכות אמר כדי הוא אבא שישתמש בבגדי מלכות :

סליק דברא חמישאה כבד

חמשת עשרת הדברות דברא שתיתאה לא תרצח

פיסקא קפ"ט לא תרצח לא תתרצח

לא תעשה הדם צורך עליך , ומעשה באשה אחת שהיתה לה שני בנים עומד אחד מהם והרג את אחיו מה עשתה נטלה דמו ונתנה בצלוחית , כל זמן שהיה הדם תוסס ידעה שהוא חי וכיון שנח ידעה שהוא מת . אמר רבי אבהו בר כהנא שש שררים יש לשאול אחד פניך ואחד חשוך כל מי שהיה נהרג לא רשות בא ומשלים את שנותיו בחיצון הבא הווי דכתיב , אני אמרת כבשי חיי ונקודר אשר הקדוש ברוך הוא מי הורגו ועושה ועושה אותה כאחרי לא תרצח :

סליק דברא שתיתאה :

דברתו שביעאה לא תנאף

פיסקא ק"צ לא תנאף לא תהנה

האף עמך לא תנאף לא תגרום לאף שיבוא לעולם לא

האמת אין כולם משמרים השבת בשוה כי יש מדינות אשר אצלם יום בשבת שאצל אנשי אורופא לוה וכן להיפך ולכן יש מדינות אשר בני ישראל מתגולין לשבות ביום אשר אצלנו הוא יום ראשון בשבת וכן יש ששובתין ביום אשר אצלינו הוא יום ראשון בשבת ונמצאה ומ"ש בספר ומתת כהן ורא"ה פרומניו ובשו"ת הרדב"ז (   ) והמבואר בחכמת התכונה ולכן מהראוי היה שיהיה איזה אות מפורסם בעולם באיזה שעה התחלת יום השבת ובאיזה שעה הוא נגמר ועל כן הוכרח רבי עקיבא להשיב לו על שאלה זו :

שם נהר סמבטיון יוכיח במנין הסמבטיון

יש דעות שונות

כי בספר מאורעות צבי האספר מהתחלת תולדות השבתאי צבי ומ"ש [illegible] עד סופו שנדפס כתב שאין במאמר העולם שום נהר סמבטיון שיהיה לו סגולה זו שישליך אבנים בכל השבוע ובשבת ינוח וכתב שהראשונים טעו מחמת שיש בארץ ערב מדבריות גדולות מלאים חול הרבה מאוד וכשהרוח נושב נושב על החול ירימה לארץ מרחוק כמו נהר גדול ומים רבים על הארץ מחמת זהירות הבהירות המאיר על החול ובאמת אין שם שום מים רק חול עד ונה אך האנשים ששוררת אי אפשר להם לבוא לשם בשום אופן כי כשנושב הרוח רק מעט אזי נתפזר ונתנשא למעלה חול הרבה מאוד ונופל מעבר על האדם והבהמה ושם תהיה נקברים ע"י והאנשים הללו המתים בחול נעשים לרוב בגדבריות הנ"ל ונקראים מומיא שבשר המת נעשה כאבן ואינו חסר כלל ממנו אף לאחר כמה מאות שנים רק שהגוף נעשה קשה מאד שהיה ב בחיים ומוכרים בינור לרפואות ושאר דברים הידועים והנה באמת חזרתי בספרי הארץ (תכונה הארץ) שנדפס חדשי כדור העולם ולא מצאתי דבר ברור מזה שום נוגע אל נהר סמבטיון וכן בחכמי התלמוד יש דעות שונות זה אומר כך

וזה

בידוניקיה ואמרית ליה איזיל צור כנישתא עלוי ובזיתיה ואמר ליה ולמה לא כפתיתיה אמר ליה וכופין אמר ליה ועדיין את לזו אמר לון חזר בו רבי יונתן ונקבעה שמועה משמיה אחא רבי יעקב בר אחא רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן שכופין את הבן לזון את האב והכי פירושו חבי כמן בא בן ~~גרע~~ לפני ועמד על כמו שיגזוונותי לו ~~עלה~~ ואמרתי לו לך ואסוף עליו אנשים בבית הכנסת ~~ותר~~ ותבזהו להוכיחו על פניו ומתוך כך יתבייש לזון אותו ואמר לו רבי ינאי ולמה לא כפית הבן שיזון אותו בעל כרחו: אמר ליה וכופין ב בתמיה הא כיבוד משל אב אמר ליה רבי ינאי ועדיין את לזו וכי עדיין הדבר נסתפק בעיניך ובשפל אתה לזה דפשיטא דכופין: אמרין חזר ביה רבי יונתן ונקבעה שמועה משמיה דרבי יונתן שכופין על מצות כיבוד וכן הקשה רבי יעקב משם רבי יונתן דסבירא ליה דכופין ומות גבי פירוש מצוה ו ורש"ל (פיסקא):

פיסקא כבד השוה הכתוב כבוד הוא (ספרא פ' קדושים ותוספתא ושאילתות פ' יתרו וירושלמי פיאה ובמשנה פ"א בבלי במשנה ירושלמי): אבל בקדושה כבוד לא מצינו קדוש לפי שאי אפשר ועוד כן כתבו מעלה: וכן בבבלי [illegible] בגמרא וכיבוד [illegible] ששלשה שותפין בו הקב"ה ואביו ואמו וגמרא בנדה (לא. ע"ב) ובמדרש בבבלי קידושין (שם) בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אומר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני: שהעמידו הקב"ה ובמדרש שכבודו אמור מהונך אם יש לך ובכיבוד אב ואם אפילו אין לך

וסבב

לא תנאף אמר רבי שמעון בן לקיש שכל מי שהוא נואף בגופו נקרא נ נואף מדינא שאפילו הנואף בעיניו נקרא נואף מאי טעמא ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין עין הנואף ~~הזה~~ יושב ומשמר מתי נשף בא מתי ערב בנשף בערב יום באישון לילה ואפילה. והוא אינו יודע שמי שהוא יושב בסתרו של עולם יושב ועושה קונטירין שלו בדמותו בשביל לפרסמו, ~~אמר~~ ~~[illegible]~~ הוא שאיוב אומר הטוב לך כי תעשוק זה בן ומעגנו ואתה יושב ועושה קונטירין שלו בדמות ~~אחר~~ [illegible] הולדת ממזרות עם אחר אלא כי תמאס יגיע כפיך ואחר שנעשה בו ארבעים יום אתה חוזר ומקלקל אלא ועצת רשעים הופעת כך הוא בכבודך להיות עושה בין נואף לנואף, אמר ליה ה הקדוש ברוך הוא ראוי אתה לקנו אלא הרי אומרים כמו שאמרת הימים בשרך ואם כראות אנוש תראה אלא הריני עושה קונטירין שלו בדמות בשביל לפרסמו אמר רבי לוי תלמודו של רשע מגנה פרוע ואומר רבו על מנחתם מה עשה עמד ועשה כלי ונתנו לפניו כדרך שמה רבו להודיעו שעמד על גנבתו כך אמר הקדוש ברוך הוא הריני עושה קונטירין שלו בדמות בשביל לפרסמו, רבי יהודא בר סימון אמר רבי בן לוי פרשה צבור יולדך תשי ~~התשת~~ התשת כחו של ולד לצייר שהוא יושב ועושה קונטירין של שלטון עם שהוא יושב ועושה באו ואמרו לו נתמלך השלטון מיד רפו ידיו לא אמר שלא נצייר של ראשון או של שני כך כל הארבעים יום שעוסק הקדוש ברוך הוא בצורת הוולד סוף ארבעים יום הולכת ומזנות

עם

וזה אומר ברה"ה וכיון שמצינו בגמרא ובמדרשים ובשאילתות ובפסיקתא שלפנינו שמזכירין נהר סמבטיון וסגולתו נכון שבוודאי היה מקום בעולם אשר לא ידענו כעת ואפשר שעל ידי רעישת הארץ נתעלם מקומו. אשר היה בתחילה כמו שמצינו מורה מצאת ברהבה ומוש ונהרות ומדינות כידוע איך באות נראה שגם בימי חכמי התלמוד לא ידעו מקום המוחב של הסמבטיון ודבר היו מסופקים בו מאז שהרי טורנוסרופוס השיב לרבי עקיבא את מוכיח ורוח ובבא (פ"א) הנוקסא אמר לו ולעבדא את עבד לו אתמהא ורש"י (בבר"ש) ו ומשיבת דבריו בקושיא את משכנו כאומר בדמיה אתה מדמה אותי ש שהבאת ראיה מדבר שלא ראיתי ולא ידעתי אם זה אמת שאמרת והיפ"ת והמתנות כהונה הוסיפו מי יאמר שהוא כן והרוצה לשקר מרחיק עדותו עכ"ל. והנה רבי עקיבא לא השיב לו על זה כלום איך הביא לו ראיה אחרת ולמה לא אמר ליה שישאלו התגרים בארץ או יחקור במפורש מגלות הארץ המצוינים ומבארים מקום הסמבטיון שמע שגם בימיו כבר היה הדבר בספק ולא נודע מקומו איה איפוא הוא וכן מפורש בשאילתות (ריש פ' בראשית) אמר ליה ואל בנהר הזה איני מאמינך שאינו יודע את מקומו ו ומה נראה לפרש דלא כהיפה תואר (בב"ר שם) שפירש בבבא ולעבדא את עבד לו מלשון מלגות כאומר להגות אתה רוצה להוליכני כאומר תמוה סברת לתמוה שאתה דוחה אותי בתשובה שאינה מבוארת לזה ויותר נראה מלשון תחותא בגרסין אמר לו אתה מבעי לי לדחוקא עכ"ל היפ"ת אבל יותר נראה שלשון ושדו פירושו ענין כמו פלגים יבלו מים (ישעיה ל) תרגומו פלגין שדאן מיא, וכן על יבלי מים (שם מ"ד) על שדין דמיא, ובפ' שכינם מלפירים (שם ס"ט) ובפל שדין בית משריהון על ויבל

שלח,

סבב על המחיצות לצדדים ותלינא אהוא בר חייא
באומר לעיל משל [illegible] וכן מפורש בירושלמי (שם
ושם): ~~אירוס~~ עושה על טחונה בירושלמי פ
~~(פאה שם) הגירסא אותה כנגדת לטחוניא ובירושלמי~~
~~כלאים (שם) הגירסא אותא~~
~~מעשה לטחוניא ופירושו~~
~~שבא הגרס [illegible] הנולד~~
~~שנאסף כל האנשים שהורחו~~
~~לישב [illegible] בית אחד~~
~~לעבודת [illegible]~~
~~[illegible] הגירסא אירוס דומיה~~
~~ונדין אחד על הדין שהגירסא~~
~~בירושלמי [illegible] לטחון [illegible]~~
~~[illegible] והכניסו גאת [illegible]~~
[illegible] : הג"ה (שם)
אי משירת [illegible] אנא טב והכי
פירושו שאמר הנער לאביו
תדין באו ותתן אתה בבית
[illegible] ואנא אוף [illegible]
המלך שאם יבואו לבזות או
להכות כדרך הרודים קיום,
האומר טוב שיבזו אותי או יכו
אותי ולא אותך : ואית
דאמרין (בירושלמי ושם) ליתא
ולפי שעה לא ידעת [illegible]
וורש גן עדן שהכי לאביו
[illegible] : הוה
[illegible] היה [illegible]
לאביו [illegible]
הכין אלו [illegible]
אתה מרוית : [illegible]
[illegible] שהכלבים [illegible]
ודומיא בסנהדרין (ג' י')
בשמש ואדם : וורש גיהנם
לפי [illegible] ומראה [illegible]
רעה בו : [illegible]
[illegible]
[illegible] בשבת (פסחים
ע"ו) לא יטיל אדם [illegible]
(יבמות [illegible]) ובירושלמי (שם
ושם) איתא שהמעשה היה
בשבת ולכן לא היו יכולין
לשרוף בשבת : הג"ה (שם
[illegible] בו בכבודו [illegible]
אמר ליה מה הוא עבידתך :
תניינא

שלת שרשיו (ירמיה י"ג) על עקרין וכן על שרשים (שם ג') על
עקרין ומלת את עגיד לו פירושא לשון משיכה כמו משך בקשת
( ) תבנוהו עגיד בקשתא ותפשרגו' עגד שנא אבא שפיה
(אבות פ') מידש ומעגד (ב"מ י"ב) וזה לשון נופל על
לשון ולענין אר עגיד לו ארמהא כלומר האם
יכול אתה למשוך אותו ולהראות לו הנהר
סמבטיון אשר לא ראיתו ולא ידעתיו ואתה
מרחיק עצמך בדבר שלא נודע וכן בתנחומא
(פ' תשא) רצה להניא אתה מיבעי לו,
לרחקא כמו כלומר אתה רוצה להרחיקו
ולהתלות אותו בדברי רוח וכלשון הפסיקתא
את מוכי' לרוח [illegible] כשאלתות (שם
[illegible] :
שם אם אין זה [illegible] עירובו כמו [illegible]

[illegible] ידוע

בעירוב מדברי סופרים כדאמר בפ"ב דעירובין
בשלמה תקן ומבין תורה מותר היה לטלטל
בכל החצר [illegible] לבתים אע"פ שבורים
רבים בחצר שכל החצר רשות היחיד
ועוד [illegible] שלמה כמו הרמב"ם ז"ל בפ"א
מהלכות עירובין לפי שהבתים רשויות
מיוחדות וכל אחד והחצר משותף לכולם
ודומה [illegible] לרשות הרבים וכו' ותמה
מה צריך לומר רבי עקיבא שהקב"ה מטלטל
בכל העולם לפי שאין רשות אחרת עמו
באפילו [illegible] שיהיה רשות אחרת עמו
כיון בכל העולם חשיב ונקרא כחצר
[illegible] הרי הוא [illegible] בכלו מבין תורה
ואף שלא ישמור תקנת בשלמה לא יקרא
שאינו שומר שבת, ויש לומר דההיא
במילתא לא [illegible] ליה דאפילו [illegible]
אתה שהיה אפילו תימא שהקב"ה ראוי
שישמור תקנה זו כיון [illegible] בה
גזל והסכימה עמו כדאמר התם :
שם הוא מטלטל בכל העולם הגבר [illegible]

במאי עסקינן

תשובה זו לשאלה דאלו היתה השאלה
למה יטלטל בעולם היתה התשובה כהוגן
אבל שאלתו על מעשה מלאכה היתה
בהיות גשמים ושחים ומה תשובה
לזה שכל העולם שלו [illegible] שרי לאינש
[illegible] מלאכה ברשות [illegible]
שמפני שאין [illegible] כי
הוא אמר ויהי לא [illegible] לגבי מלאכה
כמה שעושה אלא שטלטל באי משום
באונה

עם אחר כביכול [illegible] שלמה
אמר של [illegible] נדבר של ראשון אומר
שם הוא [illegible] תשי [illegible]
[illegible] של שיר. תשי [illegible]
[illegible] , אמר רבי יוחנן
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ומי [illegible] כביכול הקדוש ברוך
הוא [illegible] שהוא [illegible]
רבי מנשה ברבי יהושע בן
לוי הרואה דבר ערוה ואינו זן
עיניו ממנה זוכה להקביל פני
השכינה [illegible] ועוצם עיניו
מראות ברע מה כתיב בתריה והוא
מרומים ישכון מצודות סלעים משגבו
מלך ביופיו תחזינה עיניך וגומר :
סוף דיברא שביעאה

דיברא תשיעאה לא תגנוב
פיסקא [illegible] לא תגנוב רבי אליעזר
שאל את רבי
חנינא ואית דאמרי רבי חנינא שאל
את רבי עקיבא [illegible]
שאלו תלמידיו [illegible]
[illegible] אמר להן מה הדין דכתיב
שנים שאלתי מאתך אל תמנע ממני
בטרם אמות שוא ודבר כזב הרחק
ממני [illegible] ועושר אל תתן
לי הטריפני לחם חקי [illegible]
[illegible] וגומר , ואמרו איזה
[illegible] הראשונה או השניה אמר
לו שתיהם שוות אמר לו איזה
[illegible] אמר לו שניה אמר
לו [illegible]
ברוך הוא לישראל על עבודה זרה
שנאמר [illegible] בית ישראל איש [illegible]
[illegible] עבדו וגומר , ומה כתיב אחריו
ואת שם קדשי לא תחללו עוד ואל
יהיו [illegible] בשעת איסור הבמה
אמר רבי [illegible] אמר ליה
[illegible]
דברא

~~וכן הפי' שם (בירושלמי תענית שם) מה להן לבנות ול[illegible] הרב~~
~~ובשאלתות שהר"ב חמום פרי מס' ולא הזכיר וכן בפי' דבמאי~~
~~מגר אליהן ובמורון פ' ונתיבת ובר"פ התחיל מלומתא~~
~~והלה פי' שבקו הקהל וכן בתשובה סנטה (ב"י"ג ב) עד בבנות~~
~~וזה מאותן מודרין פי' שנקף וכן בנשא רבה (פ"ט) במדר'~~
~~שיר (פ' כתוב השפ) הנה נראו מצמחין וכן מרווחין כדרבין~~
~~בו מדרש רבה במ' חשו דבה דבשופר פעל מצמחין~~
~~שומבין ובחנוף ודברי מה שבוש ע"ש ובפסיקתא כאן~~

שזה ובערבי שרא נוהג ומלון רוח גולגל ובטורין נאוין ומאין לבן.
שלה ובהאחרונות בירושלמי (פסחים רף ב) ויורדיית של לה ובהנ"ר
(פי"ד) נורדין שלה ובבבלי נדאין

תענית סיפרה להם המעשה : לחי הקבור ש
שאמרה תמרה (שם) : הב"ג נזיר : נשרפתו
נתפגשו ונהרגו (סיפא ע"ט) : הב"ג אמרו לה
מה הוא עושה : הב"ג פגעהו אתי מבית המדרש
אמר בגדי משנגעו רגלי פלו
בשבא מבית המדרש אני רוצה
לרחוץ רגליו ולשמש המטה
מאהבתי אותו והוא אינו
מניח לו : הוא בקבורה
ונתחם לעשותן : מאות
יפה הם אומרים אילן
הטוענים מה לאמר זכאין
בתוך נעשה הוא ולפי
זכות ומצוה ולא הטעה
מהרחיים אם מעט ואם הרבה
ודרך משל הוא שהכל תלוי
בעל ובן הנה אמו של רבי
טרפון אמרה לחכמים כן
שהוא נוהג בקבורה ואתם
מדאי והשיבו לה שעדיין
לא הגיעו לחצי הקבורה , ו
ואמו של רבי ישמעאל אמרה
לחכמים כן והשיבוה למעט
בקבורה כו' , ועוד
קבורה : ואגיבו והשיבו
[illegible]
~~[illegible]~~ אילו לה הוא
מגיב לה (ירושלמי [illegible]
כי כהן ערול) ולמה לא
אגובתגיה (ירושלמי [illegible]
הורות) שאל להון ואמרון
מגיבין לך (ירושלמי):
הב"ג (בירושלמי פיאה [illegible]
ושם) ואמא באמרינון
ואמרת גן עדן [illegible] :
להניה מוציא להני תרי [illegible]
הב"ג ולא פרבי ישמעאל [illegible]
[illegible] : ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
[illegible] : [illegible]
[illegible] ונירשו בלשון רומי
[illegible] ראש אבות [illegible] :
הב"ג והיתה מסתרת פניה
היתה [illegible] על הלחי :
לפני כולי [illegible] :
הב"ג (בברכים רבה שם) ולא
היה אומר לה אלא ברוך אומר
ורבותינו .

דיבור המתחיל תשועה לא תאנה

פיסקא ק"ב לא תאנה אומר רבי ש
שמואל בר נחמן
מלמד שכל ברא הקדוש ברוך הוא ב
בעולמו חוץ ממדת שקר שלא ברא
ומדת שקר שלא סיגל אלא הבריות
בדו אותה מלבם , שנאמר הוא
הוגה מלב דברי שקר :

דיבור המתחיל יעשירני לא תמוגה

פיסקא קנ"ב לא תמוגה אמר רבי
הונא מלמד
שלא נתן ישראל מארצו עד שעברו
על הבסיס וחמדו שדות וגזלו בתים
ונשאו עול השמים [illegible] את הגולות :
סוף יעשירני הבריות

פרשת עשר תעשר

פיסקא ק"ב ולמדין רבינו מהו לטלטל
זוכה שוש מה
עשר בשבת , [illegible] רבותינו מ
מטלטלין את הדמאי ואת התבואה
שהורה בשבת ולא את הטבל
ולא את המעשה טמאה , ולא
מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו
עלה איני מטלטל ואת המעשר
בשביל התבואה שבתוכו והרי תבואה
שהורה אתה מטלטל והמעשר
יש בו אתה מעשרה תמוה אין
אתה מטלטל מפני שמעשר אסור
באכילה עד שתעבור תרומתו
מפני אסור לטלטל אבל התבואה
טהורה מפני שהיא [illegible] אוכלין
תבואה אוכלים אותה בשבת
מטלטלים אותה בשבת , ולפיכך
הוא האדם להרות [illegible] פירותיו
ולא מניחם טבלים בתוך ביתו כ
בשביל הספק שאמרו חז"ל בדברים
שלפיכך יאמר אדם בתוך ביתו ערב
שבת יום חשיכה עישרתם עירבתם
הדליקו

באילנה יגעה אצלו שרו ליה [illegible] הטלטול והיה אצלו מותר
מטעם שאינו עושה מעשה ממש בידים ולמה לו טעמא מפני
שכל העולם שלו ועוד דהא כתיב כי בו שבת מכל מלאכתו ו
ולפיכך ששבות אדם שאינה יגיעה אצלו שלא תעשה המלאכה
וזה יגיע רבים שנשאלתי על זה והשבותי
שאלי בדבר שלפי האמת אין כל מעשה
ה' שאחרי ששת ימי בראשית מלאכה שכל
המתחדשים דבר יום ביומו אין בהם בריאה
ממש אלא כולם נמשכים ומתהוים מהנבראים
להם בשיעור שכל מין יוליד מינו וזה יאמר
אין כל חדש תחת השמש ואין מעשה בעולמו
תמיד מאז נולד תנועתם ושמירתם סדרו
להוציא הדברים מהכח אל הפועל ואין
מלאכה זו אלא טלטול כהנעתו הנעים
בכחו ועל ידי זה יתנועעו היסודות
ויתמזגו המזגות ויתנועעו חוץ ה
המלאכות אלה מזה ואלה מזה ויתילדו
התולדות בעולם ואינו עושה מחודש אלא
נמשכים זה מזה על ידי התנועה וזה
פשוט וזה אמרם שהקב"ה מזווג זווגים
[illegible] בפסח [illegible] שם בעזה"י ולפי זה
דומה מעשה השי"ת המחזיר כהוויות
להמצאות הדברים מרשות לרשות לכך ושוב
מצאתי אל החוזק שכתב כזה בספרו
אשר ברא אלהי"ם לעשות שפירש שברא
השם יתברך הנבראים כמעשה ימי בראשית
לעשות תמיד תולדות על ידם והוא פירוש
נכון :

שם שמעולה מת בגבורו בבעל אוב שמעלין
המת לשאול מה
שרוצים כענין שהעלתה האשה לשמואל
ואע"פ שהמפרשים לפי הפירוש הראשון
ענין זה ואמרו שאינו אלא ענין הטעאה
ואין להשיב בזה לרז"ל ורמב"ם
בענין שמואל אם אין לו אלא דברי רז"ל
שהענין כפשוטו כמבואר מהך עובדי
ומפירוש ב' מיתות וקבורה דוכתי :

יבדק באבותיו לפי מה שמסיק בגמרא
לא הכניס אביו בענין
[illegible] באוב ומוסיף ענין אחד דאלא נכרו
של אביו וכיה שאין מעלה עשן בשבת
ופירש"י נכרו של אביו דטורנוסרופוס
כל ימות השנה היה מעלה עשן שהיה
נדון ונשרף ובשבת פושעי גיהנם
שובתים ואי קלינא בגופא דעובדא [illegible]
דלפני הגמרא לא הוצרך לומר שיבדקו
באביו

קרדיניקוס. פירוש לעיל. ור"ל שנקל המוח מרדה
כי בו היתה מרכבו על פניו : ה"ג שלא תצטער
ובב"ר (שם) איתא שהיתה אמו חסרת דעת נ
ונשמות אביו עשה אותה האבן לירא׳ ולעבודה
זרה שלו מפני כבוד אביו : מאן אית ליה מרגלא
טבא דכוותה גרסינן פי׳
מי נמצא אבן טוב כמותה
ואמרו [illegible] שיש לבמא
כמותה : ה"ג סלון בעגלא
מיית להון : אביו ואמו
דמכין יושנים בירושלמי ו
ובבלי ובמדרשים (שם ושם)
ליתא רק ואשכח לאבוהון
דמך : ה"ג רגלוי דאבוי
הוות כריעה על תיבותא ו
ור"ל ושם היה האבן טוב ב
(בב"ר שם) : גו אפכביעיה
דאבוה נחת להון ואמר
לא יכלית מיתתיה : ב
ביומא שמא מבקש מעות
ותה והעלה לפסוק לו
עד אלף : אחיות הוריד
להם מן העלייה את האבן
טוב : כפסיקא בתרייתא
גרסינן פי׳ כסף האחרון :
משולה זהב עיש"ל (פיסקא
ד"ט) בענין השולונים ה
המשלאים בש"ס ומדרשים
בעובדא זו : לא יענה
לשון עינוי הדין לא משהה
ולא מאחר מתן שכרן של
צדיקים ופורע להם מיד : ה"ג
(בילקוט תהלים תת"ח) א
עקתו כבוד גדול שריבה
עשו את הוריו : ה"ג (שם)
מי איחר כבודו של יעקב :
ה"ג (בדברים רבה
ובילקוט שם) אמר רבי שמעון
בן גמליאל אני כשהייתי
החמדות (עיין בדברים
רבה שם) :
פיסקא ק"ט לא תרצח
( ) :
מעשה באשה (רבות פ׳ ואתחנן) :
תפסי׳ רוח ומעשה ומעלה
[illegible] וראשונים הירה :

רדדים

הדליקו את הנר הוי שחשש שאדם
חייב על הדלקת הנר של שבת כך
הוא צריך להזהר על המעשרות ולא
המעשר לבד אלא עוד הפירות
טבולים אסורים לטלטל בשבת והאך
הכניס הפירות מן השדה פרש ולא
הפריש מהם תרומה ומעשרות אסור
לאכול מהם ולטלטלם בשבת עד ש
שיפריש מהם מעשרות מעשר ראשון
ומעשר שני . מעשר ראשון גהון
שנותן לכהנים וללוים מעשר שני זה
שמפרישין אותה בשנה ראשונה
ובשנייה וברביעית ובחמישית ונאכל
בפנים מה שהיה נאכל בירושלים
ובשלישית לעניים ומעשן מן התורה
שחייב להפריש מן גורנו שני מעשרות
מעשר ראשון ומעשר שני ממה שיראו
בענין עשר תעשר :
פיסקא ק"ב עשר תעשר כל פרת

רבי תנחומא

בי רבי גש"ה כבד ה׳ מהונך אמר
הקדוש ברוך הוא לא אמרתי לך
כבדוני משלך אלא משלי כבד את ה׳
ממה שחננך מהונך בן כות אתה
אם נתתי לך ויש בידך תן לי משלי
וכן הוא אומר מי הקדימני ואשלם
מי מל לשמי את שלא אני הקדמתי
ונתתי לו בן מי עשה לי מזוזה ומעקה
שלא אני הקדמתי ונתתי לו בית מי
מפריש ביכורים וראשית הגז שלא
אני הקדמתי ונתתי לו צאן מי עשה
טלית וציצית שלא הקדמתי ונתתי
לו תפלה מי אומר לי שירה עד שלא
עשיתי לו נסים שלא תאמר ברכה
עליון מלמדת הוא אומר הקדוש ברוך
הוא לא בקשתי משלכם אלא משלי
בקשתי ואמרתי לך שתביא לי קרבן
שלא תאמר משלך בקשתי ראה מה

כתבתי

באביו ולענין האוב שכבר יצאה הודעה מאביו מהענין ולפני
המקדש לא הגביר לו ראיה הענין מדרך המוסר שהרי לפני
מה שאמרו בגמרא שהגביר לו אמר ש"ל ביגירתא בישרא וגלוות
וגלות נראה כלא פליגי אלא שזה טעון מלהגביר מה שאמרו
לו מהענין ונמרא זה מהגדול בדינות האוב באביו כדרך
האנשים עבור בנו או זו ובשאלתות הגירסא
ונתן משונה ועיש"ל (פיסקא זו ד"ה כל
מילי מאכל) :
שם אמר ליה בנו ואם תאמר איך רשע כזה
לא עמד אל לבו להתגייר
כשנתברר לו זה וכמו שעשה אונקלוס הגר
כשידע מעלת ישראל על ידי בעל אוב כמבואר
בגיטין ויש לומר שאפשר שידע זה אחר
שאינו מצווה על התורה ויש לו חלק לעולם
הבא כשיהיה מחסידי אומות העולם לא
רצה לקבל עליו עול התורה ולהניח שררתו
ונראה שאין זה טורנוסרופוס שהרג את
רבי עקיבא כדאיתא בירושלמי אלא בשם זה
היה נקרא כל השרים שבמדינה זו וכן
נראה לומר בנבוכדנצר ופרעה ~~[illegible]~~
ודומיהם שלא נתגיירו בראותם נפלאות
ה׳ ואם תאמר מאי קאמר ליה אחת אם
כדבריך ונטל כלשון המוסב אחר שכבר
נתברר לו אמיתת דברי רבי עקיבא ויש
לומר שלא רצה להודיע לרבי עקיבא שלא
יתפאר עליו או שלא יכריחנו להתגייר ו
ואפשר שטורנוסרופוס לא האמין בשלימות
לדברי אביו שחשב אולי יש הטעאה ב
בדברים כיון שזה על ידי כישוף הוא
ובדומה שד הוא שדרכם לשקר עכ"ל היפ"ת :
שם לא ממעשיהן של צדיקים הטומנת כזה

שבעונן שכר
המצות והעונשין לא עשה ה׳ כמו בדברים
הטבעיים שנתן כח בכל אחד לעשות טבעו
שמגדיל החטה תשביח השיבולת וכיוצא
וכן שמצוה כלומר יאריך ימים שכר
כך וכך ולפי שמורה מצוה בפני הטומנת
שיטמון האדם ממון וזה אין לו קצבה ולכן
פסק ה׳ לתת השכר לעולם כפי הענין
וזה אומרים שלא שבת מעשה הצדיקים והרשעים :
שם חביבין עלי מן הדין רתמורא בשבת

(פ"ט) גרסינן
אמר ליה השר לרבי יהושע בן לוי מפני

מה

הד"ה תוסס (ירושלמי תענית פ"ב ואיכה רבתי וקהלת
רבתי פ' יא ח) וכן יין תוסס אין בו משום גילוי
(תענית פ"ג סנהדרין ת"ג ועבודה זרה ע'): שני
שעירים לא נמצאת בש"ס ובמדרשים אך בויקרא ג"ו רש"י
בסיפרי הקדמונים מתהדרי
[illegible] (מעיין לאנ ועש"ב) ב
(פסיקתא):
פיסקא נ"ב לא תהיה הארץ
[illegible] (במדבר
רבה פ"י) שמביאה את הארץ
על האדם (שם) תאנץ נוטריקון
[illegible] הארץ : ה"ג (בוירא
רבה פ"נ) שלא תאמר שכל
[illegible] : הנאץ בעיניו נמאס
[illegible] לא עינו נמאס :
יושב בסתרו של עולם סיפא
דקרא וסתר בעינו ישים קא
בריש ואזנו : ה"ג (שם)
כל פטירין שלו בדמות פרי
שהוא פי כל הצורה שלהולד
בדמות הנאץ נוטריקון פירושו
בצורת (עיין ערוך פטר ה
השלישי): בשבילו להרסו
(שם סוטה ט' במדבר רבה
פ"ט מדה"פ נשא, ירושלמי
תשה ובאיוב תה"ט) זבה
[illegible] שפרנסה כל ימי
עבורה והנאץ בא ומהפך
הולד לדמות שלו : ה"ג
(בוירא רבה שם) מאחר
שיגעתם : בין נאץ לנאמת
בתוה : ה"ג ראו את הפיס
[illegible] במתנות כהונה [illegible]
והי"ה [illegible] בהיות [illegible]
ותחבולות אדמה (כמו פריס
[illegible] יין ע"ש) כמו
[illegible] מזכרות
ואבנים על מזומרך זה :
[illegible] יהי אומר : ה"ג
כל פטירין שלו בדמותו כ
בשבילו להרסו ולהדריכות :
ה"ג לתלמידיו של ינאי :
[illegible] שוט העשירה [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] בשם של [illegible]
(פרק איגהי נשך) ועיין
[illegible] : ועמד רבו
על

מתבואת לך שור או כבש או גדי אומר אתה
אתה מביאו קרבן משאתן לך . כי
יולד לך אומרת לך עשר תעשר שלא
תאמר שמא משלך בן שתי ראה מה
כתיב לך עשר תעשר את כל תבואת
זרעך אימתי כשאתן לך ראשון היוצא
השדה שנה שנה הוי אש כי בדרש
את הקדוש ברוך הוא במצוה שנתן
לך אין אתה מפרדו משלך אלא משלו
כבד את ה' מהונך מה שחננך נתן
לך בן זכר אותו נתן לך בית עשה
מזוזה ומעקה, נתן לך חצר עשה
סוכה נתן לך צאן הפרש בכורות
וראשית הגז. נתן לך בהמה לא
תמצא בהם אלא עשה מצות שלא
תחרוש בשור ובחמור ולא תרביע
כלאים נתן לך כסף וזהב עשה
בהם מצות עשר תעשר את כל
מה את כל אוצרך ממונך אמר רבי
שמעון בן לקיש בשם רבי יהודה
בן חנינא נמנו באושא שיהא אדם
מפריש חומש נכסיו מה טעם הדבר
מעשות ומעשרות מעשה במונבז
המלך שהיה מבזבז ממונו ועשירים
שלחו לו אחיו ואמרו לו מה שכנסו
אבותיך אתה מבזבז אמר להם
אבותי כנסו בעולם הזה ואני
כנסתי במצות שאין [illegible] לעולם
הזה [illegible] פירות לעולם הבא
אבותי כנסו לממון ואני כנסתי
לעולם ולך תהיה צדקה , [illegible]
לב [illegible] מצות [illegible] עשירות [illegible]
מעשה ברבי טרפון שנתן לרבי
עקיבא מאה ושמונים קנטרים
של זהב אמר לו קנה לנו אחוזה
הלך רבי עקיבא עשה בהם
מצות הרבה אחר ימים בא
מצא רבי טרפון אמר לו מה עשית
בכסף הוא האחוזה שקנית
לנו אמר לו הן ואין שבח בעולם
והיכן הוא האחוזה אמר לו הרי
הוא ביד דוד פזר נתן (
לאביונים

זה תבשיל של שבת ריחו נודף אמר ליה תבלין אחד יש לנו
ושבת שמו שאנו משימין לתוכה וריחו נודף אמר ליה
תן לנו הימנו אמר ליה כל המשמר שבת מועיל לו ושאינו
משמר שבת אינו מועיל לו . ונראה מזה שמי שאינו
משמר את השבת לא ערב לו תבשיל
של שבת [illegible] משל חול ולפי זה נראה
שאנטונינוס ~~[illegible]~~ בהיותו שערב לו
ר"ל ישלומר דשאני אנטונינוס דהיה
עוסק בתורה דשמר נמי כן שבת דכל
שהוא עובר את שבת חייב מיתה כמו
באמרו בפרק ד' מיתות אפשר דמה שלא
ערב לו ~~[illegible]~~ היינו למה
שיבשל העכו"ם אבל מה שנתבשל לישראל
ואפילו [illegible] לעכו"ם ערב לו נמי כן כמו
שהרגיש בריחו נודף והיינו דקאמר ע
עובדא דהכא אתא כמ"ד שנתגייר א
אנטונינוס דקאמר הוא בירושלמי דפרק
חלק הוראה והך עובדא בתר דאינגייר
הואי [illegible] בצנעא הוה ויש
לרב [illegible] תבשיל של שבת אל השבע
כי למה שאמרתי הוא כל שנה טורח בשובה
ומנוחה והשקט ערב לאדם יותר וגם יאמר
כי שאינו משמר את השבת אינו מועיל לו
כי אין לו מנוחה זו ע"פ [illegible] תאמר
ואפשר לומר יותר מפני שבנות ישראל וכל
המתעסקים בבישול לכבוד שבת מכוונים
להכשיר המאכלים ביתם שאת לכבוד
שבת משום דידעי דמצוה ועבדי מה שא"כ
ביום החול :
פיסקא [illegible] פטרכולי בירושלמי (פאה
וירושלמי פ"א) איתא
ראש פטר כולי [illegible] אחת היתה אשה
מסתרת בקנה [illegible] וכל [illegible] וגם
המפרש [illegible] להירושלמי ראש פטרכולי ראש
שר החיל [illegible] ושמו בזה כי באמת ט"ס
הוא בירושלמי ובית הספרים [illegible] פטר
בולי וכן לפי כל בולי שלו בבי"ת וקתר לשון
רומי ויוון פירושו [illegible] בעד אדם , הן
בדברי בין כמו [illegible] הן [illegible] אחר
ובולי לשון יוון פירושו אנשי העצה ו
וראשי העדה . וקתר בולי פירושו לשון
יוון אבות העצה [illegible]
[illegible]
(לג׳) מאי פרוזבול אמר רב חסדא פרס
בולי ובוטי בולי אלו עשירים דכתיב ושברתי
את גאון עוזכם ותני רבי יוסף אלו בולאות
שביהודה

Dr. [illegible]

על גזיפתא שהיתה מגזיפתא : ומעלה בגיו
(במגילה רבה) הגירסא ותלאה לבניו : כתנו של
יוסף דרש צור כמו צייר כדרך שאמרו (ברכות
) אין צור כאלהינו אין צייר : יוגב
מגירא פין מתנות כהונה
לומר שהקב"ה בעצמו הפשיט
ונתפשטה ולא כן אלא שמורגלת
לחשוב כך הכיתו : וכלן מ
מועם בגמרא (שם) יוגב
מגירא תשו ידי הצייר :
הכ"ל והנעלה מתי יב : מאבב
סמוכין שיפה להם ולבוא
לביתו : ומעלה עיניו ונותר
(שם ושם) ומסכת (ד"פא)
ולקוט (תהלא) והנחרק
( )שאינו מסתכל
בעשים בשדה שהן עומדות
על הרבוסה :
פיסקא ד"א הכ"ל (בויקר פ'
רב יוקרת
משלי תהוסם) ושם רח שאל
את רבי אליעזר : רבא
שאל לתלמידיה בתמיה
ורח היה רבו של ר' אליעזר
ומתוך לא שאל ממנו אלא ל
לבחון אם יודע להשיב ולא
שהיה צריך לו : הראשונים
עבודה זרה והשנייה גניבה :
הכ"ל (שם ושם) שהתר הקרבנה
בתוך הוא על עבודה זרה
ולא וויתר על חילול השם
ומניין שוויתר הקב"ה על עבודה
זרה שנאמר ונעשר ור"ל
שוויתר הקב"ה על עבודה
זרה ולגבי חילול השם והעונש
ונשבע על שער פלטנו בערו
הגניבה אל יבואו עבדים
נמצא שם שבוש מתחלל על
ידו : [illegible] ואל יהבטח
בספרת איסור הלשון חסר
כאן מגירא רבה (שם) ה
הגירסא. והיין ישראל עדיין
באיסור כמה כט לפורען
אמר הקב"ה למשה לך אמור
לישראל הגברו שלא תהיו
[illegible]

לאביונים צדקתו עומדת לעד וקרנו
תרום בכבוד בעולם הזה ובצדקתו
עומדת לעד לעתיד לבוא הוי כבד
את ה' מהונך ממה שחננך כדי
שמלאו אסמיך שבע לעתיד לבוא
מעשה באחד שהיה לו עסוס החדר
והיתה עושה רעה ולא נתן מצוה
ממנו פעם אחת נשמטה ונשלאם
והלכה בכרמו שלו ונטל כספו והביא
השליכו לים נטל עורבים ושיברא את
החביות של משמנים שהיה לו מר
נרמז כל זאת על ידי שלא כיבד
את ה' עד שהונו עליו , דבר אחר
כבד את ה' מהונך שאם היית
בעל נוי שלא תשעה אחר הזנות
אלא כבד ודבק וירא ממנו ונסהו
בנוי שנתן לך כבד ה' מהונך דבר
אחר בגרונך ~~אחד~~ שאם היה גרונך
נאה והייתה יושב בבית הכנסת
עמוד וכבד בה' בגרונך וחייא בן
אחותו של ר' אליעזר הספר היה
קולו נאה והיה אומר לו חייא בני
עמוד וכבד את ה' ממה שחננך ,
נבות היה קולו נאה והיה עולה
לירושלים והיו כל ישראל מתכנסים
לשמוע קולו פעם אחת לא עלה
והעידו עליו אותם העדים בני ב
בליעל אבד מן העולם מי גרם לו
על שלא עלה לירושלים בראייה
לכבד את ה' ממה שחננו ולמה
שכתב אחרה תרה לא יחמוד
איש את ארצך אימתי בעלותך
לראות את פני ה' אלהיך וארץ
עלה לא היה מוביד נבות בשביל
חמדת כרמו , דבר אחר כבד
את ה' מהונך אמר רבי אליעזר
כבד את רופאך עד שלא תצטרך
לו כבד את ה' ~~מהב~~ מהונך אם
נתן לך שדה הפרש את המעשר
ואם עשית כן ימלאו אסמיך שבע
אמר להם הואיל והטוב תלוי בך
במעלות

שמיהודה בוסי אלו עניים דכתיב היצבט תקביטון, אמר ליה
רבא לנוצא מאי פרוזבול אמר ליה פרוסא בטולא ע"ש כבר
כתב המוסף הערוך (ערוך בט הרבודי) וז"ל נראה שמלת
פרוסבול ובוסי מלה אחת היא פרוסבוליבט, פירושה בלשון
יוון זקני יועצים ובית דין עיין ערך פרוזבול וערך בולוט
והקאש אמר רב חסדא חשבו שהן שתי מלות
ואל תתמה שהאמוראים לא ידעו פירוש
מלות נכריות שהרי רבא שאל לנוצא עכ"ל
ועפ"ש הגירסא המבוארה בירושלמי וכאן
בפסיקתא היא פתר בולי וכן הביאו
הערוך (ערוך פתר הרביעי) וכן לפי
בולי שלי פירשו כמ"ש :

שטם שפה של מעיון שבאינו היה בנגון
חזין על שפה ואל
על גב דלא אפשר לחזוקה אלא כבאמור
בסוף סוטה כותבים להם בגיו ונראה
להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן ו
והך עובדא בבית שני הוה מדקאמר ש
שלחו גרמה בן נתניה פרה אדומה ו
ובבית ראשון לא עשו פרה בשנה עשה
עזרא לא שנא באופשר הוה שמיר בבית
שני שמרוהו מימי שלמה עד חורבן
בית שני והא דתנן משחרב בית המקדש
בטל שמיר היינו בית המקדש שני כמ"ש
התוספות בריש פ' מי שאחזו . ואע"פ
שלא היה תמעות באבני האפוד בבית
שני לענין האורים והתומים כי משמתו
נביאים ~~הראשונים~~ הראשונים בטלו
אורים ותומים והיינו משחרב בית ראשון
כדכתבו שם התוספות מ"מ היו כתיבין
אבנים לאפוד בגדים היו בגדי ~~[illegible]~~
כהונה חסירים ובבבלי (קידושין)
הגירסא בנשו אבנים לאפוד וכן בריש
דבירים רבה לא נקסו שפה ועיין
במס' ע"ז (ה"ג) ובמ"ש (פיסקא
כ"ט) :

סמ״ע ז״ל והר״מ לונזאנו (אות פ׳) כ׳ וז״ל פרוזבולי בלשון (רומי אסתט)
ירא מרדכי פרוזבולי פי׳ שוית המלך אונקאשדור בלע״ז וכן
ראש פרוזביטא של העיר פי׳ שר שוטרי המלכות הוי עביאון
ברומית ופי׳ פרוזבול בל״ר כי בלשון יון ירין כן וכיצד
שמשימין ממון אצל אחד לבור מלוה והתנאות ודת שלא
תגבה הוא כאן ומתר בממון אחר מלע״ג לבא״ו כמו שהיתה
ביד מעורבת התחבולות כך שור זה ממון החוב
במקום שלא תשמט שביעית והמאמר הרמב״ם הנודע
בא״ו לעונג ורבא (גיטין ל״ו) ע״כ ועפ״ב

קריבין לאיסורי במה עכ״ו ואליהו מקריב בשעת איסור
הבמות (בתמיה) א״ר הקב״ה אמר ליה שנאמר ובדברך
עשיתי בדבוריך עשיתי ע״ש כל הענין ועיין בירושלמי
מגילה (פ״א) ובאגדת שמואל (פי״ג) :

פיסקא כ״ב שהכל ברא הקב״ה בעולמו
(אפי׳)
דברים שנראין שהן מותרין לעולם
הם טובים כי סופן לתקנת העולם
חוץ ממדת השקר דלא שייך בו בריאה
כלל : הה״ד שנאמר הורו והנה טוב מאד וגו׳ :

פיסקא כ״ג עד שעברו על הפסוק
(וחמדו שדות)
ופסיקתא בילקוט (ירמיה
רע״ג ובאיכה רבתי פ״ב) אמרתי להם
לא תחמדו והם גזלו שדות וחמדו
ע״ש : ~~וכל העכו״ם אינם אותן נכונות~~
~~נראה שהיה כוונה כאן אינה ברור~~
~~על פסוק זה והענינים השלטונה~~
~~וחלקו באבדון~~ :

פיסקא כ״ד מעשרין את הדמאי
(משנה ר״פ מעשרין ו
ובגמרא שם כ״ב : ועי״ש מ״ב ובתוס׳
ד״ה טבל וברש״י פ״ח . ד״ה אבל
וברמב״ם הלכות שבת פ׳ (ה״ה) :
הה״ד ולא מעיתם שקים גרסינן :
הה״ד (בשבת ס״ב) אשה בריים
רבוך אדם ומר :

פיסקא כ״ה מי מלל לשמי (ויקרא
רבה פ׳ כ״ז ובמדרש
תנחומא פ׳ אמור ובשוחר טוב פ׳
ד׳ וילקוט תשפ״ב ובאיוב תתקפ״ג
ועיין בזה״ר פ׳ י״ב) : הה״ד עד שלא
אני הבדמתי ונתתי לו בן : ונתתי
לו מעשה גרסינן : חומש ותרומה ,
(ירושלמי פאה פ״א ותרומות פ״ב
ובבלי קידושין ל׳) : פרי תבואות
ומעשרות בירושלמי ובבלי (שם ושם)
איתא שיהא מפריש חומש מנכסיו
למצוה עד איבן ח׳ ורא בר רבנא
חד אמר כדי תוספה ותרומות מ
מעשר וחורינא אמר כבד את ה׳
מהונך מראשית כל תבואתך רק״ג
בקא

במעשרות להוציא מפריש את המעשרות
כדי שתבוא טובה בעולם :

פיסקא כ״ו עשר תעשר מה כתיב למעלה
לא תבשל גדי

בחלב אמו עשר תעשר כך פתח רבי
תנחומא הארץ חנפה תחת יושביה
כי עברו תורה חלפו חק מהו והארץ
חנפה תחת יושביה לפי שהבריות
מחניפים זה לזה , כיצד יוצא עמו
לגורן ומגבב מחוצו והוא מחניפו
ואומר לו מזורי וגבוס לבית ואני
נותן לך , עמד עמו בגדיר ואמר לו
היה מאורי בגורן עד שנתבייש את
אותו ושוב לא תבעו אמר הקדוש
ברוך הוא חייך כשם שהיית מחניף
בבית ואמרת לו היום מן הבית
לשדה והוצאת אותו ריקם כך אני
עושה לך אתה היום רואה החורף
את שדך עבוה ובאה עד שעשית
שבולים ואתה הרי בידי מה אני
עושה לך הרוח מבשל את הקדירות
במעי אמותם ורוח קדים באתם
ושורפתו הוי והארץ חנפה תחת
יושביה מי גרם שיתבשלו הקדירות
במעי אמותם שלא הוצאתם את
המעשרות עשר תעשר את כל
תבואת זרעך למה שלא תבשל גדי
בחלב אמו , דבר אחר והארץ
חנפה תחת יושביה כי עברו ת
תורות אינו אומר כן אלא תורות
מעשר ראשון ומעשר שני חלפו
חוק הפרו ברית מאי הפרו ברית
עולם אמר להם הקדוש ברוך הוא
הוא הפירה את בריתי שבועתם
אברהם יצחק ויעקב של אבותיכם
הוא שהפרישו מאליהם , אברהם
הפריש מעשר ראשון ונתן לו מעשר
מכל יצחק הפריש תבואה גדולה
ויעקב

פיסקא כ״ט יהודה שהביא מות
אע״פ בדם המת

לאו בר הקשה הוא להיות תוסס
ור״ש שיתפעל מהרחמים לכוין ה
השעה שפתבה הוולב ואז
יענה כמ״ה מידת רחמיו בדמון
של זכריה שאמרו רז״ל (ירושלמי
תענית פ״ד ובבלי גיטין נ״ז
וסנהדרין צ״ו : ובאיכה רבתי ו
קהלת רבה) שהיה תוסס והרג
נבוזראדן הרבה רבבות ולא נח
עד דאמר רבונו שיאבדו כולם
מיד נח הדם ואמרו ביומא
(עיין ערוך תסס) שאמר לו הקב״ה
לא היא אתה כשר ורמז
תוסס שנאמר קול דמי אחיך
צועקים אלי והנה במסתברא
שדיבר הקב״ה עם תוכן ~~[illegible]~~
כשהרגו ואז אין חידוש שהיה
הדם תוסס (אע״פ נאמר ש
שהדברים כפשוטו ולא בדרך
מליצה) וכן מדמו של זכריה
דהכא
אין להביא ראיה שהיה בנס
כדי לנקום מישראל ושנתפרש ב
בש״ס ובמדרשים שם וכל כך
זה כדי להעלות חימה ולנקום
נקם אבל במעשה של שני אחים
ולמורה הדבר רחוק מאוד
מהרגש הטבעי , אך אתה
שנתפרסם כעת אצל חכמי
הרפואה הסגולה הנפלאה
לרפואות

בט"א בפ"א קושי ר"מ זה חושב בכל שנה ושנה ולחמש שנים
הוא מפסיד כולה אמרו לה בתמלה לכך מירצאן ואילך
לספר עי' במפורשים : מעשה בטובה (תוספתא פאה
פ"ג ירושלמי פאה פ"א בבלי ב"ב י"א . רבות
וילקוט עי' הגירסא) : כנ"ר
של הלשון הזה היה מגיע תשלומים :
מעשה ברבי טרפון (מספר כלה וירא
רבה פ' ל"ו ילקוט תהלים קנ"ה ובשוח"ט
שנ"ה) : נעשרים עמש"ו (פיסקא ה) :
אונסיא לשון יוונית פירושו שברה ו
ובדברי רז"ל למלך שנתן אסיא לאוהבו
(ב"ר פי"ט) רעותיה : ותרגם מרר
ואסיאן (ריש וני"ר) בלשון מטרונא
ואוסיא בורגן (איכה רבתי עיין רבתי) ;
ואין שבחה בעולם כמו אין קדמות
יפה וטובה בעולם : ה"ג והיכן היא
האונסיא א"ל הרי היא : חדרי שומאו
אסמוך שבע סיפא בורא דרבד אות
ה' מהוגן ברוש : אסמוך שבע ו
ועומד לבוא בלבנת עומדת לבר :
מעשה באחד (מדרש תנחומא פ' ראה
וילקוט משלי ובמשלי תשע"ב) : ולא
נתן מעות בירושלמי ובמדרשים רבים
לכוונת הצדקה בשם מצוה סתם
ובתנחומא וילקוט (שם) יאותא שלא
הוציא מעשרותיו כראוי ועי' הגירסא :
ערבים אמש"ו (פיסקא לט) : שאם הייתה
בקטן נוי (מדרש תנחומא וילקוט שם ושם ע"ש) :
ע"א בגוזך נראה שהם ה"ה ענין אחר
והוא כמו דבר אחר ור"ה במדרש ת
תנחומא וילקוט (שם ושם) דבר אחר
אם היה גוזך ערב : וכבד ה' בגוזך
הוי פורס על שנה ועובר לפני התיבה
(שם ושם) : והיה אומר לו בר נפרא
(ילקוט תהלים) ; ה"ג בילקוט (משלי שם
ונאבד מן העולם : ה"ג שלא עלה)
לירושלים בראייה : כבד את רופאיך
( ) :
פיסקא נ"ג ונשא עמו לגורם ( ) :
מאדי ארוג : אכגסבית
גרסינן : היה מאדי בגורן : כגומר
גרמה

ויגרע יבחן בארץ ההוא ונמצא בשנה
ההוא מאה שערים אמר רבי כל מקום
שיש ברכה אין שיעור והוא אומר
מאה שערים וברכה אלא מיכאן
שהיה מודד רבי להפריש תרומה
ומעשר שם מנין אמר רבי הונא
אמר רבי אחא וכל אשר תתן לי
עשר אעשרנו לך , אמר רבי סימון
ברבי יהודה בר רבי סימון בשם
רבי יוסי בן רבי אלעזר , אף
אבותינו לא ברכתי אותם אלא בזכות
המעשרות ואברהם זקן בא בימים
וה' ברך את אברהם בכל וכן ביצחק
ואוכל מכל וכן ביעקב וכי יש לי
כל , אמר להם משה הואיל ואבותינו
לא נתברכו ולא זכו להתגדל בעולם
אלא בכח המעשרות הוי זהירין
אף אתם להוציא את המעשרות
עשר תעשר :
פיסקא נ"ב דבר אחר לא תבשל
גדי עשר
מעשר הראשון ודאי לאיסור בשר
בחלב השם לוה , אלא הקב"ה
הקדוש ברוך הוא ומתורה ה
התחילו מלאכי השרת משוררים
פורקים לפני הקדוש ברוך הוא מה
אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי
תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר
שמך בכל הארץ אשר תנה הודך
על השמים , אמר רבי אחא לא
אמרו לו המלאכים אוצרך הוא
שתתן הודך על השמים ותתן לנו
תורתך אמר להם הקדוש ברוך הוא
אין תורתי נמצאת אצליכם לא
תמצא בארץ החיים , משל למלך
שהלך ללמד את בנו פילוסופיא
והיו אומרים מן טעוים דמה
אותו

לרפואת החולים על ידי כח השואבת ~~[illegible]~~
(מאגנעטיזעראנג) ומצינו שהרופא מבריא
את החולה (על ידי העברת ידיו על גוף ונפש
החולה ומשמיע אותו קולות מכלי הנגון ושיר
הכנות מתפשטת הטבעית)
לידי התפשטות הנשמות
שנשאר כל שנת הרגשה ובקינים
סגורות ובמצב זה החולה
מדבר ומודיע לכל באיזה
אבר פנימי נשתרש החולשה
ובאיזו רפואה , ואפילו איזה
רופא יתרפא או איזה מקום
יסע נשם תגיע לו הרפואה
ומפני מה לא הועילו הרפואות
שעשו לו עד הנה ושאין
לו עוד שום רפואה ומוכרח
למות ונדגמה בדברים ג
עולם ונפתחים אשר
נתגלה בנסיון על ידי חכמה
זו ונתבאר באריכות ב
בספרים שונים שנדפסו
מרחב והמעיין שם יבין
שדברי רז"ל בענין הדם
שהוא מגסס כי דורש דמים
מיד איש את אחיו ונהפכה
אינו דבר היוצא מהיכל
המדעים אף הכל נאמר ו
ונסבך בסתרי חכמות הטבע
אמר אשר אין כאן מקומו
להאריך בזה :

תורה אותו כך ושוב: ושוב לא תבעיר גרסינן: עד
שמשיות שבעולם (תרג"ם פ' ראה וילקוט תת"ב ובישעיה
נ"ב ע"ש שינוי הגרסאות): הג"ה (שם) ושודפות אותן
ר"א ושדפנו לכל גדים ור"ל שאלו נגדי פניהן רק
ונשן כשהתבואה בשבלים עדיין ושדפות הן בזמנים
הבריים שהן מרוש בגבעי אלון (ועיין
בילקוט תתל"ה): הג"ה עברו
תורה אינו אומר כן: אלא תרגום
לשון הבוא ועיין במדרש תנחומא
וילקוט (שם):
פיסקא נ"ג השוה לזה עיין ילקוט
רמז תתל"ב):
ליתן תורה התכון הלאומים
(שבת פ"ח: אבות דר"נ פ"ב
ובסוף תורית ומדרש תנחומא פ'
תרומה. וילקוט שם ובשוחר טוב
פ"ח ילקוט תשנ"ב ובתהלים תרל"ו
ותרמ"א): המשולשים בפנים

אישורך הוא דרש אשר תורה
לשון אישור: ספרי גרסאות גרסינן
והוא מאמר אריגות בנגדי פלוני:
והם מהרהרים שעשו את העגל:
לא כך אמרנו לך גרסינן: וכתוב
אותה להם שניית בדברות שנתתי:
תינוק הגדול שנשמרו משדי אמו:
שירחץ ידיו מן הבשר כך היה
מנהגם בימים הקדמונים עודם
חומרות חז"ל ועיין הגירסא
בשוחר טוב (ושם): שהשיעה
הבינה שהשכחת הלאומים.
מכן ישרון: כתב לך את
הדברים האלה כי על פי הדברים
לא תבשל גדי גרסינן ור"ל שעל
פי הדברים והתשובה שהשיב
הקב"ה ללאומים לא תבשל עם
משה וכתוב ספר הברית שנינו:
ובילקוט (תתנ"ב) איתא לא
תבשל גדי [illegible] כתוב לך את
הדברים האלה ע"ש: ר' עזריה
פותח מה מועדו למד לתורה
נראה שחסר כאן השלמת העניין
מה דברנה ונראה לפרש דבאו
אלעזר

?

אוחז רבו ואומר לו לך למד את בנך
אומנות אחרת שכל אומנות הדין
אינן מתקיימות אלא בשלשות, כך
ובאתה לומד סולריאות, כך אמר
להם הקדוש ברוך הוא מה אתם עומדים
אשר תלך הדבק על השמים ואונך
נמצא אצלי כך וזה כתוב בה
אשר ה' אלהיך מהרים אתם ממלכתם
לא אצלי אתם ואין אתם רואים במות
הבורא בכל יום וכן כתוב בה
אדם כי ימות באהל וכי מתים א
אתם כתוב בה את זה תאכלו
ואת זה לא תאכלו וכי אוכלים ושותים
אתם שאתם מבקשים שאתן את
תורתי לכם מה עשה הקדוש ברוך
הוא לא עשה אלא מסלק אותם ונתן
תורה לישראל והם מהרהרים לא יהיה
לך לסוף ארבעים יום התחילו הלאומים
אומרים לפני הקב"ה רבש"ע לא כך
אמרנו לך לא תתן את התורה להם
לפיכך כשבנים קדוש ברוך הוא
וכתוב אותה להם שניים לא היו
הלאומים מניחים אותם אומר להם
הקדוש ברוך הוא אתם הם שמניינים
את התורה תינוק הגדול בישראל
מניקים יותם מכם יוצא מבית ה
הספר אם היה לו לאכול בשר בחלב
אינשר לו לאכול חלב עד שירחץ
ידיו מן הבשר ואתם כשנשלחתם
אצל אברהם הביא לפניכם בשר
בחלב מאחר ואכלתם שנאמר ויקח
חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה
ויתן לפניהם והוא עומד עליהם
תחת העץ ויאכלו וכיון שלקם
הקב"ה בתשובה הזה אומר הקדוש
ברוך הוא למשה עד שהשיעה הבינה
כתוב לך את הדברים האלה
לכך כתוב לא תבשל גדי בחלב,
ואמר

~~ואין בו צורך~~

~~אף גורס הגירסא סבוראים ז"ל פירושו [illegible] כמש הרע~~
~~ונראה דל"ל סבוראים כמו [illegible] שור פי' אומ~~
~~מלאכה המשו [illegible] בלע"ז ([illegible]) ולשון [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] הלוחות הסיבוי פי'~~
~~והפה [illegible] נקרא פלך הנקרא הצי' סיבוי, אן~~
~~סיבוי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ש, עכ"ל:~~

ואדליו דברים שמונין בלא תבשל ג' פעמים לך
ועל זה מביא קרא סמוכים לעד לעולם ומפרשינן ב
(ביבמות ד' ומנחות תרגום ובתוספות תו״ע) סמוכים
מן התורה מנין שנאמר סמוכים לעד לעולם, ואע״ג
בלא דרש כאן יותר עט לשון
פתח בה זה רעו במדרשים.

סוף פרשת עשר תעשר

פיסקא כ״ה רעיה נביאיה ו
והתפסנה השובים

גרסינן: ומיתה עליה גרסינן:
תאוה לכם מאחרי הבורא ומפנה
לכם גרסינן: ה״ג (בילקוט
ירמיה רס״ב) השני הוא היה
יעקב שנאמר כה אמר ה' בוראך
יעקב ויוצרך ישראל, השלישי
הוא היה ישעיה דכתיב כה
אמר ה' יוצרי מבטן לעבד לו,
הרביעי הוא היה ירמיה: ה״ג
(שם) מעי מעי אוחילה: ה״ג
דכתיב מעי מעי אוחילה:
ה״ג דכתיב ונתתה עיניך
באחר: שלא כעונתה שאין דרך
הנולדות לדבר תיכף כשנולדים:
ה״ג אלא לציון ולירושלים אני א
אומר שהיא משטות: ה״ג
שנאמר ואת שדוד מה תעשי
וגומר אמר לו הקב״ה: ה״ג
(שם) אליהו בעל מלבות היו
מלעיגים ומשחקים עליו, הרי
מסלסל מלבותו שמו איש בעל
שער ועיין לקמן (פיסקא רט״ו):
ה״ג איש ירבו לנאות נבי ישראל:
ה״ג הלא לשר אנו אוהב שנאמר:
אשלחך גרסינן: ה״ג (שם)
אמר ירמיה לפי אני דומה
לכהן גדול והקירסא שלבנינו
בסוף להגיה אמר ירמיה אומר
לך למה אני פה: ה״ג ויפרסם
את שירה ועיין הנוסח בילקוט
איכה (פסוק כל רעיה) בענין
נבואת ירמיה: ה״ג באותה
הדור לפניה בתוך בתי
בסיפורת ומולבה אצל השנים
ורמיה.

ויאמר ה' אל משה כתוב לך אלה על פי
לא תבשל גדי, רבי עזריה פתח
בה סמוכים לעד לעולם עשוים באמת
וישר:

סוף פרשת עשר תעשר

פיסקא כ״ו ויהי בעת שסרחה הצאן
ולא שמעה לדברי

אדוניה שנאמר רעיה כבשירה והתפסי
השובבים ורחוקה מהם כצאן אלו בית
ישראל שנמשלו כצאן ואתן צאני צאן מרעיתי
וגומר שעשה מעשים ומיותר עליו רועים
של שקר ואף היא תועה לכם מאחר
בורא ומפנה לכם אחר התעא. ירמיה
הנביא היה מתנבא עליהם ברוח הקודש
הוא היה אחד מארבעה בני אדם ו
שנקראו יצורים הראשון הוא היה אדם
הראשון, הה״ד וייצר ה' אלהים את
האדם וגומר השני הוא היה ישעיה
דכתיב ביה אומר בוראך יעקב ויוצרך
ישראל וגומר, השלישי הוא היה ירמיה
דכתיב בטרם אצרך בבטן ידעתיך
וגומר. אלו כתוב בהם יצירה ויצאתו
של ירמיה לעולם ע״י צעקה גדולה כ
כבחור ואמר מעי מעי חושש אני ורבי
לבי איבריו דשו עלי, שבר על שבר
אני ששברת כל הארץ. ומנין שאמר
ירמיה כן דכתיב מעי אוחילה קירות
לבי הומה לי לבי וגומר, פתח פיו
והוכיח לאמו אמר לה אמי אמי ~~[illegible]~~
לא עיברתני כדרך הנשים, ולא
ילדתני כדרך היולדות שמא היו
דרכיך כדרכי כל הסוטות. ונתתה
עיניך באחר שהסוטה אחרי בעלה
למה אינך שותה מן המים המרים
המאררים כתוב מנין דאמר ירמיה כן
ומצח אשה זונה היה לך וגומר כיון
ששמעה אמו דברים הללו אמרה מה
ראה זה לומר לי כך שלא בעונתו
פתח פיו אמר לה לא עליך אמי
אני אומר לך לא עליך אמי אני מתנבא
ולציון

פיסקא כ״ז וישלח מלך צדקיהו
תמה מאד שייכא

דהאי דרשה לפרשת שמעו והוא
מכאן עד סוף הפרשה אינו מדבר
כלל מעניינים שבפרשת שמעו, וגם
ולכאורה היתה ראויה להיות
פרשה באופן נפרד ולכן נראה
דשייכא לעיל לפרשת ויהי בעת
שמדבר מצדקיהו וירמיה ולכן
בילקוט (בהשמטות) סידרן של
כל הפרשות שבפסיקתא בידן
על מה אדניה הוטבעו בדרך
כבן מאוד אך סדר פרשה זו
אי אפשר להעמידה כאן אך
עשה הדבר להגיה מסברא כל
טעם ~~[illegible]~~ ויסוב וצריך לחקור
אחר פסיקתא רבתי כתובת יד
הנמצאים בבתי עקד הספרים
(בובליאטעקע) המפורסמים ו
ונדע איך להעמידה:

פיסקא כ״ט ויהי רצון מלפניך [illegible]
שסירבו זה שכינה

ומשום יאל תלמוד בבמר רע הסיפו
אח״כ.

וירמיה היה מתנבא בשווקים ~~ואומר~~ ואומר :
פרק א' נ"ט ה"ג (בילקוט ירמיה שכ"ו) מתניהו בן יאשיהו
ועי"ש הגירסא : צדקיהו וכדכתיב
ויחלוף מתניה דודו תחתיו וישם שמו צדקיהו (מלכים
ב' כ"ד) ועיין בסוטה
( ) ובילקוט [illegible]
דברי הימים : אינו משביען
אלא בתורה וכדכתיב
בקרא אשר השביעו ב
באלהים (ד"ה ב' ל"ו)
ועיין (בנדרים ס"ה :)
ובאיכה רבתי (פ' ישבו
לארץ) ובילקוט [illegible]
נוסחאות שונות : והניחו
לאבי ברצון כך היה
המנהג וכו' : שהיה
מתנבא את ושבו גרסינן :
ה"ג (בילקוט ירמיה ש"ח)
יהי רצון שיתגיירו : כך
שהיה עושה לדות כלומר
סמוך למיתתו : ה"ג (שם)
היאך תמצא עלילה : ה"ג
מה שעשה לאבי : ראה
אותן ירמיה : ה"ג
(שם) הלך ואחז אותו ו
ואמר ליה אל : שהיה
קרוב לאליהו בילקוט (שם)
הגירסא הסופר שהיה
לאליהו הנביא

ישלך דבר מאת ה' אמר
לו ירמיה. גרסינן : והחליפו
גרסינן כלומר הסירו
דבר אחר ושורש החליף
משל (פיסקא) :
על אחת כמה וכמה
גרסינן : ואין נביאים
שהיה מתנבאים ואומרים
וכו' גרסינן : ה"ג
בחרב וברעב ובדבר :
הרבה האיש הזה ע
גרסינן : ואינו דורש
גרסינן : מחסדו ומונה
אותו פרי מגלגלו ו
ומשונו בדברים ושורשו
[illegible] חסד הוא ( )
והון מחסורי [illegible] (פיסקא) [illegible]
וגירסת הילקוט (ירמיה
שח

וכיון שירושלים אני אומר שהיא מקשטת את כלתה
ומלבשת בהדרים ומעטרות אותן בזהב יבואו השודדים
וישדדו אותם ואת שדוד מה תעשי וגומר. אמר לו
הקב"ה בטרם אצרך בבטן עד שלא יצרתך במעי אמך
מערש להיות מתנבא על עמי. ענה ירמיה ואמר
לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם איני יכול להתנבאות
עליהם איזה נביא יצא להם ולא בקשו להורגו. עמד
להם משה ואהרן לא בקשו לרגום אותם באבנים שנאמר
ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים העומדת להם
אליהו בעל שערות והיו מלעיגים ומשחקים עליו והרי
מסלסל בשערותיו שכן איש בעל שערות והיו מלעיגים
ומשחקים. העומדת להם אלישע והיו אומרים לו עלה
קרח איני יכול לצאת על ידי ישראל. הנה לא ידעתי
דבר כי נער אנכי אמר לו הקב"ה הוא לנער אני
אוהב שנאמר כי נער ישראל ואהבהו שלא טעם
טעם חטא והתנבאות את ישראל מדברים נחמות אותן
נער דכתיב כי נער ישראל וגומר ובאהבת נער
אני זוכר לכנסת ישראל דכתיב זכרתי לך חסד
נעוריך ואל אתה אל תאמר כי נער אנכי כי
על כל אשר אשלחך תלך טול הכוס הזה של חימה
והשקה את הגוים. נטל ירמיה את הכוס לפי
אשר חמה איזו מדינות תשתה אמר לו את
ירושלים ואת ערי יהודה השקה תחלה שהם ראש
לכל המלכיות כיון ששמע ירמיה כך התחיל פותח
פיו ואורר את יומו דכתיב ארור יום אשר יולדתי
וגומר. הוא היה אחד משנים שאררו [illegible]
את יומן שנולדו בהם איוב וירמיהו איוב אמר
יאבד יום אולד בו וגומר. ירמיהו אמר ארור
היום אשר ילדתי בו וגומר. אמר ירמיה אומר
לך למה אני דומה לכהן גדול שעלה גורלו להשקות
מים המרים וקרבו את האשה אצלו ופרע ראשה
ופירסמה. בטרם נטל הכוס להשקותה נסתכל
בה שהיא אמו התחיל צווח ואומר אוי לי אמי
שהייתי משתדל לכבודך והריני מבזך. כך היה
ירמיה אומר אוי לי עליך אמי כיון שהיית סבורה
שאני מתנבא דברים טובים ונחמות. והריני
מתנבא עליך דברי פורענות. ירמיה היה
אחד

אחר כך יהי רצון זה כמו שמצינו בסוף מסכת מועד
קטן ובסוף מסכת ידים (כמ"ש הרמב"ם והר"ע"ב שם)
וכבר תקנו בסוף כלים אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת
בטהרה וכן בכל דבר תוכחה ומוסר הורגלו לסיים בדבר
טוב. או בתפילה על בנין בית
המקדש וביאת הגואל וכמו
שנוהג עד היום בפי הרבנים
והדרשנים לסיים הדרשה בגאולה
זה ובא לציון גואל ובספרי
מוסר קדמאי ובתראי תמצא
סיום כזה וכעין שהמחבר
עצמו וכעין מהמעתיק או
המגיה והדברים הסמוך ולפי
זה ירחק המשנה שבסוף מסכת
אבות (פ"ה משנה כ') יהודה
בן תימא אומר הוי עז
כנמר וכו' הוא היה אומר עז
פנים לגיהנם ובושת פנים לגן
עדן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו
שתבנה עירך במהרה בימינו
ותן חלקנו בתורתך. אשר
נתקשו בסיפורות יהי רצון זה
כל הקדמונים והאחרונים ו
ופירשוהו בדרכים שונים אבל
לדעתי נראה שמשנה זו יהודה
בן תימא אומר הוא סוף מסכת
אבות שכלה בדברי תוכחות
ומוסר ולכן כחתמו הוא היה
אומר עז פנים לגיהנם וכו'
סיומו יהי רצון מהטעם אשר
כתבתי והמשנה (כ"א) הוא
היה אומר בן חמש שנים וכו'
שנכפסה אחר יהי רצון לא
שייכה כלל לכאן וכמ"ש המדרש
שמואל בשם הר"י בר שלמה
שאין אלו דברי יהודה בן
תימא וגם אינה מסדר מסכת
זו אלא שהכניסו הסופרים
והוסיפום כאן ובדברי שמואל
הקטן הם עי"ש וגם המשנה
(כ"ב) שאחריה בן בג בג אומר
הפוך בה וכו' בן הא הא אומר
לפום צערא אגרא נראה שאינה
כלל ממסכת אבות. חדא
מטעם

שתן מעשרו וזונין אותן ט"ס והעיקר כגירסתינו :
הרכבן השה ראשון להשריבו על השיט ולשון ארמי
הוא כמו ווט שמים (ש"ב כ"ב) תרגומו וארכין ה'
נשוי על ראשיהם (יחזקאל) מרכן על רישיהון
הוי נשוי כרכן (בראשית
ט"ו) ארכינא כען צוארך
וכן הרבה מלשון עולה
שבא בבנין הרפעל
מתרגם בלשון הרכנה
כמו ותפול מעל הגמל,
(שם כ"ד) ואיתרכינת
מעל גמלא, ותצנח
מעל החמור (יהושע ט')
ואיתרכינת, איך נפלת
(ישעיה י"ד) איך
איתרכינתא ורבותן
(בסוף תמורות) הרכנה
ומ[illegible] הרי זה תמורה;
עיין במעיין השובים
(ילקוט ירמיה ש"ב ועיין
בילקוט שמואל נ"ג) פלוני
פירשתי (פיסקא נ"ג) :
הנ"ה (שם ש"ב) בידי ה'
השונאים : הנ"ה (שם)
מן הבור ראה כמה קשה
מרת הרעב שנושים בני
אדם האוהו בנושי נפש
ט : הנ"ה ואומר אבינו
ירמיה : שהיה מתירא
שלא נרסינו : הנ"ה וזו
בופרו אמר מי הוא
שירא אותו ובופרו אמר
זה הוא עבדי : הנ"ה
תורתהו תחת אצילי :
פיסקא ד' הנ"ה ( )
בעת ההיא
טס : שהיה מתירא
ללכת לירושלים שלא ירעגו
כמו חרבה ולכן ישב בעיר
רבלה ושלח נבוזר אדן
במקומו עיין בס[illegible]
(כ"ו :) ובילקוט (סוף
מלכים) : ברם פיו יאכל
כמו ברם עיקר שרשוהו
(דניאל ב') ברם יאית
אלה

אתה משלשה נביאים שהתנבאו באותו הדור ירמיהו
צפניה בתוך בתי כנסיות ותולדה אצל הנשים , ו
וירמיהו היה מתנבא ואומר אם תשובו מעשיכם ה
הרעים ותשמעו לדברי ירמיה מוטב הקב"ה ברוך
הוא עם כל מלפניו ואם לא תשמעו לדבריו הרי הוא
מוסר את ביתו ביד השונאים והם עושים בו כרצון
נפשם ולא היו את אזנם ולכל מצותו בשרירות
לבם וגומר ;
פיסקא ל"ב ובשעה שבא נבוכדנצר להגלות אותם
גלות ראשונה גלות יכניה
חזר רחמים של נבוכדנצר עליהם . עמד ואמר ש
להם מגרעין של יכניה ואשים עליהם . ושם היה
מתניה בן יאשיהו זה מגרעין של יכניה , עמד נבוכד
נצר ואמר לו מה שמך , השיב מתניה כבו הרים
ומשלו את שמו צדקיהו כדי שיצאו ממנו צדיקים
ולא היה יודע שבימיו הקב"ה ברוך הוא מדבר את
הדין על בית המקדש שנשרף באש . הוליכו
נבוכדנצר על ירושלים , ואמר לו השבע לי שלא
תמרוד עלי אמר לו צדקיהו המלך נשבע בנשמתו
אמר לו נבוכדנצר איני מבקש אלא בתורה
שנתתה על הר סיני . מה עשה נבוכדנצר
הביא ספר [illegible] תורה והניחו אצל ברכיו של
צדקיהו והשביעו שאינו מורד עליו ולא הספיק
נבוכדנצר לילך אל ארצו עד שמרד עליו צדקיהו
הוי לא חזר צדקיהו ומרד על הקב"ה ברוך הוא ו
נשרין ונדברין עמו והיו מסרבים בדברי ירמיהו
שכן כתוב וישלח המלך את יהוכל בן שלמיה ואת צ
צפניה בן מעשיה הכהן לירמיהו , דרוש נא ב
בעדינו שרי הכשדים מוסיפות אותנו . אותה שעה
עלו חיל של מצרים לעזור את ישראל ושמעו הכשדים
הצרים על ירושלים וברחו מלפניהם , ענה ירמיהו
ואמר להם כה אמר ה' אלהי ישראל כה תאמרון
אל צדקיהו מלך יהודה השולח אתכם אלי וגומר ,
חיל המצרים שיצא לעזור להם ישובו ולכו להם
למצרים ושבו הכשדים ולכדו את העיר הזאת
ושרפוה

מטעם אשר כתב הרד"ק בר שלמה הנ"ל שלא הדפיסוה ב
בספרו יע"ש ועוד שהוא לשון בן בג בג ובן הא הא הוא
לשון ארמי כמו ולא לשון המשנה שבכל משה סברים והנה
המדרש שמואל כתב משם רבינו אפרים שלפי שדברי תורה
הם כדרך גדול לבני אדם
היה אומר בלשון ~~[illegible]~~ ארמי
שהיו הכל מכירין בו כשאלו
מכל ע"ה ובדרך חיים כתב
שהיו גרים ולשונם לשון ארמי
ועוד לפי שהתורה לא ניתנה
למלאכים ולא שייך לגבייהו
שכר מצות אמרוהו בלשון
ארמי שאין ~~[illegible]~~ מלאכי
השרת מכירין בו ע"ה ועיין
(בתוי"ט שם) וזה לפי פירוש
שפירשו בלשונו הפוך
בה והפוך בה כל שלאי על
התורה וכל זה דוחק דאיך
שייך לשון שאין לך מדה
טובה הימנה על התורה
ועוד לפי זה הוא אינא שכל
הרמב"ם שכפי רוב הצער
שאתה סובל בלימוד התורה
ועשיית המצות הנה כן
יהיה שכרך מרובה ע"כ לא
יתכן כי שכר מצות בהאי
עלמא ליכא . גם מה שכתב
בדרך חיים לפי שהיו גרים
לכן דברו בלשון ארמי הנה
מ"ש שהיו גרים כן כתב ה
המדרש שמואל בשם הרשב"ם
ששמע מהר"י בן הרא"ש ש
שגרים היו והביאו התוי"ט
(ואשתמיטתיה) להו שכן כתב
גם בן הרמב"ם בתשובה
ט : בה בר הי הי ו
ועיין ביוחסין שכתב שבן
בג בג הוא עצמו בן הא
הא) ובספר המעריך כתב
בג בג ראשי תבות בן
גר בן גיורת , אך מה
שכתב שלכן היה לשונם
לשון ארמי זה ליתא שהרי
הרבה

אלה בשמיא (שם) ובירושלמי ושאילתות רביל מאוב
לשון גרה: וירושלים לחרוס גרסינן: ויארעו חמש
פורעניות (תענית כ"ו): נשתברו הלוחות (שם ויומא
ד':) ובירושלמי תענית (פ"ד) ובבבלי (כח:) ולפיכך,
לה מראי: ביטל התמיד
ושרף אפוסטמוס גמרא
(תענית שם) פ"ו [illegible]
נקוט מאבותינו: הועמד
הצלם בחורבן בית
שני (תענית שם וע"ש
ובירושלמי): צלם בהיכל
איכא תרי תני הועמד
מאן דאמר הועמד צלמו
של מנשה מאן דאמר ה
העמיד צלמו של אפוסטמוס
(ירושלמי שם); נשרף
בית המקדש (ירושלמי
ובבלי שם כ"ט ע"ש):
מת אל חין אמו (איכה
רבתי פ' לאמותם יאמרו
ע"ש): שאדונו אינו
בתוכה (עיין בסנהדרין
צ"ו: ובמדרשים);
יכנסו להם גרסינן:
בימה (פירוש פיסקא
ובג"ג): עד שנמלכו
בניהם כלומר [illegible]
שנמלכין כאן [illegible];
ארבעה מלאכים ובילקוט
איכה (פ' כל רעיה)
אומר שירדו שני מלאכים
מיכאל וגבריאל ושרפו
ע"ש: ונתן לשמים עיין
בגיטין (נ"ו) ובתענית
(כ"ט:) ובמדרשים יש
גירסות שונות: אפוסטמוס
פירוש (פיסקא)
מחולה מזרה: ה"ג
בילקוט (סוף מלכים) שלא
אראה בדם ז' בני ובנו
אומרים [illegible] דם אביהם
שפוך על הארץ: חטא
מלה ארמית אם פקודו
לקן שוער (איוב ה')
תשקומו

ושרפו אותה באש ואומר לא תאמרו למשרתיהם
הלוך ילכו מעלינו כי לא ילכו אם לא וגומר. את כל
עם הכשדים הנלחמים אתכם ונשארו בהם אנשים וגומר
מקומם הם עומדים שורפים את ירושלים, ויהי
בעלות חיל הכשדים מפני חיל פרעה וגומר, ויצא
ירמיה מירושלים ללכת לעיר ענתות לחלוק עם אחיו הקרובים
והוא היה יוצא בשער בנימין והיה שם אדם אחד
ממונה על הנכנסים ועל היוצאים הוא היה יראיה
בן שלמיה בן חנניה בן עזור נביא השקר שהיה
מאנה את יושבי ירושלים, והנה כלי בית ה' מושבים
מבבלה אל תיראו כיון ששמע אותו ירמיה אמר לו
אמן כן יעשה ה' יקם ה' דבריך והתנבאתי לו אש משתפר
ואתה מסייע איש כהן אוכל מבית המקדש ואתה
נבעות חוטב עצים ושואב מים למזבח עד שאתה
מתנבא על בירה של קודש כהן הוא, התנבא על
עצמך שהשנה אתה מת ונעבר בשנה שנייה,
שהיה עומד לימות ראו לשלמיה בא אמר לו הוי
יודע שעמד ירמיה וקילל אותו ראה תמצא לו ע
עלילה לירמיהו ותפש היום היה שלמיה חוזר
ומבקש ולא מצא ואין היא כשהיה עובר לימות ראו
לבנו יראיה ואמר לו האיך תמצא עלילה לירמיהו
ותפשו היום מה עשה לאבי ראה אותו יוצא ב
בשער בנימין הלך ואחז אותו ואמר לו אל הכשדים
אתה נופל להשלים להם אמר לו ירמיהו שקר אתה
מדבר לחלוק חלקי עם הקרובים אני הולך ואחזו
והוציאו אצל השרים אמר להם הרבה לו הרבה
האיש הזה ומשאו יוצא אצל הכשדים והשלים
עמהם רבו עליו השרים והכוהו ונתנוהו בבית
האסורים בבית יונתן הסופר שהיה קרוב לאליהו
הנביא ואמר לו ראה כבוד שנתן לך אוהבך
ואיה בבית האסורים שאתה בתוכו אירנשון
דין הישן שאתה בתוכו, ואותה השעה שלח
צדקיהו והביאו אצלו ואמר לו יש לך דבר מאת
ה' אמר לו ירמיהו דבר עתיד מלך בבל להעלות
שירתה פניו של צדקיהו ועוד לעבד ירמיהו ירא
ירמיהו שלא יהרגו והפליגו לשון אחר ואמר
לו ישלום ללמד מן הרשעים שאינם נרדפים עד
שנושא אחריו עלילה על אחת כמה וכמה הצדיקים
ולא יועד אלא שיקרא שמך צדקיהו, שאתה אדם
צדיק

בכל המקומות שמוזכר דברי בן בג בג ובן הא הא (תוספתא
כתובות פ"ה ובירושלמי פ' אעפ"י הלכה ב' וספרי
פ' ראה ובבבלי קידושין ע"ב ובעירובין כז: ועירובין
ע"ג: ומנחות מט: וחגיגה שם ובבכורות ז"ב) כל
דבריהם בלשון הקודש נאמרו ולא בלשון ארמי. לכן נראה
לומר שאחר שנחתמה מסכת
אבות שנתייסדה כולה להורות
עם ה' מצות ה' במדות
והנהגות מוסר וראו שמדרש
הצעיר בן בג בג את לבב
המון העם שישתדלו ללמוד
תמיד מסכת זו ולחזור עליה
לשמור אותה ולעשותה כי
אין לך מדה טובה הימנה
שכל המדות טובות נמצאות
בכללה ושמורות בה ולפי
העיקר והשורש שישתדלו
במדותיה והנהגותיה כן
יהיה שכרם. וכאשר באמת
נתפשט המנהג בכל תפוצות
ישראל לחזור על מסכת זו
בכל שבתות ימי הקיץ וכיון
שאמירה ~~בה~~ זו היא להמון
העם על כן שמרה בלשון
ארמי כדי שיבינוהו ההמון
ומי שאינו מבין שונה לדבריו:

תרגומו אין בחטאי ישוי להון אספלערתא (ע"ש
פיסקא רל"ב) ובדברי רז"ל החוטט בגדיש (סוטה ט"ו)
החוטט בנער (תרומות פ"ב) וחוטטין אותן (מועד קטן
ה') תרנגולין שהיו מחטטין (ב"ק י"ג) מחטטי שרבי ,
(יבמות ס"ג) מחוסר חטוטה
טהרה (חולין פ"ה) חט
נסיגא בבא (שם) מחטט
אחריו (שם צ"ב) ופירושן
מלשון חפירה ונקור :
ונעשה מבור

ובבל עיניך לא יראו נרטינן :
לא רואות אותה נרטינן :
גולפין שורש מן פירשתי
(פיסקא): ה"ג ב
(ילקוט ירמיה שכ"ו) מגיו
כולו בבריה ועיש"ל פ
(פיסקא): והאיתי
אשה אחת (ילקוט ירמיה
רצ"ג): ה"ג הרי שנתבא
ואמר לו : מרעית לחית
השדה שמעיש את עצמן
שם : דומה מנחש לפרת
של איוב ובילקוט איתה
(מתרגם) איתא אמרה
כנסת ישראל לפני הקב"ה
רבש"ע אני הוא איוב כ
פסוק דאתי אמר מי גבר
כאיוב ישתה לעג וגומר.
כמה באתי על איובה
את ביתי מיתי עלי באיוב
כתוב פשרים כל ע"ש :
לכך כל לך שבמקרא בין ל
זכר בין נקבה מתרגם
לך רק מעט השמעאים ב
לשון נקבה במתרגם
לך (עיין רות ב' ו"ג) :
פיסקא ה"א (ה"ג בילקוט ,
ירמיה שכ"ג)
אתה מנשא ב' שנים :
ששה וארבעה הלשון מושעה
(עיין בילקוט שם ט"ס) ועיקר
הנוסח הוא בירושלמי סוטה
(פ"ג) כתוב איש אחד
לשבט על דעתה דר"ע

צדקיהו מה חטאתי לעם הזה שנתתם אותי בבית ה
האסורים אותם שהיו מתנבאים ואומרים להם לא יעלה
מלך בבל על ירושלים בבקשה ממך סובר אני תפילתי
לפניך אל תשיבני בית יונתן וגומר. ויצוה צדקיהו
על ירמיהו ונתנו בבית האסורים ונתן לו לחם ליום וגומר
עד שכלה לחם מירושלים וישב ירמיהו בחצר המטרה
וישמע שפטיה בן מתן וגדליה בן פשחור ויוכל
בן שלמיהו ופשחור בן מלכיה את דברי ירמיהו מדבר
אל כל העם לאמר היושב בעיר ימות בחרב ברעב
ובדבר אותה השעה באו להם אצל צדקיהו המלך
אמרו לו הרבה האיש הזה מתנבא עלינו רעות
אינו דורש שלום לעם הזה עכשיו ואמר להם הרי
הוא בידכם עשו כטוב בעיניכם נטלו ירמיהו
והשליכו אותו לבור מלכיה בן המלך והיה הבור
מלא מים עשה לו הקדוש ברוך הוא נסים ירדו
להם המים למטה והטיט למעלה וישקע ירמיהו בטיט
והיה יהונתן הסופר מתחתיו ומונה אותו ואומר
לו הרכן ראשך על הטיט שלא תבוא שינה לעיניך
וישמע עבד מלך הכושי הוא היה אחד מארבעה
בני אדם שנקראו כושיים ציפורה ושאול ועבד
מלך הכושי ושאול . ולמה נקרא שמו כושי אלא כשם
שהכושי שונה בעורו כך היה שונה במעשיו הטובים
בתוך פלטירין של צדקיהו בא אצל צדקיהו ואמר
לו הוי יודע שאם מת ירמיהו בתוך הבור ניתנה
העיר לשונאים אמר לו צדקיהו קח אתך שלשה
אנשים והעלה ירמיהו מן הבור . ובלויי העליון
נטל עבד הכושי לבית המלך והוציא משם
בלאי הסחבות ובלאי מלחים והלך ועמד לו על
הבור והיה קורא ואומר אדוני המלך ירמיהו
אדוני ירמיהו ואין קול ~~ואין~~ ואין עונה שמן ידיו
בקושיו ונרעד והיה בוכה והולך וירמיהו
היה שומע ולא שהיה מתיירא שמא יונתן הסופר
הרשע היה כיון ששמע קולו בוכה אמר לו הוא
עבד מלך הכושי חי אתה הייתי סבור שאתה
מת הרי החבל מונח תחת אצילי ידיך והמלחים
ונטלו את ירמיהו מן הבור וישב ירמיהו בחצר
המטרה :
פיסקא ה' בשנת כוכב נבוכדנצר בא את מחנותיו
ונצאו על ירושלים , כשהגיע
ורבתה

די אומר לשונות דמויות הם י"ב היו שונות באשכנזו
וכן נהגו בעיר ה. ר"ש בהגא אומר לשונות כבולין
הן ר"ב היו ששה עשר באשכנזו כמו ועיין בתוס' סוטה
(וד"ה בא שורטט) ובדברי התוס' כאן וחוש מכלל הצריך
(עיין שרטן ע"ש) ועל דרך
זה"ד כאן בפסיקתא ד"ה
אומרים ששה עשר היו
שונים האשכנזי, ויש
אומרים שונות: ה"א
(בילקוט שם) ואלו שעון
שלהם היה אש ושמן:
שלח מגל פנים ברש לשון
שלחות מגש ולא לשון
סיין פשטיה דקרא:

פיסקא ר"ב את ה' עיניו
עתברין הלשון
מוצרה ונפלו ובהלת רבה
(פי' ושוב משניהם) איתנן
ריבם פתח גריזא (בושבת
אל) בירתנאי בשעה
שעמד על הכנעה ואמר
השלמות היבשות שמעו
דבר ה' מיד ונתרבו ע
עצמות עצם על עצמן
ונגמר אמר להם בתחלה
אמרתי להם שמעו דבר
ה' ביום יעקב ולא שמעו
ועכשיו שעמדו בחייהם
לא שמעו במיתתם ש
עמדתי על אותה שעה
נאמר ושבת אני את ה'
המתים ועיין בילקוט ב
(בירמיה רס"ב) ובאיכה
(רמז תתק"ג):

פיסקא ר"ג וכן הוא אומר
גרסינן: ואמר
נכון לבו בטוח בה' וקראו
בברכות (ס'. ובילקוט
תהלים תתע"א) משמועה
רעה לא יירא מה טעם
נכון לבו בטוח בה' ע"ש.

פיסקא ר"ב [illegible] דבר
אחר שמעו
הלשון מועה ובילקוט
(משלי תתס"ו) הנוסח שמע
לאביך

לרבותה ישב לו שם שהיה מתירא שלא יעשה לו כמו
שעשה לנחרב אותה שעה ירא נבוכדנצר ונשאו ראש
על כל החיילות ואמר לו לך כבוש את ירושלים,
הלך נבוזר אדן ועלה על ירושלים בשנת תשע למלכות
של צדקיהו עד שנת אחת עשרה למלכות ולא היו
יכולים לכבוש את ירושלים שלא נחתם גזר דינם עד
עכשיו. כיון שהגיע זמנם של ציון וירושלים ליהרס
גז קולו בני אדם, גז קול החיים שבשבעה עשר
בתמוז אירעו חמש פורעניות לישראל נשתברו הלוחות
בוטל התמיד הובקעה העיר שרף אפוסטמוס את התורה
והעמיד צלם בהיכל. ואח"כ בתשעה באב נשרף בית
המקדש ויחזק הרעב בעיר והיו בנות ציון מסתובבות
בשווקים והיו רואות אלו את אלו. זאת אומרת
לחברתה מה יוצאות לשון שלא יצאת לשון מימיך,
והיא עונה ואומרת לה מכסה את פניך קשה היא [illegible]
מכת הרעב איני יכולה לסבול והן אוחזות זו בזו
וחוזרות ומבקשות בתוך העיר ולא היו מוצאים והיו
מנפנפות את העמודים ומתות עליהם בראש כל
פינה ובנתן יונקים חלבן היו מהלכים על ידים ועל
רגליהם כל אחד ואחד מכיר את אמו והוא עולה
ונוטל את בדו ונותנו בפיו שמא ימשוך לו חלב
והוא אינו מושך ונעשה מטורף והוא מת אל חיק אמו
קיים מה שנאמר בהשתפך נפשם אל חיק אמותם.
באותה השעה אמר הקב"ה לירמיהו קום לך לענתות
וקח את השדה מאת חנמאל דודך ואומר, אותה
שעה חשב ירמיהו בלבו שמא עתה הוא הקב"ה ונושאים
ונותנים בתורה שאומר לי הקב"ה לך קנה לך את
השדה כיון שיצא ירמיהו מירושלים ירד המלאך מן
השמים ונתן רגליו על חומת ירושלים ופרצן קרא
ואמר יבואו השונאים ויכנסו לבית שאדונו אינו
בתוכה ויבזו אותו ויחריבו ויכנסו לחרם,
ויבזו את [illegible] שהשומר הניחו והלך לו שלא
תהיו משבחים ואומרים אתם כבשתם אותה,
קריה כבושה כבשתם. עד הרוג הרוגים, באו
השונאים וקבעו בימה שלהם בהר הבית. הלכו
ועלו

ואביך זה יודך כל שאמרו לך אביך חייב אתה לשמוע
זה יודך אבל אם אמר לך בא ונשתחוה לאלילים לא
תשמע לו שלא תכפור זה אלו ואנוהו זה יודך כור
יודך רש״י כשאתה עושה רצונו הוא אביך ואם
לאו על כרחך שלא כטובתך
בניך העבדו ישראל אם עליב
בית הוא כשאין אתה עושה
רצונו: בזה הכתוב מדבר
גרסינן: שכן משה אומר
גרסינן: כבוד כאן ואם לאו
גרסינן ועיין בספרי (פר׳
האזינו):
~~שמע~~ פיסקא ר״ה לשמוע
נערת חטא
על הקב״ה לא דרש ליה ו
ורבותינו להון ודאיתא
בילקוט (איכה תתרכ״ב)
בעשן המשל החרם זה
אלהים שנאמר ה׳ בחכמה
יסד ארץ וגו׳: השורה
אתפם לשמים גרסינן דסיפא
דקרא כן יעמוד גרעינם ו
ושמרם ובזמן שנעשית דבר
בשמים נייחו כן היה לישראל
ליים נעשית ולשמוע בקולם
ואבל אתם אינכם שומעים:
פיסקא ר״ו שמעו וגו׳ דבר
ה׳ דרש ליה
על השבת שאמרו שבעים
כל עשרת הדברות אם
היותם שומעים ליים מצות
שבת שקרא דבר היינו
סוח לכם ורבותינו: בשוחם
כל הדברות (יפות)
(ילקוט ירמיה ר״ע ובאיכה
תתקצ״ט ותתרע״ג ותתרכ״ב):
הב״נ (ילקוט שם) שבחות ח׳
חלות: ה״נ ונמלו בתים
ואת סוח לכם ורמב״ש רב״ג)
אם תזכו לשמור שבת מעלה
את עליכם כאילו שמרתם
כל המצות שבתורה ואם
חללתם אותה שהשבת שקולה
כנגד כל המצות (שמות
רבה פ׳ כ״ה ובפס״ר ובמדרשים):
כ׳

ועוד להם בבירה אמצעית מקום שהיה המלך
שלמה יושב ונוטל עצה מן הזקנים נשאו שנשרפו
בית המקדש, שם ישבו השונאים ונטלו עצה
מן הזקנים היאך לשרוף בית המקדש עד שנמלכו
ביניהם נטלו עיניהם והנה ארבעה מלאכים
יורדים ובידם ארבעה לפידים של אש ונתנום
בארבעה זויות של היכל ושרפו אותו,
כשראה כהן גדול שנשרף נטל את המפתחות
וזרקן לשמים כנגד פנים ואמר הרי מפתחות
של ביתך אפוטרופוס של שקר הייתי כאמונך יצאו
ונטף לו תפסו אותו שונאים ושחטו אותו אצל
המזבח מקום שהיה מקריב את התמיד, יצתה
בתו ~~בוכה~~ בורחת ומצווחת אוי לי אבא
חמדת עיני תפסו אותה ~~ושחטו~~ ושחטו אותה
ועירבו דמה בדם אביה כשראו הכהנים
והלוים שנשרף בית המקדש נטלו את הכינורים
ואת החצוצרות ונפלו באש ונשרפו, כשראו
הבתולות שהיו אורגות פרוכת שנשרף בית
המקדש נפלו באש ונשרפו שלא יגעו אותן
השונאים. כשראו הצדיקים כן יצאו וברחו
קבוצה שהיתה הולכת לירחו מקום אמת
המים באה והיה יגע והיו בידו מהלכי
ראשונים ~~בוזה~~ ראה אותם נבוזר אדן אחזו לו
ועשר בידו ושלח אותם נבוזר אדן אצל שונב
עבר ואמר לו אמור לצדקיהו מה ראית
למרוד עלי באיזה דין אדונך אם בדין
אלהיך חייב אתה להרוג שנשבעת בשמו
לשקר אם בדיני מלכות חייב אתה להרוג
שכל מי שעובר שבועה של מלך חייב להרוג,
כיון שהכה צדקיהו היטב ראשון שלא אראה
בדם בניו ובניו אומרים ומבקשים ממנו,
הומיות תבלה שלא נראה דם אבינו שנשפך על
הארץ וכן עשה להם שחטם לעיניו ואחר כך
חטט את עיניו ונתנו בתנור והוליכו בבלה
והיה צדקיהו צווח ואומר בואו וראו כל בני
אדם שהיה ירמיה מתנבא עלי ואמר לי
לבבל אתה הולך ובבבל תמות ובבבל עיניך
לא

פיסקא ר״ט ואין לו הגירה
ממש לשון זה
מאיה ועוד יקשה דהתחיל
בברשות בכף תמרה
וכאן סיים הפיסקא בפסוק
איכה ישבה, ועוד יקשה
למה הפסיק הסדר לדרוש
מרוש הפרשה עד הנה
פסוק בכף תמרה ברישא
ואחר כך מתחיל לדרוש פסוק
איכה ישבה מכאן והלאה
ועוד בדרש כאן הפסוק
ולא אותי קראת יעקב כי
יגעת בי ישראל וגומר ולא
הזכיר רישא דקרא, ואחר כך
תרא ושא בחברתה וזה
כי אין ספק שחסר כאן ענין
שלם המתחיל בפסוק איכה
ישבה ~~המשנה~~ באיכה
רבתי ובפתיחתא ובילקוט
ישעיה (שי״ח) וביחזקאל
(ש״נ) ורק בסוף ההגירה
כאן איכה ישבה בדד
רבי יצחק פתח ולא אותי
קראת יעקב כי יגעת בי
כענין שבפתיחתא ובילקוט
ישעיה (שם ושם) ואחר כך
הענין שבאיכה רבתי (פ׳
טומאתה בשוליה) ~~ואח~~
ואח״כ הלשון הכתוב שם
(ובילקוט יחזקאל שם) תמרא
אזת לגבי בר נש אמר ליה
מן בגין דאמר לי בליס פלן
ממנא דאית לך ולית
בעי לפורענא חד מינייהו
אמר

מי לחרבה תקרא כמ"ש רז"ל לא חרבה ירושלים אלא
בשביל שחללו את השבת (שבת קי"ט ילקוט ירמיה ר
רמ"ה ומדרשים):
פיסקא כ"ו ה"ג (בילקוט ירמיה של"ג) אלו לרשעים עד שהם
כשחוק
הבריות כשחוק וכו'
כמו שמלך כט ובריש
ויהי לשון ווי ופתיחתות
בריש אסתר רבה ו
ובמדרשים: שעמדו לפני
נסיון: על ידי אחד
מהם כמו שאמר ביומיהם
ועל ידי נביאים: אמרו
לו וכו' לא תבאו נסיון
כלומר שאנשי ירושלים
שאלו אותם ומי מפריח
אותם להתנבאות: חזר
ונוח מעי מעי אוחילה
עיין לעיל (פיסקא כ"ח)
ועיין (בילקוט איכה
אות א'):
פיסקא כ"ח כך היתה
מיבות
קהירתה מיבתם:
חוגרות מסבבות לראות
בחורים מלשון רז"ל
חבלים המחגירים ב
קיירות ( )
והוא מלה ארמית כמו
חב לשון סיבוב הסובב
בכתובים מתרגם בלשון
חזר כמו הירדן יסוב
לאחור (תהלים קי"ד)
ירדנא חזר לאחורא
ותסוב תחתנו (תהלים
ע"א) ותמזור תחתנו
כל גוים סבבוני (שם
קי"ח) כל עממיא חזרו
יתי וכדומה הרבה
אך כל לשון סבוב
הנזכר בכל ספר
כתובים מתרגם חזור
חזור ובתורה ובנביאים
מתרגם סחור סחור
וכן לשון בקירות עוגל
מתרגם

לא ראו ולא הייתי שומע לדבריו והריש בקבל ועיני לא
רואות אותך ירמיה הנביא יצא מענתות לבוא לירושלים
נשא עיניו וראה עשן בית המקדש עולה אמר בלבו
שמא חזרו ישראל בתשובה והקריבו קרבנות. שהרי עשן
קטורת עולה בא ועמד לו על החומה וראה בית
המקדש עשוי ~~עשוי~~ לו גדירות גדירות של אבנים וחומת
ירושלים מסותרת התחיל צווח ואומר פיתיתני ה' ואפת
חזקתני ותוכל ונומר הלך לו בדרך התחיל צווח ואומר
באיזה דרך הלכו החטאים באיזו דרך הלכו ה
האבודים. אלא אני אלך ואובד היה הולך עמהם
וראה את השביל מלא דם והארץ מרובצת בדם הרוגים
מכאן ומכאן נתן פניו לארץ וראה כסות רגלים
זקנים וטפים שהיו מהלכים בשבי היה גוחן לארץ
ומנשקן כשהגיע ~~לארץ~~ לגלות עיפן ושבן היה בוכה
לנגדם והם לעגו. ענה ואמר להם אחי ועמי כל
כך אירע לכם על שלא הייתם שומעים לדברי נבואתי
כיון שהגיע לנהר פרת ענה נבוזר אדן ואמר לו
אם טוב בעיניך לבוא אתי בבל חשב ירמיהו בלבו
ואמר אני הולך עמהם לבבל אין מנחם לגלות הנשאר
מהם ונשאו מהם נשאו הגלות עיניהם וראו ירמיהו
שפירש מהם הגיעו כולם בבכיה בקול רם וצווחו
ואמרו אבינו ירמיה הריש מניחנו בכך שכן כתוב
על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו. ועונה ירמיה
ואמר להם אני מעיד שמים וארץ אלו בכיתם בכייה
אחת עד שאתם בציון לא גליתם. היה ירמיה הולך
ובוכה וכך אמר חבל עליך יקרת המדינות. אמר
ירמיהו כשהייתי עולה לירושלים נשאתי עיני וראיתי
אשה אחת יושבת בראש ההר לבושה שחורים
ושערה סתור צועקת מבקשת מי ינחמנה ואני צועק
ומבקש מי ינחמני, קרבתי אצלה ודברתי עמה ואמרתי
לה אם אשה את דברי עמי ואם רוח את הסתלקי
מלפני ענתה ואמרה לו אינך מכירני אני היא שהיו
לי שבעה בנים. יצא אביהם למדינת הים. עד שאני
עולה ובוכה עליו הרי שנבא ואמר לי נפל הבית
על שבעה בניך והרגם אינו יודע על מי אבכה
ועל מי אסתר שערי ענתי ואמרתי אין את
טובה מן אמך ציון והיא עשויה מרעית לחיות ה
השדה ענתה ואמרה לו אני אמך ציון אני הוא
אם השבעה שכך כתוב אומללה יולדת השבעה

אמר

אמר לו וכי ברשותי איתן חד בבבל וחד בשושן
חד בגזא חד בקרתא. אמר לו זה הממון לו דאית
לי חד נעיר בבית ספרא כך אתי אנא יהיב
ליה לך אמר לו הקב"ה רשע מה בנין במאית לך
לא הוה לך להקהלו
לעבודה זרה אלא גם
שמן ודבש לשמים כל הרא
הוא דכתיב ותתן את
בנייך ונומר ק"ש היטב
ונראה לומר שבגוף ה
הפסיקתא היה כתוב
פרשה ג' בשלומות בראש
פרשה ג' והתחילה באיכה
ישבה והמעיינה מסיים
הלשון שבפסיקא ג'
ישב בבדד וכו'
כמה שכתוב איכה
ישבה בדד, וכן ה
הדבר אחר איכה ישבה
בדד בודד כל העולם
כך וכן הבא איכה
ישבה בדד מה ראתה
המגילה הכל היה
כתוב גודם ואח"כ
התחילו דרשות בכלה
תכלה אך כאשר נ
נחסרה מאיזו סיבה
הדרשה שבראש הפרשה
ומצאו המעתיקים ההתחלה
ואין לו הנייה ממנה
ולא ידעו ממאות ה
החסרון והיה קשה
בעיניהם להתחיל ראש
הפרשה בחסרון הניחו
על כן התחילו בסוף
כך ה' תכלית הכתוב
אחר כך איכה ואחר
כך הסדרו דרשות
כך תכלה התחילו
הענין החסר ואין לו
הנייה כדי להשלים
החסרון באמצע הפרשה.
ואפשר שככה בילקוט
גם הלשון ג"כ כאן
כפירוש

אמר לה ירמיהו דומה מכתך למכתו של איוב מאיוב
נטלו בניו ובנותיו, וממך נטלו בניך ובנותיך מאיוב
נטלו כספו וזהבו וממך נטלו כספך וזהבך איוב
השלכתו לתוך האשפה ואף עשיתי אשפה של
זבל וכשם שחזרתי ונחמתי את איוב כך אני עתיד
לחזור ולנחמך. איוב כפלתי בניו ובנותיו ואף אני
עתיד לכפול בניך ובנותיך. איוב כפלתי כספו
וזהבו ואף אני עתיד לעשות כן ואיוב העליתי מן
האשפה ואף היא אומר התנערי מעפר קומי
שבי ירושלים בשר ודם בנה אותך בשר ודם החריבך
אבל לעתיד לבוא אני בונה אותך שכן כתיב בונה
ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אמן במהרה בימינו
הקדוש ברוך הוא יקיים את המקרא שכתוב עליו ופדויי
ה' ישובון ובאו ציון ברינה וגומר :

סליק פרשתא

פרשת שמעו דבר ה'

פיסקא ר"א שמעו דבר ה' בית יעקב וכל משפחות
בית ישראל הכתוב אומר
אם ישמעו ויעבדו יכלו ימיהם בטוב, ואם לא
ישמעו בשלח יעבורו אם שומעים ישראל להקדוש
ברוך הוא ועובדים אותו ממלאים ימיהם בטובה
כשם שאמר דוד ימי שנותינו בהם שבעים שנה
וגומר, וכשם שאמר משה מספר ימיך אמלא ואם
לא ישמעו ויעבדו, אתה מוצא שתי שנים עשתה
הארץ פירות מרובים מה שלא עשתה כל ימות
העולם שנה אחר כניסתן לארץ ישראל שנאמר ויבאו
עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול וגומר
יש אומר ששה עשר היו טוענים כשם שהכוללים
הם טוענים ששה לארבעה ארבעה ונמצא,
שנה אחת שעלו מן הארץ כך אתה מוצא שכתוב
שם י' אנשים נמצאו שם ויאמרו אל ישראל אל
תמיתנו כי יש לנו מטמונים בשדה, חטים
ושעורים ושמן ודבש ויחדל ולא המיתם בתוך
אחיהם אלא שלא היה לו מקום היכן ליתן
והיו טומנים אותם בשדה וכן אתה מוצא
שכתוב ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת
ואומר וכתיב אחד אומר טובים היו חלו.

חרבה

ומתרגם בלשון תורה גדל וכל לשון הסיבה ומתרגם
בלשון המעגל כמו ואיש ישראל הפך (שופטים כ)
ונגבר ישראל אתהדר וכן ויסוב אל הירדן (יהושע
ח') אתהדר לרדיפא וכן כולם : מטפחות בלועזר ב
בגעטות ומפתו ברוליהן
ששורש מטפח פירושו
(פיסקא) : מצלחות
גדולים ודיברים ומבערות
האויר לרמוז מהר והוא
מלשון של וצלחו הירדן
(שמ"ב י"ט) ותרגם של
ויבקע עצי עולה (בראשית
כ"ב) וצלח יראי עלתא
וכן ויבקעו עצי העולה
(ש"א ו') תרגומו וצלחו
עצי עלתא, ומגזרים
סוף לגזרים (תהלים
קל"ו) תרגומו לצלח ימא
בסוף לצלחין אבל כל
שאר לשון בקיעה שבמקרא
מתרגם מלשון בזע ו
ובדברי רז"ל בשלחיה
לציביה ונגבניה (ב"מ
ע"ט) וכן צלחו תבנתא
דשבא (שבת ק"ב) :
פיסקא ר"ט למה לא חרב
גרסינן :
בכותל של יצחק ואתיא
כמ"ד בניסן נולד יצחק
(ר"ה) ומזל ניסן
היא טלה שעולה מחשוון
עיין בפרש"י (ר"ה י"א :)
ואל הבקר ומזל אייר
הוא שור : ונקבלו
הנערים שהיו תאומים
מזל סיון : הסרטן מזל
תמוז : ופיים לבתולה
באייגה גדות שלא
החריבו בחודש ג' ה' :
בחודש שנקרא אריאל
ומזלו אריה : ויפה את
ישראל גרסינן : אונה
של ירושלים בתמיה : אמרו
לו

בפרשת ויאמר ציון ריקה בראשית של פרשת נחמו אשר
נראה בשירכי ליון לפ' נחמו) ובאשר יבין המעיין
ונחמא הכל בס"ד ומה לא שניתי הסדר מסברא וכמו
שמצאתי בהקדמת ורש"ל (פיסקא) ב"ב
אלהים אין ציונו לפיסקא
קמא עצמה :
פיסקא רי"ח ארבעה בנים
הלשון חסר
כאן ו[illegible] ובמכילתא
(ריש פ' בא ונוסח ירמיה
שפ"ה) הגירסא נמצאת
אומר שלשה נביאים הם
(ובילקוט הגירסא ג' בנים
הם אחד תבע כבוד
האב וכבוד הבן ואחד
תבע כבוד האב ולא
כבוד הבן ואחד תבע
כבוד הבן ולא כבוד
האב ירמיה תבע כבוד
האב וכבוד הבן שנאמר
נחנו פשענו ומרינו אתה
לא סלחת לפיכך נכפלה
נבואתו שנאמר ועוד
נוסף עליהם דברים רבים
אליהו תבע כבוד האב
ולא הבן שנאמר קנא
קנאתי לה' צבאות כי
עזבו ישראל את בריתך
מה כתוב שם ויאמר ה'
שוב לדרכך מדברה ואת
יהוא בן נמשי תמשח
למלך ואת אלישע בן
שפט תמשח לנביא ת
תחתיך שאין תלמוד
לומר תחתיך אלא שאי
אפשי בנבואתך, יונה
תבע כבוד הבן ולא
כבוד האב מה נאמר
בו ויהי דבר ה' אל
יונה שנית לאמור

שנית

ו׳ עשה ה׳ במנחות (ע׳) ובאיכה רבתי (פ׳ שרתי)
ובילקוט ירמיה (רפ״ח) : איגרון בורה ומדרשו (פיסקא
ג״ט) : של אבותם יעקב שחקוקה על כסאו (ילקוט
איכה תתרי״ב) : תפארת ישראל היינו דיוקנו של
ישראל סבא : האמירה
פי׳ הנדפס וריא בפ״ע
אמרת תרגום בגמ׳
בורפכייא ועיין בערוך
(אמר השומר) : אולו.
מדרשו (פיסקא)
אי אפשר לאומרו ובילקוט
(איכה תתרי״ב) איתא
כלום מים תרבעים ונומר
אלולי שהכתוב מדבר
היה הלשון שאומרו חייב
לחותכו איברים איברים
אלא גרסו ראשונים שנאי
גן במונים אתנו שער ש
שכתוב שער תלויה
כלומר מאחר שמצינו ש
שהראשונים דברו בלשון
בדומא זו ונכתבה כבר
מותר הותר לנו גם כן
לדבר כמותן ועיש״ל פ
(פיסקא) : אין זו
ירושלים כתמיה :
פיסקא ר״י חגר ואמרו
על הן ב״ה ב
בילקוט (איכה אלף א׳)
איתא אמר ירמיה לפני
הקב״ה מי כתב על ישראל
[illegible] אתה כתבת או
מלאכי השרת כותבין
אמר הקב״ה אני כתבתי
תהלה מנו כתב הקב״ה
ואמר יאהלו שובבו וגומר
באור עפ״ז גרסינן : אמר
עליהם אהלו שובבו ג
גרסינן : ואני יושבת
ומחרבת כתמיה : בוכה
לבדם כעליתריס לאוהל
גרסינן : אין העולם
[illegible] שלא עברו ישראל
[illegible]
[illegible] אין עולם

חרב כחללי רעב וגומר ואלו שמעו שלהם היה / דבר
אחר אם ישמעו ויעבדו ואם לא ישמעו בשלח יעבורו
שלח מעל פני ויצאו הוי שמעו דבר ה׳ :

פיסקא ר״ב אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר
מתו למה אמר להם
ירמיה שמעו דבר ה׳ בית יעקב אלא אמר להם
שמעו עד שאתם חיים עד שלא תמותו שאני
יודע שאם אין אתם שומעים את דבר ה׳ עכשיו
עתידים אתם לשמוע בבבל משתמותו ותעשו עצמות
יבישות שנאמר העצמות היבישות שמעו את
דבר ה׳ עכשיו עתידים אתם לשמוע בבבל משתמותו
ותעשו עצמות יבישות שנאמר העצמות היבישות
שמעו את דבר ה׳ הוי שמעו בחייכם עד לא
תמותון שמעו דבר ה׳ :

פיסקא ר״ג דבר אחר שמעו דבר ה׳ שאם יבואו
שמועות רעות עליכם לא יזיקו
אתכם וכן הוא אומר משמועה רעה לא יירא נכון
לבו בטוח בה׳ ואם לא תשמעו ראו מה
שכתוב כה אמר ה׳ על חרבה שמעת, וכן
יחזקאל אומר והיה כי יאמרו אליך על מה
אתה נאנח ואמרת על השמועה כי באה ונמס
כל לב ורפו כל ידיים שמעו דבר ה׳ :

פיסקא ר״ד דבר אחר שמעו דבר ה׳ הכתוב מדבר
שמע לאביך כי זה ילדך
וכן תמצא כי בן נר אמך כל מה שאומר לך אביך
חייב אתה לשמוע לו, שמע לאביך זה ילדך אבל
אם יאמר לך השתחוה לעכו״ם זרה לא תשמע לו למה
זה ילדך שלא תכפור זה אלי ואנוהו זה ילדך, דבר
אחר שמע לאביך זה ילדך כן משה אומר צור ילדך
תשי, דבר אחר שמע לאביך [illegible] שבשמים זה
~~ילדך~~ אלי זה ילדך ונוהג בך כבוד יחיה ואם
לאו נוהג בך כעובדים הלה׳ תגמלו זאת עם נבל
ולא חכם הלא הוא אביך קנך כשאתה עושה
רצון אביך ואתה בנו ואם לאו על כרחך שלא
בטובתך קנך ואתה עבדו שנאמר העבד ישראל
אם יליד בית הוא הוי שמע לו ונוהג לך שמע
לאביך שמעו דבר ה׳ בית יעקב :

שנית נדבר עמו פלושית לא נדבר עמו ונוסח זה ה
הביאו ג״כ האברבנאל והאלשיך בריש ירמיה אך גירסת
הפסיקתא אחרונה בשם הם לא מצאתי ולא נודע מי
הוא הרביעי ואי אפשר להגיהו מסברא כיון שהמעתיקים
חסרו כל הענין המפורש בהפסיקתא והילקוט שהבאתי
גם הלשון דבסמוך לעשרה
וינחם אותם כל אין לו
שום הבנה ונראה שחסרו
כאן ג״כ ענין שלם וכתבו
במכילתא בשירה (שג :)
ובב״ר (פ׳ ק׳ ע״ש) ובילקוט
(ק״נ) וינחם אותם וידבר
על לבם מלמד שאמר להם
דברים המתקבלים על הלב
ומה עשרה נרות לא יכלו
לכבות נר אחד איך
יכלו נר אחד לכבות עשרה
נרות (וסיימו במדרשים
שם) ופירוש וינחם אותם
וידבר על לבם והוא ב
דברים קל וחומר ומה
יוסף שהיה מדבר על ל
לבם של אחיו דברים
טובים דברים ניחומים
ניחמן כשיבוא הקב״ה
לנחם ירושלים כדכתיב
דברו על לב ירושלים על
אחת כמה וכמה הוי
נחמו נחמו עמי ובשורה
טובה (פ׳ פ׳ ילקוט תהלים
תתצ״ב) איתא נוהגא
כשאין יוסף כל מה יוסף
כנס משנות השובע לשני
הרעב אף אתה כנוס
לנו מחיי העולם הזה
לחיי העולם הבא, מה
יוסף כלכל את אחיו לפי
מעשיהם שנאמר לחם לפי
הטף אף אתה כלכל
אותנו לפי מעשינו אמר

רבי

בנין ישראל סיפא באמת שובב יאבריש ואנו : כשם
שנעשו כפים למחר יום אחד ובגלות משמרין שני
ימים טובים וכדפירש לעיל : היו מתמהין האומות
כשראו שהשחירו כל ישראל כשולי קדירה ואמרו
האומות הנאות העיר
כל אלו כן שנאמר כל
כתמיה : צדקו עליהם
ישראל את הדין) : אחרי
החמה לעבדה והו כ
ששזפתני השמש : בני
אמי נביאי השקר עליהן
שאמרו משפחת האדם אינה
קדירה משפחה (יבמות)
ולכן נקראו נביאי השקר
בני האם : שני ימים טובים
דנעשה היינו שמורה
וכרמים תחתי משמע :
ואינו יוצא בהם ידי חובתו
דמספיקא עבדינן להו :
כל כרמי שלי לשמור
יום אחד לא נטרתי :
אין נעשה עוד אהלי מרם
שיבנהו בשר ודם אלא
הקב"ה בעצמו ובונה כן
וכדפירש : ביד שונא
נרדפין :
פיסקא ר"א מלמד שלא
היתה והם
ישיבה כנישת הכל ב
(פיסקא) : ה"ג
(בילקוט תהלים תתע"ג)
שמא מים ירדות ומתן
ודיין בפתיחתא באיכה
רבתי (ד"ה רבי אבין
פתח) : יושב בספינה
(ילקוט שם) : נאותם הם
אלא (ילקוט שם ובפתיחתא
באיכה רבתי ד"ה רבי
יוחנן פתח) ותאוצו
ברם לשון נאוצין : ה"ג
(בילקוט שם) ואמו הנאו
ה"ג (שם) ויחרו מלאכי
~~השרת~~ [illegible]

פיסקא ר"ה דבר אחר שמעו דבר ה' אמר הלל טוב
לשמוע גערות חכם
ונומר אמר הקב"ה אם השויתי לשמים שנאמר כאשר
השמים החדשים והארץ החדשה וגומר , והשמים לא
אמרתי להם בדבר וזיינו שנאמר בדבר ה' שמים
נעשו ואתם אינכם שומעים :
פיסקא ר"ו דבר אחר שמעו נא דבר ה' בית ישראל
בשלהם כל הדברות אמרתי לכם :
ה' אלהיכם כחשו בקב"ה ואמרו לא הוא אמרתי לא
יהיה לך כי מספר עריך היו אלהיך יהודה אמרתי
לא תשא את שם ה' לשוא ואם חי ה' יאמרו אכן
לשקר ישבעו אמרתי זכור את יום השבת לקדשו
אתם שכתוב ברית אמרתי כבד את אביך ואת
אמך אב ואם הקלו בך , אמרתי לא תרצח לא
תנאף לא תגנוב הגנב ורצוח ונאוף והשבע
לשקר וקטר לבעל אמרתי לא תענה ברעך עד
שקר הכתוב מדבר כי קמו בי עדי שקר ויפח
חמס , אמרתי לא תחמוד בית רעך וחמדו שדות
וגזלו עכשיו הרי קיימו כל הדברות אפילו דבר
אחד אם קיימתם ואני סולח לכם ואיזה הדבר
הזה יום השבת שכן הוא אומר לירמיה לא
תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וגומר ואם לא
תשמעו אלי לקדש את יום השבת כי לחרבה ת
תהיה הארץ לכך נאמר שמעו דבר ה' בית יעקב
ואין דבר אלא שבת שנאמר ממצוא חפציך ודבר
דבר וכן הכתוב אומר ואתה דבר אל בני ישראל .
פיסקא ר"ז וימלוך מלך צדקיהו זה הוא שאמר
הכתוב במות אדם
רשע תאבד תקוה אלו רשעים עד שהן בחיים
ווי ווי כיון שמלך צדקיהו אמרה ציון ווי
ערשיו שלם נרצו אמר ירמיה רבון העולמים מה
עוונות היה בידו שהנביאים עמדו לפני
משרבים לעמוד אחריו לא החרבות בימיו על
ידי אחאב מלך אלא על ידי מה היה ירמיהו
עושה היה חוזר בשערי ירושלים היה אומר

רה

רבי תנחומא בשם רבי אבין מה יוסף נטלו אותו
אחיו רעות והוא גומל טובה אף אנו גומלים
אותך רעות כביכול שעברנו על מצותיך ואתה
גומל לנו טובות הוי נחמו כשם יוסף (ובילקוט
פסוק אמר יוסף רבון
העולמים אם חטאו
להשיג כבני אדם אני
השיגם מה אלא כשם
שאין לה עון ואין לה
עונש ע"ש ובילקוט
ישעיה (ש"ג) ובשיר
השירים תתק"צ)
אינה עד יחוש כמתו.
כאיזה את קין והבל
הלא הרגו כשמעאל
ליצחק והוא שנאו כעשו
ליעקב כך שנאו כאחי
יוסף ליוסף כך שנאוהו
אלא כיוסף ואחיו אתה
מוצא אחר כל הרעות
שעשו לו כתיב ועתה
אל תיראו אנכי אכלכל
אתכם ואת טפכם וינחם
אותם וידבר על לבם
והלא דברים קל וחומר
ומה אם יוסף שדבר
לאחיו דברים טובים
דברי נחומין כביכול
הקב"ה ונחם את ירושלים
על אחת כמה וכמה
ע"ש ודיין ליקט (פיסקא
) ועתה מבואר
הדבר שהמעתיקים ח
חסרו כל הענין שהבאתי
מספר מגילה ומדרשים
ועל תיבות עשרה נרות
ויתר הנוסח נלקה בחסר
ויתיר ותלוי כמו שמוכח
מלשון המדרשים שהבאתי
וכבר הרבות שצריך
לחזור

ס ס

השרת מלבדו אלא אל הקב"ה ~~[illegible]~~
ומלאכי השרת ולמלאכי השרת : הג"ה נלאו לקראתך
כלם באים : הג"ה והיו רואים אותם מרחוקים : כלא
עבירה של גנות : הג"ה שהם קרובים ומקרבים עצמן :
תשובה ~~[illegible]~~ גורמת
ועור האדם לתשובה :
עד שהיו בארץ ישראל
גרסינן : עדיים גרושה
במצוות ~~[illegible]~~ שלא
רצו לומר לפני הגבורה
ערה בקול קורא ונמ"ל
(פיסקא) : הג"ה
דברך שהייתם : הג"ה אמר
לה צערו : הג"ה הייתי
מוסיף על דבורי : ואעפ"י
שהתנו את הדבר התחיל
לשמוח גרסינן : והמולים
שמחה אעפ"י שהיה בהם
תלוי תולים היו שמחים :
כל המתאבל (תוספתא
סוף פ"ב בבלי תענית
ל' ב"ב ס' : גיטין נ"ז .
ומקוש ירמיה שנ"א ובאיכה
רבתי") : אין משמח
בא אלא בתשעה באב
(איכה רבתי) :
הג"ה ומטר הקב"ה :
פיסקא ח"ב לטבול ~~[illegible]~~
ותבואתן
דבריו טמא שאכל תבואה
טהורה חייב מיתה
(תוספתא כריתות פ'
פ"א ותוספתא בכורים
פ"ב) בידי שמים
(סנהדרין פ"ג) ולוקה
(רמב"ם הלכות תרומות
פ"ג) ואך בתרומה
טמאה אסור (יבמות
ע' : ונ"ב . וסנהדרין
ורמב"ם שם ושם) : בחשבה
באב היינו לטבול עם
חשבה פדה אמנו ?
בתשעה

(כך) אמר לו הקב"ה אל תאמר נער אנכי והרי ואת
תנבא בשם ה' והוא אומר להם אין אני אינו מבקש
להנביא וזה אני יכול לעשות והוא אומר כפשה
ונשבע על השקר ואמרת לא אזכרנו ולא א
אדבר עוד בשמו והיה בלבי כאש בוערה
עצור בעצמותי ואין עצור אלא צרה שנאמר
כי עצר עצר ה' ונאמר מה היה ירמיהו עושה
היה חוזר וצווח מעי מעי אוחילה קירות לבי
הומה לי לבי לא אחריש ונאמר אמר ירמיה
לעזרה הנו הייתי מתנבא אמר לו עד שלא בראתי
את העולם הייתי מתקן לדבר בטרם אצרך
בבטן ואין טרם אלא עד שלא נברא העולם
שנאמר וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ ונאמר :
פיסקא כ"ח דבר אחר והולך מלך צדקיהו . כך
היתה מדות של בנות
ירושלים קושרות ורואות בחורים ויושבים בחוץ
ומסתכלות ומן שות ברגליהם שכן כתוב ותלכנה
נטויות גרון והם מלכלות אחריהם כסוסים
מיוזנים שנאמר סוסים מיוזנים משכים היו
ונאמר :
פיסקא כ"ט דבר אחר והולך מלך צדקיהו למה
חרב הבית לא בחודש הראשון
ולא בחודש השני ולא בשלישי ולא ברביעי אלא
בה' אלא בקש להחריבן בראשון עמדה זכות
של ניסן אמר רבון העולמים נצור לעבירה ש
שנעבת לפסח ונתנו טלה תחת טלה בניסן
להחריבן באייר עמדה זכות של אברהם שנאמר
ואל הבקר רץ אברהם . בקש להחריבו בשלישי
עמדה זכות של יעקב שנאמר ונגדו הנערים
בקש להחריבו ברביעי עמדה זכות של משה
אמר רבון העולמים השטן הזה איני חי אלא
מן המים ואתה נמשתי מן המים . כיון שבא
להחריבו בחמישי לא היה יכול לעמוד שנקרא
חמישי אריה שנאמר עלה אריה מסבכו ונאמר
ויחריב את הבית שנקרא אריה שנאמר
הוי אריאל אריאל ויבוא את ישראל שנקראו
אריאל

לחור אחר בסוכתא פתוחות יד ישן ונרדם
אין להגיהו על בוריו :

~~בתשובה בדרך~~
~~כדיי בלשון יוונ~~
~~ודע אני ואינו כ~~
~~כלומר לסמוך עליו~~

בתשובה בדרך פרפרת בתוספתא (סוף
)
כדיי לשון יוונ פירושו ראוי ובדברי רז"ל אמר
ודע אני ואינו כדאי (יבמות מ"ג) כדיי הוא רבי
כלומר לסמוך עליו בשעת הדחק (ברכות ט' שבת
מ"ה. עירובין מ"ו: גיטין
י"ט. נדה ו' וט':)
ותשובה: להיות נקברים
חורבן הבית עמש"ל (פיסקא
): כביכול פירשתיו
(פיסקא ס"ג):
פיסקא ר"ג אתם בוכים
בלילה בגלות
(איכה א' ב') איתא
שלא הניחו השונאים לישראל
לבכות ואמרו לירמיה
נעשה תנאי בינינו אשר
שאתה נותן כרווחה הוי
בוכה ביום ואנו בוכים
בלילה וכן עשו לכך אמר
הקב"ה לישראל אתם בוכים
בלילה וירמיה בוכה ביום
ואני בוכה ביום ובלילה
שנאמר ואבכה יומם
ולילה וגומר:
פיסקא רי"ב ה"ג (
)בני ציון
בשר בנים ובנות שהיו:
הכא בגלות (מלכים ר"א)
שהטמינה אותה חי
אחר"י שחוט ומבושל היה
ואוכלו:
פיסקא רט"ו ובחרה עוללות
בבל (עיין
ברבות ו'לוט איכה פ'
ב' רבה רבה): שפירש
מהם ירמיה עמש"ל (פיסקא
): עולה בלשון ארמי
ושלשה חברו
ארמי פירושו סוער הטען
ב... אמר הכתובים
בלשון רומי וכן נמצא
ויתהו כפשוטו (תרגום
י"ט) תרגומו ויהבו בקולרין
ודו

אריאל שנאמר ונאמרי ותנשא בחודש שנקרא
אריאל על שמטלו בחריו של אריאל שנאמר
אריאל שואגו לא יראה אמרו המלאכים
לפני הקב"ה רבונו של עולם אינה זו ירושלים
שנאמר זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה,
אמר להם ותמר את משפטי לרשעה מן הגוים
אמרו לו והם עמך ונחלתך אשר הוצאת
מתוך הגדול אמר להם כי שרפתו, אמרו
לו עשה בשביל האבות אמר להם האבות
מבערים את האש, אמרו לו עשה בשביל
הבנים אמר להם ומרו בי הבנים לא
אבו לשמוע אלי אמרו לו עשה בשביל
שבטו של יהודה אמר להם ועם יהודה
הרע אמר לו עשה בשביל הגדולים אמר
להם ראשיה בשוחד ישפוטו אמרו ועשה
בשביל השבטים אמר להם וגם ראובן
וחצי שבט המנשה בה אוירש וגומר
אמרו לו עשה בשביל שבטו של דן אמר
להם ויקימו להם בני דן את הפסל אמר
לו עשה בשביל התלמידים אמר להם
ותופשי התורה לא ידעוני אמר לו עשה
בשביל הנביאים אמר להם מחטאות נביאיה
עונות כהניה, אמרו לו עשה בשביל
~~[illegible]~~ הזוגים אמר להם זאת
המרכבות אשר על הבמה עליות אחז אשר
עשו אמרו לו מלאכי השרת עשה בשבילם
אמר להם והיו מעליבים במלאכי אלהים
אמרו לו עשה למען שמך שנקרא עליהם
אמר להם ואת שם קדשי חללו אמרו לו
אין אתה רוצה להתקיים אין ועגן של
אברהם מהו קושה אצלך, השליך ~~[illegible]~~
משמים ארץ תפארת ישראל האמירה הזו
שהלבישו אותך מה הוא עושה עליך אוילו,
שהדבר כתוב ואי עושר לאומרו, עשה ה'
אשר זמם בצע אמרתו וגומר, אמרו לו
רבון העולמים אין זו ירושלים שהרבבת
עליה

וכן בענין רציחה ובנוהו משבריה (במדבר כ׳) בניהון
ספנין בקולריא. ודבריהן קולר שמא (כלים פי״ב)
כמו שנתנוהו בקולר (שבת נ״ב) מעשה בקולר (יבמות קכ״ב)
ודפא מקולר (גיטין ס״ה) קולר תלוי בצואר כמו (סנהדרין
ג׳) : שלא שמע המלך הלשון
מועדה ובילוש (ירמיה ש״ט)
אירעו שלשה דברים צרה
שנפגע בה את נבוזראדן
על ירמיה אמר ליה קחנו
ושים עיניך עליו ואל תעש
לו מאומה רע. והיה ירמיה
רואה כת של בחורים ש
שלולים בקולרין והולך ומתנים
ידו בינותיהם ונבוזראדן בא
ומעבירו מהם. אמר ליה
חד מן תלת מילין אית בך
או נביא של שקר אתה או
מבעט ביסורין אתה או
שופך דמים אתה. או נביא
של שקר אתה דהא כמה
שנין את נאים ומתנבא
על הדא קרתא דמתחרבא
וכדו אנא חריב לך ובאיש
לך. או מבעט ביסורין
דאנא לית אנא בעין לך
ולית יסורין חשובין עלך
כלום. או שופך דמים
אתה דאי שמע מלכא
מה אנא מתעביד לך ו
והוא משלח ומביא רישיה
דההוא גברא אלא אם
טוב בעיניך חות עמו ובכל
ומשל (פיסקא): והיו
השבאים חרפים נבוזראדן:
רואים אותו את ירמיהו
חוזרו להוליכו עמו משעט
כמו שלא להטריח עלו,
ירמיהו שעשוו עליו לשוברו:
פיסקא רט״ג ואין לו הנייה
הלשון חסר
ונהפך להעירו כאן כמו
שהפרעו בידה אלין עלי:
נוטלו

קולה הן על כפיים קולותיך. אמר להם גם אני
אמרתי כן על כן והנחתי חמתי כיון שראתה
ציון שאינה רוצה להתפייס התחילה ואמרה
ותאמר ציון עזבני ה׳ וה׳ שכחני. יהי רצון
מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה מקדשך
במהרה בימינו ותשיב שכינתך בתוכה ותקבץ
גלויותינו מארבע כנפות הארץ ויקום יקרי יהודה
וישבו שם וירשוה בגאון גדול אמן:
סוף פרשתא

פרשת על נהרות בבל

פיסקא כ״ח על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו
גו׳ היא שנאמרה על
ימי ירמיהו הנביא אהלי שודד וכל מיתריי
נתקו כנגד מי אמרו לקרא הזה לא אמרו,
ירמיה אלא כנגד ישראל, אע״פ שאמרו
כנגד ישראל חזור ואמרו על הקב״ה בשעה שגלו
ישראל וחרב בית המקדש ונעקרה סנהדרין,
היה הקב״ה בוכה עליהם [illegible] והיה נושא עליהם
קינה ומתנה עליהם אמר עליהם אהלי שודד
ונכנסו השונאים ובזזו את מקדשי ואני יושב
ומחריש ואין אהל אלא בית המקדש שנאמר
אוהל שיכן באדם ואלא מה מעשה מיתרי
הדין האוהל וכל מיתריי נתקו אלו סנהדרין
שהוא דומה לאוהל במיתריו לאהל, כשם
שאוהל אינו יכול לעמוד אלא על ידי מיתרים
כך אלולא זקנים שיושבים בסנהדרי גדולה
ומתקנים את המועדות ומעברים את השנים
ואת החדשים ומתירים את המותר ואוסרים
את האסור ומיישבים את העולם אין העולם
מתקיים אפילו שעה אחת. בני יצאוני ואינם
וכי אין ישראל קיימין בעולם והלא אתה מוצא
שקיימים ישראל בסוף העולם ועד סופו אלא
מהו שאמר בני יצאוני ואינם שאין עושים
בני את המועדים כתקנם. כשם שנדבקו
בסוף כך היתה כנסת ישראל אומרת ואומות
העולם

ונושא ומריבו הה"ב ומקחו גרסינן : וכי אתם ידעתם
כמו שפרשנו גרסינן : וגמתיך לא כדגמתא סיפא דולא
אותם ראות ישיב מאברים ואגנו : לא השרחתי עליכם
גרסינן : נשרים פרשנו (פיסקא) : נשרים
של נשרים (עמש"ו) פיסקא
) : עושה בכרם ובחמן"
היה גרסינן ורבאיתא
בסנהדרין (נ"ג : ונקוט
שלפסוק צ"ב :) : מורה ם
(שוחו של פיפן) לשנה
לא מדון והיה עשן העירה
ועשן הפל ... מתערבין
עמ"ש : מורא לשע עבדי
וזהו השבדתה שגרמתם
לו שאמרא ואחר עבדי ,
ומשפט שולחתי בגולה
כביכול שהשכינה בגלות
ורמש"ו (פיסקא) וזהו
השבדתה בחטאתיך ו
והדברים נעשים וחבוניהם :
פיסקא רי"ג מכלו ונשב וזהו
בכבוד לשון
מובא : מנין כלשון זה
שדרשו ומוניר (פ"ב
ונקוט מ"ח) דברי תורה
עטרה לראש כמו מנין
לבואר שנאמר ומעגים
ומחזותיך : את המונין
גרסינן : אל תורה ~~[illegible]~~
כמונים גרסינן : כמו
אותיותיה פורענות ?
שעל ידי צירופי האותיות
פנים ואחור , שהוא ה
ההפכות מרע לטוב ומטוב
לרע והדברים עמוקים
ועומק למבינים :
פיסקא רי"ח אלא אחרעבר
הלשון כאן
חסר הרבה כמו שהמאת
מיבר מהמכילתא ומבואר
שם שלפי שרמיה [illegible]
[illegible] הזהב ורפלו הבן
לכן

היום בשעה שכלו הידותיהן כשהיו רואין
אותם השחורות פניהם כשולי קדירה ואומרים
הגאות היצר שאמרו כולות יופי משוש לכל ה
הארץ אלו הן שנאמר בהם ויצא לך שם בגויים
ביופייך כי כליל היא בהדרה ונאמר , באותה
שעה דנו עליהם את הדין ואמרו חלילה
להקב"ה שלא בדין קיים מה שנאמר ואמרו כל
הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת
ונאמר ואמרו על אשר עזבו ברית ה' ונאמר
אמרה להם אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני
השמש מה אותם הגוים שהשחירו פני כשולי
קדירה ששזפתני השמש מעשי גרמו לי שהנחתי
להקב"ה והלכתי אחר החמה והלבנה ומי
גרם לי שעשיתי כל המעשים הללו בני אמי נחרו
בי בני אמי נביאי השקר שהיו לי כגון צדקיהו
בן כנענה וחביריו הם גרמו לי שאבוא לידי
המעשה הזה . שמת נוטרה את הכרמים
כשעשיתי מסיני לא עשיתי שאשב אלא
יום אחד ועכשיו שמתו נוטרה את הכרמים
ונשבר ומשמרת של ימים טובים ואין אולפו
בהם [illegible] חובתי כרמי שלי לא נטרתי אין
נוטה עוד אהלי מהו וכי אין בית המקדש
מתנו לבנות אלא אין נוטה עוד אהלי
[illegible] ואין קנים ויריעות מהם אלא מקדש
ראשון שבנאו בשר ודם נפל בידי שונא אבל
מקדש אחרון שהקב"ה בונה אותו שנאמר בונה
ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס ישוב לא יחרב
לכן נאמר אהלי שודד ונאמר :

פיסקא רי"א [illegible] אחר על נהרות בבל שם
ישבנו גם בכינו מה
תלמוד לומר שם ישבנו מלמד שלא הייתה להם
ישיבה משגלו מארץ ישראל עד שהגיעו
לנהרות לא היה להם מנוח וישב , ולפיכך
[illegible] בגולה אמרו אלוהים של ואלו
רחמן הוא וכיון שמסבירים לו פניו הוא
חוזר

ולכך נכפלה נבואתם שנאמר ועוד נוסף עליהם דברים
רבים כהמה (ירמיה ל"ו) ואיתא בפתיחתא דאיכה
רבתי וע"ש (ירמיה שם) ועוד נוסף עליהם זה איכה
עליה, דברים זה איכה יועם, רבים גבור ה'
כהמה אני הגבר בראשון תלתא תלתא אב"ג ע"ש
וזהו פי' הפסיקתא אלא
דה בנים טעו ולכן ג"פ
שתפסם מגלת איכה
על שמו ופמ"ש : האב
הקב"ה והבן אלו ישראל,
ולא כבוד הבן זה אליהו
כדמפרש : ולא תבעו
כבוד האב זה יונה:
וכבודו של אב זה ירמיה
ותפשום בפתיחתא ג'
שהבאתי בביאורי ע"ש : פ'
כשהיה עומד ומטרף
ואמרו נוא נאתי לה'
בבאור : לעשרה ויונה
כאן חסר ענין שלם והוא
להגיהו כמ"ש ביאורי :
בוא וראה גרסינן :
שעשו לו גרסינן : מי
יתנך כאח לי, הייני כיוסף
וכדמפרש ועיין לקמן
(פיסקא) : כיוסף
אתם מבנים כיוסף את
אשה לפי גרסינן והיינו
שהקב"ה בעלה ונחמם
וכדמפרש מיוסף
ישעיה (נ"ב) ע"ש :
פיסקא ה' רבי אבא
בר כהנא
אמר גרסינן : תתגבהון
מלה ארמית שם לגלות
(בראשית י"ח) תבגון
תו לאמריה, וכן כן
שבתו גמות, כן ~~[illegible]~~
תבות חשיבות ולשון
הקהו וכדשו השיבה
(בראשית ל"ב) [illegible]
אותם ושם אותו כל
[illegible]

חזר ורחם עליהם שמא ישובו ויתחברו כלום ויראו לאויביהם ויחגרו ולא חזרו כלום לפיכך היו בוחנים אותם ומרדים אותם על כרחם שנאמר על צוארינו נרדפנו ונאמר קלים היו רודפינו ונאמר מה ראו ישראל לפרוץ על הרות בבל אמר רבי יוחנן הרגו בהם פרחי מישראל יותר ממה שהרגו בהם נבוכדנצר הרשע כשהיו שרויים בארץ ישראל לא היו שותים אלא מי גשמים ומימי נחלים ומימי מעיינות וכיון שגלו לבבל שתו מי הפרת ומתו מהם הרבה לפיכך היו בוכים על ההרוגים שהרגו בהם אויביהם ועל מיתתם שמתו בדרך ולא הניחום לקברם ועל ההרוגים שהרגו בהם כשדים ולא עוד אלא שהיה נבוכדנצר הרשע יושב בספינה הוא וכל גדוליו וכל שריו ועמהם כל מיני זמר שנאמר כשדים באניות רנתם וכל מלכי יהודה מושלכים בשלשלאות בקולר והולכים ערומים על שפת הנהר, נשא נבוכדנצר הרשע את עיניו וראה אותם אמר לעבדיו מפני מה הולכים הללו בלא משאוי מיד נטלו משאוי והניחו על כתפיהם עד שנכפפו קומתם מפני המשאוי שכך אמרו על עצמם על צוארינו נרדפנו באותה שעה געו כל ישראל בבכייה עד שעלתה בכייתם למרום, אמר רבי אחא בר אבא באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את כל העולם כולו לתהו ובוהו אמר הקב"ה כל מה שבראתי לא בראתי אלא בשביל אלו שנאמר גם אני אכה כפי אל כפי והנחתי חמתי עולם שבראתי לא בראתי אלא בשתי ידים שנאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים אחריבנו אומר רבי תנחומא בר חייה באותה שעה נכנסו כל מלאכי השרת ועמדו לפני הקב"ה ואמרו לפניו רבונו של עולם, עולם ומלואו שלך הוא לא דייך שהחרבת בירתך של מטה אלא שתחריב בית בירתך של מעלה אמר להם וכי תנחומים אני כבשר ודם אתם שאתם צריכין תנחומין הרי אני מכיר סופו שנאמר ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי אל תאיצו לנחמני אל תוסיפו לא נאמר אלא תאיצו אמר להם תנחומין הללו שאתם מנחמין אותי נאוצים הם לפני. רדו מלפני

הרכוש (שם) ואיתבזת כל רכושא וכן רוב לשון
עינוי מתרגם מלשון אונסא ומעינויים מתרגם בלשון
עינוי והשם מתרגם בלשון תיובתא כמו כי אין
מענה (איוב ל"ב) ארום לית תיובתא, לא מצאו מענה
(שם) לא אשכחו תיובתא וכן מלשון משובה כמו רבו
משובותינו (ירמיה י"ד)
סגיאין תיובתנא, וכן הבת
השובבה (שם ל"א) כנישתא
דסגיאין תיובתא, וכן
כפסון השיבנו ה' אליך
ונשובה (איכה ה') בתשובתא
שלמתא: מרקן מלשון ת
חבורות פצע תמרוק ברע
( ) מרקו ה
הרמחים ( ) ומלשון
מריקה ושטיפה (ספרא
פ' צו ובזבחים ס"ה):
לית דממרקיה בהדין נ
נסיונין והיינו ותשובותיכם
נשאר מעל שהתנחומין של
הנביאים לא ~~[illegible]~~ מירקו
היסורין של ישראל מפני
שאין דברי נבואתם ה
הראשונים דומין לדבריהם
האחרונים ולא הדברים
האחרונים דומין לראשונים
ולכן לא רפו ישראל לבו
מהם מתנחמין כי לא ידעו
לאיזו לאמין ורבם הפריש
ובולוש (ישעיה ש"ג)
אורחא איך תנחמוני הבל
ותשובותיכם נשאר מעל
אמר רבי אבא בר כהנא
בקריינא דפריכין מירון
עד עכשיו אגב מאומות
מן התנחומות שהוכחתם
אותי ועכשיו אתם באים
ונחמו הלך החטא ונחמה
עמ"ס: אומר לה כך
אמר לי הקב"ה בשל אותן
הכהנים נביאיך: ואילו
שמגין

ולפיכך נשאו את משלו משלו כלם מיד נרדו ולא שלמה השירה בלבד אלא אף
הקב"ה נשא עמהם אלולא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו ומעשה שולחתי בבלה
וכל ישראל באים הגולה. יצאו וראתם כל בבלי ובני מדינות אחרות והיה רואה
אותם מוטלים בשלשלאות של ברזל היו מתמהין ובוכין עליהם ואומרים קפ"ה אלה
ומאמרו ולאו בבוובאי באוזן הם מה עשו בני באמרי באותה שעה הפשיטו את
עבדיהם ואת שפחותיהם והרכיבום דורון לנבוכדנצר אמר להם על מה
אתם עושים אמרו לא אנו אומרים שמלך אותם ערומים אתה אמר להם
המלך ואינו אלא דרך בזיון לך והלבישום לישראל מה שכרן של בני באמרי
נטה שלהם הקדוש ברוך הוא חסב כל ארץ ישראל ואין לך בארץ ישראל שהיו
יפים יותר אלא כל באמרי אמרו כל אדם שעכשיו שם אינו מבקש לצאת לא
עבירה מהו כן בפנים שהם מבקשים עמהם הקדוש ברוך הוא, ברש רבי
יוחנן על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו בא וראה עפרה של ארץ ישראל
לתשובה עד שהיו בארץ ישראל היה ירמיה אומר להם עשו תשובה עד שלא
ותתרש עליכם גזר דין ולא קיבלו כיון שגלו היו נוהגים קדושה במצות
נטלו כנורותיהם ותלו אותם בערבות, כי שם שאלונו שובינו דברי שיר
ונאמר באותה שעה אמרו להם אומות העולם עמדו ושוררו לפני עבודה
זרה כדרך שהייתם משוררים בבית המקדש אומרו להם אילו אמרנו שירה
בזמנו לא גלינו מארצנו ועכשיו היאך נאמר שירה לפני עבודה זרה
היה רבי יוחנן בן טמאי אומר משל משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם
שנשא בת מלכים אמר לה עמדי והשקיני כוס אחד ולא רצתה להשקות כעס
עליה והוציאה מתוך ביתו הלכה ונשאת לאחר שחין אמר לה עמדי
והשקיני כוס אחד אמרה לו ריקה. בת מלכים הייתי ונשאתי למלך ועל שאמר
לי השקיני כוס אחד ולא רציתי להשקות כעס עלי והוציאני מתוך ביתו
שאילו השקיתיו הייתי מוסיף על כבודי כבוד והייתי בזמנו עכשיו אתה
אומר לי עמדי והשקיני אף כך ישראל אומרים לאומות העולם אילו אמרנו
שירה לפני הקב"ה בזמנינו על כל הנסים שעשה לנו ישבנו בזמנינו ולא
גלינו מארצנו ועכשיו נאמר שירה לפני עבודה זרה מיד עמדו והשליכו
מהם תלוים של הרוגים ואעפ"י שהרגו מהם הרבה היתה להם שמחה
שלא אמרו שירה לפני עכו"ם שנאמר ותוללינו שמחה, באותה שעה נשבע
הקדוש ברוך הוא לישראל שבועה שלמה כביכול הוציא על עצמו אם לא
אעשה שבועתו שנאמר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, נטל הקדוש
ברוך הוא ידו והחזירה לאחוריו בשעה שגלו ישראל כענין שנאמר השיב
אחור ימינו מפני ~~[illegible]~~ אויב כביכול לא החזירה הקדוש ברוך הוא
למקומה

שמדין ביולקוט (שם) הגירסא לאי זה שמדין: כנ"ל
? והגיה. כאן היה כתוב הסימן בשיבוש והגיהו אחב
ונכתב על הגליון כנ"ל והגיה והמדפיסים הכניסו
תיבות אלו בפנים בטעות: ועקפין כל ואלו שמדין
כתוב עד ומחמי עמל
כולהם כדומר כאן היה
הנוסחא ועקפיו אתה
? אומר לו ביום ההוא
אלים וגומר ואלו שמדין
להאשונים כל שמעתם
נמולה רבות ומחמי עמל
כולהם כדמיון המעתק
לא הבין לענין [illegible]
בכל פעם נדפין ועקפיו
כל ואלו שמדין כל וכתוב
הכל עד ומחמי עמל כ
כולהם: רש בית ציון
כל הענין ה"ל כל הענין
הכתוב בפ' רט ולא
[illegible] להאריך ולפרש כל
הפרשה: אמר לו דבר זה
בידך זה בכוסף העוב
הארץ גרסינן: זה
בכוסף אמר לו הקב"ה
אמר לו [illegible] גרסינן
ועיין הנוסחא (שם)
ביולקוט:
פיסקא רכ"ח כדמי ואם
יהיה לאדם
ביולקוט (ישעיה ש"ג ובאיכה
אלף י"ח) הנוסחא באריכות
ע"ש: במאתא ירמיה
ויתבע באיכה רבתי
(פ' איכה עניות
איכה לפי שחטאו מאלף
עד ת"ו מתרכבין ומאלף
עד ת"ו וכן איכה
מולא שכל באותיות
[illegible] ירמיה
[illegible] [illegible] ועיניה
[illegible] ירמיה אמר
איכה

לעולם. וכן אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אשפת ידיכם שהוחגרתם ואמרו אם לא אוים להם שבועה זו ולא אשכח אתכם בין האומות העולם, תדבק לשוני לחיכי אם לא אזכיר את ירושלים אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי שעתיד הקדוש ברוך הוא להזכיר לירושלים כל שמחתה. כענין שנאמר ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם. כל המתאבל על ירושלים בעולם הזה ישמח עמה לעתיד לבוא שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. אמרו משום אמרו אין שמחה באה אלא בתשעה באב לפי שנקבעו אבל בזמן הזה ועתיד להם הקדוש ברוך הוא לעשותו יום טוב שנאמר והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם:

סלי' פסקתא על נהרות בבל

פסקת איכה ישבה

פיסקא ר"ב בכה תבכה בלילה ילמדנו רבינו הכהנים מהו שיהא מותר להם לטבול לתרומתם בתשעה באב אמר רבי חנינא סגן הכהנים כדי בית אלהינו לאבד עליו טבילה אחת. אין דבוק ואמר שאין צריכים להיות שכריכים חורבן הבית. אמר הקדוש ברוך הוא אם אשכחך תשכח ימיני וכן ירמיהו אומר זכור תזכור ותשוח עלי נפשי. כביכול אף זה כתוב בכבודו של הקב"ה ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'. וכן הוא אומר על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי כביכול אמר הקדוש ברוך הוא חס שהוא ומן אין לפני בכיה מעולם על מה שהגיע כביכול בכיה לפני על שהנחתי שכינתי שנאמר זאת מנוחתי עדי עד וגו' והוא בוכה על שהנחתי כבוד מנוחתי מתוך המנוחה לכך הוא בוכה כענין מה שכתוב בענין בכה תבכה בלילה:

פיסקא ר"ג כל פסקתא רבי תנחומא בי רבי זה שאמר הכתוב כה אמר ה' תרדנה עיני דמעה יומם ולילה ואל תדמינה אמר להם הקב"ה בכה תבכה בלילה אתם בוכים בלילה ואני בוכה יומם ולילה למה שאין לפני שינה שנאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ואמרת את הדבר הזה כה אמר ה' תרדנה עיני דמעה יומם ולילה לא עלה הכתוב אם הנביא אומר תרדנה עיני דמעה אם לאו אלא שמה שהוא אומר יומם ולילה ואי אפשר לבשר ודם לבכות יומם ולילה ואומר מי יתן ~~[illegible]~~ ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי שעל מונה בהקב"ה הדבר שאין לפניו שינה שנאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל:

פיסקא ר"ב בכה תבכה למה שתי בכיות בכיה על החורבן בכיה אחת על העגל שהיה שם שהיו אוכלים בשר בניהם ובנותיהם

איכה ישבה בדד כו' וחשיב שם כל הנביאות של ירמיה על סדר האלף בית ובפסיקתא נחסרו מקצתן
כמו שאפרש ועיין בילקוט איכה (רמז אלף ואו זיין ח' ט') : איכה ישבה בדד וסיפא דקרא היתה
כאלמנה ובא ישעיה ורפא ואמר אם ראיתיה כתולה ובאיכה רבתי הגירסא ירמיה אמר איכה ישבה
בדד ישעיה אמר ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה : ועבודות יהודה המדפיסים השמיטו אות נ' ולהם
גירסינן (שם) ירמיה אמר
בכה תבכה ישעיה א
אמר בכה לא תבכה
חנון יחנך (ישעיה ל')
ירמיה אמר גלתה יהודה
מעוני ישעיה אמר ונפוצות
יהודה יקבץ : אנשו
חמותי אתי את ראיתו
שבא ובאיכה רבתי
הגירסא ירמיה אומר
ויצא מן בת ציון ישעיה
אמר ובא לציון גואל :
בא ישעיה ורפא אם
מחץ ה' ורפאפרי : ידו
פרש צר באיכה הגירסא
ישעיה אמר יוסיף ה'
שנית ידו וכאן ופיא
שאמר ישעיה כי לא
יוסיף עוד יבוא בך
ונראה פירוש אך שהפסיק
משל הפלטין : לפלטין
של מלך גרסינן ושורש
פלטין פירושו (פסיקתא
[illegible]) : שבועה זהב
גרסינן : האונה אונא
בלשון ארמי ויוונית פירושו
שטר קבסין עתי
אוה שלחה תשגום
ירושלמי אוניתא דמלא
ובדברי רז"ל באלפים
עליו אונא (קידושין ו')
אונות ושטרות (ב"ב
נב:) כאונא אחד
וכשורר אחד (ב"ר פ'
ב') ודבר וזה : חורדים
ומקושים עיין הגירסא
באיכה רבתי (פסוק
ידו פרש) : כל ירה
[illegible] באיכה רבתי

ובנות כמה שנאמר ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו וגומר אמר
רבי יוחנן כ"ש שהיו אוכלין כל כיון בשר בנים ובנות שנאמר ויהי כף היו
נשי שומרון אוכלות בשר בנים ובנות שנאמר ויהי רעב גדול בשומרון והנה צרים
עליו וגומר ויהי המלך עובר על החומה ואשה צעקה אליו לאמר הושיעה
אדוני המלך ויאמר אל יושיעך ה' מאין אושיעך המן הגורן או מן היקב /
אמר לה האלהים את אך על פי כן חגר ויבלה אמר לה מה לך שנאמר ויאמר המלך
מה לך ותאמר האשה הזאת אמרה לי תנה את בנך ~~ונאכלנו~~ ונאכלנו ונבשל את
בני ונאכלהו ואומר אליה וגומר כי שהיה שומע סבור שהשטים אותו חי ואוכלה
עצמה מנין שנאמר ותאמר אליה תנה את בנך ונשחטנו ויחבאהו אין כתוב כאן
הוי מכלל שהיה שחוט ומבושל ויאמר המלך כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף אם
יעמוד ראש אלישע בן שפט וגומר אמר רבי יוחנן בחורבן ראשון ובחורבן השני
אכלו אבות בשר בנים ובנות והוא שירמיה מקונן עליהם ~~[illegible]~~ לכן אבות
יאכלו בנים בתוכך ובנים יאכלו אבותם וגומר :

פיסקא רט"ו בבר אחר למה של פעמים בכייה בכה תבכה בכייה על ירושלים
בכייה על נהרות בבל כמו שנאמר על
נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וגומר . בכה תבכה בוכה על עצמה ובוכה
על שפירש מהם ירמיה למה שהיה מגלגל את העול מעליהם מה היה עושה היה
נותן את הקולר על צוארו והיה נקשר אבן מסירו והיה אומר לו חבול אתה
בונפשר שלו ושמע המלך ויאמר לו ורבא בדרך עליו שנאמר רחם ועינך שים
עליו ואל תעש לו וגומר . אמר ליה שלשה דברים אני רואה בך נביא של שקר
רוצח ומבעט ביסורים אמר לו לא על נבייך אמר הקדוש ברוך הוא שהרגו שמתך
ורוחם אמר לו על ידי ועל ידי אחרים והוא מכניס עצמו בקולר והיו השבויים
רודפים וכיון שהיו רואים אותו עמהם היו מהלכים מעט מעט והיאך שהיו
רודפים מה היו עושים היו נוטלים אחד מהם והורגים אותו ועושים אותו אברים
אברים ומשליכים אותו לפניהם והיו רואים ומהלכים שלא בטובתם כ"ש שהלסטים
עושה כשהם חוצים את הכאן כמו שנאמר על פזורים נרדפים לכך היו בכה
תבכה כולה :

פיסקא חט"ג ואינלי הגורה [illegible] לאותו אני עוברים ומה היה עשו סוגיא הביא
הוא דכתיב ותקחי את בנך אשר ילדת לי אמר
הקב"ה לעכו"ם אתם מקריבין בנים לאליליכם יגיעים ובני אתם יגיעים כמה שכתוב כי
יגעת בי ישראל ובזבחיך לא כבדתני אמר להם הקב"ה שמא הטרחתי עליכם ש
שתהיו מביאים לי שלמים או כמה שכתוב ואם זבח שלמים קרבנו אם מבקש הוא
להביא שלמים יביא לא העבדתיך במנחה לא הוטרחתי עליכם שתהיו מביאים
לי מנחה כמה שנאמר ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סולת יהיה קרבנו וגומר
לא הוגעתיך בלבונה לא אמרתי לכם שתהיו מביאים עשרים של לבונה אלא
עומץ כמ"ש וקמץ מלא קומצו וגומר . לא נתתי לו כבש בן לא אמרתי לכם שתהיו
מביאים

(פיסקא מ״ב) איתא ירמיה אמר כל שעה וגומר ישעיה אמר לא ידעו ולא יבינו, ירמיה אמר לא עליהם כו'

ד אך בפסיקתא ביד הפסוק הזה במעשה דאביגיה ובמעשה בשרים ולפי הפסוק כל שעה שמנחים מבקשים לחם : כגון אבוגה ביוונית (פ' כל חיה) הגירסא אבוגה בן גפתרי שהיו אנשי החיל נעשים באבנים גדולות להפיל החומה היה נוטל בידו ומשליכם על אנשי החיל והורג מהם הרבה עד שהתחיל לקבל האבנים בדגלו והיה מתגבר לחיל ונרם העין ובאתה הרוח והפילתו מן החומה ונבקע ומת באותו שעה נבקעה ירושלים : שאין סוף ומר לומר או אפשר לפרוט ונפלאו (פיסקא [illegible]) ע״ש : כוסמרה כרושו (פיסקא ל״ב) : הנפא הוא

מבואים בקטירים של קטורת אלא פרס שחרית ופרס ערבית בא וראה כמה של מירה היה עומד במזרחו ובית המקדש היה עומד בשילה והיה מקריב לפני צלמו של מירה קטורת בעתו שנאמר ועתה עשן הקטורת עולה ובשילה היו מקריבין פרס שחרית ופרס ערבית. והיו ב' העשנים מתאבכין ועולין לשמים כמו שנאמר ויתאבכו גאות עשן והקב״ה אומר לאיזה אקבל לזה או לזה אך העבבתם בחטאתך אמר הקב״ה הייתי קורא לא כן עבדי משה וכן ונבחר בגוה עבדו וכן אל תירא יעקב עבדי ובחטאתיכם עשיתם אותו שהייתי קורא לרשע ~~עבדו~~ עבדי כמה שכתב ושלחתי את נבוכדנצר מלך בבל עבדי. דבר אחר אך העבבתם אמר להם הקב״ה בחטאתיכם עשיתם אותו לעלות בבל כמה שכתב ומרעים שולחתי בבלה. הועבתם בעוונותיכם אמר להם הקב״ה עוונותיכם עשו אותו להיות מושל ויושב בבבל ובבינות כמו שנאמר איכה ישבה בדד :

פיסקא ה״ג דבר אחר איכה ישבה בדד קודם כל העולם תוהא עליהם על מה אבדה הארץ נצתה כמדבר ——

משל וישב ויאמר ה' על עזבם תורתי למלך שהיה אוהב את בנו עשה לו מנין של זהב ותלה אותו בצוארו לא עשה אלא הבליסון ונטל אביו ממנו את המונין ועשה לו כבליים ונתנם ברגלין של בנו כך עשה הקב״ה אותיות של תורה במונעות ונתנם על צואריהם של ישראל שנאמר כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת תמגנך לא עשו אלא עזבו את התורה שנאמר עזבו את תורתי ומאסו בה כתב אותו ושמם חרטומות והביאה עליהם איכה ישבה בדד :

פיסקא ר״ח דבר אחר איכה ישבה בדד מה ראתה המגילה לכתוב לשון של ירמיהו אלא ארבעה בנים אחב ——

תבע כבוד האב ולא תבע כבוד הבן ואחד תבע כבוד הבן ולא תבע כבוד האב ושנים תבעו כבודו של בן וכבודו של אב, אליהו תבע כבודו של הקב״ה שהיה עומד ומקטרג לישראל ונחם אותם ומדבר על לבם אמרו לו ישראל רבונו של עולם בא וראה יוסף אחר כל הרעות שעשו לו אחיו הוא עומד ונחם אותם ומדבר על לבם אף אנו יודעים שהחרבנו את ביתך בעוונותינו הרגנו את נביאיך ועברנו כל המצות שבתורה אלא מי יתנך כאח לי, אף אסף הנביא אמר רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף ונאמר, אמר להם הקדוש ברוך הוא כיוסף אתם מבקשים אתם כיוסף אני מבקשה וכי מה עשה יוסף לאחיו נחם אותם ודבר על לבם אף אתם נחמו נחמו עמי ואמר אליהם דברו על לב ירושלים :

פיסקא ר״ט דבר אחר נחמו נחמו זה שאמר הכתוב איך תנחמוני הבל ו ותשובותיכם נשאר מעל —— רבי אבא בר כהנא ורבותא שבבבלים רבי אבא בר כהנא שהתיר בהם חגבים רבא ונולה מעל

מעשה בחזיר (תוספתא וירושלמי כתובות פ״ה ו ובבלי שם ס״ה, ס׳ : וספרי פ' נירך ואבות דר״נ פי״ז איכה רבתי פ' על אלה אני בוכיה ובשיר השירים תוספ״ב ועיש סנהדרין) : הלא אמרה להם כך : ותשביעו שנית הרעב גרסינן ; עלו כבהמה גרסינן : נתלבשו מן הרעב שחרו פניהם ולפה מחמת הרעב אף עתה לבוז ושחמו פניהם ושופה מחמת השומע. ומחר ואומר אילו הן בתשיה שתרוב טובה ישתו בכל עת : אם המר שירושו לשון חילוף ; ודיפא נחמו נחמו באיכה רבתי (פ' איכה) ובילקוט איכה (רמז אלף ט') מסיים כל המאין כוס ידו תיו אך כמו עניין הדרשה הוא בפסוק נחמו ולפרקים

ח

פיסקא רי״א

פיסקא ר״ל מבקשים דווקא ירושלים ( ) ונחמה ורבותינו: אם יש בנו הוגו מתאבל אומרים לו ואם בנו
יפה טו: כי אתה מוצא גרסינן: כשהביא הקדמונות גרסינן ועיין בילקוט
(איוב תתצ״ח) הביא פיר לאשור ושעשעה בפלגים התישבי ונוא אומן טו ע״ש: כי אברהם לא ידענו ירין ל
בשמות (פ״ט) ובילקוט ישעיה (תס״ב): ה״ג שישלו בתוך ביתו שלו ויצאו ולשון לניחה ונשואות מתרגם בלשון

ועל כה״ר ורבותינו שבגדים אומרים לית מתאבלין דתקין לית לגבורתה במינה לאחריתה ולא אחריתה במינה לגבורתה ומהו הדבר אלא לפי שהקב״ה משלח את הנביאים לילך ולנחם את ציון. בא הושע אומר לה עמדי וקבלי כוס תנחומין הקדוש ברוך הוא שלחני אליך לנחמך אמרה לו מה ~~בידיה~~ בידיך. אומר לה כך אומר לה הקב״ה בטל אותו הכעס ועכשיו אהיה כטל לישראל. אמרה לו הושע הרי תנחומים נתונים לך אתמול אמרה ואחר להם כמו שחו כבר אפרים כרוב שכול ועכשיו אתה אומר אהיה כטל לישראל ואלו נאמין לראשונים או לאחרונים נחומים של הבל הם היאך תנחמני ומה שתשובותיכם נשאר מעל בא ~~[illegible]~~ יואל ואומר לה עמדי קבלי כוס תנחומים אמרה לו מה בידך ומה בכיסך אמר לה הקדוש ברוך הוא אמר לי כשאנו לעתידים ההרים שיטיפו לפי עסיס והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס. א אמרה לו הרי תנחומים נתונים לך אתמול אמרת לי הילילו כל שותי יין על עסיס ונאמר ועכשיו אתה אומר לי יטפו ההרים עסיס ונאמר לאלו נאמין לראשונים או לאחרונים איך תנחמני הבל ומה ותשובותיכם נשאר מעל שמעת כמאה ראות מתמרים על כולם בא עמוס אמר לה עמדי וקבלי כוס תנחומים ואמרה לו מה בידך ומה בכיסך אמר לה אמר לי הקב״ה שאני שב שבותך ובונה בית המקדש ביום ההוא אקים את סוכת דויד הנופלת. אמר לו הרי תנחומיך נתונים לך אתמול אמרת נפלה לא תוסיף קום עכשיו אתה , ולאלו נאמין כתוב עד מתי עמו כולם, עובדיה נתנבא לאדום וכן יונה לנינוה בא נחום ואמרה לו מה בידך אמר לה הקדוש ברוך הוא אמר לי אמור לה מחבה היא ושועתך והרי מבשר שלך בא ומופף על ההרים הנה על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום, חגי יהודה חגיך שלמי נדריך כי לא יוסיף לעבור בך בליעל כלו נכרת אמרה לו נחום הרי תנחומיך נתונים לך אתמול אמרת ממך יצא חושב על ה׳ רעה יועץ בליעל ועכשיו אתה אומר לי לא יוסיף עבור בך בליעל ולאלו נאמין ועוד בא צפניה אף הוא אומר לה עמדי וקבלו כוס תנחומיך ~~אמר~~ אמר לו מה בכיסך אמר לה רני בת ציון כל ה הריעו עד בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם ונאמר לו אמרה לו אתמול אמרת לי אסוף אאסוף כל מעל פני האדמה ועכשיו אתה מכנס את הגליות בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם ונאמר אתא חגי ואמר לה עמדי וקבלו כוס תנחומין אמרה לו מה בכיסך העוד הזרע במגורה ועוד הגפן והתאנה והרמון ועוד הזית לא נשא מן היום הזה אברך אמרה לו חגי אתמול אמרת לי ואקרא חורב על הארץ ועל הדגן ועל התירוש ועל היצהר ועכשיו אתה אומר לי העוד הזרע במגורה ונאמר. ואלו נאמין ועוד את זכריה אמר לה עמדי וקבלי כוס תנחומיך אמרה לו מה בידך מה בכיסך אמר לה הקב״ה אמר לי קנאתי לציון קנאה גדולה וקצף גדול אני קוצף על ~~אמר לך~~ הגוים השאננים אמרה לו אתמול אמרת לי קצפתי קצף על אבותיכם ועכשיו אתה אומר כי תהיו אתם ארץ חפץ כל באים כולם אצל הקב״ה אומרים לא רבונו של עולם קיבלה ונחם אותה ולא קיבלה אמר להם הקב״ה בואו עמי אני ואתם נלך אצלה ונתנחמנה לה, נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם:

נסילה כמו וישאו להם
נשים (רות א׳) ונשו להון
נשין וכן שא נא עיניך
(בראשית) שול כאן
עיניך וכדומה הרבה:

פיסקא רל״ב של פעמים
עיין במהר״ה
רבתי ומדרש תהלים ריש
מזמורים ובילקוט ישעיה
(ש״מ) איתא לפי שלקתה
שתי כריתות בכפלים
על בית ראשון ועל בית
שני לכך נחמו נחמו עמי,
ה״נ (בילקוט ישעיה ש״ג)
היאך אני בא ותנחומין
שעשיתם כמה שנאמר
בהר ה׳ יראה: ה״ג (שם)
עשו הרשע שעשאו שבר
ובניו שרפום באש: ה״ג
מד הולכים כולם ועיין
הנוסח בילקוט שם: ב
מריה ירושלם להם גרסינן

מעשה ביוונה ( ):
ונשתתקו את בן קוזיבה
גרסינן ועיין (גיטין ס״ג
): לא עשיתי כלום
פירשנו הכל ועיין (פיסקא
ר״ח):

פיסקא

פיסקא ל״א דבר אחר נחמו נחמו עמי אמר רבי ברכיה הכהן נחמוה נחמוה עמי בגלגל שבעולם כמה אם יהיה
לאבם

לאבד ויבואו לסטים וקצצו אותה מי מנחמים לכרם או לבעל הכרם, וכן לאבד יהי ביתו ויבואו הלסטים
וישרפו אותה מי מנחמים לכרם או לבעל הבית [illegible] כרם כרם שלו שנאמר כי כרם ה' צבאות
בית ישראל, ובא נבוכדנצר והחריבו אותו והגלה אותם ושרף את ביתו מי הוא צריך
להנחם נחמו נחמו עמי. כל מה דאתא ירמיה לפרוע אתא ישעיה ורפא. ירמיה פרע ואמר
איכה ישבה בדד בא ישעיה ואמר [illegible] כי יבעל בחור בתולה. ירמיה הכה
ואמר בכה תבכה בא ישעיה ורפא ונפוצות יהודה יקבץ. ירמיה הכה ואמר דרכי ציון
אבלות בא ישעיה ורפא קול קורא במדבר פנו דרך ה'. ירמיה הכה ואמר היו
צריה לראש בא ישעיה ורפא והלכו אליך שחוח בני מעניך והשתחוו וגו'. ירמיה
הכה ויצא מן בת ציון כל הדרה ומי הדרה זה הקב"ה שכתוב בו הוד והדר לבשת. בא
~~בא ישעיה ורפא ומחית כעב פשעיך וגו' ירמיה הכה טומאתה~~ בשוליה בא ישעיה
[illegible] ורפא [illegible] מי זה בא מאדום. ירמיה הכה זכרה ירושלים בא ישעיה ורפא
לא תזכרו [illegible] הראשונות. ירמיה הכה חטא חטאה ירושלים בא ישעיה ורפא ומחית
כעב פשעיך וגו'. ירמיה הכה טומאתה בשוליה בא ישעיה ורפא אמר רבי
יהושע בן חנני' [illegible] יאמר ישעיה. אם רחץ ה' את צואת בנות ציון. ירמיה
הכה ואמר ידו פרש צר וגו' אשר צויתה לא יבואו בקהל לך [illegible] של מלך
[illegible] מי שבוזזו הכסף יש שבוזז זהב [illegible] האומן [illegible]
[illegible] בית המלך מי שהיה בוזז כסף ויש מי שהיה בוזז זהב [illegible]
ומבקשים את התורה [illegible] לא יבוא עמון ומואבי [illegible]
ומואבי לא יבואו בקהל לך אמר ישעיה כי לא יוסיף יבוא בך עוד ערל וטמא
[illegible] אמר ירמיה [illegible]
את ירושלים [illegible]
[illegible] ירמיה
[illegible]
[illegible] ירושלים [illegible]
[illegible] החומה [illegible]
[illegible]
[illegible] החומה [illegible] ירושלים [illegible]
[illegible]
[illegible] ירושלים
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
כמכאובי. בא ישעיה ורפא [illegible] ירמיה הכה ואמר לא אליכם [illegible]
[illegible] כי [illegible] כל עוברי דרך [illegible]
שלח אש בעצמותי, בא ישעיה ורפא עד יערה עלינו רוח ממרום וגו'. ירמיה
הכה ואמר נשקד עול פשעי [illegible] ירמיה ואמר [illegible]
[illegible] ירמיה ואמר סלה כל אבירי בא ישעיה ורפא [illegible] ירמיה
[illegible] ה' ירמיה אמר על אלה אני בוכיה בא ישעיה ורפא כי [illegible]
[illegible] ירמיה הכה ואמר פרשה ציון בידיה אין מנחם לה בא ישעיה ואמר [illegible]
נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם :

סליק פרשת איכה ישבה

פרשת נחמו נחמו פיסקא [illegible]

פיסקא [illegible] נחמו נחמו עמי. זהו שנאמר ברוח הקדש מה אעידך מה אדמה לך [illegible]
[illegible] ירושלים [illegible] כל הנביאים [illegible] ירושלים [illegible]
[illegible]
מאשתו

ומעשה פרוס שמעה ויבו עליה תבהוהו, אם על בת כך אמר לו בנך יפה מבן של פלוני
בקראתה בשעה שהקב"ה מביא פורענות על המדינה מגדונין בה מדינה אחרת ונחם
בה שהביא הפורענות על נינוה מגדונת לה אלכסנדריא שבמצרים שנ' והיה כל רואיך
וגו', ואלכסנדריא מגדונה לה נינוה ונחם שנ' אמור אל פרעה ומסוף פתב וזכרתהו
מרים ערבים אבל כנסת ישראל לא מצא הגדונין עד שיאמרו ישראל הנה כעיני
עבדים אל יד אדוניהם וכעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה' אלהינו עד
שיחננו, בא הושע ואמר לה ובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם וכתב וגלתי בירושלים
וששתי בעמי ולא ישמע בה עוד קול בכי וקול זעקה כיון שאין ישראל מקבלים אמר
להם הקב"ה במי אתם רוצים באבותיכם הראשונים שאעמיד אותם אמר
אם באברהם יצחק ויעקב אם במשה ואהרן אעמיד אותם נבחרו וילך בראשיכם
אם בדוד ושלמה אתם רוצים אעמיד אותם נבחרו וילך בראשיכם אמרו לו ישראל
רבון של עולם אין אנו רוצים באלו אלא בך שנ' כי אתה אבינו כי אברהם לא
ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך אמר להם הקב"ה הואיל
וכך אמרתם אני אלך עמכם בגלה שנאמר ומנחמכם שאתם בגלה ושמו משל
בעולם, למלך שנשא אשה והיתה אצלו שנים הרבה ולא היו לו בנים ממנה אמר
לה בתו לכי הנשאי לאחרים שלא יהיו לך בנים ממני אלא כל כלי חמדה שיש
לו בביתך טלי וצאי אמרה לו אם כך הוא אעשה לך סעודה ונאכל ונשתה
ואחר כך שלא יאמרו יהיו אומר ראו אשתו של מלך מתוך שהוא שונא אותה הוציאה
מתוך ביתו אמר לה הן מיד עשתה סעודה אכל ושתה המלך ונשתכר והיא
צותה לעבדיה בחצי הלילה ועבדו והוליכוהו במטה לבית אביה כיון שנתעורר
המלך משכרותו אמר באשה היכן אני אמרה לו בבית אבי אמר לה ומה טיבה
בבית אביך אמרה לו כך אמרת לי כל כלי חמדה שיש לו טלי וצאי ואין לי
עינים ומשחת נפשי אלא אתה אף כנסת ישראל בשעה שאמר הקב"ה אין לי מחמד
אותם נבחרו וילך אתם בראשיכם ולכן אמרו לו אין אנו רוצים אלא בך שנ' כי אתה אבינו
מיד אמר להם הקב"ה אני אהיה עמכם ואני אלך אתכם שנ' ומנחמכם שאתם בגלה:
פיסקא רבת' ד"א נחמו נחמו מה של פעמים אלא כשבכו בכה תבכה אמר הקב"ה עכשיו
מנחם אתכם של פעמים נחמו נחמו עמי: ד"א אמר הקב"ה לאברהם לך ונחם
את ירושלים שלא קבלת תנחומים ממך הלך אברהם ואמר לה מקבלת תנחומים ממני
אמרה לו ממך תנחומים שעשיתם בהר ה' יראה אמר ליצחק לך ונחם
הלך יצחק ואמר לה אם אין מקבלת תנחומים מישראל שלא מקבלת תנחומים אמרה לו היאך
עשו השדה ובנו שהיו באש אמר ליעקב לך ונחם ירושלים ועשאו השדה שנ' ויצא
תנחומים ששמעת כלא הייתם שנ' אין זה כי אם בית אלהים אמרה לו היאך מקבל ממך
אמר לו היאך מקבל ממך תנחומים שכתבת עלי קינות וגזירות אמר למשה לך ונחם כו'
מיד הבו כולם ואמרו להקב"ה לא קבלה ממנו תנחומים שנ' עניה סוערה לא נחמה
הקב"ה עלו ונחם את ירושלים שכך כתוב שם וישם המאור את המאורה ... ונחמו ...
שנ' מרים שלמה אני מנחם אותה שנ' ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב וגו' אמר
הקב"ה אני כתבתי בתורה לא תסגיר עבד אל אדוניו ואני מסרתי ביד אומות העולם
לא כי צורם מכרם וה' הסגירם אני כתבתי לא תבלה באות שבך לעבר ואני
טרה ה' חמתו ואומלא בחומות שנמסרים אין כל בריה יכולה להם לישראל אמר
אתה ישראל להורגו ולא הניחו עד שבא נחש נסיבו והכין אמר לו המתן עד שיאמר לך
אילו לא מסרתו הקב"ה בידכם אין אתם יכולים לו שנ' אם לא כי צורם מכרם
בן כוזיבא אצלו אספסיינוס אמר להם הביאו לי את מותו ומצאו נחש כרוך על לבו אמר
ואמת הרגוה אותו אלא הקב"ה מסרו בידינו שכן כתוב בתורתכם אם לא כי צורם מכרם וכשהרגו אותו
רבו ... תנחומים שנ' פרחו לו אחותו וגו' אמרה לו אות ... ממך תנחומים עד שאני ואתה
לכה דודי נצא השדה למקום שאין משא ומתן ולינה בכפרים ואראה באומות העולם שאתה מעבירים תמחות
אמרה לפניו רבון של עולם מפני מה לא עשית לי כיוסף שנ' מי יתנך כאח לי וכו'
לכשאני רואה מזון טובה והרא בפניהם להם טובות וכופרים בך
העולם ראשון לבית יוסף אמר לו כולם פערו אותך כפיערהו אחיו של יוסף
העולם בשבט חמה לישראל החגרת אותה על כל שבטים אחרים ולא יכלה עד שיבא שם בן גרא אמר דבר הנה באות
מובה להקב"ה ואומר הסכם בכם שנאמר כי אנכי בגלות ... אמרה לפניו רבונו של
עולם ... מעבירו עלי לאומות העולם שעליות רצנך יהו מנוצלים בכון הוא שנאמר בין לבין
באלהיכם ואמרים מתרים בין ... מיד אמר לה הקב"ה אני מעביר עליך אומות העולם ומחרפים אותם ומכלימים אותך ואומר לו אתם מחרפים
מלכים ומחרפים הקב"ה צדקתן של ישראל לאומות העולם באותה שעה היה משאו וירושלים אומר הנה ה' את ישראל וגומר
סוף פרשת נחמו

פיסקא רבת'

פיסקא ר"[illegible] ומאמר ציון עזבני ה' ואדני שכחני [illegible] השם השני באדני
וכן בכל הפרשה : מותר אבל בכל. לשון גר הוא
בתוספתא (סוף תענית) ור"ז בן אלעזר כו' בהוה תשעה באב נפל הוה
בריב' ובתוספתא ספרא (ויקרא השערות) ומאן בבעי יגלח (ירושלמי
תענית פ"ב) בהלכה [illegible] ור"מ ותרווייהו

ודוקא באין אבילות נוהג רק בשבוע
שחל בו ט"ב אבל בכל שבוע שבוע זו וכן
בירוש שלאחר תשעה באב לא (תענית
ו' . טוען את תענא) :

פיסקא ר"[illegible] ומאמר ציון עזבני ה' ואדני שכחני ולמדנו
רבינו כיון שיצא תשעה באב מהו שיהא
מותר בכל . כך שנו ר' חייא הגדול כיון שיצא תשעה
באב מותר אבל בכל , ומה

פיסקא "[illegible] שנה ר' חייא הגדול ההלכות שבפיסקא זו
[illegible] ונגזרו בגזרתם שונים
ומקורן מיסודות שונות כי הנה כל בית המקדש נחלקו לחמשה
חלקים [א] פירושים מקובלים עפי תרע"ה ויש להם רמז בקרא,
[ב] הורה ועשה סייג ואין ראיות עליהם
[ג] הדינים שהוציאו בדרך הדרש ובקרא
ונקבע ברוב מחלוקת [ד] הגזירות שתקנו
הנביאים והחכמים שבכל דור בדרך הסייג
כמאמר הכתוב ושמרתם את משמרתי (ויקרא
י"ח) ואמרו רז"ל עשו משמרת למשמרתי (יבמות
כ"א) ובזה יש ג"כ לפעמים מחלוקות [ה] הם

שעיר ה"מ

הדינים העשוים על דרך חקירה והסכמה הדברים הנוהגים בין בני אדם שאין בזה תוספות במצוה ולא גרעון אלו בדברים שהם תועלת
לבני אדם בדברי תורה והם הנקראים תקנות ומנהגים והצורה עליהם נקרא פורץ גדר , והנה הארבעה חלקים הראשונים ביאור
אותם הרמב"ם בהקדמתו לס' זרעים ובאם כבלום אך בתוך החומשי רבה ואלו התקנות רבות מאוד ונזכרות בתלמוד ובמשנה והן תקנות
הנביאים ומהן תקנות מוחשות ויחידים מן החכמים ויש תקנות מוחשות להמון החכמים עכ"ל אך לא ביאר כלל הרמב"ם מה הוא , ואמר
הנביאים והם המסורים לכן קורא אני עליהם . ואבו יחבין כל התקנות הנמצאים בספרא ספרי תוספתא וגמרא ובכל חלקי
שבתקנות האלו רבים הם המשוירים כל מה שנתקן מימות משה רבינו ע"ה עד ימי הרמב"ם ונחלקים לל"ב נתיבות מפורשים בשמות
הם שבירושלמי ובבבלי ובכל ד' חלקי הרמב"ם , והם מפתח גדול ליסודי התורה והארכתי בהם במקום אחר ופה אקצר מאוד ובקוצר המה מאה ושבעים
חלקים כפי יתיבו או ספי רבים [א] משה רבינו ע"ה תקן שבע תקנות שיהיו קורין בתורה בשבת ובב' ובה' ומנחה בשבת וה' בשחרית (ב"ק
פ"ב) ובהלכות ברכות ר"ג (ירושלמי ורי"ף פ' עושין פסין ורמב"ם הל' תפילה) וקורין ודורשין בכל מועד בעניינו (משנה ובריתא סוף פ' בני העיר רמב"ם הל' תפילה
פ"ב) וקריאה ראשונה שבברכת המזון (ברכות מ"ח רמב"ם הל' ברכות פ"ב) וחלק הכהונה לח' משמרות (תענית כ"ז רמב"ם פ"ד מכלי המקדש) ותקן ז' ימי המשתה
(ירושלמי כתובות פ"א רמב"ם ה' אבל פ"ב) וז' ימי אבילות (שם ושם) : [ב] יהושע בן נון ובית דינו תקנו י' תקנות אלון שבמלך חבירו
(בק פ"ב כבא ר"מ ר"ה פ"ב מביכורים וב"ה מנזקי שכנים) ושמותר לרעות בהמה דקה ביערות
אע"פ שחייב והרחיק מביא ממנו בפתרים וקורא (ב"ק פ' רמב"ם נזקי ממון פ"ה) ולעקור עליו פתחים ולחים מאבק חבירו (שם ושם) וללקט עשבים בכל מקום חוץ
אחרים שאנו מניחין גסין (שם ושם) וקוטע נטיעות בקנה חוץ מגרופיות זית (שם ושם) ומעין היוצא תחלה שבני העיר יסתפקו ממנו (שם ושם) ובצדין
בים טבריה בחכה (שם ושם) ועושה צרכיו אפילו בשדה כרכום (שם ושם) והתועה בכרמים מפסג ועולה ויוצא לדרכו (שם ושם)
ובגזם שהטיט בדרך הרבים מהלכין בדרך שיש לה בעלים (שם ושם) ושמת מצוה קונה מקומו שנמצא שם (שם ושם) : [ג] שמואל הנביא
ודוד המע"ה עשו שני תקנות חלקו הלוים לכ"ד משמרות (דברי הימים תענית כ"ז רמב"ם פ"ג מכלי המקדש) ותקנו אנשי משמר ואנשי מעמד
וחלקו לכ"ד מעמדות (שם ושם ורמב"ם פ"ו מכלי המקדש ומגילה פ' הקורא עומד) : [ד] שלמה המע"ה תקן ב' תקנות ע"י ופת שבברכה
הוציא (עירובין כ"א חולין פו רמב"ם הל' פ"ב) ועירובי חצירות ומבואות ועירובי תחומין (עירובין כ"ב רמב"ם פ"א מעירובין) ושניות עריות
(יבמות כ"א עירובין כ"א רמב"ם פ"א מאישות) ושמותר לזוק בשבילין שבשדות שיש להן בעלים עד שתרד רביעה שניה
הלשון שלמה אמרה אך לשון הרמב"ם כפ"ש) : [ה] נביאים הראשונים תקנו ג' תקנות קריאת המגילה והיא ע"פ מבו"ם ופירשה בגמרא
(מגילה ורמב"ם שם פ"א) וקריאת הלל ששאלין מאיזו פסוקה ורבנן הוסיפו ותקנו לאומרה בימים טובים (פ' ערבי פסחים וביה גמרא ורמב"ם
פ"ג מגילה) ושירת תרומה ומעשר איך בשעה שהיא כבן והחכמים הראשונים שהיו אחר עזרא וב"ב תקנו שיהיו אין באלהינו
ובארץ עמון ומואב : [ו"ו] עזרא ובית דינו שהם אנשי כנסת הגדולה תקנו ט"ו תקנות שמונה עשרה ברכות על הסדר (ירושלמי א'
ערובין מגילה י"ז ועיין ברמב"ם פ"א מהל' תפלה וברמב"ן ונחלקו נוסח תפלות זה וחזר וסדרום שמעון הפקולי ולפני ר"ג עיין פ' תפלת השחר
ונוסח כל הברכות וקידושין והבדלות (ברכות מגילה י"ג רמב"ם פ"א מק"ש) ושלא יקרא בעל קרי בתורה (ברכות
ותקנו תפלות שחרית ומוסף ומנחה וערבית כנגד תמידין ומוספין ותפלת נעילה (ברכות רמב"ם פ"א מה"ת ופסק הריב"ל ברכות
כנגד תמידין תקנום ירושלמי פ' בתרא דתענית) ותקנו ותבדילנו והנוסח מן ותודיענו נתקן בבבל ע"י רב ושמואל (ברכות אין עומדין
ועיין ברמב"ם פ"ב מה"ת) וקריאת התורה במנחה בשבת (ירושלמי והרי"ף פ' מרובה וחשב ב"ק פ"ב ועיין ברמב"ם הת"פ) ושיהיו
קורין בב' ובה' ג' בני אדם ולא יקראו פחות מעשרה פסוקים (שם ושם) ושיקראו כוהנים שבגמרא פודים עשרה ושבמשנה תורה קורין
ה"ה (מגילה פ' בני העיר ע"ש בתוס' וברמב"ם הת"פ י"ג) ושיהיו הבתים קבועים בשבת מפני כבוד השבת (ב"ק פ"ב רמב"ם הל' שבת
פ"ה) ושתהא אשה משכמת ואופה שתהא פת מצויה לעניים (ב"ק פ"ב רמב"ם הל' אישות פי"ג וכירושלמי מגילה איתא שתהא אופה
פ"ל) ושתחגור האשה בסינר (ב"ק פ"ב רמב"ם הל' אישות פי"ג) ושתחוף שערה ואח"כ תשבול וטבילה (ב"ק פ"ב רמב"ם ~~הל' אישות פי"ג~~
בכל ערב) ושתחגור הרוכלים בעיירות שיהיו בלשים מצויין לבנות ישראל ובני העיר לא יעכבו (ב"ק פ"ב ורמב"ם פ"ו משכנים) ושיהיו
פ"ב מאישות) וה' (ב"ק פ"ב והרמב"ם לא הזכירה שבימין כבר היו קבועין בכל יום) ושיאכלו ישראל שום בערב שבת (ב"ק פ"ב והרמב"ם לא ה
הדיינין בב' ובה' (ב"ק פ"ב והרמב"ם לא ג
הזכירה וע"ש דרבפ' התשוניות פ"ב דנדרים ובפ' שוע"י זכרה וכן בטור יו"ד סי' רי"ג ורא"ש זכרה) : [ז] נביאים אחרונים שהיו
אחר החורבן תקנו הד' צומות המפורשים בקבלה , צום גדליה , י"ז בתמוז , ט' באב , אבל תענית אסתר אינו אלא
מנהג (ר"ה י"ח תענית פ"ו רמב"ם פ"ה מתעניות) : [ח] חגי המשנה תקנו שבועות כל הנשבעין ונוטלין והנשבעין בטענת ספק
ונפטרין שאין התורה אין נשבעין רק ג' : מודה במקצת , ועד א' מעידו , ושבועת השומרים , (שבועות מ"ה רמב"ם פ"א משבועות
[ט] מנביאי עולה וב"ד הגדול תקנו ב' תקנות שהנושא אשה חייב בעשרה דברים וזוכה בארבעה דברים (כתובות מ"ג רמב"ם
פי"ב מאישות) וכו' [illegible] ותקנו שיהיו שמנה פירות ע"פ תרמים [illegible] [illegible] ותקנו שבירות עמי הארץ יהיה ספק ונקרא דמאי
[illegible] והיו נפרשין מהדמאי אלא תרומת מעשר ומעשר עני (סוטה מ"ח יומא ט' רמב"ם פ"ט ממעשר ובלו תנא תנין) :
[יו"ד] [illegible] תקנו ארבעה תקנות שהיו יוצאים לעיר , נפשות מבוים ומנהר שיש להם אלפיים אמה לכל רוח ובירושלים בשבת שם
[illegible] ובמקום אפילו בשבת ובכלי זיינם (משנה עירובין מ"ה ע"ש והרמב"ם הלכות שבת פ' כ"ז השמיט שהיתה תקנה) וי"ט שהו

בע"ה

ומפני שהוא בט"ב ובן בערב ט"ב וכדומה): כמתו של אדם כעובדא דר' ברבי אלעזר שיושב בין תנור לכיריים בט"ב ודומה כמי שמתו מוטל לפניו (תענית ל' רמב"ם ה' תענית פ"ה ושו"ע תקנב) ובפסיקתא באיכה רבתי ויקרא ה' וגו' לבכי ולמספד אלולא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו שהיה בוכה והולך) של כאדם שמתו מוטל לפניו ובילקוט איכה אמר הקב"ה לירמיה היום אני דומה לאחד שהיה לו בן ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו:

אסור לאכול בשר ביום ט"ב בסעודה המפסקת המובאה בתוספתא ומשנה (סוף תענית כ"ו וסנהדרין) עי' בהלכה פרק (רמב"ן ושו"ע שם):

וזה מפני שהוא כמתו של אדם מוטל לפניו והוא א אסור לאכול בשר ולשתות יין האבל מותר והם אף זה

בע"ש שעושין עירוב תבשילין (משנה ר"ה בביצה ע"ש בתוספות ורמב"ם פ"ו מה' י"ט) ותנינן נר [illegible] שבתורה ברכה א' [illegible] ד' והוא מגן אבות (שבת [illegible] רמב"ם ה"ח פ"ט) והתנינא שלא יבא היבם על יבמתו עד שיעבור [illegible] בפני עדים ו והו [illegible] מאמר (יבמות [illegible] רמב"ם פ"ב מיבום וחליצה): [יא] באושא התקינו חכמים חמשה תקנות שיהא אדם מגלגל עם בנו (לדבר עמו רכות [illegible]) עד י"ב שנים מכאן ואילך יורד עמו (רדוהו ביסורין הגמרין) לחיין ופיון שנעבר התם טב

(כתובות נ' ואלפסי שם והרמב"ם השמיטה [illegible] ותמה ע"ב ד' חיים אבולעפיה וכן הרב [illegible] בלע"ז ע"ש בבני חיואן): ונשיא אב ב"ד [illegible] שסרח אין מנדין אותו [illegible] סורח מנדין אותו מפני חילול השם (תענית י"ז רמב"ם פ"ג מת"ת ועיין בשו"ע ה' ת"ת) ושיהא אדם ג

בניו ובנותיו הקטנים עד שש שנים ועד בכלל מכאן ואילך אם איש [illegible] אין כופין אותו רק גוערין בו ומלעימין אותו אבל אם הוא אמוד מוציאין ממנו בעל כרחו משום צדקה עד שיגדלו ויביאו שתי שערות (כתובות מ"ט ס"ה רמב"ם פי"ב מאישות ועיין במשנה למלך ובשו"ע) ואשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה הבעל מוציא מיד הלקוחות הפירות אבל מתה בחיים הבעל מוציא מהלקוחות אף גוף הקרקע (כתובות נ' רמב"ם פכ"ב מאישות) והמבזבז אל יבזבז יותר מחומש (ערכין) וה כתובות נ' רמב"ם סוף הלכות ערכין וחרמין): [יב] חכמים שהיו בבית של בירור הלמונאים תקנו שמונה ימי חנוכה (שבת כ"א רמב"ם הלכה חנוכה):

[יג] חכמים סתם הנזכרים בכל התלמוד ירושלמי ובבלי וספרא וספרי ותוספתא ומכילתא ופסיקתא תקנו שנים ועשרים תקנות שאין הקדש יוצא בלא שבועה (שבועות פ"ב וב"פ הרמב"ם פ"ה משבועות וה"ב מטוענות) והמתנדב לשום ספירו שבילתות בתוך [illegible] והביא מהם העומר ושתי הלחם אין שומעין לו אלא יעשו דברו הצבור והיינו מתרומות הלשכה (שקלים פ"ב [illegible] רמב"ם פ"ב משקלים) וכל הבהמות שבירושלים וסביבותיה הבאות עולות שיהיו נקיבה מתרומת הלשכה (שקלים פ"ג רמב"ם פ"ב משקלים) ונר ששלח עולתו ממדינת הים אחרת ולא שלח עמה נסכיה יביאו נסכיה מתרומת הלשכה (שם ושם) וכהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו מקריבין את החביתין של כהן מתרומת הלשכה (שם ושם) ונר שמת והניח זבחים אם יש לו נסכים קריבין משלו ואם לאו באים מתרומת הלשכה (שם ושם ועיין בפ' התכלת מנחות) ושלא יקבלו בב"ד עדות החודש אלא מעדים שמכירין (ר"ה כ"ב רמב"ם פ"ב מקדוש החודש) ואף בזמן הזה שאנו בגלות [illegible] ירושלים [illegible] ב' ימים טובים ואף בירושלים יעשו ב' ימים טובים של ר"ה בזמן הזה (ר"ה [illegible] ורמב"ם פ"ה מקדוש החודש) ושיהיו מתענין על כל צרה שתבוא ח"ו על הצבור עד שירחמו מן השמים והם י"ב צרות המפורשים בגמרא (תענית י"ח י"ט וב"ב [illegible] רמב"ם ה' תענית פ"א ופ"ב עי"ש) וכתובת בתולה מאתים ואלמנה מנה (כתובות [illegible] פ"ב ו"ב [illegible] בהלכה [illegible] בלא [illegible] ועיין בר"ן [illegible] בכתובות וברמב"ם פ"י מאישות דין ג' ובמשנה למלך ה' נערה פ"א דין ג') והם תיקנו שלא תגבה הכתובה אלא מזיבורית (כתובות [illegible]) ושתגבה מהזיבורית (שם [illegible] גיטין [illegible]) ושתגבה בשבועה (כתובות פ"ט) ושלא תגבה משבח [illegible] (כתובות [illegible] בכורות [illegible]) ושתשול הפחות שבשבועות (כתובות [illegible] רמב"ם פט"ז מאישות וכולהו תרא תקנה הוא) ותקנו לבתולה ישראל שהנושא בתולה ישמח עמה ז' ימים והנושא בעולה ג' ימים (כתובות ז' רמב"ם פ"י מאישות וה' כתובות פ"ב ועיין בר"ן שם ובשו"ע) ובימים שאין ב"ד יושבין אלו בב' וה' שתהא בתולה נשאת ביום ד' (כתובות פרק א' דף ב' רמב"ם פ"י מאישות) ותקנו נשואין לעצמן (יבמות [illegible] רמב"ם פ"א מאישות) ותקנו שיתן אדם מנכסיו [illegible] לבתו [illegible] שתנשא בו (כתובות [illegible] רמב"ם פ"כ מאישות) ואשה שסברה [illegible] בתוך ביתה שפטורה (ירושלמי פרק הכותב רמב"ם פכ"א מאישות) ושיהיו העדים חותמין על הגט (גיטין ל"א רמב"ם פ"א מגירושין) ושיפרשו העדים שמותיהן בגט (שם ו' ורמב"ם שם וה' אלעזר בב' תענית היו) ושלא יחתמו שני העדים אלא זה בפני זה (שם ו"ב ושם) שיכתוב זמן בגט ושלא כתבו (גיטין ט"ו ט"ז פ' רמב"ם שם ועיין בריב"ש סי' [illegible]) ושיהיו מונין השנים בגיטין למלכות [illegible] (גיטין [illegible] ורמב"ם שם) שהאשה תתן שכר כתיבת הגט (ב"ב [illegible] רמב"ם [illegible] מגירושין ועיין בטושו"ע סי' [illegible]) והאומר לרבים [illegible] גט לאשתי [illegible] וכן בהולכה ואם בחתימה יאמר להם כל שנים מכם יחתמו בגט זה ויתנו לאשתי (סוף פרק [illegible] ורמב"ם שם) והמוציא אשתו משום שם רע לא יחזירנה עולם (גיטין מה רמב"ם פי' מגירושין) ואשה שנתקדשה [illegible] ומוציאה בגט עד שתבריא [illegible] ונשאת לאחר (יבמות [illegible] רמב"ם שם) והנושא [illegible] ולא [illegible] בבעל שתהא נאמנת בפני ב' עדים ואינה צריכה גט (פרק ב"ש רמב"ם פ"א מגירושין) ושלא ישא אדם מעוברת ומינקת חבירו (יבמות מ"ב רמב"ם פי"א מגירושין) ואשה ובעלה שהלכו למדינת הים ובאתה ואמרה מת בעלי נאמנת (ר"פ האשה רמב"ם פי"ב מגירושין ועיין תוס' ב"ה [illegible] אומר ובנ"י שם ובריב"ש סי' [illegible] דרבנן הוא) ויבם שנתן עד קדושיו וביאתו פסולה ופסל צרותיה עליו ועל שאר האחין (יבמות נ' רמב"ם פ"ה מיבום וחליצה ועיין בטושו"ע אבן עזר סי' [illegible] שהוא תקנת חכמים) ושתלבש האשה בגדי צבעונים להנאה מבין חכמים שבתלי לצעונים או חופשין [illegible] (נדה ס"א רמב"ם פ"ט מאיסורי ביאה ועיין טושו"ע ה' נדה) ותקנו לבנות ישראל שאפילו רואות טפת דם כחרדל שתהא יושבת עליה ז' נקיים הבאה נקיה וטובלת בה' (נדה [illegible] אחרון ופרה דוכתי רמב"ם פי"א מאיסורי ביאה ועיין בחונך [illegible] וראב"ד ורא"ש ומרדכי) ומי שאין לו אשה לא יגדל תינוקת וכן אשה לא תגדל [illegible] (קדושין פ"ב רמב"ם פ"ב מאיסורי ביאה) ושיפשפו שולחי ב"ב שדה שישלם בה [illegible] מן אחד [illegible] ערב"ש מליטוו [illegible] שכחה ופיאה ושאר מתנות עניים (שקלים פ"א [illegible] ואו רמב"ם [illegible] מתנות עניים) ושלא ימחו [illegible] ביד עניי נכרים עם עניי ישראל ומבקרין חולי נכרים וקוברין ומספידין מתי גוים ומנחמים אבליהם (גיטין [illegible] רמב"ם [illegible])

אף גם תשעה באב כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בתשעה באב (תענית ל' טוש"ע תקנ"ד): לעולם אנו צריכין שתהא אנחתה בלבנו כשחרב בית המקדש תקנו חכמים שיהיו באותו הדור שאין בונין לעולם בנין מסוייד ומכויר (רמב"ם סוף הל' תעניות) אלא טח ביתו בסיד ובטיט ומשייר אמה על אמה (ב"ב ס' וטוש"ע וראש סוף תעניות) ואסרו עטרות חתנים וכו' (סוטה מ"ט גיטין ז') ולמלאות שחוק פיו (ברכות ל"א) [illegible] והכל מפני זכרון חורבן ירושלים (טוש"ע תק"ס) והרואה אותה קורע בגדיו (מו"ק כ"ו) קרע שאינו מתאחה לעולם (שם כ"ו וטוש"ע תקס"א):

ת"ב אבל הוא וכיון שיצא האבל מותר אדם בכל אע"פ שמותר לו אלא לעולם אנו צריכין שתהא אנחתה

אבלים (תוספתא וירושלמי גיטין ס"א רמב"ם פ"ז ממתנות עניים) ועיין בר"ן שם, ושלא יהיו פודין השבויים יותר על כדי דמיהן ואין מבריחין השבויים ואין לוקחין ספרים תפילין ומזוזות מהעכו"ם (גיטין מ"ה רמב"ם פ"ח ממתנות עניים ולשון המשנה ופרש"י שם משום [illegible] חדא תקנה שבהן) ושתחייבים ישראל [illegible] והביא התרומה מהגורן לעיר ויטול שכר הבאתה מהכהן (חולין קל"ב רמב"ם פי"ב מתרומות) ומיעוט שאינו נאמן לבעל הבית על דמאי שמפרישין [illegible] בדמאי מעשר שני, שכן תקנו שתרומת מעשר משל בעל הבית ומעשר שני משל פועל (תוספתא ומשנה וירושלמי סוף דמאי רמב"ם פ"ט ממעשר) והמוכרים דמאי במדה גסה יפריש הלוקח מעשר בדמאי אבל המוכרים במדה דקה המוכר יפריש בדמאי (משנה וירושלמי דמאי פ"ב וע"ש בר"ש ותוי"ט והרמב"ם פ"א ממעשר) ונוהגים של כרם רבעי והיו עולין לירושלים מהלך יום לכל צד [illegible] לעטר שוקי ירושלים בפירות משחרב בהמ"ק נפדה אפילו סמוך לחומה ושאר כל הפירות אפילו בזמן בהמ"ק נפדין סמוך לחומה (משנה וירושלמי מעשר שני פ"ה ביצה ה' ר"ה ל"א רמב"ם פ"ט מעשר שני) והמוכר שדהו לעכו"ם וחזר ולקחה ממנו הרי זה מביא ממנה בכורים (גיטין מ"ז ורש"י גירסא אחרת ובגירסת הירושלמי כן הוא ברמב"ם פ"ב מבכורים ועיין בתוי"ט) וכל המביא בכורים יהיה מקרין לפניו והמודה לקרות כפי שאינו יודע (בכורים פ"ג סוטה ל"ב רמב"ם פ"ג מבכורים) ושיהיו מפרישין חלה בחוץ לארץ (משנה סוף חלה [illegible] רמב"ם פ"ה מבכורים) שאסור ללקוט עצים אפילו בדמים מתוך שבהו בשביעית אלא [illegible] מתוך שבדה חבירו (משנה וירושלמי פ"ב בשביעית רמב"ם פ"ב משמטה ויובל ועיין בתוי"ט ופירוש הברטנורה [illegible] מהתוי"ט) ושתהא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה בכל מקום ואע"פ שאין היובל נוהג (גיטין ל"ו רמב"ם פ"ט משמטה ויובל) ושלא ישחטו מעשר בהמה אלא בפני הבית אבל בזמן הזה לא (בכורות נ"ג רמב"ם פ"ו מבכורות) ואשה תבדוק עצמה בכל שחרית מפני טהרות של ערבית ובכל ערבית מפני טהרות של שחרית וכל אוכלת בתרומה תבדוק בשעה שאוכלת בתרומה וכל אשה בודקת בשעה שעוברת לשמש מטתה מפני הטהרות, אבל אם אינה עוסקת בטהרות אינה צריכה בדיקה לבעלה (נדה ד' י"א רמב"ם פ"ד מהלכות מטמאי משכב ומושב) ושאין לגדל בהמה דקה וחיה דקה בארץ ישראל אלא ביערים ובמדברות אבל מגדלין בסוריא בכל מקום (מנחות [illegible] ב"ק ע"ט פ' ז' רמב"ם פ"ה מנזקי ממון) ושלא לגדל חזירים בכל מקום ולא את הכלב אלא א"כ היה קשור בשלשלאות (ב"ק פ' רמב"ם שם) (וכש"ע נזקין) ב"ב ובגבות הנזק מנכסי המזיק גובין ממטלטלין תחלה ואם אין לו מטלטלין גובין מהקרקע המעולה שבנכסי המזיק (גיטין מ"ח רמב"ם פ"ח מנזקי ממון) והגונב ומכר ולא נתיאשו הבעלים והכיר [illegible] שוחרר החפץ לבעליו והם יתנו ללוקח דמיו (פ' מרובה ובפ' הגוזל ומאכיל [illegible] רמב"ם ה' גניבה פ"ה) והגוזל קורה ובנאה בבירה אע"פ שהגזילה בעין רק ישלם דמי הקורה (הגוזל עצים צ"ה גיטין נ"ה רמב"ם פ"א מגזילה ואבידה) ומי שגזל ואין הגזילה קיימת ובא מעצמו להחזיר דמי הגזילה שלא יקבלו ממנו אלא מוחלין לו (הגוזל עצים צ"ד ע"ש ברמזי בימי רבי נשנית רמב"ם פ"א מגזילה) ונתיאשו הבעלים מהגזילה ולא נשתנית שינה הגזלן כל השבח שהשביח אחר יאוש ואינו משלם אלא כשעת הגזילה (הגוזל עצים צ"ה מרובה ס"ו רמב"ם פ"ב מגזילה ואבידה) והגוזל שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו למדי ולא יתן לבנו ולשלוחו אבל נותן לשליח ב"ד (משנה בהגוזל עצים רמב"ם פ"ז מגזילה ואבידה וע"ש ברא"ש ונ"י בלא כרמז [illegible] וקושיות התוס' כולם תורף בעל קרבן אהרן בטוב טעם וע"ש בתוי"ט שכתב דהרמב"ם ס"ל כהתוס' דהמשנה לא איירי כלל בתקנה, וגם אינו במאי דעלים דלא פירש בחיבורו שהוא תקנה אין ראיה כלל דכן דרכו של הרמב"ם בכמה מקומות שלא לפרש שהיא תקנת חכמים אף שבאמת סובר דהוה תקנה [illegible] הרמב"ם): ותקנו שיהיו מכניסין בכל מקום כלי הצבעים שלא יגנבו מה שמכניסין כלי ישראל (ירושלמי פרק [illegible] רמב"ם פ"ב מגזילה ואבידה): והנותן סימנים באבידה שנאבדה לו שצריך שיביא עדים שאינו רמאי, ואם יטול אבידתו (פ' אלו מציאות רמב"ם פי"ג מגזילה ואבידה) והמוצא מציאה לא ישבע (גיטין מ"ח רמב"ם שם) ושני חרשין שמצאו מציאה שעונין משום [illegible] (ב"מ ח' רמב"ם פי"ז מגזילה ואבידה) ושיהיה ד' אמות של אדם קונין לו בכל מקום שהוא (ב"מ י' רמב"ם שם) ומציאת חרש שוטה וקטן יש בה משום גזל (גיטין נ"ט רמב"ם שם) והחובל בחבירו וצריך לשלם לו דמי ריפוי שאמדו כמה ימים יתעכב חולי זה ונותן לו מיד ולא יצטרך המזיק ליתן לו דבר יום ביומו (פ' החובל פ"ה רמב"ם פ"ב מחובל ומזיק ועיין בה' [illegible]) ומי שרדף אחר חבירו להורגו ושבר את הכלים בין של רודף בין של כל אדם פטור (הגוזל ומאכיל קי"ז סנהדרין ע"ד רמב"ם פ"ח מחובל ומזיק ועיין בטוש"ע [illegible]) ושלא יהא [illegible] במטלטלין [illegible] בהוה תקנה) [illegible] ומי שהיה [illegible] גוסס ואמר מה שאומרים [illegible] וכן [illegible] שאין לו מה יאכל ואמר מה שתעלה [illegible] (ב"ב ס"ג רמב"ם פ"ב מזכיה) ושיהיה החרש והשוטה נושא ונותן משום כדי חייו (משנה בהניזקין רמב"ם פכ"ט ממכירה) ובור [illegible] שתחלתו הוא מתנה ראשון (משנה שם רמב"ם פ"ב משלוחין) או השותפין שפרטו חלקו ואחר מכן [illegible] את הלוקח ונותנין לו שאר האחין או השותפין כמו שנתן והחזיק לו ואחד מהאחין או אחד מהם לחבירו שבלבו [illegible] שלו ונתן [illegible] (ב"מ ק"ח רמב"ם פ"ב משכנים) והנותן מעות לחבירו להתעסק בהן [illegible] (ב"מ ע"ב רמב"ם ה' שלוחין ושותפין פ"ו) והנותן מעות לחבירו להתעסק בהן או הותירו ולא [illegible] באותו חצי של פקדון [illegible] (איגרו [illegible] רמב"ם פ"ו משלוחין ושותפין) ועבד שעשאו רבו אפותיקי לבעל חובו ושחררו [illegible] (גיטין מ' רמב"ם ה' עבדים פ"ח) ומי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה

משיב הקב"ה מה"ש שבתי לירושלים ביתי יבנה בה (   ):
אני שרפתי אותה כתבתי בתורתי שלם ישלם המבעיר את ה
הבערה ואני הצתה באש שנאמר ממרום שלח אש בעצמותי
ואני עתיד לבנותה שנא' (זכריה ב) ואני
אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב וגו'
(ילקוט ישעיה רמז שנ"ח איכה תתר"ח):

אמרתי בלבי עד שישוב הקב"ה עליה ואמר
להם הקב"ה חייכם אני שרפתי אותה שנ'
ממרום שלח אש בעצמותי אני בונה אותה שנ'
עוד

ועושה אותו בן חורין וכותב שטר עליו בחצי כסף (גיטין
מ"א רמב"ם ה' עבדים פ"ב) ותקנו משיכה בשוורים כמו
שתקנו משיכה בלוחות (ב"מ מ"ט ב"ב ע"ו רמב"ם פ"ב
משכירות) והמעביר חביות ממקום למקום
בשכר ונשברה שלא ישלם כך ישבע שלא
פשע ויפטור (משנה השוכר את
האומנים רמב"ם פ"ג משכירות) וכן
שנשאו שנים בקורה ונשברה שיהיו משלמים
חצי דמיה (שם ושם ע"ש) והבא ליפרע
בשטר שבידו שלא בפני לוה ואי אפשר

איכה א'

להודיע ללוה במהרה שישבע המלוה ויטול ואין חוששין לשובר (כתובות פ"ז רמב"ם פי"ג ממלוה ולוה) ושיורדין ב"ד לנכסי הלוה לגבות מהם שיגבו לבע"ח מבינונית שבקרקעותיו (משנה בהניזקין מ"ח רמב"ם פי"ט ממלוה ולוה) ואין נפרעין מנכסי היתומים אלא מן הזיבורית (שם ושם) ואין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין (שם ושם) ואין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים (משנה שם רמב"ם פכ"א ממלוה ולוה והני ג' חדא תקנה נינהו) וכל שטר [illegible] בעדות [illegible] (ספ"ב בכתובות רמב"ם פ' [illegible] ועיין בלח"מ ובכ"מ שם) ועידי ממון אין צריכין דרישה וחקירה (סנהדרין ל"ב רמב"ם פ"ג מעדות) וחותכין דיני ממונות בעדות שבשטר אע"פ שאין העדים קיימים (ב"ב קס"ח [illegible] רמב"ם פ"ג מעדות ועיי"ש):

ואלו הן הדברים שעשו החכמים משום חורבן בהמ"ק [יג] חכמים שהיו בדור שבטלו הסנהדרין היינו ע' שנים קודם החורבן תקנו שלא ינגן בכלי שיר ובכל מיני זמר (סוטה מ"ח גיטין ז' רמב"ם ה' תעניות פ"ה): [יד] וחכמים שהיו בפולמוס של אספסיינוס היינו ג' שנים קודם החורבן גזרו על עטרות חתנים שלא יניחם בראשם ולא ישמע קולן (סוטה מ"ט רמב"ם ה' תעניות פ"ה): [טו] חכמים שהיו בפולמוס של טיטוס היינו ארבעים שנה קודם החורבן גזרו על עטרות כלות של זהב וכסף (סוטה מ"ט רמב"ם פ"ה מתעניות): [טז] חכמים שהיו אחר החורבן תקנו שני דברים שאין בונין בנין מסויד ומכויר ומשבחין [illegible] אמה על אמה ושיאכל וישייר דבר מועט בסעודה והאשה תשייר תכשיט אחד שלא תתקשט בהם והחתן שנושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו (ב"ב ס' רמב"ם שם) ומלוה חדא תקנה נינהו) וכל [illegible] אבידה שיהיו מכריזין בבתי כנסיות ובתי מדרשות ומשרבו האנסין התקינו שיהיו מודיעין לשכניו ומודיעין ודיו (ב"מ כ"ח רמב"ם פי"ג מגזלה ואבידה) ובזה נשלמו הל"ב תקנות שתקנו החכמים בכנופיא ובית הועד:

ויש תקנות שתקנו יחידים שהיו קודם החורבן ולאחריו וזהו פרטן: [יח] שמעון בן שטח תקן שיהיו כל נכסי הבעל אחראין לכתובת אשתו (כתובות פ"ב נ"א רמב"ם פט"ז מאישות): [יט] ר' יוחנן בן זכאי תקן שבעה תקנות שלא יעלו הכהנים לדוכן בסנדליהן (סוטה מ' רמב"ם ה' תפלה פי"ד ועי"ש ברמב"ם תקנות עזרא ובפי' רי"ב) ומשחרב בהמ"ק תקן שיתקעו בר"ה שחל בשבת בכל מקום שיש ב"ד (ר"ה כ"ט והרמב"ם ה' שופר פ"ב השמיטה) ומשחרב בהמ"ק שיהא לולב ניטל כל ז' ימי החג בכל מקום זכר למקדש (סוכה מ"א רמב"ם ה' לולב פ"ז) ומשחרב בהמ"ק יקבלו עדות החודש כל יום מהחודש (ר"ה ל' רמב"ם פ"ג מקדוש החודש) ואפילו ראש ב"ד במקום שלא ילכו עדי החודש אלא למקום הועד (ר"ה ל"א והרמב"ם השמיטה וע"ש) והעדים שראו החודש לא יחללו שבת אלא על ניסן ותשרי לבד (ר"ה כ"א רמב"ם פ"ג מקדוש החודש) ויום הנף שהוא י"ו ניסן כולו אסור ואפילו חדש בזמן הזה עד לערב (מנחות ס"ח רמב"ם פ"י ממאכלות אסורות): [כ] הלל הזקן תקן ב' תקנות פרוזבול שלא יהא שביעית משמטת המלוה (משנה שביעית פ"י גיטין ל"ו רמב"ם פ"ט משמיטה ויובל ועי' בר"ן ובר"ה ריש ה' ממרים עיין הפרוזבול) ומוכר [illegible] בית בעיר חומה אחר י"ב חודש ולא נמצא הלוקח שיניח מעותיו בב"ד ושובר הדלת ונכנס לביתו (ערכין ל"א מי שאחזו עד רמב"ם פי"ב משמיטה ויובל)

[כא] רבן גמליאל הזקן תקן ה' תקנות ברכת המינין [illegible] בתפלה ושמואל הקטן סידר נוסח הברכה (ברכות [illegible] רמב"ם ה' תפלה פ"ב) והיוצא חוץ לתחום ברשות ב"ד שיש להם אלפים אמה לכל רוח (ר"ה [illegible] אין מעידין רמב"ם ה' שבת פכ"ז) ושתהא האשה נשבעת ליתומים בב"ד או תשבע חוץ לב"ד ותגבה כתובתה (גיטין ל"ד רמב"ם פט"ז מאישות) שיכתבו בגט שני השמות שיש לאיש או לאשה (גיטין ל"ד רמב"ם פ"ג מגירושין) שהאוסר ומבטל הגט בפני ב' עדים או מבטל הגט שלח שמבטל אותו מבטלו מדבריו (גיטין ל"ג קדושין י"ב רמב"ם פ"ו מגירושין): [כב] רבינו הקדוש תקן באשה שראתה דם אפילו יום א' תשב ז' נקיים (נדה ס"ו רמב"ם פי"א מאיסורי ביאה ע"ש בהגה"מ): [כג] שמואל תקן ב' תקנות חולה המגרש על תנאי שיכתוב בגט אם לא מתי לא יהיה גט ואם מתי יהיה גט ואם לא מתי לא יהיה גט (גיטין ע"ה רמב"ם פ"ט מגירושין) ותקן תפלה קצרה הביננו [illegible] (ברכות [illegible] ושמואל אמר הביננו והרמב"ם השמיט [illegible] תקנה) [כד] ר' יוסי התקין בצפורי שתי תקנות שלא תהלך אשה בשוק ובנה אחריה (סנהדרין י"ח רמב"ם פכ"א מאיסורי ביאה) ושיהיו נשים מספרות בבית הכסא (סנהדרין י"ט רמב"ם פכ"א מאיסורי ביאה ובירושלמי חשבה בתקנת עזרא): [כה] ר' יהושע בן גמלא תקן ב' תקנות להושיב מלמדי תינוקות בכל מדינה ועיר ושיכניסו התינוקות בן שש או בן שבע שנים (ב"ב כ"א רמב"ם פ"ב מת"ת): [כו] האמוראים חכמי הגמרא תקנו בימי רב נחמן שבועת היסת ולרמי? שטוען בכל הטענות (שבועות מ' רמב"ם פ"א משבועות): [כז] האמוראים האחרונים תקנו שכל אשה שמורדת בעלה מתשמיש נעשית מורדת (כתובות ס"ג רמב"ם פי"ד מאישות): בנושא כליו ובראש"ם פ' א"ע; [כח] הגאונים הראשונים הנקראים רבנן סבוראי שהיו אחר חיבור הגמרא תקנו שרבו הרמאים ומבריחים נכסיהם ואומרים לעשות להם סדר ב"ח שמשביעין את הלוה שבועה חמורה [illegible] של תורה בנקיטת חפץ שאין לו כלום יותר על כלים שמסדרין לו ושלא הבריח כלום ביד אחרים ושבועה (רמב"ם ה' מלוה ולוה פ"ב ועיי"ש בכ"מ ובלח"מ): [כט] הגאונים האחרונים וראשי ישיבות תקנו חמשה תקנות שכותבין הרשאה אף על המטלטלין [illegible] שלא יטול כל א' ממון חבירו [illegible] אחרת (רמב"ם ה' שלוחין ושותפין פ"ג) ואם השליח ויטול מעות שיש לו ביד חבירו ולא היתה לו [illegible] אני [illegible] אותו [illegible] שבארץ ישראל [illegible] לו המעות על גבן (רמב"ם שם ע"ש [illegible] שבמדבריו [illegible] ורעועים ועיין בטוש"ע ח"מ ובאחרונים) [illegible] ראובן בהרשאת שמעון [illegible] ולוי וטען להב"ד [illegible] שמעון ושבע מוציאין הממון מלוי והיה מונח בב"ד עד שיבא [illegible] ראובן והמרים על פי שטען טענת שכר [illegible] הממון (רמב"ם ה' שלוחין ושותפין פ"ג) ושתגבה האשה כתובתה

וכל

חשבתי ימים מקדם אמרה כנסת ישראל להקב"ה חשבתי וראיתי
שנים נגאלתי מבבל וממדי מיון (תנחומא ולקוט תהלים תתע"ג)
ועכשיו עדיין לא נגאלתי תאמר שעזבתני ועיין בילקוט תהלים רמ"ג
תשס"ב בשם הפסיקתא שאומר הקב"ה אני עתיד עוד להעביר
את המלכיות מן העולם ולא כבר העברתי
מבבל ומדי ויון ועתיד אני להעביר מלכות
הרביעית והיא מתרעמת לפני ואומרת
עזבני ושכחני ובגמרא (ברכות ל"ב)
פריך היינו עזובה היינו שכוחה
ומתרץ עי"ש :

פיסקא ר"ב פתח ר' תנחומא פ
פשרה לגרוס פסוק ותאמר ציון פתח
בזה יתאונן אדם חי וסיים בותאמר
ציון כדלקמן סוף פיסקא זו : הרי
הוא לא והוא לשון תמיה למה נאמר
חי בפשיטא כמת אינו יכול להתאונן
לכן דרש שמלת חי קאי על חי ה
העולמים : שהוא חי נראה דכצ"ל
גבר אחר שהוא חי מתאונן על ומה
ברבות פסוק זה ובילקוט איכה (רמז
תת"ט תתר"מ) ובילקוט ישעיה (סוף
רמז רפ"ט) ודרש חי על האדם שכל
זמן שהוא חי ברכה של אדם להתאונן
על מדותיו של הקב"ה בחושו שאם
באו יסורים עליו יפשפש במעשיו
וידע שעל חטאיו נענשו וזה לו
להתאונן שהם הביאו עליו ה
היסורין : ובע"ד לפי מלת לפי שחי:
נר ה' נשמת אדם ונאמר כי נר מצוה
ותורה אור (משלי ו') ואיתא ב
ברבות (ריש ראה ורבה תצא) אמר
הקב"ה לאדם נרי בידך ונרך בידי
ונרך בידי זו הנפש אם שמרת את
נרי (התורה והמצות) אני משמר
את נרך ואם לאו אני מכבה אותה
(הנשמה) רק שהקב"ה מחזיר פ
פקדון הנפשות בכל בוקר אף (
להתאונים מצד החסד וכמו שאמר
במשל לפי שהפקיד ט"ט : נפש כל
חי ודרש גם כאן גם על האומות
דאיתא ברבות (סוף שופטים)
בשר ודם אם יש לו שונא ט"ט אבל
הקב"ה אינו כן אלא כל האומות ה
העולם מכעיסין אותו והם ישנים
וכל הנפשות עולות אצלו מכן שנאמר
אשר בידו נפש כל חי ובבוקר הוא
מחזיר לכל אחד ואחד נשמתו
שנאמר נותן נשמה לעם עליה
(ישעיה מ"ב) : כי תשוב אל רוחך
והוצאת מפיך מלין כדמפ' והפסוק
הוא באיוב ודרש עפ"י המשל שאמר
מאחר שהקב"ה מחזיר לך פקדונך
מצד החסד אני דרך תימה ישאל
למה אתה מוציא מפיך מלין
ותתרעם על מדותיו ואיך יגבר
בחטאו כמו שאמר במשל יהי שח
מתרעם על איך אפשר שיתרעם
על ה' ואם באו עליו יסורין יבדוק
במעשיו המקולקלים ואותו שיאשר
לו

עזבו אביך ונבניה בתולת ישראל אמרה לו ציון הרי
המה שנים אני יושבת כך חשבתי ימים מקדם ולא
נגאלתי לכך נתיאשתי תאמר שעזבתני רבונו ומכן
שציון אמרה כך מזה שכתוב בענין ותאמר ציון עזבני
ה' וה' שכחני :

פיסקא ר"ג פתח ר' תנחומא בר אבא נשה"ל מה
יתאונן אדם חי גבר על חטאיו הו"י
שאדם חי מתאונן אדם אלא א"ר אחא מה יתאונן על
חי העולמים ועל מי יתאונן גבר על חטאיו שהוא חי
ומתאונן על הקב"ה וכן הוא אומר לך עמי בא בחדריך
וסגור דלתיך בעדך ואם באו יסורין עליך לך והסתכל
בחדרי לבך ודע לפי שעוונותיך הבאתה עליך יסורין
ואין חבריך אלא כליות שנ' נר ה' נשמת אדם חופש
כל חדרי בטן הוי מה יתאונן אדם חי שהוא חי עומד
ומתאונן על הקב"ה לפי שהפקיד אצל חבירו פקדון
אצל תן לו מה שהפקדתי אצלך פעמים שהוא ממשכנו
בחובו והוא אומר לו תן לו מה שאתה חייב לו ואח"כ
אני נותן לך את פקדונך כך הקב"ה אומר לאדם
הנה כמה דברים הזהרתי לך בתורה שלא תעשה אותם
אתה חייב מיתה אמרתי לך לא תרצח ואם רצחתה
מות יומת המכה רוצח הוא ואם נאפת מות יומת ה
הנואף והנואפת וכן השבת מחלליה מות יומת
אמרתי לך שלא תעבור על אחת מכל אלה ואם עברת
לך על אחת מהם אני צריך ליטול את נפשך מגופך
שכך אמרתי לך בתורה ואיני עושה לך כך אלא אתה
פוקד את נפשך שנאמר בידו נפש כל חי ורוח כל
בשר איש ואיני כובש פקדונך אלא מחזירה לך בכל
בוקר ואח"כ ומפיק הוצאת מלים כי תשוב אל רוחך
ומפיק הוצאת מלים אמר גבר בחטאו יהי שח מתרעם
על הקב"ה דרכך ומעלליך עשו אלה אולת אדם
תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו ~ מבקש אתה לידע
עד היכן היו בני ירושלים עובדים ע"ז , הבנים מ
מלקטים עצים והאבות מבערים את האש והנשים לשות
בצק לעשות כונים למלכת השמים , מהו לעשות
כונים למלכת השמים אלא שהיו עובדים למלכת ה
השמים זו היא הכוכבים , ומכל עובדים אותה
אלא כל מי שהיתה לו בית ערלין היה חופר בתוך
ביתו כשהוא כמין צינור והיו מטמינים אותה כנגד
החמה שכשעולה הכוכבים יראוהו וישתחוו לה ולכך
אומר יחזקאל הראית בן אדם מהו הראית שאדם
אומר לחבירו ראית מה עשה לי פלוני כך אמר לו
הקב"ה הראית מה שהם עובדים אותה
בטמוניות לא אלא בפרסום עצמם כנזיר הגה ש
שמשרים בשערו ואמרו לזה שערו של זה גדול והם
אומרים לו שהוא נזיר כך היו בני ירושלים עובדים
לכוכבים בפרהסיא ולא בטמוניות הוא שירמיה
אמר הבנים מלקטים עצים והאבות מבערים האש
לעשות כונים למלכת השמים , אמרה לו ציון לא היה
לבנים משל בנים ולא לנשים משל נשים ולא לאבות משל
אבות אמר לה הן והיה לבנים היה לאבות והיה
לנשים

וכל תנאי כתובה אחר מות בעלה אין מן המטלטלין (אלפסי
פ' מציאת האשה והרא"ש פ' האומר רמב"ם פט"ז מאישות
ועיין בריב"ש) ושירא כל חוב גובה מטלטלין מהיורשין
(רמב"ם פי"א מלוה ולוה ועי"ש) : [ל] רבותינו של הרמב"ם
תקנו שכל מי שנתחייב שבועה אפילו
היסת יש לו להחרים סתם קודם
שישבע על מי שיטעון עליו דבר
שאינו והודאה (רמב"ם פ"א מטוען
ונטען) הרי לך ע"ז תקנות מזמות
משרע"ה עד ימי הרמב"ם :

[לא] ועוד תקנו הגאונים שהיו
בזמן האחרונים ברכת המינין
רבן וברכת בחלום :

[לב] ועוד תקנו הרבינו גרשון ור"ת
כמה תקנות וגזרות וחרמות
הכתובים בספרי האחרונים וגם
תקנות שו"ם היינו ר"ת שפירא ורמייזא
ומגנצא המבוארים באחרונים ואין
להאריך בזה כאן ושמור כללים אלו
בידך כי ישרתו לך בכל פעם ,
ועתה אבאר שדברי הפסיקתא
שלפנינו מיוסד על מנהג ועל ת
תקנות חכמים כי מה ששנה ר' חייא
הגדול שהוא כמו כן ואסור לאכול
בשר ולשתות יין היינו בערב ת
תשעה באב הוא רק משום מנהג
כמו שמצינו בר' יהודה בר אלעאי
אבל מה שאמרו לעולם אנו צריכין
שתהא אנחה בלבנו עד שישוב
הקב"ה עליה היינו התקנות שתקנו
החכמים שבארץ הישוב כמ"ש בתוספתא י"ג
ט"ו ש"ג י"ג שנתקן בשביל לזכור ה
החורבן תמיד ושתהא אנחה ב
בלבנו עד שישוב אליה במהרה
תבנה יהודה וירושלים :

ירמיה ל"א
תהלים ע"ג
איכה ג'
ישעיה כ"ו
משלי כ'
איוב י"ב
שם ט"ו
ירמיה ב'
משלי י"ט
ירמיה ג'
יחזקאל ח'

ר

וסלק בימינו כי אמרו לא תלא הרעות : מבקשי אתה ועבר כל
גר והרבה שישראל היו מכעיסין להשי"ת ואוב ואע"פ התרעמו
ותאמר ציון עזבני וגו' וכן שמסיים בסוף פיסקא ג' : הבנים
מלקטים בסוף הוא בירמיה : והו הכוכבים צבא הכוכבת
וכן לשון השמולה הכוכבים של הכוכבת
וכמו שסיים בלשון יחיד ולעבדים אותה
לעבוד ולשתחוות לה, והמפרשים
לא ידעו לפרש כוכבת והדפיסו פ
כוכבים וכן הגירסא בילקוט (ירמיה
רמז רע"ו) כוכבת והוא אחד מז'
כוכבי לכת שצ"ם חנכ"ל הנקרא כוכבת
או כוכבת ונקרא בלשונם

וסברו שמזל הכוכב הזה יש להם ה
השלחה בכל ענייניהם כידוע בספרי
עובדי הגלא שלהם ועליו הדרשות
לכן מגרת דווקא מפורש שם ומעבר זה
עניין נוגה אצל המשתמשים כידוע :
היה חופר בתוך ביתו טו' עשנה
והיו מכוונים כי הגי' בילקוט שם וכאן
כאן טו' עשנה כמין צינור והיו
שהיו חופרים בכותל ופותחין חלון
כמין צינור נגד המזרח להשתחוות
שם להכוכבת וכן מפורש ביחזקאל
(ח) ופניהם קדמה והמה משתחוים
קדמה : שאדם צלמים האומר :
תאמר וכו' בטמוניות לאו פי' לפי
שביחזקאל שם (ח) כתיב הראית בן
אדם אשר זקני בית ישראל עושים
בחושך וגו' תאמר שעבדו תשיבו
בטמוניות לאו אלא כמ"ש בבר' (פ'
פג) שעבר היו מגנאי (מכעיסין) להקב"ה בטמוניות חזרו להיות מגנין) אותו בפרהסיא וכמסיים בפתיחתא באיכה רבתי

:לבנים אלא עזבתם והחלפתם מעשה אבותיכם אברהם
שאמרתי לו להביא את יצחק בנו ולא עיכב ויצחק ה
היה טוען עצים כאדם שטוען את הצלוב שלו, ושרה
כשבאו המלאכים לבשרה הניחה כל שפחותיה ולשה
ועשתה עוגות, יצחק בנו של אברהם טוען עצים לבוא
להקריב לפני ואתם הבנים מלקטים עצים לע"ז,
אברהם נטל את האש ואת המאכלת ואתם האבות
מבערים את האש לע"ז, שרה לשה ועשתה עוגות
למלאכים, ואתם נשים לשות בצק לעשות כוונים מפני
לא עשיתם מה שעשו אלא החלפתם מעשיהם, ואחר
כל זה שעשיתם ציון מתאוננת ואומר עזבני ה' :

[א] הר הזיתים עיין בפי' זה שהרבתי מענין עשר מסעות
ועוד שגירסת הגמרא והילקוט והמדרשים והאדר"נ משונים כ
בהנוסחאות והנוסחא הנכונה היא כמ"ש בפסיקתא ( )
ופה מכפורת לכרוב כו' ומהחצר למזבח מן המזבח לגג מן הגג
לחומה ומן החומה לעיר ומן העיר להר
הזיתים מכפורת לכרוב דכתיב ו
וירכב על כרוב וגו' וכן הוא הנוסחא
במסכת ראש השנה כתובה גבי שכינה
באותו מות של מהר"ם כאן בנשת וכן
הוא גירסת רש"י בש"ס הנדפסים
ועיין בילקוט ירמיה ויחזקאל שהבאתי
בפירושי ותבין :

פיסקא רבה ב"א ותאמר ציון עזבני ארבעה נביאים פתחו תנך כנגד מדת הדין, דוד
וירמיהו, ואסף, ובניו של קרח, דוד פתח למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה — תהלים י'
אל הקב"ה לדוד הלא דוד שכן רע אתה שב"א מנו בשא ולא מנו נבפת, ואתה עומד
ואומר למה ה' תעמוד ברחוק, אמר ר' יונתן שלש שנים ומחצה שהיו השונאים מקיפים את
ירושלים היתה השכינה עומדת על [א] הר הזיתים והיתה צווחה בכל יום קול ה' לעיר — מיכה ו'
יקרא וגו', וכן דרשו בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב ולא בקשו לעשות תשובה עומד ואומר — ישעיה נ"ה
למה ואתה ה' תעמוד ברחוק, ירמיה אף הוא עומד ואומר למה לנצח תשכחנו תעזבנו — איכה ה'
לאורך ימים אל הקב"ה לירמיה ירמיה וכי אני עזבתים תחלה הם עזבו אותי שנ' עזבו — ישעיה א'
את ה' נאצו את קדוש ישראל ואתה אומר למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים, אסף אף
הוא אומר למה אלקים זנחת לנצח יעשן אפך בצאן מרעיתך אל הקב"ה ואסף הלא אסף אף — תהלים ע"ד
אני זנחתי תחלה הם זנחו אותי שנ' זנח ישראל טוב וגו', אף בניו של קרח אמרו — הושע ח' תה' מ"ד
למה פניך תסתיר אלה הסתרתי פני תחלה הם הסתירו פניהם תחלה, סגרו דלתות ה — תה' מ"ד
האולם גם סגרו ויכבו את הנרות ויסבו פניהם ונתנו עורף ואתם אומרים למה תסתיר — ד"ה ב' כ"ט
פניך וגו' :
ארבעה

וביקוט יחזקאל (רמז שמ"ח) כשלא מלחו בידם לעבוד בטמוניות חזרו להיות עושים אחר הדלת (ישעיה נ"ז) ואח"כ על הגגות (צפניה
א') ואח"כ בגנות (ישעיה ס"ה) ואח"כ בראשי ההרים (הושע ד') ואח"כ על כל תלם שבשדות (שם י"ב) ואח"כ אל כל ראש דרך
ואח"כ בכל רחוב (יחזקאל ט"ז) ואח"כ בעיירות (ירמיה ב') ואח"כ בחוצות (שם י"א) עד שהכניסו ע"ז לקדשי קדשים וכמ"ש ביחזקאל שם (ח)
סוף הענין הזה באורך. וזהו שמסיים כאן בפסיקתא בפרהסיא ולא בטמוניות הוא שירמיה אומר הבנים מלקטים וגו' :
כנזיר הזה
אמרה לו ציון לא היה לבנים   בילקוט ירמיה (רמז רע"ו) ליתא כל זה אלא כך גרס שם כשראה הכוכבת יעמוד ושתחוה
לה אמר להם הקב"ה החלפתם מעשה אבותיכם אברהם נטל כו' ע"ש ונראה פי' הפסיקתא כך

פיסקא רבתא דוד לשון הוי דוד וכן ליתא לא אסף ובילקוט תהלים (רמז תרמ"ג) ליתא מלת לא : שכן רע אתה שביבא בושא ולא
מני נבקית כבא ושביבא בושא פי' שכן רע ולא מני נבקית פי' לאני לא הרחקתי אותם אבל הם הרחיקוני
מעליהם כמפורש ואגיו וכן בילקוט (תהלים רמז תרמ"ג) הגי' אל הקב"ה דוד שכן רע אתה ולא הם הרחיקוני מעליהם אר' יונתן וכו':
ג' שנים ומחצה כמפורש בגיטין ( ) ובאיכה רבתי (פסוק לא האמינו) ג' שנים ומחצה עשה שם נבוכדנאצר
שרגא (ראש השנה ל"א אדר"נ פ' ל"ד ובפתיחתא באיכה רבתי ובילקוט ריש ירמיה רמז רנ"ב ויחזקאל רמז ש"ג) : על הר הזיתים כמה
עשר מסעות נסעה שכינה מכפורת לכרוב ומכרוב כו' ומחומה לעיר ומעיר להר הזיתים ובפסיקתא פיסקא ( )
מעיר להר דכתיב ויעל כבוד ה' מעל תוך העיר ויעמוד על ההר אשר מקדם לעיר (יחזקאל י"א) והוא הר הזיתים מחומה לעיר דכתיב קול ה' לעיר יקרא (מיכה ו')
באיכה רבתי ובילקוט ירמיה (שם) הגירסא ג' שנים ומחצה עשתה השכינה יושבת על הר הזיתים : והיתה צווחה בכל
יום בכל יום ואומרת שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם (ירמיה ג') וכיון שלא עשו תשובה והיתה בת קול מכרזת שלשה
ואמרה אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני בצר להם ישחרונני (הושע ה') התחילה השכינה פורחת באויר
אלעזר ג' שנים ומחצה היו שונאים מקיפים את ירושלים שכינה עומדת על הר הזיתים ובילקוט תהלים (רמז תרמ"ג) הגירסא אר'
וזהו הפסוק שבפסיקתא עומד ואומר ואתה עומד ואומר למה ה' תעמוד ברחוק ומכרזת דרשו ה' בהמצאו ולא היו
והוא לשון בתמיה כשלא היו כמין קרא
דוד

[ב] התחלה תוכחות שתים קמ"ש בפירושו ומדרש רבות שהבאתי שם שנכפלו (עזובה) ושכוחה הושב על ידי ישעיה בנחמתו גם אלה תשכחנה וגו' שאחר פסוק ותאמר ציון עזבני ה' ואמנו שרחם השיב הקב"ה לישראל התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך ונראה להביא עוד ראיה מפסוק לא יאמר לך עוד עזובה ולארצך לא יאמר עוד שממה כי לך יקרא חפצי בה ולארצך בעולה כי חפץ ה' בך וארצך תבעל (ישעיה סב): פיסקא ר"בו [א] אסטטיא פי' אסטאטיבא והוא לשון רומי (הערא לשון) ו

בוג חסר כמו שנתבאר: הם עזבו אותו בילקוט תהלים (שם) הגירסא הם עזבו ושכחו אותי שנ' שכחו אל מושיעם (תהלים קו) עזבו את ה' (ישעיה א) וכן ראוי לגרוס כאן ב בפסיקתא דקאי על שניהם על שכיחה ועל עזובה וכמו שמפורש להלן בפסיקתא בפסוק גו: ישראל טוב ה' יש כאן חסרון ו[illegible] שנ' גנח ישראל טוב ואין טוב אלא הקב"ה שנ' טוב ה' לכל (תהלים קמה) וה"ה בילקוט תהלים (שם): אני הסתרתי יש כאן חסרון ו[illegible] אל הקב"ה אני הסתרתי פני תחלה הם הסתירו כו' ובילקוט (שם) חסר אני ה הסתרתי פני תחלה והוא הגירסא כמ"ש:

~~ויבנו את תפילותיהם ולא ידעו לפרש מה ענין פסוק זה לכאן ובתנ"ב [illegible] לשון זה כ"פ ויבן את החצר (מלכים א' ז) כי חצרים שם להם (נחמיה יב) ויבנו ביתי וחצרות (דה"א כח) ועכ"פ אין להם ענין לכאן ואין [illegible] בחרבות ובמקומות שונים וכולם שבו כראוי כי לשון זה כולה מוסיף ו[illegible] הם הסתירו פניהם ממולה של יוסף פניהם ממשכן ה' וירחו מערך גם סגרו דלתות האולם ויכבו את הנרות ושל פסוקים מפורשים הם בדברי הימים (ב' כ"ט) והמפרשים על כ"ב של ויכבו כ"כ ומן ה"ל על הנרות עשו ח"ל ומגיה בזן את המנורות במקבן הפורח באורה ועלן כמוסר ויותר וחלוק ונה~~

פשוט: ואתם אולמים כצ"ל: ארבעה דברים שאל כצ"ל: בשעה שפירש הגירסא בפסיקתא ישן ובילקוט תהלים (רמז תתפב) ותהנה ירמיה ונדר כריתת אל נבוזר אדן אם טוב בעיניך לבוא אתי בבל (ירמיה מ) של ישראל את ירמיה שפירש מהם נעו

ארבעה שאל ירמיה את הקב"ה בשעה שפירש על שתים השיבו ועל שתים לא השיבו ואילו הן מאיסה געולה עזובה ושכחה לפי שראה ירמיה את הדינים הקשים שהביא הקב"ה על בני ירושלים והוא עומד ומתמיה ואומר אפשר הקב"ה שב עליהם מעתה והוא שואל את הקב"ה ואומר הללו ארבעה דברים וכן הוא אומר בסוף מגילת קינות למה לנצח ת תשכחנו תעזבנו לאורך ימים אמר ירמיה לפני ה הקב"ה רבש"ע למה לנצח תשכחנו אתה תעזבנו לאורך ימים כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאוד למלך שהיה לו מטרונא והיתה חביבה עליו ביותר ועל ידי שמטרונה היתה יודעת שהמלך היה מחבבה יותר מידי היתה פושעת על כבודו של מלך ומפלגת את עבדיו פעם אחת כעס עליה המלך וצוה על עבדיו שיבואו ויגרדו אותה בשערה וישליכוה שהיה שם עומד כיון שראה בן טוב בא אצל המלך התחיל אומר לו מרי המלך אמור לו מה יש בדעתך לשוב עליה או אין בדעתך לשוב עליה, אם יש בדעתך לשוב שלוט הוא האדם במשתה ואם אין בדעתך לשוב עליה היה לך לגרשה שהלך משא ואחר כך אמר ירמיה לפני הקב"ה רבש"ע המאוס מאסת את יהודה אלא אם בציון געלה נפשיך, אם יש בדעתך לשוב עליה מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא אמר לו לך ורבך ורבו משה רבם של כל הנביאים כך אמרתי לו בסוף כל התוכחות ואף גם זאת לא מאסתים ולא געלתים וגומר לא מאסתים לא געלתים הרי על שתים השיבו ועל שתים לא השיבו כיון שראתה ציון שארבע בדברים שאל ירמיה מן הקב"ה מאיסה געולה עזובה ושכחה [ב]התחילה תובעת שתים ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני:

ובבראשית רבה (פ"ו) בשר ודם בשעה שהוא עושה אסטאטיבא ועושה הנמה ושבט/שכן נקראים בלשון רומי הבעלים המוכנים לאנשי המלחמה בגון שהם שוטים ועומדים להעמיד (ערוך אסטטיבא וערוך דשוב) וכן בלשון ארמי (במלכים ב' יא) המלך עומד על העמוד תרגומו על אסטונא ופי' המתרגם שהוא כמו אצטווא בדברי רז"ל והוא דבר המיוחד לישיבה [illegible] מוד עשה אסטטיא פי' אסטאטיבא פי' צרה ששבו כלום להנפש וזהו פי' המרחב על נהרות בבל שם ישבנו ש שהישיבה והחנה הראשונה מגמן שיצאו מארץ ישראל היה שם על נהרות בבל כי עד הנה לא הניחו אותם ה האויבים לישב ובאיכה רבתי מדרש (בפסוק על צוארנו) נבוכד עשה שחיט ע עצמות צרה לנבוזראדן ואל אחריהון באורן [illegible] בעלי תשובה הוה ויבו פושה [illegible] שבים כיון באת פניו והון לא תשבקיון ביוצון בלא יעבדון תשובתא ואחריהון ירחם עליהון כיון ביניהם ויתהון כד הוה קאים חד מנהון הוה נפל ליה ומפסע ליה

ירמיה יב

ויקרא כו

פיסקא ר"בו בא' ותאמר ציון בשעה שבא נבוכדנצר ושרף את המקדש והגלה את ישראל ושבה אותם לא עשה [א] אסטטיא בכל ארץ ישראל אלא היו רודפים אותם

כולם בבכיה וכן הוא בילקוט ירמיה (רמז שכג) ומפורש בסוף פתיחתא באיכה רבתי הדבר אשר היה אל ירמיה מאת ה' לאמר (ירמיה מ') מה היה אותו הדבר אלא אמר לו (הקב"ה לירמיה) ירמיה אי את יתיב הכא (בארץ יהודה) אנא אזיל עמהון (אלך עמהם לבבל) ואם אתה הולך עמהם לבבל אנא יתיב הכא (אני אשב לי בארץ יהודה) אמר לפניו (ירמיה) רבש"ע אין אנא אזיל עמהון מה אנא יהיב להון אלא ייזיל מלכהון ובריהון עמהון בהוא יצא והינא להון סגיא עי' וכתגר (וארץ יהודה) היה מוצא אצבעות מונחין עי' וזהו פי' הפסיקתא כאן שכל בדברים שאל ירמיה מאת הקב"ה בשעה שפירש מהגולה וחזר לארץ יהודה ובילקוט ירמיה (שם) הגירסא משונה קצת עי"ש ויותר הענין השייך לכאן מפורש לעיל בפסיקתא בפרשתא עשר תעשר (פיסקא) ועי"ש בפירושנו: מאיסה געולה כצ"ל; הדינים הקשים שהעביר על כצ"ל: שאל מאת הקב"ה כצ"ל; רבש"ע בילקוט ישעיה (רמז שלב) ליתא מן רבש"ע עד למלך שהיה למטרונה וברבות הנ' משפטים הענ' כך בשעה שגלו ישראל מירושלים הוציאו אותם השונאים בקולרין והיו אומות העולם אומרין אין הקב"ה חפץ באומה זו שנ' כסף נמאס קראו להם (ירמיה ו') עד כיון שאמר ירמיה זה באו ואמרו הקב"ה אפי' רבון העולם אתה שמאסת את בנך הרב המאוס מאסת את יהודה ואם בציון געלה נפשך מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא (ירמיה יד) משל למלך שהיה כועס על אשתו אל שושבינה עד מתי אתה מרחקה ואם אין אתה רוצה אותה למה אתה מרחקה אותה אל אפילו כל פלטין שלי חרב לאשתי אינו מגרש אותה כך אמר ירמיה להקב"ה אם לגרשה אתה רוצה הרחק אותה עד שנעשה של כי אם מאוס מאסתנו קצפת וגו' ואם לאו מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא אל הקב"ה אפס אני מחריב עולמי איני מגרש ישראל של כה אמר ה' אם ימדו שמים ממעל וגו' גם אני אמאס בכל זרע ישראל וגו' (ירמיה לא) אלא אמר הקב"ה אף על פי כן התרתי לעשות אם יחטאו יהא בית המקדש משכון שנ' ונתתי משכני (ויקרא כ"ו) ובילמדנו (פ' משפטים) הנוסח כן כתובה אך שמסיים אחר עד שתחנו ואם בדעתך לחזור עליה למה תבזבז בהרהור אך בילקוט ישעיה (שם) הנוסח מהמשל הכל כפסיקתא שלבסוף אבל עיקר הגירסא הוא בילקוט ירמיה (רמז רלב) אם יש בדעתך לשוב עליה ותן שלוט האדם באשתו ועל שלוט האדם באשתו בתחיה מאחר שתחזור להיות אשתו אין מהראוי להכותה וכצ"ל כאן בפסיקתא והל' מה"ט אם מרפא ואחר אבל לא להכותה: לך ורבך ורבו של רבך משה רבן של כל הנביאים כצ"ל: שתים השיבו לו בסוף איכה רבתי הגירסא

הגירסא כך ד' דברים אמר ירמיה מאיסה וגעילה עזובה ושכוחה, מאיסה וגעילה דכתיב המאוס מאסת את יהודה אם בציון געלה נפשך, והושב על ידי משה דכתיב לא מאסתים ולא געלתים (ויקרא כ"ו) עזובה ושכוחה דכתיב למה לנצח תשכחנו תעזבינו לאורך ימים והושב על ידי ישעיה דכתיב גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך א"ריב"ל ד' דברים אמר ירמיה מאיסה וקציפה עזובה ושכוחה, מאיסה הושב על ידי עצמו דכתיב כה אמר ה' אם ימדו שמים ממעל וגו' גם אני אמאס בכל זרע ישראל על כל אשר עשו, קציפה הושב ע"י ישעיה שנאמר כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף (ישעיה נ"ז) אבל בילקוט, ישעיה (רמז ש"ב) הגי' כמו בפסיקתא שלפנינו ועיין לקמן פיסקא ( ):

עזבני ה' וה' שכחני כצ"ל:

פיסקא ר"ח אסטירא פי' עזיבה והעברה: שעשה לסנחרב שנשרפו כולם בלילה אחת: אלו ואלו, אלו נפלו לאריה כצ"ל: היו מסתכלים אלו באלו כצ"ל: הכנס הזה הקטן והשפל הזה: ושלטו על נפשותם פי' גברו על נפשם לעצור בהונות ידיהם עם השיניים של עצמם: אליוני פי' בהונות ועל בוהן ידו (ויקרא ח) תרגומו ועל אליון ידו ובגיטין (ס"ט) אטופרא באליוני פירש"י צפורן בוהן ובפסוק איך נשיר (תהלים קל"ז) פירש"י בתרגום מן יד קטעו לוי אליוניהון בכיביהון וכל הענין כלשון הפסיקתא שלפנינו: ומרצצים ומקצצים אותם כצ"ל פי' עם השיניים שלהם ובילקוט תהלים (רמז תתפ"ב) יש שם חסרון וכצ"ל כמו שכתוב כאן: ואומרים לו אין אתה, יודע כצ"ל שהיו כפותינו חגורים בברזל פי' שיראו לומר שהם חבלו בעצמם ואמרו שעל ידי שהיו ידיהם כפותים בחגורה בשלשלאות של ברזל נתקטעו אצבעותיהם מגזה: אצבעותיהם ואומרים להם כצ"ל: עזובה ושכוחה שתבעו לעיל פיסקא ג': ואם אין אתה לבד מכאן כצ"ל ור"ל אם אין לך ראיה גמורה מכאן שקצצו בהונות ידיהם יש ראיה אחרת [illegible]: מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל וכתיב שעלו הכהנים והלוים וראשי האבות שנ' ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימין והכהנים והלוים כצ"ל: ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם שלא היו יכולין כצ"ל ומנין שחזרו אותן הלוים שגלו מתורה שכן כתיב ורבים מהכהנים והלוים וראשי אבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו כצ"ל ועיין בילקוט תהלים (תתפ"ב) כל הפיסקא הזו באריכות אך חסר מקצת דברים מהפסיקתא שלפנינו ונוסחת הילקוט הוא ממדרש שוחר טוב (פ' קל"ז) ע"ש:

ליה אמרין איברים טריף לה קמיהון ואינון מהלכין בעל כרחיהון שלא בטובתהון אמר רבי יהושע בן לוי נבוזר אדן הוא אריוך ולמה נקרא שמו אריוך שהיו עוהם על השבויה כאריה עד שהגיע לפרת כיון שהגיע לפרת אמר להון לחילותא שבקינון בנחון מיכן כדון לית א אלההון חזר עליהון הה"ד הוא ג דכתיב על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו עד לשם לא ישבנו:

איכה ר'

אותם כמה שנאמר על צוארינו נרדפנו ולמה היו רודפים אותם אלא היו חוששים לנפשם ואמר אלהים של אומה זו מצפה לה שיעשו תשובה שמא יעשו תשובה עד שהם נתונים בתוך ארצם והוא עושה לנו כדרך שעשה לסנחרב לכך לא עשו אסטירא בכל ארץ ישראל וכיון שבאו על הנהרות בבל וראו עצמם שהם נתונים בידם על אדמתם מיד עשו אלו אלו נפלו לאריה ושתרה ואלו נפלו לבכי ולמספד אמר להם נבוכדנצר מה אתם יושבים ובוכים והוא צורא לשבטו של לוי ואמר להם ה הכינו עצמיכם עד שאני אוכל ושותה אני מבקש שתעמדו ותגישו לפני בכינורות שלכם כדרך שהייתם מנגנים בבית המקדש שלכם לפני אלהיכם מסתכלים אלו באלו ואמרו לא דיינו שהחרבנו בית מקדשנו בעונותינו אלא עכשיו אנו עומדין ומקישין בכינורותינו לפני הכנס הזה מיד עמדו כולם ונשאו עיניהם ותלו כינורותיהם בערבים שהיו שם ושלטו בנפשותם ונתנו אליוני ידיהם לתוך פיהם ומרצצים ומקצצים אותם ודוד מפרשה על הנהרות בבל שם ישבנו גם בכינו על ערבים בתוכה תלינו כינורותינו שתלו שבטו של לוי שם כינורותיהם בערבים על שפת הנהר כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון לא נשיר לא נאמר אלא איך נשיר מראים אותם אצבעותיהם ואומר להם אין אתם יודע שהיו כפותינו חגורים בברזל ונתקטעו אצבעותינו ראה היאך נשיר אמר להם הקב"ה אתם שלטתם באצבעותיכם וקטעתם אצבעותיכם חייכם מה שלא השבתי לירמיה ולציון אני משיב אתכם על עזובה ושכוחה שתבעו אותי שנאמר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני ולא עוד אלא אתם שלטתם באצבעות ידיכם של ימין אף אני אשכחך ירושלים תשכח ימיני ואם אתם לבד מכאן יש לך להקיש ממקום אחר שאתה מוצא שאחר שבעים שנה נבנה הבית ובשנה שבנו אומר להם שיעלו ויבנו את בית המקדש מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל כתיב שעלו הכהנים והלוים וראשי האבות. שנאמר ויקומו הכהנים והלוים ראשי האבות ואומר כך כתב ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אלא שלא היו יכולים להקיש בכינורות שהיו אצבעותיהם מקוטעות, ומנין שחזרו למתורה מן אותם הלוים שגלו מתורה שכן כתיב ורבים מראשי האבות והלוים אשר ראו הבית הראשון ביסדו וגו':

תהלים קל"ז

שם

שם

עזרא א' ונקם

בדה"ב ו'

עזרא א'

שם ח'

שם ג'

ב"א אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני אמר רבי אליעזר הספר תורתי בידכם והקץ בידי ושניהם צריכין זה לזה אם אתם צריכים לי להביא את הקץ אף אני צריך להם שתשמרו את תורתי לקרב בנין ביתי ואת ירושלים וכשם שאי אפשר לי מלהשכיח את הקץ שהוא תשכח ימיני כך אף אתם אין לכם רשות לשכח את התורה שכתב מימינו אש דת למו: דבר אחר אם אשכחך ירושלים כשגלו ישראל אף השכינה גלה עמהם אמרו לו מלאכי השרת רבונו של עולם כבודך במקומך אל תגלה שכינתך אמר להם הקב"ה לא כבריות של תנאים הם שכך התניתי עם

אין אנו צריך לה כצ"ל: אי אפשר לו מלהשכיח כצ"ל: תשכח ימינו כצ"ל שימין של הקב"ה כביכול משוכנת בשביל הקץ כדמפרש לקמן: את התורה שכתב בימין שנאמר מימינו כצ"ל: ואם אחרת פי' ואם אינה בטובה כן מלכה כבודי עמהם: ומושר עס"ו כצ"ל: וביוק כאומר ביובר [illegible] הקב"ה נ"כ בצרה [illegible] ר' אבוהו [illegible] לאחרין כאומר שכביכול הקב"ה בעצמו כבת לאחור ימינו וזהו שסיים ביין לצורא [illegible] שבי [illegible] שהראה הקב"ה לישראל [illegible] אך ימינו של הקב"ה משוכנת עמהם בילקוט ישעיה (רמז שנ"ג) מסיים כך וכל זמן שישראל משועבדים [illegible] שנאמר עמו אנכי בצרה וכתיב השיב אחור ימינו מפני אויב: שאין דוחק ופועק לקרב את הקץ בשביעין אין דוחק

בזוהר ת״ת זו״ח בילקוט ישעיה (שם) ובמד״ר שבאיכה רבתי
ובילקוט תהלים (רמז תתמפ״ה) ובילקוט איכה (רמז תתרי״ב)
הנוסח כך כיון שגרמו העונות ונכנסו שונאים לירושלים נטלו ג
גיבוריהם של ישראל וכפתו ידיהם לאחוריהם אמר הקב״ה
עמו אנכי בצרה כתבתי בתורה ועכשיו בני שרויין בצרה
ואני אנוח כביכול השיב אחור ימינו וכו׳
תבין בדברי הפסיקתא ובכל אלו המקומות
בילקוט וברבות מסורסים ולבסוף גילה
אותה לדניאל ט״ו וכאן בפסיקתא מוסרא
גו אלה כמו שאפרש שם : לעשות אוהלים
וחופות של כבוד כצ״ל : וכל א׳ וא׳ לפי
כבודו עיין בבבא בתרא (ע״ה) ובילקוט
בראשית (רמז כ׳) ובילקוט ישעיה (רמז ר״ט)
וברבות (סוף פינחס) : וברא ה׳ על כל
מכון הר ציון ועל כל מקראיה ענן יומם
ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד
חופה כצ״ל : ועל הבדות הראשונים ש
שאמר ר׳ אבהו זה קאי אבדעיו מה ש
שאמר ר׳ אבהו בשם ר״ש בן לקיש
שכביכול ימינו של הקב״ה משועבדת עד
שיגאלו ישראל מסיים כאן שלבסוף גילה
הקץ לדניאל : כשתאמר גילה של ימין
ר״ל שבעת הגאולה כביכול תאמר ה
הימין של הקב״ה ותקן משעבד שהשיבה
אחור בגלות ועיין בילקוט תהלים (רמז
תתפ״ה) ובילקוט איכה (רמז תתרי״ב)
ובאיכה רבה : עליון לומר לך שירים
ותשבחות כצ״ל וכה״ג בילקוט ישעיה (רמז
של״ג) : כי נפלאות עשה הושיעה לו
ימינו לפי הכתוב מכל מה עבר ונשיר
לה׳ מכל שעשה נפלאות שהושיעה
ימינו כביכול מהשעבוד וזהו שנתבאר
בפסיקתא לעיל :

פיסקא רבתי ב״א ותאמר ציון עזבני ה׳
ושכחני אינו אומר
כן אלא עזבני ה׳ וה׳ שכחני מהו ה׳
וה׳ אמרה לו כצ״ל וכה״ג בילקוט ישעיה
(רמז של״ב) :

פיסקא רבתי ח׳ ועשו אותו הספר ונדרש בעזיה
שיר שבקש
כתיב תעזוב אותם וכאן כתיב ותאמר
ציון עזבני ודרש שעשית כעזיבה של
הספר : ב״א עזבני עזן לאותו כמה
פורענות כצ״ל וכה״ג בילקוט ישעיה
(רמז של״ב) והנה שורש עזב יש לו
ארבעה הוראות (א) זה שפירשו ה
התנה כתב לשון עזיבה שבמקרא (ב)
זה שפירשו סחורה כמו עזבוניך שכתב
ביחזקאל (כז) שבלה [illegible] בפרשה אחת

פיסקא רבתי [א] שתי מדות של רחמים תשרה שהוא ב
בפסוק השם הראשון
הוי״ה והשם השני הוא אדנ״י שהוא דין ולא רחמים כמ״ש
~~במדרש זה~~ במפרשים ששם הוי״ה הוא רחמים ואדנ״י הוא
דין והנה שבפסיקתא שלפני (ד׳ בר״א ג) כתב בכל הפרשה
עזבני ה׳ וה׳ בוודאי זה ט״ס כמ״ש
לעיל בריש הפרשה הזו (פיסקא ר״א)
וכן הוא בכל הת״נ״ך המדויקים וכן
תהלים צב ברמסורה והנה ברש״י יומא (נג:) ד״ה
שש בהמה בתבו וכו׳ והבי״א [illegible] בפסיקתא
ותאמר ציון עזבני ה׳ וה׳ שכחני אותו
שתי מדות עזבוני ע״ש אם לא שנאמר דלא
בבעלי הקבלה והאחרונים ששם אדני הוא
דין אך אלהים הוא דין אבל אדני הוא
רחמים כמו השם הויה ובמ״א הארכתי:

עם אבותיהם שבזמן שהם בטובה ואני עמהם
ואם אחרת כביכול עמהם שנאמר עמו אנכי בצרה
ובזיך אמר רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש
נחשר. שהראה הקב״ה את ישראל כפותין
לאחוריהם בזיין לקרא לסבור את המקרא הזה
אחור ימינו וכל ימים שישראל משועבדים בעולם הזה
אף ימינו של הקב״ה משועבדת עמהם אמר דוד
לפני הקב״ה רבונו של עולם מה אתה סבור שאין
בוחן ופינק לקרב את הקץ אינו בוחן אלא ב
בשבילו ימינך עשה עד מתי תהא ימינך משועבדת למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך
תהלים ס׳ וענני לפיכך כשאמרה ציון עזבני ושכחני אמר לה הקב״ה יכול אינו אני לשכח א
אותך ימיני משועבדת בשבילך ואם שכח אותך ואם שכח אני אותך ימיני אני שוכח
אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני : ב״א אם אשכחך ירושלים אמר רבי לוי בשם רבי חמא
שם קל״ז בר רבי חנינא לפי שלעתיד לבוא עתיד הקב״ה לעשות אהלים וחופות של כבוד
לצדיקים כל אחד ואחד לפי כבודו כמש״ה ישעיה אומר וברא ה׳ על מכון הר ציון ו
ישעיה ד׳ ועל מקראיה ענן עשן יומם ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה והכל אומר מה כל הכבוד
הזה כלו רכב והם אומר והם כלו רוכב ומושעה באהלי צדיקים ימין ה׳ עושה חיל
תהלים קי״ח ימין ה׳ רוממה לפיכך כשאמרה ציון וה׳ שכחני אמר לה הקב״ה אני הרכבתי בכבוד
שאני עתיד לעשות לצדיקים בגאולתם שכל עתיד להיות מקלסים אותי ואומר קול רנה
וישועה ימין ה׳ רוממה ימין ה׳ עושה חיל ואת אומר וה׳ שכחני אם אשכחך ירושלים
תשכח ימיני. ועל הבדות הראשונים שאמר רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש אתה מוצא
לפיכך כשגילה הקב״ה לדניאל את הקץ מהו אומר לו בסוף ואתה לך לקץ ותנוח
דניאל י״ב ותעמוד לגורלך לקץ הימין מהו לקץ הימין כשתעורר גילה של ימין ו
כשתגאלנו אותנו משעבוד מלכיות ותושיע את ימינך עלינו לומר שירות אמרו לו ישראל
הפלאים שאתה עושה לנו ועל הישועות שאתה עושה לימינך מזמור שירו לה׳ שיר וזמרות על
תהלים צ״ח כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו הוי אם אשכחך ירושלים תשכח שיר חדש
ימיני :

פיסקא רבתי ג דבר אחר ותאמר ציון עזבני ה׳ וה׳ שכחני מהו ה׳ וה׳ אמרה לו אפילו
[א] שתי מדות של רחמים שכתובים בך ה׳ ה׳ אל רחום וחנון עזבו אותי
שמות ל״ד ושכחו אותי עזבני ה׳ וה׳ שכחני :

פיסקא רבתי ד דבר אחר ותאמר ציון עזבני ה׳ וה׳ שכחני עשה אותו הספר לאומות כלכה
שרפה ופיאה שהם עשוים הספר כמה שכתוב ובקצרכם את קציר א
ויקרא י״ט ארצכם לא תכלה פאת שדך ולקט קצירך לא תלקט תעזוב אותם : ב״א עזבנו טען
אותי כמה פורענויות כמה שכתוב עזב תעזוב עמו : ב״א עזבני ה׳ עזבני כצ״ב
אלא אתה מוצא בשעה שהיו השונאים מקיפים את ירושלים לא היו בנות ישראל
שמות כ״ג מצערות בדבר אלא מצרים ואומרות אימתי תחרב על שם שהיו בעלות עני והיתה
כל אחת מהן אומרת אם תחרב ירושלים אני באה ויבא נאוה שאני בעלת עני
בחפש ראה אותי ונשא אותי והוא שכתוב אומר האומרים ימהר יחישה מעשהו ו
ישעיה ה׳ למען נראה מהו ומדון נראה וכן היתה כיון שנכבשה ירושלים היו כל גדולי ה
המלכות נוטלים את הנשים הנאות שבירושלים ומושיבים אותן עמהן בקרון מיב
היתה הכשרה נבחרת במלכה והוא משיאה מאצלו מכן שכן ישעיה אומר יען כי
שם ג׳ גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגליהם
תעכסנה

(ג) זה שפירשו בעון פלא א׳ כתרגום כמו ויעזבו ירושלים עד החומה (נחמיה ג׳) (ד) זה שפירשו טעינת משא כמו עזוב תעזוב עמו
(שמות כ״ג) ובאות בתחלה דרש הפסיקתא ותאמר ציון עזבני מלשון הניחה כמו לעני ולגר תעזוב אותם וכאן דורש מלשון טעינה
[illegible] שיטען הקב״ה על ישראל משאות של כמה פורענויות : ב״א עזבני ה׳ עזבני דרש עזבני מלשון
(כב) א״ל לא חסרות בה מלין דעזיבה שפירשו דבר [illegible] ומזה שמתרגם לזמן שהיו בנות ציון דומה ושנן כמ״ש
[illegible] : לא היו בנות ישראל מצטערות בדבר כצ״ל: האומרים ימהר יחישה מעשהו כצ״ל : מהו ומדון נראה וכן ה
היתה

היתה ט"ס וש"ן וכצ"ל
ודרש ונראה כוונו ועצה שיתבאו והשרים :
הצרות גורחות במלכה כדכתיב וביון אל וספה : כשהיתה האשה
אוהבה עיין ברבות ריש מצורע ובאיכה ובילקוט איכה (רמז
תתק"ו עד רמז תתקי"ב) : שאתאו ספחת
ברש ושפה לשון ספחת שהוא צרעת : שתי
של בנים ברש ושפה לשון משפחות של בנים
וברבות וילקוט (שם ושם) ובילקוט ישעיה
(רמז רס"ו) הנוסחא העלה קרם משפחות
משפחות של בנים : הוא שציון אומרת
עזבני ה' עיזבני כצ"ל כלומר שהיו
משתעבות ומתעזבות בפניהם כמו ש
שנתבאר : ר' חלפי בן זבדי כצ"ל : ו
ועניין וספה שהשין הוא שמאלית ונראות
בסמ"ך ואעפ"כ כתיב בשין בשביל ושפה
פי' בשביל המשפחות שלא יתערבו בגוים
כדמפרש ואזיל : מיד היו משליכים אותם
עיין ברבות ובילקוט (שם ושם) בארוכות
יותר :

פיסקא ר"ח רנו שמים וגילו ארץ יפצחו
הרים רנה כי נחם ה' עמו
ועניו ירחם כצ"ל : היאך אפשר או סוף
לרעות שעשיתי ט"ס וכצ"ל

ושבועותיך אני אשכח כצ"ל פי' שלא שכח
אנכי והבשפרש ואזיל אנכי ה' אלהיך
[illegible] עיין בברכות (ל"ב) : ותאמר
ציון וכו' אמרה לפני רבש"ע הואיל ואין
שכחה לפני כסא כבודיך שמא לא תשכח
לי מעשה העגל אמר לה גם אלה תשכחנה
אמרה לפני רבש"ע הואיל ויש שכחה
לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה
סיני אמר לה ואנכי לא אשכחך והיינו
דא"ר א"ר אושעיא מ"ד גם אלה תשכחנה
זה מעשה העגל ואנכי לא אשכחך זה
מעשה סיני :

פיסקא ר"ה חמש מזמורות אמר דוד (
להקב"ה בס' תהלים כצ"ל ופי'
ה' פעמים אמר דוד קומה ה' בספר ה
הראשון של תהלים וכמו שמסיים בפסיקתא
להלן והוא מזמר את הקודש פי'
שמזמר הקב"ה כל פעם ואומר קומה
ה' קומה ה' וברבות ר"פ נשא ובילקוט
תהלים (רמז תרכ"ה) הגי' ה' פעמים
מזמור דוד להקב"ה וע"ש אך בשוחר טוב
(פ' ט') כנוסח הפסיקתא : ולמה חמשה
אלא ארבעה עד כצ"ל : ולמה החמישית
אלא ראה את מלכותו של גוג כצ"ל :

משנה כשהיתה האשה ארוכה היא ו
נותנה שתי צרות אחת מיוצא ואחת מיוצא
והיא מהלכת באמצע זו היא שכתוב הלוך
וטפוף תלכנה מהו ושפח ה' כדכד בנות
ציון א"ר יוסי בר חנינא שהיתה הצרעת
גורחות במלכה כמה שכתוב בצרעת אדם
כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת ר' אליעזר
אומר מהו ושפח ה' שהיו יושבות אצלם והיו
רואים שורות של בנים יורדות משערים
ותעך כדכדים והיו משתעבות ומתעזבות ב
בפניהם ומיד היו משליכות אותם אותם
הוא ציון אומר עזבני ה' עזבני ה' ואמר ר'
חלפי בן זבדי בשם ר' לוי כתיב ושפח וקרינן
וספח[א] בשביל ושפח למה נתגלו בצרעת ב
בשביל המשפחות שלהם שהיו בני גדולו של
אברהם יצחק ויעקב שלא יבואו עליהם ויגלו
המשפחות שלהם וה' פתהן יערה אמר ר'
ברכיה הכהן בר' שיור העכבים כמו ל
נתפתחו בדם שלהן והיו משתעבות בפניהם
ומתעזבות בפניהם ומיד היו משליכים אותן
לכך ציון אומרת ותאמר ציון עזבני ה' ע
עזבני ה' :

~~פיסקא ר"ה[א] בשביל ושפח פי' בשביל המשפחות שלא ,
יתערבו בגוים כמ"ש בפירושי ו
ובאיכה רבתי הגירסא מהו ושפח ושפע ופי' המתנות כהונה
מלשון השפעת דם ואח"כ ג' שמצא בילקוט שהביא בשם ה
הפסיקתא ושפה שמר משפחות ופי' שהוא נוטריקון של ושפה
שומר משפחות וכן הגיה ברש"ל מצורע
ופי' שם נ"כ כן וכתב בילקוט ישעיה
ואיכה שם הגי' שומר משפחות שלא
יתערבו בזרע קודש אך המתנות כ~~ ישעיה ג'
~~כהונה לא ראה מעולם גוף הפסיקתא~~ שם ג'
~~כידוע להרגיל בספרו ובפסיקתא ש
שלפנינו ליתא ושמר משפחות והילקוט~~ ויקרא י"ג
~~דרכו פעמים לקצר ופעמים להאריך
בלשון כידוע ובאמת אין צורך
לדרוש נוטריקון כי ברש ושפה לשון
משפחה כמו שדרש הפסיקתא מקודם
לשון משפחה של בנים ומפשוטו דרכם
בשביל ושפח היינו בשביל משפחות
ישראל שלא יתערבו בגוים :~~

ישעיה ג'

פיסקא ר"ה ב"א ותאמר ציון עזבני ה' מה כתיב למעלה מן העניין רינו שמים וגילו ארץ כי ישעיה מ"ט
נחם ה' עמו ועניו ירחם כיון שראתה ציון שמזכיר עמו ועניים
ולא מזכיר לא לציון ולא לירושלים התחילה אומרת עזבני ה' וה' שכחני מיד השיב הקב"ה
ואמר להם כמש"ש איך אפשר ואשה לשכח עולה כך איני יכול לשכח אותך התשכח
עולה מרחם בן בטנה אמרה לו רבש"ע היאך אפשר או סוף לרעות שעשיתי גרמתי שם מ"ט
לבית המקדש שתחרב והרגתי הנביאים אמר ר' ברכיה הכהן בר' אמר לה הקב"ה ר
רעותיך אני שכח ושבועותיך אני אשכח גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך גם אלה
אלהיך ישראל שכחתי אנכי ה' אלהיך לא אשכח : שם

פיסקא ר"ה ב"א ותאמר ציון עזבני ה' כך פתח ר' תנחומא בר' דוסא קומה ה' אל תלים י'
נשא ידיך אל תשכח עניים. אמר רבי פנחס הכהן בשם
ר' אושעיא חמש מזמורות אמר הקדוש ברוך הוא בספר תהלים בספר הראשון קומה
ה' הושיעני אלהי כי הכית את כל אויבי לחי ושני רשעים שברת. קומה ה' באפך שם ג'
הנשא בעברות צוררי ועורה אלי משפט צוית. קומה ה' אל נשא ידיך. קומה ה שם ז'
קדמה פניו הכריעהו ולמה חמשה אלא ארבעה ארבעה כנגד ארבע מלכיות שראה שם י"ז
דוד אותם ברוח הקודש האיך הם עתידים לשעבד את ישראל והוא מזמר את הקודש שם י"ז
על אחת ואחת קומה ה' קומה ה' ולמה חמשה אלא ראה את מלכותו של גוג היאך
היא באה בחגורה התחיל מזמר הקב"ה עליה ואומר רבונו של עולם איני שונא אלא
להזדווג עם את אפטיהון לה' קומה ה' קדמה פניו הכריעהו מהו קומה ה' אל
נשא

~~אלא להזדווג אלו את אפטיהון לה' ט"ס וצ"ל אלא להזדווג אל אנטיפטרון שלה וכן בירושלמי ברכות (פ') אנטיפטרא
דקיסרין ובתנחומא (פ' ואתחנן) אנטיפרוס עושה דבר ומתירא מאיפרכוס ואיפרכוס מן המלך ופירש אנטיפרוס
שר ממונה על המדינה וכמו כן נקראים שר שרים בכל שנה והממונה על עירם איפרכוס ופירש אנטיפטרוס בלשון
תמתורים ולפירש נראים אנטיפרוס פי' משנה לשר כמו אנשי גוסר בב"ר (פ' ע"ד) אין [illegible] אחד אלא הוא ואנטיגיסר
של אנשים (שם פ' מ"ג) ומלך בכל [illegible] אנטיגיסר שלו ופירשו בלשון יוני משנה קיסר ופירוש הפסיקתא אלא להזדווג
אלא אנטיפטרון שלה שאין [illegible] אמר לא כשיזדווג הקב"ה לעשות דין בגוג ומגוג וכדומה לו שהוא משנה למלך
ועוד~~

נשא ידיך משל לגיבור שהיה עובר בנהר ובנו
עמו היה הגיבור תופש בידו של בנו ומעבירו
עמד באחד השיבולת לשטוף את הבן אע"פ כן ה
היה אביו תופש בו אלא שהיתה השיבולת עוברת
על ראש הבן התחיל הבן צועק שלמעלן אבא אבא,
שאתה מחזק בו כבר הייתי שוטף ביד השיבולית
ומת אלא מה הנייה שאני עומד ומתבוע במים
אלא אם מבקש אתה שתחיה הגבה ידיך ואני
אחיה כך היה דוד רואה את המלכיות ש
שנמשלו כמים הוי המון עמים רבים כהמון מים
יהמיון וגו'. לכן הנה ה' מעלה עליהם את
מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור
ואת כל כבודו וגו' והוא רואה אותם היאך
הם באים ומשעבדים את ישראל התחיל צווח
טבעתי ביון מצולה באין מעמד באתי ב
במעמקי מים שבולת שטפתני ואילולי שאתה
מחזיק בנו שאתה מפיר את עצתם ממנו כבר
לא היה לנו עמידה ופנירם אפילו שעה
אחת אלא אם אתה מבקש שנחיה הגבה
את ידיך ואנו חיים הוא שנאמר קומה ה' אל
נגביה כי אשא אל שמים ידי : דבר אחר קומה ה' אל נשא ידיך אמר הקב"ה אני   שם יוד
ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם היגרם לאותה שבועה אל נשא ידיך אמרו לו   דברים ל"ב
ורם ימינו ושמאלו ונשבע בחי העולם כי למועד מועדים אמר להם המלאך
נשבע שאני ממהר להביא את הקץ ולמה אתם משעבדים עול מלכות אלא אני
נשבעתי כי אשא אל שמים ידי וכן וכן יתרפה ה' לחנוכם ואין וכן אלא שבועה
שנאמר וכן נשבעתי לבית עלי וגו' אמר רבי יהושע בסכנין בשם ר' יהושע בן   ישעיה נ"ד
לוי אמר הקדוש ברוך הוא שנים ושלשה פעמים אמרתי עצמי בשבועה שאני מביא   שמואל ג'
את הקץ ומתם אתם ואת ציון ותאמר ציון עזבני ה' אתמהא :

פיסקא ר"א ד"א ותאמר ציון עזבני ה' מה כתיב למעלה מן הענין מלך המשיח
כה אמר ה' בעת רצון עניתיך ואצרך ואתנך לאמר לאסורים צאו
ושמתי כל הרי לדרך לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש הנה אלה מרחוק   ישעיה מ"ט
יבואו רנו שמים וגילי ארץ כי נחם ה' עמו ועניים ירחם ואחר כך ותאמר ציון ע
עזבני ה' למה לא היה צריך לומר כן אלא תחילה פרשה ותאמר ציון ואחר כך
פרשת המלך המשיח מהו הדבר הזה כה אמר ה' בעת רצון עניתיך עומד
ומסיח במלך המשיח ואומר ואצרך אלא אמרו רבותינו אין סוף למה יסורים ע
מתייסר בכל דור ודור לפי עונות הדור אמר הקב"ה באותה השעה אני בורא
אותו חדשה ואינו מתייסר עוד ואצרך ואתנך מהו לאמר לאסורים צאו ששלש
גליות נעשו עשרת השבטים אחת גלת לסמבטיון [א] ואחת גלתה
לפנים

~~ועוד נראה להגיה שבע"ז לגדודים זה אלא אתה פטרון~~
~~שוה כמו בב"ר (פרשת בא) מגיה שהיה זה ב' פטרונין~~
~~ובשמות רבה (פ' י"ד) שהיו להם פטרונין מן המצריים~~
~~ובויקרא רבה (פ' כ"ג) שיש להם פטרון בשמים כל אחד מגדודים~~
~~ופטרון שלהם ובפסוק וישימני לאב~~
~~לפרעה (בראשית מ"ה) רש"י לחבר~~
~~ופטרון הוא בלשון רומי אב ואדון~~
~~ונקרא מלשון קאסטור שהוא בלע"ז~~
~~אב ולפ"ז יהיו פירוש הפסיקתא כך~~
~~שאין לגדודים להאומות לעשות דין~~
~~ברם אלא אתה הקב"ה בעצמך שאתה~~
~~פטרון אב ושר של ישראל וכן נראה~~
~~במדרש שוחר טוב (פ' ?) ששם הגי'~~
אמר (דוד) ורבנו הקב"ה אין זו להגדודים
זה אלא אתה : באחד השיבולת של
מים : מבקש אתה שאחיה כצ"ל :
הגבה ידך שיגבה ידו ויגבה גם ה
הבן למעלה מהמים : רואה את ה
המלכיות בשוחר טוב הגירסא כך
ארבע מלכיות משולין למים : למים שנא'
הוי המון עמים רבים כהמות ימים
יהמיון וגו' ואומר לכן הנה ה' וגומר
כצ"ל : והוא רואה אותם בשוחר טוב
הגירסא שנ' הוי המון עמים רבים ו
וישראל טובעין בתוכן שנאמר טבעתי
ביון מצולה ואין מעמד ואלמלא הקב"ה
עמהם לא היו יכולין להנצל שנאמר כי
תעבור במים אתך אני וכיון שנגבה
דוד שראה שהחטא גורם להם והם
מתגברין כשבולת של נהר לשטוף את
ישראל התחיל צווח קומה ה' אל נשא
ידך אחרים ידיך באין טובעין וכן הוא
אומר אל תשטפני שבולת מים ופירש
הוא אומר קומה ה' דבר שבועתך
אמר לו חייך אני נושא שנאמר כי
אשא וגומר : ואלולי שאתה מחזיק
בנו ומפר עצתם כצ"ל וכ"ה הגירסא
בילקוט תהלים (רמז תת"ג) : שנאמר
ורם ימינו וישמאלו אל השמים וישבע
בחי העולם כצ"ל : אמר להם הקב"ה
לא המלאך לבדו נשבע כצ"ל וכ"ה הגי'
בילקוט תהלים (רמז תרנ"א) : אתמהא
לשון בתמיה כיון שהקב"ה נשבע כמה
פעמים שיביא את הקץ איך יכולה
ציון לאמר עזבני ה' :

פיסקא ר"א ד"א ותאמר ציון כצ"ל :
למעלה מן הענין פרשת מלך המשיח כצ"ל וכן הוא גירסת ילקוט ישעיה (רמז תע"א) : בעת רצון עניתיך
וביום ישועה עזרתיך ואצרך ואתנך לברית עם להקים ארץ וגו' לאמר לאסורים צאו וגו' לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ו
ושמש וגו' ושמתי כל הרי לדרך וגו' הנה אלה מרחוק יבואו וגו' רנו שמים וגילו ארץ וגו' כי נחם ה' עמו ועניו ירחם ואח"כ
ותאמר ציון כצ"ל : עומד ומסיח במלך המשיח ואומר ואצרך אלא אמרו רבותינו כל הלשון הזה מוטעה וחסר וכצ"ל
עומד ומסיח במלך המשיח ואומר ואצרך ומה עתיד הוא עתיד להבראות ומהו ואצרך אמרו רבותינו אין סוף ליסורים
שהוא (מלך המשיח) מתייסר בכל דור ודור לפי העונות הדור אמר הקב"ה באותה שעה אני בורא אותו בריה חדשה ואינו
מתייסר עוד ואצרך ואתנך מהו לאמר לאסורים צאו ג' גליות נעשו בעשרת השבטים אחת כו' ואחת גלתה לדפנה של
אנטוכיא ונבלעה שם לאמר לאסורים. והגירסא זו יש בילקוט ישעיה (רמז תע"א) : מחוזות מלטה והם מהלכים כרים כו'
[illegible] והם עולים ~~[illegible]~~ מרומם כצ"ל : ~~[illegible]~~ הנה אלה מצפון ומים אלו שעתידים בגלות הרחוקים
באספמיא

~~[א] ואחת גלתה לפנים מסמבטיון~~ כענין הסמבטיון יש   בבר נשמת
להאריך קצת כי הנה בספר   בפסיקתא ל"ב
~~מאורעות צבי הספור מהתחלת תולדות השבתי צבי ימ"ש~~
~~עד סופו שנשמד כתב שאין בכל כדור העולם שום נהר~~
~~סמבטיון שיהיה לו סגולה זו שישליך אבנים בכל השבוע~~
~~ובשבת ינוח והחלק שהראשונים טעו~~
~~מחמת שיש בארץ ערב מדבריות ג~~
~~גדולות מלאים חול הרבה מאוד~~
~~וכשמתחמם השמש על החול ימטיר~~
~~ואבק כמו נהר גדול ומים רבים~~
~~על הארץ מחמת גזירת המדבריות~~
~~המים על החול ובאמת אין שם~~
~~שום מים רק חול [illegible] אך ה~~
~~האנשים הסוחרות אי אפשר להם~~
~~לבוא לשם בשום אופן כי כשינשב~~
~~הרוח רק מעט אזי יתרומם ויתנשא~~   ישעיה י"ז
~~למעלה חול הרבה מאוד ותפול מיד~~
~~על האדם והבהמה ושם תבא~~   ישעיה ח'
~~קבורתם שם והאנשים הללו המתים~~
~~בחול נמצאים [illegible] במדבריות הם~~
~~[illegible] שבשר המתים נעשה~~
~~כאבן ואינו חסר כלום [illegible] אך~~   תהלים ס"ט
~~ואחר כמה מאות שנים רק שהגוף~~
~~נעשה כאבן ממה שהיה בחיים~~
ונמכרים

באספמיא ואלו מארץ סינים אלו בני יונדב כו' : השירה
האבל בילקוט (שם) הגירסא השירה כנסת ישראל אבלה
ונאבלות : שישו ושמחו עמה של"ר רבן כו' : יש חופה שאין
לה כלה כן נראה להגיה והפסוקים כולם כעדי תלבשים
ותקשרים ככלה אבל בילקוט (שם) הגי' א"ל יש כלה בלא חופה
שאי סביב עיניך וראי וגו' והנה
בסוף איכה רבתי איתא המלך לדור
ודור [illegible] יש [illegible] בלא [illegible]
מלך בלא מטרונה וכסוף אות אחת.
שחיבר ר' מאיר בר שמואל בן באו
בנשת (והשפתי [illegible] בע"פ)
שחברו ה' מאיר [illegible] בר' יהודה
[illegible] בר' משה [illegible] כי גם היה
הגיה הראשון שהביאו מהר"ם ברש"
הנ"ל [illegible] בסוף ספר
אות אחת) הגיה שבמדרש איכה
כו' ויש מלך בלא מטרונה ויש חתן
בלא כלה ובלא חופה [illegible] הגירסא
ובזה תבין שבפסיקתא שלפנינו [illegible]
יש חופה בלא כלה ודו"ק :

פיסקא ל"ב בני איש הלשון כאן חסר
וכצ"ל בני איש אלו
דואג ואחיתופל בני אברהם ויצחק
ויעקב ואין איש אלא אברהם ויצחק
ויעקב של באברהם השב אשת האיש
וביצחק נאמר מי האיש ההלך ונחנו
ויעקב איש תם עד מה כבודי לכלמה
עד מתי אתם מרדפין אחר כבודו
והבל ונוראין אותו בן ישי כי בוחר
אתה בבן ישי לכולכם יתן בן ישי
שדות וכרמים כי כל הימים אשר
בן ישי חי אין לו שם (בתהילה) תאהבון
[illegible] הקב"ה שכחו סילק שכינתו ממנו
ואין האוצרות חוזרת [illegible] תבקשו
כזב סלה מה אתם סבורים עכ"ל
שהשליכה שכינתו שעה [illegible]
(מה סבורים אתם שלעולם תהיה
השכינה

~~ושפכים [illegible] ושאר דברים הידוע , והנה~~
~~באמת חפרתי בספרות הארץ (ואנכי [illegible]) שבכל חלקי [illegible]~~
~~הדור העולם ולא מצאתי דבר ברור ומקום [illegible] אל נהר~~
~~סמבטיון [illegible] הדעות יש דעות שונות זה אומר [illegible]~~
~~וזה [illegible] שמצוין בגמרא~~
~~ובמדרשים ובפסיקתא שלפנינו [illegible]~~
~~[illegible] שפריון נהר סמבטיון~~
~~וסגולות [illegible] בעולם~~
~~בעולם אשר לא ידעו [illegible] ואנשר~~
~~שעי רעישת הארץ [illegible]~~
~~אשר היה בתחילה כמו שמצוי~~
~~[illegible] במדבר ימים ונהרות~~
~~ומדינות הידוע :~~

לפניו מסמבטיון ואחת [illegible] לדפנו של רבותה
ונקבצו שם גבול ישראל ואמר לאסירים צאו ואלו
שנתונים בסמבטיון ולאשר בחושך הגלו ואלו
שנתונים לפנים מסמבטיון ואלו שנבלעו כרבותה
הקב"ה עושה להם מחילות מחילות מלמטן והם
מחלחלין בהם עד שהם באים תחת הר הזיתים
שבירושלים והקב"ה עומד עליו והוא נבקע והם
עולים מתוכו כמו שזכריה אומר ועמדו רגליו
ביום ההוא על הר הזיתים אשר על פני ירושלים
מקדם ונבקע הר הזיתים מחציו מזרחה וימה
וגו' . הדא הוא דכתיב ואמרת בלבבך מי
ילד לי את אלה ואני שכולה וגלמודה גולה וסורה
ואלה מי גדל הן אני נשארתי לבדי ואלה איפה
הם ואח"כ שלש [illegible] באורך לבד אלא כל הגוים שיש ישראל מתכנסים ובאו הנה אלה
מרחוק יבואו הנה אלה מצפון ומי אילו שנתונים בגלויות הרחוקים באספמיא ואלה מארץ
סינים אלו בני יונדב בן רכב ומי שהוא מהלך בדרך רעב וצמא והם אינם כן לא ולא
ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש ולא עוד אלא שהקב"ה משפיל לפניהם את ההרים
ועושה אותם ברכים לפניהם וכן כל מקום עמוק הוא מגביהו לפניהם ועושה אותם לפניהם
מישור דכתיב ושמתי כל הרי לדרך ומסלותי ירומון וכיון שהכל מתכנסים ובאים הקב"ה אומר
לשמים ולארץ מה אתם עומדים השירה האבל ונאבלות עמה כמה שכתוב אלבישם
שמים קדרות ושק אשים כסותם עכשיו שבאה הצלחה עמדו ושמחו עמה רנו שמים וגילי
ארץ פצחו הרים רנה למה כי נחם ה' עמו ועניים כי נחם ה' ציון אין כתיב כאן אלא
כיון שראתה ציון שהגלויות מתכנסות וכל ישראל והשמים והארץ שמחים להם והיא אינה
נזכרת תמיהה התחילה אומרת ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני לא שכחני אלא שכח אותי
הרי הכל מתכנסים ואני איני נזכרת התחילה אומרת ה' שכחני ותאמר ציון עזבני
ה' וה' שכחני אמר לה הקב"ה יש חופה שאין לה שאי עיניך סביב וראי כולם
נקבצו באו לך חי אני נאם ה' כי כולם כעדי תלבשים ותקשרים ככלה :
סליק פרשתא ל"ג ותאמר ציון

זכריה י"ד

ישעיה מ"ט

שם

שם

שם

שם כ"ב

שם מ"ט

שם ל

פרשת עניה סוערה פיסקא ל"ב

עניה סוערה לא נוחמה הנה אנכי מרביץ · אמר הכתוב בני איש עד מה כבודי לכלימה תאהבון ריק תבקשו כזב
סלה ודעו כי הפלא ה' חסיד לו ה' ישמע בקראי אליו · בני איש אלו דואג ואחיתופל
בני איש עד מה כבודי לכלימה עד מתי אתם מרבבים בכבודי ואין אתם קוראים אותם בשמי אלא אתם אומרים מבין
לא כא בן ישי אנו ראוינו את בן ישי גם לכולכם יתן בן ישי אין לו שם תאהבון ריק מה אתם מרדפים אחר דברים
של ריקנות ואומר עזבו הקב"ה שכחו אין האוצרות חוזרת לא מעתה תבקשו כזב סלה ודעו כי הפלה ה' חסיד לו ה'
ישמע בקראי אליו כבר בושרתם על ידי נתן הנביא גם ה' העביר חטאתך לא תמות · ד"א בני איש עד מה כבודי
לכלימה אלו אומות העולם שנקראו בני איש שהם באים מבני בנו של נח איש צדיק תמים היה אמר הקדוש ברוך
הוא לאומות העולם רשעים עד מתי כבודי לכלימה זה בית המקדש שנקרא כבוד שנאמר כסא כבוד מרום מראשון
מקום מקדשנו אמר הקב"ה עד מתי מבזבזים בו ומעמידים בו צלמים ועבודה זרה תאהבון ריק מה מרדפים אחר
דברים של ריקנות ואומר עזבו הקב"ה שכחה אין שכינה חוזרת שם תבקשו כזב סלה ודעו כי הפלא ה' חסיד ה'
ישמע בקראי אליו כבר בושרתי אותה על ידי ישעיה הנביא ואמרתי לו עניה סוערה לא נוחמה הנה אנכי מרביץ
בפוך אבניך ויסדתיך בספירים :

ישעיה נ"ד
תהלים ד'

שמואל ב' י"ב

ירמיה י"ז

ישעיה נ"ד

פיסקא ל"ג דבר אחר עניה סוערה עניה מן דברי תורה סוערה מן
המצות ומעשים טובים עניה מן הצדיקים
סוערה מן אומות העולם שנאמר זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים וגו' רבי אבא בר כהנא בשם
רבי [illegible] אחד אמר תברו תברו ואחד אמר פגון פגון ומאן דאמר תברו תברו דכתיב חומות בבל הרחבה ערער תתערער
ומאן דאמר פגון פגון דכתיב ואמר כדה אל השוקת ומ"ד פגרו עד היסודותיה מנו ומאן דאמר פגון פגון

תהלים קל"ז
ירמיה נ"א

עד

השכינה מסולקת) ובשרו כי הקב"ה כל דבר אחר כו' של עניה ה
הבא הוא דכתיב ונו' איש צדק כו' עד מתי אתם מקוננים ב
בהבונו של הקב"ה מרקדין בו מנענין בו מעבדין בו עורותיהם
ומעבדין בו צלמים כו' אין השכינה חוזרת שם מה אתם סבורים
על שסלקתי שכינתי מתוכם לפי שעה שהיא לעולם ובעצו כי
הכלה כו' וזה הגירסא הנכונה ועיין
בשוחר טוב (פ"ד) ובילקוט ישעיה (רמז
שט"ו) ובילקוט תהלים (רמז תרפ"ג) :

פיסקא ה"ב עניה סוערה הוא לשון זה
מוסערה ונקרא פתחתא
באיכה רבתי הגירסא עניה מן
הצדיקים עניה מדברי נבואה עניה
ממצות ומעשים טובים וכן הגי' שם על
פסוק ואבא בתמיה ושתה (ישעיה נ')
עניה מדברי תורה עניה מדברי נבואה
עניה מצדיקים עניה ממצות ומעשים
טובים וכן הגירסא בילקוט ישעיה
(רמז רסו) ובילקוט ישעיה (רמז רפ"ב)
הגירסא עניה מן הצדיקים עניה מדת
עניה ממצות ומע"ט ולא גרס עניה
מדברי נבואה ובילקוט ישעיה (רמז
שט"ו) הגירסא עניה מן הצדיקים עניה מן התורה עניה ממצות ומעשים טובים סוערה מערערתא שעירערוה אומות העולם הבא
הוא דכתיב זכור ה' לבני אדום וגו' והריה מכל זה נראה ברור שהנוסחא הנכונה בפסיקתא כאן כצ"ל עניה סוערה עניה מן
בדברי תורה עניה מן המצות ומעשים טובים עניה מן הצדיקים סוערה מערער אומות העולם שנאמר זכור ה' לבני אדום וגו'
ושופה בגירא ערו ערו עד היסוד בה והמדפיסים הוסיפו וחסרו בהנוסחא וגם עשו מן תיבת המצות תיבת המות
העורר רמ"ש : ר' אבא בר כהנא בשם ר' לוי הלשון מושעה ובשוחר טוב (פ' ע"ז) וכן בילקוט תהלים (פ' ל"ז רמז תתפ"ו) הגי' ערו
ערו עד היסוד בה ר' אבא בר כהנא אמר פגרו פגרו כמה באומות אמר חומת בבל הרחבה ערער תתערער ר' לוי אמר פגן
פגן כמה באת אמר ואמר כדה אל השוקת וברבות (סוף תרומה) איתא כל המלכיות יכולה הקב"ה דנו ומתיב לבא חוץ מאדום והרוגלא
אך היא החריבה אותם אלא שלא עניה אותה אבל אדום עד מתיב בה באומרים ערו ערו עד היסוד בה עד עכשיו היסוד בה (ופי'
בפ"ב שכבר אמרו כל זוג שהיסוד בה ערו ערו) ובתנחומא (פרשת תצא) ר' אבא בר כהנא אמר ערו ערו פגרו פגרו כמו באומרת חומת בבל
הרחבה ערער תתערער ר' לוי אמר פגון פגון כמו באומרת ואשר כדה אל השוקת על בלעתו כמאן באומר פגרו פגרו על יסודה מכאן שנא'
עד היסוד בה על בלעתה כמאן באומר פגון פגון יסודיה (וע' ט"ס בסוף הדברים וכן' בתנחומא כך
ובסוף איכה רבתי איתא ערו ערו עד היסוד בה ר' אבא בר כהנא אמר פגרו פגרו ור' לוי אמר פגון פגון מאן דאמר פגרו פגרו הרב חומת
בבל הרחבה ערער תתערער מאן דאמר פגון פגון הבא הוא דכתיב עד היסוד בה אפי' יסודותיה מעין
ובוא כאות אמרת שהגיה אך יסודותיה פגון ובוא כמתחתונה. שפי' מעין שהגיעו רק רמ"ש ורמז שהבאתי לבון (גם כאן נראה להגיה ושמטין
בפסיקתא שלפנינו כצ"ל ר' אבא בר כהנא ור' לוי ברבי (פי' שניהם מחולקין בדבר) אחד אומר תברו תברו (וה"ל ערו ערו היינו
תברו תברו) והוא ע"כ כמו פגרו פגרו ובערוך גרס פגרי פגרי והוא היא וכוונתו שאמרו לשבר חומת ירושלים
(פי' מה שאמרו ערו ערו עד היסוד היינו שאמרו לפנות הכל אפי' היסודות של החומה יעקרו ויפנו אותם) ואחד אומר פגון פגון
מהרבות ומהתנחומא הנ"ל) ומאן דאמר תברו תברו כדכתיב חומות בבל הרחבה ערער תתערער (פי' ר' אבא בר כהנא סובר שהרחשון
של ערו ערו היינו תברו תברו ראיתו מפסוק שבירמיה (נא) שנאמר שם חומות בבל הרחבה ערער תתערער שפירש הפסוק שם הוא
שבירת החומות ולא יותר) ומאן דאמר פגון פגון דכתיב ותער כדה אל השוקת (פי' ומאן דאמר שערו ערו היינו פגון פגון ור"ל שעקרו
ופינו אף היסודות ראיתו מפסוק ותער כדה אל השוקת (בראשית) שזה הפי' שעירה כל המים שלא נשאר כלום בכדה כמו כן
ערו ערו היינו שעקרו גם היסודות) ולמ"ד פגרו עד היסודותיה מעין (עכשיו מפרש הפסיקתא התלמוד שבין שני האמוראים דלמ"ד פגרו
היינו תברו לא הגיע בשבירתם כי אם עד היסודות אבל היסודות בעלמא נשארו) ולמאן דאמר פגון פגון אף יסודותיה נסבו (פי'
למ"ד פגון גם היסודות עקרו נסבו ר"ל עקרו ופינו האבנים מהם שלא נשאר כלל אף מהיסודות) כנ"ל לפרש :

עד היסודותיה נסבו :

פיסקא ה"ב ב"א עניה סוערה לא נוחמה אמר
רבי לוי בכל מקום שהוא אומר אין
לה יש לה הרב ציון היא דורש אין לה הוי לה
דכתיב ובא לציון גואל. ותהי שרה עקרה אין
לה ולד הוי לה ותהר ותלד שרה לאברהם
בן. וכן לפנינה ויהי לפנינה ילדים ולחנה
אין ילדים הוי לה ותהר ותלד שלשה בנים וכן רני עקרה ולא ילדה פצחי רנה וצהלי
לא חלה הוי שאמר ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ונומר הנה אנכי מרביץ בפוך
אבניך רבי אבא בר כהנא אמר הכדין כחולה שנאמר ותשם בפוך עיניה ותיטב את
ראשה ויסדתיך בספירים שם סנפירינון מעשה באחד שעלה לרומי למכור סנפירינון
והתנה עמו הלוקח ע"מ לבודקו נטלו והניחו על הסדן והיה מרקד עליו בפטיש והיה
הסדן נחלק והפטיש נבקע והוא לא נחסר. ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני
אקדח רבי אבא בר כהנא אמר [א] הכדין וכדין רבי יהושע בן לוי אמר אבני
כדכדינא

פיסקא ה"ב [א] הכדין וכדין (ע' פי' מהרי"ב) (בב"ב ע"ה) ושמתי
כדכד שמשותיך א"ר ש בר נ' א"ר יונתן פלוגתא בה
(באבנים שעתידין להיות בחומות ירושלים מה יהיו) תרי מלאכי
ברקיע מיכאל וגבריאל ואמרי לה תרין אמוראי במערבא ומאן
אינון יהודה וחזקיה בני ר' חייא חד אמר של שוהם וחד
אמר של ישפה א"ל הקב"ה יהיו כדין ו
וכדין ובפרש"י יהיה כדברי זה וכדברי
זה והיינו כדכד שוהם וישפה תרגום
ואע"פ שקראו זה כדכד לבני ר' חייא טובא
יש לומר דכך נקבא ושיעה שרבברי כו'
המפרשים שתבנה להבנות ע"כ והתוספות
בבב"ב לא גרס חד אמר ישפה וחד
אמר

ירמיה ל'
ישעיה נ"ד
בראשית יא
שם כ"א
שמואל א' א'
שם ישעיה נ"ד
ישעיה מ"ט
שם נד
מלכים א' ט'

ישעיה נ"ד

פיסקא ה"ב בוא אין לה והוה לה וכו' כן הוא בילקוט וברבות סוף נח (פ' ל"ח) ובאיכה רבתי בפסוק אין לה מנחם ובפסוק פרשה ציון
ובילקוט שמואל א' (רמז עג) ובתנחומא ( ) : לא חלה והוי לה שנאמר ואמרת כו' : הנה אנכי מרביץ בפוך
בעניה סוערה : הכדין כחולא כצ"ל וכ"ה בילקוט ישעיה (פ' נ"ד רמז שט"ו) ור"ל שפוך הוא מין צבע יקר : הנה אנכי דרש סיבא בירא
ספיר (שמות כד) תרגום ירושלמי כדכודניא וסנפרינא ובתנחומא (פ' כי תשא) שהלוחות של סנפירינון היה : בספירים שם סנפירינון על נעקב
וסנפרינון בהררי קודש כו' ויסדתיך בספירים בסנפירינון והוא אבן טוב יקר ומראהו וסגולתו עיין בשלטי הגבורים הגדול לר' אברהם
הרופא ובביאור על התורה : והוא לא נחסר הספיר : רבי אבא הלשון חסר וכצ"ל רבי אבא בר כהנא אמר הכדין וכדין רבי
יהושע בן לוי אמר כדכודניא ר' יהושע בן לוי אמר כדכודניא ריב"ל היה עומד כו' ורה"ב בערוך כדכד ובילקוט ישעיה (שם) ( ) : ר' לוי אמר כדכודניא שתרגום של נופך הוא כדכודניא ופרש"י לעיל : ריב"ל אמר כדכודיא : הכדין וכדין
שהוא פלוג ופירש שהוא מין אחר ולא נופך והיינו
אמר ר' פנחס תאמר שהסנפירינון הנה רק הוא מעשה באחד שירד לרומי כו' וברבות ובשוחר טוב (פ' פ"ז) הגירסא משונה :
ooo מעשה באחד בילקוט ישעיה (שם) הגירסא נראה

שמשותיך

שמשותיך שורותיך כצ"ל ורה"ג בילקוט (שם) ורז"ל שורות הבנין כולה יהיה מרגלית : ושעריך לאבני אקדח כצ"ל : וכן נאמר ואבני חפץ בזוה"ג בילקוט (שם) הגירסא א"ר בנימן בן לוי ע עתידין תחומי ירושלים להיות מלאים אבנים טובות ומרגליות וכל ישראל באין ונוטלין חפציהם מהם ולפי שישראל בזוה"ז מתחמים באבנים ובמרגליות הה"ד וכל גבולך ל לאבני חפץ א"ר לוי עתידין תחומי ירושלים להיות מלאים כ"ב מיל על כ"ח מיל אבנים טובות ומרגליות לפי שבעוה"ז אדם חייב לחבירו מנה ובשוחר טוב (פ' פ"ז) הגירסא ובזמן שיותר לפי שבעוה"ז הם מתחמין שדותיהם בתלובות אבל לעתיד לבוא כל גבולך לאבני חפץ של אבנים גדולות טובות ומרגליות טובות א"ר לעתיד לבוא אדם יש לו ב' וג' גבולים חוץ ממנו ע"ש : השם גבולך שלום כ"ל שהגבול עצמו היינו התחום של ירושלים שיהיה מלא אבנים טובות יעשה שלום בין איש לרעהו : ארבעה שלומים הם

אחר ואמר הקב"ה חשין ודבין ואית דגרסי ומפרשים דקאי אחתובאלי הילא מרגין בפוך אבנין וכסברתך בספירים פ פירש כדין ודבין הוא פוך וספיר דלעיל והיו שמשותיך וכן מוכח בפסיקתא (פי' הפסיקתא רבתי שלפנינו) במפרש מאי כדכד ר' אבא אמר חשין ודבין והתם לא איירי לא פ מלאפרא ולא אפוראי אלא ובאי קאי אפוך וספיר כדכתב לעיל עיי"ש היטב, והנה למורה יגיעה

כדכדנא רבי יהושע בן לוי היה עומד עם אליהו בהר הכרמל אמר לו אין אתה מראה לי איזו אבני כדכד אמר לו הן והראה לו על ידי נס : [ב] מעשה בספינה אחת שפירשה בים הגדול אחת נחשולה והיתה מיטרפת בים והיה בה נער אחד עברי נגלה עליו א אבא אליהו אמר לנער אם אתה עושה שליחותי אני ממלט לאניה זו בזכותך אמר לו הן אמר לו לך והראה לרבי יהושע בן לוי אלו אבני כדכד והוא יושב במדינה הגדולה בלוד ואל תראה אותם שם אלא הוליכם למערה של לוד ושם ה הראה לו אותם הלך הנער ואמר לר' יהושע בן לוי בא אחריי כיון שהוליכו למערה והראה א אותם לו מיד הבהיקה כל לוד מאורה אמר רבי יצחק כיון שראה אותם נבהלו מפניהם ונגנזו : שם שמשותיך ושעריך אקדח וכל גבולך לאבני חפץ כתיב מה שעתיד הקב"ה לעשות שער גדול לבית המקדש ושני פשפשים מאבן טובה אחת של מרגליות ור' יוחנן היה יושב ודורש עתיד הקב"ה לעשות שער גדול של בית המקדש

[ב] מעשה בספינה בילקוט ישעיה (פ"נ"ד רמז שע"ט) הנוסחא כך מעשה בספינה שהיתה מפרשת לים הגדול והיתה כולה גוים והיה בה תינוק יהודי אחד ובא עליה סער גדול בים א איתגלי אליהו ז"ל על ההוא ינוקא א"ל זיל בשליחתי לגביה ר' יהושע בן לוי ומחוי לו אינון כדכודיה ואנא משזיב להדא אלפא בגינתך א"ל רבי יהושע גדול הדור הוא לית מהימן יתי. א"ל עשון סנא הוא ומהול יתיב ומהו מתחזי יתיה לא תחמי לי' עדים בר נש אלא דבריה למערתא רחיקא מן לוד תלתא מילין ותחמי לי' יתהון תמן מיד נעשה נס ונצלא משום בשלום אזל ההוא ינוקא לגביה ר' יהושע בן לוי ואשכחיה יתיב בפתיבתא רבא בלוד א"ל מרי מולתא אית לי למימר לך מה לוה ר' יהושע בן לוי אילא חמין ענותנותיה דר' יהושע בן לוי באזגל בתריה מהלך תלתא מילין ולא א"ל מאי את קא' וכיון דמטון למערתא א"ל מרי אילין אינון אבני כדכודי וכד חמי יתהון לוה הבהיקה כל לוד מאורן . והשליכן וארון ונגנזו עי' בילקוט ומגיה חבין שמה שמסיים בפסיקתא נבהל מפניהם ונגנזו שנ"ל ונגנזו :

[ג] והוא אפילו כביצה חסר לשון יש כאן ובגמרא (ב"ב ע"ה סנהדרין צ') הכי גרסינן יתיב ר' יוחנן וקא דרוש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהם עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים ולגלג עליו אותו תלמיד השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפליגה ספינתא בים חזי מלאכי השרת דיתבי וקא מנסרי אבנים טובות ומרגליות שהן שלשים על שלשים וחוקק בהם עשר ברום עשרים אמר להו הני למאן אמרו לו שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמי' דר' יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי אמר לו ריקא אלמלא לא ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות ע"ש בגמרא ובילקוט הגירסא ושעריך לאבני אקדח ר' ירמיה בשם ר' שמעון בר' [illegible] עתיד הקב"ה לעשות שער המזרח כל ר' יוחנן הוה יתיב ודרש [illegible] כנישתא [illegible] עתיד הקב"ה כל הוי תמן חד אפיקורס אמר אפילו כביעתא דשפנינא לית אנן משכחין כל וראה מלאכי השרת מסתתין בו מגלפין בו מסרקין בו כל אבן אחת של מרגליות אמר ליה סבא סבא כל מה דאתה יכול לגלגל גלגל ולשבחא שבח כל על של עצמות משעיתא דימא והרהר בלבו ואמר תאמר שהקב"ה עתיד לעשות שער המזרח כל [illegible] מעשה בחסיד אחד דהוה מטייל ב גבול כל מיד קפץ רחמים על עצמו כל מיד נעשה לו נס ונבקע הים לו וראה מלאכי השרת [illegible] ואמרה אילולי שאתה חסיד אדם מה גדר אמרו לו זה שער המזרח של בהמ"ק הוא ושני פשפשין אבן אחת של מרגליות [illegible] מסתתין בו מגלחין בו מסרקין בו ואומר פלוני בר חרין מלאכא בריש כל גו של עצמות ע"ש בילקוט כל הנוסח מגמרא בבא בתרא שהעתקנו לעיל ובשוחר טוב ושמתי כדכד שמשותיך ארשב"ן א"ר יונתן הנוסח לשון הגמרא ואח"כ מסיים א"ר פנחס הכהן בר חמא מעשה היה בחסיד אחד דהוה מטייל ובשוחר טוב (פ' פ"ז) ה הוה אפשר שער גדול שתי מזוזות ופשפשין על אבן אחת והוא ראה אבן אחת עולה מן הים עשר ברום עשרים הוי ושעריך לאבני אקדח עכ"ל ולא נזכר שם כלל מהרהר כלל הרי שהגה שונים ונרסים שונות במעשות הללו , והנה מהילקוט והשוחר טוב נראה שחשבו במעשה באפיקורס ושל החסיד הוי מעשיות שונות בדברים שונים

פסיקתא רבתי פרשה ט״ו [illegible]

בפסקא [illegible] כך שנו רבותינו בתוספתא דברכות (פ״ג) וירושלמי (שם פ״ד) ובבלי (ל׳)

ראב״י אומר בתוספתא ובבלי ליתא בשם ראב״י : ונאמר שלהאש [illegible] : שלח אש ממרום קלעים ונגעיה (פ״א רמז ב״ג) הנוסחא

וכך אמר הקב״ה לפי פיוטו [illegible] ישראל מיד [illegible] של הנוסחא

ודורש [illegible] היא (כנסת ישראל) אומרת

לפי איך [illegible] [illegible] אמן

משיבה אל [illegible] אמר להם הקב״ה אל ואתם עלך ונעמה הלו עמו עמו

עמי נחמה נחמו שמו (ה״ו) עובר:

אין ראוי לך אלא אני בעצמי מפני שעברתי על מה שכתוב בתורתי כי

תבערו בתורתי שלם ישלם המבעיר את

הבעירה ואני הצתה באש שנאמר

ממרום שלח אש וגו׳ ואני עתיד

לבנותה שנאמר ואני אהיה לה נאום

ה׳ חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה

כוונתי הפסיקתא וכאן דורש אנכי

היינו שלא על ידי שליח וכאמור

ועמ״ש לעיל בפסיקתא בפרשתא

(פיסקא [illegible]) :

פיסקא רל״ג אינו משגיח על דין ב

דלים כשל :

עושה את הדין פי׳ מחריב כמו

[illegible] [illegible] התורה והעושה (כ״ב) :

[illegible] והבעירה גמולים והכשרים

לשון

הקדש ושני ספירים מאבן אחת היה של אבן ונשך

ודורש עתיד הקב״ה לעשות שער גדול של בית המקדש

של ספירים מאבן טובה אחת של מרגליות [ג]

והוא אפילו מבוצר אין מוצא עצמו הלך ופירש

בים הגדול ושקעה ספינה והאיר הקב״ה את עיניו

וראה שם מלאכי השרת שהיו יושבים ומסתתים כה

ומפליגים כה אומר להם זו למה אמרו לו לשער הגדול

של בית המקדש לשנה אחרת בא ומצא את ר׳ יוחנן

שהיה יושב ודורש שעתיד הקב״ה לעשות שער

גדול של בית המקדש ושני ספירין מאבן טובה

של מרגליות אחת אמר לו [ד] דרוש ולך נאה

לדרוש אמר לו מה ראית שכך אמרת לו אמר לו

אילו שראיתי בעיני לא האמנתי מה עשה ר׳ יוחנן

תלה עיניו ונעשה בו מיד גלשה גל של עצמות לכך

נאמר לאבני חפץ בעולם הזה אדם חייב לחבירו

הולכים אצל דיין פעמים שהוא עושה שלום ביניהם

ופעמים שאינו עושה שלום ביניהם אבל לעתיד לבוא

אדם חייב לחבירו והוא אומר לו בא ונלך ונדון

לפני מלך המשיח כיון שמגיעים לגבול ירושלים

מוצאים אותה שהיא מלאה אבנים טובות נוטל אבן

טובה אחת ונותנים לו ואומר לו כלום אני חייב לך

יותר מדמים של זו והוא אומר לו הולך וסולח לך

הדא הוא דכתיב השם גבולך שלום, ארמונה

שלומים הן שלום רב לאוהבי תורתך, יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח,

וכל בניך למודי ה׳ ורב שלום בניך, וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום,

עד השם שלום גבולך שלום, : סליקא פרשת עניה סוערה

פרשה כ״ט אנכי אנכי

פיסקא רל״ד אנכי אנכי הוא מנחמכם וגו׳ את ולמדנו רבינו המתפלל להיכן הוא

צריך לכוין את לבו כך שנו רבותינו [א] יכוין אדם לבו כנגד

בית קדשי קדשים רבי אליעזר בן יעקב אומר היה מתפלל בחוצה לארץ יכוין לבו לארץ

ישראל, היה מתפלל בארץ ישראל יכוין לבו לירושלים היה מתפלל בירושלים יכוין לבו

לבית המקדש היה מתפלל בבית המקדש יכוין לבו לבית קדשי קדשים, אמר רבי

אבון הלוי בריבי [illegible] דוד צוארך במגדל התלפיות מהו לתלפיות תל שכל [ב] כל

הפניות פונים בו ואחר כך הפסח היה כתב פתח לבנון דלתיך ותאכל אש

בארזיך וכן אומרו שלח אש בעצמותי אמרו לו ישראל רבון העולמים עד אימתי

כך לא הכתבת בתורתך שלם ישלם המבעיר את הבעירה ואתה הוא שהבערת

שנאמר ממרום שלח אש בעצמותי ואתה צריך לבנות ולנחם אותנו ולא על ידי מלאך

ולא אתה בכבודך אמר להם הקב״ה חייכם כך אני עושה שנאמר בונה

ירושלים ה׳ נדחי ישראל יכנס ואני הוא שמנחם אתכם ומנין מה שקראו בענין

הענין אנכי אנכי הוא מנחמכם :

פיסקא רל״ה אנכי אנכי הוא מנחמכם כך פתח רבי תנחומא בריבי בהו שאמר רוח [א]

הקדש על ידי איוב ואשקרה מתלעות עול ומשניו אשליך

את איוב גבר אדם גדול ועשיר והלא שהוא עשיר איש

שהיה איוב כן ולא אלא עין נפשו על הדלים ולא עוד

[illegible] [illegible] [illegible] והלא היה שוער שכן אורח תורה שופטים ושוטרים

תתן

פיסקא רל״ה [א] יכוין לבו כתבו

התוס׳

והרא״ש (ברכות ו) דלא גרסינן לבו

באמצע דאי רבנן סיפא היה

עומד במזרח מחזיר פניו למערב עכ״ל

והנה גם הסיום נמצאו כל ישראל

מכוונים לבם למקום א׳ לא גרסינן

לבם וכאמת בתוספתא ובש״ס

מסיים הלוי במחזיר פניו למערב

אבל הגירסא שם לב לבו וכן ם

בירושלמי ברכות (פ״) אך וכן נוסח

הפסיקתא שלפנינו דלא מסיים כלל

סיפא דמחזיר פניו ניחא טפי

גירסת לבו אך לדברי תוס׳ והרא״ש :

[ב] שכל הפניות פונים בו כתבו

התוס׳ דמ״ו פרק

שמעתתא וכן מסקינן בגמרא (ב״ב כ״ה)

דקאמר אתון דכיותתון לצפונו דא׳

אמרו ולא כהאמוראים דקאמרי (שם

בב״ב) אי השכינה במזרח או במערב

עכשיו אנו במערבה של א״י על כן

אנו פונים למזרח, והכא כאן הגירסא

שכל

תהלים ל״ב

ישעיה נ״ו

שה״ש ח׳

זכריה י״א

איכה א׳

שמות כ״ב

תהלים קמ״ז

איוב כ״ט

דברים ט״ז

~~(חוות דעה ובשו"ע)~~
~~בירושלמי (סוטה פ"א ובסוטה פ"א) וברש"י איתא/ דאמר זה מחבר~~
~~ושאלו זה את בעלון גלגולי דדין בסדרה הווירת ובא הערון~~
~~(ערך גלגול השמע) שפה מנון 33 צבת. והפל של בפירושו לירושלמי,~~
~~סוטה פ"ו זה אתה רוצה והבבלי שגלגול עלון על לווחא לפירוש~~
~~אך הפי' הוא גלגול משון צווג שבארבע שפירושו השתבחת את~~
~~וכך אמר מחבר שאלו זה אתה רוצה ומאמין מדברי דבריו~~
~~שהוא משבח את עצמו על חנף בדבר הבנין שעלו שבנין כו~~
~~הבנין בסיריו ובגלגלו נחוב להוסרה [illegible] ולא דבר חרבה: סלון~~

לשון זה ליתא בילקוט איוב (פ׳ כ״ט רמז תתקי״ז) אך
של הפנינות ובתוספתא איתן מסיים כל הלאו וביראשלמי
הגירסא של הפסוק מתפללות עלוו, ובבבלי הגירסא של
הפסוק פונים בו ואפשר היה לומר שגם כאן בפסיקתא
צ״ל של הפיות ולא כל הפנינות :

אני הייתי עומד על הגזלן כצ״ל : שנאמר ואשברה מ
כצ״ל : אבחר דרכם כצ״ל ובדפוס הגירסא זה שהוא בסוף
הפרשה של פסוק ואשברה שהתחיל
לדרוש : שהיה מושב בדינים
ואומר כצ״ל וכ״ה בילקוט (שם) :
כמלך שנאמר אבחר דרכם ואשב
ראש ואשכון כצ״ל : שואלו
ומבחרו שנאמר אבחר כצ״ל : אלא
בשעה שהייתי כצ״ל : מן היראה
של אותם כצ״ל : ומעידים את הדין
שנאמר אשכון כצ״ל : ואם היה
יצה״ר סיפא דקרא כאשר אבלים
ינחם לא דרש : שלא ילך ו
וינחם כצ״ל :

פיסקא ר״ל כך פתח כצ״ל :
אהבת צדק זה א
אברהם שבשעה כצ״ל : והוא
היה לעבר אחד (בר׳ ויגד
בפ׳ ויגד לאברהם העברי) :
אמר הקב״ה אהבת צדק כצ״ל :
ראשי דורות שמנח עד אברהם
היה עשרה דורות (אבות פ״ה) :
שנאמר תורת אמת ודרש פסוק
זה על אהרן משום דרישא דהאי
קרא (מלאכי ב׳) בריתי את
ו׳ וסיפא דהאי קרא כי שפתי
כהן ישמרו דעת : בשלום ו
ובמישור בילקוט מלאכי (רמז
תקפ״ח) איתא בשלום ובמישור ה
הלך אתו שלא הרהר אחר דרכי
המקום כדרך שלא הרהר אברהם :
כך את אהרן וגו׳ שמן ששון
מחבירך שנמשח בשמן המשחה
יותר על שאר השבטים ועיין
ברבות (סדר צו פ׳ ו״ב ובסדר
ויקרא) ובילקוט תהלים (פ׳ מ״ה
רמז תש״ן) : נבא ועשו אהבת
צדק זה ישעיה כצ״ל ור״ל
שעשיו חוזר לענין שהתחיל ב
בפסוק של ישעיה אנכי אנכי
ודרש הפסוק אהבת צדק על
אברהם ואהרן אגב גררא
ועיקר כוונת הפסיקתא לדרשו
על ~~אהרן~~ ישעיה : הקב״ה
[illegible] בבראשית רבה
(פ׳ יוד) ובילקוט ישעיה (פ׳
מ׳ רמז ...) הנוסחא אהבת
צדק

פיסקא ר״ל [א] זה שאמר רוח הקודש

תתן לך כל שריך, אמר רבי אליעזר אם אין ש
שוטר אין שופט דן את הדין והשוטר מעשה את ה
הדין אמר רבי שבתי צריך הדיין שיהא לפי המשל
ולפי המצוה ולפי מה שהוא שלא יהא חשוב והמשל ו
והמצוה גדולים והעשירים אמר איוב התורה אימתה
על הדיין שיהא עושה את הדין והשוטר שיהא מוציא
את המשל אמר איוב אני לא עשיתי כן אלא אני ה
הייתי הדיין ואני הייתי השוטר ואע״פ שהיה השוטר
עומד לפני לא הייתי ממתין לו שהוא יוציא את
המשל אלא כיון שהייתי דן את הדין אני עומד
הייתי על הגזלן ומשבר את שיניו ומוציא מתוכה
את הגזל ואשברה מתלעות עול ומשיניו אשליך
טרף אבחר דרכם ואשב ראש שהיה יושב ראש איוב כ״ט
הדיינים והיה אומר לכל אחד ואחד דרכו ויושב
בראש כמלך כמלך אבחר דרכם ואשכון כמלך
בגדוד כאשר אבלים ינחם, ד״א אבחר דרכם
ואשב ראש שהייתה ההלכה והמעשה מכוונים לפני
הייתי מוציאה והמעשה שהיה נעשה הייתי שואלו
ומבחרו אבחר דרכם ואשב ראש מהו ואשכון כמלך
בגדוד אלא שהייתי מרשיע לרשע ומחייב לחייב
הייתי רושם ואוכלוסין עומדים לפני ואפילו ה
היה אותו שהיה רשע ומבקש שלא לעמוד את הדין
מן היראה של אותם שהיו עומדים עלי בגדוד הי׳
מתירא ומעידים את הדין אשכון כמלך בגדוד ואם
היה יצר הרע בא להטעותי שלא ילך ומנחם את
האבלים לומר שאני אדם גדול לא הייתי שומע אלא
אבלים ינחם מה שהייתי אומר אין אני טוב מ
מבוראי הקב״ה אין בריה בעולם או מלך חי וקיים
כמותו או מלך גדול כיוצא בו והוא בכבודו מנחם
את ישראל שנאמר אנכי אנכי הוא מנחמכם :

פיסקא ר״ל ד״א אנכי אנכי הוא מנחמכם כך פ
פתח ר׳ תנחומא בי רבי
זה שנאמרה ברוח הקודש על ידי דוד מלך
ישראל אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים תהלים מ״ה
אלהיך שמן ששון מחביריך, אהבת צדק זה
אברהם אבינו שהפסוק הזה נדרש באברהם
אבינו ובאהרן ובישעיהו אהבת צדק היה זה
אברהם שבשעה [א] שראה הקב״ה כל אותם
הדורות שהיו עובדים עבודה זרה ואברהם
עמד ופירש מהם ולא השוה זהם אלא היו כולם
עובדי עבודה זרה ואברהם עמד ונתחבר מאליו
ועבד הקב״ה לכך כתב בו ויגד לאברהם העברי בראשית י״ד
מה העברי שכל העולם כולו לעבר אחד [ב] והוא
היה לעבר אחד והיה אוהב להקב״ה ועובדו
לכך קרא אותו הקב״ה עברי וזרע אברהם
אוהבו הקב״ה אהבת צדק שצותה את בניך
שיעשו אף הם צדקה ושמרו דרך ה׳ לעשות בראשית י״ח
צדקה ומשפט ונאמר ותשנא רשעים של דורות
שלך

והשנו) ממרגלות
שונות ברוח הקודש
עיין בספרי ירושלים ועיין בכפות
תמרים למהר״ם בן חביב במס׳ סוכה
בסוגיא דהדס משולש כמה שכתב
הראב״ד ופסק הזוהר רוצה בבית
מדרשו עש״ה (פיסקא) :

פיסקא ר״ל [א] שראה הקב״ה
כל אותם הדורות ב
בבראשית רבה (פ׳ יוד) ובילקוט תהלים
(פ׳ מ״ה רמז תש״ן) הנוסחא אהבת
צדק מה כתוב בריה באבינו אברהם
בשעה שבקש רחמים על סדומיים כו׳
אם אין את מוותר צ׳בחר ות עולמך
יכול העולם א״ל הקב״ה אברהם א
אהבת צדק אהבת לצדק בריותי
ושנאת מלחייבן של כן משחך ונומר
מה׳ מחבירך א״ל חייך שעשרה ב
דורות שמנח ועד אצלך עם אחד
מהם לא דברתי ועמך אני מדבר
שנאמר ויאמר ה׳ אל אברהם אבל
בפסיקתא שלפנינו דרש אהבת צדק
בשביל הצדקה והמשפט שיצוה
לבניו ותשנא רשע ששנא רשעי דורו
שעבדו ע״ז וגם אצל אהרן נוסח ה
הדרשות משונות שם עי״ש :

~~[ב] והוא היה לעבר אחד (ברבות
פ׳ לך לך פ׳ מ״ב) פירש המתנות
כהונה והוא מעבר אחד כלומר
שכל כנגד כולם ע״כ זה מפני ש
שלא ראה הפסיקתא רבתי שלפנינו
שמפרש כאן שהוא מעבר אחד היינו
שכל העולם היו עובדים עבודה
זרה והיו מעבר אחד ורק א
אברהם לבדו היה מעבר השני
שאהב הקב״ה ועובדו :~~

בפר"ט פתח רבי בישעיה אמר ישעיה מטייל הייתי בבית תלמודי ושמעתי את קול ה' אומר את מי אשלח אמר שלחתי את עמוס והיו קורין אותו פסילוס. א"ר פנחס למה נקראו שמו עמוס שהיה עמוס בלשונו . בלשון פסוק שלחתי את מיכה והיו מכין אותו על הלחי (מ"א) בשבט יכו על הלחי את שופט ישראל (מיכה ד) ובפסיקתא כאן מביא הפסוק במעשה ההכאה עצמה : זכריהו והרגוהו שנאמר ויקשרו עליו וירגמוהו אבן וגומר ובמותו אמר וגומר (דה"ב כ"ד) : והשליכוהו לבור שנאמר ויקחו את ירמיהו וישליכו אותו אל הבור (ירמיה ל"ח) ועיין בפסיקתא פרשתא עשר תעשר (פיסקא)

הנוסח כך. אמר ירמיה לפני הקב"ה רבש"ע איש מכון להתנבאות עליהם איזה נביאים יצא להם ולא בירושן להורים עמדו להם משה ואהרן לא בקשו לרגום אותם באבנים שנאמר ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים העמדת להם אליהו בעל קנאות והיו מלעיגים ומשחקים עליו הה"ד מסלסלו קווצותיו שכן איש בעל ב קווצות היה העמדת להם א אלישע והיו אומרים עליו עלה קרח איש ירגזו ויצאו על ידי ישראל הנה לא ידעתי דבר ועיי"ש פ בפירושנו : ולא שירתן קילוסן עמהם פצ"ל : כי נדמיתי כי איש טמא שפתים אנכי וגומר פצ"ל : שהיתה שלוט בעולמך פי' שירתן אדם לבורא את עולמו כמה שירה: נגע את פיך גיבל עונך: רצפה פצ"ל וכה"ג בילקוט ישעיה (פ' ו' רמז ת"ג) : במלקחיים פרש סיפא בגמרא ובידו רצפה במלקחיים לקח מעל המזבח : מן המזבח של מעלה פצ"ל : עד שנטל מלקחת אחרת שנאמר במלקחיים לקח פי' לשון ה רבים : בסוף נבואתו שהפכן בתוך עם טמא שפתים הוא בישעיה פרשה ו"ו ובסוף ה' נתן לי הוא בפרשה נ"ן : בשם ר' סימון מהו לשון ודעת על הפסוקים בישעיה (נ) כך הם אדני ה' נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעף ב דבר יעיר בבקר בבקר יעיר לי אזן לשמוע כלמודים : אדני ה' פתח לי אזן ואנכי לא מריתי אחור לא נסוגתי והפסיקתא דורשת ה הפסוקים שנראים כפולים ובילקוט ישעיה שם הגירסא נתן לשון למודים למדני ללמד עליהם סנגוריא פתח לי אזן לשמוע קולו כבפסיקתא; אלא ראה כל הנביאים נראה שכצ"ל: ולא כל השבח כצ"ל : אמר דוד אהבת צדק פצ"ל : שנאת (והרשיעים

שלך שהיו עובדים ע"ז ושנאו הפסכת הרי עשרה צדיקים ראשי דורות היו מלפניך ולא זכה אחד מהם להתעלם בעולם אלא אתה על כן משחך אלהים שמן ששון מחבריך . דבר אחר אהבת צדק ותשנא רשע זה היה אהרן שתבע את האמת שנאמר תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך ורבים השיב מ עון וגומר . ותשנא רשע שבשעה שעשו ישראל אותו המעשה לא היה שבטו לוי עמהם אלא שנאו הרשע אמר לו הקב"ה ושנאת הפסכת על כן משחך אלהים שמן ששון מחבריך הרי כל ישראל עומדים לפני המשכן ואחד עשר שבטים מקיפים אותו שבטו של לוי משפחות הגרשוני משפחת העמרמי משפחת היצהרי ומשפחת הקהתי ומכל אלו העומדים חייך אין אומר למשה שיבחר מהן אלא לך ולבניך קח את אהרן ואת בניו אתו נבא לענייה אהבת צדק זה ישעיה שבשעה ששמע ישעיה מפלון ואומר את מי אשלח אמרו רבותינו היה הקב"ה כביכול קובע ומיילל בפני עצמו את מי אשלח מי מקבל עליו מעצמו לילך בשליחות שלחתי את מיכה והכוהו וניגש את צדקיהו בן כנענה ויכה את מ מיכה שלחתי את זכריהו והרגוהו שלחתי את ירמיה והשליכוהו לבור את מי אשלח מי מקבל עליו לילך מתחיל ישעיה משיב ואומר הריני לפניך ואומר הנני שלחני כיון שראה את מלאכי השרת מקלסים להקב"ה ולא שירתן קילוסן עמהם (התחיל) מילך על הדבר ואומר אוי לי כי נדמיתי כי איש דברים שלא היה אפשר ראות ~~ראות~~ ולהיות רואה . ולי חתי ולי היה לי לשרת קילוס עם קילוסן של מלאכי השרת שאולו שרפתי . קילוס עם קילוסן שלהם הייתי חי קיים לעולם כשותק היאך היה לי שמרתי אוי לי כי נדמיתי עד שהוא עומד ומשתומם על הדבר מוציא בבה יתר מפיו ואמר ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב אמר לו הקב"ה אמרת כי איש טמא שפתים אנכי הוררה לך על שהיתה שלוט בעולמך שלא בבניי היתה שלום שהיות יושב ואמר עליהם ובתוך עם טמא שפתים מיד נגע את פי שנאמר ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה אין רצפה כאן אלא רצה קב"ה . מהו רצפה אמר ר' שמואל בר נחמן רצוץ פה שאמר בלשון רע על בניי במלקחים מהו במלקחים והוציאן מגו של מלאך אמר הקב"ה למלאך ליטול גחלת מעל המזבח והוא נתן על פיו נטל המלאך גחלת במלקחים מתוך המזבח של מעלה והוא משליך אותה ונוטל מלקחת אחרת ונותן את הגחלת בשתיהן והוא ה הולך ונותן את הגחלת בשפתו של ישעיה אמר הקב"ה נגע זה על שפתיך וסר עונך וחטאתך תכופר והרי המלאך של אש הוא ונשנטל הגחלת במלקחת אחת ניכוה עד שנטל מלקחת אחרת במלקחיים לקח מעל המזבח וישעיה לקח הגחלת על פיו ולא הוכוה ולא על פיו וכיון שראה ישעיה כן התחיל מלמד את ישראל ומלמד עליהם ס סניגוריה מהו אומר בסוף נבואתו ה' אלהים נתן לי לשון למודים אמר רבי יצחק ה הכהן בן חמה בשם ר' חנינא בשם ר' סימון מהו לשון ודעת לעות את יעף דבר הוא נתן לי לשון למודים לדעת לעות מהו אומר בסוף ה' אלהים פתח לי אזן הוא לי אזן לשמוע קולו כשאמר את מי אשלח ונתן בי בשעה שאמר הנני שלחני ה' אלהים פתח פתח לי אזן ואנכי לא מריתי אחור ואחור לא נסוגותי לא נעשה אחור לנבואת אלא לכל הנביאים שכן אתה מוצא את ישעיה שנתנבאה נבואות הרבה יותר מכל הנביאים ולא עוד עוד אלא שנתנבא על כל אומות העולם משא בבל משא מואב משא דומה מי גרם לישעיה לבא לכל השבח הזה ולכל הרבות הזה על שנצדק את ישראל ולימד עליהם זכות אמר דוד אהבת צדק אהבת לצדק את ישראל שנאמר והרשעים על כן משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחבריך זה אתה קרובתנו ותשנא רשע ה' אותי ונפרח עוד שם בפרשה רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי יען משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחבריך שהרבה להנבאות יותר מכל הנביאים ולא עוד אלא שנתנבא נחמות הרבה יותר מכל הנביאים ועוד שהיו נבואותיו נבואות

תהלים מ"ה

מלאכי ב'

ישעיה ואו

שם ואו

שם

שם

שם נ'

ישעיה ס"א

בישעיה כפ"ל : ונפתח עוד שם בהפטרת רוח ה' אלקים פ'/
שהפסיקתא דורשת הקרא שם לשון מחבירך על ישעיה שפתח
פרשה (ס"א) בנבואתו רוח אדני ה' עלי יען משח ה' אותי
וגו' ואח"כ אמר שם לשון תחת אבל, ואף עפ"י הלשון בהפסיקתא
כפנו ונראה להגיה כנוסח הילקוט
(ויקרא פ' יו"ב) והילקוט ישעיה (פ' נ"ג
רמז ש"ג) מהו מחבירך אלו הקב"ה חייך
שכל הנביאים מתנבאים נביא מפי נביא
שנאמר נחה רוח אליהו על אלישע
ורוח משה על שבעים זקנים אבל אתה
מתנבא מפי הגבורה הה"ד רוח ה'
אלקים עלי (ישעיה) ולא עוד
אלא שכל הנביאים מתנבאים נבואות
פשוטות אבל אתה מתנבא נבואות
כפולות עורי עורי וכו' : פתח
בכל אלו הפרשיות שהלשונות ה
הכפולים כולם הם בראשי הפרשיות
של נבואת ישעיה :

פיסקא הנ"ל שבסיני נתן שני א
אנכי (ילקוט ישעיה
מ"ט רמז ש"ו) :

פיסקא רא"ש מה ראית לכל אותם
שנזדווגו להם אמרפל
כצ"ל וכה הגירסא בילקוט ישעיה (פ'
מ"ט רמז ש"ו) : אף אתה כל מי
שיבא ויזדווג לכם נופל לפניכם
כצ"ל : ד"א מאנוש ימות אח"ז כו'
וכה גירסת הילקוט (שם) : רואה
~~אותה בגלות כצ"ל פי' שיש מין
חולים שנהפרין בלילה פעם ונחות:
נראות גלומות לזו נראין ואין זה
מגוף הפסיקתא אבל נכתב מאתה
דרך פירוש והמדפיסים הכניסו זאת
בפנים כדרכם בהרבה מקומות פ
פירוש רז"ל שהמזלות הואה נראה
בפני החמה גומרת לזו והיינו ל
נהות של הלילה מפני שנדמה פ
כנהות והרבה נחלו אש במחלא ב
באשו "אמר שנחלאים כן מבל
שנתגלגלים הלילה אינן חשובים לזו
והנה : והרי שעובדים של מלכיות
נעשה הלוא כצ"ל ונראה שבודש סיפא
בקרא שאמר מי את ותיראי ונמה
ותשכח עושך הרים מרקע חמת
המציק כאשר כונן להשחית ואיה
חמת המציק ... של שיעבודם
של מלכיות שאמרו ראוים מהם
והקב"ה משיבם ואיה חמת המציק~~
ושכוב : ושולטים בו ר"ל האומות
שולטים עליו בעוה"ז : שנדמה
ללילה

נבואות כפולות עורי עורי התעוררי התעוררי
שוש אשיש נחמו נחמו אנכי אנכי הוא מנחמכם
פתח בכל אלו הפרשיות :

פיסקא הנ"ל ד"א אנכי אנכי למה שני פעמים
אנכי אנכי. אלא לפי שבסיני נתן
שני אנכי אנכי ה' אלקיך כי אנכי ה' אלקיך
אל קנא לפיכך הקב"ה מנחמם בשני אנכי
אנכי הוא מנחמכם :

פיסקא רא"ש ד"א אנכי אנכי וגו' פתח רבי
תנחומא ברבי זה שאמר הכתוב
מי את ותיראי מאנוש ימות ומבן אדם חציר , ישעיה נ"א
ינתן מי את למה את מתיראה שמא אין
את יודעת מי את אין את בתו של אברהם
בתו של יצחק ובתו של יעקב הררי עולם ואת
מתיראה מן בריה/ ומן אנוש שהיום הוא חי
למחר הוא מת מאנוש ימות אלא אין את יודעת
מה עשיתי לכל מה שנזדווגו לאברהם אמרפל
שנזדווגו לאברהם תחלה להזיקו ולעקור כחן
הלא הפלתי אותם ונתתים אותם בידו
אלא עוד יצחק שנזדווגו לו פלשתים ואבימלך
ושלחו אותם משלום ואמרו אבימלך אל יצחק
לך מעמנו כי עצמת ממנו מאוד לא חזרו בראשית י"ד
עוד לפניו ואמרו ראו ראינו כי היה ה'
עמך אלא יעקב אבינו שנזדווגו לו עשו שם
וברח מלפניו לא חזר ונפל בידו ולפניו
מלפניו וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מי בראשית ל"ו
את ותיראי וברת של אותם ומתייראים
שאבותיך כל מי שנזדווגו להם נפלו לפניהם
אף אתה כל מי שיבא ויזדווג לך (נופל)
לפניכם . ד"א מאנוש ימות את תיירה
אמר רבי יהודה ברבי סימון לזו שהיה
רואה המזלות והיה מתיירא ממנו רואה
בגלות [א] נקרא גומרת לזו אמרו לו
ממנו אתה מתיירא בלילה הוא גלות
ונודעת יבא הבקר ואתה רואה שאינה
אינה מזלות כך אמר להם הקב"ה מאנוש
אתם מתייראים מזלות הוא אף כי אנוש
רמה ובן אדם תולעה מאנוש אתם
מתייראים אמרו לפניו רבש"ע והרי
שעבודו של מלכיות שהיה אמר להם
מפני שהמלכות הזה [ב] לולה הוא ושולטים
בו יבוא בוקר ואתם רואים אותם שאינם
אלא תולעה אימו בוקר מה ישעיה אומר
אמר

פיסקא רא"ש [א] ונקראת גומרת לזו מין המזלות הגה
ישנו בכל המדינות וסגלות ושבעו כך הוא

[ב] לולה הוא ושולטין בו מי שחנן
השם בעת והבין בחכמת הקבלה
מכניה יבין וישכיל שמדברי רז"ל
אלו נתבאר להם נסתלק רוב מאמרי
הזוהר בענין שלטת החיצונים ב
בלילה והמבואר בקבלים ה
הקדמונים

[ג] שכן השור בב"ר (פ"ב) פירש ה
הידי משה דבגט
שכן השור דווקא להזכיר לישראל מעשה
העגל ע"ש ולי נראה

מלולה אמר מה מלול אמר שומר אתא בוקר כו' ז"ל: ותשכח ה' עושך כו' ז"ל סיפא דקרא דאי אתי ותבואו נא בר"ש: שהסתירו
ממשה יעקב כדאמר לקיש עה"ק מסדנ"ל (ברכות ד' · סנהדרין צ"ח :) שירא יעקב שמא יגרום החטא וכן דביאה שניה ראוין היו
ישראל לעשות להם נס אלא שגרם החטא · ובב"ר (פ' ע"ו) מפורש ראוים היו ישראל כליה בימי המן אלולי שנסתכה דעתן על בלעם
הדין אברהם אמרו מה אבינו יעקב שהבטיחו הקב"ה ואמר לו והנה אנכי עמך נתיירא אנו על אחת כמה וכמה הוא שהנביא
מנחם את ישראל ואומר להם ו
ותשכח ה' עושך נוטה שמים ויוסד
ארץ אמר להם אשוריתן (שרמזם)
מה אמר לוי כה אמר ה' אם
ימדו שמים מלמעלה אם ראיתם
שמים שמטו (ע"ש במתנות כהונה)
והארץ מתמוטטת מנשירות שלום
וארץ לא היה לכם למוג (כמוניה)
אלא ומתפחד תמיד כל היום וגו'
(ועיין ברמב"ן פ' וישלח) ומגדה
תבין פירוש הפסיקתא להלן ר'
רואים את השמים במקומם כו':
ותפחד כל היום פרוסטומא שלו

פ"ז פרוסדגמא שלו כמו בפסיקתא
שלפניו בפרשת שור או כשב
(פיסקא) למלך ששלח פ
פרוזדגמא שלו וכו' כך אמר ה
הקב"ה לישראל פ"ש פרוסטגמא
שלו וכן הוא בויקרא רבה (פ'
כ"ז) בלשון זה ועוד בפסיקתא
שלפניו פרשת בחודש השלישי
(פיסקא) לא יהיו לך ב'
אלהים פרוזדגמא ישינה ופי'
של פרוזדגמא בלשון יון הוא א
אגרת וכן הוא בילמדנו פ'
כי תשא מלך בו"ד פורס פ
פרוזדגמאות במדינה ואומר
פן כו' וכן בפרשת עקב
(שם) לדואר (פי' ונושא אגרת)
שהיה מהלך ופרוזדגמא ואה
בידו עש ונפלו הכתבים לים
ובב"ר (פ' מ"ב) למלך ששלח פ
פרוסטגמא שלו במדינה מה
עשו נטלוה קרעוה ועוד
ברבות ( ) שלש
פרוסטגמאות שלח יהושע כו'
ופרוסטגמא ופרוזדגמא שתיהן
פירושן בלשון יוני אגרת ג
גזירת המלך ופי' הפסיקתא
שלפניו כאן כך הוא ותפחד
כל היום שישראל היו מתפחדים
מהאיגרת של המן שהיתה
פרוסה בכל המדינות שהרגו
פור מיום ליום מחודש לחודש
להשמיד להרוג ולאבד את כל
היהודים בחודש אדר והיו
ישראל

אמר שומר מה מלולה אתא בוקר וגומר ותשכח את ישעיה כ"א
ה' עושך בצרת המן הרשע מדבר שנתייראו לאחת שם
שעה ונתייאשו מן הגאולה. אמר רבי שמואל בר נחמן
ראויה היה ישראל שלא ליגאל מצרת המן על שנתייאשו
מן הגאולה אילולי שהסתירו לדעת יעקב אביהם,
יעקב שמע מפי הדבור הנה אנכי עמך ונתירא מן עשו
ויירא יעקב מאד ויצר לו, דבר אחר ותשכח ה' אותך ישעיה נ"א
נוטה שמים ויוסד ארץ מה העניין זה אצל זה אלא
היו ישראל מתפחדים שהיו לנוחים למיתה ולהריגה
ונתייאשו מן הגאולה אמר להם שכחתם מה שאמרתי לירמיה מה שהתנבאתי כה אמר ה' אם
ימדו שמים וגומר, רואים את השמים במקומם ואת הארץ במקומה ואתם מתייראים ו
ותפחד כל היום פרוסטומא של פרוסה מיום ליום ומחודש לחודש והיו מתבהלים בכל יום
מפני חמת המציק זה המן, אותו זה ואוים המן הרשע ואויה חמת המציק, מהו אסתר ג'
מהר צועה להפתח אלא מן אדם שהוא מהר בפיצעו בשבילו להפתח בשבילו שלא ישעיה נ"א
ימות ומהר בפיצעו לצאן ולצאן ורק לכל דבר שלא יחסר לחמו ואתם מתייראים הוי מו
את ותיראי, אמר ר' פינחס הכהן בן חמא בשם ר' הושעיה בשם ר' סימון מהו לא ימות
לשחת ולא יחסר לחמו אלא האדם הזה חסר לחמו מת כיון שאינו אוכל הוא מת לא שם
חסר לחמו מת כיון שאוכל ואינו נפנה ומעלה את המזון הראשון הוא מת וסימן ב
בחולה כיון שנפנה אינו מת מהר צועה להפתח לא ימות לשחת, דבר אחר אמר
רבי חנינא בשם ר' חמא בר אבא איתה אינו מת כשאינו חסר לחמו אבל אם היה פתוח
חסר לחמו הרי הוא מת שאינו חולה מעים מהר צועה להפתח אינו מת לא ימות
לשחת איתה לא יחסר לחמו ומגדיר יציאת מצרים משם שיציאת מצרים בנסות באותות
ובמופתים כך הפרוסה, אמר רבי יהושע בן לוי תדע לך שכן ומבקש מן הללהגדול
שהוא אומר לגוזר ים לגזרים ויוצא ישראל ממצרים נותן לחם לכל בשר כנגד הפרנסה
לגוזר ים סוף ונוציאו ממצרים שהוא שקולה כנגד שאמרו לא יחסר לחמו אנכי ה' תהלים קל"ו
אלהיך רוגע הים מה סמך יציאת מצרים ללחם אלא שכשם שעשה הקב"ה כמה ניסים ישעיה נ"א
לגאול את ישראל ממצרים כך הוא עושה בפרנסה הזו שאדם נותן לתוך פיו
ולשם שבראתא ביציאתם ממצרים מהר צועה להפתח אנכי ה' אלהיך אמר רבי שמואל
בר נחמן רצונך לידע מה כחה של פרנסה זו שאדם נותן לתוך פיו שהוא קשה
יותר מן הגאולה מניין אתה מוצא ביעקב שיוסף מצרים את בנין לפני אביו ש
שיברכם תלה את הגאולה במלאך המלאך הגואל אותי מכל רע אבל בשבא לפרנסה בראשית מ"ח
מה אומר האלהים הרועה אותי. הוי יוצר אמר ישעיה לא ימות לשחת לא יחסר שם
לחמו ואנכי ה' אלהיך רוגע הים, דבר אחר אנכי ה' אלהיך זה שאמר הכתוב
אשר הראיתנו צרות רבות ורעות אתה מוצא מתחלת בריאתו של עולם צופה מלך
המשיח שעלה במחשבה עד שלא נברא העולם כן הוא ולעולם חוסר מבגע [illegible], אינו אומר תהלים ע"א
כן כאן ולעולם אלא הרואה אתה מוצא כתוב בבריאת עולם שהוא מגביר שיעבודם של ישעיה נ"א
מלכיות ושל גואל מלך המשיח בראשית ברא אלהים והארץ היתה תהו ובוהו תהו זה מלכות
בבל ראיתי את הארץ והנה תוהו ובוהו זה מלכות יון שהיו גזרותיה קשות וחשכו על [ג"ל] כרון בראשית א'
השור שאין לו חלק באלהי ישראל. על פני תהום זו מלכות אדום הרשעה דוב רואה אותם
אחבותם הראשונה בארצות בהם ושתעבדו לישראל התחיל תהיה עליה ואומר אשר הראיתנו צרות
רבות ורעות רבים שתי מלכות מדי ומלכות אדום תשוב תחיינו ומתהומות הארץ תשוב תעלינו תהלים ע"א
אמר החיינו מן הראשונים משיעבודה של מלכות בבל תשוב תחיינו מן השניים משיעבודה של שם
מדי תעלנו מן השלישית משיעבודה של יון ומתהומות הארץ תשוב תעלנו זו אדום הרשעה
ומניין אתה אומר שמתחלת בריאתו של עולם היה מלך המשיח ורוח אלהים מרחפת
ורוח אלהים מרחפת זה מלך המשיח וכן הוא אומר ונחה עליו רוח ה' ואומר מרחפת מהו בראשית א'
על פני המים כשישפכו כמים לבבך נכח פני ה' ואומר אנכי אנכי הוא מנחמכם : ישעיה נ"א

פיסקא ל"ה

וישראל מתיאשים מן הגאולה ומתקרבים ומתבהלים שבהן
ולא מתקרבים אל הייתה מפני חמת המציק זה המן שנקרא
צר ואויב. שהציק לישראל ונשתעבדה המצירה שולו הנביא
ואיה חמת המציק : מהר מהר צועה הפסיקתא דורשת
יתר הפסוקים שבפרשת אנכי אנכי :
שמהר בקפיצה בשבול להפתח
שההולך מוריד הגבל לעבוד כאמורין
(ברכות כג : שבת ב״ח ·) הרוצה
ליכנס לסעודה בעל מהלך עשרה
פעמים ד׳ אמות או ד׳ פעמים
עשר אמות ויפנה ואח״כ יכנס :
ואינו נפנה בנקל את המזון
כאמורין משבת (   ) האוכל
ואינו נפנה דומה לתנור טו
ובזוהר תרומה כתב עפ״י הסוד
לפנות קודם הסעודה ובגמרא
משמע שזה דרך רפואה וכאן
בפסיקתא מפרש שסכנה בדבר
שהוא מת: וסימן בחולה ~~[illegible]~~
בינן שנפנה ראוי מת. במבואר
בהקבעה הרפואה וכן הוא בדברי
רבינו שבבא״רי מאל
מהר צועה דרש על עבוד של
אדם וצועה לשון הזרה ·מעין
שהפתח כלי נקראת צועים כמו
(ירמיה מח) ושלחתי לו צועים וצעהו
וכליו ~~[illegible]~~ יריקו : הוא מת
כדאמרינן בפסחים (ע״ח ·)
לשון נקביו של אדם שהוא עצור
כדוש המיתה ונקודתיו יש סוף
שנאמר מהר צועה להפתח
וכתיב בתרי׳ חולע הים : חולו
מעיים כמ״ש הז״ל ששה דברים
סימן יפה לחולה ואחד מהם
שלשול דכתיב מהר צועה
להפתח וגו׳ (ברכות נ״ז · ילקוט
בראשית רמז לג וילקוט ישעיה
פ׳ לח׳ רמז שו) ובב״ר (פ׳ כ) מפרש הולך מעיים בדרך הארץ מ״ט מהר צועה וכו׳ ובולבה בל יחסר לחמו וה״ל כי סיפא
דקרא מהר צועה הוא ולא יחסר לחמו והיינו שלא ישלשל יותר מבאי ויצטרך לאכול הרבה ואם יחסר לחמו ימות כן פירש״י
שם בישעיה ומזה תבין דברי הפסיקתא שלפנינו אך יש כאן קצת עירבוב לשון : ומצפיר ויצאת מלבוש כל שאחר קרא
דולא יחסר לחמו נאמר ואנכי ה׳ אלהיך רוגע הים ויהמו גליו והמפרש להן : הלל הגדול מזמור הודו לה׳ כי טוב כל״ח
(תהלים   ) ונקרא הלל הגדול
ונעשה שבראתם בפסיקתא ע״ש כאן וע״ש

פיסקא ר״ז. בא אנכי אנכי הוא מנחמכם נשב״ה
כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו
מי שעלה לו מכה ונורשה הרופא כיון שראתה
הרופא שהיה בו מכה שלא נתרפאה מכאן מיד
היה מחזר אצל הרופאים אחרים ולא היו מוצאים
לו רפואה אומר לו אתה הולך אצל כמה רופאים
ולא מצוי להם כדי לרפואתך שאינם יודעים מה
הייתה המכה נתרפאת אלא אם מבקש אתה   )
להתרפאות לך אצל אותו שפורע אותך והוא מ
מרפא אותך כך הנביא אומר כל מה שאתם מפליגים בלאחים מן הנחמות רחוקים
מהם עשו תשובה והקב״ה גואל אתכם משעבוד של מלכיות שהוא הוא שהכה והוא הוא
שמרפא לכן ונשובה עד ה׳ כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו אומר הקב״ה אני הוא
שהכיתי אני הוא שמרפא לכן ונשובה עד ה׳ אני הוא שהכיתי שנאמר מהרוג שלח אש
בעצמותי ואני הוא שמרפא אנכי אנכי הוא מנחמכם :

פיסקא ר״ח בא אנכי אנכי הוא מנחמכם באנכי בראתי את העליונים באנכי בראתי
את התחתונים באנכי בראתי את אדם הראשון באנכי דברתי עם אברהם
באנכי דברתי עם יצחק וירא אליו ה׳ בלילה ההוא ויאמר אנכי האל אלהי אביך מלנגלה
על יעקב לא נגלה עליו באנכי אלא באני שנאמר והנה ה׳ נצב עליו ויאמר אני ה׳
אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק נתיירא ויירא יעקב מאד ולמה נתיירא אמר על אבותי לא
נגלה בלשון הזה באני אלא באנכי תאמר מה עון אירע בי שלא הסיח עמי בלשון
הזה שהיה מסיח עם אבותי כיון שראהו הקב״ה שהיה מצטער על הדבר מיד
התחיל מדבר עמו באנכי והנה אנכי עמך באנכי ירדתי עמך למצרים אנכי ארד עמך
מצרימה באנכי העליתו משם אנכי אעלך גם עלה באנכי נגליתי על הגואל שנאמר ה
הנה אנכי האל אלהי אביך באנכי בראתי את הדיבור ושמתי בפיו ואנכי אהיה
עם פיך אמר רבי חמא בר חנינא שפה שלפניו שפתים שהוא שקול כנגד בריית העולם
שברואת העולם ומלואו כתיב בריית אלה תולדות השמים בהבראם ובגליפת שפתים
כתיב בורא ניב שפתים אמר רבי שמואל בר נחמן אם מבקש אתה לידע כחו של דיבור
מה שברא הקב״ה כל היה כשמים שאדם מדבר דבר אחד והוא הופך את לשון
ויש דבר שהוא מפייס בו עד שינוח ובתיבה אחת מצינו אחד עשר [ד׳] מאמרות מלשון
ובעליונות

שם
יאירך א׳
בראשית ט״ו
בראשית כ״ח
שם ל״ב
שם ט״ו
שם
שם שמות ג׳
בראשית ב׳
ישעיה נ״ד

האלהים הרועה אותי בעצמו ולא ע״י מלאך ושליח : מתחלת בריית כל שעלה במחשבה
עד שלא נברא העולם בפסחים (נד׳) ובנדרים (לט׳) חשבינן שבע שלשית מהדברים שנבראו קודם שנברא העולם וכן הוא ב
בילקוט תהלים (פ׳ ע״ב רמז תת״ן) ובב״ר (פ״א) חשב שבעה של ששה מדברים שעלו במחשבה להבראות, ובילקוט בראשית (רמז ב׳)
וכן בילקוט ירמיה (פ״ג רמז ח״ב) חשבו מתחלה מהדברים שנבראו ואח״כ כתב יש אומרים שגם מדברים שעלו במחשבה
ומלשון הפסיקתא אין הכרע : אינו אומר כן כאן ונלא אלא כל ע״ש יש כאן וע״ש

ובהו זה מלכות יון חסרון לשון יש כאן
ונ״ל ובהו זה מלכות מדי (המן) דכתיב ויבהלו להביא את המן וחשך זה מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיה
הקשות

הקשות שבירות אמרות להן (ישראל) ותבא וכו' וכ"ה הנוס'
בקה"ר (פ"ב ופ' ט"ב) ובשמות רבה (פ' נ"א) ובילקוט בראשית
(רמז ד' ורמז ע"ז) : שאין לפי חזין כצ"ל : אבות הרשעה
בקה"ר ובילקוט (שם) מסיים שאין לה חזר כראובן : רבות
ורעות רעות שהיו מלוות כצ"ל :
ורבות אלפים מרחמות בבקר הגלות
בויקרא רבה (פ"יב) גדר רוחו של
שירה ובקה"ר (פ"ב) ובילקוט ב
בראשית (רמז ב') הגירסא באיבה
ברכות משולשות ובאה ברכות ה
תשובה שנעשה לו שנאמר שפכי
כמים לבך ; אנכי אנכי כאן]
מסיים הפיסקא במה שהתחיל
לכם אנכי אנכי :

פיסקא ר"ב כיון שראה הנחמו ב
באיכה רבתי (פ' ס"ו)
ובילקוט הושע (פו רמז תקכ"ב) ה
הגירסא ובזה הדפוס כיון שראה
שלא נתרפאת מכתן הוא מחזיר ט' :
מפולים בעונים [illegible] בילקוט
(שם) הגירסא שאתם מפולים [illegible]
הקב"ה :

פיסקא ר"ה אנכי בראתי את
העליונים והתחתונים
שנאמר אנכי עשה כל ( ) :
את אדם הראשון שנאמר אנכי
עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי
( ) : עם אברהם שנאמר אנכי
מגן לך (בראשית) : נעורת על
הנגלה ר"ל משה : גלופות שפתים
פרשתי חורת מתרגמינן גליפין
והוא לשון יוני על דבר הפתוח
פתוח וחקוק ורש"י בערוך גליפין
ותמצא לשון זה הרבה בזוהר
וספרי קבלה ומזה תבין כוונת
הפסיקתא בגלופים שפתים : א
אמ"ר שמואל בר נחמן כצ"ל : שקרא
הקב"ה בלשון הזה פלאים שאדם מדבר בדבר אחד והוא הופך את לשונו כצ"ל : ויש דבר נראה שפצ"ל ויש דבר ש
שהוא פשוט בו עד שניים ובתיבה אחת מצינו אחד עשר מאגניות משמשים באנכי נחמו כו' ור"ל שאין באדם מצינו
שמדבר בדבר אחד ואחר יכול להפוך ושונו ואמר שכיון בדיבורו מהיפוך להיפוך ויש פעמים שאומר דבר שנראה על כוונה
אחת ואחר מפרשו לפי כוונתו וכן כל הוא שבתיבה אחת אנכי מהכתובים משמשים אחד עשר פעמים אחד עשר
נראה לי שצ"ל אחד עשר והנה אולי תיבת אנכי שהתחיל לחשוב מתחילת הפיסקא עד סופה אך שהפסיק קצת באמצע
לפרש ענין ואנכי אהיה לו סוף ; מאגניות פי' תבואות ודרמוזות עלולות וע"ש כאן (בפי' בד השני) : באנכי
נתתי הדברות כו' שורות הלשון יש כאן וכצ"ל באנכי נתתי הדברות אנכי ה' אלהיך באנכי הולכתים ומדבר הנה אנכי
מפתיה והולכתיה המדבר באנכי אני בורא ציון הנה אנכי מרבין בפוך אבניך באנכי אני מביא גואל הנה
אנכי שולח לכם את אליהו הנביא באנכי אני ומהם אנחם אנכי אנכי הוא מנחמכם :

פיסקא ה"ג ספור אלמנות ויעבד ואתה מוצא תשעים כצ"ל והן מפרש חשבון המלכים ונביאתם : שלוחים שלחתי
להם כצ"ל : השכם ושלח לאמר שבו נא איש מדרכו הרעה כצ"ל (ירמיה ל"ה) : את כל עבדי כצ"ל
נ"א במנחה וחבירו אומר באיכה רבתי (בפ' מה אעידך) הנוסחא רבי אומר נביא בבוקר ונביא א' בין הערבים ה
הקב"ה ויעד ה' בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חוזה (מלכים ב' י"ז) ר' נתן אומר של נביאים בשחרית ושני
[illegible] בערבית הרבה ואשלח להם וגו' השכם ושלח השכם בבוקר ושלח בערב וזהו פי' הפסיקתא וחבירו אומר שהוא
[illegible] תחלת דבר ה' בהושע חסרון יש כאן ובגמרא (פסחים פ"ז · ב"ב י"א) מרבינן וכו' בהושע דבר ת
תחלה

ובהלכתא · באנכי נתתי את הדברות אנכי ה'
אלהיך · באנכי מוליכם למדבר באנכי אני מנחמכם
לכן הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר · באנכי
אני בורא ציון · הנה אנכי מרבין בפוך אבניך
באנכי אני מנחמכם אנכי אנכי הוא מנחמכם :

פיסקא ר"ב ד"א אנכי אנכי הוא מנחמכם בק
פרשה ה' תחלתו ברבי נש"ה [illegible]
אעידך מה אדמה לך אמר להם הקב"ה מה עדות
לא העדתי לא העדתי ביד הנביאים · א"ר יעקב ב
דסכנין תנינא תשעים שנה עשה הקב"ה משלח ומעיד
בישראל מניין ויעד ה' בישראל וביהודה שנים א
אותיות ויעד ואתה מוצא תשעים ע' ו"ו שש ה
יו"ד עשר ע"ין שבעים ד"לת ארבעה הרי תשעים :
הרי נמצא לכם שתשעים שנה היה הקב"ה
מעיד וכן הקב"ה אומר להם כמה שלוחים שלוחי
להם ולא שמעתם להם שכתב ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים השכם ושלוח לאמר ירמיה ז'
שובו נא מדרכם הרעים כמה נביאים היה הקב"ה משלח אצל ישראל בכל יום שיעידו בהם
שנאמר ואשלח אליכם כל עבדיי הנביאים מיעוט נביאים שנים אחד בבוקר ואחד ב
במנחה · וחבירו אומר נביא אחד היה הקב"ה מחדש להם בכל יום שילך ויעיד בהם
והיה אף ירמיה בא עמו שני פעמים בכל יום בין בבוקר בין בערב והיה מעיד בישראל
ואמרו · מניין שכן הוא ואדבר אליכם השכם ודבר ולא שמעתם · אמר רבי פנחס שם
הכהן בן חמא ור' חלקיה בשם רבי סימון אומר רבי יעקב דסכנין תנינא תשעים שנה
עשה הושע לעצמו מעיד בישראל שכן כתב דבר ה' אשר היה אל הושע בן בארי בימי הושע א'
עוזיהו יותם אחז יחזקיהו תחלת דבר ה' בהושע ויאמר ה' אל הושע אלא תחלות שם
מלכות של עוזיהו ואתה מוצא שעוזיהו מלך חמשים ושתים שנה ויותם שש עשרה שנה ו
ואחז שש עשרה הרי שמונים וארבע שנים ובשנה לחזקיהו גלו עשרת השבטים הרי
שכתב [ה] באורה בנו אשר הגלה תלגת פלנאסר מלך אשור הוי תשעים ד"ה ה'
שנה

פיסקא ה"ב [ה] באורה בנו
אשר הגלה תלגת פלנאסר מלך
אשור פסוק הוא (בד"ה ה') ותימה מלכים ב' י"ז
למה הוצרכה הפסיקתא להביא פ
פסוק זה שהוא מהפסוק (שם י"ח)
שהבאתי

שנה היה הקב"ה מעיד בישראל על ידי הושע
ולא עשו תשובה כמה שכתוב ואשלח אליכם על
ידי נביאים לפיכך הוא אומר על ידי ירמיה
מה יש לו להעיד בכם שנאמר מה אעידך הבת
ירושלים, ד"א מה אעידך מה תכשיטים שלא
קשטתי אתכם ואין הלשון הזה אעידך אלא
לשון עדי כמה שכתוב ועתה הורד עדיך מ
מעליך ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב
ואתה מוצא אמר רבי תנחומא ברבי בשעה
שיצאו ישראל ממצרים ובאו למדבר סיני ו
קבלו את התורה באותה שעה קישטם
הקב"ה [ואו] בשלש עשרה תכשיטין ואלו הן
ותחלה מרחיצם כמה שכתוב וארחצך במים
מן טנופת ע"ז [זיין] ואשטוף דמיך מעליך
זה דם המילה ודם הפסח ואסיכך
בשמן זה שמן המשחה ואלבישך רקמה
אמר רבי יוחנן בשעה שעמדו ישראל לפני
הר

תחלה והלא משה עד הושע כמה נביאים א"ר יוחנן תחלה
כו' ע"ש ועיין בפרש"י ורד"ק ואברבנאל ריש הושע ובמפרשים :
עוזיהו מלך חמשים ושתים שנה במלכים (ב' ט"ו) צ"ע דהא
עוזיהו עזריה בן אמציה ונאמר שם וחמשים ושתים שנה
מלך בירושלים : יותם שש עשרה שנאמר (שם) ושש עשרה
שנה מלך בירושלים : אחז שש עשרה
שנאמר (שם ט"ז) ושש עשרה שנה
מלך בירושלים : ובשנה לחזקיהו
ע"ש ועש"י ובשנה לחזקיהו גלו
שנאמר (שם י"ח) וילכדה מקצה שלש
שנים בשנת שש לחזקיה וגו' ואומר
ויגל מלך אשור את ישראל וגו' :
שנאמר מה אעידך ופרש אעידך
לשון עדות והתראה כלומר מה
ועוד התראות והעדות הנביאים
עוד יותר לבת ירושלים מאחר
שלא שמעו תשעים שנה להתראות
הנביאים : מה תכשיטין באיכה
רבתי (פי' מה אעידך) הגירסא
כמה קישוטין קשטתי אתכם :
וארחצך במים מן טנופת ע"ז על
דרך שאמרו רז"ל גר שנתגייר אע"פ
שנימול וקיבל על עצמו כל המצות
אינו כישראל גמור עד שיטבול :
ואשטוף דמיך מעליך כו' : ד"ה דם
המילה

שהבאתי בפירושי מפורש יותר : [ואו] בשלש עשרה
תכשיטין פירוש (א) ואלבישך רקמה (ב) ואנעלך תחש
(ג) ואחבשך בשש (ד) ואכסך משי (ה) ואעדך עדי (ו)
ואתנה צמידים על ידיך (זיין) ורביד על גרונך (ח) ואתן
נזם על אפך (ט) ועגילים על אזניך (יוד) ועטרת תפארת
בראשך ואלו העשרה מפורשים הם
לכן בפסיקתא מה המה ובמדרש
חזית (בפ' גן נעול) עשרה ואלין
תלתא אחרנייתא מה אינון ומתרץ
ותעדי זהב וכסף ויצא לך שם
בגוים ונראה דאין כוונת המדרש
לחשוב ג"כ ויצא לך שם בגוים שזה
אינו דבר הנשוא חוץ לנפש אבל
הכוונה הוא על סיפא דקרא ו
ותעדי זהב וכסף ומלבושך שש ומשי
ורקמה נמצא ששלשה הנשארים הם
(יא) זהב (יב) וכסף (יג) שש ומשי
ורקמה שאינו נחשב כאן רקמה לבד
מפני ששש ומשי כבר חשב בתוך ה
הי"ג תכשיטין (ועי' בספר יפה קול)
והנה במדרש חזית (שם) הגי' סתם
הוא הכניסה לו שלש עשרה והוא
הכניס לה שלש עשרה ולא גרס תכשיטין
וכן בילקוט יחזקאל (רמז שנ"ה) ובתנחומא
( ) מסיים ולחמי אשר
נתתי לך סלת ודבש ושמן האכלתיך

ירמיה ג'
שמות ל"ג
שם
יחזקאל ט"ז
שם
שם

הרי י"ג דברים שהפרשתי לכם במצרים ולעתיד לבא אף אני נותן כנגדן י"ג דברים כו' נראה שסלת ודבש ושמן יחשב לשלשה
דברים מהי"ג והמדרש חזית לא חשבם מפני דאפילה לא חשיבה כמו האחרים וגם התנחומא והילקוט לא חשבו ו
ותעדי זהב כו' דהל"ל שזה פירוש על ואעדך עדי בלבד וכבר מנה לאחד בלבד אבל בפסיקתא שלפנינו שהנוסחא בי"ג
תכשיטין ומפרש ואלו הן ובסוף החשבון מסיים ע"כ הרי כל התכשיטין הללו הקב"ה כו' ואע"פ לא נזכר כאן שלשה
הנשארים זהב וכסף כו' שחשב במדרש חזית ולא סלת ודבש ושמן שחשב בתנחומא ובילקוט לכן היה נראה לומר ש
שהפסיקתא חושבת הי"ג דברים שבתחלה ופרש אותם שהם בגדים ואלבישך רקמה והיינו (א) וארחצך במים (ב)
ואשטוף דמיך מעליך (ג) ואסכך בשמן ואע"ג שאינו תכשיטין ממש כיון דבא רחיצה ושטיפה מהדמים או אפשר ו
החשיב כולו וכן בלא סיכה ביומיהם והם עיקר מפורש התכשיטין כלל התכשיטין עצמן חשיב להו וראוי לבחרינו
שבמדרש חזית (שם) אינו דורש כולו ולא חשיב הנך ג' דרחיצה שטיפה וסיכה : [זיין] ואשטוף דמיך
מעליך זה דם המילה ודם הפסח מכאן תשובה על מ"ש הט"ז בה"ל ראש השנה (סי' תקפ"ה) וז"ל שמעתי שהגאון הרב
מוהר"ר פייבוש מקראקא ז"ל היה מל ביום ר"ה ולא קנח פיו אחר המילה אלא בפה המלוכלך בדם מילה תקע בשופר לערב
מצות מילה בשופר ולתורה נראה דלא שפיר למיעבד הכי ומצא אמינא לה מהא דתנן (ר"ה כ"ז) ציפהו זהב ב
במקום הנחת פיו פסול והמג"א עשינו בשם ברכה הל"ה אף צפה שפתיו בזהב בהדיא כשדיבוק זהב כמו על שפתו
פסול ותמוה דכיון בהטעם הוא משום חציצה מה לו אם הדבר החוצץ בתוך ופיו של השופר או לפיו של התוקע
ונראה לדון בזה שיש לו חטטין או בועין בשפתו והניח סמרטוט או דבר אחר לפיו בכה"ג שהוא על שפתו
שאסור לו לתקוע במקום הסמרטוט דפסול משום חציצה ואע"פי שלא דברו בזה הפוסקים לא הראשונים ולא
האחרונים מסתברא בדינא הכי דבמקום הנחת פיו חציצה פוסלת אפילו בכל שהוא עיין בטוש"ע (סי' תקפ"ו) והרחיק ה
את השופר ונפח בו ותקע בו פסול לטעם הרמב"ן ופירושו משום הפסקה ע"ש ועוד נראה דדמות ראיה מההוא
דזבחים ( ) באוכלא דלא אפסקא הוא אף הרוח חוצץ בין בגדי כהונה לבשרו של כהן ומ"מ בנידון ב
דידן שדם המילה מתייבש על שפת התוקע ויש בו ממש דאיכא איסור הפסקה במקום הנחת פיו ונראה
לו ראיה דבדם יבש הוי חציצה מהא דאמר רמי בר חמא (שבת ע"ח) האי ריבדא דכוסילתא (מכה של הקזה) עד ג'
ימים לא חייץ מכאן ואילך חייץ ופי' רש"י גבי ג' ימים משום דמכה של הקזה שהדם מפעפע בקו יותר אינה
חשובה עד ג' ימים ופליגן שאמרו חוצץ ( ) בנמצא שדם על המכה עד ג' ימים בידוע כו' אבל בדם
בעין

הר סיני אמרו כל אשר דבר ה׳ נעשה ונשמע מיד ירדו שלשה ריבוא של מלאכי השרת והזונאות בידם ונתנום לכל אחד ואחד מישראל עטרה ורבי אבא בר כהנא בשם רבי יוחנן אמר [ת] מאה ועשרים ריבוא מלאכי השרת ירדו עם הקב״ה ששים ריבוא קושרים להם עטרות וששים ריבוא חוגרים אותם בזונאות ורבי שמעון בן יוחאי אמר זיין היו נותנים להם ושם המפורש חקוק עליו ור׳ חנינא בר נתן בשם ספרין אמר זונאות היו נותנים להם ורבי שמעון אומר ארגוונים היו מלבישים אותם , ב״א ואלבישך רקמה גם מעשה המשכן שהיה מרוקם שכן כתב ועשו פרוכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה רוקם ואומר תמש אהל עורות המשכן כמה שכתוב ועשית מכסה לאהל עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים ר׳ יהודא אומר טאיגון ור׳ נחמיה אומר חיה טהורה היא

המלה ודי הפסח כמו לגבי התורה בטהרה עי״ש כאן בקיצורים ( ) : מלאה ריבוא של מה״ש עי״ש ובכ״ז ששים ריבוא וכן הגירסא באיכה רבתי (פ׳ מה אעידך) ובילקוט ותבו (רמז רע״ג) ובילקוט ישעיה (רמז ש״ה) ובילקוט יחזקאל (רמז ש״נ) ובתנחומא (פ׳ תצוה) ומשום בתנחומא שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תהלים ס״ח) : **והזונאות** בידם ~~של התורות ולה~~ בשמות רבה (פ׳ ...) ובמדבר רבה (פ׳ י״ג) ואחד חוגרו זונה ובאיכה רבתי (שם) ר״ה דשפוזר אמר זונה כמה באות אמר מוסר מלכים פתח ויאסור אזור במתניהם (איוב י״ב) וכן מפורש להן בפסיקתא וששים ריבוא חוגרים אותם בזונאות ובתנחומא (פ׳ תצוה) זונאות חגר להם שנאמר ואחבשך בשש וכן שנינו במשנה (כלים פ׳ כ״ט) הזון והפורפיר ט שמאין ופי׳ של זון הוא אבנט ו וחגורה בלשון יוני וכן בלשון רומי ופירש הפסיקתא כאן לפי דעתה גם שלא ירדו רק ששים ריבוא מלאכים היה כל אחד מהמלאכים תופס חגורה ועטרה ולבישה השנייה שירדו ק״כ ריבוא אחד לקשר עטרה והאחר חגרו ודע שבילקוט ישעיה (פ׳ ו׳ רמז ש״ה) הנוסחא בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס׳ ריבוא של מלאכי השרת לכל א׳ וא׳ מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכשחטאו ירדו ק״כ ריבוא של מלאכי חבלה ופרקום שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים וגו׳ : **זיין היה** נותן להם ושם המפורש עליו ורשא א ארגוונים היו מלבישים אותם עיין בפרקי חגיגה (פ׳ מלאכי השומרים) ובפתיחתא דאיכה רבתי (פ׳ משא גיא חזיון) ובריש איכה רבתי ובילקוט ישעיה (פ׳ כ״א רמז רפ״ט) ובילקוט שיר השירים (פ״ה רמז תתקפ״ח) ובתנחומא (פ׳ תצוה) ובשמות רבה (פ׳ נ״א) הנוסחא כיון שגבלו התורה הלבישם הקב״ה מגין הדרו ומה היה הלבוש ר׳ יוחנן אמר עטרות הלבישן רשב״י אומר כלי זיין נתן להם והשם הגדול חקוק עליו וכל שהיה בידם לא היה מלאך המות רשאי לשלוט בהם ומנין אתה למד ממ״ש שם ועתה הורד עדיך מעליך ור׳ סימא אומר פורפירא הלבישן ור״ה אומר זונאות הלבישן וכשחטאו העביר הקב״ה מהם כו׳ ובבמדבר רבה (פ׳ י״ג) הנוסחא כך כאלפי אלפים ורבי רבבות של מלאכים ירדו בשבילכם והיית מוסר לכל א׳ וא׳ מהם ב׳ מלאכים אחד חוגרו זיינו וא׳ נותן עטרה בראשו ר״י דסכנין אמר גוניש אסר להם ור׳ סימאי אמר פורפירא הלבישן ושם המפורש חקוק עליו וכל הימים שהיה בידם לא היה דבר רע מושל בהם ולא מלאך המות ולא דבר אחר וכיון שחטאו אמר להם משה ועתה הורד עדיך : **עורות תחשים** ר׳ אומר טאיגון כו׳ ולעתה נבראת ונגנזה הלשון כאן חסר ובמסכת בשבת (כח׳) תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה כו׳ וקרן אחת היתה לו במצחו כו׳ ולפי שעה נזדמנה לו למשה ועשה ממנו

בעון שלא מחמת מרה שמתייבשות ברגע כען בפשוטא ב בגדו חלוצה תוכך שנתייבשה ואף אם לא היה שום ח חלוצה אין גר בכבוד המקום לעשות אל הקודש קדה מולך בגדים ודהריבהו עם לבחתג הירוק שאין מלך בו תגעל ותגול נפשו מלדבר עם איש שפיו מלוכלך בגדים וכ״ש לפני ממ״ה הקב״ה שמו הקדוש והנורא הגדה אשר כל בית ישראל משתדלים ומהדרים להיות נקיים אף בלבושיהם וכ״ש בגופם וכ״ז שהפה הרוקה והיות סניגור בין ישראל לאביהם שבשמים שתהיה והיות נקי וטהור מכל שמן רבב וטינוף דבר אחר אפילו כל שהוא וידים מזוהמות פסולות לברכה וכמו כן פיו כמ״ש האבודרהם שצריך לרחוץ פיו ב בשחרית מפני הרירין כדי שיברך השם בטהרה והביאו הפוסקים (סי׳) וסמך לזה בירושלמי שאותו זו אפילו לרקוק בתפלה משום שיהא כוסו נקי ע״ש בירושלמי ברכות ( ) ואין לך מזוהם יותר מבגדים והפרמוקים שבת (קי״ד) כל ת״ח שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה ופירש בערוך שרבב הוא דם יבש וזוהם על בגדיו כך פיו ולא כל שכן ואף שבא מכח מצוה אינו הדם עיקר המצוה הוא ועוד וכי הדינים מעכב בגזה שימול דווקא בברה״ת או בברהמ״ב אף הדם הנהיגו זאת לפעמים , והדבר שהמציא ר׳ פירוש הט״ז מבעת עצמו כדי לערב מצות מילה בשופר אני שמעתי ולא אבין מהו ענין עירוב הזה ועל מה ולמה זאת ואיך מצינו בתוספתא או בירושלמי ובבלי בבריתא דאין בהוא מצות מילה ופריעה עיקר המצוה מדאורייתא ומצות מציצה אינה אלא הכשר מצוה ואף גם מכר נעשתה בשעת המציצה ומה יתן ומה יוסיף לנו אם המוהל ירחץ פיו מהדם או לא ואם לא ירחץ עצמו איך ו יתערב מצוה גם בשופר ואדרבה אם כדבריהם שיצויר ט שיתנו מצות להתארם על דרך זה גרע טפי דבזה״ו מצות מבטלות גם את גם בהיות מצוה דרבנן ודאורייתא או דבר הרשות ומצוה דרבנן כדאמרינן בפסחים (קט״ו) בסוגיא דבלע מצה ומרור וכמ״ש השו״ע והפוסקים (סי׳ תע״ה) ובעתי אחי המצוות ר׳ פירוש הט״ז ואמר שטועה היה ש שזכרון מצות מילה תעלה לרצון בעת זכרון התקיעה וקדומה לדברים כאלו אשר על דרך זה הזכרונות מתערבות אבל אין בעת חכמים נוחה מהפירושים כאלו . ואין זה כלל דרך הראשונים כך שהאחרונים האחרונים הורגלו לדבר ולחבר מלות וענינים כלתם דרך רמז וכלתם דרך סמיכות וזה השוה בדרך דמיון והעברה בעלמא ולעשות מזה פ כאלו תורות ומנהגים שלא שערום אבותינו ומה יענה ר׳ פירוש הט״ז על מ״ש בעל כנסת הגדולה והרבה פוסקים עוד שכיפיו נהגו למול אחר יציאת בהכ״נ דלא כמ״ש (סי׳ תקפ״ד) ולא חשבו כלל לעירוב המצות וכן מי שבדעתו יפה שלא לנהוג שום דבר עד שידע טעם מעיקר מראשונים ודאי ראוי לנהוג לרחוץ פיו הרושם מלוכלך וזוהמת הדם וכדם שיהיה נקי ורבותיו ה הקדושים

שמות כ״ח
שם ז׳
שם כ״ו

ס"ס רואי וכו' הר"ם ונראה וז"ל בש"ך (פמ"ה) גוונאות פני' מ"ב בשם
הערוך חמורות ואינו אומר לא פי' כן הערוך אלא
גוונים ונראה ודבר אבל גוונאות הן כי גוון וכן מוכח [illegible] בפשוט
עכ"ל ולפע"ד צריך לדחות בפשיטות ומפרשים הם גוונות
ולא גוונאות ופירש

ממון משכן ונגנז פי' כמון באורתא קרש במין חיה הוא של
ע"ש ובתוספתא דשבת (פ' המוגן) חיה גדולה היתה גדולה
במדבר ועשו ממנה וריעות ר"נ אמר מעשה נסים היתה
ומשעה שנבראת בו בשעה נגנזה וקרבות קהלת (פי' מה
שהיה הוא שיהיה) עורות תחשים
מה הן ר"י אומר אלטינון ר"נ אומר
גלסינון ר' יוחנן אמר מין חיה ג
גדולה בראה הקב"ה למשה ועשה
הימנה צורך המשכן ונגנזה ר"א אמר
קרש היה שמה, והנה על קרש אמרו
בחולין (נט) קרש טביא דבי עילאי
ובבא בתרא (עג) קרן הפוך שדומה
לקרנא דקרש ופי' בערוך שיש בחורות
קרנות גמלות כמו העזנים בבני
אדם ועיין בירושלמי שבת (פ' כלל
גדול) אבל עיקר הנוסח הוא בירושלמי
שבת (פ' במה מדליקין) והכתיב
ועורות תחשים ר"י ור"נ ורבנן ר"י
אמר טיינון לשם צבעו נקרא ור"נ
אמר גלסטינון ורבנן אמרין מין חיה
טהורה וגדולה במדבר ותניא כוון
במר ר' לעזר (פי' ואתיא כהא דאמר רבי אליעזר) בי ר"י
ר"א בשם רשב"ל בשם רבי מאיר מין חיה טהורה ברא הקב"ה
למשה במדבר כיון שעשה בה מלאכת המשכן נגנזה ר'
אבין אמר קרש שמה, והנה מ"ש במדרש קהלת ר"נ אמר
גלסינון ט"ס וצ"ל גלסטינון כמו שהוא בירושלמי (פי' ב"מ) ש
שהבאתי וכן איתא מה דו בב"ר (פ' כ') כתונת עור רשב"ל
אמר גלאקסינון (ו' וס' נתחלפו בכתיבה שכן מתחלפות ביונ)
ובהם היו בכורות משתמשין ופירשו בלשון יוני הוא עור
של חיה יקרה הבאה ממדינות אחרות אבל המלה טיינון
שבפסיקתא שלפנינו מבוארת בירושלמי טיינון צבעא על שם
צבעו אך לא פירש איזה צבע ואיתא בערוך בסגנון א
אסמן חור כרפס ותכלת תרגום עקילס אירינון ב
גרבסיון ור' ביבי אמר טיינון, והנה ראיתי הגאון מהר"ץ
הגדולה (תוב' המוסף על כמה לשונות) בהלתה היוונית
ממין חור כרפס ותכלת אירדין גרבסינון יקינטינון
ופירש המלות כך. הם אירדין הוא בגד של א גוון א
אוורי הנקרא בלע"ז גרבסינון הוא
בגד מן עשוי משתי גי יקינטינון פירושו כל דבר אשר
לו גוון תכלת ולפי הנראה נצרן בלשון ואמרו טיינון
וגם פירש הפסיקתא שלפנינו שהמלבוש היה לו גוון תכלת
כדעת ר' יהודה שבערוך ובירושלמי ובפסיקתא:
וכן כתוב נשלח לו עצי ארזים פי' אגב שהביא שהתחש
בשעה היה ונגנז הביא ג"כ הכוונה דאלמוגים משום דבה
אמרו ג"כ שלשעה נבראו ונגנזו ובפסוקו: נשלח לו עצי
ארזים ברושים ואלגומים כתוב וכפסוק הוא בד"ה (פי' ב'):
ועצי ברושים הוא במלכים (א' יו"ד) ויעש המלך את עצי
האלמוגים מסעד וגו' וברם כפסוק אחר בד"ה (ב' ט')
ויעש המלך את עצי האלגומים מסלות ושם הכתובים
הוא שאלמוגים ואלגומים אחד הם והוא הפסוק כמו
בבבל

היא וגדולה היא במדבר, אמר רבי אליעזר
ברבי יוסי ורבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש
שאמרו בשם רבי מאיר לשעתה נבראת ונגנזה
וכן כתב נשלח לו עצי ארזים ברושים אלמוגים
ובמקום אחד כתב ויעש המלך את עצי האלמוגים
אמר רבי אבא אבלינא, אמר רבי הונא הכהן
בן אבין גלמים היו וכיון שהיה מראים אותם
לשמיר היו נעשים כמין הזה, ד"א אלמוגים
אמר רבי אבא אלמוגים אבליגה, אמר ר' הונא
הכהן בן אבין בשם רבי יוסף אמר לשעתם
נבראו ונגנזו ואחב"ק בשם אילן שמנה בגדי
כהונה של כהן גדול שהיה בהם שש כמה
שכתב ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות
שש ואבנט משי אמר הקב"ה לישראל עשיתי
אותם

הקדושים אשר בארץ המה ולא לחוש לדבריו יחיד ובפרט
שיש כאן חשש איסור ורבותא ראיה וספק לגבה יש מ
מפסיקתא שלפנינו שאמרו ואשטוף דמך מעליך גר דם
מילה ודם פסח והיינו מפני שכשרצה הש"י ליתן לישראל
התורה טיהר אותם בטבילת ה
הדם מעליהם ואע"פ שדם גבה
היה דם מצות מילה. מ"ש אמר ה
הנביא יחזקאל מפי הש"י ששטף
אותם מהדם האמור רבי להשאר
ערום ועריה לקבל התורה ולגברי ד"ה ב'
הרי פירושו הגמ' הוי עדיף טפי מלכים י"ב
שלא לקחם ולשטוף מצות דם מילה
אחר שירתערב מצות מילה במצות
קבלת התורה אלא ובאו דלאו
איתפסת ליה לקב"ה לערבינהו ו
ולהתנייהו להני קרא בקרא לך א
לומר אחרונים בלונדים כמון יחזקאל ט"ז
ואחוז דרך הראשונים ובזה תלך
לבטח דרכך: שמות ט"ו

[ח] מאה ועשרים ריבוא נראה
בפלוגתייהו הוי דרמ"ש סבר שלא
ירדו רק ס' ריבוא מאפרים עם ימלא מצרים וכל מלאך
ממונה להלביש לכל אחד מישראל העטרה והחגורה
ור' יוחנן סובר שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות ו
והש"ס כתלמיד, ועיין במקובלים ובמורה עגין ה
המלאכים ושליחות העליונים ואמרו לך עיינך בהרבנות
פסיקתא דו: [ט] אלמוגים הערוך ורוב המפרשים
פירשו שהוא קוריי"ל ובבבא בתרא (פא:) פרש"י אלון
שגדל בים וקרי הרבה קורין קוריי"ל ונ"ב הברטנורה
בכלים (פי"ג) אלמוג קורא"ל והוא צומח במצולות ים
ובתחלתו רך עודם שנפגעו האויר ומתקשים בו חותם
ובפסוקא עצי אלמוגים עצ"ל ושניהם כיוונו על המין שאנו
קורין בלשון אשכנז קא"ראלין ומ"ש רש"י קוריי"ל והברטנורה
כתב קורא"ל הוא מפני שכל התיבות של לע"ז שמביאו
רש"י בחומש ובכל התלמוד הוא לשון צרפתי (פראנצויש)
וכן מה שהביאו בלע"ז מא"ל בכל הש"ס כי רש"י ובעלי ה
התוס' היו כולם צרפתים אך הלע"ז שמביא הברטנורה
בכל המשניות הוא לשון איטליא כי הוא היה
ממדינת איטליא ולכן יש שינוי בכתיבה ובקריאת ה
הלע"ז והראשונים חשבו הקוריי"ל לאמצעי בין הדומם
והצומח אך מלום לא ידעו מהות טבעו האמתי ואחר
נסיונות וחקירות מרובה מאות שנים בירר בסוף ה
התשעה עשר לאלף הששי הדבר על אמיתו שהקורא"ל אינו
צומח מקרקע הים אך יש מין רמשים והם תולעים
קטנים אשר יבנו להם לבית האלמוגים הללו שבאמצע
האלמוג תמיד חלולים והתולעים שוכנים בתוכו
ואשר יתקבצו הרבה תולעים יחד יבנו הר גדול
וגבוה מאוד מאלמוג עד שהיוצא מההר הזה ש
שהוא מקרקע הים הולך וגדל מהתולעים הקטנים עד
שיתעלה גבוה וגדול למעלה ממימי הים ולפעמים הספינות
[illegible] הנפלאים שבעיניים אלו מבוארים היטב בחקירות
[illegible]:

ואתן

הכט רשב שדלה שעלה והדין לשון אלונים בכרים
(פי"ג) ובשבת (נ"ב ונ"ט :) הראשון מתרגמת ותרתגה
של אלונים ובתוספות (כ"ב) ובר"ה (כ"ג) וב"ב (פ :)
הוסיפו עליהם אלונים של אלונים כפירא ופרש"י
אילן שגדל בים נהר הרבה
ועיין בערוך ערך אל ובתוספות
(צ"א) ההוא גברא דאפקידו
גביה כפירא בירתא פירש"י
נ"ב אלונים ובירושלמי כתובות
(סוף פ' המדיר) הנוסחא
הוסיפו עליהם אלונים של
אלונים אלונים וכך הוא   ה
הגירסא בב"ר (פ' ט"ו)   א
אלונים אלונים ופי' במוסף
הערוך שהוא האילן הגדל
בארץ הודו שיש לו ריח טוב
ע"ש ולפי"ז אין הגירסא אבל
בערוך כפירא פי' שהאלונים הגירסא וכן פרש"י
במלכים (שם) אלונים עי"ש והרד"ק בב"ב (ב' ב)
כתב שהוא העץ האדום הנקרא בערבי אלבקם
ובלע"ז ברזיל ויש מפרשים עי"ש ובתוספות על
בקרוי הימים (ב' ט') המיוחס לרש"י שבאמת
פרש"י המעין על דה"א וב' אינו לרש"י כלל כי
מאדם אחר) כתב וז"ל עצי אלונים מפרש   פ
בפסיקתא כתיב א' אומר אלומים וכתיב א'
אומר אלגומים אלא אלגומים שמם ונקרא א'
אלומים לפי שהיה מתגוגים ונעשו מתוק   ר
רבינו כך פ"ס שהוא נעשה מתוק חשובות
ע"כ (ואפשר שצ"ל כך הפסיקתא שהוא נעשה
ופרש"י שפסיקתא היינו אלונים ורק הוא בתמורת ו[illegible]
הברטנורא במסכת כלים (פי"ג) ופרש"י בפירושים
והנה בפסיקתא דעתרא [illegible] וגם בפסיקתא
שלפנינו ליתא כלשונו וכן נראה שפי' הפסיקתא
כאן כך היא שהגירסא שכתוב בב"ה (ב' ב')   א
אלגומים ובמלכים (שם) כתיב אלומים ואמר ר'
אבא אבוניה כפי מה שהביא הערוך (בערך
אבוניה) בשם התנחומא (פ' כי תצא) [illegible]
שם) משום של אבוניא ופירש שכלשון יוני הוא
כלים העשוים ממין ברוש אלא ירקבו נראה כו'
אבא מפרש שאלגומים הוא מין מברוש הנקרא א
אבונים והב' והשני נתחלפו ורב הונא אמר שבשעה
הכי נקראו אלגומים כשאלומים היו לא שהיו ח
חגיגים מאוד ונעשו [illegible] להלן בראשונה הין
מתוקים אותם לשיר והיו נעשים כמין הגבה הדיון
שנעשו רק ונעשו כדבר הכל ומתוקים ופרש"י
התוספות לבמה הימים, והנוסח שכתבתם אותם
בפסיקתא שלפנינו בדבר אחר אמר רבי אבא   א
אלגומים אבונים נראה שצ"ל כמין שורש [illegible]
ואולי בפרי ר' אבא ומה שמסיים בפסיקתא
שאומרים נבראו ונגנזו הוא עי"ש בב"ר [illegible]

[יוד] לא יבוא ולא יראה כמון בהרהם כתוב לא יבוא הראשון
ברש"י אלו במשל שזה היסוד הישן וכו'   ב
בלא ימוש עמוד העשן יומם ועמוד האש לילה משמע הא
יומם ימוש עמוד האש ולילה ימוש עמוד העשן ועי"פ ברש"י
מה שמבואר בגמרא כאן ;

אתם מה בעולם אני אמרתי אלהים אתם
כך ברש"י ר' אייבו ורבי יהודה בר' סימון אמר
אילו עינין כבוד שהיו מעידים אותם   ב
במדבר כמה שכתוב לא ימוש עמוד ענן
יומם ואעבדך עבדי שגרשו אותם הקב"ה
בהן מן המשכן ואמרה כמודים על ירוק
אלא שני לוחות הברית ורב"ג על ירוק
גם ספר התורה הגה לא ימוש ספר
התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה
[כא] ואמרו נדם על אסף, אסף (בנגד
הלבנון

טו) אח"כ לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים שלא נבראו אלא לצורך ביהמ"ק ובשמות רבה (פ' ל"ה) ואף הארזים היו ראוין להם ולא נגנזו אח"כ לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים אלא לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל בית המקדש שנאמר (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע ואין לבנון אלא בית המקדש שנאמר (דברים ג') ההר הטוב הזה והלבנון אח"כ שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן כ"ד מיני ארזים הם ואין לך משובח מהן אלא שבעה שנאמר (ישעיה מ"א) אתן במדבר ארז שיטה והדס ועץ שמן וגומר ולמה נגנזו שצפה הקב"ה שהן עתידין לעשות בהן מלאכת המשכן בזמן שהשכינה עתידה לשכון וע"ש בידי משה שהגיה בה"ז ולמה הוגנזה שצ"ל ולא הוגנזה לפי שצפה וע"ש ובמדרש תדשא אורתא פ' (פסוק אני חבצלת) פסוק זה המדבר אמרו אמר המדבר אני מדבר וחביב אני שכל טובות שבעולם תלוין בי שנאמר (ישעיה מ"א) אתן במדבר ארז שיטה נתנו הקב"ה שיהיו שמורים בי ושהקב"ה מבקש ממני אני מחזירן לו בפקדון בלא חסרון וכן הוא בילקוט שיר השירים (שם) ומכל זה תבין כוונת הפסיקתא טוב שהאלמוגים שהם כ"ד מין ארז לשעתם נבראו ונגנזו כמו הרמש וזהו שהתחיל בלשון הפסיקתא וכן כמים ושלח לו ארזים וכו' ופרש"י ודעו דלפי מ"ש אין צורך להגיה כמו שהגיה הידי משה אך מ"מ צריכין ע"כ לפרש לשון הפסיקתא בלו שום גמגום , ולא אמרתי תנתנו בדרך אמת :

ממש בעולם פרש מלשון ממש ופירו עשאן ממשות של אלהות כב"א אני אמרתי אלהים אתם כך מדרש בילקוט יחזקאל (פ' ט"ג רמז שנ"ה) ועיין במדרש תגית (פ' גן נעול) ויש שם בילקוט אחר חסרון לשון ולעיל בפסיקתא פרשתא א' בסמוך נפשי (פיסקא ב') דרש ואלקים שהתחזור אותך אלהות שעשיתי בסיני אני אמרתי אלהים אתם ועיין מ"ש שם בפירושים ; לא ימוש עמוד הענן פרש משי לשון ימיש ; בקל מרין תפשיטין ובמדרש תגית (שם) הגירסא ולעיל עדי זה דיין תני רשב"י אומר זיין שנתן להם שם המפ"ש לעיל בפיסקא ג' וע"ש בפירושים ; שני לוחות הברית ובמדרש תגית (שם) הגירסא ב' לוחות הברית שחקוק עליהם עשרת הדברות המפ"א והלוחות מעשה אלהים ונראה דדרש הפסיקתא שהלוחות נקראים עדים משום שעל כל אחד היה חקוקה דברות וכו' ושני הלוחות בידו וזהו לעידים על ידיך ; לא ימוש וגו' ובמדרש תגית (שם) הגירסא ורמיז על גרוניך אלו ב"ת

הלבנון ועמודים על אבניך גו' ס(ה)דברים שבכן רבותינו ס(ה)דברים הייתה כחצי גורן עגולה אומר שעמודים על הדניך , אמר רבי ברכיה (הכהן) ברבי אילו הדברות שהיה הדברות מבקש לצאת והיה הקב"ה יוצא לפניך ואומר לשני מחיצות האש סלקו עצמיכם מלפני הדיבור שלא יצא וישרוף אתכם ומיד היו המלאכים של אש מסלקים עצמם והחיות מסלקין עצמן מפני שלא ישרפו שנשבו של דיבור ומפני שהיו לשון של דיבור קשה מאש של מלאכים שהמלאכים אינם אלא מאש של תחת כסא הכבוד מן אור הנהר שראה דניאל נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי שממש הם נבראים אבל אש של דיבור לא הייתה אלא מתוך ימינו של הקב"ה ברוך הוא שכן מימינו אש דת למו ונמצא אומר למה היה הכרוז יוצא מפיו של הקב"ה ובא

ב"ת רבא קשרים על לבך תמיד ענדם על גרגרותיך (משלי ו):

אפך כמגדל הלבנון במדרש תהלים הגירסא ואתן נכח זה נגד הקודש ובמדרש הפסיקתא נראה דבגירסא במדרש תהלים אפך כמגדל הלבנון זה בית המקדש מה האף הזה נתון בגבו של אדם כך בהמ"ק נתון בגבהו של עולם מה האף הזה רוב תכשיטין תלויין עליו כך כהונה לויה ומלכות תלויין:

כחצי גורן עגולה (סנהדרין לז:) חולין ה') ופי' עגולים לשון עיגול וכן ליתא ובילקוט ליתא דרש זה ובמדרש תהלים (שם) הגירסא ועגולים על אזניך זה הבנין של שהיה בנוי מאוזן לאוזן: ב"א ועגולים על אזניך אמר ר' ברכיה כו': כשהיה הדיבור מגיע לצאת היה הכרוז יוצא לפניו ואומר לשני כו': הכרוז יוצא בילקוט יחזקאל (שם) ליתא ואינו גורס אלא ועגולים על אזניך אלו עשרת הדברות שהדבור היה בא ונושב לו לישראל ומתגלגל על אזנו ופירש העיון במדרש חזית (בפסוק ישקני) הדיבור עצמו היה מחזיר על כל אחד ואחד מישראל ואומר לו מקבלני את עליך כך וכך מצות יש בי כו' והוא אומר הן והן מיד הדיבור נושק על פיו הדיבור עצמו היה נשק מאליו כו' ע"ש. וה' בראשם במדרש חזית מוסיף הב"א והיית עטרת תפארת ביד ה' (ישעיה ס"ב) ולא נביעתי מה ראיה מזה לשני (ה)דברות תפארת לישראל נאמרה ונותנה נראה כגירסת הילקוט ואלהיך לתפארתך ( ): לקשט אותם מה אעידך הפסיקתא

ובא ונושב לו על אזנו ומתגלגל עליה זו היא ועגולים על אזניך. ועטרת תפארת בראשך זו היא השכינה ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם הרי כל התכשיטים הללו היה הקב"ה אומר להם משה יש עוד תכשיטים לקשט אותך מה אעידך :

ב"א מה אעידך מה אדמה לך אמר הקב"ה הנה דמיונים נדמיתי אותך בזמן משה שכתוב ונועדתי שמה לבני ישראל ביום בסיני במדבר במשכן ומה אדמה לך. הנה ב' דמיונות לך ביום נדמיתי לכם כגבור עושה מלחמות כמו שכתוב ה' איש מלחמה, כן ב' בסיני נדמיתי כזקן מלמד תורה כשהיה יוצאה מפי הקב"ה ובמשכן נדמיתי לכם כחתן נכנס לחופתו הרי מה אדמה לך. אמר הקב"ה לישראל לא נדמיתי לנביאים דמיונות הרבה שאמרו לך ותמגרי ביד כמו שכתוב ואנכי חזון הרביתי וביד הנביאים אדמה מה ואנכי חזון הרביתי לא נראיתי לכם חזון חזיונות הרבה לא ראה ישעיה שרפים של שש שש כנפים שנאמר שרפים עומדים ממעל לו שש שש כנפים ושש כנפים לאחד ויחזקאל ראה אותם ארבעה כמה שכתוב ויהי בשלשים שנה ונומר, ואראה מראות אלהים ומתוכה דמות ארבע חיות וארבע כנפים לאחד וארבע כנפים אמר הקב"ה שלא תאמרו מה ראה ישעיה לראות שש ויחזקאל ארבעה והוא אומר לכם משחרב בית המקדש [יב] בטלו שהיו מעופפים אמה

[יב] בטלו שהיו מעופפים בחגיגה (יג:) כתיב כתיב שש כנפים ונומר וכתיב וארבעה כנפים ונומר לא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים כביכול שנתמעטו כנפי החיות והיינו שבימי ישעיה היה המקדש קיים במכון ובימי יחזקאל כבר הגיע זמן שיחרב ונתמעטה פמליא של מעלה, ואע"פ שהארבע כנפים בחיות כתיב, והשש כנפים בשרפים כתיב, מכל מקום מסתבר שגם החיות בשש כנפים כמו השרפים :

הושע י"ב

ישעיה ו'

יחזקאל א'

מסיימה כאן תחלת הדרש שהתחיל בפסוק מה אעידך ופירשה מלשון עדי ותכשיט שהקב"ה אומר לישראל כיון שחטאתם לפני אמר הקב"ה תכשיטין מה ישלו לקשט אתכם עוד יותר :

כמה דמיונים פירש מה אעידך מלשון הזמנה וועוד מקום שנתוועד הקב"ה בזמן לישראל ביום בסיני במדבר במשכן, ובאיכה רבתי (פ' מה אעידך) הגירסא כמה ועודין וועדתי בפניך אהל מועד וגלגל שילה ונוב וגבעון ובית עולמים שנים ובמ"כ אעידך מלשון בית ועד ושל הפסיקתא שאחר שחטאו שואל הקב"ה מה אעידך כלומר למה ועל מה אתוועד עמכם יותר משבוואתם : נדמיתי לכם כגבור בפסיקתא (בשלח פ' ב' יתרו פ' ה') איתא ה' איש מלחמה למה נאמר לפי שנגלה על הים כגבור עושה מלחמה שנאמר ה' איש מלחמה נגלה בסיני כזקן מלא רחמים שנאמר ויראו את אלהי ישראל כו' וכן הגירסא בילקוט בשלח (רמז רמ"ו) ובשמות רבה (פ' כ"ח) הגירסא אתגלו בים כעושה מלחמה שנאמר ה' איש מלחמה כו' והיום במתן תורה ירד ללמד תורה לבניו ובילקוט יתרו (רמז רפ"ו) הגירסא כמ"ש ב"א לפי שנראה להם הקב"ה בים כגבור עושה מלחמה ונראה להם בסיני כסופר מלמד תורה ונראה להם בימי ~~מלחמה~~ דניאל כזקן מלא רחמים אמר להם הקב"ה לא בשביל שאתם רואים אותי בדמיונות הרבה אלא אני הוא שבים אני הוא שבסיני, אנכי ה' אלהיך אמר רבי חייא בר אבא לפי כל עין ועין וכל דבור ודבור היה נראה להם בים כגבור עושה מלחמה ונראה להם בסיני כסופר מלמד תורה ונראה להם בימי שלמה לפי מעשיהן מראהו כלבנון בחור כארזים ונראה להם בימי דניאל כזקן מלמד תורה שכן נאה תורה להיות יוצאה מפי זקנים ובמדרש שיר השירים (סי' רמז תתקפ"ב) הגירסא לפי כל עין ועין ולפי כל דבור ודבור הקב"ה נראה להם לישראל בים ובילקוט כגבור עושה מלחמותיהם של ישראל בסיני עלה להם כסופר מלמד תורה לישראל בימי דניאל כזקן מלמד תורה

תורה שכן נאה שתהא תורה יוצאה מפי הזקנים בזמ' שהוא נראה להם בחור ולפי מעשיהם בחור כארזים ובחגיגה (יג) בפירק כתב ובשירה כתלג חיוור וגו' וכתיב ש שחורות כעורב ולא קשיא כאן בישיבה כאן במלחמה באמת מר אין לך נאה בישיבה אלא זקן ואין לך נאה במלחמה אלא בחור ומתוך תמן שמלשון הפסיקתא שלפנינו כזקן מלמד תורה כשהיא יוצא מפי ה הזקנים ט"ס ונ"ל כהנוסחאות שכתבנו : בטלו שהיו מעופפים הש"ס כנפים שהיו המלאכים מעופפים ברום : הריון של מעין ולדי ובחורי כהונה נקראים רובין כדאמרינן בחגיגה (פ') והרובין שאמרו שם ואר"ל ( ) שכן בבבל קורין לינוקא רביא וגם שורשו הוא לשון ארמי ופרש"י בספר מ מתורגמן אך בחורים שנאמר לשון יחיד תרגומו רבי כמו כי ילד ילד לנו (ישעיה ט') ארי רבי אתיליד לנו וכן ילד שעשועים (ירמיה ל"א) רבי רחים וכן והוא נער את בני בלהה (בראשית ל"ז) והוא רבי עם , וכשנאמר ב

[יב] מן העיר ההוא ומשמן הארץ והספרית הארץ או פירש ארץ רצון רמ"ש ב בב"ר (פ"ב) שנקראת ארץ שרצתה לעשות רצון קונה ומה שדרשו כן והוציאו הכתוב מפשוטו מפני שקשה מאי נ"ל אם יצא אשור מהארץ ההוא או לא לא ה"ל אלא ה המארצות שבנה אשור ואח"כ גבי תולדות שם כשיספר את אשור יכתבם :

אמר הקב"ה הואיל ובטל הרובן של מטן בטל עוף של מעלן אמר רבי יעקב דכפר חנן והכל מחוק ואמר ראה מה כתיב על כן מלאו מתני חלחלה . לא נראיתי יושב ובוכה כמה שכתוב אם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה דמע תדמע ותרד עיני דמעה . לא שלחתי ואמרתי לכם אם אתם מבקשים לעשות תשובה אלא אפילו לאיתני עשו כמה שכתוב תנו לה' אלהיכם כבוד בטרם יחשך אמר הקב"ה הוי הייתי בצער ועשיתוני כ כחיה יושבת על משבר כמה שכתוב צור ילדך תשי ומה אשוה לך אמר להם הקב"ה אני אומה גידלתי כיוצא בך שאנחם אותך בה . אמר רבי אבהו אין הקב"ה פושט ידו ועושה אותו צרות כמה שכתוב אך לא בעי ישלח ידו . ואם בפידו להם שוע אך לא בעי בו הוא צרות ואם הביא עליהם שבר הוא משעשע אותם אלו באלו כמה שכתוב ואם בפידו להם שוע ורננו לידע שבשעה שאומות נופלים הקב"ה מנחם בו בגו שכן אתה מוצא שבשעה שנפלו המצריים ופרעה היו מתנחמים באשור שכן כתיב בן אדם אמר גדול מלך מצרים שברתי על מי דמית הנה אשור ארז בלבנון מלך בעולם יפה ענף בן עבות וחורש מיצל גבהו עומדת לו וגבה קומה . רוצה מרבטור בעולם ובין עבותים היתה שיורתו שבין עבותים משעה שעשה כל העולם עליה אחת הכניס והקב"ה הניח עליהם ויצאו כמה שכתוב מן הארץ ההוא . יצא אשור ונומר אמר רבי שמעון בן לקיש [יג] מן העיר ההוא יצא אשור מים נגדלוהו שכן כתיב האדם והבהמה הבקר אל ירעו ומים אל ישתו בשביל אותם המים נתגדל בעולם

ישעיה מ"א
ירמיה ל"ג
שם
שם
דברים ל"ב
איוב ל"ט
יחזקאל ל"א
בראשית י"ב
יונה א

הוי

בה"א הידיעה תרגומו רביא כמו את אם הילד (שמות ב) ית אמא דרביא וכן ויגדל הילד (שם) ורבא רביא כן שנאמר בלשון רבוי תרגומו רובין כמו אחרי הבחורים (רות ג) בתר רובין וכן בחורים טחון נשאו (איכה ה') רובין ריחיא נטלו והרובן הללו נקראים כך (מדות פ"א) פרחי כהונה ויש שפירשו מלשון נץ הפורח ונראה שנקראו כן על שם שעבדו בזריזות בזריזות ומהירות יתירה כעוף הפורח (ופרש"י במאור עינים בחלק הדרת זקנים במהירות הדעות הבגידין בבהמ"ק מיד ויד כחץ פורח) והוא מלשון ארחי ופרחי (כתובות ס"א ושם) וזהו פירש ה הפסיקתא שאמר הקב"ה הואיל ובטל הרובין היינו שבטלו הפרחי כהונה בבהמ"ק שלמטה בטל עוב של מעין כלומר ובטל גב"י השני כנפים של מלאכי מעלה שהיו מעופפים ברום לכן לא נדמה ליחזקאל אחר החורבן כי ארבעה כנפים : אמ"ה דכפרא חנן והכל מחוק ואמר עס"ה ולפריך והיות והכל תוחר ואמר והיינו כמ"ש בילקוט איוב (א' רמז תתקכ"ב) ~~הקב"ה אמר כלו מים תבכו ונומר אלו שהכתוב מדבר היה הלשון האומרו חייב לתתנו איברים איברים אלא בימי הראשונים שנאמר הקדמונים אחזו שער כו' וזהו פי' הפסיקתא שאמר דכפר חנן דרך חידוש שהכל מותר כמות ואמר מי ראה מה כתיב על כן כו' לא נראיתי יושב ובוכה כו' וכיון שהראשונים דברו כן אף אנו רשע וגבר כן :~~ תנו לה' אלהיכם בפתיחתא דאיכה רבתי פתחי ירמיה כו' אמר לישראל בני לא כך הזהרתי ואמרתי לכם תנו לה' אלהיכם כבוד וגומר וזהו פי' הפסיקתא לא שלחתי ואמרתי לכם כו' : כחיה יושבת על המשבר האשה היולדת נקראת חיה : צור ילדך תשי בברכות (ה) ויעמון צור מעמקו ואין צור אלא הקב"ה שנאמר צור ילדך תשי ע"ש ובילקוט שלח (רמז תשמ"ב) ובילקוט איכה (רמז תתר"א) כל זמן שישראל עושין רצונו של מקום הם מוסיפין כח בגבורה של מעלה שנאמר באלהים נעשה חיל ואם לא כביכול מתישין כח גבורה של מעלה שנאמר צור ילדך תשי עכ"ל (פיסקא) : ~~אומה גידלתי ט"ס וצ"ל~~ איזו אומה גידלתי וכו' שמסיים בסוף המאמר כשאומות העולם נופלין אני מנחם אלו באלו אבל אתם (ישראל) איזה אומה השותי אתכם שאנחם אתכם בה כו' או לאיזה אומה עשיתי ארון כפורת כרובים מנורה שולחן כו' שאין שום אומה אחרת נופלת ע"כ אין ישראל יכולין להתנחם במפלתה מפני שהאומה לא היתה חשובה בגדולתה כישראל שזכו להם השי"ת לעשות ארון כפורת כו' ואין אומה מתנחמת במפלת חבירה אלא אע"פ שוים בגדולתם וחשיבותם וזהו שאמר איזה אומה גידלתי כיוצא בך שאנחם אותך בה וכן הוא בפסיקתא לעיל ריש פרשתא (ל"א) נחמו נחמו שהיו כל הנביאים מבקשים ביוונ לירושלים ולא מצאו משל לאדם כו'

השלב"א

שהביא הפותרין על נינוה מגדולה היא אלכסנדריא שלמצרים של אלכסנדריא מגדולה היא נינוה ונחמה של אבל
טובת ישראל לא היא הגדולה היא של יש כל הענין : א״ר אבהו בילקוט איוב (ס״י רמז תתקי״ח) הנוסחא כך ר׳ א
אבהו אמר אין הקב״ה מרחם אומה ומושיבה בידו אלא מביא פידה לגה ומשיעה לגו הביא פוד לאשור ונושעה
במצרים של ע״ש וכן פירש״י באיוב והיה שופ היה משען ותחמין במדבר וכן פירשו רבותינו אין הקב״ה מרחם אומה
ומושיבה בידו. אלא מביא פיד
לגה ומשיעה בחברתה ש
שלותה כבר ומתחמם בה
הביא פוד לאשור ושל וזהו
פיו הפסיקתא שלפנינו אין
הקב״ה שולט ידו לשון הכתוב
אך לא בעי ישלח יד והיינו
מרפות ידו של הקב״ה אינו
מביא על האומות שיהיו צ
צרות עמורות שלא יהיה
פדמה לה באומה אחרת
להתחמם עמה ודרש בעו לשון
צרות ולא הביא עליהם שבר
כי פוד לשון שבר כמו אם
אשמח בפיד משנאי (איוב לא)
ופידה שניהם (משלי כד)
ודרש להם שוע לשון שעשועים
כמו ושעשע יונק (ישעיה)
עלה שעשועים ( ) :

הוי מים גדולה על ידי מי נתהמם בגולים על ידי יונה שעלה מן התהום כמה שכתב
תהום יסובבני ויגע הדבר אל מלך נינוה הוי פרעה והמצריים מתחממים באשור
ונשרפו אשור הוא מתחמם במצרים שכן כתב התיטבי מנא אמון , התישתי מא גו שם
אלכסנדריא אמון שהיה אומנתן של כל העולם הברטוי הזה , ד״א אמון אומנותם נחום ג׳
של בניו אמר הקב״ה לישראל בשעה שאומות העולם נפולות אני מחמם אותן
באלו אבל אתם לאיזה אומה השוית אתכם שאתם אתכם בה שכתב מה אשוה
לך ואנחמך או לאיזה אומה עשיתי ארון כפורת כרובים מזבח שולחן
ד״א מה אשוה לך ואנחמך א״ר אסא למה נגלו עשרת השבטים לוח אחת ושבט
יהודה לוח אחת אלא כדי שיהו אלו מתחממים באלו ואלו מתחממים באלו והקב״ה
אומר למה נחמו נחמו עמי פעמים היה ר׳ תנחומא פותח בנחמו נחמו עמי אן
הרעות הבו כי גדול כים שברך , א״ר חלבו ברומי/ אין אומר כי גדול כים ש
שברך לא היה להם לישראל תקומה אלא שאומר כי גדול כים שברך מה הים איכה ב׳
מעלה ורפואה אף ישראל מצדים סביבה בית המקדש והמים יוצאים מתחת
בית המקדש כמה שכתב והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים רובים
אל הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון והים נכנסים לאוקיינוס ומתחקים זכריה י״ד
אותו כמה שכתב שמה המים האלה ונרפאתהו ואוקיינוס יוצא לים ומרפא א
אותו הוי מי ירפא לך מי שהוא מרפא מי הים הוא מרפא מכתך ;

ד״א

גרוע פרעה מלך מצרים ש
שברתי ביחזקאל (ל)
ואח״כ כתיב (שם ל״א) בן אדם
אמור אל פרעה מלך מצרים ואל המונו אל מי דמית בגדלך הנה אשור ארז בלבנון יפה ענף וחרש מצל וגבה
קומה ובין עבותים היתה צמרתו מים גדלוהו תהום רוממתהו והפסיקתא אזיל ומפרש הנה אשור ארז
בלבנון היינו שהוא מלך בעולם , יפה ענף שהוא מן אבות כדכ״ל ורד״ק בילקוט יחזקאל (ס״י ל״א רמז שע״ג)
וחרש מצל היינו שגרוי אבות עומדות לו כד״ל , וגבה קומה שגבהו גדור בעולם כדכ״ל והירושו שרתה העולם ב
במשלותו ובלשון ועני וגבהו עולם גדור ~~תורפו עצמו שפירשנו הכל בהרשתו כי רחבא~~
ובין עבותים בילקוט יחזקאל (שם) הגירסא ובין עבותים היתה צמרתו מהיכן היתה מבין עבותים מעלה ~~עו״ש~~ (פסיקתא י״ג)
שנעשה של ופש״ל כאן : עליה אחת והכניס להקב״ה ביום נרוב שהרעיב כל העולם : מן העיר ההוא
בב״ר (ס״י ל״ז) מן הארץ ההוא יצא אשור מן העיר ההוא יצא אשור כיון שראה אותן באו לחלוק על הקב״ה פנה
מארצו ורד״ק בילקוט נח (רמז סב) ובילקוט תהלים (ס״י פ״ג רמז תת״ל) ע״ש ובתנ״א ( ) ובילקוט נח
~~(רמז)~~ (רמז ס״א) לא נוגל הקב״ה והביא מחרב בעולם אלא בשביל אשור שהיה איש כשר ובן עצמו של
אברהם אבינו היה : הבגר והבאן אל נשמו מאומה אל ירעו וגו׳ כדכ״ל : בשבול אותם המים שחגרו
בתשובה : על ידי יונה שהחזיר מלך נינוה ואנשיה לתשובה כמש״כ ויגע הדבר אל מלך נינוה וגומר ב
ויקם שם וגומר ושבו איש מדרכו הרעה וגומר : התיטבי מנא נו אלכסנדריא כדכ״ל שכן תרגומו האת
טבא מאלכסנדריא רבתא וכן אמון מנא (ירמיה מ״ו) שפטים בנוא המון נא (יחזקאל ל׳) תרגומם אלכסנדריא :
הברטיא הזה ט״ס ופש״ל

ד״א אמון אומנותם של בני
אתכם בה וזהו שכתב מה אשוה כדכ״ל : ארון כפורת באיכה רבתי (ס״י מה אעידך) הגירסא מה אדמה לך לאיזו
אומה ~~[illegible]~~ בנית אתכם לאיזו אומה עשיתי בית [illegible] והבאתי על אויביה [illegible]
לאיזו אומה עשיתי היום [illegible] של ע״ש ובמס׳ הפסיקתא כבר פירשנו בריש האמור ע״ש
~~שבט~~ יהודה לוח אחת בילקוט איוב (ס״י רמז תתקי״ח) הגירסא א״ר יוסי מרבי מה גלו עשרת השבטים ואחת
שבט יהודה ובנימין כדי שיהיו מתחממין אלו באלו : והקב״ה נראה שכד״ל והקב״ה אומר להם נחמו של ונאי
אבלים שלכן כתיב נחמו נחמו פעמים א׳ ונחמו ~~[illegible]~~ עשרת השבטים וא׳ ונחמו יהודה ובנימין ומולתאו
[illegible] באיכה [illegible] הוא : ~~אי הדבא הדבו ט״ס ונראה שכד״ל אם הפסיקתא הזו [illegible]~~ ב
~~[illegible] של אומר [illegible] עד [illegible] נחמו נחמו עמי [illegible] שאומר [illegible]~~

הפרשה

~~הפרשה וכאן הוא סיומא דמילתא~~
~~כל מה שדרש ר' תנחומא כגון וכן מסיים~~
~~כך וכן הוא דרך הפסיקתא~~ ש
~~שמסיים בנחמה [illegible] ואולך~~
~~עד סוף הפרשה אינו מדברי ר'~~ ת
תנחומא : כי גדול כים פיסקא
דרשא מה אעידך מה אדמה לך :
מה היום מעידה לרפואה כדאיתא
בגמרא (ב"ב ע"ד) בשעה שברא
הקב"ה את עולמו א"ל לשרו של
ים פתח פיך ובלע כל מימות ש
שבעולם א"ל רבש"ע די שאעמוד
במימי שלי מיד בעט בו הקב"ה ו
והרגו שנאמר וכו' ובשמות רבה
(פ' ט"ו) אמר הקב"ה ותהלה ה
[illegible] בעט באוקיינוס והרגו
שנאמר בכחו רגע הים (איוב כ"ו)
[illegible] ועתיד הקב"ה לרפאות שנאמר
אל הימה המוצאים ונרפאו ה
המים ובגליון מציין יחזקאל מ"ז מי
הבאר עתידים לצאת מתחת
מפתן הבית וכו' וכל שדה ו
[illegible] שאינו עושה פירות משקה
אותם והם עושים שנאמר כי באו
שמה המים האלה וכו' וים
והם מוציאים אותם שנאמר ובאו
הימה ונרפאו המים וכל אדם
שהוא חולה או מוכה שרוחץ
מן המים מתרפא שנאמר ועלהו
לתרופה . ובפתיחתא באיכה
רבתי (פ' מה אעידך) הגירסא
כי גדול כים שברך אמר ר' חולפא
מי שהוא עתיד לרפאות שברו של
ים הוא ירפא לך ונמצא נתבאר
סוף הפיסקא : ד"א מי ירפא
לך כשאשוה לך בפתיחתא
דאיכה רבתי (שם) הגירסא
ומה אשוה לך ואנחמך א"ר ב
ברכיה חנן אומר לכשאשוה לך
אנחמך לשינוי אותו היום
שכתוב בו ונשגב ה' לבדו ב
באותו שעה אנחמך ופי' במ"פ
לכשאשוה לך שאהיה שוה לך
שאשב לי לבדי שנאמר ונשגב
ה' לבדו וכתב הרד"א איכה ,
חסר בכבוד וכו' ה' בכבוד ,
ונחמו ולענ"ד נראה שגם
בפסיקתא כצ"ל ד"א ומה אשוה
לך כשאשוה לך והכי לגירסת
הפסיקתא

ד"א מי ירפא לך כשאשוה לך כמה שכתוב והתהלכתי בתוככם באותה ויקרא כ"ו
השעה ושנחמך אני בכבודי בא ומנחמך אתכם , אנכי אנכי הוא
מנחמכם :

פיסקא ה' [illegible] ד"א אנכי אנכי הוא מנחמכם אמר הקב"ה כך הוא אומן נותן
מכה שאינו בו בדבר אני מרפא אדם מכה באיזמל
ומרפא ברטייה אומנותי אינו כך אלא בדבר שהוא מכה בו בדבר ה
הוא מרפא שנאמר כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' , כיצד ירמיה ל'
בא וראה חטאו ישראל בנחלים כמה שנאמר הנחמים באלים תחת עץ ר ישעיה נ"ז
רענן שוחטי הילדים בנחלים תחת סעיפי הסלעים לקו בנחל קישון שנאמר ו
ויורידם אליהו אל נחל קישון וישחטם ומתנחמים בנחלים שנאמר ועל הנחל יעלה מלכים א' י"ח
על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל . חטאו בנהרים שנאמר ועתה מה לך לדרך יחזקאל מ"ז
מצרים לשתות מי נהר לקו בנהרים על נהרות בבל ומתנחמים בנהרים הנני ירמיה ב' תהלים קל"ז
נוטה אליה כנהר שלום , חטאו בהרים שנאמר על ראשי ההרים יזבחו ו ישעיה ס"ו הושע ד'
לקו בהרים ובטרם יתנגפו רגליכם על הרי נשף ומתרפאים בהרים שנאמר מה ירמיה י"ג ישעיה נ"ב
נאוו על ההרים רגלי מבשר והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס , חטאו יואל ד'
בארץ בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו אותם . לקו בארץ יחזקאל ל"ו
ארצכם שממה ומתנחמים בארץ ולארצך תבעל . חטאו בזרע זרע ישעיה א' שם ס"ב
מרעים לקו בזרע זרע רב תוציא השדה , ומתנחמים בזרע זרע קודש שם דברים כ"ח
מצבתה . חטאו בעץ אומרים לעץ אבי אתה לקו בעץ ונערים בעץ ישעיה ו' ירמיה ב' איכה ה'
כשלו ומתנחמים בעץ כימי העץ ימי עמי . חטאו בענבים ענבימו ע ישעיה ס"ה דברים ל"ב
ענבי רוש לקו בענבים אין ענבים בגפן ומתנחמים בענבים ודם ענב ירמיה ח' שם ל"ב
תשתה חמר . חטאו בתאנה כבכורה בתאנה לקו בתאנה אין הושע ט'
תאנים בתאנה ומתנחמים בתאנים התאנה חנטה פגיה , חטאו שה"ש ב'
בנחשים חמת למו כדמות חמת נחש לקו בנחשים כי הנני משלח בכם נחשים תהלים נ"ח ירמיה ח'
צפעונים ומתנחמים בנחשים ושעשע יונק על חור פתן . חטאו באריות ב ישעיה י"א
דכתיב שריה בקרבה אריות שואגים לקו באריות עלה אריה מסבכו ו צפניה ג' ירמיה ד'
ומתנחמים באריות ואריה כבקר יאכל תבן . חטאו בזאבים דכתיב כ ישעיה י"א
שופטיה זאבי ערב לקו בזאב זאב ערבות ישדדם ומתנחמין בזאב זאב צפניה ג' ירמיה ה'
וטלה ירעו כאחד . חטאו בעגל בחורב לקו בעגל אפרים עגלה מלומדה ישעיה ס"ה הושע י'
אוהבת לדוש ומתנחמים בעגל ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק . חטאן ירמיה מ"ו
בבתולה אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה לקו בבתולה נשים בציון יואל א' איכה ה'
ענו בתולות ומתנחמים בבתולות שובי בתולת ישראל אל עריך אלה . ירמיה ל"א
חטאו בכלה התשכח אשה עולה לקו בכלה שנאמר והשבתי מערי יהודה ישעיה מ"ט ירמיה ז'
קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה ומתנחמים בכלה ומשוש חתן על שם ס"ב
כלה . חטאו בזקנים שנאמר ושבעים מזקני ישראל ויאזניהו בן שפן
לקו בזקנים ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון ומתנחמים בזקנים דכתיב עוד איכה ב' זכריה ח'
ישבו זקנות וזקנים . חטאו בכהנים דכתיב ואתם כהני ה' תקראו משרתי ישעיה ס"א
אלהינו . חטאו במלכים דכתיב ושמה שימה לנו מלך לשופטינו ככל ה שמואל ח'
הגוים . לקו במלכים דכתיב ואתן לך מלך באפי ואקח בעברתי ומתנחמים הושע י"ג
במלכים ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם . חטאו בראש ראשיה בשוחד מיכה ג'
ישפוטו לקו בראש שנאמר כל ראש לחלי ומתנחמים בראש דכתיב וה' בראשם ישעיה א'
חטאו במצח כי כל בית ישראל חזקי מצח לקו במצח והצרעת זרחה במצחו יחזקאל ג' דה"ב כ"ו
ומתנחמים במצח דכתיב והיה על מצח אהרן . חטאו בעין דכתיב ומשקרות שמות כ"ח ישעיה ג'
עינים לקו בעינים דכתיב ויעור את עיניהם ומתנחמים בעין דכתיב ישעיה נ"ב
כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון . חטאו באזנים דכתיב
הכבידו אזנם שם ו' זכריה ז'
משמוע לקו באזן דכתיב החרשים שמעו ומתנחמים באזן דכתיב עוד ר
ואזניך ישעיה ל'

הפיסקא שלפנינו היא לפי האמור לך שתקרא השפתים שורה בתחתונים כמאז ונ"ש והתחלתה בתוספת ו
והקב"ה ברצונו ינחם את עמו : אנכי אנכי כאן מסיים הפיסקא בפסוק שהתחיל לדורשו :
פיסקא רמ"ל בדבר שאינו ירדה בו אני מרקא כצ"ל ור"ל הגירסא
חטאו ישראל באברים של באיכה רבתי (כפ' תבא פ"ג) ובילקוט ישעיה (פ' רמז ש"ח) כל הפיסקא הזו אך משונה:
עצבי ע"ש :

ואמרו באזניך בני שכוליך · חטאו באף
דכתיב והנם שולחים את הזמורה אל אפם — יחזקאל ח'
ולקו באף אפך כמגדל הלבנון · חטאו ב — ש"ה ז'
בשפתיים דכתיב בשפתותיהם ידברו שקר ולקו בשפתותיים יכרת ה' כל שפתי חלקות — ישעיה נ"ט תה' י"ב
ומתנחמים בשפתותיהם כחוט השני שפתותיך · חטאו בשינים דכתיב הנושכים ב — ש"ה ד' ירמיה ט'
בשניהם ולקו בשינים ויגרס בחצץ שיני ומתנחמים בשינים ולבן שינים מחלב · חטאו — איכה ג' בראשית מ"ט
בפה שתו בשמים פיהם ולקו בפה ויאכלו את ישראל בכל פה ומתנחמים בפה — תה' ע"ג ישעיה ט'
ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר · חטאו בגרון ותלכנה נטויות — ישעיה מ' שם ג'
גרון ולקו בגרון קבר פתוח גרונם ומתנחמים בגרון קרא בגרון אל תחשך ו — תהלים ה' שם נ"ח
ומתנחמים בגרון רוממות אל בגרונם · חטאו בלב ולבם שמו שמיר ולקו בלב כי רבות — שם קמ"ט זכריה ז'
אנחותי ולבי דוי ומתנחמים בלב דברו על לב ירושלים · חטאו בידים ידיכם דמים — איכה א' ישעיה מ'
מלאו ולקו בידים כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה ומתנחמים בידים יוסיף ה' — ישעיה א' שם מ'
שנית ידו לקנות את שאר עמו · חטאו במעים ובטנם תכין מרמה ולקו במעים מעי — שם י"א איוב ט"ו
מעי אוחילה ומתנחמים במעים בטנך ערמת חטים · חטאו ברגל כי רגליהם — ש"ה ז' משלי א'
לרע ירוצו ולקו ברגל מכף רגל ועד ראש אין בו מתום ומתנחמים ברגל הנה על ההרים — ישעיה א' שם נ"ב
רגלי מבשר משמיע שלום · חטאו בכנפים גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים — ירמיה ב'
נקיים ולקו בכנפות הארץ ומתנחמים בכנפות הארץ מכנף הארץ זמירות שמענו · — ישעיה (י"א)
חטאו בהוא דכתיב כחשו בה' ויאמרו לא הוא ולקו בהוא והמה מרו ועצבו את — ירמיה ה' ישעיה ס"ג
רוח קדשו ויהפך להם לאויב והוא נלחם בם ומתנחמים בהוא אנכי אנכי הוא
מנחמכם כך דרש רבי תנחומא אמן אמן סלה וכן יהי רצון :

סליק פרשתא ל"ג אנכי אנכי

פרשתא ל"ד גילו מאוד פיסקא ראשונה

גילי מאוד בת ציון הריעו בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך זו היא שנאמרה ברוח — זכריה ט'
הקודש על ידי ישעיה ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים — ישעיה ס"א
כשנגמרו אמרו ישעיה לנביא הזה לא אמרו אלא כנגד אבילי ציון שהקב"ה עתיד ליתן להם ס
נחם על אויביהם שנאמר ונודע בגוים זרעם אל תהי קורא זרעם אלא גרועים ומי ע
עומד להם בגרוע הקב"ה עומד להם בגרוע שנאמר ה' חננו לך קוינו היה זרועם — שם ל"ג
לבקרים אף ישועתינו אותם שמשו ברוזים בכל בוקר ובוקר לבקש רחמים אע"פ אילו
אבילים שחמדו את הישועה ערב ובוקר וצהרים והיתה צרה גדולה מישראל
שמבגון אותם ומועזין עליהן כיון שרואים אותן גזירות של שנה האחרונה שהמשיח ס
גלה בהם והן באות זו אחר זו ואין מספיקות זו מבגון ואומרים כמו לא
היתה קאות שנה משוה נגלה ואלו הן גזירות שהן מתורפים מנינם בניסן בערב
שבת שביעית ויצא רוח מדברית וירד שלג מן השמים ומכסה את הארץ ואחר כך
מתחילין רשעות בכל חודש וחודש ונופלים ואחר כך מבינין ואומר בודאי זה מלך
המשיח אעפ"כ אין בשמן מיושבת עד שעוברים בשביעית עד שיהיו פניהם ס
כשולי קדירה ובמה עוברים ברעב שאין לבם של ישראל נשבר אלא על ידי רעב
ואחר כך עומדים צדיקי הדור ומסלקים תפלותם ומניחים אותם על ידי הארץ ואומר
לפניו רבונו של עולם לא עשינו יפה כל הנהגים שלאן באיום אמר להם הקב"ה מה
לכם משגיחין ומניחים להם פתח מי שיש לו גבות מורה הוא עומדת לו ומי שאין
לו גבות מורה קרא עליו הוא זכות של האמין בשנה הראשונה מרעים לו
מחרו

פיסקא רבה שמחון על אויביהם
כצ"ל : הקב"ה
עומד להם בגרוע שורק כב ב
בגרעין לנצח אויביהם במלחמה :
אותם שמשתיים בכל בוקר כדין
ודרש לבקרים על אלו שמשכימים
בכל בוקר לבקש רחמים על הישועה
ור"ל בילקוט (פ' ס"ו רמז שסב) :
אף ישועתינו אילו אבילים כצ"ל
פיסקא דברא לו ברוש אף
ישועתינו בעת צרה אף ישועתינו
אילו האבילים שחמדו לישועה
בעת בואת משיח שהיתה אז
צרה גדולה וכמפורש ואגו :
כיון שרואים אותם גזירות
כל מחמת שמאין הגזירות ס
שבימי משיח הן מועזין ו
ומועזין על המשיח ובאלו ס
שמאריכים בבואתו וכמפורש
לקמן בפרשה זו פיסקא
( ) : גזירות של
שנה האחרונה כצ"ל וכמאמרן
בסנהדרין (צז.) שבוע שבן
דוד בא בו שנה ראשונה
מקיים מקרא זה והמטרתי וגו'
שניה חיצי רעב משתלחין ס
שלישית רעב גדול כו' בשביעית
מלחמות במוצאי שביעית בן
דוד בא וזהו פי' הפסיקתא
כשרואין אלו שמחוסרי אמנה
בשנה שביעית שהיא שנה
אחרונה שהמשיח יתגלה ב
בסוף שנה זו בעולם והם א
אומרים יודעים מאי כן ראשים
בשבע שנים רצופים שהגזרות
באות זו אחר זו ואעפ"כ
אינן מספיקות שיבא משיח
מיד מבגון ואומרין כמו
לא היתה קאות ה' צרות
באלו ואומרים שלא נגלה
ועטר חן המשיח וכמאמרין
(שם) אין בן דוד בא עד
שיתייאשו

שנתמלאו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב : ואלו הן גזירות שהן מתוק מלמעלה נראה דהכי פירושו שאלו הן מן כל הגזירות מתוק הגזירות הרבות שבתנין ובפתגם : בניסן עתידי משרע"ל (ר"ה) בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל, ובפסיקתא שלפנינו פסקא (ל"ח) שוש אשיש (פיסקא) מובא שעתידים אבות העולם לעמוד בניסן ואומרים לו אפרים משיח צדקינו וכו' עי"ש ובמדרש חזית (בסדרא תנינא) קול דודי הנה זה בא זה מלך

המשיח בשעה שהוא אומר ל
ישראל בחודש הזה אתם נ
נגאלין וכו' הה"ד החודש הזה
לכם ראש חדשים : שבעיירות
רואה רוח פלוני נגאלו ומשיב
מה צבר הצרות שנהיו והיינו
שיצא רוח ממערבית ויורד גשם
וכו' : בכל חודש וחודש ה"ל
שאמה"ע רואים שהצרות נעקרין
ומתמעטין בכל חודש : אמה"ע
מבינים פי' כיון שרואים ה
המתחסרי אמונה שהצרות מ
מתמעטין בכל פעם אנו ו
מבינים איך הם ואומרים בודאי
זה מלך המשיח : ואעפ"כ
אין דעתם מיושבת עד ש
שנודעין ברעם ופמ"ש חז"ל
(שם) שניה חולי רעב
משתחרת שלישית רעב גדול
ומתים אנשים ונשים וטף ח
חסידים ואנשי מעשה כו' עי"ש :
ומספרין תורתם נראה דר"ל
תפילין שבראש

ויהיו כפלי כפלים כל רואיהם יכירום אלו אבלי ציון שעשה עמם הקב"ה על עולמו מארץ חבלה ומחבלים והולכים כל הגאולה ואבלי ציון עמהם נכנסים ועמהם יוצאים כאדם שנטפס אצל חבירו והולך ואין מבינים אותו והרואה א אותו חושב ואומר לשוא שתנו לשוא לעגנו על דבריהם אמר רבי בר חנינא ג גבעת פלאון מלכות אותם ואנו הרהרנו אחריהם על אותו שעה אמר ישעיה וראו גוים צדקך אלו אומות העולם שהם רואים צדקתם של אבלי ציון וכל מלכים כבודך אלו מלכי כבודך אלו מלכי תשיבה שהן רואין בכבודן וכך נאמר ונודע בגוים זרעם : ישעיה ס"ב שם

פיסקא ל"ח גילי מאוד בת ציון זה שנקרא מלך שעתיד הוא למלוך על דורות הראשונים ועל דורות האחרונים והקב"ה מתריג להם על צדקינו דור ודור אמר להם צדקני עולם אעפ"י שבדברי תורה צריכים הם על שחיבבתם לתורתי ולא חיבבתם למלכותי, שבתוה היא ופני שכל שפיחה [illegible] למלכות אני בעצמי מטיב בו לטובה שנאמר לכן חכו לי נאום ה' לוים גומר ועב באבלים שנצטערו עמי על ביתי שחרב ועל היכלי השמם עליון אנכי מטיב בהם שנאמר את דכא ושפל רוח אל תקרי בורא את דכא אלא אותו דכא אלו אבלי ציון שהשפילו את רוחם ושמעו את חרפתם ושתקו ולא החזיקו טובה לעצמם : צפניה ג' ישעיה נ"ז

ג"א לוים גומר ועב ביש גומר להעיד במשיח שמעלה דמותו כנגד כולם וכל היובות הללו לבני ולא תחרו, אומר לפני רבש"ע לב אבן נתת בנו והוא הסיבה אותנו ומה עשה ועזאל שנותן אש כפירות ויזח חטאו אנו ולא כן שכן אמר להם אבלים גדולה שהודו בו ולא חפצו בהם באותה השעה ערבים וכפרת צדקני דור עולם אמרו לפניו רבונו של עולם הם עלו במחשבה ואנו לא עלינו, באותה שעה אמר להם הקב"ה אל תפחדו צדיקי ואהובי כבר שלשתם את המלוכה שלא נסמכתם שבכם תורתכם כל שכן שצרכים כבוד פי' שם בלבון יעב וביכושלם חונן שנתן להם שכר תורה, יתנך שאומרים יודע המשיח שבתם עצם ושלום הבא . וכל אותן הטובות שאני עושה לכם בגבורת משיח עם כל אותן השנים אמר רבי ינאי אמר רב כל הצער ושמחה הקב"ה מרבים לכן שכן שנאמר אני ישעיה לה

פיסקא ל"ט בת ציון זה
שנקרא מלך סיפא

דבר אחר גילי מאוד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך ודרשו מלכך שעתיד משיח למלוך על דורות הראשונים והאחרונים : אעפ"י שבדברי תורה צריכים

לוים גומר ועב לשון עבודה שהקב"ה בעצמו יטיב באבלים לטובה : שהשפילו את רוחם ביגונם (צפניה ג') הכתוב אני מטיבו בו לטובה לכן חכו לי נאום ה' לוים גומר ועב אלו אבלי ציון שהשפילו את רוחם כל וחסר עד ם הפרש את דכא : אתי דכא במסורה (ה') פליגי בה חד אמר אני את דכא וחד אמר אתי דכא ומשגיון מסתבר [illegible] אני את דכא עי"ש ובילקוט ירמיה (חמש רמ"ב) : שהשפילו את רוחם במאימא במכילתא ( ) ואת דכא רוח מוריד הרמה שלמעלה שהוא עונו סוגו והשרשה שכינה עם האדם בארץ וה"ה בילקוט ישעיה (פי' נ"ז רמז שנ"ט) :

כנגד

פנים המלאכות ובי כל המדות הללו ולא תחפרי לו
פי' ורבה בילקוט צפניה (פ"ג רמז תקס"ג) עי"ש אך שחסר
בילקוט יתר הענין שבפנים ור"ל שהקב"ה אומר כי כל
המדות הללו שאני מעיד בהמחתים לטובה ובמלאכים
ואני מעיד במשיח שלי ואתם ישראל
לא תחפרי בגלות בתשובה : א
אמרו לפניו כו' ור"ל שמשיבים
להקב"ה ואומרים לו אבן שלי : עזא
ועזאל דמאיתא ביומא (סז:) ת
תנא דבי ר"י עזאזל מכפר על
מעשה עוזא ועזאל ופרש"י מלאכי
חבלה שירדו לארץ בימי נעמה
אחות תובל קין ועליהן נאמר
ויראו בני האלהים את בנות
האדם (בראשית ו') ור"ה ב
בילקוט אחרי (רמז תקע"ב) ו
ועמ"ש בילקוט בראשית (רמז מ"ד)
שמחזי ועזאל במעשה דההוא
רבה שמה איסטהר שנגנזה
בין הכוכבים ועיין בזה"ק ש
שמחזי ועזאל שנקראו היווא
והיוא . ובמ"ש בילקוט הנ"ל
מאת מסיקרי היונים ומשליהם
משנת גדמוניות (מ' עזאזל עי"ש)
בפנים הרבני ברם . ועמ"ש
במדרש הגדול (פ' בראשית)
פסוק הנפילים) בענין עזא
ועזאל שטעו בתר נשי עלמא
עי"ש בפ' משפטים ופ' פנחס
ובילקוט ראובני . ובדברי הזוהר'
ובס' עמק המלך הגדול והבן :

אני ארעה צאני ואני ארביצם צדיק ונושע
הוא משיח שמצדקין דינו על ישראל כשחבשו
עליו כשיושב בבית האסורים והוא נקרא
צדיק למה נקרא נושע אלא שמצדקין עליהם
את הדין אומר להם כולכם בני הלא אתם
אלא תנושעו כולכם ברחמיו של הקב"ה ,
ועני רוכב על חמור זה משיח ולמה נקרא
שמו עני שנעשה כל אותן השנים בבית
האסורים ושחקו עליו פושעי ישראל מפני
רוכב על חמור מפני הרשעים אין להם ז
גרות ההולך הלך ויגדור אבות בגדלות של
משיח הקב"ה הכין עליהם דרך ישרה ונואל
אתכם שנאמר בבכי יבואו ובתחנונים א

יחזקאל ל"ד

רמ"ו אלא בבת קול . יש אומרים שלא היו שומעין קול המוצא מן ה
השמים אלא מתוך אותו קול יוצא קול אחר
כמו בלעוים שאדם מכה בכח ושומע קול אחר היוצא ממנו
למרחוק ואותו קול היו שומעין לכך נקרין אותו בת קול כ"כ ה
התוס' (סנהדרין י"א .) והתשבי כתב בת
קול אומרים שאינו קול ממש אלא בת של
קול ומשפסקה הנבואה היו משתמשין בו
לפעמים ובעלי הקבלה אומרים שהוא קול
של מדה אחרת הנקראת קול ואולי כן ה
הוא עכ"ל והרמב"ן בפי' תנ"ך בת קול
פי' התרגום עי"ש . ובספר הצחון
לר' ליפמאן כתב שהוא מלשון אלפים
בת יכיל עי"ש

ובשמות רבה (פ' כ"ח) קול גדול ולא יסף
רבנן אמרי שלא היה לו בת קול ו
ובמדרש חזית (פ' אם חומה) מבואר
החילוק

ירמיה ל"א

אובילם אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי הייתי לישראל לאב ואפרים
בכורי הוא מה ת"ל הוא לומר המשיח הוא לעולם הבא . ואין אחר עמו ואין אחר
ואויביו אלביש בושת אלו החולקים עליו ועליו יציץ נזרו עליו ועל הדומים לו :

תהלים קל"ב

סליק פרשתא ל"ו גילי מאוד

פרשתא ל"ז רני ושמחי פסקא ראשונה

זכריה ב'

שה"ש ח'

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה' זו הוא שאומרה ברוח
הקודש ע"י שלמה אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם
דלת היא נצור עליה לוח ארז כשמגיע אמר שלמה לנבואה הזה לא אמרו אלא
כשעמד כנסת ישראל שבשעה שנבנה הבית האחרון לא שרתה בו שכינה שכך אמר
הקב"ה אם עולים ישראל כולם חומה שכינה ואם לאו לא ישתמשו אלא בבת קול ש
שנאמר

אבולים גבוהו ר"ל ואלו שאמרו שלב אבן הראה אותם משיב הקב"ה שהאבולים דכן בשכר ימות המשיח מפני
שהודו בו ולא חפצו באחרים : הם עלו במחשבה הצדיקים בוכים ואומרים להקב"ה ומי הם האבולים לכבד
עלו במחשבה לראות בנחמת ציון ולא ראו : אל תפסן נדושי ואידוריי ט"ס ונראה שצ"ל אל תבכו נדושי ואידורי
ור"ל שהשי"ת קורא להצדיקים נדושי ואדירי ואומר להם שלא יבכו שכבר שמע תפילתם ואומר להם ומי שמע צעקתו שכר תורתכם ב
בתשובה לכן שנדרש כבוד והביא ראיה מפסוק כי עם בציון וגו' ובמפרשים להן : כי עם בציון ישב בירושלים בכו לא ת
תבכה חנון יחנך לקול זעקך כשמעו ענך כצ"ל : שאולין ימות המשיח דמאיתא בסנהדרין (צח :) אחידין ישראל דאכלו
שני משיח ואמוראי מרבי הלל דאמר אין משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה ופרש"י דאמר שני משיח שובע שיהיו באותן
הימים לישראל יהיה : בגדלות משיח שנגנזם כצ"ל ורבה בילקוט צפניה (שם) : צדיק ונושע סיפא דקרא דגילי מאוד
שהתחלו בריש הפ' באגיל ודריש : כשיושב בבית האסורים דמאיתא בפסיקתא להלן בפרשה אם אשוב (פ' לח)
פיסקא ( ) בשעה שהיה חבוש בבית האסורים כו' ובפרשתא קומי אורי (פ' לג) פיסקא ( ) : שבוע שבן
דוד בא בה מביאין קורות של ברזל ונותנים לו על צוארו כו' עי"ש (בריש הפ') שהוא מלמד זכות על ישראל ובמפרש
שאמרו בפיסקא שלפנינו : ושחקו עליו פושעי ישראל כמבואר להלן בפרשתא אם אשוב (פ' לח) פיסקא ( ) בשעה
שהיה חבוש בבית האסורים בכל יום ויום היו אומות העולם מחרקין שיניהם כו' עי"ש : מפני שרוכב על החמור דמאיתא
בסנהדרין (צח .) אמר ליה שבור מלכא לשמואל דאמריתו משיח על חמרא אתי אשדר ליה סוסיא כו' ופרש"י דגנאי
הוא שיבא על חמור מלגלג היה (שבור מלכא) עי"ש :

פיסקא ר[illegible] אם חומה היא דמאותא בסוף שיר השירים
רבה רבנן פתרי קרא בעולי גולה א
אחות לנו קטנה אלו עולי גולה קטנה שהיו דלים
באוכלסין ושדים אין לה אלו חמשה דברים שהיה בית
אחרון חסר מן הראשון ואלו הן
אש של מעלה ושמן המשחה ארון
רוח הקודש ואורים ותומים הה"ד
(חגי א') וארצה בו ואכבדה
ואכבד כתיב חסר ה"א מה נ
נעשה לאחותנו מה נעשה ביום
שגזר בו עבר כורש עבר בו
לא עבר לא עבר אם חומה
היא אילו שראו העלו חומה
מבבל לא חרב בית המקדש ב
בההוא שעתא פעם שניה ובזמן
(ט) אורתא אם עושים עצמיכם כ
כחומה ועולים כולכם בימי עזרא
נמשלתם ככסף שאין רקב שולט
בו עכשיו שעליתם בדלתות נ
נמשלתם כארז שהרקב שולט בו
מאי ארז אמר עולא ססמגור ~~[illegible]~~
מאי ססמגור א"ר אבא בת קול (עמ"ש כאן)
כדתניא (סוטה מ"ח: סנהדרין י"א.) משמתו נביאים
אחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוה"ק מישראל
ועדיין היו משתמשין בבת קול ע"ש וזהו כוי' הפסיקתא
שלפניו שאמר הקב"ה אש ועלו כולם ושרה שכינה
היינו רוה"ק ואם לאו לא משתמשין אלא בבת קול: שנא'
ורבים וגו' א"ר יצחק כו' אשר ראו כו' הלשון הזה
קולה מוטעה וכו' ורבים מהכהנים והלוים וראשי
האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו
זה הבית בעיניהם בוכים בקול גדול ורבים בתרועה
בשמחה להרים קול ומה לא ומאמר א"ר יצחק מפני מה
עד מות כורש הכל נתון בכיון כי מקור הוא להן:
שנאמר

שנאמר ורבים מהכהנים והלוים וראשי ה
האבות: א"ר יצחק מפני מה לא שרתה
שכינה בבית האחרון שבנו בני ה
הגולה מפני שבנאו כורש אשר ראו
את הבית הראשון ביסדו בוכים
בקול בכבודו הראשון ומה אתם רואים
אותו היום ועתה הוא כמו הוא ב
בעיניכם מי בכם הנשאר אשר ראה
את הבית הזה מפני מה מחזה
בוכים ומה שמחים אלא זקנים שראו
בכבוד הבית הזה ששרתה בו שכינה
וראו הבית האחרון שלא שרתה בו
שכינה היו בוכים: אבל בניהם
שלא

המלון שבון רוה"ק לבת קול ר' חונא בשם ר' ראובן מ
מלך במדינה כו' ועניים לו והוא עושה אם אין מלך במדינה
אונעון שלו שם אלא שאין אונעון עושה מה שהמלך
עושה ע"ש: הבית האחרון שלא שרתה בו שכינה
כפי אשר יובאר נראה שטעות נפל
בגמרא ומצאו שהבאתו בפירושי
( ) ובמדרש יפה מראה
מה"ש יפה בספרו קול יפה על
מדרש חגית האחרון שלא כבית
מורח אני להעתיק דבריו וז"ל שם
(בפ' אם חומה היא) ובקרתיסין ב
ברוש ומא בתר הדיא דנמשלתם
כארז שהרקב שולט בו בכתובתא לעיל
מאי ארז אמר עולא ססמגור מאי ס
ססמגור א"ר אבא בת קול כדתניא
משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה
ומלאכי נסתלקה רוה"ק מישראל ועדיין
משתמשין בבת קול ופירש"י מאי
נמשלתם לארז דקאמר אמר עולא ס
ססמגור שהסס מכרסם ומבריתו ע
מקורות ססמגור שם התולעת מאי
ססמגור כלומר ומה נמשלו בבית שני לססמגור לענין ש
שרירות שכינה: א"ר אבא בת קול שנשתייר מן הארז
מנצת מעט ומבריך פי' ססמגור ארז מגיר מן הסס
שאין שולט הרקב בכל על כמו ארז ומשולא דססיגור
דהכא היינו ססמגור דהרתם ולפי זה הענין הנזכר
שפי' שמ"ש שהרקב שולט נאמר על חסרון רוה"ק והשארות
בת קול משמע שפירש כן הכא ולפי דלהכי קאמר איזה
זה בת קול דעל סילוק רוה"ק והשארות בת קול קאמר שנעשה
ססמגור אבל לפירש"י דעל סילוק שכינה נאמר אין מקום
ולפי כן כאן שהרי לא מצינו כאן שכינה מכל הדברים
שחסרו מבית ב' נראה דס"ל שלא חסרה שכינה משם
כדכתבנו לעיל ובלאו הכי בחגיגא לי מולתא דקאמר ש
שהרקב רמז למיעוט השכינה וכן מאי שפי' גבי מאי ס
ססמגור ומה נמשלו כו' ומ"ש בת קול שנשתייר מן הארז כו' פי'

דחוק גם מ"ש בערוך שבות ארז רמז לסילוק רוה"ק ודברי נבואה שאין להם במות ארז פי' דחוק ולענ"ד מ"ש נ
נמשלתם כארז שהרקב שולט בו היינו שבה"ב יחרב כארז שהרקב הירקב מ"ש אלו עלו כחומה נשנה עליה
טירת כסף שאין ~~[illegible]~~ הרקב שולט בו על פירוש בה"ב שלא היה חרב כדאמר הכא והא בעי מאי ארז
היינו מהו הארז שהזה שהרקב שולט בו ומשני שהוא המין הנקרא ססמגור ע"י שירא מהסס כדפי'
בערוך והא דבעי מאי ססמגור היינו דעיקר המשל הארז דקאמר קרא נשמר עליה לוח ארז מהו ד
בודאי עיקר המשל על ענין טובה שתהיה בבית שני בלודו ייהיו אע"ג דבעין לה כארז שסופו ירקב ולא
כמו טירת כסף שהוא קיים ומהדר ר' אבא דהיינו בת קול שבטובה זו יהיו נדעים ותהלה ולשם פ
כארז בלבנון ירבה במעלה שאע"פ שנסתלק רוה"ק מ"מ היו משתמשין בב"ק תמיד והיינו דקאמר הכא בין
אומות העולם שבגדה יהיו ניכרין לשבח מבין אוה"ע עכ"ל היפה והמראה יראה שגם דבריו בחונים הם מאד
אבל זולי דמסתברא היינו אומר שיש חסרון לשון בגמרא ומא וראיה גמורה לזה מהמדרש חגית (שם) שאחר ש
שנדרש שם הפסוק דאם חומה כענין הבבלי ומ"ש כאן בפירושי ( ) סיים עוד אני חומה א"ר אבו אמר
הקב"ה עתיד אני לעשות לישראל סניגור בין אומות העולם איזה זה בת קול הה"ד ולי ה' צבאות הותיר
לנו שריד כמעט משמתו נביאים כו' ע"ש, והנה בבבלי הגירסא מאי ססמגור א"ר אבא בת קול כדתניא כו' ורבי
אבא שבפסיקתא הוא גוסמי ר' אבו שבמדרש חגית ובמדרש ובירושלמי הוא שגא אלוא ונשימה כמו ולכן מה נראה
שגם בפסיקתא כו' כמו במדרש רק שנתחלף ססמגור השני בסניגור ולתקן לא נצטרך רק להחליף של המפרשים ב
בגולה ושימוש, ולשונות כזה הן חסיר הן יותר וחילוף מצוי הרבה בספרי הנדפסים כמו שהארכנו בזה במקום אחר
ולדוגמא

ד"ה א' ק"ב

שמעה דעת אלהים ליפת עיין בילקוט סוף שיר השירים
ועיקר הנוסחה הוא ביומא (ט:) כי אתא רבה בר בר חנה א"ל
לאו היינו טעמא (דבריש לקיש) א"ל סליקו כולהו ביומי עזרא
לא הוו שרויא שכינה במקדש שני דכתיב יפת אלהים
ליפת וישכון באהלי שם אע"ג דיפת
אלהים ליפת (שבנו פרסיים ובנו
בית שני) אין השכינה שורה אלא
באהלי שם (במקדש ראשון שבנה
שלמה שבא מזרעו של שם) ועיין ת
תבין פי' הפסיקתא שלפנינו :

בעקב קרשתה כשו ונדרש על
מצרים כמאמרם במכילתא ( )
ובילקוט יתרו (פ' רע"ש רמז שס"ח)
מן המלכות תהיה שפלה ונאמר
וכן הוא אומר בעקב קרשתה
כשו למעלה שלא היתה מלכות
ירודה ממצרים אלא שנעשה שורה
לשעה בשביל כבודן של ישראל ע"ש:

כשדים זה העם לא היה שהיא
אומה בזויה כמאמרם בויקרא
רבה (פ' י"ג) בפסוק ובוז משנת
וחתנך ובילקוט משלי (פ' ל) בפסוק
הנמלים עם לא עז זה בבל,
ובילקוט ריש איוב (פ' [illegible])
ע"ש : לפיכך היה שולה מגלם
והמשיך הכתובים לדרשת ה
הפסיקתא כך הם שהקב"ה
מתפאר עצמו עם כנסת ישראל
לפני מלאכי השרת ואומר אשת
חיל מי ימצא ובטח בה לב בעלה
היינו הקב"ה בטוח בבניו שלא
יעבדו ע"ז בגלות ולא עוד אלא
שגמלתהו טוב ולא רע שאע"פ
שהקב"ה מביא עליהם יסורין
קוראת לעצמה רשעים והקב"ה
צדיק ולפיכך שולה מגלם ה
כנסת ישראל באשת חיל ולכך
נאמר אם חומה היא היינו
שמתגברת בגלות כחומה בנויה
עליה טירת כסף וזהו סוף
הדרוש שהתחיל בריש הפרשה
רני ושמחי בת ציון כי הנני
בא ושכנתי בתוכך שבגלותה
יתגבר שכינתו בתוכה :

פיסקא ה"ר מאי ואני אלא כך
אמר הקב"ה כו'
ובילקוט זכריה (פ"ב) הגירסא
אריב"ל כל פיסקא כו' : וכי
מאחר שהראש מונח לה מי יחון
להכות ובילקוט תהלים (פ' טו
רמז תתס"ב) ובילקוט זכריה
(שם) אמר דוד חומאס
מבחון

שלא ראו בכבוד הבית הראשון וראו בבנין
של בית האחרון היו שמחים ולכך נאמר ו
ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות. א
א"ר יצחק מפני מה לא שראה שכינה בבית
האחרון שבנו בני הגולה מפני שבנאו
כורש מלך פרס שהוא מזרעו של יפת
לפי שאין שכינה שורה במעשה ידיו של
יפת, אבל בית הראשון שבנו בני
ישראל בני בניו של שם שנאמר יפת א
אלהים ליפת וישכון באהלי שם, עליהם בראשית ט'
אמר שלמה ומשבחת את כנסת ישראל
ואומר אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים משלי ל"א
מכרה. אין הכתוב מדבר אלא כנגד
אותה שעה שגלו ישראל מארצם. היו
מלאכי השרת אומרין לפני הקב"ה רבונו
של עולם כשהיו ישראל שרויים בארצם היו
מדובקים בע"ז עכשיו שהגליתם אותם ו
לבין האומות עולם על אחת כמה וכמה.
מה השיבן הקב"ה הריני בטוח על בניי
שאינם מניחים ומדבקים לע"ז אלא מוסרים
עצמם עלי בכל שעה ושעה ולא דיין שהם
מוסרין עצמם אלא שהם מקריבין אומרים
תחת כנפיי רשעים בואו והסתכלו
במצרים עשר מכות בלקה הבאתי עליהם
ולא רצו לשוב אלא נתעבו והלכו להם שנא'
בעקב קרשתה כשו, ואף מלכות בבל ישעיה מ"ג
הבאתי עליהם צרות [illegible] ולא רצו ל
לשוב בהם אלא נעלו והלכו להם מן ה
העולם שנאמר הן ארץ כשדים זה העם שם כ"ג
לא היה אשור יסדה לציים הקימו בחוניו
עוררו ארמנותיה שמה למפלה, אבל
ישראל אע"פ שאני מביא עליהם צרות ו
ויסורין בעולם אינן נדחין מלפני אלא
הרי הם קיימים לעולם ולעולמים, גמלתהו
טוב ולא רע כל ימי חייה אמר להם הקב"ה משלי ל"א
למלאכי השרת בואו ואודיע לכם צדקתם
של בניי שאני טורחן בעולם כמה פעמים
ויסורין הבאתי עליהם בעולם בכל דור
ודור ובכל שעה ולא בעטו בהם שקוראין
את עצמן רשעים וקוראין אותי צדיק בפני
רשעים והם אומרים בלשון הזה אבל
אנחנו חטאנו העוינו הרשענו פשענו
מרדנו מרינו וסרנו ממצותיך וממשפטיך
ולא שוה לנו ואתה צדיק על כל הבא ע
עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו
לפיכך היה שולה מגלם את כנסת ישראל
אשת.

ולדוגמא אעתיק לך מ"ש בפסיקתא זוטרתא פרשת צו במנחת
נסכים בסוגיא דדינן תרע"ש מתרע"ש (ר"ת תמיד כלי ש
שבת טומאה) וינ"ל מינ"ל (ר"ת מנחת יחיד גלל עצמה ע
עשרון היינו יו"ד ובונה) וז"ל הפסיקתא זוטרתא ומרנא
ורבנא טוביה נתיישב שהורה זו ש
שאמרו חכמים במס' מנחות בסוף פרק
התכלת תרע"ש מתרע"ש ואמרי דינן
ינ"ל מינ"ל והשיב בזה הענין הרי
ונ"ב האחרון בינ"ל אינו סימן שכ
כמו שאמרו רבותינו בתורת כהנים
ינ"ל מינ"ל ונ"ב השני טעות ואם
נתכוון בינ"ל צריכין אינו וקבוע ת
תע"ש תמיד טומאה שבת שאם ת
תוסיף כ"ף שתאמר כלי אף היינו
אומר הנך נפישין תרע"ש ד' ונ"ל
נ' אלא תע"ש עיקר ונ"ל אינו עיקר
אבל כלי ועשרון אינם עיקר, וכן
מצאתי בתורת כהנים והנה בזאת
חזרתי כן הוא, והתלמוד ה
הוסיף כלי ואינו עיקר, וקם ה
הפירושים כדעת התלמוד ואין בזה
כלום, ואם בקשת לומר יכול כו'
עיין שם באריכות שהכריח שעיקר
הוא הנוסח שבתלמוד שלפנינו ומזה
תבין אתה לשאר מקומות ודי בזה ועי'
בערוך (ערך) תבע"ש והבן:

שייך לפיסקא רפ"ט עומד על גג בית
המקדש אמרו פ"ב ביהמ"ק יבנה
תחלה ואח"כ יבא משיח ( )
או במקום ביהמ"ק שנחרב קאמר :

ובחוץ לרבות וכבנים וכו' וכל זה שדות בתורה הה"ב ה' וכו' ויבוא באחריך ע"ש : תלמיד ופני הרב שמשו תמיד לפני הרב ומלמדו הולך אחריהם : שהצדיקים גדולים וכו' מה"ש

זה שראיתי במלחמה של סנחריב ונבוכדנצר הייתה מאין שנשארו מחנה סנחריב כדאיתא בסנהדרין (צה:) : בגמרא
ועוד בגבריאל דמי לבר אלהין
ואי לאו דהוייה מעלהו ידע :
כתרבכית בשונה של אש נראה
אע"ג כתרבכית בשונה פי"ש כ
בגמרא רבה (פ"ה) השתא בשבי
דין רבין אמרין כתוש של לבב
ורבוצות והאמנות כהונה כתב
אלא יבין ולפרש פי"ש אבל באופן
ערוך (ערך דרבוב) פי' כמו
מרובים והאמת הפתרונות
וכן לשון רבים פי' הפסוק
באלת ירבו לשתן כמו מים
ברוב ע"ש והוא פי' הפסיקתא
שנדמה הולך כתרבות בשונה
של אש שנשף וכל אחד
מחנות אשור ושרפם ואמר
שבאלתן תרגום כתאורין
באולן (פ"ב) שיטתו אריה
שרי ופוקי שריין לשון מורבא
ופרש בערוך (ערך מרבא) כ
שלשון פורש הוא של בבר שהוא
ארוך ואמנם נקרא מורבא וע"ש
וכן הוא נדמה הולך חמוש
של אש ארוך ואמנם ובלשון
דניאל (פ"ג רבי תמבט"ב) הוי
נדמה כבירות בשונה של אש
ונראה שמ"ה שם וע"ש מגרסת ה
הפסיקתא וה"ש : והלא אין
משרתו של הקב"ה פי' הרואת
שבאש ובלשון גבריה (שם)
הגבריאל והלא אין כבודו של
הקב"ה והוא היה :

פיסקא רה"ח ונערבין להולכין
פי"ש : ובאחרת יבערו כהלכות
בתלמוד (ה.) אחת היא ש
שבאלתות רשעים כניהם מאו
היא ע"ז ע"ש ובלשון גמרא
(פ' רבא רה"ד) : ולכך נאמר
רני ושמחה נראה דכוונתו
ואלו גוים רבים אל ה' ביום ההוא
והיה לי לעם ואמר בא בביתי
ואלו על אדם והגוים :
פיסקא [illegible] רנים כננים שבא
[illegible] פי"ש
ואלו בלשון ושמחה (רבה שלב) :
בא

אשת חיל מי ימצא לכך נאמר אש חומה :
פיסקא רה"ג ב"א רני ושמחה בת ציון
מה כתב למעלה מן הענין
זכריה ב' ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב
ולכבוד אהיה בתוכה , ואני אלא כך א
אמר הקב"ה אני וכל פמליא שלי נעשית
לה חומה לירושלים ומתגבר לבוא ואני מצוה
ישעיה ס"ב לה מלאכים ושומרה שנאמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים וכי מאחר
שהאש סובב לה מי יכול להיכנס בתוכה אלא ומתגבר לבוא צדיקים מהלכים
באש כאדם שהוא מהלך בחמה ביום הצינה והיא ערבה עליו , ואם
תמיה אתה בדבר הזה בוא והסתכל בחנניה מישאל ועזריה שבשעה
שהשליכם נבוכדנצר לתוך הכבשן האש היו מהלכין בה כאדם שהוא
דניאל ג' מהלך בחמה ביום הצינה והיא ערבה עליו , שנאמר ענה ואמר הא
אנא חזי גבריא ארבעה שריין מהלכין בגו נורא וחבל לא איתי בהון
ורויה דרביעאה דמי לבר אלהין כביכול לא נאמר אלא די רביעאה זה
גבריאל שהיה מהלך אחריהם כתלמיד לפני הרב ללמדך שהצדיקים גדולים
ממלאכי השרת , ב"א וריווה דרביעאה כיון שראה נבוכדנצר את גבריאל
הכירו ואמר זה שראיתי במלחמה של סנחריב בשעה ששרפו , ר' אליעזר
הגדול אומר בשעה שראה נבוכדנצר את גבריאל נזדעזעו כל איבריו
ואמר זהו מלאך שראיתי במלחמה של סנחריב שנדמה כתרבות בשונה
של אש ושרף את כל מחנהו לכך נאמר חומת אש סביב והלא אין משרתו
של הקב"ה אלא מים שנאמר על השמים כבודו אלא מהו ולכבוד אהיה ב
תהלים כ"ט בתוכה , א"ר יהושע בן לוי להודיע שבחן של ישראל לכל באי עולם שבשבילן
הקב"ה מוריד שכינתו משמי מרום והשרה אותה בארץ לכך נאמר ואני אהיה
לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה :
פיסקא רה"ח ב"א רני ושמחה א"ר חנינא בר פפא אין הכתוב מדבר אלא
כנגד אותה שעה שהקב"ה דן את כל אומות העולם לעתיד
לבוא באותה השעה מביא הקב"ה את כל הגרים שנתגיירו בעולם הזה
ודן את כל האומות בפניהם ואומר להם מפני מה הנחתם אותי ועבדתם
את ע"ז שאין בה ממש ואומר לפניו רבש"ע אם באו אצלך לא קבלתם
אומר להם יבואו הגרים שנתגיירו מכם ויעידו בכם , מיד הביא הקב"ה
את כל הגרים שנתגיירו והם דנין אותן ואומרין להם מפני מה הנחתם
אותו ועבדתם ע"ז שאין בה ממש ואומר לפניו רבש"ע יתברו לא כשר של ע"ז
היה וכיון שבאו לכנפיו של הקב"ה קיבלם ואנו לא עובדי ע"ז היינו וכיון
שבאנו לכנפיו של הקב"ה קיבלנו מיד מתחייבים כל הרשעים מתשובות הגרים
ירמיה ל"א ונעשה דין והולכים מן העולם שנאמר ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים
עץ הוא לכך נאמר רני ושמחה :

פיסקא רה"ט ב"א רני ושמחה אומרת מתעיים הדבר הזה בשעה שהקב"ה גואל
את ישראל קודם שלשה ימים שיבא משיח בא אליהו ועומד על
הרי ישראל ובוכה ומספיד עליהם ואומר הרי ארץ ישראל עד מתי אתם ע
עומדים בחורב ציה ושממה וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו ואחר כך
נחום ב' אומר להם בא שלום לעולם שנאמר הנה על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום
פרון שמעו רשעים הם שמחים כולם ואומרים זה לזה בא שלום לנו , ביום
שם השני בא ועומד על הרי ישראל ואומר טוב באתה לעולם שנאמר מבשר טוב
שם ביום השלישי בא ואומר באתה ישועה לעולם שנאמר משמיע ישועה וכיון
שהוא

בא אליהו דבאיתא בפסיקתא זוטרתי (פ' בלק) ואליהו מבשר לישראל מלך אלהיך עי"ש ומפורש בקרא (מלאכי ג') הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' ונאמר ואמרו רז"ל (סוף עדיות) וחז"א לא לרחק ולא לקרב (יבא אליהו) אלא לעשות שלום בעולם וזהו המבואר בפסיקתא שלפנינו : בארץ צרה ושממה כצ"ל : מה נאוו על ההרים רגלי מבשר כצ"ל ובמדרש תהלים איתא קול הצופה שנאמר באלפנים זה קולו של משיח המבשר ואומר מה נאוו על ההרים וכו'

שהוא רואה את הרשעים שהם אומרים כך לכך אמר לציון מלך אליך ללמדך לציון ולבנה בא ישועה ולא לרשעים : באורו של צדיק בראהו הקב"ה את כבודו ומלכות וכל באי עולם ונגאל את ישראל ונעלה בראשם שנאמר עלה הפורץ לפניהם פרצו ויעבורו ויצאו בו ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם : מיכה ב'

סליק פרשתא ל"ו רנו ושמחה

פרשתא ל"ז קומי אורי פיסקא ר"ת

ישעיה ס' קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח זה שנאמר ברוח הקודש ע"י דוד מלך
תהלים ל"ו ישראל כי עמך מקור חיים באורך נראה אור באיזה אור
דוד אמרו למקרא הזה ולא אמרו אלא כנגד כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל התורה שנתת לי שנקראת מקור חיים אני עתידה להתעדן באורך לעתיד לבוא מהו באורך נראה אור איזו אור שכנסת ישראל מצפה הוי זה אורו של משיח, שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב מלמד שצפה הקב"ה במשיח
בראשית א' ובמעשיו קודם שנברא העולם וגנז למשיחו ולדורו תחת כסא הכבוד שלו, אמר השטן לפני הקב"ה רבונו של עולם הראהו לי אמר לו בא וראה אותו וכיון שראה אותו נזדעזע ונפל על פניו ואמר בודאי זהו משיח שהוא עתיד להפיל לי ולכל שרי אומות העולם בגיהנם שנאמר בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל
ישעיה כ"ה פנים אמרו לפניו רבש"ע מי הוא זה שאנחנו נופלים בידו מה שמו מה טיבו אמר להם הקב"ה אפרים משיח צדקי שמו וזוקף קומתו וקומת דורו ומאיר עיני ישראל ומושיע עמו ואין כל אומה ולשון יכולה לעמוד שנאמר לא ישיא
תהלים פ"ט אויב בו ובן עולה לא יעננו וכל אויביו וצריו מתבהלים שנאמר וכתותי
שם מפניו צריו, ואף נהרות פוסקים בימה שנאמר ושמתי בים ידו ובנהרות ימינו
שם התחיל היה מתנה עמו ואמר הללו שגנוזים הם אצלך עונותיהם עתידים להכניסך בעול ברזל ועושים אותך כעגל הזה שכהו עיניו ומשנקים את רוחך בעול ובעונותיהם של אלו עתיד לשונך לדבק בחיכך רצונך בכך אמר משיח לפני הקב"ה שמא אותו צער שנים רבות הם אמר לו הקב"ה חייך וחיי ראשי שבוע אחד שגזרתי עליך אם נפשך עצבה אני טורדך מעכשיו אמר לפניו רבון העולמים בגילת נפשי ובשמחת לבי אני מקבל עלי על מנת שלא יאבד אחד מישראל ולא חיים בלבד יושעו בימי ולא אלו בלבד אלא אף נפלים ולא אלו בלבד ושעלו בימי אלא לכל שעלתה על דעתך להבראות ולא נבראו בכך אני רוצה בכך אני מקבל עלי באותה שעה מינה לו הקב"ה ארבע חיות שנושאות את כסאו של הכבוד של משיח באותה השעה אמרו אויביו ושרי המלכיות בואו ונשטין על דורו של משיח שלא יבראו לעולם אמר להם הקב"ה איך אתם משטינים על הדור ההוא שהוא חמוד ונאה ואני שמח בו ואני חפץ בו ואני אתמוך בו ואני רוצה בו שנאמר הן עבדי אתמוך בו והיאך אתם משטינים עליו הרי ש מאבד את כולם כדאי איש מאגרי גזירות ונשמה אחת אין מאבד לכך נאמר כי עמך מקור חיים באורך נראה אור שבוע שבן דוד בא מביאים קורות של
שם לו ברזל ונותנים לו על צוארו עד שנכפף קומתו והיה צועק ובוכה ועולה קולו למרום אמר לפניו רבונו של עולם כמה יהא כחי וכמה יהא רוחי כמה יהא נשמתי וכמה יהיו איברי לא בשר ודם אני על אותה השעה היה דוד בוכה ואומר יבש כחרש כחי באותה השעה אמר לו הקב"ה אפרים משיח
שם כ"ב צדקי כבר קבלת עליך מששת ימי בראשית עכשיו יהא צערך כצערי שלום שעה
שלו

נאוו על ההרים וכ"ב סוף ב
בפרק ארץ זוטא (פ' השלום)
גדול הוא השלום שבשעה ש
שמשיח נגלה לישראל אינו פ
פותח אלא בשלום שנאמר מה
נאוו ונומר : ועלה בראשם
שבכל מקום המלך בגדים לעצמו
שנאמר ויעבור מלכם לפניהם
כ"ה במדבר רבה (פ' י"ג) :
פסיקתא רבתי דבפרק זומם שנברא ה
העולם ונגנז
למשיח ולדורו כצ"ל ודבאיתא
בב"ר (פ"ג) ובילקוט בראשית
(רמז ג') היכן הוא (האור
של ימי בראשית) נגנזה והוא
מתוקנת לצדיקים לע"ל של ו
ויבדל בין הבדלו לצדיקים
לע"ל משל למלך שהיה לו מנה
יפה והפרישה לבנו :
~~רבש"ע חסרון יש כאן ונ"ל~~
~~רבש"ע אור שגנזת תחת כסא~~
~~הכבוד שלך למי הוא שהוא~~
~~עתיד להחזירך והפליאך~~
~~בתשובה א"ל רבש"ע ה~~
~~הראה לי וכ"ה בילקוט ישעיה~~
~~(פ"ס רמז שנ"ט) והעתיקים~~
~~בילקוט מתחבות רבש"ע ה~~
~~הראשון עד השני :~~ במלה
מעל כל פנים באותה שעה
שהרגישו האומות אמרו לפניו
רבש"ע כצ"ל : ומה טיבו
כמו טיב גיטין וקדושין טיב
משא ומתן (קידושין ו')
טיבו של עובר זה (יבמות
ל"ז) טיב של שחיטה (חולין)
מטיבתן של כרובים
ארחם ואב של רחמים (סנהדרין)
והוא לשון ארמי
דבת הארץ (במדבר יד)
תרגומו טיבא בישא ומוצא
דבה (משלי י"ח) ומבין ט
טיבא ובדרך לא תשוב (שם
כ') וטיבך לא נהפיך וכן
ואת ערכתם נוח (ש"א י"ג)
ועת

זות טיבהון תיות ובתרגום שובי שובי השולמית (שה"ש) מה טיבתן נביאי שיקרא ונ"ה במדרש חזית (שם) ופירשו מנהגו ודרך וכן בפרש"י לך לך מארצך (בראשית י"ב) שאודיע טבעך בעולם פי' טיבך וכן ראיתי ברש"י פרק יד על שנוי טיבך והוא הנכון כי טבע בע"ז לא מצינו בתרגומים ובדברי רז"ל רק על מטבעות שקלים וסלעים כמו [illegible] בארמית ועי' (פסיקתא רעו"ב) עוש"ה ~~שקל (בראשית) טבע מדינה , בשקל הקודש ( ) בסלעא דשיבלא דקודשא ושמו הולך בכל המדינה~~ ~~(אסתר) ומטבעה נקבע בכל מדינתא ובתרגום שני על ידי עושה המטבע (שם) על ידא דעבדי מטבע ובלשון רז"ל (שקלים פ"ב) חזרו ושקלו סלעים חזרו ושקלו טבעים | ובסנהדרין ( ) הדם טבע כל מטבעות בחותם א' ואלו כולן שוות לזו בכל ברכות (פ' מ"ו) המשנה מטבע שטבעו חכמים בברכות (פ' ט' משנה) משום שטבעות עושה כל אלו כמה דבר המחוק ומודפס ומוצב בראו המפורשים [illegible] חכמים הטבע ומשו [illegible] החיים [illegible]~~ אבל לא מצינו מלת טבע במליצה ובבעלי החיים ובמדרגות בדברי רז"ל רק אחרוני המפורשים המשאל באות ולכן פרש"י והוכיח טיבך הוא ביו"ד ועניין מנהג ודרך כמו ומה טיבו שבפסיקתא שלפנינו ופ"ש : א"ל הקב"ה אפרים משיח צדקי שמו כו' : יפה היה לעמוד בו כו' : וצרין מתבהלים ובורחים מלפניו כו': מתנה עמו ואומר בלבו (שם) הגירסא מתנה עמו כשבראו , וא"ל הללו וה"ל שהאומות ב בורחים מפניו א"ל הקב"ה מתחיו להתנות עם משיח : כ כמגל הזה שרחו עיניו כו': ומשיגין פירוש מצערין ומציקין רוחק ומזה באת אמירות , ויצר ה' (שמות י"ד) תרגומו ושנין ה' , ממצוקות (תה' ס"ח) מעיקוי , אשיב ממצולות (שם) אתיב צדיקיא דאשתני במצולות ימא , צרה וצוקה (משלי א) עקת ושינוקא , ותבחר מחנק נפשי (איוב ז') ובחרת שינוקא נפשי [ובמצוקת תבאונים [illegible] שרמוני] , אשר המצולות במצרים (שמות ל"ד) די שעבדית : חייך וחיי ראשך שבועה גזרתי עליך כו' : אני טורדן מזה לו מצינו ב' פעמים במקרא בלשון טורד (משלי י"ט וכ"ז) ותרגומו שם דלפא מנשיך ובבבלאי (ב"מ) ולך טורדין אף כל לשון גירוש ושילוח שבמקרא תרגומו. טרודין ויבואו הרועים ויגרשום (שמות) ואתו רעיא ושקרדינון , פנים עורש ( ) כפוא דטריד , גרש את האמה (בראשית כ"א) טרד ית אמתא , גרש יגרש (שמות י"א) מטריד יטריד , וישלחהו ה' (בראשית ג') וטרדיה ה' , וישלחו מן המחנה (במדבר ה') וטרדון , ויגרשו ונרפשו (במדבר י"ב) ומחינון וטרדינון , וירדו אתכם (דברים א') וטרדו יתכון והדלת סגר אחריו (בראשית י"ט) ודשא טריד בתרוהי , עצור עצר (שם כ') מטרד טרוד , ובלשון רז"ל טורד אדם מבלתו (שבת ע"ט) הוו קא טרדי ליה (ב"ב נ"ה) דלמעני דולפות וטורדות (כתובות ע"ה) ובירושלמי וכדבות ,

ובפסיקתא

שלו שנים שעלה נבוכדנצר הרשע והחריב את ביתי ושרף את היכלי
והגלה את בניי לבין האומות העולם חייך וחיי ראשי שאני מכניסך ואני של
ואם אין אתה מאמין ראה טל שעלה על ראשי שנאמר שראשי נמלא טל קווצותי
שה"ש ה' רסיסי לילה באותה השעה אמר לפניו רבש"ע עכשיו נתיישבה דעתי על ך
שעבד שיהא כרבו :

פיסקא רבא אמר ר' לוי בשעה שאומר הקב"ה לכנסת ישראל קומי אורי כי בא
אורך אמרה לפניו רבש"ע עמוד אתה בראשינו באותה השעה
הקב"ה ואומר לה בתי יפית את אומרת שנאמר ענה דודי ואמר לי קומי לך ה
שם ב' רעייתי יפתי ולכי לך , מ"א למה דומה כנסת ישראל בעולם הזה לחיגור שאינו ר
יכול לילך ולבוא ואומות העולם מחרפים אותו ואומרים להם קום ולך אלייך היכן
הוא למה לא ילך אמרו לו יש לו רגל אחת שתעבור מלפניך להלות עד שהוא
מחניינו ומשלחים על רגלו שנאמר משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר
תהלים י"ב ה' אשית בישע יפיח לו , אמר רבי יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי
האומות העולם מתגרים זה בזה מלך פרס מתגרה במלך ערביא והולך מלך
ערביא לאדום ליטול עצה מהם והחזיר מלך פרס והחריב את כל העולם כולו וכל
אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחוז אותם צירים כצירי
יולדה וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומר להיכן נלך ולהיכן נבוא ואומר להם
בניי אל תתיראו הגיע זמן גאולתכם ולא כגאולה ראשונה כך גאולה אחרונה
כי גאולה ראשונה היה לכם צער ושיעבוד מלכיות אחרים אבל גאולה אחרונה
אין לכם צער ושיעבוד מלכיות אחרים , תנו רבנן בשעה שמלך המשיח נגלה
בא ועומד על הגג של בית המקדש והיה משמיע להם לישראל ואומר להם ענוים
הגיע זמן גאולתכם ואם אין אתם מאמינים ראו באורי שזרח עליכם שנאמר קומי א
ישעיה ס' אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח ועליכם בלבד זרח ולא על אומות העולם
שנאמר כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך
שם יראה , באותה השעה מבהיק הקב"ה אורו של מלך המשיח ושל ישראל וכל
אומות העולם בחושך ואפילה והולכים כולם לאורו של משיח ושל ישראל שנאמר
והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך ובאים ומלחכים עפר מתחת רגלי של מלך
שם המשיח שנאמר ולוחכים ובניי יהלו ועפר רגליך ילחכו ובאים כולם ונופלין על פניהם
שם לפני משיח ולפני ישראל ואומרים להם נהיה לך ולישראל עבדים וכל אחד ואחד
מישראל לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים שנאמר והיה ביום ההוא אשר יחזיקו
זכריה ח' עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי
שמענו אלהים עמכם :

סליק פרשתא ל"ו קומי אורי

ובפסיקתא רבה כדמה : ולא חיים בלבב בילקוט (שם) הגירסא ולא חיים בלבב ושעו ביומי אלא אף אותם ש
שבגנזים בספר ולא מתים בלבב ושעו ביומי אלא אף אותם מתים שמתו מימות אדם הראשון עם עפריו ולא אלו
בלבד אלא אף נפלים ושעו ביומי ולא נפלים בלבד אלא אף למי שעלתה על דעתו להבראות ולא נבראו כך אני רוצה בכך א
אני מגלה : והוא צועק ובוכה כצ"ל : חייך וחי ראשך כצ"ל : שאין הכנסתי לפסא שלי ; ובסדר אליהו זוטא (פ' כ"א) הנוסחא
מיום שהחרבתי את ביתי של מטה לא עליתי וישבתי בבית של מעלה אלא הייתי יושב ובטל ואמר הקב"ה להם לישראל ואם אין
אתם מאמינים לי שאני לא נכנסתי ל
ביתי תנו את ידיכם על ראשי ותראו
שהוא מלא טל שנאמר שראשי נמלא טל [illegible]
דמרא ובאמת שבדרך הנסתר ה
הפלא והביטו אחד הם :

פיסקא רל"א רעיתי יפתי ומפרש
יפתי שהטיבה ב
בדבורה ובילקוט ישעיה (פ' ס"א
רמז ש"ע) הגירסא בשעה שהקב"ה
אומר לציון שובי אומרים לפניו ח
רבש"ע יפה אתה בראש ולוני א
אחריך א"ל יפה אמרת שנאמר עתה
אקום יאמר ה' : אלהיך היכן הוא
(פ"ה) באמרם אלי כל היום איה אלהיך
(תהלים) : מלך פרס כדאמרינן
בסנהדרין (צ"ח:) שאלו דמלי בכל
ישראל סוסי פרסיים ובאורוות ארץ
ישראל ואכלו סוסי מדי (ומשם באים
לא"י ומכבדים אותם רש"י) : בני אל
~~תתיראו חסר כאן ובש"ג אל~~ ח
~~תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי~~ ב
~~אלא בשבילכם מפני מה אתם~~
~~מתייראים אל תיראו בניי וכו' וכ"ה~~
~~בילקוט ישעיה (שם) והמדפיסים~~ ב
~~דילגו מירמה למרמה~~ : ושיעקב
ולמות אחרי כצ"ל : והוא מושיע
להם כצ"ל : ביום ההוא אשר ו
יחדיו כצ"ל : מכל השונות ט
שבשבילים שהם תש"ג לכל כעץ
מהמרגליה עולה כ' אלפים ת"ת
(שבת ל"ב) : סליק פרשתא ל"ז ;

פרשתא לה' שוש אשיש , פיסקא רל"ב

שוש אשיש בה' ותגל נפשי באלהי — ישעיה ס"א
כי הלבישני בגדי ישע ומעיל צדקה
יעטני כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה , זהו שאמרה ברוח הקודש
על ידי ירמיה אז תשמח בתולה במחול בחורים וזקנים יחדו , והפכתי — ירמיה ל"א
אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם כנגד מי אמרו ירמיה למקרא הזה לא
אמרו אלא כנגד ימות המשיח שעתיד הקב"ה להשפיע טובות גדולות על ישראל
שנאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם מלמד — תהלים ל"א ח
שעתידים אבות העולם לעמוד בניסן ואומרים לו אפרים משיח צדקנו אע"פ
שאנו אבותיך אתה גדול ממנו מפני שסבלת עונות בנינו ועברו עליך מדות
קשות מה שלא עברו על הראשונים ועל האחרונים והיית שחוק ולעג באומות ה
העולם בשביל ישראל וישבת בחושך ואפילה ועיניך לא ראו אור וצפד עורך
על עצמך וגופך יבש היה כעץ ועיניך חשכו מצום וכחך יבש כחרס כל
אלו מפני עונות בנינו רצונך יהנו בנינו מטובה זו שהשפיע הקב"ה ו
לישראל שמא בשביל צער שנצטערת עליהם ביותר וחבשוך בבית האסורים
אין דעתך נוחה מהם אומר להם אבות העולם כל מה שעשיתי לא עשיתי ו
אלא בשבילכם ובשביל בניכם ולכבודכם ולכבוד בניכם שיהנו מטובה זו
שהשפיע הקב"ה להם לישראל אמרו לו אבות העולם אפרים משיח צדקינו ח
תנוח דעתך שהנחת דעת קונך ודעתנו , אמר רבי שמעון בן פזי
באותה השעה מגביהו הקב"ה למשיח עד שמי השמים , ופורש עליו מזיו
כבודו מפני אומות העולם מפני הפרסיים הרשעים אומרים לו אפרים משיח צדקינו
הוי דיין על אלו ועשה בהם מה שנפשך חפיצה שאלמלא רחמיו שנגברו ט
עליך ביותר כבר איבדוך מן העולם ברגע אחד שנאמר הבן יקיר לי — ירמיה ל"א
אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו
מעי לו רחם ארחמנו נאם ה' למה רחם ארחמנו שני פעמים רחמים אלא
רחם בשעה שהיה חבוש בבית האסורים שבכל יום ויום היו אומות העולם
חורקין שיניהם ומרמזים בעיניהם ומניעים בראשיהם ומפטירים בשפתותיהם
שנאמר כל רואי ילעיגו לי יפטירו בשפה יניעו ראש יבש כחרס כחי ולשוני — תהלים כ"ב שם
מודבק מלקוחי ולעפר מות תשפתני , ושואגים עליו כאריות שנאמר פצו עלי פ — שם
פיהם אריה טורף ושואג , כמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי היה לבי — שם
כדונג נמס בתוך מעי ונוהמים עליו כאריות ומבקשים לבולעו שנאמר פצו
עלינו פיהם כל אויבינו פחד ופחת היה לנו השאת והשבר , ארחמנו בשעה — איכה ג'
שהיה יוצא מבית האסורים שלא מלך אחד ולא ב' מלכיות ולא שלשה מלכיות
באים עליו אלא מאה וארבעים מלכיות מקיפין אותו ואומר לו הקדוש ברוך הוא
אפרים משיח צדקינו אל תירא מהם כי כל אלו ברוח שפתיך ימותו שנאמר
וברוח שפתיו ימית רשע , מיד מה הקב"ה עושה לו למשיח שבע חופות של — ישעיה י"א
אבנים

פרשתא לה' שוש אשיש פיסקא רל"ב
לעמוד בניסן עמש"ל פיסקא (רכב) :
מפני עונות בנינו כדאיתא בילקוט
תהלים (פ"ב רמז תר"ך) לכתחלה
נחלקו היסורין אחד לדוד ואבות ,
ואחד לדורינו , ואחד למלך המשיח
הה"ד (ישעיה נ"ג) והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעונותינו וגו' : וחבשוך בבית האסורים כצ"ל : מפני אומות העולם
מפני הפרסיים כצ"ל וכה"ג בילקוט ישעיה (פ' ס' רמז ש"ע) : הפרסיים שולטין על העולם כמש"ל (פיסקא ר"ט) : ט
שאלמלא רחמיו כצ"ל ור"ל אילו לא הייתי מרחם עליך וכן כל אלמלא באל"ף פירושו [illegible] ופירש הרמב"ם במגילה (כ"א) :
מאה וארבעים מלכיות

[illegible] : שבע חופות (פ"ב ע"ה) במדבר רבה (פ' י"א) ובילקוט ישעיה (פ"ב רמז ר"ס) : אנדרגדין
[illegible] תרגום אנדרגדין שבגדיו , וכן ואחמה (שם) תרגום ירושלמי אנדרגדין ובשמות רבה (פ' ח"א)
ובריש

ובמדרש ויקרא רבה (פ) אזמרגדין נקבו בה והוא אבן
טוב ירוק שנקרא גם בלשון יון ורומי אזמרגדין וכ"כ ב
בחבור הבוחר. ואפשר שנקרא כן על שם שנמצאות במלחמות
שבא, כי שבא (בראשית י"ב) תרגומו זמרגוד וכן ו
וחבול שבא (איוב א') תרגומו זמרגוד ובימים קדמונים
היה גם שם כולו וכל האבנים טובות
שצבעם ירוק ורש"י מאיר אסתר ע
ע"ש : בפני הצדיקים ומכניסן ל
לחופה ורואין אותו כל הצדיקים ו
וחסידים כפי' והכל לשון נחת :
ורוח צפונית ולחה ברמזות ושתיהן
משמשות כאחת אך שבמוה"ג אינו
כן והביאורא במדרש חזית (פ' ע
עורי צפון) ע"ש , והביאורא במדבר
רבה (פי"ג) עורי צפון וגומר א"ר
עתיד הקב"ה לעשות סעודה ל
לצדיקים בגן עדן ואין צריכין לא
בפלסמון ולא ראשי בשמים אלא רוח
צפון ורוח דרום מכבדות ומוליכות
כל בוסמי גן עדן ונותנים ריחם
הה"ד הפיחי גני זה כיבוד הגן
יזלו בשמיו זה גילוף :

פיסקא רל"ג רומי הרשעה בת א
אדום (איכה ד') תרגומו רומי
רשיעא וכן מי יובילני עיר מצור
(תהלים ס') מן אובילו יתי כרכא
דרומי רשיעא , וציים מיד כתים
(במדבר) וסיען דשרחון מ
מרומאי ובפסוק לזה שמורים (שמות
י"ב) תרגום משה יפוק מן מדברא
ומלך משיח מן רומי :

פיסקא רל"ה ביצר הרע שנמר
ובילקוט הושע
(פ' י"ב רמז תנ"ב) אומר הקב"ה
לישראל בניי יצה"ר מפתו גדול הוא
כל זמנך אני מעבירו מן העולם
שנאמר והסירותי את לב האבן מ
מבשרכם (יחזקאל ל"ו) :

פיסקא רל"ו כשנבלע מלאך המות
רמ"ש בלע
המות לנצח ( ) : שבעה
לבושים בדברים רבה (פ"ב) חשוב
עשרה לבושים ובמדרש חזית
(פ' מה יפו) חשיב נ"כ עשרה ל
לבושים אבל מסיגנון אחר ובילקוט
שיר (פ' ס"א רמז ...) מנה
עשרה לבושים באריכות ויתר
אבל משורר טוב (פ' צ"ג) איתא
שבעה לבושין לבש הקב"ה אחר
במלחמות

אבנים טובות ומרגליות וכל חופה וחופה
מושכים מתחתיה ארבע נהרות של יין
ושל דבש ושל חלב ושל אפרסמון טהור
ומתקן הקב"ה בפני הצדיק ומכניסו ל
לחופה ורואים אותו כל הצדיקים ומכניסים
לחופה ורואים אותו כל הצדיקים ו
והחסידים והבינונים וכל גיבורי תורה
שבכל דור אמר להם הקב"ה לצדיקים
צדיקי עולם עדיין לא נטעו אילנים משיח
צדקי חבי צוארי עדיין יש לי מגדה
אחת שאני נותן לו שלא ראתה עין מ
מעולם שנאמר עין לא ראתה אלהים זולתך
יעשה למחכה לו באותה השעה קורא
הקב"ה להם לרוח צפונית ולרוח דרומית
אומר להם בואו כבדו ורבצו לפני צדיקים
משיח צדקי בכל מיני בשמים של גן עדן
שנאמר עורי צפון ובואי תימן הפיחי
גני יזלו בשמיו יבוא דודי לגנו ויאכל
פרי מגדיו לכך נאמר אז תשמח ב
בתולה וגומר :

פיסקא רל"ז ב"א שוש אשיש , שוש בימות
המשיח , אשיש במפלתה
של רומי הרשעה תגל נפשי באלהים בז מ
מלחמות גוג ומגוג :

פיסקא רל"ח ב"א שוש אשיש בה' שוש ל
לישועה מביא ה' של
גיהנם אשיש ביצר הרע עוקר מ
ישראל ותגל נפשי באלהים כשנמחלים
עונינו :

פיסקא רל"ט ב"א שוש אשיש בה' ותגל
נפשי באלהים שוש
כשנבלע מלאך המות מן ערבים, אשיש
לימות המשיח . ותגל נפשי באלהים ל
לעולם הבא שאין לה הפסק , כי הלבישני
בגדי ישע שבעה לבושים שלבש הקב"ה
מיום שנברא העולם עד שיפרע מאדום ה
הרשעה, כשברא העולם לבש הוד והדר
שנאמר הוד והדר לבשת כשנגלה לנו
על הים לבש גאות שנאמר ה' מלך
גאות לבש וכשנתן את התורה לעמו
לבש עוז שנאמר ה' עוז לעמו יתן כשיפרע
מן הכשדיים לבש נקמה שנאמר וילבש
בגדי נקם כשיכתב למחול עונותיהם
של

פרשתא וח' פיסקא רל"ב אפרסמון טהור ובאר עינן נ
נהרי אפרסמון
טהור כ"ע שאפרסמון סתם מדבר בגמרא הרבה איכשט
משחא באפרסמון (שבת כ"ו) מלקטי אפרסמון (שם)
וזור ואפרסמון במנעליהון (שם ס"ב) כגא ומדוך אפרסמון
(יומא ל"ט) עץ שמן אפרסמון (מגילת
כת"ר רה"כ כ"ג) משחא דאפרסמון ב
(ברכות מ"ג) ויין ישן ואפרסמון ש
(שבת קמ"ח ב"ב פ' ע"ג ו') ומפקידין
אצלו אפרסמון (סנהדרין כ"ט)
ובמדרש רבה נקרא אפופולסמון
הוו מביאין אפופולסמון ושף באבן
(ב"ר פ' כ"ו) אברהם אבינו דומה
לצלוחית של אפופולסמון (ב"ר פ'
ל"ט) ובלשון ארמי נקרא בלסמון
בתרגום פסוק הדודאים נתנו ריח
(שה"ש ז') איתבסם לבמי כריח בלסמון
ובב"ר (פ' צ"א) מעט צרי בלסם כטף ישעיה ס"ג
כי הוא הצרי שבסממני הקטורת ש
שאינו אלא נטף שמו וצרי ולוט ב
(בראשית) תרגומו נטף ולוטם
ובגמרא כריתות הצרי אינו אלא שרף
הנוטף מעצי הקטף (כריתות ו') שה"ש ה'
והוא אילן בלסמון הגדל בעיר ,
יריחו ועל שם ריח הבלסמון היתה
נקראת יריחו והוא פשט האמור
ביחזקאל (כ"ז) חיטי מנית ופנג
כ"כ רש"י (ברכות מ"ג) בשם ,
יוסיפון בן גוריון ע"ש וכ"כ במוסף
הערוך וכתב שבלשון יוני ורומי ,
נקרא אופופולסמון , ולי נראה
שמלת בלסמון אצל העמים נעתקה
מלשוננו בעל שמן והעד על שמן
אפרסמא (תענית כ"ה ר"ה כ"ג)
ובאור אסתר כתב ששם בלסם שרשו
מלשון ערבי כמו שהאילן עצמו ע
עיקר גדולו והתחלת ממדינת ע
ערבי . ומיץ הנוטף מאילנות נקרא
בערבי בלסאן , והנה האפרסמון
הטהור הוא הנוטף מעצמו מהאילן
והוא לבן זך וצלול מאוד , וריחו
ערב ביותר שאין ריח טוב ממנו
ושמן זה יקר במאוד והוא הנקרא
ראשית שמנים (עמוס ו') , ומקדם תהלים נ"ב
היה גדל בעיר יריחו ובארץ ג שם צ"ב
גלעד ויהודה , ובמדינת ערבי
בעיר מעכא (שנביא הישמעאלים שם פ"ט
מחמד קבור שם) ובימינו אינו ישעיה נ"ט
בנמצא יותר בארץ יהודה ו
ויריחו

באלמנות היום שנאמר ה' מלך גאות לבש זה כנגד שלמות
היום שנאמר אשירה לה' כי גאה גאה, ואחד בסיני ש
שנאמר עוז לעמו יתן כנגד עוז שנתן לעמו בסיני, ואחד
כנגד בבל שנאמר וילבש בגדי נקם תלבושת. וכן הוא אומר
כי נקמת ה' הוא נקמת היכלו, ואחד כנגד מדי שנא'
וילבש צדקה כשריון וכן הוא א
אומר ומרדכי יצא מלפני המלך
ואחד כנגד יון שנאמר ויעט
כמעיל קנאה, כך היו בני
חשמונאי לובשי בגדים של קנאה
ואחד כנגד אדום שנאמר מי זה
בא מאדום חמוץ בגדים ושבעי'
לימות המשיח שנאמר ולבושיה
כתלג חיוור, וכן בילקוט ת
תהלים (פ' צ"ג רמז תתמ"ג)
הגיהו נוסח השוחר טוב וברש
במקום יש להאריך בהשגות
מעשרה לשבעה ובילקוט הנ'
לבושים שחשב בשוחר טוב ובין
אלו שחשב כאן בפסיקתא ו
ואין זה מכוונת חיבוריהם הנ'
הנ"ל מיום שנברא העולם: רבש"ע
לבוש נאה בילקוט ישעיה (שם)
הגירסא רבש"ע מכל הלבושים ש
שלבשת אין לך נאים כזה שנא'
זה הדור בלבושו וכו'
גירסא נכונה ופשוטה כחתן יכהן
ולשון הפסוק עצמו הוא ורבותינו:
כחתן יכהן סיפיה דקרא ב
בשוש אשיש לא בריש:
הנ"ל והיהדר לבו כעת נשאון כמו
כל שאון רעש ושאון (איוב ל"ט):
הנ"ל שגרו לטוב העולם: וככלה
תעדה כליה סיפיה דקרא אגו'
ומרש: אינה מתקבלת אלא
בתכשיטיה כשלמות רבה (פ' מ"א)
ובמדרש חזית (פסוק ענפי תנועה) הנוסחא מה כלה זו מתקשטת בכ"ד תכשיטין ואם חסרה חיסור דבר אחד מהן
אינה כלום כך אין ת"ח כו' ע"ש
אלא בברכות חסרון וש כאן וכו'

וריחו כריח בשמים עדן, ושמן אפרסמון הבא למדינתינו
אינו הזך והטהור אך הוא גרוע ומזויף ותחת הטבע
הארץ מאוד בטעם האפרסמון וסגולתו ומיניו, ולכן
נאמר בפסיקתא שלבשנו שלעתיד משוך הקב"ה נהר של
אפרסמון טהור היינו המשובח והיקר שבמינו:

פיסקא רל"ג ישור על אנשים וגומר,
ופרש"י (איוב ל"ג) ח
חטאתי הרי פעם א' וישר העויתי הרי
שתים ולא שוה לו הרי שלשה עכ"ל
ויותר נראה לפרש דנקט מסיפא ד
דקרא הן כל אלה יפעל אל פעמים
שלש עם גבר להשיב נפשו וגומר:

ישעיה נ"ט
שם ס"ג

של ישראל ולבוש לבוש לבן שנאמר לבושיה כתלג
חוור, ובשעה שהמשיח נגלה לובש לבוש צדקה
שנאמר וילבש צדקה כשריון ולובש לבוש אדום
שנאמר מדוע אדום ללבושך זו נקמת אדום
באותה השעה אמרו מלאכי השרת לפני ה
הקב"ה רבש"ע לבוש נאה שלבשת נאה לך
מכל לבושים הראשונים שלבשת שנאמר כחתן
יכהן פאר מלמד שהלביש הקב"ה לאפרים משיח לבושו לבוש שזיו הולך מסוף העולם
ועד סופו וישראל משתמשין לאורו ואומר אשרי שעה שבה נברא, אשרי הבטן שממנו
יצא, אשרי הדור שעיניו רואות אותו, אשרי עין שחיכתה לו שמפתח שפתיו
בברכה ושלום, ושיחתו נחת רוח והדרו לב בטח שאנן. אשרי עין שזכתה בו שגלו לשונו
סליחה ומחילה לישראל תפילתו ריח ניחוח תפילתו טהרה וקדושה אשרי אבותינו שזכו
לטוב העולם הגנוזים לעולם וככלה תעדה כליה למה נמשלה כנסת ישראל לכלה לומר לך
מה כלה זו אינה מתקבלת אלא בתכשיטין אף כנסת ישראל אינה מתקבלת שוטנים
אלא בברכות, ד"א וככלה תעדה כליה מה כלה זו אינה חסרה קבלת כל רואים כך
כנסת ישראל בשעה שעלתה יקבל בעולם שבגולה הייתה עינה חסר רפוקה כל מ
מלכיות ואם נפסק ומר מה כלה זו כיון שכלה ימי שמחתה חוזרת למלאכתה אף
כנסת ישראל, שלום שיעבוד אחר מאותה ת"ל ובאו לציון ונגמר שמחת עולם על ראשם:

שם ל"ה

סליקא פרשתא ל"ה שוש אשיש:

פרשתא ל"ו וה' פקד את שרה

פיסקא רא' ילמדנו רבינו אם היתה קטטה בין אדם לחבירו כיצד מתכפר לו
ביום הכפורים כך שנו רבותינו לשון המשנה עבירות
שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לבין חבירו אין יום הכפורים
מכפר עד שירצה את חבירו ואם הלך ורצהו ולא קיבל ממנו מה יעשה א"ר שמואל
בר נחמן יביא עשרה בני אדם ויעמידם שורה ויאמר לפניהם קטטה הייתה ב
ביני ובין פלוני וביקשתי ממנו לפייסו ולא רצה לקבל אלא הרי בסרבנו עליו
לו, ומניין שכן הוא אז ישור על אנשים וגומר, והקב"ה רואה שנתגלגל עצמו
ומכפר

חסירה בכתוב כל עיון במדרש חזית שם: הנ"ל ת"ל ובאו לציון ב
ברנה ושמחת עולם על ראשם נאמר (ישעיה ל"ה) ובשוחר טוב (פ' ל"ו) ובילקוט תהלים (שם) באורך נראה אור זרוע ונבא
הלה פתח בר נש הוה מדלק אתה קמי בוצינה והוה כבה ומדליקו רבה ומדליקו אמר עד מתי אהיה מתייגע והולך
ממתין אני עד שתזרח השמש ואני הולך לאור החמה, כך ישראל נשתעבדו במצרים עמדו משה ואהרן וגאלום, חזרו
ונשתעבדו בבבל וחוזרו וגאלן על ידי חנניה מישאל ועזריה, חזרו ונשתעבדו ליון ונגאלו על ידי מתתיה חשמונאי ובניו
חזרו ונשתעבדו לאדום אמרו ישראל הרי נתייגענו נגאלין ומשתעבדין אין אנו מבקשין שיאיר לנו בשר ודם למטה אלא ה
הקב"ה שנאמר אל ה' ויאר לנו, וזהו כוונת הפסיקתא ושמחת עולם על ראשם:

יד אליהו   פסיקתא רבתי   פרשתא מ"ב ומ"ג

פיסקא ר[illegible] שנו רבותינו (יומא פ"ה) : שירצה את חבירו
(יומא פ"ז . ב"ק צ"ב . ב"מ נ"ח . ב"ב קי"ז:) : עבירה בין אדם
ביומא (שם פ"ז .) אמרו המקניט את חבירו אפילו בדברים
צריך לפייסו כו' וצריך לפייסו בג' שורות של ג' בני אדם
כו' ואמר רבי יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל ,
יבקש ממנו יותר מג' פעמים כו' ואם
מת מביא עשרה בני אדם ומעמידן
על קברו ואומר חטאתי לה' אלהי
ישראל ולפלוני שחבלתי בו . אבל
הרמב"ם (ה"ט ו"א) הביא ה
הנוסח שבפסיקתא שלפנינו
בשם תנחומא של וה' פקד את ב
שרה וכן הביאו הב"ח באו"ח
(סי' תר"ו) וראו הבאו"ג ס"ב ב
בשם תנחומא ולותא בתנחומא אך
כוונתו על הפסיקתא שלפנינו
גם הרדב"ז ובב"ח ובפי' רא"ו ע
ירבו הדברים בהנוסח וע"ן
נוסח שלפנינו ולכל נוסח ה
הפסיקתא שונה מנוסח התנחומא ע"ש:
ישר על אנשים ויאמר לסופיה ב
בקרא ויאמר חטאתי וישר העויתי
ולא שוה לי פדה נפשי מעבור ב
בשחת ופרש"י (יומא פ"ז .) ח
חטאתי הרי פעם א' וישר
העויתי הרי שתים ולא שוה לי
הרי שלשה והוא לפי נוסח הקרא
שצריך לפייסו בחיין ג' פעמים
בג' שורות שנאמר . ישר לשון שורה
ואין שורה פחותה מג' בני אדם
כדאיתא בסוכה (מ"ד:) ה"ב
מדת הדין מתוחה : גם ש"ש
בנו וזהו היסק בדברי איוב
שחקו עלי צעירים : שאתה מרחם
בהרדב"ז בשם תנחומא הנוסח כך
הימים שאתה מרחם על חבירך
יש לך מרחמים ואם אינך מרחם
על חבירך אין לך מרחמים :
פקד את שרה עיין בבא קמא
(צב .) ועיין בפסיקתא [illegible]
מ"ב וה' פקד פיסקא (   )
ובמד"ש :

פיסקא רל"ג שנו רבותינו (ר"ה
ל"ג) : שברה
הם נצולים ממלאך המות ונוטה
ועיין עמ"ו מש"כ הוא שטן ה
הוא יצה"ר הוא מלאך המות
ויורד ~~[illegible]~~ ומסית עולה ומסטין
(   ) וברה"ש כשמגיעין
שופר מערבב השטן (ר"ה ט"ז:)
איננו מסטין ואני ישראל ל
נגאלים ממנו : בקולו של ש"ב
[illegible] הם באדם הראשון וה'

הרמב"ם

והכתוב [illegible] שבין אדם לאדם בגבוה אין
נמחל לו [illegible] ידע כל זמן שהוא אויב
עומד כנגד חבירו וחבירו כנגדו הויה
מדת הדין מתוחה . כך אנו מוצאים שאיוב
אמר להם ועתה שחקו עלי צעירים ממני לימים
והם אומרים לו גם שב גם ישיש בנו . וכשנתרצה
להם וביקש רחמים עליהם אותה שעה שב
עליו הקב"ה שנאמר וה' שב את שבות איוב
אותה בהתפללו בעד רעהו . וכן הוא אומר
ונתן לך רחמים ורחמך א"ר יוסי בן דורמסקית
סימן זה יהא בידך כל זמן שאתה מרחם על
חבירך המקום מרחם עליך . אברהם מהו
מה זכה רחמים על אבימלך ונתפלל בעדו
מיד נעשה שנאמר ויתפלל אברהם וירפא
אלהים את אבימלך ואת אשתו . ומה שכר
נטל שנפקדה אשתו ונולד לו בן שנאמר
וה' פקד את שרה ויעש ה' לשרה כאשר דבר
סליק פרשתא מ"ב

פרשתא מ"ג הדינו

פיסקא ר[illegible] ילמדנו רבינו שופר שנסדק ו
ודבקו מהו שיהא כשר
לתקוע בו , כך שנו רבותינו אם עיכב הוא את
התקיעה פסול ואם לאו כשר . מה טעם ב
כדכתיב וה' אלהים בשופר יתקע . מה שופרו
של הקב"ה שלם , אף שופר של ר"ה יהא שלם ,
למה שברה"ה הם נגאלים ממלאך המות , א"ר
עקיבא בקולו של שופר נתקע בר"ה ובזמן ⟨e⟩
שנאמר והעברת שופר תרועה ונאמר בכל
ארצכם אבל על הגבחים לאו . ולמה ישראל
תוקעין בשופר בראש השנה רבי יודן א'
אותם הקב"ה ברחמים ונזכר אותם שנאמר
עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר . אמר
אסף הלוי ובשופר הזה הקב"ה מרחם
על ישראל ומזכה בדין הן גדרים והיות
נעשים שורות כרה"ה ומביאים לפני הקב"ה
והוא מרחם על ידם ומזכה אותם בדין מנין
ממה שקרינן בענין מזמור הרנינו לאלהים
עוזינו הריעו לאלהי יעקב . כך פתח רבי
תנחומא בר אבא לא הביט און ביעקב מה
ראה בלעם והזכיר ליעקב ולא לאברהם
ולא ליצחק אלא ליעקב , אלא ראה שבשעה
אברהם פגומות . ישמעאל ובני קטורה
יצחק פגומות עשו ואלופיו , אבל יעקב כולו
[illegible] מטתו שלימה כל אלה שבטי ישראל

ענין

הרמב"ם (הל' תשו' פ"ג [illegible]) [illegible] במדבר
כמו שאמרו משורש של הקב"ה שצריך שיהא שלם כמו למודו
משום שלא יהא החוטא בעל הוא שלו : ברה"ר וביובל כמו
(יומא כ"ה : כ"ט : ל' : ערכין י"ג :) שזה היובל לר"ה ותקיעה
ט' ובפרקי דאמרינן מאן באיתיה בתקנות היובל איתיה בתקנה
ברה"ר (יומא כ"ט :) ושם הרמב"ם
(פ"י משנה תורה ויובל) שופר של יובל
ושל ר"ה אחד הוא לכל דבר :
ברחמים ויערב אותו בפסיקתא
ברה"ר (שב' ל"ב :) אמרו ולכני
ברה"ר מלכיות זכרונות של רבי
שעלה זכרונכם לפני לטובה
ובמה בשופר : אלא ליעקב ה
הריעו חסרון יש כאן ופסי' לפרק
ט' אלא ליעקב לבדו היו לא
הביט און ביעקב אחר אסף ה
הראו וכל האומות יש בהם פסולות
ויעקב אין בו פסולות אינו מגריך
אלא יעקב לבדו היו הריעו ו
לאלהי יעקב , וכה"ג בשוחר טוב
(פ' פ"א) ובילקוט תהלים (רמז תת"ל) :

בפסיקתא ר"ח שנו רבותינו במדבר
( ) : הר' מתחלה הניח
אותו ובלו אפי' השני כ"ה הגירסא
בש"ט : שנאמר הריעו לאלהי יעקב
רבי לגמור שבח הש"י שמתחלה ב
בתחלה נ"ב על שם יעקב , ועל
דרך הנסתר שיעקב עמוד ב
באמצעיתא הדברים ברורים ו
לאבין : נמסר כש"ל הכל בה"א :
בחודש שהוא כיסוי בפסיקתא
לוידה חג שהחודש מתכסה
בו היו אומר זה ר"ה (ר"ה ח'
וד' , ביצה ט"ז , סנהדרין י"א :)
ועיין בתוס' שם ושם ובתוס' עירובין
(מ' , ובתוס' ר"ה ו"ה :) : חג
הסוכות דבכסה אותיות בכסה :
חדשו מעשיכם ודרש בחודש שופר
שון חידוש שיחדשו וישפרו
מעשיהם ועיין בגירסא רבה (פ'
כ"ט) ובש"ט ובילקוט גירסא אחרת :
בפסיקתא ר"ל אמר בחודש השביעי
באחד לחודש כ
כש"ן : ומה טעם מתפללין תשע
ולא שבעה כדאמרינן הני ט'
שבחא כנגד מי אחרב"ש כנגד
ט' אזכרות שאמר דוד על המים
(תהלים כ"ט) הני ט' דר"ה כנגד
[illegible] אמר [illegible] כנגד
ט' אזכרות שאמרה חנה (שמואל
א') בתפלתה (ברכות כ"ט :)
ברה"ר [illegible] שורה
ומו

שהוא עושר ונגמר והיפך לא הזכיר ואחד מן
האבות אלא ליעקב הריעו לאלהי יעקב סלה :

בפסיקתא ר"ח ב"א ומה ליעקב מכל האבות כך
שנו רבותינו במדבר שאדם
מורד באותה מדה מגבנין לו , למלך שהיה לו ג' אוהבים ובקש לבנות פלטין ה
הביא לראשון אמר ראה המקום הזה שאני מבקש לעשות לו פלטין אמר לו אותו א
אוהבו נראה היה אותו הר מתחלה , הביא לשני ואמר לו נראה היה אותו ש
שדה מתחלה , הניחם המלך הביא אוהבו השלישי ואמר לו נראה היה אותו
פלטין מתחלה , אמר לו חייך שאני בונה אותה פלטין ונקרא אותו לשמך , כך
אברהם יצחק ויעקב היו אוהביו של הקב"ה , אברהם קרא לבית המקדש הר שנאמר
בהר ה' יראה , ויצחק קרא אותה שדה שנאמר ראה ריח בני כריח השדה , ויעקב
קרא אותו פלטין שנאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים , אמר
לו הקב"ה אתה קורא אותה בית עד שלא נבנה חייך שאני בונה אותה
ונקרא אותה בית יעקב לכו ונלכה באור ה' , וכן הלכו עמים רבים אל בית א
אלהי יעקב וגומר , ואף ירמיה אומר כן הנני שב את שבות אהלי יעקב , ואף
אסף משבח בדבריו ולא הזכיר בתחלה אלא יעקב שנאמר הריעו לאלהי יעקב
תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו מהו בכסא בחודש שהוא כיסוי , ב"א ברה"
שיש בו חג הסוכות , ב"א מהו תקעו בחודש שופר א"ר ברכיה הכהן בר' כ
שפרו את השופר כחודש חדשו מעשיכם ועשו תשובה , ואפילו יש בידכם
כמה עבירות אני מכפר עליכם כמה שנאמר מי אל כמוך נושא עון ועובר על
פשע וגומר , ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו וגומר :
סליקא פרשתא ע"ה הריעו

פרשתא מ"א בחודש השביעי

בפסיקתא ר"ל דבר אל בני ישראל לאמר בא' לחודש השביעי ילמדנו רבינו כמה ב
ברכות צריך אדם להתפלל בר"ה למדונו רבותינו
ר' יצחק אומר תשע ברכות אדם צריך להתפלל בר"ה ומה טעם מתפללין תשע ולא
שבע כשם שמתפללין בשבת אלא ט' כנגד ט' הזכרות שמזכירים בפרשת חנה ולמדו
תפלות ר"ה מפרשת חנה , א"ר אבא בר כהנא שכתוב בפרשת חנה ה' ידין כל אפסי
ארץ ואימתי הקב"ה דן את העולם ומזכה אותה בר"ה הוא דן את בריותיו ומזכה
אותם שהוא חפץ לזכות בריותיו ולא לחייבם שנאמר חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות
הרשע , וכן הוא אומר ה' חפץ למען צדקו שהוא להצדיק בריותיו ומה הוא חפץ
להצדיק את בריותיו אלא אמר ר' יהודה בר נחמן בשם ר' לוי אמר הקב"ה בשעה
שאני עושה אני מפסיד ובשעה שאני נוצח אני משתכר נצחתי לדור המבול והפסדתי
שאבדתי כל אותן האוכלוסין שנאמר וימח את כל היקום , וכן בדור הפלגה , וכן
בסדומיים , אבל במעשה העגל נצחני משה , שנאמר למה ה' יחרה אפך ונשתכרתי
כל אותם האוכלוסים הוי מזכה אני לכל בריותיו שלא להפסיד , לפיכך הקב"ה אינו
מזכה בריותיו כשאני דן אותם הם גבורים והיות נעשים שורקות ומתעשים
לפני ואני מזכיר להם עקידת יצחק ומזכה אותם בדין מנין ממה שקראו בענין
בחודש השביעי באחד לחודש :

בפסיקתא ר"ל כך פתח ר' תנחומא בר אבא לעולם ה' דברך נצב בשמים לדור ודור א
אמונתך , מהו לעולם ה' אלא אמר לו דוד רבון
העולמים לעולם אין בא עולם בדין אלא במדת רחמים , אילולי כך לא היינו יכולים ה
לעמוד אפילו שעה אחת , ולעולם אלהים אין כתיב כאן אלא ה' במה אתה דנים אותה
מדה של רחמים כה' שנאמר ה' אל רחום וחנון , ולא זו בלבד אלא אף לאדם הראשון
יצחה

בראשית כ"ב
שם כ"ח
ישעיה ב'
ירמיה ל"א
תהלים פ"א
שם
מיכה ז'
שמואל ב'
יחזקאל ל"ג
ישעיה מ"ב
תהלים קי"ט

יחל ותחנה (שם ורה יא׳ . יבמות ס״ב :) : שהוא חפץ להצדיק
זכיות ברותנו עיין שמות רבה (פ׳ ט׳) : שהוא חפץ להצדיק
ברייתנו ולמה פטרו : שנאמר ה׳ ה׳ בילקוט ישעיה (פ׳ מ״ג ה
רמז שי״ט) ובפסחים (ע״ט .) הגירסא שנאמר ואומר לשוררם
אלו משה בחירו ע״ש : להיות נעשים שתקות רבאמרין (רה״
ע״ג .) חטאו ולפני בשופר של איל
הרשאמטר לפי עקידתו יצחק
ועיין להלן בפסיקתא שלפנינו
בפרשה ד׳ (פיסקא) :

פיסקא רמ״ט כך פתח ר׳ תנחומא
שיפה לראש פ׳ בחודש ה
השביעי : לעולם אין אתה בא
עליו פטרו : וכן הקב״ה עמו
ר״ל הרחמנות עמו וכה״ג בילקוט
תהלים (ע״ט רמז תתע״ב) : כך
אתה הוי אפילו שעה אחת ה
הלשון מוטעה ורצ״ל בשעה שדנת
אותו (משאר מהאילו) לא חיה
אפילו שעה אחת ורצה שדנת
אותו ברחמים כך הקב״ה עמו
שאתה הוי דן את בניו ברחמים
וכן מפורש להלן בפסיקתא בפ׳
ד׳ : באותה מדה של רחמים
בה׳ שנאמר ה׳ פדאיתא בב״ר (פ׳
ל״ג וע״ש) ובילקוט (רמז תתע״ב)
בכל מקום שנאמר ה׳ מדת רחמים
שנאמר ה׳ אל רחום וחנון וגו׳ ובכל
מקום שנאמר אלהים הוא מדת הדין
אלהים לא תקלל וגו׳ : שנאמר ביום
עשות ה׳ אלהים בב״ר (פ׳ י״ב)
למלך שהיה לו כוסות ריקים כו׳
אמר הקב״ה אם בורא אני את ה
העולם במדת הרחמים הוי חטיה
סגיאין , במדת הדין היאך ה
העולם יכול לעמוד אלא הרי אני
בורא אותו במה״ד ובמה״ר ,
והלואי יעמוד וכה״ג בילקוט (רמז י״ט) :
שנאמר מתהלך , בלשון מת ו
והולך לו : לרוח היום בב״ר (פ׳
י״ט) לרוח היום הרוח מחרה
את עת היום ע״ש ור״ל שנתן לו
ריוח שיחיה ביומו של הקב״ה :
וכך שמר לעולם ה׳ , בשם הקב״ה
שהוא רחמים ורצו שהתחיל ברים
הפיסקא : מהו לדור ודור אמונתך
מהו למשפטיך אחר שדרש פסוק
לעולם ה׳ פתח איך ידרוש סיפא
דקרא מהו לדור ודור וגו׳ ומסיק
למן היום אשר ברא אלהים
אדם על הארץ שהיום שנברא אדם
הראשון במשפט כן יודעו ושראו
במשפט

יצר כביכול אילולי שנתחברה מידת רחמים ב
בשעה שדנת אותו לא היה עומד אחת וכן ה
הקב״ה עמו שדנתה אותו ברחמים וגזרת אותו
כך אתה הוה אפילו שעה אחד ועתנד לדון את
קונך ולגעתם פי״ב אמר רבי תנחומא משבקש הקב״ה
לבראות את עולמו היה מסתכל במעשה הרשעים
ולא היה מבקש לבראות את העולם דור אנוש דור
המבול דור הפלגה ומעשה הסדומיים , והקב״ה
חוזר ומסתכל במעשה הצדיקים באברהם יצחק
ויעקב פעלים וחוזר ומסתכל ואומר בשביל רשעים
אני בורא את העולם הריני בורא את העולם
למי שהוא חוטא אינו נשאה ורדתה בו ולפיכך
היה מבקש לבראות את העולם בדין ולא ה
היה יכול בשביל מעשה הצדיקים ומבקש ו
לבראותו ברחמים ולא היה יכול בעבור מעשה
הרשעים מה עשה שיתף שני מידות הדין ומידת
הרחמים וברא את העולם שנאמר ביום עשות
ה׳ אלהים ארץ ושמים , אדם קשבאו לבראותו
ונסתכל שהוא חוטא בו ואמר אם אני בורא א
אותו במידת הדין אין לו תקומה ואם לבראותו
ברחמים רע הוא הרשעים מה עשה שיתף שני
המדות מידת הדין ומידת רחמים וברא אותו
שנאמר ויצר ה׳ אלהים את האדם וכך עשה
לו בדין שחטא דנו בשני המדות במידת הדין
ובמידת רחמים במידת הדין שאמר לו ביום
אכלך ממנו מות תמות , וכיון שאכל גזר עליו
מיתה ובמידת רחמים ר״ל שיתף עם מ
מידת הדין שלא פירש לו ואם יום משלו ו
ואם יום של הקב״ה שהוא אלף שנים , חי
אלף שנים בעינך כיום אתמול וגו׳ והוא
חיה תתק״ל שנות ושלשים , והניח לבניו
שבעים שנה שנאמר ימי שנותינו בהם ש
שבעים שנה ונאמר , ולא עוד אלא כיון ש
שאכל היו המלאכים משוררים עולות לפני
הקב״ה שנאמר וישמעו את קול ה׳ אלהים
ומה היו אומרים רבונו של עולם מת והלך לו
אותו שבגן שנאמר מתהלך בגן לא כך ג
גזרתה עליו כי ביום אכלך ממנו מות תמות
אמר להם הקב״ה שלא הפרשתי לו אם יום
משלי אם יום משלו , יום משלי אני נותן לו לרוח
היום אני נותן לו תשע מאות ושלשים ו
ומניח לבניו שבעים שנה ולפיכך אמר דוד
רבון העולמים אילולי שדנת את אדם הראשון
ברחמים

פיסקא ר״נ יום של הקב״ה שהוא אלף שנים לא שייך אצלו זמן
ח״ו דריבבות מהשנים כרגע אצלו
שאין לו יחס עם הזמן אלא שעל צד ההשאלה אמרו כן ולדבר ו
לדבר כלשון בני אדם , וכן שמות מדות הדין והרחמים ה
המוגבלים בדברי רז״ל הדבר ידוע שהוא השינוי והשמות
האלו לא יחייבו שינוי בו יתברך כי
הוא יתברך אחדות פשוט ואין מדות
כעס ודין ורחמים בחקו ית׳ כי אלו
ההפעלות ממקרי הגוף , אבל נאמרים
ג״כ ע״ד ההשאלה בבחינת פעולות
הש״י כי כשעושה דין ונקמה ש
שבעולם בזה יעשו האדם בדרך
נקמה יקרא כעס ורמ״ש במו״נ (ח״א
פ׳ נ״ד) והמדות והשמות המורות
עליהם הם כפי המקבלים , שהש״י
נותן לכל אחד חקו הראוי לו וכפי
המעשה ההוא נאמר שנתן במדה
ההוא וכל בעל דה יתפעל ( )
שלשון מדה נגזר מלה ומדבר
ארץ (חבקוק) שרצונותיו
נעבדות ונגבלות כפי המקבלים
אך חפצי האמת האריך בזה :
בראש׳ ב׳ והניח לבניו שבעים שנה כ׳ בילקו״ט
לא נתברר
לו טעם מספיק להנחה זו כי ו
למה לא יחיו בניו ג״כ הע׳ שנים
אע״פ שאדה״ר יחיה כהם ג״כ
ואם מפני שפשוחיה הוא בהם לא
מהני לבניו אחריו א״כ לא יועילו
שם א׳ לדור הבא אחר הדור הא׳ שיחיו
הע׳ , ועוד הקשה שהרי ה
שם ב׳ הדורות הראשונים מאדם עד נח
חיו ת״ק או ת״ר שנים ע״ש תירוצו
אכן היודע דרך האמת בלימוד
האגדות והמדרשים בענין ש
תלים צ׳ שדרכם רבו האי גאון וסייעתו
והעתיקים בכל שלשי הגיבורים
לא יקשה לו דברים כאלו וכדומה
להם :
שם
שם באורך פיסקא ר׳ אמי שלח ( )
ותלמידוי ציר
בראש׳ ב׳ והוכה דו היא בירושלמי (ר״ה פ״ג)
ר׳ יוחנן ורשב״ל הוון יתבין מקשין
אמרין תנינן י״ט של ר״ה שחל להיות
בשבת במקדש היו תוקעין אבל
שם לא במדינה , אין דבר תורה ה
הוא אף בגבולין ידחה , אין
דבר הוא דבר תורה אף במקדש
לא ידחה , עבר כהנא אמרין
הא גברא רבה נשאול ליה א
אתון שאלון ליה אמר לון כתיב
אחד

במשפט של ר"ה עי' השופר , וזהו לעולם ה' דברך נצב בשמים
לדור ודור אמונתך שהאמונה שהבטחת לאדם הראשון לפניך
בזה המשפט מעמיד לעולם לדור ודור כשהם עומדים למשפט
ופוטרם ואומר , ובילקוט תהלים (רמז תתנ"ג) הגירסא
מהו לדור ודור אמונתך מהו למשפטיך עמדו היום אמר הקב"ה
אדה"ר אני בראתי אותו וצויתי אותו
ביום אחד, אך אתם כשתפקדו בניו
לפני בדין בר"ה הרו באים
בשופרות ואמרו , ושופט פה
וטרוניא אני אומר עקידתי ,
יצחק ואזכור אתכם בדין :
גזרין תרועה סיפא דקרא לא
ברור כמו שפירשה ר' לוי להלן :

פיסקא ה״א בחודש השביעי
ר' לוי פתח
והוא ישפוט תבל בצדק : במישרים
שהם בלבנים ושרים שהם
והיינו הגרים כבוסרים , ו
ובירושלמי (ר"ה פ"א) ובשוחר טוב
(פ' ט') ובילקוט תהלים (ט' רמז
תרמ"ג) הגירסא בשעה שהקב"ה
דן את אומות העולם מזכיר להם
זכות מישרים שבהם ע"ש : שלא
כרבות שלא נתגייר : ומינה
מכתפים הדאורתא במכילתא (פ'
יתרו) רחב הזונה בת עשר
שנים היתה כשיצאו ישראל
ממצרים וכל מ' שנה שהיו ישראל
במדבר זנתה לסוף נ"ן שנה
נתגיירה , ובזבחים (קט"ז :)
אין לך כל שר ונגיד שלא בא
על רחב הזונה כו' , ועיין ב
בילקוט ריש יתרו ואחשב (רמז
ט'), ודע שבמכילתא ובילקוט
~~יהושע ע"ס בשלשה חטאתי ו~~
~~לסוף בזבה בחלה ובהבדלה~~
~~כי בני אח איש מזהרין על~~
~~אך רק על הזנות , והמעשה~~
~~שראה בשלשה חטאים הירים~~
~~מדעת שהם נדה טו והעשה~~
~~ועיין הגירסא כמ"ש רש"י בזבחים~~
שם ועיין בגה יתחבין : והעמדתים
ממנה נביאים הדאורתא בילקוט
יהושע ובילקוט ישעיה (כ"ב רמז
רס"ח) רחב נזכרה שיצאו ממנה
ח' נביאים והם כהנים כו' ע"ש :
פוטיה הוה במכילתא (שם) (פ'
יתרו) ויחי פוטי היה כו' אמרו לא
הניח יתרו ע"ז בעולם שלא
עבר עליה ולא עבדה ע"ש : ו
ואמרתי .

ברחמים בשעה שאכל מן האילן ולא חיה אלא
שעה אחת , וכשם שדנת אותו ברחמים כך
הזכות לזו שאתה הוה דן את בניו ברחמים
לעולם ה' דברך נצב זה נצב עיים דבריך
שהתנית עם אדם הראשון , שכשם שדנת
אותו ברחמים כך אתה דן את כל הדורות
אחריו לעולם , לכך אמר לעולם ה' , מהו לדור
ודור אמונתך מהו למשפטיך עמדו היום
אמר ר' יהושע הכהן ברבי נחמיה בשם רבי
הונא ברבי יצחק אם אין אתה למד מכאן
יש לך פרשה שלא משה אמר להם בתורה בצר
לך ומצאוך את כל הדברים האלה באחרית
הימים ושבת עד ה' אלהיך ולא ישכח את
ברית אבותיך מהיכן ? שאל נא לימים
ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא
אלהים אדם על הארץ אמר הקב"ה למה אדם
הראשון שבראתי אותו גזרתי אותו ביום שלו,
אף אתם כשתבאו באים לדין והנני בראש
השנה הוו באים בשופרים ואמרו יש לכם
פה כשאומרים אני אזכור עקידתו של יצחק
ומזכירכם שנאמר דבר אל בני ישראל באחד
לחודש ואומר זכרון תרועה , רבי אמי שלח ל
תלמידו לשמוע את רבי לוי והיה עוסק בפרשה
זו אמר כתוב אחד אומר יום זכרון תרועה
וכתוב אחד אומר יום תרועה יהיה לכם אלא
ראש השנה שחל להיות בחול תוקעים בכל מקום
ואם חל להיות בשבת אין תוקעים אלא ביבנה
בלבד :

פיסקא ה״א בחודש השביעי פתח והוא ,
ישפוט תבל בצדק ידין
לאומים במישרים מהו במישרים אמר ר' אלכסנדריא
דן את האומות במישרים שלהם , ברחב ביתרו
ברות , כיצד אומר לאומות העולם למה לא
קירבתם אצלי והוא אומר שהייתי רשע מאוד
והייתי מתביישה והוא אומר לו וכי יותר היית
מרחב שהיה ביתה בקיר החומה והיית
מקבלת את הליסטים ומזנה ומבפנים ,
וכשנתקרבה אצלי לא קיבלתיה והעמדתים
ממנה נביאים וצדיקים , אלא יתרו כומר
היה לע"ז כשבא אצלי לא קיבלתי אותו ,
והעמדתי ממנו נביאים וצדיקים , אלא רות
המואביה כשבאת אצלי לא קיבלתיה אותה
והעמדתי ממנה מלכים ; כ"א א"ר לוי דן אותם
במישרות דן אותם
בלילה

אחד אומר (במדבר כט) יום תרועה וכתוב אחד אומר
(ויקרא כ"ג) זכרון תרועה הא כיצד בשעה שהוא חל בחול
יום תרועה בשעה שהוא חל בשבת זכרון תרועה מזכירין
אבל לא תוקעין , ר' זעירא מפקיד לחברייה עולין ושמעין
קלה דר' לוי דרש דלית אפשר דהוא עבר פרשתיה
בלא אולפן ועל ואמר קדמיהון כתוב
א' אומר יום תרועה וכתוב אחד
אומר זכרון תרועה , הא כיצד
בשעה שהוא חל בחול יום תרועה
בשעה שהוא חל בשבת זכרון ת
תרועה , מזכירין אבל לא תוקעין, תהלים ק"ט
מעתה אף במקדש לא יתקע ,
תנא באחד לחודש , מעתה אפילו
שם במקום שהן יודעין שהוא באחד
שם לחודש יתקע . תני רשב"י (שם)
והקרבתם במקום שהקרבנות
קריבין , ועיין בירושלמי והקרבתם
וכו' ועשיתם במקום שהקרבנות
קריבין ובפסיקתא בויקרא רבה
(פ' כ"ט) אך הגירסא משונה
דברים ב' שם קלה דר"י ור"ל הוון יתבין
מקשין כל עבר כהנא אמרין א
אתא מרא דשמעתה ונשאל ליה
כו' ע"ש וביפ"ת , ובבבלי (ר"ה
כ"ט :) קיצרו מילתא דירושלמי
(שנתחבר ערך מאה שנים קודם
הבבלי) , אך מימרא דהפסיקתא
ויקרא כ"ג שלפנינו הוא מהירושלמי וכמ"ש
רק במקום ר' זעירא כתב כאן
רבי אמי , ובילקוט (רמז תרמ"ה
שם ותש"ג) ערב מימרא דהירושלמי
והרבות יחד ע"ש :

פיסקא ה״א בלולה בגוה שהם ,
רשעים פני שאגו
אינם רגילים רע וכמ"ש ביפ"ת
תהלים ט' אבל כיון שחוטאים רשעים ושטן
מקטרג וחרב עליהם וישראל שדרכן
לעסוק במצות דן אותם בעת עסק
היותם מצוים ולוקחו זכות השעות
בעת זכיות , ואין לומר בטעמא
משום דאין אדם נידון אלא לפי
שעתו כדאיתא פ"ב ולכן ידין ,
ישראל בעת צדקתם ולפרש בעת
שאינם רשעים דאין זה אלא לגבי
מה שעתיד לחטוא אבל על מה ש
שחטא לעולם ישפט בין בהיות ה
הדין בעת פעולתם או אח"כ ב
דאל"כ לא משכחת רובא דעולמ
ורובא עוונו קבדועין בעת חטאתם
או צדקתם :

שם

והעיבורים מהם נביאים צדיקים, כדאיתא בתנחומא (שם) שהלך
יתרו וגייר כל בני משפחתו והביאם ללמוד תורה שנאמר ובני
קיני חותן משה עלו מעיר התמרים (שופטים א') שהלכו וישבו
להם אצל יושבי יעבץ (דה"א ב') ע"ש ובתוספתא (ס"ג י') ובילקוט
יהושע (רמז טו) ובילקוט שופטים (רמז לח ורמז מ"ב) וכתיב ובני
משה רבו למעלה

שם בפיסקא וכו' כדי שיעמדו בעולם וידין לאומים במישרים
ופי' הגירסא כך הוא ישרה
תבל בצדק שישפוט ישראל באופן שיצאו דינם זכאים וצדקות
באי צדק כמו צדק צדק תרדוף וידין לאומים במישרים תו למה
לו, ויתכן דפירש תבל בצדק על ישראל שהם עיקר תבל או
שמחזיקים במצות ובפירש"י שידינם
בעת עשותם צדקות וכו' וידין ו
לאומים בעת שהם במישרים מזהרת
ממעשי העבירות, ולפי זה ניחא ב
דקאמר עסוקים במצות וכו' בתורה
כגירסת שוחר טוב דצדק משמע
מצוה, ולש"ט י"ל במשום דזכות ה
תורה עדיפא נקט תורה אף על
גב דגירסא אפילו אגרות מצות
קאמר, ואין זה סותר מ"ש
בפס"ב כשהוא דן את ישראל דן
מאומב לעכו"ם ומדקדק בדינן שאף
על פי שמבקש להצדיקן אפילו ע
עכו"ם לא יותר להם כלל ממה
שחטאו וידקדק עמהם מה שאין
כן בישראל שרוב מעשיהם טוב
ויותר להם קצת, אבל הה"ג
שלא יוסיפו ~~להם~~ שכר על שברים ש
שיהיה דינם בעת שלא ימצא ו
להם כ"כ קטיגוריא בזה ויטיב
עמהם, ואין לומר דהא דדן
את ישראל בעת עסקם במצות
הוא כדי שיצטרפו מצות או
על אשר להם ויהיו מכריעים
לזכות ולא ידין לאומים בעת
עבירות שלא יצטרפו ויכריעו
לחובה דא"כ אף בעת המצות
אם אין במצותיהם די הכרע ה
לא ישפטם עד יום אחרים שיהיו
להם מצות רבות, ואה"נ ידונם
תמיד בזמן שיהיו בחטאתם ה
הרבה ודומה לומר דהכא דבעינא בר"ה שצריך לדונם ביום
ההוא בעיני אלא מפני המלכים קאמר ובפרקתיה וכו' ע"ש
ביר"ת:

אבל נביאים שיצאו מהם לא ידעתי
ופירשו אך

רות המואביה יצאו ממנה מלכות ב
בית דוד שנאמר ובועז הוליד
את עובד וגו' וישי הוליד את ב
דוד (רות ד'): דן אותם בזולה
כדאיתא בירושלמי (ר"ה פ"א) ובשוחר
טוב (פ' ט') ובבמ"ר (פ' כ') ו
ובילקוט ויקרא (רמז תקכ"ב) בלק
(רמז תשס"ח) ובילקוט תהלים (ט'
רמז תרמ"ג): שהתפלל ברוחתו ו
ומעשה ידיו כמ"ש רז"ל ( )
מעשה ידי טובעין בים ואתם לא
אומרים שירה, וכעין עשה גם ש
שאין אומרים הלל בר"ה ויוהכ"פ
כדאיתא בר"ה (לב:) ערכין (יוד:):
דנן ביום שכשרים וישנים הם ב
בטלים מן המצות ובשוחר טוב (שם)
הגירסא בשעה שהוא דן את ישראל
הוא דן אותם בשעה שעוסקין ב
בתורה: שומע את הדרשן הדורש:
מן התפלה ראשונה בהיה מן ה
הדין להיות דרינן מעבירין ו
ומצות שופר כדאיתא בר"ה (לב:)
ע"ש בתוס' וביומא (כח:) פסחים
(ד:): בתפלות המוספין כדאמרינן בר"ה (שם) השנה
מתניתין: שבשעה שהן עומדין בדין נראה לפרש משום
דברכות שעה צמייתא אין הקב"ה דן כדאיתא

והיו מעיון מלאים מצות שיזכו בר"ה מהשתפרתם עד ר
תקיעות שופר ובזו שיתבאר: תפלה לדוד זו תפלה
כדאיתא בירושלמי ר"ה (פ"ד) השנה מתניתין שמע לה
מן הדא שמעה ה' צדק זו ק"ש, הקשיבה רנתי זו היגיון
תורה, האזינה תפלתי זו תפלה, בלא שפתי מרמה
זו מוסף מה כתיב בתריה מלפניך משפטי יצא, ור"ה
בילקוט תהלים (פי"ז רמז תרע"ו), ובשוחר טוב (פי"ז)
איתא תפלה לדוד מה ראה דוד לומר ה' דברים בפסוק
זה (היינו א' תפלה לדוד, ב' שמעה ה' צדק, ג'
הקשיבה

בזולה ~~מהם~~ אימתי כשהם יוצאים מן העבירות
שבידם הם עוברים עבירות וגוזלים וחומסים ו
לפיכך הוא דנם בזולה בזמן שהם ישנים ב
באותה השעה שהם בטלים מן העבירות כדי
שיהא להם תקומה בעולם למה שאין הקב"ה חפץ
אפילו באבידתם של רשעים למה שהתפלל ברוחתו
ומעשה ידיו איגה יוצר מבקש שישתברו כשבינו
לכך הוא דנם בזולה כדי שיעמדו בעולם וידין
לאומים במישרים, וכשהוא דן את ישראל הוא
דנן ביום שכשרים וישנים הם בטלים מן המצות
נער משכים מיד הוא מקדים לבית הכנסת ו
וקורא קריאת שמע ומתפלל, שומע את התורה
שומע את הדרשן, אר"י פנחס בשם ר' יהודא בן
לוי בשם ר' אלכסנדרוס למה אין ישראל רשאין
מן התפלה ראשונה אלא בתפלות המוספים
כדי שבשעה שהם עומדין בדין יהיו מעוטרים מ
מלאי מצות הרבה ויזכו בדין, אמר דוד
תפלה לדוד זו תפלה שאדם מתפלל בשעה
שהוא נפטר מן שומע ברוך מחיה המתים:
שמעה ה' צדק זו קריאת שמע הקשיבה רנתי
זו תפלה הראשונה האזינה תפלתי זו תפלה
השנייה למה בלא שפתי מרמה לא עמדנו ו
בתפלה לא מתוך דבר בטלה ולא מתוך שפתי
מרמה אלא מתוך תורה ומצות ומעשים טובים
לפיכך מלפניך משפטי יצא, ואל תסתכל במעשים
רעים אם יש לנו ובמה אתה מסתכל בצדקות ו
ובמעשים טובים שיש לנו שנאמר עיניך תחזינה מישרים
ב"א

תהלים י"ז שם

שם

שם

שם ברוך מחיה המתים ר"ה בש"ס ובילקוט, ובירושלמי ב
ברכות (פ"ב) מתניתין הנוער
שונה אומר ברוך אתה ה' מחיה המתים רבון חטאתי לך
וכו', ובנוסח הפסיקתא ג"כ לאומרה בשם כך שברך ה
הש"ס והראשונים לכל, ופשר לאורתי בחיבורי בית אלקים
שהיו מברכים ברכת מחיה המתים בנוסח אלהי נשמה
ונראה שהיו אומרים ברכה זו בעוד המחזיר נשמות
ובאמת יצא כשאומר מחיה המתים בנוסח המחזיר נשמות
בלא צריך מברך רחמנא מלכא מרו דהאי פיתא באמרינן
(שם מ') שו"ע (סי' קס"ז וסי' קפ"ז) בשם ידי המוציא
ומ"ש (הפ"ח), ובב"ר (פ' ס"ח) אר"ש בר"נ משחרית צריך
לומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מאפילה לאורה
וכו'

התשובה רוצה, ד' האזינה תפלתי, ה' בלא שפתי
מרמה) ואח"כ מלפניך משפטי יצא אלא אמר דוד
אם מצאת דין בי והפ"כ בחוץ אינו יכול לעמוד אלא
מאחר שקראתי את שמע ואתפלל ד' תפלות, ואח"כ
מלפניך משפטי יצא עד, ב"א תפלה לדוד כשאדם
בא ממטתו מתפלל ואומר ברוך
מחיה מתים, שמעה ה' צדק זו
קריאת שמע, האזינה תפלתי
זו תפלה, הקשיבה רנתי זו
רננה של תורה, בלא שפתי
מרמה זו תפלת המוספין, ומה
בלא שפתי מרמה שלא עומדים
בתפלה לא מתוך בגדים בטלים
ולא מתוך שיחה מרמה אלא מתוך
דברי תורה ומעשים טובים, ו
לפיכך מלפניך משפטי יצא.
שהוא יוצא ומזכה אותם, ומזה
תבין הנוסחא המעותה שבפסיקתא
שלפנינו ופירושו, ובילקוט תה
תהלים (ע' רמז תרס"ג) העתיק
כפי לשון הפסיקתא שלפנינו:
ברוך מחיה המתים (ה"פ בפסיקתא) ובילקוט
(שם ושם) ובירושלמי ברכות (פ"ב):
ולא מתוך שפתי מרמה ושיחה דברא
קריס ותפלה שניה הוא בלא שפתי
מרמה כיון שפרק עשו מצות:
אלא מתוך דברי תורה דאיתא בתוספתא
וירושלמי ובבלי (ברכות ל"א.): ה"ג
במעשים רעים שיש לנו: קטיגור וסניגור
לשון זה מלוי בש"ס (ר"ה כ"ו. יודעין
ה' שבועות) ורבותה הרבה ב
בירושלמי ובמדרשים אף אמר איוב כי
יבוא (איוב ל"ג) תרגומו אין רואו כד
נש ארום יתערון זה בבית אלהא
קטיגור ולשון יוני ממש הוא דבר
המתועד ומלין רע והמלמד חוב ו
והשם הוא קטיגוריא כמו סניגוריא
בתלמודי חכמים (פרק המבוא)
והיא מדבור זכות, ותפירוש
בלשון יוני הוא מלין המלמד זכות
והמדבר לכף זכות שרין הראשון
סניגוריא: שניהם נכנסין לבין דין
הרל בילקוט ישעיה (ע' רמז ש"ט):

פיסקא ר"ב בחודש השביעי פ"ג:
ויושב על כסאו של בדין
כי ממרי הדין מתרגם הלשון חסר
לשופרה עוב (פ' [illegible]) הפסיקתא ר"ב
בשם ר"ש אמר כיון שעולה הקב"ה
לבין ויושב על כסא לדין הדין שומעין
בשופר

וכ"כ בירושלמי (פרק תפלת השחר) וזה נ"ב דוגמת ה
הברכות שבתורה, ושמור זאת מליץ אלו כי לך כי,
ושרש לך כל פיו והבל מברכות רבות, ואין כוונת
התלמוד בלשון כי מתיר שכל פיו שמעורר משנתו צריך
לברך אלא בנוא בסוף השירה כמבואר ברמב"ם (פ"ב
מתפלה) בשעה שיגיע פסוק שנתן מברך
והוא על משרת כך אלהי נשמה רב ברוך
אתה ה' המחזיר וכו' ועד וכו' הרמב"ם
שנפטר ב"א תתקס"ה ליצירה נראה כלום
לברך תכף בהגיעו עודם על מטתם
ברכת אלהי נשמה, אך רבינו יונה
שנפטר ה"א ס"ב ליצירה כתב (בפי'
האלפסי ברואה) כי זה תמה שמאחר
שאין ידיו נקיות איך יברך והראשונים
היו קדושים והיו רוחצים ידיהם בענין
שהיו יכולין לברך בנקיות, אבל אנו ישעיה מ"ב
אין יכולין ליזהר ולשמור בענין כ"כ
אין נכון לברך עד אחר נטילה ע"כ,
ובאמת אין תשובה על הרמב"ם שבזמנו
כדברי הרשב"א והרא"ש שלא תקנו נט"י
אלא לק"ש ולתפלה אבל להזכרת השם
בכל מקום בנקיון סגי ורמ"ש לשון (אות
ד') וכ"כ הרי"ף (סי' ב') שמלשון ה
התלמוד משמע שראוי לברך הכל בשעה
מעשה כשהוא על מטתו ואפילו קודם
נט"י רק הגדולים ז"ל החמירו בזה
ונהגו לסדר כולן אחר נטילה ואחריהם
נמשכו הפוסקים ונשתרבב המנהג
כמותם, אבל מהפסיקתא שלפנינו
נראה שבימי המחבר הפסיקתא
עדיין היו מברכין מיד שנתעוררו
משנתם ברכת מחיה מתים וכמ"ש:

ב"א עיניך תחזינה אמרו ישראל לפני
הקב"ה רבונו של עולם אתה יושב בדין
ובין אותנו קטיגורים עומדים לפניך
וסניגורים לפניך אלו אומר גרעת ו
ואלו אומר קטיגורים, אל תתן עיניך
אלא בתלמידי סניגורים עיניך תחזינה
מישרים אמר להם הקב"ה חייכם
וכך אני עושה למה שאני חפץ ו
לצדקת אתכם שנאמר ה' חפץ למען
צדקו, וכך אני מדבר בצדקה
אני חפץ שתצדקו בדין באו וראה ש
שניהם נכנסין לדין זה משתף זה בכל
בית ואמר אני אומר ראשון, וחבירו
אינו משתו אלא אומר אני אומר
ראשון והקב"ה בזמן שאומר לישראל ב
באו נשפט יחד אמרו מי ידבר ראשון
אמר להם אמרו אתם תחלה ספר אתה
למען תצדק מה אם נצחתם אותי בדין
אני הוא שנפסד, אם נצחתם אותי
אני משתכר נצחתם לדור המבול אני
הפסדתי וכן לדור הפלגה וכן ו
לסדומיים ולא אני הפסדתי נצחתי
לדוד לא אני הפסדתי שהחרבתי
ביתי והגליתי את בני, ובמעשה העגל
נצחוני משה ואני נשכרתי רבונו הוא
שנתקנו חי ה' חפץ למען צדקו ו
ובשביל שנצחתני אלהים משפט ואלהים
אמרו כשהתפללו עומדים לפני ב"ה היו נועלים שופרות ומקנעים בהם ואומ'
ש לפיכך פה קטיגורים הם בטולים מהם:

פיסקא ר"ב (ד"א) בחודש השביעי יום תרועה יהיה לכם אמר דוד אין גדול
מן השופר שהוא מסלק מידת הדין ומערב
מדת הרחמים שהקב"ה עולה ויושב על כסאו של בדין, יהודה בר נחמן
בשם ר"ש לקיש אמר עלה אלהים בתרועה מיד תקעו בשופר ומידת הדין
מתרבה ה' בקול שופר: תלים מ"ז
שם

פיסקא ר"ל בחודש השביעי באחד לחודש אמר להם הקב"ה אומות העולם אין
להם זכות אבות ותלויות בהם כשהם נידונים
אבל אתם בזמן שאתם נכנסין לפני בדין אפילו אתם מתחייבים בדין
אני מסתכל בזכות אבות ומוציא אתכם בדין, אמרו לו והרי בר"ה אנו
נידונים, אמר להם באו וראו שבו בפסוק הזכרתי את האבות, באחד
לחודש בזכות אברהם אחד היה אברהם, זכרון תרועה בזכות יצחק
מה בשופר דרך קרני האיל מקראי קודש בזכות יעקב, שנאמר אלי יעקב ישעיה מ"ח
וישראל

~~בשופר הוא עולה והופך~~ מדת הדין למדת הרחמים ועולה בדין משהשופר עולה בתרועה, וה׳ בקול שופר ב ברחמים שנאמר ה׳ ה׳ אל רחום וחנון ארך אפים, ועיין הגירסא בילקוט תהלים (רמז תשנ״ג), אבל עיין הערות בויקרא רבה (פ׳ כ״ט) ובילקוט אמור (רמז תרמ״ה), ובילקוט פינחס (רמז תשפ״ב) דבר אחר בחודש השביעי באחד לחודש ריב״ן בשם ר״ל כתיב עלה אלהים בתרועה ה׳ בקול שופר בשעה שהקב״ה עולה ויושב על כסא הדין בדין הוא ע עולה שנאמר עלה אלהים בתרועה ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין הקב״ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים דכתיב ה׳ בקול שופר ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך להם מדת הדין למדת ר רחמים, אימתי בחודש השביעי ו וקשיגנון זה נ״ל כאן בפסיקתא ש שלפנינו:

__פיסקא ר״מ ב״א בחודש השביעי__

כצ״ל: אני מסרתי

בגמרא אמרו בילקוט תהלים (ע׳ רמז תרס״ג) דבר אחר תן עיניך ב באלהי מישראל והמכר גרות א אבות, ובויקרא רבה (פ׳ כ״ט) ובילקוט אמור ופינחס (שם ושם)

אמר הקב״ה לישראל בני אם אתם מבקשין לגרשי לפני בדין ביום הזה תהיו מזכירין זכות אבות ואתם זוכין לפני בדין באחד זה אברהם ע״ש והבלגם בפסיקתא: שמע אלי יעקב כצ״ל, ובויקרא רבה (שם) ובילקוט ש (שם ושם) מסיים ואימתי תהיו מזכירין זכות אבות ו ואתם זוכין לפני בדין בחודש השביעי: וכאן

ועשיתם כל בריה חדשה סיגנון לשון זה איתא ב בירושלמי (ר״ה פ״ד) ובויקרא רבה (שם) ובילקוט (שם ושם) אך שם מסיים כאלו היום נעשיתם לפני וכאילו היום בראתי אתכם בריה חדשה הה״ד כאשר השמים ה החדשים ונאמר כן יעמוד זרעכם ושמכם (ישעיה ס״ו) ו ופירוש הענין הוא שעל ידי זכות התפלה והתשובה ישראל עושים קרה נעשים כבריה חדשה, ובפרשת בויקרא רבה (פ׳ ל׳) אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם כאלו עשיתם לעצמיכם ע״ש: עשרה פר אחד בירושלמי (ר״ה פ״ב) איתא עשרה פסוקים דשופרות כנגד ג׳ קשיים ורב ואיו ושעיר: תשע מדות (ה״ר) ה הגירסא בילקוט ישעיה (ו״ו): כנגד עשרה מאמרות ~~לא~~ וכנגד עשרת הדברות כל בר״ה (י״ב.) איתא ע עשרה מלכיות כנגד עשרת הדברות ורמי וחנן אמר נ כנגד עשרה מאמרות ועיין במגילה (כא:): ה״נ ומלה מלכיות אלא כנגד זה ידי תשובה: עשרה ימים רבי

שילש

__פיסקא ה״ה תשע מדות__ ה״ה הגירסא בילקוט ישעיה א (א) אבל בירושלמי (ר״ה פ״ב) א איתא עשרה גרונות כנגד עשרה וידוים שאמר ישעיה רחצו הזכו ונאמר מה כתיב בתריה לכו נא ונוכחה וגו׳ ופי׳ שעל ידי התשובה יעלה גרונם לטובה, ולפי גירסת הירושלמי נראה לומר בוידוין ואין כוונתו אלא כלומר עשרה תשובה ולא שבדרך בוידוי ש״מ להו וידוין, ומה שאמר מה כתיב בתריה לכו נא ונוכחה היה נראה לבחון בה״ך כ הידוע בדרש כתב הנביא מוכו, וכאן להתודות לפני ה׳ הב״ל ש״ו יוה״כ גרונות ובוא לפני ה׳ בר״ה, והא כמאמר שאמר ישעיה רחצו והזכו א״ע״ג ב בדרך כך ט׳ היה אפשר לבחון ב בגמרא מרגלא דבי הושב תכות חנא אמר ב״ה וחנא להושיב לקריות ב בעבירות וגו׳, אמנם מבואר בילקוט רחצו הזכו ט׳ מדות כתיב כאן כנגד ט׳ ימים שבין ר״ה ויוה״כ ומה כתיב אחריו לכו נא ונוכחה יאמר ה׳ אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, לפי אומר לי כי יש כאן בלוע סופר דברה כנגד וידוין גרסינן ט׳ מדות שאמר,

בדברות א׳

במדבר כ״ט

ישעיה א׳

וישראל אומרים ~~אמר~~ וגו׳ ועשיתם עולה לה׳ ובמקום אחר הוא אומר והקרבתם עולה לה׳ וכאן ועשיתם, א״ר יצחק למה ועשיתם אמר הקב״ה לישראל עשו תשובה באלו ע עשרת הימים בין ר״ה ליום הכפורים ואני מזכה אתכם ביום הכפורים, ובורא אתכם בריה חדשה כענין שנאמר ויעש אלהים את הרקיע וגו׳ וכן קרבנות ונסכין א אמר להם עשרה פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה ושעיר עזים אחד לחטאת הרי עשרה, ולמה עשרה כנגד עשרת ימי תשובה, ואם עשיתם תשובה ברם ואתם באים לפני ביום הכפורים ו ואפילו יש עונותיכם מן הארץ ועד השמים אני מלבינם כשלג, וכך אמר להם הנביא רחצו הזכו תשע מדות כתב כאן כנגד תשובה

ושעיה רחצו הזכו ונאמר כנגד ט׳ ימים ובל עד מה כתיב אחריה כדגרסינן הכא ופי׳ כנגד עשרה וידוין הייט עשרה בשמים בדכתיב לשון וידוי בתורה, חד בפרשה ונפש כי תחטא ושמעה והתודה אשר חטא עליה ב׳ ביום הכפורים, והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ג׳ בתוכחות והתודו את עונם, ד׳ בפרשת נזיר הקף והתודו את חטאתם, ה׳ נבי חזקיה כתיב בקב״ה מזבחים זבחי שלמים ומתודים לה׳, ו׳ בדניאל ואתפללה לה׳ ואתודה ואומר שם, ועוד אני מדבר ומתפלל ומתודה ומתוודיהו חטאתי הוא, ז׳ ובהתפללו עזרא ובהתודתו ח׳ בנחמיה ומתודה על חטאות בני ישראל, ט׳ בנחמיה נשי ויעמדו ויתודו על חטאתיהם, י׳ מה שאמר עוד שם ורביעית מתודים ומשתחוים ואיידי דנאמר שהזכרונות כנגד הוידוין כמו שעלה בגרונם לטובה מיירי הכא נמי מה שט׳ מדות כנגד ימי התשובה כמו שיבואו לתורה לפני ה׳ ביום הכפורים ויעלו לטובה ורש״י ביו״ע ולשון הפסיקתא שלפנינו מוכרחת כש״כ:

__פיסקא ר״מב״ג/אומר לו ואיבה מהרך__

א״ע״ג בפסוק הקרא מלמד בפסוק אחד אומר הקב״ה לאברהם את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, ~~מ״מ~~ הפסיקתא המדברים בזה מפסוקא שבאו תשובות אברהם בין כל דיבור ודיבור באמת לא היה הקב״ה מוסיף בדברים למשם ואח״כ לזכן אלא היה אומר לו את יצחק, ואע״פ שטועה הש״ה היה להראות

בדבריו

שומר תשובה ושבה והיתה לבער כק"ו והכה לשון נותן ו
וכה"ג בילקוט ישעיה (א) ה"ג ביוה"כ ולא אני עושתם כרם
אלא אתם עושתם בעצמכם : ופירוש אם יהיה רעה ב
בעיר סיפא דקרא דאם יתקע שופר ודרוש אם יהיה רעה
בעיר בניחותא שע"י שיחרדו
מהשופר לא יעשה ה' הרעה
שהיתה מוסרת על העיר :

פיסקא רפ"ב א"ר ברכיה בירחא
דשבועתא

שעקידת יצחק היה בר"ה ונשבע
הקב"ה לאברהם שיגבור בכל
שנה עקידתו כמ"ש בי נשבעתי
נאום ה' ובויקרא רבה (פ' כ"ט)
ובילקוט אמור ופינחס (שם ושם)
הגירסא ד"א בחודש השביעי
ר' ברכיה הוה קרי ליה ירחא
דשבועתא שבו נשבע הקב"ה
לאאע"ה ההב"ד ויאמר בי
נשבעתי וגומר ומה צורך היה
לשבועה , ר"בא בשם ר' יוחנן
אמר עמד אברהם בתפלה ו
ובתחנונים לפני הקב"ה ואמר
לפניו רבש"ע גלוי וידוע לפניך
בשעה שאמרת לי קח נא את
בנך היה בלבי מה להשיבך
כו' והמפרש להלן בסוף הפיסקא
שלפנינו , כן שהפסיקתא דרשה
מתפלה ענין הר המוריה ופרשת
העקידה , ובמדרש תנחומא ה
הגירסא פתח הקב"ה את ה
הרקיע ואת הערפל ויאמר בי
נשבעתי נאום ה' א"ל (אברהם)
אתה נשבעת ואני נשבעתי שלא
ארד מן המזבח עד שאומר לך
מה שאני צריך כו' ע"ש : וכן
יש תחומין [illegible] בשלשים פב"ה ה
הגירסא בב"ר (פ' נ"ו ופ' נ"ח)
ובילקוט לך לך (רמז ס"ט) , אבל
בסנהדרין (פ"ט :) ובתנחומא
הנוסחא משונה קצת ע"ש : והן
ארץ המוריה בתענית (ט"ז .)
הגירסא מאי הר המוריה , ו
וע"ש ברש"י ותוס' וחידושי אגדות
ובעירוב רי"ף , ובגירסת הפסיקתא
והמדרשים ניחא הכל : תפלה
של תרצה - ר"ל בפשוטם ראיות
הר המוריה עשרת דברים
הרבה מתבולה ואסיפה של
חכמים

תשובה שבו ר"ה ויום הכפורים , שבו יתום ריבו
אלמנה הרי תשעה מידות כאן ומה כתיב אחרין
לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיה חטאיכם
כשנים כשלג ילבינו , ד"א למה עשרה כנגד
עשרה מאמרות שבהם נברא העולם , שביום
הזה כל העולם עומדים בדין לפני הקב"ה
והעולם מתחייב כליה מפני שבריותיו מורדין
במאמרות והקב"ה מגלגל את עולמו נמצאת אומר
כאלו בו ביום נברא העולם , ד"א למה עשרה ב
כנגד עשרת הדברות שקבלו בסיני שהם
סנגורים של ישראל שלא קיבלו אותן אומות ה
העולם וישראל קבלו אותן מאהבה ולא ה
התקינו עשרה מלכיות עשרה זכרונות ועשרה
שופרות כנגד עשרת ימי תשובה , אומר
ישעיה ועוד בה עשיריה ושבה והיתה
לבער , אמר הקב"ה בר"ה אני דן את עולמי
ובו ביום הייתי צריך לגמור את הדין ולמה
אני תולה עד עשרה ימים כדי שיעשו תשובה
עוד ולמה עוד בה עשיריה כדי שיעשו ת
תשובה ושבה והיתה לבער שאם עושים תשובה
באלו הימים אפילו יש ברם מה עושה אני
מבערה ומגרה אתכם ואם לא עושים בהם
תשובה הוו יודעים שכולכם מתבערים ביום
הכיפורים ואם לא עושים בהם אלא אתם ע
עושים בעצמכם ומה שכתב [illegible] לפי
שתכיו [illegible] בשופר בראש השנה [illegible]
חרדים מתקיעות שופר להרגיל עצמכם
לתשובה , אמר הנביא אם יתקע שופר בעיר
ועם לא יחרדו ופירוש אם יהיה רעה בעיר
וה' לא עשה :

פיסקא רפ"ב ד"א בחודש השביעי זהו בחודש
השביעי אמר רבי ברכיה

בירחא דשבועתא דשבועתא פיסקא בשעה
שאמר הקב"ה לאברהם להקריב לו את בנו
שנאמר ויאמר קח נא את בנך את יחידך
וגומר , אמר לו לאיזה מהם אמר לו את
יחידך , אמר לו שניהם יחידים זה
יחיד לו ושמעאל יחיד לו לאמו אמר לו את
אשר אהבת , אמר לו רבון העולמים
וכי יש תחומים במעים וזה אני אוהב וזה
אני אוהב , אמר לו את יצחק , וכל כך
למה כדי לחבבו בפניו , אמר לו מה אעשה
לו , אמר לו לך אל ארץ המוריה , והעלהו
לו

בדברים כדי לחבב המצוה ולהרבות בשכרו כמ"ש בערך אברהם
יחשב שבא הקב"ה להוציאו מספק כשלא הספיק במאמר בנך
הוסיף יחידך וכן כולם ודבר זה רגיל הרבה במדרשים על
פסוקים שמפרש הדברים לתשובות לא נכתבו בו , וגם מו
שורצה לפרש שלא השיב אברהם
שום דבר כן לפי שבמאמר בנך
יסופק איזה בן וכן ביחידך כו' ישעיה מ'
וכן סדרו הפסיקתא והמדרשים כ
הדברים כאלו אברהם היה שם
מתוכח ושואל בכל פעם אך שבאמת
לא השיב אברהם כלום מאן ב
דמפרש כך לא אשתבש כי סגנון זה
מצוי הרבה בתלמוד ובאגדות ו
ומדרשים וזה מפתח גדול למתי
הלומד במדרשים ואגדות פירוש
הדבר ורגיל בהם :

שם מהו ארץ המוריה לע"ג דמפרש
הכתוב מלשון

שהארץ נראית מוריה וכה ההר
הזה אבל לא שהארץ נראית מ
מוריה על ענין ההר , כמ"ש ה ישעיה ו'
הכריחו הפסיקתא והמדרשים
לדרוש כן מפני שאין מצינו ארץ
נקרא כך , כי ארץ כנען ארץ
מצרים ארץ פלשתים שנקראים על
שם מי שבתוכם ולא אשכחן בכל ה
המקרא בזה העיר שיקרא שמו מוריה
ומ"ש הרמב"ן (בפי' התורה) שלשון
כמו אל הר המור כי מלשון ב
בהר ההוא מור ואהלים [illegible]
וכן ראיתי בילקוט שיר השירים
שדרשו פלוגתת החכמים שנקראו
מוריה ארץ המוריה על פסוק אל עמוס ג'
הר המור ע"ש , ומה דוחק למדרש שם
שתיקרא הארץ בשבול דברים א
אחרים הנשמעים בה לכן פירשו
החכמים שבמדרשים שנקרא
הוראה אי מורא ויצאת כו'
ואע"פ שבזמן אברהם לא היו
עדיין דברים אלו שיראו [illegible] על
שם העתיד וכמ"ש גם הרמב"ן
וכיוצא , ובפירושי לסדר ה
התפלה ובפ"ג מצות האריכותי
בשער הקטורת ע"ש :

שם מקום שהמורא יוצאת לעולם
בראשית (ט)
ע"א) פירש"י ורמב"ם בלשון אחריני

הר

חפצים כל אחד ואחד פירשה בלשון אחר וכדמפרש: ש
שהמורא והוראה ויוצאות תיבות והוראה נחן פי גדו ברש
אפניו החפש השני להן , ודה"ר בירושלמי ברכות (פ"ד)
ובתענית ובמדרש (שם ושם) : שהמורא ויוצאות לעולם ב
בתענית (שם) הגירסא הר
שיצא ממנו מורא לאומות העולם
עי"ש ובמפרש : והורות על ה
הרשעים להשליך על הרשעים
ומדרש מוריה מלשון מורה חיצים
ודה"ר בילקוט וירא שמשם מורה
כנגד לאומות העולם עי"ש : שירדו
לגיהנם המשרז"ל ( )
פתחו של גיהנם הוא בירושלים
שנאמר אשר אור לו בציון
ותנור בירושלים : ונגזרים על ה
הקב"ה כמ"ש רז"ל ותגזור אומר
ויקם הקב"ה גוזר ואלהין מקיים :
( ) : ויקהל דוד ו
והזקנים וכתיב בתריה ויאמר
ה' למלאך וישב חרבו אל נדנה :
לארץ שאני מראה אותך ומדרש
מוריה מלשון מראה על שם שנא'
לו אשר אומר אליך : כהן אני
וכו' ע"ש כהן גדול כמ"ש ו
ובויקרא רבה (פ' כ"ה) ובילקוט
וירא הגירסא אמר לפני הקב"ה
וכו' יש כהן בלא כהן אמר לו
הקב"ה כבר מיניתיך שתהא
כהן הה"ד נשבע ה' ולא ינחם
אתה כהן לעולם : ועושה כהן
אותך שנעשה הכהונה מלכי
כמו דאיתא . . . . . :
מהו מוריה תמאר של שם חליפין
כמ"ש ורמתרגם מלשון ולא ימיר :
שמרותה של עולם לאורה כדרש מ
מוריה לשון מרות ואדנות כי
ארץ ישראל נקראת צבי לכל ה
הארצות , ובויקרא רבה (פ' י"ג)
ובילקוט וירא הגירסא ר' פינחס
אומר לאחר מרותא בעלמא ו
ותמשו כמ"ש : ואף המקדש מרות הוא כל שנים באיכותה היא גבוהה מכל הארצות ומביא ראיה מפסוק ויעל דוד וכל ישראל
בעלתה (ד"ה א' י"ג) שמורח שהוא גבוהה מכל הארצות : מקושט כנגד מזבח של מעלה בויקרא רבה (שם) הגירסא ר
רשב"י אמר למקום שהוא ראוי כנגד בהמ"ק למעלן , וגירסת הילקוט יראוי ופרש"י במדרש והמ"כ והיפ"ת ראוי ומכוון כנגד
בהמ"ק למעלן , אך הראיה של הפסיקתא מפסוק או ירה יירה לא מתמצא שפיר לפירושו : כנגד מזבח של מעלה
דאיתא בירושלמי ברכות (פ"ד) בית ק"ק שלמטן מכוון כנגד בית ק"ק שלמעלן מכוון לשבתך מכון כנגד שבתך וכו'
בפעלו ( ) : שקטורת הסמים ערבים בתוכה כדרש מוריה לשון מור דרור שהוא הראשון והחשוב שבסמני ב
הקטורת כדאיתא בבמדבר רבה (פ' י"ב) ונתחסה הארץ לקטורת טפי משאר קרבנות מפני שחביבה מכלם וקטורת על
מזבח הזהב ולפני ולפנים ובמה נקה שלום (מאמר ב' פ"ח) האריך במעלות יתרון הקטורת על שאר הקרבנות עי"ש ולמי
האמת

לו שם לעולה , מהו ארץ המוריה , חבילה של
חכמים כאן נאמר כל אחד ואחד , רבי ינאי
אומר מהו המוריה מקום שהמורא והוראה
יוצאות לעולם הימנו נורא אלהים ממקדשך , ו
ורבי חגי הגדול אומר ארץ שהוראות יוצאות משם שנא'
כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים ונאמר
ד"א המוריה א"ר שמואל הארץ שממנה עתיד
הקב"ה להורות על הרשעים שירדו לגיהנם שנאמר
כבאן לשאול שרם מורה ירים ורבי שאול חיים ולגרום
לבורות שאול ומהיכן מזבולו לו , ד"א ארץ המוריה
א"ר יהושע בן לוי הארץ שהצדיקים מורים מ
ממנה ונגזרים על הקב"ה והוא עושה שנאמר
ויפל דוד והזקנים מכוסים בשקים על פניהם
ד"א ארץ המוריה א"ר יהודה בר פזי/ מורי/
אמר לו להיכן הוא אמר לו לארץ שאני מראה
אותך , ד"א מוריה אמר לו רבון העולמים
וכי כשר אני להקריבו כהן אני שם כהן גדול
שיבוא ויקריבו אמר לו הקב"ה כשתגיע (
למקום אני מקדשך ועושה כהן אותך , מהו
מוריה תמורתו של שם חליפין כמה דאת אמר
לא יחליפנו ולא ימיר אותו , ד"א מהו המוריה
אמר רבי פינחס בארץ שמרותו של עולם לתוכה
שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים , ואף
המקדש מרות הוא על כל הארצות , ויעל
דוד וכל ישראל בעלתה , ד"א מהו המוריה
אומר ר' שמעון בן יוחאי בארץ שהיה מקושט
כנגד מזבח של מעלן או ירה יירה , ד"א
הארץ שקטורת הסמים ערבים בתוכה
אלך לי אל הר המור משום רבותיך דבריה
מגו וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו ויקח את שני נעריו עמו וגו' וירד הלך
ביום הראשון והלך כל היום כיון שלא ראה כלום חזר לאחורין עד יום שלישי, וישא
אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק ולמה לא ראה ביום הראשון כדי שלא
יהיו

בראשית כ"ב
שם

הר המוריה הר סיני מורא לאומות העולם כמבואר בתורה עי"ש
ותמה שהפסוק שהביא בתענית (שם) ובירושלמי ברכות (פ"ד)
מאי הר המוריה לא נמצא כן בשום מקום אלא בגמרא בדברי הימים
(ב' ג') ושם מפורש בהדיא בירושלים בהר המוריה ונראה
כגורן ארנון היבוסי , ואולי ,
יתפרש גם על סיני :

שם כהן אני כתיב ואעפ"י שנודע
הקמת המשכן
היה העבודה בבכורות כדאיתא
בזבחים ( ) ואברהם
בכור היה כדאיתא בויקרא רבה
(פ' ל"ה) ל"ל היינו לאחר שניתנה
הכהונה לאברהם אבל מתחלה
לא נתכהן אלא מלכי צדק וזרעו :

מיכה ד'
תהלים ק"י

שם כך מה היה שכר מיתרא ב
מיחדיו גרשן
שהיו בלב אחד שוין לעבודת ה'
ובלא כפירש"י בחומש אברהם שהוא
ויגש שהולך לשחוט את בנו ה
היה הולך ברצון ושמחה כמו
שלא היה מרגיש בצער , בלשון
יחדיו לא יתפרש יפה מאחר ש
שאינן שוין במדרגה . ועוד ב
בניחא לפרשו באשר ביחדיו
השני :

שם ויפגעו מן הרבן ואעפ"י שרבן
רבה לא נפגעו
בתורה אלא בהמה ועוף ובמשנה
אין המום פוסל מסתברא בעופים
לבהמה מבוכן ולא לעוף , ועוד
בשלא ישבר ידו או רגלו שפוסלת
אף בעוף כדאמרינן בזבחין
( ) :

דה"ב ב' ג'

האמת דברים מקובלים בגה: משום רבותך דבריה ט"ס וצ"ל

שני נעריו עמו וזורא וורב ט"ס וצ"ל

ענן קשור ע"ג בבדרשים

שם אמרו חילך הוא בלשון ופרשו פרשוטון לפי שאין ה
המלאכים מתלוממים בפנים שלפני
עולים לשון חון ובושו ור"ש הראב"ם בס' ע"ש ובמש"ו
(פיסקא) במחברות:

ודימיון למר קשור שהיה אחוז בהר שלא כדרך העננים בעולם ווה היה הסימן אך בפרקי ר"א (פ') מפורש שראה כבוד השכינה ר' ולפ"ז יהיה הכונה וירא את המקום היינו השכינה שנראית שם: שלא הוליכום לנעריו שהולך לשחוט את יצחק ולכן אמר ונשובה לשון רבים: ומה' מעוה לשון שהש"י הכוון לשון ונשובה בפיו ולבסוף שיצחק ע"פ ישיב ובפסיקתא במדרשים ובילקוט (שם) ברית כרותה לשפתים, ובתנחומא (פ' וירא) ונשובה אליכם בשרו פיו שיחזרו שניהם בשלום: שנתבשר שיצחק חוזר לו כצ"ל: יגמון קרבין ואש ואי שה לעולה בני בב"ר (פ' נ"ו) הגירסא מרלזוים אלהים יראה לו השה לעולה ואם לאו השה לעולה בני והטונה אחת היא ויתור לשון בני הוא בדרש דבבריאה ובעניה שייך שיבור מת אבו או בני אבל לא בסוף הדברים: לשון יווני

והיה אומות העולם אומרים בתולים ולא היה יודע להיכן הולך לפיכך לא ראה לא ביום הראשון ולא ביום השני אלא ביום השלישי ראה מרחוק ענן קשור על הר אחד אמר ליצחק בני רואה אתה מה שאני רואה על הר אמר לו רואה אני על ההר ענן אחד קשור עליו, ושאל לנעריו ואמר להם רואים אתם מה שאני רואה אמרו לו לאו אמר להם הואיל וחמור אינו רואה אותו ואתם אינכם רואים שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה עד פה אין כתוב אלא עד כה, אמר רבי יהושע בן לוי נלך ונראה מה בסוף הדיבור שאמר לו כה יהיה זרעך, מהו ונשובה אליכם שלא אמר ונשוב תמוה אתה בודק שלא הודיעם שהוא הולך לקרבן, ד"א ונשובה אליכם אלהים מרדכי לו ומה' מעוה לשון שנתבשר שיצחק חוזר לו ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת ויאמר יצחק אל אברהם אביו הנה האש והעצים ואיה השה לעולה אמר לו אברהם אלהים יראה לו השה יגמון קרבין ואם לאו שה לעולה בני שה לעולה חי לשון יווני אתה הוא הקרבן אמ"ה ולפי שניהם יחדיו מהו יחדיו שלא היה כמה שאמר לו אביו אלא כשם שזה היה שמח ליקרב כך זה היה שמח להקריב, אברהם שמח לעקוד ויצחק שמח ליעקד, אברהם שמח לשחוט ויצחק שמח לישחט, עם שיצחק מהלך עם אביו מה עשה לו השטן בא ועמד לו לימינו של יצחק אמר לו הא עלוב בנה של עלובה כמה תעניות נתענית אמך וכמה תפילות עד שלא באתה לה והזקן הזה נשתטה מזקנותו והולך לשוחטך, מיד הפך פניו יצחק אל אביו אמר לו אבי ראה מה אמר לי ה האיש הזה אמר לו הוא בא ליעץ לך הקב"ה יראה לו מיד ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח נומר לא בנהו יצחק עמו אלא תמר אברהם שלא יפול עליו עוד אבן או צרור ויעשה בו מום ויפסל מן הקרבן, ובנה את המזבח וסידר את העצים ועקד את יצחק על גבו נטל אברהם את המאכלת לשחוט אמר לו יצחק אבא אסרני בידי וברגלי שהנפש חצופה היא שלא נראה המאכלת בא עלי ואזדעזע ונפסל מן הקרבן, כיון שבא ליתן את המאכלת על צ צוארו בכו המלאכים והיו בוכים ומצווחים לפני הקב"ה שנאמר הן אראלים צעקו חוצה ומה היו צועקים נשמו מסלות היכן הוא מתן שכרן של עוברי דרכים שהיה אברהם מודיעך בעולם שבת עובר בטל מתן שכרן של אורחים שהיו באים מכל מקום ולנים אצל אברהם ואוכלים ושותים ואתה ברוך בעולם ואלו הפר ברית ומפר ~~ברית~~ את הבריות שאמרת לאברהם את בריתי אקים את יצחק הרי המאכלת על צוארו עד אימתי אתה מתעכב אמר בריה צעקו חוצה חוצה כתיב אמרינן

בראשית כ"ב

שם ט"ו

משלי ג'

ישעיה ל"ג

שלא הודיע במה שאמר לו אבין כצ"ל: שמח להקריב כך זה היה שמח ליקרב כצ"ל: שמח לשחוט ויצחק היה שמח לישחט כצ"ל: עם שיצחק מהלך הפסיקתא אומרת שבשעה שהלך יצחק עם אביו בא השטן: אמר לו הא עלוב כצ"ל הא לשון אהא: עלוב לשון ארמי הוא ראה ד' בענין (בראשית פ"ש) נעו עדים ב' עולבני, ויתעוללו בה (שופטים י"ט) ואותעלבו בה, תקיה עבב ליש הנה (מלכים י"ב) התאום לעמא הדין, וריב צון (ישעיה ל"ה) בין עולבנא בצון, עם עני ודל (צפניה ג') עם ענוותן ומקבל עולבן, חונן אביון (משלי י"ב) ומרחים עליבא, ולאביונים מבני אדם ( ) ולעלובי מבני אינשא, ובדברי רז"ל עלוב ושאין עלוב (תענית ט"ז) עולבנא דבירא (גיטין ל"ז) הנעלבין ואינן עולבין ( ) והכינוי לעיבה עלובה כפי עלובה כלה שמזנה בתוך חופתה ( ) ובויקרא רבה (פ' ה') עלובה מבירתא וכבון ~~לשון חרפה ובזיון~~ נתענית אמך לפני שידע השטן שלא יחוש יצחק לעצמו ה הגדיר עולבן אמו ולעורר כדי שיכבשו רחמיו עליה: ונעץ לך פיו להדאיג אותך והוא לשון ארמי את מי דאגת (ישעיה נ"ז) ית מן ליבך, אני דואג את היהודים (ירמיה ל"ח) אנא דחיל מן יהודאי, דואגים מעון (שם י"ג) דעבין סיניה ובאגו לבו (שמואל ט') ודאג לנו, ודאגו מחטאתי (תהלים ל"ח) אתעצב מחובי, ותרגום השם של דאגה הוא עקא או עיקתא במו לא מדאגה (יהושע כ"ב) אם לא מעקא, כמו דאגה (ירמיה מ"ט) ועקא אחרינן הא נחתי יומא (שמואל ט"ב) ועקא ולהלה, בדאגה יהיה מותר (משלי י"ב) בכל מאן דאמעיק: הקב"ה יראה לו ערבין ור"ש ~~[illegible]~~ לנו: שלא יפול עליו כצ"ל ולא על השטן ובשביל זה הקדימו לנצחן ובן מפרש בוירא.

בויקרא רבה (פ' כ"ו) ובילקוט שם : חצופה לשון ארמי על מה דאתא מחצפא (דניאל ב') ופירושו לשון חוזק ועזות פנים
קשי פנים (יחזקאל ב') תרגומו חציפי אפא , חזקי מצח (שם ג') חציפי אפין , ומצח אשה זונה (ירמיה ג') וחוצף
מצחא נפקא בה , העזה פניה (משלי ז') חציפת אפהא , ועז פנים (משלי) וחציף אפין , כי עז העם (במדבר)
חציפין , וכמ"ש בפסיקתא פרשתא ( ) שובה פיסקא ( ) חציפא עם לבושא : ונרתע לשון ארמי ופנים
תבוא דאמרה (איוב מ"א) תרגומו
גרמי מרתע ופירושו בורח
ונרתע , ובלשון רז"ל בה
המרתע (חולין ע"ה) ובב"ר
(פ' נ"ט) ארסטוטוס נרתע
ובתנחומא (פ' בהעלותך) הוא ש
שמח ונרתע וכמ"ש בפסיקתא
בפרשתא ( ) ברני ע
עקרה פיסקא ( ) מרתעא
רפידא רפסתא : הן אראלים
אע"ג דפשטיה דקרא על כרתם
במלאות ישראל מלך אשור משתאי
ובפירוש המלאכים על החורבן
היה , והמלאכים בכו (חגיגה ה')
דפשטיה דקרא קאי על המזבח
וכתוב הוי אריאל (ישעיה כ"ט)
מ"מ מתפרשי שפיר לדרשו גם על
אברהם משום סיפא דקרא ן
שמו מסורות וגומר וכמדרש
ואגדו : שבת עובר אורח כז"ל
ועי"ש במדרש ילקוט : אתה מסתן
כז"ל : קרבו חולה חלה כתיב
אמר חולה הוא כז"ל ור"ל דאין
לחש חולה לחוץ כמו בכל מקום
שהה"א בסוף תיבה הוא במקום
למ"ד בתחלתה כאוז"ל וכתוב
חולה בוי"ו ומכאן שכתיב חסר
כתיב ביה חילה ופירושו שם
דבר כאומר עון חילוני הוא
שישחוט האב את בנו

אמרין חולה הוא בידך למנסיונה , מיד אומר הקב"ה למלאכי מה אתם עומדים
תמיהה התחילו מלאכי קורא אותו ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם בראשית כ"ב
אברהם ב' פעמים שהיה ממהר לשחטו והיה צווח בו כאדם הצועק מתוך צרה
מה אתה עושה אברהם הופך פניו אצלו , אמר לו מה אתה עושה אל תשלח ,
ידך אל הנער אמר לו ואחנקנו ואמר ואל תעש לו מאומה אמר לו אברהם חוץ מזו
ומזו הקב"ה אמר לו קרב את בנך ואתה אומר לא תקרבנו מיד בכה עליו ואמר
בני בי נשבעתי נאום ה' כי יען וגומר את בנך את יחידך , מהו את יחידך מלמד
שאמר אברהם להקב"ה אדם הוא מנסה את חבירו אינו יודע מה בלבו , אתה יודע
מה בלבבות והייתה מנסה אותי לא היה גלוי לפניך שאני שוחטו , אמר לו הקב"ה
גלוי וצפוי לפני אפילו נפשך אומרת לך לא הייתה מונע את יחידך הצילה מחרב תהלים כ"ב
נפשי מיד כלב יחידתי , אמר לו אברהם למה עשית לי כך אמר לו הקב"ה שהייתי
מבקש להודיעך בעולם שלא על חנם בחרתי בך מכל האומות , כי עתה ידעתי כי ירא בראשית כ"ב
אלהים אתה מיד ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום
בהר ה' יראה , אמר רבי יהושע אמר לו רבונו של עולם גלוי היה לפניך שהיה לי
מה להשיבך כשאמרת לי קרב את בנך אילו השבתי אותך לא היה לך מה להשיבני
שהייתי אומר לך אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אתה אומר לי
לשחוט ולא השבתי אותך אלא עשיתי עצמי כאלם וכחרש , ואני כחרש לא ישמע וכאלם תהלים ל"ח
לא יפתח פיו , כשיהיו בניו של יצחק נכנסים לפניך ביום הזה , ואפילו יש להם
כמה עבירות וקטגורים מקטרגים אותם זכור שכבשתי ולא השיבותיך כך אתה לא תשיב
להם , ויקרא אברהם את שם המקום ה' יראה אשר יאמר היום , מהו היום כיום
שפה היה אמר לו הקב"ה וכך אני עושה אמר לו אברהם השביעני לי , מיד בראשית כ"ב
בי נשבעתי נאום ה' הוי בחודש השביעי א"ר ברכיה בירחא דשבועתא , אמר לו
אברהם ומה אני הולך בלא קרבן אמר לו הקב"ה שא עיניך וראה את הקרבן
שאחריך , וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל ויעלהו לעולה תחת בנו , אמר רבי
בנין היה אברהם עורך את אימוריו ואמר הרי אימוריו של יצחק בני כך כל שם
דבר אומר כך יהא לפניך כמו שזבח בני וקרבתי לפניך שנאמר ויעלהו לעולה תחת בנו
תחתיו , מהו אחר נאחז בסבך אמר לו הקב"ה ראה מה לפניך בניך העומדים לא
אחריך

ובויקרא רבה (שם) ובילקוט וירא הגירסא חולה הוא בריה ומרפס ית בריה , ובילקוט ישעיה (ל"ג
רמז שנ"ג) חולה היא לך חולה הוא ואבא למירפסית בריה , אבל באיכה רבתי (פ' בריה תבררה) הגירסא חולה הוא בביה
בתפסיניה , וזהו כגירסת הפסיקתא שלפנינו חולה הוא בידך למפסיניה : למיפסיניה לשוחטו ולשון ארמי הוא גבה
פסח הוא (שמות) תרגום ירושלמי , ויפסח פיסחא הוא ובפסחים (ס"ג) אמרין תפוסו על השה (שם) לשון פיסוי
הוא (פי' לשון ארמי) כאדם שאומר לחבירו פוס לי טלה זה , ובחולין (ל"ג) בשר פוס פוס והיינו מסוכנת שושחטין אותם
מהר : אמר לו ואחנקנו כדאיתא בילקוט (שם ושם) הנוסח ויאמר אל תשלח ידך נסתי היתה היא ושכי ג' במסורת מלאכי
השרת ונשחת הסכין אמר לו אחנקנו א"ל אל תשלח ידך אל הנער א"ל אוציא ממנו טפת דם א"ל אל תעש לו מאומה , אל
תעש לו מומה וכן היא כוונת הפסיקתא שלפנינו חוץ מזו ומזו : הג' ויאמר בי נשבעתי : אפילו נפשך רט יתורא באות
יחידך דרש על הנפש כדאיתא בבמדבר רבה (פ' י"ז) אמר הקב"ה חייך שאני מלוה עליך שאם אמרתי לך שתשחוט את נפשך
לא הייתה מעכב על שמו , שכך כתיב ולא חשכת את בנך הרי כפי פירוש (שלא חשך יצחק משחוט) מנין את יחידך
(פי' ומאיגרה טעם הוסיף את יחידך) זה נפשך שהנשמה קרויה יחידה שנאמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי עיי"ש
ובמאמרין בעולם הנשמה יש לה חמשה שמות נפש רוח נשמה חיה יחידה : שהייתי מבקש להודיעך בעולם ברבות הנוסח
כי עתה ידעתי הודעתי לכל שאתה אוהבני , ועיין במפרשים בזה בענין ידיעה ובחירה : לא תשוה להם עפ"י דבר כך
אתה לא תשוב להם :
ויקרא אברהם את שם המקום אלהי"ו
שאין קרא [illegible] כפי פשוטו שאברהם קרא שמו של המקום ה' יראה כמו ויקרא שמו ה' נסי , [illegible] מהרש"א באשר יאמר היום בלשון
שם מדעין תפלה שה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה כמו שאמר היום הזה שהוא ראש השנה בכל הדורות

הבאים

הבאים בהר ה' נראה עפרו של יצחק צבור ועומד ו
לכפרה ובגמירה דו' ירושלמי תענית פ"ב והמפרש ב
בפסיקתא שלפנינו וכן הג"א שהרבים ופוח ונזכר אברהם
תמן כו' לא הוצאה הגירסא מפשוטו שהוא גירסאות שם
אלא שהכתוב נ"כ בתפלה מ
מדבר ועיין ברבות ובתנחומא
(פ' וירא) ובשוחר טוב ( )
נוסחאות שונות במאמרים אלו ;
שר"ה היה כדאיתא בר"ה ( )
בר"ה נפקד יצחק : בירחא ב
בשבועתא כאן מסיימה הפסיקתא
במה שהתחילה ברוש הפיסקא
דרשת בחודש השביעי שהיינו
בירחא בשבועתא שנשבע השם
ונזכר אברהם והמ"ש לעיל בשם ה
התנחומא ע"ש ; הרי אמורין של
יצחק בנו מדכתיב תמת בנו
ולא דיין הפר ; איש בנו תחתיו
וברבות הגירסא כאילו הקרבתי
את יצחק בני תחלה ואחר כך
הקרבתי את האיל הזה תחתיו
היינו מה דאמרו אמר ומלוק ותם
בנו תחתיו וביפ"ת ונזר משה ו
ושאר מפרשים האריכו בטעמים
למה הביאו בכאן של יוחם [illegible] א
אבל האמת יורה דרכו שהמדרש
[illegible] בתב [illegible] שפירושו
של תחתיו הוא כמו אחריו , ואיה
מהפסיקתא שתפסה פסוק ומלוק
ארם ואין מהצורך להרבות בראיות
ובטעמים חנם בזה : ונאחזים
ולא אמר אוחזים בעבירות מפני
שהאדם נאחז ואסיר ביצרו ובתאוות
חמ"ש עונותיו ילכדנו הרשע (
) כאלו אבירה עמה אותה
בו וכדאמרינן בע"ז (ה' .) שהעבירה
מלפפתו ומוליכתו לדין וקשורה בו
ככלב : שמכניס בגו כו' בשוחר טוב
(פ' פ"א) הגירסא ומה שופר זה
תוקע מזה ומוציא מזה כך כל ק
קטיגורין שעומדים מקטרגין לפני א
אני שומע מזה ומוציא מזה חי תקעו בחודש שופר ועיין
ברבות ובילקוט אמור ופינחס גירסאות שונות במאמרים אלו :
פיסקא ר"ב אלא כל החלום ורגבים : במאזניים כו'
בויקרא רבה (פ' כ"ט) ובבמדבר רבה (פ'
ט"ו) ובילקוט אמור הגירסא במאזניים הוא מתחבר להם
בחודש שמזלו מאזניים ע"ש ומצאתי לסה"מ נ"כ שהמצורת עליו
במאזניים מפני שהיו כתבו עיין כדאיתא בר"ה ( ):
מזל"ב מזלות השמשים כל אחד בחדשו [illegible]

אחרייך שיהיו מסוכסכים ונאחזים בעבירות
מה הם עושים בקרנו נוטלים את הקרנות
האלו ותוקעים בהם ואני נזכר עקידתו של
יצחק ומגורה אותם בדין , מה עושים שעיר
האדם שמכניס בגו ומוציא בגו כך בניך
אפילו יש להם כמה קטיגורים אני מכניס
בגו ומוציא בגו אמר להם משה כך היו
סנגורות להם היו נוטלים שופרות בראש
השנה ותוקעים בה בחודש השביעי ב
באחד לחודש :

פיסקא ר"ב בחודש השביעי זה שאמר
הכתוב אך הבל

בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות
המה מהבל יחד מהו אך הבל הם אלא
הבלים והבל כזבים שישראל מכזבים כל ,
ימות השנה באים בחשבון במאזנים ו
לעלות בחודש השביעי שהוא מזל שביעי
במזל מאזנים שביעי ובחודש , וכן דרש
רבי בן מרי/ מהו תשרי תשרי ותשבוק
חובינו , אמר הקב"ה בעולם הזה על ,
ידי שופר הייתי מרחם עליכם ואף לעתיד
לבוא אני מרחם עליכם על ידי שופר ו
ומקרב גאולתכם מנין ממה שקראו בענין
בנביא תקעו בחודש שופר בציון הריעו
כי בא יום כי קרוב :

סליק פרשתא מ"א בחודש השביעי :

פרשתא מ"ב תקעו שופר בציון

פיסקא ר"א תקעו בחודש שופר בציון
למדינו רבינו
ב"ד שלא קידשו את החודש בעונתו ב
בעדים מהו אם נתקדש אמר רבי אבהו
בשם רבי חייא הגדול אם קדשו ב"ד את
החודש שלא בעדים הרי זה מקודש שנאמר
אשר

פיסקא ר"ב בחודש השביעי שהוא מזל שביעי יש להקשות
מהא דאמרינן בירושלמי ר"ה
(פ"א) ובב"ר (פ' מ"ח) שמות החדשים והמלאכים עלו בידם מ
מבבל והיינו אדר ניסן סיון טבת כסלו וכן תשרי , וכן שמות
המלאכים גבריאל ורפאל שלא נזכרו
כלל בתורה ובנביאים רק במגילת אסתר
ובדניאל ונחמיה נזכרו שמות החדשים
ובדניאל נזכרו שמות המלאכים כי
בגלות בבל נתחדשו להם שמות הללו
וירח האיתנים וירח זיו אינם שמות
החדשים בעצם רק נקראים על שם
המאורע שנולדו איתני וזיוותני ע
עולם כדאיתא בר"ה (י"א .)
ועיין תוס' ר"ה (ז' ב:) אבל מתחלה
לא נקראו רק חודש ראשון ושני ו
וכיוצא , ואיך יתכן שינוי הדין
בראש השנה נקבע בחודש תשרי תליף ס"ב
משום לשון תשרי ותשבוק חובינו ו
וביותר יקשה לשון הפסיקתא ו
והרבות והמדרשים בחודש השביעי
במזל מאזניים לרמוז בזה פסוק
במאזנים לעלות שהלא שמות הי"ב
מזלות כולם כגון דגים ומאזניים
וכיוצא לא נזכרו כלל בתנ"ך רק
נטלו מחכמי האומות הקדמוניים
שאחר החורבן כידוע , והר"ן בפ"ק
דר"ה הביא דברי הפסיקתא ש
שבר"ה נברא אדם שעלה א' עלה וואו ב'
במחשבה כו' (עיין בויקרא רבה
ובאדר"נ פ"א) כך עתידין בניך
להיות עומדים לפני בדין ביום
זה ויוצאים בדימוס וכל זה
אותה בחודש השביעי באחד שם
לחודש ויקרא רבה (פ' כ"ט) וכתב
הר"ן ומכאן סמך למה אדם נידון
בר"ה יותר מבשאר ימים ואף
בשמים יש אות שמזל החודש הזה
מאזניים כי בו כלם ומאזני משפט
לה' כו' ע"ש ודבריו הם כדברי
הפסיקתא שלפנינו והרבות אבל
יקשה מאוד ועוד זה כיון שסיבת מזל מאזניים בחודש תשרי
אינה סיבה עצמית רק היא מצורת הכוכבים המתחברים
להראות בצורת מאזניים בחודש הזה ואיך יהיה זה ס
סיבה לקביעות הדין בחודש זה , והיותר קשה שאחר
שראה ה' שמחבור הכוכבים יהיה מזל מאזניים ראה
ה' לקבוע בו הדין כדי שיהא סימן וזכר לדבר שישובו
ישראל אז נראה נ"כ שם החודש על הכוונה מה דלתן ;

פיסקא ר"א אם לא קידשו ב"ד את החודש , עיין גידוש ה
החודש דע שאור הלבנה ו
נאצלת מאור השמש ותבנית כל אחד מהם כדור ועגול
הירח

בוסף ראשון ה"ג תנו שופר מציון ולמדנו והגמרא
שמו וכו' כאחד סופר לעמנו
כ"ב ... החודש כדלקמן : שלא בזמנו ה"ג
שמות ולמד זה הוא בספרא (פ' אמור) ועיין בירושלמי ר"ה
(פ"ב) ובירושלמי סנהדרין (פ"א) ובבלי (שם וש"נ) ו
ובירושלמי הלכות קידוש החודש:
תקראו אותם במועדם אם קריתם
אתם (שקדשוהו ב"ד בזמן) מועדי
ואם לאו אינן מועדי (ספרא ו
וירושלמי שם ושם) ונמצא בפסיקתא
פרשה (ט"ו) החודש בפסקא ( )
ועיין במס' סופרים (פי"ט) נוסח
ברכת קידוש החודש באו"י אמ"ה
אשר גדל חודשי הזמנים כו' ועס"ם
שם וז"ל אשר בכ"ן גדל דורשו
הורים כו' ירח כלו לבנה כו'
שבם תקן אותם חדשים כו' ו
שהברכה נקבע בסדרי אב"ן
ע"ש, ורו"ז כיון בהגהותיו לא ה
הרגיל בגה: בלשכת שהוא בית הועד פבאמרין בירושלמי
ר"ה (פ"ב) ר' חנינא אמר לעין טב למיכתבין החודש זוג
חברו ובפ"ג (ה"ו) כמה תנינן בלשכת ובסנהדרין (פ"א)
ר' הושעיה כמה הוה מקבל סהדיא (עדות החודש) בלשכת
ובבבלי ר"ה (כה.) א"ל רבי לרבי חייא זיל לעין טב ו
קדשיה לירחיה וכתב הרמב"ם שם היו קובעין לקדש את
החודש כדאיתא בפסיקתא בפסוק תקעו בחודש שופר
(ט"ס וז"ל בפרשת תקעו שופר מציון) למה ב"ד מקדשין
החודש בעין טב לפי שהוא בית הועד אמר הקב"ה ג
(ציון כו') בית מועד של כל העולם שנאמר כי מציון ת
תצא תורה ובאמרין בירושלמי כשם שמתעשין ביבנה כך
מתעשין בעין טב מפני שהיה שם ב"ד קבוע דמותא ביבנה:
ה"ג אין מקדשין כל בלשכת אלא בזמנו וכבזמן בר"ה פ
(פ"ט) וביבנה לא היו מקדשין אלא בב"ד הגדול ארה"י ועם
בית דין והיינו בזמנם בב"ד וכל זמן שב"ד נושבין, וכו' הר"ן
ונראה מהרב אלפסי שהביא מימרא הלזו בהלכות שהוא
סובר דלא בעינן ב"ד סמוך כו' וקל זה היה סומך לעשות
מעשה בדבר שהיו מקדשין בבית דינו (של האלפסי) בר"ה
שלא להיות בשבת כו' ע"ש, ועיין בבעל המאור ובר"מ בם ה
הלכות שופר (פ"ב) ובמלחמות ומוע"ד א"א (תקס"ח) ונהו
טעמי הפסיקתא שאף בלשכת אין מקדשין בגולה אלא
בזמן שהיו הב"ד יושבין: ומעברים את השנים היינו
עיר י"א ימים שיתחברים שנות החמה משנות הלבנה כ
שיתחלקו בערך ג' שנים שלשים יום או פחות מעט או
יותר מעט מוסיפין חודש אחד ועושין אותה השנה י"ג
חדשים והיא הנקראת שנה מעוברת שלא אפשר להיות
השנה י"ב חודש וכך וכך ימים שנאמר לחדשי השנה
(ממילא הי מרובה)
חדשים אתה מונה לשנה ולא אתה מונה ימים ועין ראת
מעוברת במנין לשנה עוברה יש במליה תוספת והוא
חולה וכן הוא השנה הנוסדה חודש על השנה הפשוטה:
בית הועד של כל העולם שנאמר כי מציון תצא תורה
ולפי שבציון וירושלים היו רואין בעין כגולה ונחוש
עוברים

אשר תקראו אותם בין בעדים בין שלא
בעדים בין שלא ראוהו עדים בין שראוהו
עדים הרי זה מקודש, שנאמר אשר ת
תקראו, ולמה היה ב"ד מעברין את החודש
בלשכת שהוא בית הועד של בית דין
לפיכך ראש השנה שחל להיות בשבת
אין תוקעין בכל בלשכת בזמן שהיו
ב"ד יושבין ומעברים את השנים והחדשים
אמר הקב"ה כיון הוא בית הועד של כל
העולם, שנאמר כי מציון תצא תורה ו
ודבר ה' מירושלים, לפיכך כשאמרה את
ציון

הירח כשן מגוף השמש הרבה ולמעות הצדדים מבעלו ח
חלקי התכונה הירח הוא חלק אחד מששת אלפים ושמונה
מאות מגוף השמש והירח עצמה גוף עכור שאין לה אור א
אור כלל (ולדעת חכמי התכונה האחרונים הירח הוא עולם
שלם ועליה ברואים כמו על
הארץ שאנחנו בה עליה) והירח
מקבלת האור מהשמש ולפיכך יהיה
המאור מכדור הירח יותר מחציו
והוא מאור השמש כמו שבוארו
בעלי חכמת התשבורת ולפיכך א
אין גם המאור מן הירח נראה כלו
לעינים אלא כשתהיה השמש כנגד
הירח בשוה בליל י"ד או ט"ו, אבל
אם תהיה הלבנה בפנים אחר מן
הגלגל אעפ"י שיותר מחציה מאיר
אינו נראה כלו לעינים אלא כפי מירח פ'
הטיית הירח מעל השמש, ואם יהיו
שניהם מכוונים זה למטה מזה על
אחד כאילו יהיו שניהם בקו אחד
מן הגלגל אחד למעלה ואחד למטה והוא עת קיבוצם אין נראה
מאור הירח כלום לפי שפני המאורים למעלה כלפי השמש ו
ופני הגלגלים למטה ואין בעין לראותם וכן אחר הקיבוץ
כיום אחד או קרוב לו לא תבואה לעין ופבאמרין בר"ה (כ')
עשרים וארבע שעות מיכסי סיהרא לדידן ע"ש, ובתשובה בושרא
וספרי התכונה ובהרמב"ם הלכות קידוש החודש ביאר באריכה
עפ"י דעת רז"ל ולדעת חכמי התכונה הלבנה נסתרת בכל חודש
ואינה נראית כמו ב' ימים או פחות או יותר מעט (לפעמים)
כמו יום אחד קודם שתדבק בשמש בסוף החודש וכמו יום א'
אחר שתדבק בשמש ותראה במערב בערב ובליל שתראה ב
במערב אחר שנסתרת הוא תחלת החודש ומונין מאותו הלילה
תשעה ועשרים יום ואם נראה הירח ליל שלשים יהיה יום ש
שלשים ראש החודש ואם לא נראה יהיה ראש החודש יום
אחד ושלשים ויהיה יום שלשים מחודש שעבר ואין עושין
לירח בליל אחד ושלשים בין שנראה בין שלא נראה, שאין לך
חודש לבנה יותר על ל' יום, חודש שיהיה כ"ט ונראה ירח
בליל ל' נקרא חודש חסר ואם לא נראה הירח ויהיה
החודש שעבר ל' יום נקרא חודש מעובר ונקרא חודש מלא
וירח שנראה בליל שלשים הוא הנקרא ירח שנראה בזמנו
ואם נראה בליל אחד ושלשים ולא נראה בליל שלשים הוא
הנקרא ירח שנראה בליל עבורו, אין ראיית הירח
מסורה לכל אדם כמו שבת בראשית שכל אחד מונה ששה
ושובת בז' אלא לב"ד הדבר מסור עד שיקדשוהו ב"ד
ויקבעו אותו היום ר"ח הוא שיהיה ר"ח שנאמר החודש ה
הזה לכם עדות זו תהיה מסורה לכם, בית דין
מחשבין בחשבונות כדרך שמחשבין האיצטגנינים שיודעין
מהלכות הכוכבים ומהלכם וחוקרין ומדקדקין עד שידעו
אם אפשר שיראה הירח בזמנו שהוא ליל שלשים או אי
אפשר אם ידעו שאפשר שיראה יושבין ומצפין לעדים כל
היום כלו שהוא יום שלשים אם באו עדים ודרשום וחקרום
כהלכה ונאמנו דבריהם מקדשין אותו ואם לא נראה ו
ולא באו עדים משלימין שלשים ויהיה חודש מעובר ואם
ידעו בחשבון שא"א שיראה אין יושבין ביום ל' ואין מצפין
לעדים

עומדים בעזרה היו מצומצמים לבם יותר לראות [illegible] ו
וללמוד תורה ורבדברים בספרי (פ') למען תלמד
ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה
עומדין בירושלים עד שיאכלו מעשר שני שלהם והיו רואין
שכולם עוסקין במלאכת שמים ובעזרה היו גם הם מצומצמים
לראות שמים ועוסקין בתורה ו
ורמ"ש הרמס' (בב"ק פ"א):

פיסקא [illegible] פתח השרצה
ודרש חזון ו
שופר בציון: ה"ג מהו יפה נוף
משוש כל הארץ יפה נוף לנופי:
לנופי [illegible] וברב"ה (פ"ג) אירא
אורשב"ל שהלכה לאחים [illegible]
שרייא היו שולין לולה ננופי
ולתרגמו שהוי לולה ננופי מלו
גרא יפה נוף משוש כל הארץ
ובשמות רבה (פ' ו") יפה נוף
לשון יוני שרין לולה ננופי ו
ובב"ר (פ' פ"א) ננופה היה ו
לעשות לפני אחותו ועדהיום ב
בלשון רומי ובלשון יון ונ"ב ביתר
הלשונות שבאגלים אירופא ואמו
בראות המרוות היפה נמפון"
חיבוע משירי הגויים הקדמונים
(מעטלאני) ואחרונים וגם ב
בלשון ארמי גם נאלו אחותי כלה
(שה"ב) תרגמו ושייך בחתונין
וגוברין פנישע כניבה לויצא,
אתי מלבנון כלה (שם) כנישתא
דישראל דדמיא לעיצא, ובבתוך
אחותי כלה (שם) כנישתא דישראל
דמתילא לנופי, ~~[illegible]~~
~~[illegible] יפה נוף~~
~~[illegible]~~ וכמ"ש יפה נוף מלשון
נופי כבשם וברבות, והוינו
ירושלים היתה יפה כבלה ה
הנקראת נופי: ~~[illegible] חוסיגם~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
ה"ג ב"א יפה נוף ארחב"ם היפה
בנופיה: היות מרחבת וגוה
בילקוט יהודי (רמ"ז ת"ג) ובדברים
(רמז תשצ"ב) ובישעיה (מ"ט רמז
שו"ב) ובגמריה (ט' רמז תע"ה)
הגירסא עושבה ארץ ישראל היתה
מרחבת ועולה מכל מדינה מתאים
הנו שרחבה מלמעלה וקצרה למטה
אבל בילקוט תהלים (מח רמז תשנ"ה)
הגירסא כבמדרשא אלמנא ו
לשון לואות קבל התיבה משיטיה
ועשיה

ציון ואת גוליה שנאמר ציון במשפט תפדה
ושביה בצדקה הם באים ומגלים בתשובה
[illegible] מה שהשלים בנביא חזון שופר בציון:

פיסקא ה"ג בב פתח רבי תנחומא בר' אבא
יפה נוף משוש כל ה
הארץ, מהו יפה נוף משוש כל הארץ, מהו י
יפה נוף לנופי, ב"א יפה אמר רבי ח
חנינא בר פפא היפה בנופיה כתאנה
הזו ששרשה בארץ ומתמרת ועולה ונופיה
יוצאה מכל צד והיא נאה לכך הוא קורא
את ירושלים יפה נוף שכך היא עשויה
להיות מרחבת ועולה ורחבה ונסבה
למעלה למעלה, ב"א יפה נוף א"ר ברכיה
היפה בהנהגה המועד שלה, ורבי יצחק אומר
היפה שהיא עשויה להעניק את אומות ה
העולם, ורבי לוי אומר יפה נוף שהכל
מייפים אותה ומשבחים אותה ומנוים לה
שבח, אמרה אני כלילת יופי אבל ירושלים
הכל אומרים מה נאה ומשובחת, הזאת
העיר שיאמרו כלילת יופי משוש כל הארץ,
יפה נוף אמר רבי לוי יפה שלה בהפת
המזבח, ב"א יפה נוף משוש כל הארץ
אמר רבי יוחנן אף טיפה של חשבונות
היה חוץ לירושלים וחשבונותיהם היו יוצאים
ועושים חוץ לירושלים תחת אותה הטיפה
שחוץ לעיר והיו אוכלים ושותים ושמחים ב
בתוך העיר: ב"א יפה נוף משוש כל ה
הארץ היפה כשל שהוא יוצא מתורה ומנפה
את הדינים ובורה נחמתי ומשמח כל הארץ
יפה נוף משוש כל הארץ, רבי יונתן של
בית גוברין הלך בתורה ורגטיא בידו
והיתה מרגליות ואף זו הוא משוש כל
הארץ ולא הספיק לומר עד שנמרק כל מה
שהיה בידו, הר ציון ירכתי צפון וכי
ציון בצפון הוא נתונה והלא אינה אלא
בדרום ומהו ירכתי צפון אלא שהיא
ערבוניה פרדסים על ירך המזבח צפונה
ומה קרית מלך רב עירו של מלך הכבוד
ב"א יפה נוף משוש כל הארץ, אומר רבי
לוי השמחה מציון ובאו ציון ברנה ו
ושמחת עולם על ראשם, הברכה משם
כטל חרמון שיורד על הררי ציון, כי שם
צוה

לעדים ואם באו עדים ויודעין בודאי שהם עידי שקר
או שנראה להם כמות לבנה מן העבים ואינה הלבנה
בהאירה, מצות עשה מן התורה על ב"ד שיחשבו וידעו
אם יראה הירח או לא יראה שידרשו את העדים עד
שיקדשו את החודש וישלחו ומודיעו שאר העם באי זה
יום הוא ר"ח, רמב"ם שידעו ב
באיזה יום הן המועדות ש
שנאמר אשר תקראו אותם ישעיה א'
מקראי קודש ונאמר ושמרת
את החוקה הזאת למועדה,
ועוד החשבונות של עיבורים
החודש ותקופות מה שמסרו תלים מ"ח
לחכמים ולמזלות בורעין
והאדם יודע כל דבר ודבר
אלו הדברים והראיה על
כל דבר ודבר הוא חכמת
התקופות והגימטריאות ש
שחברו בה חכמי יון ספרים
הרבה והם הנמצאים עכשיו
ביד החכמים, אבל הספרים
שחברו חכמי ישראל שהיו
בימי הנביאים מבני יששכר
לא הגיעו אלינו, ומאחר
שכל אלו הדברים בראיות
ברורות הם שאין בהם ב
דופי ולא לאדם להרהר
אחריהם אין חוששין למחבר איכה ב'
בין שחברו אותם נביאים
בין שחברו אותם עכו"ם ש
שכל דבר שנגלה טעמו ו
ונודעה אמתתו בראיות
שאין בהם דופי אין
סומכין על זה האיש ש
שאמרו או שלמדו על הראיה
שנגלתה והטעם שנודע
ע"כ הרמב"ם מיש הלכות ק
קידוש החודש וסוף פרק
י"ז עיין ובב"ד שקידשו את
החודש ע"פ חשבונם שלא
כוונו בין שוגגין בין מוטעין
בין אנוסים הוא מקודש,
וחייבים הכל לתקן המועדות
על היום שקידשו בו אע"פ תלים מ"ח
שזה יודע שטעו חייב
לסמוך עליהם שאין הדבר
מסור אלא להם ומי שצוה
לשמור המועדות הוא
צוה לסמוך עליהם שנאמר
אשר תקראו אותם (שם) נ"א ישעיה
בא"ד ע"כ רצה בתורה
אותם חסר ובגמרא ר"ה תלים קל"ג
בספרא

יד אלול [illegible] פסיקתא רבתי פרשה מ"ב תקעו שופר בציון פיסקא — גן אלהים

ושמה מבואר בחכמת [illegible] הגנזים (באוצר [illegible])
והעיון [illegible] ויגן דבר הפסיקתא והמדרשים
בגה לאשורו: ה"ג בתפלת העומר שלה ודרש נוף
לשון הנופה אבל בקולות מבושו ובתהלים (שם ושם) ו
וראו [illegible] שלה: והיינו אומות העולם פ"ב בקולות
תהלים (שם) ודרש נוף לשון ה
הנופות שוא ובן [illegible] קולות
[illegible] (שם) יפה נוף ה"ז אמר
נאה היא לעצמה שהיא [illegible]
לאומות העולם שנאמר להניף ג
גוים בנפת שוא: שהכל
[illegible] לה דרש נוף לשון הנפה
והתלמוד ובקולות תהלים (שם)
אומר גם בראשו [illegible] הנוסח ו
והראשון הוא בשט (פ' מ"ח) [illegible]
יפה נוף שהכל [illegible] לה
היפה שלא היתה [illegible] אלפ"ב
שנאמר בלבה את אומרת אני פ
[illegible] היא אומרת לעצמה
אבל אחרים לא אמרו לה, וכן הוא
אומר את אומרת לעצמך אבל א
אחרים לא אמרו לך זהו [illegible] ה
הדמיון לא [illegible] באומרו אמך אלא
[illegible] באומרו [illegible] ([illegible] והדברים [illegible]) אבל בציון
אינו כן הכל אומרים הזאת העיר שאמרו כלילת [illegible]
ולא עוד אלא משוש לכל הארץ: ה"ג אמר ה"ז יפה נוף
שלה בתפלת המגבת [illegible] בקולות תהלים (שם) [illegible]
רבה (פ' [illegible]) הגירסא הנכונה היא יפה נוף [illegible]
ועיי"ש [illegible] בפי' הראשון והמבואר שם וביום שמחת לבו
בבית המקדש [illegible] שלה שהשיג [illegible] בעצמו [illegible]
עי"ש וביפ"ת

והנופות הם [illegible] של ערבה [illegible] אחד עשר א
אמה שזוקפו אותן ביום הושענא רבה בצדי המזבח
וראשיהן כפופין על גבי המזבח (סוכה [illegible]): כיפה של
חשבונות [illegible] בשמות רבה ובקולות תהלים (שם ושם)
ובש"ס

וכיפה הוא בנין של אבנים [illegible] כפופה [illegible]
ובלשון עברי [illegible] על [illegible] (ירמיה כ') [illegible]
[illegible] (שם), אל [illegible] תרגומו כיפתא וכן
בלשון רז"ל [illegible] מחייב [illegible] (עירובין [illegible] י"א)
[illegible] כיפי [illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] (קידושין [illegible]) [illegible] לכיפה (סנהדרין
פ"א) [illegible] לכיפה (ע"ז [illegible]) [illegible] אחורי [illegible] ב
(ב"ב [illegible]) ג' [illegible] בכיפה (מגילה י"א) ואין
[illegible] תחת [illegible] כיפה והמדרשים
הרבה [illegible]: חוץ לירושלים ברבות (שם) [illegible]
למה שלא יחשב בירושלים [illegible] שיראה [illegible]
בחשבונו [illegible] או [illegible] ולו: [illegible]
בתוך [illegible] ברבות (שם) [illegible] שנראות [illegible]
כל הארץ: ה"ג ד"א היפה בט): [illegible] את [illegible]

[illegible]

בספרא (פ' אמור) ובירושלמי (ר"ה פ"ב) ובבבלי ([illegible])
אתם אפילו שוגגין [illegible] מזידין [illegible] במועדם אם
[illegible] אתם מועדי ואם לאו אינם מועדי וזהו כוונת
הפסיקתא שלפנינו:
[illegible] שנאמר כי [illegible]

צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, ה
התורה מציון תצא תורה, עזרה של ישראל
מציון שנאמר ישלח עזרך מציון, חיים מציון
[illegible] צוה ה' את הברכה חיים עד ה
העולם, ישועה מציון שנאמר מי יתן מ
מציון ישועות ישראל, ותקיעת שופר שבו
[illegible] גאולתן של ישראל מציון תקעו שופר
בציון הריעו בהר קדשי, כי בא יום ה
ה' כי קרוב:

פיסקא [illegible] ד"א תקעו שופר בציון [illegible]
[illegible] ואבדו
[illegible] ואני [illegible] אלהים [illegible]
טוב שתפיה [illegible] מחסי לספר כל מלאכותיך
אמר דוד [illegible] שהוא [illegible] בעולם

בילקוט תהלים (שם) הגירסא ומבעך את דגולה וע"ש ונוסחת הפסיקתא נכונה. ודרש יפה נוף מלשון נשים ל נדבות תניף (תהלים) : ר' יונתן של בית גוברין הכ"ה בילקוט תהלים (שם) אבל ברבות (שם). ובילקוט פקודי (שם) הגירסא משוש כל הארץ אמ"י מעשה היה בפרגמטוט אחד שהלך לירושלים למכור פלפלין הלך ונשב לו ולא מצא, וגהו גירסא נכונה אך שבפסיקתא אמרו שהפרגמטוט היה מבית גוברין) : ופרגמטיא עובר לסוחר (בראשית כ"ג) ת תרגום ירושלמי בפרגמטיא נפקת ובפסוקי תרגומים בפרגמטיא בג"ל והלשון אחד הוא כי בלשון יוני קורין לסחורה פרגמטיא בג"מ (והיינו גמל שלנו) רפאיה והברתה כמו ג"ע שלנו ובלשון רז"ל לעושה פרגמטיא לה"ם (ברכות ל"ג) מתכוין על פרגמטיא (ב"ב כ"א) שלש ב בפרגמטיא (ב"מ מ"ב) ועי' שם הסחורה קורין להסוחר ה המתעסק עמה פרגמטוט און פרגמטוט כמו בשמות רבה (פט"ו) ראו הפרגמטוט עומד ק גלוה וכן שתי פרגמטוטין שנכנסו למדינה ורש"ז : הג"ה והיתה אפרגוס אמר אף זו ואפרגוס בלשון יוני הוא גזל ומעוט ר ריוח בסחורה, ובמדרש ילקוט פינחס (רמז תשפ"ב) בפיסקא ביום השמיני עצרת לשנה פ פרגמטוטין שנכנסו למדינה אמר אחד לחבירו יש פרחון אנן כאחת אנו עושין אפרגיא ק במדינה ור"ל שעושין גזל במדינה ופי' הפסיקתא שלפעמים חשבו הסוחר לירושלים ומתחלה לא רצו ליתן לו כ"א מיעוט ריוח על ה הסחורה היה מלעיג ואמר אף זו ירושלים נקראת משוש כל הארץ הייתי שכל אחד יכול למכור סחורתו שם הרי אני יכול למכור ברווח ולא הספיק לגמור דיבורו עד שבאו סוחרים ומכר הכל כרצונו, ובילקוט פקודי (שם) מסיים אמר (הסוחר) ודאי זו היא משוש כל הארץ וכה"ג בשמות רבה (שם) ע"ש : ירכתי צפון סיפא דקרא יפה נוף קאזיל ודרש ; והוא אינה אלא בכרוס כידוע בחכמת מדידות כדור הארץ (געאגראפיא) ובמפה הגדולה (לאנד קארט) על ג גבולי ארץ ישראל ועיין בש"ט (פ' מ"ח) שם הגירסא יותר נכונה : מלך הגדול הקב"ה ועיין בש"ט וברבות וילקוט תהלים (שם ושם) גירסות שונות : אמר ר' לוי השמחה בויקרא רבה (פ' ל"ב) ובש"ט (פ' י"ד) ובילקוט ישעיה (ב' רמ"ז רנ"ט) הגירסא כל הברכות והנחמות והישועות שהקב"ה מביא על ישראל הכל מציון וע"ש גירסות שונות בהמפרשים ועיין ביפ"ת : ת תקעו שופר בציון כאן מסיים המדרש שפתח ר' תנחומא מפסוק יפה נוף :

הגה אבוד בעולם הבא כי הנה רחקיך יאבדו מהו הצמתה כל זונה ממך אמר לו הם הרשעים שמחליטים עצמם בעבירות ומזנחים עצמך הימך אף אתה מה עושה להם מחליטים לגיהנם למה שרחקו ונזחו הימך ואין הלשון הזה הצמתה אלא לשון מחלט שנאמר לצמיתות לקונה אותו לדורותיו אמר רבי פינחס ור' חונא לפי שהרשעים אומרים כמה ריבואים גיהנם מחזקת מאתים ריבוא שלש מאות ~~ריבואות~~ ריבוא כמה רשעים בכל דור ודור, אמר הקב"ה מפלטרים כל שאתם רבים בעולם אף היא מתרחבת בכל יום ומרחבת ומעמקת כך ערוך מאתמול תפתה העמיק הרחיבה הוי כי הנה רחקיך יאבדו ואני קרבת אלהים לי טוב מהו ואני לפי ששואלים את בלעם ואת נביאי ישראל שאלו את בלעם יש להם קץ של ישועה אמר להם הן אמרו לו ואימתי הוא אמר להם רחוק הוא אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב מרחוק את הקץ, שאלו לנביאי ישראל אמרו קרוב הוא כי קרוב יום אידם, בא ירמיה ואמר הילילו כי קרוב יום ה' בא משדי ואמר קרוב הוא כי הנה היום בא בוער כתנור, בא יואל ואמר כמותם תקעו שופר בציון כי בא יום ה' כי קרוב, אמר דוד כי הנה רחקיך יאבדו, זה בלעם וחביריו שרחקו את הקץ ואבדו מן העולם, אבל נביאי ישראל שהטיבתם להם שקירבו את ה הקץ היטב לו, אף אני שקרבתי את הקץ כמותם ואני שקרבתי לספר כל מלאכותיך, אמר רבי פינחס בשם ר' אחא אע"פ שגמר הקב"ה את בריית עולם ושבת מכל מלאכתו כמה שכתוב ויכל אלהים ביום השביעי ושבות אבל משתי מלאכות לא בטל מתן את הפורענות לרשעים ומתן מתן שכר טוב לצדיקים :

תקעו

ירמיה ב'
ישעיה ל"ג
תהלים ע"ג
במדבר כ"ד
יואל ב'
בראשית א'

פיסקא ר"מ ה' ר' תנחומא פתח כי הנה : שנאמר לצמיתות ומתרגמינן לחלוטין (סנהדרין ל"ו:) : שלש מאות ריבוא ואין דוקא אלא שדרך האגדות והמדרשים כשמדברים לשון הואי וגוזמא תופסים מספר שלש מ מאות ורבאמרינן בחולין (צ:) ובתמיד (פ"ט י') שדברה תורה והנביאים והחכמים לשון הואי ובל' מגומות בדברו חכמים לשון הואי תפוח שלש מאות כור (תמיד כ"ט י') ונמנו עליה (על הגפן של זהב) שלש מאות כהנים (תמיד שם מידות ל"ו) ושלש מאות כהנים מטבילין את הפרוכת (בירושלמי שקלים פ"ח ובבלי יב:) ובחולין (שם) פרש"י לשון הואי לשון ה הבאי שאינו מדקדק בדבריו ומוציא בפיו דבר שאינו ולא שיתכוין לשקר אלא לא דק ופתבו רב שרירא גאון ורב האי גאון בנו בתשובה שכשן שתורת אנשי התלמוד וראו כי לא כדקדוק נאמרו משניות הללו אלא לשון הבאי וכן נילו בדברים אלו שכן הם (ר"ל שנאמרו שלא בדקדוק) ועיין בערוך (ערך גוזמא) שהאריך בזה והביא הרבה דברים כאלה שנאמרו ב בדרך הבאי ובגוזמא וכן כאן בפסיקתא שלפניו הרשעים מחשיבים בעולם גיהנם מפני שמלעיגים ומתגרים ואומרים כ כמה רשעים יכול הגיהנם להחזיק אפילו דרך גוזמא והפלגה ג' מאות ריבוא וחוזרין ושואלים דרך תימה כמה רשעים ב בכל דור ר"ל הלא מיום שנברא העולם עד עכשיו בודאי היו רבבות וריבואי רבבות רשעים יותר ואם איה מקום גדול ו ורחב כל כך בגיהנם שיחזק כל הרשעים ועל זה משיב להם הקב"ה מפלטרים פי' מלשון אלפים כמו יכול שהגיהנם יתגדל

ויפול

ויכול אותם מפני שגם הוא מתרחב בכל יום : ה"ג אף הוא מתפתה בכל יום וכה"ג בילקוט ישעיה (ל' רמז ש"ב) : מ
מאתמול תפתה וכו"ש רז"ל (עירובין י"ט.) שכל המתפתה ביצרו נופל שם : הוי פי הנה רחביך ואבדו ר"ל שעי"ז ש
שהגיהנם מתרחב ומתרחק בכל יום לכן נאבדו הרשעים : ה"ג רחוק הוא שנאמר ארצנו וכה"ג בילקוט תהלים (ע"ג רמז
תת"ט) : בא ירמיה ואמר הילילו כי קרוב כה"ג בילקוט תהלים (שם) אבל פסוק זה אינו בירמיה כלל , וגם לא
נמצא בכל ספר ירמיה פסוק כי קרוב יום ה' אבל פסוק זה הילילו כי קרוב יום ה' הוא בישעיה (י"ג) לכן נראה
להגיה ישעיה במקום ירמיה : כי
הנה היום בא ואע"פ שלא כתוב
בפסוק זה לשון קרוב נראה ב
דברש מדלא כתיב היום יבוא רק
היום בא משמע שמעשה ובא וקרוב
הוא לבוא בכל עת : תקעו שופר
בציון מיפלגי בהא כי בא יום ה'
וגו' : אני שערבתי את הבן כמותם
ואני ערבתי אלהים לי נוחם שתי כך
אלהים מחסי כן נראה להגיה ור"ל
שע"י שערבתי את הבן יושיב ה' לו
שאומר לשום מחסי בו , וכן מוכח בנ
מגירסת הילקוט תהלים (שם) ואות
לספר כל מאמרותיך עכן כפ"ט הוא
ובדפוסן : ה"ג בריאת העולם :

פיסקא רמ"ט ה"ג ד"א תקעו בחודש:
ה"ג לימן לפני מרה :
מבקשים אנו לשמוע מפיו המאירתא
בילקוט יתרו (רמז רצ"ו) אמרו רצוננו
לשמוע מפי מלכינו ולא דומה שומע
מפי פרגוד לשומע מפי המלך א
אמר הקדוש תן להם מה שבקשו :
נעור כל יצה"ר המאירתא בפרקי
ד"א (פ) ובילקוט יתרו (רמז רצ"ו)
כל אותו הדור שמעו קולו שלהקב"ה
ומה להיות כמלאכי השרת וכו' ו
ובדברים רבה (פ"ב) מהו אשר
שמע ישאו וגדלו שעשה אותם כ
כמלאכים שנאמר אני אמרתי אלהים
אתם ועיין בפסיקתא עשרת דיברייא פרשה ( ) פיסקא ( ) כשאמרו נעשה ונשמע באותה השעה ניתן להם זיו
מזיו השכינה ועי"ש וכו' בפרשה א' נשא נפשי (פיסקא) : ה"ג ולא אמרו תן שלום לא שלוק ובמאירתא מע"ג (ה' י')
אמר להם משה לישראל כדאי טובה בענ כבודו טובה בשעה שאמר הקב"ה לישראל מי יתן והיה לבבם וגו' היה להם
לומר תן אתה ועי"ש בתוס' ובדברים רבה (פ"ב) ובילקוט תבוא (רמז תתק"מ) איתא כשאמר הקב"ה מי יתן והיה
לבבם וגומר שמעו ישראל ושתקו אריב"ל מה"ד לחבר (פי' חובר חבר) אחד עשה שראה עינה (נחש) אחת עשה אמר מי
יכול לחבר את זו אמרו לו ולא יאות החבר הכל מוכן כך כיון שאמר הקב"ה מי יתן וגומר היה להם לומר רבש"ע אתה תן
לפיכך אמר משה ולא נתן ה' לכם לב לדעת : ה"ג שאילו שעזר יצה"ר היה נעקר : אתמה לשון בתמיה : מי יתן בשני
גלויות היינו שכתוב בתהלים ספר ראשון (י"ד) ובספר שני ( ) ובמאירתא בש"ט (פ' י"ד) ובילקוט בתהלים (רמז תשנ"ג)
ותהלים (נ"ג רמז תרס"ג) הרב אמר כתוב אחד והתלמיד אמר כתוב אחד וכו' : שתי פעמים התינוקות בש"ט (פ' י"ד) ובילקוט
תהלים (שם) הגירסא ד"א למה כתוב שני פעמים ר' יודן בשם ריב"ל לפי שהתינוקות אומרים בכל יום שני פעמים אחד בשחרית
ואחד בערבית הושיענו אלהי ישענו לפיכך ב' פעמים מי יתן , אמר רבי תנחום אחריו יתיר לפני רבי חנינא ואמר לו ואמן
השיגרא זה אלא מפני שכתוב שני פעמים הושיענו אלהי ישענו אחד בספר תהלים ואחד בדברי הימים לפיכך כתיב
ב' פעמים מי יתן משל לבן מלך שאירס בת מלך וקבעו פרוזטוגמא ביום פלוני בנו של מלך מעכב לשמחתו בתו של מלך
מעכב לשמחתה מי מעכב פרוזטוגמא מעכבת כך הקב"ה מחכה לישועתן של ישראל וישראל מחכין לישועתו מי מעכב כ
פרוזטוגמא

פיסקא רפ"ט תקעו שופר בציון זש"ה מי יתן מציון ישועת ~~[illegible]~~ ישראל וגו' יגל יעקב תהלים י"ד
ישמח ישראל לפי שבשעה שעמדו ישראל בסיני ואמר
להם משה מבקש הקב"ה ליתן לכם אמרו לו רבינו משה כל אשר דבר ה' נעשה שמות כ"ד
ונשמע מיד מבקשים אנו לשמוע מפיו , אמר רבי חנן בשם רב אחא ערב לפני
הקב"ה התשובה שהשיבו למשה , ומיד נעקר כל יצר הרע שהיה בהם הוא
שהקדוש ברוך הוא אומר מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי אינו דברים ה'
אומר אלא לבבם יצר הטוב ויצר הרע שהיה בהם נעשו שניהם לבב אחד
של יצר טוב , אמר רבי יוחנן הקב"ה עומד ואומר מי יתן והיה לבבם זה
להם ולא אמרו תן שלום לא שלוק נעקר יצר הרע מבינותינו שאילו שאלו אותה ש
שעה שלא למות לא היו מתים , שאילו שעזר יצר היה נעקר מהם אלא ולא נתן שם כ"ט
ה' לכם לב לדעת אתמה לפי שאינו אמרת מי יתן והיה לבבם זה , אף אתם
סופכם להיות מתאוים ואומרים מי יתן מציון , ד"א מי יתן בשני גלויות אמר
רב הונא לפי שני פעמים התינוקות אומרים בבית הכנסת אחת בבוקר ואחת
בערב הושיענו ה' אלהינו , הושיענו ה' אלהינו לפיכך הקב"ה אומר שני
פעמים מי יתן מציון ישועת מי יתן שיגיע הזמן שאקרב גאולתם , רבי יהודה
בי רבי שלום בשם רבי שמעון בן לקיש אומר לא אלא שכתוב בשני מקומות ב
בתהלים הושיענו ה' אלהינו וקבצנו והצילנו מן הגוים ובדברי הימים נאמרו
הושיענו ישענו לפיכך הקב"ה אומר מי יתן מציון שני פעמים , ד"א מי יתן יגל
יעקב ישמח ישראל לא היה צריך לומר אלא יגיל אברהם יצחק ויעקב וישמחו ,
ישראל אלא למה יגל יעקב לפי שיעקב מעשר בישראל מעשרים וכשהם בצרה
לפיכך כשתבוא הגאולה לישראל הוא שמח עמהם יגל יעקב ישמח ישראל אימתי
יגל יעקב כשישמח ישראל כשם שדרש ריש לקיש דבר קשה הוא כשישראל חטאים
כאן יעקב לוקה במערת המכפלה לפיכך כשתבוא הגאולה הוא שמח עמהם
יגל יעקב ישמח ישראל , אבל ר' אלכסנדרי ברבי בצורה אחרת למה יגל יעקב
אלא אדם אם יש לו בן לגדל או נשא אשה מי שמח מי שהוא מאתן לסעודת ה
הקב"ה שהוא עתיד לצדיקים לעתיד לבוא שמע אלו ישראל קרואי מזומנין
לפיכך

פרנסטיקא שנאמר (ישעיה ס"ג) כי יום נקם בלבי, יגל יעקב ישמח ישראל יגל אברהם ישמח יצחק אין כתיב כאן אלא יגל יעקב ונאמר למה יעקב שמח מכל האבות אמר ר' יהושע דסכנין כשישראל חוטאין יעקב מרגיש במערת המכפלה שנאמר (הושע) כי עתה הזנית אפרים נטמא ישראל במערת המכפלה וכן כשתבוא השמחה יעקב שמח יותר מכל האבות, דבר אחר לפי שהוא מזומן לסעודה שנאמר (ישעיה מ"ח) שמע אלי יעקב וישראל מקוראי מהו מקוראי מזומני כמה דאת אמר ויתן לו מקום ב בראש הקרואים, ורב אמר משל למשתה בתו מי שמח לא אביה של כלה שנאמר (שם כ"ט) כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. הוי כשתבוא הגאולה והישועה לישראל יעקב ישמח יותר מכל האבות, לכך נאמר יגל יעקב ישמח ישראל ומצאתי המאמר הזה בילקוט ישעיה (רמז ש"ס) וברבות וילקוט איכה (רמז תתרע"ב) וזוהי ויבאר ביעקב אמר ר"ל כשהפורעניות באה אין מרגיש בה אלא יעקב מאי טעמא ויבאר יעקב וגומר וכשהטובה באה אין מרגיש בה אלא יעקב שנאמר יגל יעקב וגומר:

פיסקא ה"ט ילמדנו רבינו בתחלתא (פ' וירא):

שנו רבותינו במשנה (פ' הזהב): ונקרו אונאת דברים מאונאת ממון (ב"מ נ"ח: טוש"ע ח"מ סי' רכ"ח) ואסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת עכו"ם (חולין צ"ד:): ה"ג ולא פירשתי מה האילן שאכל אדה"ר ממנו: ה"ג מה היה וזה שאלת הפסיקתא: חטים היו ונקרא עץ הדעת טוב ורע לפי שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן כדאמרינן בברכות (מ') ובסנהדרין (ע':) ובב"ר (פ' ט"ו) איתא כד לא הוי בבר נש בריה איון אמרין לא אכל ההוא איניש פיתא בחייו מן יומוי וזהו על דרך שאמרו בהוריות (יג:) ה' דברים יפים לתלמוד האוכל פת חטין ורש"י חטין עצמם ופרש"י ה"ג בברכות (שם) חטה מין אילן הוא ו ואע"פ שחיטה אינה עץ כדי לזה על פרש"י התוס' בשבת (פ"ב: ד"ה כל) או כמו שתירץ ר' גלוזא בב"ר (שם) מתחלה היו כתמרי לבנון: תאנה היה (ברכות וסנהדרין) וב"ר שם ושם): ענבים היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין (ברכות וסנהדרין שם ושם) וכתיב ענבימו ענבי רוש אשכלות מרורות למו אותן האשכלות הביאו מרורות לעולם (ב"ר שם) ובמדרש ענבימו ענבי רוש בנוי של אדה"ר אתם שגרם עליהם מיתה ועל כל תולדותיו הבאים אחריו (ספרי האזינו) ועיין בתוס' ובב"ר (שם ושם) חלופי שמות האמוראים בהמימרות: אתרוג היה כי עץ בב"ר שם ובילקוט בראשית (רמז כ"ט) איתא ותרא האשה כי טוב העץ ונאמר אמרת צא וראה איזה אילן שעצו נאכל כפריו ואין אתה מוצא אלא אתרוג ורבא וכן מסורה ( ) ואלופים והתאנים נקראים עץ הדעת עכ"ל ע"ש רז"ל (יומא ע"ו: סנהדרין ע' הוריות יג:) חמרי וריחנא פקחין: לא גילה הקב"ה אותו אילן לאדם ולא עתיד לגלות ועיין בב"ר (שם) והובא כליג אחד שפירשוהו: מונין את האשה כ כמעשה בבריות:

לפיכך כשתבוא סעודה גאולה הוא שמח שהוא מזומן לסעודה, יגל יעקב אימתי כל אלו כשירגעו שופר בציון שנאמר תקעו שופר בציון הריעו בהר קדשי כי בא יום ה' כי קרוב, כך דרש ר' תנחומא בר' אבא:

סליק פרשתא מ"ב תקעו שופר בציון:

פרשתא מ"ג וה' פקד את שרה

פיסקא ה"ט ילמדנו רבינו איזה הוא הונייה שאמרו שלא יונה אדם חבירו כך שנו רבותינו לא יאמר לו בהמה חפץ זה ואינו רוצה ליקח ואם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים ואם גר הוא לא יאמר לו זכור מעשיך ומעשה אבותיך, אמר הקב"ה דייך שלי לו כביכול אני כשבראתי עולמי, לא ביקשתי להונות לבריותי ולא פירסמתי מה האילן שאכל ממנו אדם הראשון הימנו ומת, מה היה ר"מ אומר חיטים היה, רבי יוסי אומר תאנה היה, רבי יהודה בר' עילאי אומר ענבים היה, רבי אבא דמן עכו אומר אתרוג היה כדי עץ, רבי עזריה אומר ורבי יהודה ברבי סימון אמרו בשם רבי יהושע בן לוי לא גילה אותו ולא מגלה אותו למה שלא יהיו אומר האילן
ויקרא כ' הזה מבוא מות לעולם, וכן הוא אומר ואת הבהמה תהרוגו איש האשה חטאה בהמה מה חטאה אלא שלא יהא רואים אותה ואומר זו היא שנסקלה פלוני על ידה ויהיו מונין את האשה, ומי הוא שמונה את חבירו ע"ש, אתה מוצא שרה הונה עבדה ונעלה
בראשית ט"ז שרה שאמרה הנה נא עצרני ה' מלדת אמר הקב"ה הונת את עבדך חייך את אומרת עצרני ה' בו בלשון אני פוקדיך מנין ממה שקרינן בענין וה' פקד את שרה כאשר אמר:

תהלים קי"ט פיסקא ר"ע כך פתח רבי תנחומא זהו שאמר רוח הקודש ע"י דוד מלך ישראל לעולם ה' דברך נצב בשמים בא וראה וכנה את הכתוב
דה"ב ו' כל מה שיש בו בפרשת בחודש השביעי ואתה מוצא עטרה אף שלמה ותדבר בכפיך ובידך

פיסקא ר"ע תאנה היה כתב הרמב"ן ורבים אמרו כי עץ הדעת עץ תאנה בעבור שמצאו ו ויתפרו עלה תאנה ואלו היה כן היה הכתוב אומר ויתפרו עלה עץ הדעת עכ"ל ואין קושיתו כלום אחרי שכבר קדמוהו רז"ל שאמרו כן בברכות (מ.) ובסנהדרין (ע:) ובב"ר (פ' ט"ו) שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו שנאמר ויתפרו עלה תאנה וקושיית הרמב"ן ז"ל דאם היה כתוב ויתפרו עלה עץ הדעת מאין הוינו, יודעים דתאנה היה, וגם אין ל להקשות דליכתוב נמי ועץ התאנה בגן על הדעת לפי שעיקר כוונת הכתוב ללמדנו סגולות העץ ואיך נמשך אדם באכילתו לדעת טוב ורע ומה גם שאין כוונת הכתוב לגלות בהדיא ורז"ל לגלות והטעם שנקראת התאנה עץ הדעת ז"ל רש"י בב"ר (פ' י"ט ופ' כ"ה) ובגדולת רבה (פ' ברבות הטובה) שהתאנה מוסיפה חכמה ע"ש וביפ"ת:

פיסקא ר"ע כך פתח כשנרצה לדרוש וה' פקד: ופתח את הפתח כלומר שבעל הספר לא רצה לכפול דבריו (עיין) ש שה'

שרי תנחומא פרה כאן בפסוק לעולם ה' וכל הגל רש"ל בפרשת החודש (פי' מ"א פיסקא רלח) ולהלן עד אחד היה אברהם ובפרש לעולם ה' מבית הרחמים אך כאן וה' פקד את שרה במדת הרחמים ע"ש רק שהוסיף עוד המאמר שבפסוק, ובב"ר (פ' נ"ג) וה' פקד ונאמר לעולם ה' דברך נצב בשמים הא בארץ לא אלא מה שאמרת לאברהם בשמים למועד אשוב אליך כעת חיה [illegible] שוב נא הבט משמים ונאמר שוב ונשב מה שאמרת לאברהם הבט נא השמימה כו' ע"ש ועיי' בפסיקתא (שם פיסקא ר"מא) באחד לחודש בגדלות אברהם לוחד היה אברהם ע"ש פירושינו:

וביבך לאמר אמרת לאבי הנה בן נולד לך ושלמה יהיה שמו שלום ושקט יהיה בימיו לא עשית כן ויושב יהודה וישראל לבטח אמרת לו והוא יבנה בית לשמי לא עשית מלכים א' ד' כן ויבן שלמה את הבית הוי ותדבר בפיך ובידך מלאת אמרת לאברהם הבט נא השמימה וספור את הכוכבים כה יהיה זרעך ולא עשית כן מה משה אומר להם הנכם היום ככוכבי השמים אמרת לו שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ולא שאמרת אלא ועוד שעשית וה' פקד את שרה כאשר אמר הוי ותדבר בפיך ובידך מלאת:

פיסקא ר"נא ותדבר בפיך ~~ובלבבך~~ ובידך מלאת א

בראשית י"ח אמרת לאברהם וא"ע"ג דבהדיא כתיב בקרא שמרת לעבדך דוד אבי כתב בב"ב לפי שבאותו כשה שם נ"א עמה הדבירו בנסתר פעמים רבות ולא הזכיר אותו עבדה' ע"ש, ועוד י"ל משום דפתח בשומר הברית והחסד לעבדך ומסיים אשר שמרת לעבדך דוד אבי ואינו נכון והביא ראיה ממעשה יחיד לכך אמר שדבר לכל העולם באברהם שנקרא עבד ה' ~~כאמור~~ כאמור בעבור אברהם עבדי ושמר לו ה' את הברית אשר שם ט"ו הבטיחו בפיו על בשורת הזרע וקיים לו ואח"כ יפה אמר שומר הברית לעבדיך בלשון רבים ואם לא כן כל ענינו סמוך על היודע מאברהם שמות י"ב שענינו בזה וזה ועיין ביפ"ת:

פיסקא ר"נב בא וה' פקד את שרה אמר רבי אליעזר כל מקום שנאמר ו וה' הוא ובית דינו שהיו המלאכים אומרים לו רבש"ע בזמן שיולדת אברהם שאם אין אתה מולידו עכשיו תורתך הייתה מדוייק' היאך אלא אמר רבי יהודה הלוי בשם ר' שלום בן שבעים שנה היה אברהם כשהסיע הקב"ה עמו בין הבתרים ונגד עליה ידע תדע כי גר יהיה זרעך משיהא לך זרע בעולם משאברהם ארבע מאות שנה ונמצא לדורה התורה לבריאת העולם ותנה מה ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה והיום אברהם בן מאה שנה ואם אין אתה מולידו עכשיו אתה מביטל את תורתך ועוד שאתה מוהרה כגון בדין הוי הוי שיפקד וה' פקד:

פיסקא ר"נג בא וה' פקד מה כתיב למעלה מן הענין וה' המטיר על סדום ועל עמורה בראשית י"ט גפרית ואש מאת ה' מן השמים חורבנה של סדום כיון שמצאו המלאכים הולכים לוט ואת שתי בנותיו היו בנות לוט סבורות שמא שחרב את העולם כדור המבול והן עוסקות בשורות אביהן ה' ושונים עמו ומתעברות הימנו כיון שראה והשקין את אביהן ה' אמר ר' אליעזר אע"פ שאין דרך האשה לעבר מן

שאתה משוה הלשון חסר ומוטעה ונ"ל שאתה מסיח לענין אך שלמה אמר ותדבר בפיך ובידך מלאת כיום הזה ושלשה כתובים הם אשר דבר בענין את דוד אבי ובידו מלא לאמר, והשני אשר שמרת לעבדך דוד אבי את אשר דברת לו ותדבר בפיך ובידך מלאת כיום הזה ושניהם במלכים (א' ח') והשלישי בדה"ב (פ' ו') אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידיו מלא לאמר ובלשון הפסיקתא עירבו שני כתובים יחד אבל הגירסא הנכונה כמ"ש ורי"ה בב"ר (פ' נ"ג) אשר שמרת לעבדך זה אברהם את אשר דברת לו למועד אשוב אליך ותדבר בפיך ובידך מלאת כיום הזה וה' פקד את שרה ופי' ענין הפסיקתא נראה דבדין מדרשים וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר שנאמר בקיבה ואמירה ואח"כ עשייה ודיבור וקשה לא ידענו היכן דיבר ומצינו שאברהם נתבשר ב' בשורות בשורת הזרע ובשורת הירושה שנדעו וירשו ה הארץ אבל לשרה לא נתבשר אלא בשורת הזרע לבד ואמרינן ב במכילתא ( ) וה' פקד את שרה ונאמר והיכן דבר אבל שרה אשתך ונאמר כיוצא בדבר אתה אומר ויעש ה' לשרה ונאמר והיכן דיבר ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית ע"ש בזה יתחבר ועיין בפרש"י בחומש ובמפרשים ואיתא בב"ר (שם) כאשר אמר מה שאמר לה ע"י מלאך ויעש ה' לשרה כאשר דיבר מה שאמר לה הוא ע"ש ביפ"ת, והפסיקתא מפרש בדיבור הוא שוב אשוב ולמועד אשוב אליך והוא דיבר הקב"ה בעצמו וכפי' הראב"ע והאשמועין [illegible] קיים ה' דברו ועשה שנתן לה זרע ואף שהדין ה היה והזרע מנוה מפני חטא כחון שרה שהיה אחר הבטחת שוב אשוב אעפ"כ הקב"ה קיים דברו וכדאיתא בב"ר (שם) ההוא אמר ולא יעשה בשעה שאמר לו הקב"ה שוב אשוב אליך לא אמר אל וירבב אלא וה' פקד את שרה וכן כל הענין כאן בפסיקתא בדוד ושלמה אעפ"י שחטאו אחר ההבטחה מ"מ קיים ועשה הש"י הבטחתו וזהו שאמר בענין לא עשית כן על ברשיה ועיין בב"ר ובילקוט ומפרשים ותבין אחר שהרחבנו להאריך:

פיסקא [illegible] ובית דינו כה בב"ר (פ' נ"א) ובשמות רבה (פ' י"ב) לעיל בתנחומא (פ' [illegible]) ובירושלמי ברכות (פ"ט) מסיים ובנין אב שבכולם וה' דבר עליך רעה (מלכים א' כ"ב) ור"ל אע"ג דהא הוא מדת רחמים. שנקרא מ"ו יתירה ברשות שהוא מדת הדין אלא גם ביום הקשה ומ"ש היינו דרך

השם

השם ויתרא בפרשיות הפר ועיין חדושי ורא"ש ואחרי מע"ש פ' ב"ק ובמנחת יהודה וביפ"ת בב"ר (פ' נ"ג) : מדוייקת
דבר שאינו מקשה כתשון נקרא דיוק והתאר דייקן כמו אחוה מרגלא גייסנא (ע"ז י"א) והרבה בדברי רז"ל : האיך
איך תהיה מדוייקת ומפרש אלא אר"י : ה"ג משיראה לך גרע' וה"ה בב"ר (פ' מ"ב) ובילקוט לך לך (רמז ע"ג) ועיין ברמב"ן
ומפרשים (שם) ובתוס' שבת (י':) ובמש"ו ומהרש"א שם ובשל"ה (דף ש"ס מצה שמורה) ד"ה ברוך שומר : שלשים שנה ות'
שנה ובמצרים לא היו רק רד"ו
שנה אך שהתחילו למנות ה
הגזירות מלידת יצחק ת' שנה
והשלשים שנה היה מברית בין
הבתרים שהיה אז אברהם בן
ע' שנה וכיון שאברהם בן מאה
שנה ~~היה מברית בין הבתרים~~
כבר עברו השלשים שנה ולא
אין אתה פוקד עתה שיהיה
לו זרע כדי שיתחילו הת' שנה
של גזרות אתה משהה את הקץ
שיהיה יותר מת"ל שנה ומגרע
אתה בעצמך את תורתך :
ה"ג ועצמך אתה מגרע תורתך
וה"ה בילקוט ראובני (פ' וירא)
ומסיים שם ועוד בדין הוא ש
שתפקוד שנאמר וה' פקד את
שרה ונאמר למועד אשר דיבר
אתו אלהים ע"ש : ה"ג הוי
וה' פקד :

פיסקא ר"ל מן בעולה ראשונה
כדאיתא ביבמות (ל"ד.) וכתב ביפ"ת
בב"ר (פ' נ"ג) דהדבר נפלא לה
אבל חכמי הטבעות (אנטאמיא)
האריכו בזה עפ"י יסודי הטבע
וכל חכמה זו עיין במעשה
טוביה ובספריהם : שלטו
בעצמם בב"ר (פ' נ"ג) איתא ש
שלטו בעצמן והוציאו זרען ו
ונתעברו מביאה ראשונה ונ"ל
שמיעכו באצבען והוציאו בתוליהן
כדאיתא ביבמות (ל"ד:) אצל
תמר ומיעוטות של בית רבי ע"ש : חוקר לב כדאיתא בנזיר (כ"ג.) צדיקים ילכו בם ונאמר משל ללוט ושתי בנותיו עם
ואין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה כו' (שם : ב"ק ל"ח:) ע"ש ובב"ר (פ' נ"א) : עמוני ולא עמונית (ירושלמי,
יבמות פ"ח בבלי ע"ז.) ומדרש (רות) : בדין הוא שיפקוד בב"ר (שם) איתא בנותיו של לוט הולכות לעשות עבירה
ונתפקדו באיזה זכות בזכות מואב כו' אב שנאמר באברהם כי אב המון גוים נתתיך :

פיסקא רע"ב ויסע משם אברהם בב"ר (פ' נ"ב) ובילקוט וירא (רמז פ"ג) איתא כיון שחרב מגדל סדום ופסקו ה
העוברים ושבים אמר מה אני מפסיק צדקה מביתי הלך ונטע לו אוהל בגרר ה"ג
ויסע משם אברהם : וחטף את שרה כדאיתא בילקוט (שם רמז פ"ג) וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה אפשר
שהולידה אותה לא לקחה בשביל כרסה אלא בטובתה : שפך עליו הקב"ה [illegible] ושינן שפך ופי שאין הקב"ה
עושה על נביאי אומות העולם אלא בלילה ובחצי דבור ובלשון טומאה כדאיתא בב"ר ובילקוט (שם ושם) ועיין
בילקוט בפרקי בלעם ובמ"נ ח"א (פ"ב) וח"ב (פ' מ"ו ומ"ב) ובזוהר ותקו' מדרגות ענינים אלו : שטומאה הסתרה
הלשון

מן בעולה ראשונה אלא אלו שלטו בעצמן ועיברו מן בעולה ראשונה ולא מתבקשות
לגדלות את אביהן אלא אמרו לא ברא הקב"ה את האדם אלא על פריה ורביה
והרי הוא חרב כדור המבול מהיכן יש לו להתקיים הן לא מלט אותנו הקב"ה א
אלא לקיימו ממנו ולא היו יודעים שסדום בלבד חרבה אבל היו יודעים שאמרו
בראשית י"ט העולמים כי משחיתים אנחנו את המקום הזה אמר הקב"ה אני מכיר שהיה
ירמיה י"ז כל בריה אע"פ שלא חשבו במעשה מחשבה יפה אלא אני יודע את הלבבות אני ה'
חוקר לב ובוחן כליות לפיכך כשהוא בא לרחמים ריחם את עמון ולא עמונית מואבי ולא
מואבית אמרו חכמים רבש"ע אלו הולכות ושונות עם אביהן בעולה אחת ומתעברות מ
מתגברות בעולם והצדקת הזה מעשר כל השנים הללו בדין הוא שיפקוד וה' פקד :

פיסקא רע"ב וה' פקד מה כתיב למעלה חורבנה של סדום שבזמן שהיתה סדום קיימת
היה אברהם גר בארצות הללו והיה מקבל את העוברים
ואת השבים וכיון שחרבה היה עומד ונוסע מן הארצות הללו והלך לו לארץ פ
בראשית כ' פלשתים מה שנאמר ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישלח אבימלך מלך פלשתים
שם כיון ששלח וחטף את שרה שפך עליו הקב"ה ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה
אמר רבי יוחנן אחד מן המלאכות שטומאה הטהור את עצמו כיון שבא לזווג לה
שם מיד נגלה עליו אמר לו הנך מת על האשה והוא בעולת בעל מה עשה לו הקב"ה
שם ויבש כל המעיינות שלו ושל ביתו ושל כל המלכות כי עצור עצר ה' בעד כל רחם ש
שנה רבי אליעזר אחד הגדולים ואחד הקטנים אחד האנשים ואחד הנשים ואחד
העבדים סתם הקב"ה את המעיינות שלהם אחד מהם לא השתין מים ולא נפנה
ולא הוציא לחה מאפיו ולא במעשה מעיינות כולם עצורים וסתומים ומבושים, ועל
כך אמר על דבר שרי אשת אברם כדי לענות את שרי הוא אלא אחד מהם עומד
עם חבירו בשוק ואומר לו אין אתה יודע מה היה לי הלילה הזה כך וכך
הצער ואותו אומר לו אף אני כך והם מסיחין אלו ואלו ואומר השמים עוד ולוה
אחד ואנו מתים היאך היתה שרה מתענגת שהיו חוגרים ואומרים ומה שהיתה
חולמת כך הצער אותו שהיתה רואה אצלו צריך אתה לשאל מה מתפעים
שם שם נעשו בו הוי כי עצר עצר ה' על דבר שרי, ואמר לו הקב"ה הנך מת על האשה
אשר לקחת אמר לו אבימלך רבש"ע הסתרות והעצלות לפניך גלוים לא היתה
שם מכיר בה שאתה הורגני, ואבימלך לא קרב אליה הגוי גם צדיק תהרוג :
ב"א

הלשון חסר ובתנחומא (פ' וירא) הגירסא ויבא אלהים אל לבן ויאמר זה אחד משני מקומות שנראה הקדוש ברוך הוא בשביל הצדיקים כאן ובמקום אחר ויבא אלהים אל אבימלך ויאמר : כלום עצורים וחתומים ברים ורואה בעצר עצר בעד כל רחם פדאורתא בב"ר והילקוט (שם ושם) כי עצור עצר עצירה בפה בירון באוזן עצירה מלמעלה ומלמטה ומפניש אחרון ביבמ' (ל"ב י) כי עצר עצר ה' א"א שתי עצירות אלו לזה אחת באיש שפרפת בזרע שתים באשה שפרפת בזרע וילדה בתנחומא תנא שתים באיש שפרפת בזרע ושתים שלשה באשה שפרפת בזרע ושתים וילדה · רבינא אמר ש שלשה באיש שפרפת בזרע ושתים ופי' טבעות ארבעה באשה ש שפרפת בזרע ושתים ופי' טבעות וילדה · בעד כל רחם אפילו ת תרנגולת של אבימלך לא הטילה ביצתה : על דבר שרי בב"ר (פ' מ"א ופ' נ"ב) הכל אומרים על דבר שרי אשת אברם כו' אמר ר' כל אותה הלילה היה מלאך עומד ומגלב בידו והיה מתיין בשרה אם אמרה לו מחי מחי (והכתוב היה מכה) ואם אמרה לה שבוק היה (הנח היה מניח) כו' ע"ש ובתנחומא (פ' לך) מפורש מהו על דבר שרי באותו שעה ירד מלאך מן השמים ושרביט בידו בא פרעה לשלוף מנעלו היה מכהו בידו בא ליגע בבגדיה היה מכהו והיה שוק המלאך בשרה על כל מה ומטר מני שכך כתוב על דבר שרי על דבור שרי לא נאמר ולא על יוסף ולא על אבותי ולא בדבור ולא ב בגלל אלא על דבר שרי ואם א אומרת שרי שילכה היה מכהו ואם אומרת שמתין לו ממלה (מעט) היה עושה ע"ש : כדי לנגוע את שרה כשאמרה לבן : ומה שהיתה חוץ ממנו ר"ל שנשחו כ"ו בעצמם אם בנו שהיינו חוץ מפלטין של שרה ואבימלך עשה הקב"ה שפטים עא"ז שבפלטין עצמו שהיתה שרה ילינה שם שעשה הקב"ה שפטים גדולים באבימלך שלא יגע בשרה ועל ידי כך היתה שרה מתגנת שידעו הכל ששרה נקייה וטהורה ש שלא נגע בה אבימלך כלל : ולא היית מכיר בה שהילו אשתו שתהרגני בשבילה : ד"א תהלה נתחך ד"א : ה"ג ד"א הגוי גם

ד"א תהלה אתה דורש שהיה הגוי גם צדיק אע"פ שאני גוי אני ירא שמים · ד"א הגוי גם צדיק אמר לו אם הורגני אתה אם עי' תהרוג גם צדיק אף דור המבול ודור הפלגה צדיקים היו אם כן דנתם אותם בלא התראה הגוי גם צדיק תהרוג ד"א הגוי גם צדיק אמר אם גוי תהרוג גם צדיק תהרוג · אם הורג אתה לאבימלך הרוג אף לאברהם למה אמר ר' ברכיה הכהן בר' שאלתי אותו מה הילו אשתך אמר אחותי הילו חברתי ושאלתי אותה האשה את אומרת לאו נולא אחותו אני אע"פ כן שאלתי לבני ביתך ואמרו אחותו הילו הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא כי בתום לבבי עשיתי זאת ולא היא לעצמה אלא והילו אף בני ביתה בתום לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת אמר לו הקב"ה גם אנכי ידעתי כי בתום לבבך עשית זאת אלא לך לולו ואחשך גם אנכי אותך מחטו לי, אמר רבי לוי, לאחד שהיה רכוב על הסוס ותשגן מושלך לפני הסוס רץ בלא לדוש הנער תפש אותו האיש הבלונס עמד לו הסוס התחילו הכל מקלסים את הסוס אמר לו אותו האיש אילולי אני שתפשתי את הסוס הבלונס היה חי כך אמר לו הקב"ה ואחשך גם אנכי אותך מחטוא לי ולא השב אשת האיש כי נביא הוא מיד אבימלך משכים ומחזירה ומכבד את אברהם ומבקש הימנו שיתפלל עליו שוותרו והיה אברהם מתפלל וכולם מתרפאין מן עצירתן ולא עוד אלא עיברו כל בני ביתו של אבימלך וילדו זכרים שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת ביתו ואמהתיו וילדו , לאוהבו של מלך שהיה סקנגות תפוסה כל זמן אשרא שניה הרבה אחרו הספינה של אוהבך תפוסה ולא ה השריח עליה לפניהם ונפשו של אחרים הלא פונה ונשו אותו נפנית כדאי הוא שיתפללו כך כשנתפלל אברהם על אבימלך ועל אשתו ועיברו וילדו עמדו המלאכים מלוחים ואומרים רבש"ע שרה שהיתה עקרה כל השנים הללו ואשתו של אבימלך היתה עקרה ומשין שהיתה עקרה שנאמר וירפא אלהים את אבימלך ואת א אשתו

בראשית כ'

ע"ש : כדי לנגוע את שרה כשאמרה לבן

וקרובי ביתוהם : מורגרא בודיא גם הוא לא בריש ובפאורתא בב"ר (שם) הילו מחזירה ומאליה ובב' ובילקוט (שם) : אף בני ביתה

~~ואנשי ביתה כולם אמרו כן : הבלונס ע"ס ור"ל הפלונס ופירושו בלשון יוני חלף הרסן אשר כבר בולמים עדי הסוס והרכב ותרבו ממריצתו והטורח כתבו הרכב ובפאורתא בתנחומא (פ' בלק) ובמדבר רבה (פ' כ') ושם דבר קטן האדם שנותן פלונס בפי בהמה ובאגדת (פ' כ"ב) אדם שיש בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה דומה לסוס שיש לו פלונס ואדם שאין בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה דומה לסוס שאין לו פלונס כיון שרוכב עליו זורקו בבת אחת ועיין בערוך והמ"ת במדבר רבה (שם) עלה שגרס בלונס ולא ידע שורש המלה ופירושו בלשון יוני וגם במדרש (שם) שבש"ס איתא הגירסא לסוס שיש לו כליס נאים ואדם שאין בו מע"ט ולמד תורה הרבה דומה לסוס שאין לו רסן ובלום וגם נ"ב ע"ס כי המדפיסים עשו מן תיבת כלי נס פלנס נאים ובסיפא דמילתא הוה כתיב על הגליון הבול של פלונס רסן ובלום והעתיקו ה המדפיסים כדרכם התיבות מהגליון והשמיטו תיבת פלונס כי לא ידעו לפרשו~~ ~~ותמהני על שני גדולי הדור הבקיאים בלא תלמוד ור"פ בתרגום על הש"ס ועל אגדות שלא הרגישו בזה~~ : היה חי בתמיה : מחטוא לי בב"ר (פ' נ"ב) משל לגבור שהיה רוכב על הסוס ועבר לפני בנו של מלך ... ~~עסיים מחטוך לי , צריך המחטיאך בידי הוא מסור ואני מנעתיך מלחטוא מכתיך מן החטא והשבח שלי הוא ולא שלך~~

ובשמות רבה (פ' כ') הוא היה מבקש ואני לא הנחתיו ואני הוא שמשמרו שנאמר אל תתן ה' מאווי רשע לכך נאמר ומחך

ומחך

~~ופריו וצלו הדרוש (ערף [illegible]) בריא [illegible] [illegible] (פתח) הדין אמרא~~
~~והדין כותרין [illegible] [illegible] והוי [illegible] [illegible] הסוס מלשון יון כך~~
~~שמו [illegible] ובחם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כן אלא פרי~~
~~באמת [illegible] [illegible] הגה והבין [illegible] [illegible] חזה ומבחר (פ"ט)~~
~~[illegible] כמו [illegible] פרי [illegible] [illegible] :~~

ומה לחמור וכו' ע"ש : ויתרו ה"ל שוויתר ומחל לו והתפלל ב
בלידו : ה"ג שהרתה ספרינה תבוסה : אמרו בלשון
וגם ורמז עבורה הנקיות באונס והכרח ... (פיסקא מ"ג) :
~~וגם כל הנפש והעובד באונס והפתח ובדברי רז"ל שעשה~~
~~אספרוא כתב"א (עדיין לא סוער וכו') שנעשית אספרוא (בה"~~
~~א"ח) ועשו בו אספרוא (ועיין ה"ה)~~
~~אספרוא לבת פרעה (...) ...~~
~~ובמדרשים הרבה~~ : של אחרים
הוא פונה החורות להליכה [
לביתם : הוא ובית דינו שעמו
וכל הקב"ה שתעבור שרה וכו'
וכו' (פיסקא ר"ג) :

פיסקא ר"ה כאשר דבר בחלב
ויתרא דבנה
ואמר משה ודיבר דרש כל אחד
וכנידת החלב הוא כדאמרינן
(בב"מ פ"ג י') ובתנחומא (פ' תולדות)
שהאומות אמרו אסופי הביאו
מהשוק ועשה נס לשרה שנפתחו
דדיה כשני מעיינות והניקה
בנים הרבה ע"ש : ר' נחמיה אומר
עיין בב"ר (פ' נ"ג) אבל הגירסא
הנכונה היא בב"ר (פ' מ"ג) אל
רבי נחמיה (ז"ל) וכו' כבר כ
נתבשרה בחלב והוא עדיין לא
נתעברה אלא מלמד שהחזירה
הקב"ה לימי נערותה : מטרין
בלשון יוונית נקרא הרחם מטר"א
וכדאמרינן בפסחים ( )
חותם מטרין שלה שלא תלד ו
ובב"ר (פ' מ"ג ופ' נ"ג) ובילקוט
לך לך (רמז ס"ב) וירא (רמז פ"ג)
הגירסא עיקר מטרין לא הוה לה
ועשה לה ~~עיקר מטרין~~ הקב"ה
עיקר מטרין שלה, ואף שבב"ר
(פ' ט"ו) דרשו מוברכתי אותה
וגומר ונתתי לך ממנה בן כ
בפסיקתא דרשו להו מלה פקד
וגומר מ"מ נראה דעיקר הדרשה
מדכתיב דאין לה ולד הואיל
כיון דבעקר כתיב עקרה ו
והמפרשים ביבמות (ס"ב :)
ומפי שרי עקרה אין לה ולד
אפילו בית ולד אין לה והיינו
הכונה שבמעי אשה ששם
מעמיד הולד כמבואר בתרגום
הגמרא (אנאטאמיא) :

פיסקא הגשמים ... ברדיו בלידה
... הוא אתא
ברתיב

פיסקא ר"ה (ורע"א) שסדום בלבד חריבה ואע"פ שראו שנמלטה
צוער בזמן שנהפכה יותר ה
הערים הם חשבו שכאשר יצאו משם גם היא נשחתה
ועיין ברמב"ן :

אמר ... אשתו ואין אדם מרפא אלא דבר שהוא
לקוי ומצינו שהתפלל אברהם ונפקדה אשתו של
אבימלך ואמהותיו ואילו נפקדה ושרה הוא ע
עקרה בדין הוא שתפקד אף הוא ה' יפקד
דרש רבי אליעזר כל מקום שנאמר וה' הוא ובית
דינו ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים
את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו מיד
וה' פקד את שרה :

פיסקא ר"ה וה' פקד את שרה ר' יהודה
אומר פקד את שרה בבנים
בבנים ויעש ה' לשרה כאשר דבר בחלב, רבי
נחמיה אומר וה' פקד את שרה בבן, מהו ויעש
ה' לשרה כאשר דבר שהחזירה לנערותה,
ר"ש בן לקיש אומר וה' פקד את שרה בבנים
ויעש ה' לשרה כאשר דבר שלא היה מטרין
ועשה לה מטרין :

פיסקא ר"ה וה' פקד את שרה אמר רבי
יהודה בר סימון בשם רבי
תנחום בשם רבי שמואל ברבי יצחק כל עקרות ש
שהיו בעולם נפקדו עם שרה ועיקרי עמה ו
ונפתחו ולדו כולם עמה היא שהרה אומר
צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי, ר
ראובן שמח ושמעון עמו בבורדומו בשדה ומה
שמחה יש לו אלא שכל עקרות שהיו בעולם
נפקדו עמה היא שכתוב וה' פקד את שרה
ולא זו בלבד אלא כשילדה שרה כל סומא
שהיה בעולם נפתח וכל פסח שוה, וכל
אלם נפתח וכל שוטה נתרפא, ומלך ש
שהיה לו אוהב ודגיו שמחה המלך מבקש
להאורות כמה אוהבו מטובה עלון נתן ם
בירות שיפרח הפילגשות, ומהיכן אתה
דורש כן דכתיב ויעש אברהם משתה גדול
עירה שוה כתיב הכא משתה גדול וכתיב
התם ויעש המלך משתה גדול, מה משתה
גדול האמור להלן והנחה למדינות עשה פ
פורח הפילגשות, אף כל שוטה וסומא
ואלם שבעולם נתרפאו, אמר רבי חנינא
בן לוי דבר גדול ומעולה יותר מזה ש
שבאותו היום ~~שבאותו יום~~ שנולד בו יצחק
הוסיף הקב"ה אור של גלגל החמה ארבעים
ושמונה כאורים כנגד מה שישבו, ועל
שהיה העולם הזה שלם ושל אחרים ג
בגלגל אור כשיבוא העולם שלם אין מחזירו
לכם

פיסקא ר"ה אף דור המבול משום
בטלת גזר משפט
אומה שלמה והמלך לא אמר
כי אם הנה מת ולא נקרא היחיד
גזר כסברא לכן דרשוהו על דור
המבול ודור הפלגה, ולהנ"ה הכוונה
אף זה הוא צריך תרגום ש
שאם דנתי לדורות הרס כמו צ
צדיקים היו :

פיסקא ר"ה כאשר דבר בחלב ש
שאע"פ שהולידה
בנים היה אפשר שלא היה הכל כן
לידה ולא לחלב כשאר יולדות ו
והיא היתה צריכה לחלב כדי
להניק בנים של אחרים כדאיתא
בב"מ (פ"ג י') ובב"ר :

פיסקא ר"ה וכל סומא שהיה בעולם
נפתח עיקר
הכוונה הזה וגם מה שנפקדו כל
העקרות שבעולם אפשר שהיה כדי
לפרסם הנס לכל יושבי תבל אשר
לא ראו שינוי הטבע ויחשדו כי
אסופי הביאו מהשוק כמ"ש בב"מ
(פ"ג י') כי הנס שהעשיר בנים ה בראשית כ"א
הרבה לא הועיל רק לקרובים ו
ולא למדינות רחוקים וגם יתכן ש
שזה טעם האומר שביום לידת יצחק
הוסיף הקב"ה אור של גלגל חמה
כדבעינן :

שם וכתיב התם ויעש המלך מ
משתה גדול
ואע"ג דקי"ל דברי תורה מדברי
קבלה לא ילפינן אין זה גזירה
שוה גמורה אלא דוגמא בעלמא שם
ועוד יתכן לומר דדוקא לענין
הלכות ודינים לא ילפינן אבל אסתר ב'
לענין אגדה ודרש שפיר ילפינן
וכדמוכח בכמה דוכתא :

שם הוסיף הקב"ה אור של גלגל
בב"ר (פ' נ"ג)
איתא רבי לוי אמר הוסיפה
על המאורות נאמר כאן עשיה
עשה לי, ונאמר להלן ויעש אלהים
את שני המאורות, וכ"ה הכוונה
כהוויה יש לפרש כתשובה ההוא
דאמרינן

כדכתיב כל השומע יצחק לי ושמחו השומעים ומה הנאה
להם שילדה שרה אלא שכל עקרות שבעולם נפקדו וכו' סומא
נפתח וכו' : וכל פתח שוה בב"ר (פ' נ"ג) ובילקוט
(שם רמ"ז צ"ג) הגירסא חרשים וסומים ושוטים : הה"ג נתן
פרוזדות וכו' שצוה להכריז ב
בכל המדינות : שיכתבו ה
הפולמוסות בלשון יוני נקרא ב
בית הסוהר פולקין / וכן
בלשון ישמעאל נקרא הסדין ש
שפולמין בו רגלי האדם פולמ"ה
ובפרשת וישלח (פיסקא ג"מ ב') וכן
ובשמות רבה (פ' ט"ו) נקרא ב
~~בפולטי ובלק לו היה טעמה~~
~~המלך בפולטי ובויקרא רבה (פ'~~
~~) אוסרים היה לוסטא~~ ו
~~ואוסרים בפולטי ובגשין~~
~~(פ"ט) ולא הבדיל עליו ב~~
~~ופולטי פה ואוסרין אותו~~
וכן פי' הפסיקתא שוקנין ש
שהכריז המלך שיכתבו כל בית
האסורין ויתן להם דרור :
הה"ג אמר רבי חנינא אמר ר' לוי :
הה"ג ביום שנולד בו יצחק : מ"ח
פעמים כדאמרן שבעתיים פ
כאור שבעת הימים ז' פעמים
ז' הוי מ"ט נמצא שעל אור ש
שהיה נתוסף עוד מ"ח פעמים :
פיסקא העולם שלפני כדאיתא ב
בב"ר (פ' ו' ופ' י"א) שגנזה ו
והתקינה לצדיקים לע"ל . ועיין
פסחים (ס"ח) וסנהדרין (צ"א):
וזרחה לכם כדאמרינן בנדרים
(ח') אין גיהנם לע"ל אלא
הקב"ה מוציא חמה מנרתקה
ורשעים נדונים בה וצדיקים
מתרפאים בה שנאמר וזרחה
לכם וגו' ולא עוד אלא ש
שמתעדנין בה ובשמות רבה
(פ' ט"ו) והקב"ה גוזר לשמש
ומרפאו שנאמר וזרחה לכם וגו':

פיסקא ר"ג הה"ג וידעו הגוים
אשר ישארו
סביבותיכם כי אני : הה"ג מ
מחסדות את שרה מלשון חסד
חרפה כמו לשון בזיון ובושה
[illegible]
ובתנחומא (פ' וירא) וידעו ה
הגוים אלו האנשים שהיו מקילות
את שרה ומראות אותה עקרה
ועיין בילקוט יחזקאל (רמז [illegible])
[illegible] רבתי (פ' [illegible]) :
פיסקא

לפי והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה
שבעתים. כאור שבעת הימים ואיזו זורח אלא
לכם וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא
בכנפיה :

פיסקא ר"ע ד"א וה' פקד את שרה זה שאמר
הכתוב וידעו כל ה
הגוים כי אני ה' בניתי הנהרסות נטעתי ה
הנשמה כל מה שהיו השלטונים והשלטוניות מ
מחסדות את שרה ומראות אותה עקרה עליהם
הוא אומר אני ה' בניתי הנהרסות זה אברהם
ושרה שהיו הרוסים. ואברהם ושרה זקינות
נטעתי הנשמה אותה שאמרה אחרי בלותי ה
היתה לי עדנה אני ה' דברתי ועשיתי :

פיסקא ר"ע (ד"א) וה' פקד את שרה זה שאמר
הכתוב כי תאנה לא תפרח
ואין יבול בגפנים זה שרה ואברהם ושרה ז
זקינים כחש מעשה זית חדל להיות לשרה אורח
כנשים ושדמות לא עשה אוכל אחרי בלותי ה
היתה לי עדנה גזר ממכלה הלב מאה שנים
ילד ואין בקר ברפתים ותחן שדי עקרה ו
ואני בה' אעלוזה במה שהבטיחני על ידי ה
המלאכים אבל שרה אשתך ומה שהבטיחני איך
עשה וה' פקד את שרה :

פיסקא ר"ע דבר אחר וה' פקד את שרה זה
שאמר הכתוב הן אל
לא ימאס תם ולא יחזיק ביד מרעים זה א
אבימלך וכל ביתו כי עצר עצר ה' בעד כל
רחם שעצר הקב"ה עיני כל ביתו ולא הוציא
מאורות ואזניהם משמוע של כל בני ביתו ו
ופיהם וגופו ובהמתו יכול בזכות אברהם ב
בלבד ת"ל על דבר שרה אשת אברהם טובים
השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעולם:

פיסקא ר"ע ד"א וה' פקד את שרה לכך לא
יחזיק ביד מרעים אלא
מיד וירפא אלהים וה' פקד את שרה :

פיסקא ר"ע דבר אחר וה' פקד את שרה
שלשה מפתחות לא ה
האמין הקב"ה לבריה לא למלאך לא לשרף
לא לגדוד אלא בידו נתונים מפתח של גשמים
שנאמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את
השמים לתת מטר ארצך בעתו ומפתח של ת
תחיית המתים הנני אני פותח את ק
קברותיכם

באמרינן גבי משה בשעה שנולד ונתמלא הבית כולו א
אורה או י"ל שיצחק הוא הנימול ראשון לשמונה ונולד
ברית מילה המאורות אספו נגהם . ובילקוט תואר כתב ו
ונ"ל כל שדורון שיצחק נולד הוא שהוסיפה ע"ה כלומר שבזכותה
נתוסף אש המאורות בעולם מאשר
מתחילה ובילקוט גריס הוסיף ו
ישעיה ל' והיינו הקב"ה פ"א שעי שתגרה
ימי עולמיה שנבראו הבשר ונתקלקלו
מלאכי ג' המעשים נדל ונוגה שהוסיפה
~~במאורות~~ בגופי על המאורות
וזה על דרך שאמרו לקמן ס"ג פ"ב
יחזקאל ל"ו תפוח עקבו של אדם הראשון היה
מכהה גלגל חמה ופ"ג כל
השומע יצחק לי שישמח באור פניה
או שתלוי שהוא כדיינה המתפשטת
והדרשנים אמרו שכל שנתפרסמה
ההשגחה האלהית בעולם ע"י ש
שרה בכה זה יותר ממה שנודע
על ידי המאורות שעל ידי ה
המעשה הנגלית נודעת ה
חבקוק ג' ההשגחה כנודע וזה דרך דרש
שם ויש גורסין הוסיפה הה"א במאפין
שם ומפרשים שה' הוסיף אותה על
המאורות במה שהאיר פניה כ
שם כאחד מהמאורות ונמצא מאור
שם אחד בעולם עכשיו נוסף על ה
המאורות הנודעים עכ"ל הידה"ת
ועוד ראיתי פירושים הרבה על
מדרש רבה זה אבל בחנם נדחקו
כולם מחמת שלא ראו מעולם
איוב ח' הפסיקתא שלפנינו כידון להגיע
בראשית כ' בפירושיהם שמבואר כאן בהפסיקתא
שהקב"ה הוסיף ביום שנולד י
יצחק אור החמה מ"ח פעמים
וזהו נ"ב הכוונה בב"ר הוסיף
על המאורות ומגירסת הילקוט
קהלת ד' ראיה גמורה שבעל המאמר
ר' לוי שבב"ר הוא נ"ב כאן ב
בפסיקתא :

שם שבעתים כאור שבעת הימים
בערוך (ערך א
ארב) כל ד' פעמים ד' הרי
מ"ט עתיד להוסיף בכל יום ב
באורו על מה שהוא עכשיו מ"ט
חלקים ואור של צדיקים עתיד
דברים כ"ח להיות כאור שבעה ימים ז'
פעמים מ"ט הרי שמ"ג כמה שהוא
יחזקאל ל"ז עכשיו ודבריו המה מדברו
הרבינו

פיסקא רמ"ג דבר אחר וה' פקד את שרה גש"ה כי
תאנה : פקידה בתאינים
הלשון חסר ובב"ר (פ' נ"ג) ובילקוט ווילנא (רמז צ"א) ח
חבקוק (ג' רמז תקס"ה) הגירסא כי תאנה לא תפרח
זה אברהם [illegible] דאת אמר
פקידה בתאינה בראשיתה
ראיתי אבותיכם (הושע ט')
ואין יבול בגפנים זו שרה ה
הקב"ה עושה כבתולה פוריה
[illegible] עושה פירות, וכן אותן ה
המלאכים שבשרו את שרה כ
תמימים היו (בתשובה) אלא כ
(כפ"ל וכ"ה בילקוט [illegible] וכו')
עושה פירות האורו פליג הגירי
ושכמות לא עשה אוכל אותן
השדים התרים לא עשו אוכל
[illegible] מזה כאן הנר"א ואותם
כאן כאן מרפסות (ותנחומא ז')
ואין בקר ברפתים הגר"א א
אדריכים עגלה מרובקה (הושע
י"ג) חגרה שרה ואמרה
מה אני מקבלה סבורים ברוי
(למה אקבל תנועת קוראי)
אלא ואני כבר אעשנה ויעשה
אמר לה הקב"ה את לא א
אובדות סברך אף אני לא
אותה מובדות סברך אלא
וה' פקד את שרה, ועיין
בקה"ר (ריש פ' ט"ו) ובבו"ר ו
ובילקוט (שם) :

פיסקא רמ"ג ה"ג כל בינת מ
מהולא ב
במלות וברכות כפסיקתא
(פיסקא רמ"ג) ע"ש בפירושו :
טובים הלוים גלות שניהם
ובשמות רבה (פ' כ') ויעש
ה' את פרעה על דבר שרי
אשת אברם זה הל' אשת. לא
אברם טובים השנים מן האחד
ובילקוט תהלים (רמז תתנ"ב)
פירוש ילחם מזה אומר טובים
השנים וגו' :

גבורתם ומעשה של משה וה' פקד את שרה ו
וכן הוא אומר ויזכר אלהים את רחל ויפתח
את רחמה :

פיסקא רמ"ג ד"א וה' פקד גש"ה הזורעים בדמעה
ברנה יקצורו זה אברהם
שהיה בוכה ומתחנן לפני הקב"ה הן לי לא נ
נתת זרע מיד נתבשר בבנו כי ביצחק יקרא
לך זרע הוי ברנה יקצורו :

פיסקא רמ"ג (ד"א) וה' פקד הרבה פקידים יש
שנתבקרו ולא עשה
ויש שנתבקרו ועשה פקדתי לאדם הראשון ולא
עשה ומעץ הדעת לא תאכל ואכל, ותאכל מן
העץ אשר צויתיך לא תאכל ממנו, פקדתי למלאך
המות ועשה נגזרה עליו כי עפר אתה ואל עפר
תשוב וכן היה לו ויהיו כל ימי אדם אשר חי
וימת, פקדתי לדורו של אנוש ולא עשה אלא
הכעיסוני ואז הוחל לקרא בשם ה' ופקדתי ל
אוקיינוס ועשה הקורא למי הים וישפכם /
פקדתי לדור המבול ולא עשה אלא אמרו אין אנו
צריכים לעבודתו ואמרו לאל סור ממנו, ופקדתי
מחבולות לתהום ועשו נבקעו כל מעיינות תהום
רבה, פקדתי לדור הפלגה ולא עשו אלא אמרו
הבה נבנה לנו עיר, פקדתי לשונות ועשו
כי שם בלל ה' שפת כל הארץ, פקדתי לסדומיים
ולא עשו אלא אמרו כמדברתם ואנשי סדום ר
רעים וחטאים, פקדתי לאש ולגפרית ועשו
וה' המטיר על סדום ועל עמורה אש וגפרית מ
פקדתי לאברהם ועשה וילך אברם כאשר דבר
ה' אליו, ופירש פקדתו ולבני בינה ויתן
להם מתן שכר וה' פקד את שרה :

פיסקא רמ"ג ד"א וה' פקד יש פקידה לברכה
ויהי מאז הפקיד אותו ו
ויברך ה' את בית המצרי ויהי ברכת ה' ונאמר כי
פקידה של ליקוט עצמות פקוד יפקוד אלהים
אתכם והעליתם את עצמותי, ויש פקידה של
גאולה פקד פקדתי אתכם, ויש פקידה של
אמונה

התרגום יונתן עז ואוהבוהי כמפקא שמשא בגבורתיה (שופטים
ה') עתידין לאנהרא כזיהור יקריה על חד תלת מאה ו
וארבעין ותלת כו' ורבה בת"ת משמע דס"ל במאור שבעת
ימים מסבב שבעת ימים לאור, ועוד נראה לפי שאור
חמה של עכשיו אינו אלא חלק ש
שביעית מאורה אור ששמש בשבעת
ימי בראשית כדאיתא ב
בספר הבהיר הובא בזוהר בראשית רס"ט
פרשת בראשית וז"ל ונברא אור
גדול שאין כל בריה יכולה ל
שלוט בו צפה הקב"ה שאינן תלים כ"ו
יכולין לסבול לקח שביעית ושם
להם במקומו והשאר גנזו וכו'
דאור חמה לעתיד יהיה ש בראשית ר"א
שבעתים דהיינו מ"ט פעמים כ
כאורה אור ששמש ביומי בראשית
נמצא שיהיה ש"ג פעמים כ
כמות שהוא עתה, ולפי מ"ש שם ב' שם נ'
בספר הבהיר נראה דלכך
כתיב בפרשת בראשית יהיו
מארת ברקיע חסר וו' ורמז שם נ'
במארת שלש חסרין וו' חלקים
שאינו אלא חלק שביעי מאור
שנברא בתחילה ולפי שהלבנה שם ד' ו'
מקבלת אורה מן החמה לכך
נקט מארת לשון רבים, ונמצא
נמי היא דכתיב מארת במ"ם
לפי שאור חמה שלנו הוא חלק
מן האור הגדול הנברא בתחילה
ומאורות הוא כמו מן אורות שם ר"א
ועיין בתוס' ב"ב (ח:) ד"ה שם
ומצדיקי הרבים אבל בשמות
רבה (פ' ט"ו) איתא שלעתיד
לבוא הקב"ה עושה לשמש ש שם ל"ט
שתאיר מ"ט חלקי אור משמע שם י"ב
דלא כתרגום, וכן הוא מ
מפורש במקורות הפסיקתא ש
שלפנינו ואע"פ שיש לישב
דלא פליגי אתרגום ומ"מ פשט שם ל"ג
הענין הוא כמ"ש : שם נ'

שמות נ'

פיסקא רמ"ג לכן לא יחדין ב
ביד פרעתם
לכן לא ירפא הקב"ה בחרפתה של בית אבימלך אלא מיד וירפא אלהים את בית אבימלך מפני שיפגיע מיד
את שרה (ובסנהדרין) (צ"ב ע"ב) כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה שנאמר
ויתפלל אברהם אל האלהים ונאמר וה' פקד את שרה ע"ש :
[illegible] מפתחות (ומובא בסנהדרין צ"ג) : לא האמין הקב"ה לבריה היינו שלא נמסרו לשלוח אחד ביחד
(עי' שם) מהרי מלכא שנמסרו לאליהו ואלישע מפתח גשמים ותחיה ועי' בתוס' תענית :

יפתח

ויפקוד ה' אותי כאשר וה' פקד ויעטר אלהים טלן ב
בעצמו ולא שליח :

פיסקא הקב"ה נתן גרע ובגוש הגורעים בדמעה שהבעלות
היו על ישרי גרע שבישהקב"ה :

פיסקא חמלה

פיסקא הקב"ה

פיסקא הקב"ה עד שיתמלא פגימתו
(ירושלמי ברכות)
פ"ט ואלפסי שם פ"ט ובבלי ס
סנהדרין מ"א : ואלפסי שם
רמב"ם הל' פ"י טוש"ע או"ח סי'
תכ"ו) אבל בתר הכי לא שייך
למימר מחדש חדשים שהרי כ
חבר נשנית היא (רש"י) ו
ובסנהדרין גרסינן ותנא אר'
בר אידי אמר רבי יהודה
עד שבעה נהרדעי אמר עד
ששה עשר ותרוויהו כר' יוחנן
סבירא להו הא למיהוי כי
ירחא הא למיהוי כי נפישא
ופרש"י כי ירחא דהואי כמו
ירח של עשרה שתהא כל פ
פגימות הקשת מלאה עד ה
הירח בהיום חצי העיגול
והאי לסוף שבעה הוא ונהרדעי
סברי מלוי פגימה כדאמר ר'
יוחנן עד דמתחזי כי נפישא
עגולה במלואתה, ובתוספות
בפרקות (מ"ב.) לא גרס כאן
כי נפישא כן כי תפוסה ו
ופירשוהו נ"ב עגולה, אבל
בחולין (נ"ב.) איתא ארגילן
כתרגום אל אין ואגילו כנפיא
אל אין מזה נראה שאין כ
חילופיהם שוות עיין מהרש"א
ברכות : פגימתו פי' עגן
השחתה וחסרון ולשון ארמי
הוא כמו עד ירח לא יאהיל
(איוב כ"ה) תרגומו הא עד
פגימתא סיהרא, וכן והירחה
[illegible] ירה פגם (שא"ג) ובלשון
[illegible] עשרון טעם ורגם מותר כ

ספרים

פיסקא הקב"ה עד ארבעה עשר יום ראיתי שהגיהו הגליון
יין מהפסיקתא וכן אבאר
גרסינן בסנהדרין ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב
אסי אמר ר' יוחנן עד כמה מברכין על החודש עד ש

אמרה ואמן הוא ושמעו כי פקד ה', ויש פ
פקידות של רוח יפקוד ה' אלהי הרוחות, ויש
פקידות של מנין אלה הפקודים אשר פקד
ויש פקידה של מלחמה פקדתי את אשר עשה
לך עמלק, ויש פקידה של ולחמים ופקדתם על
כל ולחמו, ויש פקידה של ערלים ופקדתי על כל
מל בערל, ויש פקידה של לובשי כלאים ופקדתי
על השרים ועל כל לובשי כלאים ופקדתי על ה
השרים ועל כל הלובשים מלבוש נכרי, ויש פקידה
לפרעון ע"ז ופקדתי על בל מבבל, ויש פקידה
על הרי עובדי ע"ז חרה אפי ועל העתודים, ויש
פקידה של שובע כי פקד ה' עמו לתת להם
לחם, ויש פקידה של שומר דומיא ה' ברצון
עמך נפקדתי בישועתך, ויש פקידה של חיים
חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה רוחי
ויש פקידה של ארץ פקדת הארץ ותשוקקה
של מלאכים יפקוד ה' על צבא המרום במרום
יש פקידה של לויתן יפקוד ה' בחרבו הקשה
על לויתן נחש בריח, יש פקידה של אומות ש
שנאמר ואתה ה' צבאות אלהי ישראל הקיצה
לפקוד כל הגוים ואל תחון כל בוגדי און סלה
ויש פקידה של בנים וה' פקד את שרה כאשר
אמר

סליק פרשתא כ"ג וה' פקד את שרה

פרשתא כ"ד כי פקד ה' את חנה

פיסקא הקב"ה כי פקד ה' את חנה ותהר ותלד
שלשה בנים, ילמדנו
רבינו עד כמה יהיו מברכין על החודש למדינו
רבותינו אמר רבי אחא בשם רבי אסא עד
שיתמלא פגימתו, והיינו אומר עד ארבעה
עשר יום עד שהיא מתחדשת והולכת עד
אותה שעה מברכין את החודש אמר הקב"ה
הוי זהירים מברכים אותי על כל דבר, ואם
הייתם זהירים בברכות אף אני בא אצליכם
ומברך אתכם שנאמר בכל המקום אשר אזכיר
את שמי ונאמר את מולדו אברהם מה כתיב
ביה עקב אשר שמע אברהם בקולי ובירכתין
וה' ברך את אברהם בכל, ולא עוד אלא
שהיה רואה בנגן שאינם מוליד שנאמר ו
ואמרתי הולך ערירי, אמר הקב"ה ויחנה
אותה מתחלה אלא חייך אברם אינו מוליד
ומה

עד שתתמלא פגימתה ונפה אמר
רבי יעקב בר אידי אמר רבי
יהודה עד שבעה ונהרדעי — שמות ד'
אמרי עד ששה עשר ותרוויהו — במדבר כ"ו
כר' יוחנן סבירא להו הא למיהוי
כי ירחא הא למיהוי כי נפישא — במדבר א' שמואל טו
ופסק האלפסי והרמב"ם והרא"ש — ירמיה ל"ב
והטור והש"ע כנהרדעי דרבים — שם ט'
נינהו ומברכין עד ששה עשר — צפניה א'
אבל בירושלמי ברכות (פ"ט)
איתא הרואה את הלבנה ב
בחידושה אומר ברוך מחדש — ירמיה נ"א
חדשים עד היכן רבי יעקב בר
אחא בשם רבי יוסי עד שתמלא — רות א'
כתוב המשה (כנ"ל) דלא כגירסת — תהלים ק"ו
הירושלמי הנדפסים כתוב ערך
והרגע משה דברים בתוך המשה — איוב יו"ד
ולא פירשה כי ערך הגירסא — תהלים ס"ה
הוא כתוב המשה והיינו כתוב — ישעיה כ"ז
עוגה ופירש הערוך ס"ס חנן — שם קנ"ז
וזהו כירתא האמור בבבלי
ר' אחא ור' חנינא בשם ר' יוסי — תהלים נ"ט
עד שתתמלא פגימתה רבנן
דקיסרין אמרין עד ארבעה ע
עשר יום אמר רבי יוסי בי ר'
בון ולאית (כמאמר ושנינן א
אמרי) כלום מתמלאת פגימתה
אלא עד י"ב יום הא כל י"ב,
יום צריך לברך עכ"ל — שמואל א' ב'
הירושלמי וזהו לשון הפסיקתא ה
שלמעלה עד ארבעה עשר
יום ולא כבבלי עד ששה עשר
יום ותמהתי על הפוסקים
הראשונים והאחרונים שלא הביאו
כלל דברי הירושלמי והפסיקתא
ולהורה מסתברא טעמא,
ותהר דנרא כ"ד מברכין — שמות כ'
ותן לא מאחר שמפרש ב
בפסוק דרבי יהודה אומר עד — בראשית ט"ו
שבעה דהיינו מולד של חצי — שם כ"ב
עגולה מלא שמשם ולהלאה
ביאין שתתמלא כל העגולה
מונין ז' ימים כולהון ב
דהיינו

(פסחים ע"ב: עי' תו' נזיר ל"ג) נפדה אותו (בכורות
ל"ג) אע"פ שלא פגם מעל (מעילה י"ח) ובמשנה בכל דבר
(שם א') בגיעות הספר (חולין) הפגימות כמבתה
(כתובות פ"ג) פגימתה (של לבנה) לפני החמה או אחר
החמה (ר"ה כ"ג) והרבה כדומה:
עד ארבעה עשר יום בסנהדרין
ובאלפסי ורמב"ם וטוש"ע (שם
ושם) מסיימין עד ששה עשר אך
בירושלמי ברכות (פ"ט) איתא
עד ארבעה עשר יום וכדעת
הפסיקתא שלפנינו: מברכין
אותו על כל דבר כדאיתא ב
במנחות ( ) אמר ר' מאיר
חייב אדם לברך מאה ברכות
בכל יום ועיין באחרונים חשבון
הק' ברכות: בכל מקום אשר א
אזכיר עי' מ"ש בברכות (ו')
שאפילו אחד שיושב ועוסק ב
בתורה שכינה עמו שנאמר
בכל המקום אשר אזכיר וגו'
ובבמדבר רבה (פ' י"א) הקב"ה
מדלג ומקפץ מכנסת זו לכנסת
זו כל כך למה בשביל לברך
את ישראל שנאמר בכל המקום
אשר אזכיר את שמי ובמדרש
באגדה גדולה ברכות של אברהם
אבינו כו' עי"ש: ויקח אתה
מסתכל בשבת (קנ"ו:) ובנדרים
(ל"ב.) איתא א"ל (הקב"ה) צא
מאיצטגנינות שלך שאין מזל
לישראל ובב"ר (פ' ל"ד) הבט
נא שמים אין כתיב כאן אלא
השמים אמר הקב"ה בה"א ב
בראתי את העולם הריני מוסיף
ה"א על שמך ואת שרה ותבא
ועיין בב"ר (פ' מ"ב) ובשמות רבה
(פ' ל"ח) ובמדבר רבה (פ"ב):

פיסקא רה"ו וכן פתח רבי
תנחומא שרלה
לדרוש כו' כי פקד ה' את חנה
ונרדפים: ירננו לכל עיין ב
בויקרא רבה (פ' כ"ז) ובאיכה
רבתי (פ' טוב ה') ובילקוט א
איכה פסוקים הנרמזים שנינו;
מעין תחלה ועוד זו הלשון
חסר ונראה שאין הקב"ה מריע
[illegible] צדיקים אלא נותן
להם

ומה אני עושה לו אני מחליף את שמך ו
ואתה מוליד שנאמר ולא יקרא שמך עוד בראשית י"ז
אברם והיה שמך אברהם וכן שרי אינה
יולדת שנאמר ותהי שרי עקרה אבל שרה שם י"א
יולדת שנאמר וה' פקד את שרה, ואף שם כ"א
חנה על שהיתה מצירה להיות עולה
ומתפללת בבית המקדש ומתענה לפני ה
הקב"ה שמע תפלתה ופקדה מנין ממה
שקרינן בענין כי פקד ה' חנה:
פיסקא רה"ו וכן פתח ר' תנחומא בר' אבא
טוב ה' לכל בוראיו
לכל אשר יקראוהו באמת רצון יראיו יעשה תהלים קמ"ה
ואת שועתם ישמע ויושיעם, טוב ה' לכל ב
בוראיו ירננו לכל חי לכל אשר יקראוהו באמת
אך טוב לישראל אלהים ירננו לכל חי וברי
לבב טוב ה' ירננו לכל חי לעפר תבשנו א
אשרי אדם עוז לו בך ירננו לכל חי מסילות תהלים פ"ד
בלבבם רצון יראיו יעשה למה שאין הקב"ה
מבטל תפלתם ונתן לו כל מה שמבקשו זה דוד
שרבה בו חבר אני לכל אשר יראוך, בשעה שם קי"ט
שנצטער על בית המקדש כמה שכתוב זכור שם קל"ב
ה' לדוד את כל ענותו אם אבא באהל
ביתי אם אתן שנת לעיני עד אמצא מקום
לה' משכנות לאביר יעקב כיון שראה אותו
הקב"ה שעומד ומצטער על בית המקדש
מיד שלח אצלו גד הנביא והראה לו את
מקום בית המקדש כמה שכתוב ויבא גד אל שמואל ב' כ"ד
דוד ביום ההוא ויאמר לו עלה הקם למזבח
בגורן ארונה היבוסי מיד הלך דוד הה"ד
ויעל דוד כדבר גד אשר צוה ה' ונאמר שם
ומצא שם את המזבח שבו הקריב אדם
הראשון ובו הקריב נח ובו הקריב אברהם
שמצא אותו הכתוב מודה ואמר מכאן ועד
כאן העזרה מכאן ועד כאן קדשי קדשים
כמה שכתוב ויאמר דוד זה הוא בית שם
ה' האלהים מכאן זה מזבח לעולה הוי
שאין הקב"ה מונע רחם של צדיקים אלא
נותן להם כל מה שהם מבקשים לדרוש מה
שנאמר רצון יראיו יעשה מי היה זו חנה תהלים קמ"ה
שהתפללה לפני הקב"ה ולא הוציאה הקב"ה
ריקם מתפלתה אלא שמע הקב"ה את ת
תפלתה

בחריות י"ג יום ותו לא כי אנו מברכין על הטובה בחידוש
על התוספת ולא על החסרון וכיון שעבר חצי המולד החלק
מ) כ"ט י"ב תשל"ג תו לא מיתוספת אורה ומהרי"ל תופס א
אדעתין לברך עד ששה עשר והנה הב"י (סי' תכ"ו) ה
האריך והביא דברי הטור והלבוש
ומהרי"ל וז"ל וכתב הכלבו וכתחלה
מברכין עד ד' ואם איחר מברך ו
והולך עד ט"ו ולא יותר והטעם כי
החמה עומדת כנגד הלבנה בט"ו
בחודש ולכך גוף הלבנה בחצים ע
עומד על מלואה כי חמה במערב ו
ולבנה במזרח רק המולד בינתים
ולכך מברכין עד שתמלא פגימתה
כי כל מה שתקרב הלבנה אחר חצי
החודש לחמה יתמעט אורה ולכך
מברכין על התוס' ולא על החסרון כי
על הטובה יש לנו לברך ומ"ש רבינו
והני ט"ו מיום המולד מונין אותה ו
ומצאתי בתשובה אשכנזית (ר"ל ס
שו"ת מהרי"ל) דטעמא משום
דאמרינן עד שתמלא פגימתה א"כ
במילוי תליא מילתא ולאו במנינא ט"ו
ו"ו אלא חצי כ"ט י"ב תשל"ג זהו מ
מלאתה כן נ"ל ולענ"ד נראה אם היה
לנו לבנה שאנו רואים נגד אמיתת
אמצעות הקבוצה בודאי שאין לברך
אח"כ אבל סתמא ספקינן ולחשבונינו
שמסרו לנו רבותינו שהוא מולד השוה
אפילו אם היה לנו חמה שהוא מ
מולד אמיתי קודם לשלנו או אחריו
כי הרמב"ם כתב שרבותינו טוען
לקבוע באמיתי על ידי הדחיות עכ"ל
הב"י וכתב הד"מ ואנו מבין דבריו
כמ"ש שאנו רואים המולד האמיתי
בליקוי הלבנה שהוא הנגוד או
בליקוי החמה שהוא עת המולד ו
ודברי הרמב"ם לא יסבלו זה כי
הרמב"ם על הרוב ידבר שע"י ה
הדחיות יבא החשבון שלם בשוה
אבל לפעמים הם נגדים האמיתי
או יאחר כמבואר בדברי הרמב"ם
בהלכות קידוש החודש ועוד שמפרש
שם הכתוב בראיות לדחות דברי
הרמב"ם ואפשר ליישב דברי מהרי"ל
דבלעון לזות לבנה אנו רואין נ
נגד האמיתי כי הוא שנוי בכל ה
העולם אבל ליקוי החמה משתנה
ולכן

להם כל מה שמבקשים רצון יראיו יעשה זה דוד שכתוב
בו חבר אני וגומר וכן מורה מלשון הפסיקתא דלכן שאין
הקב"ה מניח רוחם של צדיקים וכו' וכדאיתא בקבר (פ'
ע"ה) בעלי גבורה וגדולה שאומרים לפני הקב"ה דבר ו
והוא עושה להם רצונם שנאמר רצון
יראיו יעשה ולמטה בא דוגמא פה
ע"ש : שנעצר על בהמ"ק פ
כדאיתא בבמדבר רבה (פ' י"ב)
שבקש שנתן דוד נפשו על בהמ"ק
שנקרא שנאמר זכור ה' לדוד
את כל ענותו ואומר הכתוב
על שמו מזמור שיר חנוכת ה
הבית לדוד ור"ה בתנחומא
( ) ובילקוט נשא (רמז
תשי"א) ובילקוט יהושע (רמז ב'):
וכן הקריב אברהם כדאיתא ב
בפרקי דר"א (פ' ל"א) הראהו ה
הקב"ה באצבע לאברהם ואמר לו
זהו המזבח הוא המזבח שהיה
אדה"ר מקריב בו קרבנו הוא ה
המזבח שהקריבו בו קין והבל
הוא המזבח שהקריבו בו נח ו
בניו וכו' גם מזבח אין כתיב
כאן אלא ויבן את המזבח ש
שהקריבו בו הראשונים ובילקוט
וירא (רמז צ"א) ויבן שם אברהם מ
מזבח אין כתיב כאן אלא המזבח
שהקריבו בו קין והבל ובפסיקתא
שלפנינו נדרש ג"כ ה"א יתירה
בהמזבח הנאמר בדוד ובילקוט
(שמואל א' י"ב) רמז נ"ח שנעצר
דוד על מקום בהמ"ק והרחיב לו
הקב"ה ומצא את המקום שנאמר
ויאמר דוד זה בית אלקים ע"ש
ובזבחים (ס"א) ובילקוט (דה"א כ"ב
רמז תתק"פ) ; ומהיכן וזה מזבח
ישראל דמה הוא וזה מזבח לא
כתיב שאמר ואמר עד כאן בית
האלהים ומהיכן ולהלאה זה מזבח
לעולה : ה"ג לא אמירה לא אורות
לא שותה ולא מולידה ולא מתה
ור"ה בילקוט (שמואל א' רמז ע"ח):
ואין לו אחד ברים ר"ה הגירסא
בילקוט (שמואל ש"ב) ובאגדת שמואל
פרשה שניה מסרים חמה בתו
שלפנים

תפלתה ונתן לה כל מה שבקשה היום כן
ותדור נדר ותאמר ה' צבאות מהו ה' צ
צבאות אמר רבי יהודה ברבי סימון א
אמרה חנה לפני הקב"ה רבונו של עולם
יש צבא למעלה ויש צבא למטה הצבא של
מעלה אינם אוכלים ולא שותים ולא פרים ו
ורבים ולא מתים ולא חיים לעולם והצבא
שלמטה אוכלים ושותים ופרים ורבים ומתים
איני יודעת מאיזו צבא אני אם משל מ
מעלה או משל מטה, אם מצבא של מעלה
אני לא אהיה לא אוכלת ולא שותה ו
ולא מולדת ולא מתה אלא חיה לעולם כ
כשם שהם חיים לעולם ואם מצבאו שלמטה
אני הריני אוכלת ושותה ומולידה ומתה
כשם שהם אוכלים ושותים ופרים ורבים זה
ה' צבאות, ד"א ה' צבאות אמר רבי
יהודה ברבי סימון בשתי רגלים עלתה
חנה לב"ה וראתה את כל ישראל מה לו
אמרה לפני הקב"ה רבונו של עולם כל ה
הצבאות האלו יש לך ואין לי אחד ברים
אם ראה מוטב ואם לאו תבאה שלא ב
בטובתה אמרה לפניו מוטב שתבאה ב
בטובה קודם שתבאה שלא בטובה אמרה
אם אין אתה פוקדני אני הולכת ועושה
עצמי מסתתרת עם איש אחד ובעלי רואה
אותי וחושדני ומוליכני אצל הכהן ומשקה
אותי מי המרים ונמצאת אני טהור ועליך
לפקוד אותי ולתן לי בן שהכתבת ב
בתורה ואם לא נטמאה ונקתה ונזרעה
גרע הוי אם ראה תבאה ראה בטובה
עד שלא תבאה שלא בטובה, וזכרתני
ולא תשכח את אמתך אמר רבי שמואל
בר נחמן שלשה פעמים כתוב בפסוק זה
אמתך אמתך אמתך כנגד שלש מצות
ששנו רבותינו שהנשים נכשלות בהם בנדה
ובחלה ובהדלקת הנר, אמרה חנה
רבונו של עולם לא היתה אמתך זהירה
בשלשתם, מהו וזכרתני בזכותם ולא ת
תשכח את אמתך בעבירות :

פיסקא [illegible] פקד ה' את חנה ותהר
זה שאמר הכתוב

מושיבו

לפי הישוב ולפי המושג המבואר ומדעים בעטן הלכות ו
ולכן אין להתבונן מולד האמיתי מלכות החמה הנראה לנו
ולא הביא דברי הרמב"ם ולאו"ה אלא שעל הרוב מולד שלנו
הוא באמיתי ולכן אין לחשוב אלא מכון אלא אם כן יודעים
בבירור שנדפס האמיתי וזה או אפשר
לנו ובפרט פה"ק על ידי סוד כן נ"ל
דבריו עכ"ל הד"מ ובאמת כלומר שבק   שמואל א' י"ו
בחכמת התכונה הישנה והחדשה
נראה שדברי הד"מ ברורים כאשר
יעיד על זה הנסיון על ידי הכלים
הנפלאים המוכנים בבתי הועד
הגדולים (אבזערוואטאריום) המוחדים
לחכמת האסטראנאמיע [illegible]
והאסטרולוגיון שבכלים הללו אנו ר
רואים בחוש כאספקלריא המאירה
כל ענייני הלכות והמעמד האמיתי
ואין כאן מקומו להאריך בזה, אך
ועכ"פ הדבר ברור כפירוש שאחר חצי
ה"ט י"ב תשצ"ג (עיין מ"א שם) תו אין
הלבנה נראית כלל ומ"ש מהר"ו
ותמהני שלא הביאו מהר"ל וכו']
לסיוע לדבריהם הירושלמי והפסיקתא
שלפנינו שאין לברך רק עד י"ב
ימים והיינו עד ועד בכלל והפוסקים
בירושלמי הא כל י"ב יום צריך]
לברך רק שהשעות ושנ"ג חלקים
ולכן הימרים על י"ב ימים מחצי
ה"ט י"ב תשצ"ג אינו חושב בירושלמי
ובפסיקתא מאחר שאינם יום שלם
אבל העיקר שאין לברך אלא עד ח
חצי ה"ט י"ב תשצ"ג ותו לא והדברים
לשונו דהפסיקתא שלפנינו עד
ארבעה עשר יום עד שהוא מתחדשת   במדבר ה'
וקולטת עד אותה שעה מברכין
החודש ותו לא וכ"ב בב"ר (פ' ט"ו)   שמואל א' ע'
ומט"ו עד שלשים אור שלה חסר ע"ש
ומהיכי תיסק אדעתין לגרוס בבבלי
ששה עשר יום ולעשות פלוגתא בין
הבבלי והירושלמי ולהכריח עצמינו
לברך עד ולא עד בכלל מוטב ש
שנאמר אלו דמסתפינן שאפשר
שטעות הדפוס היה בבבלי ט"ז
במקום י"ד כי מאחר שהפוסקים ו
והרמב"ם והרא"ש לא פירשו כלל שום

הוספה

שעלים וחמשים יש לפניך. ואין אלו מוקדים לאחד מהם
ובברכות (לא:) הגירסא כל צבאי צבאות שבראת ב
בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד: אם ראה תראה
עיין כל הסוגיא בברכות (לא:) ובאגדות שמואל ובילקוט
(שם ושם): וזכרתני בזכרים (אגדות
שמואל וילקוט שם ושם):

והתוספה עד ששה עשר ובהירושלמי והפסיקתא מפרש כן
עד י"ג יום (והנסיון) והחוש מעיד ג"כ כדבריהם. הרי ע
עיין וראוי לגרוס בבבלי ג"כ י"ג יום וק"ו ומה גם ש
ששנות האמוראים ר' אחא ור' יוסי (הגירסא אסי בירושלמי)
שווים הם בבבלי וירושלמי, וגם הרדב"ז
(גירסתו) נראה שהם שווים כמ"ש בגן
אחר והנה שידעתי שאפשר לדחוק
להשוות כוונת הבבלי עם הירושלמי,
והפסיקתא אבל שנצטרך לשבש ב
דפוסי הבבלי מ"מ תמהני שלא ה
הביאו הראשונים והאחרונים כלל
דברי הירושלמי והפסיקתא שלפנינו
וגם תמהני על בעל כה"ג והאחרונים
שמתירין לגבש בלול ששה עשר דלא
כהלכתא ובודאי שבימי הקשמים
שהשעה דחוקה מיושב לגבש תכף
אחר ג' ימים ולא להמתין אחר ז'
(כמנהג מחמירין) מתוך עדריה ובגל
שושן סודות) וכמו שהארכתי בזה
בספרי בית אלקים:

פיסקא מ"ג ד"א כי פקד ה'
את חנה גש"ה

מושיבי: היו אומות העולם א
אומרין כבר הירשו כל דבר לעיל
פרשתא ( ) וה' פקד את שרה
(פיסקא): בנה של שפחה ה
הגר שפחת שרה: של צניעות בב"ר
(פ' נ"ג) ובילקוט וירא (רמז צ"ג) ו
ובילקוט איוב (י"ב רמז תתצ"ו)
הגירסא אמנו שרה היתה צנועה
והגר מבזה אמר לה אברהם אין
זה שעת הצניעות אלא גלי את
דדיך כדי שידעו הכל שהתחיל
הקב"ה לעשות נסים, והרבה ביפ"ת
לא מצאתי רמז מאין דרשו שהוצרך
אברהם לומר לה כן לפי שהיתה
מצנעת עצמה: כשני מעינים
לשון עילוח הוא כמו חבורות ש
שמונחות תחת הדיבון (זבחים כ"ה)
דייה אם דיניה (חולין ו"ז) אמר
שמואל בית עגולה (נדה נ"ג)
מן לשון יציב מן הבשן ב
(בכורים ל"ג) ובב"ר וילקוט (שם ו
ושם) ובילקוט איוב (שם) איתא
וגלתה דדיה והיו נובעות ח
חלב כשתי מעיינות: קומתו של
אברהם מלשון הקדוש או הקומה:
מולדות כמו ונעשות מולדות שהם
שבלים מלאים ודריש מדלא כתיב
מי אמר לו מי דיבר לאברהם
אלא מי מלל וכדאיתא בב"ר וילקוט
(שם ושם): וכל יראי שמים בב"ר
וילקוט (שם) איתא רבנן אמרין
כל מי שבא לשם שמים נעשה ירא
שמים, רבי אחא אמר אף מי
שלא בא לשם שמים נתנו לו ממשלה
בעוה"ז כיון שהלכו עמו בסיני
ולא קיבלו את התורה נטלה מ
מהם אותה ממשלה שנאמר מ
מוסר

מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה
אמר הקב"ה הושבתי את שרה עקרה ב
בתוך הבית כמה שנאמר ותהי שרי עקרה
כדי לשמחה אותה בבנים וכי בנים הרבה
היו לה לשרה והלא לא ילדה אלא יצחק
בלבד דכתיב ותהר ותלד שרה לאברהם
בן לזקוניו ומהו אם הבנים שמחה, אלא
בשעה שילדה שרה את יצחק היו אומות
העולם אומרים בנה של שפחה הוא ועושה
היא עצמה כאילו היא מניקה אותו באותה
השעה אמר לה שרה מה את יושבת
אין השעה הזו של צניעות אלא עמדי ו
והפריעי עצמך בשביל קדושת השם,
עמדה שרה והפריעה עצמה והיו שני
דדיה מוציאים חלב כשני מעינים של
מים כמה שכתוב ותאמר מי מלל לאברהם
היניקה בנים שרה, אמר רבי פינחס ה
הכהן בן חמא בשם רבי חלקיה
קומתו של אברהם הדבשה ונעשית מ
מולדות מי מלל לאברהם והיו אומות
העולם מביאים את בניהם אצל שרה שתניק
אותם לקיים מה שנאמר היניקה בנים
שרה, יש מהם שהיו מביאים את ב
בניהם באמת שתניק אותם, ויש מהם
שהיו מביאים את בניהם לבדוק, ואין
ואלו לא הפסידו, אמר רבי לוי אלו
שבאו באמת נתגיירו זהו שאמר ה
היניקה בנים שרה מהו היניקה בנים
שנתבנו בישראל, ואילו שבאו לבדוק א
אותה אמרו רבותינו נתגדלו בעולם ה
הזה בגדולה, וכל גרים שמתגיירים
בעולם וכל יראי שמים שיש בעולם מן
אותם שינקו מן חלבה של שרה הוי אם הבנים שמחה זו שרה, דבר אחר מושיבי
עקרת הבית אמר רבי ברכיה בשם ר' שמואל בר נחמן זו יוכבד וכי עקרה היתה
הרי ילדה אהרן ומרים אלא את מוצא בשעה שגזר פרעה כל הבן הילוד ה
שמות א' היאורה תשליכוהו כיון ששמע עמרם כן הוא ובית דינו באותה שעה גזרו
ומנעו ישראל מפריה ורביה והוציאו את נשיהם אמ"ש נשי עמי תגרשון מבית תענגיה
מיכה ב' והיכן קורא אותה יוכבד עקרה שנעקרה מביתה, ומרים היתה אותה שעה
בת שש שנים ואמרה אבי לואי גזירתך קשה היה טוב לישראל יותר ממה
פרעה גזר בזכרים ואתה בזכרים ובנקבות, פרעה גזר ספק נתקיימה ס
גזירתו ספק לא פסיקי ואתה גזירתך ודאי נתקיימה גזירתך, כיון ששמע עמרם
את

תהלים קי"ג אחר והנה שידעתי שאפשר לדחוק
להשוות כוונת הבבלי עם הירושלמי,
בראשית י"א והפסיקתא אבל שנצטרך לשבש ב
דפוסי הבבלי מ"מ תמהני שלא ה
הביאו הראשונים והאחרונים כלל
שם כ"א דברי הירושלמי והפסיקתא שלפנינו

שם פיסקא מ"ג קומתו של אברהם
הדבשה ואע"פ
שהיה לו ישמעאל וגם מצינו שהוליד
אברהם אח"כ בני קטורה מ"מ
כשהיה בן ק' הכר יובל מעיין
לא היה בטבעו להוליד כמו
שראה אברהם באילונית ו
ונפקדה שרה נעשה הנס
ג"כ לאברהם ונעשה קומתו מ
מולדות וכן היה להוליד אח"כ
גם בני קטורה ועוד שבני הגר
וקטורה אינם חשובות ועדיין
היתה קומתו זקופה עיקר ה
הזרע המיוחס אחריו היה י
יצחק:

את דבריה הביאו אותה לפני סנהדרין ואמרה לפניהם ואמרו לו עמרם אתה
אסרתה ואתה צריך להתיר את הדבר אמר להם ומה אתם אומרים לו נחזור
בחשאי אמרו לו ומי מודיע לכל ישראל אמר רבי יהודה בר זבידא הושיב
עמרם בפוריא והיה אהרן מכאן ומרים מכאן עושים עירנעת ומהלכים ל
לפניהם, ורוח הקודש צווחת מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, ולא
עשה עמרם כן כדי שידעו ישראל ויחזירו את נשיהם וכיון שראו אמרו שירה
להקב"ה ולא אמרו שירה אלא אמרו עכשיו משה הגואל נולד ואנו נגאלים מ
ממצרים הללויה, דבר אחר מושיבי עקרת הבית אמר הקב"ה הושבתי את
מרים בת תנחום עקרה בשביל לשמח אותה בבנים בבנים לעתיד לבוא, א
אמרו רבותינו מעשה היה במרים בת תנחום בימי השמד שהיו לה שבעה בנים
תפשו את הראשון אמרו לו בא והשתחוה לע"ז אמר להם אינו כתוב באלהים
מיד נטלוהו ונתנוהו בתוך הטיגן ונשרפה אורה כך תפשו את השני אמרו בא
והשתחוה לע"ז אמר להם אינו כותב בהקב"ה מיד עשו לו כאשר עשו לראשון
כך עשו לשלישי ולרביעי ולחמישי נשתייר הקטן שבהם אמרו בא והשתחוה לע"ז,
ואם לאו אנו עושים לך כמו שעשינו לאחיך, אמר להם אלך ואמליך באמא הלך
אצל אמו אמר לה מה תאמרי אשתחוה לע"ז או לאו אמר לו אמו הא בני מה
אתה מבקש שיהיו כל אחיך נתונים בחיקו של אברהם לעתיד לבוא, מיד הלך ו
ולא בקש להשתחוות לע"ז מיד נטלוהו ועשו לו כמו שעשו לאחיו ונטלו את מרים
אמם והרגו אותה אמר הקב"ה לעתיד לבוא אני משמח אותה בבנים אם ה
הבנים שמחה, דבר אחר מושיבי עקרת הבית זו חנה בפרשתם ויהי ל — שמואל א' א'
לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים שהיתה עקרה בתוך הבית הקב"ה לשמח א
אותה בבנים אם הבנים שמחה כי פקד ה' את חנה ותהר ותלד שלשה ב — שם
בנים ושתי בנות אמרה לו חנה רבש"ע ומה עוד לקשות אמר לך שירות ועירות
הללויה בלשון ישראל ממצרים ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני באלהים : — שם ב'

פיסקא רפ"ח ב"א כי פקד ה' את חנה זש"ה מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי — משלי כ"ז
מהללו, מהו מצרף לכסף וכור לזהב אלא
כשם שהצורף הזה מכניס את הכסף לאש ואת הזהב לכור ואינו משרפם כך
הקב"ה צורף את הצדיקים מהם כל אחד ואחד לפי כבודו הוי מצרף ל
לכסף וכור לזהב, מהו ואיש לפי מהללו הקב"ה צורף את הצדיקים לפי מעלתן
וכן אתה מוצא שרה צירפה הקב"ה עשרים וחמש שנים משבאתה לארץ ישראל
כמה שכתוב ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, רחל היתה — בראשית י"ב
אותה עמה בת שלש וחמש שנים שהיה גדול הימנה עשר שנים והולידה
בת תשעים שנה שהיה אברהם בן מאה שנים כשנולד יצחק שנאמר הלבן — שם י"ז
מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד הרי נמצאת למד ש
שצירפה הקב"ה לפי כחה, ורבקה איך צירפה הקב"ה לפי כחה עשרים
שנה מנין שכן כתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת — שם כ"ה
בתואל, וכתיב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם הרי נמצאת שצירף אותה — שם
הקב"ה עשרים שנה, וחנה צירפה אותה הקב"ה אף לפי כחה וכחה
צירף אותה אמרו רבותינו [illegible] תשע עשרה שנה, והיאך אלא עשר
שנים שהיתה עמו ולא ילדה ונטל את פנינה וילדה לו עשרה בנים ו
שכן אתה מוצא שאלקנה אומר לחנה הלא אנכי טוב [illegible] לך מעשרה
בנים אלו בניה של פנינה ואתה עוד שמנה שנים לעיבוריה ושנה — שמואל א' א'
אחת לעיבורו של שמואל הרי תשע עשרה שנה ואח"כ פקדה :

מסר מוסרים פרה (איוב י"ב) : פ
פדגוגאות

גו יוכבד עיין כל הסוגיא בלשון
בסוטה (י"ב ׳) וב"ב (ק"כ ׳) ו
ובשמות רבה (פ"א) ובילקוט שמות
(רמז קס"ה) : פוריא בגמרא ובמדרש
(שם) הגירסא אפריון וכמו אפריון
עשה לו (ש"ה) ובלשון יוני פכא
שנושאין בו החשובים שרי הדרין:
עירנעת מיני כלי זמר

ובש"ס ומדרש הגירסא ואהרן ומרים
מרקדין לפניהם : ורוה"ק בש"ס ו
ומדרש הגירסא ומלאכי השרת אמרו
אם הבנים שמחה והמדרן בת"ג
(תא"פ) ובחכמי האומות יבין
שמעיניהם מרובים כאחד : ולא
אמרו שירה משמע אלא שמחו והודו
לה' על לידת הגואל : ה"ג ואנו
נגאלין : מרים בת תנחום עיין
בגיטין (נ"ז :) ואיכה רבתי (פ׳
על אלה) ובילקוט תבוא (רמז תתקל"ח)
ובילקוט איכה (רמז תתרי"ג והלאה)
הפסוקים שאמרו הבנים ושינוי ה
הגרסאות : בתוך הטיגן מ
מחבת ומרחשת בלשון יוני ובדברי
חז"ל שלשן או טיגן (עירובין כ"ח)
שעשתה לו מיני טיגון (סנהדרין ט׳)
אופה ואח"כ מטגנה (מנחות נ׳)
ה' מיני טיגון (שם ע"ב) : זו חנה
כ"ה בילקוט תהלים (עיין רמז תתע"ג)
וכאן מסיים הפיסקא שהתחיל
לדרוש כי פקד ה' את חנה ב
בהפסוק מושיבי עקרת הבית :

פיסקא רפ"ח ואינו משרפם בהם ב
בילקוט (שמואל
א' רמז פ"ט) ליתא ג' תיבות אלו
אבל עיקר הנוסח הוא באגדת ש
שמואל (פ"ד) מה הצורף הזה מ
מכניס את הזהב לכור ומסנן
כמה ראשונה ושנייה ושלישית עד
שהוא מעמידו על בוריו כך הקב"ה
מיסר את הצדיקים כל אחד ו
ואחד לפי כחו ע"ש : ה"ג כל
אחד ואחד לפי כחו : ה"ג גדול

המנה: ה"ג ואין חנה צריכה אותה הקב"ה ופי

פתח:

פיסקא רפ"ט ה"ג ד"א כי פקד ה' את חנה אמר רבי אחא: ה"ג בעל פקדונות אני שכל מה ו

ומדכתיב וה' פקד ולא בלשון זכירה כמו ונזכר אלהים את רחל בדרש שהוא מלשון פקדון: שרה מגירות נשים והיו הנפש אשר עשו לשון תיקון כמו ו ועשתה את צפרניה שע"י ה הגירות תיקנו נפשם ובקר (פ' ל"ט) ובילקוט לך (רמז ס"ו) איתא ואם כן שגיירו למה אמר עשו אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את הנכרי ומגיירו כאלו בראו והיינו כמ"ש חז"ל כל ה המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו ס (סנהדרין י"ט:) וכאלו עשאו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן (שם צ"ט:): תליה כבורים כדאיתא בגרות רבה ובתנחומא ( ) ובילקוט גרות (ח רמז תתקע"ח) ובכן ראויה ה רשעים כבורים ובאו מדבר ב בוקרים שהם באים ועושים ת תשובה כו' ע"ש: בא עמלק והפקיד אצלו כו' כדאיתא בגמ' (פ"נ) ובילקוט וירא (רמז צ"א) וילקוט שמואל (רמז ק"ח) והמשיל מעשה עמלק לכלים וכן שהיה כגון מצאים לישראל וכן שפירה כביכול כמו שאמרו אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק ו וחיבוי להמעולים: וחנה פוקדה אצל הקב"ה נפשות כו' להן שאמרה חנה רואה הקב"ה שהכנסתי צרתי לביתי ויפקוד לא אותי כו': אמר רבי בשם רבו ס"ס ובמדרש שמואל (פ"א) ובילקוט רמז שמואל איתא וזו שתי נשים ונומר ר' אמי בשם ר' יצחק ה הכתוב פותח בשבחו ומחתם בשבחו רבי לוי בשם רבי חמא בר' רבי חנינא אמר הכתוב פ פותח.

פיסקא רפ"ט כי פקד ה' חנה אמר רבי אחא בשם רבי שמעון בן לקיש

אמר הקב"ה לישראל בעל פקדונות שכל שאדם מפקיד אצלי אני נותן לו למה הדבר דומה לאחד שהיה בעל הפקדונות והיה הבריות מפקידות אצלו בא אחד והפקיד אצלו ג דהב בא אחד והפקיד כלים כלו ושנו אותו הימנו מי שהפקיד אצלו כסף נתן לו כסף, מי שהפקיד אצלו כלים החזיר לו כלים כך אמר הקב"ה בעל פקדונות אני כל מה שאדם פוקד אצלי אני נותן לו כך אתה מוצא אברהם הפקיד אצל הקב"ה נפשות דכתיב ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו, ואת הנפש אשר עשו בחרן, וכי אברהם עשה נפשות אמר רבי אלעזר בן חדני בשם רבי יוסי בן זמרא אם יתכנסו כל באי עולם לבראות אפילו יתוש אחד אינם יכולים ואתה אומר ואת הנפש אשר עשו ב בחרן, וכי אברהם ברא נפשות או שרה מהו שכתוב ואת הנפש אלא שהיה אברהם מגייר אנשים ושרה מגיירת הנשים, וזהו ש שכתוב וכן ראויות רשעים כבורים ובאו ו והיו מבואים את הקרבות תחת כנפי השכינה אמר להם הקב"ה חייך נפשות הפקדת אצלי נפשות אני פורע לך, וה' פקד את שרה ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקוניו בא עמלק והפקיד אצלו כלים חמה ש שכתוב ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים וכן אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אמר לו הקב"ה הפקדת אצלי כלים חייך כלים אני פורע לך, כה אמר ה' פקדתי אשר עשה עמלק לישראל ועתה לך והכית את עמלק, וחנה פוקדה אצל הקב"ה נפשות חמה שכתוב ויהי איש אחד מן הרמתים צופים ושמו אלקנה בן ירחם בן אליהו בן תחו אמר ר' יוחנן לשון נוטריקון הוא תחו ה הוא ואסף אמר במ"ש ת"א חס וחלילה א"ר בשם ר' ואחר כל השבח הזה כתיב בו ולו שתי נשים ולמה נטל שתי נשים בשבילו ויהי ל לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים, כיון שראתה

פיסקא רס"ג ותגש אחד אותו יהלום ואין להקשות מההוא דרבא ברא גברא (סנהדרין)

ומפ"י ע"י ספר יצירה ורמ"ש בירו' ומכיון דאברהם חיבר ספר יצירה מכאן דמשא דבחרן לא היה כבר בגזי בגזה מ מכיון דכן מ"ח מודות הכתוב את בוראו, ולהכא למומר דהכא בנפש השפלות מיירי דאי אפשר אלא ביד ה' שעל כן לא היה מדבור בלשון אדם שברא רבא דבירושל מיירי ואע"ג דבפ' במ"ה בירושלמי אמר על מין אחד שהיה עושה ע עגל מצרי והנשו מהא באמרינן אם מתכוסין כו' ותירצו שברא לשר ה העולם והביא לו עגל מן הבקר כעמלא דורכא ומומר הכי ברבא וחביריו אלא בריאה ממש היתה ע"י שמות הקדושים ואין זה סותר לרב"א בן גומרא דלא מיירי אלא ברייתא אנשים, ונבי ההוא מינא לא מצי לשנוי הכי דודאי לא היה קני בחכמה קדושה זו ולא תועיל אלא לקדושי עליונין, וי"ל דמעשן משמעו שעשו קידוש ואלו מה שע"י ס' יצירה מהוא נברא ע"י מה שמצרפים אותיות וכדכתב רש"י התם בגמ' שכתב מוחר) ומהוה דברים תנעט ורבו א אוטיקיא כל מעלי שבתא הוו עסקו בספר יצירה ומברי להו עגלא תלתא. ט' ומה שאמר ר רבא ברא גברא ושנא קולא נגע אבל ברא הנפש שנקשו להם מיבקרא לזה ולכן אמר אם מתכסין כו' כלומר הכא ליכא וכי כן בענין מעשה על ידי אנשים ומכיון דאי אפשר זה בהשלות נשמה בלי גירות ו ועש"ב בירו' וע"ז שבראות א אדם ועולם הנאמר בתלמוד אינו ע"י ספר יצירה ושמות הקודש כן הענין הוא כמ"ש ה הגאונים והקדמונים ע"ש בדבריהם מן הספר יצירה המתלהם אצל חכמינו שאברהם אבינו חברו ותבו שלא יצויר זה מפעה שמים ולכן לא עשה מוכי ז נוטריקון

בראשית י"ב

שמות ח'

בראשית כ"א

שמות י"ז

דברים כ"ה

שמואל א' ט"ו

שם א'

שם

שם

פותח בשבחו ומזכיר גנאו ורבנן אמרין הכתוב פ
פותח בשבחו ומזכיר גנאו וחוזר ופותח בשבחו ע"ש ;
מהו נשכרו נשתברו באגדת שמואל (פ"ה) ובילקוט ש
שמואל (רמז פ"ב) איתא שבעים בלחם נשכרו זו פנינה
שהיתה שביעה בבנים נשתברה
ורעבים חדלו חנה שהיתה
רעיבה מבנים חדלה וזהו פי'
מן רעבים שחדלה מרעב ב
בנים : היאך אומרת ילדה
שבעה חוזר ומפרש הקושיא
ראשונה מפני שהפסיק ב
בדרשות שבעים בלחם נשכרו :
ר' יודן ורבנן איתא ברבנן
יתבאר להלן שהיתה חנה ,
ילדה בן אחד ופנינה ילדה
שני בנים וכו' וכו' שאפשר ש
אלא שבדרשות אחרות הפסיק
בין דברי ר' יודן ודברי ר
רבנן : שקול כנגד משה ואהרן
כדאיתא בברכות (לא:) ו
ותענית (ה:) ובמדבר רבה
(פ' י"ח) וילקוט שמואל (רמז
ע"ה ופ' ע"ז) וילקוט ב"ה
(א' ר"ה רמז תתר"ס): אלא
מה כתוב מילתא באפי נפשה
הוא : כנגד כל הבנים ב
באגדת שמואל (פ"א) הגירסא
אפים בכפליים כמספר בנים
יפות אפים כנגד פנינה
וילדיה ד"א אפים למה כי
את חנה אהב וגומר ובילקוט
שמואל (רמז ע"ז) הגירסא אפים
בכפליים אפים כמספר פנים
יפות כנגד פנינה וילדיה
כנגד כל הבנים ד"א היפה
שבהם ובפסיקתא שלפנינו
נסחת דבר אחר בכל דרשה ו
נכונה אך וגירסת הילקוט צ"ל
כאן וכנגד כל הבנים ב"ה
ואפשר לקיים גירסת הפסיקתא
שלפנינו ומבואר בפסיקתא
ריש פרשתא (מ"ג) מנה אחת
אפים מובחר ושוה לכל בניה
ע"ש : כי את חנה אהב לכן
נתן לה אפים וגם לפנינה שער
סגירת

שראתה חנה שלא ילדה אמרה אומר לו ש
שיכניס צרתי לביתי ומתוך שיראה הקב"ה
שהכנסתי צרתי לביתי יזכור אותי , ואמר לו
הקב"ה חייך את חנה הכנסת אצלי נפשות
נפשות אני משלם לך כי פקד ה' את חנה
ותהר ותלד שלשה בנים ושתי בנות הרי ח
חמשה ואנו מוצאים שאמרה בשירתה שילדה
שבעה שנאמר שבעים בלחם נשכרו , מהו
נשכרו נשתברו ורעבים חדלו מן רעבונם
עד עקרה ילדה שבעה זו חנה , ורבת
בנים אומללה זו פנינה ואם חמשה ילדה
היאך אומרה ילדה שבעה רבי יהודה
ורבי נחמיה ורבנן , רבי יהודה אומר ח
חמשה ילדה אלא ששמואל שקול כנגד משה
ואהרן שנאמר משה ואהרן בכהניו ושמואל
בקוראי שמו וגומר , רבי נחמיה אומר ח
חמשה ילדה שראתה שני בניו של שמואל ו
והיו שם בנו הבכור יואל ושם משנהו אביה
וכל בניו כבניו לכך עד עקרה ילדה שבעה
אלא מה כתוב ויהי היום ויזבח אלקנה
ונתן לפנינה אשתו ולכל בניה ובנותיה מ
מנות ולחנה יתן מנה אחת אפים כספר
פנים יפות , ד"א מהו אפים כנגד כל ה
הבנים , ד"א היפה שבהם , ד"א אפי"ין
נתן לה כפליים למה כי את חנה אהב וה'
סגר רחמה , והיתה פנינה מכעסת אותה
והיתה בוכה ולא אוכלת כמה שכתוב וכן
יעשה שנה בשנה מדי עלותה בית ה' כן
תכעיסנה ותבכה ולא תאכל ויאמר לה א
אלקנה אישה למה תבכי , אמר לה שרה
שהיתה עקרה כך היתה , ושבתי ובוכה כל
היום אלא רבקה שהיתה עקרה כך היתה
עושה למה אלך לבכך אלא רחל שהיתה
עקרה כך היתה , ושבתי בינה לבין עצמה
הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים אלו עשרה
ראשי דורות ואלו הן ואלה תולדות פרץ פ
פרץ הוליד את חצרון כולם עשרה , דבר
אחר הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים
אלו עשרה בניה של פנינה לא עשה אלא
כדא לפקוד את חנה היתה חנה
יולדת

נוטריקון לשון משנה הוא (אבות פ"ג) תקופות וגמטריאות
פרפראות לחכמה וכן בערוך (גמטריא) שבמקום אחד
כותבין א' ובמקום אלף כותבין ב' ורש"י והברטנורא (שם)
פירשו חשבון האותיות ונוטריקון ובתוי"ט פירש בדבריהם פ
כמו רמב"ן שמה רמז ורד"ו שנים ש
שלא יקבדו במכבים , ב"דאות יבא
אהרן רמז לביתו ראשון שיעמוד
ת' שנים ע"ש ובתשב"י כתב ג
גמטריא הוא מלה יוונית מבלשון
חשבון או מנין בדפי' על הגימל
ובערוך מפרש אותה בענין אחר שמואל א' א'
ולא נהירא עכ"ל הערוך ונמצא כי הוא לשון יוני
~~ולא נהירא עכ"ל , והמוסף הערוך~~
(איטליאני) בגאומטריא ענין מספר וחשבון במוסף ערוך
כתב תקופות וגמטריאות בלשון שם
יוני ורומי פי' חכמת מדידת ה
הארץ וחז"ל קראו כן לחכמת ה שם שם
החשבון אשר שניהם מיני חכמת
הנדסה ובידיעתה יוכל אדם)
להשיג חכמת התקופות ומהלך
השמים והכוכבים אלו מכינים
להבין חכמות אחרות לכן א תלים צ"
אפלטון מונע לתלמידיו מחכמות
אחרות בלי הקדמת השכל ג
גימטריא וחשבון וזה טעם פ שמואל א' ח'
פרפראות לחכמה פירש בלשון
יוני עגולים כי החכמות נקראים שם א'
כמרכז בתוך עגולות הגמטריא
ואין זה מקום להאריך עכ"ל ו
והמגיד משנה (הלכות גניבה
פ"ח) פירש תקופות חכמת ה שם
החשבון וגמטריאות היינו ח
חכמת השיעור עכ"ל התוי"ט ו שם
ונ"ל שהוא שם מושאל ונלקח מלשון
יון שקוראין כן לחכמת המדידה
והתשבורת וחכמת השאלת
השם לכל ענין חשבון ומספר
וכ"כ המפרש להרמב"ם (הלכות
קידוש החודש פי"ח) , וראיתי
בדרך חיים שמפרש גם כן
תקופות וגמטריאות שהיא שם
ומר חכמת המדידה רות ב'
והתשבורת כו' ואמינא אנא
דתקופות היינו תכונה עצמה
שהוא מהלך המזלות צבא
השמים

סגירת רחמה : בינה ובין עצמה בצער ובכיה ב
בתמיה : לא עשה אלא כשבא הלשון מועטה וחסר וצ"ל
ורבנן אמרין חמשה ילדה אלא כשבאו לפקוד את חנה וכו'
והשתא מסיק מילתא דרבנן ותרץ הילך אומרת יולדת שבעה
שקשה לעיל וכן נראה מגירסת ה
הילקוט שמואל (רמז פ"ט) :

פיסקא ר"ד כאס בתוך כאס ר
ריבוי דנין פ
כאס דרש : ה"ג זהו ובכעסתה
צרתה : בעבור הרעימה לטובה
כדאיתא בב"ב (ט"ז) שטן ופנינה
לשם שמים נתכוונו : שאין רעמים
פרש הרעימה לשון רעמים ו
וברקים ועיין באגדת שמואל פ
(פ"א) ובילקוט שמואל (רמז ע"ז) :
סליק פרשתא מ"ג

פרשתא מ"ד שובה ישראל

פיסקא ר"ה ה"ג עד ה' אלהיך :
שנו רבותינו
(במשנה פ"ח ביומא) : על ידו ב
במשנה שם הגירסא אין מספיקין
בידו : וחוזר בו לעבירותו אינה
תשובה בדעבירה ששנה בה נ
נעשה לו כהיתר (יומא פ"ו : מו"ק
כ"ז : קידושין כ' : סוטה
כ"ב . ערכין ל') : אינו יודע מה
לעשות אחר שאשוב להקב"ה :
עד ה' אלהיך כל זמן שאלהיך
הויה שהוא רחמים ואיתא בילקוט
הושע (רמז תקל"ב) בשם רבי
מאיר תני עד ה' עד שהוא ב
במדת רחמים ואם לאו אלהיך
עד לא יתאביד סניגוריא ב
קטיגוריא והמפרש להלן ב
בפסיקתא פרשה ג' (פיסקא ש"ה)
~~רשו"ד~~ עד ה' אלהיך עד
שעודן במדת רחמים עשו תשובה
עכ"ל :

פיסקא ר"ו ה"ג משמעונא א
אפיפוסין
ישעי' חוזר בו לאמר אפיפוסין
ופירושו נדר בין בלשון יווני ו
ובספרי ה"ל ובילקוט (פ' מטות)
שניטן

יולדת בן אחד ופנינה יולדת שני ב
בנים ילדה חנה ארבעה ופנינה יולדת
שמונה והיתה חנה מעוברת בן חמישי,
ונתיירא פנינה שלא תגבור שני בניה
שנשתיירו לה מה עשתה פנינה הלכה ו
ובקשה מן חנה, אמרה לה בבקשה ממך
נעניתי לך יודעת אני שחטאתי לך אלא
וותר לי כדי שיחיו ב' בני שנשתיירו לי,
באותה השעה עמדה חנה לפני הקב"ה
אמרה לפניו וותר לה את שני בניה שיחיו
אמר לה הקב"ה חייך שהיו ראויות למות
אלא הואיל שנתפללת עליהם שיחיו לשמך
אני קורא אותם, לפיכך הוא אומר עד
עקרה ילדה שבעה שנתחשבו לה שני בנים
של פנינה :

פיסקא ר"ד ד"א כי פקד ה' את חנה מה
כתיב למעלה מן
הענין וכעסתה צרתה גם כעס בעבור ה
הרעימה שהיתה פנינה מכעסת חנה
כעס בתוך כעס מה היתה עושה אמר ר'
נחמן בר אבא היתה פנינה משכמת ו
ואומרת לחנה אין את עומדת ומרחצת פ
פניהם של בניך כדי שילכו לפני הספר
ובשש שעות היתה אומרת לחנה אין את
עומדת ומקבלת את בניך שבאו מבית
הספר זהו וכעסתה צרתה גם כעס, אמר
רבי תנחומא בר אבא היו יושבים לאכול
והיה אלקנה נותן לכל אחד ואחד מן. ב
בניו חלקו מה היתה פנינה עושה מתכוונת
להכעיס את חנה היתה אומרת לאלקנה
תן לזה בני חלקו ולזה בני לא נתתה חלקו
ומה בעבור הרעימה לטובה עלו, דבר
אחר בעבור הרעימה אמר להם הקב"ה
את מתרעמת אותה עלי, חייך ואין
רעמים שאין אחריהם מטר שאין אני פ
פוקדת כי פקד ה' את חנה ותהר ותלד
שלשה בנים ושתי בנות :
סליק

שובה

השמים ובכוליהם ולאמר שהוא לפי הגמטריא הקודם אליה הם
פרפראות המסורים לב האדם לחכמה שאין אחריה חכמה בתוך
האדם והלא חכמת האלהות שבידיעתה נגלו השמים וידע
ויצר הבורא יתברך כי הלא רופא שמים שמהדרכם יודעי
הרופא ולא לפרש"י והר"ב בגמטריאות שהם חשבון האותיות
אפשר לפרש שר"ל חכמה חכמת ה
האלהות והוא שבספר יצירה ו
ודומיו שמשתמשים מאוד בחשבוני
האותיות ונשרין ולצירופיהם ולפי
זה אפשר ג"כ לומר שצוין התנא
בתקופות וגמטריאות לשני הענינים
ביחד שהתקופות הם פרפראות
לחכמה המושגת בעיון ובמחקר
וגמטריאות הם פרפראות לחכמת
האלהות הקבלות רק"ז זה נראה לי
ובפרים אלו ברורים למהגים ו
ולקבל והמעיין בספר הפרדס
להרמ"ק ובשערי אורה ובכתבי ה
המקובלים יראה שכלו לעינים פ
קצות גימטריא גם ענין התמורה
והשינוי וחילופי האלפא ביתות שמואל א' א'
בקבלה ואחור בר"א שערים ומהם
האטב"ח והאלב"ם והא"ת ב"ש, שזה
סידרם אט"בח ג"ז ד"ו י"צ כ"פ ל"ע מ"ס
ק"ץ ר"ף ש"ן ת"ם, אל"ב ב"ם ג"ן ד"ס
ה"ע ו"פ ז"צ ח"ק ט"ר י"ש כ"ת
א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"צ ו"פ ז"ע ח"ס שם
ט"ן י"מ כ"ל וכל אחד מהדעות ה
הלו מתחלפין רש"י ז"ל (סוכה
נ"ה) שכן באטב"ח של רבי חייא
נדרין לסהדי מגן ע"ש ברש"י ו
ורש"ל וכן אמרו ז"ל (   )
בן טבאי באו"ו בם רמ"א, וכן
אמרו בריש ילקוט שמואל תמו פ
באת"ב"ש אסף והמפרש בפסיקתא
שלפנינו :

שם שמואל שקול כנגד משה ואהרן
ואת"ה אמרתי לרבא
אלא שזה נ"ל דר"י סבר בחמשה
ילדה וכר משמואל באותה ג' פ
בנים וב' בנות כתיב בפרשה
אחר לידת שמואל אבל לר"נ
ורבנן דבלו הל' בנים היו נפי
שמואל ולא ס"ל ההוא דרשא ש
(   ) שהבינו עין ה שם
הרעה

שנטלו אפופסין תם עונך בת ציון ובשמות רבה (פ״ב) נטלו אומות העולם אופופסין שלהם ובויקרא רבה (פ״ו) חבר ג. נתנה תורה איפופסין ושם (פ״ט) נטלו אפיפוסין שלהם לאיתנה ובבמדבר רבה (פ״א) ונתן להם אופיפוסין שנאמר והגוים חרב יחרבו ובדברים רבה (פ״א) במה כל מי שהודר עליהן נוטל אופופסין ובש״ט (פ׳ ט״ו) אין הרשע יוצא מן העולם עד שנוטל איפופסין שלו וכן פי׳ הפסיקתא שלפנינו הקב״ה אע״פ שכתב גזר דין ואמר תאשם שומרון חזר ואמר בסיפיה בקרא שובה וגומר / איספלנים בלשון יוני נקראת השחול איספלין ומגב הנשאל לרטיה היינו הגזור ו והתחבושת שמשימין על גבי מכה ו וארוך כמו צורת טחול לכנותה נ״ב איספלנית בלשון יוני ובלשון רומי ובדברי רז״ל שניא ושמע עליה איספלנית (שבת ע״ג.) העושה איספלנית בין בקבד פ (כתוב פ׳ כ״ח) ובירושלמי כלאים (ספ״ט) יהא ספלינין ברטיע דאמר על חדא וספלינין בגרטיע דכתן על חדא וכן ואיספלנית ע״ג המכה (שבת י״ח.) איספלנית וכמון (שם ע״ג:) ובגמרא היין עושין מן שומן חלב ודונג כדאמר אביי אמרה לי אם איספלניתא דכולהו כאיבי שב מאני תרבא וחדא קירא (שם ע״ג:) ובערוך ערוך הגדול ובמתרגמן כתבו על בפירוש להן שונא (איוב ו׳) שתרגומו ישוי להון איספלניתא צ״ל איספלניתא ור״ל במוך מפרים והוא איספלנית ושוא הוא ישימה ולכן זה ע״ש : לא עמי כבאירא בבמדבר רבה (פ״ב) אתם כמורים בשמות שאמר להם הדברים הללו כי אתם לא עמי שהוא כמו ע עליהם כל מה כתוב אחריו והיה במקום וגומר וכן ישעיה כל וכן ירמיה וכל ע״ש כל הענין וזהו פי׳ הפסיקתא שלפנינו אין לך כל נביא כו׳ :

פיסקא רבה׳ אמוני׳) פירוש שטר הודאה והסכמה בלשון יוני ובירושלמי גט (פ״ב) שטר שוברים אמוני׳ן ובירושלמי כתובות (פ׳ הכותב) איתרב אמונוניא ע״ש ושם כתיב הודאה והסכמה לשובה ושם ראיה ולכן [illegible] בפסיקתא שלפנינו א אמונות)

פרשתא מ״ד שובה ישראל

הושע י״ד פיסקא רבתא שובה ישראל עד ה׳ אלהיך כי כשלת בעונך / ילמדנו מי שהוא חוטא
ואמר שמתכפר לו על ידי תשובה. כך שנו רבותינו האומר
אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין על ידו לעשות תשובה למה שאם אדם ע
עושה תשובה וחוזר בו לעבירתו אינה תשובה. זה דומה לאדם לטבול והשרץ ב
בידו אין לו טהרה מה יעשה ישליך מה שבידו ואח״כ יטבול ויטהר / אמר הכתוב
ישעיה נ״ה יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה׳ וירחמהו שהקב״ה חפץ בתשובה
ואינו חפץ להמית בריה שנאמר אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מ
יחזקאל ל״ג מדרכו והיה וחיה והקב״ה קורא אותם בתשובה כדי שיחיו וכן הוא אומר ל
לישראל אבותיכם כי שובבים אמר להם הקב״ה עשו תשובה עד שלא יגיע למדת הדין
ירמיה ג׳ ואיני יודע מה לעשות אלא עד שאני עומד במדת רחמים עשו תשובה ואני אקבל
אתכם מניין ממה שקראו בנביא עד ה׳ אלהיך :

ישעיה נ״ה פיסקא רבתא שובה ישראל עד ה׳ אלהיך כך פתח רבי תנחומא בר אבא כי לא מ
מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאום
מדת הקב״ה כמדת בשר ודם / מדת בשר ודם מדליק את הנר מתוך הנר / שאין
יכול להדליק אורה מתוך אפלה הקב״ה יתברך שמו כשברא את עולמו היה הכל
בראשית א׳ חושך תהו ובוהו והוציא אור מתוך חושך שנאמר והארץ היתה תהו ובוהו
שם וחושך על פני תהום מה כתיב אחריו ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור / בשר
ודם שמוציא אופופסין אינו יכול לחזור בו אבל הקב״ה חוזר בו לאחר א
הושע י״ד אפופסים / שנאמר תאשם שומרון כי מרתה באלהיה מה כתיב אחריו שובה י
ישראל אין לך כל נביא שהוכיח ישראל שלא חזר ונתן להם איספלנים ורטיה ל
שם א׳ אותם כל מכה ומכה שהיכה חוזר ומרפא / הושע אומר כי לא אוסיף עוד
ארחם את בית ישראל וחזר ואמר ורחמתי את לא רוחמה הוא הכה שאמר כי
שם אתם לא עמי חזר ורפא ואמר ואמרתי ללא עמי עמי אתה / הוא הכה שאמר
כי היא לא אשתי חזר ורפא ואמר תקראי לי אישי / הוא שאמר ושמתיה כ
כמדבר חזר ורפא והולכתיה במדבר / הוא הכה שאמר דברו דברים אלות
שם י׳ שוא כרות ברית ופרח כראש משפט על תלמי שדה חזר ורפא קחו עמכם ד
דברים / הוא הכה שאמר כי כפרה סוררה סרר ישראל חזר ורפא ואמר
שם ד׳ ונשלמה פרים שפתינו / הוא הכה שאמר ושבו אל ה׳ אלהיהם חזר ורפא ו
ואמר שובה ישראל עד ה׳ אלהיך :

פיסקא רבה ב״א שובה ישראל אין מדת הקב״ה כמדת בשר ודם / מדת בשר ו
ודם כותב אמונין שטר ומחליפין בממון הרבה
והקב״ה כותב אמונין שטר ומחליפן בדבר קל ואיזה דבר קל קחו עמכם דברים
שם י״ד מה כתיב למעלה מן הפרשה צרור עון אפרים תאשם שומרון כי מרתה באלהיה
ואחר כל הדברים האלה אומר לישראל עשו תשובה ואני מחליף את עון :

פיסקא רבה׳ ב״א אומר על הושע ועל אליהו אפרגריים היו לא היו אפרגריים
האפרגרי היה מלך אלא למה הדבר דומה לבן
מלכים

אמונין קשה : קחו עמכם דברים כדאיתא ביומא (פ"ו:) אדם עובר עבירה בסתר מתפייסים ממנו בדברים שנאמר קחו עמכם דברים וגומר ולא עוד כו' ע"ש :

פיסקא ר... ה"ג בא"ו מוכיחים על הושע : האפכרי היה מעל בתמה : סנקתדרו פי' וקורין בלשון יוני יועץ למלך ויושב למשפט עמו ובדברי רז"ל הנורא סיריטאק למלך שהיה לו סנקתדרון (ב"ר פ"ח) או סנקתדרון שלו (שם פי"ח ותנחומא משפטים)

ונקראים כן על שם שיושבים אצל המלך על כסאות נקראים המותבים אנשים חשובים לכבד וכסאות האלו נקראים בלשון יוני ורומי קתדרה ובדברי רז"ל שניהם מוטה על צבה כמין קתדרה (חולין פ"ב) ג' עמודים הם העשוי כקתדרה (שם פ' ח"ג) ארבע יושבי קתדרא (כתובות נו:) ואת הספסל ואת הקתדרא (ירושלמי שבת פ"ג) על גבי ספסלים ועל גבי קתדראות (ברכות כ"ג) קתדראות של זהב (סוכה נא:) קתדרין דבין כל גביל דבין (ב"ר פ"ה) קתדרה עשה לו כקתדרה של אסטוליסטין (שמות רבה פ' מ"ג):

ה"ג וירעב ואחר אתם שורפין : אחר אחאב ובילקוט הושע (רמז תקכ"ח) הגירסא אחר עבודה זרה והיא היא : ה"ג שנבון ונתנם כאשר לו לטמיון : טמיון פי' אוצר המלכים של ממון ושל ממון בלשון יוני ~~והרבה...~~ ~~ובעשל (פיסקא מ) ...~~ ~~(סוכה ...) ...~~ ~~(ב"ר פ"...) ואחת ...~~ ~~(שם פ' ...) ...~~ ~~... לטמיון (ב"ר פ' ס"ב) :~~

ה"ג כמה אין לו מהן מגדלין :

ה"ג אמר ליה הכתבתי בתורה ואל אוסף תשובתך וכאן כתוב כמה אין לו אמר לו הושע : ה"ג רחם משכיל ושדים צומקים :

פיסקא ר... ה"ג עשה את האחרונות ראשונות כלומר זה שתוכרח לבסוף אחרי ההכאות והיסורין מוטב עשה מיד ותפטור מהיסורין : אלי עליהם ט"ס ונראה

מלכים שדנו המלך ונתחייב שריפה מה עשה סנקתדרו אומר למלך שבניו בבית האסורים וירעב אותם שורפו והוא חשב ואמר עד שתשוב חמתו כך ישראל ~~ישראל~~ אליהו את ישראל ... אחר אחאב אמר אליהו מוטב שלש שנים ברעב ולא יהיו באמר שחט היו כאחאב עשה להם אליהו כך וכן הושע אמר תתן להם ה' מה תתן תן להם רחם משכיל ושדים צומקים ברחמים אומר כך . למה הדבר דומה לאדם שנבון ונתנם שלו לטמיון עמד אוהבו ובקש עליו ופייסו אמר המלך ובשביל יכנסו השדות אובדה לטמיון יהיו הבריות במקומם . כך הקב"ה דן את ישראל ואמר כי אם יגדלו את בניהם ושכלתים מאדם אומר הושע בבקשה ממך לא כי אלא רוח יזרעו וסופתה יקצורו כמה אין משהן מגדלים את בניהם אתה מאבדים כמה אין לו הכתבתי בתורה ואל אוסף תשובתך וכן כאן כמה אין לו הושע ח'
אמר לו הושע אם כן בבקשה ממך תן להם רחם משכיל ולא שדים צומקים שלא בראשית ג'
דומה צערו של קטן לצערו של גדול אמר לו הקב"ה וכן עשיתי ושכלתי מאדם כשראה הושע שאין הקב"ה שומע לו בא לו אצל ישראל ואמר להם הרבה בקשתי ולא נשמע לי לכן אתם בקשו על עצמיכם שאינו מחזיר אתכם שובה ישראל :

פיסקא ר... בא"ו שובה ישראל עד ה' אלהיך לבן מלך שאמר לו אוהבו אביך כתוב להכתך ולחבשך בבית האסורים ולמוסרך ביד העבדים ולהמיתך ברעב ובאחרונה אתה חוזר ומבקש הימנו והוא מקבל אלא אם תשמע לי עשה את האחרונות ראשונות ולך אצלו ובקש הימנו והוא מקבל ונתברכת הימנו כך אמר הושע לישראל הוי יודעים כתוב להכתב שנאמר עליהם אשפוך כמים עברתי ומוסר אתכם למרות שנאמר יקנו הושע ה'
בחרב שהוא ... ולקחתי ... ובקשו במועדו ואחר כך סוף שם ז'
שאתם באים ומבקשים הימנו הוי שמעו לי ונראו ועשו תשובה עד שלא תלכו ונתברכתם הימנו שובה ישראל :

פיסקא ר... בא"ו שובה ישראל כל הנביאים קוראים לישראל לתשובה אבל לא כהושע ירמיה אמר שובה ~~ישראל~~ ישראל נאום ה' אם תשוב

וישעיה אומר דרשו ה' בהמצאו ולא מודיעים את ישראל מה יאמר . אבל הושע אמר ירמיה ד'
עשו תשובה ומודיעים מה יפייסו על עצמם שובה ישראל עד ה' אלהיך קחו עמכם ישעיה נ"ה
דברים ושובו אל ה' ואמרו אליו כל תשא עון וקח טוב וגומר : הושע י"ד

פיסקא ר... בא"ו שובה ישראל עד כל הנביאים שהכו את ישראל הכום בנפילה . ירמיהו אמר לכן יהי דרכם להם ידחו ונפלו בה ירמיה כ"ג
וכן עמוס אמר נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל אבל הושע לא עשאה אלא מכשולות שנאמר כי כשלת בעונך : עמוס ה'

פיסקא ר... בא"ו תשובה חביבה לפני הקב"ה שהוא מבטל דבריו בשביל התשובה היאך כתב בתורה כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא דברים כ"ד
תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות ושנאה האיש האחרון וכתב וגומר לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה אחרי אשר הוטמאה אבל הקב"ה אינו כן אע"פ שעזבו אותו ועבדו אחר ושעזבו אחר ולא עבדוהו אמר להם עשו תשובה

ובואו

ונראה דכמ״ש לעיל והתחנן אשפוך פני לפניו ומסרה
אותו למלאכות ועיין בילקוט הושע (יב׳ רמז תקל״א) :

פיסקא רמ״ב הג״ה לא הושע ירמיה אמר לא תשוב :

פיסקא רמ״ג הג״ה ד״א שובה ישראל עד ה׳ אלהיך : כל הנביאים
שהפכו בילקוט הושע הגירסא כל ה
הנביאים ועי״ש וגירסת הפסיקתא
עיקר : הג״ה אלא מתוכחות ר״ל
במשל בינוני שלא יאמר רק קשות
ולא לשון נקיה :

פיסקא רמ״ה הן ישלח איש ביומא
(פו :) איתא
גדולה תשובה שדוחה את לא
תעשה שבתורה שנאמר הן ישלח
איש וכו׳ ות״ש לו שבתורה לא יוכל
לשוב אל הראשון וגו׳ ועיין מה שפירשתי
בפסיקתא שלפנינו : ואני מקבל
אותם והבאתיה בילקוט הושע
(יב׳ רמז תקל״ב) עד ה׳ אלהיך
אפילו כפרת בעיקר :

פיסקא רמ״ו בדין הוא שלך א
אלון שבמזבח
לא נשוב דיים כיון שנעשו ו
והבאתיה ביומא (פו :) בשר ו
ודם סבן מתפייס וכו׳ אבל
הקב״ה כו׳ ע״ש :

פיסקא רמ״ז מלמד שמא לא הלשון
חסר וכו׳

ובילקוט תהלים (פ״ה רמז תתל״ב)
איתא אמרו בני קרח עד מתי אתה
אומר שובו בנים שובבים ישראל
אומרים לך שוב תחלה שנאמר ש
שובה ה׳ עד מתי ואתה אומר
לא כי אלא שובה ישראל לא אתם
תשובו לעצמכם ולא אנו לעצמנו
אלא שנינו כאחד שובינו אלהי
ישעינו אבל בפסיקתא שלפנינו
מבואר שהקב״ה הקדים מקודם
לשוב ראשון : הג״ה מתביישים אתם
בתשובה :

פיסקא רמ״ח ואינם נזכרות כדאיתא
בקידושין (מ :)
אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה
תשובה באחרונה אין מזכירים
לו שום רשעו שנאמר ורשעת הרשע
לא

פיסקא קב״ב שמלאכים מסורים לאדם בתענית ובחגיגה
גרסינן שני מלאכי השרת המלוין לו
לאדם ובפסיקתא שלפנינו אומר מלאכים סתם ונראה ד
דגרסא דקהלת. בשמות רבה (פ׳ ל״ב) ותנחומא (פ׳ ויצא
ומשפטים) הנה אנכי שולח מלאך הה״ד חונה מלאך ו
ונאמר עושה אדם מצוה אחת ה
הקב״ה נותן לו מלאך אחד לשומרו
שנאמר חונה מלאך ה׳ סביב ל — ירמיה ה׳
עשה שתי מצות הקב״ה נותן לו
שני מלאכים לשומרו שנאמר כי
מלאכיו ונומר עשה הרבה מצות
נותן לו הקב״ה חצי מחנהו ש
שנאמר יפול מצדך אלף ורבבה
ובתנחומא (שם) ובמדבר רבה
(פ׳ י״ב) ובש״ט (פ׳ צ״א) פירשו
שנמסרו לדוד שמאל אלף מלאכים — יחזקאל ל״ג
לשמרה ולימין שעושה במצות
הרבה רבבה נמסרו לה , אר״ח
בר״א איני אומר ימסרו לך אלא
יפלו אם במצות אלף מגינין הם
נופלים מן הצד שהיא שולטת על
מצוה אחת (תפילין) ואם במצות
רבוא מגינין הם נופלים לפני ה
הצד (ימין) שהוא שולטת במצות
הרבה וכדאיתא בדברים רבה
(פ״ד) ובתנחומא (שם) אין בית
רובע בחללו של עולם שאין בו כ
כמה אלפים מזיקין וכל אחד
ברמא (פ׳ מסורה) נתונים בפניו
שלא יבוא באדם ויזיק כל אימת
כי ברבים היה עמדי (תהלים
נ״ה) מי הם אלו המלאכים שהן
משמרים את האדם ובתדב״א ר — ישעיה ס״ב
רבה (פ׳ ו׳) ובילקוט שמואל (ב
ב׳ רמז קנ״ה) הנוסחא יש בו ב — שמואל א׳ ט״ו
באדם דרך ארץ ומקרא מלמד
מוסרין לו מלאך אחד לשמרו ש
שנאמר הנה שולח מלאך ונומר
קרא אדם תורה נביאים כתובים
מוסרין לו שני מלאכים שנאמר
כי מלאכיו יצוה לך אבל קרא
אדם תנ״ך ושנה משנה ו
ומדרש הלכות ואגדות הקב״ה
משמרו

ובמזו אמרו ואני מקבל אותם שכן ירמיה
מפרש ואומר הן ישלח איש את אשתו והלכה
מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד
הלא חנוף תחנף הארץ ההיא ואת זנית ר
רעים רבים ושוב אלי נאום ה׳ בוא ואני מקבל
אתכם שובה ישראל עד ה׳ אלהיך :

פיסקא רמ״ו ד״א שובה ועד היכן התשובה ע
עושה כל מה שקרא ה
הקב״ה אינו נשבע אלא בגבורות שבים , שכן
אמר יחזקאל חי אני נאום ה׳ אם אחפוץ ב
במות הרשע אמרו הואיל ונשבע שהוא מקבל
את השבים בדין הוא שלך אלון שובה ישראל :

פיסקא רמ״ז ד״א שובה ישראל עד ה׳ אלהיך
מלמד שמא לא היה
אחרון שירחן אמר הרים שב , ובן מלכים
שהיה חולה אמר הרופא אם יאכל מן המאכל
הוא מתרפא היה הבן מתיירא לאכול אמר
לו אביו תבהל שאינו מזיק הריני אוכל עמך
כך אמר הקב״ה לישראל מתביישים אתם תשובה
הריני שב ראשון שנאמר כה אמר ה׳ הנני
שב וגו׳ מה אומן לו חטא ולא סורון חס ו
ושלום אמר הנני שב , בני אדם על אחת כ
כמה וכמה שצריכים לעשות תשובה ולבוא
אצל הקב״ה שובה ישראל עד ה׳ אלהיך :

פיסקא רמ״ח ד״א שובה ישראל אם עשו
תשובה שלימה אף העבירות
שעשה מתחלה אינם מתחשבות לו , ואינם
נזכרות לו מיין ושעירה ברם לא תזכרנה
הראשונות ולא תעלינה על לב ואף מן הקרבנות
חביבה היא התשובה שמואל הנביא אמר
הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים :

פיסקא רמ״ט ד״א שובה ישראל אומר להם
לרשעים שהם מתים בלא
תשובה שהם מאבדים חייהם מן העולם
הבא שמלאכים מסורים לאדם הגר ובקל
יום ויום כותבים את מעשיו והכל לפני
הקב״ה והכל כתוב וחתום אם צדיק אדם
כותבין צדקתו ואם הרשיע אדם כותבין
את רשעתו , לפיכך הבא צדין ה
המלאכים

עד אלהים | פסיקתא רבתי פרשה מ"ד שובה ישראל פיסקא | גן אלהים

לא ירגיל בה ביום שובו מרשעו (יחזקאל לג): ה"ג ולא
תגבירנה הראשונות: מן הקרבנות חביבה גדולה (כו')
אותה מאות הקריב כרים;
פיסקא קמ"ג שהאלהים מסורים לאדם כמ"ש רז"ל שגו מלאכי
השרת המלין לו לאדם הן מעידין
עליו שנאמר כי מלאכיו יצוה
לך (תענית י"א: חגיגה ט"ז:
ולקוט תהלים רמז תת"ח ישעיה קנ"ג
רמז רמ"א מיכה ב' רמז תקנ"ו
ובספר אליהו זוטא פ"א): ו
והלל עבדו (משנה באבות פ"ב):
והלך כמעט ותחום הגאולה ב
בתענית (שם) בשעת פטירתו של
אדם לבית עולמו כל מעשיו
נפרטין (כצ"ל ונ"ס בש"ס נפרטין)
ונ"ב בשאלתות דאבינו סי' ג
ס"ב) לפניו ואומרין לו כך וכך
עשית במקום פלוני ביום פלוני
והוא אומר הן ואומרים לו חתום
והוא חותם שנאמר ביד כל אדם
יחתום: המשנה צריך שיפרש
והפסיקתא נקט לשנוי מלשון א
אבל להלן בשדים אומר ואם מת
אדם רשע: יבוא בשלום ינוחו
לשנא ~~מלאכים~~ דקרא יבא שלום
ינוחו על משכבותם הולך נכחו
(ישעיה נ"ז) וכמ"ש רז"ל כשמת
משה ואהרן היו המלאכים וישראל
מקוננין יבוא שלום וגומר (ירושלמי
סוטה ספ"ב ילקוט תורת רמז ת
תשס"ה ספרי תשפ"ג, בברכה
רמז תתקס"ב) וכשהצדיקים נפטרין מן
העולם אומרים מלאכי השרת
לפני הקב"ה רבש"ע צדיק בא
אומר להם יבואו צדיקים וילכו
לקראתו ואומרים לו יבוא בשלום
ינוחו על משכבותם, א"ר א בשעה
שהצדיק נפטר מן העולם שלשה
כיתות של מלאכי השרת יוצאין
לקראתו אחת אומרת בא ב
בשלום ואחת אומרת הולך
נכחו ואחת אומרת יבא שלום
ינוחו על משכבותם (כתובות ק"ד
במדבר רבה פי"א ילקוט נשא
[illegible]

משרו בעצמו ולפי המדרש הזה מדויק לשון הפסיקתא
אופנים שהאלהים (דרך כלל) מסורים לאדם ולא דוקא
שנים כי הכל לפי מדריגות האדם ולדעת הרמב"ם במורה
ובמורה במהות המלאכים שלוחות מסבב ומגבל בהם ;

המלאכים מקדשים ומקלסים לפניו, יבא
בשלום וינוח על משכבו ואם מת אדם רשע
שלא עשה תשובה הקב"ה אומר לו תפח את
נפשך כמה קראתי לך שתעשה תשובה ו
ולא עשית ועליו רשעים תליתיה ומנוס
אבד מנוס ותקוות מפח נפש, אמרו
הסכמים הואיל וכך הוא מזהיר לשבים
אמרו לכו ונשובה עד ה' אלהינו כי ה
הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו :

פיסקא קמ"ה ב"א שובה ישראל השובים ש
שאומרין שמא נשוב ולא
יקבל אותנו הנה נבא לא תיראו שובים ה

ונתבאר דיין לשון הפסיקתא ב
באופן ויתר נאות :

פיסקא קמ"ד והתשובה גורמת
לרחמים
וזכות אבות ולא עוד אלא וצרה
משום דלא שייך לומר שגורמת]
וצרה שהרי הצרה אינה סבה איוב ל"ג
לגאולה כאינך דחשיב רק על
הצרה עצמה הגאולה באה וכן
גאולה וכן חדא ענינו, ועוד הושע י"ד
באמרינן בקלולא דלהאחשורה ו
ולא בעי כן ובריוא לא נחשיב
לפולהו אלא מתוך :

הרבה הוא אומר שובו בנים שובבים אין אתם מפסידים אלא מה ארפא ~~משובותיכם~~
משובותיכם וכן ישעיה מתנבא שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו על א ישעיה נ"ז
איזה רחוק הוא אומר על מי שהרחיק את עצמו אלא קרוב הוא אצל הקב"ה מה
רפואה הנה צריך זה רשע שהיה קרוב ועשה תשובה ונתקרב אצל הקב"ה ש
שלום שלום לרחוק ולקרוב, אמר להם הושע הואיל והוא מרפא את השבים, שוב
ישראל עד ה' אלהיך :

פיסקא קמ"ו ב"א שובה ישראל מביאות את הגאולה מתוך צרה אדם נגאל ב
כשם לך ומצאוך את כל הדברים האלה, ומתוך דברים ד'
כן באחרית הימים, ומתוך תשובה ושבת עד ה' אלהיך, ומתוך רחמים כי אל שם שם
רחום ה' אלהיך, ובזכות האבות ולא ישכח את ברית ה' אלהיך, והתשובה ג שם
גורמת לרחמים ולזכות האבות שכן הוא אומר ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו שם
ומיד כי אל רחום ה' אלהיך הוי נשוב אצלו שאין לנו כמותו אלהים שהוא מקבל
אותנו בשעה שאנו שבים מפשע :

פיסקא קמ"ז שובה ישראל עד ה' אלהיך לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה
יום אמרו לו אוהביו חזור אצל אביך אמר להם א
איני יכול שלח אביו ואמר לו הלך מה שאתה יכול לפי כחך ואני בא אצלך
בשאר הדרך כך אמר להם הקב"ה שובו אלי ואשובה אליכם, לבן מלכים שהיה
לו [illegible] לפני אביו אמרו לו קום מן אביך עד שהוא נתן קלסתון שלו עד שלא
ישב בבימה ונושא עליך מדת הדין לכן הושע אמר להם לישראל שובה ישראל עד הושע י"ד
ה' אלהיך עד שנעשן במדת רחמים עשו תשובה כי הקב"ה רחום וחנון ורוצה בתשובה
עד שלא ימתח לכם מדת הדין, בשר ודם כשמבייש חבירו והוא מוליך לו דורון
שנקבלו ספק מקבל והקב"ה אינו כן אלא בדברים שנאמר קחו עמכם דברים, ולא עוד שם
אלא אדם שהוא הולך לכבד את המלך הולך מלא וחוזר ריקם והקב"ה אינו כן אלא
הולכים אצלו ריקנים וחוזרים אצלו מלא היו אומרים לו כל תשא עון והוא אומר להם
וקח טוב ולכן הנביא משבחו על רוב רחמיו ואומר לו מי אל כמוך נושא עון ועובר מיכה ז'
על פשע :

פיסקא קמ"ח ב"א שובה ישראל עד ה' אלהיך גדול רבינו הקדוש גדול כח של תשובה
שמיון

ועמ"ש (פיסקא ח')
תשו"א) אבל בילקוט תהלים (~~רמז~~ תתרפ"ט) איתא כבוד המוסף אר"ח הגדול בשעה שהצדיק נפטר מן העולם שלשה כתות של מלאכים מקבלין בו אחת אומרת יבוא שלום ואחת אומרת ינוח על משכבו ואחת הולכת לפניו ואומרת שנאמר הולך נכוחו אמר רבי יודא בר סימון בשם ר' יאשיה כביכול הקב"ה אומר לו יבוא שלום מן הרשעים אתה למד שהקב"ה אומר אין שלום אמר ה' לרשעים עכ"ל ולצדיקים שנאמר להם יבוא שלום ינוחו על משכבותם שהם מלוסים להקב"ה שם : מפח את נפשך כמ"ש רז"ל קשה חבוש נתאכבה

שכיון שאדם מהרהר בלבו לעשות תשובה מיד הוא עולה לא עד עשרה מילים ולא עשרים ולא עד מאה אלא עד מהלך חמש מאות שנה ולא עד הרקיע הראשון אלא עד רקיע השני ולא עד רקיע השני אלא שהיא עומדת לפני כסא הכבוד כן הושע אומר שובה עד ה' אלקיך , ב"א עד ה' אלהיך אמרו לו רבונו של עולם מתוך שאין א אנו מן העונות שהם מרובים אמר לו דוד כי עונותי עברו ראשי , וכן עזרא אומר כי עונותינו רבו למעלה ראש ואשמתינו גדלה עד לשמים אמר הקב"ה אל תתיראו מן הדבר הזה אם הם עד הרקיע ואתם עושים תשובה אני סולח , ולא עד הראשון ולא עד השני ולא עד השלישי אלא אפילו עד השביעי עד כסא הכבוד ואתם עושים תשובה מיד אני מקבל אתכם , שובה ישראל עד ה' אלקיך שובה ישראל ואפילו עונות עד ה' אלקיך :

תלים לח'
עזרא ט'

שטנה לישראל במדבר שלא יחזרו בתשובה כיון שלא חזרו אמר תיפח עצמן שנאמר ועיני רשעים ונו' (ר"ה לא'. ילקוט איוב י"א רמז תתצ"ו) ולעתיד לבוא ה הקב"ה אומר לרשעים התשובה לפניכם ולא שבתם אלא ועיני רשעים ונו' (קהלת רבה בסוף את הכל) : ה"ג אמרו לפני ו ונשובה אל ה' כי הוא טרף :

פיסקא כמלכה נבא לא תירא הלשון מועיל ו וכו'

פיסקא ה"ג ב"א שובה ישראל עד ה' אמרו לו ישראל רבש"ע אם עושים אנו מי מעיד שקבלת אותנו אמר להם הסניגור ~~[illegible]~~ שלכם זה מיכאל שנאמר בעת ההיא יעמוד מיכאל אמרו לו אין אנו מבקשים אלא לך שנאמר א אמר להם לכן בקשו פני ואני מעיד עליכם ושלך סניגור לעוד וכי איזו מדה מרובה מדת הטובה או מדת הפורענות הוי אומר מדת הטובה , בא וראה אין כבודו של הקב"ה להעיד על הדברים האלו , ואין בכבודו מעיד על ה המנאפים ועל המכשפים שנאמר וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים , אמר הקב"ה ואף על פי שהוא חוטא אני מעיד עליו שהוא עושה תשובה

דניאל י"ב
מלאכי ג'

זה רשע שהיה רחוק מעבירה ועשה תשובה כמ"ש רז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר קרוב עכ"ל ורבי יוחנן אמר לרחוק ש שהוא רחוק מעבירה קרוב שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה (סנהדרין צ"ט · ברכות ל"ד:) : מרפא זות השבים ביומא (פ"ו·) איתא גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנאמר ארפא משובתם (הושע י"ד) :

פיסקא ~~[illegible]~~ מביאות את הגאולה הנוסחא חסר וצ"ל ה' דברים מביאות את הגאולה וכמ"ש רז"ל מתוך ה' דברים ישראל נגאלין עכ"ל (ירושלמי תענית פ"א דברים רבה פ"ב . מדרש שו"ט [illegible] ע"ש ילקוט ואתחנן רמז תתכ"ג ילקוט תהלים רמז תתפ"ה) וע"ש גירסא שונות ועיקר נוסחת הפסיקתא שלפנינו היא בדברים רבה ובילקוט ש (שם ושם) אמר ר"א כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא מתוך ה' דברים אלו מתוך צרה עכ"ל ואף לעתיד לבוא אין נגאלין אלא מתוך ה' דברים האלו מתוך צרה דכתיב בצר לך הרי מתוך צרה ושבת עד ה' אלהיך הרי מתוך תשובה כי אל רחום ה' אלהיך הרי מתוך רחמים ולא ישכח את ברית אבותיך הרי מתוך זכות אבות ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים הרי מתוך הקץ ודוד פירש אותם וירא בצר להם הרי מתוך צרה עכ"ל ע"ש וביומא (פ"ו:) איתא גדולה ת תשובה שמביאה את הגאולה [וברש"י שעל תהלים (ק"ו מ"ד) וכ"ה בש"ס במדרשים וירא בצר להם הרי מתוך צרה בשמעו את רנתם הרי מתוך [illegible] ויזכור להם בריתו הרי זכות אבות [illegible] הרי מתוך רחמים [illegible]]:

?

פיסקא שתי ה"ג ב"א שובה ישראל ; ה"ג ואני בא אצלך בשאר הדרך : שובה אלי ואשובה אליכם שנינו כאחד כדאיתא בילקוט תהלים (פ"ה רמז תתל"ג) אמרו בני קרח עד מתי אתה אומר שובו בנים שובבים ישראל אומרים לך שוב תחלה שנאמר שובה ה' עד מתי ואתה אומר לא כי אלא שובה ישראל לא אתה תשוב לעצמך ולא א אנו לעצמינו אלא שנינו כאחד שובינו אלהי ישענו עכ"ל ע"ש (פיסקא רע"ח) : שהיה לו בן שלוח שיבקש לפני אביו על ח חטאיו : בימה הרשתו (פיסקא ל"ב) : ע"ו ~~בימה בעין גבוה מוכן לדרוש ברבים או לדון או לשבח נקראת בימה בלשון יוון וכמעות אצלם בלשון הקודש במה ובדברי רז"ל בימה של עץ (סוטה מ"א) אסטבא ובימה (ע"ז ט"ז) העלה את משה לבימה ובימה דבינה להרנג המצודה הבימה ועמדו סנגורין ועמדו קטגורין על העבירה בימה ועמדו קטגורין (ירושלמי ר"ה פ"א) ילקוט מלכים (פ"א רמז רמ"א)~~ : עד שעתן במדת רחמים וזהו עד ה' אלהיך וכדאיתא בילקוט הושע (י"ב רמז תתקל"ב) עד ה' עד שיהיו במדת רחמים ואם לאו אלהיך עד לא ותעכיר סניגוריא קטגוריא ועמ"ש (פיסקא רס"ט) : ספין מתקבל

כדאיתא

הקאיתא בזוהר (סי' ד') בשר ודם שקנט את חבירו בדברים שמא
ספק מתפייס בדברים ספק אינו מתפייס בדברים אבל הקב"ה
אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו בדברים שנאמר קחו
עמכם דברים ושובו אל ה' (הושע י"ד) ולא עוד אלא ופדאיתא
בילקוט הושע (יב רמז תקל"ב) ב
בנוהג שבעולם אדם המבזה את
חבירו ברבים ולאחר זמן מבקש ל
רצות לו הוא אומר אתה מבזה
לי ברבים ומתרצה לי ביני ובינך
לך והבא אותם אנשים שבזיתני
בפניהם ואני מתרצה לך. אבל ה
הקב"ה אינו כן אלא אדם עומד ו
מחרף ומגדף בשוק והקב"ה אומר
לו עשה תשובה ביני לבינך ואני
מקבלך. ועיי' (פיסקא ר"ע) : ה
הולך ולא בא מנחה ודורון אולך :
ה"ג וכשבאים אצלו מאוים שנאמר
כל תשא עון וקח טוב הם אומרים
לו כל וכ"ה הגירסא בילקוט ה
הושע (יב רמז תקל"ב) וביומא
(פו:) איתא ולא עוד אלא שמחזיק
לו (הקב"ה) טובה שנאמר וקח
טוב ולא עוד אלא עיי"ש :
פיסקא שן מהרהר בלבו ד
במחשבה
טובה הקב"ה מצרפה למעשה
(תוספתא וירושלמי פיאה פ"א
וקדושין מ' · אדר"נ פי"ד) : ה"ג
ולא עד עשרה עולן ובילקוט
הושע (שם) איתא רבי יודן
נשיאה (הוא רבינו הקדוש) ב
בשם רבי יודא בר סימון בנוהג
שבעולם אדם יורה חץ כמה
מהלך בית כור או כוריים כמה
גדול כחה של תשובה שמגעת
עד כסא הכבוד שנאמר שובה
ישראל עד ה' אלהיך :

תשובה על אותה כמה וכמה · אמר הושע שובה
ישראל עד ה' אלהיך אמרו לו רבש"ע · ומה
אתה עושה לכל עונותינו אמר להם עשו
תשובה והם נבלעים מן העולם שנאמר יבוקש
עון ישראל ואיננו ואת חטאת יהודה ולא
תמצאנה אמרו לו והיכן אותם משליכים א
אמר להם לים שנאמר ישוב ירחמנו יכבוש
עונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם :
סליק פרשתא ה' שובה ישראל :

פרשתא ו' אשרי נשוי פשע

פיסקא רס"ח אשרי נשוי פשע כסוי חטאה
ולמדינו מי שהוא רוצה
קרי ביום הכפורים מהו שירחוץ כדרכו ביום
הכפורים · כך שנו רבותינו מי שראה קרי
ביום הכפורים רוחץ כדרכו ביום הכפורים
ובלבד שלא ירחוץ במים צונן שאין לך
חביב לפני המקום מן הצניעות והצנע לכת עם
אלהיך אף על פי שהתירה לך טהרה ובמי
ביום הכפורים ומה כן אלא הכל בשביל ט
טהרתך שביום הכפורים הקב"ה מטהר את
ישראל ומכפר על עונותיהם שנאמר כי ביום
הזה יכפר עליכם לטהר אתכם · ואם תאמר
לאומה אחרת לאו אלא לישראל בלבד · שכן
מיכה הנביא אומר מי אל כמוך נושא עון
ועובר על פשע לשארית נחלתו לישראל בלבד
הוא סולח · כיון שראה דוד היאך הקב"ה
סולח לעונותיהם של ישראל ומרחם עליהם ה
התחיל מאשרם ומשבחם אשרי נשוי פשע כסוי
חטאה :
פיסקא רס"ט

פיסקא רס"ח רוחץ כדרכו ביום הכפורים כן הוא בתוספתא
ובירושלמי ובבבלי ובאלפסי סוף י
יומא וכן פסק הרי"ו ברכלוני אבל הרמב"ם (פ"ג משביתות ע
עשור) כתב מי שראה קרי בזמן הזה ביום הכפורים אע
לה הוא מנהג בספרד ובויו ואין יכו
הוא אלא שנתלכלך רוחץ מקומות
המלוכלכין בלבד ומתפלל ואסור ל
לרחוץ כל גופו או לטבול שאין ה
הטובל בזמן הזה טהור מפני
טומאת מת . ואין הרחיצה גורם
לתפלה בזמן הזה אלא מנהג ירמיה נ'
ואין מנהג לבטל דבר האסור ו
ולא לאסור את המותר ולא אמרו מיכה ז'
שהרואה קרי ביום הכפורים
טובל אלא כשהיתה טבילה לבעלי
קריין והכר בזמנם שבטלה תקנה
זו וכ"פ בטוש"ע א"ח (סי' תרי"ג) :
שלא ירחוץ במים צונן בבבלי ליתא תהלים ל"ב
בכל הש"ס אך
ובתוספתא פ"א
בירושלמי סוף יומא איתא בעלי
קריין טובלין כדרכן בצנעה ב
ביוה"כ מעשה בר' יוסי בר ח
חלפתא שראו אותו טובל בצנעה
ביוה"כ ותימה שהראשונים והאלפסי
והרי"ו ברכלוני שפוסקים להלכה
שאף בזמן הזה בעלי קריין טובלין
כדרכן ביום הכפורים למה לא ויקרא ט"ז
הביאו שיטבלו עכ"פ בצנעה כיון
בהלא דבר שאינו מפורש בבבלי
ובאו הורה כירושלמי ואשכחן מיכה ז'
נמי בפסיקתא דידן דקאי כשיטת
הירושלמי ובן הרוקח (סי' רי"ג) הביא
פסיקתא דידן ולפסק הלכה ותמהני שלא הביא
הירושלמי דיומא ולצעת שהבאתי:

כסא הכבוד בשרז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך
(יומא פ"ו : ובילקוט הושע תקל"ב) ועיי"ש גירסת העין יעקב והילקוט : ה"ג שאין אנו יכולין לשוב מן העונות שהן מרובים וכן
אמר דוד כו : אל תתיראו מן הדבר הזה דאיתא במד"ש (פ' ל"ח) אמר הקב"ה לישראל מפני מה אתם אומרים כי עונותינו
עברו ראשינו ישוב רשע מדרכו הרעה הניחו מעליכם הרעים ואני מרחם אתכם : ואפי' עונות עד ה' אלהיך ופדאיתא
בילקוט הושע (יב רמז תקל"ב) עד ה' אפילו כפרת בעיקר כבראשונה (פיסקא ר"ע) :

פיסקא רס"ז ה"ג אם עושים אנו תשובה : ה"ג לפי בושו פני : ה"ג מדת התשובה או מדת הקדמוניות : נבלעים מן ה
העולם דאיתא ב"ר (פ"ג) ובפדר"א (ח:) חד אמר כובש וחד אמר נושא ו
הראשון ראשון מעביר עי' באלפסי ובשיטה מאורות לרמ"ע (מאמר) ובחיבורי הדרשניים ולגין בפסיקתא פרשתא
(יו) פיסקא (רפ"ג) : סליק פרשתא ה' שובה ישראל :
פיסקא רס"ח שנו רבותינו (יומא פ"ח · תוספתא וירושלמי ואלפסי שם) : ורוחץ במים צונן (ירושלמי שם) (ובתוספתא פ"א) : מן הצניעות
(במשרד')

ופרש"י מה ירק בסתר אף ב"ה בסתר (סוטה ט"ו : [illegible])
והביאו בארא ט׳ והצנע לכת עם אלהיך גו הוצאתי האמת
והתוספת כלה לחופה והוא בדברים ג"ו ושם בדברים [illegible] שבדבר
ועשרת בפרהסיא אמרה תורה והצנע לכת בדברים שבצנעה ו
ועשות כל נשא עאה"ז (סוטה ושם
מכות כ"ד) ובשאלתות (פרשת
בראשית) מקרש יותר וכי עביד
מתבעי ליה לאיעבד בצנעה ב
בארא ט׳ והצנע לכת בדא ומא
שמא מאן דלא ידע הכי עבדי
והכי עבדי לאשתבוחי בנפשיה
עש ובפרש"י סוכה מ"ט ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
ולמה כן כיון
שאר הרחיצות אסורות למה ה
הותרה לרחוץ ומשני אלא ט׳ כיון
[illegible]
ולשבחם אשרי נשוי פשע ואשריהם:
וישראל שהקב"ה נושא פשעיהם
ומכסה חטאם :

פיסקא ר"פ ה"ג דא לדוד משכיל:
מעוינות
שוות כמו שגול עין בעין (
) ובירושלמי פיאה פ"א ו
וירושלמי קדושין פ"א וירושלמי
סנהדרין פ"י) היה מעוין
עמ"ש כאן בפירושים ובילקוט ת
תהלים (לב רמז תש"ח) הגירסא
שוות אבל בילקוט שלח (רמז ת
תשמב) ובתהלים (פ"ו רמז ת
תמה) הגירסא כמו מאזניים
מעוינות עונות מכאן וזכיות
מכאן ובירושלמי שם ובפסיקתא
דידן : נוטל את העונות .
(ירושלמי פיאה פ"א קדושין פ"א
סנהדרין פ"י בבלי יומא י"ג .
עירובין ח:) : פורפירה בגד
תכלת בלשון יוני ורומי ובבראשית
רבה אדרת שער פורפירה ב
בבלאה (ב"ר פ׳ ס"ה ובשה"ש רבה
פ׳ ה"ט) פורפוריא בבלויין ת
(תנחומא משפטים) ולוק שהיה
א פורפורין (ויקרא רבה פ"ב)
ונראה שהפורפירה של תכלת
שבכאן

פיסקא ר"פ לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כ
כסוי חטאה ג׳ש"ה
נשאת עון עמך אתה מוצא ביום הכפורים
בא שטן לקטרג את ישראל והוא פורט את
עונותיהם של ישראל ואומר רבונו של עולם יש
באומות העולם מנאפים וכן בישראל , יש
באומות העולם גנבים וכן בישראל והקב"ה
פורט את זכיותיהם של ישראל מה עושה נוטל
צורה של מאזניים את העונות כנגד הזכיות
והם שקולים העונות והזכיות אלו כנגד
אלו ושתי הכפות של מאזניים נמצאים מ
מעויינים והשטן הולך להביא עונות וליתן
בכף העונות ולהכריעה מה הקב"ה עושה
עד שהשטן חוזר ומבקש עונות הקב"ה נוטל
את העונות מתוך הכף ומטמינן תחת
פורפירא שלו והשטן בא ואינו מוצא שם ע
עון שנאמר יבוקש עון ישראל ואיננו , כיון
שהשטן רואה כן אומר לפני הקב"ה רבונו של
עולם נשאת עון עמך ואתמהא כיון שראה
דוד כך אמר הואיל נושא עון ומכסה ח
חטאים התחיל משבחם אשרי נשוי פשע כ
כסוי חטאה :

פיסקא ר"פ ב"א אשרי נשוי פשע אל תהי
קורא סמ"ך אלא שין
נשוי אמר רבי ברכיה הכהן בדוואנשי
חובין יבמות שהוא סולח לעונותינו בכל
שנה ושנה שנאמר והיתה זאת לחקת ע
עולם לכפר על בני ישראל , וכן הוא אומר
אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם , וכן
אשרי נשוי פשע אשרי אדם לא יחשב ה׳ לו
עון , אמר רבי שמעון בן לקיש למה הדבר
דומה לאי שנתחייב מיום השרים ומלאכות שהוזה
התחיל אומר לו אחד אשרי אילמלא שלא צ
ציירה לשרתים כל ציור , כך דוד אמר
אשרי נשוי פשע כסוי חטאה , אמר לו ה
הקב"ה אשרי אדם לא יחשב ה׳ לו עון ומי
הם אלו שהקב"ה נושא פשעיהם אלו ,
ישראל שהן נמצאים ביום הכפורים ומכסים
עונותיהם ופשעיהם והקב"ה נושא את
עונותיהם אמר הכתוב מכסה פשעיו לא
יצלח .

פיסקא ר"פ נוטל את העונות מתוך הכף ומשר"ו ורב
חסד מטה כלפי חסד היכי
עביד חד אמר כובש וחד אמר נושא (ר"ה י"ז . ערכין ח:)
ותנא דבי ר"י מעביר ראשון ראשון וכך הוא המדה (ר"ה
שם) ופרש"י (שבנוסח העין יעקב)
כובש מטין מן העונות תחת כסא
הכבוד כדי שיכריע את הזכיות
כובש כמו רושא ברקשא , בהדי תהלים פ"ה
כבשא דרחמנא ועיין בערוך (כבש)
ובמוספי ה"ן ומפרשים , ואיתא
בירושלמי פיאה (פ"א) ובירושלמי
קדושין (פ"א) ובירושלמי סנהדרין
(פ"י) היה מעוין (שכף מאזניים
שוות) אריב"ח נושא עונות אין כ
כתיב כאן אלא נושא עון (והיינו
במחצה על מחצה שברכות א׳ יכריע
הקב"ה חוטף שטר אחד מן העבירות
והזכיות מכריעות ובפסיקתא דידן
בשיטת הירושלמי אזלה ועמ"ש בימ"
ומ"ע במ"ש שחוטף שטר אחד וכן
במ"ש שמגביה הכף מאזניים וכו׳
יש שם מערער שצריך לעשות הדברים ירמיה נ׳
אלו מעיני הרואות ואם מפני ה
המקטרג שלא יקטרג אין הדעת
מתקררת שיהיה הענין בדרך מראות
ועיקרן ועיני השטן שלא יראה
בעיניו האלו וק"ל שאין ההטייה
לכף גרעת הטייה כף מאזניים מ
ממש אלא הטייה שכלית שיכריע
ה׳ לכף זכות ומ"ש בשאלת היכי
עביד והתשובות נראות כי חולק
ואשלוהו ואת בעינו , והקרוב ל ויקרא ט"ז
לפי הפשט שיש הוית ההטייה
שכלית ישאל באוזנו טומה יהיה שם
ה׳ מכריע לצד חסד אחר שהוא ש
שקול שלא תקטרג מדת הדין ולצא"
הא׳ שההכרעה הוא במה שכובש
מהעונות ומכל מעליהם וזה במה
שמוסרו בעוה"ז על קצת עונותיו
ומסלק ממנו באופן ששארו הזכיות
מכריעות והב׳ אומר בכאמה באופן תלים פ"ה
והיה בכוון שווי המונן ישה לזכות
במה שנוטל צד העונות וכריע צד
הזכיות וזה שהזכות האחת ת משלי פ"ח
תעלה

ר"ל טבולה ושיפשף
ס"ט טהרה ועוד ו׳ כדאיתא בסוף יומא (פ"ח) הרואה
קרי ביוה"כ ירד וטובל ועורב ושפשף לירב
מאי והוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף (ע׳
בפרש"י) וכא סבר מבע"ב ושפשף ~~[illegible]~~
ושפשף וכו׳ האלפסי וגו׳ ואין ערב ושפשף
כלומר אם ראה קרי ביום ירד וטובל ואח"כ שפשף
מפני שהקרי שעל בשרו נשרש לח ואז שפשף
וכיון לא ישפשף ואם מבערב שהוא נו ויהב
ראה קרי שירד וטובל ביום ושפשף ביום על
ענין שנקבע כל הקרי מכל שנבדר ולכן על
בשרו וכיכך צריך שיבשולא ופי׳ האלפסי
עיקר דוא כהרש"י , וכבר התו׳ ישעק סוף יומא עש:

שבכאן חוזר לכסא הכבוד וכדאמרינן בקונט׳ שהתחלת ב
גומר כל אלו וזו לקוח וקורא לכסא הכבוד לפי נשפטים
העונות ולפי מקבלין השבים כדאמרינן חותר חתירה מ
תחת כסא הכבוד כו׳ ודי למבין: התחיל משבחם ואע״ג
שהמזמור לבני קרח הוא ולא בכדי
לפי שחיבור משירי כלל ספר תהלים:

פיסקא - כ״א אלא שין (לקוטי תהלים לב׳ רמז תשי״ח) ו
הוא מלשון נשיאת טובה (איכה)
וכדאיתא בירושלמי פיאה (פ״א) ו
וירושלמי קדושין (פ״א) וירושלמי ס
סנהדרין (פ״י) הקב״ה אין לפניו
שכחה כביכול הא בשביל ישראל
נעשה שכחן ע״ש נושא עון נשוי
כתיב. וכן דוד הוא אומר נשאת עון
עמך. והעיקר כגירסת הלקוט
כי חטא רמז ה׳ ובמיכה ז׳ רמז ת
תקנ״ע) ע״ש נושא עון נשא כתיב ו
ובש״ט (פ׳ ל״ב) איתא בשביל חבת
על עצמי כביכול שאני שכחן שנא׳
נושא עון ועובר על פשע דאינו
מוחק והמדא׳ גם זאת תשכחנה
[illegible] אמר דוד אשרי נשוי פשע
[illegible] הפסיקתא שהתחיל לעיל
(פיסקא רבה״ג) דשה נשאת עון עמך
הוא בלשון יחיד והדר קאמר
כסית כל חטאתם לשון רבים אלא
כך נשאת עון עמך כשורה מ
עון יותר [illegible] זה כסית כל
חטאתם סלה שכך הדרכים מ
מכסה ומכסה ומעביר כל החטאים
שלא יזכרו עוד: אשרי אדם ס
סיפא דקרא דאשרי נשוי פשע
כדפירש רש״ל: למי שחטאה ב
בילקוט תהלים (לב׳ רמז תשי״ח)
הגירסא משובשת והעיקר כגירס׳
פסיקתא דידן: אשרי אותו האיש:
פורש את עונותיהם אתנא כמ״ד
במסכתא יומא פ״ב ובבלי שם
פ״ו: צריך לפרוט את החטא:

פרשתא מ״ו מנה אחת אפרים

פיסקא - כ״א הוא ההירך לפני
נראה לפרש
במלכים (א׳ ו׳) כתיב ויבן לו מ
מבית לדביר לקדש הקדשים
והיכל באמה היה הבית ה
הוא

יעלה ומודה ועוזב ירוחם כיון שישראל פ
פורשים את עונותיהם ומתודים לפני הקב״ה
סולח להם ועובר על פשעיהם שנאמר כי ביום
הזה יכפר עליכם לטהר אתכם לפני ה׳ ת
תטהרו. כיון שראה הנביא כן התחיל מקלס
להקב״ה על כך ואמר מי אל כמוך נושא עון
ועובר על פשע לשארית נחלתו, לא החזיק
לעד אפו כי חפץ חסד הוא:

סליק פרשתא מ״ה אשרי נשוי פשע

פרשתא מ״ו מנה אחת אפרים

פיסקא - פ״א מנה אחת אפרים ובחר שוה לה
פיש כ״א הוא
ההירך לפני יתן ה׳ את שלתך הישות דברים
כלפי מעלה כ״א על ~~חשוו~~ הש״י ויגבורה ה׳
בראש השנה נפקדה חנה וזה היום תחלת
מעשיך זכרון ליום ראשון, זה היום תחלת
מעשיך ראש השנה כרבותינו מעשיך בר״ה ב
באלול ובראו את העולם יום ראשון לעזרה ב
בראשון עולה ומנין כ״ה באלול למנין אלפים
שנבראת התורה קודם בריאת עולם, ויום
ראשון של עולם נבראו המאורות ולא נתלו עד
יום ד׳ ומעשין האריכה אותה אורה שלשה
שהן ל״ו שעות ויאמר אלהים יהי מאורות
ברקיע השמים למה היו להבדיל בין היום
ובין הלילה עכשיו נתלו, קודם לכן לא ה
היו לילה שהבדלה ליום אלא שלשה ימים
היה אורה ואף ביום השבת שבראש ה
השנה שני ימים היו חסירים להשלים אלו
ביום אלול וביום ששי נשלמו ולמחרתו ביום
השבת היה ראש השנה באותו היום נמצא
האריך היום ל״ו שעות שלא היתה מרדת
הלילה נוהגת שבשעה שחטא אדם נתגרש
בו ביום ולמחר בראש השנה צוחה כרכתו
שבא שבת ולימד עליו זכות, ברכת ה׳
היא תעשיר שבת מעשרת שומריה בהעשר
ויוסף צער שבי לא תוסיף עצב למה שבזמן
למיתה היה ואחר השבת לא תוסיף עצב
בזמן ולא תמיתהו ברכת ה׳ זו שכתב ו
ויברך אלהים את יום השביעי במה ברכו
באורה

פיסקא [illegible]

תעלה יותר ממספרה כמה מעלות יש שהמצוה ושלה קרן
ופירות ולא שהמחשבה טובה הקב״ה מצרפה למעשה ו
ונותן לו שכר על הדיבור בה ועל השמחה ועל הזריזות ועל
כל מכשיריה והמביאים לה משא״כ העבירה שאין לה עונש
רק במעשה העבירה עצמה כ
כדפרשתי לעיל סוף פ״ג אלא א״כ
היא נבלות הפה ולשון הרע
וליצנות שהוא עצם העבירה ו
ואע״פ אפילו יהיו שוים הזכיות ויקרא טז
והעבירות ביחס מכל מקום יהיו ה
הזכיות מכריעות מצד בחינות איכה ג׳
מה ע״ש ולשונות בכל עשרה
מאמרות ושירתו (מאמר)
בענין שלשה ספרים נפתחים שלא
נאמר בעולם הרוחני שיהיה שם
ח״ו ספרים גשמיים רק שמעשה
האדם המתגלים ומצוירים ב
באויר הגשמי הן הן הספרים מלכים א׳ ו׳
עכ״ל והמערכה לכף זכות או להיפך שמואל א׳ א׳
ע״ש וכן מעין דברי הראשונים
המקובלים ז״ל יתבארו הקושיות
בדרך נכון ובנוים אחר הארכתי:

פרשתא מ״ו מנה אחת אפרים

פיסקא - כ״א מנה אחת התחלת ספ׳
זו היה נראה
לפרש דלא שייכה כלל כאן רק
שייכה לעיל לפרשתא (מג) כי פקד
ה׳ את חנה (פיסקא מ״ג) כי להלן
כל הפרשה אינה מדברת עוד בראשית א׳
מחנה כלל ובלא״ה פרשה זו משונה
מכל הפרשיות שבפסיקתא לפי שאין
לה המשך כלל רק מדברת מענינים
נפרדים וגם סיגנון הלשון משונה
ואינו מודפס שום מימרא על שם
תנא ואמורא בפ׳ זו רק כלם אחד
באומות שנאמרו לפני רבינו. ה
הקדוש ונוף ר׳ תנחום אשר מורגל
שמו בכל פרשה אינו מוזכר כאן
כלל ולכן אולי במסתפינא הייתי
אומר שפרשה זו אינה מגוף ה משלי ח׳ כ״ב
הפסיקתא של רבי רבינו אך
נתוספה אח״כ מחברים אחרים
והבן בדרכי לשונות הראשונים
וסיגנון כללות חיבוריהם והשינוים בראשית א׳
שבפרשה

הוא היכל לִפְנָי והיינו מאורך הבית שהיה ששים אמה
עוד תלוי הכתוב ואמר שעשרים אמה היה דביר וארבעים
היכל ופי' לִפְנָי לפני הדביר כי הדביר היה פנימי ו
וההיכל לפניו ותרגום ירושלמי ולמ"ג של ולפני ולמ"ב)
ודביר זוטא משמש והבוא דבר אל העם אבל הם מורות
על העם כמ"ב הרגו ואבנר
(   ) והשולשי ואמשלם
(   ) ואמות חמש (   )
ומות פני ~~הוא~~ תואר ו
לדבר העומד לפני האחר ומשל
זה תאמר מפנה ומפיה אדם
אחרי (   ) ולפניו לא
יאמר שום (   ) ובפ"ש
הרא"ש שם וזהו דאמרינן בירושלמי
כלאים (פ"ח) ובירושלמי יומא
(פ"ה) הוא ההיכל לפני הדביר
אורה (אמה טרקסין) מבפנים
ועיין בבלי יומא (נב:) ואיתא
בירושלמי ברכות (פ"ד) הוא ה
ההיכל לפני ולפנים היכל שכל
הפנים פונים לו עד כאן ב
בבנין בחורבנו מנין אמר ר"א
בני ותלפיות תל שכל ~~הפיות~~
הפיות מתפללין עליו בברכה
בק"ש ובתפלה פ"ו ובבבלי ברכות
(ל.) המירסא תל שכל פיות
פונין בו ועיין בשיר השירים ר
רבה (פ' כמגדל דויד) ביפה נוף
שם ובפני משה על הירושלמי ב
ברכות במראה הפנים ובי"מ
שם וזהו כוונת הפסיקתא ב
דיבן רבא הוא היכל לפני ו
ומשון החם שכל הפנים פונין לו ה"נ בדשנין מנה אחת אפיים מובחר ושוה לכל פנים : הישות בקרוב דבאיתא בקהלת
(א :) חנה הטיחה בדברים כלפי מעלה ודרש מדכתיב שלחן חסר א' שהוא כמו וירהו על השל שענינו לשון שגגה ו
ודבאמרינן בסוטה (ז"ה) על עיני של ע"ש : בר"ה נפקדה חנה (ברכות כט. ר"ה יא. יבמות סד.) ועיי"ש (פסחא)
פיסקא (   ) :
פיסקא שב"ב זה היום תחלת מעשיך לשון זה מנוסח תפלות מוסף בר"ה שתקן רב דבאיתא בירושלמי ר"ה (פ"א) דתני בתקיעתא
דרב זה היום תחלת מעשיך וכו' ע"ש וכו' וכה תקיעתא דרב לפי שבתוספין תקיעין :
ה"נ זה היום דהו ר"ה תחלת מעשיך בר"ה באלול ודבאיתא בר"ה (כז.) כמאן מצלינן האידנא זה היום תחלת מעשיך זכרון
ליום ראשון כמאן כר"א דאמר (ר"ה ח. יוד : ע"ז ח.) בתשרי נברא העולם והיינו בכ"ה באלול נברא העולם ואדם נברא ב
בששי ואז נידש החודש של תשרי ונבעוהו ר"ה ובפ"ש הרא"ש (ר"ה ח.) ודבאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פ"א) בכ"ה ב
באלול נבראו חמה ולבנה והיינו שהמאורות נתלו ברביעי שהוא כ"ה אלול ותחלת הבריאה היה בכ"ה אלול וזהו פירוש
הפסיקתא תחלת מעשיך בכ"ה באלול : יום ראשון ליצירה נראה לפרש שה"ל שבוע ראשון של עולם התחלו שהיו
חשבון עולמו מהשני אלפים של תורה קודם שנברא העולם התחילו מיום א' שהיה אז כ"ה באלול משום שהאדם
נברא ביום ששי בשבוע ואז היה ר"ה שמאז התחילו חשבון השנים של עולם שלנו וכוונת הפסיקתא שמנין כ"ה באלול
עולם

באורה שהוסיף לה אורה כל לילי שבת ויומו
ז' שעות רבי שלא לצער אדם הראשון שבדין
לאורה חשיכא ולילה ועכשיו היתה אורה זו
של שבת ור"ה כאורה של יום ראשון של עולם
שזו לו ז"ו ז' שעות והיינו דאמרינן זה היום תחלות
~~מעשיך~~ מעשיך כלומר שהוא בתחלת מעשיך זכרון
הוא ליום ראשון שאורה שלו כאורה של יום ראשון,
והיינו דכתיב ולהבדיל אורים עד מרום אשר ע
עשית גדולות לצבה עשה אלו כ' במרום שגדולה
המאורות אשר עשית גדולות מאורות אות שנ
המאורות הגדולים שעשית לצבה עם אדם ה
הראשון שהרי הוא חטא ואורה האירה לו אורה
כל שלא צערהו והיינו דכתיב הוש מסרך ו
לגדודיו ועל מי לא יקום אורהו זה אדם הראשון
איום שחטא ~~עם אורה~~ אורה עליו שלשים וששה
שעות כי חק לישראל באותו היום נותנים לו מ
מזונותיו לאדם ומשפט לאלהי יעקב , באותו ה
היום דן הקב"ה דינו על בריותיו , ולפיכך נ
נצל אדם הראשון מדין בזכות השבת שנייסה
בעבורו ולפיכך אמר אדם הראשון אותו מזמור
בלשון שירה טוב להודות לה' וגומר , ובא
משה והתחילו ~~בלשון~~ בראשי אותיות שמו
מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וגומר:
פיסקא ס"ז ואף בשאולות שנשאלו לפני ר
רבים

שבפרשה זו מדל הפסיקתא יבין הדבר לאשורו :
פיסקא ~~ש"ב~~ בכ"ה באלול בלשון ופת פלוגתא דר"א דאמר בתשרי נברא
העולם והוא שמונה מולד הלבנה והתוספה
מאחר בתשרי בפ"ש הרא"ש (ר"ה ח.) לפי שהעולם נברא ב
בכ"ה באלול ואח"כ כשנברא אדם בששי נידש החודש וזה
טעם למחשבי העיבור לומר ש
שלפני כל השעור והתוספה של כל
מחזורים שמסירים ג"ט תרפ"ב
כל שבעת ימים ט' שעות תרפ"ב
חלקים ברגלים לומר לפי שהיתה
הלבנה נחסרה על ידי שקטרגה
ונחסרה בעצמה ג"ט
תרפ"ב ולא מצינו טעם זה בכל
מקום אלא זהו הטעם לפי ש
שראוים מבריאת העולם לא מונים
ר"ה עד יום ששי שנברא אדם ה
הראשון ובשעה ושעה כשמה
כדאמר פרק (אד"א) דף (ו"ח)
ומסתמא אז נידש החודש ומשניא
החודש ע"כ היה המולד שעה
שעות קודם דשם שע' מפתא
סוהרא ונמצא המולד ברחות
שעה ט"ו בריאת שעה שלשיות של
יום וסימן ו' י"ד פירוש ביום
ו' בסוף שעה י"ד היה המולד
מאחר שלא היה ר"ה עד יום ו'
שנידש אדם הראשון החודש
נמצא שנברא העולם בכ"ה ב
באלול :

תהלים ע"א
איוב כ"ה
תהלים צב'

~~פיסקא מלמד~~
ז' שעות

ידי אלהים

קודם זמנן אלפיים שנבראת התורה ה"ל במחשבתו והן
משנים אשר היה נחשבה כבר בעולם התהו בסוף ה
אלפיים שנים של תורה שקדמה לבריאת העולם וכמ"ש
במדרשים : ג' ימים שהן ל"ו שעות ושעות היום מונות
של י"ב שעות ערב ויום וכמ"ש רז"ל מבואר שיר ליום השבת
שלא שמשה עוד אפילו אותה מוצאי קודש יש כתיב ויהי
ערב ויהי בוקר יום השבת אין כתיב שם ערב. אמ"ל כל
ל"ו שעות היה יום י"ב של ערב שבת וי"ב של ליל שבת וי"ב של
שבת (ירושלמי ברכות פ"ח בר"ר פ' י"ב ומדרש ש"ט וילקוט
תהלים פ' צ"ב רמז תתמ"ג) : הג"ה וקודם לכן לא היה
לילה ומדכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וגומר
ולהבדיל בין היום ובין הלילה ש"מ דמעיקרא לא היה לילה
ומבדיל כלל : ג' ימים היה אורה מאירה בבר"ר (פ"ג)
מאור שבעת הימים (ישעיה ל') שבאמת לא אשה הן והוא
ברביעי נבראו המאורות (אבל ג' ימים הראשונים שמשה ב
באור הגנוז) אלא כמו שמשמע דאמר שמשה ל"ו והיא במוצאי
ש"ש : ואף ביום השבת שבת"ה היה המאורה וכמ"ש
ואגב שבני אדם היו חסרים להשלים חודש אלול משנת התהו
הביום אחר שנתלו המאורות ביום ד' והתחילה הלילה להספיר
עד יום ששי כי היו צריכין עוד יום ה' ויום ו' להשלים חודש
אלול אבל ביום ו' בערב לא הספירה הלילה כלל שנכנס
שבת מפני שנגמר התחילה שנה חדשה של עולם הבריאה
אחר שנבראו אדם הראשון והדמיון להן רצו שלא לצער
אדה"ר שירא סבר שנתחשכה הלילה בשבילו חטאו ולכן ל
נמשך היום ל"ו שעות : ברה"ר לנחה הפרה. עמש"ל

גן אלהים

ומ"ש בפיוט אשר"ב ל"ו שעות ואת"ה הוא אומר זמן בשלשה ימים
הראשונים ג"פ לא היה לילה וכו'
באדם הראשון שנברא ביום ו' ואומר שהאירה לו ל"ו שעות :
עיין צדקה עשה אלהים במרום בויקרא רבה (פ' ל"א) אותו
אשר עשה גדולות אלו שני ה
המאורות הגדולים שנאמר את שני המאורות הגדולים
כתב אלהים מי כמוך, מי כמוך בעליונים מי כמוך ב
בתחתונים שאתה כובש על מדת הדין) וכתב היפ"ת אין
לפרש שהצדקה זה לנבי ולעניין דקאמר משום דפירוש ה
המאורות ועניין זה מגדה שהיום זה מן הלילה והלילה מן
היום כדאיתא פרשה ט"ז וכן מה שאור השמש משפיע על הירח
כי אין זה צדקה אלא הם מוכרחים בעניינם כסדר שסדרם
השם יתברך אלא עניינו שעם היות צדקה נוהגת בכל ה
העולם אין דומה לו יתברך בעליונים ובתחתונים שצדקתו
גדולה מכלם ולזה אמר מי כמוך בעליונים מי כמוך בתחתונים
שאף שבתחתונים הצדקה נוהגת יותר מבעליונים לפי
שהם צריכים לה יותר מהעליונים עם כל זה אין כמוך ב
בצדקותיו כל כ"ש שהאריך וגם המתנ"ו תוכנו באיכה
רבתי (פ' מרום) דרך עלמו לפרשו וכל זה נראה להם
לפי שלא ראו מעולם הפסיקתא דידן כידוע והרגיל ב
בפסיקתא שמון מפורש שהצדקה הוא שהאריך ה
המאורות לאדם אע"פ שחטא וכן הוא כוונת המדרש
שם ומה פירוש שם שאתה כובש על מדת הדין :

פיסקא ה"ב

פרשתא ( ) פיסקא ( ) : ולמד עליו זכות כמ"ש רז"ל בא יום השבת ונעשה סניגור לאדם לפני הקב"ה ואמר רבון
העולם בששת ימי המעשה לא נהרג הרג בעולם ובי אתה מתחיל זו היא קדושתי וזו היא ברכתי ונצול אדם הראשון מדינה
של גיהנם בזכות השבת וכשראה אדם כחה של שבת התחיל משורר מזמור שיר ליום השבת (פרקי דר"א פי"ט ש"ט וילקוט
תהלים פ' צ"ב) : הג"ה שבת מעשרת שנמרה בה עשר יוסף מוקיר שבי ועל ידי מעשה כיבוד שבת (שבת קי"ט.) ועיין לעיל (פיסקא) במאמר השבת
ע"ד אומרה כרה זו דנזיר ( ) השמים מספרים וגומר אומר הקב"ה אין אומר ואין דברים וגומר ואגרת השבת לאפוקי
היא דרך משלה ולא כמו שהעולם סוברים שהשבת כתבה אגרת ממש להקב"ה וזה קשים : לא תוסיף עלה בורא כמ"ש
רז"ל ברכת ה' היא תעשיר זו ברכת שבת ולא יוסיף עצב עמה זו אבלות כמה דתימא נעצב המלך על בנו,
(ירושלמי ברכות פ"ב והמשלו [illegible] קה"ר פ"א וכ' ילקוט בראשית רמז ט"ז) : ברכתה ה' חוזר ודורשו על
האורה : של שבת ור"ה כמש"ל שבשבת בראשית היה ר"ה לעולם הבריאה : הג"ה שבו ל"ו וגו' לו' שעות : כמורה
של יום ראשון מה ג' ימים הראשונים שאותו אורה שנברא בה העולם אדה"ר עומד והביט בה מסוף העולם ועד סופו
(ירושלמי ברכות פ"ח בר"ר פי"ב) : הג"ה פלוני שהוא כתות[illegible] ולמאורה היה [illegible] לומר שתיבת אלו נתוספה
מאוחר אחרון דרך פירוש והמדפיסים הכניסו הפירוש בפנים הספר כדרכם [illegible] כמה [illegible] כי לשון ~~[illegible]~~
מלשון הראשונים ולא מנוסח הפסיקתא דידן : הג"ה אשר עשה גדולות אלו שני המאורות הגדולים (ויקרא רבה פ' ל"א
ובאיכה רבתי פ' מרום) : כי חן והשאלו כל פירשו לעיל בפרשתא ( ) פיסקא ( ) : ובא משה כאמירתו בפרקי
דר"א (פי"ט) ובבר"ר (פ' כ"ב) ובויקרא רבה (פ"י) המזמור הזה אדה"ר אמרו ונשכח בכל הדורות עד שבא משה וחדשו על
שמו וכמאמרין בב"ב (יד:) דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים ע"י אדה"ר כו' ועל משה כו' : קראוהו אותות
שמו ואע"פ שהרמ"ג [illegible] אלו היתה בידם שמשה אמרו ובלא"ה כיון דמגמרא (ב"ב שם) לא משמע
בהדיא התורה דבינים שנאמרה על ידיהם תהלים אלא משה ולא שלמה לא אישתמיט הלכ"ה יותר ואין צורך להאריך
המתונים

הבורא יקרונה (בב״ר פ׳ כ״ג) שרש״י הלא״ב בשבול ענה ו
ולרמז על שלמד תורה לישראל וגם הי״פ״ת שבחן עמו ופרש
לשון הב״ר ובא משה וחיבשו על שמו והנשה שאין דבר ב
בהבור שמשה אמרו הוא מפני שלא ראה מעולם גוף ה
הפסיקתא שלפנינו שמפרש כך שהתחילו משה בראשי א
אותיות שמו :

פיסקא שש״ג ברוית בכל יום בב״ר
(פ״א) שחשב
זהו לפולה ובשני נחשב שזה דמתנב
לעשות כל מה שהיה הקב״ה עתיד
לבראות בכל הימים וברא בששי :

שעה ראשונה (סנהדרין לח :) א
אמר״נ פ״א פרקי דר״א פ״א ילקוט
בראשית רמז ט״ו עי״ש שינויים הרבה ;

ריקמו ציירו בפדר״א ושם איתא ו
והיה מתואר בדמות אלהים ע״ש :

ה״ג כמו שאדם אמר ע״ל עצמו שנא׳
אשר עשיתי והיינו דבאותא בשה״ט
(פ׳ נ״ט) ר״א המזמור הזה אדם
הראשון אמרו שנאמר ה׳ חקרתני
ותדע ט״ו ועי״ש כל המזמור על א
אדה״ר וזהו כוונת רש״י בב״ב
(יד :) שכתב דוד תהלים על ,
ידי עשרה זקנים ע״י אדה״ר עש :

מן הארץ ועד השמים פי״ש רז״ל מלא
כל העולם בראו (ב״ר פ״ח שה״ט ולקוט
תהלים פ׳ ט״ו) : נתן באופריו
נראה דט״ו נתן באופרורין פי
על לשון עליה כרים (יחזקאל ד׳)
תרגומו אפרורין וכן לשון כרים
(שם כא) ומנה אפרורין דלא
כגירסת בעל הערוך (ערוך אפרוודין) דגרס בתרגום שם א
אפרוודין אבל הערוך בגירסת בעל מוסף הערוך אפרורין
וכ״ה גירסת המתורגמן (ערוך אפרור) בתרגום שם אך מ״ש
המתורגמן ושאר מפרשים שפירוש המלה הוא עגדים לא יתכן
כי מלה זו ע״פ לשון יוון ופירושו שמרים ומעילים שלא ילאו
ויבא איש ותקע העיר אשר הוא במגדר ובמחפה מלוכן
בשונו של תרגא ע״ש ופירש הפסיקתא כידן ע״פ שבשעה
י״ב נתגרש אדה״ר מהג״ע ונתן להט החרב המתהפכת
לשמור את דרך עץ החיים והראיה בסנהדרין ובאדר״ן
ובילקוט (שם ושם) בשעה י״ב נטרד והלך לו ובפרקי ר״א
(שם) בשש עשר נתגרש שנאמר ויגרש את האדם וזהו פי׳
הפסיקתא נתן באפרורין היינו שנתן שמירה לאדה״ר ו
וראיה בפסיקתא שלפנים (בקדואת הקב״ב) שכתבו בדך
האחרון פי׳ על מלת זרות שפירשו אפורין עזר דין

ועין

רבינו הקדוש כתב כך כי ששת ימים עשה ה׳
ונומר ויכל אלהים ביום השביעי ונומר וכי
מלאכה עשה הקב״ה בשבת חס ושלום אלא
ועם ביום השביעי וכתב ושבות ביום ה
השביעי וכתב כי בו שבת מכל מלאכתו וגו׳
אלא מה הו ויכל את כולו שברא ה
הקב״ה את עולמו היה בורא שלש בריות בכל
יום ובערב שבת היה עושן כל היום באדם
שעה ראשונה עלה במחשבה , שנייה נמלך
במלאכי השרת , שלישית כינס עפרו , ר
רביעית גיבלו , חמישית ריקמו וציירו ,
ששית שאדם חי על גבי עצמו שנאמר אשר עשיתי
בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ , שביעית העמידו
על רגליו והיה עומד מן הארץ עד ה
השמים שנאמר אשר ברא אלהים את האדם
על הארץ , השביעית נפח בו נשמה , ה
השמינית הכניסו לגן עדן , תשיעה צוהו
מזה אכול ומזה אל תאכל , עשירית חטא ,
אחת עשרה נידון , שתים עשרה נתן
באופרויא ופוסה עלו השבת והגבה
אותו מדין ונעל רומות והתחיל מזמר לשבת
שנאמר מזמור שיר ליום השבת אמרה א ה
השבת אני ואתה [illegible] הקב״ה שכך נתן בו
כך

פיסקא שש״ג ברוית בכל יום כי מספר חביב הוא קסגולה
מוחבת דבאותא בתנחומא ה
(פ׳ וירא) הוא כתבתי לך שלשים הכל היה משולש כל עולם
השלושי חביב ט״ו ודבאמרינן בשבת (אורין תליתאי לעם תליתאי
תליתאי ט״ו) ובדרש מדרש חגית. כל מעשה שלמה משולשין ט״ו
ונחשיב לכולהו (שם ושם) ומורה
על קיום הדברים עד״ה הכתוב
והחוט המשולש וגו׳ ובתלתא ה
הוי חזקה עיין ביפ״ת בשם רש״ב
עד פלוספיא :

בראשית א׳

שם

שם עומד מן הארץ ועד השמים
הכי איתא
בחגיגה (יב׳) ובסנהדרין]
(לח:) אמרינן מסוף עולם ועד
סופו היה ובב״ר ובש״ט אמרו
מלא כל העולם בראו והיינו ש
שגופו מלא עולם מכל הצדדים
מזרח ומערב ומצפון ולדרום ו
וכן קומתו מלא החלל מהארץ
ועד לרקיע וא״ת ואיך יהיה א
אפשר שהיה מתנועע לשום צד
כיון שגופו ממלא כל הפנוי ו
ומר דס״ל שהיה בגלגל עד ש
שנתמעט ודכתבו התוספות ב
בפרק אין דורשין ( )
דלוקין שאדה״ר היה מסוף ה
העולם ועד סופו מקצה השמים
ועד קצה הארץ דכ״ל כן לא״ב
במסכת תמיד ( ) במזרח
למערב רחוק עפי מפה ורחוק ו
מהארץ עד לרקיע דא״כ אדם ה
היהי הוי קצוים ועוד י״ל דהא
במאמר הכי לאו דווקא עד ה
הרקיע ומגבר לשבר מעש אלא
דרך גוזמא קאמר והכוונה שה׳
גדול מאוד והיה כמעט עד כנגן
דהא אשכחן בדברי התורה ו
והנביאים והחכמים לשון הבאי,
דבאותא בחולין פ׳ צ״ה ( )
ואין לפרש דכולה בשיעור קומתו
מיירי והוא שהיה כמזרח]
למערב וכמצפון לדרום וכמהארץ
עד לרקיע שהכל שיעור אחד
ומכוונין

תהלים קל״ט

דברים ד׳

תהלים צ״ב

הגזירה הה״ד וישב בארץ נוד קדמת עדן עד ונד אין
כתיב אלא בארץ נוד (קדמת עדן) ט׳ ונתקבלה תשובתו
הכל לפי ר״י מחזיר ע״ש ובסיגנון זה צ״ל בפסיקתא
כידן והכל מבואר: שהקב״ה נשבע והקב״ה והתשובה
מבטלת גם השבועה עיין בויק״ר (פ׳ י״ג ופ׳ י״ט) ובשיר
השירים רבה (פ׳ שימני כחותם)
ובילקוט ירמיה (כ״ב רמז ש״ג):
ר׳ מנא דשאב כך שמו: הה״ג
הכל לנוחים ואות נורא (משלי
כ״ד) כא דריש מבארתא בויק״ר
(פ״י) אילו בניו של אהרן ע״ש
ודלשון שע״י התפלה נשלו
בנין הנותרים ועיין בתנחומא
(פ׳ אחרי):

פיסקא קנ״ג הה״ג אלהים אלי
אתה אשחרך
צמאה לך נפשי וגומר כן ב
בקודש חזיתיך וגומר כי טוב
[illegible] (תהלים ס״ג ב׳):
~~וגומר~~: הה״ג וזאת לאשפה
ופי׳ רז״ל בפסוק אם תשכבון
בין שפתים (תהלים ס״ח) עיין
סוטה (י״א:) ובש״ר (פ״א ופ׳
כ״ו) וילקוט שמות (רמז קס״ב)
וילקוט יחזקאל (רמז שנ״ג): ו
ולא נגעתי עיין הכל בילקוט
תהלים (ס״ג רמז תשפ״ה) הה״ג
נכנסו בני לראות: שלא ברשות
מצורע שכן אתה מוצא ב
במדבר וכן מפורש בילקוט
תהלים (שם): ולא שיהיה חיים
מצורעים דגם מצורע חשוב
כמת: והכל מתוך להיות
אומר כוחי אם נפשך להכות
שבאהרן הכתוב מדבר ראה
מה כתוב ושם ובילקוט תהלים
הגירסא ובאהרן הכתוב
מדבר ודו״ק: ובשמך אשא
כפי וכתיב וישא אהרן את
ידיו וגומר כ״ה בילקוט שם:

פיסקא קנ״ד ורבים רחמיו ב
בילקוט איוב
(כ״ג רמז תתק״ח) וראו לשני ה
תיבות אלו: הה״ג כלם
שאולים

יהודה בר חייא מנין שהתשובה מבטלת ח
חצי הגזירה שנאמר בקין נע ונד תהיה ב
בארץ כיון שעשה תשובה גדול עוני מנשוא
בטלה ממנו חצי הגזירה שנאמר וישב בארץ
נוד קדמת עדן, אמר רבי יהושע בן לוי
התשובה מבטלת כל הגזירה והתפלה חצי
הגזירה שכן אתה מוצא ביכניה מלך
יהודה שהקב״ה נשבע אם יהיה יכניה בן
יהויקים מלך יהודה, אמר רבי מאיר בימינו
נשבע שנאמר ימינו כי משם אתקנך, ומה
נגזר עליו שימות בלא בנים שנאמר כתבו
את האיש הזה ערירי, וכיון שעשה
תשובה ביטל הקב״ה את הגזירה שנאמר
ובני יכניה אסיר, וכן הוא אומר ושמתיך
כחותם הרי שהתשובה מבטלת את כל ה
הגזירה, ומנין שהתפלה מבטלת חצי ה
הגזירה שכן אתה מוצא באהרן שנאמר
ובאהרן התאנף ה׳ מאוד להשמידו, אמר
רבי יהושע דסכנין בשם ר״ל אין להשמדה
אלא כלית בנים ובנות שנאמר ואשמיד
פריו ממעל ושרשיו מתחת לא עשה אלא
כיון שהתפלל משה עליו שנאמר ואתפלל
גם בעד אהרן בעת ההיא אמר לו ה
הקב״ה הואיל שהתפללת עליו בטלת חצי
הגזירה ממנו, ואל אלעזר ואל איתמר
בניו הנותרים מלמד שאף הם היו בכלל
הגזירה, אמר רבי מנא דשאב בשם
רבי יהושע בן לוי הכל לנוחים ~~[illegible]~~ אות
נמצאת אומר שעל ידי התפלה נשלו
אלעזר ואיתמר אמר הקב״ה חייך כך
היתה הגזירה ~~[illegible]~~ שימותו כל
בניו והואיל שהתפלל משה הריני מבטל
חצי הגזירה ומבטל שנים ומניח שנים
מנין שכן כתיב אחרי מות שני
בני אהרן:

פיסקא קנ״ד כך פתח רבי תנחומא ב
ברבי חייא אלהים
אלהים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי כן ב
בקודש חזיתיך כי טוב חסדך מחיים
שפתי ישבחונך מה אלהים אלי אתה
בשעה שגזרו המצריים על ישראל כל
הבן

לשון חורין כמו ואת אילי הארץ לקח (פירש״י ריש
ואתחנן) ולפ״ז ולפי זה אלהים והוא מלכות חיים
בחסד ולכן החסד הנורא נקרא אל אבל הכתוב עליון
שהוא הרחמים הגמורים בלא תערובות דין כלל (
כראוהו אל עליון כענין ולכן אין הכתוב ב[illegible]
אל ואין עוד להאריך בסודות
נשמות אוריאל ורפאל ובנוסח
הק״ש שיסדו האחרונים אבל אין
זה מכוונת פירוש הפסיקתא
ולפי זה אמת שאורין דרך אמת:
סליק פרשתא מ״ז

פרשתא מ״ח אחרי מות

פיסקא שע״ו והתפלה חצי ה
הגזירה אין לכאן

מיירי בתפלת החוטא דלר״י
תפלה עדיפא ליה ולריב״ל תשובה
עדיפא ליה דתשובה דאי לא
עשה תשובה שהתפלה גרועה
מאוד שהעבירה מעכבת ה
התפלה שנאמר גם כי תרבו
תפלה אינני שומע ואף שאמרתם
ורחם ה׳ גם לתפלת החוטא
מ״מ אין כחה גדול מכח ה
התשובה וגם אין לומר דתפלה
עושה הכל הריני תפלה עם
התשובה דבלאו הכי מיירי ריב״ל
כמאמר תפלה עושה מחצה כהדיא
בלא תשובה מיירי מי ר״י אלא ת
תפלה דקאמר היינו תפלת הצדיק
כגון שנגזרה גזירה על איש ב
בחטאו ובא צדיק והתפלל עליו אי
שהתפלה אינה על גבי בחטאו אלא
על אשה זכה שבאה בעבירה
או טבע ובאו אבות ובטלה בתפלה
מ״מ צ״ל דמאי קאמר ר״י תשובה
עושה מחצה לא מוכח פסיקתא ה
הוא דהא אמרינן בפ״ק דיומא
גדולה תשובה שמביאה רפואה
וגאולה ורבה מעלות טובות ש
שנאמרו שם עיין ובהרבה דוכתי
ולא יתכן דפליג אקרא ר״י וגם
קראי כתיב ושב ורפא לו שובו
בנים שובבים ארפא משובותיכם
ורפואה רבים ואין שום לומר ב
ברפואה מיירי בשלמא תפלה עם
התשובה וכן מ״ש ריב״ל תפלה
עושה מחצה לאו מוכח פסיקתא
הוא ברפואה תפלתי אשרתן
שאם הכל כגון תפלתי מרע״ה
בעינו

בראשית ד׳
שם
שם
ירמיה כ״ב
דברים ט׳
עמוס ב׳
דברים ט׳
תהלים ס״ג

שאמרים ורבאותא בב"ב (טו:) גדול הנאמר באיוב ו
יותר ממה שנאמר באברהם עי"ש ושיע גדושים של
של מעלה : מי יתן ידעתי ומיצא דורא אורכה ולפני
משפט ופי אמלא תוכחות ונאמר נבל הטוב של בדברי
ומשורין הם ורבאותא בב"ב ט
(טז.) אפרא לקבורה באיוב פ
טו עי"ש : ה"ג אל הקב"ה אומ'
החשבת עלה שנעשה למעלה
והדיוק עז"ו שבודט בוסורין
ביטל העיקר שנשוי הקב"ה
ומפלאה של מעלה לוח שמו
עליו נקרא דמי זה מחשיך ע
עיצה במלין בדרים ורבלין ;
ה"ג כמה ~~החלפת~~ החשבת ;
ה"ג במלין שהוצאת מפיך : ה
ה"ג אם אתפשט וכמה שאמר
איוב מי יתן ידעתי ואמצאהו
ונאמר אדברה אלהים ידעתני ונאמר
הן קדם אהלך ואיננו ונאמר
שמאל בעשותו ונאמר יעטף ימין
ולא אראה ורבלין שתפשו
כל רוחות העולם : ה"ג מה א
אתה חוזר ומתרעם : מלמד
עשו ורבאותא בירושת איוב
(כ"ב רמז תתקמ"ח) ומ"ש והן :
מכל שער ושער וסמך מתוך
בשין ופי' רז"ל פלמוס שאין
העולם ומוצא מחבין אלהות כ
פלמוס שהוא מדבר עם אדם
מבין שערות ראשו. וה"ה
ויען ה' את איוב מן הסערה
מבין שערות ראשו (ב"ר פ"ד ו
שמות רבה (פ"ב) ילקוט בראשית
רמז ה' וילקוט ירמיה (פ"ב רמז
ש"ו) ומדרש ילקוט איוב (ח רמז
תתקפ"ד) ובב"ב (ט"ז. ונדה נב:)
ובויקרא רבה (פ' ט"ו) ובתנחומא
(   ) והבן הדינים : ·
משיח מדבר : ה"ג למה אתה
קורא תגר : ה"ג ויצר כתיב
ולא רגע נולד מאשה : מלבה
שבועו ואני מבין אמרתי :
ירבה תגר רבאותא בפסיקתא
רבתא (פ' מ"ה) אל הקב"ה
אברהם

בא"ל ובתמה דומיא אלא בהא נענין ב"ר ז"ל דמגן
בתשובה עושה מחצה לחוב אבל תפלה לעולם עושה ה
הכל ולריב"ל איפכא בתפלה דמגן שעושה מחצה לחוב
אבל תשובה לעולם עושה הכל ומ"ש היותה עי"ש :

פיסקא מ"ז מכל שער ושער אע"פ
שפשט הקדמה
שנתנו מתוך רוח סערה דרש
שפיר ובפתיחה הסערה בהא ה
הידועה דקאי על השערה שאמר
איוב אשר בשערה ישופני ולזו — ירמיה ט"ו
זה

הבן היודע היאורה תשליכהו היתה קדש
ישראל בזמן שהיתה מרגשת קרובה ללד
התהא יוצאת לאשפה ויולדת שם / מיד היה
הקב"ה יורד ומרחיצו ומנענו ומלבישו ואומר לך
בזיו ואשטיך דמך מעליך ואלבישך רקמה
ואנעלך תחש / ופירש מוד חוזר על כנסת
ישראל אומר אתה אשריך שעשית את הדין במצרים ובים וראוים אותך ו — תהלים ס"ג
ואמרו זה אלי ואנוהו ושוחרים אותך ולא ידעתי / שעשית את הדין במצרים — שמות ט"ו
חזית אתה בכבודיך והיתה נפשים צמאה לראותך וכך את כמה לך בשרי ו
והיכן במדבר בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקודש חזיתך כשם שראיתי אותך — תהלים ס"ג
בים כך ראיתי אותך בסיני ואין קודש אלא סיני שנאמר ה' בם סיני בקודש וכשם
שראיתי אותך בים ולא נזונתי שנאמר ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו — שמות כ"ד
את האלהים ויאכלו וישתו וכן בקודש חזיתיך מהו לראות עוזך וכבודך
אמר אהרן ישראל שהיו המרובים ראו אותך בים ובסיני ולא הוזנו ואני שהשרתני
אצלך במשכן ונכנסת אוהל מועד לא תשאו והמרדת את ישראל והזר הקרב יומת — ויקרא ח'
נכנסו בעיני לראות עוזך וכבודך ומה אמר הקב"ה למשה אמור לאחיך אהרן ח
חסד גדול עשיתי עמך וכבוד גדול חלקתי לך שנכנסתו בעוך , אני נתתי אותך
לפנים מכל המחיצות ואפילו משה אחיך ואפילו ישראל מוציאין את הלוים
ומשה ולי והלוים יחנו סביב למשכן העדות ומשאת לבד אהרן ובניו לפנים — במדבר א'
ומשה בחוץ וראה מה כתיב למעלה מן הפרשה פרשת דבון ומצרעין שכך שהוא
הכנס לאוהל מועד שלא ברשות נשרף ויום היתה מגיע שיהיו מכניסין מצורעים — ד
מן ושבי לפנים מכל המחיצות היתה מגיע שיהיו ושבים לעולם חוץ לכל המחיצות
והצרוע אשר בו הנגע בדד ישב כיון ששמע אהרן אמר מודה אני לפניך — ויקרא י"ג
במה שעשית עמי שטוב היה לי בחסד שעשית עמי שומות ולא שיהיו חיים מ
מצורעים על כן אני חייב להודות לך ולשבחך , כי טוב חסדך מחיים שפתי , — תהלים ס"ג
ישבחונך והכל ומך להודות אמר שבאהרן הכתוב אומר ראה מה כתיב א
אחריו כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי , אמר הקב"ה למשה הואיל ונצטער — שם
באהרן מידת הדין ועוד שהוא מודה לו על החסד שעשיתי עמו לך נחמו ו
ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואין דבר אלא תנחומים : — ויקרא ט"ז

פיסקא מ"ז וידבר ה' אל משה אחרי מות אשרי אדם שבאו בו יסורים וכמש
רחמיו ולא קרא תגר אחר מדת הדין אלא כיון
שבאו יסורים על איוב אלו כמו כהנו ולא קרא תגר אחר מדת הדין למידה ב
גדולה ומשוכחת היתה בא ; אמר ר' חנינא בר פפא אלו לא קרא תגר כשם
שאמר עכשיו בתפלה אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב כך היו אומרים ואלהי
איוב שעיקרה על הקב"ה לעיני גדושים של מעלה אמר להם איוב עבדי זה
ה' מידות גדולים יש בו איש תם וישר וירא אלהים וסר מרע והגיעו כל אלו ה — איוב א'
היסורים אם עומד הוא בהם ולא קורא תגר מייחד אני שמי עליו כשם ש
שייחדתי על האבות , לא עשה אלא כיון שהגיעו אותו יסורים התחיל בועט
ואומר מי יתן ידעתי ואמצאהו מיד אמר לו הקב"ה האיוב החשבת עלה שנעשות — שם כ"ג
למעלן

ברכת כל העולם כולו בדיבורי הוא עומד ואין אתה
מאמין בדברי אלא אתה אומר במה אדע כי אירשנה
חייך שני העמים ירד תדע כי גר וגו' (ועיין בילקוט לך
רמז ע"ג) ובשמות רבה (פ' ו') אברהם שעמד בעשר נסיונות
ולא נשא (לו הקב"ה) פנים אלא
בדבר אחד שנאמר ידע תדע
וגו' ע"ש : שאהב את עשו
הכהיתי את עיניו (מגילה כ"ח ע"א
ב"ק צ"ג . ב"ר פ' ס"ה ילקוט ת
תולדות רמז ק"י גב ילקוט
שעירה ה' רמז רמ"א ילקוט איוב
רמז תתצ"ח) ובשמות רבה (פ'
ו') אמר איוב להקב"ה מי יתן
ידעתי ואמצאהו ונאמר משל ל
לבריון שהיה שכור בא"ס בקנקני
פת סמא לרופא זה יצחק שנא'
ותכהין עיניו ונאמר כאן ב
כשאריכי (עוש) לאברהם שנאמר
ידע תדע ע"ש : הה"ד הוא שהקב"ה
אמר לאיוב : על פיך היה
הקב"ה מגביה כבודו עיין ב
בו"ר (פ"ב) ובתנחומא פרשת
אחרי ובילקוט פ' ~~אחרי~~ איוב
(רמז תתצ"ח ותתק"ז) נפלאות
שונות והגירסא הנכונה הוא
בפתיחי (פ' אחרי) בשם המדרש
אמר הקב"ה לאיוב אם על פיך
יגביה נשר אם על מימר פומך
הייתי משרה שכינתי על גבי
הארון בשם שעשיתי על גבי
אהרן ועל מימר פומך הייתי
מסלק שכינתי מעל גבי הארון :
זה הקב"ה כנשר יעיר קנו ש
שדרשוהו רז"ל על השכינה ,
(ירושלמי חגיגה פ"ב ובב"ר פ"ב
ובילקוט בראשית רמז ד') : ה"ג
וכי ירום קנו סלע ישכון ויתלונן
סיפא דקרא דאיוב דאדרש ואזיל
וכי ירום קנו על הרמת ולעמם
השכינה ומלת ישכון על חזרת ה
התפשטות השכינה : על שן סלע
ומצודה סיפא דקרא באיוב חוזר
ומפרש סלע ישכון ויתלונן במקדש
ראשון ועל שן סלע ומצודה במקדש
שני : ג"א סלע ישכון תשובה
לפי הלשון מוסעה ובילקוט איוב
(רמז תתצ"ח) הגירסא ג"א סלע
שכן

זה השיב לו הש"י מן השורה ומבאורין בב"ב (ט"ז ע"א) ו
ובמדרש ונראה מפני שטענות איוב היה להכחיש השגחה
האלקית והש"י השיבו משעלות האדם יבחין שהוא משגיח
אף בפרטי פרטים מהמינים :

ומען ויען ה' את איוב ומה אומר לו מי זה
מחשיך עצה במלים כמה החשבת את האילה
במלים בלי דעת במלים שהוצאת מפיך ה
הייתה אומר יש מתפשט מה יש לו להשיבני
אודעה מילים ימעט ואבנה מה אומר לו אמר
איוב הלכתי לכל מקום לבקש אותו ולא מצאתי
אותו הלכתי למזרח ולא מצאתי הה"ד קדם אהלך
ואיננו הלכתי למערב לבקשו ולא מצאתיו ו
ואחור ולא אבין לו , הלכתי לצפון לבקשו
ולא מצאתיו שמאל בעשותו ולא אחז , הלכתי
לדרום לבקשו ולא מצאתיו יעטוף ימין ולא אראה
אמר לו הקב"ה מה חוזר ומתגעגע היינו
עולה עליך אמור לו מה יכין אני עולה עליך
העולם והתהומים אינם מחזיקים כבודו
של הקב"ה ולמעלה לעצמו ותוך הסערה , ו
ויען ה' את איוב מתוך סערה / ג"א מכל
שער ושער שבראשו היה הקב"ה משיח עמו
עמו , אמר לו הקב"ה למי אתה קורא ת
תגר שהגיעך היסורים שמא אתה גדול
מן האדם יצר כפיים שעל מצוה אחת שבוטל
נגזרה עליו מיתה ועל תולדותיו ולא קרא
תגר אלא אברהם שנסיתי אותו כמה
נסיונות על שאמר ~~[illegible]~~ במה אדע אמרתי
לו ידוע תדע כי גר יהיה זרעך ולא קרא
תגר אלא אתה גדול מיצחק על שאהב את
עשו הכהיתי את עיניו והיה כי זקן
יצחק ותכהין עיניו מראות אלא גדול מן
משה שעל ידי שאמר שמעו נא המורים
נגזרה עליו שלא יכנס לארץ ולא קרא תגר
אלא גדול אתה מן אהרן שלא חולקת כ
כבוד לבריה בעולם כמו שלא בו שהיה
לבוש שמונה לבושי קודש ונכנס לבית ק
קדשי קדשים ומלאכי השרת בורחים מ
מלפניו וכל אדם לא יהיה באוהל מועד
אלו מלאכי השרת ודמות פניהם כפני
אדם שהיו חולקים לו כבוד ובורחים מלפניו
ומכבודי היה מלא הבית ולא יכלו הכהנים
לעמוד לשרת כי מלא כבוד ה' , ובזמן
שהיה נכנס הייתי חולק לו כבוד ומסלק
את כבודי בין שני הכרובים , הוא ש
שאמר איוב אם על פיך יגביה נשר אמר
רבי

שם ומסלק את כבודי בין שני ה
הכרובים כתב איוב ל"ח
הי"פ בו"ר (פ"ב) לא ידעתי היכן
היתה שכינה שורה ומסתלקת ע"כ
הכהן בשכינה מקום היתה שם
ע"ש וזה מפני שלא ראה הפסיקתא
דידן כמ"ש כמה פעמים שכאן מ
מפורש להן אע"פ שהייתי מרום שם כ"ג
ראשי וכבודי בכנסיה עליו סלע
שכן משהיה יוצא הייתי חוזר שם
וממלא את הבית והיינו שמקום
היתה השכינה ממלא הבית בכל
השנה רק שבכניסת הכהן גדול
ביוה"כ לקדשי קדשים להקטיר ק
קטורת אז משום כבודו של כה"ג
הייתי סלק הקב"ה התפשטות כ שם ל"ח
כבודו שהיה בכל הבית ולצמצם
שכינתו בין שני הכרובים לבד
למעלה מעל הארון והכפורת כדי
ליתן מקום לכה"ג ומקום הקטורת
אבל לא שסילק שכינתו מבית
קדשי קדשים מכל וכל , ואחר
יציאת של כה"ג חזרה ~~להתפשט~~
השכינה והתפשט בכל הבית בראשית ט"ו
כבראשונה וכדברי לשון ה שם כ"ג
הפסיקתא דידן ומפורש לומר
שזה מרומז בפסוק כי בענן במדבר כ'
אראה על הכפורת היינו ש
שבשעת ~~השכינה~~ הקטרת ענן הקטרת
הייתי צמצם אני הקב"ה ש
שכינתי על הכפורת לבד ולא
בכל הבית , ובעניין צמצום ויקרא ט"ז
השכינה והתפשטותה בחדרו יחזקאל א'
השכליים והמחוזים דרך
צמצום והגבולים דרך צמצום מלכים א' ח'
והמשכילים יבינו הדברים
לפי הדרגות ואין כאן מקום
להאריך : איוב ל"ט
שם באמרו פיסקא

שכן אין כתוב כאן לא ישכון לו אינו אומר אלא יתלונן תשובה לאומר אין הקב"ה בונה את ביהמ"ק על לשון סלע ו ומצודה ולכתוב בזה מצודת ציון ובסיגנון זה ע"ש בפסיקתא דידן רק שבכאן הוסיף עוד התשובה להאומרים כיון ש שחטאו ישראל ונחרב הבהמ"ק לא יבנה עוד ח"ו ודריש מדכתיב ישכון יתלונן בלשון להבא שמ"ז שיחזור ויבנה שכון ויתלונן בו. ועיין ב בתנחומא ובבחיי ובילקוט בוי"ר (שם ושם): ה"ג מהו משל חגב אותו נסיבא דקרא באיוב בדרש ואגדה ועיין הגירסא בויקרא רבה ובתנחומא ובילקוט איוב (רמז תתקצ"ו) ובבחיי (שם) הגירסא משל חגב אותו ויתרך אותו אבן שתהא היה כה"ג מתפלל על ישראל כספון ומתנחלת ואומר יה"ר כנ"ל: לשון ילו בתנחומא הגירסא משל היה נוטל אותו אבל ה הגירסא שבפסיקתא דידן נכונה יותר וכה"ג הגירסא ב בויקרא רבה משל היה נוטל אותו וזהו כגירסת הנוסחאות הישנות שבוי"ר בלא מתנות כהונה שגה כאן חכ"ת תרגום על מרגלים ועל ותאר ועל ויחפרו כרגום תרגומו אלו ורמ"ש ~~בפירוש~~ בעגל כאן ע"ש: ומרחוק עיניו יביטו סיפא דקרא באיוב בדרש ואגדה ובויקרא רבה ובתנחומא ובילקוט איוב ובבחיי (שם ושם) הגירסא ומרחוק עיניו יביטו מראש השנה היה יודע מה בסופה הא כיצד בשעה שהיה צופה ורואה עשן של מערכה עולה לצדו היה יודע שהגדיש שובע כו' ע"ש ו

רבי תנחומא על איך היה הקב"ה מגביה את כבודו בין שני הכרובים בכניסתו של אהרן יגביה נשר זה הקב"ה כנשר יעיר קנו וכי יעיר קנו סלע ישכון ויתלונן אע"פ שהייתי מגביה ראשי כבודי בכניסתו אלא סלע ישכון משהיה יוצא היה חוזר וממלא את הבית. ד"א סלע ישכון בבנין הראשון שהיה של ארזים ואפילו בבנין השני שלא היה של ארזים אלא אבן היה של היה כבודי על שן הסלע ומצודה. ד"א סלע ישכון תשובה למי שאומרים היאך שאמר הקב"ה של אני בונה בה"ב ובונה אותו וחטאתם והחריבו ועוד לא אינו נבנה אמור לו סלע שכן אינו אומר כן אלא סלע ישכון לו אינו אומר כן אלא ויתלונן הוא אומר מלון על שן סלע ו ומצודה ומהו ומצודה היא ציון משל חגב אותו משל היה חייל לו את השנה אם טובה ואם רעה וכשהיה כן מתפלל ואומר יהי רצון מלפניך ה' שתהא השנה הבאה של ואין חגב אותו אלא לשון ילו ויחפרו לנו את הארץ ומרחוק עיניו יביטו שהייתי מגלה מה אני עתיד לעשות מרחוק ואחר כל ה הכבוד הזה כשנכנסו בניו להקריב לפני שלא ברשות לא הוספתי להם אלא חמתי שני א אפרוחים שנאמר ואפרוחיו יעלעו דם ואעפ"כ לא סילקו כבודי מהם אלא ובאשר חללים שם הוא רבו שאו את אחיכם מאת פני הקודש כאדם שאומר לחבירו הכנסו ה העבירו את המת מפני של אבל. ויאמר ה' אל משה:

שם באורו פסיקתא לשון ילו ויחפרו לנו את הארץ ~~ויקרא~~

בויקרא רבה (פ"כ) בנוסחאות הישנות היה כתוב נ"ב משל היה מגלה אותו אבל ה המתנות כהונה מחק הגירסא וכתב וז"ל ה"ג משל היה נוטל אותו וכו' וגירסת מגלה ג"ש לפרש בכו' ומתנות כהונה בפרשת ע"ש ושגה בזה מאוד ובחנם מחק הגירסא הישנה ולא ידע לפרשה כלל כי כל לשון חגב ולשון יתור ולשון מרגלים תרגומו ילו כמו מרגלים אתם (בראשית מ"ב) תרגומו אלולי אתון וכן ויתורו לתור מתור (במדבר י"ג) תרגומו ויאללון ולאללא מאללא וכן דרך האתרים (שם כ"א) אורח מאללא וכן מרגלים חרש (יהושע ב') מאללין ורז וכן יתור הרים (איוב ל"ט) ראולו טוריא וכן ויחפרו לנו את הארץ (במדבר) תרגומו ויאללון לנא. וכן הוא פירוש המדרש והפסיקתא דידן שדרשו משל חגב אותו משל תייר לו את השנה ו והביאו ראייה שאין לשון חגב אלא לשון ילו הייני לשון תייר ו ומרגל וזהו שהביאו בפסיקתא דידן לראיות הפסוק ויחפרו לנו משום דתרגומו ויאללון לנא ע"ש:

בבריש ל"ב

בבריש א'

פיסקא שית

ויקרא י"ב

משלי כ"ד

יונה א'

פיסקא ש"ח ד"א אחרי מות כך פתח רבי תנחומא ברבי אבא כי בתחבולות תעשה לך מלחמה התחבולות מתרגם ויקרא אלון רב החובל ו למה הספינה הזו מהלכת ביום אם אין לה קברניטים אובדת היא אפילו הם כמה א אורלסין אם אין להם מנהיג אינם יכולים לעמוד כי בתחבולות זה משה בדורו יהושע בדורו

ובמאירתא בונאו (כ"א:) ובב"ב (דמג) ע"ש : בניו של אהרן : לא הוספתי להם לא המתנתי להם שני שלשון נקודות כמשך העבירה שעשו כמו לבתור עונש ולשון רז"ל הוא כמו אין מוסיפין בחולו השם (קידושין ע"ה) הוספות החנות (שביעית פ' בתרא) והחונני מעיך (אבות) מגב והרוץ (בה ע"ש) הלך לבמד הוספותו (בר"פ מ"א) ותבואה : שני אפרוחיו נדב ואביהוא: ואפרוחיו יעלעו דם סיפא דקרא באיוב בדרש : ה"ג ואעפ"כ לא סילקתי כבודי מהם : ובאשר חללים שם הוא סיפא דקרא באיוב בדרש ובמאירתא בוי"ר ובתנחומא ובבחיי (שם ושם) ובאשר חללים נדב ואביהוא: שם הוא השכינה ע"ש וזהו שלא סילק כבודו מהם : רבו שאו סיפא דקרא באחרי מות שהתחילו פירוש הפיסקא ~~[illegible]~~ מסיים לדרוש : מאת פני הקודש

הקודש בזוה"ר הגירסא מאת פני הארון אינו אומר אלא
מאת פני הקודש כאדם שאומר כו' ובתנחומא הגירסא
מאת הקודש אין כתיב כאן אלא מאת פני הקודש כאדם
כו' : משפטו של אבא לפי שירו כך כבודו הקב"ה שאמר
במימרן ורבאורתא בויקרא רבה
ובתנחומא (שם ושם) שהיה משה
לפני הקב"ה (מיתתן) כבלויים
~~[illegible]~~ מאבירן :

ביסוד שאח"ג בתחבולות
מיתרגם כו'
ובזוה"ר (פ' כ"א) ובילקוט משלי (כ
רמז תתקנ"ט) איתא כי בתחבולות
וגומר ר' יוחנן פתר קרא ב
בן ברנשון דאזיל לעולם יעשה
אדם עצמו דברנשי הואך יפול
לעשות מצוה ובלשון יוני קורין
לרב החובל המנהיג הספינה
קברניט ובדברי רז"ל אוי לה
לספינה שאבדה קברניטה (ב"ב
צ"א) וכך הוא פי' הפסיקתא ד
בידן בתחבולות מיתרגם ניגרא
אוין רב החובל היינו דמפרשין
תחבולות מלשון רב החובל הנקרא
קברניט והפסיקתא מביאה המשל
כמו שהספינה בים אם אין לה
מנהיגים אפילו הם כמה אוכלוסים
(מבני אדם) הולכת לאיבוד כך
ישראל אפילו הם כמה צריכין
הם למנהיגים כמו משה בדורו
ויהושע ושמואל בדורו וכן בכל
דור ודור : ה"ג אפילו הם כמה
אוכלוסים : זה אהרן בדורו
בזוה"ר (פ' כ"ו) ובילקוט משלי (שם)
הגירסא ר' יודן פתר קרא (פי'
בתחבולות) בכהן גדול בכניסתו
לבית קדשי הקדשים חבילות ח
חבילות של מצות יש בידו בברכת
התורה כו' ודריש בתחבולות לשון חבילות כו' ועיין בויקרא
רבה (פ' כ"א) איתא משל לבן מלכים כו' כך אהרן היה נכנס
בכל שעה לבית קה"ק ואלולי זכיות הרבה שהיו נכנסות עמו
עמו ומסייעות אותו לא היה יכול להיכנס למה שהיו מלאכי
השרת שם : אפילו כמה זכות הלשון משונה וחסר ונשא
המאמר של המשל
ה"ג שעה אחת למה שהיו מה"ש ומקטרגין
בשעה : ה"ג שזכות האבות וזכות האמהות היתה נכנסת
עמו ומדליקין [illegible] זכות אברהם יצחק ויעקב מגידה שזה
וכן הוא בויקרא רבה (פ' כ"א) כו' : טובים לך שמך נכנס
[illegible] לפני ולפנים כו' יותר [illegible] הוא וכן כ"ה ~~[illegible]~~
[illegible]

בדורו שגואלו בדורו כו' ד"א בתחבולות זה אהרן
בדורו אפילו כמה זכות באות עליהם הם כו'
עושים מלחמה ואף אהרן כשהיה נכנס לבית
קדשי הקדשים אלולי כמה זכיות הרבה שהיו
נכנסין עמו ומסייעות אותו לא היה יכול לעמוד
שעה אחת מלאכי השרת שם ונדוד שהיה נכנס
ביום הכפורים והיה השטן בא לקטרג ונותן
שהיה שהיה רואה אותו היה בורח מלפניו
למה שזכות הרבה היו נכנסות עמו וזכות
האמהות היה נכנסות עמו וזכות משה ו
ואהרן היתה נכנסת עמו, וזכות השבטים
וזכות המילה היתה נכנסת עמו וזכות התורה
היתה נכנסת עמו, וזכות ישראל היתה כו'
נכנסת עמו, זכות אברהם מנין שנאמר
בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר בן בקר
ואין הבקר כו' אברהם ויקח בן בקר ונומר
ואיל לעולה זכות יצחק וזכות אברהם ויקח
את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו ומנין
שאף זכות יעקב שנאמר ואמרת לדתבונן
ישראל זה שני שעירי עזים אותן שאמרה
לו אמו וקח לי משם שני גדיי עזים טובים
מה טובים אמר רבי ברכיה אמר רבי חלבו
טובים לך טובים לבניך, טובים לך שאתה
נכנס, טובים לך שאתה נכנס ואתה מוציא את
אביך ונוטל הימנו את הברכות, טובים
לבניך שהם מתכפרין בעונות כל ימות
השנה ומביאים שני שעירים ביום הכפורים
והם מתכפרים בהם להם, ומנין שאף
בזכות האמהות שנאמר כתונת בד קודש
ולבש ומכנסי בד ובאבנט בד ובמצנפת בד
הוה.

ביסוד שא"ה ובמצנפת בד הרי ארבע אמהות בויקרא רבה
(פ' כ"א) הגירסא אמהות מנין
תלמוד לומר בד בבד יהיה ופי' המתנות כהונה וז"ל בד בבד מלמד
כל יחיד ויחיד אינו עם אשתו ודריש כאן גזירה שוה דכתיב
הכא בד וכתיב בד בבד ונפל לומר
ובכתיב בד שפירושו אחד ז"ל איש כו'
אשתו שנקראו אחד שנאמר ונקראו שמם
אדם ובפאמריטן בספר הזוהר ונקרא
בלא אורתא פלגא גופא איקרי ופלגא
לא איקרי חד ודריש בד דכתיב הכא
לומר בבד היה וז"ל או ר"ל בד גימטריא
שלו שמה ושמה אמהות הן עם קרה
ונוכר עכ"ל וכתב עליו הידוי משה
ז"ל עיין מתנות כהונה שדחק עצמו
ופירש והנכון הוא שכך ע"ש ת"ל בד
בד ד' פעמים לפי שכתיב ד' פעמים
בד בזה הפסוק והוא ולא קרב ש
שהיה לו לומר כן ועשית חגורה ו
ומצנפת ומכנסים ואבנט של בד ו
ולמה אמר ד' פעמים בד לרמז ד'
אמהות והדר מפרש מנין לרמז ב ויקרא ט"ז
במלת בד אמהות לזה מביא ראיה בראשית י"ח
מפסוק בד בבד יהיה משמע שלשון שם פ"ב
בד הוא שייך בבריות בת זוגו
וכן משמע בבבריא לשון דרך רז" ויקרא ט"ז
עכ"ב שיטה ט' שאמר ה"ל את זאת זוג
לבות אמהות לא מתוך שאת את בראשית פ"ג
הוא רבוי אלא מביא ראיה מפסוק
שמה קברו את אברהם שמה
נאמר ג' פעמים שמה גבי שרה
ורבקה ולאה אבל רחל לא נקברה
עמהן במערת המכפלה אבל
טוב עיינתי כל הד' אמהות ב
ברמז ד' פעמים בד ע"ש וז"ל
עכ"ל והרב דברי הידוי משה ויקרא ט"ז
ולחוש מדברי היפה שכתב
עד וז"ל ת"ל בד בבד יהיה,
ראה בספריתב הכא בד ד' זימני דהיינו כתונת בד
ומכנסי בד ואבנט בד ומצנפת בד דריש רמז לד' אמהות ו
והרמז בבד דריש לשון משגל כמו בד בבד יהיה בסנהדרין
מרגלא בפומיה וכן משמע בספרי קבל"ן בפירושו והרב מייתי
בד בבד יהיה וקראה שבד' אלו משגל בתשגל והיינו ד'
אמהות שהוו זו בזו שארבעתן [illegible] ונביאות היו
ואין לפרש ששוות באבות דהא אמרינן בזמן סד פ"א
שאו התם בינייהו כמו שיש הפרש בין חלון לחרך עכ"ל
היפ"ת והפסטן קאיב עזורה לפי כמה פעמים בחיבורו
זה שהפ"ת והיפ"ת והידי משה כולם לא ראו מעולם מן
הפסיקתא דידן שבוודאי אם היו רואין לשון הפסיקתא
לא